

Godina XII/VIII
Ponedjeljak, 15. septembra/rujna 2008. godine

Број/Број
8

Година XII/VIII
Понедељак, 15. септембра 2008. године

PREDSJEDNIŠTVO BOSNE I HERCEGOVINE

112

Na osnovu člana V. 3. (d) Ustava Bosne i Hercegovine i saglasnosti Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine (Odluka PS BiH, broj 211/08 od 17. juna 2008. godine), Predsjedništvo Bosne i Hercegovine na 42. sjednici, održanoj 16. jula 2008. godine, donijelo je

ODLUKU

O RATIFIKACIJI BUDIMPEŠTANSKOG SPORAZUMA O MEĐUNARODNOM PRIZNAVANJU DEPOZITA MIKROORGANIZAMA RADI POSTUPKA PATENTIRANJA

Član 1.

Ratifikuje se Budimpeštanski sporazum o međunarodnom priznavanju depozita mikroorganizama radi postupka patentiranja - *Budimpešta, 28. april 1977. godine, izmijenjen 26. septembra 1980. godine.*

Član 2.

Tekst Sporazuma u prijevodu glasi:

BUDIMPEŠTANSKI SPORAZUM O MEĐUNARODNOM PRIZNAVANJU DEPOZITA MIKROORGANIZAMA RADI POSTUPKA PATENTIRANJA

**(Budimpešta 28. april 1977. i izmijenjen 26. septembra
1980.)**

UVODNE ODREDBE

Član 1.

Osnivanje Unije

Države potpisnice ovog Sporazuma (u daljnjem tekstu: države ugovornice) sačinjavaju Uniju za međunarodno priznanje depozita mikroorganizama radi postupka patentiranja.

Član 2.

Definicije

U svrhu ovog Sporazuma i Pravilnika:

(i) pozivanje na "patent" shvata se kao pozivanje na patente za pronalaskе, pronalazačka svjedočanstva, korisna svjedočanstva, korisne modele, dopunske patente ili svjedočanstva, dopunska pronalazačka svjedočanstva i dopunska korisna svjedočanstva;

(ii) "deponiranje/depozit mikroorganizama", prema kontekstu u kojem se ove riječi javljaju, znači sljedeće radnje izvršene u skladu sa ovim Sporazumom i Pravilnikom, dostavljanje mikroorganizama međunarodnom deponentnom organu koji ga prima i prihvata, ili čuvanje takvog mikroorganizma od strane međunarodnog deponentnog organ, i navedeno dostavljanje i navedeno čuvanje;

(iii) "postupak patentiranja" znači svaki administrativni ili pravni postupak u vezi sa prijavom patenta ili patentom;

(iv) "objavljivanje radi postupka patentiranja" znači zvanično objavljivanje, ili zvanično stavljanje na uvid prijave patenta;

(v) "međunarodna organizacija za industrijsku svojinu" znači organizacija koja je podnijela izjavu prema članu 9(1):

(vi) "ured za industrijsku svojinu" znači organ države ugovornice ili međunarodnu organizaciju za industrijsku svojinu nadležnu za izdavanje patenata;

(vii) "deponentna ustanova" znači ustanova koja obezbjeđuje prijem, prihvatanje i čuvanje mikroorganizama i dostavljanje njihovih uzoraka;

(viii) "međunarodni deponentni organ" znači deponentna ustanova koja je stekla status međunarodnog deponentnog organa prema članu 7;

(ix) "deponent" znači fizičko ili pravno lice koje dostavlja mikroorganizam deponentnom organu, koji ga prima i prihvata, i svaki pravni sljedbenik navedenog fizičkog ili pravnog lica;

(x) "Unija" znači Unija na koju se odnosi član 1;

(xi) "Skupština" znači Skupština na koju se odnosi član 10;

(xii) "Organizacija" znači Svjetska organizacija za intelektualnu svojinu;

(xiii) "Međunarodni biro" znači Međunarodni biro Organizacije i, sve dok postoji, Ujedinjeni međunarodni biro za zaštitu intelektualne svojine (BIRPI);

(xiv) "Generalni direktor" znači Generalni direktor Organizacije;

(xv) "Pravilnik!" znači Pravilnik pomenut u članu 12.

POGLAVLJE I. MATERIJALNE ODREDBE

Član 3.

Priznavanje i efekat depozita mikroorganizama

(1)(a) Države ugovornice koje dozvoljavaju ili zahtijevaju deponiranje mikroorganizama radi postupka patentiranja priznaju, u takve svrhe, depozit mikroorganizama kod bilo kog međunarodnog deponentnog organa. Takvo priznavanje uključuje priznavanje činjenice i datuma depozita prema navodima međunarodnog deponentnog organa, kao i priznavanje činjenice da ono što se dostavlja kao uzorak jeste uzorak deponiranog mikroorganizma.

(b) Svaka država ugovornica može da zahtijeva kopiju potvrde o prijemu depozita pomenutog u podstavu (a), izdatu od međunarodnog deponentnog organa.

(2) Što se tiče pitanja regulisanih ovim Sporazumom i Pravilnikom, nijedna država ugovornica ne može zahtijevati poštovanje drukčijih ili dodatnih zahtjeva u odnosu na one koji su predviđeni ovim Sporazumom i Pravilnikom.

Član 4.

Novi depozit

(1)(a) Kada međunarodni deponentni organ ne može da dostavi uzorke deponiranog mikroorganizma iz bilo kog razloga, a naročito:

(i) kada takav mikroorganizam nije više vitalan,

(ii) kada bi dostavljanje uzoraka zahtijevalo njihovo slanje u inostranstvo, a slanje ili prijem uzoraka u inostranstvu su spriječeni izvoznim ili uvoznim ograničenjima, taj organ, odmah nakon konstatovanja svoje nemogućnosti da dostavi uzorke, obavještava deponenta o takvoj nemogućnosti, navodeći njen uzrok, a deponent, prema stavu (2) i prema ovom stavu, ima pravo da izvrši novo deponiranje mikroorganizma koji je bio izvorno deponiran.

(b) Novo deponiranje se vrši kod međunarodnog deponentnog organa kod kog je prvobitno deponiranje bilo izvršeno, s tim što se:

(i) deponiranje vrši kod drugog međunarodnog deponentnog organa ako je ustanova kod koje je izvorno deponiranje bilo izvršeno prestala da ima status međunarodnog deponentnog organa, bilo u potpunosti ili u vezi sa vrstom mikroorganizma kojoj pripada deponirani mikroorganizam, ili ako međunarodni deponentni organ kod kog je izvorno deponiranje izvršeno prestane privremeno ili konačno, da obavlja funkcije u vezi sa deponiranim mikroorganizmima;

(ii) može izvršiti kod drugog međunarodnog deponentnog organa u slučaju pomenutom u podstavu (a)(ii).

(c) Uz svaki novi depozit prilaže se izjava sa potpisom deponenta u kojoj se navodi da je novodeponirani mikroorganizam isti kao onaj koji je izvorno deponiran. Ukoliko se navodi deponenta dovedu u sumnju, teret dokazivanja se određuje u skladu sa primjenjivim zakonom.

(d) Pod uvjetima iz podstavova (a) do (c) i (e), novi depozit se tretira kao da je izvršen na dan kada je izvršeno izvorno deponiranje, ukoliko sve prethodne izjave koje se odnose na vitalnost izvorno deponiranog mikroorganizma ukazuju na to da je mikroorganizam bio vitalan i ukoliko je novo deponiranje izvršeno u roku od tri mjeseca nakon datuma kada je deponent primio obavještenje pomenuto u podstavu (a).

(e) Kada se primjenjuje podstav (b)(i) i deponent ne primi obavještenje pomenuto u podstavu (a) u roku od šest mjeseci nakon datuma kada je Međunarodni biro objavio prestanak, ograničenje ili prekid pomenut u podstavu (b)(i), tromjesečni rok pomenut u podstavu (d) se računa od datuma navedenog objavljivanja.

(2) Pravo pomenuto u stavu (1)(a) ne postoji kada je deponirani mikroorganizam prenijet u drugi međunarodni deponentni organ, sve dok je takav organ u stanju da dostavlja uzorke takvih mikroorganizama.

Član 5.

Izvozna i uvozna ograničenja

Svaka država ugovornica priznaje da je veoma poželjno da se, ukoliko i u onoj mjeri u kojoj izvoz ili uvoz određenih vrsta mikroorganizama na njenu teritoriju bude ograničen, takva ograničenja odnose na mikroorganizme koji su deponirani ili namijenjeni deponiranju prema ovom Sporazumu samo kada je takvo ograničenje neophodno s obzirom na nacionalnu bezbjednost ili opasnost po zdravlje ili čovjekovu okolinu.

Član 6.

Status međunarodnog deponentnog organa

(1) Da bi ispunila uvjete za sticanje statusa međunarodnog deponentnog organa, deponentna ustanova mora biti smještena na teritoriji države ugovornice i mora koristiti jamstvo te države po kom navedena institucija ispunjava i nastaviće da ispunjava uvjete utvrđene u stavu (2). Navedeno jamstvo može se dobiti i od međuvladine organizacije za industrijsku svojinu, u tom slučaju deponentna ustanova se mora nalaziti na teritoriji države članice navedene organizacije.

(2) Deponentna ustanova mora, u svojstvu međunarodnog deponentnog organa:

(i) da trajno postoji;

(ii) da raspolaze potrebnim kadrovima i opremom, kao što je predviđeno Pravilnikom, da izvršava svoje naučne i administrativne zadatke prema ovom Sporazumu;

(iii) da je nepristrasna i objektivna;

(iv) da je radi depozita, svim deponentima dostupna pod istim uvjetima;

(v) da primi u depozit sve ili određene vrste mikroorganizama, ispituje njihovu vitalnost i čuva ih, kao što je predviđeno Pravilnikom;

(vi) da deponentu izda potvrdu, kao i svaku drugu izjavu o vitalnosti, kao što je predviđeno Pravilnikom,

(vii) da u vezi sa deponiranim mikroorganizmima, poštuje obavezu čuvanja tajnosti, kao što je predviđeno Pravilnikom;

(viii) da dostavlja uzorke svakog deponiranog mikroorganizma pod uvjetima i u skladu sa postupkom predviđenim Pravilnikom.

(3) Pravilnikom se predviđaju mjere koje se preduzimaju:

(i) kada međunarodni deponentni organ prestane, privremeno ili konačno, da obavlja svoje funkcije u vezi sa deponiranim mikroorganizmima ili odbije da primi neku od vrsta mikroorganizama koju bi trebalo da primi prema dostavljenom jamstvu;

(ii) u slučaju kad međunarodnom deponentnom organu prestane ili se ograniči status međunarodnog deponentnog organa.

Član 7.

Sticanje statusa Međunarodnog deponentnog organa

(1)(a) Deponentna ustanova stiče status međunarodnog deponentnog organa na osnovu pismenog obavještenja upućenog Generalnom direktoru od strane države ugovornice sa teritorije na kojoj se nalazi deponentna ustanova i sa priloženom izjavom o jamstvu u smislu da navedena ustanova ispunjava i nastaviće da ispunjava uvjete utvrđene u članu 6(2). Navedeni status se može steći i na osnovu pismenog obavještenja upućenog Generalnom direktoru od strane međunarodne organizacije za industrijsku svojinu sa priloženom navedenom izjavom.

(b) Obavještenje sadrži i informacije o deponentnoj ustanovi predviđene Pravilnikom, a u njemu može da se navede i datum kada status međunarodnog deponentnog organa treba da stupi na snagu.

(2)(a) Ukoliko Generalni direktor utvrdi da obavještenje sadrži potrebnu izjavu i da su sve potrebne informacije primljene Međunarodni biro odmah objavljuje to obavještenje.

(b) Status međunarodnog deponentnog organa se stiče od datuma objavljivanja obavještenja ili, kada je datum naveden u skladu sa stavom (1)(b), a takav datum pada poslije datuma objavljivanja obavještenja, od takvog datuma.

(c) Detalji u vezi sa postupkom po stavovima (1) i (2) dati su u Pravilniku.

Član 8.

Prestanak i ograničenje statusa Međunarodnog deponentnog organa

(1)(a) Svaka država ugovornica ili međuvladina organizacija za industrijsku svojину može zahtijevati od Skupštine da ukine status međunarodnog deponentnog organa bilo kom organu ili da ga ograniči na određene vrste mikroorganizama, zato što uvjeti utvrđeni u članu 6. nisu ispunjeni ili se više ne ispunjavaju.

Međutim, takav zahtjev ne može podnijeti država ugovornica ili međunarodna organizacija za industrijsku svojину u vezi sa međunarodnim deponentnim organom za koji je dala izjavu pomenutu u članu 7(1)(a).

(b) Prije nego što podnese zahtjev prema podstavu (a), država ugovornica ili međuvladina organizacija za industrijsku svojину, posredstvom Generalnog direktora, obavještava o razlozima za predloženi zahtjev državu ugovornicu ili međuvladinu organizaciju za industrijsku svojину koja je poslala obavještenje pomenuto u članu 7(1), tako da ta država ili organizacija može da, u roku od šest mjeseci od datuma navedenog obavještenja, preduzme odgovarajuće mjere za otklanjanje potrebe za podnošenjem zahtjeva.

(c) Kada Skupština utvrdi da je zahtjev osnova, ona odlučuje da ukine ili da ograniči na određene vrste mikroorganizama status međunarodnog deponentnog organa pomenutog u podstavu (a). Za donošenje odluke Skupštine potrebna je dvotrećinska većina glasova u korist zahtjeva.

(2)(a) Država ugovornica ili međuvladina organizacija za industrijsku svojину koja je dala izjavu pomenutu u članu 7(1)(a) može, obavještenjem upućenim Generalnom direktoru, povući svoju izjavu bilo u potpunosti ili u vezi samo sa određenim

vrstama mikroorganizama, a u svakom slučaju će to učiniti kada i ukoliko njeno jamstvo ne bude primjenjivo.

(b) Takvo obavještenje, od datuma utvrđenog u Pravilniku, povlači, kada se odnosi na izjavu u cjelini, prestanak statusa međunarodnog deponentnog organa ili, kada se odnosi na određene vrste mikroorganizama, odgovarajuće ograničenje takvog statusa.

(3) Detalji o postupku prema stavovima (1) i (2) utvrđeni su Pravilnikom.

Član 9.

Međuvladine organizacije za industrijsku svojину

(1)(a) Svaka međuvladina organizacija kojoj je nekoliko država povjerilo zadatak izdavanja regionalnih patenata i čije sve države članice su članice Međunarodne (Pariške) unije za zaštitu industrijske svojine, može podnijeti izjavu Generalnom direktoru da prihvata obavezu priznanja predviđenu članom 3(1)(a), obavezu koja se odnosi na uvjete pomenute u članu 3(2) i sve efekte odredaba ovog Sporazuma i Pravilnika primjenjive na međuvladine organizacije za industrijsku svojину. Ukoliko bude podnijeta prije stupanja na snagu ovog Sporazuma prema članu 16(1), izjava pomenuta u prethodnoj rečenici postaće punovažna na dan navedenog stupanja na snagu. Ukoliko bude podnijeta nakon takvog stupanja na snagu, navedena izjava će postati punovažna tri mjeseca nakon podnošenja, osim ukoliko je u izjavi naveden kasniji datum. U ovom drugom slučaju, izjava će stupiti na snagu sa tako navedenim datumom.

(b) Navedena organizacija ima pravo predviđeno članom 3(1)(b).

(2) U slučaju da se izvrši revizija ili dopuna neke odredbe ovog Sporazuma ili Pravilnika, koja se odnosi na međuvladine organizacije za industrijsku svojину, svaka međuvladina organizacija za industrijsku svojину može da povuče svoju izjavu navedenu u stavu (1) obavještenjem, upućenim Generalnom direktoru.

Povlačenje stupa na snagu:

(i) kada se obavještenje primi prije datuma kada revizija ili izmjena stupa na snagu, tog datuma;

(ii) kada se obavještenje primi nakon datuma pomenutog u (i), na dan naveden u obavještenju ili ako nema takve naznake, tri mjeseca poslije datuma prijema takvog obavještenja.

(3) Pored slučaja pomenutog u stavu (2), svaka međuvladina organizacija za industrijsku svojину može povući svoju izjavu pomenutu u stavu (1)(a) obavještenjem upućenim Generalnom direktoru. Povlačenje stupa na snagu dvije godine nakon datuma kada Generalni direktor primi obavještenje. Nikakvo obavještenje o povlačenju po ovom stavu ne može da bude primljeno u toku perioda od pet godina od datuma kada je takva izjava stupila na snagu.

(4) Povlačenje pomenuto u stavu (2) ili (3) od strane međuvladine organizacije za industrijsku svojину čije obavještenje po članu 7(1) je dovelo do toga da deponentna ustanova stekne status međunarodnog deponentnog organa, povlači prestanak takvog statusa godinu dana nakon datuma kada Generalni direktor primi obavještenje o povlačenju.

(5) Svaka izjava pomenuta u stavu (1)(a), obavještenje o povlačenju pomenuto u stavu (2) ili (3), jamstvo dostavljeno prema članu 6(1), druga rečenica i uključeno u izjavu datu u skladu sa članom 7(1)(a), zahtjev podnijet po članu 8(1) i obavještenje o povlačenju u članu 8(2) zahtijevaju izričito prethodno odobrenje vrhovnog poslovnog organa međuvladine organizacije za industrijsku svojину, čije članice su sve države

članice navedene organizacije i u kojima odluke donose zvanični predstavnici vlada takvih država.

POGLAVLJE II. ADMINISTRATIVNE ODREDBE

Član 10.

Skupština

(1)(a) Skupštinu sačinjavaju države ugovornice.

(b) Svaku državu ugovornicu predstavlja po jedan delegat, kome mogu pomagati zamjenici delegata, savjetnici i eksperti.

(c) Svaku međuvladinu organizaciju za industrijsku svojину predstavljaju specijalni promatrači na zasjedanjima Skupštine i na svim komitetima i radnim grupama koje osnuje Skupština.

(d) Svaku državu koja nije članica Unije, a koja je članica Organizacije ili međunarodne (Pariške) unije za zaštitu industrijske svojine i svaku nevladinu organizaciju specijalizovanu u oblasti patenata, osim međuvladine organizacije za industrijsku svojину definisane u članu (2)(v), mogu predstavljati promatrači na zasjedanjima Skupštine i, ukoliko Skupština tako odluči na sastancima komiteta ili radnih grupa koje osnuje Skupština.

(2)(a) Skupština:

(i) se bavi svim pitanjima u vezi sa održavanjem i razvojem Unije i sprovođenjem Sporazuma;

(ii) primjenjuje takva prava i obavlja takve zadatke koji joj se posebno povjere ili dodijele prema ovom Sporazumu;

(iii) daje uputstva Generalnom direktoru u vezi sa pripremama za revizione konferencije;

(iv) analizira i odobrava izvještaje i aktivnosti Generalnog direktora u vezi sa Unijom, i daje mu sve potrebne instrukcije u vezi sa pitanjima u nadležnosti Unije;

(v) osniva komitete i radne grupe koje smatra pogodnim za olakšavanje rada Unije;

(vi) utvrđuje, zavisno od stava (1)(d), kojim državama osim država ugovornica, kojim međuvladinim organizacijama, osim međuvladinih organizacija za industrijsku svojину definisanih u članu 2(v), i kojim međunarodnim nevladinim organizacijama je dopušteno da prisustvuju sastancima u svojstvu promatrača i u kojoj mjeri je međunarodnim deponentnim organima dopušteno da prisustvuju sastancima kao promatračima;

(vii) preduzima sve druge neophodne mjere usmjerene na unapređivanje ciljeva Unije;

(viii) obavlja druge odgovarajuće funkcije prema ovom Sporazumu;

(b) u vezi sa pitanjima koja su od interesa i za druge Unije kojima upravlja Organizacija, Skupština donosi odluke nakon što se posavjetuje sa Koordinacionim komitetom Organizacije.

(3) Jedan delegat može da predstavlja samo jednu državu i da glasa u ime samo jedne države.

(4) Svaka država članica ima jedan glas.

(5)(a) Polovina država ugovornica sačinjava kvorum.

(b) u nedostatku kvoruma, Skupština može da donosi odluke, ali sa izuzetkom odluka koje se odnose na sam skupštinski postupak, sve takve odluke stupaju na snagu samo ako se kvorum i potrebna većina dobiju putem glasanja korespondencijom, kao što je predviđeno Pravilnikom.

(6)(a) U zavisnosati od člana 9(1)(c), 12(4) i 14(2)(b), odluke Skupštine zahtijevaju većinu glasova članica.

(b) Uzdržavanje od glasanja se ne smatra glasanjem.

(7)(a) Skupština održava po jedno redovno zasjedanje svake druge kalendarske godine, koje saziva Generalni direktor, po mogućnosti u istom periodu i na istom mjestu gdje zasjeda i Generalna skupština Organizacije.

(b) Skupština održava vanredna zasjedanja koja saziva Generalni direktor, bilo na sopstvenu inicijativu ili na zahtjev jedne četvrtine država ugovornica.

(8) Skupština usvaja svoja pravila o proceduri.

Član 11.

Međunarodni biro

(1)(i) izvršava administrativne zadatke u vezi sa Unijom, naročito zadatke koji su mu posebno dodijeljeni ovim Sporazumom i Pravilnikom ili od strane Skupštine;

(ii) obezbjeđuje sekretarijat revizionih konferencija Skupštine, komiteta i radnih grupa koje osnuje Skupština, kao i svih drugih sastanaka koje sazove Generalni direktor i koji se bave pitanjima koja se tiču Unije.

(2) Generalni direktor je glavni izvršni organ Unije i predstavlja Uniju.

(3) Generalni direktor saziva sve sastanke o pitanjima koja se tiču Unije.

(4)(a) Generalni direktor i službenici koje on odredi učestvuju, bez prava glasa, na svim sastancima Skupštine, komiteta i radnih grupa osnovanih od strane Skupštine, i na svim ostalim sastancima o pitanjima koja se tiču Unije, sazvanim od strane Generalnog direktora.

(b) Generalni direktor, ili službenik kojeg on odredi je, *ex officio*, sekretar Skupštine, kao i komiteta, radnih grupa i drugih skupova pomenutih u podstavu (a).

(5) (a) Generalni direktor, u skladu sa odlukama Skupštine, vrši pripreme za revizione konferencije.

(b) Generalni direktor se može konsultovati sa međuvladinim i međunarodnim nevladinim organizacijama u vezi sa pripremama za revizione konferencije.

(c) Generalni direktor i lica koja on odredi učestvuju, bez prava glasa u diskusijama na revizionim konferencijama.

(d) Sekretar svake revizione konferencije je, *ex officio*, Generalni direktor, ili službenik koga on odredi.

Član 12.

Pravilnik

(1) Pravilnik sadrži pravila koja se odnose na:

(i) pitanja u vezi sa kojima se ovaj Sporazum izričito poziva na Pravilnik ili izričito predviđa da su ona propisana ili će biti propisana;

(ii) sve administrativne uvjete, pitanja i procedure;

(iii) sve pojedinosti koje su korisne u sprovođenju ovog Sporazuma.

(2) Pravilnik usvojen u isto vrijeme kada i ovaj Sporazum nalazi se u aneksu ovog Sporazuma.

(3) Skupština može izmijeniti i dopuniti Pravilnik.

(4)(a) Zavisno od podstava (b), usvojena izmjena i dopuna Pravilnika zahtijeva dvotrećinsku većinu glasova.

(b) Usvajanje izmjena koje se odnose na dostavljanje uzoraka deponiranih mikroorganizama od strane međunarodnih deponentnih organa zahtijeva da nijedna država ugovornica ne glasa protiv predložene izmjene.

(5) U slučaju suprotnosti između odredaba ovog Sporazuma i odredaba datih u Pravilniku, primjenjuju se odredbe ovog Sporazuma.

POGLAVLJE III. REVIZIJA I IZMJENE

Član 13.

Revizija Sporazuma

(1) Ovaj Sporazum se može revidirati s vremena na vrijeme putem konferencija država ugovornica.

(2) O sazivanju svake revizione konferencije odlučuje Skupština.

(3) Članovi 10. i 11. mogu se mijenjati bilo putem revizione konferencije ili u skladu sa članom 14.

Član 14.

Izmjene određenih odredaba Sporazuma

(1) (a) Prijedloge po ovom članu za izmjenu članova 10. i 11. može podnijeti bilo koja država ugovornica ili Generalni direktor.

(b) O takvim prijedlozima Generalni direktor obavještava državu ugovornice najmanje šest mjeseci prije njihovog razmatranja na Skupštini.

(2)(a) Izmjene članova pomenutih u stavu (1) usvaja Skupština.

(b) Usvajanje bilo koje izmjene člana 10. zahtijeva četveropetinsku većinu glasova; usvajanje bilo koje izmjene člana 11. zahtijeva tročetvrtinsku većinu glasova.

(3)(a) Svaka izmjena članova pomenutih u stavu (1) stupa na snagu mjesec dana nakon što Generalni direktor dobije pismena obavještenja o prihvatanju, izvršenom u skladu sa njihovim odgovarajućim ustavnim postupkom, od tri četvrtine država ugovornica članica Skupštine u vrijeme kada je Skupština usvojila izmjenu.

(b) Svaka tako prihvaćena izmjena navedenih članova je obavezujuća za sve države ugovornice koje su bile države ugovornice u vrijeme kada je izmjena usvojena u Skupštini, pod uvjetom da svaka izmjena koja stvara finansijske obaveze za navedene države ugovornice ili povećava takve obaveze obavezije samo one države ugovornice koje su dostavile obavještanja o prihvatanju takve izmjene.

(c) Svaka izmjena koja je prihvaćena i koja je stupila na snagu u skladu sa podstavom (a) je obavezujuća za sve države koje postanu države ugovornice nakon datuma usvajanja izmjene na Skupštini.

POGLAVLJE IV. ZAVRŠNE ODREDBE

Član 15.

Kako se postaje strana potpisnica Sporazuma

(1) Svaka država članica Međunarodne (Pariške) unije za zaštitu industrijske svojine može postati strana potpisnica ovog Sporazuma:

- (i) potpisivanjem i deponiranjem instrumenta ratifikacije, ili
- (ii) deponiranjem instrumenta pristupanja.

(2) Instrumenti ratifikacije ili pristupanja deponiraju se kod Generalnog direktora.

Član 16.

Stupanje Sporazuma na snagu

(1) Ovaj Sporazum stupa na snagu, za prvih pet država koje su deponirale svoje instrumente ratifikacije ili pristupanja, tri mjeseca nakon datuma kada je deponiran peti instrument ratifikacije ili pristupanja.

(2) Ovaj Sporazum stupa na snagu za sve ostale države tri mjeseca nakon datuma kada je ta država deponirala svoj instrument ratifikacije ili pristupanja, osim ukoliko je kasniji datum naveden u instrumentu ratifikacije ili pristupanja. U ovom drugom slučaju, ovaj Sporazum stupa na snagu za tu državu na dan koji je tako naznačen.

Član 17.

Otkazivanje Sporazuma

(1) Svaka država ugovornica može otkazati ovaj Sporazum pismenim obavještenjem upućenim Generalnom direktoru.

(2) Otkaz stupa na snagu dvije godine nakon datuma prijema takvog obavještenja od strane Generalnog direktora.

(3) Nijedna država ugovornica neće primijeniti pravo otkaza predviđeno stavom (1) prije isteka pet godina od datuma kada postene strana potpisnica ovog Sporazuma.

(4) Otkazivanje ovog Sporazuma od strane države ugovornice koja je dala izjavu pomenutu u članu 7(1)(a) u vezi sa deponentom ustanovom koja je time stekla status međunarodnog deponentnog organa, povlači prestanak takvog statusa godinu dana nakon datuma prijema obavještenja pomenutog u stavu (1) od strane Generalnog direktora.

Član 18.

Potpisivanje i jezici Sporazuma

(1)(a) Ovaj Sporazum je potpisan u po jednom originalu na engleskom i francuskom jeziku, od kojih su oba teksta jednako autentična.

(b) Zvanične tekstove ovog Sporazuma na drugim jezicima na kojima je potpisana Konvencija o osnivanju Svjetske organizacije za intelektualnu svojinu, utvrđuje Generalni direktor nakon konsultacija sa zainteresovanim vladama i u roku od dva mjeseca od datuma potpisivanja ovog Sporazuma.

(c) Zvanične tekstove ovog Sporazuma na arapskom, njemačkom, italijanskom, japanskom i portugalskom jeziku, i ostalim jezicima koje bi Skupština mogla da naznači, utvrđuje Generalni direktor nakon konsultacija sa zainteresovanim vladama.

(2) Ovaj Sporazum ostaje otvoren za potpisivanje u Budimpešti do 31. decembra 1977. godine.

Član 19.

Deponiranje Sporazuma; dostavljanje kopija; registracija Sporazuma

(1) Original ovog Sporazuma, kada više ne bude otvoren za potpisivanje, biće deponiran kod Generalnog direktora.

(2) Generalni direktor dostavlja dva ovjerenja primjerka ovog Sporazuma i Pravilnika vladama svih država pomenutih u članu 15(1), međuvladinim organizacijama koje mogu podnijeti izjavu po članu 9(1) i, na zahtjev, vladi svake druge države.

(3) Generalni direktor registruje ovaj Sporazum kod Sekretarijata Ujedinjenih nacija.

(4) Generalni direktor šalje po dva ovjerenja primjerka svih izmjena ovog Sporazuma i Pravilnika svim državama ugovornicama, svim međuvladinim organizacijama za industrijsku svojinu i, na zahtjev svake države i svakoj drugoj međuvladinoj organizaciji koja bi mogla da podnese izjavu prema članu 9(1)(a).

Član 20.

Obavještenja

Generalni direktor obavještava državu ugovornice, međuvladine organizacije za industrijsku svojinu i one države koje nisu članice Unije, a koje su članice Međunarodne (Pariške) unije za zaštitu industrijske svojine, o:

- (i) potpisivanju prema članu 18;
- (ii) deponiranju instrumenta ratifikacije ili pristupanja prema članu 15(2);
- (iii) izjavama podnijetim prema članu 9(1)(a) i obavještenjima o povlačenju prema članu 9(2) ili (3);
- (iv) datumu stupanja na snagu ovog Sporazuma prema članu 16(1);
- (v) obavještenjima prema članovima 7. i 8. i o odlukama prema članu 8;
- (vi) prihvatanju izmjena ovog Sporazuma prema članu 14(3);

(vii) svim izmjenama Pravilnika;
(viii) datumima kada izmjene Sporazuma ili Pravilnika stupaju na snagu;

(ix) otkazivanjima primljenim prema članu 17.

Član 3.

Ova Odluka će biti objavljena u "Službenom glasniku BiH" na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku i stupa na snagu danom objavljivanja.

Broj 01-011-1697-25/08
16. jula 2008. godine
Sarajevo

Predsjedavajući
dr. **Haris Silajdžić**, s. r.

Temeljem članka V. 3. (d) Ustava Bosne i Hercegovine i suglasnosti Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine (Odluka PS BiH, broj 211/08. od 17. lipnja 2008. godine), Predsjedništvo Bosne i Hercegovine je na 42. sjednici, održanoj 16. srpnja 2008. godine, donijelo

ODLUKU

O RATIFIKACIJI BUDIMPEŠTANSKOG SPORAZUMA O MEĐUNARODNOM PRIZNAVANJU DEPOZITA MIKROORGANIZAMA RADI POSTUPKA PATENTIRANJA

Članak 1.

Ratificira se Budimpeštanski sporazum o međunarodnom priznavanju depozita mikroorganizama radi postupka patentiranja - *Budimpešta 28. travnja 1977. godine, izmijenjen 26. rujna 1980. godine.*

Članak 2.

Tekst Sporazuma u prijevodu glasi:

BUDIMPEŠTANSKI SPORAZUM O MEĐUNARODNOM PRIZNAVANJU DEPOZITA MIKROORGANIZAMA RADI POSTUPKA PATENTIRANJA

(Budimpešta 28. travnja 1977. i izmijenjen 26. rujna 1980.)

UVODNE ODREDBE

Članak 1.

Osnutak Unije

Države potpisnice ovoga Sporazuma (u daljnjem tekstu: države ugovornice) sačinjavaju Uniju za međunarodno priznanje depozita mikroorganizama radi postupka patentiranja.

Članak 2.

Definicije

U svrhe ovoga Sporazuma i Poslovnika:

(i) pozivanje na "patent" shvaća se kao pozivanje na patente za pronalazke, pronalazačke svjedodžbe, korisne svjedodžbe, korisne modele, dopunske patente ili svjedodžbe, dopunske pronalazačke svjedodžbe i dopunske korisne svjedodžbe;

(ii) "deponiranje/depozit mikroorganizama", prema kontekstu u kojem se ove riječi javljaju, znači sljedeće radnje izvršene sukladno ovome Sporazumu i Poslovniku, dostavljanje mikroorganizama međunarodnome depozitnome tijelu koje ga prima i prihvaća, ili čuvanje takvoga mikroorganizma od strane međunarodnoga depozitnoga tijela, i navedeno dostavljanje i navedeno čuvanje;

(iii) "postupak patentiranja" znači svaki administrativni ili pravni postupak u vezi sa prijavom patenta ili patentom;

(iv) "objavljivanje radi postupka patentiranja" znači službeno objavljivanje, ili službeno stavljanje na uvid prijave patenta ili patenta;

(v) "međunarodna organizacija za industrijsko vlasništvo" znači organizacija koja je podnijela izjavu prema članku 9(1);

(vi) "ured za industrijsko vlasništvo" znači tijelo države ugovornice ili međunarodne organizacije za industrijsko vlasništvo nadležno za izdavanje patenata;

(vii) "depozitna ustanova" znači ustanova koja osigurava prijam, prihvatanje i čuvanje mikroorganizama i dostavljanje njihovih uzoraka;

(viii) "međunarodno depozitno tijelo" znači depozitnu ustanovu koja je stekla status međunarodnoga depozitnoga tijela prema članku 7;

(ix) "deponent" znači fizičku ili pravnu osobu koja dostavlja mikroorganizam depozitnome tijelu, koje ga prima i prihvaća, i svaki pravni sljedbenik navedene fizičke ili pravne osobe;

(x) "Unija" znači Unija na koju se odnosi članak 1;

(xi) "Skupština" znači Skupština na koju se odnosi članak 10;

(xii) "Organizacija" znači Svjetska organizacija za intelektualno vlasništvo;

(xiii) "Međunarodni biro" znači Međunarodni biro Organizacije i, sve dok postoji, Ujedinjeni međunarodni biro za zaštitu intelektualnog vlasništva (BIRPI);

(xiv) "Generalni direktor" znači Generalni direktor Organizacije;

(xv) "Poslovník!" znači Poslovník spomenut u članku 12.

POGLAVLJE I. MATERIJALNE ODREDBE

Članak 3.

Priznavanje i efekt depozita mikroorganizama

(1)(a) Države ugovornice koje dopuštaju ili zahtijevaju deponiranje mikroorganizama zbog postupka patentiranja priznaju, u takve svrhe, depozit mikroorganizama kod bilo koga međunarodnoga depozitnoga tijela. Takvo priznavanje uključuje priznavanje činjenice i datuma depozita prema navodima međunarodnoga depozitnoga tijela, kao i priznavanje činjenice da ono što se dostavlja kao uzorak jeste uzorak deponiranoga mikroorganizma.

(b) Svaka država ugovornica može zahtijevati preslik potvrde o prijemu depozita spomenutoga u podstavku (a), izdatu od međunarodnoga depozitnoga tijela.

(2) Što se tiče pitanja reguliranih ovim Sporazumom i Poslovníkom, nijedna država ugovornica ne može zahtijevati

poštovanje drukčijih ili dodatnih zahtjeva u odnosu na one koji su predviđeni ovim Sporazumom i Poslovníkom.

Članak 4.

Novi depozit

(1)(a) Kada međunarodno depozitno tijelo ne može da dostavi uzorke deponiranog mikroorganizma iz bilo kog razloga, a naročito:

(i) kada takav mikroorganizam nije više vitalan,

(ii) kada bi dostavljanje uzoraka zahtijevalo njihovo slanje u inozemstvo, a slanje ili prijam uzoraka u inozemstvu su spriječeni izvoznim ili uvoznim ograničenjima, to tijelo, odmah nakon konstatiranja svoje nemogućnosti da dostavi uzorke, obavješćuje deponenta o takvoj nemogućnosti, navodeći njezin uzrok, a deponent, prema stavku (2) i prema ovom stavku, ima pravo da izvrši novo deponiranje mikroorganizma koji je bio izvorno deponiran.

(b) Novo deponiranje se vrši kod međunarodnoga depozitnoga tijela kod kog je prvobitno deponiranje bilo izvršeno, s tim što se:

(i) deponiranje vrši kod drugoga međunarodnoga depozitnoga tijela ako je ustanova kod koje je izvorno deponiranje bilo izvršeno prestala da ima status međunarodnoga depozitnoga tijela, bilo u cijelosti ili vezano s vrstom mikroorganizma kojoj pripada deponirani mikroorganizam, ili ako međunarodno depozitno tijelo kod kog je izvorno deponiranje izvršeno prestane privremeno ili konačno, da obavlja funkcije u vezi s deponiranim mikroorganizmima;

(ii) može izvršiti kod drugoga međunarodnoga depozitnoga tijela u slučaju spomenutom u podstavku (a)(ii).

(c) Uz svaki novi depozit prilaže se izjava s potpisom deponenta u kojoj se navodi da je novodeponirani mikroorganizam isti kao onaj koji je izvorno deponiran. Ukoliko se navodi deponenta dovedu u sumnju, teret dokazivanja se određuje sukladno primjenjivom zakonu.

(d) Pod uvjetima iz podstavaka (a) do (c) i (e), novi depozit se tretira kao da je izvršen na dan kada je izvršeno izvorno deponiranje, ukoliko sve prethodne izjave koje se odnose na vitalnost izvorno deponiranoga mikroorganizma ukazuju na to da je mikroorganizam bio vitalan i ukoliko je novo deponiranje izvršeno u roku od tri mjeseca nakon datuma kada je deponent primio obavijest spomenutu u podstavku (a).

(e) Kada se primjenjuje podstavak (b)(i) i deponent ne primi obavijest spomenutu u podstavku (a) u roku od šest mjeseci nakon datuma kada je Međunarodni biro objavio prestanak, ograničenje ili prekid spomenut u podstavku (b)(i), tromjesečni rok spomenut u podstavku (d) se računa od datuma navedenog objavljivanja.

(2) Pravo spomenuto u stavku (1)(a) ne postoji kada je deponirani mikroorganizam prenijet u drugo međunarodno depozitno tijelo, sve dok je takvo tijelo u stanju da dostavlja uzorke takvih mikroorganizama.

Članak 5.

Izvozna i uvozna ograničenja

Svaka država ugovornica priznaje da je veoma poželjno da se, ukoliko i u onoj mjeri u kojoj izvoz ili uvoz određenih vrsta mikroorganizama na njezinu teritoriju bude ograničen, takva ograničenja odnose na mikroorganizme koji su deponirani ili namijenjeni deponiranju prema ovom Sporazumu samo kada je takvo ograničenje neophodno s obzirom na nacionalnu sigurnost ili opasnost po zdravlje ili čovjekovu okolicu.

Članak 6.

Status međunarodnoga depozitnoga tijela

(1) Da bi ispunila uvjete za stjecanje statusa međunarodnoga depozitnoga tijela, depozitna ustanova mora biti smještena na teritoriju države ugovornice i mora koristiti jamstvo te države po kojem navedena institucija ispunjava i nastavit će da ispunjava uvjete utvrđene u stavku (2). Navedeno jamstvo može se dobiti i od međuvladine organizacije za industrijsko vlasništvo, u tom slučaju depozitna ustanova se mora nalaziti na teritoriju države članice navedene organizacije.

(2) Depozitna ustanova mora, u svojstvu međunarodnoga depozitnoga tijela:

(i) da trajno postoji;

(ii) da raspoložuje potrebnim kadrovima i opremom, kao što je predviđeno Poslovníkom, da izvršava svoje znanstvene i administrativne zadatke prema ovome Sporazumu;

(iii) da je nepristrana i objektivna;

(iv) da je radi depozita, svim deponentima dostupna pod istim uvjetima;

(v) da primi u depozit sve ili određene vrste mikroorganizama, ispituje njihovu vitalnost i čuva ih, kao što je predviđeno Poslovníkom;

(vi) da deponentu izda potvrdu, kao i svaku drugu izjavu o vitalnosti, kao što je predviđeno Poslovníkom,

(vii) da vezano za deponirane mikroorganizme, poštuje obvezu čuvanja tajnosti, kao što je predviđeno Poslovníkom;

(viii) da dostavlja uzorke svakoga deponiranoga mikroorganizma pod uvjetima i sukladno postupku predviđenim Poslovníkom.

(3) Poslovníkom se predviđaju mjere koje se poduzimaju:

(i) kada međunarodno depozitno tijelo prestane, privremeno ili konačno, da obavlja svoje funkcije vezano za deponirane mikroorganizme ili odbije da primi neku od vrsta mikroorganizama koju bi trebalo da primi prema dostavljenom jamstvu;

(ii) u slučaju kada međunarodnom depozitnom tijelu prestane ili se ograniči status međunarodnoga depozitnoga tijela.

Članak 7.

Stjecanje statusa Međunarodnoga depozitnoga tijela

(1)(a) Depozitna ustanova stječe status međunarodnoga depozitnoga tijela na temelju pisane obavijesti upućene Generalnom direktoru od strane države ugovornice sa teritorija na kojoj se nalazi depozitna ustanova i sa priloženom izjavom o jamstvu u smislu da navedena ustanova ispunjava i nastavit će da ispunjava uvjete utvrđene u članku 6(2). Navedeni status se može steći i na temelju pisane obavijesti upućene Generalnom direktoru od strane međunarodne organizacije za industrijsko vlasništvo s priloženom navedenom izjavom.

(b) Obavijest sadržava i informacije o depozitnoj ustanovi predviđene Poslovníkom, a u njemu može da se navede i datum kada status međunarodnoga depozitnoga tijela treba da stupi na snagu.

(2)(a) Ukoliko Generalni direktor utvrdi da obavijest sadržava potrebnu izjavu i da su sve potrebne informacije primljene Međunarodni biro odmah objavljuje tu obavijest.

(b) Status međunarodnoga depozitnoga tijela se stječe od datuma objavljivanja obavijesti ili, kada je datum naveden sukladno stavku (1)(b), a takav datum pada poslije datuma objavljivanja obavijesti, od takvog datuma.

(c) Detalji u vezi s postupkom po stavcima (1) i (2) dati su u Poslovníku.

Članak 8.

Prestanak i ograničenje statusa

Međunarodna depozitna tijela

(1)(a) Svaka država ugovornica ili međuvladina organizacija za industrijsko vlasništvo može zahtijevati od Skupštine da ukine status međunarodna depozitna tijela bilo kojem tijelu ili da ga ograniči na određene vrste mikroorganizama, zato što uvjeti utvrđeni u članku 6. nisu ispunjeni ili se više ne ispunjavaju. Međutim, takav zahtjev ne može podnijeti država ugovornica ili međunarodna organizacija za industrijsko vlasništvo u svezi s međunarodnim depozitnim tijelom za koji je dala izjavu spomenutu u članku 7(1)(a).

(b) Prije nego što podnese zahtjev prema podstavku (a), država ugovornica ili međuvladina organizacija za industrijsko vlasništvo, posredstvom Generalnoga direktora, obavješćuje o razlozima za predloženi zahtjev državu ugovornicu ili međuvladinu organizaciju za industrijsko vlasništvo koja je poslala obavijest spomenutu u članku 7(1), tako da ta država ili organizacija može da, u roku od šest mjeseci od datuma navedenoga u obavijesti, poduzme odgovarajuće mjere za otklanjanje potrebe za podnošenjem zahtjeva.

(c) Kada Skupština utvrdi da je zahtjev opravdan, ona odlučuje da ukine ili da ograniči na određene vrste mikroorganizama status međunarodna depozitna tijela spomenutog u podstavku (a). Za donošenje odluke Skupštine potrebna je dvotrećinska većina glasova u korist zahtjeva.

(2)(a) Država ugovornica ili međuvladina organizacija za industrijsko vlasništvo koja je dala izjavu spomenutu u članku 7(1)(a) može, obavješću koja je upućena Generalnome direktoru, povući svoju izjavu bilo u potpunosti ili samo u svezi s određenim vrstama mikroorganizama, a u svakom slučaju će to učiniti kada i ukoliko njezino jamstvo ne bude primjenjivo.

(b) Takva obavijest, od datuma utvrđenoga u Poslovniku, povlači, kada se odnosi na izjavu u cjelosti, prestanak statusa međunarodna depozitna tijela ili, kada se odnosi na određene vrste mikroorganizama, odgovarajuće ograničenje takvoga statusa.

(3) Detalji o postupku prema stavicima (1) i (2) utvrđeni su Poslovnikom.

Članak 9.

Međuvladine organizacije za industrijsko vlasništvo

(1)(a) Svaka međuvladina organizacija kojoj je nekoliko država povjerilo zadatak izdavanja regionalnih patenata i čije sve države članice su članice Međunarodne (Pariške) unije za zaštitu industrijskoga vlasništva, može podnijeti izjavu Generalnome direktoru da prihvata obvezu priznanja predviđenu člankom 3(1)(a), obvezu koja se odnosi na uvjete spomenute u članku 3(2) i sve efekte odredaba ovoga Sporazuma i Poslovnika primjenjive na međuvladine organizacije za industrijsko vlasništvo. Ukoliko bude podnijeta prije stupanja na snagu ovoga Sporazuma prema članku 16(1), izjava spomenuta u prethodnoj rečenici postat će pravovaljana na dan navedenoga stupanja na snagu. Ukoliko bude podnijeta nakon takvoga stupanja na snagu, navedena izjava će postati pravovaljana tri mjeseca nakon podnošenja, izuzev ukoliko je u izjavi naveden kasniji datum. U ovom drugom slučaju, izjava će stupiti na snagu sa tako navedenim datumom.

(b) Navedena organizacija ima pravo predviđeno člankom 3(1)(b).

(2) U slučaju da se izvrši revidiranje ili dopuna neke odredbe ovoga Sporazuma ili Poslovnika, koja se odnosi na međuvladine organizacije za industrijsko vlasništvo, svaka međuvladina organizacija za industrijsko vlasništvo može da povuče svoju

izjavu navedenu u stavku (1) obavješću, upućenim Generalnome direktoru.

Povlačenje stupa na snagu:

(i) kada se obavijest primi prije datuma kada revidiranje ili izmjena stupa na snagu, toga datuma;

(ii) kada se obavijest primi nakon datuma spomenutog u (i), na dan naveden u obavještenju ili ako nema takve naznake, tri mjeseca poslije datuma prijama takve obavijesti.

(3) Pored slučaja spomenutog u stavku (2), svaka međuvladina organizacija za industrijsko vlasništvo može povući svoju izjavu spomenutu u stavku (1)(a) obavješću upućenim Generalnome direktoru. Povlačenje stupa na snagu dvije godine nakon datuma kada Generalni direktor primi obavijest. Nikakvo obavještenje o povlačenju po ovom stavku ne može da bude primljeno tijekom razdoblja od pet godina od datuma kada je takva izjava stupila na snagu.

(4) Povlačenje spomenuto u stavku (2) ili (3) od strane međuvladine organizacije za industrijsko vlasništvo čija obavijest po članku 7(1) je dovela do toga da depozitna ustanova stekne status međunarodna depozitna tijela, povlači prestanak takvoga statusa godinu dana nakon datuma kada Generalni direktor primi obavijest o povlačenju.

(5) Svaka izjava spomenuta u stavku (1)(a), obavijest o povlačenju spomenuta u stavku (2) ili (3), jamstvo dostavljeno prema članku 6(1), druga rečenica i uključeno u izjavu datu sukladno članku 7(1)(a), zahtjev podnijet po članku 8(1) i obavijest o povlačenju u članku 8(2) zahtijevaju izričito prethodno odobrenje vrhovnoga poslovnoga tijela međuvladine organizacije za industrijsko vlasništvo, čije članice su sve države članice navedene organizacije i u kojima odluke donose zvanični predstavnici vlada takvih država.

POGLAVLJE II. ADMINISTRATIVNE ODREDBE

Članak 10.

Skupština

(1)(a) Skupštinu čine države ugovornice.

(b) Svaku državu ugovornicu predstavlja po jedan izaslanik, kojem mogu pomagati zamjenici izaslanika, savjetodavci i stručnjaci.

(c) Svaku međuvladinu organizaciju za industrijsko vlasništvo predstavljaju posebni promatrači na zasjedanjima Skupštine i na svim komitetima i radnim grupama koje osnuje Skupština.

(d) Svaku državu koja nije članica Unije, a koja je članica Organizacije ili međunarodne (Pariške) unije za zaštitu industrijskoga vlasništva i svaku nevladinu organizaciju specijaliziranu u oblasti patenata, osim međuvladine organizacije za industrijsko vlasništvo definirane u članku (2)(v), mogu predstavljati posmatrači na zasjedanjima Skupštine i, ukoliko Skupština tako odluči na sastancima komiteta ili radnih grupa koje osnuje Skupština.

(2)(a) Skupština:

(i) se bavi svim pitanjima vezanim za održavanje i razvoj Unije i sprovedbu Sporazuma;

(ii) primjenjuje takva prava i obavlja takve zadatke koji joj se posebno povjere ili dodijele prema ovome Sporazumu;

(iii) daje uputstva Generalnome direktoru vezano za pripremu za revizijske konferencije;

(iv) analizira i odobrava izvješća i aktivnosti Generalnoga direktora vezana za Uniju, i daje mu sve potrebne instrukcije vezane za pitanjima u nadležnosti Unije;

(v) osniva komitete i radne grupe koje smatra pogodnim za olakšavanje rada Unije;

(vi) utvrđuje, ovisno od stavka (1)(d), kojim državama osim država ugovornica, kojim međuvladinim organizacijama, osim međuvladinih organizacija za industrijsko vlasništvo definiranih u članku 2(v), i kojim međunarodnim nevladinim organizacijama je dopušteno da budu nazočni sastancima u svojstvu posmatrača i u kojoj mjeri je međunarodnim depozitnim tijelima dopušteno da nazoče sastancima kao posmatračima;

(vii) poduzima sve druge neophodne mjere usmjerene na promicanje ciljeva Unije;

(viii) obavlja druge odgovarajuće dužnosti prema ovom Sporazumu;

(b) u svezi pitanja koja su od interesa i za druge Unije kojima upravlja Organizacija, Skupština donosi odluke nakon što se posavjetuje s Koordinacionim komitetom Organizacije.

(3) Jedan izaslanik može da predstavlja samo jednu državu i da glasuje u ime samo jedne države.

(4) Svaka država članica ima jedan glas.

(5)(a) Polovica država ugovornica čini kvorum.

(b) u nedostatku kvoruma, Skupština može donositi odluke, ali s izuzetkom odluka koje se odnose na sam skupštinski postupak, sve takve odluke stupaju na snagu samo ako se kvorum i potrebna većina dobiju putem glasovanja korespondencijom, kao što je predviđeno Poslovníkom.

(6)(b) U ovisnosti od članka 9(1)(c), 12(4) i 14(2)(b), odluke Skupštine zahtijevaju većinu glasova članica.

(c) Uzdržanost od glasovanja ne smatra se glasovanjem.

(7)(a) Skupština održava po jedno redovito zasjedanje svake druge kalendarske godine, koje saziva Generalni direktor, po mogućnosti u istom razdoblju i na istom mjestu gdje zasjeda i Generalna skupština Organizacije.

(b) Skupština održava vanredna zasjedanja koja saziva Generalni direktor, bilo na osobnu inicijativu ili na zahtjev jedne četvrtine država ugovornica.

(8) Skupština usvaja svoja pravila o proceduri.

Članak 11.

Međunarodni biro

(1)(i) izvršava administrativne zadatke vezano za Uniju, naročito zadatke koji su mu posebice dodijeljeni ovim Sporazumom i Poslovníkom ili od strane Skupštine;

(ii) osiguravanje revizijskih konferencija Skupštine, komiteta i radnih grupa koje osnuje Skupština, kao i svih drugih sastanaka koje sazove Generalni direktor i koji se bave pitanjima koja se tiču Unije.

(2) Generalni direktor je glavno izvršno tijelo Unije i predstavlja Uniju.

(3) Generalni direktor saziva sve sastanke o pitanjima koja se tiču Unije.

(4)(a) Generalni direktor i zvaničnici koje on odredi sudjeluju, bez prava glasa, na svim sastancima Skupštine, komiteta i radnih grupa osnovanih od strane Skupštine, i na svim ostalim sastancima o pitanjima koja se tiču Unije, sazvanih od strane Generalnoga direktora.

(b) Generalni direktor, ili zvaničnik kojeg on odredi je, *ex officio*, tajnik Skupštine, kao i komiteta, radnih grupa i drugih skupova spomenutih u podstavku (a).

(5)(a) Generalni direktor, sukladno odlukama Skupštine, vrši pripreme za revizijske konferencije.

(b) Generalni direktor se može konzultirati s međuvladinim i međunarodnim nevladinim organizacijama u svezi s pripremanjima za revizijske konferencije.

(c) Generalni direktor i osobe koje on odredi sudjeluju, bez prava glasa u diskusijama na revizijskim konferencijama.

(d) Tajnik svake revizijske konferencije je, *ex officio*, Generalni direktor, ili zvaničnik kojeg on odredi.

Članak 12.

Poslovník

(1) Poslovník sadrži pravila koja se odnose na:

(i) pitanja u svezi s kojima se ovaj Sporazum izričito poziva na Poslovník ili izričito predviđa da su ona propisana ili će biti propisana;

(ii) sve administrativne uvjete, pitanja i procedure;

(iii) sve pojedinosti koje su korisne u sprovedbi ovoga Sporazuma.

(2) Poslovník usvojen u isto vrijeme kada i ovaj Sporazum nalazi se u aneksu ovoga Sporazuma.

(3) Skupština može izmijeniti i dopuniti Poslovník.

(4)(a) Ovisno od podstavka (b), usvojena izmjena i dopuna Poslovníka zahtijeva dvotrećinsku većinu glasova.

(b) Usvajanje izmjena koje se odnose na dostavljanje uzoraka deponiranih mikroorganizama od strane međunarodnih depozitnih tijela zahtijeva da nijedna država ugovornica ne glasuje protiv predložene izmjene.

(5) U slučaju suprotnosti između odredaba ovoga Sporazuma i odredaba datih u Poslovníku, primjenjuju se odredbe ovoga Sporazuma.

POGLAVLJE III. REVIZIJA I IZMJENE

Članak 13.

Revizija Sporazuma

(1) Ovaj Sporazum se može revidirati s vremena na vrijeme putem konferencija država ugovornica.

(2) O sazivanju svake revizijske konferencije odlučuje Skupština.

(3) Članci 10. i 11. mogu se mijenjati bilo putem revizijske konferencije ili sukladno članku 14.

Članak 14.

Izmjene određenih odredaba Sporazuma

(1)(a) Prijedloge po ovom članku za izmjenu članka 10. i 11. može podnijeti bilo koja država ugovornica ili Generalni direktor.

(b) O takvim prijedlozima Generalni direktor obavješćuje države ugovornice najmanje šest mjeseci prije njihovoga razmatranja na Skupštini.

(2)(a) Izmjene članka spomenutih u stavku (1) usvaja Skupština.

(b) Usvajanje bilo koje izmjene članka 10. zahtijeva četvoropetinsku većinu glasova; usvajanje bilo koje izmjene članka 11. zahtijeva tročetvrtinsku većinu glasova.

(3)(a) Svaka izmjena članka spomenutih u stavku (1) stupa na snagu mjesec dana nakon što Generalni direktor dobije pisane obavijesti o prihvatanju, izvršenom sukladno njihovim odgovarajućim ustavnim postupcima, od tri četvrtine država ugovornica članica Skupštine u vrijeme kada je Skupština usvojila izmjenu.

(b) Svaka tako prihvaćena izmjena navedenih članaka je obvezujuća za sve države ugovornice koje su bile države ugovornice u vrijeme kada je izmjena usvojena u Skupštini, pod uvjetom da svaka izmjena koja stvara financijske obveze za navedene države ugovornice ili povećava takve obveze obvezuje samo one države ugovornice koje su dostavile obavijesti o prihvatanju takve izmjene.

(c) Svaka izmjena koja je prihvaćena i koja je stupila na snagu sukladno podstavku (a) je obvezujuća za sve države koje postanu države ugovornice nakon datuma usvajanja izmjene na Skupštini.

POGLAVLJE IV. ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 15.

Kako se postaje stranka potpisnica Sporazuma

(1) Svaka država članica Međunarodne (Pariške) unije za zaštitu industrijskoga vlasništva može postati stranka potpisnica ovoga Sporazuma:

- (i) potpisivanjem i deponiranjem isprave o ratifikaciji, ili
- (ii) deponiranjem isprave o pristupu.

(2) Isprave o ratifikaciji ili pristupu deponiraju se kod Generalnoga direktora.

Članak 16.

Stupanje Sporazuma na snagu

(1) Ovaj Sporazum stupa na snagu, za prvih pet država koje su deponirale svoje isprave o ratifikaciji ili pristupu, tri mjeseca nakon datuma kada je deponirana peta isprava o ratifikaciji ili pristupu.

(2) Ovaj Sporazum stupa na snagu za sve ostale države tri mjeseca nakon datuma kada je ta država deponirala svoju ispravu i ratifikacije ili pristupu, osim ukoliko je kasniji datum naveden u ispravi o ratifikaciji ili pristupu. U ovom drugom slučaju, ovaj Sporazum stupa na snagu za tu državu na dan koji je tako naznačen.

Članak 17.

Otkazivanje Sporazuma

(1) Svaka država ugovornica može otkazati ovaj Sporazum pisanom obaviješću koja je upućena Generalnome direktoru.

(2) Otkazivanje stupa na snagu dvije godine nakon datuma prijama takvog obavještenja od strane Generalnoga direktora.

(3) Nijedna država ugovornica neće primijeniti pravo otkazivanja predviđeno stavkom (1) prije isteka pet godina od datuma kada postene stranka potpisnica ovoga Sporazuma.

(4) Otkazivanje ovoga Sporazuma od strane države ugovornice koja je dala izjavu spomenutu u članku 7(1)(a) u svezi s depozitnom ustanovom koja je time stekla status međunarodnoga depozitnoga tijela, povlači prestanak takvoga statusa godinu dana nakon datuma prijama obavijesti spomenute u stavku (1) od strane Generalnoga direktora.

Članak 18.

Potpisivanje i jezici Sporazuma

(1)(a) Ovaj Sporazum je potpisan u po jednom izvorniku na engleskom i francuskom jeziku, od kojih su oba teksta jednako vjerodostojna.

(b) Službene tekstove ovoga Sporazuma na drugim jezicima na kojima je potpisana Konvencija o osnutku Svjetske organizacije za intelektualno vlasništvo, utvrđuje Generalni

direktor nakon konzultacija sa zainteresiranim vladama i u roku od dva mjeseca od datuma potpisivanja ovoga Sporazuma.

(c) Službene tekstove ovoga Sporazuma na arapskom, njemačkom, talijanskom, japanskom i portugalskom jeziku, i ostalim jezicima koje bi Skupština mogla da naznači, utvrđuje Generalni direktor nakon konzultacija sa zainteresiranim vladama.

(2) Ovaj Sporazum ostaje otvoren za potpisivanje u Budimpešti do 31. prosinca 1977. godine.

Članak 19.

Deponiranje Sporazuma; dostavljanje preslika; registracija Sporazuma

(1) Izvornik ovoga Sporazuma, kada više ne bude otvoren za potpisivanje, bit će deponiran kod Generalnoga direktora.

(2) Generalni direktor dostavlja dva ovjerena primjerka ovoga Sporazuma i Poslovnika vladama svih država koje su spomenute u članku 15(1), međuvladinim organizacijama koje mogu podnijeti izjavu po članku 9(1) i, na zahtjev, vladi svake druge države.

(3) Generalni direktor registrira ovaj Sporazum kod Tajništva Ujedinjenih naroda.

(4) Generalni direktor šalje po dva ovjerena primjerka svih izmjena ovoga Sporazuma i Poslovnika svim državama ugovornicama, svim međuvladinim organizacijama za industrijsko vlasništvo i, na zahtjev svake države i svakoj drugoj međuvladinoj organizaciji koja bi mogla da podnese izjavu prema članku 9(1)(a).

Članak 20.

Obavijesti

Generalni direktor obavještuje države ugovornice, međuvladine organizacije za industrijsko vlasništvo i one države koje nisu članice Unije, a koje su članice Međunarodne (Pariške) unije za zaštitu industrijskoga vlasništva, o:

- (i) potpisivanju prema članku 18;
- (ii) deponiranju isprava o ratifikaciji ili pristupu prema članku 15(2);
- (iii) izjavama podnijetim prema članku 9(1)(a) i obavijestima o povlačenju prema članku 9(2) ili (3);
- (iv) datumu stupanja na snagu ovoga Sporazuma prema članku 16(1);
- (v) obavijestima prema člancima 7. i 8. i o odlukama prema članku 8;
- (vi) prihvatanju izmjena ovoga Sporazuma prema članku 14(3);
- (vii) svim izmjenama Poslovnika;
- (viii) datumima kada izmjene Sporazuma ili Poslovnika stupaju na snagu;
- (ix) otkazivanjima primljenim prema članku 17.

Članak 3.

Ova Odluka će biti objavljena u "Službenom glasniku BiH" na hrvatskome, srpskom i bosanskom jeziku i stupa na snagu danom objave.

Број 01-011-1697-25/08
16. српња 2008. године
Сарајево

Председатељ
др. Харис Силајџић, в. р.

На основу члана V. 3. (d) Устава Босне и Херцеговине и сагласности Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине (Одлука ПС БиХ, број 211/08 од 17. јуна 2008. године), Предсједништво Босне и Херцеговине на 42. сједници, одржаној 16. јула 2008. године, донијело је

ОДЛУКУ

О РАТИФИКАЦИЈИ БУДИМПЕШТАНСКОГ СПОРАЗУМА О МЕЂУНАРОДНОМ ПРИЗНАВАЊУ ДЕПОЗИТА МИКРООРГАНИЗАМА РАДИ ПОСТУПКА ПАТЕНТИРАЊА

Члан 1.

Ратификује се Будимпештански споразум о међународном признавању депозита микроорганизама ради поступка патентирања, *Будимпешта 28. април 1977. године - измењен 26. септембра 1980. године.*

Члан 2.

Текст Споразума у преводу гласи:

БУДИМПЕШТАНСКИ СПОРАЗУМ О МЕЂУНАРОДНОМ ПРИЗНАВАЊУ ДЕПОЗИТА МИКРООРГАНИЗАМА РАДИ ПОСТУПКА ПАТЕНТИРАЊА

(Будимпешта 28. април 1977. и измењен 26. септембра 1980.)

УВОДНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1.

Оснивање Уније

Државе потписнице овог Споразума (у даљем тексту: државе уговорнице) сачињавају Унију за међународно признање депозита микроорганизама ради поступка патентирања.

Члан 2.

Дефиниције

У сврху овог Споразума и Правилника:

(i) позивање на "патент" схвата се као позивање на патенте за проналаске, проналазачка свједочанства, корисна свједочанства, корисне моделе, допунске патенте или свједочанства, допунска проналазачка свједочанства и допунска корисна свједочанства;

(ii) "депоновање/депозит микроорганизама", према контексту у којем се ове ријечи јављају, значи слиједеће радње извршене у складу са овим Споразумом и Правилником, достављање микроорганизама међународном депозитном органу који га прима и прихвата, или чување таквог микроорганизама од стране међународног депозитног орган, и наведено достављање и наведено чување;

(iii) "поступак патентирања" значи сваки административни или правни поступак у вези са пријавом патента или патентом;

(iv) "објављивање ради поступка патентирања" значи званично објављивање, или званично стављање на увид пријаве патента или патента;

(v) "међународна организација за индустријску својину" значи организација која је поднијела изјаву према члану 9(1):

(vi) "уред за индустријску својину" значи орган државе уговорнице или међународну организацију за индустријску својину надлежну за издавање патената;

(vii) "депозитна установа" значи установа која обезбјеђује пријем, прихватање и чување микроорганизама и достављање њихових узорака;

(viii) "међународни депозитни орган" значи депозитна установа која је стекла статус међународног депозитног органа према члану 7;

(ix) "депонент" значи физичко или правно лице које доставља микроорганизам депозитном органу, који га прима и прихвата, и сваки правни сљедбеник наведеног физичког или правног лица;

(x) "Унија" значи Унија на коју се односи члан 1;

(xi) "Скупштина" значи Скупштина на коју се односи члан 10;

(xii) "Организација" значи Свјетска организација за интелектуалну својину;

(xiii) "Међународни биро" значи Међународни биро Организације и, све док постоји, Уједињени међународни биро за заштиту интелектуалне својине (БИРПИ);

(xiv) "Генерални директор" значи Генерални директор Организације;

(xv) "Правилник!" значи Правилник поменут у члану 12.

ПОГЛАВЉЕ I. МАТЕРИЈАЛНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 3.

Признавање и ефекат депозита микроорганизама

(1)(a) Државе уговорнице које дозвољавају или захтијевају депоновање микроорганизама ради поступка патентирања признају, у такве сврхе, депозит микроорганизама код било ког међународног депозитног органа.

Такво признавање укључује признавање чињенице и датума депозита према наводима међународног депозитног органа, као и признавање чињенице да оно што се доставља као узорак јесте узорак депонованог микроорганизама.

(b) Свака држава уговорница може да захтијева копију потврде о пријему депозита поменутог у подставу (a), издату од међународног депозитног органа.

(2) Што се тиче питања регулисаних овим Споразумом и Правилником, ниједна држава уговорница не може захтијевати поштовање друкчијих или додатних захтијева у односу на оне који су предвиђени овим Споразумом и Правилником.

Члан 4.

Нови депозит

(1)(a) Када међународни депозитни орган не може да достави узорке депонованог микроорганизама из било ког разлога, а нарочито:

(i) када такав микроорганизам није више виталан,

(ii) када би достављање узорака захтијевало њихово слање у иностранство, а слање или пријем узорака у иностранству су спрјечени извозним или увозним ограничењима, тај орган, одмах након констатовања своје немогућности да достави узорке, обавјештава депонента о таквој немогућности,

наводећи њен узрок, а депонент, према ставу (2) и према овом ставу, има право да изврши ново депоновање микроорганизма који је био изворно депонован.

(b) Ново депоновање се врши код међународног депозитног органа код ког је првобитно депоновање било извршено, с тим што се:

(i) депоновање врши код другог међународног депозитног органа ако је установа код које је изворно депоновање било извршено престала да има статус међународног депозитног органа, било у потпуности или у вези са врстом микроорганизма којој припада депоновани микроорганизам, или ако међународни депозитни орган код ког је изворно депоновање извршено престане привремено или коначно, да обавља функције у вези са депонованим микроорганизмима;

(ii) може извршити код другог међународног депозитног органа у случају поменутом у подставу (a)(ii).

(c) Уз сваки нови депозит прилаже се изјава са потписом депонента у којој се наводи да је новодепоновани микроорганизам исти као онај који је изворно депонован. Уколико се наводи депонента доведу у сумњу, терет доказивања се одређује у складу са примјењивим законом.

(d) Под условима из подставова (a) до (c) и (e), нови депозит се третира као да је извршен на дан када је извршено изворно депоновање, уколико све претходне изјаве које се односе на виталност изворно депонованог микроорганизма указују на то да је микроорганизам био виталан и уколико је ново депоновање извршено у року од три мјесеца након датума када је депонент примио обавјештење поменуто у подставу (a).

(e) Када се примјењује подстав (b)(i) и депонент не прими обавјештење поменуто у подставу (a) у року од шест мјесеци након датума када је Међународни биро објавио престанак, ограничење или прекид поменуто у подставу (b)(i), тромјесечни рок поменуто у подставу (d) се рачуна од датума наведеног објављивања.

(2) Право поменуто у ставу (1)(a) не постоји када је депоновани микроорганизам пренијет у други међународни депозитни орган, све док је такав орган у стању да доставља узорке таквих микроорганизма.

Члан 5.

Извозна и увозна ограничења

Свака држава уговорница признаје да је веома пожељно да се, уколико и у оној мјери у којој извоз или увоз одређених врста микроорганизама на њену територију буде ограничен, таква ограничења односе на микроорганизме који су депоновани или намијењени депоновању према овом Споразуму само када је такво ограничење неопходно с обзиром на националну безбједност или опасност по здравље или човјекову околину.

Члан 6.

Статус међународног депозитног органа

(1) Да би испунила услове за стицање статуса међународног депозитног органа, депозитна установа мора бити смјештена на територији државе уговорнице и мора користити јемство те државе по ком наведена институција испуњава и наставиће да испуњава услове утврђене у ставу (2). Наведено јемство може се добити и од међувладине организације за индустријску својину, у том случају депозитна установа се мора налазити на територији државе чланице наведене организације.

(2) Депозитна установа мора, у својству међународног депозитног органа:

(i) да трајно постоји;

(ii) да располаже потребним кадровима и опремом, као што је предвиђено Правилником, да извршава своје научне и административне задатке према овом Споразуму;

(iii) да је непристрасна и објективна;

(iv) да је ради депозита, свим депонентима доступна под истим условима;

(v) да прими у депозит све или одређене врсте микроорганизама, испитује њихову виталност и чува их, као што је предвиђено Правилником;

(vi) да депоненту изда потврду, као и сваку другу изјаву о виталности, као што је предвиђено Правилником,

(vii) да у вези са депонованим микроорганизмима, поштује обавезу чувања тајности, као што је предвиђено Правилником;

(viii) да доставља узорке сваког депонованог микроорганизама под условима и у складу са поступком предвиђеним Правилником.

(3) Правилником се предвиђају мјере које се предузимају:

(i) када међународни депозитни орган престане, привремено или коначно, да обавља своје функције у вези са депонованим микроорганизмима или одбије да прими неку од врста микроорганизама коју би требало да прими према достављеном јемству;

(ii) у случају кад међународном депозитном органу престане или се ограничи статус међународног депозитног органа.

Члан 7.

Стицање статуса Међународног депозитног органа

(1)(a) Депозитна установа стиче статус међународног депозитног органа на основу писменог обавјештења упућеног Генералном директору од стране државе уговорнице са територије на којој се налази депозитна установа и са приложеном изјавом о јемству у смислу да наведена установа испуњава и наставиће да испуњава услове утврђене у члану 6(2).

Наведени статус се може стећи и на основу писменог обавјештења упућеног Генералном директору од стране међународне организације за индустријску својину са приложеном наведеном изјавом.

(b) Обавјештење садржи и информације о депозитној установи предвиђене Правилником, а у њему може да се наведе и датум када статус међународног депозитног органа треба да ступи на снагу.

(2)(a) Уколико Генерални директор утврди да обавјештење садржи потребну изјаву и да су све потребне информације примљене Међународни биро одмах објављује то обавјештење.

(b) Статус међународног депозитног органа се стиче од датума објављивања обавјештења или, када је датум наведен у складу са ставом (1)(b), а такав датум пада послје датума објављивања обавјештења, од таквог датума.

(c) Детаљи у вези са поступком по ставовима (1) и (2) дати су у Правилнику.

Члан 8.

Престанак и ограничење статуса

Међународног депозитног органа

(1)(a) Свака држава уговорница или међувладине организација за индустријску својину може захтијевати од Скупштине да укине статус међународног депозитног органа било ком органу или да га ограничи на одређене врсте микроорганизама, зато што услови утврђени у члану 6. нису испуњени или се више не испуњавају. Међутим, такав захтјев не може поднијети држава уговорница или међународна организација за индустријску својину у вези са међународним

депозитним органом за који је дала изјаву поменуто у члану 7(1)(а).

(b) Прије него што поднесе захтјев према подставу (а), држава уговорница или међувладина организација за индустријску својину, посредством Генералног директора, обавјештава о разлозима за предложени захтјев државу уговорницу или међувладину организацију за индустријску својину која је послала обавјештење поменуто у члану 7(1), тако да та држава или организација може да, у року од шест мјесеци од датума наведеног обавјештења, предузме одговарајуће мјере за отклањање потребе за подношењем захтјева.

(c) Када Скупштина утврди да је захтјев основан, она одлучује да укине или да ограничи на одређене врсте микроорганизама статус међународног депозитног органа поменутог у подставу (а). За доношење одлуке Скупштине потребна је двотрећинска већина гласова у корист захтјева.

(2)(а) Држава уговорница или међувладина организација за индустријску својину која је дала изјаву поменуто у члану 7(1)(а) може, обавјештењем упућеним Генералном директору, повући своју изјаву било у потпуности или у вези само са одређеним врстама микроорганизама, а у сваком случају ће то учинити када и уколико њено јемство не буде примјењиво.

(b) Такво обавјештење, од датума утврђеног у Правилнику, повлачи, када се односи на изјаву у цјелини, престанак статуса међународног депозитног органа или, када се односи на одређене врсте микроорганизама, одговарајуће ограничење таквог статуса.

(3) Детаљи о поступку према ставовима (1) и (2) утврђени су Правилником.

Члан 9.

Међувладине организације за индустријску својину

(1)(а) Свака међувладина организација којој је неколико држава повјерило задатак издавања регионалних патената и чије све државе чланице су чланице Међународне (Паришке) уније за заштиту индустријске својине, може поднијети изјаву Генералном директору да прихвата обавезу признања предвиђену чланом 3(1)(а), обавезу која се односи на услове поменуте у члану 3(2) и све ефекте одредаба овог Споразума и Правилника примјењиве на међувладине организације за индустријску својину.

Уколико буде поднијета прије ступања на снагу овог споразума према члану 16(1), изјава поменуто у претходној реченици постаће пуноважна на дан наведеног ступања на снагу. Уколико буде поднијета након таквог ступања на снагу, наведена изјава ће постати пуноважна три мјесеца након подношења, осим уколико је у изјави наведен каснији датум. У овом другом случају, изјава ће ступити на снагу са тако наведеним датумом.

(b) Наведена организација има право предвиђено чланом 3(1)(b).

(2) У случају да се изврши ревизија или допуна неке одредбе овог Споразума или Правилника, која се односи на међувладине организације за индустријску својину, свака међувладина организација за индустријску својину може да повуче своју изјаву наведену у ставу (1) обавјештењем, упућеним Генералном директору. Повлачење ступа на снагу:

(i) када се обавјештење прими прије датума када ревизија или измјена ступа на снагу, тог датума;

(ii) када се обавјештење прими након датума поменутог у (i), на дан наведен у обавјештењу или ако нема такве назнаке, три мјесеца послје датума пријема таквог обавјештења.

(3) Поред случаја поменутог у ставу (2), свака међувладина организација за индустријску својину може повући своју изјаву поменуто у ставу (1)(а) обавјештењем упућеним Генералном директору. Повлачење ступа на снагу двије године након датума када Генерални директор прими обавјештење.

Никакво обавјештење о повлачењу по овом ставу не може да буде примљено у току периода од пет година од датума када је таква изјава ступила на снагу.

(4) Повлачење поменуто у ставу (2) или (3) од стране међувладине организације за индустријску својину чије обавјештење по члану 7(1) је довело до тога да депозитна установа стекне статус међународног депозитног органа, повлачи престанак таквог статуса годину дана након датума када Генерални директор прими обавјештење о повлачењу.

(5) Свака изјава поменуто у ставу (1)(а), обавјештење о повлачењу поменуто у ставу (2) или (3), јемство достављено према члану 6(1), друга реченица и укључено у изјаву дату у складу са чланом 7(1)(а), захтјев поднијет по члану 8(1) и обавјештење о повлачењу у члану 8(2) захтијевају изричито претходно одобрење врховног пословног органа међувладине организације за индустријску својину, чије чланице су све државе чланице наведене организације и у којима одлуке доносе званични представници влада таквих држава.

ПОГЛАВЉЕ II. АДМИНИСТРАТИВНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 10.

Скупштина

(1)(а) Скупштину сачињавају државе уговорнице.

(b) Сваку државу уговорницу представља по један делегат, коме могу помагати замјеници делегата, савјетници и експерти.

(c) Сваку међувладину организацију за индустријску својину представљају специјални проматрачи на засједањима Скупштине и на свим комитетима и радним групама које оснује Скупштина.

(d) Сваку државу која није чланица Уније, а која је чланица Организације или међународне (Париске) уније за заштиту индустријске својине и сваку невладину организацију специјализовану у области патената, осим међувладине организације за индустријску својину дефинисане у члану (2)(v), могу представљати посматрачи на засједањима Скупштине и, уколико Скупштина тако одлучи на састанцима комитета или радних група које оснује Скупштина.

(2)(а) Скупштина:

(i) се бави свим питањима у вези са одржавањем и развојем Уније и спровођењем Споразума;

(ii) примјењује таква права и обавља такве задатке који јој се посебно повјере или додијеле према овом Споразуму;

(iii) даје упутства Генералном директору у вези са припремама за ревизионе конференције;

(iv) анализира и одобрава извјештаје и активности Генералног директора у вези са Унијом, и даје му све потребне информације у вези са питањима у надлежности Уније;

(v) оснива комитете и радне групе које сматра погодним за олакшавање рада Уније;

(vi) утврђује, зависно од става (1)(d), којим државама осим држава уговорница, којим међувладиним организацијама, осим међувладиних организација за индустријску својину дефинисаних у члану 2(v), и којим међународним невладиним организацијама је допуштено да присуствују састанцима у својству посматрача и у којој мјери је међународним

депозитним органима допуштено да присуствују састанцима као посматрачима;

(vii) предузима све друге неопходне мјере усмјерене на унапређивање циљева Уније;

(viii) обавља друге одговарајуће функције према овом Споразуму;

(b) у вези са питањима која су од интереса и за друге Уније којима управа Организација, Скупштина доноси одлуке након што се посавјетује са Координационим комитетом Организације.

(3) Један делегат може да представља само једну државу и да гласа у име само једне државе.

(4) Свака држава чланица има један глас.

(5)(a) Половина држава уговорница сачињава кворум.

(b) у недостатку кворума, Скупштина може да доноси одлуке, али са изузетком одлука које се односе на сам скупштински поступак, све такве одлуке ступају на снагу само ако се кворум и потребна већина добију путем гласања кореспонденцијом, као што је предвиђено Правилником.

(6)(a) У зависности од члана 9(1)(c), 12(4) и 14(2)(b), одлуке Скупштине захтијевају већину гласова чланица.

(b) Уздржавање од гласања се не сматра гласањем.

(7)(a) Скупштина одржава по једно редовно засједање сваке друге календарске године, које сазива Генерални директор, по могућности у истом периоду и на истом мјесту гдје засједа и Генерална скупштина Организације.

(b) Скупштина одржава ванредна засједања која сазива Генерални директор, било на сопствену иницијативу или на захтјев једне четвртине држава уговорница.

(8) Скупштина усваја своја правила о процедури.

Члан 11.

Међународни биро

(1)(i) извршава административне задатке у вези са Унијом, нарочито задатке који су му посебно додијелиени овим Споразумом и Правилником или од стране Скупштине;

(ii) обезбјеђује секретаријат ревизионих конференција Скупштине, комитета и радних група које оснује Скупштина, као и свих других састанака које сазове Генерални директор и који се баве питањима која се тичу Уније.

(2) Генерални директор је главни извршни орган Уније и представља Унију.

(3) Генерални директор сазива све састанке о питањима која се тичу Уније.

(4)(a) Генерални директор и службеници које он одреди учествују, без права гласа, на свим састанцима Скупштине, комитета и радних група основаних од стране Скупштине, и на свим осталим састанцима о питањима која се тичу Уније, сазваним од стране Генералног директора.

(b) Генерални директор, или службеник којег он одреди је, *ex officio*, секретар Скупштине, као и комитета, радних група и других скупова поменутих у подставу (a).

(5)(a) Генерални директор, у складу са одлукама Скупштине, врши припреме за ревизионе конференције.

(b) Генерални директор се може консултовати са међувладиним и међународним невладиним организацијама у вези са припремама за ревизионе конференције.

(c) Генерални директор и лица која он одреди учествују, без права гласа у дискусијама на ревизионим конференцијама.

(d) Секретар сваке ревизионе конференције је, *ex officio*, Генерални директор, или службеник кога он одреди.

Члан 12.

Правилник

(1) Правилник садржи правила која се односе на:

(i) питања у вези са којима се овај Споразум изричито позива на Правилник или изричито предвиђа да су она прописана или ће бити прописана;

(ii) све административне услове, питања и процедуре;

(iii) све појединости које су корисне у спровођењу овог Споразума.

(2) Правилник усвојен у исто вријеме када и овај Споразум налази се у анексу овог Споразума.

(3) Скупштина може измијенити и допунити Правилник.

(4)(a) Зависно од подстава (b), усвојена измјена и допуна Правилника захтијева двотрећинску већину гласова.

(b) Усвајање измјена које се односе на достављање узорака депонованих микроорганизама од стране међународних депозитних органа захтијева да ниједна држава уговорница не гласа против предложене измјене.

(5) У случају супротности између одредаба овог Споразума и одредаба датих у Правилнику, примјењују се одредбе овог Споразума.

ПОГЛАВЉЕ III. РЕВИЗИЈА И ИЗМЈЕНЕ

Члан 13.

Ревизија Споразума

(1) Овај Споразум се може ревидирати с времена на вријеме путем конференција држава уговорница.

(2) О сазивању сваке ревизионе конференције одлучује Скупштина.

(3) Чланови 10. и 11. могу се мијењати било путем ревизионе конференције или у складу са чланом 14.

Члан 14.

Измјене одређених одредаба Споразума

(1)(a) Предлоге по овом члану за измјену чланова 10. и 11. може поднијети било која држава уговорница или Генерални директор.

(b) О таквим предлозима Генерални директор обавјештава државе уговорнице најмање шест мјесеци прије њиховог разматрања на Скупштини.

(2)(a) Измјене чланова поменутих у ставу (1) усваја Скупштина.

(b) Усвајање било које измјене члана 10. захтијева четворопетинску већину гласова; усвајање било које измјене члана 11. захтијева трочетвртинску већину гласова.

(3)(a) Свака измјена чланова поменутих у ставу (1) ступа на снагу мјесец дана након што Генерални директор добије писмена обавјештења о прихватању, извршеном у складу са њиховим одговарајућим уставним поступком, од три четвртине држава уговорница чланица Скупштине у вријеме када је Скупштина усвојила измјену.

(b) Свака тако прихваћена измјена наведених чланова је обавезујућа за све државе уговорнице које су биле државе уговорнице у вријеме када је измјена усвојена у Скупштини, под условом да свака измјена која ствара финансијске обавезе за наведене државе уговорнице или повећава такве обавезе обавезије само оне државе уговорнице које су доставиле обавјештања о прихватању такве измјене.

(c) Свака измјена која је прихваћена и која је ступила на снагу у складу са подставом (a) је обавезујућа за све државе које постану државе уговорнице након датума усвајања измјене на Скупштини.

ПОГЛАВЉЕ IV. ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 15.

Како се постаје страна потписница Споразума

(1) Свака држава чланица Међународне (Париске) уније за заштиту индустријске својине може постати страна потписница овог Споразума:

(i) потписивањем и депоновањем инструмента ратификације, или

(ii) депоновањем инструмента приступања.

(2) Инструменти ратификације или приступања депонују се код Генералног директора.

Члан 16.

Ступање Споразума на снагу

(1) Овај Споразум ступа на снагу, за првих пет држава које су депоновале своје инструменте ратификације или приступања, три мјесеца након датума када је депонован пети инструмент ратификације или приступања.

(2) Овај Споразум ступа на снагу за све остале државе три мјесеца након датума када је та држава депоновала свој инструмент ратификације или приступања, осим уколико је каснији датум наведен у инструменту ратификације или приступања. У овом другом случају, овај Споразум ступа на снагу за ту државу на дан који је тако назначен.

Члан 17.

Отказивање Споразума

(1) Свака држава уговорница може отказати овај Споразум писменим обавјештењем упућеним Генералном директору.

(2) Отказ ступа на снагу двије године након датума пријема таквог обавјештења од стране Генералног директора.

(3) Ниједна држава уговорница неће примјенити право отказа предвиђено ставом (1) прије истека пет година од датума када постене страна потписница овог Споразума.

(4) Отказивање овог Споразума од стране државе уговорнице која је дала изјаву поменуто у члану 7(1)(a) у вези са депозитном установом која је тиме стекла статус међународног депозитног органа, повлачи престанак таквог статуса годину дана након датума пријема обавјештења поменутог у ставу (1) од стране Генералног директора.

Члан 18.

Потписивање и језици Споразума

(1)(a) Овај Споразум је потписан у по једном оригиналу на енглеском и француском језику, од којих су оба текста једнако аутентична.

(b) Званичне текстове овог Споразума на другим језицима на којима је потписана Конвенција о оснивању Свјетске

организације за интелектуалну својину, утврђује Генерални директор након консултација са заинтересованим владама и у року од два мјесеца од датума потписивања овог Споразума.

(c) Званичне текстове овог Споразума на арапском, њемачком, италијанском, јапанском и португалском језику, и осталим језицима које би Скупштина могла да назначи, утврђује Генерални директор након консултација са заинтересованим владама.

(2) Овај Споразум остаје отворен за потписивање у Будимпешти до 31. децембра 1977. године.

Члан 19.

Депоновање Споразума; достављање копија; регистрација Споразума

(1) Оригинал овог Споразума, када више не буде отворен за потписивање, биће депонован код Генералног директора.

(2) Генерални директор доставља два овјерена примјерка овог Споразума и Правилника владама свих држава поменутих у члану 15(1), међувладиним организацијама које могу поднијети изјаву по члану 9(1) и, на захтјев, влади сваке друге државе.

(3) Генерални директор региструје овај Споразум код Секретаријата Уједињених нација.

(4) Генерални директор шаље по два овјерена примјерка свих измјена овог Споразума и Правилника свим државама уговорницама, свим међувладиним организацијама за индустријску својину и, на захтјев сваке државе и свакој другој међувладиној организацији која би могла да поднесе изјаву према члану 9(1)(a).

Члан 20.

Обавјештења

Генерални директор обавјештава државе уговорнице, међувладине организације за индустријску својину и оне државе које нису чланице Уније, а које су чланице Међународне (Париске) уније за заштиту индустријске својине, о:

(i) потписивању према члану 18;

(ii) депоновању инструмента ратификације или приступања према члану 15(2);

(iii) изјавама поднијетим према члану 9(1)(a) и обавјештењима о повлачењу према члану 9(2) или (3);

(iv) датуму ступања на снагу овог Споразума према члану 16(1);

(v) обавјештењима према члановима 7. и 8. и о одлукама према члану 8;

(vi) прихватању измјена овог Споразума према члану 14(3);

(vii) свим измјенама Правилника;

(viii) датумима када измјене Споразума или Правилника ступају на снагу;

(ix) отказивањима примљеним према члану 17.

Члан 3.

Ова Одлука биће објављена у "Службеном гласнику БиХ" на српском, босанском и хрватском језику и ступа на снагу даном објављивања.

Број 01-011-1697-25/08
16. јула 2008. године
Сарајево

Предсједавајући
др Харис Силајџић, с. р.

Na osnovu člana V. 3. (d) Ustava Bosne i Hercegovine i saglasnosti Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine (Odluka PS BiH, broj 207/08 od 17. juna 2008. godine), Predsjedništvo Bosne i Hercegovine na 42. sjednici, održanoj 16. jula 2008. godine, donijelo je

ODLUKU

O RATIFIKACIJI STATUTA, OPĆIH PRINCIPA I PROCEDURALNIH PRAVILA KOMISIJE CODEX ALIMENTARIUS

Član 1.

Ratifikuju se Statut, Opći principi i Proceduralna pravila Komisije Codex Alimentarius.

Član 2.

Tekstovi Statuta, Općih principa i Proceduralnih pravila u prijevodu glase:

STATUT KOMISIJE CODEX ALIMENTARIUS

Član 1.

Komisija Codex Alimentarius, prema članu 5 dolje, odgovorna je za davanje prijedloga i bit će konsultirana od Generalnog direktora Organizacije za hranu i poljoprivredu (FAO) i Svjetsku zdravstvenu organizaciju (WHO) o svim pitanjima koja se odnose na implementaciju Zajedničkog programa FAO/WHO standarda za hranu, u svrhu:

(a) zaštite zdravlja potrošača i osiguranja poštene prakse u trgovini hranom;

(b) reklame usklađivanja rada / procedura za sve standarde za hranu kojima se bave međunarodne vladine i nevladine organizacije;

(c) određivanja prioriteta, iniciranje i davanje uputa u pripremanju nacrt standarda kroz ili uz pomoć odgovarajućih organizacija;

(d) završetka standarda urađenih prema (c) gore i, nakon prihvatanja od vlada, njihovog objavljivanja u Codex Alimentarius kao regionalnih ili svjetskih standarda zajedno sa međunarodnim standardima već ranije utvrđenim od drugih tijela prema (b) gore, gdje god je to moguće;

(e) dopune već objavljenih standarda, nakon odgovarajućeg razmatranja u svrhu njihovog unaprjeđenja.

Član 2.

Članstvo u Komisiji otvoreno je za sve zemlje članice i pridružene članice FAO i WHO koje su zainteresovane za međunarodne standarde za hranu. Članstvo će obuhvatiti one zemlje koje obavijeste Generalnog direktora FAO ili WHO o želji da se razmotri njihovo učlanjenje.

Član 3.

Svaka zemlja članica ili pridružena članice FAO ili WHO koja nije članica Komisije, ali koja ima poseban interes za rad Komisije, može nakon zahtjeva dostavljenog Generalnom direktoru FAO ili WHO, po potrebi, prisustvovati sjednicama Komisije i njenim dopunskim tijelima i na *ad hoc* sastancima kao posmatrač.

Član 4.

Zemlje koje nisu zemlje članice ili pridružene članice FAO ili WHO, ali su članice Ujedinjenih nacija, mogu na njihov zahtjev biti pozvane da učestvuju na sjednicama Komisije kao posmatrači u skladu sa odredbama FAO ili WHO koje se odnose na davanje statusa posmatračima.

Član 5.

Komisija će izvještavati i davati preporuke Konferenciji FAO i odgovarajućem tijelu WHO posredstvom njihovog Generalnog direktora. Kopije izvještaja koje sadrže sve zaključke i preporuke, čim budu na raspolaganju, bit će

dostavljene svim zainteresovanim zemljama članicama i međunarodnim organizacijama u svrhu njihove informiranosti.

Član 6.

Komisija će uspostaviti Izvršni odbor, koji treba da bude sastavljen od odgovarajućih predstavnika iz različitih geografskih područja svijeta kojima zemlje članice Komisije pripadaju. Između sjednica Izvršni odbor djelovat će kao Izvršno tijelo Komisije.

Član 7.

Komisija može, kada to smatra neophodnim, uspostaviti druga dopunska tijela za ispunjavanje njenih zadataka prema raspoloživim finansijskim sredstvima.

Član 8.

Komisija može usvojiti i dopuniti svoja vlastita Proceduralna pravila koja će stupiti na snagu nakon odobrenja Generalnog direktora FAO i WHO, procedurom potvrde koja može biti propisana u ovim organizacijama.

Član 9.

Operativni troškovi Komisije i dopunskih tijela, osim za one u kojima je članica prihvatila da učestvuje u radu, bit će pokriveni iz budžeta Zajedničkog FAO/WHO programa za standarde u hrani kojima će upravljati FAO u ime dvije organizacije, u skladu sa finansijskim propisima utvrđenim od FAO. Generalni direktori FAO i WHO zajednički će odrediti odgovarajuće udjele za finansijska sredstva Programa koja treba da obezbijedi svaka od organizacija i pripremit će odgovarajuću procjenu godišnjih troškova za izradu Redovnog budžeta ove dvije organizacije koji treba da bude odobren od odgovarajućih tijela.

Član 10.

Svi troškovi (uključujući one u vezi sa sastancima, dokumentacijom i prijevodima) koji se odnose na pripremane poslove na izradi nacrt standarda, a pokrenute od članica Komisije, bilo nezavisno ili na osnovu preporuke Komisije, bit će plaćeni od zainteresovanih vlada. Komisija može, unutar odobrenih budžetskih procjena, dati preporuku da se specificira dio troškova pripremnog rada urađen od vlade, u ime Komisije, prizna kao operativni trošak Komisije.

Opći principi Codex Alimentarius

Svrha Codex Alimentarius

1. Codex Alimentarius je zbirka međunarodno usvojenih standarda za hranu predstavljena na jedinstven način. Cilj ovih standarda za hranu je zaštita zdravlja potrošača i osiguranje poštene prakse u trgovini hranom. Codex Alimentarius također uključuje propise savjetodavne prirode u obliku kodeksa u praksi, uputstava i druge odgovarajuće mjere s namjerom da pomažu u postizanju svrhe Codex Alimentarius. Objavljivanje Codex Alimentarius ima za svrhu da usmjeri i unaprijedi

elaboriranje i utvrđivanje definicija i zahtjeva za hranu, u svrhu pomaganja u njihovoj harmonizaciji i aktivnostima u vezi olakšavanja međunarodne trgovine.

Djelokrug Codex Alimentarius

2. Codex Alimentarius uključuje standarde za sve oblike hrane, bez obzira da li su gotovi proizvodi, polu-proizvodi ili sirovine za distribuciju ili potrošnju. Sirovine koje se koriste u proizvodnji hrane trebaju biti uključene do stepena potrebnog da se postigne utvrđena namjena Codex Alimentarius. Codex Alimentarius uključuje odredbe koji se odnose na higijenu hrane, aditive hrane, pesticidni talog, kontaminante, etiketiranje i prezentacije, metode analiza i uzoraka. To također uključuje odredbe savjetodavne prirode u obliku kodeksa u praksi, uputstva i druge preporučene mjere.

Priroda Codex standarda

3. Codex standardi sadrže zahtjeve za hranu s namjerom da osiguraju za potrošača zdrave proizvode lišene kvarenja, pravilno etiketiranje i predstavljene. Codex standard za bilo koju hranu treba biti sastavljen u skladu sa Formatom Codex robnih standarda i treba da sadrži, po potrebi, kriterije navedene u njemu.

Prihvatanje Codex Alimentarius Standarda

4.A. Codex standard može biti prihvaćen od pojedine zemlje u skladu sa njenom utvrđenom pravnom i administrativnom procedurom, s obzirom na distribuciju predmetnog proizvoda, da li je uvezen ili domaći proizvod, unutar njene teritorijalne jurisdikcije u slijedećim pravcima:

(i) Potpuno prihvatanje

(a) Potpuno prihvatanje znači da će zainteresirana zemlja za proizvod na koji se primjenjuje standard dati odobrenje za slobodnu distribuciju, prema (c) dolje, unutar njene teritorijalne jurisdikcije, na osnovu imena i opisa navedenog u standardu, osiguravajući da je usklađen sa svim važećim zahtjevima standarda.

(b) Zemlja će također osigurati da proizvodi koji nisu usklađeni sa standardom, ne mogu biti distribuirani, na osnovu imena i opisa sadržanog u standardu.

(c) Distribucija svih zdravih proizvoda usklađenih sa standardom, koja se odnose na zdravlje potrošača ili druga pitanja o standardima za hranu, neće biti spriječena u zainteresiranoj zemlji bilo kojom pravnom ili administrativnom odredbom, osim za one proizvode koji nisu posebno utvrđeni standardom i odnose se na zdravlje ljudi, biljaka ili životinja.

(ii) Prihvatanje sa posebnim odstupanjima

Prihvatanje sa posebnim odstupanjima znači da zainteresirana zemlja prihvaća, kako je to definirano u stavu 4.A(i), standard sa izuzetkom onih odstupanja koja su detaljno utvrđena u njenoj deklaraciji o prihvatanju; to podrazumijeva da će proizvodu koji je usklađen sa odstupanjima u izmijenjenom standardu biti dozvoljeno da se distribuira slobodno unutar teritorijalne jurisdikcije zainteresirane zemlje. Zainteresirana zemlja će također uključiti u deklaraciju o prihvatanju njenu izjavu sa razlozima za ovo odstupanje, i također naznačiti:

(a) da li proizvodi koji su u potpunosti usklađeni sa standardom mogu biti slobodno distribuirani unutar teritorijalne jurisdikcije u skladu sa stavom 4.A(i);

(b) da li zemlja očekuje da će moći potpuno prihvatiti standard i, ako je tako, kada.

(iii) Slobodna distribucija

A. Deklaracija o slobodnoj distribuciji znači da je zainteresirana zemlja prihvatila da proizvodi usklađeni sa Codex robnim standardima mogu biti distribuirani slobodno unutar

njene teritorijalne jurisdikcije, ukoliko se odnose na pitanja obuhvaćena zainteresiranim Codex robnim standardom.

B. Zemlja koja smatra da ne može prihvatiti standard na način naveden gore treba navesti:

(i) da li proizvodi koji su usklađeni sa standardom mogu biti distribuirani slobodno unutar teritorijalne jurisdikcije;

(ii) u kojem pravcu je njegova prisutnost ili predloženi zahtjevi različiti od standarda, i ako je moguće razloge za takve različitosti.

C. (i) Zemlja koja prihvati Codex standard prema jednoj od odredbi 4.A je odgovorna za jedinstvenu i cjelovitu primjenu odredbi standarda koji je prihvaćen za domaće proizvode i uvezene proizvoda distribuirane unutar njene teritorijalne jurisdikcije. Također, zemlja će biti u pripravnosti da ponudi savjete i smjernice izvoznicima i proizvođačima za izvoz da unaprijede razumijevanje i usklađenost sa zahtjevima zemlje uvoznice koja je prihvatila Codex standard prema jednom od odredbi 4.A.

(ii) Kada zemlja koja uvozi proizvod, koji treba da bude u skladu sa Codex standardom, pronade da nije u skladu sa standardom, bilo u vezi sa etiketiranjem proizvoda ili nečim drugim, ta zemlja treba informirati odgovarajuća nadležna tijela u zemlji izvoznici o svim važnim činjenicama i posebno o podacima o porijeklu predmetnog proizvoda (ime i adresa izvoznika), ako je to moguće, ime osobe odgovorne za takvu neusklađenost u izvoznoj zemlji.

Prihvatanje Generalnih Codex standarda

5. A. Generalni Codex standard može biti prihvaćen od zemlje u skladu sa njenim uspostavljenim pravnim i administrativnim procedurama u odnosu na distribuciju proizvoda na koje se primjenjuju generalni standardi, bez obzira da li je uvezen ili domaći proizvod, unutar njene teritorijalne jurisdikcije na slijedeće načine:

(i) Potpuno prihvatanje

Potpuno prihvatanje generalnog standarda znači da će zainteresirana zemlja osigurati, unutar njene teritorijalne jurisdikcije, da proizvod na koji se primjenjuje generalni standard bude usklađen sa svim odgovarajućim zahtjevima generalnog standarda, osim ako nije drukčije određeno u Codex robnim standardima. To također, znači da distribucija svakog zdravog proizvoda usklađenog sa standardom neće biti spriječena bilo kojom pravnom ili administrativnom odredbom u zainteresovanoj zemlji, koje se odnose na zdravlje potrošača ili druga pitanja o standardu za hranu i koja su obuhvaćena zahtjevima generalnih standarda.

(ii) Prihvatanje sa posebnim devijacijama

Prihvatanje sa utvrđenim devijacijama znači da će zainteresirana zemlja prihvatiti, kako je definirano u stavu 5.A(i), generalni standard sa izuzetkom takvih devijacija kako je detaljno utvrđeno u njihovoj deklaraciji o prihvatanju. Zainteresirana zemlja također, uključit će u njenu deklaraciju o prihvatanju izjavu s razlozima za devijacije, i također pokazati da li će moći potpuno prihvatiti generalni standard i, ako je tako, kada.

(iii) Slobodna distribucija

A. Deklaracija o slobodnoj distribuciji znači da zainteresirana zemlja koja je prihvatila proizvode usklađene sa Codex robnim standardima može slobodno da ih distribuira unutar njene teritorijalne jurisdikcije, ukoliko se odnose na pitanja obuhvaćena zainteresiranim Codex robnim standardom.

B. Zemlja koja smatra da ne može prihvatiti generalni standard ni na jedan način naveden gore treba da navede načine na

koji će prezentirati ili predložiti zahtjeve različite od generalnog standarda, i ako je moguće, razloge za ove različitosti.

C. (i) Zemlja koja prihvati Codex standard prema jednoj od odredbi stava 5.A je odgovorna za jedinstvenu i cjelovitu primjenu odredbi standarda koji su prihvaćeni, za sve domaće proizvode i uvezene proizvode distribuirane unutar njene teritorijalne jurisdikcije. Također, zemlja treba biti u pripravnosti da ponudi savjete i uputstva izvoznicima i proizvođačima proizvoda za izvoz da unaprijede razumijevanje i usklađenost sa zahtjevima zemlje uvoznice koja je prihvatila Codex standard prema odredbama stava 5.A.

(ii) Kada zemlja koja je uvezla proizvod, koji treba da bude u skladu sa generalnim standardom, pronade da nije u skladu sa standardom, bilo u vezi sa etiketiranjem proizvoda ili nečim drugim, zemlja uvoznica treba informirati odgovarajuća nadležna tijela u zemlji izvoznici o svim važnim činjenicama i posebno o podacima o porijeklu predmetnog proizvoda (ime i adresa izvoznika), ako je to moguće, ime osobe odgovorne za takvu neusklađenost u izvoznoj zemlji.

Prihvatanje Codex maksimalnih limita za talog (ostatak) pesticida i veterinarskih lijekova u hrani

6.A. Codex maksimalnih limita za talog pesticida i veterinarskih lijekova u hrani može biti prihvaćen od pojedine zemlje u skladu s njenim utvrđenim pravnim i administrativnim procedurama koje se odnose na distribuciju unutar njene teritorijalne jurisdikcije za (a) domaći proizvod i uvezenu hranu ili (b) jedino uvezenu hranu, na koju se Codex maksimalnog limita primjenjuje na naveden dolje. Također, kada se Codex maksimalnih limita primjenjuje na "grupe prehrambenih proizvoda" koje nisu pojedinačno imenovane, u zemlji koja je prihvatila takav Codex maksimalnih limita prema drugoj "grupa prehrambenih proizvoda", treba utvrditi hranu za koju je Codex maksimalnog limita prihvatljiv.

(i) Potpuno prihvaćanje

Potpuno prihvaćanje Codex maksimalnih limita za talog pesticida ili veterinarskih lijekova u hrani, znači da će zainteresirana zemlja osigurati unutar svoje teritorijalne jurisdikcije, da hrana bez obzira da li je iz domaće proizvodnje ili uvezena, a na koju se primjenjuje Codex maksimalnih limita, bude usklađena sa tim limitom. To također, znači da distribucija hrane usklađene sa Codex maksimalnih limita neće biti spriječena u zainteresovanoj zemlji bilo kojim pravnim ili administrativnim procedurama koje se odnosi na pitanja obuhvaćena u Codex maksimalnih limita.

(ii) Slobodna distribucija

A. Deklaracija o slobodnoj distribuciji znači da zainteresirana zemlja koja je prihvatila te proizvode usklađene sa Codex maksimalnih limita za taloge pesticida i veterinarskih lijekova u hrani mogu biti distribuirani slobodno unutar njene teritorijalne jurisdikcije ukoliko se odnose na pitanja obuhvaćena zainteresiranim Codex maksimalnih limita.

B. Zemlja koja smatra da ne može prihvatiti Codex maksimalnih limita za taloge pesticida i veterinarskih lijekova u hrani ni na jedan način naveden gore, treba da navede na koje načine će prezentirati ili predložiti zahtjeve različite od Codex maksimalnih limita, i ako je moguće razloge za ove različitosti.

C. Zemlja koja prihvati Codex maksimalnih limita za taloge pesticida i veterinarskih lijekova u hrani prema jednoj od odredbi stava 6.A treba da bude spremna da ponudi savjete i upute izvoznicima i proizvođačima proizvoda za izvoz da unaprijede razumijevanje i usklađenost sa zahtjevima zemlje uvoznice koja je prihvatila Codex maksimalnih limita prema jednoj od odredbi stava 6.A.

D. Kada zemlja koja je uvezla hranu, koja treba da bude u skladu sa Codex maksimalnih limita, pronade da nije u skladu sa Codex maksimalnih limita, zemlja uvoznica treba da informiše odgovarajuća nadležna tijela u zemlji izvoznici o svim važnim činjenicama i posebno o podacima o porijeklu predmetnog proizvoda (ime i adresa izvoznika), ako je to moguće, koja je osoba odgovorna u izvoznoj zemlji za takvu neusklađenost.

Povlačenje i dopune prihvaćanja

7. Svaka zemlje treba da notificira povlačenje ili dopune prihvaćanja Codex standarda ili Codex maksimalnih limita za taloge pesticida i veterinarskih lijekova u hrani u pisanom obliku Sekretarijatu Komisije Codex Alimentarius, koje će informisati zemlje članice i pridružene članice FAO i WHO o notifikaciji i datumu njenog prijema. Zainteresirana Zemlja treba obezbijediti traženu informaciju prema stavovima 4.A(iii), 5.A(iii), 4.B, 5B ili 6.B gore, u zavisnosti koji je odgovarajući. Sekretarijat Komisije će obavještavati o povlačenju ili dopunama onoliko dugo koliko je potrebno.

Revizija Codex standarda

8. Komisija Codex Alimentarius i njena dopunska tijela po potrebi mogu revidirati Codex standarde i povezati tekstove da osiguraju da su oni usklađeni i da reflektuju važeća naučna dostignuća i druge relevantne informacije. Kada zahtijeva, standard ili povezani tekstovi bit će revidirani ili uklonjeni putem istih procedura koje su se koristile za elaboriranje novih standarda. Svaka članica Komisije Codex Alimentarius je odgovorna za identifikiranje i prezentiranje odgovarajućem odboru, svaku novu naučnu ili drugu relevantnu informaciju koja može potvrditi reviziju svakog postojećeg Codex standarda i vezanih tekstove.

Proceduralna pravila Komisije Codex Alimentarius

Pravilo I Članstvo

1. Članstvo u Zajedničkoj FAO /WHO Komisiji Codex Alimentarius, u daljnjem tekstu kao "Komisija" je otvoreno za sve zemlje članice i pridružene članice FAO i/ili WHO.

2. Članstvo će obuhvatiti one zemlje koje su obavijestile Generalnog direktora FAO ili WHO o njihovoj želji da budu razmatrane kao članice Komisije.

3. Svaka članica Komisije dostavit će Generalnom direktoru FAO ili WHO imena njenih predstavnika, i kada je moguće drugih članova njene delegacije, prije otvaranja svake sjednice Komisije.

Pravilo II Djelatnosti

1. Komisija će izabrati predsjedavajućeg i tri dopredsjedavajuća, zamjenike i savjetnike (u daljnjem tekstu "Delegati") od predstavnika članica Komisije; to podrazumijeva da delegat neće moći biti izabran bez saglasnosti vode delegacije. Oni će biti birani na svakoj sjednici sa mandatom od kraja sjednice, na kojoj su izabrani, do kraja slijedeće redovne sjednice. Predsjedavajući i dopredsjedavajući mogu zadržati mandat jedino sa stalnim odobrenjem od one članice Komisije od koje su delegati u vrijeme izbora. Generalni direktor FAO i WHO objavit će slobodnu poziciju kada dobije obavještenje od članice Komisije da je takvo odobrenje otkazano. Predsjedavajući i dopredsjedavajući imat će pravo ponovnog izbora, i nakon dva mandata u nizu imat će pravo na još jedan mandat.

2. Predsjedavajući, ili u njegovoj odsutnosti dopredsjedavajući predsjedavat će sastancima Komisije i vršit će druge funkcije koje mogu biti zatražene da olakšaju rad Komisije. Dopredsjedavajući kada djeluje kao predsjedavajući ima ista ovlaštenja i obaveze kao predsjedavajući.

3. Kada ni predsjedavajući i dopredsjedavajući nisu u mogućnosti da obavljaju svoje poslove, tokom izbora za predsjedavajućeg, na zahtjev odlazećeg predsjedavajućeg Generalni direktor FAO i WHO imenovat će jednog zaposlenika da obavlja dužnost predsjedavajućeg, dok privremeni predsjedavajući ili novi predsjedavajući ne budu izabrani. Svaki privremeni predsjedavajući imat će mandat sve dok predsjedavajući ili jedan od dopredsjedavajući ne budu mogli vršiti svoje dužnosti.

4. (a) Komisija može imenovati koordinatora između članica Komisije, iz svake od geografskih lokacija navedenih u Pravilu III.1 (u daljnjem tekstu kao "Regioni"), ili za svaku grupu zemalja posebno navedenih od Komisije (u daljnjem tekstu kao "Grupe zemalja"), na osnovu prijedloga većine članica Komisije koje sačinjavaju region ili grupu, kad god smatra da rad Codex Alimentarius u tim zemljama to zahtijeva.

(b) Imenovanje koordinatora može biti jedino na prijedlog većine članice Komisije koje se nalaze u tom regionu ili od zainteresovanih zemalja. Koordinatori će imati mandat od kraja sjednice Komisije na kojoj su bili imenovani pa do kraja treće u nizu redovnih sjednica. Nakon obavljena dva mandata u nizu, koordinatori će imati pravo na slijedeći mandat.

(c) Djelatnosti koordinatora bit će:

(i) da pomaže i koordinira rad Kodex odbora, uspostavljenog prema Pravilu IX.1(b)(i), u njihovom regionu ili grupi zemalja u pripremanju nacrt standarda, smjernica i drugih preporuka i dostavljanje istih Komisiji;

(ii) da pomažu Izvršni odbor i Komisiju, kada to zatraže, savjetima o pojedinim stavovima zemalja i priznavanju regionalnih međuvladinih i ne-vladinih organizacija u njihovim regionima o pitanjima na osnovu diskusije ili njihove važnosti.

(d) Tamo gdje je osnovan Koordinacioni odbor na osnovu pravila IX.(b)(ii), koordinator regije o kojoj je riječ trebao bi biti predsjedavajući Odbora.

(e) Tamo gdje koordinator nije u stanju da obavlja dužnosti, član Komisije u kojoj je koordinator bio delegat u vrijeme nominiranja, treba informirati Sekretarijat Komisije o tome, i treba odrediti privremenog koordinatora do vremena kad koordinator bude sposoban da obavlja te dužnosti, ili do slijedećeg zasjedanja Komisije.

5. Komisija može imenovati jednog ili više izvjestilaca između delegata članica Komisije.

6. Od Generalnih direktora FAO i WHO bit će zatraženo da imenuje iz osoblja ovih organizacija Sekretarijat Komisije i ostale zaposlenike, također odgovorne njima, da pomažu zaposlenicima i Sekretarijatu u izvršavanju svih obaveza koje rad Komisije može zahtijevati, ako je to neophodno.

Pravilo III Izvršni odbor

1. Izvršni odbor se sastoji od predsjedavajućeg i dopredsjedavajućeg Komisije zajedno sa sedam drugih članova izabranih od Komisije, na redovnim sjednicama, između članova Komisije iz slijedećih geografskih područja: Afrike, Azije, Evrope, Latinske Amerike i Kariba, Bliskog istoka, Sjeverne Amerike, Jugozapadnog Pacifika; to podrazumijeva da će samo jedan delegat iz svake zemlje biti član Izvršnog odbora. Članovi izabrani na osnovu geografske pripadnosti imaju mandat od kraja sjednice Komisije, na kojoj su izabrani, do kraja druge redovne sjednice i imaju pravo na ponovni izbor, i nakon drugog mandata u nizu imaju pravo na sljedeći mandat.

2. Izvršni odbor, između sjednica Komisije, djelovat će u ime Komisije kao njen izvršni organ. Posebno, Izvršni odbor može predlagati Komisiji generalnu orijentaciju i program rada

Komisije, analizirati posebne probleme i pomagati u provođenju programa, ako su odobreni od Komisije. Izvršni odbor može provoditi, kada to smatra bitnim, i pod uvjetom potvrđivanja na slijedećem sastanku Komisije, nadležnosti Komisije na osnovu Pravila IX. 1(b).

(i) Pravila IX.5 ukoliko se odnosi na tijela uspostavljena na osnovu Pravila IX.(b)(i), i Pravila IX., ukoliko se odnose na imenovanje članova koji će biti zaduženi za određivanje predsjedavajućeg u pomoćnim tijelima, uspostavljenim na osnovu Pravila IX.(b)(i).

3. Predsjedavajući i dopredsjedavajući Komisije bit će istovremeno predsjedavajući i dopredsjedavajući Izvršnog odbora.

4. Generalni direktori FAO i WHO mogu sazivati sjednice Izvršnog odbora onoliko puta koliko je potrebno, u konsultacijama sa predsjedavajućim. Izvršni odbor će se sastajati neposredno prije svake sjednice Komisije.

5. Izvršni odbor podносит će izvještaj Komisiji.

Pravilo IV Sjedište

1. Komisija će u principu održavati jednu redovnu sjednicu svake godine u sjedištu FAO ili WHO. Posebne sjednice bit će održavane kada se to smatra neophodnim od Generalnog direktora FAO ili WHO, nakon konsultacija sa predsjedavajućim Izvršnog odbora.

2. Generalni direktor FAO i WHO sazivaju sjednice Komisije i određuju mjesto sastanka nakon konsultacija, ako je to neophodno, sa nadležnim institucijama zemlje domaćina.

3. Obavijest o datumu i mjestu održavanja svake sjednice Komisije bit će dostavljena svim članicama Komisije najmanje dva mjeseca prije sjednice.

4. Svaka članica Komisije imat će jednog predstavnika, kome može biti pridružen jedan ili više zamjena i savjetnika.

5. Sastanci Komisije bit će javni, osim ako Komisija ne odluči drugačije.

6. Većina članica Komisije sačinjavat će kvorum u svrhu davanja preporuka na amandane (dopune) na Statut Komisije i za usvajanje dopuna (amandmana), ili dodatke na sadašnja Pravila u skladu sa Pravilom XIII.1. Za sve druge svrhe većina članica Komisije prisutnih na sjednici, sačinjavat će kvorum, osiguravajući da takva većina ne bude manja od 20% od ukupnog članstva Komisije, niti manja od dvadesetpet (25) članica. Pored toga u slučaju dopune (amandmana) ili usvajanja predloženog standarda za dati region ili grupe zemalja, kvorum Komisije podrazumijevat će jednu trećinu članica koje pripadaju regionu ili grupi zainteresovanih zemalja.

Pravilo V Dnevni red

1. Generalni direktor FAO i WHO, nakon obavljenih konsultacija sa predsjedavajućim Komisije ili sa Izvršnim odborom, pripremit će privremeni dnevni red za svaku sjednicu Komisije.

2. Prva tačka privremenog dnevnog reda bit će usvajanje dnevnog reda.

3. Svaka članica Komisije može tražiti od Generalnog direktora FAO ili WHO da uključi posebne tačke u privremeni dnevni red.

4. Privremeni dnevni red bit će dostavljen od Generalnog direktora FAO ili WHO svim članicama Komisije najmanje dva mjeseca prije otvaranja sjednice.

5. Svaka članica Komisije i Generalni direktor FAO i WHO može nakon slanja privremenog dnevnog reda, predložiti uključivanje posebnih tačaka u dnevni red uzimajući u obzir važnost i urgentnost tih stvari. Te tačke trebaju biti stavljene na

dopunsku listu koja će biti prosljeđena od Generalnog direktora FAO i WHO svim članicama Komisije, ako to vrijeme dozvoli prije otvaranja sjednice, ako nema vremena dopunska lista bit će dostavljena predsjedavajućem na odobrenje Komisiji.

6. Sve tačke uključene u dnevni red na prijedlog rukovodnih tijela ili Generalnog direktora FAO i WHO neće biti isključene iz njega. Nakon usvajanja dnevnog reda sa dvotrećinskom većinom Komisije može se dopuniti dnevni red sa prijedlozima prisutnih delegata, dodajući ili dopunjavajući bilo koju tačku.

7. Generalni direktori FAO i WHO za svaku sjednicu Komisiji dostavit će dokumentaciju svim članicama Komisije, drugim odabranim zemljama koje će biti prisutne na sjednicama kao posmatrači i zemljama nečlanicama i međunarodnim organizacijama pozvanim na sjednicu kao posmatrači, u principu najmanje dva mjeseca prije sjednice na kojoj treba biti raspravljana.

Pravilo VI Glasanje i procedura

1. Pod uvjetima paragrafa 3. ovog Pravila, svaka članica Komisije imat će jedan glas. Zamjena ili savjetnik neće imati pravo da glasaju, osim ako zamjenjuju predstavnika.

2. Odluke Komisije bit će donesene većinom datih glasova, osim ako se ne utvrdi na drugi način

3. Na zahtjev većine članica Komisije koje sačinjavaju određeni region ili grupe zemalja čiji standard treba biti razmatran, predmetni standard bit će razrađen kao standard primarno namijenjen tom regionu ili grupi zemalja. Kada se glasa o razradi, dopuni (amandmanu) ili usvajanju nacrt standarda primarno namijenjenom tom regionu ili grupi zemalja, jedino članice koje pripadaju tom regionu ili grupi zemalja mogu glasati. Ipak, usvajanje standarda može se desiti jedino nakon dostavljanja nacrt teksta tog standarda svim članicama Komisije na komentar. Odredbe ovog paragrafa neće prejudicirati razradu (elaboriranje) ili usvajanje odgovarajućeg standarda sa različitim teritorijalnim utjecajima.

4. Pod uvjetima odredbi paragrafa 5. ovog Pravila, svaka članica Komisije može zatražiti javno izjašnjenje glasača, u takvom slučaju glas svake članice bit će zabilježen.

5. Izbori će biti odlučeni tajnim glasanjem, izuzev kada broj kandidata ne prelazi broj upražnjenih mjesta, predsjedavajući može predložiti Komisiji da izbori budu odlučeni općim konsenzusom. Ako Komisija tako odredi svaki drugi predmet (pitanje) bit će odlučeni tajnim glasanjem.

6. Formalni prijedlozi koji se odnose na tačke dnevnog reda i dopune (amandmane) na to, trebaju biti podneseni pismeno i uručeni predsjedavajućem koji će ih prosljeđiti predstavnicima članica Komisije.

7. Odredbe Pravila XII. Generalnih pravila FAO primjenivat će se *mutatis mutandis* na sva pitanja koja nisu posebno naznačena u Pravilu VI. važećih Pravila.

Pravilo VII Posmatrači

1. Svaka zemlja članica i pridružena članica FAO ili WHO koja nije članica Komisije, ali ima poseban interes u radu Komisije, može na osnovu zahtjeva dostavljenom Generalnom direktoru FAO ili WHO, uzeti učešće na sjednicama Komisije i njenih dopunskih tijela kao posmatrač. Članica može dostaviti memorandum i učestvovati bez mogućnosti glasanja u raspravama.

2. Zemlje, koje nisu članice ili pridružene članice FAO ili WHO, ali su članice Ujedinjenih nacija, mogu na osnovu njihovog zahtjeva i prema odredbama koje se odnose na davanje posmatračkog statusa zemljama, usvojenim od Konferencije FAO ili Skupštine WHO, biti pozvane da učestvuju kao

posmatrači na sjednicama Komisije i njenih dopunskih tijela. Status zemlje pozvane na takve sjednice bit će utvrđen odgovarajućim odredbama usvojenim od Konferencije FAO.

3. Svaka članica Komisije može učestvovati kao posmatrač u dopunskim tijelima dostavljanjem memoranduma (izjave) i učestvovati bez mogućnosti glasanja u raspravama.

4. Pod uvjetima odredbi Pravila VII.5 Generalni direktor FAO ili WHO može pozvati međuvladine i međunarodne organizacije da prisustvuju kao posmatrači na sjednicama Komisije i njenih dopunskih tijela.

5. Učešće međunarodnih organizacija u radu Komisije, i odnosi između Komisije i takvih organizacija bit će utvrđeni odredbama Ustava FAO ili WHO, kao i odgovarajućim propisima FAO ili WHO u vezi sa odnosima sa međunarodnim organizacijama; takvi odnosi bit će rukovođeni od Generalnog direktora FAO ili WHO, po potrebi.

Pravilo VIII Zapisnici i izvještaji

1. Na svakoj sjednici Komisija će odobriti izvještaj koji sadrži njene stavove, preporuke i zaključke, uključujući kada se to zahtijeva i izjavu o stavovima manjine. Ostale izvještaje za vlastite potrebe Komisija može, u zavisnosti od situacije, odlučiti da li će ih voditi.

2. Izvještaj Komisije bit će dostavljen Generalnom direktoru FAO i WHO na završetku svake sjednice, a oni trebaju da izvještaj dostave članicama Komisije, drugim zemljama i organizacijama koje su bile prisutne na sjednici, za njihovu informaciju, i drugim zemljama članicama i pridruženim članicama FAO i WHO na osnovu njihovog zahtjeva.

3. Preporuke Komisije koje se odnose na politiku, program ili finansijske implikacije za FAO i/ili WHO bit će dostavljene od Generalnog direktora na pažnju rukovodnim tijelima FAO i/ili WHO u svrhu preuzimanja odgovarajućih aktivnosti.

4. Pod uvjetima odredbi prethodnog paragrafa Generalni direktor FAO i WHO može zahtijevati od članica Komisije da dostavljaju Komisiji informacije o aktivnostima preduzetim na osnovu preporuka urađenih od Komisije.

Pravilo IX Dopunska tijela

1. Komisija može uspostaviti slijedeća dopunska tijela:

(a) dopunska tijela koja smatra neophodnim za izvršavanje rada u vezi sa završetkom nacrt standarda;

(b) dopunska tijela u obliku:

(i) Kodex odbora za pripremu dostavljanja nacrt standarda Komisiji, koji će se koristiti u cijelom svijetu, u određenim regionima ili u grupi zemalja posebno navedenih od Komisije.

(ii) Koordinacione odbore za regione ili grupe zemalja koji će generalno vršiti koordinaciju u aktivnostima pripremanja standarda, koji se odnose na takve regione ili grupe zemalja i druge funkcije koje im mogu biti povjerene.

2. Pod uvjetom paragrafa 3. dolje, članstvo u ovim dopunskim tijelima, može biti određeno od Komisije, ili članica Komisije koje su obavijestile Generalnog direktora FAO ili WHO o njihovoj želji da budu razmatrane kao članice tih tijela, ili selekcijom članica odabranih od Komisije.

3. Članstvo u dopunskim tijelima uspostavljenim prema Pravilu IX.1(b)(i) za pripremanje nacrt standarda primarno namijenjenih za regione ili grupu zemalja, bit će otvoreno jedino za članice Komisije koje pripadaju takvom regionu ili grupi zemalja.

4. Predstavnicima članica dopunskih tijela obavljat će, u onoj mjeri u kojoj je to moguće, aktivnosti u kontinuitetu i bit će specijalisti u oblastima odgovarajućeg dopunskog tijela.

5. Dopunska tijela mogu jedino biti uspostavljena od Komisije, osim u slučajevima kada je drugačije utvrđeno u ovim Pravilima. Njihov način rada i procedura izvještavanja bit će određena od Komisije, osim ako nije drugačije određeno u ovim Pravilima.

6. Sjednice dopunskih tijela bit će sazivane od Generalnog direktora FAO i WHO:

(a) u slučaju da su tijela uspostavljena prema Pravilu IX.1(a), u konsultacijama sa predsjedavajućim Komisije;

(b) u slučaju da su tijela uspostavljena prema Pravilu IX.1(b)(i) (Kodex odbora), u konsultacijama sa predsjedavajućim odgovarajućeg Kodex odbora i također, u slučaju Kodex odbora za pripremanje nacрта standarda za dati region ili grupu zemalja sa koordinatorom, ako je koordinator imenovan za region ili grupu zainteresovanih zemalja;

(c) u slučaju da su tijela uspostavljena prema Pravilu IX.1(b)(ii) (Kordinacioni odbor), u konsultacijama sa predsjedavajućim Kordinacionog odbora.

7. Generalni Direktor FAO i WHO odredit će mjesto sastanka za tijela uspostavljena prema Pravilu IX.1(a) i Pravilu IX.1(b)(ii) nakon konsultacija, kada je to potrebno, sa zemljom domaćinom, i u slučaju tijela uspostavljenih prema Pravilu IX.1(b)(ii), nakon konsultacija sa koordinatorom za region ili grupu zainteresovanih zemalja, ako ih ima.

8. Obavijest o datumu i mjestu svake sjednice za tijela uspostavljenih prema Pravilu IX.1(a) bit će dostavljena svim članicama Komisije najmanje dva mjeseca prije sjednice.

9. Uspostavljanje dopunskih tijela prema Pravilu IX.1(a) i Pravilu IX.1(b)(ii) bit će uvjetovano raspoloživim (neophodnim) finansijskim sredstvima, tako da će uspostavljanje dopunskih tijela prema Pravilu IX.1(b)(i) biti kada svi njihovi predloženi troškovi budu priznati kao operativni troškovi unutar budžeta Komisije, u skladu sa članom 10 Statuta Komisije. Prije donošenja bilo koje odluke koja uključuje troškove koji se odnose na uspostavljanje takvih dopunskih tijela Komisija će prije toga informirati o administrativnim i finansijskim implikacijama Generalnog direktora FAO i/ili WHO, po potrebi.

10. Članica koja će biti odgovorna za imenovanje predsjedavajućeg dopunskih tijela uspostavljenih prema Pravilu IX.1(b)(i) i Pravilu IX.1(b)(ii) bit će odabrana na svakoj sjednici Komisije, osim ako se to na drugi način ne utvrdi u ovim pravilima i imat će pravo ponovnog izbora. Svi drugi zaposlenici dopunskih tijela bit će izabrani od predmetnog tijela i imat će pravo ponovnog izbora.

11. Proceduralna pravila Komisije bit će *mutatis mutandis* primijenjena na njena dopunska tijela.

Pravilo X Razmatranje i usvajanje standarda

1. Komisija može uspostaviti procedure za razmatranje (elaboriranje) svjetskih standarda i standarda za dati region ili grupu zemalja i kada je to neophodno, dopuniti takve procedure pod uvjetima odredbi ovih proceduralnih Pravila.

2. Komisija će uložiti napore da postigne dogovor o usvajanju ili dopuni standarda konsenzusom. Odluka za usvajanje ili dopunu standarda može biti donesena glasanjem jedino ako su naponi da se postigne konsenzus propali.

Pravilo XI Budžet i troškovi

1. Generalni direktor FAO i WHO pripremit će za razmatranje Komisiji na njenoj redovnoj sjednici procjenu troškova zasnovanu na predloženom programu rada Komisije i njenih dopunskih tijela zajedno sa informacijom u vezi sa troškovima za prethodni finansijski period. Te procjene, sa modifikacijama može razmatrati odgovarajući Generalni

direktor u svjetlu preporuka urađenih od Komisije, bit će naknadno uključene u redovan budžet ove dvije Organizacije na odobrenje od odgovarajućih rukovodnih tijela.

2. Procjene troškova će predvidjeti operativne troškove Komisije i dopunskih tijela Komisije uspostavljenih prema Pravilu IX.1(a) i IX.1(b)(ii) i u vezi sa troškovima izabranog osoblja Programa, kao i drugih troškova koji se dešavaju u izvršavanju Programa.

3. Operativni troškovi dopunskih tijela uspostavljenih prema Pravilu IX.1(b)(i) (Kodex odbora) bit će pokriveni od svake članice koja je prihvatila učešće u takvom tijelu. Procjene troškova mogu uključiti izdatke koji su nastali u pripremnim radovima ako se priznaju kao operativni troškovi Komisije u skladu sa odredbama člana 10 Statuta Komisije.

4. Trošak koji se desi u vezi sa učešćem na sjednicama Komisije i njenih dodatnih tijela, kao i putovanja delegacija članica Komisije i posmatrača koji se odnose na Pravilo VII, bit će pokriveni od zainteresovanih vlada ili organizacija. Troškove eksperata pozvanih od Generalnog direktora FAO ili WHO da učestvuju na sjednicama Komisije i njenih dopunskih tijela bit će pokriveni iz redovnih budžetskih fondova koji su na raspolaganju za rad Komisije.

Pravilo XII Jezici

1. Broj radnih jezika Komisije i njenih dopunskih tijela uspostavljenih prema Pravilu IX.1(a) neće biti manji od tri, i bit će određeni od Komisije od onih radnih jezika koji se koriste u FAO i Skupštini WHO.

2. Bez obzira na odredbe paragrafa 1. gore, drugi radni jezici koji se koriste u FAO ili Skupštini WHO mogu biti dodati od Komisije, ako

(a) je Komisija prije toga obavijestila Generalnog direktora FAO i WHO o politici, finansijskim i administrativnim implikacijama u vezi sa dodatnim radnim jezicima; i

(b) dodatak takvih radnih jezika je odobren od Generalnog direktora FAO i WHO.

3. Ako predstavnici žele da upotrebljavaju neki drugi jezik, a ne radni jezik Komisije, oni sami trebaju obezbijediti neophodne prevodioce i/ili prijevod u jedan od radnih jezika Komisije.

4. Bez prejudiciranja odredbi paragrafa 3. ovog Pravila, radni jezici dopunskih tijela uspostavljeni prema Pravilu IX.1(b) uključit će najmanje dva radna jezika Komisije.

Pravilo XIII Dopune i suspenzija Pravila

1. Dopune ili dodatak ovim Pravilima mogu biti usvojeni dvotrećinskom većinom datih glasova, pod uvjetom da je određen 24-satni rok za prijedlog dopune i dodatka. Dopune ili dodatci na ova pravila stupit će na snagu nakon odobrenja od Generalnog direktora FAO i WHO, prema proceduri odobrenja utvrđenoj od ove dvije Organizacije.

2. Pravila Komisije, osim Pravilo I, Pravilo I.1,2,3 i 6, Pravilo III, Pravilo IV.2 i 6, Pravilo V.1,4 i 6, Pravilo VI.1,2 i 3, Pravilo VII, Pravilo VIII.3 i 4, Pravilo IX.5, 7 i 9, Pravilo XI, Pravilo XIII i Pravilo XIV, mogu biti suspendovana od Komisije sa dvo-trećinskom većinom datih glasova, osiguravajući da je određen 24-satni rok za prijedlog suspenzije. Takav rok se može odgoditi, ako se predstavnici članica Komisije ne protive.

Pravilo XIV Stupanje na snagu

1. U skladu sa članom 8. Statuta Komisije, ova proceduralna pravila stupit će na snagu nakon odobrenja od Generalnih direktora FAO i WHO, prema proceduri odobrenja utvrđenoj od ove dvije Organizacije. Ova Pravila mogu se primjenjivati privremeno, ako nisu stupila na snagu.

Član 3.

Ova Odluka će biti objavljena u "Službenom glasniku BiH" na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku i stupa na snagu danom objavljivanja.

Број 01-011-1697-29/08
16. јула 2008. године
Сарајево

Председavajući
др. **Haris Silajdžić**, s. r.

Темелјем чланка V. 3. (d) Устава Босне и Херцеговине и suglasnosti Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине (Одлука PS БиХ, број 207/08. од 17. липња 2008. године), Председништво Босне и Херцеговине је на 42. сједници, одржаној 16. српња 2008. године, донијело

ODLUKU

O RATIFIKACIJI STATUTA, OPĆIH PRINCIPA I PROCEDURALNIH PRAVILA POVJERENSTVA CODEX ALIMENTARIUS

Članak 1.

Ratificiraju se Statut, Opća načela i Proceduralna pravila Povjerenstva Codex Alimentarius.

Članak 2.

Tekstovi Statuta, Općih načela i Proceduralnih pravila u prijevodu glase:

**STATUT POVJERENSTVA CODEX
ALIMENTARIUS**

Članak 1.

Povjerenstvo Codex Alimentarius, prema članku 5 dolje, odgovorno je za davanje prijedloga i bit će konsultirano od Generalnog direktora Organizacije za hranu i poljoprivredu (FAO) i Svjetsku zdravstvenu organizaciju (WHO) o svim pitanjima koja se odnose na implementiranje Zajedničkog programa FAO/WHO standarda za hranu, s ciljem:

(a) zaštite zdravlja potrošača i osiguranja poštene prakse u trgovini hranom;

(b) promidžbe usklađivanja rada / procedura za sve standarde za hranu kojima se bave međunarodne vladine i nevladine organizacije;

(c) određivanja prioriteta, iniciranje i davanje naputaka u pripremanju nacrt standarda kroz ili uz pomoć odgovarajućih organizacija;

(d) završetka standarda urađenih prema (c) gore i, nakon prihvatanja od vlada, njihove objave u Codex Alimentarius kao regionalnih ili svjetskih standarda skupa sa međunarodnim standardima već ranije utvrđenim od drugih tijela prema (b) gore, gdje god je to moguće;

(e) dopune već objavljenih standarda, nakon odgovarajućeg razmatranja s ciljem njihovog unaprjeđenja.

Članak 2.

Članstvo u Povjerenstvu otvoreno je za sve zemlje članice i pridružene članice FAO i WHO koje su zainteresirane za međunarodne standarde za hranu. Članstvo će obuhvatiti one zemlje koje obavijeste Generalnog direktora FAO ili WHO o želji da se razmotri njihovo učlanjenje.

Članak 3.

Svaka zemlja članica ili pridružena članice FAO ili WHO koja nije članica Povjerenstva, ali koja ima poseban interes za rad Povjerenstva, može nakon zahtjeva dostavljenog Generalnom direktoru FAO ili WHO, po potrebi, biti nazočna sjednicama Povjerenstva i njezinim dopunskim tijelima i na *ad hoc* sastancima kao promatrač.

Članak 4.

Zemlje koje nisu zemlje članice ili pridružene članice FAO ili WHO, ali su članice Ujedinjenih naroda, mogu na njihov zahtjev biti pozvane da sudjeluju na sjednicama Povjerenstva kao

promatrači sukladno odredbama FAO ili WHO koje se odnose na davanje statusa promatračima.

Članak 5.

Povjerenstvo će izvješćivati i davati preporuke Konferenciji FAO i odgovarajućem tijelu WHO posredstvom njihovog Generalnog direktora. Preslike izvješća koje sadržavaju sve zaključke i preporuke, čim budu na raspolaganju, će biti dostavljene svim zainteresiranim zemljama članicama i međunarodnim organizacijama s ciljem njihove informiranosti.

Članak 6.

Povjerenstvo će uspostaviti Izvršni odbor, koji treba biti sastavljen od odgovarajućih predstavnika iz različitih zemljopisnih područja svijeta kojima zemlje članice Povjerenstva pripadaju. Između sjednica Izvršni odbor će djelovati kao Izvršno tijelo Povjerenstva.

Članak 7.

Povjerenstvo može, kada to smatra neophodnim, ustrojiti druga dopunska tijela za ispunjavanje njezinih zadataka prema raspoloživim financijskim sredstvima.

Članak 8.

Povjerenstvo može usvojiti i dopuniti svoja vlastita Proceduralna pravila koja će stupiti na snagu nakon odobrenja Generalnog direktora FAO i WHO, procedurom potvrde koja može biti propisana u ovim organizacijama.

Članak 9.

Operativni troškovi Povjerenstva i dopunskih tijela, osim za one u kojima je članica prihvatila da sudjeluje u radu, će biti pokriveni iz proračuna Zajedničkog FAO/WHO programa za standarde u hrani kojima će upravljati FAO u ime dvije organizacije, sukladno financijskim propisima utvrđenim od FAO. Generalni direktori FAO i WHO će zajednički odrediti odgovarajuće udjele za financijska sredstva Programa koja treba osigurati svaka od organizacija i pripremiti će odgovarajuću procjenu godišnjih troškova za izradu Redovitog proračuna ove dvije organizacije koji treba biti odobren od odgovarajućih tijela.

Članak 10.

Svi troškovi (uključujući one u svezi sa sastancima, dokumentacijom i prijevodima) koji se odnose na pripremane poslove na izradi nacrt standarda, a pokrenute od članica Povjerenstva, bilo neovisno ili na temelju preporuke Povjerenstva, će biti plaćeni od zainteresiranih vlada.

Povjerenstvo može, unutar odobrenih proračunskih procjena, dati preporuku da se specificira dio troškova pripremnog rada urađen od vlade, u ime Povjerenstva, prizna kao operativni trošak Povjerenstva.

Opća načela Codex Alimentarius

Svrha Codex Alimentarius

1. Codex Alimentarius je zbirka međunarodno usvojenih standarda za hranu predstavljena na jedinstven način. Cilj ovih standarda za hranu je zaštita zdravlja potrošača i osiguranje poštene prakse u trgovini hranom. Codex Alimentarius također uključuje propise savjetodavne naravi u obliku kodeksa u praksi, naputaka i druge odgovarajuće mjere s namjerom da pomažu u postizanju svrhe Codex Alimentarius. Objave Codex Alimentarius-a ima za svrhu usmjeriti i unaprijediti elaboriranje i utvrđivanje definicija i zahtjeva za hranu, s ciljem da pomogne u njihovoj harmonizaciji i aktivnostima u svezi olakšavanja međunarodne trgovine.

Djelokrug Codex Alimentarius

2. Codex Alimentarius uključuje standarde za sve oblike hrane, bez obzira da li su gotovi proizvodi, polu-proizvodi ili sirovine za distribuciju ili potrošnju. Sirovine koje se koriste u proizvodnji hrane trebaju biti uključene do stupnja potrebitog da se postigne utvrđena namjena Codex Alimentarius. Codex Alimentarius uključuje odredbe koje se odnose na higijenu hrane, aditive hrane, pesticidni talog kontaminante, etiketiranje i prezentacije, metode analiza i uzoraka. To također uključuje odredbe savjetodavne naravi u obliku kodeksa u praksi, naputke i druge preporučene mjere.

Priroda Codex standarda

3. Codex standardi sadržavaju zahtjeve za hranu s namjerom da osiguraju za potrošača zdrave proizvode lišene kvarenja, pravilno etiketiranje i predstavljanje. Codex standard za bilo koju hranu treba biti sastavljen sukladno Formatu Codex robnih standarda i treba sadržavati, po potrebi, kriterije navedene u njemu.

Prihvatanje Codex Alimentarius Standarda

4.A. Codex standard može biti prihvaćen od pojedine zemlje sukladno njezinoj utvrđenoj pravnoj i administrativnoj proceduri, sobzirom na distribuciju predmetnoga proizvoda, da li je uvezen ili domaći proizvod, unutar njezine teritorijalne jurisdikcije u sljedećim pravcima:

(i) Cjelovito prihvatanje

(a) Cjelovito prihvatanje znači da će zainteresirana zemlja za proizvod na koji se primjenjuje standard dati odobrenje za slobodnu distribuciju, prema (c) dolje, unutar njezine teritorijalne jurisdikcije, na temelju imena i opisa navedenog u standardu, osiguravajući usklađenost sa svim važećim zahtjevima standarda.

(b) Zemlja će također osigurati da proizvodi koji nisu usklađeni sa standardom, ne mogu biti distribuirani, na temelju imena i opisa sadržanog u standardu.

(c) Distribucija svih zdravih proizvoda usklađenih sa standardom, koja se odnose na zdravlje potrošača ili druga pitanja o standardima za hranu, neće biti spriječena u zainteresiranoj zemlji bilo kojom pravnom ili administrativnom odredbom, osim za one proizvode koji nisu posebice utvrđeni standardom i odnose se na zdravlje ljudi, biljaka ili životinja.

(ii) Prihvatanje sa posebnim odstupanjima

Prihvatanje sa posebnim odstupanjima znači da zainteresirana zemlja prihvata, kako je to definirano u stavku 4.A(i), standard sa izuzetkom onih odstupanja koja su detaljno utvrđena u njezinoj deklaraciji o prihvaćanju; to podrazumijeva

da će proizvodu koji je usklađen sa odstupanjima u izmijenjenom standardu biti dopušteno da se distribuira slobodno unutar teritorijalne jurisdikcije zainteresirane zemlje. Zainteresirana zemlja će također uključiti u deklaraciju o prihvaćanju njezinu izjavu s razlozima za ovo odstupanje, i također naznačiti:

(a) da li proizvodi koji su u cijelosti usklađeni sa standardom mogu biti slobodno distribuirani unutar teritorijalne jurisdikcije sukladno stavku 4.A(i);

(b) da li zemlja očekuje da će moći cjelovito prihvatiti standard i, ako je tako, kada.

(iii) Slobodna distribucija

A. Deklaracija o slobodnoj distribuciji znači da je zainteresirana zemlja prihvatila da proizvodi usklađeni s Codex robnim standardima mogu biti distribuirani slobodno unutar njezine teritorijalne jurisdikcije, ukoliko se odnose na pitanja obuhvaćena zainteresiranim Codex robnim standardom.

B. Zemlja koja smatra da ne može prihvatiti standard na način naveden gore treba navesti:

(i) da li proizvodi koji su usklađeni sa standardom mogu biti distribuirani slobodno unutar teritorijalne jurisdikcije;

(ii) u kojem pravcu je njegova prisutnost ili predloženi zahtjevi različiti od standarda, i ako je moguće razloge za takve različitosti.

C. (i) Zemlja koja prihvati Codex standard prema jednoj od odredaba 4.A je odgovorna za jedinstvenu i cjelovitu primjenu odredaba standarda koji je prihvaćen za domaće proizvode i uvezene proizvode distribuirane unutar njezine teritorijalne jurisdikcije. Također, zemlja će biti pripravna da ponudi savjete i smjernice izvoznicima i proizvođačima za izvoz da unaprijede razumijevanje i usklađenost sa zahtjevima zemlje uvoznice koja je prihvatila Codex standard prema jednom od odredaba 4.A.

(ii) Kada zemlja koja uvozi proizvod, koji treba da bude sukladan Codex standardu, pronađe da nije sukladan standardu, bilo u svezi s etiketiranjem proizvoda ili nečim drugim, ta zemlja treba informirati odgovarajuća nadležna tijela u zemlji izvoznici o svim važnim činjenicama i posebice o podacima o podrijetlu predmetnoga proizvoda (ime i adresa izvoznika), ako je to moguće, ime osobe odgovorne za takvu neusklađenost u izvoznog zemlji.

Prihvatanje općih Codex standarda

5. A. Opći Codex standard može biti prihvaćen od zemlje sukladno njezinim uspostavljenim pravnim i administrativnim procedurama u odnosu na distribuciju proizvoda na koje se primjenjuju opći standardi, bez obzira da li je uvezen ili domaći proizvod, unutar njezine teritorijalne jurisdikcije na sljedeće načine:

(i) Cjelovito prihvatanje

Cjelovito prihvatanje općeg standarda znači da će zainteresirana zemlja osigurati, unutar njezine teritorijalne jurisdikcije, da proizvodi na koje se primjenjuje opći standard bude usklađen sa svim odgovarajućim zahtjevima općeg standarda, osim ako nije drugačije određeno u Codex robnim standardima. To također, znači da distribucija svakog zdravog proizvoda usklađenog sa standardom neće biti spriječena bilo kojom pravnom ili administrativnom odredbom u zainteresiranoj zemlji, koje se odnose na zdravlje potrošača ili druga pitanja o standardu za hranu i koja su obuhvaćena zahtjevima općih standarda.

(ii) Prihvatanje sa posebnim devijacijama

Prihvatanje sa utvrđenim devijacijama znači da će zainteresirana zemlja prihvatiti, kako je definirano u stavku 5.A(i), opći standard sa izuzetkom takvih devijacija kako je

detaljno utvrđeno u njihovoj deklaraciji o prihvaćanju. Zainteresirana zemlja također, će uključiti u njezinu deklaraciju o prihvaćanju izjavu s razlozima za devijacije, i također pokazati da li će moći cjelovito prihvatiti opći standard i ako je tako, kada.

(iii) Slobodna distribucija

A. Deklaracija o slobodnoj distribuciji znači da zainteresirana zemlja koja je prihvatila proizvode usklađene sa Codex robnim standardima može ih slobodno distribuirati unutar njezine teritorijalne jurisdikcije, ukoliko se odnose na pitanja obuhvaćena zainteresiranim Codex robnim standardom.

B. Zemlja koja smatra da ne može prihvatiti opći standard ni na jedan način naveden gore treba da navede načine na koje će prezentirati ili predložiti zahtjeve različite od općeg standarda, i ako je moguće razloge za ove različitosti.

C. (i) Zemlja koja prihvati Codex standard prema jednoj od odredbi stavka 5.A je odgovorna za jedinstvenu i cjelovitu primjenu odredaba standarda koji su prihvaćeni, za sve domaće proizvode i uvezene proizvode distribuirane unutar njezine teritorijalne jurisdikcije. Također, zemlja treba biti pripravna da ponudi savjete i naputke izvoznicima i proizvođačima proizvoda za izvoz da unaprijede razumijevanje i usklađenost sa zahtjevima zemlje uvoznice koja je prihvatila Codex standard prema odredbama stavka 5.A.

(ii) Kada zemlja koja je uvezla proizvod, koji treba da bude sukladan općim standardom, pronade da nije sukladan sa standardom, bilo u svezi s etiketiranjem proizvoda ili nečim drugim, zemlja uvoznica treba informirati odgovarajuća nadležna tijela u zemlji izvoznici, o svim važnim činjenicama i posebice o podacima o podrijetlu predmetnoga proizvoda (ime i adresa izvoznika), ako je to moguće, ime osobe odgovorne za takvu neusklađenost u izvoznoj zemlji.

Prihvaćanje Codex maksimalnih limita za talog (ostatak) pesticida i veterinarskih lijekova u hrani

6.A. Codex maksimalnih limita za talog pesticida i veterinarskih lijekova u hrani može biti prihvaćen od pojedine zemlje sukladno njezinim utvrđenim pravnim i administrativnim procedurama koje se odnose na distribuciju unutar njezine teritorijalne jurisdikcije za (a) domaći proizvod i uvezenu hranu ili (b) jedino uvezenu hranu, na koju se Codex maksimalnog limita primjenjuje na naveden dolje. Također, kada se Codex maksimalnih limita primjenjuje na "skupine prehrambenih proizvoda" koje nisu pojedinačno imenovane, u zemlji koja je prihvatila takav Codex maksimalnih limita prema drugoj "skupina prehrambenih proizvoda", treba utvrditi hranu za koju je Codex maksimalnog limita prihvatljiv.

(i) Cjelovito prihvaćanje

Cjelovito prihvaćanje Codex maksimalnih limita za talog pesticida ili veterinarskih lijekova u hrani, znači da će zainteresirana zemlja osigurati unutar svoje teritorijalne jurisdikcije, da hrana bez obzira da li je iz domaće proizvodnje ili uvezena, a na koju se primjenjuje Codex maksimalnih limita bude usklađena s tim limitom. To također, znači da distribucija hrane usklađene s Codex maksimalnih limita neće biti spriječena u zainteresiranoj zemlji bilo kojim pravnim ili administrativnim procedurama koje se odnose na pitanja obuhvaćena u Codex maksimalnih limita.

(ii) Slobodna distribucija

A. Deklaracija o slobodnoj distribuciji znači da zainteresirana zemlja koja je prihvatila te proizvode usklađene s Codex maksimalnih limita za taloge pesticida i veterinarskih lijekova u hrani, mogu biti distribuirani slobodno unutar njezina teritorija ukoliko se odnose na pitanja obuhvaćena zainteresiranim Codex maksimalnim limitom.

B. Zemlja koja smatra da ne može prihvatiti Codex maksimalnih limita za taloge pesticida i veterinarskih lijekova u hrani ni na jedan način naveden gore, treba da navede na koje načine će prezentirati ili predložiti zahtjeve različite od Codex maksimalnih limita, i ako je moguće razloge za ove različitosti.

C. Zemlja koja prihvati Codex maksimalnih limita za taloge pesticida i veterinarskih lijekova u hrani, prema jednoj od odredaba stavka 6.A treba da bude pripravna da ponudi savjete i naputke izvoznicima i proizvođačima proizvoda za izvoz da unaprijede razumijevanje i usklađenost sa zahtjevima zemlje uvoznice koja je prihvatila Codex maksimalnih limita prema jednoj od odredaba stavka 6.A.

D. Kada zemlja koja je uvezla hranu, koja treba da bude sukladna s Codex maksimalnih limita, pronade da nije sukladan s Codex maksimalnih limita, zemlja uvoznica treba da informira odgovarajuća nadležna tijela u zemlji izvoznici o svim važnim činjenicama i posebice o podacima o podrijetlu predmetnoga proizvoda (ime i adresa izvoznika), ako je to moguće, koja je osoba odgovorna u izvoznoj zemlji za takvu neusklađenost.

Povlačenje i dopune prihvaćanja

7. Svaka zemlja treba da notificira povlačenje ili dopune prihvaćanja Codex standarda ili Codex maksimalnih limita za taloge pesticida i veterinarskih lijekova u hrani u pisanom obliku Tajništvu Povjerenstva Codex Alimentarius, koje će informirati zemlje članice i pridružene članice FAO i WHO o notifikaciji i datumu njezinog primitka. Zainteresirana zemlja treba osigurati traženu informaciju prema stavku 4.A(iii), 5.A(iii), 4.B, 5B ili 6.B gore, u ovisnosti koji je odgovarajući. Tajništvo Povjerenstva će obavještavati o povlačenju ili dopunama onoliko dugo koliko je potrebno.

Revizija Codex standarda

8. Povjerenstvo Codex Alimentarius i njezina dopunska tijela, po potrebi, mogu revidirati Codex standarde i povezati tekstove da osiguraju da su oni usklađeni i da reflektiraju važeća znanstvena dostignuća i druge relevantne informacije. Kada zahtijeva, standard ili povezani tekstovi će biti revidirani ili uklonjeni putem istih procedura koje su se koristile za elaboriranje novih standarda. Svaka članica Povjerenstva Codex Alimentarius je odgovorna za identifikiranje i prezentiranje odgovarajućem odboru, svaku novu znanstvenu ili drugu relevantnu informaciju koja može potvrditi reviziju svakog postojećeg Codex standarda i vezanih tekstove.

Proceduralna pravila Povjerenstva Codex Alimentarius

Pravilo I Članstvo

1. Članstvo u Zajedničkom FAO/WHO Povjerenstvu Codex Alimentarius, u daljnjem tekstu kao "Povjerenstvo" je otvoreno za sve zemlje članice i pridružene članice FAO i/ili WHO.

2. Članstvo će obuhvatiti one zemlje koje su obavijestile Generalnog direktora FAO ili WHO o njihovoj želji da budu razmatrane kao članice Povjerenstva.

3. Svaka članica Povjerenstva će dostaviti Generalnom direktoru FAO ili WHO imena njezinih predstavnika, i kada je moguće drugih članova njezine delegacije, prije otvaranja svake sjednice Povjerenstva.

Pravilo II Djelatnosti

1. Povjerenstvo će izabrati predsjedatelja i tri dopredsjedatelja, zamjenike i savjetnike (u daljnjem tekstu "Zastupnici") od predstavnika članica Povjerenstva; to podrazumjeva da zastupnik neće moći biti izabran bez suglasnosti vođe delegacije. Oni će biti birani na svakoj sjednici s mandatom od kraja sjednice, na kojoj su izabrani, do kraja sljedeće redovite sjednice. Predsjedatelj i dopredsjedatelj mogu

zadržati mandat jedino sa stalnim odobrenjem od one članice Povjerenstva od koje su zastupnici u vrijeme izbora. Generalni direktor FAO i WHO će objaviti slobodnu poziciju kada dobije obavijest od članice Povjerenstva da je takvo odobrenje otkazano. Predsjedatelj i dopredsjedatelj će imati pravo ponovnog izbora, i nakon dva mandata u nizu.

2. Predsjedatelj, ili u njegovoj odsutnosti dopredsjedatelj će predsjedavati sastancima Povjerenstva i vršiti će druge funkcije koje mogu biti zatražene da olakšaju rad Povjerenstva. Dopredsjedatelj kada djeluje kao predsjedatelj ima iste ovlasti i obveze kao predsjedatelj.

3. Kada ni predsjedatelj i dopredsjedatelj nisu u mogućnosti obavljati svoje poslove, tijekom izbora za predsjedatelja, na zahtjev odlazećeg predsjedatelja Generalni direktor FAO i WHO će imenovati jednog uposlenika da obavlja dužnost predsjedatelja, dok privremeni predsjedatelj ili novi predsjedatelj ne budu izabrani. Svaki privremeni predsjedatelj će imati mandat sve dok predsjedatelj ili jedan od dopredsjedatelja ne budu mogli vršiti svoje dužnosti.

4.(a) Povjerenstvo može imenovati koordinatora između članica Povjerenstva, iz svake od zemljopisnih lokacija navedenih u Pravilu III.1 (u daljnjem tekstu kao "Regioni"), ili za svaku skupinu zemalja posebice navedenih od Povjerenstva (u daljnjem tekstu kao "Skupine zemalja"), na temelju prijedloga većine članica Povjerenstva koje čine region ili skupinu, kada god smatra da rad Codex Alimentariusu u tim zemljama to zahtijeva.

(b) Imenovanje koordinatora može biti jedino na prijedlog većine članica Povjerenstva koje se nalaze u tom regionu ili od zainteresiranih zemalja. Koordinatori će imati mandat od kraja sjednice Povjerenstva na kojoj su bili imenovani pa do kraja treće u nizu redovitih sjednica. Nakon obavljena dva mandata u nizu, koordinatori će imati pravo na sljedeći mandat.

(c) Djelatnosti koordinatora će biti:

(i) da pomaže i koordinira rad Kodex odbora, ustrojenog prema Pravilu IX.1(b)(i), u njihovom regionu ili skupini zemalja, u pripremanju nacrtu standarda, smjernica i drugih preporuka i dostavljanje istih Povjerenstvu;

(ii) da pomažu Izvršni odbor i Povjerenstvo, kada to zatraže, savjetima o pojedinim stavovima zemalja i priznavanju regionalnih međuvladinih i nevladinih organizacija u njihovim regionima o pitanjima na temelju diskusije ili njihove važnosti.

(d) Tamo gdje je utemeljen Koordinacijski odbor na temelju Pravila IX.1(b)(ii), koordinator regije o kojoj je riječ trebao bi biti predsjedatelj Odbora.

(e) Tamo gdje koordinator nije u stanju obnašati dužnost, član Povjerenstva u kojoj je koordinator bio zastupnik u vrijeme nominiranja, treba informirati Tajništvo Povjerenstva o tome, i treba odrediti privremenog koordinatora do vremena kada koordinator bude sposoban obnašati te dužnosti, ili do sljedećeg zasjedanja Povjerenstva.

5. Povjerenstvo može imenovati jednog ili više izvjestitelja između zastupnika članica Povjerenstva.

6. Od Generalnih direktora FAO i WHO će biti zatraženo da imenuju iz osoblja ovih organizacija Tajništvo Povjerenstva i ostale djelatnike, također odgovorne njima, da pomažu djelatnicima i Tajništvu u izvršavanju svih obveza koje rad Povjerenstva može zahtijevati, ako je to neophodno.

Pravila III Izvršni odbor

1. Izvršni odbor sastoji se od predsjedatelja i dopredsjedatelja Povjerenstva zajedno sa sedam drugih članova izabranih od Povjerenstva, na redovitim sjednicama, između članova

Povjerenstva iz sljedećih zemljopisnih područja: Afrike, Azije, Europe, Latinske Amerike i Kariba, Bliskog istoka, Sjeverne Amerike, Jugozapadnog Pacifika; to podrazumijeva da će samo jedan zastupnik iz svake zemlje biti član Izvršnog odbora. Članovi izabrani na temelju zemljopisne pripadnosti imaju mandat od kraja sjednice Povjerenstva, na kojoj su izabrani, do kraja druge redovite sjednice i imaju pravo na ponovni izbor, i nakon drugog mandata u nizu, imaju pravo na sljedeći mandat.

2. Izvršni odbor, između sjednica Povjerenstva, će djelovati u ime Povjerenstva kao njezino izvršno tijelo. Posebice, Izvršni odbor može predlagati Povjerenstvu opću orijentaciju i program rada Povjerenstva, analizirati posebne probleme i pomagati u provedbi programa, ako su odobreni od Povjerenstva. Izvršni odbor može provoditi, kada to smatra bitnim i pod uvjetom potvrđivanja na sljedećem sastanku Povjerenstva, nadležnosti Povjerenstva na temelju Pravila IX. 1(b).

(i) Pravilo IX.5 ukoliko se odnosi na tijela ustrojena na temelju pravila IX.1(b)(i), i Pravila IX.10, ukoliko se odnosi na imenovanje članova koji će biti zaduženi za određivanje predsjedatelja u pomoćnim tijelima, ustrojenim na temelju Pravila IX.1(b)(i).

3. Predsjedatelj i dopredsjedatelj Povjerenstva će biti istovremeno predsjedatelj i dopredsjedatelj Izvršnog odbora.

4. Generalni direktori FAO i WHO mogu sazivati sjednice Izvršnog odbora onoliko puta koliko je potrebno, u konzultacijama sa predsjedateljem. Izvršni odbor će se sastajati neposredno prije svake sjednice Povjerenstva.

5. Izvršni odbor će podnositi izvješće Povjerenstvu.

Pravilo IV Sjedište

1. Povjerenstvo će u načelu održavati jednu redovitu sjednicu svake godine u sjedištu FAO ili WHO. Posebne sjednice će biti održavane kada se to smatra neophodnim od Generalnog direktora FAO ili WHO, nakon konzultacija sa predsjedateljem Izvršnog odbora.

2. Generalni direktor FAO i WHO sazivaju sjednice Povjerenstva i određuju mjesto sastanka nakon konzultacija, ako je to neophodno, sa nadležnim institucijama zemlje domaćina.

3. Obavijest o datumu i mjestu održavanja svake sjednice Povjerenstva će biti dostavljena svim članicama Povjerenstva najmanje dva mjeseca prije sjednice.

4. Svaka članica Povjerenstva će imati jednog predstavnika, kome može biti pridružen jedan ili više zamjena i savjetnika.

5. Sastanci Povjerenstva će biti javni, osim ako Povjerenstvo ne odluči drugačije.

6. Većina članica Povjerenstva će činiti kvorum u svrhu davanja preporuka na amandmane (dopune), na Statut Povjerenstva i za usvajanje dopuna (amandmana), ili dodatke na sadašnja Pravila sukladno Pravilu XIII.1. Za sve druge svrhe većina članica Povjerenstva nazočnih na sjednici će činiti kvorum, osiguravajući da takva većina ne bude manja od 20% od ukupnog članstva Povjerenstva, niti manja od dvadesetpet (25) članica. Pored toga u slučaju dopune (amandmana) ili usvajanja predloženog standarda za dani region ili skupine zemalja, kvorum Povjerenstva će podrazumijevati jednu trećinu članica koje pripadaju regionu ili skupini zainteresiranih zemalja.

Pravilo V Dnevni red

1. Generalni direktor FAO i WHO, nakon obavljenih konzultacija sa predsjedateljem Povjerenstva ili sa Izvršnim odborom, pripremiti će privremeni dnevni red za svaku sjednicu Povjerenstva.

2. Prva točka privremenog dnevnog reda će biti usvajanje dnevnog reda.

3. Svaka članica Povjerenstva može tražiti od Generalnog direktora FAO ili WHO da uključi posebne točke u privremeni dnevni red.

4. Privremeni dnevni red će biti dostavljen od Generalnog direktora FAO ili WHO svim članicama Povjerenstva najmanje dva mjeseca prije otvaranja sjednice.

5. Svaka članica Povjerenstva i Generalni direktor FAO i WHO može nakon slanja privremenog dnevnog reda, predložiti uključivanje posebnih točaka u dnevni red uzimajući u obzir važnost i urgentnost tih stvari. Te točke trebaju biti stavljene na dopunsku listu koja će biti prosljeđena od Generalnog direktora FAO i WHO svim članicama Povjerenstva, ako to vrijeme dopusti prije otvaranja sjednice, ako nema vremena dopunska lista će biti dostavljena predsjedatelju na odobrenje Povjerenstvu.

6. Sve točke uključene u dnevni red na prijedlog rukovodnih tijela ili Generalnog direktora FAO i WHO neće biti isključene iz njega. Nakon usvajanja dnevnog reda sa dvotrećinskom većinom Povjerenstva može se dopuniti dnevni red sa prijedlozima nazočnih zastupnika, dodajući ili dopunjavajući bilo koju točku.

7. Generalni direktori FAO i WHO za svaku sjednicu Povjerenstva, će dostaviti dokumentaciju svim članicama Povjerenstva, drugim odabranim zemljama koje će biti nazočne sjednicama kao promatrači i zemljama nečlanicama i međunarodnim organizacijama pozvanim na sjednicu kao promatrači, u načelu najmanje dva mjeseca prije sjednice na kojoj treba biti raspravljana.

Pravilo VI Glasovanje i procedura

1. Pod uvjetima paragrafa 3. ovog Pravila, svaka članica Povjerenstva će imati jedan glas. Zamjena ili savjetnik neće imati pravo da glasuju, osim ako zamjenjuju predstavnika.

2. Odluke Povjerenstva će biti donesene većinom danih glasova, osim ako se ne utvrdi na drugi način.

3. Na zahtjev većine članica Povjerenstva koje sačinjavaju određeni region ili skupine zemalja čiji standard treba biti razmatran, predmetni standard će biti razrađen kao standard primarno namijenjen tom regionu ili skupini zemalja. Kada se glasuje o razradi, dopuni (amandmanu) ili usvajanju nacrt standarda primarno namijenjenom tom regionu ili skupini zemalja, jedino članice koje pripadaju tom regionu ili skupini zemalja mogu glasovati. Ipak, usvajanje standarda može se desiti jedino nakon dostavljanja nacrt teksta tog standarda svim članicama Povjerenstva na komentar. Odredbe ovog paragrafa neće prejudicirati razradu (elaboriranje) ili usvajanje odgovarajućeg standarda sa različitim teritorijalnim utjecajima.

4. Pod uvjetima odredbi paragrafa 5. ovog Pravila, svaka članica Povjerenstva može zatražiti javno izjašnjenje glasača, u takvom slučaju glas svake članice će biti zabilježen.

5. Izbori će biti odlučeni tajnim glasovanjem, izuzev kada broj kandidata ne prelazi broj upražnjenih mjesta, predsjedatelj može predložiti Povjerenstvu da izbori budu odlučeni općim konsenzusom. Ako Povjerenstvo tako odredi svaki drugi predmet (pitanje) će biti odlučeni tajnim glasovanjem.

6. Formalni prijedlozi koji se odnose na točke dnevnog reda i dopune (amandmane) na to, trebaju biti podneseni pisano i uručeni predsjedatelju koji će ih proslijediti predstavnicima članica Povjerenstva.

7. Odredbe Pravila XII. Općih pravila FAO će se primjenjivati *mutatis mutandis* na sva pitanja koja nisu posebno naznačena u Pravilu VI. važećih Pravila.

Pravilo VII Promatrači

1. Svaka zemlja članica i pridružena članica FAO ili WHO koja nije članica Povjerenstva, ali ima poseban interes u radu Povjerenstva, može na temelju zahtjeva dostavljenog Generalnom direktoru FAO ili WHO, uzeti sudjelovanje na sjednicama Povjerenstva i njezinih dopunskih tijela kao promatrač. Članica može dostaviti memorandum i sudjelovati bez mogućnosti glasovanja u raspravama.

2. Zemlje, koje nisu članice ili pridružene članice FAO ili WHO, ali su članice Ujedinjenih naroda, mogu na temelju njihovog zahtjeva i prema odredbama koje se odnose na davanje promatračkog statusa zemljama, usvojenim od Konferencije FAO ili Skupštine WHO, biti pozvane da sudjeluju kao promatrači na sjednicama Povjerenstva i njezinih dopunskih tijela. Status zemlje pozvane na takve sjednice će biti utvrđen odgovarajućim odredbama usvojenim od Konferencije FAO.

3. Svaka članica Povjerenstva može sudjelovati kao promatrač u dopunskim tijelima dostavljanjem memoranduma (izjave) i sudjelovati bez mogućnosti glasovanja u raspravama.

4. Pod uvjetima odredaba Pravila VII.5 Generalni direktor FAO ili WHO može pozvati međuvladine i međunarodne organizacije da budu nazočni kao promatrači na sjednicama Povjerenstva i njezinih dopunskih tijela.

5. Sudjelovanje međunarodnih organizacija u radu Povjerenstva, i odnosi između Povjerenstva i takvih organizacija će biti utvrđeni odredbama Ustava FAO ili WHO, kao i odgovarajućim propisima FAO ili WHO u svezi s odnosima sa međunarodnim organizacijama; takvi odnosi će biti vođeni od Generalnog direktora FAO ili WHO, po potrebi.

Pravilo VIII Zapisnici i izvješća

1. Na svakoj sjednici Povjerenstvo će odobriti izvješće koje sadržava njezine stavove, preporuke i zaključke, uključujući, kada se to zahtjeva i izjavu o stajalištima manjine. Ostala izvješća za vlastite potrebe Povjerenstvo može, u ovisnosti od situacije, odlučiti da li će ih voditi.

2. Izvješće Povjerenstva će biti dostavljeno Generalnom direktoru FAO i WHO na završetku svake sjednice, a oni trebaju da izvješće dostave članicama Povjerenstva, drugim zemljama i organizacijama koje su bile nazočne na sjednici, za njihovu informaciju, i drugim zemljama članicama i pridruženim članicama FAO i WHO na temelju njihovog zahtjeva.

3. Preporuke Povjerenstva koje se odnose na politiku, program ili financijske implikacije za FAO i/ili WHO će biti dostavljene od Generalnog direktora na pažnju rukovodnim tijelima FAO i/ili WHO s ciljem preuzimanja odgovarajućih aktivnosti.

4. Pod uvjetima odredaba prethodnog paragrafa Generalni direktor FAO i WHO može zahtijevati od članica Povjerenstva da dostavljaju Povjerenstvu informacije o aktivnostima poduzetim na temelju preporuka urađenih od Povjerenstva.

Pravilo IX Dopunska tijela

1. Povjerenstvo može uspostaviti sljedeća dopunska tijela:
- (a) dopunska tijela koja smatra neophodnim za izvršavanje rada u svezi s završetkom nacrt standarda;
  - (b) dopunska tijela u obliku:
    - (i) Kodex odbora za pripremu dostavljanja nacrt standarda Povjerenstvu, koji će se koristiti u cijelom svijetu, u određenim regionima ili u skupini zemalja posebice navedenih od Povjerenstva.
    - (ii) Koordinacijske odbore za regione ili skupine zemalja koji će općenito vršiti koordinaciju u aktivnostima pripremanja

standarda, koji se odnose na takve regione ili skupine zemalja i druge funkcije koje im mogu biti povjerene.

2. Pod uvjetom paragrafa 3. dolje, članstvo u ovim dopunskim tijelima, može biti određeno, od Povjerenstva, ili članica Povjerenstva koje su obavijestile Generalnog direktora FAO ili WHO o njihovoj želji da budu razmatrane kao članice tih tijela, ili selekcijom članica odabranih od Povjerenstva.

3. Članstvo u dopunskim tijelima uspostavljenim prema Pravilu IX.1(b)(i) za pripremanje nacрта standarda primarno namijenjenih za regione ili skupinu zemalja, će biti otvoreno jedino za članice Povjerenstva koje pripadaju takvom regionu ili skupini zemalja.

4. Predstavnici članica dopunskih tijela će obavljati, u onoj mjeri u kojoj je to moguće, aktivnosti u kontinuitetu i biti će specijalisti u oblastima odgovarajućeg dopunskog tijela.

5. Dopunska tijela mogu jedino biti uspostavljena od Povjerenstva, osim u slučajevima kada je drugačije utvrđeno u ovim Pravilima. Njihov način rada i procedura izvješćivanja će biti određena od Povjerenstva, osim ako nije drugačije određeno u ovim Pravilima.

6. Sjednice dopunskih tijela će biti sazivane od Generalnog direktora FAO i WHO:

(a) u slučaju da su tijela uspostavljena prema Pravilu IX.1(a), u konzultacijama sa predsjedateljem Povjerenstva;

(b) u slučaju da su tijela uspostavljena prema Pravilu IX.1(b)(i) (Kodex odbora), u konzultacijama sa predsjedateljem odgovarajućeg Kodex odbora i također, u slučaju Kodex odbora za pripremanje nacрта standarda za dani region ili skupinu zemalja sa koordinatorom, ako je koordinator imenovan za region ili skupinu zainteresiranih zemalja;

(c) u slučaju da su tijela uspostavljena prema Pravilu IX.1(b)(ii) (Koordinacijski odbor), u konzultacijama sa predsjedateljem Koordinacijskog odbora.

7. Generalni direktor FAO i WHO će odrediti mjesto sastanka za tijela uspostavljena prema Pravilu IX.1(a) i Pravilu IX.1(b)(ii) nakon konzultacija, kada je to potrebno, sa zemljom domaćinom, i u slučaju tijela ustrojenih prema Pravilu IX.(b)(ii), nakon konzultacija sa koordinatorom za region ili skupinu zainteresiranih zemalja, ako ih ima.

8. Obavijest o datumu i mjestu svake sjednice za tijela ustrojena prema Pravilu IX.1(a) će biti dostavljeno svim članicama Povjerenstva najmanje dva mjeseca prije sjednice.

9. Ustroj dopunskih tijela prema Pravilu IX.1(a) i Pravilu IX.1(b)(ii) će biti uvjetovan raspoloživim (neophodnim) finansijskim sredstvima, tako da će ustroj dopunskih tijela prema Pravilu IX.1(b)(i) biti kada svi njihovi predloženi troškovi budu priznati kao operativni troškovi unutar proračuna Povjerenstva, sukladno članku 10 Statuta Povjerenstva. Prije donošenja bilo koje odluke koja uključuje troškove koji se odnose na ustroj takvih dopunskih tijela Povjerenstvo će prije toga informirati o administrativnim i finansijskim implikacijama Generalnog direktora FAO i/ili WHO, po potrebi.

10. Članica koja će biti odgovorna za imenovanje predsjedatelja dopunskih tijela ustrojenih prema Pravilu IX.1(b)(i) i Pravilu IX.1(b)(ii) će biti odabrana na svakoj sjednici Povjerenstva, osim ako se to na drugi način ne utvrdi u ovim Pravilima i imati će pravo ponovnog izbora. Svi drugi djelatnici dopunskih tijela će biti izabrani od predmetnog tijela i imati će pravo ponovnog izbora.

11. Proceduralna pravila Povjerenstva će biti primijenjena *mutatis mutandis* na njezina dopunska tijela.

Pravilo X Razmatranje i usvajanje standarda

1. Povjerenstvo može ustrojiti procedure za razmatranje (elaboriranje) svjetskih standarda i standarda za dani region ili skupinu zemalja i kada je to neophodno, dopuniti takve procedure pod uvjetima odredaba ovih proceduralnih Pravila.

2. Povjerenstvo će uložiti napore da postigne dogovor o usvajanju ili dopuni standarda konsenzusom. Odluka za usvajanje ili dopunu standarda može biti donesena glasovanjem jedino ako su napori da se postigne konsenzus propali.

Pravilo XI Proračun i troškovi

1. Generalni direktor FAO i WHO će pripremiti za razmatranje Povjerenstvu na njezinoj redovitoj sjednici procjenu troškova utemeljenu na predloženom programu rada Povjerenstva i njezinih dopunskih tijela zajedno sa informacijom u svezi s troškovima za prethodno finansijsko razdoblje. Te procjene, s modifikacijama može razmatrati odgovarajući Generalni direktor u svjetlu preporuka urađenih od Povjerenstva, biti će naknadno uključene u redoviti proračun ove dvije Organizacije na odobrenje od odgovarajućih rukovodnih tijela.

2. Procjene troškova će predvidjeti operativne troškove Povjerenstva i dopunskih tijela Povjerenstva ustrojenih prema Pravilu IX.1(a) i IX.1(b)(ii) i u svezi s troškovima izabranog osoblja Programa, kao i drugih troškova koji se dešavaju u izvršavanju Programa.

3. Operativni troškovi dopunskih tijela ustrojenih prema Pravilu IX.1(b)(i) (Kodex odbora) će biti pokriveni od svake članice koja je prihvatila sudjelovanje u takvom tijelu. Procjene troškova mogu uključiti izdatke koji su nastali u pripremnim radovima ako se priznaju kao operativni troškovi Povjerenstva sukladno odredbama članka 10 Statuta Povjerenstva.

4. Trošak koji se desi u svezi sa sudjelovanjem na sjednicama Povjerenstva i njezinih dodatnih tijela, kao i putovanja delegacija članica Povjerenstva i promatrača koji se odnose na Pravilo VII, će biti pokriveni od zainteresiranih vlada ili organizacija. Troškove eksperata pozvanih od Generalnog direktora FAO ili WHO da sudjeluju na sjednicama Povjerenstva i njezinih dopunskih tijela će biti pokriveni iz redovitih proračunskih fondova koji su na raspolaganju Povjerenstvu.

Pravilo XII Jezici

1. Broj radnih jezika Povjerenstva i njezinih dopunskih tijela ustrojenih prema Pravilu IX.1(a) neće biti manji od tri, i biti će određeni od Povjerenstva od onih radnih jezika koji se koriste u FAO i Skupštini WHO.

2. Bez obzira na odredbe paragrafa 1. gore, drugi radni jezici koji se koriste u FAO ili Skupštini WHO mogu biti dodani od Povjerenstva, ako

(a) je Povjerenstvo prije toga izvjestilo Generalnog direktora FAO i WHO o politici, finansijskim i administrativnim implikacijama u svezi s dodatnim radnim jezicima; i

(b) dodatak takvih radnih jezika je odobren od Generalnog direktora FAO i WHO.

3. Ako predstavnici žele da koriste neki drugi jezik, a ne radni jezik Povjerenstva, oni sami trebaju osigurati neophodne prevoditelje i/ili prijevod u jedan od radnih jezika Povjerenstva.

4. Bez prejudiciranja odredaba paragrafa 3. ovog Pravila, radni jezici dopunskih tijela ustrojeni prema Pravilu IX.1(b) će uključiti najmanje dva radna jezika Povjerenstva.

Pravilo XIII Dopune i suspenzija Pravila

1. Dopune ili dodatak ovim Pravilima mogu biti usvojeni dvotrećinskom većinom danih glasova, pod uvjetom da je određen 24-satni rok za prijedlog dopune i dodatka. Dopune ili dodatci na ova pravila će stupiti na snagu nakon odobrenja od

Generalnog direktora FAO i WHO, prema proceduri odobrenja utvrđenoj od ove dvije Organizacije.

2. Pravila Povjerenstva, izuzev Pravilo I, Pravilo I.1,2,3 i 6, Pravilo III, Pravilo IV.2 i 6, Pravilo V.1,4 i 6, Pravilo VI.1,2 i 3, Pravilo VII, Pravilo VIII.3 i 4, Pravilo IX.5, 7 i 9, Pravilo XI, Pravilo XIII i Pravilo XIV, mogu biti suspendirana od Povjerenstva dvotrećinskom većinom danih glasova, osiguravajući da je određen 24-satni rok za prijedlog suspenzije.

Takav rok se može odgoditi, ako se predstavnici članica Povjerenstva ne protive.

Pravilo XIV Stupanje na snagu

1. Sukladno članku 8. Statuta Povjerenstva, ova proceduralna Pravila će stupiti na snagu nakon odobrenja od generalnih direktora FAO i WHO, prema proceduri odobrenja utvrđenoj od ove dvije organizacije. Ova Pravila mogu se primjenjivati privremeno, ako nisu stupila na snagu.

Članak 3.

Ova Odluka će biti objavljena u "Službenom glasniku BiH" na hrvatskome, srpskom i bosanskom jeziku i stupa na snagu danom objave.

Број 01-011-1697-29/08
16. српња 2008. године
Сарајево

Председатељ
др. **Haris Silajdžić**, v. r.

На основу члана V. 3. (d) Устава Босне и Херцеговине и сагласности Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине (Одлука ПС БиХ, број 207/08 од 17. јуна 2008. године), Председништво Босне и Херцеговине на 42. сједници, одржаној 16. јула 2008. године, донијело је

ОДЛУКУ

О РАТИФИКАЦИЈИ СТАТУТА, ОПШТИХ ПРИНЦИПА И ПРОЦЕДУРАЛНИХ ПРАВИЛА КОМИСИЈЕ CODEX ALIMENTARIUS

Члан 1.

Ратификују се Статут, Општи принципи и Процедурална правила Комисије Codex Alimentarius.

Члан 2.

Текстови Статута, Општих принципа и Процедуралних правила у преводу гласе:

СТАТУТ CODEX ALIMENTARIUS КОМИСИЈЕ

Члан 1

Комисија Codex Alimentarius, према члану 5 доље, одговорна је за давање риједлога и биће консултована од Генералног директора Организације за храну и пољопривреду (FAO) и Свјетске здравствене организације (WHO) о свим питањима која се односе на имплементацију Заједничког програма FAO /WHO стандарда за храну, у циљу:

(a) заштите здравља потрошача и обезбјеђења поштене праксе у трговини храном;

(b) рекламе усклађивања рада / процедура за све стандарде за храну којима се баве међународне владине и невладине организације;

(c) одређивања приоритета, иницирање и давање упутстава у припремању нацрта стандарда кроз или уз помоћ одговарајућих организација;

(d) завршетка стандарда урађених према (c) горе и, након прихваћања од влада, њиховог објављивања у Codex Alimentarius као регионалних или свјетских стандарда заједно са међународним стандардима већ раније утврђеним од других органа према (b) горе, гдје год је то могуће;

(e) допуне већ објављених стандарда, након одговарајућег разматрања у циљу њиховог унапрјеђења.

Члан 2

Чланство у Комисији је отворено за све земље чланице и придружене чланице FAO и WHO које су заинтересоване за међународне стандарде за храну. Чланство ће обухватити оне земље које обавијесте Генералног директора FAO или WHO о жељи да се размотри њихово учлањење.

Члан 3

Свака земља чланица или придружена чланица FAO или WHO која није чланица Комисије, али која има посебан интерес за рад Комисије, може након захтјева достављеног Генералном директору FAO или WHO, по потреби, присуствовати сједницама Комисије и њеним допуским органима и на *ad hoc* састанцима као посматрач.

Члан 4

Земље које нису земље чланице или придружене чланице FAO или WHO, али су чланице Уједињених нација, могу на њихов захтјев бити позване да учествују на сједницама Комисије као посматрачи у складу са одредбама FAO или WHO које се односе на давање статуса посматрачима.

Члан 5

Комисија ће извјештавати и давати препоруке Конференцији FAO и одговарајућем органу WHO посредством њиховог Генералног директора. Копије извјештаја које садрже све закључке и препоруке, чим буду на располагању, биће достављене свим заинтересованим земљама чланицама и међународним организацијама у циљу њихове информисаности.

Члан 6

Комисија ће успоставити Извршни одбор, који треба да буде састављен од одговарајућих представника из различитих географских подручја свијета којима земље чланице Комисије припадају. Између сједница Извршни одбор дјеловаће као Извршни орган Комисије.

Члан 7

Комисија може, када то сматра неопходним, успоставити друге допунске органе за испуњавање њених задатака према расположивим финансијским средствима.

Члан 8

Комисија може усвојити и допунити своја властита Процедурална правила која ће ступити на снагу након одобрења Генералног директора FAO и WHO, процедуром потврде која може бити прописана у овим организацијама.

Члан 9

Оперативни трошкови Комисије и допунских органа, осим за оне у којима је чланица прихватила да учествује у раду, биће покривени из буџета Заједничког FAO/WHO програма за стандарде у храни којима ће управљати FAO у име двије организације, у складу са финансијским прописима утврђеним од FAO. Генерални директори FAO и WHO заједнички ће одредити одговарајућа учешћа за финансијска средства Програма која треба да обезбједи свака од организација и припремиће одговарајућу процјену годишњих трошкова за израду Редовног буџета ове двије организације који треба да буде одобрен од одговарајућих органа.

Члан 10

Сви трошкови (укључујући оне у вези са састанцима, документацијом и преводима) који се односе на припремане послове на изради нацрта стандарда, а покренуте од чланица Комисије, било независно или на основу препоруке Комисије, биће плаћени од заинтересованих влада. Комисија може, унутар одобрених буџетских процјена, дати препоруку да се спецификује дио трошкова припремног рада урађен од владе, у име Комисије, призна као оперативни трошак Комисије.

Општи принципи Codex Alimentarius

Циљ Codex Alimentarius

1. Codex Alimentarius је збирка међународно усвојених стандарда за храну представљена на јединствен начин. Циљ ових стандарда за храну је заштита здравља потрошача и обезбјеђење поштене праксе у трговини храном. Codex Alimentarius такође укључује прописе савјетодавне природе у облику кодекса у пракси, упутстава и друге одговарајуће мјере са намјером да помажу у постизању циља Codex Alimentarius. Објављивање Codex Alimentariusа има за циљ да усмјери и унаприједи елаборисање и утврђивање дефиниција и захтјева за храну, у циљу да помогне у њиховој хармонизацији и активностима у вези са олакшавањем међународне трговине.

Дјелокружје Codex Alimentarius

2. Codex Alimentarius укључује стандарде за све облике хране, без обзира да ли су готови производи, полу-производи или сировине за дистрибуцију или потрошњу. Сировине које се користе у производњи хране требају да буду укључене до ступена потребног да се постигне утврђена намјена Codex Alimentarius. Codex Alimentarius укључује одредбе које се односе на хигијену хране, адитиве хране, пестицидни талог, контаминанте, етикетање и презентације, методе анализа и узорка. То такође укључује одредбе савјетодавне природе у облику кодекса у пракси, упутства и друге препоручене мјере.

Природа Codex Alimentarius

3. Codex стандарди садрже захтјеве за храну с намјером да обезбједи за потрошача здраве производе лишене, кварења, правилно етикетање и представљање. Codex стандард за било коју храну треба да буде састављен у складу са Форматом Codex робних стандарда и треба да садржи, по потреби, критеријуме наведене у њему.

Прихватање Codex Alimentarius стандарда

4.A. Codex стандард може бити прихваћен од поједине земље у складу са њеном утврђеном правном и административном процедуром, с обзиром на дистрибуцију предметног производа, да ли је увезен или домаћи производ, унутар њене територијалне јурисдикције у следећим правцима:

(i) Потпуно прихватање

(a) Потпуно прихватање значи да ће заинтересована земља за производ на који се примјењује стандард дати одобрење за слободну дистрибуцију, према (c) доле, унутар њене територијалне јурисдикције, на основу имена и описа наведеног у стандарду, обезбјеђујући да је усклађен са свим важећим захтјевима стандарда.

(b) Земља ће такође обезбједити да производи који нису усклађени са стандардом, не могу бити дистрибуисани, на основу имена и описа садржаног у стандарду.

(c) Дистрибуција свих здравих производа усклађених са стандардом, која се односе на здравље потрошача или друга питања о стандардима за храну, неће бити спријечена у заинтересованој земљи било којом правном или административном одредбом, осим за оне производе који нису посебно утврђени стандардом и односе се на здравље људи, биљака или животиња.

(ii) Прихватање са посебним одступањима

Прихватање са посебним одступањима значи да заинтересована земља прихвата, како је то дефинисано у ставу 4.A(i), стандард са изузетком оних одступања која су детаљно утврђена у њеној декларацији о прихватању; то подразумева да ће производу који је усклађен са одступањима у измијењеном стандарду бити дозвољено да се дистрибуише слободно унутар територијалне јурисдикције заинтересоване земље. Заинтересована земља ће такође укључити у декларацију о прихватању њену изјаву са разлозима за ово одступање, и такође назначити:

(a) да ли производи који су у потпуности усклађени са стандардом могу бити слободно дистрибуисани унутар територијалне јурисдикције у складу са ставом 4.A(i);

(b) да ли земља очекује да ће моћи потпуно прихватити стандард и, ако је тако, када.

(iii) Слободна дистрибуција

A. Декларација о слободној дистрибуцији значи да је заинтересована земља прихватила да производи усклађени са Codex робним стандардима могу бити дистрибуисани слободно унутар њене територијалне јурисдикције, уколико се односе на питања обухваћена заинтересованим Codex робним стандардом.

B. Земља која сматра да не може прихватити стандард на начин наведен горе треба навести:

(i) да ли производи који су усклађени са стандардом могу бити дистрибуисани слободно унутар територијалне јурисдикције;

(ii) у којем правцу је његова присутност или предложени захтјеви различити од стандарда, и ако је могуће разлоге за такве различитости.

C. (i) Земља која прихвати Codex стандард према једној од одређби 4.A је одговорна за јединствену и потпуну примјену одређби стандарда који је прихваћен за домаће производе и увезене производе дистрибуисане унутар њене територијалне јурисдикције. Такође, земља ће бити у приправности да понуди савјете и смјернице извозницима и произвођачима за извоз да

унаприједи разумијевање и усклађеност са захтјевима земље увознице која је прихватила Codex стандард према једном од одредби 4.А.

(ii) Када земља која увози производ, који треба да буде у складу са Codex стандардом, пронађе да није у складу са стандардом, било у вези са етикетањем производа или нечим другим, та земља треба информисати одговарајуће надлежне органе у земљи извозници о свим важним чињеницама и посебно о подацима о поријеклу предметног производа (име и адреса извозника), ако је то могуће, име особе одговорне за такву неусклађеност у извозној земљи.

Прихваћање Генералних Codex стандарда

5. А. Генерални Codex стандард може бити прихваћен од земље у складу са њеним успостављеним правним и административним процедурама у односу на дистрибуцију производа на које се примјењују генерални стандарди, без обзира да ли је увезен или домаћи производ, унутар њене територијалне јурисдикције на слиједеће начине:

(i) Потпуно прихватање

Потпуно прихватање генералног стандарда значи да ће заинтересована земља обезбиједити, унутар њене територијалне јурисдикције, да производи на које се примјењује генерални стандард буде усклађен са свим одговарајућим захтјевима генералног стандарда, осим ако није друкчије одређено у Codex робним стандардима. То такође, значи да дистрибуција сваког здравог производа усклађеног са стандардом неће бити спречена било којом правном или административном одредбом у заинтересованој земљи, које се односе на здравље потрошача или друга питања о стандарду за храну и која су обухваћена захтјевима генералних стандарда.

(ii) Прихватање са посебним девијацијама

Прихватање са утврђеним девијацијама значи да ће заинтересована земља прихватити, како је дефинисано у ставу 5.А(i), генерални стандард са изузетком таквих девијација како је детаљно утврђено у њиховој декларацији о прихватању. Заинтересована земља такође, ће укључити у њену декларацију о прихватању изјаву са разлозима за девијације, и такође показати да ли ће моћи потпуно прихватити генерални стандард и, ако је тако, када.

(iii) Слободна дистрибуција

А. Декларација о слободној дистрибуцији значи да заинтересована земља која је прихватила производе усклађене са Codex робним стандардима може слободно да их дистрибуише унутар њене територијалне јурисдикције, уколико се односе на питања обухваћена заинтересованим Codex робним стандардом.

В. Земља која сматра да не може прихватити генерални стандард ни на један начин наведен горе треба да наведе начине на који ће презентовати или предложити захтјеве различите од генералног стандарда, и ако је могуће разлоге за ове различитости.

С. (i) Земља која прихвати Codex стандард према једној од одредби става 5.А је одговорна за јединствену и цјелокупну примјену одредби стандарда који су прихваћени, за све домаће производе и увезене производе дистрибуисане унутар њене територијалне јурисдикције. Такође, земља треба бити приправна да понуди савјете и упуте извозницима и произвођачима производа за извоз, да унаприједи разумијевање и усклађеност са захтјевима земље увознице која је прихватила Codex стандард према одредбама става 5.А.

(ii) Када земља која је увезла производ, који треба да буде у складу са генералним стандардом, пронађе да није у складу са стандардом, било у вези са етикетањем производа или нечим другим, земља увозница треба информисати одговарајуће надлежне органе у земљи извозници о свим важним чињеницама и посебно о подацима о поријеклу предметног производа (име и адреса извозника), ако је то могуће, име особе одговорне за такву неусклађеност у извозној земљи.

Прихваћање Codex максималних лимита за штало (осиштак) њестичида и ветеринарских лијекова у храни

6. А. Codex максималних лимита за талог пестицида и ветеринарских лијекова у храни може бити прихваћен од поједине земље у складу са њеним утврђеним правним и административним процедурама које се односе на дистрибуцију унутар њене територијалне јурисдикције за (а) домаћи производ и увезену храну или (б) једино увезену храну, на коју се Codex максималног лимита примјењује на наведен доле. Такође, када се Codex максималних лимита примјењује на "групе прехранбених производа" које нису појединачно именоване, у земљи која је прихватила такав Codex максималних лимита према другој "група прехранбених производа", треба утврдити храну за коју је Codex максималног лимита прихватљив.

(i) Потпуно прихватање

Потпуно прихватање Codex максималних лимита за талог пестицида или ветеринарских лијекова у храни, значи да ће заинтересована земља обезбиједити унутар своје територијалне јурисдикције, да храна без обзира да ли је из домаће производње или увезена, а на коју се примјењује Codex максималних лимита, буде усклађена са тим лимитом. То такође значи, да дистрибуција хране усклађене са Codex максималних лимита неће бити спречена у заинтересованој земљи било којим правним или административним процедурама које се односе на питања обухваћена у Codex максималних лимита.

(ii) Слободна дистрибуција

А. Декларација о слободној дистрибуцији значи да заинтересована земља која је прихватила те производе усклађене са Codex максималних лимита за талог пестицида и ветеринарских лијекова у храни, могу бити дистрибуисани слободно унутар њене територије уколико се односе на питања обухваћена заинтересованим Codexом максималних лимита.

В. Земља која сматра да не може прихватити Codex максималних лимита за талог пестицида и ветеринарских лијекова у храни ни на један начин наведен горе, треба да наведе на које начин ће презентовати или предложити захтјеве различите од Codex максималних лимита, и ако је могуће разлоге за ове различитости.

С. Земља која прихвати Codex максималних лимита за талог пестицида и ветеринарских лијекова у храни према једној од одредби става 6.А треба да буде припремљена да понуди савјете и упуте извозницима и произвођачима производа за извоз да унаприједи разумијевање и усклађеност са захтјевима земље увознице која је прихватила Codex максималних лимита према једној од одредби става 6.А.

Д. Када земља која је увезла храну, која треба да буде у складу са Codexом максималних лимита, пронађе да није у складу са Codex максималних лимита, земља увозница треба да информисе одговарајуће надлежне органе у земљи извозници о

свим важним чињеницама и посебно о подацима о поријеклу предметног производа (име и адреса извозника), ако је то могуће, која је особа одговорна у извозној земљи за такву неусклађеност.

Повлачење и дојуне пријављивања

7. Свака земља треба да нотификује повлачење или допуне прихватања Codex стандарда или Codex максималних лимита за талоге пестицида и ветеринарских лијекова у храни у писаном облику Секретаријату Комисије Codex Alimentarius, које ће информисати земље чланице и придружене чланице FAO и WHO о нотификацији и датуму њеног пријема. Заинтересована земља треба да обезбједи тражену информацију према ставу 4.A(iii), 5.A(iii), 4.B, 5.B или 6.B горе, у зависности који је одговарајући. Секретаријат Комисије обавјештаваће о повлачењу или допунама онолико дуго колико је потребно.

Ревизија Codex стандарда

8. Комисија Codex Alimentarius и њени допунски органи по потреби могу ревидирати Codex стандарде и повезати текстове да обезбједи да су они усклађени и да рефлектују важећа научна достигнућа и друге релевантне информације. Када захтијева, стандард или повезани текстови биће ревидирани или уклоњени путем истих процедура које су се користиле за елаборисање нових стандарда. Свака чланица Комисије Codex Alimentarius је одговорна за идентифицирање и презентовање одговарајућем одбору, сваку нову научну или другу релевантну информацију која може потврдити ревизију сваког постојећег Codex стандарда и везаних текстова.

Процедурална правила Комисије Codex Alimentarius

Правило I Чланство

1. Чланство у Заједничкој FAO/WHO Комисији Codex Alimentarius, у даљњем тексту као "Комисија" је отворено за све земље чланице и придружене чланице FAO и/или WHO.

2. Чланство ће обухватити оне земље које су обавијестиле Генералног директора FAO или WHO о њиховој жељи да буду разматране као чланице Комисије.

3. Свака чланица Комисије доставиће Генералном директору FAO или WHO имена њених представника, и када је могуће других чланова њене делегације, прије отварања сваке сједнице Комисије.

Правило II Дјелатност

1. Комисија ће изабрати предједавајућег и три замјеника предједавајућег, замјенике и савјетнике (у даљњем тексту "Делегати") од представника чланица Комисије; то подразумијева да делегат неће моћи бити изабран без сагласности вође делегације. Они ће бити бирани на свакој сједници са мандатом од краја сједнице, на којој су изабрани, до краја следеће редовне сједнице. Предједавајући и замјеник предједавајућег могу задржати мандат једино са сталним одобрењем од оне чланице Комисије од које су делегати у вријеме избора. Генерални директор FAO и WHO објавиће слободну позицију када добије обавјештење од чланице Комисије да је такво одобрење отказано. Предједавајући и замјеник предједавајућег имаће право поновног избора, и након два мандата у низу.

2. Предједавајући, или у његовом одсуству замјеник предједавајућег предједаваће састанцима Комисије и вршиће друге функције које могу бити затражене да олакшају рад Комисије. Замјеник предједавајућег када дјелује као

предједавајући има иста овлашћења и обавезе као предједавајући.

3. Када ни предједавајући ни замјеник предједавајућег нису у могућности да обављају своје послове, током избора за предједавајућег, на захтјев одлазећег предједавајућег Генерални директор FAO и WHO именуваће једног запосленика да обавља дужност предједавајућег, док привремени предједавајући или нови предједавајући не буду изабрани. Сваки привремени предједавајући имаће мандат све док предједавајући или један од замјеника предједавајућег не буду могли вршити своје дужности.

4. (а) Комисија може именовати координатора између чланица Комисије, из сваке од географских локација наведених у Правилу III.1 (у даљњем тексту као "Региони"), или за сваку групу земаља посебно наведених од Комисије (у даљњем тексту као "Групе земаља"), на основу приједлога већине чланица Комисије које сачињавају регион или групу, када год сматра да рад Codex Alimentarius у тим земаљама то захтијева.

(б) Именовање координатора може бити једино на приједлог већине чланице Комисије које се налазе у том региону или од заинтересованих земаља. Координатори имаће мандат од краја сједнице Комисије на који су били именовани па до краја треће у низу редовних сједница.

Након обављена два мандата у низу, координатори ће имати право на следећи мандат.

(с) Дјелатности координатора биће:

(i) да помаже и координира рад Codex одбора, успостављеног према Правилу IX.1(b)(i), у њиховом региону или групи земаља у припремању нацрта стандарда, смјерница и других препорука и достављање истих Комисији;

(ii) да помажу Извршни одбор и Комисију, када то затраже, савјетима о појединим ставовима земаља и признавању регионалних међувладних и невладиних организација у њиховим регионима о питањима на основу дискусије или њихове важности.

(д) Тамо гдје је основан Координаторни одбор на основу правила IX.1(b)(ii), координатор регије о којој је ријеч требао би бити предједавајући Одбора.

(е) Тамо гдје координатор није у стању да обавља дужности, члан Комисије у којој је координатор био делегат у вријеме номинавања, треба информисати Секретаријат Комисије о томе, и треба одредити привременог координатора до времена када координатор буде способан да обавља те дужности, или до следећег засједања Комисије.

5. Комисија може именовати једног или више извјештача између делегата чланица Комисије.

6. Од Генералних директора FAO и WHO биће затражено да именују из особља ових организација Секретаријат Комисије и остале запосленике, такође одговорне њима, да помажу запосленицима и Секретаријату у извршавању свих обавеза које рад Комисије може да захтијева, ако је то неопходно

Правила III Извршни одбор

1. Извршни одбор састоји се од предједавајућег и замјеника предједавајућег Комисије заједно са седам других чланова изабраних од Комисије, на редовним сједницама, између чланова Комисије из следећих географских подручја: Африке, Азије, Европе, Латинске Америке и Кариба, Блиског истока, Сјеверне Америке, Југозападног Пацифика; то подразумијева да ће само један делегат из сваке земље бити члан Извршног одбора. Чланови изабрани на основу географске припадности

имају, мандат од краја сједнице Комисије, на којој су изабрани, до краја друге редовне сједнице и имају право на понован избор, и након другог мандата у низу имају право на сљедећи мандат.

2. Извршни одбор, између сједница Комисије, дјеловаће у име Комисије као њен извршни орган. Посебно, Извршни одбор може предлагати Комисији општу оријентацију и програм рада Комисије, анализирати посебне проблеме и помагати у провођењу програма, ако су одобрени од Комисије. Извршни одбор може водити, када то сматра битним, и под условом потврђивања на сљедећем састанку Комисије, надлежности Комисије на основу Правила IX.1(b).

(i) Правила IX.5 уколико се односи на органе успостављене на основу

Правила IX.1(b)(i), и Правила IX.10, уколико се односи на именовање чланова који ће бити задужени за одређивање председавајућег у помоћним органима, успостављеним на основу правила IX.1(b)(i).

3. Председавајући и замјеник председавајућег Комисије биће истовремено председавајући и замјеник председавајућег Извршног одбора.

4. Генерални директори FAO и WHO могу сазивати сједнице Извршног одбора онолико пута колико је потребно, у консултацијама са председавајућим. Извршни одбор ће се састајати непосредно прије сваке сједнице Комисије.

5. Извршни одбор подносиће извјештај Комисији.

Правило IV Сједишће

1. Комисија ће у принципу одржавати једну редовну сједницу сваке године у сједишту FAO или WHO. Посебне сједнице биће одржаване када се то сматра неопходним од Генералног директора FAO или WHO, након консултација са председавајућим Извршног одбора.

2. Генерални директор FAO и WHO сазивају сједнице Комисије и одређују мјесто састанка након консултација, ако је то неопходно, са надлежним институцијама земље домаћина.

3. Обавјештење о датуму и мјесту одржавања сваке сједнице Комисије биће достављено свим чланицама Комисије најмање два мјесеца прије сједнице.

4. Свака чланица Комисије имаће једног представника, коме може бити придружен један или више замјена и савјетника.

5. Састанци Комисије биће јавни, осим ако Комисије не одлучи друкчије.

6. Већина чланица Комисије сачињаваће кворум у циљу давања препорука на амандмане (допуне) на Статут Комисије и за усвајање допуна (амандмана), или додатке на садашња Правила у складу са Правилем XIII.1. За све друге циљеве већина чланица Комисије присутна на сједници сачињаваће кворум, осигуравајући да таква већина не буде мања од 20% од укупног чланства Комисије, нити мања од двадесетпет (25) чланица. Поред тога у случају допуњавања (амандмана) или усвајања предложеног стандарда за дати регион или групе земаља, кворум Комисије подразумијеваће једну трећину чланица које припадају региону или групи заинтересованих земаља.

Правило V Дневни ред

1. Генерални директор FAO и WHO, након обављених консултација са председавајућим Комисије или са Извршним одбором, припремиће привремени дневни ред за сваку сједницу Комисије.

2. Прва тачка привременог дневног реда биће усвајање дневног реда.

3. Свака чланица Комисије може да тражи од Генералног директора FAO или WHO да укључи посебне тачке у привремени дневни ред.

4. Привремени дневни ред биће достављен од Генералног директора FAO или WHO свим чланицама Комисије најмање два мјесеца прије отварања сједнице.

5. Свака чланица Комисије и Генерални директор FAO и WHO може након слања привременог дневног реда, предложити укључивање посебних тачака у дневни ред узимајући у обзир важност и ургентност тих ствари. Те тачке требају бити стављене на допунску листу која ће бити прослијеђена од Генералног директора FAO и WHO свим чланицама Комисије, ако то вријеме дозволи прије отварања сједнице, ако нема времена допунска листа биће достављена председавајућем на одобрење Комисији.

6. Све тачке укључене у дневни ред на приједлог руководећих органа или Генералног директора FAO и WHO неће бити искључене из њега. Након усвајања дневног реда са двотрећинском већином Комисија може допунити дневни ред са приједлозима присутних делегата, додајући или допуњавајући било коју тачку.

7. Генерални директори FAO и WHO за сваку сједницу Комисије, доставиће документацију свим чланицама Комисије, другим одабраним земљама које ће бити присутне на сједницама као посматрачи и земљама нечланицама и међународним организацијама позваним на сједницу као посматрачи, у принципу најмање два мјесеца прије сједнице на којој треба бити расправљана.

Правило VI Гласање и процедура

1. Под условима параграфа 3. овог Правила, свака чланица Комисије имаће један глас. Замјена или савјетник неће имати право да гласају, осим ако замјењују представника.

2. Одлуке Комисије биће донешене већином датих гласова, осим ако се не утврди на други начин.

3. На захтјев већине чланица Комисије које сачињавају одређени регион или групе земаља чији стандард треба бити разматран, предметни стандард биће разрађен као стандард примарно намијењен том региону или групи земаља. Када се гласа о разради, допуњавању (амандману) или усвајању нацрта стандарда примарно намијењеном том региону или групи земаља, једино чланице које припадају том региону или групи земаља могу гласати. Ипак, усвајање стандарда може се десити једино након достављања нацрта текста тог стандарда свим чланицама Комисије на коментар. Одредбе овог параграфа неће прејудуцирати разраду (елаборирање) или усвајање одговарајућег стандарда са различитим територијалним утицајима.

4. Под условима одредби параграфа 5. овог Правила, свака чланица Комисије може затражити јавно изјашњавање гласача, у таквом случају глас сваке чланице биће забиљежен.

5. Избори ће бити одлучени тајним гласањем, изузев када број кандидата не прелази број упражњених мјеста, председавајући може предложити Комисији да избори буду одлучени општим консензусом. Ако Комисија тако одреди сваки други предмет (питање) биће одлучен тајним гласањем.

6. Формални приједлози који се односе на тачке дневног реда и допуњавања (амандмане) на то, требају бити поднешени писмено и уручени председавајућем који ће их прослиједити представницима чланица Комисије.

7. Одредбе Правила XII Генералних правила FAO примјењиваће се *mutatis mutandis* на сва питања која нису посебно назначена у Правилу VI важећих Правила.

Правило VII Посматрачи

1. Свака земља чланица и придружена чланица FAO или WHO која није чланица Комисије, али има посебан интерес у раду Комисије, може на основу захтјева достављеног Генералном директору FAO или WHO, узети учешће на сједницама Комисије и њених допунских органа као посматрач. Чланица може доставити меморандум и учествовати без могућности гласања у расправама.

2. Земље, које нису чланице или придружене чланице FAO или WHO, али су чланице Уједињених нација, могу на основу њиховог захтјева и према одредбама које се односе на давање посматрачког статуса земљама, усвојеним од Конференције FAO или Скупштине WHO, бити позване да учествују као посматрачи на сједницама Комисије и њених допунских органа. Статус земље позване на такве сједнице биће утврђен одговарајућим одредбама усвојеним од Конференције FAO.

3. Свака чланица Комисије може учествовати као посматрач у допунским органима достављањем меморандума (изјаве) и учествовати без могућности гласања у расправама.

4. Под условима одредби Правила VII 5 Генерални директор FAO или WHO може позвати међувладине и међународне организације да присуствују као посматрачи на сједницама Комисије и њених допунских органа.

5. Учешће међународних организација у раду Комисије, и односи између Комисије и таквих организација биће утврђени одредбама Устава FAO или WHO, као и одговарајућим прописима FAO или WHO у вези са односима са међународним организацијама; такви односи биће руковођени од Генералног директора FAO или WHO, по потреби.

Правило VIII Зайсници и извјештаји

1. На свакој сједници Комисија ће одобрити извјештај који садржи њене ставове, препоруке и закључке, укључујући када се то захтијева и изјаву о ставовима мањине. Остале извјештаје за властите потребе Комисија може, у зависности од ситуације, одлучити да ли ће их водити.

2. Извјештај Комисије биће достављен Генералном директору FAO и WHO на завршетку сваке сједнице, а они требају да извјештај доставе чланицама Комисије, другим земљама и организацијама које су биле присутне на сједници, за њихову информацију, и другим земљама чланицама и придруженим чланицама FAO и WHO на основу њиховог захтјева.

3. Препоруке Комисије које се односе на политику, програм или финансијске импликације за FAO и/или WHO биће достављене од Генералног директора на пажњу руководећим органима FAO и/или WHO у циљу преузимања одговарајућих активности.

4. Под условима одредби претходног параграфа Генерални директор FAO и WHO може захтијевати од чланица Комисије да достављају Комисију информације о активностима предузетим на основу препорука урађених од Комисије.

Правило IX Допунски органи

1. Комисија може успоставити следеће допунске органе:

(а) допунске органе које сматра неопходним за извршавање рада у вези са завршетком нацрта стандарда;

(б) допунске органе у облику:

(i) Kodex одбора за припрему достављања нацрта стандарда Комисији, који ће се користити у цијелом свијету, у одређеним регионима или у групи земаља посебно наведених од Комисије.

(ii) Координаторне одборе за регионе или групе земаља који ће генерално вршити координацију у активностима припремања стандарда, који се односе на такве регионе или групе земаља и друге функције које им могу бити повјерене.

2. Под условом параграфа 3. доље, чланство у овим допунским органима, може бити одређено од Комисије, или чланица Комисије које су обавијестили Генералног директора FAO или WHO о њиховој жељи да буду разматране као чланице тих органа, или селекцијом чланица одабраних од Комисије.

3. Чланство у допунским органима успостављеним према Правилу IX.1(b)(i) за припремање нацрта стандарда примарно намијењених за регионе или групу земаља, биће отворено једино за чланице Комисије које припадају таквом региону или групи земаља.

4. Представници чланица допунских органа обављаће, у оној мјери у којој је то могуће, активности у континуитету и биће специјалисти у областима одговарајућег допунског органа.

5. Допунски органи могу једино бити успостављени од Комисије, осим у случајевима када је другачије утврђено у овим Правилима. Њихов начин рада и процедура извјештавања биће одређена од Комисије, осима ако није другачије одређено у овим Правилима.

6. Сједнице допунских органа биће сазиване од Генералног директора FAO и WHO:

(а) у случају да су органи успостављени према Правилу IX.1(a), у консултацијама са председавајућим Комисије;

(б) у случају да су органи успостављени према Правилу IX.1(b)(i) (Codex одбора), у консултацијама са председавајућим одговарајућег Codex одбора и такође, у случају Codex одбора за припремање нацрта стандарда за дати регион или групу земаља са координатором, ако је координатор именован за регион или групу заинтересованих земаља;

(с) у случају да су органи успостављени према Правилу IX.1(b)(ii) (Координаторни одбор), у консултацијама са председавајућим Координаторног одбора.

7. Генерални директор FAO и WHO одредиће мјесто састанка за органе успостављена према Правилу IX.1(a) и Правилу IX.1(b)(ii) након консултација, када је то потребно, са земљом домаћином, и у случају органа успостављених према Правилу IX.(b)(ii), након консултација са координатором за регион или групу заинтересованих земаља, ако их има.

8. Обавјештење о датуму и мјесту сваке сједнице за органе успостављене према Правилу IX.1(a) биће достављено свим чланицама Комисије најмање два мјесеца прије сједнице.

9. Успостављање допунских органа према Правилу IX.1(a) и Правилу IX.1(b)(ii) биће условљено расположивим (неопходним) финансијским средствима, тако да ће успостављање допунских органа према Правилу IX.1(b)(i) бити када сви њихови предложени трошкови буду признати као оперативни трошкови унутар буџета Комисије, у складу са чланом 10 Статута Комисије. Прије доношења било које одлуке која укључује трошкове који се односе на успостављање таквих допунских органа Комисија ће прије тога информисати о административним и финансијским импликацијама Генералног директора FAO и/или WHO, по потреби.

10. Чланица која ће бити одговорна за именовање председавајућег допунских органа успостављених према Правилу IX.1(b)(i) и Правилу IX.1(b)(ii) биће одабрана на свакој сједници Комисије, осим ако се то на други начин не утврди у овим Правилима, и имаће право поновног избора. Сви други запосленици допунских органа биће изабрани од предметног органа и имаће право поновног избора.

11. Процедурална правила Комисије биће *mutatis mutandis* примјењена на њене допунске органе.

Правило X Разматрање и усвајање стандарда

1. Комисија може успоставити процедуре за разматрање (елаборирање) свјетских стандарда и стандарда за дати регион или групу земаља, и када је то неопходно, допунити такве процедуре под условима одредби ових процедуралних Правила.

2. Комисија ће уложити напоре да постигне договор о усвајању или допуни стандарда консензусом. Одлука за усвајање или допуну стандарда може бити донешена гласањем једино ако су напори да се постигне консенсуз пропали.

Правило XI Буџет и трошкови

1. Генерални директор FAO и WHO припремиће за разматрање Комисији на њеној редовној сједници процјену трошкова засновану на предложеном програму рада Комисије и њених допунских органа заједно са информацијом у вези са трошковима за претходни финансијски период. Те процјене, са модификацијама може разматрати одговарајући Генерални директор у свјетлу препорука урађених од Комисије, биће накнадно укључене у редован буџет ове двије Организације на одобрење од одговарајућих руководећих органа.

2. Процјене трошкова ће предвидјети оперативне трошкове Комисије и допунских органа Комисије успостављених према Правилу IX.1(a) и IX.1(b)(ii) и у вези са трошковима изабраног особља Програма, као и других трошкова који се дешавају у извршавању Програма.

3. Оперативни трошкови допунских органа успостављених према Правилу IX.1(b)(i) (Codex одбора) биће покривени од сваке чланице која је прихватила учешће у таквом органу. Процјене трошкова могу укључити издатке који су настали у припремним радовима ако се признају као оперативни трошкови Комисије у складу са одредбама члана 10 Статута Комисије.

4. Трошак који се деси у вези са учешћем на сједницама Комисије и њених додатних органа, као и путовања делегација чланица Комисије и посматрача који се односе на Правило VII, биће покривени од заинтересованих влада или организација. Трошкови експерата позваних од Генералног директора FAO или WHO да учествују на сједницама Комисије и њених

допунских органа биће покривени из редовних буџетских фондова који су на располагању Комисији

Правило XII Језици

1. Број радних језика Комисије и њених допунских органа успостављених према Правилу IX.1(a) неће бити мање од три, и биће одређени од Комисије од оних радних језика који се користе у FAO и Скупштини WHO.

2. Без обзира на одредбе параграфа 1. горе, други радни језици који се користе у FAO или Скупштини WHO могу бити додати од Комисије, ако

(а) је Комисија прије тога обавијестила Генералног директора FAO и WHO о политици, финансијским и административним импликацијама у вези са додатним радним језицима; и

(б) додаток таквих радних језика је одобрен од Генералног директора FAO и WHO.

3. Ако представници желе да употребљавају неки други језик, а не радни језик Комисије, они сами требају обезбиједити неопходне преводиоце и /или превод у један од радних језика Комисије.

4. Без прејудуцирања одредби параграфа 3. овог Правила, радни језици допунских органа успостављени према Правилу IX.1(b) укључиће најмање два радна језика Комисије.

Правило XIII Дојуне и суспензија Правила

1. Допуне или додаток овим Правилима могу бити усвојени двотрећинском већином датих гласова, под условом да је одређен 24-сатни рок за приједлог допуне и додатка. Допуне или додаци на ова правила ступиће на снагу након одобрења од Генералног директора FAO и WHO, према процедури одобрења утврђеној од ове двије Организације.

2. Правила Комисије, осим Правила I, Правила I 1,2,3 и 6, Правило III, Правила IV 2 и 6, Правила V 1,4 и 6, Правила VI 1,2 и 3, Правила VII, Правила VIII 3 и 4, Правила IX 5, 7 и 9, Правила XI, Правила XIII и Правила XIV, могу бити суспендована од Комисије са двотрећинском већином датих гласова, обезбјеђујући да је одређен 24-сатни рок за приједлог суспензије. Такав рок се може одгодити, ако се представници чланица Комисије не противе.

Правило XIV Ступање на снагу

1. У складу са чланом 8. Статута Комисије, ова процедурална Правила ступиће на снагу након одобрења од Генералних директора FAO и WHO, према процедури одобрења утврђеној од ове двије Организације. Ова Правила могу се примјењивати привремено, ако нису ступила на снагу.

Члан 3.

Ова Одлука биће објављена у "Службеном гласнику БиХ" на српском, босанском и хрватском језику и ступа на снагу даном објављивања.

Број 01-011-1697-29/08
16. јула 2008. године
Сарајево

Председавајући
др Харис Силајџић, с. р.

ODLUKU

O RATIFIKACIJI MEMORANDUMA O RAZUMIJEVANJU IZMEĐU VLADE KANADE I VIJEĆA MINISTARA BOSNE I HERCEGOVINE KANADSKI PROJEKT ZA MLADE I ZDRAVLJE NA BALKANU

Član 1.

Ratifikuje se Memorandum o razumijevanju između Vlade Kanade i Vijeća ministara Bosne i Hercegovine - *Kanadski projekat za mlade i zdravlje na Balkanu*, potpisan u Sarajevu 12. septembra 2007. godine na bosanskom, hrvatskom, srpskom i engleskom jeziku.

Član 2.

Tekst Memoranduma glasi:

MEMORANDUM O RAZUMIJEVANJU IZMEĐU VLADE KANADE I VIJEĆA MINISTARA BOSNE I HERCEGOVINE O KANADSKOM PROJEKTU ZA MLADE I ZDRAVLJE NA BALKANU

Vlada Kanade (u daljnjem tekstu: Kanada) i Vijeće ministara Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: BiH), u želji da ostvare suradnju na implementaciji kanadskog projekta razvojne pomoći u Bosni i Hercegovini (BiH), postigli su razumijevanje o niže navedenom.

ČLAN I

PRIRODA MEMORANDUMA O RAZUMIJEVANJU

STAV 1.01

Svrha ovog Memoranduma o razumijevanju je da utvrdi uloge i obaveze Kanade i BiH u okviru projekta opisanog u članu III.

ČLAN II NADLEŽNA TIJELA

STAV 2.01

Kanada određuje da *Kanadska agencija za međunarodni razvoj* (u daljnjem tekstu: CIDA) preuzme uloge i obaveze u skladu sa ovim Memorandumom o razumijevanju.

STAV 2.02

Bosna i Hercegovina određuje da Ministarstvo civilnih poslova BiH preuzme uloge i obaveze u skladu sa ovim Memorandumom o razumijevanju.

STAV 2.03

Bosna i Hercegovina određuje da Ministarstvo civilnih poslova BiH (u daljnjem tekstu: partner) preuzme uloge i obaveze oko koordinacije sa Federalnim ministarstvom zdravstva Federacije Bosne i Hercegovine, Ministarstvom zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske i Odjelom za zdravstvo Brčko Distrikta u implementaciji projekta opisanog u članu III.

ČLAN III PROJEKT

STAV 3.01

Kanada i BiH će podržati implementaciju Projekta (u daljnjem tekstu: Projekt). Sveukupni cilj Projekta je da doprinese stvaranju otvorenih, odgovornih i gender senzitivnih sistema zdravstvene zaštite u BiH, koji su naklonjeni mladima, i na taj način poboljša njihov zdravstveni status. Cilj Projekta je da podrži reformu u oblasti primarne zdravstvene zaštite tako što će osigurati postojanje kapaciteta za izradu i implementaciju adekvatnih politika i omogućiti pravnim i administrativnim propisima da povećaju vjerovatnost dugotrajnih i održivih promjena.

STAV 3.02

CIDA će zaključiti ugovor o uslugama sa konzorcijem Kanadskog društva za međunarodno zdravstvo (CSIH) i Svjetskog univerzitetskog servisa Kanade (WUSC) (u daljnjem tekstu: Kanadska izvršna agencija, CEA) da preuzme odgovornost za implementaciju Projekta.

STAV 3.03

Projekt je opisan u aneksu "A" ovog Memoranduma o razumijevanju.

ČLAN IV

PLAN IMPLEMENTACIJE PROJEKTA

STAV 4.01

U svrhu implementacije Projekta CEA je, u suradnji sa lokalnim interesnim stranama u BiH, izradila i dostavila CIDA-i plan implementacije Projekta (PIP) koji ispunjava CIDA-ina očekivanja, a koji će predstavljati operativni dokument između CIDA-e i Ministarstva civilnih poslova. PIP je priložen ovom Memorandumu kao aneks "B". PIP, između ostalog, sadržava sljedeće:

- a) Detaljan opis Projekta;
- b) Prikaz metoda i sredstava koji će se koristiti za implementaciju Projekta;
- c) Raspored implementacije projektnih aktivnosti, uključujući grafikon rezultata projekta po fazama;
- d) Obaveze izvještavanja za Projekt;
- e) Prirodu, vrijeme i specifične uvjete za evaluacije Projekta i sredstva uz pomoć kojih će se one uraditi;
- f) Resurse koji su potrebni za Projekt; te
- g) Izjavu o dodatnim ulogama i obavezama Kanade i Bosne i Hercegovine.

Plan implementacije može pretrpjeti izmjene i dopune bez pribjegavanja formalnoj proceduri za izmjene i dopune iz stava 11.02.

ČLAN V DOPRINOS KANADE

STAV 5.01

Doprinos Kanade će se sastojati u angažiranju eksperata, te u praćenju i evaluaciji projekta. Doprinos Kanade je opisan u aneksu "A" ovog Memoranduma o razumijevanju. Ukupna vrijednost doprinosa Kanade za cijeli Projekt neće preći iznos od sedam miliona kanadskih dolara (Cdn \$7.000.000). Od tog iznosa od Cdn \$7 miliona zamisao je da polovina pripadne BiH, u zavisnosti od mogućnosti i izazova koji se budu javljali u toku implementacije Projekta.

STAV 5.02

Bosna i Hercegovina se obavezuje da neće koristiti sredstva Kanade za plaćanje bilo kakvih poreza, naknada, carina ili bilo kojih drugih pristojbi ili troškova koje je Bosna i Hercegovina,

direktno ili indirektno, uvela na robu, materijale, opremu, vozila ili usluge koji su kupljeni ili nabavljeni kako bi se zadovoljile obaveze iz Projekta ili koji su u vezi sa implementacijom Projekta.

STAV 5.03

Ovaj Memorandum predstavlja osnovu za oslobađanje od plaćanja uvoznih dadžbina na robu, materijale, opremu, vozila ili usluge koji su kupljeni ili nabavljeni kako bi se zadovoljile obaveze iz Projekta ili koji su u vezi sa implementacijom Projekta, a prema Odluci o postupku ostvarivanja prava na oslobađanje od plaćanja carina pod posebnim uvjetima.

ČLAN VI DOPRINOS BiH

STAV 6.01

Doprinos BiH će se sastojati u dodjeli ljudskih i tehničkih resursa određenih da bi se ostvarili ciljevi projekta, pružanju pune suradnje i podrške CEA-i i partnerima u Projektu koji djeluju u BiH, te u drugim vidovima doprinosa koji je neophodan za ispunjavanje projektnih zahtjeva.

ČLAN VII INFORMACIJE

STAV 7.01

Kanada i BiH će osigurati da ovaj Memorandum o razumijevanju bude implementiran savjesno i efikasno i svaka od strana će pružiti drugoj sve informacije vezane za projekt u skladu sa razumnim zahtjevima.

ČLAN VIII OBAVJEŠTENJA

STAV 8.01

Sva obavještenja ili dokumenti koja su dostavili, sačinili ili poslali Kanada ili BiH, a u skladu sa ovim Memorandumom o razumijevanju, bit će u pisanoj formi i smatrat će se uredno dostavljenim, sačinjenim ili poslanim naslovljenoj strani kojoj su namijenjeni kada se dostave lično, poštom ili faksimilom na sljedeću adresu:

Za KANADU:

Director, Balkans Programme
c/o Europe, Middle East and Maghreb Branch
Canadian International Development Agency
200 Promenade du Portage
Hull, Quebec
K1A 0G4
Facsimile: + 1 819 994-3669

Za BiH:

Ministar
Ministarstvo civilnih poslova Bosne i Hercegovine
Poštanska adresa:
Trg BiH 1, 71000 Sarajevo
Bosna i Hercegovina
Faksimil: + 387 33 221 074

STAV 8.02

Kanada ili BiH mogu, pismenim obavještenjem ovdje naslovljenim stranama, promijeniti adresu na koju će se svi dokumenti ili obavještenja dostavljati.

STAV 8.03

Sva obavještenja i dokumenti dostavljeni Kanadi će biti ili na engleskom ili na francuskom jeziku, dok će sva obavještenja i dokumenti koji su dostavljeni BiH biti na engleskom ili francuskom, te na jednom od jezika koji su u službenoj upotrebi u Bosni i Hercegovini.

ČLAN IX KONSULTACIJE

STAV 9.01

Kanada i BiH će konsultovati jedna drugu o svim pitanjima koja se mogu javiti u vezi sa ovim Memorandumom o razumijevanju.

ČLAN X PRIMJENA

STAV 10.01

Razlike koje se mogu javiti u primjeni odredbi ovog Memoranduma o razumijevanju bit će prevaziđene pregovorima između Kanade i BiH, ili na bilo koji drugi dogovoreni način.

ČLAN XI OPĆE ODREDBE

STAV 11.01

Ovaj Memorandum o razumijevanju zajedno sa aneksima "A" i "B", koji čine njegov sastavni dio, predstavlja cjelokupan dogovor između Kanade i BiH u smislu ovog Projekta.

STAV 11.02

Ovaj Memorandum o razumijevanju može, ako to budu smatrali neophodnim Kanada i BiH, razmjenom dopisa pretrpjeti izmjene i dopune.

STAV 11.03

U slučaju nekonzistentnosti ili konflikta između verzije na engleskom i na bilo kojem od jezika u službenoj upotrebi u Bosni i Hercegovini, prevladat će engleska verzija.

STAV 11.04

Ovaj Memorandum o razumijevanju će stupiti na snagu na dan potpisivanja i bit će na snazi do 31. marta 2010.

Sačinjeno u dva primjerka na engleskom jeziku i po dva primjerka na službenim jezicima u Bosni i Hercegovini, u _____, 2007.

Za Vijeće ministara
Bosne i Hercegovine
Ministar civilnih poslova
Sredoje Nović

Za Vladu
Kanade
Ambasador Kanade u BiH
NJ.E. David Hutchings

Član 3.

Ova Odluka će biti objavljena u "Službenom glasniku BiH" na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku i stupa na snagu danom objavljivanja.

Broj 01-011-1828-41/08
29. jula 2008. godine
Sarajevo

Predsjedavajući
dr. **Haris Silajdžić**, s. r.

Temeljem članka V. 3. (d) Ustava Bosne i Hercegovine i suglasnosti Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine (Odluka PS BiH, broj 224/08. od 23. srpnja 2008. godine), Predsjedništvo Bosne i Hercegovine je na 43. sjednici, održanoj 29. srpnja 2008. godine, donijelo

ODLUKU

O RATIFIKACIJI MEMORANDUMA O RAZUMIJEVANJU IZMEĐU VLADE KANADE I VIJEĆA MINISTARA BOSNE I HERCEGOVINE KANADSKI PROJEKT ZA MLADE I ZDRAVLJE NA BALKANU

Članak 1.

Ratificira se Memorandum o razumijevanju između Vlade Kanade i Vijeća ministara Bosne i Hercegovine - *Kanadski projekt za mlade i zdravlje na Balkanu*, potpisan u Sarajevu 12. rujna 2007. godine na hrvatskome, srpskom, bosanskom i engleskom jeziku.

Članak 2.

Tekst Memoranduma glasi:

MEMORANDUM O RAZUMIJEVANJU IZMEĐU VLADE KANADE I VIJEĆA MINISTARA BOSNE I HERCEGOVINE O KANADSKOM PROJEKTU ZA MLADE I ZDRAVLJE NA BALKANU

Vlada Kanade (u daljnjem tekstu: Kanada) i Vijeće ministara Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: BiH), u želji da ostvare suradnju na implementiranju kanadskog projekta razvojne pomoći u Bosni i Hercegovini (BiH), postigli su razumijevanje o niže navedenom.

ČLANAK I

NARAV MEMORANDUMA O RAZUMIJEVANJU

STAVAK 1.01

Svrha ovog Memoranduma o razumijevanju je utvrditi uloge i obveze Kanade i BiH u okviru projekta opisanog u članku III.

ČLANAK II

MJERODAVNA TIJELA

STAVAK 2.01

Kanada određuje da *Kanadska agencija za međunarodni razvoj* (u daljnjem tekstu: CIDA) preuzme uloge i obveze sukladno ovom Memorandumu o razumijevanju.

STAVAK 2.02

Bosna i Hercegovina određuje da Ministarstvo civilnih poslova BiH preuzme uloge i obveze sukladno ovom Memorandumu o razumijevanju.

STAVAK 2.03

Bosna i Hercegovina određuje da Ministarstvo civilnih poslova BiH (u daljnjem tekstu: partner) preuzme uloge i obveze koordiniranja s Federalnim ministarstvom zdravstva Federacije Bosne i Hercegovine, Ministarstvom zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske i Odjelom za zdravstvo Brčko Distrikta u implementiranju projekta opisanog u članku III.

ČLANAK III

PROJEKT

STAVAK 3.01

Kanada i BiH će podržati implementiranje Projekta (u daljnjem tekstu: Projekt). Sveukupni cilj Projekta je doprinijeti stvaranju otvorenih, odgovornih i gender senzitivnih sustava zdravstvene zaštite u BiH, koji su naklonjeni mladima, i na taj način poboljša njihov zdravstveni status. Cilj Projekta je podržati reformu u oblasti primarne zdravstvene zaštite tako što će osigurati postojanje kapaciteta za izradu i implementiranje adekvatnih politika i omogućiti pravnim i administrativnim propisima povećanje vjerojatnosti dugotrajnih i održivih promjena.

STAVAK 3.02

CIDA će zaključiti ugovor o uslugama s konzorcijem Kanadskog društva za međunarodno zdravstvo (CSIH) i Svjetskog sveučilišnog servisa Kanade (WUSC) (u daljnjem tekstu: Kanadska izvršna agencija, CEA) o preuzimanju odgovornosti za implementiranje Projekta.

STAVAK 3.03

Projekt je opisan u aneksu "A" ovog Memoranduma o razumijevanju.

ČLANAK IV

PLAN IMPLEMENTIRANJA PROJEKTA

STAVAK 4.01

U svrhu implementiranja Projekta CEA je, u suradnji s lokalnim interesnim stranama u BiH, izradila i dostavila CIDA-i plan implementiranja Projekta (PIP) koji ispunjava CIDA-ina očekivanja, a koji će predstavljati operativni dokument između CIDA-e i Ministarstva civilnih poslova. PIP je priložen ovom Memorandumu kao aneks "B". PIP, između ostalog, sadržava sljedeće:

- a) Detaljan opis Projekta;
- b) Prikaz metoda i sredstava koji će se koristiti za implementiranje Projekta;
- c) Raspored implementiranja projektnih aktivnosti, uključujući dijagram rezultata projekta po fazama;
- d) Obveze izvještavanja za Projekt;
- e) Narav, vrijeme i specifične uvjete za evaluacije Projekta i sredstva uz pomoć kojih će se one uraditi;
- f) Resurse koji su potrebni za Projekt; te
- g) Izjavu o dodatnim ulogama i obvezama Kanade i Bosne i Hercegovine.

Plan implementiranja može pretrpjeti izmjene i dopune bez pribjegavanja formalnoj proceduri za izmjene i dopune iz stavka 11.02.

ČLANAK V

DOPRINOS KANADE

STAVAK 5.01

Doprinos Kanade će se sastojati u angažiranju eksperata, te u praćenju i evaluaciji projekta. Doprinos Kanade je opisan u aneksu "A" ovog Memoranduma o razumijevanju. Ukupna vrijednost doprinosa Kanade za cijeli Projekt neće preći iznos od sedam milijuna kanadskih dolara (Cdn \$7.000.000). Od tog iznosa od Cdn \$7 milijuna zamisao je da polovica pripadne BiH, u ovisnosti o mogućnostima i izazovima koji se budu javljali tijekom implementiranja Projekta.

STAVAK 5.02

Bosna i Hercegovina se obvezuje da neće koristiti sredstva Kanade za plaćanje bilo kakvih poreza, naknada, carina ili bilo kojih drugih pristojbi ili troškova koje je Bosna i Hercegovina, izravno ili neizravno, uvela na robu, materijale, opremu, vozila ili usluge koji su kupljeni ili nabavljeni kako bi se zadovoljile obveze iz Projekta ili koji su u svezi s implementiranjem Projekta.

STAVAK 5.03

Ovaj Memorandum predstavlja temelj za oslobađanje od plaćanja uvoznih dadžbina na robu, materijale, opremu, vozila ili usluge koji su kupljeni ili nabavljeni kako bi se zadovoljile obveze iz Projekta ili koji su u svezi s implementiranjem Projekta, a prema Odluci o postupku ostvarivanja prava na oslobađanje od plaćanja carina pod posebnim uvjetima.

**ČLANAK VI
DOPRINOS BiH**

STAVAK 6.01

Doprinos BiH će se sastojati u dodjeli ljudskih i tehničkih resursa određenih da bi se ostvarili ciljevi projekta, pružanju pune suradnje i podrške CEA-i i partnerima u Projektu koji djeluju u BiH, te u drugim vidovima doprinosa koji je nužan za ispunjavanje projektnih zahtjeva.

**ČLANAK VII
INFORMIRANJE**

STAVAK 7.01

Kanada i BiH će osigurati da ovaj Memorandum o razumijevanju bude implementiran savjesno i efikasno i svaka od strana će pružiti drugoj sve informacije vezane za projekt sukladno razumnim zahtjevima.

**ČLANAK VIII
OBAVIJESTI**

STAVAK 8.01

Sve obavijesti ili dokumenti koja su dostavili, sačinili ili poslali Kanada ili BiH, a sukladno ovom Memorandumu o razumijevanju, bit će u pisanoj formi i smatrat će se uredno dostavljenim, sačinjenim ili poslanim naslovljenoj strani kojoj su namijenjeni kada se dostave osobno, poštom ili faksimilom na sljedeću adresu:

Za KANADU:

Director, Balkans Programme
c/o Europe, Middle East and Maghreb Branch
Canadian International Development Agency
200 Promenade du Portage
Hull, Quebec
K1A 0G4
Facsimile: + 1 819 994-3669

Za BiH:

Ministar
Ministarstvo civilnih poslova Bosne i Hercegovine
Poštanska adresa:

Trg BiH 1, 71000 Sarajevo
Bosna i Hercegovina
Faksimil: + 387 33 221 074

STAVAK 8.02

Kanada ili BiH mogu, pismenom obavijesti ovdje naslovljenim stranama, promijeniti adresu na koju će se svi dokumenti ili obavijesti dostavljati.

STAVAK 8.03

Sve obavijesti i dokumenti dostavljeni Kanadi će biti ili na engleskom ili na francuskom jeziku, dok će sve obavijesti i dokumenti koji su dostavljeni BiH biti na engleskom ili francuskom, te na jednom od jezika koji su u službenoj uporabi u Bosni i Hercegovini.

**ČLANAK IX
KONZULTACIJE**

STAVAK 9.01

Kanada i BiH će konzultirati jedna drugu o svim pitanjima koja se mogu javiti u svezi s ovim Memorandumom o razumijevanju.

**ČLANAK X
PRIMJENA**

STAVAK 10.01

Razlike koje se mogu javiti u primjeni odredbi ovog Memoranduma o razumijevanju bit će prevaziđene pregovorima između Kanade i BiH, ili na bilo koji drugi dogovoreni način.

**ČLANAK XI
OPĆE ODREDBE**

STAVAK 11.01

Ovaj Memorandum o razumijevanju zajedno s aneksima "A" i "B", koji čine njegov sastavni dio, predstavlja cjelokupan dogovor između Kanade i BiH u smislu ovog Projekta.

STAVAK 11.02

Ovaj Memorandum o razumijevanju može, ako to budu smatrali nužnim Kanada i BiH, razmjenom dopisa pretrpjeti izmjene i dopune.

STAVAK 11.03

U slučaju nekonzistentnosti ili konflikta između verzije na engleskom i na bilo kojem od jezika u službenoj uporabi u Bosni i Hercegovini, prevladat će engleska verzija.

STAVAK 11.04

Ovaj Memorandum o razumijevanju će stupiti na snagu na dan potpisivanja i bit će na snazi do 31. ožujka 2010.

Sačinjeno u dva primjerka na engleskom jeziku i po dva primjerka na službenim jezicima u Bosni i Hercegovini, u, _____, 2007.

Za Vijeće ministara
Bosne i Hercegovine
Ministar civilnih poslova
Sredoje Nović

Za Vladu
Kanade
Veleposlanik Kanade u BiH
N.J.E. David Hutchings

Članak 3.

Ova Odluka će biti objavljena u "Službenom glasniku BiH" na hrvatskome, srpskom i bosanskom jeziku i stupa na snagu danom objave.

Broj 01-011-1828-41/08
29. srpnja 2008. godine
Sarajevo

Predsjedatelj
dr. **Haris Silajdžić**, v. r.

На основу члана V. 3. (d) Устава Босне и Херцеговине и сагласности Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине (Одлука ПС БиХ, број 224/08 од 23. јула 2008. године), Предсједништво Босне и Херцеговине на 43. сједници, одржаној 29. јула 2008. године, донијело је

ОДЛУКУ

О РАТИФИКАЦИЈИ МЕМОРАНДУМА О РАЗУМИЈЕВАЊУ ИЗМЕЂУ ВЛАДЕ КАНАДЕ И САВЈЕТА МИНИСТАРА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ КАНАДСКИ ПРОЈЕКАТ ЗА МЛАДЕ И ЗДРАВЉЕ НА БАЛКАНУ

Члан 1.

Ратификује се Меморандум о разумијевању између Владе Канаде и Савјета министара Босне и Херцеговине - *Канадски пројекат за младе и здравље на Балкану*, потписан у Сарајеву 12. септембра 2007. године на српском, босанском, хрватском и енглеском језику.

Члан 2.

Текст Меморандума гласи:

МЕМОРАНДУМ О РАЗУМИЈЕВАЊУ ИЗМЕЂУ ВЛАДЕ КАНАДЕ И САВЈЕТА МИНИСТАРА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ О КАНАДСКОМ ПРОЈЕКТУ ЗА МЛАДЕ И ЗДРАВЉЕ НА БАЛКАНУ

Влада Канаде (у даљем тексту: Канада) и Савјет министара Босне и Херцеговине (у даљем тексту: БиХ), у жељи да остваре сарадњу на имплементацији канадског пројекта развојне помоћи у Босни и Херцеговини (БиХ), постигли су разумијевање о ниже наведеном.

ЧЛАН I

ПРИРОДА МЕМОРАНДУМА О РАЗУМИЈЕВАЊУ

СТАВ 1.01

Сврха овог меморандума о разумијевању је да утврди улоге и обавезе Канаде и БиХ у оквиру пројекта који је описан у члану III.

ЧЛАН II

НАДЛЕЖНА ТИЈЕЛА

СТАВ 2.01

Канада одређује да *Канадска агенција за међународни развој* (у даљем тексту: *CIDA*) преузме улоге и обавезе у складу са овим меморандумом о разумијевању.

СТАВ 2.02

Босна и Херцеговина одређује да Министарство цивилних послова БиХ преузме улоге и обавезе у складу са овим меморандумом о разумијевању.

СТАВ 2.03

Босна и Херцеговина одређује да Министарство цивилних послова БиХ (у даљем тексту: партнер) преузме улоге и обавезе око координације са Федералним министарством здравства Федерације Босне и Херцеговине, Министарством здравља и социјалне заштите Републике Српске и Одјелом за здравство Брчко Дистрикта у имплементацији пројекта који је описан у члану III.

ЧЛАН III

ПРОЈЕКАТ

СТАВ 3.01

Канада и БиХ подржаће имплементацију Пројекта (у даљем тексту: Пројекат). Свеукупни циљ Пројекта је да допринесе да се створе отворени, одговорни и gender сензитивни системи здравствене заштите у БиХ, који су наклоњени младима, и на тај начин побољша њихов здравствени

статус. Циљ Пројекта је да подржи реформу у области примарне здравствене заштите тако што ће обезбиједити постојање капацитета за израду и имплементацију адекватних политика и омогућити правним и административним прописима да повећају вјероватност дуготрајних и одрживих промјена.

СТАВ 3.02

CIDA ће закључити уговор о услугама са конзорцијем Канадског друштва за међународно здравство (CSIH) и Свјетског универзитетског сервиса Канаде (WUSC) (у даљем тексту: Канадска извршна агенција, СЕА) да преузме одговорност за имплементацију Пројекта.

СТАВ 3.03

Пројекат је описан у анексу "А" овог меморандума о разумијевању.

ЧЛАН IV

ПЛАН ИМПЛЕМЕНТАЦИЈЕ ПРОЈЕКТА

СТАВ 4.01

У сврху имплементације Пројекта СЕА је, у сарадњи са локалним интересним странама у БиХ, израдила и доставила CIDA-и план имплементације Пројекта (ПИП) који испуњава CIDA-ина очекивања, а који ће представљати оперативни докуменат између CIDA-е и Министарства цивилних послова. ПИП је приложен овом меморандуму као анекс "Б". ПИП, између осталог, садржава следеће:

- а) Детаљан опис Пројекта;
- б) Приказ метода и средстава који ће се користити за имплементацију Пројекта;
- ц) Распоред имплементације пројектних активности, укључујући графикон резултата пројекта по фазама;
- д) Обавезе извјештавања за Пројекат;
- е) Природу, вријеме и специфичне услове за евалуације Пројекта и средства уз помоћ којих ће се оне урадити;
- ф) Ресурсе који су потребни за Пројекат; те
- г) Изјаву о додатним улогама и обавезама Канаде и Босне и Херцеговине.

План имплементације може да претрпи измјене и допуне без прибјегавања формалној процедури за измјене и допуне из става 11.02.

ЧЛАН V ДОПРИНОС КАНАДЕ

СТАВ 5.01

Допринос Канаде састојаће се у ангажовању експерата, те у праћењу и евалуацији пројекта. Допринос Канаде је описан у анексу "А" овог меморандума о разумијевању. Укупна вриједност доприноса Канаде за цијели Пројект неће прећи износ од седам милиона канадских долара (Cdn \$7.000.000). Од тог износа од Cdn \$7 милиона замисао је да половина припадне БиХ, у зависности од могућности и изазова који се буду јављали у току имплементације Пројекта.

СТАВ 5.02

Босна и Херцеговина се обавезује да неће користити средства Канаде за плаћање било каквих пореза, накнада, царина или било којих других пристојби или трошкова које је Босна и Херцеговина, директно или индиректно, увела на робу, материјале, опрему, возила или услуге који су купљени или набављени како би се задовољиле обавезе из Пројекта или који су у вези са имплементацијом Пројекта.

СТАВ 5.03

Овај меморандум представља основу за ослобађање од плаћања увозних дажбина на робу, материјале, опрему, возила или услуге који су купљени или набављени како би се задовољиле обавезе из Пројекта или који су у вези са имплементацијом Пројекта, а сходно Одлуци о поступку остваривања права на ослобађање од плаћања царина под посебним условима.

ЧЛАН VI ДОПРИНОС БиХ

СТАВ 6.01

Допринос БиХ састојаће се у додјели људских и техничких ресурса који су одређени да би се остварили циљеви пројекта, пружању пуне сарадње и подршке СЕА-и и партнерима у Пројекту који дјелују у БиХ, те у другим видовима доприноса који је неопходан за испуњавање пројектних захтјева.

ЧЛАН VII ИНФОРМАЦИЈЕ

СТАВ 7.01

Канада и БиХ обезбједиће да имплементација овог меморандума о разумијевању буде савјесна и ефикасна и свака од страна пружаће другој све информације везане за пројекат у складу са разумним захтјевима.

ЧЛАН VIII ОБАВЈЕШТЕЊА

СТАВ 8.01

Сва обавјештења или документи која су доставили, сачинили или послали Канада или БиХ, а у складу са овим меморандумом о разумијевању, биће у писаној форми и сматраће се да су уредно достављени, сачињени или послани насловљеној страни којој су намијењени када се доставе лично, поштом или факсом на сљедећу адресу:

За КАНАДУ:

Director, Balkans Programme
c/o Europe, Middle East and Maghreb Branch
Canadian International Development Agency
200 Promenade du Portage
Hull, Quebec

K1A 0G4

Faximile: + 1 819 994-3669

За БиХ:

Министар
Министарство цивилних послова Босне и Херцеговине
Поштанска адреса:
Трг БиХ 1, 71000 Сарајево
Босна и Херцеговина
Факс: + 387 33 221 074

СТАВ 8.02

Канада или БиХ могу да, писменим обавјештењем овдје насловљеним странама, промијене адресу на коју ће се достављати сви документи или обавјештења.

СТАВ 8.03

Сва обавјештења и документи достављени Канади биће или на енглеском или на француском језику, док ће сва обавјештења и документи који су достављени БиХ бити на енглеском или француском, те на једном од језика који су у службеној употреби у Босни и Херцеговини.

ЧЛАН IX КОНСУЛТАЦИЈЕ

СТАВ 9.01

Канада и БиХ консултоваће једна другу о свим питањима која могу да се јаве у вези са овим меморандумом о разумијевању.

ЧЛАН X ПРИМЈЕНА

СТАВ 10.01

Разлике које могу да се јаве у примјени одредби овог меморандума о разумијевању биће превазиђене преговорима између Канаде и БиХ, или на било који други договорени начин.

ЧЛАН XI ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

СТАВ 11.01

Овај меморандум о разумијевању заједно са анексима "А" и "Б", који чине његов саставни дио, представља цјелокупан договор између Канаде и БиХ у смислу овог пројекта.

СТАВ 11.02

Овај меморандум о разумијевању може, ако то буду сматрали неопходним Канада и БиХ, размјеном дописа да претрпи измјене и допуне.

СТАВ 11.03

У случају неконзистентности или конфликта између верзије на енглеском и на било ком од језика у службеној употреби у Босни и Херцеговини, превладаће енглеска верзија.

СТАВ 11.04

Овај меморандум о разумијевању ступиће на снагу на дан потписивања и биће на снази до 31. марта 2010.

Сачињено у два примјерка на енглеском језику и по два примјерка на службеним језицима у Босни и Херцеговини, у _____, 2007.

За Савјет министара
Босне и Херцеговине
Министар цивилних послова
Средоје Новић

За Владу
Канаде
Амбасадор Канаде у БиХ
Њ.Е. David Hutchings

Члан 3.

Ова Одлука биће објављена у "Службеном гласнику БиХ" на српском, босанском и хрватском језику и ступа на снагу даном објављивања.

Број 01-011-1828-41/08
29. јула 2008. године
Сарајево

Председавајући
др Харис Силајић, с. р.

115

Na osnovu člana V. 3. (d) Ustava Bosne i Hercegovine i saglasnosti Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine (Odluka PS BiH, broj 223/08 od 23. jula 2008. godine), Predsjedništvo Bosne i Hercegovine na 43. sjednici, održanoj 29. jula 2008. godine, donijelo je

ODLUKU

**O RATIFIKACIJI MEMORANDUMA O RAZUMIJEVANJU IZMEĐU VLADE KANADE I VIJEĆA MINISTARA BOSNE I HERCEGOVINE
KANADSKI PROJEKT U PRIMARNOJ ZDRAVSTVENOJ ZAŠTITI NA BALKANU**

Члан 1.

Ratifikuje se Memorandum o razumijevanju između Vlade Kanade i Vijeća ministara Bosne i Hercegovine - *Kanadski projekat u primarnoj zdravstvenoj zaštiti na Balkanu*, potpisan u Sarajevu 12. septembra 2007. godine na bosanskom, hrvatskom, srpskom i engleskom jeziku.

Члан 2.

Tekst Memoranduma glasi:

**MEMORANDUM O RAZUMIJEVANJU
IZMEĐU VLADE KANADE I VIJEĆA MINISTARA
BOSNE I HERCEGOVINE O KANADSKOM PROJEKTU
U PRIMARNOJ ZDRAVSTVENOJ ZAŠTITI NA
BALKANU**

Vlada Kanade (u daljnjem tekstu: Kanada) i Vijeće ministara Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: BiH), u želji da ostvare suradnju na implementaciji kanadskog projekta razvojne pomoći u Bosni i Hercegovini (BiH), postigli su razumijevanje o niže navedenom.

ЧЛАН I

PRIRODA MEMORANDUMA O RAZUMIJEVANJU

STAV 1.01

Svrha ovog Memoranduma o razumijevanju je da utvrdi uloge i obaveze Kanade i BiH u okviru projekta opisanog u članu III.

ЧЛАН II
NADLEŽNA TIJELA

STAV 2.01

Kanada određuje da *Kanadska agencija za međunarodni razvoj* (u daljnjem tekstu: CIDA) preuzme uloge i obaveze u skladu sa ovim Memorandumom o razumijevanju.

STAV 2.02

Bosna i Hercegovina određuje da Ministarstvo civilnih poslova BiH preuzme uloge i obaveze u skladu sa ovim Memorandumom o razumijevanju.

STAV 2.03

Bosna i Hercegovina određuje da Ministarstvo civilnih poslova BiH (u daljnjem tekstu: partner) preuzme uloge i obaveze oko koordinacije sa Federalnim ministarstvom zdravstva Federacije Bosne i Hercegovine, Ministarstvom zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske i Odjelom za zdravstvo Brčko Distrikta u implementaciji projekta opisanog u članu III.

ЧЛАН III
PROJEKT

STAV 3.01

Kanada i Bosna i Hercegovina će podržati implementaciju Projekta u primarnoj zdravstvenoj zaštiti na Balkanu (u daljnjem tekstu: Projekt). Sveukupni cilj Projekta je da doprinese stvaranju otvorenih, odgovornih i gender senzitivnih sistema zdravstvene zaštite u BiH i na taj način poboljša zdravstveni status stanovništva. Cilj Projekta je da podrži reformu u oblasti primarne zdravstvene zaštite tako što će osigurati postojanje kapaciteta za izradu i implementaciju adekvatnih politika i omogućiti pravnim i administrativnim propisima da povećaju vjerovatnost dugotrajnih i održivih promjena.

STAV 3.02

CIDA će zaključiti ugovor o uslugama sa konzorcijem *Kanadskog društva za međunarodno zdravstvo (CSIH) i Queen's univerziteta* (u daljnjem tekstu: *Kanadska izvršna agencija, CEA*) da preuzme implementaciju Projekta.

STAV 3.03

Projekt je opisan u aneksu "A" ovog Memoranduma o razumijevanju.

ЧЛАН IV
(PLAN IMPLEMENTACIJE)*

STAV 4.01

U svrhu implementacije Projekta CEA je, u suradnji sa lokalnim interesnim stranama u BiH, izradila i dostavila CIDA-i plan implementacije Projekta (PIP) koji ispunjava CIDA-ina očekivanja, a koji će predstavljati operativni dokument između CIDA-e i Ministarstva civilnih poslova. PIP je priložen ovom Memorandumu kao aneks "B". PIP, između ostalog, sadržava sljedeće:

- a) Detaljan opis Projekta;
- b) Prikaz metoda i sredstava koji će se koristiti za implementaciju Projekta;
- c) Raspored implementacije projektnih aktivnosti, uključujući grafikon rezultata projekta po fazama;

- d) Obaveze izvještavanja za Projekt;
- e) Prirodu, vrijeme i specifične uvjete za evaluacije Projekta i sredstva uz pomoć kojih će se one uraditi;
- f) Resurse koji su potrebni za Projekt; te
- g) Izjavu o dodatnim ulogama i obavezama Kanade i Bosne i Hercegovine.

Plan implementacije može pretrpjeti izmjene i dopune bez pribjegavanja formalnoj proceduri za izmjene i dopune iz stava 11.02.

ČLAN V DOPRINOS KANADE

STAV 5.01

Doprinos Kanade će se sastojati u angažiranju eksperata, te u praćenju i evaluaciji Projekta. Doprinos Kanade je opisan u aneksu "A" ovog Memoranduma o razumijevanju. Ukupna vrijednost doprinosa Kanade za cijeli Projekt neće preći iznos od sedam miliona kanadskih dolara (Cdn \$7.000.000). Od tog iznosa od Cdn \$7 miliona zamisao je da polovina pripadne BiH, u zavisnosti od mogućnosti i izazova koji se budu javljali u toku implementacije Projekta.

STAV 5.02

Bosna i Hercegovina se obavezuje da neće koristiti sredstva Kanade za plaćanje bilo kakvih poreza, naknada, carina ili bilo kojih drugih pristojbi ili troškova koje je Bosna i Hercegovina, direktno ili indirektno, uvela na robu, materijale, opremu, vozila ili usluge koji su kupljeni ili nabavljeni kako bi se zadovoljile obaveze iz Projekta ili koji su u vezi sa implementacijom Projekta.

STAV 5.03

Ovaj Memorandum predstavlja osnovu za oslobađanje od plaćanja uvoznih dadžbina na robu, materijale, opremu, vozila ili usluge koji su kupljeni ili nabavljeni kako bi se zadovoljile obaveze iz Projekta ili koji su u vezi sa implementacijom Projekta, a prema Odluci o postupku ostvarivanja prava na oslobađanje od plaćanja carina pod posebnim uvjetima.

ČLAN VI DOPRINOS BiH

STAV 6.01

Doprinos BiH će se sastojati u dodjeli ljudskih i tehničkih resursa određenih da bi se ostvarili ciljevi projekta, pružanju pune suradnje i podrške CEA-i i partnerima u Projektu koji djeluju u BiH, te u drugim vidovima doprinosa koji je neophodan za ispunjavanje projektnih zahtjeva.

ČLAN VII INFORMACIJE

STAV 7.01

Kanada i BiH će osigurati da ovaj Memorandum o razumijevanju bude implementiran savjesno i efikasno i svaka od strana će pružiti drugoj sve informacije vezane za projekt u skladu sa razumnim zahtjevima.

ČLAN VIII OBAVJEŠTENJA

STAV 8.01

Sva obavještenja ili dokumenti koja su dostavili, sačinili ili poslali Kanada ili BiH, a u skladu sa ovim Memorandumom o razumijevanju, bit će u pisanoj formi i smatrat će se uredno dostavljenim, sačinjenim ili poslanim naslovljenoj strani kojoj su namijenjeni kada se dostave lično, poštom ili faksimilom na sljedeću adresu:

Za KANADU:

Director, Balkans Programme
c/o Europe, Middle East and Maghreb Branch
Canadian International Development Agency
200 Promenade du Portage
Hull, Quebec
K1A 0G4
Faximile: + 1 819 994-3669

Za BiH:

Ministar
Ministarstvo civilnih poslova Bosne i Hercegovine
Poštanska adresa:
Trg BiH 1, 71000 Sarajevo
Bosna i Hercegovina
Faksimil: + 387 33 221 074

STAV 8.02

Kanada ili BiH mogu, pismenim obavještenjem ovdje naslovljenim stranama, promijeniti adresu na koju će se svi dokumenti ili obavještenja dostavljati.

STAV 8.03

Sva obavještenja i dokumenti dostavljeni Kanadi će biti ili na engleskom ili na francuskom jeziku, dok će sva obavještenja i dokumenti koji su dostavljeni BiH biti na engleskom ili francuskom, te na jednom od jezika koji su u službenoj upotrebi u Bosni i Hercegovini.

ČLAN IX KONSULTACIJE

STAV 9.01

Kanada i BiH će konsultovati jedna drugu o svim pitanjima koja se mogu javiti u vezi sa ovim Memorandumom o razumijevanju.

ČLAN X PRIMJENA

STAV 10.01

Razlike koje se mogu javiti u primjeni odredbi ovog Memoranduma o razumijevanju bit će se prevaziđene pregovorima između Kanade i BiH, ili na bilo koji drugi dogovoreni način.

ČLAN XI OPĆE ODREDBE

STAV 11.01

Ovaj Memorandum o razumijevanju zajedno sa aneksima "A" i "B", koji čine njegov sastavni dio, predstavlja cjelokupan dogovor između Kanade i BiH u smislu ovog Projekta.

STAV 11.02

Ovaj Memorandum o razumijevanju može, ako to budu smatrali neophodnim Kanada i BiH, razmjenom dopisa pretrpjeti izmjene i dopune.

STAV 11.03

U slučaju nekonzistentnosti ili konflikta između verzije na engleskom i na bilo kojem od jezika u službenoj upotrebi u Bosni i Hercegovini, prevladat će engleska verzija.

STAV 11.04

Ovaj Memorandum o razumijevanju će stupiti na snagu na dan potpisivanja i bit će na snazi do 31. marta 2010.

Sačinjeno u dva primjerka na engleskom jeziku i po dva primjerka na službenim jezicima u Bosni i Hercegovini, u, _____, 2007.

Za Vijeće ministara
Bosne i Hercegovine
Ministar civilnih poslova
Sredoje Nović

Za Vladu
Kanade
Ambasador Kanade u BiH
N.J.E. **David Hutchings**

Član 3.

Ova Odluka će biti objavljena u "Službenom glasniku BiH" na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku i stupa na snagu danom objavljivanja.

Broj 01-011-1828-40/08
29. jula 2008. godine
Sarajevo

Predsjedavajući
dr. **Haris Silajdžić**, s. r.

Temeljem članka V. 3. (d) Ustava Bosne i Hercegovine i suglasnosti Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine (Odluka PS BiH, broj 223/08. od 23. srpnja 2008. godine), Predsjedništvo Bosne i Hercegovine je na 43. sjednici, održanoj 29. srpnja 2008. godine, donijelo

ODLUKU

**O RATIFIKACIJI MEMORANDUMA O RAZUMIJEVANJU IZMEĐU VLADE KANADE I VIJEĆA MINISTARA
BOSNE I HERCEGOVINE
KANADSKI PROJEKT U PRIMARNOJ ZDRAVSTVENOJ ZAŠTITI NA BALKANU**

Članak 1.

Ratificira se Memorandum o razumijevanju između Vlade Kanade i Vijeća ministara Bosne i Hercegovine - *Kanadski projekt u primarnoj zdravstvenoj zaštiti na Balkanu*, potpisan u Sarajevu 12. rujna 2007. godine na hrvatskome, srpskom, bosanskom i engleskom jeziku.

Članak 2.

Tekst Memoranduma glasi:

**MEMORANDUM O RAZUMIJEVANJU
IZMEĐU VLADE KANADE I VIJEĆA MINISTARA
BOSNE I HERCEGOVINE O KANADSKOM PROJEKTU
U PRIMARNOJ ZDRAVSTVENOJ ZAŠTITI NA
BALKANU**

Vlada Kanade (u daljnjem tekstu: Kanada) i Vijeće ministara Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: BiH), u želji da ostvare suradnju na implementiranju kanadskog projekta razvojne pomoći u Bosni i Hercegovini (BiH), postigli su razumijevanje o niže navedenom.

ČLANAK I

NARAV MEMORANDUMA O RAZUMIJEVANJU

STAVAK 1.01

Svrha ovog Memoranduma o razumijevanju je utvrditi uloge i obveze Kanade i BiH u okviru projekta opisanog u članku III.

ČLANAK II

MJERODAVNA TIJELA

STAVAK 2.01

Kanada određuje da *Kanadska agencija za međunarodni razvoj* (u daljnjem tekstu: *CIDA*) preuzme uloge i obveze sukladno ovom Memorandumu o razumijevanju.

STAVAK 2.02

Bosna i Hercegovina određuje da Ministarstvo civilnih poslova BiH preuzme uloge i obveze sukladno ovom Memorandumu o razumijevanju.

STAVAK 2.03

Bosna i Hercegovina određuje da Ministarstvo civilnih poslova BiH (u daljnjem tekstu: partner) preuzme uloge i obveze

koordiniranja s Federalnim ministarstvom zdravstva Federacije Bosne i Hercegovine, Ministarstvom zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske i Odjelom za zdravstvo Brčko Distrikta u implementiranju projekta opisanog u članku III.

ČLANAK III
PROJEKT

STAVAK 3.01

Kanada i Bosna i Hercegovina će podržati implementiranje Projekta u primarnoj zdravstvenoj zaštiti na Balkanu (u daljnjem tekstu: Projekt). Sveukupni cilj Projekta je doprinijeti stvaranju otvorenih, odgovornih i gender senzitivnih sustava zdravstvene zaštite u BiH i na taj način poboljšati zdravstveni status stanovništva. Cilj Projekta je podržati reformu u oblasti primarne zdravstvene zaštite tako što će osigurati postojanje kapaciteta za izradu i implementiranje adekvatnih politika i omogućiti pravnim i administrativnim propisima povećanje vjerojatnosti dugotrajnih i održivih promjena.

STAVAK 3.02

CIDA će zaključiti ugovor o uslugama s konzorcijem *Kanadskog društva za međunarodno zdravstvo (CSIH)* i *Queen's sveučilišta* (u daljnjem tekstu: *Kanadska izvršna agencija, CEA*) o preuzimanju implementacija Projekta.

STAVAK 3.03

Projekt je opisan u aneksu "A" ovog Memoranduma o razumijevanju.

**ČLANAK IV
(PLAN IMPLEMENTIRANJA)***

STAVAK 4.01

U svrhu implementiranja Projekta CEA je, u suradnji s lokalnim interesnim stranama u BiH, izradila i dostavila CIDA-i plan implementiranja Projekta (PIP) koji ispunjava CIDA-ina očekivanja, a koji će predstavljati operativni dokument između CIDA-e i Ministarstva civilnih poslova. PIP je priložen ovom Memorandumu kao aneks "B". PIP, između ostalog, sadržava sljedeće:

- a) Detaljan opis Projekta;
- b) Prikaz metoda i sredstava koji će se koristiti za implementiranje Projekta;
- c) Raspored implementiranja projektnih aktivnosti, uključujući dijagram rezultata projekta po fazama;
- d) Obveze izvještavanja za Projekt;
- e) Narav, vrijeme i specifične uvjete za evaluacije Projekta i sredstva uz pomoć kojih će se one uraditi;
- f) Resurse koji su potrebni za Projekt; te
- g) Izjavu o dodatnim ulogama i obvezama Kanade i Bosne i Hercegovine.

Plan implementiranja može pretrpjeti izmjene i dopune bez pribjegavanja formalnoj proceduri za izmjene i dopune iz stavka 11.02.

**ČLANAK V
DOPRINOS KANADE**

STAVAK 5.01

Doprinos Kanade će se sastojati u angažiranju eksperata, te u praćenju i evaluaciji Projekta. Doprinos Kanade je opisan u aneksu "A" ovog Memoranduma o razumijevanju. Ukupna vrijednost doprinosa Kanade za cijeli Projekt neće preći iznos od sedam milijuna kanadskih dolara (Cdn \$7.000.000). Od tog iznosa od Cdn \$7 milijuna zamisao je da polovica pripadne BiH, u ovisnosti o mogućnostima i izazovima koji se budu javljali tijekom implementiranja Projekta.

STAVAK 5.02

Bosna i Hercegovina se obvezuje da neće koristiti sredstva Kanade za plaćanje bilo kakvih poreza, naknada, carina ili bilo kojih drugih pristojbi ili troškova koje je Bosna i Hercegovina, izravno ili neizravno, uvela na robu, materijale, opremu, vozila ili usluge koji su kupljeni ili nabavljeni kako bi se zadovoljile obveze iz Projekta ili koji su u svezi s implementiranjem Projekta.

STAVAK 5.03

Ovaj Memorandum predstavlja temelj za oslobađanje od plaćanja uvoznih dadžbina na robu, materijale, opremu, vozila ili usluge koji su kupljeni ili nabavljeni kako bi se zadovoljile obveze iz Projekta ili koji su u svezi s implementiranjem Projekta, a prema Odluci o postupku ostvarivanja prava na oslobađanje od plaćanja carina pod posebnim uvjetima.

**ČLANAK VI
DOPRINOS BiH**

STAVAK 6.01

Doprinos BiH će se sastojati u dodjeli ljudskih i tehničkih resursa određenih da bi se ostvarili ciljevi projekta, pružanju pune suradnje i podrške CEA-i i partnerima u Projektu koji djeluju u BiH, te u drugim vidovima doprinosa koji je nužan za ispunjavanje projektnih zahtjeva.

**ČLANAK VII
INFORMIRANJE**

STAVAK 7.01

Kanada i BiH će osigurati da ovaj Memorandum o razumijevanju bude implementiran savjesno i efikasno i svaka od strana će pružiti drugoj sve informacije vezane za projekt sukladno razumnim zahtjevima.

**ČLANAK VIII
OBAVIJESTI**

STAVAK 8.01

Sve obavijesti ili dokumenti koja su dostavili, sačinili ili poslali Kanada ili BiH, a sukladno ovom Memorandumu o razumijevanju, bit će u pisanoj formi i smatrat će se uredno dostavljenim, sačinjenim ili poslanim naslovljenoj strani kojoj su namijenjeni kada se dostave osobno, poštom ili faksimilom na sljedeću adresu:

Za KANADU:

Director, Balkans Programme
c/o Europe, Middle East and Maghreb Branch
Canadian International Development Agency
200 Promenade du Portage
Hull, Quebec
K1A 0G4
Faximile: + 1 819 994-3669

Za BiH:

Ministar
Ministarstvo civilnih poslova Bosne i Hercegovine
Poštanska adresa:
Trg BiH 1, 71000 Sarajevo
Bosna i Hercegovina
Faksimil: + 387 33 221 074

STAVAK 8.02

Kanada ili BiH mogu, pismenom obavijesti ovdje naslovljenim stranama, promijeniti adresu na koju će se svi dokumenti ili obavijesti dostavljati.

STAVAK 8.03

Sve obavijesti i dokumenti dostavljeni Kanadi će biti ili na engleskom ili na francuskom jeziku, dok će sve obavijesti i dokumenti koji su dostavljeni BiH biti na engleskom ili francuskom, te na jednom od jezika koji su u službenoj uporabi u Bosni i Hercegovini.

**ČLANAK IX
KONZULTACIJE**

STAVAK 9.01

Kanada i BiH će konzultirati jedna drugu o svim pitanjima koja se mogu javiti u svezi s ovim Memorandumom o razumijevanju.

**ČLANAK X
PRIMJENA**

STAVAK 10.01

Razlike koje se mogu javiti u primjeni odredbi ovog Memoranduma o razumijevanju bit će prevaziđene pregovorima između Kanade i BiH, ili na bilo koji drugi dogovoreni način.

ČLANAK XI
OPĆE ODREDBE

STAVAK 11.01

Ovaj Memorandum o razumijevanju zajedno s aneksima "A" i "B", koji čine njegov sastavni dio, predstavlja cjelokupan dogovor između Kanade i BiH u smislu ovog Projekta.

STAVAK 11.02

Ovaj Memorandum o razumijevanju može, ako to budu smatrali nužnim Kanada i BiH, razmjenom dopisa pretrpjeti izmjene i dopune.

STAVAK 11.03

U slučaju nekonzistentnosti ili konflikta između verzije na engleskom i na bilo kojem od jezika u službenoj uporabi u Bosni i Hercegovini, prevladat će engleska verzija.

STAVAK 11.04

Ovaj Memorandum o razumijevanju će stupiti na snagu na dan potpisivanja i bit će na snazi do 31. ožujka 2010.

Sačinjeno u dva primjerka na engleskom jeziku i po dva primjerka na službenim jezicima u Bosni i Hercegovini, u _____, 2007.

Za Vijeće ministara
Bosne i Hercegovine
Ministar civilnih poslova
Sredoje Nović

Za Vladu
Kanade
Veleposlanik Kanade u BiH
N.J.E. David Hutchings

Članak 3.

Ova Odluka će biti objavljena u "Službenom glasniku BiH" na hrvatskome, srpskom i bosanskom jeziku i stupa na snagu danom objave.

Broj 01-011-1828-40/08
29. srpnja 2008. godine
Sarajevo

Predsjedatelj
dr. **Haris Silajdžić**, v. r.

На основу члана V. 3. (d) Устава Босне и Херцеговине и сагласности Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине (Одлука ПС БиХ, број 223/08 од 23. јула 2008. године), Предсједништво Босне и Херцеговине на 43. сједници, одржаној 29. јула 2008. године, донијело је

ОДЛУКУ

**О РАТИФИКАЦИЈИ МЕМОРАНДУМА О РАЗУМИЈЕВАЊУ ИЗМЕЂУ ВЛАДЕ КАНАДЕ И САВЈЕТА МИНИСТАРА
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ
КАНАДСКИ ПРОЈЕКАТ У ПРИМАРНОЈ ЗДРАВСТВЕНОЈ ЗАШТИТИ НА БАЛКАНУ**

Члан 1.

Ратификује се Меморандум о разумијевању између Владе Канаде и Савјета министара Босне и Херцеговине - Канадски пројекат у примарној здравственој заштити на Балкану, потписан у Сарајеву 12. септембра 2007. године на српском, босанском, хрватском и енглеском језику.

Члан 2.

Текст Меморандума гласи:

МЕМОРАНДУМ О РАЗУМИЈЕВАЊУ

**ИЗМЕЂУ ВЛАДЕ КАНАДЕ И САВЈЕТА МИНИСТАРА
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ О КАНАДСКОМ ПРОЈЕКТУ У
ПРИМАРНОЈ ЗДРАВСТВЕНОЈ ЗАШТИТИ НА БАЛКАНУ**

Влада Канаде (у даљем тексту: Канада) и Савјет министара Босне и Херцеговине (у даљем тексту: БиХ), у жељи да остваре сарадњу на имплементацији канадског пројекта развојне помоћи у Босни и Херцеговини (БиХ), постигли су разумијевање о ниже наведеном.

ЧЛАН I

ПРИРОДА МЕМОРАНДУМА О РАЗУМИЈЕВАЊУ

СТАВ 1.01

Сврха овог меморандума о разумијевању је да утврди улоге и обавезе Канаде и БиХ у оквиру пројекта који је описан у члану III.

ЧЛАН II

НАДЛЕЖНА ТИЈЕЛА

СТАВ 2.01

Канада одређује да *Канадска агенција за међународни развој* (у даљем тексту: *CIDA*) преузме улоге и обавезе у складу са овим меморандумом о разумијевању.

СТАВ 2.02

Босна и Херцеговина одређује да Министарство цивилних послова БиХ преузме улоге и обавезе у складу са овим меморандумом о разумијевању.

СТАВ 2.03

Босна и Херцеговина одређује да Министарство цивилних послова БиХ (у даљем тексту: партнер) преузме улоге и обавезе око координације са Федералним министарством здравства Федерације Босне и Херцеговине, Министарством здравља и социјалне заштите Републике Српске и Одјелом за здравство Брчко Дистрикта у имплементацији пројекта који је описан у члану III.

ЧЛАН III
ПРОЈЕКАТ

СТАВ 3.01

Канада и Босна и Херцеговина подржаће имплементацију Пројекта у примарној здравственој заштити на Балкану (у даљем тексту: Пројекат). Свеукупни циљ Пројекта је да допринесе да се створе отворени, одговорни и gender сензитивни системи здравствене заштите у БиХ и на тај начин побољша здравствени статус становништва. Циљ Пројекта је да подржи реформу у области примарне здравствене заштите тако што ће обезбиједити

постојање капацитета за израду и имплементацију адекватних политика и омогућити правним и административним прописима да повећају вјероватност дуготрајних и одрживих промјена.

СТАВ 3.02

CIDA ће закључити уговор о услугама са конзорцијем *Канадског друштва за међународно здравство (CSIH)* и *Queen's универзитетa* (у даљем тексту: *Канадска извршна агенција, СЕА*) да преузме имплементацију Пројекта.

СТАВ 3.03

Пројекат је описан у анексу "А" овог меморандума о разумијевању.

ЧЛАН IV (ПЛАН ИМПЛЕМЕНТАЦИЈЕ)*

СТАВ 4.01

У сврху имплементације Пројекта СЕА је, у сарадњи са локалним интересним странама у БиХ, израдила и доставила СIDA-и план имплементације Пројекта (ПИП) који испуњава СIDA-ина очекивања, а који ће представљати оперативни докуменат између СIDA-е и Министарства цивилних послова. ПИП је приложен овом меморандуму као анекс "Б". ПИП, између осталог, садржава следеће:

- a) Детаљан опис Пројекта;
- b) Приказ метода и средстава који ће се користити за имплементацију Пројекта;
- c) Распоред имплементације пројектних активности, укључујући графикон резултата пројекта по фазама;
- d) Обавезе извјештавања за Пројекат;
- e) Природу, вријеме и специфичне услове за евалуацију Пројекта и средства уз помоћ којих ће се оне урадити;
- f) Ресурсе који су потребни за Пројекат; те
- g) Изјаву о додатним улогама и обавезама Канаде и Босне и Херцеговине.

План имплементације може да претрпи измјене и допуне без прибјегавања формалној процедури за измјене и допуне из става 11.02.

ЧЛАН V ДОПРИНОС КАНАДЕ

СТАВ 5.01

Допринос Канаде састојаће се у ангажовању експерата, те у праћењу и евалуацији Пројекта. Допринос Канаде је описан у анексу "А" овог меморандума о разумијевању. Укупна вриједност доприноса Канаде за цијели Пројекат неће прећи износ од седам милиона канадских долара (Cdn \$7.000.000). Од тог износа од Cdn \$7 милиона замисао је да половина припадне БиХ, у зависности од могућности и изазова који се буду јављали у току имплементације Пројекта.

СТАВ 5.02

Босна и Херцеговина се обавезује да неће користити средства Канаде за плаћање било каквих пореза, накнада, царина или било којих других пристojби или трошкова које је Босна и Херцеговина, директно или индиректно, увела на робу, материјале, опрему, возила или услуге који су купљени или набављени како би се задовољиле обавезе из Пројекта или који су у вези са имплементацијом Пројекта.

СТАВ 5.03

Овај меморандум представља основу за ослобађање од плаћања увозних дажбина на робу, материјале, опрему, возила или услуге који су купљени или набављени како би се задовољиле обавезе из Пројекта или који су у вези са имплементацијом Пројекта, а сходно Одлуци о поступку остваривања права на ослобађање од плаћања царина под посебним условима.

ЧЛАН VI ДОПРИНОС БиХ

СТАВ 6.01

Допринос БиХ састојаће се у додјели људских и техничких ресурса који су одређени да би се остварили циљеви пројекта, пружању пуне сарадње и подршке СЕА-и и партнерима у Пројекту који дјелују у БиХ, те у другим видовима доприноса који је неопходан за испуњавање пројектних захтјева.

ЧЛАН VII ИНФОРМАЦИЈЕ

СТАВ 7.01

Канада и БиХ обезбједиће да имплементација овог меморандума о разумијевању буде савјесна и ефикасна и свака од страна пружиће другој све информације везане за пројекат у складу са разумним захтјевима.

ЧЛАН VIII ОБАВЈЕШТЕЊА

СТАВ 8.01

Сва обавјештења или документи која су доставили, сачинили или послали Канада или БиХ, а у складу са овим меморандумом о разумијевању, биће у писаној форми и сматраће се да су уредно достављени, сачињени или послани насловљеној страни којој су намијењени када се доставе лично, поштом или факсом на следећу адресу:

За КАНАДУ: Director, Balkans Programme
c/o Europe, Middle East and Maghreb Branch
Canadian International Development Agency
200 Promenade du Portage

Hull, Quebec

K1A 0G4

Facsimile: + 1 819 994-3669

За БиХ: Министар

Министарство цивилних послова Босне и Херцеговине

Поштанска адреса:

Трг БиХ 1, 71000 Сарајево

Босна и Херцеговина

Факс: + 387 33 221 074

СТАВ 8.02

Канада или БиХ могу да, писменим обавјештењем овдје насловљеним странама, промијене адресу на коју ће се достављати сви документи или обавјештења.

СТАВ 8.03

Сва обавјештења и документи достављени Канади биће или на енглеском или на француском језику, док ће сва обавјештења и документи који су достављени БиХ бити на енглеском или француском, те на једном од језика који су у службеној употреби у Босни и Херцеговини.

Član 2.

Ugovorne stranke preduzet će potrebne mjere za održavanje populacija divlje flore i faune do nivoa, ili će ih prilagoditi nivou, koji odgovara posebno ekološkim, naučnim i kulturalnim zahtjevima, uzimajući u obzir privredne i rekreacijske interese, te potrebe podvrsta, varijeteta ili formi koje su lokalno ugrožene.

Član 3.

1. Svaka ugovorna stranka poduzet će korake, u skladu s odredbama ove Konvencije, u promicanju nacionalnih politika za zaštitu divlje flore, divlje divlje faune i prirodnih staništa, s naglaskom na vrste kojima prijeti izumiranje i osjetljive vrste, posebno endemske, te ugrožena staništa.

2. Svaka ugovorna stranka obavezuje se obratiti pažnju na zaštitu divlje flore i faune u svojim planskim i razvojnim politikama i u mjerama protiv onečišćenja.

3. Svaka ugovorna stranka podsticat će obrazovanje i širiti opće informacije o potrebi očuvanja divljih vrsta flore i faune i njihovih staništa.

POGLAVLJE II - Zaštita staništa

Član 4.

1. Svaka ugovorna stranka poduzet će primjerene i potrebne pravne i administrativne mjere u svrhu osiguravanja zaštite staništa divljih vrsta flore i faune, posebno onih navedenih u dodacima I i II, te u svrhu zaštite ugroženih prirodnih staništa.

2. Ugovorne stranke će u svojim planskim i razvojnim politikama paziti na zahtjeve očuvanja područja zaštićenih na osnovu prethodnoga stava, kako bi se što je više moguće izbjeglo ili smanjilo pogoršanje stanja na tim područjima.

3. Ugovorne stranke se obavezuju obratiti posebnu pažnju zaštitu područja koja su važna migratornim vrstama navedenim u dodacima II i III, a koja su primjereno smještena u odnosu na selidbene puteve, kao zimovališta, odmorišta, hranilišta, područja za razmnožavanje i područja za mitarenje.

4. Ugovorne stranke se obavezuju primjereno koordinirati svoja nastojanja u zaštiti prirodnih staništa navedena u ovom članu, kada su takva staništa smještena u graničnim područjima.

POGLAVLJE III - Zaštita vrsta

Član 5.

Svaka ugovorna stranka poduzet će primjerene i potrebne pravne i administrativne mjere kako bi se osigurala posebna zaštita divljih vrsta flore, navedenih u Dodatku I. Zabranit će se namjerno branje, skupljanje, rezanje i vađenje s korištenom navedenih biljaka. Svaka ugovorna stranka zabranit će posjedovanje i prodaju tih vrsta.

Član 6.

Svaka ugovorna stranka poduzet će primjerene i potrebne pravne i administrativne mjere kako bi se osigurala posebna zaštita divljih vrsta flore, navedenih u Dodatku II. Posebno će biti zabranjeno sljedeće:

a. svi oblici namjernog hvatanja i držanja, te namjernog ubijanja;

b. namjerno oštećivanje ili uništavanje mjesta za razmnožavanje i odmaranje;

c. namjerno uznemiravanje divlje faune, posebno u vrijeme razmnožavanja, podizanja mladih i zimovanja, ukoliko bi takvo uznemiravanje bilo značajno u odnosu na ciljeve ove Konvencije;

d. namjerno uništavanje ili uzimanje jaja iz divljine ili držanje tih jaja, makar bila i prazna;

e. posjedovanje i unutrašnja trgovina ovim životinjama, živima ili mrtvima, uključujući preparirane životinje i bilo koji

njihov lahko prepoznatljivi dio ili derivat, kada to doprinosi djelotvornosti odredbi ovog člana.

Član 7.

1. Svaka ugovorna stranka poduzet će primjerene i potrebne pravne i administrativne mjere, kako bi se osigurala zaštita divljih vrsta faune, navedenih u Dodatku III.

2. Svako iskorištavanje divlje faune, navedeno u Dodatku III, bit će ograničeno s ciljem održavanja populacije izvan opasnosti, imajući u vidu zahtjeve člana 2.

3. Poduzet će se sljedeće mjere:

a. sezonska zabrana iskorištavanja i/ili druge odredbe koje će ograničavati iskorištavanje;

b. primjerena privremena ili lokalna zabrana iskorištavanja s ciljem vraćanja zadovoljavajućeg populacijskog nivoa;

c. primjerena odredba o prodaji, držanju za prodaju, prometu za prodaju ili nudenju za prodaju živih ili mrtvih divljih životinja.

Član 8.

U vezi s hvatanjem ili ubijanjem divljih vrsta faune, navedenih u Dodatku III i u izuzetnim slučajevima, u skladu s članom 9., vrsta navedenih u Prilogu II, ugovorne stranke zabranit će upotrebu svih neselektivnih sredstava hvatanja i ubijanja, te upotrebu svih sredstava koja mogu prouzrokovati lokalno nestajanje ili ozbiljno uznemiravanje populacije tih vrsta, a posebno sredstva navedena u Dodatku IV.

Član 9.

1. Svaka ugovorna stranka može učiniti izuzetke od čl. 4., 5., 6. i 7., te od zabrane upotrebe sredstava pomenutih u članu 8., u slučaju da nema drugoga zadovoljavajućeg rješenja i da izuzetak neće biti koban za opstanak dotične populacije:

- radi zaštite flore i faune;
- radi sprječavanja ozbiljnih šteta na usjevima, stoci, šumama, ribnjacima, vodi i drugim oblicima vlasništva;
- u interesu javnoga zdravlja i sigurnosti, vazdušne sigurnosti ili drugih preovladavajućih javnih interesa;
- u svrhu istraživanja i obrazovanja, ponovnoga naseljavanja (repopulacije), ponovnog unošenja (reintrodukcije), te nužnoga razmnožavanja;
- dopustiti, pod uslovima oštrog nadzora, na selektivnoj osnovi i ograničeno, uzimanje, držanje i ostalo razborito iskorištavanje nekih vrsta divljih životinja i biljaka u malim količinama.

2. Ugovorne stranke izvještavat će svake dvije godine Stalni odbor o izuzecima koji su napravljeni prema prethodnom stavu. Ovi izvještaji moraju posebno navoditi:

- populacije za koje su načinjeni izuzeci, te ako je moguće, i broj predmetnih primjeraka;
- dopuštena sredstva ubijanja ili hvatanja;
- okolnosti rizika, vremena i mjesta radi kojih je izuzetak odobren;
- upravu, koja je ovlaštena utvrditi kako su nastale takve okolnosti, te donijeti odluku o tome koja se sredstva mogu koristiti, u kojem obimu i koji će ljudi provoditi takvu odluku;
- primijenjene mjere nadzora.

POGLAVLJE IV - Posebne odredbe za migratorne vrste

Član 10.

1. Ugovorne stranke se obavezuju, osim mjera nabrojanih u čl. 4., 6., 7. i 8., uskladiti svoja nastojanja u zaštiti migratornih vrsta, navedenih u dodacima II i III, a čije se područje rasprostranjenja proširuje i na njihova područja.

2. Ugovorne stranke će poduzeti sigurnosne mjere koje će osigurati da su lovostaj i/ili drugi postupci, koji regulišu iskorištavanje, ustanovljene u stavu 3.a člana 7., dovoljne i primjerene potrebama migratornih vrsta navedenih u Dodatku III.

POGLAVLJE V - Dodatne odredbe

Član 11.

1. U provođenju odredbi ove Konvencije, ugovorne stranke će:

a. saradivati, kada je potrebno, a posebno kada bi to pojačalo učinak mjera navedenih u ostalim članovima ove Konvencije;

b. podsticati i usklađivati istraživanja u svrhe ove Konvencije.

2. Svaka ugovorna stranka će:

a. podsticati ponovno unošenje (reintrodukciju) zavičajnih divljih vrsta flore i faune, kada to doprinosi zaštiti ugrožene vrste, uz prethodno napravljenu studiju u skladu s iskustvima drugih ugovornih stranaka o djelotvornosti i prihvatljivosti takve reintrodukcije;

b. strogo nadzirati unošenje (introdukciju) nezavičajnih vrsta.

3. Svaka ugovorna stranka obavijestit će Stalni odbor o vrstama koje su pod potpunom zaštitom na njenom području, a nisu navedene u dodacima I i II.

Član 12.

Ugovorne stranke mogu utvrditi strože mjere zaštite divlje flore i faune i njihovih prirodnih staništa, od onih koje su određene ovom Konvencijom.

POGLAVLJE VI - Stalni odbor

Član 13.

1. U svrhu provedbe ove Konvencije osniva se Stalni odbor.

2. Svaka od ugovornih stranaka može biti zastupljena u Stalnom odboru s jednim ili više izaslanika. Svaka delegacija imat će jedan glas. U području svoje nadležnosti, Evropska ekonomska zajednica ostvaruje svoje pravo glasa brojem glasova jednakim broju njenih članica koje su ugovorne stranke ove Konvencije; Evropska ekonomska zajednica neće moći ostvariti svoje pravo glasa u slučajevima kad dotične države članice ostvaruju svoje pravo, i obrnuto.

3. Svaka država članica Vijeća Evrope, koja nije ugovorna stranka ove Konvencije, može biti predstavljena u Odboru kao promatrač.

Stalni odbor može, jednoglasnom odlukom, pozvati bilo koju državu koja nije članica Vijeća Evrope i nije ugovorna stranka Konvencije, kao promatrača na jedan od svojih sastanaka.

Bilo koje tijelo ili organizacija, tehnički osposobljeni u zaštiti, očuvanju ili gospodarenju divljom faunom i florom i njihovim staništima, te ako pripadaju u jednu od sljedećih kategorija:

a. međunarodne vladine ili nevladine organizacije ili tijela, te nacionalne vladine organizacije ili tijela;

b. nacionalne nevladine organizacije ili tijela koje je država u kojoj im je sjedište, ovlastila za ove svrhe, mogu obavijestiti glavnog sekretara Vijeća Evrope najmanje tri mjeseca prije sastanka Odbora, da žele prisustvovati tom sastanku kao promatrači. Oni će biti primljeni, osim u slučaju da najmanje mjesec dana prije sastanka jedna trećina ugovornih stranaka nije obavijestila glavnog sekretara o svom protivljenju.

4. Stalni odbor će sazivati glavni sekretar Vijeća Evrope. Prvi sastanak Odbora bit će održan u roku od godine dana nakon

stupanja na snagu Konvencije. Poslije će se sastanci održavati najmanje jednom u dvije godine i uvijek, kada to zatraži većina ugovornih stranaka.

5. Većina ugovornih stranaka činit će kvorum za održavanje sastanka Stalnog odbora.

6. U skladu s odredbama ove Konvencije, Stalni odbor će sastaviti svoj poslovnik.

Član 14.

1. Stalni odbor odgovoran je za praćenje primjene ove Konvencije. On naročito može:

- procijeniti da li su ovoj Konvenciji uključujući i dodatke, potrebne promjene;
- predložiti ugovornim strankama mjere potrebne za provođenje ove Konvencije;
- predložiti primjerene mjere za obavještanje javnosti o aktivnostima koje su poduzete u okviru ove Konvencije;
- preporučiti Ministarskom odboru upućivanje poziva državama koje nisu članice Vijeća Evrope da pristupe ovoj Konvenciji;
- predložiti sve, što bi poboljšalo djelotvornost ove Konvencije, uključujući prijedloge sklapanja sporazuma koji bi poboljšali djelotvornost zaštite vrsta ili grupa vrsta, sa državama koje nisu ugovorne stranke Konvencije.

2. Radi obavljanja svojih dužnosti, Stalni odbor može na vlastiti podsticaj sazivati sastanke grupa stručnjaka.

Član 15.

Poslije svakoga sastanka, Stalni odbor će Ministarskom odboru Vijeća Evrope podnijeti izvještaj o svom radu i o djelovanju Konvencije.

POGLAVLJE VII - Izmjene i dopune

Član 16.

1. Svaka izmjena i dopuna člana ove Konvencije koju predloži neka ugovorna stranka ili Ministarski odbor, saopštiti će se glavnom sekretaru Vijeća Evrope, a on će ih proslijediti najmanje dva mjeseca prije sastanka Stalnog odbora, državama članicama Vijeća Evrope, svim potpisnicima, svakoj ugovornoj stranki, svakoj državi pozvanoj da potpiše ovu Konvenciju, u skladu s odredbama članka 19. i svakoj državi pozvanoj da pristupi Konvenciji, u skladu s odredbama članka 20.

2. Stalni odbor razmotrit će svaku izmjenu i dopunu predloženu u skladu s odredbama prethodnog stavka, te će:

a. u pogledu izmjena i dopuna člana 1. do 12. tekst usvojen tročvrtinskom većinom datih glasova podnijeti ugovornim strankama na prihvatanje;

b. u pogledu izmjena i dopuna člana 13. do 24., tekst usvojen tročvrtinskom većinom datih glasova podnijeti Ministarskom odboru na odobrenje. Nakon njegova odobrenja, taj će se tekst proslijediti ugovornim strankama na prihvatanje.

3. Svaka izmjena i dopuna stupa na snagu trideset dana nakon što su ugovorne stranke obavjestile glavnog sekretara o svojem prihvatu.

4. Odredbe stava 1., 2.a i 3. ovoga člana primjenjivat će se i na prihvatanje novih dodataka ovoj Konvenciji.

Član 17.

1. Svaka izmjena i dopuna Dodataka ove Konvencije, koju predloži neka ugovorna stranka ili Ministarski odbor saopštiti će se glavnom sekretaru Vijeća Evrope, a on će ga proslijediti najmanje dva mjeseca prije sastanka Stalnog odbora, državama članicama Vijeća Evrope, svim potpisnicima, svakoj ugovornoj stranki, svakoj državi pozvanoj da potpiše ovu Konvenciju u

skladu s odredbama člana 19., te svakoj državi pozvanoj da pristupi ovoj Konvenciji u skladu s odredbama člana 20.

2. Stalni odbor razmotrit će svaku izmjenu i dopunu predloženu u skladu s odredbama prethodnog stava, te je može usvojiti dvotrećinskom većinom ugovornim stranaka. Usvojeni tekst prosljedit će se ugovornim strankama.

3. Tri mjeseca nakon što je usvoji Stalni odbor, osim ako jedna trećina ugovornih stranaka ne istakne primjedbe, svaka izmjena i dopuna stupa na snagu za one ugovorne stranke koje nisu istakle primjedbe.

POGLAVLJE VIII - Rješavanje spora

Član 18.

1. Stalni odbor nastojat će olakšati prijateljsko rješavanje bilo kakvih poteškoća koje bi mogle proizaći iz provedbe ove Konvencije.

2. Svaki spor između ugovornih stranaka u pogledu tumačenja ili primjene ove Konvencije, a koji nije riješen na osnovu odredbi prethodnog stava ili pregovorima između dotičnih stranaka, bit će podnesen na arbitražu na zahtjev jedne od njih, osim ako se spomenute stranke ne dogovore drugačije. Svaka stranka imenovat će jednog arbitra, a ta dva arbitra imenovat će trećega arbitra. U skladu s odredbama stava 3. ovog člana, ako jedna od stranaka nije imenovala svojeg arbitra u periodu od tri mjeseca od zahtjeva za arbitražu, njega će, na zahtjev druge stranke, imenovati predsjednik Evropskog suda za ljudska prava u daljnjem periodu od tri mjeseca. Isti će se postupak primijeniti ako se arbitri ne mogu dogovoriti o izboru trećeg arbitra u periodu od tri mjeseca nakon imenovanja prva dva arbitra.

3. U slučaju spora između dvije ugovorne stranke od kojih je jedna država članica Evropske ekonomske zajednice i ugovorna stranka, druga ugovorna stranka podnijet će zahtjev za arbitražu državi članici i Zajednici, koje će je zajedno izvijestiti, u periodu od dva mjeseca od dobijanja zahtjeva, hoće li država članica ili Zajednica, ili članica i Zajednica zajedno, biti stranka u sporu. U nedostatku takve obavijesti u pomenutom roku, država članica i Zajednica smatrat će se jednom te istom strankom u sporu u svrhu primjene odredaba koje uređuju osnivanje i postupak arbitražnog suda. Isto se primjenjuje kad se država članica i Zajednica zajedno pojavljuju kao stranka u sporu.

4. Arbitražni sud će sastaviti svoj poslovnik. Svoje odluke će donositi većinom glasova. Njegove odluke su konačne i obavezujuće.

5. Svaka stranka u sporu snosi troškove arbitra kojeg je imenovala, a stranke zajednički snose troškove trećeg arbitra, kao i druge troškove arbitražnog postupka.

POGLAVLJE IX - Završne odredbe

Član 19.

1. Ova je Konvencija otvorena za potpisivanje državama članicama Vijeća Evrope, državama nečlanicama koje su sudjelovale u njezinoj izradi i Evropskoj ekonomskoj zajednici.

Do dana stupanja Konvencije na snagu, ona je također otvorena za potpisivanje svakoj drugoj državi koju pozove Ministarski odbor.

Konvencija podliježe ratifikaciji, prihvatu ili odobrenju. Isprave o ratifikaciji, prihvatu ili odobrenju polažu se kod glavnog sekretara Vijeća Evrope.

2. Konvencija stupa na snagu prvoga dana mjeseca koji slijedi nakon isteka perioda od tri mjeseca od dana kada su pet država, uključujući barem četiri države članice Vijeća Evrope,

izrazile svoj pristanak da budu vezane Konvencijom u skladu s odredbama prethodnog stava.

3. Za svaku državu potpisnicu ili Evropsku ekonomsku zajednicu koja naknadno izrazi svoj pristanak da njome bude vezana. Konvencija stupa na snagu prvog dana mjeseca koji slijedi nakon isteka perioda od tri mjeseca od dana polaganja njene isprave o ratifikaciji, prihvatu ili odobrenju.

Član 20.

1. Nakon stupanja ove Konvencije na snagu, Ministarski odbor Vijeća Evrope može, nakon savjetovanja s ugovornim strankama, pozvati da pristupi Konvenciji svaku državu nečlanicu Vijeća koja je bila pozvana da je potpiše u skladu s odredbama članka 19, a koja to još nije učinila, kao i svaku drugu državu nečlanicu.

2. Za svaku državu koja joj pristupi, Konvencija stupa na snagu prvoga dana mjeseca koji slijedi nakon isteka perioda od tri mjeseca od dana polaganja isprave o pristupu kod glavnog tajnika Vijeća Evrope.

Član 21.

1. Svaka država može, u trenutku potpisivanja ili polaganja svoje isprave o ratifikaciji, prihvatu, odobrenju ili pristupu, odrediti na koje će se područje ili područja primjenjivati ova Konvencija.

2. Svaka ugovorna stranka može, pri polaganju svoje isprave o ratifikaciji, prihvatu, odobrenju ili pristupu ili kasnije u svako doba, izjavom upućenom glavnom sekretaru Vijeća Evrope, proširiti primjenu ove Konvencije na svaku drugu u izjavi određeno područje i za čije međunarodne odnose je odgovorna ili u čije ime je ovlaštena preuzimati obaveze.

3. Svaka izjava dana prema prethodnom stavu može se, u pogledu svakog područja određenog u takvoj izjavi, povući notifikacijom upućenom glavnom sekretaru. Takav otkaz proizvodi učinak prvog dana mjeseca koji slijedi nakon isteka perioda od šest mjeseci od dana kad glavni sekretar primi notifikaciju.

Član 22.

1. Svaka država može, u trenutku potpisivanja ili polaganja svoje isprave o ratifikaciji, prihvatu, odobrenju ili pristupu staviti jednu ili više rezervi za pojedine vrste određene u dodacima I. do III. i/ili, za pojedine vrste navedene u rezervi ili rezervama, u pogledu nekih sredstava ili metoda ubijanja, hvatanja i drugog iskorištavanja popisano u Dodatku IV. Nisu dopuštene rezerve opće naravi.

2. Svaka ugovorna stranka koja proširi primjenu ove Konvencije na područje pomenuto u izjavi iz stava 2. člana 21., može, u pogledu dotičnog područja, staviti jednu ili više rezervi u skladu s odredbama prethodnog stava.

3. Druge rezerve nisu dopuštene.

4. Svaka ugovorna stranka koja je stavila rezervu na osnovu stava 1. i 2. ovoga člana može je u potpunosti ili djelimično povući notifikacijom upućenom glavnom sekretaru Vijeća Evrope. Takvo povlačenje proizvodi djelo danom kad glavni sekretar primi notifikaciju.

Član 23.

1. Svaka ugovorna stranka može u svako doba, otkazati ovu Konvenciju notifikacijom upućenom glavnom sekretaru Vijeća Evrope.

2. Takav otkaz proizvodi djelo prvoga dana mjeseca koji slijedi nakon isteka perioda od šest mjeseci od dana kad glavni sekretar primi notifikaciju.

Član 24.

Glavni sekretar Vijeća Evrope obavijestit će države članice Vijeća Evrope, svaku državu potpisnicu, Evropsku ekonomsku zajednicu ako je potpisnica ove Konvencije i svaku ugovornu stranku o:

- a) svakom potpisu;
- b) polaganju svake isprave o ratifikaciji, prihvatu, odobrenju ili pristupu;
- c) svakom danu stupanja ove Konvencije na snagu, u skladu s odredbama čl. 19. i 20.;
- d) svakoj obavijesti zaprimljenoj prema odredbama stava 3. člana 13.;
- e) svakom izvještaju sastavljenom u skladu s odredbama člana 15.;
- f) svakoj izmjeni i dopuni ili svakom novom dodatku usvojenom u skladu s čl. 16. i 17. i danu kad izmjena i dopuna ili novi dodatak stupaju na snagu;
- g) svakoj izjavi datoj prema odredbama stava 2. i 3. člana 21.;
- h) svakoj rezervi stavljenoj prema odredbama stava 1. i 2. člana 22.;
- i) povlačenju svake rezerve izvršenom prema odredbama stavka 4. člana 22.;
- j) svakoj notifikaciji saopštenoj prema odredbama člana 23. i danu kad takav otkaz proizvodi djelo.

U potvrdu toga su potpisani, za to propisno ovlašteni, potpisali ovu Konvenciju.

Sastavljeno u Bernu, 19. septembra 1979. godine, na engleskom i francuskom jeziku, s tim da su oba teksta jednako vjerodostojna, u jednom primjerku koji se pohranjuje u arhiv Vijeća Evrope. Glavni sekretar Vijeća Evrope dostavit će ovjerene prijepise svakoj državi članici Vijeća Evrope, svakoj državi potpisnici, Evropskoj ekonomskoj zajednici ako je potpisnica i svakoj državi pozvanoj da potpiše ili pristupi ovoj Konvenciji.

- a) svakom potpisu;
- b) polaganju svake isprave o ratifikaciji, prihvatu, odobrenju ili pristupu;
- c) svakom danu stupanja ove Konvencije na snagu, u skladu s odredbama članova 19. i 20.;
- d) svakoj obavijesti zaprimljenoj prema odredbama stava 3. člana 13.;
- e) svakom izvještaju sastavljenom u skladu s odredbama člana 15.;
- f) svakoj izmjeni i dopuni ili svakom novom dodatku usvojenom u skladu s članovima 16. i 17. i danu kad izmjena i dopuna ili novi dodatak stupaju na snagu;
- g) svakoj izjavi danoj prema odredbama stavova 2. i 3. člana 21.;
- h) svakoj rezervi stavljenoj prema odredbama stavova 1. i 2. člana 22.;
- i) povlačenju svake rezerve izvršene prema odredbama stava 4. člana 22.;
- j) svakoj notifikaciji saopćenoj prema odredbama člana 23. i danu kad takav otkaz proizvodi učinak.

U potvrdu toga su potpisani, za to propisno ovlašteni, potpisali ovu Konvenciju.

Sastavljeno u Bernu, 19. septembra 1979. godine, na engleskom i francuskom jeziku, s tim da su oba teksta jednako vjerodostojna, u jednom primjerku koji se pohranjuje u arhiv Vijeća Evrope. Glavni sekretar Vijeća Evrope dostavit će ovjerene prijepise svakoj državi članici Vijeća Evrope, svakoj

državi potpisnici, Evropskoj ekonomskoj zajednici ako je potpisnica i svakoj državi pozvanoj da potpiše ili pristupi ovoj Konvenciji.

DODACI KONVENCIJI na snazi od 5. marta 1998. godine

DODATAK I. STROGO ZAŠTIĆENE BILJNE VRSTE

(Med.) = u Sredozemlju

PTERIDOPHYTA

ASPENIACEAE

Asplenium hemionitis L.

Asplenium jahandiezii (Litard.) Rouy

BLECHNACEAE

Woodwardia radicans (L.) Sm.

DICKSONIACEAE

Culcita macrocarpa C. Presl

DRYOPTERIDACEAE

Dryopteris corleyi Fraser-Jenk.

HYMENOPHYLLACEAE

Trichomanes speciosum Willd.

ISOETACEAE

Isoetes boryana Durieu

Isoetes malinverniana Ces. & De Not.

MARSILEACEAE

Marsilea Batardae Launert

Marsilea quadrifolia L.

Marsilea strigosa Willd.

Pilularia minuta Durieu ex.Braun

OPHIOGLOSSACEAE

Botrychium matricariifolium A. Braun ex Koch

Botrychium multifidum (S. g. Gmelin) Rupr.

Botrychium simplex Hitchc.

Ophioglossum polyphyllum A. Braun

SALVINIACEAE

Salvini natans (L.) All.

GYMNOSPERMAE

PINACEAE

Abies nebrodensis (Lojac.) Mattei

ANGIOSPERMAE

ALISMATACEAE

Alisma wahlenbergii (O. R. Holmb.) Juz.

Caldesia parnassifolia (L.) Parl.

Luronium natans (L.) Raf.

AMARYLLIDACEAE

Leucorum nicaense Ard.

Narcissus angustifolius Curt.

Narcissus longispathus Pugsley

Narcissus nevadensis Pugsley

Narcissus scaberulus Henriq.

Narcissus triandrus L.

Narcissus viridiflorus Schousboe

Sternbergia candida B. Mathew & Baytop

APOCYNACEAE

Rhazya orientalis (Decaisne) A.DC.

ARACEAE

Arum purpureospathum Boyce

ARISTOLOCHIACEAE

Aristolochia samsunensis Davis

ASCLEPIADACEAE

Vincetoxicum pannonicum (Borhidi) Holub

BORAGINACEAE

Alkanna pinardii Boiss.
Anchusa crispa Viv. (inclu. *A. litoreae*)
Lithodora nitida (H. Ern) R. Fernandes
Myosotis praecox Hulpfers
Myosotis rehsteineri Wartm.
Omphalodes kuzinskyana Willk.
Omphalodes littoralis Lehm.
Onosma halophilum Boiss. & Heldr.
Onosma polyphylla Ledeb.
Onosma propticum Aznav.
Onosma tornensis Javorka
Onosma troodi Kotschy
Solenanthes albanicus (Degen et al.) Degen & Baldacci
Symphytum cycladense Pawl.

CAMPANULACEAE

Asyneuma giganteum (Boiss) Bornm.
Campanula abietina Griseb et Schenk
Campanula damboldtiana Davis
Campanula gelida Kovanda
Campanula lanata Friv.
Campanula lycica Sorger & Kit Tan
Campanula morettiana Reichenb.
Campanula romanica Savul.
Campanula sabatia De Not.
Jasione lusitanica A.DC.

Physoplexis comosa (L.) Schur

Trachelium asperuloides Boiss. & Orph.

CARYOPHYLLACEAE

Arenaria nevadensis Boiss. & Reuter
Arenaria provincialis Chater & Halliday
Cerastium alsinifolium Tausch
Dianthus hypanicus Andrž.
Dianthus nitidus Waldst. et Kit.
Dianthus rupicola Biv.
Dianthus serotinus Waldst. et Kit.
Dianthus urumoffii Stoj. et Acht.
Gypsophila papillosa P. Porta
Herniaria algarvica Chaudri
Herniaria maritima Link
Minuartia smejkalii Dvorakova
Moehringia fontqueri Pau
Moehringia hypanica Grynj. et. Klok.
Moehringia jankae Griseb. ex Janka
Moehringia tammasinii Marches.
Petrocoptis grandiflora Rothm.
Petrocoptis montsicciana O.Bolos Rivas Mart.
Petrocoptis pseudoviscosa Fernandes Casas
Saponaria halophila Hedge & Hub.-Mor.
Silene cretacea Fisch. ex Spreng.
Silene furcata Raf. subsp. *angustiflora* (Rupr.) Walters
Silene hausskenchtii Heldr. ex Hausskn.
Silene hifacensis Rouy ex Willk.
Silene holzmannii Heldr. ex Boiss.
Silene mariana Pau
Silene orphanidis Boiss.
Silene pompeopolitana Gay ex Boiss.
Silene rothmaleri Pinto da Silva

Silene salsuginea Hub.-Mor.

Silene sangaria Coode & Cullen

Silene velutina Pourret ex Loisel.

CHENOPODIACEAE

Beta adanensis Pamuk. apud Aellen

Beta trojana Pamuk. apud Aellen

Kalidiopsis wagenitzii Aellen

Kochia saxicola Guss.

Microcnemum coralloides (Loscos & Pardo) subsp. *anatolicum* Wagenitz

Salicornia veneta Pignatti & Lausi

Salsola anatolica Aellen

Suaeda cucullata Aellen

CISTACEAE

Helianthemum alypoides Losa & Rivas Goday

Helianthemum arcticum (Grosser) Janch.

Helianthemum caput-felis Boiss.

Tuberaria major (Willk.) Pinto da Silva & Roseira

COMPOSITAE

Achillea glaberrima Klok.

Achillea thracica Velen.

Anacyclus latealatus Hub.-Mor.

Andryala levitomentosa (E. I. Nayardy) P. D. Sell

Anthemis glaberrima (Rech.f.) Greuter

Anthemis halophila Boiss. & Bal.

Anthemis trotzkiana Claus ex Bunge.

Artemisia granatensis Boiss.

Artemisia insipida Vill.

Artemisia laciniata Willd.

Artemisia pancicii (Janka) Ronn.

Aster pyrenaicus Desf. ex DC.France,

Aster sibiricus L.

Carduus myriacanthus Salzm. ex DC.

Carlina diae (Rech.f.) Meusel & Kastener

Carlina onopordifolia Besser

Centaurea alba L. subsp. *heldreichii* (Halacsy) Dostal (*Centaurea heldreichii* Halacsy)

Centaurea alba L. subsp. *princeps* (Boiss. & Heldr.) Gugler (*Centaurea princeps* Boiss. & Heldr.)

Centaurea akamantis Th. Georgiades & G. Chatzikyriakou

Centaurea attica Nyman subsp. *megarensis* (Halacsy & Hayek) Dostal (*Centaurea megarensis* Halacsy & Hayek)

Centaurea balearica J. D. Rodriguez

Centaurea borjae Valdes-Berm. & Rivas Goday

Centaurea citricolor Font Quer

Centaurea corymbosa Pourret

Centaurea dubjanskyi Iljin.

Centaurea hermannii F. Hermann

Centaurea horrida Badaro

Centaurea jankae Brandza

Centaurea kalambakensis Freyn & Sint.

Centaurea kartschiana Scop.

Centaurea lactiflora Halacsy

Centaurea niederi Heldr.

Centaurea peucedanifolia Boiss. & Orph.

Centaurea pineticola Iljin.

Centaurea pinnata Pau

Centaurea pontica Prodan & E. I. Nayardy

<i>Centaurea pseudoleucolepis</i> Kleop	<i>Murbeckiella sousae</i> Rothm.
<i>Centaurea pulvinata</i> (G. Blanca) G. Blanca	<i>Schivereckia podolica</i> (Besser) Andrž.
<i>Centaurea tchihatcheffii</i> Fich. & Mey.	<i>Sisymbrium cavanillesianum</i> Valdes & Castroviejo (S. matritense P. W. Ball & Heywood)
<i>Crepis crocifolia</i> Boiss. & Heldr.	<i>Sisymbrium confertum</i> Stev.
<i>Crepis granatensis</i> (Wilk) G. Blanca & M. Cueto	<i>Sisymbrium supinum</i> L.
<i>Crepis purpurea</i> Willd Bieb.	<i>Thlaspi caricense</i> A. Carlström
<i>Dendranthema zawadskyi</i> (Herb.) Tzvel.	<i>Thlaspi jankae</i> A. Kern
<i>Erigeron frigidus</i> Boiss. ex DC.	CYPERACEAE
<i>Helichrysum sibthorpii</i> Rouy	<i>Carex secalina</i> Willd. ex Wahlenb.
<i>Hymenostemma pseudanthemis</i> (Kunze) Willd.	<i>Eleocharis carniolica</i> Koch
<i>Jurinea cyanoides</i> (L.) Reichenb.	DIOSCOREACEAE
<i>Jurinea fontqueri</i> Cuatrec.	<i>Bordera chouardii</i> (Gausson) Heslot
<i>Lagoseris purpurea</i> (Willd.) Boiss.	DIPSACACEAE
<i>Lamyropsis microcephala</i> (Moris) Dittrich & Greuter	<i>Dipsacus cephalarioides</i> Mathews & Kupicha
<i>Leontodon boryi</i> Boiss. ex DC.	DROSERACEAE
<i>Leontodon microcephalus</i> (Boiss. ex DC.) Boiss.	<i>Aldrovanda vesiculosa</i> L.
<i>Leontodon sculus</i> (Guss.) Finch & Sell	ERICACEAE
<i>Ligularia sibirica</i> (L.) Cass.**	<i>Vaccinium arctostaphylos</i> L.
<i>Picris willkommii</i> (Schultz Bip.) Nyman	EUPHORBIACEAE
<i>Santolina elegans</i> Boiss. ex DC.	<i>Euphorbia margalidiana</i> Kuhbier & Lewejohann
<i>Senecio elodes</i> Boiss. ex DC.	<i>Euphorbia nevadensis</i> Boiss. & Reuter
<i>Senecio nevadensis</i> Boiss. & Reuter	GENTIANACEAE
<i>Serratula tanaitica</i> P. Smirn.	<i>Centaurium rigualii</i> Esteve Chueca
<i>Sonchus erzincanicus</i> Matthews	<i>Centaurium somedanum</i> Lainz
<i>Wagenitzia lancifolia</i> (Sieber ex Sprengel) Dostal	<i>Gentiana ligustica</i> R. de Vilm. Chopinet
CONVOLVULACEAE	<i>Gentianella anglica</i> (Pugsley) E. F. Warburg
<i>Convolvulus argyrothamnos</i> Greuter	GERANIACEAE
<i>Convolvulus pulvinatus</i> Sažad	<i>Erodium astragaloides</i> Boiss. & Reuter
CRUCIFERAE	<i>Erodium chrysanthum</i> LžHerit. ex DC.
<i>Alyssum akamasicum</i> B. L. Burt	<i>Erodium paularense</i> Fernandez-Gonzalez & Izco
<i>Alyssum borzaeanum</i> E. I. Nayardy	<i>Erodium rupicola</i> Boiss.
<i>Alyssum pyrenaicum</i> Lapeyr. (<i>Ptilotrichum pyrenaicum</i> (Lapeyr.) Boiss.)	GESNERIACEAE
<i>Arabis kennedyae</i> Meikle	<i>Haberlea rhodopensis</i> Friv.
<i>Armoracia macrocarpa</i> (Waldst. & Kit.) Kit. ex Baumg.	<i>Jankaea heldreichii</i> (Boiss.) Boiss.
<i>Aurinia uechtritziana</i> (Bomm.) Cullen et T. R. Dudley	<i>Ramonda serbica</i> Pancic
<i>Biscutella neustriaca</i> Bonnet	GRAMINEAE
<i>Boleum asperum</i> (Pers.) Desvoux	<i>Avenula hackelii</i> (Henriq) Holub
<i>Brassica glabrescens</i> Poldini	<i>Bromus bromoideus</i> (Lej.) Crepin
<i>Brassica hilarionis</i> Post	<i>Bromus grossus</i> Desf. ex DC.
<i>Brassica insularis</i> Moris	<i>Bromus interruptus</i> (Hackel) Druce
<i>Brassica macrocarpa</i> Guss.	<i>Bromus moesiacus</i> Velen
<i>Brassica sylvestris</i> (L.) Mill. subsp. <i>taurica</i> Tzvel.	<i>Bromus psammophilus</i> P.M. Smith
<i>Braya purpurascens</i> (R. Br.) Bunge	<i>Coleanthus subtilis</i> (Tratt.) Seidl
<i>Cochlearia polonica</i> Frohlich	<i>Eremopoa mardinensis</i> R. Mill
<i>Coincya rupestris</i> Rouy (<i>Hutera rupestris</i> P. Porta)	<i>Gaudinia hispanica</i> Stace & Tutin
<i>Coronopus navasii</i> Pau	<i>Micropyropsis tuberosa</i> Romero-Zarco Cabezudo
<i>Crambe koktebelica</i> (Junge) N. Busch.	<i>Poa granitica</i> Br.-Bl.
<i>Crambe litwinowii</i> K. Gross.	<i>Poa riphaea</i> (Ascherson et Graebner) Fritsch
<i>Diplotaxis ibicensis</i> (Pau) Gomez-Campo	<i>Puccinellia pungens</i> (Pau) Paunero
<i>Diplotaxis siettiana</i> Maire	<i>Stipa austroitalica</i> Martinovsky
<i>Draba dorneri</i> Heuffel	<i>Stipa bavarica</i> Martinovsky & H. Scholz
<i>Erucastrum palustre</i> (Pirona) Vis.	<i>Stipa danubialis</i> Dihoru & Roman
<i>Erysimum pieninicum</i> (Zapal.) Pawl.	<i>Stipa styriaca</i> Martinovsky
<i>Iberis arbuscula</i> Runemark	<i>Stipa syreistschikowii</i> P. Smirn.
<i>Ionopsidium acaule</i> (Desf.) Reicheimb.	<i>Trisetum subalpestre</i> (Hartm.) Neuman
<i>Ionopsidium savianum</i> (Caruel) Ball ex Arcang.	GROSSULARIACEAE
<i>Lepidium turczaninowii</i> Lipsky.	<i>Ribes sardoum</i> Martelli

HYPERICACEAE

Hypericum aciferum (Greuter) N.K.B. Robson
Hypericum salsugineum Robson & Hub.-Mor.

IRIDACEAE

Crocus abantensis T. Baytop & Mathew
Crocus cyprius Boiss. & Kotschy
Crocus etruscus Parl.
Crocus hartmannianus Holmboe
Crocus robertianus C.D. Brickell
Gladiolus felicis Mirek
Iris marsica Ricci & Colasante

LABIATAE

Dracocephalum austriacum L.
Dracocephalum ruyschiana L.
Micromeria taygetea P.H. Davis
Nepeta dirphyia (Boiss.) Heldr. ex Halacsy
Nepeta sphaciotica P.H. Davis
Origanum cordifolium (Auch. & Montbr.)
Vogel (*Amaracus cordifolium* Montr. & Auch.)
Origanum dictamnus L.
Origanum scabrum Boiss. & Heldr
Phlomis brevibracteata Turrill
Phlomis cypria Post
Rosmarinus tomentosus Huber-Morath & Maire
Salvia crassifolia Sibth. & Smith
Sideritis cypria Post
Sideritis incana L. subsp. *glauca* (Cav.) Malagarriga
Sideritis javalambrensis Pau
Sideritis serrata Cav. ex Lag.
Teucrium charidemi Sandwith
Teucrium lamiifolium DžUrv.
Teucrium lepicephalum Pau
Teucrium turredanum Losa & Rivas Goday
Thymus aznavourii Velen
Thymus camphoratus Hoffmanns. & Link
Thymus carnosus Boiss.
Thymus cephalotos L.

LEGUMINOSAE

Anthyllis hystrix Cardona, Contandr. & E. Sierra
Astragalus aitosenis Ivanisch.
Astragalus algarbiensis Coss. ex Bunge
Astragalus aquilanus Anzalone
Astragalus centralpinus Braun-Blanquet
Astragalus kungurensis Boriss.
Astragalus macrocarpus DC. subsp. *lefkarensis*
Agerer-Kirschhoff & Meikle
Astragalus maritimus Moris
Astragalus peterfii Jav.
Astragalus physocalyx Fischer
Astragalus psedopurpureus Gusul.
Astragalus setosulus Gontsch.
Astragalus tanaiticus C. Koch.
Astragalus tremolsianus Pau
Astragalus verrucosus Moris
Cytisus aeolicus Guss. ex Lindl.
Genista dorycnifolia Font Quer
Genista holopetala (Fleischm. ex Koch) Baldacci
Genista tetragona Bess.

Glycyrrhiza iconica Hub.-Mor.
Hedysarum razoumovianum Fisch. et Helm.
Ononis maweana Ball
Oxytropis deflexa (Pallas) DC. subsp. *norvegica* Nordh.
Sphaerophysa kotschyana Boiss.
Thermopsis turcica Kit Tan, Vural & Kü«üködü
Trifolium banaticum (Heuffel) Majovsky
Trifolium pachycalyx Zoh.
Trifolium saxatile All.
Trigonella arenicola Hub.-Mor.
Trigonella halophila Boiss.
Trigonella polycarpa Boiss. & Heldr.
Vicia bifoliolata J.D. Rodriguez

LENTIBULARIACEAE

Pinguicula crystallina Sibth. & Sm.
Pinguicula nevadensis (Lindb.) Casper

LILIACEAE

Allium grosii Font Quer
Allium regelianum A. Beck.
Allium vuralii Kit Tan
Androcymbium europaeum (Lange) K. Richter
Androcymbium rechingeri Greuter
Asparagus lycaonicus Davis
Asphodelus bento-rainhae Pinto da Silva
Chionodoxa lochia Meikle
Chionodoxa luciliae Boiss.
Colchicum arenarium Waldst. & Kit
Colchicum corsicum Baker
Colchicum cousturierii Greuter
Colchicum davidovii Stef.
Colchicum fominii Bordz.
Colchicum micranthum Boiss.
Fritillaria conica Boiss.
Fritillaria drenovski Degen & Stoy.
Fritillaria epirotica Turrill ex Rix
Fritillaria euboeica (Rix Doerfler) Rix
Fritillaria graeca Boiss.
Fritillaria gussichiae (Degen & Doerfler) Rix
Fritillaria montana Hoppe.
Fritillaria obliqua Ker-Gawl.
Fritillaria rhodocanakis Orph. ex Baker
Fritillaria tuntasia Heldr. ex Halacsy
Lilium jankae A. Kerner
Lilium rhodopaeum Delip.
Muscari gussonei (Parl.) Tod.
Ornithogalum reverchonii Lange
Scilla morrisii Meikle
Scilla odorata Link
Tulipa cypria Stapf
Tulipa goulimy Sealy & Turrill
Tulipa hungarica Borbas
Tulipa praecox Ten.
Tulipa sprengeri Baker

LINACEAE

Linum dolomiticum Borbas

LYTHRACEAE

Lythrum flexuosum Lag.
Lythrum thesioides M. Bieb.

MALVACEAE	Cyclamen coum Mill.
Kosteletzkya pentacarpos (L.) Ledeb.	Cyclamen kuznetzovii Kotov et Czernova.
NAJADACEAE	Cyclamen mirabile Hildebr.
Caulinia tenuissima (A. br. ex Magnus) Tzvel.	Lysimachia minoricensis J.D. Rodriguez
Najas flexilis (Willd.) Rostk. & W.L. Schmidt	Primula apennina Widmer
Najas tenuissima (A. Braun) Magnus	Primula deorum Velen.
OLEACEAE	Primula egaliksensis Wormsk.
Syringa josikaea Jacq. fil.	Primula frondosa Janka
ORCHIDACEAE	Primula glaucescens Moretti
Cephalanthera cucullata Boiss. & Heldr.	Primula palinuri Petagna
Comperia comperiana (Steven) Aschers. & Graebner	Primula spectabilis Tratt.
Cypripedium calceolus L.	Primula wulfeniana Scot subsp. baumgarteniana (Degen & Moesz) Ludi
Cactylorhiza chuhensis Renz & Taub.	Soldanella villosa Darracq
Himantoglossum caprinum (Bieb.) C. Koch.	RANUNCULACEAE
Liparis loeselii (L.) Rich.	Aconitum corsicum Gayr
Ophrys argolica Fleischm.	Aconitum flerovii Steinb.
Ophrys isaura Renz & Taub.	Aconitum lasiocarpum (Reichenb.) Gáyér
Ophrys kotschyi Fleischm. & Soo	Adonis cyllenea Boiss., Heldr. & Orph.
Ophrys lunulata Parl.	Adonis distorta Ten.
Ophrys lycia Renz & Taub.	Anemone uralensis Fisch ex DC.
Ophrys oestriphera Bieb.	Aquilegia bertolonii Schott
Ophrys taurica (Aggeenko) Nevski	Aquilegia kitaibelii Schott
Ophrys provincialis Balb.	Aquilegia ottonis Orph. ex Boiss. subsp. taygetea (Orph.) Strid
Orchis punctulata Stev. ex Lindl.	Aquilegia pyrenaica DC. subsp. cazorlensis (Heywood) Galiano & Rivas Martinez (Aquilegia cazorlensis Heywood)
Platanthera obtusata (Pursh) Lindl. subsp. oligantha (Turcz.) Hulten	Consolida samia P.H. Davis
Spiranthes aestivalis (Poiret) L.C.M. Richard	Delphinium caseyi B.L. Burt
Steenia satyrioides (Stev.) Schlechter.	Pulsatilla grandis Wend. (Pulsatilla halleri (All.) Willd. subsp. grandis (Wend.) Meikle
PAEONIACEAE	Pulsatilla patens (L.) Miller
Paeonia cambessedesii (Willk.) Willk.	Pulsatilla slavica G. Reuss
Paeonia clusii F.C. Stern subsp. rhodia (Stearn). Tzanoudakis	Ranunculus fontanus C. Presl
Paeonia officinalis L. subsp. banatica (Rochel) Soo	Ranunculus kykkoensis Meikle
Paeonia parnassica Tzanoudakis	Ranunculus weyleri Mares
Paeonia tenuifolia L.	RESEDACEAE
PALMAE	Reseda decursiva Forssk. Gibraltar
Phoenix theophrasti Greuter	ROSACEAE
PAPAVERACEAE	Crataegus dikmensis Pojark
Papaver lapponicum (Tolm.) Nordh.	Geum bulgaricum Panc.
Rupicapnos africana (Lam.) Pomel	Potentilla delphinensis Gren. & Godron
PLUMBAGINACEAE	Potentilla emilii-popii E. I. Nayardy
Armeria pseudarmeria (Murray) Mansfeld	Potentilla silesiaca Uechtr.
Armeria rouyana Daveau	Pyrus anatolica Browicz
Armeria soleirolii (Duby) Godron	RUBIACEAE
Armeria velutina Welv. ex Boiss. & Reuter	Galium cracoviense Ehrend.
Limonium anatolicum Hedge	Galium globuliferum Hub.-Mor. & Reese
Limonium tamaricoides Bokhari	Galium litorale Guss.
POLEMONIACEAE	Galium moldavicum (Dobrescu) Franco
Polemonium boreale Adams	Galium rhodopeum Velen.
POLYGONACEAE	Galium viridiflorum Boiss. & Reuter
Polygonum praelongum Coode & Cullen	SANTALACEAE
Rheum rhaponticum L.	Thesium ebracteatum Hayne
Rumex rupestris Le Gall	SAXIFRAGACEAE
POSIDONIACEAE	Saxifraga berica (Beguinot) D.A. Webb
Posidonia oceanica (L.) Delile (Med.)	Saxifraga cintrana Kuzinsky ex Willk.
PRIMULACEAE	Saxifraga florulenta Moretti
Androsace cylindrica DC.	Saxifraga hirculus L.
Androsace mathildae Levier	
Androsace pyrenaica Lam.	

<i>Saxifraga presolanensis</i> Engl.	<i>Naufraga balearica</i> Constance & Cannon
<i>Saxifraga tombeanensis</i> Boiss. ex Engl.	<i>Oenanthe conioides</i> Lange
<i>Saxifraga valdensis</i> DC.	<i>Petagnia saniculifolia</i> Guss.
<i>Saxifraga vayredana</i> Luizet	<i>Rouya polygama</i> (Desf.) Coincy
SCROPHULARIACEAE	<i>Seseli intractum</i> Boiss.
<i>Antirrhinum charidemi</i> Lange	<i>Thorella verticillatinundata</i> (Thore) Briq.
<i>Euphrasia marchesettii</i> Wettst. ex Marches.	VALERIANACEAE
<i>Linaria algarviana</i> Chav.	<i>Centranthus kellererii</i> (Stoj. Stef. et Georg.) Stoj. et Stef.
<i>Linaria ficahloana</i> Rouy	<i>Centranthus trinervis</i> (Viv.) Beguinot
<i>Linaria flava</i> (Poiret) Desf.	VIOLACEAE
<i>Linaria hellenica</i> Turrill	<i>Viola athois</i> W. Becker
<i>Linaria loeselli</i> Schweigger	<i>Viola cazorlensis</i> Gandoger
<i>Linaria ricardoi</i> Cout.	<i>Viola cryana</i> Gillot
<i>Linaria tursica</i> B. Valdes & Cabezudo	<i>Viola delphinantha</i> Boiss.
<i>Lindernia procumbens</i> (Krocker) Philcox	<i>Viola hispida</i> Lam.
<i>Odontites granatensis</i> Boiss.	<i>Viola jaubertiana</i> Mares & Vigineix
<i>Pedicularis sudetica</i> Willd.	ZANNICHELLIACEA E
<i>Verbascum aphyonense</i> Hub.-Mor.	<i>Cymodocea nodosa</i> (Ucria) Ascherson (Med.)
<i>Verbascum basivelatum</i> Hub.-Mor.	ZOSTERACEAE
<i>Verbascum cylleneum</i> (Boiss. & Heldr.) Kuntze	<i>Zostera marina</i> L. (Med.)
<i>Verbascum degenii</i> Hal.	BRYOPHYTA
<i>Verbascum purpureum</i> (Janka) Huber-Morath	BRYOPSIDA: ANTHOCEROTAE
<i>Verbascum stepporum</i> Hub.-Mor.	ANTHOCEROTACEAE
<i>Veronica euxina</i> Turrill	<i>Notothylas orbicularis</i> (Schwein.) Sull.
<i>Veronica oetaea</i> L.-A. Gustavsson	BRYOPSIDA: HEPATICAE
<i>Veronica turrrilliana</i> Stoj. et Stef.	AYTONIACEAE
SELAGINACEAE	<i>Mannia triandra</i> (Scop.) Grolle
<i>Globularia stygia</i> Orph. ex Boiss.	CEPHALOZIACEAE
SOLANACEAE	<i>Cephalozia macounii</i> (Aust.) Aust.
<i>Atropa baetica</i> Willk.	CONDONIACEAE
<i>Mandragora officinarum</i> L.	<i>Petalophyllum ralfsii</i> (Wils.) Nees et Gott. ex Lehm.
THYMELAEACEAE	FRULLANIACEAE
<i>Daphne arbuscula</i> Celak.	<i>Frullania parvistipula</i> Steph.
<i>Daphne petraea</i> Leybold	GYMNOMITRIACEAE
<i>Daphne rodriguezii</i> Texidor	<i>Marsupella profunda</i> Lindb.
<i>Thymelea broterana</i> Coutinho	JUNGERMANNIACEAE
TRAPACEAE	<i>Jungermannia handelii</i> (Schiffn.) Amak.
<i>Trapa natans</i> L.	RICCIACEAE
TYPHACEAE	<i>Riccia breidlerii</i> Jur. ex Steph.
<i>Typha minima</i> Funk	RIELLACEAE
<i>Typha shuttleworthii</i> Koch & Sonder	<i>Riella helicophylla</i> (Mont.) Hook.
ULMACEAE	SCAPANIACEAE
<i>Zelkova abelicea</i> (Lam.) Boiss.	<i>Scapania massalongi</i> (K. Muell.) K. Muell.
UMBELLIFERAE	BRYOPSIDA: MUSCI
<i>Angelica heterocarpa</i> Lloyd	AMBLYSTEGIACEAE
<i>Angelica palustris</i> (Besser) Hoffman	<i>Drepanocladus vernicosus</i> (Mitt.) Warnst.
<i>Apium bermejoi</i> Llorens	BRUCHIACEAE
<i>Apium repens</i> (Jacq.) Lag.	<i>Bruchia vogesiaca</i> Schwaegr.
<i>Athamanta cortiana</i> Ferrarini	BUXBAUMIACEAE
<i>Bupleurum capillare</i> Boiss. & Heldr.	<i>Buxbaumia viridis</i> (Moug. ex. Lam. & DC.)
<i>Bupleurum dianthifolium</i> Guss.	Brid. ex Moug. & Nestl.
<i>Bupleurum kakiskalae</i> Greuter	DICRANACEAE
<i>Eryngium alpinum</i> L.	<i>Actrytlocarpus alpinus</i> (Schimp. ex Milde) Lindb.
<i>Eryngium viviparum</i> Gay	<i>Cynodontium suecicum</i> (H. Arn. & C. Jens.) I. Hag.
<i>Ferula halophila</i> H. Pesmen	<i>Dicranum viride</i> (Sull. & Lesq.) Lindb.
<i>Ferula orientalis</i> L.	FONTINALACEAE
<i>Ferula sadleriana</i> Ledebour	<i>Dichelyma capillaceum</i> (With.) Myr.
<i>Laserpitium longiradium</i> Boiss.	FUNARIACEAE

Pyramidula tetragona (Brid.) Brid.
HOOKERIAACEAE
Distichophyllum carinatum Dix. & Nich.
MEESIAACEAE
Meesia longiseta Hedw.
ORTHOTRICHACEAE
Orthotrichum rogeri Brid.
SPHAGNACEAE
Sphagnum pylaisii Brid.
SPLACHNACEAE
Tayloria rudolphiana (Garov.) B. S. G.

ALGAE

CHLOROPHYTA
Caulerpa ollivieri (Med.)
FUCOPHYCEA
Cystoseira amentacea (inclus var. stricta et var. spicata) (Med.)
Cystoseira mediterranea (Med.)
Cystoseira sedoides (Med.)
Cystoseira spinosa (inclus C. adriatica) (Med.)
Cystoseira zosteroides (Med.)
Laminaria rodriguezii (Med.)
Laminaria ochroleuca (Med.)
RHODOPHYTA
Goniolithon byssoides (Med.)
Lithophyllum lichenoides (Med.)
Ptilophora mediterranea (Med.)
Schimmelmannia schousboei = S. ornata (Med.)

DODATAK I (NASTAVAK)

STROGO ZAŠTIĆENE BILJNE VRSTE

ENDEMIČNE VRSTE MAKARONEZIJSKE REGIJE

PTERIDOPHYTA

ASPLENIACEAE
Asplenium azoricum Lovis
DRYOPTERIDACEAE
Polystichum drepanum (Swartz) C. Presl
HYMENOPHYLLACEAE
Hymenophyllum maderense Gibby & Lowis
ISOETACEAE
Isoetes azorica Durieu ex Milde
LYCOPODIACEAE
Diphasium maderense (Wilce) Rothm.
MARSILEACEAE
Marsilea azorica Launert

GYMNOSPERMAE

CUPRESACEAE
Juniperus bervifolia (Seub.) Antoine

ANGIOSPERMAE

AGAVACEAE
Dracaena draco (L.) L.
ASCLEPIADACEAE
Caralluma burchardii N. E. Brown
Ceropegia chrysantha Svent.
BERBERIDACEAE
Berberis maderensis Lowe
BORAGINACEAE
Echium gentianoides Webb ex Coincy
Echium handiense Svent.
Echium pininana Webb et Berth.

Myosotis azorica H. C. Watson
Myosotis maritima Hochst. ex Seub.
CAMPANULACEAE
Azorina vidalii (H. C. Watson) Feer
Musschia aurea (L. f.) DC.
Musschia wollastonii Lowe
CAPRIFOLIACEAE
Sambucus palmensis Link
CARYOPHYLLACEAE
Cerastium azoricum Hochst.
Silene nocteolens Webb et Berth
CISTACEAE
Cistus chinamadensis Banares & Romero
Helianthemum bystropogophyllum Svent.
Helianthemum teneriffae Cosson
COMPOSITAE
Andryala crithmifolia Ait.
Argyranthemum lidii Humphries
Argyranthemum pinnatifidum (L. F.) Lowe subsp. succulentum
(Lowe) Humphries
Argyranthemum winterii (Svent.) Humphries
Atractylis arbuscula Svent. & Michaelis
Atractylis preauxiana Schultz Bip.
Bellis azorica Hochst. ex. Seub.
Calendula maderensis Dc.
Cheirolophus duranii (Burchard) Holub
Cheirolophus falcisectus Montelongo et Moraleda
Cheirolophus ghomerythus (Svent.) Holub
Cheirolophus junonianus (Svent.) Holub
Cheirolophus metlesiscii Montelongo
Cheirolophus santosabreu Santos
Cheirolophus satarataensis (Svent.) Holub
Cheirolophus tagananensis (Svent.) Holub
Helichrysum monogynum B. L. Burth. & Sunding
Helichrysum gossypinum Webb
Hypochoeris oligocephala (Svent. & D. Bramwell) Lack
Lactuca watsoniana Trelease
Leotodon filii (Hochst. ex Seub.) Paiva & Orm.
Onopordum carduelinum Bolle
Onopordum nogalesii Svent.
Pericallis hadrosoma Svent.
Pericallis malvifolia (L'ŽHér) B. Nord.
Phagnalon benettii Lowe
Senecio hermosae Pitard
Sonchus gandogeri Pitard
Stemmacantha cynaroides
Sventania bupleuroides Font Quer
Tanacetum ožshanahanii Febles. Marrero et Suárez.
Tanacetum ptarmiciflorum (Webb) Schultz Bip.
Tolpis glabrescens Kämmer
CONVOLVULACEAE
Convolvulus caput-medusae Lowe
Convolvulus lopez-socasi Svent.
Convolvulus massonii A. Dietr.
Pharbitis preauxii Webb
CRASSULACEAE
Aeonium balsamiferum Webb et Berth.
Aeonium gomerense Praeger

Aeonium saundersii Bolle	Myrica rivis-martinezii Santos.
Aichrysum dumosum (Lowe) Praeg.	OLEACEAE
Monanthes wildpretii Banares & Scholz	Jasminum azoricum L.
CRUCIFERAE	Picconia azorica (Tutin) Knbol.
Crambe arborea Webb ex Christ	ORCHIDACEAE
Crambe laevigata DC. ex Christ	Barlia metlesicsiaca Teschner
Crambe scoparia Svent.	Goodyera macrophylla Lowe
Crambe sventenii B. Petters. ex Bramw. & Sunding	Orchis scopulorum Summerh.
Parolinia schizogynoides Svent.	PITTOSPORACEAE
Sinapidendron sempervivifolium Mnzs.	Pittosporum coriaceum Dryander ex Aiton
CYPERACEAE	PLANTAGINACEAE
Carex malato-belizii Raymond	Plantago famarae Svent.
DIPSACACEAE	Plantago malato-belizii Lawalree
Scabiosa nitens Roem. & Schult.	PLUMBAGINACEAE
ERICACEAE	Limonium arborescens (Brouss.) Kuntze
Daboecia azorica Tutin & Warb.	Limonium dendroides Svent.
Erica scoparia L. subsp. azorica (Hochst.) D. A. Webb	Limonium fruticans (Webb) O. Kuntze
EUPHORBIACEAE	Limonium perezii Stapf
Euphorbia bourgaeana Gay ex Boiss.	Limonium preauxii (Webb et Bert.) O. Kuntze
Euphorbia handiensis Burchard	Limonium spetabile (Svent.) Kunkel & Sunding
Euphorbia lambii Svent.	Limonium sventenii Santos & Fernandez Galvan
Euphorbia stygiana H. C. Watson	POLYGONACEAE
GERANIACEAE	Rumex azoricus Rech.
Geranium maderense Yeo	RHAMNACEAE
GRAMINEAE	Frangula azorica Tutin
Agrostis gracililaxa Franco	ROSACEAE
Deschampsia maderensis (Hack. et Bornm.) Buschm.	Bencomia brachystachya Svent.
Phalaris maderensis (Mnzs.) Mnzs.	Bencomia exstipulata Svent.
LABIATAE	Bencomia sphaerocarpa Svent.
Micromeria glomerata P. Pérez	Chamaemeles coriacea Lindl.
Micromeria leucantha Svent. ex Pérez	Dendriopoterium pulidoi Svent.
Salvia herbanica Santos & Fernández	Marcetella maderensis (Bornm.) Svent.
Sideritis cystosiphon Svent.	Prunus lusitanica subsp. azorica (Mouli.) Franco
Sideritis discolor (Webb ex de Noe) Bolle	RUTACEAE
Sideritis infernalis Bolle	Ruta microcarpa Svent.
Sideritis marmorea Bolle.	SANTALACEAE
Teucrium abutiloides lžHer.	Kunkeliella canariensis Stearn
LEGUMINOSAE	Kunkeliella psilotoclada (Svent.) Stearn
Adenocarpus ombriosus Ceb. & Ort.	Kunkeliella subsucculenta Kammer
Anthyllis lemanniana Lowe	SAPOTACEAE
Anagyris latifolia Brouss. ex Willd.	Sideroxylon marmulano Banks ex Lowe
Cicer canariensis Santos & Gweil	SAXIFRAGACEAE
Dorycnium spectabile Webb & Berthel.	Saxifraga portosanctana Boiss.
Gertista benehoavensis (Bolle ex Svent.) Del Arco	SCROPHULARIACEAE
Lotus azoricus P. W. Ball	Euphrasia azorica H. C. Watson
Lotus callis-viridis D. Branwell & D. H. Davis	Euphrasia grandiflora Hochst.
Lotus eremiticus Santos	Isoplexis chalcantha Svent. & OžShanahan
Lotus kunkelii (E. Chueca) D. Bramwell et al.	Isoplexis isabelliana (Webb & Berthel.) Masferrer
Lotus maculatus Breitfeld	SELAGINACEAE
Lotus pyranthus P. Perez	Globularia ascanii D. Bramwell & Kunkel
Teline nervosa (Esteve) A. Hansen et Sund.	Globularia sarccophylla Svent.
Teline rosmarinifolia Webb & Berthel.	SOLANACEAE
Teline salsoloides Arco & Acebes.	Solanum lidii Sunding
Vicia dennesiana H. C. Watson	UMBELLIFERAE
LILIACEAE	Ammi trifoliatum (Wats.) Trel.
Androcymbium psammophilum Svent.	Bunium brevifolium Lowe
Smilax divaricata Sol. ex Wats.	Bupleurum handiense (Bolle) Kunkel
MYRICACEAE	Chaerophyllum azoricum Trel.

Monizia edulis Lowe
Ferula latipinna Santos
Sanicula azorica Gunthn. ex Seub.
VIOLACEAE

Viola paradoxa Lowe

BRYOPHYTA

BRYOPSIDA: MUSCI

ECHINODIACEAE

Echinodium spinosum (Mitt.) Jur.

POTTIACEAE

Bryoerythrophyllum machadoanum (Sergio) M. Hill

THAMNIACEAE

Thamnobryum fernandesii Sergio

DODATAK II.

STROGO ZAŠTIĆENE ŽIVOTINJSKE VRSTE

KIČMENJACI

(Med.) = u Sredozemlju

Sisari

INSECTIVORA

Erinaceidae

* *Atelerix algirus* (*Erinaceus algirus*)

Soricidae

* *Crocidura suaveolens ariadne* (*Crocidura ariadne*)

* *Crocidura russula cypria* (*Crocidura cypria*)

Crocidura canariensis

Talpidae

Desmana moschata

Galemys pyrenaicus (*Desmana pyrenaica*)

MICROCHIROPTERA

sve vrste osim *Pipistrellus pipistrellus*

RODENTIA

Sciuridae

Pteromys volans (*Sciuropterus russicus*)

Sciurus anomalus

* *Spermophilus citellus* (*Citellus citellus*)

Spermophilus suslicus (*Citellus suslicus*)

Muridae

Cricetus cricetus

Mesocricetus newtoni

* *Microtus bavaricus* (*Pitymys bavaricus*)

Microtus cabrerae

Microtus tatricus

Spalax graecus

Gliridae

Dryomys laniger

Myomimus roachi (*Myomimus bulgaricus*)

Zapodidae

Sicista betulina

Sicista subtilis

Hystricidae

Hystrix cristata

CARNIVORA

Canidae

Alopex lagopus

Canis lupus

Cuon alpinus

Ursidae

sve vrste

Mustelidae

Gulo gulo

Lutra lutra

Mustela eversmannii

Mustela lutreola (*Lutreola lutreola*)

Vormela peregusna

Felidae

Caracal caracal

Felis silvestris

* *Lynx pardinus* (*Lynx pardina*)

Panthera pardus

Panthera tigris

Odobenidae

Odobenus rosmarus

Phocidae

Monachus monachus

Phoca hispida saimensis

Phoca hispida ladogensis

ARTIODACTYLA

Cervidae

Cervus elaphus corsicanus

Bovidae

Capra aegagrus

Capra pyrenaica pyrenaica

Gazella dorcas

Gazella subgutturosa

Ovibos moschatus

Rupicapra rupicapra ornata

CETACEA

Monodontidae

Monodon monoceros

Delphinidae

Delphinus delphis

Globicephala macrorhynchus

Globicephala melas

Grampus griseus

Lagenorhynchus acutus

Lagenorhynchus albirostris

Orcinus orca

Pseudorca crassidens

Stenella coeruleoalba

Stenella frontalis

Steno bredanensis

Tursiops truncatus (*tursio*)

Phocaenidae

Phocoena phocoena

Physeteridae

Kogia breviceps

Kogia simus (Med.)

Physeter macrocephalus (Med.)

Ziphiidae

Hyperoodon rostratus

Mesoplodon bidens

Mesoplodon densirostris (Med.)

Mesoplodon mirus

Ziphius cavirostris

Balaenopteridae

Balaenoptera acutorostrata (Med.)

Balaenoptera borealis (Med.)	Cygnus cygnus
Balaenoptera edeni	Histrionicus histrionicus
Balaenoptera physalus	Marmaronetta (Anas) angustirostris
Megaptera novaeangliae (longimana, nodosa)	Mergus albellus
Sibbaldus (Balaenoptera) musculus	Oxyura leucocephala
<i>Balaenidae</i>	Polysticta stelleri
Balaena mysticetus	Somateria spectabilis
Eubalaena glacialis	Tadorna ferruginea
Ptice	Tadorna tadorna
GA VIIFORMES	FALCONIFORMES
<i>Gaviidae</i>	sve vrste
sve vrste	GALLIFORMES
PODICIPEDIFORMES	<i>Tetraonidae</i>
<i>Podicipedidae</i>	Tetrao urogallus cantabricus
Podiceps auritus	GRUIFORMES
Podiceps grisigena	<i>Turnicidae</i>
Podiceps nigricollis (caspius)	Turnix sylvatica
Podiceps ruficollis	<i>Gruidae</i>
PROCELLARIIFORMES	sve vrste
<i>Hydrobatidae</i>	<i>Rallidae</i>
sve vrste	Crex crex
<i>Procellariidae</i>	Fulica cristata
Bulweria bulwerii	Porphyrio porphyrio
Procellaria diomedea	Porzana parva
Pterodroma feae	Porzana porzana
Pterodroma madeira	Porzana pusilla
Puffinus assimilis baroli	<i>Otididae</i>
Puffinus puffinus	sve vrste
Puffinus yelkouan	CHARADRIIFORMES
PELECANIFORMES	<i>Charadriidae</i>
<i>Phalacrocoracidae</i>	Arenaria interpres
Phalacrocorax aristotelis (Med.)	Charadrius alexandrinus
Phalacrocorax pygmaeus	Charadrius dubius
<i>Pelecanidae</i>	Charadrius hiaticula
sve vrste	Charadrius leschenaulti
CICONIIFORMES	Eudromias morinellus
<i>Ardeidae</i>	Hoplopterus spinosus
Ardea purpurea	<i>Scolopacidae</i>
Ardeola ralloides	Calidris alba
Botaurus stellaris	Calidris alpina
Bulbucus (Ardeola) ibis	Calidris ferruginea
Casmerodius albus (Egretta alba)	Calidris maritima
Egretta garzetta	Calidris minuta
Ixobrychus minutus	Calidris temminckii
Nycticorax nycticorax	Gallinago media
<i>Ciconiidae</i>	Limicola falcinellus
sve vrste	Numenius tenuirostris
<i>Threskiornithidae</i>	Tringa cinerea
sve vrste	Tringa glareola
<i>Phoenicopteridae</i>	Tringa hypoleucos
Phoenicopterus ruber	Tringa ochropus
ANSERIFORMES	Tringa stagnatilis
<i>Anatidae</i>	<i>Recurvirostridae</i>
Anser erythropus	sve vrste
Branta leucopsis	<i>Phalaropodidae</i>
Branta ruficollis	sve vrste
Bucephala islandica	<i>Burhinidae</i>
Cygnus bewickii (columbianus)	Burhinus oedicephalus

<i>Glareolidae</i>	<i>Galerida theklae</i>
sve vrste	<i>Melanocorypha bimaculata</i>
<i>Laridae</i>	<i>Melanocorypha calandra</i>
<i>Chlidonias hybrida</i>	<i>Melanocorypha leucoptera</i>
<i>Chlidonias leucopterus</i>	<i>Melanocorypha yeltoniensis</i>
<i>Chlidonias niger</i>	<i>Hirundinidae</i>
<i>Gelochelidon nilotica</i>	sve vrste
<i>Hydroprogne caspia</i>	<i>Motacillidae</i>
<i>Larus audouinii</i>	sve vrste
<i>Larus genei</i>	<i>Pycnonotidae</i>
<i>Larus melanocephalus</i>	<i>Pycnonotus barbatus v.</i>
<i>Larus minutus</i>	<i>Laniidae</i>
<i>Larus (Xenia) sabini</i>	sve vrste
<i>Pagophila eburnea</i>	<i>Bombycillidae</i>
<i>Sterna albifrons</i>	<i>Bombycilla garrulus</i>
<i>Sterna dougallii</i>	<i>Cinclidae</i>
<i>Sterna hirundo</i>	<i>Cinclus cinclus</i>
<i>Sterna paradisaea (macrura)</i>	<i>Troglodytidae</i>
<i>Sterna sandvicensis</i>	<i>Troglodytes troglodytes</i>
COLUMBIFORMES	<i>Prunellidae</i>
<i>Pteroclididae</i>	sve vrste
sve vrste	<i>Muscicapidae</i>
<i>Columbidae</i>	<i>Turdinae</i>
<i>Columba bollii</i>	<i>Cercotrichas galactotes</i>
<i>Columba junoniae</i>	<i>Erithacus rubecula</i>
CUCULIFORMES	<i>Irania gutturalis</i>
<i>Cuculidae</i>	<i>Luscinia luscinia</i>
<i>Clamator glandarius</i>	<i>Luscinia megarhynchos</i>
STRIGIFORMES	<i>Luscinia (Cyanosylvia) svecica</i>
sve vrste	<i>Monticola saxatilis</i>
CAPRIMULGIFORMES	<i>Monticola solitarius</i>
<i>Caprimulgidae</i>	<i>Oenanthe finischiei</i>
sve vrste	<i>Oenanthe hispanica</i>
APODIFORMES	<i>Oenanthe isabellina</i>
<i>Apodidae</i>	<i>Oenanthe leucura</i>
<i>Apus caffer</i>	<i>Oenanthe oenanthe</i>
<i>Apus melba</i>	<i>Oenanthe pleschanka (leucomela)</i>
<i>Apus pallidus</i>	<i>Phoenicurus ochruros</i>
<i>Apus unicolor</i>	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>
CORACIIFORMES	<i>Saxicola dactylae</i>
<i>Alcedinidae</i>	<i>Saxicola rubetra</i>
<i>Alcedo atthis</i>	<i>Saxicola torquata</i>
<i>Ceryle rudis</i>	<i>Tarsiger cyanurus</i>
<i>Halcyon smyrnensis</i>	<i>Turdus torquatus</i>
<i>Meropidae</i>	<i>Sylviinae</i>
<i>Merops apiaster</i>	sve vrste
<i>Coraciidae</i>	<i>Regulinae</i>
<i>Coracias garrulus</i>	sve vrste
<i>Upopidae</i>	<i>Muscicapinae</i>
<i>Upopa epops</i>	sve vrste
PICIFORMES	<i>Timaliinae</i>
sve vrste	<i>Panurus biarmicus</i>
PASSERIFORMES	<i>Paridae</i>
<i>Alaudidae</i>	sve vrste
<i>Calandrella brachydactyla</i>	<i>Sittidae</i>
<i>Calandrella rufescens</i>	sve vrste
<i>Chersophilus duponti</i>	<i>Certhiidae</i>
<i>Eremophila alpestris</i>	sve vrste

<i>Emberizidae</i>	<i>Dermochelys coriacea</i>
<i>Calcarius lapponicus</i>	<i>Cheloniidae</i>
<i>Emberiza aureola</i>	<i>Caretta caretta</i>
<i>Emberiza caesia</i>	<i>Chelonia mydas</i>
<i>Emberiza cia</i>	<i>Eretmochelys imbricata</i>
<i>Emberiza cineracea</i>	<i>Lepidochelys kempii</i>
<i>Emberiza cirrus</i>	<i>Trionychidae</i>
<i>Emberiza citrinella</i>	<i>Rafetus euphraticus</i>
<i>Emberiza leucocephala</i>	<i>Trionyx triunguis</i>
<i>Emberiza melanocephala</i>	SAURIA
<i>Emberiza pusilla</i>	<i>Gekkonidae</i>
<i>Emberiza rustica</i>	<i>Cyrtodactylus kotschy</i>
<i>Emberiza schoeniclus</i>	<i>Phyllodactylus europaeus</i>
<i>Plectrophenax nivalis</i>	<i>Tarentola angustimentalis</i>
<i>Fringillidae</i>	<i>Tarentola boettgeri</i>
<i>Carduelis cannabina</i>	<i>Tarentola delalandii</i>
<i>Carduelis carduelis</i>	<i>Tarentola gomerensis</i>
<i>Carduelis chloris</i>	<i>Agamidae</i>
<i>Carduelis flammea</i>	* <i>Stellio stellio</i> (<i>Agama stellio</i>)
<i>Carduelis flavirostris</i>	<i>Chamaeleontidae</i>
<i>Carduelis hornemanni</i>	<i>Chamaeleo chamaeleon</i>
<i>Carduelis spinus</i>	<i>Lacertidae</i>
<i>Carpodacus erythrinus</i>	<i>Algyroides fitzingeri</i>
<i>Coccothraustes coccothraustes</i>	<i>Algyroides marchi</i>
<i>Fringilla teydea</i>	<i>Algyroides moreoticus</i>
<i>Loxia curvirostra</i>	<i>Algyroides nigropunctatus</i>
<i>Loxia leucoptera</i>	* <i>Archaeolacerta bedriagae</i> (<i>Lacerta bedriagae</i>)
<i>Loxia pityopsittacus</i>	* <i>Archaeolacerta monticola</i> (<i>Lacerta monticola</i>)
<i>Loxia scotica</i>	<i>Gallotia galloti</i>
<i>Pinicola enucleator</i>	* <i>Gallotia simonyi</i> (<i>Lacerta simonyi</i>)
<i>Phodopechys githaginea</i>	<i>Gallotia stehlini</i>
<i>Serinus citrinella</i>	<i>Lacerta agilis</i>
<i>Cerinus pusillus</i>	<i>Lacerta clarkorum</i>
<i>Serinus serinus</i>	<i>Lacerta dugesii</i>
<i>Ploceidae</i>	<i>Lacerta graeca</i>
<i>Montifringilla nivalis</i>	<i>Lacerta horvathi</i>
<i>Petronia petronia</i>	<i>Lacerta lepida</i>
<i>Sturnidae</i>	<i>Lacerta parva</i>
<i>Sturnus roseus</i>	<i>Lacerta princeps</i>
<i>Sturnus unicolor</i>	<i>Lacerta schreiberi</i>
<i>Oriolidae</i>	<i>Lacerta trilineata</i>
<i>Oriolus oriolus</i>	<i>Lacerta viridis</i>
<i>Corvidae</i>	<i>Ophisops elegans</i>
<i>Cyanopica cyanus</i>	<i>Podarcis erhardii</i>
<i>Nucifraga caryocatactes</i>	<i>Podarcis filfolensis</i>
<i>Perisoreus infaustus</i>	<i>Podarcis lilfordi</i>
<i>Pyrrhocorax graculus</i>	<i>Podarcis melisellensis</i>
<i>Pyrrhocorax pyrrhocorax</i>	<i>Podarcis milensis</i>
Gmizavci	<i>Podarcis muralis</i>
TESTUDINES	<i>Podarcis peloponnesiaca</i>
<i>Testudinidae</i>	<i>Podarcis pityusensis</i>
<i>Testudo graeca</i>	<i>Podarcis sicula</i>
<i>Testudo hermanni</i>	<i>Podarcis taurica</i>
<i>Testudo marginata</i>	<i>Podarcis tiliguerta</i>
<i>Emydidae</i>	<i>Podarcis wagleriana</i>
<i>Emys orbicularis</i>	<i>Anguidae</i>
<i>Mauremys caspica</i>	<i>Ophisaurus apodus</i>
<i>Dermochelyidae</i>	<i>Scincidae</i>

Ablepharus kitaibelii	<i>Discoglossidae</i>
Chalcides bedriagai	<i>Alytes cisternasii</i>
Chalcides ocellatus	<i>Alytes muletensis</i>
Chalcides seclineatus	<i>Alytes obstetricans</i>
* Chalcides simonyi (Chalcides occidentalis)	<i>Bombina bombina</i>
Chalcides viridianus	<i>Bombina variegata</i>
Ophiomorus punctatissimus	<i>Discoglossus galganoi</i>
OPHIDIA	<i>Discoglossus jeanneae</i>
<i>Colubridae</i>	<i>Discoglossus montalentii</i>
Coluber cypriensis	<i>Discoglossus pictus</i>
Coluber gemonensis	<i>Discoglossus sardus</i>
Coluber hippocrepis	<i>Neurergus crocatus</i>
* Coluber jugularis2	<i>Neurergus strauchi</i>
* Coluber najadum	<i>Pelobatidae</i>
Coluber viridiflavus	<i>Pelobates cultripes</i>
Coronella austriaca	<i>Pelobates fuscus</i>
Elaphe longissima	<i>Pelodytes caucasicus</i>
Elaphe quatuorlineata	<i>Pelobates syriacus</i>
Elaphe situla	<i>Bufo calanita</i>
Natrix megalcephala	<i>Bufo viridis</i>
Natrix tessellata	<i>Hylidae</i>
Telescopus fallax	<i>Hyla arborea</i>
<i>Viperidae</i>	<i>Hyla meridionalis</i>
Vipera albizona	<i>Hyla sarda</i>
Vipera ammodytes	<i>Ranidae</i>
Vipera barani	<i>Rana arvalis</i>
Vipera kaznakovi	<i>Rana dalmatina</i>
Vipera latasti	<i>Rana holtzi</i>
* Vipera labetina4	<i>Rana iberica</i>
Vipera pontica	<i>Rana italica</i>
Vipera ursinii	<i>Rana latastei</i>
Vipera wagneri	Ribe
Vipera xanthina	CHONDRICHTHYES
Vodozemci	PLEUROTREMATA
CAUDATA	<i>Cetorhinidae</i>
<i>Salamandridae</i>	<i>Cethorinus maximus (Med.)</i>
Chioglossa lusitanica	<i>Lamnidae</i>
Euproctus asper	<i>Carcharodon carcharias (Med.)</i>
Euproctus montanus	OSTEICHTHYES
Euproctus platycephalus	PETROMYZONIFORMES
* Mertensiella luschani (Salamandra luschani)	<i>Petromyzonidae</i>
* Salamandra atra5	<i>Lethenteron zanandrai (Med.)</i>
Salamandrina terdigitata	ACIPENSERIFORMES
Triturus carnifex	<i>Acipenseridae</i>
Triturus cristatus	<i>Acipenser naccarii</i>
Triturus dobrogicus	<i>Acipenser sturio (Med.)</i>
Triturus italicus	<i>Huso huso (Med.)</i>
Triturus karelinii	SALMONIFORMES
Triturus montandoni	<i>Umbridae</i>
<i>Plethodontidae</i>	<i>Umbra krameri</i>
* Speleomantes flavus (Hydromantes flavus)	CYPRINIFORMES
* Speleomantes genei (Hydromantes genei)	<i>Cyprinidae</i>
* Speleomantes imperialis (Hydromantes imperialis)	<i>Pomatoschistus canestrinii (Med.)</i>
* Speleomantes italicus (Hydromantes italicus)	<i>Pomatoschistus tortonesei (Med.)</i>
* Speleomantes supramontis (Hydromantes supramontis)	SYNENTOGNATHI
<i>Proteidae</i>	<i>Belonidae</i>
Proteus anguinus	<i>Hippocampus hippocampus (Med.)</i>
ANURA	

Hippocampus ramulosus (Med.)	Hypodryas maturna
ATHERINIFORMES	Lopinga achine
<i>Cyprinodontidae</i>	Lycaena dispar
Aphanius fasciatus (Med.)	Maculinea arion
Aphanius iberus (Med.)	Maculinea nausithous
Valencia hispanica	Maculinea teleius
Valencia letourneuxi	Melanargia arge
PERCIFORMES	Papilio alexanor
<i>Percidae</i>	Papilio hospiton
Zingel asper	Parnassius apollo
CHIMARIFORMES	Parnassius mnemosyne
<i>Chimaeridae</i>	Plebicula golgus
Mobula mobular (Med.)	Polyommatus galloi
BESKIČMENJACI	Polyommatus humedasa
Člankonošci /Zglavkari	Proserpinus proserpina
INSECTA	Zerynthia polyxena
<i>Mantodea</i>	ARACHNIDA
Apteromantis aptera	<i>Araneae</i>
<i>Odonata</i>	Macrothele calpeiana
Aeshna viridis	CRUSTACEA
Brachythemis fuscopalliat	<i>Decapoda</i>
Calopteryx syriaca	Ocyrops cursor (Med.)
Coenagrion freyi	Pachyplasma giganteum (Med.)
Coenagrion mercuriale	Mekušci
Cordulegaster trinacria	GASTROPODA
Gomphus graslinii	<i>Dytocardia</i>
Leucorrhinia albifrons	Gibbula nivosa (Med.)
Leucorrhinia caudalis	Patella ferruginea (Med.)
Leucorrhinia pectoralis	Patella nigra (Med.)
Lindenia tetraphylla	<i>Monotocardia</i>
Macromia splendens	Charonia rubicunda (= C. lampas = C. nodiferum) (Med.)
Ophiogomphus cecilia	Charonia tritonis (= C. seguenziae) (Med.)
Oxygastra curtisii	Dendropoma petraeum (Med.)
Stylurus (=Gomphus) flavipes	Erosaria spurca (Med.)
Sympecma braueri	Luria lurida (=Cypraea lurida) (Med.)
<i>Orthoptera</i>	Mitra zonata (Med.)
Baetica ustulata	Ranella olearia (Med.)
Saga pedo	Schilderia achatidea (Med.)
<i>Coleoptera</i>	Tonna galea (Med.)
Buprestis splendens	Zonaria pyrum (Med.)
Carabus olympiae	<i>Stylommatophora</i>
Cerambyx cerdo	Caseolus calculus
Cucujus cinnaberinus	Caseolus commixta
Dytiscus latissimus	Caseolus sphaerula
Graphoderus bilineatus	Discus defloratus 6
Osmoderma eremita	Discus guerinianus
Rosalia alpina	Discula leacockiana
<i>Lepidoptera</i>	Discula tabellata
Apatura metis	Discula testudinalis
Coenonympha hero	Discula turricula
Coenonympha oedippus	Elona quimperiana
Erebia calcaria	Geomalacus maculosus
Erebia christi	Geomitra moniziana
Erebia sudetica	Helix subplicata
Eriogaster catax	Leiostyla abbreviata
Euphydryas (Eurodryas) aurinia	Leiostyla cassida
Fabriciana elisa	Leiostyla comeocostata
Hyles hippophaes	Leiostyla gibba

Leiostyla lamellosa
BIVALVIA
Unionoida
Margaritifera auricularia
Mytiloida
Lithophaga lithophaga (Med.)
Pinna pernula (Med.)
Myoidea
Pholas dactylus (Med.)
Bodljari/Bodljikaši
ASTERIDAE
Asterina pancerii (Med.)
Ophidiaster ophidianus (Med.)
ECHINIDAE
Centrostephanus longispinus (Med.)
Žarnjaci
HYDROZOA
Errina aspera (Med.)
ANTHOZOA
Astroides calycularis (Med.)
Gerardia savaglia (Med.)
Spužve
PORIFERA
Aplysina cavernicola (Med.)
Asbestopluma hypogea (Med.)
Axinelle polyplod' des (Med.)
Petrobionta massiliana (Med.)

Bilješke uz Dodatak II.

3. decembra 1993. Stalni odbor Konvencije je usvojio slijedeću Preporuku (No. 39 (1993.)):

Stalni odbor Konvencije o zaštiti evropskih divljih vrsta i prirodnih staništa na osnovu člana 14. Konvencije, preporučuje strankama da u vezi sa provedbom Konvencije razmotre slijedeće tehničke bilješke. U slučajevima kad je ime vrste promijenjeno u novije ime, stavljena je uz njega zvjezdica, a staro ime je navedeno u zagradama. Brojčane oznake navode se u slučajevima novih taksonomskih izmjena za neke srodnike.

1. *Mauremys caspica* je razdvojena u dvije nove vrste:

Mauremys caspica

Mauremys leprosa (*Mauremys caspica leprosa*)

2. *Coluber jugularis* je razdvojena u dvije nove vrste:

Coluber jugularis

Coluber caspicus (*Coluber jugularis caspicus*)

3. *Coluber najadum* je razdvojena u dvije nove vrste

Coluber najadum

Coluber rubriceps (*Coluber najadum rubriceps*)

4. *Vipera lebetina* je razdvojena u dvije nove vrste:

Vipera lebetina

Vipera schweizeri (*Vipera lebetina schweizeri*)

5. *Salamandra atra* je razdvojena u dvije nove vrste

Salamandra atra

Salamandra lanzai (*Salamandra atra lanzai*)

6. *Discus defloratus*: Ova vrsta se više ne smatra taksonomski valjanom vrstom budući da je bila opisana na osnovu nekoliko primjeraka; danas se smatra da pripada drugoj vrsti roda *Discus*.

DODATAK III.

ZAŠTIĆENE ŽIVOTINJSKE VRSTE

KIČMENJACI
Sisari
INSECTIVORA
Erinaceidae
Erinaceus europaeus
Soricidae
sve vrste
MICROCHIROPTERA
Vespertilionidae
Pipistrellus pipistrellus
DUPLICIDENTATA
Leporidae
Lepus capensis (europaeus)
Lepus timidus
RODENTIA
Sciuridae
Marmota marmota
Sciurus vulgaris
Castoridae
Castor fiber
Muridae
Microtus nivalis (librunii)
Microtus ratticeps (oecconomus)
Gliridae
sve vrste
CETACEA
sve vrste koje nisu navedene u Dodatku II.
CARNIVORA
Mustelidae
Martes foina
Martes martes
Meles meles
Mustela erminea
Mustela nivalis
Putorius (Mustela) putorius
Viverridae
sve vrste
Felidae
Lynx lynx
PINNIPEDIA
Phocidae
Cystophora cristata
Erignathus barbatus
Halichoerus grypus
Pagophilus groenlandicus (Phoca groenlandica)
Phoca hispida (Pusa hispida)
Phoca vitulina
ARTIODACTYLA
Suidae
Sus scrofa meridionalis
Cervidae
sve vrste
Bovidae
Bison bonasus
Capra ibex
Capra pyrenaica

Ovis aries (musimon, ammon)

Rupicapra rupicapra

Ptice

sve vrste koje nisu navedene u Dodatku II.

osim:

Columba palumbus

Corvus corone (corone i cornix)

Corvus frugilegus

Corvus monedula

Garrulus glandarius

Larus argentatus

Larus fuscus

Larus marinus

Passer domesticus

Pica pica

Sturnus vulgaris

Gmizavci

sve vrste koje nisu navedene u Dodatku II.

Vodozemci

sve vrste koje nisu navedene u Dodatku II.

Ribe

CHONDRICHTHYES

PLEUROTREMATA

Lamnidae

Isurus oxyrinchus (Med.)

Lamna nasus (Med.)

Carcharhunda

Prionace glauca (Med.)

Squatinae

Squatina squatina (Med.)

HYPOTREMATA

Rajidae

Raja alba (Med.)

OSTEICHTHYES

PETROMYZONIFORMES

Petromyzonidae

Eudontomyzon hellenicum

Eudontomyzon mariae

Eudontomyzon vladykovi

Lampetra fluviatilis

Lampetra planeri

Lampetra zanandreae

Petromyzon marinus

ACIPENSERIFORMES

Acipenseridae

Acipenser ruthenus

Acipenser stellatus

Huso huso

CLUPEIFORMES

Clupeidae

Alosa alosa

Alosa fallox

Alosa pontica

SALMONIFORMES

Coregonidae

Coregonus

sve vrste

Thymallidae

Thymallus thymallus

Salmonidae

Hucho hucho

Salmo salar (*)

CYPRINIFORMES

Cyprinidae

Abramis ballerus

Abramis sapa

Abramis vimba

Alburnoides bipunctatus

Alburnus albidus

Aspius aspius

Barbus bocagei

Barbus comiza

Barbus meridionalis

Barbus microcephalus

Barbus peloponesis

Barbus plebejus

Barbus sclateri

Barbus steindachneri

Chalcalburnus chalcoides

Chondrostoma genei

Chondrostoma kneri

Chondrostoma lemingi

Chondrostoma lusitanicum

Chondrostoma nasus

Chondrostoma phoxinus

Chondrostoma polylepis

Chondrostoma soetta

Chondrostoma toxostoma

Chondrostoma willkommii

Gobio albipinnatus

Gobio kessleri

Gobio uranoscopus

Leucaspis delineatus

Leucaspis stymphalicus

Leuciscus illyricus

Leuciscus lucumotis

Leuciscus microlepis

Leuciscus polylepis

Leuciscus pyrenaicus

Leuciscus souffia

Leuciscus svallize

Leuciscus turskyi

Leuciscus ukliva

Pachychilon pictum

Pelecus cultratus

Phoxinellus adspersus

Phoxinellus hispanicus

Pseudophoxinus marathonicus

Pseudophoxinus stymphalicus

Rhodeus sericeus

Rutilus alburnoides

Rutilus arcasii

Rutilus frisii

Rutilus graecus

Rutilus lemmingii

Rutilus macedonicus

Rutilus macrolepidotus
Rutilus pigus
Rutilus racovitzai
Rutilus rubilio
Cobitidae
Cobitis elongata
Cobitis hassi
Cobitis larvata
Cobitis paludicola
Cobitis taenia
Cobitis trichonica
Misgurnis fossilis
Sabanejewia aurata
Sabanejewi calderoni
SILURIFORMES
Siluridae
Siluris aristotelis
Siluris glanis
ATHERINIFORMES
Cyprinodontidae
Aphanius fasciatus
Aphanius iberus
GASTEROSTEIFORMES
Synganthidae
Syngnathus abaster
Syngnathus nigrolineatus
Gasterosteidae
Pungitius hellenicus
Tuntitus platygaster
SCORPAENIFORMES
Cottidae
Cottus poecilopus
Myoxocephalus quadricornis
PERCIFORMES
Serranidae
Epinephelus marginatus (Med.)
Sciaenidae
Sciaena umbra (Med.)
Umbrina cirrosa (Med.)
Percidae
Gymnocephalus baloni
Gymnocephalus schraetzer
Stizostedion volgense
Zingel streber
Zingel zingel
Blenniidae
Blennius fluviatilis
Gobiidae
Gobius fluviatilis
Gobius kessleri
Gobius nigricans
Gobius ophiocephalus
Gobius syrman
Gobius thressalus
Padogobius martensi
Padogobius panizzai
Pomatoschistus canestrini
Pomatoschistus microps

Pomatoschistus minutus
Proterorhinus marmoratus
BESKIĆMENJACI
Člankonošci
INSECTA
Coleoptera
Lucanus cervus
Lepidoptera
Graellsia isabellae
CRUSTACEA
Decapoda
Astacus astacus
Austropotamobius pallipes
Austropotamobius torrentium
Homarus gammarus (Med.)
Maja squinado (Med.)
Palinurus elephas (Med.)
Syllarides latus (Med.)
Syllarides pigmaeus (Med.)
Scyllarus arctus (Med.)

Mekušci
GASTROPODA
Stylommatophora
Helix pomatia
BIVALVIA
Unionida
Margaritifera margaritifera
Microcondymaea compressa
Unio elongatulus

Kolutićavci
HIRUDINEA
Arhynchobdellae
Hirudo medicinalis
Bodljari/Bodljaši
ECHINOIDEA
Paracentrotus lividus (Med.)

Žarnjaci
HEXACORALLIA
Antipathes sp. plur. (Med.)
ALCIONARIA
Corallium rubrum (Med.)

Spužve
PORIFERA
Hippospongia communis (Med.)
Spongia agaricina (Med.)
Spongia officinalis (Med.)
Spongia zimocca (Med.)

(*) Odredbe ovoga dodatka se neće primjenjivati na lososa u morskoj vodi.

DODATAK IV.

ZABRANJENA SREDSTVA I NAČINI UBIJANJA, HVATANJA I DRUGIH OBLIKA ISKORIŠTAVANJA

SISARI

zamke
žive životinje koje se koriste kao mamci, oslijepljene ili osakaćene
magnetofoni
električne ubojite ili omamljujuće naprave

umjetne svjetleće naprave
ogledala i druge zasljepljujuće naprave
naprave za osvjetljavanje cilja
optički nišani za noćni lov s mogućnošću elektronskog
povećavanja ili pretvaranja slike
eksplozivi¹
mreže²
klopke²
otrovi i otrovni ili omamljujući mamci
plinjenje i dimljenje životinjskih skrovišta
poluautomatsko ili automatsko oružje sa spremnikom koji može
sadržavati više od dva naboja
avioni
motorna vozila u pokretu
PTICE
zamke³
lijepak
udice
žive životinje koje se koriste kao mamci, oslijepjene ili
osakaćene
magnetofoni
električne ubojite ili omamljujuće naprave
umjetne svjetleće naprave
ogledala i druge zasljepljujuće naprave
naprave za osvjetljavanje cilja

optički nišani za noćni lov s mogućnošću elektronskog
povećavanja ili pretvaranja slike
eksplozivi
mreže
klopke
otrovi i otrovni ili omamljujući mamci
plinjenje i dimljenje životinjskih skrovišta
poluautomatsko ili automatsko oružje sa spremnikom koji može
sadržavati više od dva naboja
avioni
motorna vozila u pokretu
SLATKOVODNE RIBE
eksplozivi
vatreno oružje
otrovi
omamljivači
izmjenična struja
umjetne svjetleće naprave
RAKOVI (Decapoda)
eksplozivi
otrovi

1 osim za kitolov

2 ako se koristi za masovno ili neselektivno hvatanje ili ubijanje

3 osim za vrste roda Lagopus sjeverno od 580 N širine.

Član 3.

Ova Odluka će biti objavljena u "Službenom glasniku BiH" na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku i stupa na snagu danom objavljivanja.

Broj 01-011-1828-35/08
29. jula 2008. godine
Sarajevo

Predsjedavajući
dr. **Haris Silajdžić**, s. r.

Temeljem članka V. 3. (d) Ustava Bosne i Hercegovine i suglasnosti Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine (Odluka PS BiH, broj 219/08. od 23. srpnja 2008. godine), Predsjedništvo Bosne i Hercegovine je na 43. sjednici, održanoj 29. srpnja 2008. godine, donijelo

ODLUKU

O RATIFIKACIJI KONVENCIJE O ZAŠTITI EUROPSKIH DIVLJIH VRSTA I PRIRODNIH STANIŠTA BERN, 19. RUJNA 1979. GODINE

Članak 1.

Ratificira se Konvencija o zaštiti europskih divljih vrsta i prirodnih staništa - Bern, 19. rujna 1979. godine.

Članak 2.

Tekst Konvencije u prijevodu glasi:

KONVENCIJA O ZAŠTITI EUROPSKIH DIVLJIH VRSTA I PRIRODNIH STANIŠTA

Bern, 19. rujna /septembra 1979. godine

PREAMBULA

Države članice Vijeća Europe i ostale potpisnice, smatrajući, da je cilj Vijeća Europe uspostaviti veće jedinstvo između svojih članica; smatrajući, da je želja Vijeća Europe surađivati s ostalim državama u zaštiti prirode; prepoznajući, da divlja flora i fauna sačinjavaju prirodno nasljeđe estetske, znanstvene, kulturne, rekreacijske, gospodarske i vlastite vrijednosti koja se mora sačuvati i predati budućim naraštajima; prepoznajući, osnovnu ulogu divlje flore i faune u održavanju prirodne ravnoteže; bilježeći, da su brojne vrste divlje flore i faune ozbiljno iscrpljene

i da nekima od njih prijete izumiranje; svjesne, da je zaštita prirodnih staništa vitalna komponenta zaštite i očuvanja divlje flore i faune; prepoznajući, da zaštitu divlje flore i faune moraju uzeti u obzir i vlade u svojim nacionalnim ciljevima i programima te da se posebno mora uspostaviti međunarodna suradnja za zaštitu migratornih vrsta; imajući u vidu široke zahtjeve koje postavljaju vlade ili međunarodna tijela za zajedničkim djelovanjem, posebno zahtjeve Konferencije Ujedinjenih naroda za ljudski okoliš iz 1972. godine i zahtjeve Savjetodavne skupštine Vijeća Europe; želeći posebno pratiti, u području zaštite divljih vrsta, preporuke Rezolucije br. 2., Druge europske ministarske konferencije o okolišu, sporazumjele su se u sljedećem:

POGLAVLJE I - Opće odredbe

Članak 1.

1. Svrha ove Konvencije je zaštita divlje flore i faune i njihovih prirodnih staništa, posebno onih vrsta i staništa čija zaštita zahtijeva suradnju više država, te poticanje takve suradnje.

2. Poseban naglasak dan je vrstama kojima prijeti izumiranje i osjetljivim vrstama, uključujući migratorne vrste kojima prijeti izumiranje i osjetljive migratorne vrste.

Članak 2.

Ugovorne stranke će poduzeti potrebne mjere za održavanje populacija divlje flore i faune do razine, ili će ih prilagoditi razini, koja odgovara posebno ekološkim, znanstvenim i kulturalnim zahtjevima, uzimajući u obzir gospodarske i rekreacijske interese, te potrebe podvrsta, varijeteta ili formi koje su lokalno ugrožene.

Članak 3.

1. Svaka ugovorna stranka će poduzeti korake, u skladu s odredbama ove Konvencije, u promicanju nacionalnih politika za zaštitu divlje flore, divlje divlje faune i prirodnih staništa, s naglaskom na vrste kojima prijeti izumiranje i osjetljive vrste, posebno endemske, te ugrožena staništa.

2. Svaka ugovorna stranka se obvezuje obratiti pozornost na zaštitu divlje flore i faune u svojim planskim i razvojnim politikama i u mjerama protiv onečišćenja.

3. Svaka ugovorna stranka će poticati obrazovanje i širiti opće informacije o potrebi očuvanja divljih vrsta flore i faune i njihovih staništa.

POGLAVLJE II - Zaštita staništa

Članak 4.

1. Svaka ugovorna stranka će poduzeti primjerene i potrebne pravne i administrativne mjere u svrhu osiguravanja zaštite staništa divljih vrsta flore i faune, posebno onih navedenih u dodacima I. i II, te u svrhu zaštite ugroženih prirodnih staništa.

2. Ugovorne stranke će u svojim planskim i razvojnim politikama paziti na zahtjeve očuvanja područja zaštićenih temeljem prethodnog stavka, kako bi se što je više moguće izbjeglo ili smanjilo pogoršanje stanja na tim područjima.

3. Ugovorne stranke se obvezuju obratiti posebnu pozornost zaštiti područja koja su važna migratornim vrstama navedenim u dodacima II i III, a koja su primjereno smještena u odnosu na selidbene puteve, kao zimovališta, odmorišta, hranilišta, područja za razmnožavanje i područja za mitarenje.

4. Ugovorne stranke se obvezuju primjereno koordinirati svoja nastojanja u zaštiti prirodnih staništa navedena u ovom članku, kada su takva staništa smještena u graničnim područjima.

POGLAVLJE III - Zaštita vrsta

Članak 5.

Svaka ugovorna stranka će poduzeti primjerene i potrebne pravne i administrativne mjere kako bi se osigurala posebna zaštita divljih vrsta flore, navedenih u Dodatku I. Zabraniti će se namjerno branje, skupljanje, rezanje i vadenje s korištenom navedenih biljaka. Svaka ugovorna stranka će zabraniti posjedovanje i prodaju tih vrsta.

Članak 6.

Svaka ugovorna stranka će poduzeti primjerene i potrebne pravne i administrativne mjere kako bi se osigurala posebna zaštita divljih vrsta faune, navedenih u Dodatku II. Posebno će biti zabranjeno sljedeće:

a. svi oblici namjernog hvatanja i držanja te namjernog ubijanja;

b. namjerno oštećivanje ili uništavanje mjesta za razmnožavanje i odmaranje;

c. namjerno uznemiravanje divlje faune, posebno u vrijeme razmnožavanja, podizanja mladih i zimovanja, ukoliko bi takvo uznemiravanje bilo značajno u odnosu na ciljeve ove Konvencije;

d. namjerno uništavanje ili uzimanje jaja iz divljine ili držanje tih jaja, makar bila i prazna;

e. posjedovanje i unutarnja trgovina ovim životinjama, živima ili mrtvima, uključujući preparirane životinje i bilo koji njihov lako prepoznatljivi dio ili derivat, kada to doprinosi učinkovitosti odredaba ovog članka.

Članak 7.

1. Svaka ugovorna stranka će poduzeti primjerene i potrebne pravne i administrativne mjere, kako bi se osigurala zaštita divljih vrsta faune, navedenih u Dodatku III.

2. Svako iskorištavanje divlje faune, navedeno u Dodatku III, bit će ograničeno s ciljem održavanja populacije izvan opasnosti, imajući u vidu zahtjeve članka 2.

3. Poduzet će se sljedeće mjere:

a. sezonska zabrana iskorištavanja i/ili druge odredbe koje će ograničavati iskorištavanje;

b. primjerena privremena ili lokalna zabrana iskorištavanja s ciljem vraćanja zadovoljavajuće populacijske razine;

c. primjerena odredba o prodaji, držanju za prodaju, transportu za prodaju ili nudenju za prodaju živih ili mrtvih divljih životinja.

Članak 8.

U svezi s hvatanjem ili ubijanjem divljih vrsta faune, navedenih u Dodatku III i u iznimnim slučajevima, u skladu s člankom 9., vrsta navedenih u Prilogu II., ugovorne stranke će zabraniti upotrebu svih neselektivnih sredstava hvatanja i ubijanja te upotrebu svih sredstava koja mogu prouzročiti lokalno nestajanje ili ozbiljno uznemiravanje populacije tih vrsta, a posebno sredstva navedena u Dodatku IV.

Članak 9.

1. Svaka ugovorna stranka može učiniti iznimke od članaka 4., 5., 6., 7. te od zabrane upotrebe sredstava spomenutih u članku 8., u slučaju da nema drugoga zadovoljavajućeg rješenja i da iznimka neće biti kobna za opstanak dotične populacije:

- radi zaštite flore i faune;
- radi sprječavanja ozbiljnih šteta na usjevima, stoci, šumama, ribnjacima, vodi i drugim oblicima vlasništva;
- u interesu javnoga zdravlja i sigurnosti, zračne sigurnosti ili drugih prevladavajućih javnih interesa;
- u svrhu istraživanja i obrazovanja, ponovnoga naseljavanja (repopulacije), ponovnog unošenja (reintrodukcije), te nužnoga razmnožavanja;
- dopustiti, pod uvjetima oštrog nadzora, na selektivnoj osnovi i ograničeno, uzimanje, držanje i ostalo razborito iskorištavanje nekih vrsta divljih životinja i biljaka u malim količinama.

2. Ugovorne stranke će izvještavati svake dvije godine Stalni odbor o iznimkama koje su napravljene prema prethodnom stavku. Ova izvješća moraju posebno navoditi:

- populacije za koje su načinjeni izuzeci, te ako je moguće, i broj predmetnih primjeraka;
- dopuštena sredstva ubijanja ili hvatanja;

- okolnosti rizika, vremena i mjesta radi kojih je iznimka odobrena;
- upravu, koja je ovlaštena utvrditi kako su nastale takve okolnosti, te donijeti odluku o tome koja se sredstva mogu koristiti, u kojem opsegu i koji će ljudi provoditi takvu odluku;
- primijenjene mjere nadzora.

POGLAVLJE IV - Posebne odredbe za migratorne vrste

Članak 10.

1. Ugovorne stranke se obvezuju, osim mjera nabrojanih u člancima 4., 6., 7. i 8., uskladiti svoja nastojanja u zaštiti migratornih vrsta, navedenih u dodacima II i III, a čije se područje rasprostranjenja proširuje i na njihova područja.

2. Ugovorne stranke će poduzeti sigurnosne mjere koje će osigurati da su lovostaj i/ili drugi postupci, koji reguliraju iskorištavanje, ustanovljene u stavku 3.a članka 7., dovoljne i primjerene potrebama migratornih vrsta navedenih u Dodatku III.

POGLAVLJE V - Dodatne odredbe

Članak 11.

1. U provođenju odredbi ove Konvencije, ugovorne stranke će:

- a. surađivati, kada je potrebno, a posebno kada bi to pojačalo učinak mjera navedenih u ostalim člancima ove Konvencije;
- b. poticati i usklađivati istraživanja u svrhe ove Konvencije.

2. Svaka ugovorna stranka će:

a. poticati ponovno unošenje (reintrodukciju) zavičajnih divljih vrsta flore i faune, kada to doprinosi zaštiti ugrožene vrste, uz prethodno napravljenu studiju u skladu s iskustvima drugih ugovornih stranaka o djelotvornosti i prihvatljivosti takve reintrodukcije;

b. strogo nadzirati unošenje (introdukciju) nezavičajnih vrsta.

3. Svaka ugovorna stranka će obavijestiti Stalni odbor o vrstama koje su pod potpunom zaštitom na njezinu području, a nisu navedene u dodacima I i II.

Članak 12.

Ugovorne stranke mogu utvrditi strože mjere zaštite divlje flore i faune i njihovih prirodnih staništa, od onih koje su određene ovom Konvencijom.

POGLAVLJE VI - Stalni odbor

Članak 13.

1. U svrhu provedbe ove Konvencije osniva se Stalni odbor.

2. Svaka od ugovornih stranaka može biti zastupljena u Stalnom odboru s jednim ili više izaslanika. Svako izaslanstvo imaće jedan glas. U području svoje nadležnosti, Europska ekonomska zajednica ostvaruje svoje pravo glasa brojem glasova jednakim broju njezinih članica koje su ugovorne stranke ove Konvencije; Europska ekonomska zajednica neće moći ostvariti svoje pravo glasa u slučajevima kad dotične države članice ostvaruju svoje pravo, i obrnuto.

3. Svaka država članica Vijeća Europe, koja nije ugovorna stranka ove Konvencije, može biti predstavljena u Odboru kao promatrač.

Stalni odbor može, jednoglasnom odlukom, pozvati bilo koju državu koja nije članica Vijeća Europe i nije ugovorna stranka Konvencije, kao promatrača na jedan od svojih sastanaka.

Bilo koje tijelo ili organizacija, tehnički osposobljeni u zaštiti, očuvanju ili gospodarenju divljom faunom i florom i

njihovim staništima, te ako pripadaju u jednu od sljedećih kategorija:

a. međunarodne vladine ili nevladine organizacije ili tijela te nacionalne vladine organizacije ili tijela;

b. nacionalne nevladine organizacije ili tijela koje je država u kojoj im je sjedište, ovlastila za ove svrhe, mogu obavijestiti glavnog tajnika Vijeća Europe najmanje tri mjeseca prije sastanka Odbora, da žele prisustvovati tom sastanku kao promatrači. Oni će biti primljeni, osim u slučaju da najmanje mjesec dana prije sastanka jedna trećina ugovornih stranaka nije obavijestila glavnog tajnika o svom protivljenju.

4. Stalni odbor će sazivati glavni tajnik Vijeća Europe. Prvi sastanak Odbora bit će održan u roku od godine dana nakon stupanja na snagu Konvencije. Poslije će se sastanci održavati najmanje jednom u dvije godine i uvijek, kada to zatraži većina ugovornih stranaka.

5. Većina ugovornih stranaka činit će kvorum za održavanje sastanka Stalnog odbora.

6. U skladu s odredbama ove Konvencije, Stalni odbor će sastaviti svoj poslovnik.

Članak 14.

1. Stalni odbor odgovoran je za praćenje primjene ove Konvencije. On osobito može:

- procijeniti da li su ovoj Konvenciji uključujući i dodatke, potrebne promjene;
- predložiti ugovornim strankama mjere potrebne za provedbu ove Konvencije;
- predložiti primjerene mjere za obavješćivanje javnosti o aktivnostima koje su poduzete u okviru ove Konvencije;
- preporučiti Ministarskom odboru upućivanje poziva državam koje nisu članice Vijeća Europe da pristupe ovoj Konvenciji;
- predložiti sve, što bi poboljšalo učinkovitost ove Konvencije, uključujući prijedloge sklapanja sporazuma koji bi poboljšali učinkovitost zaštite vrsta ili skupina vrsta, sa državama koje nisu ugovorne stranke Konvencije.

2. Radi obavljanja svojih dužnosti, Stalni odbor može na vlastiti poticaj sazivati sastanke skupina stručnjaka.

Članak 15.

Poslije svakoga sastanka, Stalni odbor će Ministarskom odboru Vijeća Europe podnijeti izvješće o svom radu i o djelovanju Konvencije.

POGLAVLJE VII - Izmjene i dopune

Članak 16.

1. Svaka izmjena i dopuna članaka ove Konvencije koju predloži neka ugovorna stranka ili Ministarski odbor, priopćit će se glavnom tajniku Vijeća Europe, a on će ih proslijediti najmanje dva mjeseca prije sastanka Stalnog odbora, državama članicama Vijeća Europe, svim potpisnicima, svakoj ugovornoj stranki, svakoj državi pozvanoj da potpiše ovu Konvenciju, u skladu s odredbama članka 19. i svakoj državi pozvanoj da pristupi Konvenciji, u skladu s odredbama članka 20.

2. Stalni odbor razmotrit će svaku izmjenu i dopunu predloženu u skladu s odredbama prethodnog stavka, te će:

a. glede izmjena i dopuna članaka 1. do 12. tekst usvojen tročtvrtinskom većinom danih glasova podnijeti ugovornim strankama na prihvaćanje;

b. glede izmjena i dopuna članaka 13. do 24., tekst usvojen tročtvrtinskom većinom danih glasova podnijeti Ministarskom

odboru na odobrenje. Nakon njegova odobrenja, taj će se tekst proslijediti ugovornim strankama na prihvatanje.

3. Svaka izmjena i dopuna stupa na snagu trideset dana nakon što su ugovorne stranke izvijestile glavnog tajnika o svojem prihvatu.

4. Odredbe stavaka 1., 2. a i 3. ovog članka primjenjivat će se i na prihvatanje novih podataka ovoj Konvenciji.

Članak 17.

1. Svaka izmjena i dopuna Dodataka ove Konvencije, koju predloži neka ugovorna stranka ili Ministarski odbor priopćit će se glavnom tajniku Vijeća Europe, a on će ga proslijediti najmanje dva mjeseca prije sastanka Stalnog odbora, državama članicama Vijeća Europe, svim potpisnicima, svakoj ugovornoj stranki, svakoj državi pozvanoj da potpiše ovu Konvenciju u skladu s odredbama članka 19., te svakoj državi pozvanoj da pristupi ovoj Konvenciji u skladu s odredbama članka 20.

2. Stalni odbor razmotrit će svaku izmjenu i dopunu predloženu u skladu s odredbama prethodnog stavka, te je može usvojiti dvotrećinskom većinom ugovornim stranaka. Usvojeni tekst prosljediti će se ugovornim strankama.

3. Tri mjeseca nakon što ju je usvojio Stalni odbor, osim ako jedna trećina ugovornih stranaka ne istakne primjedbe, svaka izmjena i dopuna stupa na snagu za one ugovorne stranke koje nisu istakle primjedbe.

POGLAVLJE VIII - Rješavanje spora

Članak 18.

1. Stalni odbor nastojat će olakšati prijateljsko rješavanje bilo kakvih poteškoća koje bi mogle proizići iz provedbe ove Konvencije.

2. Svaki spor između ugovornih stranaka glede tumačenja ili primjene ove Konvencije, a koji nije riješen na temelju odredaba prethodnog stavka ili pregovorima između dotičnih stranaka, bit će podnesen na arbitražu na zahtjev jedne od njih, osim ako se spomenute stranke ne dogovore drugačije. Svaka će stranka imenovati jednog arbitra, a ta dva arbitra imenovat će trećega arbitra. U skladu s odredbama stavka 3. ovog članka, ako jedna od stranaka nije imenovala svojeg arbitra u razdoblju od tri mjeseca od zahtjeva za arbitražu, njega će, na zahtjev druge stranke, imenovati predsjednik Europskog suda za ljudska prava u daljnjem razdoblju od tri mjeseca. Isti će se postupak primijeniti ako se arbitri ne mogu dogovoriti o izboru trećeg arbitra u razdoblju od tri mjeseca nakon imenovanja prva dva arbitra.

3. U slučaju spora između dvije ugovorne stranke od kojih je jedna država članica Europske ekonomske zajednice i ugovorna stranka, druga ugovorna stranka podnijeti će zahtjev za arbitražu državi članici i Zajednici, koje će je zajedno izvijestiti, u razdoblju od dva mjeseca od primitka zahtjeva, hoće li država članica ili Zajednica, ili članica i Zajednica zajedno, biti stranka u sporu. U nedostatku takve obavijesti u spomenutom roku, država članica i Zajednica smatrat će se jednom te istom strankom u sporu u svrhu primjene odredaba koje uređuju osnivanje i postupak arbitražnog suda. Isto se primjenjuje kad se država članica i Zajednica zajedno pojavljuju kao stranka u sporu.

4. Arbitražni sud će sastaviti svoj poslovnik. Svoje odluke će donositi većinom glasova. Njegove odluke su konačne i obvezujuće.

5. Svaka stranka u sporu snosi troškove arbitra kojeg je imenovala, a stranke zajednički snose troškove trećeg arbitra, kao i druge troškove arbitražnog postupka.

POGLAVLJE IX - Završne odredbe

Članak 19.

1. Ova je Konvencija otvorena za potpisivanje državama članicama Vijeća Europe, državama nečlanicama koje su sudjelovale u njezinoj izradi i Europskoj ekonomskoj zajednici.

Do dana stupanja Konvencije na snagu, ona je također otvorena za potpisivanje svakoj drugoj državi koju pozove Ministarski odbor.

Konvencija podliježe ratifikaciji, prihvatu ili odobrenju. Isprave o ratifikaciji, prihvatu ili odobrenju polažu se kod glavnog tajnika Vijeća Europe.

2. Konvencija stupa na snagu prvoga dana mjeseca koji slijedi nakon isteka razdoblja od tri mjeseca od dana kada su pet država, uključujući barem četiri države članice Vijeća Europe, izrazile svoj pristanak da budu vezane Konvencijom u skladu s odredbama prethodnog stavka.

3. Za svaku državu potpisnicu ili Europsku ekonomsku zajednicu koja naknadno izrazi svoj pristanak da njome bude vezana. Konvencija stupa na snagu prvoga dana mjeseca koji slijedi nakon isteka razdoblja od tri mjeseca od dana polaganja njezine isprave o ratifikaciji, prihvatu ili odobrenju.

Članak 20.

1. Nakon stupanja ove Konvencije na snagu, Ministarski odbor Vijeća Europe može, nakon savjetovanja s ugovornim strankama, pozvati da pristupi Konvenciji svaku državu nečlanicu Vijeća koja je bila pozvana da je potpiše u skladu s odredbama članka 19, a koja to još nije učinila, kao i svaku drugu državu nečlanicu.

2. Za svaku državu koja joj pristupi, Konvencija stupa na snagu prvoga dana mjeseca koji slijedi nakon isteka razdoblja od tri mjeseca od dana polaganja isprave o pristupu kod glavnog tajnika Vijeća Europe.

Članak 21.

1. Svaka država može, u trenutku potpisivanja ili polaganja svoje isprave o ratifikaciji, prihvatu, odobrenju ili pristupu, odrediti na koje će se područje ili područja primjenjivati ova Konvencija.

2. Svaka ugovorna stranka može, pri polaganju svoje isprave o ratifikaciji, prihvatu, odobrenju ili pristupu ili kasnije u svako doba, izjavom upućenom glavnom tajniku Vijeća Europe, proširiti primjenu ove Konvencije na svako drugo u izjavi određeno područje i za čije međunarodne odnose je odgovorna ili u čije ime je ovlaštena preuzimati obveze.

3. Svaka izjava dana prema prethodnom stavku može se, glede svakog područja određenog u takvoj izjavi, povući notifikacijom upućenom glavnom tajniku. Takav otkaz proizvodi učinak prvoga dana mjeseca koji slijedi nakon isteka razdoblja od šest mjeseci od dana kad glavni tajnik primi notifikaciju.

Članak 22.

1. Svaka država može, u trenutku potpisivanja ili polaganja svoje isprave o ratifikaciji, prihvatu, odobrenju ili pristupu staviti jednu ili više rezervi za pojedine vrste određene u Dodacima I do III i/ili, za pojedine vrste navedene u rezervi ili rezervama, glede nekih sredstava ili metoda ubijanja, hvatanja i drugog iskorištavanja popisano u Dodatku IV. Nisu dopuštene rezerve opće naravi.

2. Svaka ugovorna stranka koja proširi primjenu ove Konvencije na područje spomenuto u izjavi iz stavka 2. članka 21., može, glede dotičnog područja, staviti jednu ili više rezervi u skladu s odredbama prethodnog stavka.

3. Druge rezerve nisu dopuštene.

4. Svaka ugovorna stranka koja je stavila rezervu na temelju stavaka 1. i 2. ovoga članka može je u potpunosti ili djelomično povući notifikacijom upućenom glavnom tajniku Vijeća Europe. Takvo povlačenje proizvodi učinak danom kad glavni tajnik primi notifikaciju.

Članak 23.

1. Svaka ugovorna stranka može u svako doba, otkazati ovu Konvenciju notifikacijom upućenom glavnom tajniku Vijeća Europe.

2. Takav otkaz proizvodi učinak prvoga dana mjeseca koji slijedi nakon isteka razdoblja od šest mjeseci od dana kad glavni tajnik primi notifikaciju.

Članak 24.

Glavni tajnik Vijeća Europe obavijestit će države članice Vijeća Europe, svaku državu potpisnicu, Europsku ekonomsku zajednicu ako je potpisnica ove Konvencije i svaku ugovornu stranku o:

- svakom potpisu;
- polaganju svake isprave o ratifikaciji, prihvatu, odobrenju ili pristupu;
- svakom danu stupanja ove Konvencije na snagu, u skladu s odredbama članaka 19. i 20.;
- svakoj obavijesti primljenoj prema odredbama stavka 3. članka 13.;
- svakom izvješću sastavljenom u skladu s odredbama članka 15.;
- svakoj izmjeni i dopuni ili svakom novom Dodatku usvojenom u skladu s člancima 16. i 17. i danu kad izmjena i dopuna ili novi Dodatak stupaju na snagu;
- svakoj izjavi danoj prema odredbama stavaka 2. i 3. članka 21.;
- svakoj rezervi stavljenoj prema odredbama stavaka 1. i 2. članka 22.;
- povlačenju svake rezerve izvršenom prema odredbama stavka 4. članka 22.;
- svakoj notifikaciji priopćenoj prema odredbama članka 23. i danu kad takav otkaz proizvodi učinak.

U potvrdu toga su potpisani, za to propisno ovlašteni, potpisali ovu Konvenciju.

Sastavljeno u Bernu, 19. rujna 1979. godine, na engleskom i francuskom jeziku, s tim da su oba teksta jednako vjerodostojna, u jednom primjerku koji se pohranjuje u arhiv Vijeća Europe. Glavni tajnik Vijeća Europe dostavit će ovjerene prijepise svakoj državi članici Vijeća Europe, svakoj državi potpisnici, Europskoj ekonomskoj zajednici ako je potpisnica i svakoj državi pozvanoj da potpiše ili pristupi ovoj Konvenciji.

- svakom potpisu;
- polaganju svake isprave o ratifikaciji, prihvatu, odobrenju ili pristupu;
- svakom danu stupanja ove Konvencije na snagu, sukladno odredbama članaka 19. i 20.;
- svakoj obavijesti zaprimljenoj prema odredbama stavka 3. članka 13.;
- svakom izvješću sastavljenom sukladno s odredbama članka 15.;
- svakoj izmjeni i dopuni ili svakom novom privitku usvojenom sukladno s člancima 16. i 17. i danu kad izmjena i dopuna ili novi privitak stupaju na snagu;
- svakoj izjavi danoj prema odredbama stavaka 2. i 3. članka 21.;

h) svakoj rezervi stavljenoj prema odredbama stavaka 1. i 2. članka 22.;

i) povlačenju svake rezerve izvršene prema odredbama stavka 4. članka 22.;

j) svakoj notifikaciji priopćenoj prema odredbama članka 23. i danu kad takav otkaz proizvodi učinak.

U potvrdu toga su potpisani, za to propisno ovlašteni, potpisali ovu Konvenciju.

Sastavljeno u Bernu, 19. rujna 1979. godine, na engleskom i francuskom jeziku, s tim da su oba teksta jednako vjerodostojna, u jednom primjerku koji se pohranjuje u arhiv Vijeća Europe. Glavni tajnik Vijeća Europe dostavit će ovjerene prijepise svakoj državi članici Vijeća Europe, svakoj državi potpisnici, Europskoj ekonomskoj zajednici ako je potpisnica i svakoj državi pozvanoj da potpiše ili pristupi ovoj Konvenciji.

DODACI KONVENCIJI na snazi od 5. ožujka 1998. godine

DODATAK I.

STROGO ZAŠTIĆENE BILJNE VRSTE

(Med.) = u Sredozemlju

PTERIDOPHYTA

ASPLENIACEAE

Asplenium hemionitis L.

Asplenium jahandiezii (Litard.) Rouy

BLECHNACEAE

Woodwardia radicans (L.) Sm.

DICKSONIACEAE

Culcita macrocarpa C. Presl

DRYOPTERIDACEAE

Dryopteris corleyi Fraser-Jenk.

HYMENOPHYLLACEAE

Trichomanes speciosum Willd.

ISOETACEAE

Isoetes boryana Durieu

Isoetes malinverniana Ces. & De Not.

MARSILEACEAE

Marsilea Batardae Launert

Marsilea quadrifolia L.

Marsilea strigosa Willd.

Pilularia minuta Durieu ex Braun

OPHIOGLOSSACEAE

Botrychium matricariifolium A. Braun ex Koch

Botrychium multifidum (S. G. Gmelin) Rupr.

Botrychium simplex Hitchc.

Ophioglossum polyphyllum A. Braun

SALVINIACEAE

Salvini natans (L.) All.

GYMNOSPERMAE

PINACEAE

Abies nebrodensis (Lojac.) Mattei

ANGIOSPERMAE

ALISMATACEAE

Alisma wahlenbergii (O. R. Holmb.) Juz.

Caldesia parnassifolia (L.) Parl.

Luronium natans (L.) Raf.

AMARYLLIDACEAE

Leucojum nicaeense Ard.

Narcissus angustifolius Curt.

Narcissus longispathus Pugsley

Narcissus nevadensis Pugsley	Petrocoptis grandiflora Rothm.
Narcissus scaberulus Henriq.	Petrocoptis montsicciana O.Bolos Rivas Mart.
Narcissus triandrus L.	Petrocoptis pseudoviscosa Fernandes Casas
Narcissus viridiflorus Schousboe	Saponaria halophila Hedge & Hub.-Mor.
Sternbergia candida B. Mathew & Baytop	Silene cretacea Fisch. ex Spreng.
APOCYNACEAE	Silene furcata Raf. subsp. angustiflora (Rupr.) Walters
Rhazya orientalis (Decaisne) A.DC.	Silene hausskenchtii Heldr. ex Hausskn.
ARACEAE	Silene hifacensis Rouy ex Willk.
Arum purpureospathum Boyce	Silene holzmannii Heldr. ex Boiss.
ARISTOLOCHACEAE	Silene mariana Pau
Aristolochia samsunensis Davis	Silene orphanidis Boiss.
ASCLEPIADACEAE	Silene pompeiopolitana Gay ex Boiss.
Vincetoxicum pannonicum (Borhidi) Holub	Silene rothmaleri Pinto da Silva
BORAGINACEAE	Silene salsuginea Hub.-Mor.
Alkanna pinardii Boiss.	Silene sangaria Coode & Cullen
Anchusa crispa Viv. (inclu. A. litorea)	Silene velutina Pourret ex Loisel.
Lithodora nitida (H. Ern) R. Fernandes	CHENOPODIACEAE
Myosotis praecox Hulphers	Beta adanensis Pamuk. apud Aellen
Myosotis rehsteineri Wartm.	Beta trojana Pamuk. apud Aellen
Omphalodes kuzinskyana Willk.	Kalidiopsis wagenitzii Aellen
Omphalodes littoralis Lehm.	Kochia saxicola Guss.
Onosma halophilum Boiss.& Heldr.	Microcnemum coralloides (Loscos & Pardo) subsp. anatolicum Wagenitz
Onosma polyphylla Lebed.	Salicornia veneta Pignatti & Lausi
Onosma proponticum Aznav.	Salsola anatolica Aellen
Onosma tornensis Javorka	Suaeda cucullata Aellen
Onosma troodi Kotschy	CISTACEAE
Solenanthes albanicus (Degen et al.) Degen & Baldacci	Helianthemum alypoides Losa & Rivas Goday
Symphytum cycladense Pawl.	Helianthemum arcticum (Grosser) Janch.
CAMPANULACEAE	Helianthemum caput-felis Boiss.
Asyneuma giganteum (Boiss) Bornm.	Tuberaria major (Willk.) Pinto da Silva & Roseira
Campanula abietina Griseb et Schenk	COMPOSITAE
Campanula damboldtiana Davis	Achillea glaberrima Klok.
Campanula gelida Kovanda	Achillea thracica Velen.
Campanula lanata Friv.	Anacyclus latealatus Hub.-Mor.
Campanula lycica Sorger & Kit Tan	Andryala levitomentosa (E. I. Nayardy) P. D. Sell
Campanula morettiana Reichenb.	Anthemis glaberrima (Rech.f.) Greuter
Campanula romanica Savul.	Anthemis halophila Boiss. & Bal.
Campanula sabatia De Not.	Anthemis trotzkiana Claus ex Bunge.
Jasione lusitanica A.DC.	Artemisia granatensis Boiss.
Physoplexis comosa (L.) Schur	Artemisia insipida Vill.
Trachelium asperuloides Boiss. & Orph.	Artemisia laciniata Willd.
CARYOPHYLLACEAE	Artemisia panicii (Janka) Ronn.
Arenaria nevadensis Boiss. & Reuter	Aster pyrenaicus Desf. ex DC.France,
Arenaria provincialis Chater & Halliday	Aster sibiricus L.
Cerastium alsinifolium Tausch	Carduus myriacanthus Salzm. ex DC.
Dianthus hypanicus Andrz.	Carlina diae (Rech.f.) Meusel & Kastener
Dianthus nitidus Waldst. et Kit.	Carlina onopordifolia Besser
Dianthus rupicola Biv.	Centaurea alba L. subsp. heldreichii (Halacsy) Dostal (Centaurea heldreichii Halacsy)
Dianthus serotinus Waldst. et Kit.	Centaurea alba L. subsp. princeps (Boiss. & Heldr.) Gugler (Centaurea princeps Boiss. & Heldr.)
Dianthus urumoffii Stoj. et Acht.	Centaurea akamantis Th. Georgiades & G. Chatzikyriakou
Gypsophila papillosa P. Porta	Centaurea attica Nyman subsp. megarensis (Halacsy & Hayek) Dostal (Centaurea megarensis Halacsy & Hayek)
Herniaria algarvica Chaudri	Centaurea balearica J. D. Rodriguez
Herniaria maritima Link	Centaurea borjae Valdes-Berm. & Rivas Goday
Minuartia smejkalii Dvorakova	Centaurea citricolor Font Quer
Moehringia fontqueri Pau	
Moehringia hypanica Grynj. et. Klok.	
Moehringia jankae Griseb. ex Janka	
Moehringia tammasinii Marches.	

<i>Centaurea corymbosa</i> Pourret	<i>Coicya rupestris</i> Rouy (<i>Hutera rupestris</i> P. Porta)
<i>Centaurea dubjanskyi</i> Iljin.	<i>Coronopus navasii</i> Pau
<i>Centaurea hermannii</i> F. Hermann	<i>Crambe koktebelica</i> (Junge) N. Busch.
<i>Centaurea horrida</i> Badaro	<i>Crambe litwinonowii</i> K. Gross.
<i>Centaurea jankae</i> Brandza	<i>Diplotaxis ibicensis</i> (Pau) Gomez-Campo
<i>Centaurea kalambakensis</i> Freyn & Sint.	<i>Diplotaxis siettiana</i> Maire
<i>Centaurea kartschiana</i> Scop.	<i>Draba dorneri</i> Heuffel
<i>Centaurea lactiflora</i> Halacsy	<i>Erucastrum palustre</i> (Pirona) Vis.
<i>Centaurea niederi</i> Heldr.	<i>Erysimum pieninicum</i> (Zapal.) Pawl.
<i>Centaurea peucedanifolia</i> Boiss. & Orph.	<i>Iberis arbuscula</i> Runemark
<i>Centaurea pineticola</i> Iljin.	<i>Ionopsidium acaule</i> (Desf.) Reichenb.
<i>Centaurea pinnata</i> Pau	<i>Ionopsidium savianum</i> (Cariel) Ball ex Arcang.
<i>Centaurea pontica</i> Prodan & E. I. Nayardy	<i>Lepidium turczaninowii</i> Lipsky.
<i>Centaurea pseudoleucolepis</i> Kleop	<i>Murbeckiella sousae</i> Rothm.
<i>Centaurea pulvinata</i> (G. Blanca) G. Blanca	<i>Schivereckia podolica</i> (Besser) Andrž.
<i>Centaurea tchihatcheffii</i> Fich. & Mey.	<i>Sisymbrium cavanillesianum</i> Valdes & Castroviejo (S. matritense P. W. Ball & Heywood)
<i>Crepis crocifolia</i> Boiss. & Heldr.	<i>Sisymbrium confertum</i> Stev.
<i>Crepis granatensis</i> (Wilk) G. Blanca & M. Cueto	<i>Sisymbrium supinum</i> L.
<i>Crepis purpurea</i> Willd Bieb.	<i>Thlaspi caricense</i> A. Carlström
<i>Dendranthema zawadskyi</i> (Herb.) Tzvel.	<i>Thlaspi jankae</i> A. Kern
<i>Erigeron frigidus</i> Boiss. ex DC.	CYPERACEAE
<i>Helichrysum sibthorpii</i> Rouy	<i>Carex secalina</i> Willd. ex Wahlenb.
<i>Hymenostemma pseudanthemis</i> (Kunze) Willd.	<i>Eleocharis carniolica</i> Koch
<i>Jurinea cyanoides</i> (L.) Reichenb.	DIOSCOREACEAE
<i>Jurinea fontqueri</i> Cuatrec.	<i>Bordera chouardii</i> (Gaussen) Heslot
<i>Lagoseris purpurea</i> (Willd.) Boiss.	DIPSACACEAE
<i>Lamyropsis microcephala</i> (Moris) Dittrich & Greuter	<i>Dipsacus cephalarioides</i> Mathews & Kupicha
<i>Leontodon boryi</i> Boiss. ex DC.	DROSERACEAE
<i>Leontodon microcephalus</i> (Boiss. ex DC.) Boiss.	<i>Aldrovanda vesiculosa</i> L.
<i>Leontodon sculus</i> (Guss.) Finch & Sell	ERICACEAE
<i>Ligularia sibirica</i> (L.) Cass.**	<i>Vaccinium arctostaphylos</i> L.
<i>Picris willkommii</i> (Schultz Bip.) Nyman	EUPHORBIACEAE
<i>Santolina elegans</i> Boiss. ex DC.	<i>Euphorbia margalidiana</i> Kuhbier & Lewejohann
<i>Senecio elodes</i> Boiss. ex DC.	<i>Euphorbia nevadensis</i> Boiss. & Reuter
<i>Senecio nevadensis</i> Boiss. & Reuter	GENTIANACEAE
<i>Serratula tanaitica</i> P. Smirn.	<i>Centaurium rigualii</i> Esteve Chueca
<i>Sonchus erzincanicus</i> Matthews	<i>Centaurium somedanum</i> Lainz
<i>Wagenitzia lancifolia</i> (Sieber ex Sprengel) Dostal	<i>Gentiana ligustica</i> R. de Vilm. Chopinet
CONVOLVULACEAE	<i>Gentianella anglica</i> (Pugsley) E. F. Warburg
<i>Convolvulus argyrotamnus</i> Greuter	GERANIACEAE
<i>Convolvulus pulvinatus</i> Sažad	<i>Erodium astragaloides</i> Boiss. & Reuter
CRUCIFERAE	<i>Erodium chrysanthum</i> LžHerit. ex DC.
<i>Alyssum akamasicum</i> B. L. Burt	<i>Erodium paularense</i> Fernandez-Gonzalez & Izco
<i>Alyssum borzaeanum</i> E. I. Nayardy	<i>Erodium rupicola</i> Boiss.
<i>Alyssum pyrenaicum</i> Lapeyr. (<i>Ptilotrichum pyrenaicum</i> (Lapeyr.) Boiss.)	GESNERIACEAE
<i>Arabis kennedyae</i> Meikle	<i>Haberlea rhodopensis</i> Friv.
<i>Armoracia macrocarpa</i> (Waldst. & Kit.) Kit. ex Baumg.	<i>Jankaea heldreichii</i> (Boiss.) Boiss.
<i>Aurinia uechtritziana</i> (Borm.) Cullen et T. R. Dudley	<i>Ramonda serbica</i> Pancic
<i>Biscutella neustriaca</i> Bonnet	GRAMINEAE
<i>Boleum asperum</i> (Pers.) Desvaux	<i>Avenula hackelii</i> (Henriq) Holub
<i>Brassica glabrescens</i> Poldini	<i>Bromus bromoideus</i> (Lej.) Crepin
<i>Brassica hilarionis</i> Post	<i>Bromus grossus</i> Desf. ex DC.
<i>Brassica insularis</i> Moris	<i>Bromus interruptus</i> (Hackel) Druce
<i>Brassica macrocarpa</i> Guss.	<i>Bromus moesiacus</i> Velen
<i>Brassica sylvestris</i> (L.) Mill. subsp. <i>taurica</i> Tzvel.	<i>Bromus psammophilus</i> P.M. Smith
<i>Braya purpurascens</i> (R. Br.) Bunge	<i>Coleanthus subtilis</i> (Tratt.) Seidl
<i>Cochlearia polonica</i> Frohlich	<i>Eremopoa mardinensis</i> R. Mill

<i>Gaudinia hispanica</i> Stace & Tutin	<i>Agerer-Kirschhoff & Meikle</i>
<i>Micropropopsis tuberosa</i> Romero-Zarco Cabezudo	<i>Astragalus maritimus</i> Moris
<i>Poa granitica</i> Br.-Bl.	<i>Astragalus peterfii</i> Jav.
<i>Poa riphaea</i> (Ascherson et Graebner) Fritsch	<i>Astragalus physocalyx</i> Fischer
<i>Puccinellia pungens</i> (Pau) Paunero	<i>Astragalus psedopurpureus</i> Gusul.
<i>Stipa austroitalica</i> Martinovsky	<i>Astragalus setosulus</i> Gontsch.
<i>Stipa bavarica</i> Martinovsky & H. Scholz	<i>Astragalus tanaiticus</i> C. Koch.
<i>Stipa danubialis</i> Dihoru & Roman	<i>Astragalus tremolsianus</i> Pau
<i>Stipa styriaca</i> Martinovsky	<i>Astragalus verrucosus</i> Moris
<i>Stipa syreistschikowii</i> P. Smirn.	<i>Cytisus aeolicus</i> Guss. ex Lindl.
<i>Trisetum subalpestre</i> (Hartm.) Neuman	<i>Genista dorycnifolia</i> Font Quer
GROSSULARIACEAE	<i>Genista holopetala</i> (Fleischm. ex Koch) Baldacci
<i>Ribes sardoum</i> Martelli	<i>Genista tetragona</i> Bess.
HYPERICACEAE	<i>Glycyrrhiza iconica</i> Hub.-Mor.
<i>Hypericum aciferum</i> (Greuter) N.K.B. Robson	<i>Hedysarum razoumovianum</i> Fisch. et Helm.
<i>Hypericum salsugineum</i> Robson & Hub.-Mor.	<i>Ononis maweana</i> Ball
IRIDACEAE	<i>Oxytropis deflexa</i> (Pallas) DC. subsp. norvegica Nordh.
<i>Crocus abantensis</i> T. Baytop & Mathew	<i>Sphaerophysa kotschyana</i> Boiss.
<i>Crocus cyprius</i> Boiss. & Kotschy	<i>Thermopsis turcica</i> Kit Tan, Vural & Kü«üködü
<i>Crocus etruscus</i> Parl.	<i>Trifolium banaticum</i> (Heuffel) Majovsky
<i>Crocus hartmannianus</i> Holmboe	<i>Trifolium pachycalyx</i> Zoh.
<i>Crocus robertianus</i> C.D. Brickell	<i>Trifolium saxatile</i> All.
<i>Gladiolus felicitis</i> Mirek	<i>Trigonella arenicola</i> Hub.-Mor.
<i>Iris marsica</i> Ricci & Colasante	<i>Trigonella halophila</i> Boiss.
LABIATAE	<i>Trigonella polycarpa</i> Boiss. & Heldr.
<i>Dracocephalum austriacum</i> L.	<i>Vicia bifoliolata</i> J.D. Rodriguez
<i>Dracocephalum ruyschiana</i> L.	LENTIBULARIACEAE
<i>Micromeria taygetea</i> P.H. Davis	<i>Pinguicula crystallina</i> Sibth. & Sm.
<i>Nepeta dirphyia</i> (Boiss.) Heldr. ex Halacsy	<i>Pinguicula nevadensis</i> (Lindb.) Casper
<i>Nepeta sphaciotica</i> P.H. Davis	LILIACEAE
<i>Origanum cordifolium</i> (Auch. & Montbr.)	<i>Allium grosii</i> Font Quer
<i>Vogel</i> (Amaracus cordifolium Montr. & Auch.)	<i>Allium regelianum</i> A. Beck.
<i>Origanum dictamnus</i> L.	<i>Allium vuralii</i> Kit Tan
<i>Origanum scabrum</i> Boiss. & Heldr	<i>Androcymbium europaeum</i> (Lange) K. Richter
<i>Phlomis brevibracteata</i> Turrill	<i>Androcymbium rechingeri</i> Greuter
<i>Phlomis cypria</i> Post	<i>Asparagus lycaonicus</i> Davis
<i>Rosmarinus tomentosus</i> Huber-Morath & Maire	<i>Asphodelus bento-rainhae</i> Pinto da Silva
<i>Salvia crassifolia</i> Sibth. & Smith	<i>Chionodoxa lochiai</i> Meikle
<i>Sideritis cypria</i> Post	<i>Chionodoxa luciliae</i> Boiss.
<i>Sideritis incana</i> L. subsp. glauca (Cav.) Malagarriga	<i>Colchicum arenarium</i> Waldst. & Kit
<i>Sideritis javalambrensis</i> Pau	<i>Colchicum corsicum</i> Baker
<i>Sideritis serrata</i> Cav. ex Lag.	<i>Colchicum cousturieri</i> Greuter
<i>Teucrium charidemi</i> Sandwith	<i>Colchicum davidovii</i> Stef.
<i>Teucrium lamiifolium</i> DžUrv.	<i>Colchicum fominii</i> Bordz.
<i>Teucrium lepicephalum</i> Pau	<i>Colchicum micranthum</i> Boiss.
<i>Teucrium turredanum</i> Losa & Rivas Goday	<i>Fritillaria conica</i> Boiss.
<i>Thymus aznavourii</i> Velen	<i>Fritillaria drenovski</i> Degen & Stoy.
<i>Thymus camphoratus</i> Hoffmanns. & Link	<i>Fritillaria epirotica</i> Turrill ex Rix
<i>Thymus carnosus</i> Boiss.	<i>Fritillaria euboica</i> (Rix Doerfler) Rix
<i>Thymus cephalotos</i> L.	<i>Fritillaria graeca</i> Boiss.
LEGUMINOSAE	<i>Fritillaria gussichiae</i> (Degen & Doerfler) Rix
<i>Anthyllis hystrix</i> Cardona, Contandr. & E. Sierra	<i>Fritillaria montana</i> Hoppe.
<i>Astragalus aitosenis</i> Ivanisch.	<i>Fritillaria obliqua</i> Ker-Gawl.
<i>Astragalus algarbiensis</i> Coss. ex Bunge	<i>Fritillaria rhodocanakis</i> Orph. ex Baker
<i>Astragalus aquilanus</i> Anzalone	<i>Fritillaria tuntasia</i> Heldr. ex Halacsy
<i>Astragalus centralpinus</i> Braun-Blanquet	<i>Lilium jankae</i> A. Kerner
<i>Astragalus kungurensis</i> Boriss.	<i>Lilium rhodopaeum</i> Delip.
<i>Astragalus macrocarpus</i> DC. subsp. lefkarensis	<i>Muscari gussonei</i> (Parl.) Tod.

Ornithogalum reverchonii Lange	Limonium tamaricoides Bokhari
Scilla morrisii Meikle	POLEMONIACEAE
Scilla odorata Link	Polemonium boreale Adams
Tulipa cypria Stapf	POLYGONACEAE
Tulipa goulimyi Sealy & Turrill	Polygonum praelongum Coode & Cullen
Tulipa hungarica Borbas	Rheum rhaponticum L.
Tulipa praecox Ten.	Rumex rupestris Le Gall
Tulipa sprengeri Baker	POSIDONIACEAE
LINACEAE	Posidonia oceanica (L.) Delile (Med.)
Linum dolomiticum Borbas	PRIMULACEAE
LYTHRACEAE	Androsace cylindrica DC.
Lythrum flexuosum Lag.	Androsace mathildae Levier
Lythrum thesioides M. Bieb.	Androsace pyrenaica Lam.
MALVACEAE	Cyclamen coum Mill.
Kosteletzkya pentacarpos (L.) Ledeb.	Cyclamen kuznetzovii Kotov et Czernova.
NAJADACEAE	Cyclamen mirabile Hildebr.
Caulinia tenuissima (A. br. ex Magnus) Tzvel.	Lysimachia minoricensis J.D. Rodriguez
Najas flexilis (Willd.) Rostk. & W.L. Schmidt	Primula apennina Widmer
Najas tenuissima (A. Braun) Magnus	Primula deorum Velen.
OLEACEAE	Primula egalikensis Wormsk.
Syringa josikaea Jacq. fil.	Primula frondosa Janka
ORCHIDACEAE	Primula glaucescens Moretti
Cephalanthera cucullata Boiss. & Heldr.	Primula palinuri Petagna
Comperia comperiana (Steven) Aschers. & Graebner	Primula spectabilis Tratt.
Cypripedium calceolus L.	Primula wulfeniana Scot subsp. baumgarteniana (Degen & Moesz) Ludi
Cactylorhiza chuhensis Renz & Taub.	Soldanella villosa Darracq
Himantoglossum caprinum (Bieb.) C. Koch.	RANUNCULACEAE
Liparis loeselii (L.) Rich.	Aconitum corsicum Gayer
Ophrys argolica Fleischm.	Aconitum flerovii Steinb.
Ophrys isaura Renz & Taub.	Aconitum lasiocarpum (Reichenb.) Gáyer
Ophrys kotschyi Fleischm. & Soo	Adonis cyllenea Boiss., Heldr. & Orph.
Ophrys lunulata Parl.	Adonis distorta Ten.
Ophrys lycia Renz & Taub.	Anemone uralensis Fisch ex DC.
Ophrys oestriphera Bieb.	Aquilegia bertolonii Schott
Ophrys taurica (Aggeenko) Nevski	Aquilegia kitaibelii Schott
Ophrys provincialis Balb.	Aquilegia ottonis Orph. ex Boiss. subsp. taygetea (Orph.) Strid
Orchis punctulata Stev. ex Lindl.	Aquilegia pyrenaica DC. subsp. cazorlensis (Heywood) Galiano & Rivas Martinez (Aquilegia cazorlensis Heywood)
Platanthera obtusata (Pursh) Lindl. subsp. oligantha (Turcz.) Hulten	Consolida samia P.H. Davis
Spiranthes aestivalis (Poiret) L.C.M. Richard	Delphinium caseyi B.L. Burt
Steveniella satyrioides (Stev.) Schlechter.	Pulsatilla grandis Wend. (Pulsatilla halleri (All.) Willd. subsp. grandis (Wend.) Meikle
PAEONIACEAE	Pulsatilla patens (L.) Miller
Paeonia cambessedesii (Willk.) Willk.	Pulsatilla slavica G. Reuss
Paeonia clusii F.C. Stern subsp. rhodia (Stearn). Tzanoudakis	Ranunculus fontanus C. Presl
Paeonia officinalis L. subsp. banatica (Rochel) Soo	Ranunculus kykkoensis Meikle
Paeonia parnassica Tzanoudakis	Ranunculus weyleri Mares
Paeonia tenuifolia L.	RESEDACEAE
PALMAE	Reseda decursiva Forssk. Gibraltar
Phoenix theophrasti Greuter	ROSACEAE
PAPAVERACEAE	Crataegus dikmensis Pojark
Papaver lapponicum (Tolm.) Nordh.	Geum bulgaricum Panc.
Rupicapnos africana (Lam.) Pomel	Potentilla delphinensis Gren. & Godron
PLUMBAGINACEAE	Potentilla emilii-popii E. I. Nayardy
Armeria pseudarmeria (Murray) Mansfeld	Potentilla silesiaca Uechtr.
Armeria rouyana Daveau	Pyrus anatolica Browicz
Armeria soleirolii (Duby) Godron	RUBIACEAE
Armeria velutina Welv. ex Boiss. & Reuter	
Limonium anatolicum Hedge	

<i>Galium cracoviense</i> Ehrend.	<i>Angelica palustris</i> (Besser) Hoffman
<i>Galium globuliferum</i> Hub.-Mor. & Reese	<i>Apium bermejoi</i> Llorens
<i>Galium litorale</i> Guss.	<i>Apium repens</i> (Jacq.) Lag.
<i>Galium moldavicum</i> (Dobrescu) Franco	<i>Athamanta cortiana</i> Ferrarini
<i>Galium rhodopeum</i> Velen.	<i>Bupleurum capillare</i> Boiss. & Heldr.
<i>Galium viridiflorum</i> Boiss. & Reuter	<i>Bupleurum dianthifolium</i> Guss.
SANTALACEAE	<i>Bupleurum kakiskalae</i> Greuter
<i>Thesium ebracteatum</i> Hayne	<i>Eryngium alpinum</i> L.
SAXIFRAGACEAE	<i>Eryngium viviparum</i> Gay
<i>Saxifraga berica</i> (Beguinot) D.A. Webb	<i>Ferula halophila</i> H. Pesmen
<i>Saxifraga cintrana</i> Kuzinsky ex Willk.	<i>Ferula orientalis</i> L.
<i>Saxifraga florulenta</i> Moretti	<i>Ferula sadleriana</i> Ledebour
<i>Saxifraga hirculus</i> L.	<i>Laserpitium longiradium</i> Boiss.
<i>Saxifraga presolanensis</i> Engl.	<i>Naufraga balearica</i> Constance & Cannon
<i>Saxifraga tombeanensis</i> Boiss. ex Engl.	<i>Oenanthe conioides</i> Lange
<i>Saxifraga valdensis</i> DC.	<i>Petagnia saniculifolia</i> Guss.
<i>Saxifraga vayredana</i> Luizet	<i>Rouya polygama</i> (Desf.) Coincy
SCROPHULARIACEAE	<i>Seseli intractum</i> Boiss.
<i>Antirrhinum charidemi</i> Lange	<i>Thorella verticillatundata</i> (Thore) Briq.
<i>Euphrasia marchesettii</i> Wettst. ex Marches.	VALERIANACEAE
<i>Linaria algarviana</i> Chav.	<i>Centranthus kellererii</i> (Stoj. Stef. et Georg.) Stoj. et Stef.
<i>Linaria ficalhoana</i> Rouy	<i>Centranthus trinervis</i> (Viv.) Beguinot
<i>Linaria flava</i> (Poiret) Desf.	VIOLACEAE
<i>Linaria hellenica</i> Turril	<i>Viola athois</i> W. Becker
<i>Linaria loeselli</i> Schweigger	<i>Viola cazorlensis</i> Gandoger
<i>Linaria ricardoi</i> Cout.	<i>Viola cryana</i> Gillot
<i>Linaria tursica</i> B. Valdes & Cabezudo	<i>Viola delphinantha</i> Boiss.
<i>Lindernia procumbens</i> (Krocker) Philcox	<i>Viola hispida</i> Lam.
<i>Odontites granatensis</i> Boiss.	<i>Viola jaubertiana</i> Mares & Vigineix
<i>Pedicularis sudetica</i> Willd.	ZANNICHELLIACEA E
<i>Verbascum afyonense</i> Hub.-Mor.	<i>Cymodocea nodosa</i> (Ucria) Ascherson (Med.)
<i>Verbascum basivelatum</i> Hub.-Mor.	ZOSTERACEAE
<i>Verbascum cylleneum</i> (Boiss. & Heldr.) Kuntze	<i>Zostera marina</i> L. (Med.)
<i>Verbascum degenii</i> Hal.	BRYOPHYTA
<i>Verbascum purpureum</i> (Janka) Huber-Morath	BRYOPSIDA: ANTHOCEROTAE
<i>Verbascum stepporum</i> Hub.-Mor.	ANTHOCEROTACEAE
<i>Veronica euxina</i> Turril	<i>Notothylas orbicularis</i> (Schwein.) Sull.
<i>Veronica oetaea</i> L.-A. Gustavsson	BRYOPSIDA: HEPATICAE
<i>Veronica turrilliana</i> Stoj. et Stef.	AYTONIACEAE
SELAGINACEAE	<i>Mannia triandra</i> (Scop.) Grolle
<i>Globularia stygia</i> Orph. ex Boiss.	CEPHALOZIACEAE
SOLANACEAE	<i>Cephalozia macounii</i> (Aust.) Aust.
<i>Atropa baetica</i> Willk.	CONDONIACEAE
<i>Mandragora officinarum</i> L.	<i>Petalophyllum ralfsii</i> (Wils.) Nees et Gott. ex Lehm.
THYMELAEACEAE	FRULLANIACEAE
<i>Daphne arbuscula</i> Celak.	<i>Frullania parvistipula</i> Steph.
<i>Daphne petraea</i> Leybold	GYMNOMITRIACEAE
<i>Daphne rodriguezii</i> Texidor	<i>Marsupella profunda</i> Lindb.
<i>Thymelea broterana</i> Coutinho	JUNGERMANNIACEAE
TRAPACEAE	<i>Jungermannia handelii</i> (Schiffn.) Amak.
<i>Trapa natans</i> L.	RICCIACEAE
TYPHACEAE	<i>Riccia breidlerii</i> Jur. ex Steph.
<i>Typha minima</i> Funk	RIELLACEAE
<i>Typha shuttleworthii</i> Koch & Sonder	<i>Riella helicophylla</i> (Mont.) Hook.
ULMACEAE	SCAPANIACEAE
<i>Zelkova abelicea</i> (Lam.) Boiss.	<i>Scapania massalongi</i> (K. Muell.) K. Muell.
UMBELLIFERAE	BRYOPSIDA: MUSCI
<i>Angelica heterocarpa</i> Lloyd	AMBLYSTEGIACEAE

Drepanocladus vernicosus (Mitt.) Warnst.
BRUCHIACEAE
Bruchia vogesiaca Schwaegr.
BUXBAUMIACEAE
Buxbaumia viridis (Moug. ex. Lam. & DC.)
Brid. ex Moug. & Nestl.
DICRANACEAE
Atractylolopus alpinus (Schimp. ex Milde) Lindb.
Cynodontium succicum (H. Arn. & C. Jens.) I. Hag.
Dicranum viride (Sull. & Lesq.) Lindb.
FONTINALACEAE
Dichelyma capillaceum (With.) Myr.
FUNARIACEAE
Pyramidula tetragona (Brid.) Brid.
HOOKERIAACEAE
Distichophyllum carinatum Dix. & Nich.
MEESIAACEAE
Meesia longiseta Hedw.
ORTHOTRICHACEAE
Orthotrichum rogeri Brid.
SPHAGNACEAE
Sphagnum pylaisii Brid.
SPLACHNACEAE
Tayloria rudolphiana (Garov.) B. S. G.
ALGAE
CHLOROPHYTA
Caulerpa ollivieri (Med.)
FUCOPHYCEA
Cystoseira amentacea (inclus var. stricta et var. spicata) (Med.)
Cystoseira mediterranea (Med.)
Cystoseira sedoides (Med.)
Cystoseira spinosa (inclus C. adriatica) (Med.)
Cystoseira zosteroides (Med.)
Laminaria rodriguezii (Med.)
Laminaria ochroleuca (Med.)
RHODOPHYTA
Goniolithon byssoides (Med.)
Lithophyllum lichenoides (Med.)
Ptilophora mediterranea (Med.)
Schimmelmannia schousboei = S. ornata (Med.)

DODATAK I (NASTAVAK)

STROGO ZAŠTIĆENE BILJNE VRSTE ENDEMIČNE VRSTE MAKARONEZIJSKE REGIJE

PTERIDOPHYTA

ASPLENIACEAE
Asplenium azoricum Lovis
DRYOPTERIDACEAE
Polystichum drepanum (Swartz) C. Presl
HYMENOPHYLLACEAE
Hymenophyllum maderense Gibby & Lowis
ISOETACEAE
Isoetes azorica Durieu ex Milde
LYCOPODIACEAE
Diphasium maderense (Wilce) Rothm.
MARSILEACEAE
Marsilea azorica Launert
GYMNOSPERMAE

CUPRESACEAE
Juniperus bervifolia (Seub.) Antoine
ANGIOSPERMAE
AGAVACEAE
Dracaena draco (L.) L.
ASCLEPIADACEAE
Caralluma burchardii N. E. Brown
Ceropegia chrysantha Svent.
BERBERIDACEAE
Berberis maderensis Lowe
BORAGINACEAE
Echium gentianoides Webb ex Coincy
Echium handiense Svent.
Echium pininana Webb et Berth.
Myosotis azorica H. C. Watson
Myosotis maritima Hochst. ex Seub.
CAMPANULACEAE
Azorina vidalii (H. C. Watson) Feer
Musschia aurea (L. f.) DC.
Musschia wollastonii Lowe
CAPRIFOLIACEAE
Sambucus palmensis Link
CARYOPHYLLACEAE
Cerastium azoricum Hochst.
Silene nocteolens Webb et Berth
CISTACEAE
Cistus chinamadensis Banares & Romero
Helianthemum bystropogophyllum Svent.
Helianthemum teneriffae Cosson
COMPOSITAE
Andryala crithmifolia Ait.
Argyranthemum lidii Humphries
Argyranthemum pinnatifidum (L. F.) Lowe subsp. succulentum
(Lowe) Humphries
Argyranthemum winterii (Svent.) Humphries
Atractylis arbuscula Svent. & Michaelis
Atractylis preauxiana Schultz Bip.
Bellis azorica Hochst. ex. Seub.
Calendula maderensis Dc.
Cheirolophus duranii (Burchard) Holub
Cheirolophus falcisectus Montelongo et Moraleda
Cheirolophus gomerythus (Svent.) Holub
Cheirolophus junonianus (Svent.) Holub
Cheirolophus metlesiscii Montelongo
Cheirolophus santosabreui Santos
Cheirolophus satarataensis (Svent.) Holub
Cheirolophus tagananensis (Svent.) Holub
Helichrysum monogynum B. L. Burth. & Sunding
Helichrysum gossypinum Webb
Hypochoeris oligocephala (Svent. & D. Bramwell) Lack
Lactuca watsoniana Trelease
Leotodon filii (Hochst. ex Seub.) Paiva & Orm.
Onopordum carduelinum Bolle
Onopordum nogalesii Svent.
Pericallis hadrosoma Svent.
Pericallis malvifolia (L'ŽHér) B. Nord.
Phagnalon benettii Lowe
Senecio hermosae Pitard

Sonchus gandogerii Pitard	Lotus azoricus P. W. Ball
Stemmacantha cynaroides	Lotus callis-viridis D. Branwell & D. H. Davis
Sventania bupleuroides Font Quer	Lotus eremiticus Santos
Tanacetum ožshanahanii Febles. Marrero et Suárez.	Lotus kunkelii (E. Chueca) D. Bramwell et al.
Tanacetum ptarmiciflorum (Webb) Schultz Bip.	Lotus maculatus Breitfeld
Tolpis glabrescens Kämmer	Lotus pyranthus P. Perez
CONVOLVULACEAE	Teline nervosa (Esteve) A. Hansen et Sund.
Convolvulus caput-medusae Lowe	Teline rosmarinifolia Webb & Berthel.
Convolvulus lopez-socasi Svent.	Teline salsoloides Arco & Acebes.
Convolvulus massonii A. Dietr.	Vicia dennesiana H. C. Watson
Pharbitis preauxii Webb	LILLIACEAE
CRASSULACEAE	Androcymbium psammophilum Svent.
Aeonium balsamiferum Webb et Berth.	Smilax divaricata Sol. ex Wats.
Aeonium gomerense Praeger	MYRICACEAE
Aeonium saundersii Bolle	Myrica rivas-martinezii Santos.
Aichrysum dumosum (Lowe) Praeg.	OLEACEAE
Monanthes wildpretii Banares & Scholz	Jasminum azoricum L.
CRUCIFERAE	Picconia azorica (Tutin) Knbol.
Crambe arborea Webb ex Christ	ORCHIDACEAE
Crambe laevigata DC. ex Christ	Barlia metlesicsiaca Teschner
Crambe scoparia Svent.	Goodyera macrophylla Lowe
Crambe sventenii B. Petters. ex Bramw. & Sunding	Orchis scopulorum Summerh.
Parolinia schizogynoides Svent.	PITTOSPORACEAE
Sinapidendron sempervivifolium Mnzs.	Pittosporum coriaceum Dryander ex Aiton
CYPERACEAE	PLANTAGINACEAE
Carex malato-belizii Raymond	Plantago famarae Svent.
DIPSACACEAE	Plantago malato-belizii Lawalree
Scabiosa nitens Roem. & Schult.	PLUMBAGINACEAE
ERICACEAE	Limonium arborescens (Brouss.) Kuntze
Daboecia azorica Tutin & Warb.	Limonium dendroides Svent.
Erica scoparia L. subsp. azorica (Hochst.) D. A. Webb	Limonium fruticans (Webb) O. Kuntze
EUPHORBIACEAE	Limonium perezii Stapf
Euphorbia bourgaeana Gay ex Boiss.	Limonium preauxii (Webb et Bert.) O. Kuntze
Euphorbia handiensis Burchard	Limonium spetabile (Svent.) Kunkel & Sunding
Euphorbia lambii Svent.	Limonium sventenii Santos & Fernandez Galvan
Euphorbia stygiana H. C. Watson	POLYGONACEAE
GERANIACEAE	Rumex azoricus Rech.
Geranium maderense Yeo	RHAMNACEAE
GRAMINEAE	Frangula azorica Tutin
Agrostis gracililaxa Franco	ROSACEAE
Deschampsia maderensis (Hack. et Bornm.) Buschm.	Bencomia brachystachya Svent.
Phalaris maderensis (Mnzs.) Mnzs.	Bencomia exstipulata Svent.
LABIATAE	Bencomia sphaerocarpa Svent.
Micromeria glomerata P. Pérez	Chamaemeles coriacea Lindl.
Micromeria leucantha Svent. ex Pérez	Dendriopoterium pulidoi Svent.
Salvia herbanica Santos et Fernández	Marcetella maderensis (Bornm.) Svent.
Sideritis cystosiphon Svent.	Prunus lusitanica subsp. azorica (Moui.) Franco
Sideritis discolor (Webb ex de Noe) Bolle	RUTACEAE
Sideritis infernalis Bolle	Ruta microcarpa Svent.
Sideritis marmorea Bolle.	SANTALACEAE
Teucrium abutiloides lžHer.	Kunkeliella canariensis Stearn
LEGUMINOSAE	Kunkeliella psilotoclada (Svent.) Stearn
Adenocarpus ombriosus Ceb. & Ort.	Kunkeliella subsucculenta Kammer
Anthyllis lemmaniana Lowe	SAPOTACEAE
Anagyris latifolia Brouss. ex Willd.	Sideroxylon marmulano Banks ex Lowe
Cicer canariensis Santos & Gweil	SAXIFRAGACEAE
Dorycnium spectabile Webb & Berthel.	Saxifraga portosanctana Boiss.
Gertista benehoavensis (Bolle ex Svent.) Del Arco	SCROPHULARIACEAE

Euphrasia azorica H. C. Watson
Euphrasia grandiflora Hochst.
Isoplexis chalcantha Svent. & OžŠanahan
Isoplexis isabelliana (Webb & Berthel.) Masferrer
SELAGINACEAE
Globularia ascanii D. Bramwell & Kunkel
Globularia sarcophylla Svent.
SOLANACEAE
Solanum lidii Sunding
UMBELLIFERAE
Ammi trifoliatum (Wats.) Trel.
Bunium brevifolium Lowe
Bupleurum handiense (Bolle) Kunkel
Chaerophyllum azoricum Trel.
Monizia edulis Lowe
Ferula latipinna Santos
Sanicula azorica Gunthn. ex Seub.
VIOLACEAE
Viola paradoxa Lowe
BRYOPHYTA
BRYOPSIDA: MUSCI
ECHINODIACEAE
Echinodium spinosum (Mitt.) Jur.
POTTIACEAE
Bryoerythrophyllum machadoanum (Sergio) M. Hill
THAMNIACEAE
Thamnobryum fernandesii Sergio

DODATAK II.

STROGO ZAŠTIĆENE ŽIVOTINJSKE VRSTE

KRALJEŽNJACI

(Med.) = u Sredozemlju

Sisari

INSECTIVORA

Erinaceidae

* Atelerix algirus (Erinaceus algirus)

Soricidae

* Crocidura suaveolens ariadne (Crocidura ariadne)

* Crocidura russula cypria (Crocidura cypria)

Crocidura canariensis

Talpidae

Desmana moschata

Galemys pyrenaicus (Desmana pyrenaica)

MICROCHIROPTERA

sve vrste osim Pipistrellus pipistrellus

RODENTIA

Sciuridae

Pteromys volans (Sciuropterus russicus)

Sciurus anomalus

* Spermophilus citellus (Citellus citellus)

Spermophilus suslicus (Citellus suslicus)

Muridae

Cricetus cricetus

Mesocricetus newtoni

* Microtus bavaricus (Pitymys bavaricus)

Microtus cabreræ

Microtus tatricus

Spalax graecus

Gliridae

Dryomys laniger

Myomimus roachi (Myomimus bulgaricus)

Zapodidae

Sicista betulina

Sicista subtilis

Hystricidae

Hystrix cristata

CARNIVORA

Canidae

Alopex lagopus

Canis lupus

Cuon alpinus

Ursidae

sve vrste

Mustelidae

Gulo gulo

Lutra lutra

Mustela eversmannii

Mustela lutreola (Lutreola lutreola)

Vormela peregusna

Felidae

Caracal caracal

Felis silvestris

* Lynx pardinus (Lynx pardina)

Panthera pardus

Panthera tigris

Odobenidae

Odobenus rosmarus

Phocidae

Monachus monachus

Phoca hispida saimensis

Phoca hispida ladogensis

ARTIODACTYLA

Cervidae

Cervus elaphus corsicanus

Bovidae

Capra aegagrus

Capra pyrenaica pyrenaica

Gazella dorcas

Gazella subgutturosa

Ovibos moschatus

Rupicapra rupicapra ornata

CETACEA

Monodontidae

Monodon monoceros

Delphinidae

Delphinus delphis

Globicephala macrorhynchus

Globicephala melas

Grampus griseus

Lagenorhynchus acutus

Lagenorhynchus albirostris

Orcinus orca

Pseudorca crassidens

Stenella coeruleoalba

Stenella frontalis

Steno bredanensis

Tursiops truncatus (tursio)	Ixobrychus minutus
<i>Phocaenidae</i>	Nycticorax nycticorax
Phocoena phocoena	<i>Ciconiidae</i>
<i>Physeteridae</i>	sve vrste
Kogia breviceps	<i>Threskiornithidae</i>
Kogia simus (Med.)	sve vrste
Physeter macrocephalus (Med.)	<i>Phoenicopteridae</i>
<i>Ziphiidae</i>	Phoenicopterus ruber
Hyperoodon rostratus	ANSERIFORMES
Mesoplodon bidens	<i>Anatidae</i>
Mesoplodon densirostris (Med.)	Anser erythropus
Mesoplodon mirus	Branta leucopsis
Ziphius cavirostris	Branta ruficollis
<i>Balaenopteridae</i>	Bucephala islandica
Balaenoptera acutorostrata (Med.)	Cygnus bewickii (columbianus)
Balaenoptera borealis (Med.)	Cygnus cygnus
Balaenoptera edeni	Histrionicus histrionicus
Balaenoptera physalus	Marmaronetta (Anas) angustirostris
Megaptera novaeangliae (longimana, nodosa)	Mergus albellus
Sibbaldus (Balaenoptera) musculus	Oxyura leucocephala
<i>Balaenidae</i>	Polysticta stelleri
Balaena mysticetus	Somateria spectabilis
Eubalaena glacialis	Tadorna ferruginea
Ptice	Tadorna tadorna
GAVIIFORMES	FALCONIFORMES
<i>Gaviidae</i>	sve vrste
sve vrste	GALLIFORMES
PODICIPEDIFORMES	<i>Tetraonidae</i>
<i>Podicipedidae</i>	Tetrao urogallus cantabricus
Podiceps auritus	GRUIFORMES
Podiceps grisigena	<i>Turnicidae</i>
Podiceps nigricollis (caspicus)	Turnix sylvatica
Podiceps ruficollis	<i>Gruidae</i>
PROCELLARIIFORMES	sve vrste
<i>Hydrobatidae</i>	<i>Rallidae</i>
sve vrste	Crex crex
<i>Procellariidae</i>	Fulica cristata
Bulweria bulwerii	Porphyrio porphyrio
Procellaria diomedea	Porzana parva
Pterodroma feae	Porzana porzana
Pterodroma madeira	Porzana pusilla
Puffinus assimilis baroli	<i>Otididae</i>
Puffinus puffinus	sve vrste
Puffinus yelkouan	CHARADRIIFORMES
PELECANIFORMES	<i>Charadriidae</i>
<i>Phalacrocoracidae</i>	Arenaria interpres
Phalacrocorax aristotelis (Med.)	Charadrius alexandrinus
Phalacrocorax pygmaeus	Charadrius dubius
<i>Pelecanidae</i>	Charadrius hiaticula
sve vrste	Charadrius leschenaulti
CICONIIFORMES	Eudromias morinellus
<i>Ardeidae</i>	Hoplopterus spinosus
Ardea purpurea	<i>Scolopacidae</i>
Ardeola ralloides	Calidris alba
Botaurus stellaris	Calidris alpina
Bulbucus (Ardeola) ibis	Calidris ferruginea
Casmerodius albus (Egretta alba)	Calidris maritima
Egretta garzetta	Calidris minuta

Calidris temminckii	Halcyon smyrnensis
Gallinago media	<i>Meropidae</i>
Limicola falcinellus	Merops apiaster
Numenius tenuirostris	<i>Coraciidae</i>
Tringa cinerea	Coracias garrulus
Tringa glareola	<i>Upopidae</i>
Tringa hypoleucos	Upopa epops
Tringa ochropus	PICIFORMES
Tringa stagnatilis	sve vrste
<i>Recurvirostridae</i>	PASSERIFORMES
sve vrste	<i>Alaudidae</i>
<i>Phalaropodidae</i>	Calandrella brachydactyla
sve vrste	Calandrella rufescens
<i>Burhinidae</i>	Chersophilus duponti
Burhinus oedicephalus	Eremophila alpestris
<i>Glareolidae</i>	Galerida theklae
sve vrste	Melanocorypha bimaculata
<i>Laridae</i>	Melanocorypha calandra
Chlidonias hybrida	Melanocorypha leucoptera
Chlidonias leucopterus	Melanocorypha yeltoniensis
Chlidonias niger	<i>Hirundinidae</i>
Gelochelidon nilotica	sve vrste
Hydroprogne caspia	<i>Motacillidae</i>
Larus audouinii	sve vrste
Larus genei	<i>Pycnonotidae</i>
Larus melanocephalus	Pycnonotus barbatus v.
Larus minutus	<i>Laniidae</i>
Larus (Xenia) sabini	sve vrste
Pagophila eburnea	<i>Bombycillidae</i>
Sterna albifrons	Bombycilla garrulus
Sterna dougallii	<i>Cinclidae</i>
Sterna hirundo	Cinclus cinclus
Sterna paradisaea (macrura)	<i>Troglodytidae</i>
Sterna sandvicensis	Troglodytes troglodytes
COLUMBIFORMES	<i>Prunellidae</i>
<i>Pteroclididae</i>	sve vrste
sve vrste	<i>Muscicapidae</i>
<i>Columbidae</i>	<i>Turdinae</i>
Columba bollii	Cercotrichas galactotes
Columba junoniae	Erithacus rubecula
CUCULIFORMES	Irania gutturalis
<i>Cuculidae</i>	Luscinia luscinia
Clamator glandarius	Luscinia megarhynchos
STRIGIFORMES	Luscinia (Cyanosylvia) svecica
sve vrste	Monticola saxatilis
CAPRIMULGIFORMES	Monticola solitarius
<i>Caprimulgidae</i>	Oenanthe finischi
sve vrste	Oenanthe hispanica
APODIFORMES	Oenanthe isabellina
<i>Apodidae</i>	Oenanthe leucura
Apus caffer	Oenanthe oenanthe
Apus melba	Oenanthe pleschanka (leucomela)
Apus pallidus	Phoenicurus ochruros
Apus unicolor	Phoenicurus phoenicurus
CORACIIFORMES	Saxicola dactylae
<i>Alcedinidae</i>	Saxicola rubetra
Alcedo atthis	Saxicola torquata
Ceryle rudis	Tarsiger cyanurus

<i>Turdus torquatus</i>	Cyanopica cyanus
<i>Sylviinae</i>	Nucifraga caryocatactes
sve vrste	Perisoreus infaustus
<i>Regulinae</i>	Pyrrhocorax graculus
sve vrste	Pyrrhocorax pyrrhocorax
<i>Muscicapinae</i>	Gmizavci
sve vrste	TESTUDINES
<i>Timaliinae</i>	<i>Testudinidae</i>
<i>Panurus biarmicus</i>	Testudo graeca
<i>Paridae</i>	Testudo hermanni
sve vrste	Testudo marginata
<i>Sittidae</i>	<i>Emydidae</i>
sve vrste	Emys orbicularis
<i>Certhiidae</i>	Mauremys caspica1
sve vrste	<i>Dermochelyidae</i>
<i>Emberizidae</i>	Dermochelys coriacea
<i>Calcarius lapponicus</i>	<i>Cheloniidae</i>
<i>Emberiza aureola</i>	Caretta caretta
<i>Emberiza caesia</i>	Chelonia mydas
<i>Emberiza cia</i>	Eretmochelys imbricata
<i>Emberiza cineracea</i>	Lepidochelys kempii
<i>Emberiza cirius</i>	<i>Trionychidae</i>
<i>Emberiza citrinella</i>	Rafetus euphraticus
<i>Emberiza leucocephala</i>	Trionyx triunguis
<i>Emberiza melanocephala</i>	SAURIA
<i>Emberiza pusilla</i>	<i>Gekkonidae</i>
<i>Emberiza rustica</i>	Cyrtodactylus kotschy
<i>Emberiza schoeniclus</i>	Phyllodactylus europaeus
<i>Plectrophenax nivalis</i>	Tarentola angustimentalis
<i>Fringillidae</i>	Tarentola boettgeri
<i>Carduelis cannabina</i>	Tarentola delalandii
<i>Carduelis carduelis</i>	Tarentola gomerensis
<i>Carduelis chloris</i>	<i>Agamidae</i>
<i>Carduelis flammea</i>	* Stellio stellio (Agama stellio)
<i>Carduelis flavirostris</i>	<i>Chamaeleontidae</i>
<i>Carduelis hornemanni</i>	Chamaeleo chamaeleon
<i>Carduelis spinus</i>	<i>Lacertidae</i>
<i>Carpodacus erythrinus</i>	Algyroides fitzingeri
<i>Coccothraustes coccothraustes</i>	Algyroides marchi
<i>Fringilla teydea</i>	Algyroides moreoticus
<i>Loxia curvirostra</i>	Algyroides nigropunctatus
<i>Loxia leucoptera</i>	* Archaeolacerta bedriagae (Lacerta bedriagae)
<i>Loxia pityopsittacus</i>	* Archaeolacerta monticola (Lacerta monticola)
<i>Loxia scotica</i>	Gallotia galloti
<i>Pinicola enucleator</i>	* Gallotia simonyi (Lacerta simonyi)
<i>Phodopechys githaginea</i>	Gallotia stehlini
<i>Serinus citrinella</i>	Lacerta agilis
<i>Cerinus pusillus</i>	Lacerta clarkorum
<i>Serinus serinus</i>	Lacerta dugesii
<i>Ploceidae</i>	Lacerta graeca
<i>Montrifringilla nivalis</i>	Lacerta horvathi
<i>Petronia petronia</i>	Lacerta lepida
<i>Sturnidae</i>	Lacerta parva
<i>Sturnus roseus</i>	Lacerta princeps
<i>Sturnus unicolor</i>	Lacerta schreiberi
<i>Oriolidae</i>	Lacerta trilineata
<i>Oriolus oriolus</i>	Lacerta viridis
<i>Corvidae</i>	Ophisops elegans

Podarcis erhardii	Triturus carnifex
Podarcis filfolensis	Triturus cristatus
Podarcis lilfordi	Triturus dobrogicus
Podarcis melisellensis	Triturus italicus
Podarcis milensis	Triturus karelinii
Podarcis muralis	Triturus montandoni
Podarcis peloponnesiaca	<i>Plethodontidae</i>
Podarcis pityusensis	* Speleomantes flavus (Hydromantes flavus)
Podarcis sicula	* Speleomantes genei (Hydromantes genei)
Podarcis taurica	* Speleomantes imperialis (Hydromantes imperialis)
Podarcis tiliguerta	* Speleomantes italicus (Hydromantes italicus)
Podarcis wagleriana	* Speleomantes supramontis (Hydromantes supramontis)
<i>Anguidae</i>	<i>Proteidae</i>
Ophisaurus apodus	Proteus anguinus
<i>Scincidae</i>	ANURA
Ablepharus kitaibelii	<i>Discoglossidae</i>
Chalcides bedriagai	Alytes cisternasii
Chalcides ocellatus	Alytes muletensis
Chalcides seclineatus	Alytes obstetricans
* Chalcides simonyi (Chalcides occidentalis)	Bombina bombina
Chalcides viridianus	Bombina variegata
Ophiomorus punctatissimus	Discoglossus galganoi
OPHIDIA	Discoglossus jeanneae
<i>Colubridae</i>	Discoglossus montalentii
Coluber cypriensis	Discoglossus pictus
Coluber gemonensis	Discoglossus sardus
Coluber hippocrepis	Neurergus crocatus
* Coluber jugularis2	Neurergus strauchi
* Coluber najadum	<i>Pelobatidae</i>
Coluber viridiflavus	Pelobates cultripes
Coronella austriaca	Pelobates fuscus
Elaphe longissima	Pelodytes caucasicus
Elaphe quatuorlineata	Pelobates syriacus
Elaphe situla	<i>Bufo</i>
Natrix megalcephala	Bufo calamita
Natrix tessellata	Bufo viridis
Telescopus fallax	<i>Hylidae</i>
<i>Viperidae</i>	Hyla arborea
Vipera albizona	Hyla meridionalis
Vipera ammodytes	Hyla sarda
Vipera barani	<i>Ranidae</i>
Vipera kaznakovi	Rana arvalis
Vipera latasti	Rana dalmatina
* Vipera labetina4	Rana holtzi
Vipera pontica	Rana iberica
Vipera ursinii	Rana italica
Vipera wagneri	Rana latastei
Vipera xanthina	Ribe
Vodozemci	CHONDRICHTHYES
CAUDATA	PLEUROTREMATA
<i>Salamandridae</i>	<i>Cetorhinidae</i>
Chioglossa lusitanica	Cethorinus maximus (Med.)
Euproctus asper	<i>Lamnidae</i>
Euproctus montanus	Carcharodon carcharias (Med.)
Euproctus platycephalus	OSTEICHTHYES
* Mertensiella luschani (Salamandra luschani)	PETROMYZONIFORMES
* Salamandra atra5	<i>Petromyzonidae</i>
Salamandrina terdigitata	Lethenteron zanandrai (Med.)

ACIPENSERIFORMES	Dytiscus latissimus
<i>Acipenseridae</i>	Graphoderus bilineatus
Acipenser naccarii	Osmoderma eremita
Acipenser sturio (Med.)	Rosalia alpina
Huso huso (Med.)	<i>Lepidoptera</i>
SALMONIFORMES	Apatura metis
<i>Umbridae</i>	Coenonympha hero
Umbra krameri	Coenonympha oedippus
CYPRINIFORMES	Erebia calcaria
<i>Cyprinidae</i>	Erebia christi
Pomatoschistus canestrinii (Med.)	Erebia sudetica
Pomatoschistus tortonesei (Med.)	Eriogaster catax
SYNENTOGNATHI	Euphydryas (Eurodryas) aurinia
<i>Belonidae</i>	Fabriciana elisa
Hippocampus hippocampus (Med.)	Hyles hippophaes
Hippocampus ramulosus (Med.)	Hypodryas maturna
ATHERINIFORMES	Lopinga achine
<i>Cyprinodontidae</i>	Lycæna dispar
Aphanius fasciatus (Med.)	Maculinea arion
Aphanius iberus (Med.)	Maculinea nausithous
Valencia hispanica	Maculinea teleius
Valencia letourneuxi	Melanargia arge
PERCIFORMES	Papilio alexanor
<i>Percidae</i>	Papilio hospiton
Zingel asper	Parnassius apollo
CHIMARIFORMES	Parnassius mnemosyne
<i>Chimaeridae</i>	Plebicula golgus
Mobula mobular (Med.)	Polyommatus galloi
BESKRALJEŽNJACI	Polyommatus humedasæ
Zglavkari/Člankonošci	Proserpinus proserpina
INSECTA	Zerynthia polyxena
<i>Mantodea</i>	ARACHNIDA
Apteromantis aptera	<i>Araneae</i>
<i>Odonata</i>	Macrothele calpeiana
Aeshna viridis	CRUSTACEA
Brachythemis fuscopalliata	<i>Decapoda</i>
Calopteryx syriaca	Ocyropode cursor (Med.)
Coenagrion freyi	Pachyplasma giganteum (Med.)
Coenagrion mercuriale	Mekušci
Cordulegaster trinacriae	GASTROPODA
Gomphus graslinii	<i>Dytocardia</i>
Leucorrhinia albifrons	Gibbula nivosa (Med.)
Leucorrhinia caudalis	Patella ferruginea (Med.)
Leucorrhinia pectoralis	Patella nigra (Med.)
Lindenia tetraphylla	<i>Monotocardia</i>
Macromia splendens	Charonia rubicunda (= C. lampas = C. nodiferum) (Med.)
Ophiogomphus cecilia	Charonia tritonis (= C. seguenziae) (Med.)
Oxygastra curtisii	Dendropoma petraeum (Med.)
Stylurus (=Gomphus) flavipes	Erosaria spurca (Med.)
Sympetma braueri	Luria lurida (=Cypraea lurida) (Med.)
<i>Orthoptera</i>	Mitra zonata (Med.)
Baetica ustulata	Ranella olearia (Med.)
Saga pedo	Schilderia achatidea (Med.)
<i>Coleoptera</i>	Tonna galea (Med.)
Buprestis splendens	Zonaria pyrum (Med.)
Carabus olympiae	<i>Stylommatophora</i>
Cerambyx cerdo	Caseolus calculus
Cucujus cinnaberinus	Caseolus commixta

Caseolus sphaerula
Discus defloratus 6
Discus guerinianus
Discula leacockiana
Discula tabellata
Discula testudinalis
Discula turricula
Elona quimperiana
Geomalacus maculosus
Geomitra moniziana
Helix subplicata
Leiostyla abbreviata
Leiostyla cassida
Leiostyla comeocostata
Leiostyla gibba
Leiostyla lamellosa
BIVALVIA
Unionoida
Margaritifera auricularia
Mytiloida
Lithophaga lithophaga (Med.)
Pinna perula (Med.)
Myoida
Pholas dactylus (Med.)
Bodljikaši
ASTERIDAE
Asterina pancerii (Med.)
Ophidiaster ophidianus (Med.)
ECHINIDAE
Centrostephanus longispinus (Med.)
Žarnjaci
HYDROZOA
Errina aspera (Med.)
ANTHOZOA
Astroides calycularis (Med.)
Gerardia savaglia (Med.)
Spužve
PORIFERA
Aplysina cavernicola (Med.)
Asbestopluma hypogea (Med.)
Axinelle polyplod' des (Med.)
Petrobiona massiliana (Med.)

Bilješke uz Dodatak II.

3. prosinca 1993. Stalni odbor Konvencije je usvojio slijedeću Preporuku (No. 39 (1993.)):

Stalni odbor Konvencije o zaštiti evropskih divljih vrsta i prirodnih staništa na osnovu člana 14. Konvencije, preporučuje strankama da u vezi sa provedbom Konvencije razmotre slijedeće tehničke bilješke. U slučajevima kad je ime vrste promijenjeno u novije ime, stavljena je uz njega zvjezdica, a staro ime je navedeno u zagradama. Brojčane oznake navode se u slučajevima novih taksonomskih izmjena za neke srodnike.

1. *Mauremys caspica* je razdvojena u dvije nove vrste:

Mauremys caspica

Mauremys leprosa (*Mauremys caspica leprosa*)

2. *Coluber jugularis* je razdvojena u dvije nove vrste:

Coluber jugularis

Coluber caspicus (*Coluber jugularis caspicus*)

3. *Coluber najadum* je razdvojena u dvije nove vrste

Coluber najadum

Coluber rubriceps (*Coluber najadum rubriceps*)

4. *Vipera lebetina* je razdvojena u dvije nove vrste:

Vipera lebetina

Vipera schweizeri (*Vipera lebetina schweizeri*)

5. *Salamandra atra* je razdvojena u dvije nove vrste

Salamandra atra

Salamandra lanzai (*Salamandra atra lanzai*)

6. *Discus defloratus*: Ova vrsta se više ne smatra taksonomski valjanom vrstom budući da je bila opisana temeljem nekoliko primjeraka; danas se smatra da pripada drugoj vrsti roda *Discus*.

DODATAK III.

ZAŠTIĆENE ŽIVOTINJSKE VRSTE

KRALJEŽNJACI

Sisavci

INSECTIVORA

Erinaceidae

Erinaceus europaeus

Soricidae

sve vrste

MICROCHIROPTERA

Vespertilionidae

Pipistrellus pipistrellus

DUPLICIDENTATA

Leporidae

Lepus capensis (europaeus)

Lepus timidus

RODENTIA

Sciuridae

Marmota marmota

Sciurus vulgaris

Castoridae

Castor fiber

Muridae

Microtus nivalis (librunii)

Microtus ratticeps (oeconomus)

Gliridae

sve vrste

CETACEA

sve vrste koje nisu navedene u Dodatku II.

CARNIVORA

Mustelidae

Martes foina

Martes martes

Meles meles

Mustela erminea

Mustela nivalis

Putorius (*Mustela*) *putorius*

Viverridae

sve vrste

Felidae

Lynx lynx

PINNIPEDIA

Phocidae

Cystophora cristata

Erignathus barbatus

Halichoerus grypus

Pagophilus groenlandicus (Phoca groenlandica)	Acipenser stellatus
Phoca hispida (Pusa hispida)	Huso huso
Phoca vitulina	CLUPEIFORMES
ARTIODACTYLA	<i>Clupeidae</i>
<i>Suidae</i>	Alosa alosa
Sus scrofa meridionalis	Alosa fallox
<i>Cervidae</i>	Alosa pontica
sve vrste	SALMONIFORMES
<i>Bovidae</i>	<i>Coregonidae</i>
Bison bonasus	Coregonus
Capra ibex	sve vrste
Capra pyrenaica	<i>Thymallidae</i>
Ovis aries (musimon, ammon)	Thymallus thymallus
Rupicapra rupicapra	<i>Salmonidae</i>
Ptice	Hucho hucho
sve vrste koje nisu navedene u Dodatku II.	Salmo salar (*)
osim:	CYPRINIFORMES
Columba palumbus	<i>Cyprinidae</i>
Corvus corone (corone i cornix)	Abramis ballerus
Corvus frugilegus	Abramis sapa
Corvus monedula	Abramis vimba
Garrulus glandarius	Alburnoides bipunctatus
Larus argentatus	Alburnus albidus
Larus fuscus	Aspius aspius
Larus marinus	Barbus bocagei
Passer domesticus	Barbus comiza
Pica pica	Barbus meridionalis
Sturnus vulgaris	Barbus microcephalus
Gmazovi	Barbus peloponesis
sve vrste koje nisu navedene u Dodatku II.	Barbus plebejus
Vodozemci	Barbus sclateri
sve vrste koje nisu navedene u Dodatku II.	Barbus steindachneri
Ribe	Chalcalburnus chalcoides
CHONDRICHTHYES	Chondrostoma genei
PLEUROTREMATA	Chondrostoma kneri
<i>Lamnidae</i>	Chondrostoma lemingi
Isurus oxyrinchus (Med.)	Chondrostoma lusitanicum
Lamna nasus (Med.)	Chondrostoma nasus
<i>Carcharhunda</i>	Chondrostoma phoxinus
Prionace glauca (Med.)	Chondrostoma polylepis
<i>Squatinae</i>	Chondrostoma soetta
Squatina squatina (Med.)	Chondrostoma toxostoma
HYPOTREMATA	Chondrostoma willkommii
<i>Rajidae</i>	Gobio albipinnatus
Raja alba (Med.)	Gobio kessleri
OSTEICHTHYES	Gobio uranoscopus
PETROMYZONIFORMES	Leucaspius delineatus
<i>Petromyzonidae</i>	Leucaspius stymphalicus
Eudontomyzon hellenicum	Leuciscus illyricus
Eudontomyzon mariae	Leuciscus lucumotis
Eudontomyzon vladykovi	Leuciscus microlepis
Lampetra fluviatilis	Leuciscus polylepis
Lampetra planeri	Leuciscus pyrenaicus
Lampetra zanandreae	Leuciscus souffia
Petromyzon marinus	Leuciscus svallize
ACIPENSERIFORMES	Leuciscus turskyi
<i>Acipenseridae</i>	Leuciscus ukliva
Acipenser ruthenus	Pachychilon pictum

Pelecus cultratus	Blennius fluviatilis
Phoxinellus adspersus	Gobiidae
Phoxinellus hispanicus	Gobius fluviatilis
Pseudophoxinus marathonicus	Gobius kessleri
Pseudophoxinus stymphalicus	Gobius nigricans
Rhodeus sericeus	Gobius ophiocephalus
Rutilus alburnoides	Gobius syrman
Rutilus arcasii	Gobius thressalus
Rutilus frisii	Padogobius martensi
Rutilus graecus	Padogobius panizzai
Rutilus lemmingii	Pomatoschistus canestrini
Rutilus macedonicus	Pomatoschistus microps
Rutilus macrolepidotus	Pomatoschistus minutus
Rutilus pigus	Proterorhinus marmoratus
Rutilus racovitzai	BESKRALJEŽNJACI
Rutilus rubilio	Člankonošci
<i>Cobitidae</i>	INSECTA
Cobitis elongata	<i>Coleoptera</i>
Cobitis hassi	Lucanus cervus
Cobitis larvata	<i>Lepidoptera</i>
Cobitis paludicola	Graellsia isabellae
Cobitis taenia	CRUSTACEA
Cobitis trichonica	<i>Decapoda</i>
Misgurnis fossilis	Astacus astacus
Sabanejewia aurata	Austropotamobius pallipes
Sabanejewi calderoni	Austropotamobius torrentium
SILURIFORMES	Homarus gammarus (Med.)
<i>Siluridae</i>	Maja squinado (Med.)
Siluris aristotelis	Palinurus elephas (Med.)
Siluris glanis	Syllarides latus (Med.)
ATHERINIFORMES	Syllarides pigmaeus (Med.)
<i>Cyprinodontidae</i>	Scyllarus arctus (Med.)
Aphanius fasciatus	Mekušci
Aphanius iberus	GASTROPODA
GASTEROSTEIFORMES	<i>Stylommatophora</i>
<i>Synganthidae</i>	Helix pomatia
Syngnathus abaster	BIVALVIA
Syngnathus nigrolineatus	<i>Unionida</i>
<i>Gasterosteidae</i>	Margaritifera margaritifera
Pungitius hellenicus	Microcondymaea compressa
Tuntitus platygaster	Unio elongatulus
SCORPAENIFORMES	Kolutićavci
<i>Cottidae</i>	HIRUDINEA
Cottus poecilopus	<i>Arhynchobdellae</i>
Myoxocephalus quadricornis	Hirudo medicinalis
PERCIFORMES	Bodljikaši
<i>Serranidae</i>	ECHINOIDEA
Epinephelus marginatus (Med.)	Paracentrotus lividus (Med.)
<i>Sciaenidae</i>	Žarnjaci
Sciaena umbra (Med.)	HEXACORALLIA
Umbrina cirrosa (Med.)	Antipathes sp. plur. (Med.)
<i>Percidae</i>	ALCIONARIA
Gymnocephalus baloni	Corallium rubrum (Med.)
Gymnocephalus schraetzer	Spužve
Stizostedion volgense	PORIFERA
Zingel streber	Hippospongia communis (Med.)
Zingel zingel	Spongia agaricina (Med.)
Blenniidae	Spongia officinalis (Med.)

Spongia zimocca (Med.)
(*) Odredbe ovoga dodatka se neće primjenjivati na lososa u morskoj vodi.

DODATAK IV.

ZABRANJENA SREDSTVA I NAČINI UBIJANJA, HVATANJA I DRUGIH OBLIKA ISKORIŠTAVANJA

SISAVCI

zamke

žive životinje koje se koriste kao mamci, oslijepljene ili osakaćene

magnetofoni

električne ubojite ili omamljujuće naprave

umjetne svjetleće naprave

zrcala i druge zasljepljujuće naprave

naprave za osvjetljavanje cilja

optički nišani za noćni lov s mogućnošću elektronskog povećavanja ili pretvaranja slike

eksplozivi¹

mreže²

klopke²

otrovi i otrovni ili omamljujući mamci

plinjenje i dimljenje životinjskih skrovišta

poluautomatsko ili automatsko oružje sa spremnikom koji može sadržavati više od dva naboja

zrakoplovi

motorna vozila u pokretu

PTICE

zamke³

ljepak

udice

žive životinje koje se koriste kao mamci, oslijepljene ili osakaćene

magnetofonima

električne ubojite ili omamljujuće naprave

umjetne svjetleće naprave

zrcala i druge zasljepljujuće naprave

naprave za osvjetljavanje cilja

optički nišani za noćni lov s mogućnošću elektronskog povećavanja ili pretvaranja slike

eksplozivi

mreže

klopke

otrovi i otrovni ili omamljujući mamci

plinjenje i dimljenje životinjskih skrovišta

poluautomatsko ili automatsko oružje sa spremnikom koji može sadržavati više od dva naboja

zrakoplovi

motorna vozila u pokretu

SLATKOVODNE RIBE

eksplozivi

vatreno oružje

otrovi

omamljivači

izmjenična struja

umjetne svjetleće naprave

RAKOVI (Decapoda)

eksplozivi

otrovi

¹ osim za kitolov

² ako se koristi za masovno ili neselektivno hvatanje ili ubijanje

³ osim za vrste roda Lagopus sjeverno od 58 N širine.

Članak 3.

Ova Odluka će biti objavljena u "Službenom glasniku BiH" na hrvatskome, srpskom i bosanskom jeziku i stupa na snagu danom objave.

Broj 01-011-1828-35/08
29. srpnja 2008. godine
Sarajevo

Predsjedatelj
dr. Haris Silajdžić, v. r.

На основу члана V 3. (d) Устава Босне и Херцеговине и сагласности Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине (Одлука ПС БиХ, број 219/08 од 23. јула 2008. године), Предсједништво Босне и Херцеговине на 43. сједници, одржаној 29. јула 2008. године, донијело је

ОДЛУКУ

О РАТИФИКАЦИЈИ КОНВЕНЦИЈЕ О ЗАШТИТИ ЕВРОПСКИХ ДИВЉИХ ВРСТА И ПРИРОДНИХ СТАНИШТА БЕРН, 19. СЕПТЕМБРА 1979. ГОДИНЕ

Члан 1.

Ратификује се Конвенција о заштити европских дивљих врста и природних станишта - Берн, 19. септембра 1979. године.

Члан 2.

Текст Конвенције у преводу гласи:

КОНВЕНЦИЈА О ЗАШТИТИ ЕВРОПСКИХ ДИВЉИХ ВРСТА И ПРИРОДНИХ СТАНИШТА

Берн, 19. септембра 1979. године

ПРЕАМБУЛА

Државе чланице Савјета Европе и остале потписнице, сматрајући да је циљ Савјета Европе успоставити веће јединство између својих чланица; сматрајући, да је жеља Савјета Европе

сарађивати са осталим државама у заштити природе; препознајући, да дивља флора и фауна сачињавају природно наслеђе естетске, научне, културне, рекреационе, привредне и властите вриједности која се мора сачувати и предати будућим нараштајима; препознајући, основну улогу дивље флоре и фауне у одржавању природне равнотеже; биљежећи, да су бројне врсте дивље флоре и фауне озбиљно исцрпљене и да неким од њих пријети изумирање; свјесне, да је заштита

природних станишта витална компонента заштите и очувања дивље флоре и фауне; препознајући, да заштиту дивље флоре и фауне морају узети у обзир и владе у својим националним циљевима и програмима, те да се посебно мора успоставити међународна сарадња за заштиту миграторних врста; имајући у виду широке захтјеве које постављају владе или међународна тијела за заједничким дјеловањем, посебно захтјеве Конференције Уједињених нација за људску околину/животну средину из 1972. године и захтјеве Савјетодавне групе Савјета Европе; желећи посебно пратити, у подручју заштите дивљих врста, препоруке Резолуције бр. 2., Друге европске министарске конференције о животној средини/околини, споразумјеле су се у следећем:

ПОГЛАВЉЕ I - Опште одредбе

Члан 1.

1. Сврха ове Конвенције је заштита дивље флоре и фауне и њихових природних станишта, посебно оних врста и станишта чија заштита захтјева сарадњу више држава, те подстицање такве сарадње.

2. Посебан нагласак дат је врстама којима пријети изумирање и осјетљивим врстама, укључујући миграторне врсте којима пријети изумирање и осјетљиве миграторне врсте.

Члан 2.

Уговорне странке ће подузети потребне мјере за одржавање популација дивље флоре и фауне до нивоа, или ће их прилагодити нивоу, која одговара посебно еколошким, научним и културалним захтјевима, узимајући у обзир привредне и рекреационе интересе, те потребе подврста, варијетета или форми које су локално угрожене.

Члан 3.

1. Свака уговорна странка ће подузети кораке, у складу с одредбама ове Конвенције, у промицању националних политика за заштиту дивље флоре, дивље фауне и природних станишта, с нагласком на врсте којима пријети изумирање и осјетљиве врсте, посебно ендемске, те угрожена станишта.

2. Свака уговорна странка се обавезује обратити пажњу на заштиту дивље флоре и фауне у својим планским и развојним политикама и у мјерама против онечишћења.

3. Свака уговорна странка ће подстицати образовање и шириће опште информације о потреби очувања дивљих врста флоре и фауне и њихових станишта.

ПОГЛАВЉЕ II - Заштита станишта

Члан 4.

1. Свака уговорна странка ће подузети примјерене и потребне правне и административне мјере у сврху осигуравања заштите станишта дивљих врста флоре и фауне, посебно оних наведених у додацима I и II, те у сврху заштите угрожених природних станишта.

2. Уговорне странке ће у својим планским и развојним политикама пазити на захтјеве очувања подручја заштићених на основу претходнога става, како би се што је више могуће избјегло или смањило погоршање стања на тим подручјима.

3. Уговорне странке се обавезују обратити посебну пажњу заштити подручја која су важна миграторним врстама наведеним у додацима II и III, а која су примјерено смјештена у односу на селидбене путеве, као зимовалишта, одморишта, хранилишта, подручја за размножавање и подручја за митарење.

4. Уговорне странке се обавезују примјерено координирати своја настојања у заштити природних станишта наведена у овом

члану, када су таква станишта смјештена у граничним подручјима.

ПОГЛАВЉЕ III - Заштита врста

Члан 5.

Свака уговорна странка ће подузети примјерене и потребне правне и административне мјере како би се осигурала посебна заштита дивљих врста флоре, наведених у Додатку I. Забраниће се намјерно брање, скупљање, резање и вађење с коријеном наведених биљака. Свака уговорна странка ће забранити посједовање и продају тих врста.

Члан 6.

Свака уговорна странка ће подузети примјерене и потребне правне и административне мјере како би се осигурала посебна заштита дивљих врста фауне, наведених у Додатку II. Посебно ће бити забрањено следеће:

а. сви облици намјерног хватања и држања, те намјерног убијања;

б. намјерно оштећивање или уништавање мјеста за размножавање и одмарање;

ц. намјерно узнемиравање дивље фауне, посебно у вријеме размножавања, подизања младих и зимовања, уколико би такво узнемиравање било значајно у односу на циљеве ове Конвенције;

д. намјерно уништавање или узимање јаја из дивљине или држање тих јаја, макар била и празна;

е. посједовање и унутрашња трговина овим животињама, живим или мртвим, укључујући препариране животиње и било који њихов лако препознатљиви дио или дериват, када то доприноси дјелотворности одредаба овог члана.

Члан 7.

1. Свака уговорна странка ће подузети примјерене и потребне правне и административне мјере, како би се осигурала заштита дивљих врста фауне, наведених у Додатку III.

2. Свако искоришћавање дивље фауне, наведено у Додатку III, биће ограничено с циљем одржавања популације изван опасности, имајући у виду захтјеве члана 2.

3. Подузеће се следеће мјере:

а. сезонска забрана искоришћавања и/или друге одредбе које ће ограничавати искоришћавање;

б. примјерена привремена или локална забрана искоришћавања с циљем враћања задовољавајућег популационог нивоа;

ц. примјерена одредба о продаји, држању за продају, транспорту за продају или нуђењу за продају живих или мртвих дивљих животиња.

Члан 8.

У вези с хватањем или убијањем дивљих врста фауне, наведених у Додатку III и у изузетним случајевима, у складу с чланом 9., врста наведених у Прилогу II., уговорне странке ће забранити употребу свих неселективних средстава хватања и убијања, те употребу свих средстава која могу проузроковати локално нестајање или озбиљно узнемиравање популације тих врста, а посебно средства наведена у Додатку IV.

Члан 9.

1. Свака уговорна странка може учинити изузетке од чланова 4., 5., 6. и 7., те од забране употребе средстава споменутих у члану 8., у случају да нема другог задовољавајућег рјешења и да изузетак неће бити кобан за опстанак дотичне популације:

– ради заштите флоре и фауне;

- ради спречавања озбиљних штета на усјевима, стоци, шумама, рибањацима, води и другим облицима власништва;
- у интересу јавног здравља и сигурности, ваздушне безбједности или других превладавајућих јавних интереса;
- у сврху истраживања и образовања, поновног насељавања (репулације), поновног уношења (реинтродукције), те нужнога размножавања;
- допустити, под условима оштрог надзора, на селективној основи и ограничено, узимање, држање и остало разборито искоришћавање неких врста дивљих животиња и биљака у малим количинама.

2. Уговорне странке ће извјештавати сваке двије године Стални одбор о изузецима који су направљени према претходном ставу. Ови извјештаји морају посебно наводити:

- популације за које су начињени изузеци, те ако је могуће, и број предметних примјерака;
- допуштена средства убијања или хватања;
- околности ризика, времена и мјеста ради којих је изузетак одобрен;
- управу, која је овлашћена утврдити како су настале такве околности, те донијети одлуку о томе која се средства могу користити, у којем обиму и који ће људи проводити такву одлуку;
- примјене мјере надзора.

ПОГЛАВЉЕ IV - Посебне одредбе за миграторне врсте

Члан 10.

1. Уговорне странке се обавезују, осим мјера набројених у члановима 4., 6., 7. и 8., ускладити своја настојања у заштити миграторних врста, наведених у додацима II и III, а чије се подручје распрострањења проширује и на њихова подручја.

2. Уговорне странке ће подузети сигурносне мјере које ће осигурати да су ловостај и/или други поступци, који регулишу искоришћавање, установљене у ставу 3.а члана 7., довољне и примјерене потребама миграторних врста наведених у Додатку III.

ПОГЛАВЉЕ V - Додатне одредбе

Члан 11.

1. У провођењу одредби ове Конвенције, уговорне странке ће:

а. сарађивати, када је потребно, а посебно када би то појачало учинак мјера наведених у осталим члановима ове Конвенције;

б. подстицати и усклађивати истраживања у сврхе ове Конвенције.

2. Свака уговорна странка ће:

а. подстицати поновно уношење (реинтродукцију) завичајних дивљих врста флоре и фауне, када то доприноси заштити угрожене врсте, уз претходно направљену студију у складу са искуствима других уговорних странака о дјелотворности и прихватљивости такве реинтродукције;

б. строго надзирати уношење (интродукцију) незавичајних врста.

3. Свака уговорна странка ће обавијестити Стални одбор о врстама које су под потпуном заштитом на њеном подручју, а нису наведене у додацима I и II.

Члан 12.

Уговорне странке могу утврдити строжије мјере заштите дивље флоре и фауне и њихових природних станишта, од оних које су одређене овом Конвенцијом.

ПОГЛАВЉЕ VI - Стални одбор

Члан 13.

1. У сврху provedбе ове Конвенције оснива се Стални одбор.

2. Свака од уговорних странака може бити заступљена у Сталном одбору с једним или више изасланика. Свака делегација имаће један глас. У подручју своје надлежности, Европска економска заједница остварује своје право гласа бројем гласова једнаким броју њених чланица које су уговорне странке ове Конвенције; Европска економска заједница неће моћи остварити своје право гласа у случајевима кад дотичне државе чланице остварују своје право, и обрнуто.

3. Свака држава чланица Савјета Европе, која није уговорна странка ове Конвенције, може бити представљена у Одбору као проматрач.

Стални одбор може, једногласном одлуком, позвати било коју државу која није чланица Савјета Европе и није уговорна странка Конвенције, као проматрача на један од својих састанака.

Било које тијело или организација, технички оспособљени у заштити, очувању или господарству дивљом фауном и флором и њиховим стаништима, те ако припадају у једну од сљедећих категорија:

а. међународне владине или невладине организације или тијела те националне владине организације или тијела;

б. националне невладине организације или тијела које је држава у којој им је сједиште, овластила за ове сврхе, могу обавијестити главног секретара Савјета Европе најмање три мјесеца прије састанка Одбора, да желе присуствовати том састанку као проматрачи. Они ће бити примљени, осим у случају да најмање мјесец дана прије састанка једна трећина уговорних странака није обавијестила главног секретара о свом противљењу.

4. Стални одбор ће сазивати главни секретар Савјета Европе. Први састанак Одбора биће одржан у року од године дана након ступања на снагу Конвенције. Послије ће се састанци одржавати најмање једном у двије године и увијек, када то затражи већина уговорних странака.

5. Већина уговорних странака чиниће кворум за одржавање састанка Сталног одбора.

6. У складу са одредбама ове Конвенције, Стални одбор ће саставити свој пословник.

Члан 14.

1. Стални одбор одговоран је за праћење примјене ове Конвенције. Он нарочито може:

- процијенити да ли су овој Конвенцији, укључујући и додатке, потребне промјене;
- предложити уговорним странкама мјере потребне за провођење ове Конвенције;
- предложити примјерене мјере за обавјештавање јавности о активностима које су подузете у оквиру ове Конвенције;
- препоручити Министарском одбору упућивање позива државама које нису чланице Савјета Европе да приступе овој Конвенцији;
- предложити све, што би побољшало дјелотворност ове Конвенције, укључујући приједлоге склапања

споразума који би побољшали дјелотворност заштите врста или група врста, са државама које нису уговорне странке Конвенције.

2. Ради обављања својих дужности, Стални одбор може на властити подстицај сазивати састанке групе стручњака.

Члан 15.

Послије свакога састанка, Стални одбор ће Министарском одбору Савјета Европе поднијети извјештај о свом раду и о дјеловању Конвенције.

ПОГЛАВЉЕ VII - Измјене и допуне

Члан 16.

1. Свака измјена и допуна члана ове Конвенције коју предложи нека уговорна странка или Министарски одбор, саопштиће се главном секретару Савјета Европе, а он ће их прослиједити најмање два мјесеца прије састанка Сталног одбора, државама чланицама Савјета Европе, свим потписницима, свакој уговорној странки, свакој држави позваној да потпише ову Конвенцију, у складу с одредбама члана 19. и свакој држави позваној да приступи Конвенцији, у складу с одредбама члана 20.

2. Стални одбор ће размотрити сваку измјену и допуна предложено у складу с одредбама претходног става, те ће:

а. у погледу измјена и допуна чл. 1. до 12. текст усвојен трочетвртинском већином датих гласова поднијети уговорним странкама на прихваћање;

б. у погледу измјена и допуна чл. 13. до 24., текст усвојен трочетвртинском већином датих гласова поднијети Министарском одбору на одобрење. Након његовог одобрења, тај ће се текст прослиједити уговорним странкама на прихваћање.

3. Свака измјена и допуна ступа на снагу тридесет дана након што су уговорне странке обавијестиле главног секретара о свом прихваћању.

4. Одредбе ставова 1., 2.а и 3. овог члана примјењиваће се и на прихваћање нових додатака овој Конвенцији.

Члан 17.

1. Свака измјена и допуна додатака ове Конвенције, коју предложи нека уговорна странка или Министарски одбор саопштиће се главном секретару Савјета Европе, а он ће га прослиједити најмање два мјесеца прије састанка Сталног одбора, државама чланицама Савјета Европе, свим потписницима, свакој уговорној странки, свакој држави позваној да потпише ову Конвенцију у складу с одредбама члана 19., те свакој држави позваној да приступи овој Конвенцији у складу с одредбама члана 20.

2. Стални одбор размотриће сваку измјену и допуна предложено у складу с одредбама претходног става, те је може усвојити двотрећинском већином уговорним странака. Усвојени текст прослиједиће се уговорним странкама.

3. Три мјесеца након што је усвоји Стални одбор, осим ако једна трећина уговорних странака не истакне примједбе, свака измјена и допуна ступа на снагу за оне уговорне странке које нису истакле примједбе.

ПОГЛАВЉЕ VIII - Рјешавање спора

Члан 18.

1. Стални одбор ће настојати да олакша пријатељско рјешавање било каквих потешкоћа које би могле произаћи из провођења ове Конвенције.

2. Сваки спор између уговорних странака у погледу тумачења или примјене ове Конвенције, а који није ријешен на

основу одредаба претходног става или преговорима између дотичних странака, биће поднесен на арбитражу на захтјев једне од њих, осим ако се споменуте странке не договоре другачије. Свака ће странка именовати једног арбитра, а та два арбитра именовати трећег арбитра. У складу с одредбама става 3. овог члана, ако једна од странака није именовала свог арбитра у периоду од три мјесеца од захтјева за арбитражу, њега ће, на захтјев друге странке, именовати предсједник Европског суда за људска права у даљем периоду од три мјесеца. Исти ће се поступак примијенити ако се арбитра не могу договорити о избору трећег арбитра у периоду од три мјесеца након именовања прва два арбитра.

3. У случају спора између двије уговорне странке од којих је једна држава чланица Европске економске заједнице и уговорна странка, друга уговорна странка поднијеће захтјев за арбитражу држави чланици и Заједници, које ће је заједно извијестити, у периоду од два мјесеца од примања захтјева, хоће ли држава чланица или Заједница, или чланица и Заједница заједно, бити странка у спору. У недостатку таквог обавјештења у поменутом року, држава чланица и Заједница сматраће се једном те истом странком у спору у сврху примјене одредаба које уређују оснивање и поступак арбитражног суда. Исто се примјењује кад се држава чланица и Заједница заједно појављују као странка у спору.

4. Арбитражни суд ће саставити свој пословник. Своје одлуке ће доносити већином гласова. Његове одлуке су коначне и обавезујуће.

5. Свака странка у спору сноси трошкове арбитра ког је именовала, а странке заједнички сnose трошкове трећег арбитра, као и друге трошкове арбитражног поступка.

ПОГЛАВЉЕ IX - Завршне одредбе

Члан 19.

1. Ова је Конвенција отворена за потписивање државама чланицама савјета Европе, државама нечланицама које су судјеловале у њеној изради и Европској економској заједници.

До дана ступања Конвенције на снагу, она је такође отворена за потписивање свакој другој држави коју позове Министарски одбор.

Конвенција подлијеже ратификацији, прихваћању или одобрењу. Исправе о ратификацији, прихваћању или одобрењу полажу се код главног секретара Савјета Европе.

2. Конвенција ступа на снагу првога дана мјесеца који слиједи након истека периода од три мјесеца од дана када су пет држава, укључујући барем четири државе чланице Савјета Европе, изразиле свој пристанак да буду везане Конвенцијом у складу с одредбама претходног става.

3. За сваку државу потписницу или Европску економску заједницу која накнадно изрази свој пристанак да њом буде везана. Конвенција ступа на снагу првога дана мјесеца који слиједи након истека периода од три мјесеца од дана полагања њене исправе о ратификацији, прихватању или одобрењу.

Члан 20.

1. Након ступања ове Конвенције на снагу, Министарски одбор Савјета Европе може, након савјетовања с уговорним странкама, позвати да приступи Конвенцији сваку државу нечланицу Савјета која је била позвана да је потпише у складу с одредбама члана 19, а која то још није учинила, као и сваку другу државу нечланицу.

2. За сваку државу која јој приступи, Конвенција ступа на снагу првога дана мјесеца који слиједи након истека периода од три мјесеца од дана полагања исправе о приступу код главног секретара Савјета Европе.

Члан 21.

1. Свака држава може, у тренутку потписивања или полагања своје исправе о ратификацији, прихваћању, одобрењу или приступу, одредити на које ће се подручје или подручја примјењивати ова Конвенција.

2. Свака уговорна странка може, при полагању своје исправе о ратификацији, прихваћању, одобрењу или приступу или касније у свако доба, изјавом упућеном главном секретару Савјета Европе, проширити примјену ове Конвенције на свако друго у изјави одређено подручје и за чије међународне односе је одговорна или у чије име је овлашћена преузимати обавезе.

3. Свака изјава дана према претходном ставу може се, у погледу сваког подручја одређеног у таквој изјави, повући нотификацијом упућеном главном секретару. Такав отказ производи учинак првог дана мјесеца који слиједи након истека периода од шест мјесеци од дана кад главни секретар прими нотификацију.

Члан 22.

1. Свака држава може, у тренутку потписивања или полагања своје исправе о ратификацији, прихваћању, одобрењу или приступу ставити једну или више резерви за поједине врсте одређене у додацима I до III и/или, за поједине врсте наведене у резерви или резервама, у погледу неких средстава или метода убијања, хватања и другог искориштавања пописаног у Додатку IV. Нису допуштене резерве опште нарави.

2. Свака уговорна странка која прошири примјену ове Конвенције на подручје споменуто у изјави из става 2. члана 21., може, у погледу дотичног подручја, ставити једну или више резерви у складу с одредбама претходног става.

3. Друге резерве нису допуштене.

4. Свака уговорна странка која је ставила резерву на основу става 1. и 2. овог члана може је у потпуности или дјелимично повући нотификацијом упућеном главном секретару Савјета Европе. Такво повлачење производи учинак даном кад главни секретар прими нотификацију.

Члан 23.

1. Свака уговорна странка може у свако доба, отказати ову Конвенцију нотификацијом упућеном главном секретару Савјета Европе.

2. Такав отказ производи учинак првог дана мјесеца који слиједи након истека периода од шест мјесеци од дана кад главни секретар прими нотификацију.

Члан 24.

Главни секретар Савјета Европе обавијестиће државе чланице Савјета Европе, сваку државу потписницу, Европску економску заједницу ако је потписница ове Конвенције и сваку уговорну странку о:

- а) сваком потпису;
- б) полагању сваке исправе о ратификацији, прихватању, одобрењу или приступу;
- ц) сваком дану ступања ове Конвенције на снагу, у складу са одредбама члана 19. и 20.;
- д) сваком обавјештењу примљеном према одредбама става 3. члана 13.;
- е) сваком извјештају састављеном у складу с одредбама члана 15.;
- ф) свакој измјени и допуни или сваком новом додатку усвојеном у складу с члановима 16. и 17. и дану кад измјена и допуна или нови додаток ступају на снагу;

г) свакој изјави датој према одредбама става 2. и 3. члана 21.;

х) свакој резерви стављеној према одредбама става 1. и 2. члана 22.;

и) повлачењу сваке резерве извршеном према одредбама става 4. члана 22.;

ј) свакој нотификацији приопштеној према одредбама члана 23. и дану кад такав отказ производи учинак.

У потврду тога су потписани, за то прописно овлашћени, потписали ову Конвенцију.

Састављено у Берну, 19. септембра 1979. године, на енглеском и француском језику, с тим да су оба текста једнако вјеродостојна, у једном примјерку који се похрањује у архив Савјета Европе. Главни секретар Савјета Европе доставиће овјерене преписе свакој држави чланици Савјета Европе, свакој држави потписници, Европској економској заједници ако је потписница и свакој држави позваној да потпише или приступи овој Конвенцији.

а) сваком потпису;

б) полагању сваке исправе о ратификацији, прихвату, одобрењу или приступу;

ц) сваком дану ступања ове Конвенције на снагу, у складу с одредбама чланова 19. и 20.;

д) сваком обавјештењу примљеном према одредбама става 3. члана 13.;

е) сваком извјештају састављеном у складу с одредбама члана 15.;

ф) свакој измјени и допуни или сваком новом додатку усвојеном у складу с члановима 16. и 17. и дану кад измјена и допуна или нови додаток ступају на снагу;

г) свакој изјави датој према одредбама ставова 2. и 3. члана 21.;

х) свакој резерви стављеној према одредбама ставова 1. и 2. члана 22.;

и) повлачењу сваке резерве извршене према одредбама става 4. члана 22.;

ј) свакој нотификацији саопштеној према одредбама члана 23. и дану кад такав отказ производи резултат.

У потврду тога су потписани, за то прописно овлашћени, потписали ову Конвенцију.

Састављено у Берну, 19. септембра 1979. године, на енглеском и француском језику, с тим да су оба текста једнако вјеродостојна, у једном примјерку који се похрањује у архив Савјета Европе. Главни секретар Савјета Европе доставиће овјерене преписе свакој држави чланици Савјета Европе, свакој држави потписници, Европској економској заједници ако је потписница и свакој држави позваној да потпише или приступи овој Конвенцији.

ДОДАЦИ КОНВЕНЦИЈИ на снази од 5. марта 1998. године

ДОДАТАК I.

СТРОГО ЗАШТИЋЕНЕ БИЉНЕ ВРСТЕ

(Мед.) = у Средоземљу

PTERIDOPHYTA

ASPENIACEAE

Asplenium hemionitis L.

Asplenium jahandiezii (Litard.) Rouy

BLECHNACEAE

Woodwardia radicans (L.) Sm.

DICKSONIACEAE

Culcita macrocarpa C. Presl

DRYOPTERIDACEAE	<i>Symphytum cycladense</i> Pawl.
<i>Dryopteris corleyi</i> Fraser-Jenk.	CAMPANULACEAE
HYMENOPHYLLACEAE	<i>Asyneuma giganteum</i> (Boiss) Bornm.
<i>Trichomanes speciosum</i> Willd.	<i>Campanula abietina</i> Griseb et Schenk
ISOETACEAE	<i>Campanula damboldtiana</i> Davis
<i>Isoetes boryana</i> Durieu	<i>Campanula gelida</i> Kovanda
<i>Isoetes malinverniana</i> Ces. & De Not.	<i>Campanula lanata</i> Friv.
MARSILEACEAE	<i>Campanula lycica</i> Sorger & Kit Tan
<i>Marsilea Batardae</i> Launert	<i>Campanula morettiana</i> Reichenb.
<i>Marsilea quadrifolia</i> L.	<i>Campanula romanica</i> Savul.
<i>Marsilea strigosa</i> Willd.	<i>Campanula sabatia</i> De Not.
<i>Pilularia minuta</i> Durieu ex. Braun	<i>Jasione lusitanica</i> A. DC.
OPHIOGLOSSACEAE	<i>Physoplexis comosa</i> (L.) Schur
<i>Botrychium matricariifolium</i> A. Braun ex Koch	<i>Trachelium asperuloides</i> Boiss. & Orph.
<i>Botrychium multifidum</i> (S. g. Gmelin) Rupr.	CARYOPHYLLACEAE
<i>Botrychium simplex</i> Hitchc.	<i>Arenaria nevadensis</i> Boiss. & Reuter
<i>Ophioglossum polyphyllum</i> A. Braun	<i>Arenaria provincialis</i> Chater & Halliday
SALVINIACEAE	<i>Cerastium alsinifolium</i> Tausch
<i>Salvini natans</i> (L.) All.	<i>Dianthus hypanicus</i> Andrz.
GYMNOSPERMAE	<i>Dianthus nitidus</i> Waldst. et Kit.
PINACEAE	<i>Dianthus rupicola</i> Biv.
<i>Abies nebrodensis</i> (Lojac.) Mattei	<i>Dianthus serotinus</i> Waldst. et Kit.
ANGIOSPERMAE	<i>Dianthus urumoffii</i> Stoj. et Acht.
ALISMATACEAE	<i>Gypsophila papillosa</i> P. Porta
<i>Alisma wahlenbergii</i> (O. R. Holmb.) Juz.	<i>Herniaria algarvica</i> Chaudri
<i>Caldesia parnassifolia</i> (L.) Parl.	<i>Herniaria maritima</i> Link
<i>Luronium natans</i> (L.) Raf.	<i>Minuartia smejkalii</i> Dvorakova
AMARYLLIDACEAE	<i>Moehringia fontqueri</i> Pau
<i>Leucojum nicaeense</i> Ard.	<i>Moehringia hypanica</i> Grynj. et. Klok.
<i>Narcissus angustifolius</i> Curt.	<i>Moehringia jankae</i> Griseb. ex Janka
<i>Narcissus longispathus</i> Pugsley	<i>Moehringia tammasinii</i> Marches.
<i>Narcissus nevadensis</i> Pugsley	<i>Petrocoptis grandiflora</i> Rothm.
<i>Narcissus scaberulus</i> Henriq.	<i>Petrocoptis montisicciana</i> O. Bolos Rivas Mart.
<i>Narcissus triandrus</i> L.	<i>Petrocoptis pseudoviscosa</i> Fernandes Casas
<i>Narcissus viridiflorus</i> Schousboe	<i>Saponaria halophila</i> Hedge & Hub.-Mor.
<i>Sternbergia candida</i> B. Mathew & Baytop	<i>Silene cretacea</i> Fisch. ex Spreng.
APOCYNACEAE	<i>Silene furcata</i> Raf. subsp. <i>angustiflora</i> (Rupr.) Walters
<i>Rhazya orientalis</i> (Decaisne) A. DC.	<i>Silene hausskenchtii</i> Heldr. ex Hausskn.
ARACEAE	<i>Silene hifacensis</i> Rouy ex Willk.
<i>Arum purpureospathum</i> Boyce	<i>Silene holzmannii</i> Heldr. ex Boiss.
ARISTOLOCHIACEAE	<i>Silene mariana</i> Pau
<i>Aristolochia samsunensis</i> Davis	<i>Silene orphanidis</i> Boiss.
ASCLEPIADACEAE	<i>Silene pompeipolitana</i> Gay ex Boiss.
<i>Vincetoxicum pannonicum</i> (Borhidi) Holub	<i>Silene rothmaleri</i> Pinto da Silva
BORAGINACEAE	<i>Silene salsuginea</i> Hub.-Mor.
<i>Alkanna pinardii</i> Boiss.	<i>Silene sangaria</i> Coode & Cullen
<i>Anchusa crispa</i> Viv. (inclu. A. litoreae)	<i>Silene velutina</i> Pourret ex Loisel.
<i>Lithodora nitida</i> (H. Ern) R. Fernandes	CHENOPODIACEAE
<i>Myosotis praecox</i> Hulphers	<i>Beta adanensis</i> Pamuk. apud Aellen
<i>Myosotis rehsteineri</i> Wartm.	<i>Beta trojana</i> Pamuk. apud Aellen
<i>Omphalodes kuzinskyana</i> Willk.	<i>Kalidiopsis wagenitzii</i> Aellen
<i>Omphalodes littoralis</i> Lehm.	<i>Kochia saxicola</i> Guss.
<i>Onosma halophilum</i> Boiss. & Heldr.	<i>Microcnemum coralloides</i> (Loscós & Pardo) subsp. <i>anatolicum</i>
<i>Onosma polyphylla</i> Lebed.	Wagenitz
<i>Onosma propticum</i> Aznav.	<i>Salicornia veneta</i> Pignatti & Lausi
<i>Onosma tornensis</i> Javorka	<i>Salsola anatolica</i> Aellen
<i>Onosma troodi</i> Kotschy	<i>Suaeda cucullata</i> Aellen
<i>Solenanthes albanicus</i> (Degen et al.) Degen & Baldacci	CISTACEAE

<i>Helianthemum alypoides</i> Losa & Rivas Goday	<i>Leontodon boryi</i> Boiss. ex DC.
<i>Helianthemum arcticum</i> (Grosser) Janch.	<i>Leontodon microcephalus</i> (Boiss. ex DC.) Boiss.
<i>Helianthemum caput-felis</i> Boiss.	<i>Leontodon siculus</i> (Guss.) Finch & Sell
<i>Tuberaria major</i> (Willk.) Pinto da Silva & Roseira	<i>Ligularia sibirica</i> (L.) Cass.**
COMPOSITAE	<i>Picris willkommii</i> (Schultz Bip.) Nyman
<i>Achillea glaberrima</i> Klok.	<i>Santolina elegans</i> Boiss. ex DC.
<i>Achillea thracica</i> Velen.	<i>Senecio elodes</i> Boiss. ex DC.
<i>Anacyclus latealatus</i> Hub.-Mor.	<i>Senecio nevadensis</i> Boiss. & Reuter
<i>Andryala levitomentosa</i> (E. I. Nayarđy) P. D. Sell	<i>Serratula tanaitica</i> P. Smirn.
<i>Anthemis glaberrima</i> (Rech.f.) Greuter	<i>Sonchus erzincanicus</i> Matthews
<i>Anthemis halophila</i> Boiss. & Bal.	<i>Wagenitzia lancifolia</i> (Sieber ex Sprengel) Dostal
<i>Anthemis trozkiana</i> Claus ex Bunge.	CONVOLVULACEAE
<i>Artemisia granatensis</i> Boiss.	<i>Convolvulus argyrothamnos</i> Greuter
<i>Artemisia insipida</i> Vill.	<i>Convolvulus pulvinatus</i> Sažad
<i>Artemisia laciniata</i> Willd.	CRUCIFERAE
<i>Artemisia panicii</i> (Janka) Ronn.	<i>Alyssum akamasicum</i> B. L. Burt
<i>Aster pyrenaicus</i> Desf. ex DC.France,	<i>Alyssum borzaeanum</i> E. I. Nayarđy
<i>Aster sibiricus</i> L.	<i>Alyssum pyrenaicum</i> Lapeyr. (<i>Ptilotrichum pyrenaicum</i> (Lapeyr.) Boiss.)
<i>Carduus myriacanthus</i> Salzm. ex DC.	<i>Arabis kennedyae</i> Meikle
<i>Carlina diae</i> (Rech.f.) Meusel & Kastener	<i>Armoracia macrocarpa</i> (Waldst. & Kit.) Kit. ex Baumg.
<i>Carlina onopordifolia</i> Besser	<i>Aurinia uechtriziana</i> (Bomm.) Cullen et T. R. Dudley
<i>Centaurea alba</i> L. subsp. <i>heldreichii</i> (Halacsy) Dostal (<i>Centaurea heldreichii</i> Halacsy)	<i>Biscutella neustriaca</i> Bonnet
<i>Centaurea alba</i> L. subsp. <i>princeps</i> (Boiss. & Heldr.) Gugler (<i>Centaurea princeps</i> Boiss. & Heldr.)	<i>Boleum asperum</i> (Pers.) Desvaux
<i>Centaurea akamantis</i> Th. Georgiades & G. Chatzikiyiakou	<i>Brassica glabrescens</i> Poldini
<i>Centaurea attica</i> Nyman subsp. <i>megarensis</i> (Halacsy & Hayek) Dostal (<i>Centaurea megarensis</i> Halacsy & Hayek)	<i>Brassica hilarionis</i> Post
<i>Centaurea balearica</i> J. D. Rodriguez	<i>Brassica insularis</i> Moris
<i>Centaurea borjae</i> Valdes-Berm. & Rivas Goday	<i>Brassica macrocarpa</i> Guss.
<i>Centaurea citricolor</i> Font Quer	<i>Brassica sylvestris</i> (L.) Mill. subsp. <i>taurica</i> Tzvel.
<i>Centaurea corymbosa</i> Pourret	<i>Braya purpurascens</i> (R. Br.) Bunge
<i>Centaurea dubjanskyi</i> Iljin.	<i>Cochlearia polonica</i> Frohlich
<i>Centaurea hermannii</i> F. Hermann	<i>Coincya rupestris</i> Rouy (Hutera rupestris P. Porta)
<i>Centaurea horrida</i> Badaro	<i>Coronopus navasii</i> Pau
<i>Centaurea jankae</i> Brandza	<i>Crambe koktebelica</i> (Junge) N. Busch.
<i>Centaurea kalambakensis</i> Freyn & Sint.	<i>Crambe litwinonowii</i> K. Gross.
<i>Centaurea kartschiana</i> Scop.	<i>Diploaxis ibicensis</i> (Pau) Gomez-Campo
<i>Centaurea lactiflora</i> Halacsy	<i>Diploaxis siettiana</i> Maire
<i>Centaurea niederi</i> Heldr.	<i>Draba domeri</i> Heuffel
<i>Centaurea peucedanifolia</i> Boiss. & Orph.	<i>Erucastrum palustre</i> (Pirona) Vis.
<i>Centaurea pineticola</i> Iljin.	<i>Erysimum pieninicum</i> (Zapal.) Pawl.
<i>Centaurea pinnata</i> Pau	<i>Iberis arbuscula</i> Runemark
<i>Centaurea pontica</i> Prodan & E. I. Nayarđy	<i>Ionopsidium acaule</i> (Desf.) Reichemb.
<i>Centaurea pseudoleucolepis</i> Kleop	<i>Ionopsidium savianum</i> (Caruel) Ball ex Arcang.
<i>Centaurea pulvinata</i> (G. Blanca) G. Blanca	<i>Lepidium turczaninowii</i> Lipsky.
<i>Centaurea tchihatcheffii</i> Fich. & Mey.	<i>Murbeckiella sousae</i> Rothm.
<i>Crepis crocifolia</i> Boiss. & Heldr.	<i>Schivereckia podolica</i> (Besser) Andrž.
<i>Crepis granatensis</i> (Wilk) G. Blanca & M. Cueto	<i>Sisymbrium cavanillesianum</i> Valdes & Castroviejo (S. matritense P. W. Ball & Heywood)
<i>Crepis purpurea</i> Willd Bieb.	<i>Sisymbrium confertum</i> Stev.
<i>Dendranthema zawadskyi</i> (Herb.) Tzvel.	<i>Sisymbrium supinum</i> L.
<i>Erigeron frigidus</i> Boiss. ex DC.	<i>Thlaspi caricense</i> A. Carlström
<i>Helichrysum sibthorpii</i> Rouy	<i>Thlaspi jankae</i> A. Kern
<i>Hymenostemma pseudanthemis</i> (Kunze) Willd.	CYPERACEAE
<i>Jurinea cyanoides</i> (L.) Reichenb.	<i>Carex secalina</i> Willd. ex Wahlenb.
<i>Jurinea fontqueri</i> Cuatrec.	<i>Eleocharis carniolica</i> Koch
<i>Lagoseris purpurea</i> (Willd.) Boiss.	DIOSCOREACEAE
<i>Lamyropsis microcephala</i> (Moris) Dittrich & Greuter	<i>Bordera chouardii</i> (Gaussen) Heslot
	DIPSACACEAE

Dipsacus cephalarioides Mathews & Kupicha	Micromeria taygetea P.H. Davis
DROSERACEAE	Nepeta dirphyia (Boiss.) Heldr. ex Halacsy
Aldrovanda vesiculosa L.	Nepeta sphaciotica P.H. Davis
ERICACEAE	Origanum cordifolium (Auch. & Montbr.)
Vaccinium arctostaphylos L.	Vogel (Amaracus cordifolium Montr. & Auch.)
EUPHORBIACEAE	Origanum dictamnus L.
Euphorbia margalidiana Kuhn & Lewejohann	Origanum scabrum Boiss. & Heldr
Euphorbia nevadensis Boiss. & Reuter	Phlomis brevibracteata Turrill
GENTIANACEAE	Phlomis cypria Post
Centaurium rigualii Esteve Chueca	Rosmarinus tomentosus Huber-Morath & Maire
Centaurium somedanum Lainz	Salvia crassifolia Sibth. & Smith
Gentiana ligustica R. de Vilm. Chopinet	Sideritis cypria Post
Gentianella anglica (Pugsley) E. F. Warburg	Sideritis incana L. subsp. glauca (Cav.) Malagarriga
GERANIACEAE	Sideritis javalambrensis Pau
Erodium astragaloides Boiss. & Reuter	Sideritis serrata Cav. ex Lag.
Erodium chrysanthum L'Herit. ex DC.	Teucrium charidemi Sandwith
Erodium paularense Fernandez-Gonzalez & Izco	Teucrium lamiifolium DžUrv.
Erodium rupicola Boiss.	Teucrium lepicephalum Pau
GESNERIACEAE	Teucrium turretanum Losa & Rivas Goday
Haberlea rhodopensis Friv.	Thymus aznavourii Velen
Jankaea heldreichii (Boiss.) Boiss.	Thymus camphoratus Hoffmanns. & Link
Ramonda serbica Pancic	Thymus carnosus Boiss.
GRAMINEAE	Thymus cephalotos L.
Avenula hackelii (Henriq) Holub	LEGUMINOSAE
Bromus bromoideus (Lej.) Crepin	Anthyllis hystrix Cardona, Contandr. & E. Sierra
Bromus grossus Desf. ex DC.	Astragalus aitosensis Ivanisch.
Bromus interruptus (Hackel) Druce	Astragalus algarbiensis Coss. ex Bunge
Bromus moesiacus Velen	Astragalus aquilanus Anzalone
Bromus psammophilus P.M. Smith	Astragalus centralpinus Braun-Blanquet
Coleanthus subtilis (Tratt.) Seidl	Astragalus kungurensis Boriss.
Eremopoa mardinensis R. Mill	Astragalus macrocarpus DC. subsp. lefkarensis
Gaudinia hispanica Stace & Tutin	Agerer-Kirschhoff & Meikle
Micropyropsis tuberosa Romero-Zarco Cabezudo	Astragalus maritimus Moris
Poa granitica Br.-Bl.	Astragalus peterfii Jav.
Poa riphaea (Ascherson et Graebner) Fritsch	Astragalus physocalyx Fischer
Puccinellia pungens (Pau) Paunero	Astragalus psedopurpureus Gusul.
Stipa austroitalica Martinovsky	Astragalus setosulus Gontsch.
Stipa bavarica Martinovsky & H. Scholz	Astragalus tanaiticus C. Koch.
Stipa danubialis Dihoru & Roman	Astragalus tremolsianus Pau
Stipa styriaca Martinovsky	Astragalus verrucosus Moris
Stipa syreistschikowii P. Smirn.	Cytisus aeolicus Guss. ex Lindl.
Trisetum subalpestre (Hartm.) Neuman	Genista dorycnifolia Font Quer
GROSSULARIACEAE	Genista holopetala (Fleischm. ex Koch) Baldacci
Ribes sardoum Martelli	Genista tetragona Bess.
HYPERICACEAE	Glycyrrhiza iconica Hub.-Mor.
Hypericum aciferum (Greuter) N.K.B. Robson	Hedysarum razoumovianum Fisch. et Helm.
Hypericum salsugineum Robson & Hub.-Mor.	Ononis maweana Ball
IRIDACEAE	Oxytropis deflexa (Pallas) DC. subsp. norvegica Nordh.
Crocus abantensis T. Baytop & Mathew	Sphaerophysa kotschyana Boiss.
Crocus cyprius Boiss. & Kotschy	Thermopsis turcica Kit Tan, Vural & Kü«üködü
Crocus etruscus Parl.	Trifolium banaticum (Heuffel) Majovsky
Crocus hartmannianus Holmboe	Trifolium pachycalyx Zoh.
Crocus robertianus C.D. Brickell	Trifolium saxatile All.
Gladiolus felicis Mirek	Trigonella arenicola Hub.-Mor.
Iris marsica Ricci & Colasante	Trigonella halophila Boiss.
LABIATAE	Trigonella polycarpa Boiss. & Heldr.
Dracocephalum austriacum L.	Vicia bifoliolata J.D. Rodriguez
Dracocephalum ruyschiana L.	LENTIBULARIACEAE

<i>Pinguicula crystallina</i> Sibth. & Sm.	<i>Liparis loeselii</i> (L.) Rich.
<i>Pinguicula nevadensis</i> (Lindb.) Casper	<i>Ophrys argolica</i> Fleischm.
LILIACEAE	<i>Ophrys isaura</i> Renz & Taub.
<i>Allium grosii</i> Font Quer	<i>Ophrys kotschyi</i> Fleischm. & Soo
<i>Allium regelianum</i> A. Beck.	<i>Ophrys lunulata</i> Parl.
<i>Allium vuralii</i> Kit Tan	<i>Ophrys lycia</i> Renz & Taub.
<i>Androcymbium europaeum</i> (Lange) K. Richter	<i>Ophrys oestriphera</i> Bieb.
<i>Androcymbium rechingeri</i> Greuter	<i>Ophrys taurica</i> (Aggeenko) Nevski
<i>Asparagus lycaonicus</i> Davis	<i>Ophrys provincialis</i> Balb.
<i>Asphodelus bento-rainhae</i> Pinto da Silva	<i>Orchis punctulata</i> Stev. ex Lindl.
<i>Chionodoxa lochiai</i> Meikle	<i>Platanthera obtusata</i> (Pursh) Lindl. subsp. <i>oligantha</i> (Turcz.) Hulten
<i>Chionodoxa luciliae</i> Boiss.	<i>Spiranthes aestivalis</i> (Poiret) L.C.M. Richard
<i>Colchicum arenarium</i> Waldst. & Kit	<i>Steveniella satyrioides</i> (Stev.) Schlechter.
<i>Colchicum corsicum</i> Baker	PAEONIACEAE
<i>Colchicum cousturieri</i> Greuter	<i>Paeonia cambessedesii</i> (Willk.) Willk.
<i>Colchicum davidovii</i> Stef.	<i>Paeonia clusii</i> F.C. Stern subsp. <i>rhodia</i> (Stearn). Tzanoudakis
<i>Colchicum fominii</i> Bordz.	<i>Paeonia officinalis</i> L. subsp. <i>banatica</i> (Rochel) Soo
<i>Colchicum micranthum</i> Boiss.	<i>Paeonia parnassica</i> Tzanoudakis
<i>Fritillaria conica</i> Boiss.	<i>Paeonia tenuifolia</i> L.
<i>Fritillaria drenovski</i> Degen & Stoy.	PALMAE
<i>Fritillaria epirotica</i> Turrill ex Rix	<i>Phoenix theophrasti</i> Greuter
<i>Fritillaria euboica</i> (Rix Doerfler) Rix	PAPAVERACEAE
<i>Fritillaria graeca</i> Boiss.	<i>Papaver lapponicum</i> (Tolm.) Nordh.
<i>Fritillaria gussichiae</i> (Degen & Doerfler) Rix	<i>Rupicapnos africana</i> (Lam.) Pomel
<i>Fritillaria montana</i> Hoppe.	PLUMBAGINACEAE
<i>Fritillaria obliqua</i> Ker-Gawl.	<i>Armeria pseudarmeria</i> (Murray) Mansfeld
<i>Fritillaria rhodocanakis</i> Orph. ex Baker	<i>Armeria rouyana</i> Daveau
<i>Fritillaria tuntasia</i> Heldr. ex Halacsy	<i>Armeria soleirolii</i> (Duby) Godron
<i>Lilium jankae</i> A. Kerner	<i>Armeria velutina</i> Welv. ex Boiss. & Reuter
<i>Lilium rhodopaeum</i> Delip.	<i>Limonium anatolicum</i> Hedge
<i>Muscari gussonei</i> (Parl.) Tod.	<i>Limonium tamaricoides</i> Bokhari
<i>Ornithogalum reverchonii</i> Lange	POLEMONIACEAE
<i>Scilla morrisii</i> Meikle	<i>Polemonium boreale</i> Adams
<i>Scilla odorata</i> Link	POLYGONACEAE
<i>Tulipa cypria</i> Stapf	<i>Polygonum praelongum</i> Coode & Cullen
<i>Tulipa goulimyi</i> Sealy & Turrill	<i>Rheum rhaponticum</i> L.
<i>Tulipa hungarica</i> Borbas	<i>Rumex rupestris</i> Le Gall
<i>Tulipa praecox</i> Ten.	POSIDONIACEAE
<i>Tulipa sprengeri</i> Baker	<i>Posidonia oceanica</i> (L.) Delile (Med.)
LINACEAE	PRIMULACEAE
<i>Linum dolomiticum</i> Borbas	<i>Androsace cylindrica</i> DC.
LYTHRACEAE	<i>Androsace mathildae</i> Levier
<i>Lythrum flexuosum</i> Lag.	<i>Androsace pyrenaica</i> Lam.
<i>Lythrum thesioides</i> M. Bieb.	<i>Cyclamen coum</i> Mill.
MALVACEAE	<i>Cyclamen kuznetzovii</i> Kotov et Czernova.
<i>Kosteletzkya pentacarpos</i> (L.) Ledeb.	<i>Cyclamen mirabile</i> Hildebr.
NAJADACEAE	<i>Lysimachia minoricensis</i> J.D. Rodriguez
<i>Caulinia tenuissima</i> (A. br. ex Magnus) Tzvel.	<i>Primula apennina</i> Widmer
<i>Najas flexilis</i> (Willd.) Rostk. & W.L. Schmidt	<i>Primula deorum</i> Velen.
<i>Najas tenuissima</i> (A. Braun) Magnus	<i>Primula egaliksensis</i> Wormsk.
OLEACEAE	<i>Primula frondosa</i> Janka
<i>Syringa josikaea</i> Jacq. fil.	<i>Primula glaucescens</i> Moretti
ORCHIDACEAE	<i>Primula palinuri</i> Petagna
<i>Cephalanthera cucullata</i> Boiss. & Heldr.	<i>Primula spectabilis</i> Tratt.
<i>Comperia comperiana</i> (Steven) Aschers. & Graebner	<i>Primula wulfeniana</i> Scot subsp. <i>baumgarteniana</i> (Degen & Moesz) Ludi
<i>Cypripedium calceolus</i> L.	<i>Soldanella villosa</i> Darracq
<i>Cactylorhiza chuhensis</i> Renz & Taub.	
<i>Himantoglossum caprinum</i> (Bieb.) C. Koch.	

RANUNCULACEAE

Aconitum corsicum Gayer
Aconitum flerovii Steinb.
Aconitum lasiocarpum (Reichenb.) Gayer
Adonis cyllenea Boiss., Heldr. & Orph.
Adonis distorta Ten.
Anemone uralensis Fisch ex DC.
Aquilegia bertolonii Schott
Aquilegia kitaibelii Schott
Aquilegia ottonis Orph. ex Boiss. subsp. *taygetea* (Orph.) Strid
Aquilegia pyrenaica DC. subsp. *cazorlensis* (Heywood) Galiano & Rivas Martinez (*Aquilegia cazorlensis* Heywood)

Consolida samia P.H. Davis

Delphinium caseyi B.L. Burt

Pulsatilla grandis Wend. (*Pulsatilla halleri* (All.) Willd. subsp. *grandis* (Wend.) Meikle

Pulsatilla patens (L.) Miller

Pulsatilla slavica G. Reuss

Ranunculus fontanus C. Presl

Ranunculus kykkoensis Meikle

Ranunculus weyleri Mares

RESEDACEAE

Reseda decursiva Forssk. Gibraltar

ROSACEAE

Crataegus dikmensis Pojark

Geum bulgaricum Panc.

Potentilla delphinensis Gren. & Godron

Potentilla emilii-poppii E. I. Nayardy

Potentilla silesiaca Uechtr.

Pyrus anatolica Browicz

RUBIACEAE

Galium cracoviense Ehrend.

Galium globuliferum Hub.-Mor. & Reese

Galium litorale Guss.

Galium moldavicum (Dobrescu) Franco

Galium rhodopeum Velen.

Galium viridiflorum Boiss. & Reuter

SANTALACEAE

Thesium ebracteatum Hayne

SAXIFRAGACEAE

Saxifraga berica (Beguinot) D.A. Webb

Saxifraga cintrana Kuzinsky ex Willk.

Saxifraga florulenta Moretti

Saxifraga hirculus L.

Saxifraga presolanensis Engl.

Saxifraga tombeanensis Boiss. ex Engl.

Saxifraga valdensis DC.

Saxifraga vayredana Luizet

SCROPHULARIACEAE

Antirrhinum charidemi Lange

Euphrasia marchesettii Wettst. ex Marches.

Linaria algarviana Chav.

Linaria ficvalhoana Rouy

Linaria flava (Poiret) Desf.

Linaria hellenica Turrill

Linaria loeselli Schweigger

Linaria ricardoii Cout.

Linaria tursica B. Valdes & Cabezudo

Lindernia procumbens (Krocker) Philcox

Odontites granatensis Boiss.

Pedicularis sudetica Willd.

Verbascum afyonense Hub.-Mor.

Verbascum basivelatum Hub.-Mor.

Verbascum cylleneum (Boiss. & Heldr.) Kuntze

Verbascum degenii Hal.

Verbascum purpureum (Janka) Huber-Morath

Verbascum stepporum Hub.-Mor.

Veronica euxina Turrill

Veronica oetaea L.-A. Gustavsson

Veronica turrilliana Stoj. et Stef.

SELAGINACEAE

Globularia stygia Orph. ex Boiss.

SOLANACEAE

Atropa baetica Willk.

Mandragora officinarum L.

THYMELAEACEAE

Daphne arbuscula Celak.

Daphne petraea Leybold

Daphne rodriguezii Texidor

Thymelea broterana Coutinho

TRAPACEAE

Trapa natans L.

TYPHACEAE

Typha minima Funk

Typha shuttleworthii Koch & Sonder

ULMACEAE

Zelkova abelicea (Lam.) Boiss.

UMBELLIFERAE

Angelica heterocarpa Lloyd

Angelica palustris (Besser) Hoffman

Apium bermejoi Llorens

Apium repens (Jacq.) Lag.

Athamanta cortiana Ferrarini

Bupleurum capillare Boiss. & Heldr.

Bupleurum dianthifolium Guss.

Bupleurum kakiskalae Greuter

Eryngium alpinum L.

Eryngium viviparum Gay

Ferula halophila H. Pesmen

Ferula orientalis L.

Ferula sadleriana Ledebour

Laserpitium longiradium Boiss.

Naufraga balearica Constance & Cannon

Oenanthe coniooides Lange

Petagnia saniculifolia Guss.

Rouya polygama (Desf.) Coincy

Seseli intractum Boiss.

Thorella verticillatundata (Thore) Briq.

VALERIANACEAE

Centranthus kellererii (Stoj. Stef. et Georg.) Stoj. et Stef.

Centranthus trinervis (Viv.) Beguinot

VIOLACEAE

Viola athois W. Becker

Viola cazorlensis Gandoger

Viola cryana Gillot

Viola delphinantha Boiss.

Viola hispida Lam.
Viola jaubertiana Mares & Vigineix
ZANNICHELLIACEAE
Cymodocea nodosa (Ucria) Ascherson (Med.)
ZOSTERACEAE
Zostera marina L. (Med.)
BRYOPHYTA
BRYOPSIDA: ANTHOCEROTAE
ANTHOCEROTACEAE
Notothylas orbicularis (Schwein.) Sull.
BRYOPSIDA: HEPATICAE
AYTONIACEAE
Mannia triandra (Scop.) Grolle
CEPHALOZIACEAE
Cephalozia macounii (Aust.) Aust.
CONDONIACEAE
Petalophyllum ralfsii (Wils.) Nees et Gott. ex Lehm.
FRULLANIACEAE
Frullania parvistipula Steph.
GYMNOMITRIACEAE
Marsupella profunda Lindb.
JUNGERMANNIACEAE
Jungermannia handelii (Schiffn.) Amak.
RICCIACEAE
Riccia breidleri Jur. ex Steph.
RIELLACEAE
Riella helicophylla (Mont.) Hook.
SCAPANIACEAE
Scapania massalongi (K. Muell.) K. Muell.
BRYOPSIDA: MUSCI
AMBLYSTEGIACEAE
Drepanocladus vernicosus (Mitt.) Warnst.
BRUCHIACEAE
Bruchia vogesiaca Schwaegr.
BUXBAUMIACEAE
Buxbaumia viridis (Moug. ex. Lam. & DC.)
Brid. ex Moug. & Nestl.
DICRANACEAE
Atractylolcarpus alpinus (Schimp. ex Milde) Lindb.
Cynodontium suecicum (H. Arn. & C. Jens.) I. Hag.
Dicranum viride (Sull. & Lesq.) Lindb.
FONTINALACEAE
Dichelyma capillaceum (With.) Myr.
FUNARIACEAE
Pyramidula tetragona (Brid.) Brid.
HOOKERIAACEAE
Distichophyllum carinatum Dix. & Nich.
MEESIACEAE
Meesia longiseta Hedw.
ORTHOTRICHACEAE
Orthotrichum rogeri Brid.
SPHAGNACEAE
Sphagnum pylaisii Brid.
SPLACHNACEAE
Tayloria rudolphiana (Garov.) B. S. G.
ALGAE
CHLOROPHYTA
Caulerpa ollivieri (Med.)

FUCOPHYCEAE
Cystoseira amentacea (inclus var. *stricta* et var. *spicata*) (Med.)
Cystoseira mediterranea (Med.)
Cystoseira sedoides (Med.)
Cystoseira spinosa (inclus *C. adriatica*) (Med.)
Cystoseira zosteroides (Med.)
Laminaria rodriguezii (Med.)
Laminaria ochroleuca (Med.)
RHODOPHYTA
Goniolithon byssoides (Med.)
Lithophyllum lichenoides (Med.)
Ptilophora mediterranea (Med.)
Schimmelmannia schousboei = *S. ornata* (Med.)

ДОДАТАК I (НАСТАВАК)

СТРОГО ЗАШТИЋЕНЕ БИЉНЕ ВРСТЕ ЕНДЕМИЧНЕ ВРСТЕ МАКАРОНЕЗИЈСКЕ РЕГИЈЕ

PTERIDOPHYTA
ASPLENIACEAE
Asplenium azoricum Lovis
DRYOPTERIDACEAE
Polystichum drepanum (Swartz) C. Presl
HYMENOPHYLLACEAE
Hymenophyllum maderense Gibby & Lewis
ISOETACEAE
Isoetes azorica Durieu ex Milde
LYCOPODIACEAE
Diphasium maderense (Wilce) Rothm.
MARSILEACEAE
Marsilea azorica Launert
GYMNOSPERMAE
CUPRESACEAE
Juniperus bervifolia (Seub.) Antoine
ANGIOSPERMAE
AGAVACEAE
Dracaena draco (L.) L.
ASCLEPIADACEAE
Caralluma burchardii N. E. Brown
Ceropegia chrysantha Svent.
BERBERIDACEAE
Berberis maderensis Lowe
BORAGINACEAE
Echium gentianoides Webb ex Coincy
Echium handiense Svent.
Echium pininana Webb et Berth.
Myosotis azorica H. C. Watson
Myosotis maritima Hochst. ex Seub.
CAMPANULACEAE
Azorina vidalii (H. C. Watson) Feer
Musschia aurea (L. f.) DC.
Musschia wollastonii Lowe
CAPRIFOLIACEAE
Sambucus palmensis Link
CARYOPHYLLACEAE
Cerastium azoricum Hochst.
Silene nocteolens Webb et Berth
CISTACEAE
Cistus chinamadensis Banares & Romero

Helianthemum bystropogophyllum Svent.	Scabiosa nitens Roem. & Schult.
Helianthemum teneriffae Cosson	ERICACEAE
COMPOSITAE	Daboecia azorica Tutin & Warb.
Andryala crithmifolia Ait.	Erica scoparia L. subsp. azorica (Hochst.) D. A. Webb
Argyranthemum lidii Humphries	EUPHORBIACEAE
Argyranthemum pinnatifidum (L. F.) Lowe subsp. succulentum (Lowe) Humphries	Euphorbia bourgaeana Gay ex Boiss.
Argyranthemum winterii (Svent.) Humphries	Euphorbia handiensis Burchard
Atractylis arbuscula Svent. & Michaelis	Euphorbia lambii Svent.
Atractylis preauxiana Schultz Bip.	Euphorbia stygiana H. C. Watson
Bellis azorica Hochst. ex. Seub.	GERANIACEAE
Calendula maderensis Dc.	Geranium maderense Yeo
Cheirolophus duranii (Burchard) Holub	GRAMINEAE
Cheirolophus falcisectus Montelongo et Moraleda	Agrostis gracililaxa Franco
Cheirolophus ghomerythus (Svent.) Holub	Deschampsia maderensis (Hack. et Bornm.) Buschm.
Cheirolophus junonianus (Svent.) Holub	Phalaris maderensis (Mnzs.) Mnzs.
Cheirolophus metlesiscii Montelongo	LABIATAE
Cheirolophus santosabreui Santos	Micromeria glomerata P. Pérez
Cheirolophus satarataensis (Svent.) Holub	Micromeria leucantha Svent. ex Pérez
Cheirolophus taganansis (Svent.) Holub	Salvia herbanica Santos et Fernández
Helichrysum monogynum B. L. Burth. & Sunding	Sideritis cystosiphon Svent.
Helichrysum gossypinum Webb	Sideritis discolor (Webb ex de Noe) Bolle
Hypochoeris oligocephala (Svent. & D. Bramwell) Lack	Sideritis infernalis Bolle
Lactuca watsoniana Trelease	Sideritis marmorea Bolle.
Leotodon filii (Hochst. ex Seub.) Paiva & Orm.	Teucrium abutiloides IžHer.
Onopordum carduelinum Bolle	LEGUMINOSAE
Onopordum nogalesii Svent.	Adenocarpus ombriosus Ceb. & Ort.
Pericallis hadrosoma Svent.	Anthyllis lemnniana Lowe
Pericallis malvifolia (LžHér) B. Nord.	Anagyris latifolia Brouss. ex Willd.
Phagnalon benettii Lowe	Cicer canariensis Santos & Gweil
Senecio hermosae Pitard	Dorycnium spectabile Webb & Berthel.
Sonchus gandogerii Pitard	Gertista benehoavensis (Bolle ex Svent.) Del Arco
Stemmacantha cynaroides	Lotus azoricus P. W. Ball
Sventania bupleuroides Font Quer	Lotus callis-viridis D. Branwell & D. H. Davis
Tanacetum ožshanahanii Febles. Marrero et Suárez.	Lotus eremiticus Santos
Tanacetum ptarmiciflorum (Webb) Schultz Bip.	Lotus kunkelii (E. Chueca) D. Bramwell et al.
Tolpis glabrescens Kämmer	Lotus maculatus Breitfeld
CONVOLVULACEAE	Lotus pyranthus P. Perez
Convolvulus caput-medusae Lowe	Teline nervosa (Esteve) A. Hansen et Sund.
Convolvulus lopez-socasi Svent.	Teline rosmarinifolia Webb & Berthel.
Convolvulus massonii A. Dietr.	Teline salsoloides Arco & Acebes.
Pharbitis preauxii Webb	Vicia dennesiana H. C. Watson
CRASSULACEAE	LILIACEAE
Aeonium balsamiferum Webb et Berth.	Androcymbium psammophilum Svent.
Aeonium gomerense Praeger	Smilax divaricata Sol. ex Wats.
Aeonium saundersii Bolle	MYRICACEAE
Aichrysum dumosum (Lowe) Praeg.	Myrica rivis-martinezii Santos.
Monanthes wildpretii Banares & Scholz	OLEACEAE
CRUCIFERAE	Jasminum azoricum L.
Crambe arborea Webb ex Christ	Picconia azorica (Tutin) Knbol.
Crambe laevigata DC. ex Christ	ORCHIDACEAE
Crambe scoparia Svent.	Barlia metlesicsiaca Teschner
Crambe sventenii B. Petters. ex Bramw. & Sunding	Goodyera macrophylla Lowe
Parolinia schizogynoides Svent.	Orchis scopulorum Summerh.
Sinapidendron sempervivifolium Mnzs.	PITOSPORACEAE
CYPERACEAE	Pittosporum coriaceum Dryander ex Aiton
Carex malato-belizii Raymond	PLANTAGINACEAE
DIPSACACEAE	Plantago famarae Svent.
	Plantago malato-belizii Lawalree

PLUMBAGINACEAE

Limonium arborescens (Brouss.) Kuntze
Limonium dendroides Svent.
Limonium fruticans (Webb) O. Kuntze
Limonium perezii Stapf
Limonium preauxii (Webb et Bert.) O. Kuntze
Limonium spetabile (Svent.) Kunkel & Sunding
Limonium sventenii Santos & Fernandez Galvan

POLYGONACEAE

Rumex azoricus Rech.

RHAMNACEAE

Frangula azorica Tutin

ROSACEAE

Bencomia brachystachya Svent.
Bencomia exstipulata Svent.
Bencomia sphaerocarpa Svent.
Chamaemeles coriacea Lindl.
Dendriopoterium pulidoi Svent.
Marcetella maderensis (Bornm.) Svent.
Prunus lusitanica subsp. azorica (Moui.) Franco

RUTACEAE

Ruta microcarpa Svent.

SANTALACEAE

Kunkeliella canariensis Stearn
Kunkeliella psilotoclada (Svent.) Stearn
Kunkeliella subsucculenta Kammer

SAPOTACEAE

Sideroxylon marmulano Banks ex Lowe

SAXIFRAGACEAE

Saxifraga portosanctana Boiss.

SCROPHULARIACEAE

Euphrasia azorica H. C. Watson
Euphrasia grandiflora Hochst.
Isoplexis chalcantha Svent. & OžŠhanahan
Isoplexis isabelliana (Webb & Berthel.) Masferrer

SELAGINACEAE

Globularia ascanii D. Bramwell & Kunkel
Globularia sarcophylla Svent.

SOLANACEAE

Solanum lidii Sunding

UMBELLIFERAE

Ammi trifoliatum (Wats.) Trel.
Bunium brevifolium Lowe
Bupleurum handiense (Bolle) Kunkel
Chaerophyllum azoricum Trel.
Monizia edulis Lowe

Ferula latipinna Santos

Sanicula azorica Gunthn. ex Seub.

VIOLACEAE

Viola paradoxa Lowe

BRYOPHYTA

BRYOPSIDA: MUSCI

ECHINODIACEAE

Echinodium spinosum (Mitt.) Jur.

POTTIACEAE

Bryoerythrophyllum machadoanum (Sergio) M. Hill

THAMNIACEAE

Thamnobryum fernandesii Sergio

ДОДАТАК II.

СТРОГО ЗАШТИЋЕНЕ ЖИВОТИЊСКЕ ВРСТЕ

КИЧМЕЊАЦИ

(Мед.) = у Средоземљу

Сисари

INSECTIVORA

Erinaceidae

* *Atelerix algirus* (*Erinaceus algirus*)

Soricidae

* *Crocidura suaveolens ariadne* (*Crocidura ariadne*)

* *Crocidura russula cypria* (*Crocidura cypria*)

Crocidura canariensis

Talpidae

Desmana moschata

Galemys pyrenaicus (*Desmana pyrenaica*)

MICROCHIROPTERA

sve vrste osim *Pipistrellus pipistrellus*

RODENTIA

Sciuridae

Pteromys volans (*Sciuropterus ruscicus*)

Sciurus anomalus

* *Spermophilus citellus* (*Citellus citellus*)

Spermophilus suslicus (*Citellus suslicus*)

Muridae

Cricetus cricetus

Mesocricetus newtoni

* *Microtus bavaricus* (*Pitymys bavaricus*)

Microtus cabrerai

Microtus taticus

Spalax graecus

Gliridae

Dryomys laniger

Myomimus roachi (*Myomimus bulgaricus*)

Zapodidae

Sicista betulina

Sicista subtilis

Hystriidae

Hystrix cristata

CARNIVORA

Canidae

Alopex lagopus

Canis lupus

Cuon alpinus

Ursidae

sve vrste

Mustelidae

Gulo gulo

Lutra lutra

Mustela eversmannii

Mustela lutreola (*Lutreola lutreola*)

Vormela peregusna

Felidae

Caracal caracal

Felis silvestris

* *Lynx pardinus* (*Lynx pardina*)

Panthera pardus

Panthera tigris

Odobenidae

<i>Odobenus rosmarus</i>	<i>Podicipedidae</i>
<i>Phocidae</i>	<i>Podiceps auritus</i>
<i>Monachus monachus</i>	<i>Podiceps grisigena</i>
<i>Phoca hispida saimensis</i>	<i>Podiceps nigricollis (caspius)</i>
<i>Phoca hispida ladogensis</i>	<i>Podiceps ruficollis</i>
ARTIODACTYLA	PROCELLARIIFORMES
<i>Cervidae</i>	<i>Hydrobatidae</i>
<i>Cervus elaphus corsicanus</i>	све врсте
<i>Bovidae</i>	<i>Procellariidae</i>
<i>Capra aegagrus</i>	<i>Bulweria bulwerii</i>
<i>Capra pyrenaica pyrenaica</i>	<i>Procellaria diomedea</i>
<i>Gazella dorcas</i>	<i>Pterodroma feae</i>
<i>Gazella subgutturosa</i>	<i>Pterodroma madeira</i>
<i>Ovibos moschatus</i>	<i>Puffinus assimilis baroli</i>
<i>Rupicapra rupicapra ornata</i>	<i>Puffinus puffinus</i>
CETACEA	<i>Puffinus yelkouan</i>
<i>Monodontidae</i>	PELECANIFORMES
<i>Monodon monoceros</i>	<i>Phalacrocoracidae</i>
<i>Delphinidae</i>	<i>Phalacrocorax aristotelis (Med.)</i>
<i>Delphinus delphis</i>	<i>Phalacrocorax pygmaeus</i>
<i>Globicephala macrorhynchus</i>	<i>Pelecanidae</i>
<i>Globicephala melas</i>	све врсте
<i>Grampus griseus</i>	CICONIIFORMES
<i>Lagenorhynchus acutus</i>	<i>Ardeidae</i>
<i>Lagenorhynchus albirostris</i>	<i>Ardea purpurea</i>
<i>Orcinus orca</i>	<i>Ardeola ralloides</i>
<i>Pseudorca crassidens</i>	<i>Botaurus stellaris</i>
<i>Stenella coeruleoalba</i>	<i>Bulbucus (Ardeola) ibis</i>
<i>Stenela frontalis</i>	<i>Casmerodius albus (Egretta alba)</i>
<i>Steno bredanensis</i>	<i>Egretta garzetta</i>
<i>Tursiops truncatus (tursio)</i>	<i>Ixobrychus minutus</i>
<i>Phocaenidae</i>	<i>Nycticorax nycticorax</i>
<i>Phocoena phocoena</i>	<i>Ciconiidae</i>
<i>Physeteridae</i>	све врсте
<i>Kogia breviceps</i>	<i>Threskiornithidae</i>
<i>Kogia simus (Med.)</i>	све врсте
<i>Physeter macrocephalus (Med.)</i>	<i>Phoenicopteridae</i>
<i>Ziphiidae</i>	<i>Phoenicopus ruber</i>
<i>Hyperoodon rostratus</i>	ANSERIFORMES
<i>Mesoplodon bidens</i>	<i>Anatidae</i>
<i>Mesoplodon densirostris (Med.)</i>	<i>Anser erythropus</i>
<i>Mesoplodon mirus</i>	<i>Branta leucopsis</i>
<i>Ziphius cavirostris</i>	<i>Branta ruficollis</i>
<i>Balaenopteridae</i>	<i>Bucephala islandica</i>
<i>Balaenoptera acutorostrata (Med.)</i>	<i>Cygnus bewickii (columbianus)</i>
<i>Balaenoptera borealis (Med.)</i>	<i>Cygnus cygnus</i>
<i>Balaenoptera edeni</i>	<i>Histrionicus histrionicus</i>
<i>Balaenoptera physalus</i>	<i>Marmaronetta (Anas) angustirostris</i>
<i>Megaptera novaeangliae (longimana, nodosa)</i>	<i>Mergus albellus</i>
<i>Sibbaldus (Balaenoptera) musculus</i>	<i>Oxyura leucocephala</i>
<i>Balaenidae</i>	<i>Polysticta stelleri</i>
<i>Balaena mysticetus</i>	<i>Somateria spectabilis</i>
<i>Eubalaena glacialis</i>	<i>Tadorna ferruginea</i>
Птице	<i>Tadorna tadorna</i>
GAVIIFORMES	FALCONIFORMES
<i>Gaviidae</i>	све врсте
све врсте	GALLIFORMES
PODICIPEDIFORMES	<i>Tetraonidae</i>

Tetrao urogallus cantabricus	Pagophila eburnea
GRUIFORMES	Sterna albifrons
<i>Turnicidae</i>	Sterna dougallii
Turnix sylvatica	Sterna hirundo
<i>Gruidae</i>	Sterna paradisaea (macrura)
све врсте	Sterna sandvicensis
<i>Rallidae</i>	COLUMBIFORMES
Crex crex	<i>Pteroclididae</i>
Fulica cristata	све врсте
Porphyrio porphyrio	<i>Columbidae</i>
Porzana parva	Columba bollii
Porzana porzana	Columba junoniae
Porzana pusilla	CUCULIFORMES
<i>Otididae</i>	<i>Cuculidae</i>
све врсте	Clamator glandarius
CHARADRIIFORMES	STRIGIFORMES
<i>Charadriidae</i>	све врсте
Arenaria interpres	CAPRIMULGIFORMES
Charadrius alexandrinus	<i>Caprimulgidae</i>
Charadrius dubius	све врсте
Charadrius hiaticula	APODIFORMES
Charadrius leschenaulti	<i>Apodidae</i>
Eudromias morinellus	Apus caffer
Hoplopterus spinosus	Apus melba
<i>Scolopacidae</i>	Apus pallidus
Calidris alba	Apus unicolor
Calidris alpina	CORACIIFORMES
Calidris ferruginea	<i>Alcedinidae</i>
Calidris maritima	Alcedo atthis
Calidris minuta	Ceryle rudis
Calidris temminckii	Halcyon smyrnensis
Gallinago media	<i>Meropidae</i>
Limicola falcinellus	Merops apiaster
Numenius tenuirostris	<i>Coraciidae</i>
Tringa cinerea	Coracias garrulus
Tringa glareola	<i>Upopidae</i>
Tringa hypoleucos	Upupa epops
Tringa ochropus	PICIFORMES
Tringa stagnatilis	све врсте
<i>Recurvirostridae</i>	PASSERIFORMES
све врсте	<i>Alaudidae</i>
<i>Phalaropodidae</i>	Calandrella brachydactyla
све врсте	Calandrella rufescens
<i>Burhinidae</i>	Chersophilus duponti
Burhinus oedicnemus	Eremophila alpestris
<i>Glareolidae</i>	Galerida theklae
све врсте	Melanocorypha bimaculata
<i>Laridae</i>	Melanocorypha calandra
Chlidonias hybrida	Melanocorypha leucoptera
Chlidonias leucopterus	Melanocorypha yeltoniensis
Chlidonias niger	<i>Hirundinidae</i>
Gelochelidon nilotica	све врсте
Hydroprogne caspia	<i>Motacillidae</i>
Larus audouinii	све врсте
Larus genei	<i>Pycnonotidae</i>
Larus melanocephalus	Pycnonotus barbatus v.
Larus minutus	<i>Laniidae</i>
Larus (Xenia) sabini	све врсте

<i>Bombycillidae</i>	<i>Plectrophenax nivalis</i>
<i>Bombycilla garrulus</i>	<i>Fringillidae</i>
<i>Cinclidae</i>	<i>Carduelis cannabina</i>
<i>Cinclus cinclus</i>	<i>Carduelis carduelis</i>
<i>Troglodytidae</i>	<i>Carduelis chloris</i>
<i>Troglodytes troglodytes</i>	<i>Carduelis flammea</i>
<i>Prunellidae</i>	<i>Carduelis flavirostris</i>
sve vrste	<i>Carduelis hornemanni</i>
<i>Muscicapidae</i>	<i>Carduelis spinus</i>
<i>Turdinae</i>	<i>Carpodacus erythrinus</i>
<i>Cercotrichas galactotes</i>	<i>Coccothraustes coccothraustes</i>
<i>Erithacus rubecula</i>	<i>Fringilla teydea</i>
<i>Irania gutturalis</i>	<i>Loxia curvirostra</i>
<i>Luscinia luscinia</i>	<i>Loxia leucoptera</i>
<i>Luscinia megarhynchos</i>	<i>Loxia pityopsittacus</i>
<i>Luscinia (Cyanosylvia) svecica</i>	<i>Loxia scotica</i>
<i>Monticola saxatilis</i>	<i>Pinicola enucleator</i>
<i>Monticola solitarius</i>	<i>Phodopechys githaginea</i>
<i>Oenanthe finischii</i>	<i>Serinus citrinella</i>
<i>Oenanthe hispanica</i>	<i>Cerinus pusillus</i>
<i>Oenanthe isabellina</i>	<i>Serinus serinus</i>
<i>Oenanthe leucura</i>	<i>Ploceidae</i>
<i>Oenanthe oenanthe</i>	<i>Montrifringilla nivalis</i>
<i>Oenanthe pleschanka (leucomela)</i>	<i>Petronia petronia</i>
<i>Phoenicurus ochruros</i>	<i>Sturnidae</i>
<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	<i>Sturnus roseus</i>
<i>Saxicola dactiae</i>	<i>Sturnus unicolor</i>
<i>Saxicola rubetra</i>	<i>Oriolidae</i>
<i>Saxicola torquata</i>	<i>Oriolus oriolus</i>
<i>Tarsiger cyanurus</i>	<i>Corvidae</i>
<i>Turdus torquatus</i>	<i>Cyanopica cyanus</i>
<i>Sylviinae</i>	<i>Nucifraga caryocatactes</i>
sve vrste	<i>Perisoreus infaustus</i>
<i>Regulinae</i>	<i>Pyrrhocorax graculus</i>
sve vrste	<i>Pyrrhocorax pyrrhocorax</i>
<i>Muscicapinae</i>	ГМИЗАВЦИ
sve vrste	TESTUDINES
<i>Timaliinae</i>	<i>Testudinidae</i>
<i>Panurus biarmicus</i>	<i>Testudo graeca</i>
<i>Paridae</i>	<i>Testudo hermanni</i>
sve vrste	<i>Testudo marginata</i>
<i>Sittidae</i>	<i>Emydidae</i>
sve vrste	<i>Emys orbicularis</i>
<i>Certhiidae</i>	<i>Mauremys caspical</i>
sve vrste	<i>Dermochelyidae</i>
<i>Emberizidae</i>	<i>Dermochelys coriacea</i>
<i>Calcarius lapponicus</i>	<i>Cheloniidae</i>
<i>Emberiza aureola</i>	<i>Caretta caretta</i>
<i>Emberiza caesia</i>	<i>Chelonia mydas</i>
<i>Emberiza cia</i>	<i>Eretmochelys imbricata</i>
<i>Emberiza cineracea</i>	<i>Lepidochelys kempii</i>
<i>Emberiza cirrus</i>	<i>Trionychidae</i>
<i>Emberiza citrinella</i>	<i>Rafetus euphraticus</i>
<i>Emberiza leucocephala</i>	<i>Trionyx triunguis</i>
<i>Emberiza melanocephala</i>	SAURIA
<i>Emberiza pusilla</i>	<i>Gekkonidae</i>
<i>Emberiza rustica</i>	<i>Cyrtodactylus kotschy</i>
<i>Emberiza schoeniclus</i>	<i>Phyllodactylus europaeus</i>

Tarentola angustimentalis	* Coluber najadum
Tarentola boettgeri	Coluber viridiflavus
Tarentola delalandii	Coronella austriaca
Tarentola gomerensis	Elaphe longissima
Agamidae	Elaphe quatuorlineata
* Stellio stellio (Agama stellio)	Elaphe situla
Chamaeleontidae	Natrix megaloccephala
Chamaeleo chamaeleon	Natrix tessellata
Lacertidae	Telescopus fallax
Algyroides fitzingeri	Viperidae
Algyroides marchi	Vipera albizona
Algyroides moreoticus	Vipera ammodytes
Algyroides nigropunctatus	Vipera barani
* Archaeolacerta bedriagae (Lacerta bedriagae)	Vipera kaznakovi
* Archaeolacerta monticola (Lacerta monticola)	Vipera latasti
Gallotia galloti	* Vipera labetina ⁴
* Gallotia simonyi (Lacerta simonyi)	Vipera pontica
Gallotia stehlini	Vipera ursinii
Lacerta agilis	Vipera wagneri
Lacerta clarkorum	Vipera xanthina
Lacerta dugesii	Водоземци
Lacerta graeca	CAUDATA
Lacerta horvathi	<i>Salamandridae</i>
Lacerta lepida	Chioglossa lusitanica
Lacerta parva	Euproctus asper
Lacerta princeps	Euproctus montanus
Lacerta schreiberi	Euproctus platycephalus
Lacerta trilineata	* Mertensiella luschani (Salamandra luschani)
Lacerta viridis	* Salamandra atra ⁵
Ophisops elegans	Salamandrina terdigitata
Podarcis erhardii	Triturus carnifex
Podarcis filfolensis	Triturus cristatus
Podarcis lilfordi	Triturus dobrogicus
Podarcis melisellensis	Triturus italicus
Podarcis milensis	Triturus karelinii
Podarcis muralis	Triturus montandoni
Podarcis peloponnesiaca	<i>Plethodontidae</i>
Podarcis pityusensis	* Speleomantes flavus (Hydromantes flavus)
Podarcis sicula	* Speleomantes genei (Hydromantes genei)
Podarcis taurica	* Speleomantes imperialis (Hydromantes imperialis)
Podarcis tiliguerta	* Speleomantes italicus (Hydromantes italicus)
Podarcis wagleriana	* Speleomantes supramontis (Hydromantes supramontis)
Anguidae	<i>Proteidae</i>
Ophisaurus apodus	Proteus anguinus
Scincidae	ANURA
Ablepharus kitaibelii	<i>Discoglossidae</i>
Chalcides bedriagai	Alytes cisternasii
Chalcides ocellatus	Alytes muletensis
Chalcides seclineatus	Alytes obstetricans
* Chalcides simonyi (Chalcides occidentalis)	Bombina bombina
Chalcides viridianus	Bombina variegata
Ophiomorus punctatissimus	Discoglossus galganoi
OPHIDIA	Discoglossus jeanneae
<i>Colubridae</i>	Discoglossus montalentii
Coluber cypriensis	Discoglossus pictus
Coluber gemonensis	Discoglossus sardus
Coluber hippocrepis	Neurergus crocatus
* Coluber jugularis ²	Neurergus strauchi

<i>Pelobatidae</i>	БЕСКИЧМЕЊАЦИ
<i>Pelobates cultripipes</i>	Чланконошци /Зглавкари
<i>Pelobates fuscus</i>	INSECTA
<i>Pelodytes caucasicus</i>	<i>Mantodea</i>
<i>Pelobates syriacus</i>	<i>Apteromantis aptera</i>
<i>Bufo</i>	<i>Odonata</i>
<i>Bufo calamita</i>	<i>Aeshna viridis</i>
<i>Bufo viridis</i>	<i>Brachythemis fuscopalliata</i>
<i>Hylidae</i>	<i>Calopteryx syriaca</i>
<i>Hyla arborea</i>	<i>Coenagrion freyi</i>
<i>Hyla meridionalis</i>	<i>Coenagrion mercuriale</i>
<i>Hyla sarda</i>	<i>Cordulegaster trinacriae</i>
<i>Ranidae</i>	<i>Gomphus graslinii</i>
<i>Rana arvalis</i>	<i>Leucorrhinia albifrons</i>
<i>Rana dalmatina</i>	<i>Leucorrhinia caudalis</i>
<i>Rana holtzi</i>	<i>Leucorrhinia pectoralis</i>
<i>Rana iberica</i>	<i>Lindenia tetraphylla</i>
<i>Rana italica</i>	<i>Macromia splendens</i>
<i>Rana latastei</i>	<i>Ophiogomphus cecilia</i>
Рибе	<i>Oxygastra curtisii</i>
CHONDRICHTHYES	<i>Stylurus (=Gomphus) flavipes</i>
PLEUROTREMATA	<i>Symplocma braueri</i>
<i>Cetorhinidae</i>	<i>Orthoptera</i>
<i>Cethorinus maximus (Med.)</i>	<i>Baetica ustulata</i>
<i>Lamnidae</i>	<i>Saga pedo</i>
<i>Carcharodon carcharias (Med.)</i>	<i>Coleoptera</i>
OSTEICHTHYES	<i>Buprestis splendens</i>
PETROMYZONIFORMES	<i>Carabus olympiae</i>
<i>Petromyzonidae</i>	<i>Cerambyx cerdo</i>
<i>Lethenteron zanandrai (Med.)</i>	<i>Cucujus cinnaberinus</i>
ACIPENSERIFORMES	<i>Dytiscus latissimus</i>
<i>Acipenseridae</i>	<i>Graphoderus bilineatus</i>
<i>Acipenser naccarii</i>	<i>Osmoderma eremita</i>
<i>Acipenser sturio (Med.)</i>	<i>Rosalia alpina</i>
<i>Huso huso (Med.)</i>	<i>Lepidoptera</i>
SALMONIFORMES	<i>Apatura metis</i>
<i>Umbridae</i>	<i>Coenonympha hero</i>
<i>Umbra krameri</i>	<i>Coenonympha oedippus</i>
CYPRINIFORMES	<i>Erebia calcaria</i>
<i>Cyprinidae</i>	<i>Erebia christi</i>
<i>Pomatoschistus canestrinii (Med.)</i>	<i>Erebia sudetica</i>
<i>Pomatoschistus tortonesei (Med.)</i>	<i>Eriogaster catax</i>
SYNENTOGNATHI	<i>Euphydryas (Eurodryas) aurinia</i>
<i>Belonidae</i>	<i>Fabriciana elisa</i>
<i>Hippocampus hippocampus (Med.)</i>	<i>Hyles hippophaes</i>
<i>Hippocampus ramulosus (Med.)</i>	<i>Hypodryas maturna</i>
ATHERINIFORMES	<i>Lopinga achine</i>
<i>Cyprinodontidae</i>	<i>Lycena dispar</i>
<i>Aphanius fasciatus (Med.)</i>	<i>Maculinea arion</i>
<i>Aphanius iberus (Med.)</i>	<i>Maculinea nausithous</i>
<i>Valencia hispanica</i>	<i>Maculinea teleius</i>
<i>Valencia letourneuxi</i>	<i>Melanargia arge</i>
PERCIFORMES	<i>Papilio alexanor</i>
<i>Percidae</i>	<i>Papilio hospiton</i>
<i>Zingel asper</i>	<i>Parnassius apollo</i>
CHIMARIFORMES	<i>Parnassius mnemosyne</i>
<i>Chimaeridae</i>	<i>Plebicula golgus</i>
<i>Mobula mobular (Med.)</i>	<i>Polyommatus galloi</i>

Polyommatus humedasaе
Proserpinus prosperpina
Zerynthia polyxena
ARACHNIDA
Araneae
Macrothele calpeiana
CRUSTACEA
Decapoda
Ocypode cursor (Med.)
Pachyplasma giganteum (Med.)
Мекушци
GASTROPODA
Dyotocardia
Gibbula nivosa (Med.)
Patella ferruginea (Med.)
Patella nigra (Med.)
Monotocardia
Charonia rubicunda (= *C. lampas* = *C. nodiferum*) (Med.)
Charonia tritonis (= *C. seguenziae*) (Med.)
Dendropoma petraeum (Med.)
Erosaria spurca (Med.)
Luria lurida (= *Cypraea lurida*) (Med.)
Mitra zonata (Med.)
Ranella olearia (Med.)
Schilteria achatidea (Med.)
Tonna galea (Med.)
Zonaria pyrum (Med.)
Stylommatophora
Caseolus calculus
Caseolus commixta
Caseolus sphaerula
Discus defloratus 6
Discus guerinianus
Discula leacockiana
Discula tabellata
Discula testudinalis
Discula turricula
Elona quimperiana
Geomalacus maculosus
Geomitra moniziana
Helix subplicata
Leiostyla abbreviata
Leiostyla cassida
Leiostyla corneocostata
Leiostyla gibba
Leiostyla lamellosa
BIVALVIA
Unionoidea
Margaritifera auricularia
Mytiloidea
Lithophaga lithophaga (Med.)
Pinna pernula (Med.)
Myoidea
Pholas dactylus (Med.)
Бодљари/Бодљикаши
ASTERIDAE
Asterina pancerii (Med.)
Ophidiaster ophidianus (Med.)

ECHINIDAE
Centrostephanus longispinus (Med.)
Жарњаци
HYDROZOA
Errina aspera (Med.)
ANTHOZOA
Astroides calycularis (Med.)
Gerardia savaglia (Med.)
Спужве
PORIFERA
Aplysina cavemicola (Med.)
Asbestopluma hypogea (Med.)
Axinelle polyplod' des (Med.)
Petrobionta massiliana (Med.)

Биљешке уз Додатак II.

3. децембра 1993. Стални одбор Конвенције је усвојио сlijедећу Препоруку (Но. 39 (1993.)):

Стални одбор Конвенције о заштити европских дивљих врста и природних станишта на основу члана 14. Конвенције, препоручује странкама да у вези са спровођењем Конвенције размотре сlijедеће техничке биљешке. У случајевима кад је име врсте промијењено у новије име, стављена је уз њега звјездица, а старо име је наведено у заградама. Бројчане ознаке наводе се у случајевима нових таксономских измјена за неке сроднике.

1. *Mauremys caspica* је раздвојена у двије нове врсте:

Mauremys caspica

Mauremys leprosa (*Mauremys caspica leprosa*)

2. *Coluber jugularis* је раздвојена у двије нове врсте:

Coluber jugularis

Coluber caspicus (*Coluber jugularis caspicus*)

3. *Coluber najadum* је раздвојена у двије нове врсте

Coluber najadum

Coluber rubriceps (*Coluber najadum rubriceps*)

4. *Vipera lebetina* је раздвојена у двије нове врсте:

Vipera lebetina

Vipera schweizeri (*Vipera lebetina schweizeri*)

5. *Salamandra atra* је раздвојена у двије нове врсте

Salamandra atra

Salamandra lanzai (*Salamandra atra lanzai*)

6. *Discus defloratus*: Ова врста више се не сматра таксономски ваљаном врстом будући да је била описана на основу неколико примјерака; данас се сматра да припада другој врсти рода *Discus*.

ДОДАТАК III.

ЗАШТИЋЕНЕ ЖИВОТИЊСКЕ ВРСТЕ

КИЧМЕЊАЦИ

Сисари

INSECTIVORA

Erinaceidae

Erinaceus europaeus

Soricidae

све врсте

MICROCHIROPTERA

Vespertilionidae

Pipistrellus pipistrellus

DUPLICIDENTATA

Leporidae

Lepus capensis (europaeus)	Pica pica
Lepus timidus	Sturnus vulgaris
RODENTIA	Гмизавци
<i>Sciuridae</i>	све врсте које нису наведене у Додатку II.
Marmota marmota	Водоземци
Sciurus vulgaris	све врсте које нису наведене у Додатку II.
Castoridae	Рибе
Castor fiber	CHONDRICHTHYES
<i>Muridae</i>	PLEUROTREMATA
Microtus nivalis (librunii)	<i>Lamnidae</i>
Microtus ratticeps (oeconomus)	Isurus oxyrinchus (Med.)
<i>Gliridae</i>	Lamna nasus (Med.)
све врсте	<i>Carcharhundaе</i>
CETACEA	Prionace glauca (Med.)
све врсте које нису наведене у Додатку II.	<i>Squatinaidae</i>
CARNIVORA	Squatina squatina (Med.)
<i>Mustelidae</i>	HYPOTREMATA
Martes foina	<i>Rajidae</i>
Martes martes	Raja alba (Med.)
Meles meles	OSTEICHTHYES
Mustela erminea	PETROMYZONIFORMES
Mustela nivalis	<i>Petromyzonidae</i>
Putorius (Mustela) putorius	Eudontomyzon hellenicum
<i>Viverridae</i>	Eudontomyzon mariae
све врсте	Eudontomyzon vladykovi
<i>Felidae</i>	Lampetra fluviatilis
Lynx lynx	Lampetra planeri
PINNIPEDIA	Lampetra zanandreai
<i>Phocidae</i>	Petromyzon marinus
Cystophora cristata	ACIPENSERIFORMES
Erignathus barbatus	<i>Acipenseridae</i>
Halichoerus grypus	Acipenser ruthenus
Pagophilus groenlandicus (Phoca groenlandica)	Acipenser stellatus
Phoca hispida (Pusa hispida)	Huso huso
Phoca vitulina	CLUPEIFORMES
ARTIODACTYLA	<i>Clupeidae</i>
<i>Suidae</i>	Alosa alosa
Sus scrofa meridionalis	Alosa fallox
<i>Cervidae</i>	Alosa pontica
све врсте	SALMONIFORMES
<i>Bovidae</i>	<i>Coregonidae</i>
Bison bonasus	Coregonus
Capra ibex	све врсте
Capra pyrenaica	<i>Thymallidae</i>
Ovis aries (musimon, ammon)	Thymallus thymallus
Rupicapra rupicapra	<i>Salmonidae</i>
Птице	Hucho hucho
све врсте које нису наведене у Додатку II.	Salmo salar (*)
осим:	CYPRINIFORMES
Columba palumbus	<i>Cyprinidae</i>
Corvus corone (corone i cornix)	Abramis ballerus
Corvus frugilegus	Abramis sapa
Corvus monedula	Abramis vimba
Garrulus glandarius	Alburnoides bipunctatus
Larus argentatus	Alburnus albidus
Larus fuscus	Aspius aspius
Larus marinus	Barbus bocagei
Passer domesticus	Barbus comiza

Barbus meridionalis	SILURIFORMES
Barbus microcephalus	<i>Siluridae</i>
Barbus peloponesis	Siluris aristotelis
Barbus plebejus	Siluris glanis
Barbus sclateri	ATHERINIFORMES
Barbus steindachneri	<i>Cyprinodontidae</i>
Chalcalburnus chalcoides	Aphanius fasciatus
Chondrostoma genei	Aphanius iberus
Chondrostoma kneri	GASTEROSTEIFORMES
Chondrostoma lemingi	<i>Synganthidae</i>
Chondrostoma lusitanicum	Syngnathus abaster
Chondrostoma nasus	Syngnathus nigrolineatus
Chondrostoma phoxinus	<i>Gasterosteidae</i>
Chondrostoma polylepis	Pungitius hellenicus
Chondrostoma soetta	Tuntitus platygaster
Chondrostoma toxostoma	SCORPAENIFORMES
Chondrostoma willkommii	<i>Cottidae</i>
Gobio albipinnatus	Cottus poecilopus
Gobio kessleri	Myoxocephalus quadricornis
Gobio uranoscopus	PERCIFORMES
Leucaspis delineatus	<i>Serranidae</i>
Leucaspis stymphalicus	Epinephelus marginatus (Med.)
Leuciscus illyricus	<i>Sciaenidae</i>
Leuciscus lucumotis	Sciaena umbra (Med.)
Leuciscus microlepis	Umbrina cirrosa (Med.)
Leuciscus polylepis	<i>Percidae</i>
Leuciscus pyrenaicus	Gymnocephalus baloni
Leuciscus souffia	Gymnocephalus schraetzer
Leuciscus svallize	Stizostedion volgense
Leuciscus turskyi	Zingel streber
Leuciscus ukliva	Zingel zingel
Pachychilon pictum	Blenniidae
Pelecus cultratus	Blennius fluviatilis
Phoxinellus adspersus	Gobiidae
Phoxinellus hispanicus	Gobius fluviatilis
Pseudophoxinus marathonicus	Gobius kessleri
Pseudophoxinus stymphalicus	Gobius nigricans
Rhodeus sericeus	Gobius ophiocephalus
Rutilus alburnoides	Gobius syrman
Rutilus arcasii	Gobius thressalus
Rutilus frisii	Padogobius martensi
Rutilus graecus	Padogobius panizzai
Rutilus lemmingii	Pomatoschistus canestrini
Rutilus macedonicus	Pomatoschistus microps
Rutilus macrolepidotus	Pomatoschistus minutus
Rutilus pigus	Proterorhinus marmoratus
Rutilus racovitzai	БЕСКИЧМЕЊАЦИ
Rutilus rubilio	Чланконошци
<i>Cobitidae</i>	INSECTA
Cobitis elongata	<i>Coleoptera</i>
Cobitis hassi	Lucanus cervus
Cobitis larvata	<i>Lepidoptera</i>
Cobitis paludicola	Graellsia isabellae
Cobitis taenia	CRUSTACEA
Cobitis trichonica	<i>Decapoda</i>
Misgurnis fossilis	Astacus astacus
Sabanejewia aurata	Austropotamobius pallipes
Sabanejewi calderoni	Austropotamobius torrentium

Homarus gammarus (Med.)	направе за освјетљавање циља
Maja squinado (Med.)	оптички нишани за ноћни лов с могућношћу електронског повећавања или претварања слике
Palinurus elephas (Med.)	експлозивни ¹
Syllarides latus (Med.)	мреже ²
Syllarides pigmaeus (Med.)	клопке ²
Scyllarus arctus (Med.)	отрови и отровни или омамљујући мамци
Мекушци	плићење и димљење животињских скровишта
GASTROPODA	полуаутоматско или аутоматско оружје са spremником који може садржавати више од два набоја
Stylommatophora	авиони
Helix pomatia	моторна возила у покрету
BIVALVIA	ПТИЦЕ
Unionida	замке ³
Margaritifera margaritifera	лијепак
Microcondymaea compressa	удице
Unio elongatulus	живе животиње које се користе као мамци, ослијеппене или осакаћене
Колутићавци	магнетофонима
HIRUDINEA	електричне убојите или омамљујуће направе
Arhynchobdellae	умјетне свијетлеће направе
Hirudo medicinalis	огледала и друге засљеппљујуће направе
Бодљари/Бодљашци	направе за освјетљавање циља
ECHINOIDEA	оптички нишани за ноћни лов с могућношћу електронског повећавања или претварања слике
Paracentrotus lividus (Med.)	експлозивни
Жарњаци	мреже
HEXACORALLIA	клопке
Antipathes sp. plur. (Med.)	отрови и отровни или омамљујући мамци
ALCIONARIA	плићење и димљење животињских скровишта
Corallium rubrum (Med.)	полуаутоматско или аутоматско оружје са spremником који може садржавати више од два набоја
Спужве	авиони
PORIFERA	моторна возила у покрету
Hippospongia communis (Med.)	СЛАТКОВОДНЕ РИБЕ
Spongia agaricina (Med.)	експлозивни
Spongia officinalis (Med.)	ватрено оружје
Spongia zimocca (Med.)	отрови
(*) Одредбе овога додатка неће се примјењивати на лососа у морској води.	омамљивачи

ДОДАТАК IV.

ЗАБРАЊЕНА СРЕДСТВА И НАЧИНИ УБИЈАЊА, ХВАТАЊА И ДРУГИХ ОБЛИКА ИСКОРИШТАВАЊА

СИСАРИ
замке
живе животиње које се користе као мамци, ослијеппене или осакаћене
магнетофони
електричне убојите или омамљујуће направе
умјетне свијетлеће направе
огледала и друге засљеппљујуће направе

измјенична струја
умјетне свијетлеће направе
РАКОВИ (Decapoda)
експлозивни
отрови

1 осим за китолов
2 ако се користи за масовно или неселективно хватање или убијање
3 осим за врсте рода Lagopus сјеверно од 580 N ширине.

Члан 3.

Ова Одлука биће објављена у "Службеном гласнику БиХ" на српском, босанском и хрватском језику и ступа на снагу даном објављивања.

Број 01-011-1828-35/08
29. јула 2008. године
Сарајево

Председавајући
др. Харис Силајџић, с. р.

ODLUKU

O RATIFIKACIJI KONVENCIJE O PRISTUPU INFORMACIJAMA, UČEŠĆU JAVNOSTI U ODLUČIVANJU I PRISTUPU PRAVDI U OKOLIŠNIM PITANJIMA AARHUS, DANSKA, 25. JUNI 1998. GODINE

Član 1.

Ratifikuje se Konvencija o pristupu informacijama, učešću javnosti u odlučivanju i pristupu pravdi u okolišnim pitanjima - Aarhus, Danska 25. juna 1998. godine.

Član 2.

Tekst Konvencije u prijevodu glasi:

KONVENCIJA O PRISTUPU INFORMACIJAMA, UČEŠĆU JAVNOSTI U ODLUČIVANJU I PRISTUPU PRAVDI U OKOLIŠNIM PITANJIMA

U Aarhusu, Danska
25. juna 1998.

Potpisnice ove Konvencije,

Prisjećajući se principa 1. Štokholmske deklaracije o ljudskom okolišu,

Također se prisjećajući principa 10. Deklaracije iz Rija o okolišu i razvoju,

Dalje se prisjećajući rezolucije Generalne skupštine 37/7 od 28. oktobra 1982. o Svjetskoj povelji za prirodu, kao i rezolucije 45/94 od 14. decembra 1990. o potrebi osiguranja zdravog okoliša za dobrobit pojedinaca,

Podsjećajući se Evropske povelje o okolišu i zdravlju usvojene na Prvoj evropskoj konferenciji o okolišu i zdravlju Svjetske zdravstvene organizacije, održanoj u Frankfurtu na Majni, Njemačka, 8. decembra 1989,

Afirmirajući potrebu za zaštitom, očuvanjem i unaprjeđenjem stanja okoliša i osiguranjem održivog i okolišno zdravog razvoja,

Spoznajući da je adekvatna zaštita okoliša od osnovne važnosti po ljudsku dobrobit i uživanje osnovnih ljudskih prava, uključujući i samo pravo na život,

Spoznajući također da svaka osoba ima pravo da živi u okolišu adekvatnom za svoje zdravlje i dobrobit, te dužnost, i pojedinačnu i u vezi s drugima, da štiti i unaprjeđuje okoliš u korist sadašnjih i budućih generacija,

Smatrajući da, ako žele ostvarivati ovo pravo i poštivati ovu dužnost, građani moraju imati pristupa informacijama, imati pravo na učešće u odlučivanju i imati pristupa pravdi po pitanjima okoliša, te potvrđujući u tom smislu da građanima može trebati pomoć u cilju ostvarivanja svojih prava,

Spoznajući da se, u polju okoliša, boljim pristupom informacijama i učešćem javnosti u odlučivanju poboljšavaju kvalitet i sprovedbu odluka, doprinosi svijesti javnosti o okolišnim pitanjima, daje javnosti mogućnost izražavanja svojih zabrinutosti i omogućava javnim organima vlasti da takve zabrinutosti uzmu u obzir,

S namjerom u tom smislu unaprjeđivanja odgovornosti i transparentnosti u odlučivanju i jačanju podrške javnosti odlukama po pitanju okoliša,

Spoznajući poželjnost transparentnosti na svim nivoima vlade i pozivajući zakonodavna tijela na sprovedbu principa ove Konvencije u svom postupanju,

Također spoznajući da javnost treba biti svjesna procedura za učešće u odlučivanju po pitanju okoliša, imati im slobodan pristup i znati kako ih koristiti,

Spoznajući dalje važnost odnosnih uloga koje pojedinačni građani, nevladine organizacije i privatni sektor mogu odigrati u zaštiti okoliša,

U želji da promoviraju obrazovanje u polju okoliša u cilju daljnjeg razumijevanja okoliša i održivog razvoja, te da podstaknu svijest šire javnosti i njeno učešće u donošenju odluka koje se odnose na okoliš i održivi razvoj,

Naglašavajući, u ovom kontekstu, važnost upotrebe medija i elektronskih i drugih budućih oblika komunikacije,

Spoznajući važnost potpune integracije okolišnih razmatranja u odlučivanju vlade i shodno tome potrebu za tim da javni organi vlasti raspolazu tačnim, sveobuhvatnim i ažuriranim informacijama o okolišu,

Potvrđujući da javni organi vlasti smatraju da su informacije o okolišu u interesu javnosti,

Uz zabrinutost da bi djelotvorni pravosudni mehanizmi trebali biti pristupačni javnosti, uključujući organizacije, tako da budu zaštićeni legitimni interesi i da se sprovodi zakon,

Naglašavajući važnost da se potrošačima dostavljaju adekvatne informacije o proizvodima da bi im se omogućilo svjesno činj enje izbora kad je u pitanju okoliš,

Spoznajući zabrinutost javnosti zbog namjernog puštanja genetski modificiranih organizama u okoliš i potrebu za većom transparentnošću i većim učešćem javnosti u odlučivanju u tom polju,

Uz uvjerenje da će se sprovedbom ove Konvencije doprinijeti jačanju demokratije u regionu Ekonomske komisije za Evropu Ujedinjenih nacija (ECE),

Svjesne uloge koju u tom smislu ima ECE i podsjećajući se, između ostalog, na Smjernice ECE za pristup okolišnim informacijama i učešću javnosti u odlučivanju po pitanju okoliša, odobrenima u Ministarskoj deklaraciji usvojenoj na Trećoj ministarskoj konferenciji "Okoliš za Evropu" u Sofiji, Bugarska, 25. oktobra 1995.,

Imajući na umu relevantne odredbe u Konvenciji o procjeni uticaja na okoliš u prekograničnom kontekstu, zasnovanoj u Espoou, Finska, 25. februara 1991., i u Konvenciji o prekograničnim efektima industrijskih nezgoda i Konvenciji o zaštiti i korištenju prekograničnih vodotokova i međunarodnih jezera, objema zasnovanima u Helsinkiju 17. marta 1992., te drugim regionalnim konvencijama,

Svjesne da će se usvajanjem ove Konvencije doprinijeti daljnjem jačanju procesa "Okoliša za Evropu" i rezultata Četvrte ministarske konferencije u Aarhusu, Danska, iz juna 1998.,

Spoznamjele su se o slijedećem:

Član 1.

CILJ

U cilju doprinošenja u zaštiti prava svakog lica sadašnje i budućih generacija na život u okolišu adekvatnom njegovom zdravlju i dobrobiti, svaka Potpisnica garantira prava pristupa

informacijama, učešća javnosti u odlučivanju i pristupa pravdi po pitanju okoliša u skladu s odredbama ove Konvencije.

Član 2.

DEFINICIJE

U svrhu ove Konvencije,

1. "Potpisnica" označava, osim ako tekst ne naznačava drugo, Ugovornu stranu ove Konvencije;

2. "Javni organ vlasti" označava:

(a) vladu na nacionalnom, regionalnom i drugim nivoima;

(b) fizička ili pravna lica koja obavljaju funkcije javne uprave po nacionalnom pravu, uključujući posebne dužnosti, aktivnost ili usluge u odnosu na okoliš;

(c) sva druga fizička ili pravna lica koja imaju javne nadležnosti ili funkcije, ili pružaju javne usluge, u odnosu na okoliš, pod kontrolom tijela ili osobe koje spadaju u okvir potparagrafa (a) ili (b) iz gornjeg teksta;

(d) institucije bilo koje organizacije za regionalnu ekonomsku integraciju navedene u članu 19., koja je Potpisnica ove Konvencije.

Ova definicija ne uključuje tijela ili institucije koje postupaju u pravosudnom ili zakonodavnom svojstvu;

3. "Okolišne informacije" uključuju sve informacije u pisanom, vizuelnom, verbalnom, elektronskom ili drugom materijalnom obliku o:

(a) stanju elemenata okoliša, poput zraka i atmosfere, vode, tla, zemljišta, pejzaža i prirodnih lokacija, biološkog diverziteta i njegovih komponenti, uključujući genetski modificirane organizme i interakciju između tih elemenata;

(b) faktorima poput supstanci, energije, buke i radijacije, te aktivnosti i mjera, uključujući administrativne mjere, okolišne sporazume, politike, legislativu, planove i programe, koji se odnose ili će se vjerovatno odnositi na elemente okoliša u okviru potparagrafa (a) u gornjem tekstu, rentabilnosti i drugih ekonomskih analiza i pretpostavki koje se koriste u odlučivanju po pitanju okoliša;

(c) stanju ljudskog zdravlja i sigurnosti, uslovima ljudskog življenja, kulturnim lokacijama i građevinskim strukturama, onoliko koliko su one pod uticajem ili mogu biti pod uticajem stanja elemenata okoliša, te putem tih elemenata, pod uticajem faktora, aktivnosti ili mjera iz potparagrafa (b) u gornjem tekstu;

4. "javni" označava jedno ili više fizičkih i pravnih lica, te u skladu s nacionalnom legislativom ili praksom, njihovih udruženja, organizacija ili grupa;

5. "javnost koje se predmet tiče" označava javnost koja je pod uticajem ili će vjerovatno biti pod uticajem, ili ima interesa u odlučivanju po pitanju okoliša; u svrhu ove definicije, nevladine organizacije koje promoviraju zaštitu okoliša i ispunjavanje eventualnih zahtjeva po nacionalnom zakonu smatrat će se da imaju interes.

Član 3.

OPĆE ODREDBE

1. Svaka Potpisnica preduzima neophodne legislativne, regulatorne i druge mjere, uključujući mjere za postizanje kompatibilnosti između odredbi za implementaciju informacija, javnog učešća i pristupa pravdi iz ove Konvencije, kao i za propisno sprovođenje mjera, ustanovljavanje i održavanje jasnog, transparentnog i dosljednog okvira za sprovođenje odredbi ove Konvencije.

2. Svaka Potpisnica se trudi osigurati da zvaničnici i organi vlasti pomažu i pružaju smjernice javnosti u traženju pristupa informacijama, u olakšavanju učešća u odlučivanju i u traženju pristupa pravdi po pitanjima vezanim za okoliš.

3. Svaka Potpisnica promovira obrazovanje i svijest o okolišu kod javnosti, posebno po pitanju ostvarivanja pristupa informacijama, učešća u odlučivanju i ostvarivanja pristupa pravdi po pitanjima vezanim za okoliš.

4. Svaka Potpisnica pruža odgovarajuće priznanje i potporu udruženjima, organizacijama ili grupama koje promoviraju zaštitu okoliša i osigurava da njen nacionalni pravni sistem bude dosljedan ovoj obavezi.

5. Odredbe ove Konvencije neće ugrožavati pravo Potpisnica na održavanju ili uvođenju mjera kojima se osigurava širi pristup informiranju, širem učešću javnosti u odlučivanju i širem pristupu pravdi po pitanjima vezanim za okoliš nego što se zahtijeva u skladu s ovom Konvencijom.

6. Ovom Konvencijom se neće zahtijevati derogacija nikakvih postojećih prava pristupa informacijama, učešća javnosti u odlučivanju i pristupa pravdi po pitanjima vezanim za okoliš.

7. Svaka potpisnica promovira primjenu principa ove Konvencije u međunarodnim procesima odlučivanja po pitanju okoliša, te u okviru međunarodnih organizacija po pitanjima vezanim za okoliš.

8. Svaka Potpisnica osigurava da lica koja ostvaruju svoja prava u skladu s odredbama ove Konvencije neće biti kažnjavana, proganjana ili maltretirana na bilo koji način zbog svog angažmana. Ova odredba nema uticaja na ovlasti nacionalnih sudova u smislu određivanja razumnih troškova sudskih postupaka.

9. U okviru relevantnih odredbi ove Konvencije, javnost ima pristupa informacijama, ima mogućnost učešća u odlučivanju i ima pristupa pravdi po pitanjima vezanim za okoliš bez diskriminacije po pitanju državljanstva, nacionalnosti i domicila, te u slučaju pravnog lica, bez diskriminacije u vezi toga gdje ima registrirano sjedište ili djelotvoran centar svojih aktivnosti.

Član 4.

PRISTUP INFORMACIJAMA VEZANIM ZA OKOLIŠ

1. Svaka Potpisnica osigurava da, u skladu s narednim paragrafima ovog člana, javni organi vlasti, kao odgovor na zahtjev za informiranjem vezanim za okoliš, načine te informacije raspoloživim javnosti, u okviru nacionalne legislative, uključujući, tamo gdje se to zahtijeva i u skladu s podparagrafom (b) u donjem tekstu, kopije važeće dokumentacije koja sadrži ili se sastoji od takvih informacija:

(a) bez potrebe da se iskazuje interes;

(b) u zahtijevanom obliku osim:

(I) ako nije razumno da javni organ vlasti dostavlja te informacije u drugom obliku, u kom slučaju će se dati razlozi za njihovo dostavljanje u tom obliku; ili

(II) ako su te informacije već raspoložive javnosti u drugom obliku.

2. Informacije vezane za okoliš iz paragrafa 1. u gornjem tekstu stavljat će se na raspolaganje što je prije moguće, a najkasnije mjesec dana nakon dostave zahtjeva, osim ako obimnost i kompleksnost informacija ne opravdava produženje ovog roka na dva mjeseca nakon dostave zahtjeva. Tražitelj informacija obavještava se o tom produženju kao i o razlozima kojima se ono pravda.

3. Zahtjev za informacijama vezanim za okoliš može se odbiti:

(a) ako javni organ vlasti kojem je zahtjev upućen ne drži informacije vezane za okoliš koje su tražene;

(b) ako je zahtjev očigledno nerazuman ili formuliran na pretjerano generalan način; ili

(c) ako se zahtjev tiče materijala koji je u toku pripreme ili se tiče internih saopćenja javnih organa vlasti gdje se takvo izuzeće predviđa nacionalnim pravom ili uobičajenom praksom, uzimajući u obzir interes javnosti koji se opslužuje prikazom informacija.

4. Zahtjev za informacijama vezanim za okoliš može se odbiti ako bi se njihovim prikazom nepovoljno uticalo na:

(a) povjerljivost postupka javnih organa vlasti, gdje se takva povjerljivost predviđa po nacionalnom pravu;

(b) međunarodne odnose, nacionalnu odbranu ili javnu sigurnost;

(c) tok pravde, mogućnost neke osobe da dobije pravično suđenje, ili mogućnost javnog organa da obavi uviđaj krivične ili disciplinske prirode;

(d) povjerljivost komercijalnih i industrijskih informacija, gdje se takva povjerljivost štiti zakonom u cilju zaštite legitimnog ekonomskog interesa. U tom okviru, informacije o emisijama koje su relevantne za zaštitu okoliša se prikazuju;

(e) prava intelektualne svojine;

(f) povjerljivost ličnih podataka i/ili dosjea vezanih za neko fizičko lice gdje to fizičko lice nije dalo pristanak na prikazivanje informacija javnosti, gdje se takva povjerljivost predviđa po nacionalnom pravu;

(g) interese trećeg lica koje je dostavilo tražene informacije, a da to lice nije ili se ne može staviti pod pravnu obavezu da to uradi, i tamo gdje to lice nije dalo pristanak na prikazivanje materijala; ili

(h) okoliš na koji se informacije odnose, poput lokacija za gajenje rijetkih vrsta.

Prethodno navedeni osnovi za odbijanje se tumače na restriktivan način, uzimajući u obzir interes javnosti koji se opslužuje prikazivanjem informacija i uzimajući u obzir to da li se tražene informacije odnose na emisije u okoliš.

5. Tamo gdje javni organi vlasti ne drže tražene informacije vezane za okoliš, taj javni organ vlasti čim je prije moguće obavještava tražitelja kojem javnom organu vlasti on smatra da bi se ovaj mogao obratiti za tražene informacije, ili prosljeđuje zahtjev tom organu i u skladu s tim obavještava tražitelja.

6. Svaka Potpisnica osigurava, ako se informacije izuzete od prikazivanja u skladu s paragrafom 3 (c) i 4 iz gornjeg teksta mogu izdvojiti bez obzira na povjerljivost izuzetih informacija, da javni organ vlasti stavi na raspolaganje ostatak informacija vezanih za okoliš koje se mogu zahtijevati.

7. Odbijenica zahtjeva se mora dostaviti u pisanoj formi ako je zahtjev bio u pisanoj formi ili ako tražitelj to zahtijeva. Odbijenicom će se iskazati razlozi za odbijanje i dati informacije o pristupu proceduri revizije predviđenoj u skladu sa članom 9. Odbijenica će se načiniti što je prije moguće a najkasnije u roku od mjesec dana, osim ako obimnost i kompleksnost informacija ne opravdava produženje ovog roka na dva mjeseca nakon dostave zahtjeva. Tražitelj informacija obavještava se o tom produženju kao i o razlozima kojima se ono pravda.

8. Svaka Potpisnica može dozvoliti svojim javnim organima vlasti da naplate naknadu za dostavu informacija, ali ta naknada ne smije premašivati razuman iznos. Javni organi vlasti koji imaju namjeru naplaćivanja takve naknade za dostavu informacija moraju staviti tražitelju na raspolaganje cjenik naknada koje se mogu naplatiti, koji će ukazivati na okolnosti pod kojima se one mogu naplatiti ili se od njihovog plaćanja osloboditi i kada dostava informacija ovisi o avansnom plaćanju takve naknade.

Član 5.

PRIKUPLJANJE I DISTRIBUCIJA INFORMACIJA VEZANIH ZA OKOLIŠ

1. Svaka Potpisnica osigurava slijedeće:

(a) da javni organi vlasti posjeduju i ažuriraju informacije vezane za okoliš koje su relevantne po njihove funkcije;

(b) ustanovljavanje obaveznih sistema tako da postoji adekvatan protok informacija prema javnim organima vlasti o predloženim i postojećim aktivnostima koje mogu imati značajnog utjecaja na okoliš;

(c) u slučaju eventualne direktne prijetnje ljudskom zdravlju ili okolišu, bilo da je ona uzrokovana ljudskom djelatnošću ili prirodnim uzrocima, sve informacije koje bi mogle omogućiti javnosti da poduzme mjere na sprječavanju ili ublažavanju štete koja proizilazi iz te prijetnje, a koje drže javni organi vlasti se odmah i bez odlaganja distribuiraju pripadnicima javnosti koji mogu biti ugroženi.

2. Svaka Potpisnica osigurava da, u okviru nacionalne legislative, način na koji javni organi stavljaju informacije vezane za okoliš na raspolaganje javnosti bude transparentan i da te informacije budu efikasno dostupne, između ostalog, putem:

(a) pružanja dostatnih informacija javnosti o vrsti i obimu informacija vezanih za okoliš koje drže javni organi vlasti, te osnovnim uslovima i rokovima pod kojima se te informacije čine raspoloživima i pristupačnima, te proces kojim se one mogu ostvariti;

(b) ustanovljenja i održavanja praktičnih aranžmana, poput:

(i) javno pristupačnih lista, registara i dosjea;

(ii) zahtijevanja od zvaničnika da podrže javnost u ostvarivanju pristupa informacijama u sklopu ove Konvencije, te

(iii) utvrđivanja tačaka kontakta; te

(c) pružanja pristupa informacijama vezanim za okoliš sadržanim u listama, registrima ili dosjeima naznačenim u potparagrafu (b) (i) besplatno,

3. Svaka Potpisnica osigurava da informacije vezane za okoliš budu progresivno raspoložive u elektronskim bazama podataka kojima javnost može lako pristupiti putem mreža javnih telekomunikacija. Informacije pristupačne u tom obliku trebale bi uključivati:

(a) izvještaje o stanju okoliša, kako je navedeno u paragrafu 4. u donjem tekstu;

(b) tekstove legislative o okolišu ili tekstove koji se na njega odnose;

(c) po mogućnosti, politike, planove i programe koji se odnose ili vežu za okoliš, te sporazume o okolišu; te

(d) ostale informacije, do mjere do koje bi raspoloživost takvih informacija u tom obliku olakšale primjenu nacionalnog zakona kojim se sprovodi ova Konvencija,

Pod uslovom da su takve informacije lako raspoložive u elektronskom obliku.

4. Svaka Potpisnica u redovnim intervalima koji ne prelaze tri do četiri godine objavljuje i distribuira nacionalni izvještaj o stanju okoliša, uključujući informacije o kvalitetu okoliša i informacije o pritiscima na okoliš.

5. Svaka Potpisnica poduzet će mjere u okviru svoje legislative u svrhu distribuiranja, između ostalog:

(a) legislativnih i dokumenata politike, poput dokumenata o strategijama, politikama, programima i akcionim planovima vezanim za okoliš, te izvještaja o napredovanju i njihovoj sprovedbi, pripremanih na različitim nivoima vlasti;

(b) međunarodnih sporazuma, konvencija i ugovora o pitanjima vezanim za okoliš; te

(c) drugih značajnih međunarodnih dokumenata o okolišnim pitanjima, zavisno od slučaja.

6. Svaka Potpisnica podsticat će operatere čije aktivnosti imaju značajnog uticaja na okoliš da informiraju javnost na redovnoj osnovi i uticaju na okoliš svojih djelatnosti i proizvoda, u skladu s potrebama, u okviru dobrovoljnih programa eko-etiketiranja i eko-revizije ili drugim sredstvima.

7. Svaka Potpisnica:

(a) objavljuje činjenice i analize činjenica koje smatra relevantnim i važnima u oblikovanju značajnih prijedloga za okolišnu politiku;

(b) objavljuje ili na drugi način čini pristupnima raspoloživi pojašnjavajući materijal o svom odnosu s javnošću po pitanjima koja su obuhvaćena ovom Konvencijom; te

(c) u adekvatnoj formi dostavlja informacije o radu javnih funkcija na obavljanju javnih usluga koje se odnose na okoliš od strane svih nivoa vlasti.

8. Svaka Potpisnica razvija mehanizme u cilju osiguranja da se javnosti dostave dovoljne informacije o proizvodu na način kojim se potrošačima omogućava da donose svjestan okolišni izbor.

9. Svaka Potpisnica preduzima korake u cilju progresivnog ustanovljenja, uz uzimanje u obzir međunarodnih procesa po potrebi, koherentnog sistema na nacionalnom nivou za popisivanje ili registriranje zagađivača na strukturiranoj, kompjuteriziranoj i javno pristupačnoj bazi podataka koja se prikuplja putem standardiziranog izvještavanja. Takav sistem može uključivati ulaz, ispuštanje i prijenos određenog raspona supstanci i proizvoda, uključujući vodu, energiju i korištenje resursa, sa određene lepeze aktivnosti na okolišne medije i na lokacije za terenski i vanterenski tretman i odlaganje.

10. Ničim u ovom članu se ne mogu ograničiti prava Potpisnica da odbiju prikazati određene okolišne informacije u skladu s članom 4., paragrafima 3. i 4.

Član 6.

UČEŠĆE JAVNOSTI U ODLUČIVANJU O KONKRETNIM AKTIVNOSTIMA

1. Svaka Potpisnica:

(a) primjenjuje odredbe ovog člana u odnosu na odluke o tome da li dozvoliti predložene aktivnosti navedene u aneksu I.;

(b) u skladu sa svojim nacionalnim zakonom, također primjenjuje odredbe ovog člana na odluke o predloženim aktivnostima koje nisu navedene u aneksu I., a koje mogu imati značajnog uticaja na okoliš. U tom cilju, Potpisnice određuju da li je takva predložena aktivnosti podložna primjeni ovih odredbi; te

(c) može odlučiti, zavisno od slučaja, ako je tako predviđeno po nacionalnom pravu, da ne primjenjuje odredbe ovog člana na predložene aktivnosti koje služe u svrhu nacionalne odbrane, ako ta Potpisnica smatra da bi takva primjena imala nepovoljnog uticaja na te svrhe.

2. Zainteresirana javnost se mora obavijestiti, bilo putem javne obavijesti ili pojedinačno, zavisno od potreba, u ranoj fazi postupka odlučivanja po pitanjima okoliša, te na adekvatan, blagovremen i djelotvoran način, između ostalog, o:

(a) predloženoj aktivnosti i primjeni o kojoj će se donositi odluka;

(b) prirodni mogućih odluka ili nacarta odluka;

(c) javnom organu vlasti nadležnom za donošenje odluke;

(d) predviđenoj proceduri, koja uključuje, kada i kako se te informacije mogu obezbijediti:

(i) početak procedure;

(ii) mogućnosti za učešće javnosti;

(iii) vrijeme i mjesto eventualno predviđene javne rasprave;

(iv) naznaku javnog organa vlasti od kog se relevantne informacije mogu dobiti i gdje se relevantne informacije drže u cilju toga da ih javnost može pogledati;

(v) naznaku relevantnog javnog organa vlasti ili bilo kog drugog službenog organa kojem se mogu dostaviti komentari ili pitanja, te vremenski raspored za dostavljanje komentara i pitanja; te

(vi) naznaku o tome koje su informacije o okolišu relevantne za predloženu aktivnost raspoložive; te

(e) činjenici da je ta aktivnost podložna nacionalnoj ili prekograničnoj proceduri za procjenu uticaja na okoliš.

3. Procedure za učešće javnosti uključuju razumne vremenske rokove za različite faze, čime se omogućava dovoljno vremena za informiranje javnosti u skladu s paragrafom 2. iz gornjeg teksta i za pripremanje javnosti na djelotvorno učešće tokom odlučivanja po pitanjima okoliša.

4. Svaka Potpisnica omogućava učešće javnosti u ranoj fazi, kada su sve opcije otvorene i može doći do djelotvornog učešća javnosti.

5. Svaka Potpisnica bi trebala, po potrebi, podsticati moguće kandidate da utvrde zainteresiranu javnost, da ulaze u diskusiju, i da pružaju informacije vezane za ciljeve svoje prijave prije nego što se prijave za dobivanje dozvole.

6. Svaka Potpisnica zahtijeva od nadležnih javnih organa vlasti da daju zainteresiranoj javnosti pristupa u cilju pregleda, na zahtjev gdje se tako traži po nacionalnom pravu, besplatno i čim je prije moguće, svih informacija relevantnih za odlučivanje iz ovog člana koje su raspoložive u vrijeme postupka učešća javnosti, bez obzira na pravo Potpisnica da odbiju prikazati određene informacije u skladu s članom 4., paragrafi 3. i 4. Relevantne informacije uključuju najmanje, a bez obzira na odredbe člana 4.:

(a) opis lokacije i fizičkih i tehničkih karakteristika predložene aktivnosti, uključujući procjenu očekivanih rezidua i emisija;

(b) opis značajnih efekata predložene aktivnosti na okoliš;

(c) opis mjera predviđenih u cilju sprječavanja i/ili smanjenja efekata, uključujući emisije;

(d) netehnički siže gore navedenoga;

(e) osnovne crte glavnih alternativa koje je proučavao kandidat; te

(f) u skladu s nacionalnim pravom, osnovne izvještaje i savjete date javnom organu vlasti u vrijeme kad će se informirati zainteresirana javnost u skladu s paragrafom 2. iz gornjeg teksta.

7. Procedurama za učešće javnosti omogućit će se javnosti da dostavlja u pisanoj formi, po potrebi, na javnoj raspravi ili propitivanju kod kandidata, sve eventualne komentare, informacije, analize i mišljenja za koja ona smatra da su relevantna po predloženu aktivnost.

8. Svaka Potpisnica osigurava da se odlukom u dužni obzir uzima i ishod učešća javnosti.

9. Svaka Potpisnica osigurava da se, u slučaju da odluku donese javni organ vlasti, javnost promptno informira o odluci u skladu s odgovarajućim procedurama. Svaka Potpisnica pruža javnosti na raspolaganje tekst odluke zajedno s razlozima i razmatranjima na kojima je odluka zasnovana.

10. Svaka Potpisnica osigurava da se, kada javni organ vlasti ponovno razmatra ili ažurira operativne uslove za neku aktivnost iz paragrafa 1., odredbe paragrafa 2. do 9. ovog člana primjenjuju *mutatis mutandis*, te tamo gdje to odgovara.

11. Svaka Potpisnica, u okviru svog nacionalnog zakona, do moguće i odgovarajuće mjere, primjenjuje odredbe ovog člana na odluke o tome da li dozvoliti namjerno ispuštanje genetski modificiranih organizama u okoliš.

Član 7.

UČEŠĆE JAVNOSTI VEZANO ZA PLANOVE, PROGRAME I POLITIKE KOJI SE ODNOSE NA OKOLIŠ

Svaka Potpisnica sačinjava odgovarajuće praktične i/ili druge odredbe za učešće javnosti tokom priprema planova i programa koji se odnose na okoliš, u transparentnom i pravičnom okviru, pošto je dostavila neophodne informacije javnosti. U tom okviru se primjenjuje član 6., paragrafi 3., 4. i 8. Javnost koja eventualno učestvuje utvrdit će relevantni javni organ vlasti, uzimajući u obzir ciljeve ove Konvencije. U mjeri u kojoj je to prikladno, svaka Potpisnica pokušava obezbijediti mogućnosti za učešće javnosti u pripremi politika koje se odnose na okoliš.

Član 8.

UČEŠĆE JAVNOSTI TOKOM PRIPREME IZVRŠNIH UREDBI I/ILI OPĆIH PRIMJENJIVIH PRAVNO OBAVEZUJUĆIH NORMATIVNIH INSTRUMENTATA

Svaka Potpisnica se trudi promovirati djelotvorno učešće javnosti u odgovarajućoj fazi, i dok su opcije još uvijek otvorene, tokom pripreme od strane javnih organa vlasti izvršnih uredbi i drugih opće primjenjivih pravno obavezujućih pravila koja mogu imati značajnog uticaja na okoliš. U tom cilju treba poduzeti naredne korake:

(a) treba utvrditi vremenske rokove dovoljne za djelotvorno učešće;

(b) treba objaviti ili na drugi način pružiti na raspolaganje javnosti nacrt pravila;

(c) javnosti treba dati mogućnost da dostavi komentare, direktno ili putem predstavničkih konsultativnih tijela.

Rezultati učešća javnosti se uzimaju u obzir koliko je god to moguće.

Član 9.

PRISTUP PRAVDI

1. Svaka Potpisnica, u okviru svog nacionalnog prava, osigurava da svako lice koje smatra da je njegov zahtjev za dostavu informacija u skladu s članom 4. ignoriran, neosnovano odbijen, u cjelini ili djelimično, na njega dat neadekvatan odgovor, ili inače nije obrađen u skladu s odredbama tog člana, ima pristupa postupku revizije pred sudom ili drugim nezavisnim i nepristrasnim tijelom ustanovljenim po zakonu.

U okolnostima gdje Potpisnica osigurava takvu reviziju putem suda, ona osigurava da to lice također ima pristupa ekspeditivnom postupku ustanovljenom po zakonu, a koji je besplatan ili jeftin, za ponovno razmatranje od strane javnog organa vlasti ili za reviziju od strane nezavisnog i nepristrasnog tijela osim suda.

Konačne odluke u sklopu ovog paragrafa 1. su obavezujuće po javni organ vlasti koji čuva informacije. Razlozi se iznose pisanim putem, barem tamo gdje se pristup informacijama odbija u skladu s ovim paragrafom.

2. Svaka Potpisnica, u okviru svog nacionalnog prava, osigurava da zainteresirani pripadnici javnosti koji

(a) imaju dovoljnog interesa,
ili, alternativno,

(b) tvrde da je došlo do ugrožavanja prava, tamo gdje se po zakonu o upravnom postupku od Potpisnice to traži kao preduslov,

Imaju pristupa proceduri revizije pred sudom i/ili drugim nezavisnim i nepristrasnim tijelom ustanovljenim zakonom, u cilju pobijanja materijalne i proceduralne zakonitosti bilo koje odluke, činjenja ili propusta podložnog odredbama člana 6., te kada je tako predviđeno po nacionalnom zakonu i bez obzira na paragraf 3. u donjem tekstu, drugim relevantnim odredbama ove Konvencije.

Ono što predstavlja dovoljan interes i ugrožavanje prava utvrđuje se u skladu sa zahtjevima nacionalnog prava i u skladu sa ciljevima davanja zainteresiranoj javnosti širokog pristupa pravdi u okviru obima ove Konvencije. U tom cilju, interes svih nevladinih organizacija koje ispunjavaju zahtjeve iz člana 2. paragraf 5. smatra se dovoljnim u svrhu potparagrafa (a) u gornjem tekstu. Za te organizacije se također smatra da imaju prava koja se mogu ugroziti u svrhu potparagrafa (b) u gornjem tekstu.

Odredbama ovog paragrafa 2. ne isključuje se mogućnost preliminarne procedure revizije pred upravnim organom vlasti, i ne ugrožava se zahtjev iscrpljivanja procedura upravne revizije prije pristupanja procedurama sudske revizije, tamo gdje takav zahtjev postoji po nacionalnom zakonu.

3. Pored i bez obzira na procedure revizije iz paragrafa 1. i 2. u gornjem tekstu, svaka Potpisnica osigurava da, tamo gdje pripadnici javnosti ispunjavaju kriterije eventualno postavljene po njenom nacionalnom pravu, oni imaju pristupa upravnim ili sudskim procedurama za pobijanje činjenja i propusta privatnih lica i javnih organa vlasti koji se protive odredbama njenog nacionalnog prava koje se odnosi na okoliš.

4. Pored i bez obzira na paragraf 1. u gornjem tekstu, postupcima iz paragrafa 1., 2. i 3. iz gornjeg teksta osiguravaju se adekvatni i djelotvorni pravni lijekovi, uključujući i privremene mjere po potrebi, i moraju biti pravične, pravedne, blagovremene i ne smiju se ograničavati visinom naknada. Odluke u sklopu ovog člana donosit će se ili bilježiti u pisanoj formi. Odluke sudova, te kad je god to moguće, i drugih tijela moraju biti pristupačne javnosti.

5. U cilju unaprjeđivanja djelotvornosti odredbi ovog plana, svaka Potpisnica osigurava dostavu javnosti informacija o pristupu procedurama upravne i sudske revizije, i razmatra mogućnost ustanovljenja odgovarajućih mehanizama pomoći u cilju uklanjanja ili smanjivanja finansijskih i drugih prepreka pristupu pravdi.

Član 10.

SKUPŠTINA POTPISNICA

1. Prva Skupština Potpisnica zakazat će se najkasnije godinu dana nakon datuma stupanja na snagu ove Konvencije. Nakon toga, redovna skupština Potpisnica održavat će se barem jednom u dvije godine, osim ako Potpisnice ne odluče drugačije, ili na pisani zahtjev neke od Potpisnica, pod uslovom da u roku od šest mjeseci nakon što Izvršni sekretar Ekonomske komisije za Evropu proslijedi taj zahtjev svim Potpisnicama taj zahtjev dobije podršku od barem jedne trećine Potpisnica.

2. Na svojim skupštinama, Potpisnice će pod stalnim nadziranjem držati implementaciju ove Konvencije na osnovu redovnog izvještavanja od strane Potpisnica, i s narednim na umu, one će:

(a) razmatrati politike i pravne i metodološke pristupe za pristup informacijama, učešće javnosti u odlučivanju, te pristup pravdi po pitanju okolišnih predmeta, u smislu njihovog daljnjeg unaprjeđivanja;

(b) razmjenjivati informacije vezane za iskustvo stečeno u zaključivanju i sprovođenju bilateralnih i multilateralnih

sporazuma i drugih sporazuma relevantnih po ciljeve ove Konvencije, a čije su Potpisnice jedna ili više Potpisnica;

(c) tražiti, po potrebi, usluge relevantnih tijela ECE i drugih nadležnih međunarodnih tijela i posebnih komiteta po svim aspektima koji se odnose na postizanje ciljeva ove Konvencije;

(d) ustanoviti eventualna podtjelaja ako bi to po njihovom mišljenju bilo potrebno;

(e) pripremati, po potrebi, protokole na ovu Konvenciju;

(f) razmatrati i usvajati prijedloge amandmana na ovu Konvenciju u skladu s odredbama člana 14.;

(g) razmatrati i poduzimati dodatne radnje koje mogu biti potrebne za postizanje ciljeva ove Konvencije;

(h) na svojoj prvoj skupštini, razmatrati i konkonzusom usvojiti poslovnik za svoje sastanke i sastanke podtjelaja;

(i) na svojoj prvoj skupštini, razmatrati svoje iskustvo u implementaciji odredbi člana 5., paragrafa 9., te razmotriti koji su koraci neophodni u cilju daljnjeg razvijanja sistema iz tog paragrafa, uzimajući u obzir međunarodne procese i događanja, uključujući razradu odgovarajućeg instrumenta vezanog za ispuštanje zagađenja i prijenosa registara ili popisa koji bi mogli biti aneksom ove Konvencije.

3. Na skupštini Potpisnica se može po potrebi razmatrati ustanovljenje finansijskih aranžmana na bazi konkonzusa.

4. Ujedinjene nacije, njihove specijalizirane agencije i Međunarodna agencija za atomsku energiju, kao i svaka državna ili regionalna organizacija za ekonomsku integraciju koja po članu 17. ima pravo potpisati ovu Konvenciju ali koja nije zvanična Potpisnica ove Konvencije, te svaka međuvladina organizacija kvalificirana u oblastima na koje se ova Konvencija odnosi, imat će pravo učešća kao posmatrači na skupštinama Potpisnica.

5. Svaka nevladina organizacija, kvalificirana u oblastima na koje se ova Konvencija odnosi, a koja je obavijestila izvršnog sekretara Ekonomske komisije za Evropu o svojoj želji da bude zastupljena na skupštini Potpisnica, imat će pravo učešća kao posmatrač, osim ako se tome ne usprotivi najmanje jedna trećina od prisutnih Potpisnica.

6. U svrhu paragrafa 4. i 5. iz gornjeg teksta, u pravilniku iz paragrafa 2 (h) iz gornjeg teksta obezbijedit će se praktični aranžmani za proceduru prijema i drugi relevantni uslovi.

Član 11.

PRAVO GLASA

1. Osim slučajeva predviđenih u paragrafu 2. u donjem tekstu, svaka Potpisnica ove Konvencije ima pravo na jedan glas.

2. Regionalne organizacije za ekonomsku integraciju, u predmetima u okviru svoje nadležnosti, vršit će svoja prava glasa uz broj glasova jednak broju svojih država-članica koje su Potpisnice ove Konvencije. Takve organizacije neće vršiti svoje pravo glasa ako njihove države-članice vrše svoje, i obrnuto.

Član 12.

SEKRETARIJAT

Izvršni sekretar Ekonomske komisije za Evropu vrši sljedeće funkcije sekretarijata:

(a) zakazivanje skupština i priprema skupština Potpisnica,

(b) prosljeđivanje Potpisnicama izvještaja i drugih informacija zaprimljenih u skladu s odredbama ove Konvencije; te

(c) ostale takve funkcije koje mogu utvrditi Potpisnice.

Član 13.

ANEKSI

Aneksi na ovu Konvenciju predstavljaju njen sastavni dio.

Član 14.

IZMJENE I DOPUNE NA KONVENCIJU

1. Svaka Potpisnica može predložiti izmjene i dopune na ovu Konvenciju.

2. Tekst svake predložene izmjene i dopune na ovu Konvenciju dostavit će se pisanim putem izvršnom sekretaru Ekonomske komisije za Evropu, koji će ih prosljediti svim Potpisnicama najkasnije devedeset dana prije skupštine Potpisnica na kojoj je ona predložena za usvajanje.

3. Potpisnice će načiniti svaki napor da postignu sporazum o svakoj predloženoj izmjeni i dopuni na ovu Konvenciju konkonzusom. Ako se iscrpe svi naponi ka konkonzusu, a ne postigne se sporazum, izmjene i dopune u krajnjem slučaju usvojit će tro-četvrtinska većina glasova prisutnih Potpisnica koje glasuju na skupštini.

4. Izmjene i dopune na ovu Konvenciju koje se usvoje u skladu s paragrafom 3. u gornjem tekstu depozitar će prosljediti svim Potpisnicama na ratifikaciju, odobravanje ili prihvatanje. Izmjene i dopune na ovu Konvenciju osim onih na aneks stupit će na snagu za Potpisnice koje ih ratificiraju, odobre ili prihvate devedesetog dana nakon prijema kod depozitara obavijesti o njihovoj ratifikaciji, odobrenju ili prihvatanju od strane najmanje tri četvrtine tih Potpisnica. Nakon toga će one stupiti na snagu za svaku drugu Potpisnicu devedesetog dana nakon što ta Potpisnica deponuje svoj instrument ratifikacije, odobrenja ili prihvatanja izmjena i dopuna.

5. Svaka Potpisnica koja nije u mogućnosti odobriti izmjenu i dopunu na aneks ove Konvencije u tom smislu obavijestit će depozitara u pisanoj formi u roku od dvanaest mjeseci od datuma saopćenja usvajanja. Depozitar će bez odlaganja obavijestiti sve Potpisnice o prijemu takve obavijesti. Potpisnica može u svako doba zamijeniti prihvatanje za svoju prethodnu obavijest, i nakon deponovanja instrumenta prihvatanja kod depozitara, izmjene i dopune na taj aneks stupit će na snagu za tu Potpisnicu.

6. Po isteku dvanaest mjeseci od datuma njenog prosljeđivanja od strane depozitara kako je predviđeno u paragrafu 4. u gornjem tekstu, izmjena i dopuna stupit će na snagu za one Potpisnice koje nisu dostavile obavijest depozitaru u skladu s odredbama paragrafa 5. u gornjem tekstu, pod uslovom da je najviše jedna trećina Potpisnica dostavila takvu obavijest.

7. U svrhu ovog člana, "prisutne Potpisnice s pravom glasa" označava Potpisnice koje su prisutne i daju potvrđan ili odričan glas.

Član 15.

RAZMATRANJE USKLADENOSTI

Na skupštini Potpisnica će se utvrditi, na osnovu konkonzusa, opcioni aranžmani nekonfrontativne, nesudske i konsultativne prirode, za razmatranje uskladenosti s odredbama ove Konvencije. Tim aranžmanima omogućit će se odgovarajući angažman javnosti, a one mogu uključivati i opciju razmatranja saopćenja od strane pripadnika javnosti po pitanjima vezanim za ovu Konvenciju.

Član 16.

RJEŠAVANJE SPOROVA

1. Ako dođe do spora između dvije ili više Potpisnica oko tumačenja ili primjene ove Konvencije, one će potražiti rješenje dogovorom ili nekim drugim sredstvom za rješavanje sporova prihvatljivim stranama u sporu.

2. Kod potpisivanja, ratificiranja, prihvatanja, odobravanja ili pristupanja ovoj Konvenciji, ili u bilo koje vrijeme nakon toga, Potpisnica može izjaviti pisanim putem depozitaru da u smislu spora koji nije riješen u skladu s paragrafom 1. u gornjem tekstu,

ona prihvata jedan ili oba naredna sredstva za rješavanje spora koja su obavezna u odnosu na svaku Potpisnicu koja prihvati istu obavezu:

(a) podnošenje spora Međunarodnom sudu pravde;

(b) arbitraža u skladu s procedurom uspostavljenu u Aneksu II.

3. Ako su strane u sporu prihvatile oba sredstva za rješavanje spora iz paragrafa 2. u gornjem tekstu, spor se može podnijeti samo Međunarodnom sudu pravde, osim ako se strane ne dogovore drugačije.

Član 17.

POTPISIVANJE

Ova Konvencija bit će otvorena za potpisivanje u Aarhusu (Danska) 25. juna 1998. godine, a nakon toga u sjedištu Ujedinjenih nacija u New Yorku, do 21. decembra 1998., od strane država-članica Ekonomske komisije za Evropu, kao i država koje imaju konsultativni status kod Ekonomske komisije za Evropu u skladu s paragrafima 8. i 11. Rezolucije Ekonomsko-socijalnog vijeća 36(IV) od 28. marta 1947., i od strane organizacija za regionalnu ekonomsku integraciju koje osnuju suverene države-članice Ekonomske komisije za Evropu, na koje su njihove države-članice prenijele nadležnost vezanu za predmete koji se reguliraju ovom Konvencijom, uključujući nadležnost za stupanje u sporazume u odnosu na te predmete.

Član 18.

DEPOZITAR

Generalni sekretar Ujedinjenih nacija postupa kao depozitar ove Konvencije.

Član 19.

RATIFIKACIJA, PRIHVATANJE, ODOBRAVANJE I PRISTUPANJE

1. Ova Konvencija podložna je ratifikaciji, prihvatanju ili odobravanju od država-potpisnica i organizacija za regionalnu ekonomsku integraciju.

2. Ova Konvencija bit će otvorena za pristupanje od 22. decembra 1998. godine od strane Država i organizacija za regionalnu ekonomsku saradnju iz člana 17.

3. Svaka druga država, koja nije spomenuta u paragrafu 2. u gornjem tekstu, a koja je članica Ujedinjenih nacija, može pristupiti Konvenciji po odobrenju Skupštine Potpisnica.

4. Svaka organizacija iz člana 17. koja postane Potpisnica ove Konvencije a da nijedna od njenih država članica nisu Potpisnice, bit će obavezana svim obavezama u sklopu ove Konvencije. Ako su jedna ili više država članica takve jedne organizacije Potpisnice ove Konvencije, organizacija i njene države članice odlučit će o svojim odnosnim nadležnostima za obavljanje svojih obaveza u sklopu ove Konvencije. U takvom slučaju, organizacija i države članice neće moći istovremeno vršiti svoja prava u sklopu ove Konvencije.

5. U svojim instrumentima ratifikacije, prihvatanja, odobravanja ili pristupanja, organizacije za regionalnu ekonomsku integraciju iz člana 17. izjavit će omjer svoje nadležnosti u odnosu na predmete koji se reguliraju ovom Konvencijom. Te organizacije također će informirati depozitara o svakoj materijalnoj promjeni omjera svoje nadležnosti.

Član 20.

STUPANJE NA SNAGU

1. Ova Konvencija stupa na snagu devedesetog dana nakon datuma deponovanja šesnaestog instrumenta ratifikacije, prihvatanja, odobravanja ili pristupanja.

2. U svrhu gornjeg paragrafa 1., svaki instrument deponovan od strane organizacija za regionalnu ekonomsku integraciju neće se smatrati dodatnim na one koje su već deponovale države-članice takvih organizacija.

3. Za svaku državu ili organizaciju iz plana 17. koja ratificira, prihvati ili odobri ovu Konvenciju ili joj pristupi nakon deponovanja šesnaestog instrumenta ratifikacije, prihvatanja, odobravanja ili pristupanja, Konvencija stupa na snagu devedesetog dana nakon datuma deponovanja od strane te države ili organizacije njenog instrumenta ratifikacije, prihvatanja, odobravanja ili pristupanja.

Član 21.

POVLAČENJE

U svako doba nakon tri godine od datuma na koji je ova Konvencija stupila na snagu u odnosu na neku od Potpisnica, ta Potpisnica može se povući iz Konvencije dostavljanjem pisane obavijesti depozitaru. Svako takvo povlačenje stupa na snagu devedesetog dana nakon datuma njegovog prijema od strane depozitara.

Član 22.

VJERODOSTOJNOST TEKSTOVA

Original ove Konvencije, čiji su tekstovi na engleskom, francuskom i ruskom jeziku jednako vjerodostojni, bit će deponovan kod generalnog sekretara Ujedinjenih nacija.

KAO POTVRDU TOGA, dolje potpisani, kao propisno ovlaštena lica, potpisuju ovu Konvenciju.

U Aarhusu (Danska), dvadeset petog juna hiljadu devetsto devedeset osme godine.

ANEKS I

LISTA AKTIVNOSTI SPOMENUTIH U ČLANU 6., PARAGRAF 1(a)

1. Energetski sektor:

- rafinerije mineralne nafte i plina;
- instalacije za plinifikaciju i opskrbu tekućim gorivima;
- termoelektrane i druge instalacije na sagorijevanje s ulaznom toplotom od 50 megavata (MW) ili većom;
- peći za koks;
- nuklearne elektrane i drugi nuklearni reaktori, uključujući rastavljanje i prestanak rada takvih elektrana i reaktora 1/ (osim istraživačkih instalacija za proizvodnju i konverziju fisijskih i plodnih materijala čija maksimalna snaga ne prelazi 1 kW stalnog toplotnog opterećenja);
- instalacije za ponovnu obradu ozračenog nuklearnog goriva;
- instalacije dizajnirane:
  - za proizvodnju ili obogaćivanje nuklearnog goriva;
  - za obradu ozračenog nuklearnog goriva ili visoko radioaktivnog otpada;
  - za konačno odlaganje ozračenog nuklearnog goriva;
  - samo za konačno odlaganje radioaktivnog otpada;
  - samo za držanje (planirano na više od 10 godina) ozračenih nuklearnih goriva ili radioaktivnog otpada na mjestu različitom od mjesta proizvodnje.

2. Proizvodnja i obrada metala:

- instalacije za pečenje ili kaljenje metalne slitine (uključujući sulfidne slitine);
- instalacije za proizvodnju željeza i čelika (primarnom ili sekundarnom fuzijom) uključujući kontinuirano odljevanje, s kapacitetom od preko 2,5 tone po satu;

- instalacije za obradu željeznih metala:
- (i) tople valjaonice s kapacitetom od preko 20 tona sirovog čelika po satu;
- (ii) kovačnice s čekićima čija energija prelazi 50 kilo-džula po udaru, gdje se koristi toplinska energija koja prelazi 20 MW;
- (iii) primjena zaštitnih prekrivača od fuzioniranog metala s ulaznim materijalima koji prelaze 2 tone sirovog čelika po satu;
- livnice željeznih metala s proizvodnim kapacitetom većim od 20 tona dnevno;
- instalacije:
- (i) za proizvodnju neželjeznih sirovih metala iz rudače, koncentrata ili sekundarnih sirovina metalurškim, hemijskim ili elektrolitičkim procesima;
- (ii) za topljenje, uključujući legiranje, neželjeznih metala, uključujući obnovljene proizvode (rafiniranje, lijevanje, itd.), s kapacitetom topljenja od preko 4 tone dnevno za olovo i kadmij, ili od preko 20 tona dnevno za sve ostale metale;
- instalacije za površinski tretman metala i plastičnih materijala uz pomoć elektrolitičkih ili hemijskih procesa gdje obim kada za tretman prelazi 30m³.

3. Industrija minerala:

- instalacije za proizvodnju cementnog klinkera u rotacionim komorama uz proizvodni kapacitet od preko 500 tona dnevno, ili kreča u rotacionim komorama uz proizvodni kapacitet od preko 50 tona dnevno, ili u drugim pećima s proizvodnim kapacitetom od preko 50 tona dnevno;
- instalacije za proizvodnju azbesta i izradu proizvoda od azbesta;
- instalacije za proizvodnju stakla, uključujući staklenu vunu, s kapacitetom topljenja od preko 20 tona dnevno;
- instalacije za topljenje mineralnih supstanci, uključujući proizvodnju mineralnih vlakana, s kapacitetom topljenja od preko 20 tona dnevno;
- instalacije za proizvodnju keramičkih proizvoda pečenjem, posebno krovnog crijeva, cigli, vatrostalnih cigli, pločica, kamenih i porcelanskih predmeta, s proizvodnim kapacitetom od preko 75 tona dnevno, i/ili s kapacitetom komore od preko 4 m³ i postavkom gustine po komori od preko 300 kg/m³.

4. Hemijska industrija: Proizvodnja u okviru značenja kategorija aktivnosti sadržanih u ovom paragrafu označava proizvodnju na industrijskom nivou hemijskom obradom supstanci ili grupa supstanci navedenim u potparagrafima (a) do (g):

- (i) prostih vodougljika (linearnih ili cikličnih, zasićenih ili nezasićenih, alipatskih ili aromatskih);
- (ii) vodougljika sa sastojkom kisika, poput alkohola, aldehida, ketona, karboksilnih kiselina, estera, acetata, etera, peroksida, epoksidnih smola;
- (iii) sumpornih vodougljika;
- (iv) vodougljici koji sadrže dušik, poput amina, amida, dušičnih jedinjenja, nitro-jedinjenja ili nitratnih jedinjenja, nitrila, cijanata, izocijanata;
- (v) vodougljika sa sastojkom fosfora;
- (vi) halogenskih vodougljika;
- (vii) jedinjenja organskih metala;
- (viii) osnovnih plastičnih materijala (polimera, sintetičkih vlakana i vlakana na bazi (a) hemijske instalacije za proizvodnju baznih organskih hemikalija, poput: celuloze);
- (ix) sintetičkih guma;

- (x) boja i pigmenta;
- (xi) površinski aktivnih agenasa i surfaktanata;
- (b) hemijske instalacije za proizvodnju baznih neorganskih hemikalija, poput:
- (i) plinova, poput amonijaka, hlora ili vodik hlorida, fluora ili vodik fluorida, ugljičnih oksida, sumpornih jedinjenja, dušičnih oksida, vodika, sumpor dioksida, karbonil hlorida;
- (ii) kiselina, poput hromne kiseline, vodonikove kiseline, fosforne kiseline, dušične kiseline, vodonikove kiseline, sumporne kiseline, sumpornih otopina, sulfurne kiseline;
- (iii) baza, poput amonijum hidroksida, kalijum hidroksida, natrijevog hidroksida;
- (iv) soli, poput amonijum hlorida, kalijum hlorata, natrijevog karbonata, kalcijevog karbonata, perborata, nitrata srebra;
- (v) nemetala, metalnih oksida i drugih neorganskih jedinjenja poput kalcijum karbida, silikona, silikon karbida;
- (c) hemijske instalacije za proizvodnju umjetnih gnojiva na bazi fosfora, dušika ili kalija (prostih ili jedinjenja);
- (d) hemijske instalacije za proizvodnju osnovnih proizvoda za zdravlje bilja i biocida;
- (e) instalacije kod kojih se koriste hemijski ili biološki procesi za proizvodnju baznih farmaceutskih proizvoda;
- (f) hemijske instalacije za proizvodnju eksploziva;
- (g) hemijske instalacije kod kojih se koristi hemijska ili biološka obrada za proizvodnju proteinskih dodataka za prehranu, fermentata i drugih proteinskih supstanci.

5. Upravljanje otpadom:

- instalacije za sagorijevanje, obnavljanje, hemijski tretman ili odlaganje na deponiju opasnog otpada;
- instalacije za sagorijevanje općinskog otpada s kapacitetom od preko 3 tone po satu;
- instalacije za odlaganje neopasnog otpada s kapacitetom od preko 50 tona dnevno;
- deponije koje primaju preko 10 tona dnevno ili s ukupnim kapacitetom koji prelazi 25.000 tona, isključujući deponije inertnog otpada.

6. Pogoni za tretman otpadnih voda s kapacitetom od preko 150.000 stanovništva.

7. Industrijski pogoni za:

- (a) proizvodnju pulpe od drveta i sličnih vlaknastih materijala;
- (b) proizvodnju papira i kartona s proizvodnim kapacitetom od preko 20 tona dnevno.

8. (a) izgradnja linija za međugradski željeznički saobraćaj i aerodroma 2/ s osnovnom dužinom piste od 2.100 m ili više;

(b) izgradnja autoputeva i brzih cesta; 3/

(c) izgradnja novog puta od četiri ili više traka, ili ispravljanje i/ili proširivanje postojećeg puta od dvije trake ili manje, u cilju omogućavanja četiri ili više traka, tamo gdje bi taj novi put, ispravljeni i/ili prošireni dio puta bio 10 km ili više neprekidne dužine.

9. (a) kopneni vodeni putevi i luke za kopneni vodeni promet koji omogućava prolaz plovila od preko 1.350 tona;

(b) trgovačke luke, pristaništa za utovar i istovar povezana s kopnenim i vanjskim lukama (uključujući pristaništa za trajekte), koji omogućavaju prolaz plovilima od preko 1.350 tona.

10. Programi za izlučivanje ili vještačko dopunjavanje podzemnih voda gdje je godišnji obim izlučene ili nadopunjene vode jednak ili veći od 10 miliona kubnih metara.

11.(a) radovi na prijenosu vodenih resursa između riječnih slivova gdje se tim prijenosom žele spriječiti moguće nestašice

vodi i gdje količina prenesene vode iznosi preko 100 miliona kubnih metara godišnje;

(b) u svim drugim slučajevima, radovi na prijenosu vodenih resursa između riječnih slivova gdje višegodišnji prosječni protok sliva izlučivanja premašuje 2.000 miliona kubnih metara godišnje, i gdje količina prenesene vode premašuje 5% od tog protoka.

U oba slučaju isključen je prijenos cjevovodima pijaće vode.

12. Eksploatacija nafte i prirodnog plina u komercijalne svrhe, gdje količina eksploatacije premašuje 500 tona dnevno u slučaju nafte, i 500.000 kubnih metara dnevno u slučaju plina.

13. Brane i druge instalacije namijenjene za zadržavanje ili stalno čuvanje vode, gdje nova ili dodatna količina vode koja se zadržava ili čuva premašuje 10 miliona kubnih metara.

14. Cjevovodi za prijenos plina, nafte ili hemikalija s promjerom od preko 800 mm i dužinom od preko 40 km.

15. Instalacije za intenzivni uzgoj peradi ili svinja s preko:

(a) 40.000 mjesta za perad;

(b) 2.000 mjesta za tovnne svinje (preko 30 kg); ili

(c) 750 mjesta za krmače.

16. Kamenolomi i otvoreni kopovi gdje površina lokacije premašuje 25 hektara, ili eksploatacija treseta, gdje površina lokacije premašuje 150 hektara.

17. Izgradnja vršnih električnih vodova s naponom od 220 kV ili više i dužinom od preko 15 km.

18. Instalacije za spremište nafte, petrohemijske i hemijskih proizvoda s kapacitetom od 200.000 tona ili više.

19. Druge aktivnosti:

– pogoni za predtretman (operacije poput pranja, izbjeljivanja, mercerizacije) ili bojenja vlakana ili tekstila, gdje kapacitet tretmana premašuje 10 tona dnevno;

– pogoni za bojenje kože gdje kapacitet tretmana premašuje 12 tona gotovog proizvoda dnevno;

– (a) klaonice s kapacitetom proizvodnje većom od 50 tona dnevno;

– (b) tretman i obrada namijenjeni za proizvodnju prehrambenih proizvoda od:

– životinjskih sirovina (osim mlijeka) s proizvodnim kapacitetom gotovih proizvoda većim od 75 tona dnevno;

– biljnih sirovina s proizvodnim kapacitetom gotovih proizvoda većim od 30 tona dnevno (prosječna vrijednost na kvartalnoj osnovi);

– (c) tretman i obrada mlijeka, gdje je količina dobivenog mlijeka veća od 200 tona dnevno (prosječna vrijednost na godišnjoj osnovi);

– instalacije za odlaganje ili reciklažu životinjskih tijela i životinjskog otpada s kapacitetom tretmana većim od 10 tona dnevno;

– instalacije za površinski tretman supstanci, predmeta ili proizvoda uz pomoć organskih rastvarača, naročito za obradu čelika, štampanje, premaze, odmašćivanje, vodonepropusnost, kalibraciju, bojenje, čišćenje i impregnaciju, s kapacitetom potrošnje od preko 150 kg na sat ili preko 200 tona godišnje;

– instalacije za proizvodnju čumura (spaljeni ugljen) ili elektrografita uz pomoć spaljivanja i grafitizacije.

20. Svaka aktivnost koja nije obuhvaćena paragrafima 1.-19. u gornjem tekstu, a gdje se predviđa učešće javnosti u sklopu pro-

cedure procjene uticaja na okoliš, u skladu s nacionalnom legislativom.

21. Odredba člana 6., paragrafa 1(a) ove Konvencije ne odnosi se ni na jedan od gore spomenutih projekata poduzetih isključivo ili pretežno u cilju istraživanja, razvoja i ispitivanja novih metoda ili proizvoda na manje od dvije godine, osim ako bi se njima vjerovatno uzrokovao značajan nepovoljan efekat na okoliš ili zdravlje.

22. Svaka promjena ili proširenje aktivnosti, gdje se samom takvom promjenom ili proširenjem ispunjavaju kriteriji/pragovi uspostavljeni u ovom aneksu, predmetom su člana 6., paragrafa 1 (a) ove Konvencije. Svaka druga promjena ili proširenje aktivnosti predmetom su člana 6., paragrafa 1 (b) ove Konvencije.

Napomene

1/ Nuklearne elektrane i drugi nuklearni reaktori prestaju bivati takvom instalacijom kad se svo nuklearno gorivo i drugi radioaktivno kontaminirani elementi permanentno uklone sa lokacije instalacije.

2/ U svrhu ove Konvencije, "aerodrom" označava aerodrom koji je u skladu s definicijom iz Čikaške konvencije iz 1944. godine, kojom se uspostavlja Međunarodna organizacija za civilnu avijaciju (Aneks 14).

3/ U svrhu ove Konvencije, "brza cesta" označava cestu koja je u skladu s definicijom iz Evropskog sporazuma o glavnim arterijama međunarodnog saobraćaja od 15. novembra 1975. godine.

ANEKS II

ARBITRAŽA

1. U slučaju da dođe do spora koji se preda na arbitražu u skladu s članom 16., paragraf 2., ove Konvencije, strana ili strane će obavijestiti sekretarijat o predmetu arbitraže i naznačiti naročito članove ove Konvencije čije su tumačenje ili primjena u pitanju. Sekretarijat će proslijediti primljene informacije svim Potpisnicama ove Konvencije.

2. Arbitražni tribunal se sastoji od tri člana. Prva strana ili strane tužiteljice i druga strana ili strane u sporu imenuju arbitražnog suca, a dva arbitražna suca tako imenovana će zajedničkim dogovorom odrediti trećeg arbitražnog suca, koji će biti predsjednik arbitražnog tribunala. On ne smije biti državljanin nijedne od strana u sporu, niti mjesto njegovog uobičajenog boravišta smije biti na teritoriji ijedne od tih strana, niti on smije biti zaposlen kod njih, niti smije biti da je radio na tom slučaju u bilo kom drugom svojstvu.

3. Ako se predsjednik arbitražnog tribunala ne odredi u roku od dva mjeseca od imenovanja drugog arbitražnog suca, izvršni sekretar Ekonomske komisije za Evropu će, na zahtjev bilo koje od strana u sporu, odrediti predsjednika u daljnjem dvomjesečnom roku.

4. Ako jedna od strana u sporu ne imenuje arbitražnog suca u roku od dva mjeseca od prijema zahtjeva, druga strana može u tom smislu informirati izvršnog sekretara Ekonomske komisije za Evropu, koji će imenovati predsjednika arbitražnog tribunala u roku od daljnjeg dvomjesečnog roka. Po imenovanju, predsjednik arbitražnog tribunala zahtijevat će da strana koja nije imenovala arbitražnog suca to učini u roku od dva mjeseca. Ako ona to ne učini u datom roku, predsjednik će obavijestiti izvršnog sekretara Ekonomske komisije za Evropu, koji će obaviti to imenovanje u daljnjem dvomjesečnom roku.

5. Arbitražni tribunal donosi odluku u skladu s međunarodnim pravom i odredbama ove Konvencije.

6. Svaki arbitražni tribunal osnovan u skladu s odredbama predviđenim u ovom aneksu sačinjava svoj vlastiti pravilnik.

7. Odluke arbitražnog tribunala, i o postupku i o suštini, donose se većinom glasova njegovih članova.

8. Tribunal može poduzeti sve potrebne mjere u cilju ustanovljavanja činjenica.

9. Strane u sporu olakšat će rad arbitražnog tribunala a naročito korištenjem svih sredstava koja su im na raspolaganju, one će:

(a) dostaviti tribunalu sve relevantne dokumente, sredstva i informacije;

(b) omogućiti mu, po potrebi, da poziva svjedoke ili vještake i da pribavi njihovo svjedočenje.

10. Strane i arbitražni suci moraju štititi povjerljivost svake informacije koju dobiju u povjerenju tokom postupanja arbitražnog tribunala.

11. Arbitražni tribunal može, na zahtjev jedne od strana, preporučiti privremene mjere zaštite.

12. Ako se jedna od strana u sporu ne pojavi pred arbitražnim tribunalom ili ne pruži odbranu svog slučaja, druga strana može zahtijevati od tribunala da nastavi postupak i da donese svoju konačnu odluku. Odsustvo jedne strane ili nedavanje odbrane jedne strane svog slučaja ne predstavlja prepreku postupanju.

13. Arbitražni tribunal može saslušati i utvrditi protutužbe koje proizilaze direktno iz predmeta spora.

14. Ako arbitražni tribunal ne odredi drukčije zbog osobitih okolnosti slučaja, izdaci tribunala, uključujući naknade za njegove članove, padaju na teret strana u sporu u jednakom omjeru. Tribunal vodi evidenciju svih svojih izdataka, i dostavlja njihov konačni obračun stranama.

15. Svaka Potpisnica ove Konvencije koja ima interes za pravnu prirodu predmeta spora, a koja bi mogla biti pod uticajem odluke u datom slučaju, može intervenirati u postupku uz dopuštenje tribunala.

16. Arbitražni tribunal mora donijeti svoju presudu u roku od pet mjeseci od datuma svog ustanovljenja, osim ako ne utvrdi da je neophodno da produži vremenski rok na period koji ne bi trebao biti duži od pet mjeseci.

17. Presuda arbitražnog tribunala mora biti praćena objašnjenjem razloga. Ona je konačna i obavezujuća za sve strane u sporu. Presudu će arbitražni tribunal proslijediti stranama u sporu i sekretarijatu. Sekretarijat će proslijediti zaprimljene informacije svim Potpisnicama Konvencije.

18. Svaki spor koji može proizaći između strana vezano za tumačenje ili izvršenje presude svaka strana može podnijeti arbitražnom tribunalu koji je donio odluku, ili, ako se do njega ne može doći, drugom tribunalu ustanovljenom u tu svrhu na isti način kao i prvi.

Član 3.

Ova Odluka će biti objavljena u "Službenom glasniku BiH" na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku i stupa na snagu danom objavljivanja.

Broj 01-011-1496-20/08
26. juna 2008. godine
Sarajevo

Predsjedavajući
dr. **Haris Silajdžić**, s. r.

Temeljem članka V. 3. (d) Ustava Bosne i Hercegovine i suglasnosti Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine (Odluka PS BiH, broj 192/08. od 17. lipnja 2008. godine), Predsjedništvo Bosne i Hercegovine je na 40. sjednici, održanoj 26. lipnja 2008. godine, donijelo

ODLUKU

O RATIFIKACIJI KONVENCIJE O PRISTUPU INFORMACIJAMA, UČEŠĆU JAVNOSTI U ODLUČIVANJU I PRISTUPU PRAVDI U OKOLIŠNIM PITANJIMA AARHUS, DANSKA, 25. LIPNJA 1998. GODINE

Članak 1.

Ratificira se Konvencija o pristupu informacijama, sudjelovanju javnosti u odlučivanju i pristupu pravdi u okolišnim pitanjima - Aarhus, Danska, 25. lipnja 1998. godine.

Članak 2.

Tekst Konvencije u prijevodu glasi:

KONVENCIJA O PRISTUPU INFORMACIJAMA, UČEŠĆU JAVNOSTI U ODLUČIVANJU I PRISTUPU PRAVDI U OKOLIŠNIM PITANJIMA

U Aarhusu, Danska

25. lipnja 1998.

Potpisnice ove Konvencije,

Prisjećajući se principa 1. Štokholmske deklaracije o ljudskom okolišu,

Također se prisjećajući principa 10. Deklaracije iz Rija o okolišu i razvitku,

Dalje se prisjećajući rezolucije Generalne skupštine 37/7 od 28. listopada 1982. o Svjetskoj povelji za prirodu, kao i

rezolucije 45/94 od 14. prosinca 1990. o potrebi osiguranja zdravog okoliša za dobrobit pojedinaca,

Podsjećajući se Europske povelje o okolišu i zdravlju usvojene na Prvoj europskoj konferenciji o okolišu i zdravlju Svjetske zdravstvene organizacije, održanoj u Frankfurtu na Majni, Njemačka, 8. prosinca 1989,

Afirmirajući potrebu za zaštitom, očuvanjem i unapređenjem stanja okoliša i osiguranjem održivog i okolišno zdravog razvitka,

Spoznajući da je adekvatna zaštita okoliša od osnovne važnosti po ljudsku dobrobit i uživanje temeljnih ljudskih prava, uključujući i samo pravo na život,

Spoznajući također da svaka osoba ima pravo da živi u okolišu adekvatnom za svoje zdravlje i dobrobit, te dužnost, i

pojedinačnu i u svezi s drugima, da štiti i unapređuje okoliš u korist sadašnjih i budućih generacija,

Smatrajući da, ako žele ostvarivati ovo pravo i poštivati ovu dužnost, građani moraju imati pristupa informacijama, imati pravo na učešće u odlučivanju i imati pristupa pravdi po pitanjima okoliša, te potvrđujući u tom smislu da građanima može trebati pomoć u cilju ostvarivanja svojih prava,

Spoznajući da se, u polju okoliša, boljim pristupom informacijama i učešćem javnosti u odlučivanju poboljšavaju kakvoću i sprovedbu odluka, doprinosi svijesti javnosti o okolišnim pitanjima, daje javnosti mogućnost izražavanja svojih zabrinutosti i omogućava javnim organima vlasti da takve zabrinutosti uzmu u obzir,

S namjerom u tom smislu unapređivanja odgovornosti i transparentnosti u odlučivanju i jačanja podrške javnosti odlukama po pitanju okoliša,

Spoznajući poželjnost transparentnosti na svim razinama vlade i pozivajući zakonodavna tijela na sprovedbu principa ove Konvencije u svom postupanju,

Također spoznajući da javnost treba biti svjesna procedura za učešće u odlučivanju po pitanju okoliša, imati im slobodan pristup i znati kako ih koristiti,

Spoznajući dalje važnost odnosnih uloga koje pojedinačni građani, nevladine organizacije i privatni sektor mogu odigrati u zaštiti okoliša,

U želji da promoviraju obrazovanje u polju okoliša u cilju daljnijeg razumijevanja okoliša i održivog razvitka, te da podstaknu svijest šire javnosti i njeno učešće u donošenju odluka koje se odnose na okoliš i održivi razvitak,

Naglašavajući, u ovom kontekstu, važnost uporabe medija i elektronskih i drugih budućih oblika komunikacije,

Spoznajući važnost potpune integracije okolišnih razmatranja u odlučivanju vlade i shodno tome potrebu za tim da javni organi vlasti raspolazu točnim, sveobuhvatnim i ažuriranim informacijama o okolišu,

Potvrđujući da javni organi vlasti smatraju da su informacije o okolišu u interesu javnosti,

Uz zabrinutost da bi djelotvorni pravosudni mehanizmi trebali biti pristupačni javnosti, uključujući organizacije, tako da budu zaštićeni legitimni interesi i da se sprovođi zakon,

Naglašavajući važnost da se potrošačima dostavljaju adekvatne informacije o proizvodima da bi im se omogućilo svjesno činj enje izbora kad je u pitanju okoliš,

Spoznajući zabrinutost javnosti zbog namjernog puštanja genetski modificiranih organizama u okoliš i potrebu za većom transparentnošću i većim učešćem javnosti u odlučivanju u tom polju,

Uz uvjerenje da će se sprovedbom ove Konvencije doprinijeti jačanju demokratije u regionu Ekonomske komisije za Europu Ujedinjenih naroda (ECE),

Svjesne uloge koju u tom smislu ima ECE i podsjećajući se, između ostalog, na Smjernice ECE za pristup okolišnim informacijama i učešću javnosti u odlučivanju po pitanju okoliša, odobrenima u Ministarskoj deklaraciji usvojenoj na Trećoj ministarskoj konferenciji "Okoliš za Europu" u Sofiji, Bugarska, 25. listopada 1995.,

Imajući na umu relevantne odredbe u Konvenciji o procjeni utjecaja na okoliš u prekograničnom kontekstu, zasnovanoj u Espoou, Finska, 25. veljače 1991., i u Konvenciji o prekograničnim efektima industrijskih nezgoda i Konvenciji o zaštiti i korištenju prekograničnih vodotoka i međunarodnih

jezera, objema zasnovanima u Helsinkiju 17. ožujka 1992., te drugim regionalnim konvencijama,

Svjesne da će se usvajanjem ove Konvencije doprinijeti daljnjem jačanju procesa "Okoliša za Europu" i rezultata Četvrte ministarske konferencije u Aarhusu, Danska, iz lipnja 1998.,

Sporazumjele su se o slijedećem:

Članak 1.

CILJ

U cilju doprinošenja u zaštiti prava svake osobe sadašnje i budućih naraštaja na život u okolišu adekvatnom njegovom zdravlju i dobrobiti, svaka Potpisnica garantira prava pristupa informacijama, učešća javnosti u odlučivanju i pristupa pravdi po pitanju okoliša sukladno odredbama ove Konvencije.

Članak 2.

DEFINICIJE

U svrhu ove Konvencije,

1. "Potpisnica" označava, osim ako tekst ne naznačava drugo, Ugovornu stranu ove Konvencije;

2. "Javni organ vlasti" označava:

(a) vladu na nacionalnom, regionalnom i drugim razinama;

(b) fizičke ili pravne osobe koje obavljaju funkcije javne uprave po nacionalnom pravu, uključujući posebne dužnosti, aktivnost ili usluge u odnosu na okoliš;

(c) sve druge fizičke ili pravne osobe koje imaju javne nadležnosti ili funkcije, ili pružaju javne usluge, u odnosu na okoliš, pod kontrolom tijela ili osobe koje spadaju u okvir potparagrafa (a) ili (b) iz gornjeg teksta;

(d) institucije bilo koje organizacije za regionalnu ekonomsku integraciju navedene u členu 19., koja je Potpisnica ove Konvencije.

Ova definicija ne uključuje tijela ili institucije koje postupaju u pravosudnom ili zakonodavnom svojstvu;

3. "Okolišne informacije" uključuju sve informacije u pisanom, vizuelnom, verbalnom, elektronskom ili drugom materijalnom obliku o:

(a) stanju elemenata okoliša, poput zraka i atmosfere, vode, tla, zemljišta, pejzaža i prirodnih lokacija, biološkog diverziteta i njegovih komponenti, uključujući genetski modificirane organizme i interakciju između tih elemenata;

(b) čimbenicima poput tvari, energije, buke i radijacije, te aktivnosti i mjera, uključujući administrativne mjere, okolišne sporazume, politike, legislativu, planove i programe, koji se odnose ili će se vjerojatno odnositi na elemente okoliša u okviru potparagrafa (a) u gornjem tekstu, rentabilnosti i drugih ekonomskih analiza i pretpostavki koje se koriste u odlučivanju po pitanju okoliša;

(c) stanju ljudskog zdravlja i sigurnosti, uvjetima ljudskog življenja, kulturnim lokacijama i građevinskim strukturama, onoliko koliko su one pod utjecajem ili mogu biti pod utjecajem stanja elemenata okoliša, te putem tih elemenata, pod utjecajem faktora, aktivnosti ili mjera iz potparagrafa (b) u gornjem tekstu;

4. "javni" označava jedno ili više fizičkih i pravnih osoba, te sukladno sa nacionalnom legislativom ili praksom, njihovih udruženja, organizacija ili skupina;

5. "javnost koje se predmet tiče" označava javnost koja je pod utjecajem ili će vjerojatno biti pod utjecajem, ili ima interesa u odlučivanju po pitanju okoliša; u svrhu ove definicije, nevladine organizacije koje promoviraju zaštitu okoliša i ispunjavanje eventualnih zahtjeva po nacionalnom zakonu smatrat će se da imaju interes.

Članak 3.
OPĆE ODREDBE

1. Svaka Potpisnica preduzima neophodne legislativne, regulatorne i druge mjere, uključujući mjere za postizanje kompatibilnosti između odredbi za implementaciju informacija, javnog učešća i pristupa pravdi iz ove Konvencije, kao i za propisno sprovođenje mjera, ustanovljavanje i održavanje jasnog, transparentnog i dosljednog okvira za sprovedbu odredbi ove Konvencije.

2. Svaka Potpisnica se trudi osigurati da zvaničnici i organi vlasti pomažu i pružaju smjernice javnosti u traženju pristupa informacijama, u olakšavanju učešća u odlučivanju i u traženju pristupa pravdi po pitanjima vezanim za okoliš.

3. Svaka Potpisnica promovira obrazovanje i svijest o okolišu kod javnosti, posebice po pitanju ostvarivanja pristupa informacijama, učešća u odlučivanju i ostvarivanja pristupa pravdi po pitanjima vezanim za okoliš.

4. Svaka Potpisnica pruža odgovarajuće priznanje i potporu udruženjima, organizacijama ili skupinama koje promoviraju zaštitu okoliša i osigurava da njen nacionalni pravni sustav bude dosljedan ovoj obvezi.

5. Odredbe ove Konvencije neće ugrožavati pravo Potpisnica na održavanju ili uvođenju mjera kojima se osigurava širi pristup informiranju, širem učešću javnosti u odlučivanju i širem pristupu pravdi po pitanjima vezanim za okoliš nego što se zahtijeva sukladno sa ovom Konvencijom.

6. Ovom Konvencijom se neće zahtijevati derogacija nikakvih postojećih prava pristupa informacijama, učešća javnosti u odlučivanju i pristupa pravdi po pitanjima vezanim za okoliš.

7. Svaka potpisnica promovira primjenu principa ove Konvencije u međunarodnim procesima odlučivanja po pitanju okoliša, te u okviru međunarodnih organizacija po pitanjima vezanim za okoliš.

8. Svaka Potpisnica osigurava da lica koja ostvaruju svoja prava sukladno sa odredbama ove Konvencije neće biti kažnjavana, proganjana ili maltretirana na bilo koji način zbog svog angažmana. Ova odredba nema utjecaja na ovlasti nacionalnih sudova u smislu određivanja razumnih troškova sudskih postupaka.

9. U okviru relevantnih odredbi ove Konvencije, javnost ima pristupa informacijama, ima mogućnost učešća u odlučivanju i ima pristupa pravdi po pitanjima vezanim za okoliš bez diskriminacije po pitanju državljanstva, nacionalnosti i domicila, te u slučaju pravne osobe, bez diskriminacije u svezi toga gdje ima registrirano sjedište ili djelotvoran centar svojih aktivnosti.

Članak 4.

PRISTUP INFORMACIJAMA VEZANIM ZA OKOLIŠ

1. Svaka Potpisnica osigurava da, sukladno s narednim paragrafima ovog članka, javni organi vlasti, kao odgovor na zahtjev za informiranjem vezanim za okoliš, načine te informacije raspoloživim javnosti, u okviru nacionalne legislative, uključujući, tamo gdje se to zahtijeva i sukladno s podparagrafom (b) u donjem tekstu, preslike važeće dokumentacije koja sadrži ili se sastoji od takvih informacija:

(a) bez potrebe da se iskazuje interes;

(b) u zahtijevanom obliku osim:

(I) ako nije razumno da javni organ vlasti dostavlja te informacije u drugom obliku, u kom slučaju će se dati razlozi za njihovo dostavljanje u tom obliku; ili

(II) ako su te informacije već raspoložive javnosti u drugom obliku.

2. Informacije vezane za okoliš iz paragrafa 1. u gornjem tekstu stavljat će se na raspolaganje što je prije moguće, a najkasnije mjesec dana nakon dostave zahtjeva, osim ako obimnost i kompleksnost informacija ne opravdava produženje ovog roka na dva mjeseca nakon dostave zahtjeva. Tražitelj informacija obavještava se o tom produženju kao i o razlozima kojima se ono pravda.

3. Zahtjev za informacijama vezanim za okoliš može se odbiti:

(a) ako javni organ vlasti kojem je zahtjev upućen ne drži informacije vezane za okoliš koje su tražene;

(b) ako je zahtjev očigledno nerazuman ili formuliran na pretjerano generalan način; ili

(c) ako se zahtjev tiče materijala koji je u tijeku pripreme ili se tiče internih saopćenja javnih organa vlasti gdje se takvo izuzeće predviđa nacionalnim pravom ili uobičajenom praksom, uzimajući u obzir interes javnosti koji se opslužuje prikazom informacija.

4. Zahtjev za informacijama vezanim za okoliš može se odbiti ako bi se njihovim prikazom nepovoljno utjecalo na:

(a) povjerljivost postupka javnih organa vlasti, gdje se takva povjerljivost predviđa po nacionalnom pravu;

(b) međunarodne odnose, nacionalnu odbranu ili javnu sigurnost;

(c) tok pravde, mogućnost neke osobe da dobije pravično suđenje, ili mogućnost javnog organa da obavi uviđaj krivične ili disciplinske prirode;

(d) povjerljivost komercijalnih i industrijskih informacija, gdje se takva povjerljivost štiti zakonom u cilju zaštite legitimnog ekonomskog interesa. U tom okviru, informacije o emisijama koje su relevantne za zaštitu okoliša se prikazuju;

(e) prava intelektualne svojine;

(f) povjerljivost osobnih podataka i/ili dosjea vezanih za neku fizičku osobu gdje ta fizička osoba nije dala pristanak na prikazivanje informacija javnosti, gdje se takva povjerljivost predviđa po nacionalnom pravu;

(g) interese treće osobe koja je dostavila tražene informacije, a da ta osoba nije ili se ne može staviti pod pravnu obvezu da to uradi, i tamo gdje ta osoba nije dala pristanak na prikazivanje materijala; ili

(h) okoliš na koji se informacije odnose, poput lokacija za gajenje rijetkih vrsta.

Prethodno navedeni osnovi za odbijanje se tumače na restriktivan način, uzimajući u obzir interes javnosti koji se opslužuje prikazivanjem informacija i uzimajući u obzir to da li se tražene informacije odnose na emisije u okoliš.

5. Tamo gdje javni organi vlasti ne drže tražene informacije vezane za okoliš, taj javni organ vlasti čim je prije moguće obavještava tražitelja kojem javnom organu vlasti on smatra da bi se ovaj mogao obratiti za tražene informacije, ili prosljeđuje zahtjev tom organu i sukladno sa tim obavještava tražitelja.

6. Svaka Potpisnica osigurava, ako se informacije izuzete od prikazivanja sukladno sa paragrafom 3 (c) i 4 iz gornjeg teksta mogu izdvojiti bez obzira na povjerljivost izuzetih informacija, da javni organ vlasti stavi na raspolaganje ostatak informacija vezanih za okoliš koje se mogu zahtijevati.

7. Odbijenica zahtjeva se mora dostaviti u pisanoj formi ako je zahtjev bio u pisanoj formi ili ako tražitelj to zahtijeva. Odbijenicom će se iskazati razlozi za odbijanje i dati informacije o pristupu proceduri revizije predviđenoj sukladno sa člankom 9. Odbijenica će se načiniti što je prije moguće a najkasnije u roku od mjesec dana, osim ako obimnost i kompleksnost informacija

ne opravdava produženje ovog roka na dva mjeseca nakon dostave zahtjeva. Tražitelj informacija obavještava se o tom produženju kao i o razlozima kojima se ono pravda.

8. Svaka Potpisnica može dozvoliti svojim javnim organima vlasti da naplate naknadu za dostavu informacija, ali ta naknada ne smije premašivati razuman iznos. Javni organi vlasti koji imaju namjeru naplaćivanja takve naknade za dostavu informacija moraju staviti tražitelju na raspolaganje cjenik naknada koje se mogu naplatiti, koji će ukazivati na okolnosti pod kojima se one mogu naplatiti ili se od njihovog plaćanja osloboditi i kada dostava informacija ovisi o avansnom plaćanju takve naknade.

Članak 5.

PRIKUPLJANJE I DISTRIBUCIJA INFORMACIJA VEZANIH ZA OKOLIŠ

1. Svaka Potpisnica osigurava slijedeće:

(a) da javni organi vlasti posjeduju i ažuriraju informacije vezane za okoliš koje su relevantne po njihove funkcije;

(b) ustanovljavanje obaveznih sustava tako da postoji adekvatan protok informacija prema javnim organima vlasti o predloženim i postojećim aktivnostima koje mogu imati značajnog utjecaja na okoliš;

(c) u slučaju eventualne direktne prijetnje ljudskom zdravlju ili okolišu, bilo da je ona uzrokovana ljudskom djelatnošću ili prirodnim uzrocima, sve informacije koje bi mogle omogućiti javnosti da poduzme mjere na sprečavanju ili ublažavanju štete koja proizilazi iz te prijetnje, a koje drže javni organi vlasti se odmah i bez odlaganja distribuiraju pripadnicima javnosti koji mogu biti ugroženi.

2. Svaka Potpisnica osigurava da, u okviru nacionalne legislative, način na koji javni organi stavljaju informacije vezane za okoliš na raspolaganje javnosti bude transparentan i da te informacije budu efikasno dostupne, između ostalog, putem:

(a) pružanja dostatnih informacija javnosti o vrsti i opsegu informacija vezanih za okoliš koje drže javni organi vlasti, te osnovnim uvjetima i rokovima pod kojima se te informacije čine raspoloživima i pristupačnima, te proces kojim se one mogu ostvariti;

(b) ustanovljenja i održavanja praktičnih aranžmana, poput:

(i) javno pristupačnih lista, registara i dosjea;

(ii) zahtijevanja od zvaničnika da podrže javnost u ostvarivanju pristupa informacijama u sklopu ove Konvencije, te

(iii) utvrđivanja točaka kontakta; te

(c) pružanja pristupa informacijama vezanim za okoliš sadržanim u listama, registrima ili dosjeima naznačenim u potparagrafu (b) (i) besplatno,

3. Svaka Potpisnica osigurava da informacije vezane za okoliš budu progresivno raspoložive u elektronskim bazama podataka kojima javnost može lako pristupiti putem mreža javnih telekomunikacija. Informacije pristupačne u tom obliku trebale bi uključivati:

(a) izvješća o stanju okoliša, kako je navedeno u paragrafu 4. u donjem tekstu;

(b) tekstove legislative o okolišu ili tekstove koji se na njega odnose;

(c) po mogućnosti, politike, planove i programe koji se odnose ili vežu za okoliš, te sporazume o okolišu; te

(d) ostale informacije, do mjere do koje bi raspoloživost takvih informacija u tom obliku olakšale primjenu nacionalnog zakona kojim se sprovodi ova Konvencija,

Pod uvjetom da su takve informacije lako raspoložive u elektronskom obliku.

4. Svaka Potpisnica u redovnim intervalima koji ne prelaze tri do četiri godine objavljuje i distribuira nacionalno izvješće o stanju okoliša, uključujući informacije o kakvoći okoliša i informacije o pritiscima na okoliš.

5. Svaka Potpisnica poduzet će mjere u okviru svoje legislative u svrhu distribuiranja, između ostalog:

(a) legislativnih i dokumenata politike, poput dokumenata o strategijama, politikama, programima i akcionim planovima vezanim za okoliš, te izvješća o napredovanju i njihovoj sprovedbi, pripremanih na različitim razinama vlasti;

(b) međunarodnih sporazuma, konvencija i ugovora o pitanjima vezanim za okoliš; te

(c) drugih značajnih međunarodnih dokumenata o okolišnim pitanjima, ovisno od slučaja.

6. Svaka Potpisnica poticat će operatere čije aktivnosti imaju značajnog utjecaja na okoliš da informiraju javnost na redovnoj osnovi i utjecaju na okoliš svojih djelatnosti i proizvoda, sukladno sa potrebama, u okviru dobrovoljnih programa eko-etiketiranja i eko-revizije ili drugim sredstvima.

7. Svaka Potpisnica:

(a) objavljuje činjenice i analize činjenica koje smatra relevantnim i važnima u oblikovanju značajnih prijedloga za okolišnu politiku;

(b) objavljuje ili na drugi način čini pristupnima raspoloživi pojašnjavajući materijal o svom odnosu s javnošću po pitanjima koja su obuhvaćena ovom Konvencijom; te

(c) u adekvatnoj formi dostavlja informacije o radu javnih funkcija na obavljanju javnih usluga koje se odnose na okoliš od strane svih razina vlasti.

8. Svaka Potpisnica razvija mehanizme u cilju osiguranja da se javnosti dostave dovoljne informacije o proizvodu na način kojim se potrošačima omogućava da donose svjestan okolišni izbor.

9. Svaka Potpisnica preduzima korake u cilju progresivnog ustanovljenja, uz uzimanje u obzir međunarodnih procesa po potrebi, koherentnog sustava na nacionalnoj razini za popisivanje ili registriranje zagađivača na strukturiranoj, kompjuteriziranoj i javno pristupačnoj bazi podataka koja se prikuplja putem standardiziranog izvještavanja. Takav sustav može uključivati ulaz, ispuštanje i prijenos određenog raspona tvari i proizvoda, uključujući vodu, energiju i korištenje resursa, sa određene lepeze aktivnosti na okolišne medije i na lokacije za terenski i vanterenski tretman i odlaganje.

10. Ničim u ovom članku se ne mogu ograničiti prava Potpisnica da odbiju prikazati određene okolišne informacije sukladno sa člankom 4., paragrafima 3. i 4.

Članak 6.

UČEŠĆE JAVNOSTI U ODLUČIVANJU O KONKRETNIM AKTIVNOSTIMA

1. Svaka Potpisnica:

(a) primjenjuje odredbe ovog članka u odnosu na odluke o tome da li dozvoliti predložene aktivnosti navedene u aneksu I.;

(b) sukladno sa svojim nacionalnim zakonom, također primjenjuje odredbe ovog članka na odluke o predloženim aktivnostima koje nisu navedene u aneksu I., a koje mogu imati značajnog utjecaja na okoliš. U tom cilju, Potpisnice određuju da li je takva predložena aktivnosti podložna primjeni ovih odredbi; te

(c) može odlučiti, ovisno od slučaja, ako je tako predviđeno po nacionalnom pravu, da ne primjenjuje odredbe ovog članka na predložene aktivnosti koje služe u svrhu nacionalne odbrane, ako

ta Potpisnica smatra da bi takva primjena imala nepovoljnog utjecaja na te svrhe.

2. Zainteresirana javnost se mora obavijestiti, bilo putem javne obavijesti ili pojedinačno, ovisno od potreba, u ranoj fazi postupka odlučivanja po pitanjima okoliša, te na adekvatan, blagovremen i djelotvoran način, između ostalog, o:

(a) predloženoj aktivnosti i primjeni o kojoj će se donositi odluka;

(b) prirodi mogućih odluka ili nacrtu odluka;

(c) javnom organu vlasti nadležnom za donošenje odluke;

(d) predviđenoj proceduri, koja uključuje, kada i kako se te informacije mogu osigurati:

(i) početak procedure;

(ii) mogućnosti za učešće javnosti;

(iii) vrijeme i mjesto eventualno predviđene javne rasprave;

(iv) naznaku javnog organa vlasti od kog se relevantne informacije mogu dobiti i gdje se relevantne informacije drže u cilju toga da ih javnost može pogledati;

(v) naznaku relevantnog javnog organa vlasti ili bilo kog drugog službenog organa kojem se mogu dostaviti komentari ili pitanja, te vremenski raspored za dostavljanje komentara i pitanja; te

(vi) naznaku o tome koje su informacije o okolišu relevantne za predloženu aktivnost raspoložive; te

(e) činjenici da je ta aktivnost podložna nacionalnoj ili prekograničnoj proceduri za procjenu utjecaja na okoliš.

3. Procedure za učešće javnosti uključuju razumne vremenske rokove za različite faze, čime se omogućava dovoljno vremena za informiranje javnosti sukladno sa paragrafom 2. iz gornjeg teksta i za pripremanje javnosti na djelotvorno učešće tijekom odlučivanja po pitanjima okoliša.

4. Svaka Potpisnica omogućava učešće javnosti u ranoj fazi, kada su sve opcije otvorene i može doći do djelotvornog učešća javnosti.

5. Svaka Potpisnica bi trebala, po potrebi, poticati moguće kandidate da utvrde zainteresiranu javnost, da ulaze u diskusiju, i da pružaju informacije vezane za ciljeve svoje prijave prije nego što se prijave za dobivanje dozvole.

6. Svaka Potpisnica zahtijeva od nadležnih javnih organa vlasti da daju zainteresiranoj javnosti pristupa u cilju pregleda, na zahtjev gdje se tako traži po nacionalnom pravu, besplatno i čim je prije moguće, svih informacija relevantnih za odlučivanje iz ovog članka koje su raspoložive u vrijeme postupka učešća javnosti, bez obzira na pravo Potpisnica da odbiju prikazati određene informacije sukladno sa člankom 4., paragrafi 3. i 4. Relevantne informacije uključuju najmanje, a bez obzira na odredbe članka 4.:

(a) opis lokacije i fizičkih i tehničkih karakteristika predložene aktivnosti, uključujući procjenu očekivanih rezidua i emisija;

(b) opis značajnih efekata predložene aktivnosti na okoliš;

(c) opis mjera predviđenih u cilju sprečavanja i/ili smanjenja efekata, uključujući emisije;

(d) netehnički siže gore navedenoga;

(e) osnovne crte glavnih alternativa koje je proučavao kandidat; te

(f) sukladno s nacionalnim pravom, osnovna izvješća i savjete date javnom organu vlasti u vrijeme kad će se informirati zainteresirana javnost sukladno s paragrafom 2. iz gornjeg teksta.

7. Procedurama za učešće javnosti omogućit će se javnosti da dostavlja u pisanoj formi, po potrebi, na javnoj raspravi ili propitivanju kod kandidata, sve eventualne komentare,

informacije, analize i mišljenja za koja ona smatra da su relevantna po predloženu aktivnost.

8. Svaka Potpisnica osigurava da se odlukom u dužni obzir uzima i ishod učešća javnosti.

9. Svaka Potpisnica osigurava da se, u slučaju da odluku donese javni organ vlasti, javnost promptno informira o odluci sukladno sa odgovarajućim procedurama. Svaka Potpisnica pruža javnosti na raspolaganje tekst odluke zajedno s razlozima i razmatranjima na kojima je odluka zasnovana.

10. Svaka Potpisnica osigurava da se, kada javni organ vlasti ponovno razmatra ili ažurira operativne uvjete za neku aktivnost iz paragrafa 1., odredbe paragrafa 2. do 9. ovog člana primjenjuju *mutatis mutandis*, te tamo gdje to odgovara.

11. Svaka Potpisnica, u okviru svog nacionalnog zakona, do moguće i odgovarajuće mjere, primjenjuje odredbe ovog članka na odluke o tome da li dozvoliti namjerno ispuštanje genetski modificiranih organizama u okoliš.

Članak 7.

UČEŠĆE JAVNOSTI U SVEZI SA PLANOVIMA, PROGRAMIMA I POLITIKAMA KOJE SE ODOSE NA OKOLIŠ

Svaka Potpisnica sačinjava odgovarajuće praktične i/ili druge odredbe za učešće javnosti tijekom priprema planova i programa koji se odnose na okoliš, u transparentnom i pravičnom okviru, pošto je dostavila neophodne informacije javnosti. U tom okviru se primjenjuje članak 6., paragrafi 3., 4. i 8. Javnost koja eventualno učestvuje utvrdit će relevantni javni organ vlasti, uzimajući u obzir ciljeve ove Konvencije. U mjeri u kojoj je to prikladno, svaka Potpisnica pokušava osigurati mogućnosti za učešće javnosti u pripremi politika koje se odnose na okoliš.

Članak 8.

UČEŠĆE JAVNOSTI TIJEKOM PRIPREME IZVRŠNIH UREDBI I/ILI OPĆIH PRIMJENJIVIH PRAVNO OBVEZUJUĆIH NORMATIVNIH INSTRUMENTA

Svaka Potpisnica se trudi promovirati djelotvorno učešće javnosti u odgovarajućoj fazi, i dok su opcije još uvijek otvorene, tijekom pripreme od strane javnih organa vlasti izvršnih uredbi i drugih opće primjenjivih pravno obvezujućih pravila koja mogu imati značajnog utjecaja na okoliš. U tom cilju treba poduzeti naredne korake:

(a) treba utvrditi vremenske rokove dovoljne za djelotvorno učešće;

(b) treba objaviti ili na drugi način pružiti na raspolaganje javnosti nacrt pravila;

(c) javnosti treba dati mogućnost da dostavi komentare, direktno ili putem predstavničkih konsultativnih tijela.

Rezultati učešća javnosti se uzimaju u obzir koliko je god to moguće.

Članak 9.

PRISTUP PRAVDI

1. Svaka Potpisnica, u okviru svog nacionalnog prava, osigurava da svaka osoba koja smatra da je njen zahtjev za dostavu informacija sukladno sa člankom 4. ignoriran, neosnovano odbijen, u cjelini ili djelomično, na njega dat neadekvatan odgovor, ili inače nije obrađen sukladno sa odredbama tog članka, ima pristupa postupku revizije pred sudom ili drugim neovisnim i nepristrasnim tijelom ustanovljenim po zakonu.

U okolnostima gdje Potpisnica osigurava takvu reviziju putem suda, ona osigurava da ta osoba također ima pristupa ekspeditivnom postupku ustanovljenom po zakonu, a koji je besplatan ili jeftin, za ponovno razmatranje od strane javnog

organa vlasti ili za reviziju od strane neovisnog i nepristrasnog tijela osim suda.

Konačne odluke u sklopu ovog paragrafa 1. su obvezujuće po javni organ vlasti koji čuva informacije. Razlozi se iznose pisanim putem, barem tamo gdje se pristup informacijama odbija sukladno sa ovim paragrafom.

2. Svaka Potpisnica, u okviru svog nacionalnog prava, osigurava da zainteresirani pripadnici javnosti koji

(a) imaju dovoljnog interesa,
ili, alternativno,

(b) tvrde da je došlo do ugrožavanja prava, tamo gdje se po zakonu o upravnom postupku od Potpisnice to traži kao preduvjet,

Imaju pristupa proceduri revizije pred sudom i/ili drugim neovisnim i nepristrasnim tijelom ustanovljenim zakonom, u cilju pobijanja materijalne i proceduralne zakonitosti bilo koje odluke, činjenja ili propusta podložnog odredbama članka 6., te kada je tako predviđeno po nacionalnom zakonu i bez obzira na paragraf 3. u donjem tekstu, drugim relevantnim odredbama ove Konvencije.

Ono što predstavlja dovoljan interes i ugrožavanje prava utvrđuje se sukladno sa zahtjevima nacionalnog prava i sukladno sa ciljevima davanja zainteresiranoj javnosti širokog pristupa pravdi u okviru opsega ove Konvencije. U tom cilju, interes svih nevladinih organizacija koje ispunjavaju zahtjeve iz članka 2. paragraf 5. smatra se dovoljnim u svrhu potparagrafa (a) u gornjem tekstu. Za te organizacije se također smatra da imaju prava koja se mogu ugroziti u svrhu potparagrafa (b) u gornjem tekstu.

Odredbama ovog paragrafa 2. ne isključuje se mogućnost preliminarne procedure revizije pred upravnim organom vlasti, i ne ugrožava se zahtjev iscrpljivanja procedura upravne revizije prije pristupanja procedurama sudske revizije, tamo gdje takav zahtjev postoji po nacionalnom zakonu.

3. Pored i bez obzira na procedure revizije iz paragrafa 1. i 2. u gornjem tekstu, svaka Potpisnica osigurava da, tamo gdje pripadnici javnosti ispunjavaju kriterije eventualno postavljene po njenom nacionalnom pravu, oni imaju pristupa upravnim ili sudskim procedurama za pobijanje činjenja i propusta privatnih osoba i javnih organa vlasti koji se protive odredbama njenog nacionalnog prava koje se odnosi na okoliš.

4. Pored i bez obzira na paragraf 1. u gornjem tekstu, postupcima iz paragrafa 1., 2. i 3. iz gornjeg teksta osiguravaju se adekvatni i djelotvorni pravni lijekovi, uključujući i privremene mjere po potrebi, i moraju biti pravične, pravedne, blagovremene i ne smiju se ograničavati visinom naknada. Odluke u sklopu ovog članka donosit će se ili bilježiti u pismenoj formi. Odluke sudova, te kad je god to moguće, i drugih tijela moraju biti pristupačne javnosti.

5. U cilju unapređivanja djelotvornosti odredbi ovog plana, svaka Potpisnica osigurava dostavu javnosti informacija o pristupu procedurama upravne i sudske revizije, i razmatra mogućnost ustanovljenja odgovarajućih mehanizama pomoći u cilju uklanjanja ili smanjivanja finansijskih i drugih prepreka pristupu pravdi.

Članak 10.

SKUPŠTINA POTPISNICA

1. Prva Skupština Potpisnica zakazat će se najkasnije godinu dana nakon nadneva stupanja na snagu ove Konvencije. Nakon toga, redovna skupština Potpisnica održavat će se barem jednom u dvije godine, osim ako Potpisnice ne odluče drugačije, ili na pisani zahtjev neke od Potpisnica, pod uvjetom da u roku od šest

mjeseci nakon što Izvršni tajnik Ekonomskog povjerenstva za Europu prosljedi taj zahtjev svim Potpisnicama taj zahtjev dobije podršku od barem jedne trećine Potpisnica.

2. Na svojim skupštinama, Potpisnice će pod stalnim nadziranjem držati implementaciju ove Konvencije na temelju redovnog izvještavanja od strane Potpisnica, i s narednim na umu, one će:

(a) razmatrati politike i pravne i metodološke pristupe za pristup informacijama, učešće javnosti u odlučivanju, te pristup pravdi po pitanju okolišnih predmeta, u smislu njihovog daljnjeg unapređivanja;

(b) razmjenjivati informacije u vezi sa iskustvom stečenim u zaključivanju i sprovođenju bilateralnih i multilateralnih sporazuma i drugih sporazuma relevantnih po ciljeve ove Konvencije, a čije su Potpisnice jedna ili više Potpisnica;

(c) tražiti, po potrebi, usluge relevantnih tijela ECE i drugih nadležnih međunarodnih tijela i posebnih komiteta po svim aspektima koji se odnose na postizanje ciljeva ove Konvencije;

(d) ustanoviti eventualna podtijela ako bi to po njihovom mišljenju bilo potrebno;

(e) pripremati, po potrebi, protokole na ovu Konvenciju;

(f) razmatrati i usvajati prijedloge amandmana na ovu Konvenciju sukladno sa odredbama članka 14.;

(g) razmatrati i poduzimati dodatne radnje koje mogu biti potrebite za postizanje ciljeva ove Konvencije;

(h) na svojoj prvoj skupštini, razmatrati i konsenzusom usvojiti poslovnik za svoje sastanke i sastanke podtijela;

(i) na svojoj prvoj skupštini, razmatrati svoje iskustvo u implementaciji odredbi članka 5., paragrafa 9., te razmotriti koji su koraci neophodni u cilju daljnjeg razvijanja sustava iz tog paragrafa, uzimajući u obzir međunarodne procese i događanja, uključujući razradu odgovarajućeg instrumenta u svezi sa ispuštanjem zagađenja i prijenosa registara ili popisa koji bi mogli biti aneksom ove Konvencije.

3. Na skupštini Potpisnica se može po potrebi razmatrati ustanovljenje finansijskih aranžmana na bazi konsenzusa.

4. Ujedinjeni narodi, njihove specijalizirane agencije i Međunarodna agencija za atomsku energiju, kao i svaka državna ili regionalna organizacija za ekonomsku integraciju koja po članku 17. ima pravo potpisati ovu Konvenciju ali koja nije zvanična Potpisnica ove Konvencije, te svaka međuvladina organizacija kvalificirana u oblastima na koje se ova Konvencija odnosi, imat će pravo učešća kao posmatrači na skupštinama Potpisnica.

5. Svaka nevladina organizacija, kvalificirana u oblastima na koje se ova Konvencija odnosi, a koja je obavijestila izvršnog tajnika Ekonomskog povjerenstva za Europu o svojoj želji da bude zastupljena na skupštini Potpisnica, imat će pravo učešća kao posmatrač, osim ako se tome ne usprotivi najmanje jedna trećina od prisutnih Potpisnica.

6. U svrhu paragrafa 4. i 5. iz gornjeg teksta, u pravilniku iz paragrafa 2 (h) iz gornjeg teksta osigurat će se praktični aranžmani za proceduru prijema i drugi relevantni uvjeti.

Članak 11.

PRAVO GLASA

1. Osim slučajeva predviđenih u paragrafu 2. u donjem tekstu, svaka Potpisnica ove Konvencije ima pravo na jedan glas.

2. Regionalne organizacije za ekonomsku integraciju, u predmetima u okviru svoje nadležnosti, vršit će svoja prava glasa uz broj glasova jednak broju svojih država-članica koje su Potpisnice ove Konvencije. Takve organizacije neće vršiti svoje pravo glasa ako njihove države-članice vrše svoje, i obrnuto.

Članak 12.
TAJNIŠTVO

Izvršni tajnik Ekonomskog povjerenstva za Europu vrši sljedeće funkcije tajništva:

- (a) zakazivanje skupština i priprema skupština Potpisnica,
- (b) prosljeđivanje Potpisnicama izvješća i drugih informacija zaprimljenih sukladno sa odredbama ove Konvencije; te
- (c) ostale takve funkcije koje mogu utvrditi Potpisnice.

Članak 13.
ANEKSI

Aneksi na ovu Konvenciju predstavljaju njen sastavni dio.

Članak 14.
IZMJENE I DOPUNE NA KONVENCIJU

1. Svaka Potpisnica može predložiti izmjene i dopune na ovu Konvenciju.

2. Tekst svake predložene izmjene i dopune na ovu Konvenciju dostavit će se pisanim putem izvršnom tajniku Ekonomskog povjerenstva za Europu, koji će ih prosljediti svim Potpisnicama najkasnije devedeset dana prije skupštine Potpisnica na kojoj je ona predložena za usvajanje.

3. Potpisnice će načiniti svaki napor da postignu sporazum o svakoj predloženoj izmjeni i dopuni na ovu Konvenciju konsenzusom. Ako se iscrpe svi naponi ka konsenzusu, a ne postigne se sporazum, izmjene i dopune u krajnjem slučaju usvojiti će tro-četvrtinska većina glasova nazočnih Potpisnica koje glasuju na skupštini.

4. Izmjene i dopune na ovu Konvenciju koje se usvoje sukladno sa paragrafom 3. u gornjem tekstu depozitar će prosljediti svim Potpisnicama na ratifikaciju, odobravanje ili prihvatanje. Izmjene i dopune na ovu Konvenciju osim onih na aneks stupit će na snagu za Potpisnice koje ih ratificiraju, odobre ili prihvate devedesetog dana nakon prijema kod depozitara obavijesti o njihovoj ratifikaciji, odobrenju ili prihvatanju od strane najmanje tri četvrtine tih Potpisnica. Nakon toga će one stupati na snagu za svaku drugu Potpisnicu devedesetog dana nakon što ta Potpisnica deponuje svoj instrument ratifikacije, odobrenja ili prihvatanja izmjena i dopuna.

5. Svaka Potpisnica koja nije u mogućnosti odobriti izmjenu i dopunu na aneks ove Konvencije u tom smislu obavijestit će depozitara u pisanoj formi u roku od dvanaest mjeseci od nadneva priopćenja usvajanja. Depozitar će bez odlaganja obavijestiti sve Potpisnice o prijemu takve obavijesti. Potpisnica može u svako doba zamijeniti prihvatanje za svoju prethodnu obavijest, i nakon deponovanja instrumenta prihvatanja kod depozitara, izmjene i dopune na taj aneks stupit će na snagu za tu Potpisnicu.

6. Po isteku dvanaest mjeseci od nadneva njenog prosljeđivanja od strane depozitara kako je predviđeno u paragrafu 4. u gornjem tekstu, izmjena i dopuna stupit će na snagu za one Potpisnice koje nisu dostavile obavijest depozitaru sukladno sa odredbama paragrafa 5. u gornjem tekstu, pod uvjetom da je najviše jedna trećina Potpisnica dostavila takvu obavijest.

7. U svrhu ovog članka, "prisutne Potpisnice s pravom glasa" označava Potpisnice koje su prisutne i daju potvrđan ili niječan glas.

Članak 15.
RAZMATRANJE USKLADENOSTI

Na skupštini Potpisnica će se utvrditi, na temelju konsenzusa, opcioni aranžmani nekonfrontativne, nesudske i konsultativne prirode, za razmatranje uskladenosti s odredbama ove Konvencije. Tim aranžmanima omogućit će se odgovarajući

angažman javnosti, a one mogu uključivati i opciju razmatranja saopćenja od strane pripadnika javnosti po pitanjima koja su u svezi sa ovom Konvencijom.

Članak 16.
RJEŠAVANJE SPOROVA

1. Ako dođe do spora između dvije ili više Potpisnica oko tumačenja ili primjene ove Konvencije, one će potražiti rješenje dogovorom ili nekim drugim sredstvom za rješavanje sporova prihvatljivim stranama u sporu.

2. Kod potpisivanja, ratificiranja, prihvatanja, odobravanja ili pristupanja ovoj Konvenciji, ili u bilo koje vrijeme nakon toga, Potpisnica može izjaviti pisanim putem depozitaru da u smislu spora koji nije riješen sukladno sa paragrafom 1. u gornjem tekstu, ona prihvata jedan ili oba naredna sredstva za rješavanje spora koja su obvezna u odnosu na svaku Potpisnicu koja prihvati istu obvezu:

- (a) podnošenje spora Međunarodnom sudu pravde;
- (b) arbitraža sukladno sa procedurom uspostavljenom u Aneksu II.

3. Ako su strane u sporu prihvatile oba sredstva za rješavanje spora iz paragrafa 2. u gornjem tekstu, spor se može podnijeti samo Međunarodnom sudu pravde, osim ako se strane ne dogovore drugačije.

Članak 17.
POTPISIVANJE

Ova Konvencija bit će otvorena za potpisivanje u Aarhusu (Danska) 25. lipnja 1998. godine, a nakon toga u sjedištu Ujedinjenih naroda u New Yorku, do 21. prosinca 1998., od strane država-članica Ekonomskog povjerenstva za Europu, kao i država koje imaju konsultativni status kod Ekonomskog povjerenstva za Europu sukladno sa paragrafima 8. i 11. Rezolucije Ekonomsko-socijalnog vijeća 36(IV) od 28. ožujka 1947, i od strane organizacija za regionalnu ekonomsku integraciju koje osnuju suverene države-članice Ekonomskog povjerenstva za Europu, na koje su njihove države-članice prenijele nadležnost vezanu za predmete koji se reguliraju ovom Konvencijom, uključujući nadležnost za stupanje u sporazume u odnosu na te predmete.

Članak 18.
DEPOZITAR

Generalni tajnik Ujedinjenih naroda postupa kao depozitar ove Konvencije.

Članak 19.
RATIFIKACIJA, PRIHVATANJE, ODOBRAVANJE I PRISTUPANJE

1. Ova Konvencija podložna je ratifikaciji, prihvatanju ili odobravanju od država-potpisnica i organizacija za regionalnu ekonomsku integraciju.

2. Ova Konvencija bit će otvorena za pristupanje od 22. prosinca 1998. godine od strane Država i organizacija za regionalnu ekonomsku suradnju iz članka 17.

3. Svaka druga država, koja nije spomenuta u paragrafu 2. u gornjem tekstu, a koja je članica Ujedinjenih naroda, može pristupiti Konvenciji po odobrenju Skupštine Potpisnica.

4. Svaka organizacija iz članka 17. koja postane Potpisnica ove Konvencije a da nijedna od njenih država članica nisu Potpisnice, bit će obvezana svim obvezama u sklopu ove Konvencije. Ako su jedna ili više država članica takve jedne organizacije Potpisnice ove Konvencije, organizacija i njene države članice odlučit će o svojim odnosnim nadležnostima za obavljanje svojih obveza u sklopu ove Konvencije. U takvom

slučaju, organizacija i države članice neće moći istovremeno vršiti svoja prava u sklopu ove Konvencije.

5. U svojim instrumentima ratifikacije, prihvatanja, odobravanja ili pristupanja, organizacije za regionalnu ekonomsku integraciju iz članka 17. izjavit će omjer svoje nadležnosti u odnosu na predmete koji se reguliraju ovom Konvencijom. Te organizacije također će informirati depozitara o svakoj materijalnoj promjeni omjera svoje nadležnosti.

Članak 20.

STUPANJE NA SNAGU

1. Ova Konvencija stupa na snagu devedesetog dana nakon nadnevka deponovanja šesnaestog instrumenta ratifikacije, prihvatanja, odobravanja ili pristupanja.

2. U svrhu gornjeg paragrafa 1., svaki instrument deponovan od strane organizacija za regionalnu ekonomsku integraciju neće se smatrati dodatnim na one koje su već deponovale države članice takvih organizacija.

3. Za svaku državu ili organizaciju iz plana 17. koja ratificira, prihvati ili odobri ovu Konvenciju ili joj pristupi nakon deponovanja šesnaestog instrumenta ratifikacije, prihvatanja, odobravanja ili pristupanja, Konvencija stupa na snagu devedesetog dana nakon nadnevka deponovanja od strane te države ili organizacije njenog instrumenta ratifikacije, prihvatanja, odobravanja ili pristupanja.

Članak 21.

POVLAČENJE

U svako doba nakon tri godine od nadnevka na koji je ova Konvencija stupila na snagu u odnosu na neku od Potpisnica, ta Potpisnica može se povući iz Konvencije dostavljanjem pisane obavijesti depozitaru. Svako takvo povlačenje stupa na snagu devedesetog dana nakon nadnevka njegovog prijema od strane depozitara.

Članak 22.

VJERODOSTOJNOST TEKSTOVA

Original ove Konvencije, čiji su tekstovi na engleskom, francuskom i ruskom jeziku jednako vjerodostojni, bit će deponovan kod generalnog tajnika Ujedinjenih naroda.

KAO POTVRDU TOGA, dolje potpisani, kao propisno ovlaštene osobe, potpisuju ovu Konvenciju.

U Aarhusu (Danska), dvadesetpetog lipnja tisuću devetsto devedeset osme godine.

ANEKS I

LISTA AKTIVNOSTI SPOMENUTIH U ČLANKU 6., PARAGRAF 1(a)

1. Energetski sektor:

- rafinerije mineralne nafte i plina;
- instalacije za plinifikaciju i opskrbu tekućim gorivima;
- termoelektrane i druge instalacije na sagorijevanje s ulaznom toplotom od 50 megavata (MW) ili većom;
- peći za koks;
- nuklearne elektrane i drugi nuklearni reaktori, uključujući rastavljanje i prestanak rada takvih elektrana i reaktora 1/ (osim istraživačkih instalacija za proizvodnju i konverziju fizijskih i plodnih materijala čija maksimalna snaga ne prelazi 1 kW stalnog toplotnog opterećenja);
- instalacije za ponovnu obradu ozračenog nuklearnog goriva;
- instalacije dizajnirane:
  - za proizvodnju ili obogaćivanje nuklearnog goriva;

- za obradu ozračenog nuklearnog goriva ili visoko radioaktivnog otpada;
- za konačno odlaganje ozračenog nuklearnog goriva;
- samo za konačno odlaganje radioaktivnog otpada;
- samo za držanje (planirano na više od 10 godina) ozračenih nuklearnih goriva ili radioaktivnog otpada na mjestu različitom od mjesta proizvodnje.

2. Proizvodnja i obrada metala:

- instalacije za pečenje ili kaljenje metalne slitine (uključujući sulfidne slitine);
- instalacije za proizvodnju željeza i čelika (primarnom ili sekundarnom fuzijom) uključujući kontinuirano odljevanje, s kapacitetom od preko 2,5 tone po satu;
- instalacije za obradu željeznih metala:
  - (i) tople valjaonice s kapacitetom od preko 20 tona sirovog čelika po satu;
  - (ii) kovačnice s čekićima čija energija prelazi 50 kilo-džula po udaru, gdje se koristi toplinska energija koja prelazi 20 MW;
  - (iii) primjena zaštitnih prekrivača od fuzioniranog metala s ulaznim materijalima koji prelaze 2 tone sirovog čelika po satu;
- livnice željeznih metala s proizvodnim kapacitetom većim od 20 tona dnevno;
- instalacije:
  - (i) za proizvodnju neželjeznih sirovih metala iz rudače, koncentrata ili sekundarnih sirovina metalurškim, kemijskim ili elektrolitičkim procesima;
  - (ii) za topljenje, uključujući legiranje, neželjeznih metala, uključujući obnovljene proizvode (rafiniranje, lijevanje, itd.), s kapacitetom topljenja od preko 4 tone dnevno za olovo i kadmij, ili od preko 20 tona dnevno za sve ostale metale;
- instalacije za površinski tretman metala i plastičnih materijala uz pomoć elektrolitičkih ili kemijskih procesa gdje opseg kada za tretman prelazi 30m³.

3. Industrija minerala:

- instalacije za proizvodnju cementnog klinkera u rotacionim komorama uz proizvodni kapacitet od preko 500 tona dnevno, ili kreča u rotacionim komorama uz proizvodni kapacitet od preko 50 tona dnevno, ili u drugim pećima s proizvodnim kapacitetom od preko 50 tona dnevno;
- instalacije za proizvodnju azbesta i izradu proizvoda od azbesta;
- instalacije za proizvodnju stakla, uključujući staklenu vunu, s kapacitetom topljenja od preko 20 tona dnevno;
- instalacije za topljenje mineralnih tvari, uključujući proizvodnju mineralnih vlakana, s kapacitetom topljenja od preko 20 tona dnevno;
- instalacije za proizvodnju keramičkih proizvoda pečenjem, posebno krovnog crijepa, cigli, vatrostalnih cigli, pločica, kamenih i porcelanskih predmeta, s proizvodnim kapacitetom od preko 75 tona dnevno, i/ili s kapacitetom komore od preko 4 m³ i postavkom gustine po komori od preko 300 kg/m³.

4. Kemijska industrija: Proizvodnja u okviru značenja kategorija aktivnosti sadržanih u ovom paragrafu označava proizvodnju na industrijskom nivou kemijskom obradom tvari ili skupina tvari navedenim u potparagrafima (a) do (g):

(a) kemijske instalacije za proizvodnju baznih organskih kemikalija, poput:

(i) prostih vodouglijka (linearnih ili cikličnih, zasićenih ili nezasićenih, alipatskih ili aromatskih);

(ii) vodougljika sa sastojkom kisika, poput alkohola, aldehida, ketona, karboksilnih kiselina, estera, acetata, etera, peroksida, epoksidnih smola;

(iii) sumpornih vodougljika;

(iv) vodougljici koji sadrže dušik, poput amina, amida, dušičnih jedinjenja, nitro-jedinjenja ili nitratnih jedinjenja, nitrila, cijanata, izocijanata;

(v) vodougljika sa sastojkom fosfora;

(vi) halogenskih vodougljika;

(vii) jedinjenja organskih metala;

(viii) osnovnih plastičnih materijala (polimera, sintetičkih vlakana i vlakana na bazi celuloze);

(ix) sintetičkih guma;

(x) boja i pigmenta;

(xi) površinski aktivnih agenasa i surfaktanata;

(b) kemijske instalacije za proizvodnju baznih neorganskih kemikalija, poput:

(i) plinova, poput amonijaka, klora ili vodik klorida, fluora ili vodik fluorida, ugljičnih oksida, sumpornih jedinjenja, dušičnih oksida, vodika, sumpor dioksida, karbonil klorida;

(ii) kiselina, poput kromne kiseline, vodofluorne kiseline, fosforne kiseline, dušične kiseline, vodiklorične kiseline, sumporne kiseline, sumpornih otopina, sulfurne kiseline;

(iii) baza, poput amonijum hidroksida, kalijum hidroksida, natrijevog hidroksida;

(iv) soli, poput amonijum klorida, kalijum klorata, natrijevog karbonata, kalcijevog karbonata, perborata, nitrata srebra;

(v) nemetala, metalnih oksida i drugih neorganskih jedinjenja poput kalcijum karbida, silikona, silikon karbida;

(c) kemijske instalacije za proizvodnju umjetnih gnojiva na bazi fosfora, dušika ili kalija (prostih ili jedinjenja);

(d) kemijske instalacije za proizvodnju osnovnih proizvoda za zdravlje bilja i biocida;

(e) instalacije kod kojih se koriste kemijski ili biološki procesi za proizvodnju baznih farmaceutskih proizvoda;

(f) kemijske instalacije za proizvodnju eksploziva;

(g) hemijske instalacije kod kojih se koristi hemijska ili biološka obrada za proizvodnju proteinskih dodataka za prehranu, fermentata i drugih proteinskih tvari.

5. Upravljanje otpadom:

– instalacije za sagorijevanje, obnavljanje, kemijski tretman ili odlaganje na deponiju opasnog otpada;

– instalacije za sagorijevanje općinskog otpada s kapacitetom od preko 3 tone po satu;

– instalacije za odlaganje neopasnog otpada s kapacitetom od preko 50 tona dnevno;

– deponije koje primaju preko 10 tona dnevno ili s ukupnim kapacitetom koji prelazi 25.000 tona, isključujući deponije inertnog otpada.

6. Pogoni za tretman otpadnih voda s kapacitetom od preko 150.000 stanovništva.

7. Industrijski pogoni za:

(a) proizvodnu pulpe od drveta i sličnih vlaknastih materijala;

(b) proizvodnju papira i kartona s proizvodnim kapacitetom od preko 20 tona dnevno.

8. (a) izgradnja linija za međugradski željeznički promet i zračnih luka 2/ s osnovnom duljinom piste od 2.100 m ili više;

(b) izgradnja autocesta i brzih cesta; 3/

(c) izgradnja nove ceste od četiri ili više traka, ili ispravljanje i/ili proširivanje postojeće ceste od dvije trake ili manje, u cilju

omogućavanja četiri ili više traka, tamo gdje bi ta nova cesta, ispravljeni i/ili prošireni dio ceste bio 10 km ili više neprekidne dužine.

9. (a) Kopneni vodeni putevi i luke za kopneni vodeni promet koji omogućava prolaz plovila od preko 1.350 tona;

(b) trgovačke luke, pristaništa za utovar i istovar povezana s kopnenim i vanjskim lukama (uključujući pristaništa za trajekte), koji omogućavaju prolaz plovilima od preko 1.350 tona.

10. Programi za izlučivanje ili vještačko dopunjavanje podzemnih voda gdje je godišnji opseg izlučene ili nadopunjene vode jednak ili veći od 10 miliona kubnih metara.

11. (a) radovi na prijenosu vodenih resursa između riječnih slivova gdje se tim prijenosom žele spriječiti moguće nestašice vodi i gdje količina prenesene vode iznosi preko 100 miliona kubnih metara godišnje;

(b) u svim drugim slučajevima, radovi na prijenosu vodenih resursa između riječnih slivova gdje višegodišnji prosječni protok sliva izlučivanja premašuje 2.000 miliona kubnih metara godišnje, i gdje količina prenesene vode premašuje 5% od tog protoka.

U oba slučaju isključen je prijenos cjevovodima pitke vode.

12. Eksploatacija nafte i prirodnog plina u komercijalne svrhe, gdje količina eksploatacije premašuje 500 tona dnevno u slučaju nafte, i 500.000 kubnih metara dnevno u slučaju plina.

13. Brane i druge instalacije namijenjene za zadržavanje ili stalno čuvanje vode, gdje nova ili dodatna količina vode koja se zadržava ili čuva premašuje 10 miliona kubnih metara.

14. Cjevovodi za prijenos plina, nafte ili kemikalija s promjerom od preko 800 mm i dužinom od preko 40 km.

15. Instalacije za intenzivni uzgoj peradi ili svinja s preko:

(a) 40.000 mjesta za perad;

(b) 2.000 mjesta za tovne svinje (preko 30 kg); ili

(c) 750 mjesta za krmače.

16. Kamenolomi i otvoreni kopovi gdje površina lokacije premašuje 25 hektara, ili eksploatacija treseta, gdje površina lokacije premašuje 150 hektara.

17. Izgradnja vršnih električnih vodova s naponom od 220 kV ili više i dužinom od preko 15 km.

18. Instalacije za spremište nafte, petrokemije i kemijskih proizvoda s kapacitetom od 200.000 tona ili više.

19. Druge aktivnosti:

– pogoni za predtretman (operacije poput pranja, izbjeljivanja, mercerizacije) ili bojenja vlakana ili tekstila, gdje kapacitet tretmana premašuje 10 tona dnevno;

– pogoni za bojenje kože gdje kapacitet tretmana premašuje 12 tona gotovog proizvoda dnevno;

– (a) klaonice s kapacitetom proizvodnje većom od 50 tona dnevno;

– (b) tretman i obrada namijenjeni za proizvodnju prehrambenih proizvoda od:

– životinjskih sirovina (osim mlijeka) s proizvodnim kapacitetom gotovih proizvoda većim od 75 tona dnevno;

– biljnih sirovina s proizvodnim kapacitetom gotovih proizvoda većim od 30 tona dnevno (prosječna vrijednost na kvartalnoj osnovi);

– (c) tretman i obrada mlijeka, gdje je količina dobivenog mlijeka veća od 200 tona dnevno (prosječna vrijednost na godišnjoj osnovi);

- instalacije za odlaganje ili reciklažu životinjskih tijela i životinjskog otpada s kapacitetom tretmana većim od 10 tona dnevno;
- instalacije za površinski tretman tvari, predmeta ili proizvoda uz pomoć organskih rastvarača, osobito za obradu čelika, štampanje, premaze, odmašćivanje, vodonepropusnost, kalibraciju, bojenje, čišćenje i impregnaciju, s kapacitetom potrošnje od preko 150 kg na sat ili preko 200 tona godišnje;
- instalacije za proizvodnju ćumura (spaljeni ugljen) ili elektrografita uz pomoć spaljivanja i grafitizacije.

20. Svaka aktivnost koja nije obuhvaćena paragrafima 1.-19. u gornjem tekstu, a gdje se predviđa učesće javnosti u sklopu procedure procjene utjecaja na okoliš, sukladno sa nacionalnom legislativom.

21. Odredba članka 6., paragrafa 1(a) ove Konvencije ne odnosi se ni na jedan od gore spomenutih projekata poduzetih isključivo ili pretežno u cilju istraživanja, razvitka i ispitivanja novih metoda ili proizvoda na manje od dvije godine, osim ako bi se njima vjerovatno uzrokovao značajan nepovoljan efekat na okoliš ili zdravlje.

22. Svaka promjena ili proširenje aktivnosti, gdje se samom takvom promjenom ili proširenjem ispunjavaju kriteriji/pragovi uspostavljeni u ovom aneksu, predmetom su članka 6., paragrafa 1(a) ove Konvencije. Svaka druga promjena ili proširenje aktivnosti predmetom su članka 6., paragrafa 1 (b) ove Konvencije.

Napomene

1/ Nuklearne elektrane i drugi nuklearni reaktori prestaju bivati takvom instalacijom kad se svo nuklearno gorivo i drugi radioaktivno kontaminirani elementi permanentno uklone sa lokacije instalacije.

2/ U svrhu ove Konvencije, "zračna luka" označava zračnu luku koja je sukladna sa definicijom iz Čikaške konvencije iz 1944. godine, kojom se uspostavlja Međunarodna organizacija za civilnu avijaciju (Aneks 14).

3/ U svrhu ove Konvencije, "brza cesta" označava cestu koja je sukladna sa definicijom iz Evropskog sporazuma o glavnim arterijama međunarodnog prometa od 15. studenog 1975. godine.

ANEKS II ARBITRAŽA

1. U slučaju da dođe do spora koji se preda na arbitražu sukladno sa člankom 16., paragraf 2., ove Konvencije, strana ili strane će obavijestiti tajništvo o predmetu arbitraže i naznačiti osobito članove ove Konvencije čije su tumačenje ili primjena u pitanju. Tajništvo će prosljediti primljene informacije svim Potpisnicama ove Konvencije.

2. Arbitražni tribunal se sastoji od tri člana. Prva strana ili strane tužiteljice i druga strana ili strane u sporu imenuju arbitražnog suca, a dva arbitražna suca tako imenovana će zajedničkim dogovorom odrediti trećeg arbitražnog suca, koji će biti predsjednik arbitražnog tribunala. On ne smije biti državljanin nijedne od strana u sporu, niti mjesto njegovog uobičajenog boravišta smije biti na teritoriju ijedne od tih strana, niti on smije biti zaposlen kod njih, niti smije biti da je radio na tom slučaju u bilo kom drugom svojstvu.

3. Ako se predsjednik arbitražnog tribunala ne odredi u roku od dva mjeseca od imenovanja drugog arbitražnog suca, izvršni tajnik Ekonomskog povjerenstva za Europu će, na zahtjev bilo koje od strana u sporu, odrediti predsjednika u daljnjem dvomjesečnom roku.

4. Ako jedna od strana u sporu ne imenuje arbitražnog suca u roku od dva mjeseca od prijema zahtjeva, druga strana može u tom smislu informirati izvršnog tajnika Ekonomskog povjerenstva za Europu, koji će imenovati predsjednika arbitražnog tribunala u roku od daljnjeg dvomjesečnog roka. Po imenovanju, predsjednik arbitražnog tribunala zahtijevat će da strana koja nije imenovala arbitražnog suca to učini u roku od dva mjeseca. Ako ona to ne učini u datom roku, predsjednik će obavijestiti izvršnog tajnika Ekonomskog povjerenstva za Europu, koji će obaviti to imenovanje u daljnjem dvomjesečnom roku.

5. Arbitražni tribunal donosi odluku sukladno sa međunarodnim pravom i odredbama ove Konvencije.

6. Svaki arbitražni tribunal osnovan sukladno sa odredbama predviđenim u ovom aneksu sačinjava svoj vlastiti pravilnik.

7. Odluke arbitražnog tribunala, i o postupku i o suštini, donose se većinom glasova njegovih članova.

8. Tribunal može poduzeti sve potrebne mjere u cilju ustanovljavanja činjenica.

9. Strane u sporu olakšat će rad arbitražnog tribunala a osobito korištenjem svih sredstava koja su im na raspolaganju, one će:

(a) dostaviti tribunalu sve relevantne dokumente, sredstva i informacije;

(b) omogućiti mu, po potrebi, da poziva svjedoke ili vještake i da pribavi njihovo svjedočenje.

10. Strane i arbitražni suci moraju štititi povjerljivost svake informacije koju dobiju u povjerenju tijekom postupanja arbitražnog tribunala.

11. Arbitražni tribunal može, na zahtjev jedne od strana, preporučiti privremene mjere zaštite.

12. Ako se jedna od strana u sporu ne pojavi pred arbitražnim tribunalom ili ne pruži odbranu svog slučaja, druga strana može zahtijevati od tribunala da nastavi postupak i da donese svoju konačnu odluku. Odsustvo jedne strane ili nedavanje odbrane jedne strane svog slučaja ne predstavlja prepreku postupanju.

13. Arbitražni tribunal može saslušati i utvrditi protutužbe koje proizilaze direktno iz predmeta spora.

14. Ako arbitražni tribunal ne odredi drukčije zbog osobitih okolnosti slučaja, izdaci tribunala, uključujući naknade za njegove članove, padaju na teret strana u sporu u jednakom omjeru. Tribunal vodi evidenciju svih svojih izdataka, i dostavlja njihov konačni obračun stranama.

15. Svaka Potpisnica ove Konvencije koja ima interes za pravnu prirodu predmeta spora, a koja bi mogla biti pod utjecajem odluke u datom slučaju, može intervenirati u postupku uz dopuštenje tribunala.

16. Arbitražni tribunal mora donijeti svoju presudu u roku od pet mjeseci od nadnevka svog ustanovljenja, osim ako ne utvrdi da je neophodno da produži vremenski rok na razdoblje koje ne bi trebalo biti duže od pet mjeseci.

17. Presuda arbitražnog tribunala mora biti praćena objašnjenjem razloga. Ona je konačna i obvezujuća za sve strane u sporu. Presudu će arbitražni tribunal prosljediti stranama u sporu i tajništvu. Tajništvo će prosljediti zaprimljene informacije svim Potpisnicama Konvencije.

18. Svaki spor koji može proizaći između strana vezano za tumačenje ili izvršenje presude svaka strana može podnijeti arbitražnom tribunalu koji je donio odluku, ili, ako se do njega ne može doći, drugom tribunalu ustanovljenom u tu svrhu na isti način kao i prvi.

Чланак 3.

Ова Одлука ће бити објављена у "Службеном гласнику БиХ" на хрватскоме, српском и босанском језику и ступа на снагу даном објаве.

Број 01-011-1496-20/08
26. липња 2008. године
Сарајево

Предсједатељ
др. **Haris Silajdžić**, v. r.

На основу члана V. 3. (d) Устава Босне и Херцеговине и сагласности Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине (Одлука ПС БиХ, број 192/08 од 17. јуна 2008. године), Предсједништво Босне и Херцеговине на 40. сједници одржаној 26. јуна 2008. године, донијело је

ОДЛУКУ

О РАТИФИКАЦИЈИ КОНВЕНЦИЈЕ О ПРИСТУПУ ИНФОРМАЦИЈАМА, УЧЕШЋУ ЈАВНОСТИ У ОДЛУЧИВАЊУ И ПРИСТУПУ ПРАВДИ У ПИТАЊИМА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

AARHUS, ДАНСКА, 25. ЈУНИ 1998. ГОДИНЕ

Члан 1.

Ратификује се Конвенција о приступу информацијама, учешћу јавности у одлучивању и приступу правди у питањима животне средине - *Aarhus, Данска, 25. јуна 1998. године.*

Члан 2.

Текст Конвенције у преводу гласи:

**КОНВЕНЦИЈА О ПРИСТУПУ
ИНФОРМАЦИЈАМА, УЧЕШЋУ ЈАВНОСТИ У
ОДЛУЧИВАЊУ И ПРИСТУПУ ПРАВДИ У
ПИТАЊИМА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ/ОКОЛИНЕ**

У Aarhusu, Данска
25. јуна 1998.

Потписнице ове Конвенције,

Присјећајући се принципа 1. Штокхолмске декларације о животnoj средини/околини људи,

Такође се присјећајући принципа 10. Декларације из Рија о животnoj средини/околини и развоју,

Даље се присјећајући резолуције Генералне скупштине 37/7 од 28. октобра 1982. о Свјетској повељи за природу, као и резолуције 45/94 од 14. децембра 1990. о потреби осигурања здраве животне средине/околине за добробит појединаца,

Подсјећајући се Европске повеље о околини и здрављу усвојене на Првој европској конференцији о околини и здрављу Свјетске здравствене организације, одржаној у Франкфурту на Мајни, Њемачка, 8. децембра 1989,

Афирмишући потребу за заштитом, очувањем и унапређењем стања околине и осигурањем одрживог и здравог развоја животне средине,

Спознајући да је адекватна заштита околине од основне важности по људску добробит и уживање основних људских права, укључујући и само право на живот,

Спознајући такође да свака особа има право да живи у околини адекватној за своје здравље и добробит, те дужност, и појединачну и у вези с другима, да штити и унапређује животну средину у корист садашњих и будућих генерација,

Сматрајући да, ако желе остваривати ово право и поштовати ову дужност, грађани морају имати приступа информацијама, имати право на учешће у одлучивању и имати приступа правди по питањима околине, те потврђујући у том смислу да грађанима може требати помоћ у циљу остваривања својих права,

Спознајући да се, у пољу животне средине, бољим приступом информацијама и учешћем јавности у одлучивању побољшавају квалитет и спроведбу одлука, доприноси свијести

јавности о питањима животне средине, даје јавности могућност изражавања својих забринутости и омогућава јавним органима власти да такве забринутости узму у обзир,

С намјером у том смислу унапређивања одговорности и транспарентности у одлучивању и јачању подршке јавности одлукама по питању околине,

Спознајући пожељност транспарентности на свим нивоима владе и позивајући законодавна тијела на спроведбу принципа ове Конвенције у свом поступању,

Такође спознајући да јавност треба бити свјесна процедура за учешће у одлучивању по питању околине, имати им слободан приступ и знати како их користити,

Спознајући даље важност односних улога које појединачни грађани, невладине организације и приватни сектор могу одиграти у заштити околине,

У жељи да промовишу образовање у пољу околине у циљу даљњег разумијевања околине и одрживог развоја, те да подстакну свијест шире јавности и њено учешће у доношењу одлука које се односе на околину и одрживи развој,

Наглашавајући, у овом контексту, важност употребе медија и електронских и других будућих облика комуникације,

Спознајући важност потпуне интеграције околних разматрања у одлучивању владе и сходно томе потребу за тим да јавни органи власти располажу тачним, свеобухватним и ажурираним информацијама о околини,

Потврђујући да јавни органи власти сматрају да су информације о околини у интересу јавности,

Уз забринутост да би дјелотворни правосудни механизми требали бити приступачни јавности, укључујући организације, тако да буду заштићени легитимни интереси и да се спроводи закон,

Наглашавајући важност да се потрошачима достављају адекватне информације о производима да би им се омогућило свјесно чињење избора кад је у питању околина,

Спознајући забринутост јавности због намјерног пуштања генетски модификованих организама у околини и потребу за већом транспарентношћу и већим учешћем јавности у одлучивању у том пољу,

Уз увјерење да ће се спровођењем ове Конвенције допринијети јачању демократије у региону Економске комисије за Европу Уједињених нација (ЕСЕ),

Свјесне улоге коју у том смислу има original и подсјећајући се, између осталог, на Смјернице ЕСЕ за приступ околишним информацијама и учешћу јавности у одлучивању по питању околине, одобренима у Министарској декларацији усвојеној на Трећој министарској конференцији "Животна средина/околина за Европу" у Софији, Бугарска, 25. октобра 1995.,

Имајући на уму релевантне одредбе у Конвенцији о процјени утицаја на околину у прекограничном контексту, заснованој у Espoo, Финска, 25. фебруара 1991., и у Конвенцији о прекограничним ефектима индустријских незгода и Конвенцији о заштити и коришћењу прекограничних водотокова и међународних језера, објема заснованима у Хелсинкију 17. марта 1992., те другим регионалним конвенцијама,

Свјесне да ће се усвајањем ове Конвенције допринијети даљњем јачању процеса "Животна средина за Европу" и резултата Четврте министарске конференције у Aarhus, Данска, из јуна 1998.,

Споразумјеле су се о следећем:

Члан 1.

ЦИЉ

У циљу доприношења у заштити права сваког лица садашње и будућих генерација на живот у околини адекватној његовом здрављу и добробити, свака Потписница гарантује права приступа информацијама, учешћа јавности у одлучивању и приступа правди по питању околине у складу с одредбама ове Конвенције.

Члан 2.

ДЕФИНИЦИЈЕ

У сврху ове Конвенције,

1. "Потписница" означава, осим ако текст не назначава друго, Уговорну страну ове Конвенције;

2. "Јавни орган власти" означава:

(а) владу на националном, регионалном и другим нивоима;

(б) физичка или правна лица која обављају функције јавне управе по националном праву, укључујући посебне дужности, активност или услуге у односу на околину;

(с) сва друга физичка или правна лица која имају јавне надлежности или функције, или пружају јавне услуге, у односу на околину, под контролом тијела или особе које спадају у оквир потпараграфа (а) или (б) из горњег текста;

(д) институције било које организације за регионалну економску интеграцију наведене у члану 19., која је Потписница ове Конвенције.

Ова дефиниција не укључује тијела или институције које поступају у правосудном или законодавном својству;

3. "Околишке информације" укључују све информације у писаном, визуелном, вербалном, електронском или другом материјалном облику о:

(а) стању елемената околине, попут ваздуха и атмосфере, воде, тла, земљишта, пејсажа и природних локација, биолошког диверзитета и његових компоненти, укључујући генетски модификоване организме и интеракцију између тих елемената;

(б) факторима попут супстанци, енергије, буке и радијације, те активности и мјера, укључујући административне мјере, споразуме животне средине, политике, легислативу, планове и програме, који се односе или ће се вјероватно односити на

елементе околине у оквиру потпараграфа (а) у горњем тексту, рентабилности и других економских анализа и претпоставки које се користе у одлучивању по питању околине;

(с) стању људског здравља и сигурности, условима људског живљења, културним локацијама и грађевинским структурама, онолико колико су оне под утицајем или могу бити под утицајем стања елемената околине, те путем тих елемената, под утицајем фактора, активности или мјера из потпараграфа (б) у горњем тексту;

4. "јавни" означава једно или више физичких и правних лица, те у складу с националном легислативом или праксом, њихових удружења, организација или група;

5. "јавност које се предмет тиче" означава јавност која је под утицајем или ће вјероватно бити под утицајем, или има интереса у одлучивању по питању околине; у сврху ове дефиниције, невладине организације које промовишу заштиту околине и испуњавање евентуалних захтјева по националном закону сматраће се да имају интерес.

Члан 3.

ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

1. Свака Потписница предузима неопходне легислативне, регулаторне и друге мјере, укључујући мјере за постизање компатибилности између одредби за имплементацију информација, јавног учешћа и приступа правди из ове Конвенције, као и за прописно спровођење мјера, установљавање и одржавање јасног, транспарентног и досљедног оквира за спроведбу одредби ове Конвенције.

2. Свака Потписница се труди осигурати да званичници и органи власти помажу и пружају смјернице јавности у тражењу приступа информацијама, у олакшавању учешћа у одлучивању и у тражењу приступа правди по питањима која су у вези са околином.

3. Свака Потписница промовише образовање и свијест о околини код јавности, посебно по питању остваривања приступа информацијама, учешћа у одлучивању и остваривања приступа правди по питањима у вези са околином.

4. Свака Потписница пружа одговарајуће признање и потпору удружењима, организацијама или групама које промовишу заштиту околине и осигурава да њен национални правни систем буде досљедан овој обавези.

5. Одредбе ове Конвенције неће угрожавати право Потписница на одржавање или увођење мјера којима се осигурава шири приступ информисању, ширем учешћу јавности у одлучивању и ширем приступу правди по питањима у вези са околином него што се захтијева у складу с овом Конвенцијом.

6. Овом Конвенцијом се неће захтијевати дерогација никаквих постојећих права приступа информацијама, учешћа јавности у одлучивању и приступа правди по питањима која су у вези са околином.

7. Свака потписница промовише примјену принципа ове Конвенције у међународним процесима одлучивања по питању околине, те у оквиру међународних организација по питањима која су у вези са околином.

8. Свака Потписница осигурава да лица која остварују своја права у складу с одредбама ове Конвенције неће бити кажњавана, прогањана или малтретирана на било који начин због свог ангажмана. Ова одредба нема утицаја на овлашћења националних судова у смислу одређивања разумних трошкова судских поступака.

9. У оквиру релевантних одредби ове Конвенције, јавност има приступ информацијама, има могућност учешћа у одлучивању и има приступ правди по питањима у вези са

околином без дискриминације по питању држављанства, националности и домицила, те у случају правног лица, без дискриминације у вези тога гдје има регистровано сједиште или дјелотворан центар својих активности.

Члан 4.

ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА У ВЕЗИ СА ЖИВОТНОМ СРЕДИНОМ/ОКОЛИНОМ

1. Свака Потписница осигурава да, у складу с наредним параграфима овог члана, јавни органи власти, као одговор на захтјев за информисањем у вези са околином, начине те информације расположивим јавности, у оквиру националне легислативе, укључујући, тамо гдје се то захтијева и у складу с подпараграфом (b) у доњем тексту, копије важеће документације која садржи или се састоји од таквих информација:

(a) без потребе да се исказује интерес;

(b) у захтијеваном облику осим:

(I) ако није разумно да јавни орган власти доставља те информације у другом облику, у ком случају ће се дати разлози за њихово достављање у том облику; или

(II) ако су те информације већ расположиве јавности у другом облику.

2. Информације које су у вези са околином из параграфа 1. у горњем тексту стављаће се на располагање што је прије могуће, а најкасније мјесец дана након доставе захтјева, осим ако обимност и комплексност информација не оправдава продужење овог рока на два мјесеца након доставе захтјева. Тражилац информација обавјештава се о том продужењу као и о разлозима којима се оно правда.

3. Захтјев за информацијама које су у вези са околином може се одбити:

(a) ако јавни орган власти којем је захтјев упућен не држи информације у вези са околином које су тражене;

(b) ако је захтјев очигледно неразуман или формулисан на претјерано генералан начин; или

(c) ако се захтјев тиче материјала који је у току припреме или се тиче интерних саопштења јавних органа власти гдје се такво изузеће предвиђа националним правом или уобичајеном праксом, узимајући у обзир интерес јавности који се опслужује приказом информација.

4. Захтјев за информацијама које су у вези са околином може се одбити ако би се њиховим приказом неповољно утицало на:

(a) повјерљивост поступка јавних органа власти, гдје се таква повјерљивост предвиђа по националном праву;

(b) међународне односе, националну одбрану или јавну безбједност;

(c) ток правде, могућност неке особе да добије правично суђење, или могућност јавног органа да обави увиђај кривичне или дисциплинске природе;

(d) повјерљивост комерцијалних и индустријских информација, гдје се таква повјерљивост штити законом у циљу заштите легитимног економског интереса. У том оквиру, информације о емисијама које су релевантне за заштиту околине се приказују;

(e) права интелектуалне својине;

(f) повјерљивост личних података и/или досјеа везаних за неко физичко лице гдје то физичко лице није дало пристанак на приказивање информација јавности, гдје се таква повјерљивост предвиђа по националном праву;

(g) интересе трећег лица које је доставило тражене информације, а да то лице није или се не може ставити под правну обавезу да то уради, и тамо гдје то лице није дало пристанак на приказивање материјала; или

(h) околину на коју се информације односе, попут локација за гајење ријетких врста.

Претходно наведени основи за одбијање се тумаче на рестриктиван начин, узимајући у обзир интерес јавности који се опслужује приказивањем информација и узимајући у обзир то да ли се тражене информације односе на емисије у животnoj средини.

5. Тамо гдје јавни органи власти не држе тражене информације које су у вези са околином, тај јавни орган власти чим је прије могуће обавјештава тражиоца којем јавном органу власти он сматра да би се овај могао обратити за тражене информације, или просљеђује захтјев том органу и у складу с тим обавјештава тражиоца.

6. Свака Потписница осигурава, ако се информације изузете од приказивања у складу с параграфом 3 (c) и 4 из горњег текста могу издвојити без обзира на повјерљивост изузетих информација, да јавни орган власти стави на располагање остатак информација које су у вези са околином које се могу захтијевати.

7. Одбијеница захтјева се мора доставити у писаној форми ако је захтјев био у писаној форми или ако тражилац то захтијева. Одбијеницом ће се исказати разлози за одбијање и дати информације о приступу процедури ревизије предвиђеној у складу са чланом 9. Одбијеница ће се начинити што је прије могуће а најкасније у року од мјесец дана, осим ако обимност и комплексност информација не оправдава продужење овог рока на два мјесеца након доставе захтјева. Тражилац информација обавјештава се о том продужењу као и о разлозима којима се оно правда.

8. Свака Потписница може дозволити својим јавним органима власти да наплате накнаду за доставу информација, али та накнада не смије премашивати разуман износ. Јавни органи власти који имају намјеру наплаћивања такве накнаде за доставу информација морају ставити тражиоцу на располагање цијеник накнада које се могу наплатити, који ће указивати на околности под којима се оне могу наплатити или се од њиховог плаћања ослободити и када достава информација зависи о авансном плаћању такве накнаде.

Члан 5.

ПРИКУПЉАЊЕ И ДИСТРИБУЦИЈА ИНФОРМАЦИЈА У ВЕЗИ СА ЖИВОТНОМ СРЕДИНОМ/ОКОЛИНОМ

1. Свака Потписница осигурава сљедеће:

(a) да јавни органи власти посједују и ажурирају информације у вези са животном средином/околином које су релевантне по њихове функције;

(b) установљивање обавезних система тако да постоји адекватан проток информација према јавним органима власти о предложеним и постојећим активностима које могу имати значајног утицаја на околину;

(c) у случају евентуалне директне пријетње људском здрављу или околини, било да је она узрокована људском дјелатношћу или природним узроцима, све информације које би могле омогућити јавности да подузме мјере на спречавању или ублажавању штете која произилази из те пријетње, а које држе јавни органи власти се одмах и без одлагања дистрибуирају припадницима јавности који могу бити угрожени.

2. Свака Потписница осигурава да, у оквиру националне легислативе, начин на који јавни органи стављају информације у

вези са околином на располагање јавности буде транспарентан и да те информације буду ефикасно доступне, између осталог, путем:

(а) пружања достатних информација јавности о врсти и обиму информација у вези са околином које држе јавни органи власти, те основним условима и роковима под којима се те информације чине расположивима и приступачнима, те процес којим се оне могу остварити;

(б) установљења и одржавања практичних аранжмана, попут:

(i) јавно приступачних листа, регистара и досјеа;

(ii) захтијевања од званичника да подрже јавност у остваривању приступа информацијама у склопу ове Конвенције, те

(iii) утврђивања тачака контакта; те

(с) пружања приступа информацијама у вези са околином садржаним у листама, регистрима или досјеима назначеним у потпараграфу (б) (i) бесплатно,

3. Свака Потписница осигурава да информације везане за околину буду прогресивно расположиве у електронским базама података којима јавност може лако приступити путем мрежа јавних телекомуникација. Информације приступачне у том облику требале би укључивати:

(а) извјештаје о стању околине, како је наведено у параграфу 4. у доњем тексту;

(б) текстове легислативе о околини или текстове који се на њега односе;

(с) по могућности, политике, планове и програме који се односе или вежу за околину, те споразуме о околини; те

(д) остале информације, до мјере до које би расположивост таквих информација у том облику олакшале примјену националног закона којим се спроводи ова Конвенција,

Под условом да су такве информације лако расположиве у електронском облику.

4. Свака Потписница у редовним интервалима који не прелазе три до четири године објављује и дистрибуира национални извјештај о стању животне средине/околине, укључујући информације о квалитету околине и информације о притисцима на околину.

5. Свака Потписница подузеће мјере у оквиру своје легислативе у сврху дистрибуисања, између осталог:

(а) легислативних и докумената политике, попут докумената о стратегијама, политикама, програмима и акционим плановима у вези са околином, те извјештаја о напредовању и њиховој спроведби, припреманих на различитим нивоима власти;

(б) међународних споразума, конвенција и уговора о питањима у вези са околином; те

(с) других значајних међународних докумената о питањима животне средине, зависно од случаја.

6. Свака Потписница подстицаће оператере чије активности имају значајног утицаја на околину да информису јавност на редовној основи и утицају на околину својих дјелатности и производа, у складу с потребама, у оквиру добровољних програма еко-етикетирања и еко-ревизије или другим средствима.

7. Свака Потписница:

(а) објављује чињенице и анализе чињеница које сматра релевантним и важним у обликовању значајних приједлога за политику животне средине/околине;

(б) објављује или на други начин чини приступним расположиви појашњавајући материјал о свом односу с јавношћу по питањима која су обухваћена овом Конвенцијом; те

(с) у адекватној форми доставља информације о раду јавних функција на обављању јавних услуга које се односе на околину од стране свих нивоа власти.

8. Свака Потписница развија механизме у циљу осигурања да се јавности доставе довољне информације о производу на начин којим се потрошачима омогућава да доносе свјестан околински избор.

9. Свака Потписница предузима кораке у циљу прогресивног установљења, уз узимање у обзир међународних процеса по потреби, кохерентног система на националном нивоу за пописивање или регистровање загађивача на структурираној, компјутеризованој и јавно приступачној бази података која се прикупља путем стандардизованог извјештавања. Такав систем може укључивати улаз, испуштање и пренос одређеног распона супстанци и производа, укључујући воду, енергију и коришћење ресурса, са одређене лепезе активности на медије који извјештавају по питању животне средине и на локације за теренски и вантеренски третман и одлагање.

10. Ничим у овом члану се не могу ограничити права Потписница да одбију приказати одређене околинске информације у складу с чланом 4., параграфима 3. и 4.

Члан 6.

УЧЕШЋЕ ЈАВНОСТИ У ОДЛУЧИВАЊУ О КОНКРЕТНИМ АКТИВНОСТИМА

1. Свака Потписница:

(а) примјењује одредбе овог члана у односу на одлуке о томе да ли дозволити предложене активности наведене у анексу I;

(б) у складу са својим националним законом, такође примјењује одредбе овог члана на одлуке о предложеним активностима које нису наведене у анексу I., а које могу имати значајног утицаја на животну средину. У том циљу, Потписнице одређују да ли је таква предложена активности подложна примјени ових одредаба; те

(с) може одлучити, зависно од случаја, ако је тако предвиђено по националном праву, да не примјењује одредбе овог члана на предложене активности које служе у сврху националне одбране, ако та Потписница сматра да би таква примјена имала неповољног утицаја на те сврхе.

2. Заинтересована јавност се мора обавијестити, било путем јавног обавјештења или појединачно, зависно од потреба, у раној фази поступка одлучивања по питањима животне средине, те на адекватан, благовремен и дјелотворан начин, између осталог, о:

(а) предложеној активности и примјени о којој ће се доносити одлука;

(б) природи могућих одлука или нацрта одлука;

(с) јавном органу власти надлежном за доношење одлуке;

(д) предвиђеној процедури, која укључује, када и како се те информације могу обезбиједити:

(i) почетак процедуре;

(ii) могућности за учешће јавности;

(iii) вријеме и мјесто евентуално предвиђене јавне расправе;

(iv) назнаку јавног органа власти од ког се релевантне информације могу добити и гдје се релевантне информације држе у циљу тога да их јавност може погледати;

(v) назнаку релевантног јавног органа власти или било ког другог службеног органа којем се могу доставити коментари или питања, те временски распоред за достављање коментара и питања; те

(vi) назнаку о томе које су информације о околини релевантне за предложену активност расположиве; те

(е) чињеници да је та активност подложна националној или прекограничној процедури за процјену утицаја на околину.

3. Процедуре за учешће јавности укључују разумне временске рокове за различите фазе, чиме се омогућава довољно времена за информисање јавности у складу с параграфом 2. из горњег текста и за припремање јавности на дјелотворно учешће током одлучивања по питањима околине.

4. Свака Потписница омогућава учешће јавности у раној фази, када су све опције отворене и може доћи до дјелотворног учешћа јавности.

5. Свака Потписница би требала, по потреби, подстицати могуће кандидате да утврде заинтересовану јавност, да улазе у дискусију, и да пружају информације у вези са циљевима своје пријаве прије него што се пријаве за добијање дозволе.

6. Свака Потписница захтијева од надлежних јавних органа власти да дају заинтересованој јавности приступ у циљу прегледа, на захтјев гдје се тако тражи по националном праву, бесплатно и чим је прије могуће, свих информација релевантних за одлучивање из овог члана које су расположиве у вријеме поступка учешћа јавности, без обзира на право Потписница да одбију приказати одређене информације у складу с чланом 4., параграфи 3. и 4. Релевантне информације укључују најмање, а без обзира на одредбе члана 4.:

(а) опис локације и физичких и техничких карактеристика предложене активности, укључујући процјену очекиваних резидуа и емисија;

(б) опис значајних ефеката предложене активности на околину;

(с) опис мјера предвиђених у циљу спречавања и/или смањења ефеката, укључујући емисије;

(д) нетехнички сиже горе наведенога;

(е) основне црте главних алтернатива које је проучавао кандидат; те

(ф) у складу с националним правом, основне извјештаје и савјете дате јавном органу власти у вријеме кад ће се информисати заинтересована јавност у складу с параграфом 2. из горњег текста.

7. Процедуре за учешће јавности омогућиће се јавности да доставља у писаној форми, по потреби, на јавној расправи или пропитивању код кандидата, све евентуалне коментаре, информације, анализе и мишљења за која она сматра да су релевантна по предложену активност.

8. Свака Потписница осигурава да се одлуком у дужни обзир узима и исход учешћа јавности.

9. Свака Потписница осигурава да се, у случају да одлуку донесе јавни орган власти, јавност промисно информише о одлуци у складу с одговарајућим процедурама. Свака Потписница пружа јавности на располагање текст одлуке заједно с разлозима и разматрањима на којима је одлука заснована.

10. Свака Потписница осигурава да се, када јавни орган власти поново разматра или ажурира оперативне услове за неку активност из параграфа 1., одредбе параграфа 2. до 9. овог члана примјењују *mutatis mutandis*, те тамо гдје то одговара.

11. Свака Потписница, у оквиру свог националног закона, до могуће и одговарајуће мјере, примјењује одредбе овог члана на одлуке о томе да ли дозволити намјерно испуштање генетски модификованих организама у околину.

Члан 7.

УЧЕШЋЕ ЈАВНОСТИ У ВЕЗИ СА ПЛАНОВИМА, ПРОГРАМИМА И ПОЛИТИКАМА КОЈИ СЕ ОДНОСЕ НА ОКОЛИНУ

Свака Потписница сачињава одговарајуће практичне и/или друге одредбе за учешће јавности током припрема планова и програма који се односе на околину, у транспарентном и правичном оквиру, пошто је доставила неопходне информације јавности. У том оквиру се примјењује члан 6., параграфи 3., 4. и 8. Јавност која евентуално учествује утврдиће релевантни јавни орган власти, узимајући у обзир циљеве ове Конвенције. У мјери у којој је то прикладно, свака Потписница покушава обезбједити могућности за учешће јавности у припреми политика које се односе на околину.

Члан 8.

УЧЕШЋЕ ЈАВНОСТИ ТОКОМ ПРИПРЕМЕ ИЗВРШНИХ УРЕДБИ И/ИЛИ ОПШТИХ ПРИМЈЕЊИВИХ ПРАВНО ОБАВЕЗУЈУЋИХ НОРМАТИВНИХ ИНСТРУМЕНАТА

Свака Потписница се труди промовисати дјелотворно учешће јавности у одговарајућој фази, и док су опције још увијек отворене, током припреме од стране јавних органа власти извршних уредби и других опште примјењивих правно обавезујућих правила која могу имати значајног утицаја на околину. У том циљу треба подузети наредне кораке:

(а) треба утврдити временске рокове довољне за дјелотворно учешће;

(б) треба објавити или на други начин пружити на располагање јавности нацрт правила;

(с) јавности треба дати могућност да достави коментаре, директно или путем представничких консултативних тијела.

Резултати учешћа јавности се узимају у обзир колико је год то могуће.

Члан 9.

ПРИСТУП ПРАВДИ

1. Свака Потписница, у оквиру свог националног права, осигурава да свако лице које сматра да је његов захтјев за доставу информација у складу с чланом 4. игнорисан, неосновано одбијен, у цјелини или дјелимично, на њега дат неадекватан одговор, или иначе није обрађен у складу с одредбама тог члана, има приступа поступку ревизије пред судом или другим независним и непристрасним тијелом установљеним по закону.

У околностима гдје Потписница осигурава такву ревизију путем суда, она осигурава да то лице такође има приступа експедитивном поступку установљеном по закону, а који је бесплатан или јефтин, за поновно разматрање од стране јавног органа власти или за ревизију од стране независног и непристрасног тијела осим суда.

Коначне одлуке у склопу овог параграфа 1. су обавезујуће по јавни орган власти који чува информације. Разлози се износе писаним путем, барем тамо гдје се приступ информацијама одбија у складу с овим параграфом.

2. Свака Потписница, у оквиру свог националног права, осигурава да заинтересовани припадници јавности који

(а) имају довољног интереса, или, алтернативно,

(b) тврде да је дошло до угрожавања права, тамо гдје се по закону о управном поступку од Потписнице то тражи као предуслов,

Имају приступа процедури ревизије пред судом и/или другим независним и непристрасним тијелом установљеним законом, у циљу добијања материјалне и процедуралне законитости било које одлуке, чињења или пропуста подложног одредбама члана 6., те када је тако предвиђено по националном закону и без обзира на параграф 3. у доњем тексту, другим релевантним одредбама ове Конвенције.

Оно што представља довољан интерес и угрожавања права утврђује се у складу са захтјевима националног права и у складу са циљевима давања заинтересованој јавности широког приступа правди у оквиру обима ове Конвенције. У том циљу, интерес свих невладиних организација које испуњавају захтјеве из члана 2. параграф 5. сматра се довољним у сврху потпараграфа (a) у горњем тексту. За те организације се такође сматра да имају права која се могу угрозити у сврху потпараграфа (b) у горњем тексту.

Одредбама овог параграфа 2. не искључује се могућност прелиминарне процедуре ревизије пред управним органом власти, и не угрожава се захтјев испрљивања процедура управне ревизије прије приступања процедурама судске ревизије, тамо гдје такав захтјев постоји по националном закону.

3. Поред и без обзира на процедуре ревизије из параграфа 1. и 2. у горњем тексту, свака Потписница осигурава да, тамо гдје припадници јавности испуњавају критеријуме евентуално постављене по њеном националном праву, они имају приступа управним или судским процедурама за добијање чињења и пропуста приватних лица и јавних органа власти који се противе одредбама њеног националног права које се односи на околину.

4. Поред и без обзира на параграф 1. у горњем тексту, поступцима из параграфа 1., 2. и 3. из горњег текста осигуравају се адекватни и дјелотворни правни лијекови, укључујући и привремене мјере по потреби, и морају бити правичне, праведне, благовремене и не смију се ограничавати висином накнада. Одлуке у склопу овог члана доносиће се или биљежити у писаној форми. Одлуке судова, те кадје год то могуће, и других тијела морају бити приступачне јавности.

5. У циљу унапређивања дјелотворности одредаба овог плана, свака Потписница осигурава доставу јавности информација о приступу процедурама управне и судске ревизије, и разматра могућност установљења одговарајућих механизма помоћи у циљу уклањања или смањивања финансијских и других препрека приступу правди.

Члан 10.

СКУПШТИНА ПОТПИСНИЦА

1. Прва Скупштина Потписница заказаће се најкасније годину дана након датума ступања на снагу ове Конвенције. Након тога, редовна скупштина Потписница одржаваће се барем једном у двије године, осим ако Потписнице не одлуче другачије, или на писани захтјев неке од Потписница, под условом да у року од шест мјесеци након што Извршни секретар Економске комисије за Европу проследи тај захтјев свим Потписницама тај захтјев добије подршку од барем једне трећине Потписница.

2. На својим скупштинама, Потписнице ће под сталним надзирањем држати имплементацију ове Конвенције на основу редовног извјештавања од стране Потписница, и с наредним на уму, оне ће:

(a) разматрати политике и правне и методолошке приступе за приступ информацијама, учешће јавности у одлучивању, те приступ правди по питању предмета о животној средини, у смислу њиховог даљњег унапређивања;

(b) размјењивати информације у вези са искуством стеченим у закључивању и спровођењу билатералних и мултилатералних споразума и других споразума релевантних по циљеве ове Конвенције, а чије су Потписнице једна или више Потписница;

(c) тражити, по потреби, услуге релевантних тијела ЕЦЕ и других надлежних међународних тијела и посебних комитета по свим аспектима који се односе на постизање циљева ове Конвенције;

(d) установити евентуална подтијела ако би то по њиховом мишљењу било потребно;

(e) припремати, по потреби, протоколе на ову Конвенцију;

(f) разматрати и усвајати приједлоге амандмана на ову Конвенцију у складу с одредбама члана 14.;

(g) разматрати и подузимати додатне радње које могу бити потребне за постизање циљева ове Конвенције;

(h) на својој првој скупштини, разматрати и концензусом усвојити пословник за своје састанке и састанке подтијела;

(i) на својој првој скупштини, разматрати своје искуство у имплементацији одредаба члана 5., параграфа 9., те размотрити који су кораци неопходни у циљу даљњег развијања система из тог параграфа, узимајући у обзир међународне процесе и догађања, укључујући разраду одговарајућег инструмента у вези са испуштањем загађења и преноса регистара или пописа који би могли бити анексом ове Конвенције.

3. На скупштини Потписница се може по потреби разматрати установљење финансијских аранжмана на бази концензуса.

4. Уједињене нације, њихове специјализоване агенције и Међународна агенција за атомску енергију, као и свака државна или регионална организација за економску интеграцију која по члану 17. има право потписати ову Конвенцију али која није званична Потписница ове Конвенције, те свака међувладина организација квалификована у областима на које се ова Конвенција односи, имаће право учешћа као посматрачи на скупштинама Потписница.

5. Свака невладина организација, квалификована у областима на које се ова Конвенција односи, а која је обавијестила извршног секретара Економске комисије за Европу о својој жељи да буде заступљена на скупштини Потписница, имаће право учешћа као посматрач, осим ако се томе не успротиви најмање једна трећина од присутних Потписница.

6. У сврху параграфа 4. и 5. из горњег текста, у правилнику из параграфа 2 (h) из горњег текста обезбиједиће се практични аранжмани за процедуру пријема и други релевантни услови.

Члан 11.

ПРАВО ГЛАСА

1. Осим случајева предвиђених у параграфу 2. у доњем тексту, свака Потписница ове Конвенције има право на један глас.

2. Регионалне организације за економску интеграцију, у предметима у оквиру своје надлежности, вршиће своја права гласа уз број гласова једнак броју својих држава-чланица које су Потписнице ове Конвенције. Такве организације неће вршити своје право гласа ако њихове државе-чланице врше своје, и обрнуто.

Члан 12.

СЕКРЕТАРИЈАТ

Извршни секретар Економске комисије за Европу врши сљедеће функције секретаријата:

(а) заказивање скупштина и припрема скупштина Потписница,

(б) просљеђивање Потписницама извјештаја и других информација примљених у складу с одредбама ове Конвенције; те

(с) остале такве функције које могу утврдити Потписнице.

Члан 13.

АНЕКСИ

Анекси на ову Конвенцију представљају њен саставни дио.

Члан 14.

ИЗМЈЕНЕ И ДОПУНЕ НА КОНВЕНЦИЈУ

1. Свака Потписница може предложити измјене и допуне на ову Конвенцију.

2. Текст сваке предложене измјене и допуне на ову Конвенцију доставиће се писаним путем извршном секретару Економске комисије за Европу, који ће их прослиједити свим Потписницама најкасније деведесет дана прије скупштине Потписница на којој је она предложена за усвајање.

3. Потписнице ће начинити сваки напор да постигну споразум о свакој предложеној измјени и допуни на ову Конвенцију концензусом. Ако се исцрпе сви напори ка концензусу, а не постигне се споразум, измјене и допуне у крајњем случају усвојиће тро-четвртинска већина гласова присутних Потписница које гласају на скупштини.

4. Измјене и допуне на ову Конвенцију које се усвоје у складу с параграфом 3. у горњем тексту депозитар ће прослиједити свим Потписницама на ратификацију, одобравање или прихватање. Измјене и допуне на ову Конвенцију, осим оних на анекс, ступиће на снагу за Потписнице које их ратификују, одобре или прихвате деведесетог дана након пријема код депозитара обавјештења о њиховој ратификацији, одобрењу или прихватању од стране најмање три четвртине тих Потписница. Након тога ће оне ступати на снагу за сваку другу Потписницу деведесетог дана након што та Потписница депонује свој инструмент ратификације, одобрења или прихватања измјена и допуна.

5. Свака Потписница која није у могућности одобрити измјену и допуну на анекс ове Конвенције у том смислу обавијестиће депозитара у писаној форми у року од дванаест мјесеци од датума саопштења усвајања. Депозитар ће без одлагања обавијестити све Потписнице о пријему таквог обавјештења. Потписница може у свако доба замијенити прихватање за своје претходно обавјештење, и након депоновања инструмента прихватања код депозитара, измјене и допуне на тај анекс ступиће на снагу за ту Потписницу.

6. По истеку дванаест мјесеци од датума њеног просљеђивања од стране депозитара како је предвиђено у параграфу 4. у горњем тексту, измјена и допуна ступиће на снагу за оне Потписнице које нису доставиле обавјештење депозитару у складу с одредбама параграфа 5. у горњем тексту, под условом да је највише једна трећина Потписница доставила такво обавјештење.

7. У сврху овог члана, "присутне Потписнице с правом гласа" означава Потписнице које су присутне и дају потврдан или одричан глас.

Члан 15.

РАЗМАТРАЊЕ УСКЛАЂЕНОСТИ

На скупштини Потписница ће се утврдити, на основу концензуса, опциони аранжмани неконфронтативне, несудске и консултативне природе, за разматрање усклађености с одредбама ове Конвенције. Тим аранжманима омогућиће се одговарајући ангажман јавности, а оне могу укључивати и опцију разматрања саопштења од стране припадника јавности по питањима у вези са овом Конвенцијом.

Члан 16.

РЈЕШАВАЊЕ СПОРОВА

1. Ако дође до спора између двије или више Потписница око тумачења или примјене ове Конвенције, оне ће потражити рјешење договором или неким другим средством за рјешавање спорова прихватљивим странама у спору.

2. Код потписивања, ратификовања, прихватања, одобравања или приступања овој Конвенцији, или у било које вријеме након тога, Потписница може изјавити писаним путем депозитару да у смислу спора који није ријешен у складу с параграфом 1. у горњем тексту, она прихвата један или оба наредна средства за рјешавање спора која су обавезна у односу на сваку Потписницу која прихвати исту обавезу:

(а) подношење спора Међународном суду правде;

(б) арбитража у складу с процедуром успостављеном у Анексу II.

3. Ако су стране у спору прихватиле оба средства за рјешавање спора из параграфа 2. у горњем тексту, спор се може поднијети само Међународном суду правде, осим ако се стране не договоре другачије.

Члан 17.

ПОТПИСИВАЊЕ

Ова Конвенција биће отворена за потписивање у Aarhusu (Данска) 25. јуна 1998. године, а након тога у сједишту Уједињених нација у New Yorku, до 21. децембра 1998., од стране држава-чланица Економске комисије за Европу, као и држава које имају консултативни статус код Економске комисије за Европу у складу с параграфима 8. и 11. Резолуције Економско-социјалног савјета 36(IV) од 28. марта 1947., и од стране организација за регионалну економску интеграцију које оснују суверене државе-чланице Економске комисије за Европу, на које су њихове државе-чланице пренијеле надлежност у вези са предметима који се регулишу овом Конвенцијом, укључујући надлежност за ступање у споразуме у односу на те предмете.

Члан 18.

ДЕПОЗИТАР

Генерални секретар Уједињених нација поступа као депозитар ове Конвенције.

Члан 19.

РАТИФИКАЦИЈА, ПРИХВАТАЊЕ, ОДОБРАВАЊЕ И ПРИСТУПАЊЕ

1. Ова Конвенција подложна је ратификацији, прихватању или одобравању од држава-потписница и организација за регионалну економску интеграцију.

2. Ова Конвенција биће отворена за приступање од 22. децембра 1998. године од стране Држава и организација за регионалну економску сарадњу из члана 17.

3. Свака друга држава, која није споменута у параграфу 2. у горњем тексту, а која је чланица Уједињених нација, може приступити Конвенцији по одобрењу Скупштине Потписница.

4. Свака организација из члана 17. која постане Потписница ове Конвенције, а да ниједна од њених држава чланица нису Потписнице, биће обавезана свим обавезама у склопу ове Конвенције. Ако су једна или више држава чланица такве једне организације Потписнице ове Конвенције, организација и њене државе чланице одлучиће о својим односним надлежностима за обављање својих обавеза у склопу ове Конвенције. У таквом случају, организација и државе чланице неће моћи истовремено вршити своја права у склопу ове Конвенције.

5. У својим инструментима ратификације, прихватања, одобравања или приступања, организације за регионалну економску интеграцију из члана 17. изјавиће омјер своје надлежности у односу на предмете који се регулишу овом Конвенцијом. Те организације ће такође информисати депозитара о свакој материјалној промјени омјера своје надлежности.

Члан 20.

СТУПАЊЕ НА СНАГУ

1. Ова Конвенција ступа на снагу деведесетог дана након датума депоновања шеснаестог инструмента ратификације, прихватања, одобравања или приступања.

2. У сврху горњег параграфа 1., сваки инструмент депонован од стране организација за регионалну економску интеграцију неће се сматрати додатним на оне које су већ депоновале државе-чланице таквих организација.

3. За сваку државу или организацију из плана 17. која ратификује, прихвати или одобри ову Конвенцију или јој приступи након депоновања шеснаестог инструмента ратификације, прихватања, одобравања или приступања, Конвенција ступа на снагу деведесетог дана након датума депоновања од стране те државе или организације њеног инструмента ратификације, прихватања, одобравања или приступања.

Члан 21.

ПОВЛАЧЕЊЕ

У свако доба након три године од датума на који је ова Конвенција ступила на снагу у односу на неку од Потписница, та Потписница се може повући из Конвенције достављањем писане обавјести депозитару. Свако такво повлачење ступа на снагу деведесетог дана након датума његовог пријема од стране депозитара.

Члан 22.

ВЈЕРОДОСТОЈНОСТ ТЕКСТОВА

Оригинал ове Конвенције, чији су текстови на енглеском, француском и руском језику једнако вјеродостојни, биће депонован код генералног секретара Уједињених нација.

КАО ПОТВРДУ ТОГА, доље потписани, као прописно овлашћена лица, потписују ову Конвенцију.

У Aarhusu (Данска), двадесет петог јуна хиљаду деветсто деведесет осме године.

АНЕКС I

ЛИСТА АКТИВНОСТИ СПОМЕНУТИХ У ЧЛАНУ 6., ПАРАГРАФ 1(a)

1. Енергетски сектор:

- рафинерије минералне нафте и гаса;
- инсталације за плинфикацију и опскрбу текућим горивима;
- термоелектране и друге инсталације на сагоријевање с улазном топлотом од 50 мегавата (MW) или већом;

- пећи за кокс;
- нуклеарне електране и други нуклеарни реактори, укључујући растављање и престанак рада таквих електрана и реактора 1/ (осим истраживачких инсталација за производњу и конверзију фисијских и плодних материјала чија максимална снага не прелази 1 kW сталног топлотног оптерећења);
- инсталације за поновну обраду озраченог нуклеарног горива;
- инсталације дизајниране:
  - за производњу или обогаћивање нуклеарног горива;
  - за обраду озраченог нуклеарног горива или високо радиоактивног отпада;
  - за коначно одлагање озраченог нуклеарног горива;
  - само за коначно одлагање радиоактивног отпада;
  - само за држање (планирано на више од 10 година) озрачених нуклеарних горива или радиоактивног отпада на мјесту различитом од мјеста производње.

2. Производња и обрада метала:

- инсталације за печење или каљење металне слитине (укључујући сулфидне слитине);
- инсталације за производњу жељеза и челика (примарном или секундарном фузијом) укључујући континуирано одлијевање, с капацитетом од преко 2,5 тоне по сату;
- инсталације за обраду жељезних метала:
  - (i) топле ваљалонице с капацитетом од преко 20 тона сировог челика по сату;
  - (ii) ковачнице с чекићима чија енергија прелази 50 кило-џула по удару, гдје се користи топлинска енергија која прелази 20 MW;
  - (iii) примјена заштитних прекривача од фузионираног метала с улазним материјалима који прелазе 2 тоне сировог челика по сату;
- ливнице жељезних метала с производним капацитетом већим од 20 тона дневно;
- инсталације:
  - (i) за производњу нежељезних сирових метала из рудаче, концентрата или секундарних сировина металуршким, хемијским или електролитичким процесима;
  - (ii) за топлење, укључујући легирање, нежељезних метала, укључујући обновљене производе (рафинирање, лијевање, итд.), с капацитетом топлења од преко 4 тоне дневно за олово и кадмиј, или од преко 20 тона дневно за све остале метале;

- инсталације за површински третман метала и пластичних материјала уз помоћ електролитичких или хемијских процеса гдје обим када за третман прелази 30m³.

3. Индустрија минерала:

- инсталације за производњу цементног клинкера у ротационим коморама уз производни капацитет од преко 500 тона дневно, или креча у ротационим коморама уз производни капацитет од преко 50 тона дневно, или у другим пећима с производним капацитетом од преко 50 тона дневно;
- инсталације за производњу азбеста и израду производа од азбеста;

- инсталације за производњу стакла, укључујући стаклену вуну, с капацитетом топљења од преко 20 тона дневно;
- инсталације за топљење минералних супстанци, укључујући производњу минералних влакана, с капацитетом топљења од преко 20 тона дневно;
- инсталације за производњу керамичких производа печењем, посебно кровног цријепа, цигли, ватросталних цигли, плочица, каменних и порцеланских предмета, с производним капацитетом од преко 75 тона дневно, и/или с капацитетом коморе од преко 4 m³ и поставком густине по комори од преко 300 кг/m³.

4. Хемијска индустрија: Производња у оквиру значења категорија активности садржаних у овом параграфу означава производњу на индустријском нивоу хемијском обрадом супстанци или група супстанци наведеним у потпараграфима (а) до (g):

- (i) простих водоугљика (линеарних или цикличних, засићених или незасићених, алипатских или ароматских);
  - (ii) водоугљика са састојком кисика, попут алкохола, алдехида, кетона, карбоксилних киселина, естера, ацетата, етера, пероксида, епоксидних смола;
  - (iii) сумпорних водоугљика;
  - (iv) водоугљаци који садрже азот попут амина, амида, азотних једињења, нитро-једињења или нитратних једињења, нитрила, цијаната, изоцијаната;
  - (v) водоугљика са састојком фосфора;
  - (vi) халогенских водоугљика;
  - (vii) једињења органских метала;
  - (viii) основних пластичних материјала (полимера, синтетичких влакана и влакана на бази (а) хемијске инсталације за производњу базних органских хемикалија, попут: целулозе);
  - (ix) синтетичких гума;
  - (x) боја и пигмената;
  - (xi) површински активних агенаса и сурфактаната;
- (b) хемијске инсталације за производњу базних неорганских хемикалија, попут:

- (i) гасова, попут амонијака, хлора или водик хлорида, флуора или водик флуорида, угљичних оксида, сумпорних једињења, нитро оксида, водика, сумпор диоксида, карбонил хлорида;
  - (ii) киселина, попут хромне киселине, водофлуорне киселине, фосфорне киселине, душичне киселине, водохлоричне киселине, сумпорне киселине, сумпорних отопина, сулфурне киселине;
  - (iii) база, попут амонијум хидроксида, калијум хидроксида, натријевог хидроксида;
  - (iv) соли, попут амонијум хлорида, калијум хлората, натријевог карбоната, калцијевог карбоната, пербората, нитрата сребра;
  - (v) неметала, металних оксида и других неорганских једињења попут калцијум карбида, силикона, силикон карбида;
- (c) хемијске инсталације за производњу умјетних гнојива на бази фосфора, азота или калија (простих или једињења);
- (d) хемијске инсталације за производњу основних производа за здравље биља и биоцида;
- (e) инсталације код којих се користе хемијски или биолошки процеси за производњу базних фармацеутских производа;

- (f) хемијске инсталације за производњу експлозива;
- (g) хемијске инсталације код којих се користи хемијска или биолошка обрада за производњу протеинских додатака за прехрану, фермената и других протеинских супстанци.

5. Управљање отпадом:

- инсталације за сагорјевање, обнављање, хемијски третман или одлагање на депонију опасног отпада;
- инсталације за сагорјевање општинског отпада с капацитетом од преко 3 тоне по сату;
- инсталације за одлагање неопасног отпада с капацитетом од преко 50 тона дневно;
- депоније које примају преко 10 тона дневно или с укупним капацитетом који прелази 25.000 тона, искључујући депоније инертног отпада.

6. Погони за третман отпадних вода с капацитетом од преко 150.000 становништва.

7. Индустријски погони за:

- (a) производну пулпе од дрвета и сличних влакнастих материјала;
  - (b) производњу папира и картона с производним капацитетом од преко 20 тона дневно.
8. (a) изградња линија за међуградски жељезнички саобраћај и аеродрома 2/ с основном дужином писте од 2.100 м или више;

(b) изградња аутопутева и брзих цеста; 3/

(c) изградња новог пута од четири или више трака, или исправљање и/или проширивање постојећег пута од двије траке или мање, у циљу омогућавања четири или више трака, тамо гдје би тај нови пут, исправљени и/или проширени дио пута био 10 км или више непрекидне дужине.

9. (a) копнени водени путеви и луке за копнени водени промет који омогућава пролаз пловила од преко 1.350 тона;

(b) трговачке луке, пристаништа за утовар и истовар повезана с копненим и вањским лукама (укључујући пристаништа за трајекте), који омогућавају пролаз пловилима од преко 1.350 тона.

10. Програми за излучивање или вјештачко допуњавање подземних вода гдје је годишњи обим излучене или надопуњене воде једнак или већи од 10 милиона кубних метара.

11.(a) радови на преносу водених ресурса између ријечних сливова гдје се тим преносом желе спријечити могуће несташице води и гдје количина пренесене воде износи преко 100 милиона кубних метара годишње;

(b) у свим другим случајевима, радови на преносу водених ресурса између ријечних сливова гдје вишегодишњи просјечни проток слива излучивања премашује 2.000 милиона кубних метара годишње, и гдје количина пренесене воде премашује 5% од тог протока.

У оба случаја искључен је пренос цјевоводима питке воде.

12. Експлоатација нафте и природног гаса у комерцијалне сврхе, гдје количина експлоатације премашује 500 тона дневно у случају нафте, и 500.000 кубних метара дневно у случају гаса.

13. Бране и друге инсталације намијењене за задржавање или стално чување воде, гдје нова или додатна количина воде која се задржава или чува премашује 10 милиона кубних метара.

14. Цјевоводи за пренос гаса, нафте или хемикалија с промјером од преко 800 мм и дужином од преко 40 км.

15. Инсталације за интензивни узгој перади или свиња с преко:

- (a) 40.000 мјеста за перад;

- (b) 2.000 мјеста за товне свиње (преко 30 кг); или
- (c) 750 мјеста за крмаче.

16. Каменоломи и отворени копови гдје површина локације премашује 25 хектара, или експлоатација тресега, гдје површина локације премашује 150 хектара.

17. Изградња вршних електричних водова с напоном од 220 кV или више и дужином од преко 15 км.

18. Инсталације за спремиште нафте, петрохемије и хемијских производа с капацитетом од 200.000 тона или више.

19. Друге активности:

- погони за предтретман (операције попут прања, избјељивања, мерцеризације) или бојења влакана или текстила, гдје капацитет третмана премашује 10 тона дневно;
- погони за бојење коже гдје капацитет третмана премашује 12 тона готовог производа дневно;
- (а) клаонице с капацитетом производње већом од 50 тона дневно;
- (b) третман и обрада намијењени за производњу прехранбених производа од:
  - животињских сировина (осим млијека) с производним капацитетом готових производа већим од 75 тона дневно;
  - биљних сировина с производним капацитетом готових производа већим од 30 тона дневно (просјечна вриједност на кварталној основи);
- (c) третман и обрада млијека, гдје је количина добивеног млијека већа од 200 тона дневно (просјечна вриједност на годишњој основи);
- инсталације за одлагање или рециклажу животињских тијела и животињског отпада с капацитетом третмана већим од 10 тона дневно;
- инсталације за површински третман супстанци, предмета или производа уз помоћ органских растварача, нарочито за обраду челика, штампање, премазе, одмашћивање, водонепропусност, калибрацију, бојење, чишћење и импрегнацију, с капацитетом потрошње од преко 150 кг на сат или преко 200 тона годишње;
- инсталације за производњу ђумура (спаљени угљен) или електрографита уз помоћ спаљивања и графитизације.

20. Свака активност која није обухваћена параграфима 1.-19. у горњем тексту, а гдје се предвиђа учешће јавности у склопу процедуре процјене утицаја на околину, у складу с националном легислативом.

21. Одредба члана 6., параграфа 1(а) ове Конвенције не односи се ни на један од горе поменутих пројеката подузетих искључиво или претежно у циљу истраживања, развоја и испитивања нових метода или производа на мање од двије године, осим ако би се њима вјероватно узроковао значајан неповољан ефекат на околину или здравље.

22. Свака промјена или проширење активности, гдје се самом таквом промјеном или проширењем испуњавају критеријуму/прагови успостављени у овом анексу, предметом су члана 6., параграфа 1 (а) ове Конвенције. Свака друга

промјена или проширење активности предметом су члана 6., параграфа 1 (b) ове Конвенције.

Напомене

1/ Нуклеарне електране и други нуклеарни реактори престају бивати таквом инсталацијом кад се сво нуклеарно гориво и други радиоактивно контаминирани елементи перманентно уклоне са локације инсталације.

2/ У сврху ове Конвенције, "аеродром" означава аеродром који је у складу с дефиницијом из Чикашке конвенције из 1944. године, којом се успоставља Међународна организација за цивилну авијацију (Анекс 14).

3/ У сврху ове Конвенције, "брза цеста" означава цесту која је у складу с дефиницијом из Европског споразума о главним артеријама међународног саобраћаја од 15. новембра 1975. године.

АНЕКС II АРБИТРАЖА

1. У случају да дође до спора који се преда на арбитражу у складу с чланом 16., параграф 2., ове Конвенције, страна или стране ће обавијестити секретаријат о предмету арбитраже и назначити нарочито чланове ове Конвенције чије су тумачење или примјена у питању. Секретаријат ће прослједити примљене информације свим Потписницима ове Конвенције.

2. Арбитражни трибунал се састоји од три члана. Прва страна или стране тужиоци и друга страна или стране у спору именују арбитражног суца, а два арбитражна суца тако именована ће заједничким договором одредити трећег арбитражног суца, који ће бити предсједник арбитражног трибунала. Он не смије бити држављанин ниједне од страна у спору, нити мјесто његовог уобичајеног боравишта смије бити на територији иједне од тих страна, нити он смије бити запослен код њих, нити смије бити да је радио на том случају у било ком другом својству.

3. Ако се предсједник арбитражног трибунала не одреди у року од два мјесеца од именовања другог арбитражног суца, извршни секретар Економске комисије за Европу ће, на захтјев било које од страна у спору, одредити предсједника у даљем двомјесечном року.

4. Ако једна од страна у спору не именује арбитражног суца у року од два мјесеца од пријема захтјева, друга страна може у том смислу информисати извршног секретара Економске комисије за Европу, који ће именовати предсједника арбитражног трибунала у року од даљњег двомјесечног рока. По именовању, предсједник арбитражног трибунала захтијеваће да страна која није именovala арбитражног суца то учини у року од два мјесеца. Ако она то не учини у датом року, предсједник ће обавијестити извршног секретара Економске комисије за Европу, који ће обавити то именовање у даљем двомјесечном року.

5. Арбитражни трибунал доноси одлуку у складу с међународним правом и одредбама ове Конвенције.

6. Сваки арбитражни трибунал основан у складу с одредбама предвиђеним у овом анексу сачињава свој властити правилник.

7. Одлуке арбитражног трибунала, и о поступку и о суштини, доносе се већином гласова његових чланова.

8. Трибунал може подузети све потребне мјере у циљу успостављавања чињеница.

9. Стране у спору олакшаће рад арбитражног трибунала а нарочито коришћењем свих средстава која су им на располагању, оне ће:

(a) доставити трибуналу све релевантне документе, средства и информације;

(b) омогућити му, по потреби, да позива свједоке или вјештаке и да прибави њихово свједочење.

10. Стране и арбитражни суди морају штитити повјерљивост сваке информације коју добију у повјерењу током поступања арбитражног трибунала.

11. Арбитражни трибунал може, на захтјев једне од страна, препоручити привремене мјере заштите.

12. Ако се једна од страна у спору не појави пред арбитражним трибуналом или не пружи одбрану свог случаја, друга страна може захтијевати од трибунала да настави поступак и да донесе своју коначну одлуку. Одсуство једне стране или недавање одбране једне стране свог случаја не представља препреку поступању.

13. Арбитражни трибунал може саслушати и утврдити протутужбе које произилазе директно из предмета спора.

14. Ако арбитражни трибунал не одреди друкчије због посебних околности случаја, издаци трибунала, укључујући накнаде за његове чланове, падају на терет страна у спору у

једнаком омјеру. Трибунал води евиденцију свих својих издатака, и доставља њихов коначни обрачун странама.

15. Свака Потписница ове Конвенције која има интерес за правну природу предмета спора, а која би могла бити под утицајем одлуке у датом случају, може интервенисати у поступку уз допуштење трибунала.

16. Арбитражни трибунал мора донијети своју пресуду у року од пет мјесеци од датума свог установљења, осим ако не утврди да је неопходно да продужи временски рок на период који не би требао бити дужи од пет мјесеци.

17. Пресуда арбитражног трибунала мора бити пропраћена објашњењем разлога. Она је коначна и обавезујућа за све стране у спору. Пресуду ће арбитражни трибунал прослиједити странама у спору и секретаријату. Секретаријат ће прослиједити примљене информације свим Потписницама Конвенције.

18. Сваки спор који може произаћи између страна у вези са тумачењем или извршењем пресуде свака страна може поднијети арбитражном трибуналу који је донио одлуку, или, ако се до њега не може доћи, другом трибуналу установљеном у ту сврху на исти начин као и први.

Члан 3.

Ова Одлука биће објављена у "Службеном гласнику БиХ" на српском, босанском и хрватском језику и ступа на снагу даном објављивања.

Број 01-011-1496-20/08
26. јуна 2008. године
Сарајево

Председавајући
др. Харис Силајџић, с. р.

118

Na osnovu člana V. 3. (d) Ustava Bosne i Hercegovine i saglasnosti Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine (Odluka PS BiH, broj 214/08 od 17. juna 2008. godine), Predsjedništvo Bosne i Hercegovine na 42. sjednici, održanoj 16. jula 2008. godine, donijelo je

ODLUKU

O RATIFIKACIJI SPORAZUMA IZMEĐU VIJEĆA MINISTARA BOSNE I HERCEGOVINE I VLADE REPUBLIKE MAKEDONIJE O READMISIJI LICA KOJA NEZAKONITO BORAVE

Члан 1.

Ratifikuje se Sporazum između Vijeća ministara Bosne i Hercegovine i Vlade Republike Makedonije o readmisiji lica koja nezakonito borave, potpisan u Ohridu 21. marta 2008. godine na bosanskom, hrvatskom, srpskom i makedonskom jeziku.

Члан 2.

Tekst Sporazuma glasi:

SPORAZUM

IZMEĐU VIJEĆA MINISTARA BOSNE I HERCEGOVINE I VLADE REPUBLIKE MAKEDONIJE O READMISIJI LICA KOJA NEZAKONITO BORAVE

Vijeće ministara Bosne i Hercegovine i Vlada Republike Makedonije, u daljnjem tekstu "Ugovorne strane",

U želji da razviju uzajamnu saradnju i primjenjuju odredbe o kretanju lica, s obzirom na prava i garancije pružene zakonima i propisima koji su na snazi, poštujući međunarodne konvencije u vezi sa borbom protiv ilegalne migracije, u pogledu omogućavanja readmisije lica čiji ulazak i/ili boravak je nezakonit, u duhu saradnje i na osnovu principa reciprociteta,

složile su se o sljedećem:

I. Readmisija vlastitih državljana

Члан 1.

(1) Svaka Ugovorna strana će ponovo prihvatiti, na zahtjev druge Ugovorne strane, bez ikakvih formalnosti bilo koje lica koje ne ispunjava ili više ne ispunjava pravne uvjete vezane za

njegov/njen ulazak i/ili boravak na teritoriji Ugovorne strane koja podnosi zahtjev, pod uvjetom da se dokaže ili pretpostavi da je on/ona državljanin Ugovorne strane kojoj se upućuje zahtjev.

(2) Svaka Ugovorna strana će ponovo primiti, pod istim uvjetima, lica spomenuta u stavu 1 ovog člana, ako se naknadno u roku od 30 dana utvrdi da nisu posjedovali državljanstvo druge Ugovorne strane kada su napuštali teritoriju Ugovorne strane koja podnosi zahtjev.

Члан 2.

(1) Državljanstvo lica koje treba biti ponovo prihvaćeno dokazuje se na osnovu sljedećih važećih dokumenata:

a) Za državljane Bosne i Hercegovine:

- Putne isprave: diplomatski pasoš, službeni pasoš, lični pasoš, brodarska knjižica, zajednički pasoš i putni list;
- Lična karta (izdata po projektu CIPS- a);
- Uvjerenje o državljanstvu plus još jedan identifikacijski dokument sa fotografijom;

b) Za državljane Republike Makedonije:

- Putne isprave: lični pasoš, diplomatskih pasoš, službeni pasoš, zajednički pasoš i putni list;
- Lična karta;
- Uvjerenje o državljanstvu plus još jedan identifikacijski dokument sa fotografijom;

(2) Državljanstvo može biti pretpostavljeno na osnovu sljedećih dokumenata:

a) Za državljane Bosne i Hercegovine:

a) bilo koji dokument iz stava 1 pod a) ovog člana čije je važenje isteklo;

b) kopija bilo kojeg dokumenta iz stava 1 pod a) ovog člana;

c) izjava datog lica ili autentičnog svjedoka iz zapisnika koji su sačinili nadležni organi Ugovorne strane koja podnosi zahtjev;

b) Za državljane Republike Makedonije:

d) bilo koji dokument iz stava 1 pod b) ovog člana čije je važenje isteklo;

e) kopija bilo kojeg dokumenta iz stava 1 pod b) ovog člana;

f) izjava datog lica ili autentičnog svjedoka iz zapisnika koji su sačinili nadležni organi Ugovorne strane koja podnosi zahtjev;

(3) U slučaju da je državljanstvo pretpostavljeno, a dokumenti iz stava 2 nisu dostupni ili su sporni, na zahtjev Ugovorne strane koja podnosi zahtjev državljanstvo se može utvrditi putem diplomatskih ili konzularnih misija Ugovorne strane kojoj je podnesen zahtjev koja će razgovarati sa licem u roku od tri dana od prijema zahtjeva. Intervju će dogovoriti Ugovorna strana koja podnosi zahtjev u saradnji sa nadležnom diplomatskom i konzularnom misijom.

(4) U slučaju da lice ne posjeduje pasoš iz stava 1 ili ako je njegovo/njeno državljanstvo pretpostavljeno ili dokazano u skladu sa stavovima 2 ili 3 ovog člana, diplomatska ili konzularna misija Ugovorne strane koja je postavila zahtjev izdat će tom licu putni dokument u svrhu povratka.

II. Readmisija stranaca

Član 3.

(1) Stranac je lice koje je državljanin treće zemlje ili lice bez državljanstva.

(2) Svaka Ugovorna strana će ponovo primiti, na zahtjev druge Ugovorne strane, bez ikakvih formalnosti stranca koji ne ispunjava, ili više ne ispunjava uvjete koji se tiču ulaska i/ili boravka na teritoriji Ugovorne strane koja podnosi zahtjev, ako se ustanovi da je on/ona ušao na njenu teritoriju nakon što je boravio/la na teritoriji, ili je prošao kroz teritoriju Ugovorne strane kojoj se podnosi zahtjev.

(3) Svaka Ugovorna strana će ponovo primiti, na zahtjev druge Ugovorne strane, bez ikakvih formalnosti stranca koji ne ispunjava, ili više ne ispunjava uvjete koji se tiču ulaska i/ili boravka na teritoriji Ugovorne strane koja podnosi zahtjev, ako on/ona posjeduje važeću vizu ili dozvolu boravka bilo koje vrste izdanu od Ugovorne strane kojoj se podnosi zahtjev.

Član 4.

(1) Obaveza readmisije u smislu gornjeg člana 3. neće se primijeniti na:

a) strance koji dolaze iz države sa kojom Ugovorna strana koja podnosi zahtjev ima zajedničku granicu, pod uvjetom da nema opasnosti da će oni biti gonjeni na osnovu njihove rase, nacionalnosti, religije, političkog mišljenja ili članstva u određenoj društvenoj grupi,

b) stranca koji je nakon odlaska sa teritorije Ugovorne strane kojoj se podnosi zahtjev ili ulaska na teritoriju Ugovorne strane koja podnosi zahtjev dobio vizu ili dozvolu boravka Ugovorne strane koja podnosi zahtjev,

c) stranca koji boravi više od dvanest mjeseci na teritoriji Ugovorne strane koja podnosi zahtjev,

d) stranca koji je dobio status izbjeglice od Ugovorne strane koja podnosi zahtjev u skladu sa Ženevskom konvencijom o statusu izbjeglica od 28. jula 1951. godine koja je dopunjena Njujorškim protokolom o statusu izbjeglica od 31. januara 1967. godine, ili o statusu lica bez državljanstva u skladu sa Njujorškom konvencijom o statusu lica bez državljanstva od 28. septembra 1954. godine,

e) stranca koji već vraćen od Ugovorne strane kojoj je podnesen zahtjev u svoju zemlju porijekla ili u treću zemlju.

Član 5.

Ugovorna strana koja podnosi zahtjev će ponovo prihvatiti stranca natrag, ako Ugovorna strana kojoj se podnosi zahtjev, naknadno u roku od 90 dana utvrdi, da u momentu njegovog/njenog napuštanja teritorije Ugovorne strane koja podnosi zahtjev nisu bili ispunjeni uvjeti za vraćanje utvrđeni članovima 3. i 4. ovog Sporazuma.

Član 6.

Svaka Ugovorna strana će ponovo prihvatiti, prvim raspoloživim letom i bez ikakvih formalnosti, stranca koji ne ispunjava uvjete u pogledu ulaska na teritoriju druge Ugovorne strane, u slučaju da dolazi na njenu teritoriju direktno preko aerodromskog graničnog međunarodnog prelaza iz druge Ugovorne strane.

III. Procedura i rokovi readmisije

Član 7.

Zahtjev za readmisijom u skladu sa članovima 1. i 3. ovog Sporazuma sadržavat će podatke koji se tiču identiteta, dokumente lica koje je predmet readmisije, njegov/njen boravak na teritoriji Ugovorne strane kojoj se podnosi zahtjev kao i okolnosti njegovog/njenog nezakonitog ulaska na teritoriju Ugovorne strane koja podnosi zahtjev.

Član 8.

(1) Ugovorna strana kojoj se podnosi zahtjev odgovorit će na zahtjev o readmisiji u roku od pet radnih dana od dostave zahtjeva. Svako odbijanje mora biti obrazloženo.

(2) Ugovorna strana kojoj je podnesen zahtjev će ponovo prihvatiti dato lice u roku, ali ne kasnije od 15 dana od datuma dostave njenog pozitivnog odgovora Ugovornoj strani koja podnosi zahtjev. Na zahtjev Ugovorne strane koja podnosi zahtjev taj rok može biti dodatno produžen za period potreban da se riješe i odstrane određene pravne ili praktične prepreke.

Član 9.

Ugovorna strana kojoj je podnesen zahtjev će potvrditi u pisanoj formi da lice koje će biti ponovo prihvaćeno predaje pratilec Ugovorne strane koja podnosi zahtjev. U slučaju da nema pratioca za lice koje se ponovo prihvata Ugovorna strana kojoj se podnosi zahtjev će o tome biti pisмено obavještena.

IV. Tranzit stranaca

Član 10.

(1) Svaka Ugovorna strana će, na zahtjev druge Ugovorne strane, odobriti tranzit preko svoje teritorije kopnenim ili vazдушnim putem strancima koje vraća Ugovorna strana koja podnosi zahtjev.

(2) U vezi sa stavom 1 ovog člana Ugovorna strana kojoj se podnosi zahtjev neće zahtijevati tranzitnu vizu.

Član 11.

Ugovorna strana koja podnosi zahtjev garantirat će drugoj Ugovornoj strani da je readmisija osigurana od strane svih uključених tranzitnih zemalja kao i zemlje odredišta, te da lice

koje se ponovo prihvata posjeduje potrebne putne dokumente u tu svrhu.

Član 12.

(1) Zahtjev za tranzit će sadržavati potrebne podatke koji se tiču stranaca koji se vraćaju, njihove putne dokumente, datum, mjesto i vrijeme ulaska i izlaska sa teritorije Ugovorne strane kojoj se podnosi zahtjev kao i druge potrebne podatke koji se tiču njegovog/njenog putovanja.

(2) U slučaju da su potrebne specijalne sigurnosne mjere, zdravstvena ili druga briga za strance koji se vraćaju, to će biti obavezno navedeno u zahtjevu. Ako je neophodna pratnja, dužnosnici službe koji vrše pratnju također će biti navedeni u zahtjevu.

Član 13.

Ugovorna strana kojoj je podnesen zahtjev za tranzit obavezno će odgovoriti na zahtjev u roku od 3 (tri) radna dana po njegovom prijemu, a Ugovorna strana koja podnosi zahtjev izvršit će tranzit u roku od 30 (trideset) dana po prijemu pozitivnog odgovora.

Član 14.

Ugovorna strana kojoj je podnesen zahtjev za tranzit stranca može odbiti u slučaju da:

a) postoji mogućnost da će stranac biti gonjen u bilo kojoj tranzitnoj zemlji ili zemlji odredišta zbog svoje rase, religije, nacionalnosti, pripadnosti određenoj društvenoj grupi ili političkom mišljenju,

b) postoji mogućnost da stranac bude optužen ili osuđen u bilo kojoj tranzitnoj zemlji ili zemlji odredišta na osnovu krivičnih djela počinjenih prije nego što se desio tranzit.

Član 15.

Ugovorna strana koja podnosi zahtjev za tranzit stranca zračnim putem uz pratnju, vrši bez napuštanja tranzitnog područja na aerodromu Ugovorne strane kojoj se podnosi zahtjev.

Član 16.

Ugovorna strana koja podnosi zahtjev odgovorna je za nastavak putovanja lica koji se trebaju ponovo prihvatiti u zemlju odredišta, a u slučaju da je tranzit nemoguće obaviti iz određenih razloga, Ugovorna strana koja podnosi zahtjev će prihvatiti natrag takva lica.

V. Troškovi

Član 17.

(1) Troškove transporta za lica koja se ponovo prihvataju do granice Ugovorne strane kojoj se podnosi zahtjev u skladu sa članom 1. stav 1 i članom 3. stav 2 i 3 ovog Sporazuma, kao i troškove koji proizlaze iz mogućeg povratka u skladu sa članom 1. stav 2 i članom 5. ovog Sporazuma snosit će Ugovorna strana koja podnosi zahtjev.

(2) Troškove transporta do granice zemlje odredišta u skladu sa članom 10. stav 1, članom 12. stav 2 i članom 15. ovog Sporazuma kao i troškove koji proizlaze iz mogućeg povratka u skladu sa članom 16. ovog Sporazuma snosit će Ugovorna strana koja podnosi zahtjev.

VI. Odnosi prema drugim sporazumima

Član 18.

Ovaj Sporazum neće uticati na bilo koja prava ili obaveze Ugovornih strana koje proizlaze iz drugih međunarodnih sporazuma, pogotovo iz:

1. Ženevske konvencije o statusu izbjeglica od 28. jula 1951. godine dopunjene Njujorškim protokolima o statusu izbjeglica

od 31. januara 1967. godine i Njujorške konvencije o statusu lica bez državljanstva od 28. septembra 1954. godine.

2. Konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda,

3. Konvenciji i sporazuma o ekstradiciji i povratku osuđenika.

VII. Zaštita ličnih podataka

Član 19.

Podaci koji se daju u svrhu implementacije ovog Sporazuma će se odnositi na sljedeće:

1. lične pojedinosti datog lica, i ako je potrebno, njegovih/njenih članova porodice (ime, prezime, imena roditelja, prethodna imena, nadimci, pseudonimi, aliasi, datum i mjesto rođenja, spol, sadašnje i prethodno državljanstvo).

2. podatke koji se tiču dokumenata: pasoš, lična karta, drugi putni dokumenti ili identifikacijski dokumenti (broj, rok važenja, datum izdavanja, mjesto izdavanja, organ koji je izdao dokument i ostalo).

3. drugi podaci potrebni za identifikaciju datih lica,

4. plan rute, mjesto zaustavljanja, tačka graničnog prijelaza, prevozne karte i drugo,

5. dozvolu boravka i vize izdane od Ugovornih strana ili treće zemlje,

6. ime i prezime članova pratnje i medicinskog osoblja.

Član 20.

Podaci koje prenose Ugovorne strane bit će tretirani i zaštićeni u skladu sa domaćim zakonskim odredbama Ugovorne strane prijema u vezi sa zaštitom podataka.

U tom kontekstu:

1. Ugovorna strana kojoj je podnesen zahtjev će koristiti dostavljene podatke samo u svrhu utvrđenu ovim Sporazumom.

2. Svaka Ugovorna strana, na njen zahtjev, obavijestit će drugu Ugovornu stranu o korištenju dostavljenih podataka.

3. Dostavljeni podaci mogu biti obrađeni samo od organa vlasti odgovornih za implementaciju ovog Sporazuma. Dostavljeni podaci mogu biti otkriveni drugim subjektima samo uz prethodnu pismenu saglasnost Ugovorne strane koja ih je dostavila.

VIII. Implementacija Sporazuma

Član 21.

U svrhu primjene ovog Sporazuma, po stupanju na snagu, Ministarstvo sigurnosti BiH i Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Makedonije će obavijestiti jedno drugo o sljedećem:

1. adrese njihovih nadležnih organa i način komunikacije kao i eventualne promjene organa ili adresa,

2. međunarodne tačke graničnog prijelaza na kojima će biti obavljena readmisija ili tranzit.

3. sve relevantne podatke potrebne za implementaciju ovog Sporazuma uključujući potrebne procedure.

Član 22.

(1) Svaki spor koji se tiče primjene ili tumačenja ovog Sporazuma bit će riješen uzajamnom komunikacijom između nadležnih ministarstava dviju zemalja (Ministarstvo sigurnosti BiH i Ministarstvo unutarnjih poslova R Makedonije). Oni će također dogovarati sastanke stručnjaka, ako se za to ukaže potreba.

(2) Ako spor nije riješen prema stavu 1 ovog člana, bit će riješavan diplomatskim putem.

IX. Završne odredbe

Član 23.

Ugovorne strane mogu da vrše izmjene i dopune ovog Sporazuma uz obostranu saglasnost.

Član 24.

(1) Ovaj Sporazum je zaključen na neodređeno vrijeme.

(2) Svaka Ugovorna strana može privremeno otkazati primjenu ovog Sporazuma, osim članova 1. i 2. ovog Sporazuma, uz prethodno pismeno obavještenje drugoj Ugovornoj strani, ukoliko tu obustavu zahtijevaju interesi nacionalne sigurnosti, javnog reda ili javnog zdravlja. Ugovorne strane će također jedna drugu pismenim putem obavijestiti o prestanku takve mjere putem diplomatskih kanala.

(3) Svaka Ugovorna strana može da otkáže ovaj Sporazum obavještavanjem druge Ugovorne strane putem diplomatskih kanala.

(4) Privremena obustava ili okončanje ovog Sporazuma stupit će na snagu po isteku 90 dana od dana prijema takvog pismenog obavještenja od druge Ugovorne strane.

Član 25.

Ovaj Sporazum o saradnji će stupiti na snagu prvog dana narednog mjeseca po prijemu posljednje obavijesti, kojom svaka Ugovorna strana informira drugu o završetku unutarnjih pravnih procedura za stupanje na snagu Sporazuma.

Potpisano u Ohridu na dan 21.03.2008. u dva originalna primjerka od kojih je svaki na službenim jezicima Bosne i Hercegovine (bosanskom, hrvatskom i srpskom) i na makedonskom jeziku, gdje su svi tekstovi jednako autentični.

Za Vijeće ministara
Bosne i Hercegovine
Tarik Sadović

Za Vladu
Republike Makedonije
Gordana Jankuloska

Član 3.

Ova Odluka će biti objavljena u "Službenom glasniku BiH" na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku i stupa na snagu danom objavljivanja.

Broj 01-011-1697-30/08
16. jula 2008. godine
Sarajevo

Predsjedavajući
dr. **Haris Silajdžić**, s. r.

Temeljem članka V. 3. (d) Ustava Bosne i Hercegovine i suglasnosti Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine (Odluka PS BiH, broj 214/08 od 17. lipnja 2008. godine), Predsjedništvo Bosne i Hercegovine je na 42. sjednici, održanoj 16. srpnja 2008. godine, donijelo

ODLUKU

O RATIFIKACIJI SPORAZUMA IZMEĐU VIJEĆA MINISTARA BOSNE I HERCEGOVINE I VLADE REPUBLIKE MAKEDONIJE O READMISLIJI OSOBA KOJE NEZAKONITO BORAVE

Članak 1.

Ratificira se Sporazum između Vijeća ministara Bosne i Hercegovine i Vlade Republike Makedonije o readmisiji osoba koje nezakonito borave, potpisan u Ohridu 21. ožujka 2008. godine na hrvatskom, srpskom, bosanskom i makedonskom jeziku.

Članak 2.

Tekst Sporazuma glasi:

SPORAZUM

IZMEĐU VIJEĆA MINISTARA BOSNE I HERCEGOVINE I VLADE REPUBLIKE MAKEDONIJE O READMISLIJI OSOBA KOJE NEZAKONITO BORAVE

Vijeće ministara Bosne i Hercegovine i Vlada Republike Makedonije, u daljnjem tekstu "Ugovorne strane",

U želji da razviju uzajamnu suradnju i primjenjuju odredbe o kretanju osoba, s obzirom na prava i garancije pružene zakonima i propisima koji su na snazi, poštujući međunarodne konvencije u vezi sa borbom protiv ilegalne migracije, u pogledu omogućavanja readmisije osoba čiji ulazak i/ili boravak je nezakonit, u duhu suradnje i na temelju principa reciprociteta, složile su se o sljedećem:

I. Readmisija vlastitih državljana

Članak 1.

(1) Svaka Ugovorna strana će ponovo prihvatiti, na zahtjev druge Ugovorne strane, bez ikakvih formalnosti bilo koju osobu koja ne ispunjava ili više ne ispunjava pravne uvjete vezane za njegov/njen ulazak i/ili boravak na teritoriju Ugovorne strane koja podnosi zahtjev, pod uvjetom da se dokaže ili pretpostavi da je on/ona državljanin Ugovorne strane kojoj se upućuje zahtjev.

(2) Svaka Ugovorna strana će ponovo primiti, pod istim uvjetima, osobe spomenute u stavku 1 ovog članka, ako se

naknadno u roku od 30 dana utvrdi da nisu posjedovale državljanstvo druge Ugovorne strane kada su napuštale teritorij Ugovorne strane koja podnosi zahtjev.

Članak 2.

(1) Državljanstvo osobe koja treba biti ponovo prihvaćena dokazuje se na temelju sljedećih važećih dokumenata:

a) Za državljane Bosne i Hercegovine:

- Putne isprave: diplomatska putovnica, službena putovnica, osobna putovnica, broderska knjižica, zajednička putovnica i putni list;
- Osoba iskaznica (izdata po projektu CIPS- a);
- Uvjerenje o državljanstvu plus još jedan identifikacijski dokument sa fotografijom;

b) Za državljane Republike Makedonije:

- Putne isprave: osobna putovnica, diplomatska putovnica, službena putovnica, zajednička putovnica i putni list;
- Osoba iskaznica;
- Uvjerenje o državljanstvu plus još jedan identifikacijski dokument sa fotografijom;

(2) Državljanstvo može biti pretpostavljeno na temelju sljedećih dokumenata:

a) Za državljane Bosne i Hercegovine:

a) bilo koji dokument iz stavka 1 pod a) ovog članka čije je važenje isteklo;

b) kopija bilo kojeg dokumenta iz stavka 1 pod a) ovog članka;

c) izjava date osobe ili autentičnog svjedoka iz zapisnika koji su sačinila mjerodavna tijela Ugovorne strane koja podnosi zahtjev;

b) Za državljane Republike Makedonije;

d) bilo koji dokument iz stavka 1 pod b) ovog članka čije je važenje isteklo;

e) kopija bilo kojeg dokumenta iz stavka 1 pod b) ovog članka;

f) izjava date osobe ili autentičnog svjedoka iz zapisnika koji su sačinila mjerodavna tijela Ugovorne strane koja podnosi zahtjev;

(3) U slučaju da je državljanstvo pretpostavljeno, a dokumenti iz stavka 2 nisu dostupni ili su sporni, na zahtjev Ugovorne strane koja podnosi zahtjev državljanstvo se može utvrditi putem diplomatskih ili konzularnih misija Ugovorne strane kojoj je podnesen zahtjev koja će razgovarati sa osobom u razdoblju od tri dana od primitka zahtjeva. Intervju će dogovoriti Ugovorna strana koja podnosi zahtjev u suradnji sa mjerodavnom diplomatskom i konzularnom misijom.

(4) U slučaju da osoba ne posjeduje putovnicu iz stavka 1 ili ako je njegovo/njeno državljanstvo pretpostavljeno ili dokazano sukladno stavcima 2 ili 3 ovog članka, diplomatska ili konzularna misija Ugovorne strane koja je postavila zahtjev izdat će toj osobi putni dokument u svrhu povratka.

II. Readmisija stranaca

Članak 3.

(1) Stranac je osoba koja je državljanin treće zemlje ili osoba bez državljanstva.

(2) Svaka Ugovorna strana će ponovo primiti, na zahtjev druge Ugovorne strane, bez ikakvih formalnosti stranca koji ne ispunjava, ili više ne ispunjava uvjete koji se tiču ulaska i/ili boravka na teritorij Ugovorne strane koja podnosi zahtjev, ako se ustanovi da je on/ona ušao na njen teritorij nakon što je boravio/la na teritoriju, ili je prošao kroz teritorij Ugovorne strane kojoj se podnosi zahtjev.

(3) Svaka Ugovorna strana će ponovo primiti, na zahtjev druge Ugovorne strane, bez ikakvih formalnosti stranca koji ne ispunjava, ili više ne ispunjava uvjete koji se tiču ulaska i/ili boravka na teritoriju Ugovorne strane koja podnosi zahtjev, ako on/ona posjeduje važeću vizu ili dozvolu boravka bilo koje vrste izdanu od Ugovorne strane kojoj se podnosi zahtjev.

Članak 4.

(1) Obveza readmisije u smislu gornjeg članka 3. neće se primijeniti na:

a) strance koji dolaze iz države sa kojom Ugovorna strana koja podnosi zahtjev ima zajedničku granicu, pod uvjetom da nema opasnosti da će oni biti gonjeni na temelju njihove rase, nacionalnosti, religije, političkog mišljenja ili članstva u određenoj društvenoj grupi,

b) stranca koji je nakon odlaska sa teritorija Ugovorne strane kojoj se podnosi zahtjev ili ulaska na teritorij Ugovorne strane koja podnosi zahtjev dobio vizu ili dozvolu boravka Ugovorne strane koja podnosi zahtjev,

c) stranca koji boravi više od dvanest mjeseci na teritoriju Ugovorne strane koja podnosi zahtjev,

d) stranca koji je dobio status izbjeglice od Ugovorne strane koja podnosi zahtjev sukladno Ženevskoj konvenciji o statusu izbjeglica od 28. srpnja 1951. godine koja je dopunjena

Njujorškim protokolom o statusu izbjeglica od 31. siječnja 1967. godine, ili o statusu osoba bez državljanstva sukladno Njujorškoj konvenciji o statusu osoba bez državljanstva od 28. rujna 1954. godine,

e) stranca koji već vraćen od Ugovorne strane kojoj je podnesen zahtjev u svoju zemlju porijekla ili u treću zemlju.

Članak 5.

Ugovorna strana koja podnosi zahtjev će ponovo prihvatiti stranca natrag, ako Ugovorna strana kojoj se podnosi zahtjev, naknadno u roku od 90 dana utvrdi, da u momentu njegovog/njenog napuštanja teritorija Ugovorne strane koja podnosi zahtjev nisu bili ispunjeni uvjeti za vraćanje utvrđeni člancima 3. i 4. ovog Sporazuma.

Članak 6.

Svaka Ugovorna strana će ponovo prihvatiti, prvim raspoloživim letom i bez ikakvih formalnosti, stranca koji ne ispunjava uvjete u pogledu ulaska na teritorij druge Ugovorne strane, u slučaju da dolazi na njen teritorij izravno preko aerodromskog graničnog međunarodnog prelaza iz druge Ugovorne strane.

III. Procedura i rokovi readmisije

Članak 7.

Zahtjev za readmisijom sukladno člancima 1. i 3. ovog Sporazuma sadržavat će podatke koji se tiču identiteta, dokumente osobe koja je predmet readmisije, njegov/njen boravak na teritoriju Ugovorne strane kojoj se podnosi zahtjev kao i okolnosti njegovog/njenog nezakonitog ulaska na teritorij Ugovorne strane koja podnosi zahtjev.

Članak 8.

(1) Ugovorna strana kojoj se podnosi zahtjev odgovorit će na zahtjev o readmisiji u roku od pet radnih dana od dostave zahtjeva. Svako odbijanje mora biti obrazloženo.

(2) Ugovorna strana kojoj je podnesen zahtjev će ponovno prihvatiti datu osobu u roku, ali ne kasnije od 15 dana od datuma dostave njenog pozitivnog odgovora Ugovornoj strani koja podnosi zahtjev. Na zahtjev Ugovorne strane koja podnosi zahtjev taj rok može biti dodatno produžen za razdoblje potrebno da se rješe i odstrane određene pravne ili praktične prepreke.

Članak 9.

Ugovorna strana kojoj je podnesen zahtjev će potvrditi u pisanoj formi da osobu koja će biti ponovo prihvaćena predaje pratitelj Ugovorne strane koja podnosi zahtjev. U slučaju da nema pratitelja za osobu koja se ponovo prihvata Ugovorna strana kojoj se podnosi zahtjev će o tome biti pismeno obaviještena.

IV. Tranzit stranaca

Članak 10.

(1) Svaka Ugovorna strana će, na zahtjev druge Ugovorne strane, odobriti tranzit preko svog teritorija kopnenim ili vazдушnim putem strancima koje vraća Ugovorna strana koja podnosi zahtjev.

(2) U vezi sa stavkom 1 ovog članka Ugovorna strana kojoj se podnosi zahtjev neće zahtijevati tranzitnu vizu.

Članak 11.

Ugovorna strana koja podnosi zahtjev garantirat će drugoj Ugovornoj strani da je readmisija osigurana od strane svih uključenih tranzitnih zemalja kao i zemlje odredišta, te da osoba koja se ponovo prihvata posjeduje potrebne putne dokumente u tu svrhu.

Članak 12.

(1) Zahtjev za tranzit će sadržavati potrebne podatke koji se tiču stranaca koji se vraćaju, njihove putne dokumente, datum, mjesto i vrijeme ulaska i izlaska sa teritorija Ugovorne strane kojoj se podnosi zahtjev kao i druge potrebne podatke koji se tiču njegovog/njenog putovanja.

(2) U slučaju da su potrebne specijalne sigurnosne mjere, zdravstvena ili druga briga za strance koji se vraćaju, to će biti obvezno navedeno u zahtjevu. Ako je neophodna pratnja, dužnosnici službe koji vrše pratnju također će biti navedeni u zahtjevu.

Članak 13.

Ugovorna strana kojoj je podnesen zahtjev za tranzit obvezno će odgovoriti na zahtjev u roku od 3 (tri) radna dana po njegovom primitku, a Ugovorna strana koja podnosi zahtjev izvršit će tranzit u roku od 30 (trideset) dana po primitku pozitivnog odgovora.

Članak 14.

Ugovorna strana kojoj je podnesen zahtjev za tranzit stranca može odbiti u slučaju da:

a) postoji mogućnost da će stranac biti gonjen u bilo kojoj tranzitnoj zemlji ili zemlji odredišta zbog svoje rase, religije, nacionalnosti, pripadnosti određenoj društvenoj grupi ili političkom mišljenju,

b) postoji mogućnost da stranac bude optužen ili osuđen u bilo kojoj tranzitnoj zemlji ili zemlji odredišta na temelju kaznenih djela počinjenih prije nego što se desio tranzit.

Članak 15.

Ugovorna strana koja podnosi zahtjev za tranzit stranca zračnim putem uz pratnju, vrši bez napuštanja tranzitnog područja na aerodromu Ugovorne strane kojoj se podnosi zahtjev.

Članak 16.

Ugovorna strana koja podnosi zahtjev odgovorna je za nastavak putovanja osoba koje se trebaju ponovo prihvatiti u zemlju odredišta, a u slučaju da je tranzit nemoguće obaviti iz određenih razloga, Ugovorna strana koja podnosi zahtjev će prihvatiti natrag takve osobe.

V. Troškovi

Članak 17.

(1) Troškove transporta za osobe koje se ponovo prihvataju do granice Ugovorne strane kojoj se podnosi zahtjev sukladno članku 1. stavak 1 i članku 3. stavak 2 i 3 ovog Sporazuma, kao i troškove koji proizlaze iz mogućeg povratka sukladno članku 1. stavak 2 i članku 5. ovog Sporazuma snosit će Ugovorna strana koja podnosi zahtjev.

(2) Troškove transporta do granice zemlje odredišta sukladno članku 10. stavak 1, članku 12. stavak 2 i članku 15. ovog Sporazuma kao i troškove koji proizlaze iz mogućeg povratka sukladno članku 16. ovog Sporazuma snosit će Ugovorna strana koja podnosi zahtjev.

VI. Odnosi prema drugim sporazumima

Članak 18.

Ovaj Sporazum neće utjecati na bilo koja prava ili obveze Ugovornih strana koje proizlaze iz drugih međunarodnih sporazuma, pogotovo iz:

1. Ženevske konvencije o statusu izbjeglica od 28. srpnja 1951. godine dopunjene Njujorškim protokolima o statusu izbjeglica od 31. siječnja 1967. godine i Njujorške konvencije o statusu osoba bez državljanstva od 28. rujna 1954. godine.

2. Konvencije o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda,

3. Konvenciji i sporazuma o ekstradiciji i povratku osuđenika.

VII. Zaštita osobnih podataka

Članak 19.

Podaci koji se daju u svrhu implementacije ovog Sporazuma će se odnositi na sljedeće:

1. osobne pojedinosti date osobe, i ako je potrebno, njegovih/njenih članova porodice (ime, prezime, imena roditelja, prethodna imena, nadimci, pseudonimi, aliasi, datum i mjesto rođenja, spol, sadašnje i prethodno državljanstvo).

2. podatke koji se tiču dokumenata: putovnica, osobna iskaznica, drugi putni dokumenti ili identifikacijski dokumenti (broj, rok važenja, datum izdavanja, mjesto izdavanja, tijelo koje je izdalo dokument i ostalo).

3. drugi podaci potrebni za identifikaciju datih osoba,

4. plan rute, mjesto zaustavljanja, točka graničnog prijelaza, prevozne karte i drugo,

5. dozvolu boravka i vize izdane od Ugovornih strana ili treće zemlje,

6. ime i prezime članova pratnje i medicinskog osoblja.

Članak 20.

Podaci koje prenose Ugovorne strane bit će tretirani i zaštićeni sukladno domaćim zakonskim odredbama Ugovorne strane primitka u vezi sa zaštitom podataka.

U tom kontekstu:

1. Ugovorna strana kojoj je podnesen zahtjev će koristiti dostavljene podatke samo u svrhu utvrđenu ovim Sporazumom.

2. Svaka Ugovorna strana, na njen zahtjev, obavijestit će drugu Ugovornu stranu o korištenju dostavljenih podataka.

3. Dostavljeni podaci mogu biti obrađeni samo od tijela vlasti odgovornih za implementaciju ovog Sporazuma. Dostavljeni podaci mogu biti otkriveni drugim subjektima samo uz prethodnu pismenu suglasnost Ugovorne strane koja ih je dostavila.

VIII. Implementacija Sporazuma

Članak 21.

U svrhu primjene ovog Sporazuma, po stupanju na snagu, Ministarstvo sigurnosti BiH i Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Makedonije će obavijestiti jedno drugo o sljedećem:

1. adrese njihovih mjerodavnih tijela i način komunikacije kao i eventualne promjene tijela ili adresa,

2. međunarodne točke graničnog prijelaza na kojima će biti obavljena readmisija ili tranzit.

3. sve relevantne podatke potrebne za implementaciju ovog Sporazuma uključujući potrebne procedure.

Članak 22.

(1) Svaki spor koji se tiče primjene ili tumačenja ovog Sporazuma bit će riješen uzajamnom komunikacijom između mjerodavnih ministarstava dviju zemalja (Ministarstvo sigurnosti BiH i Ministarstvo unutarnjih poslova R Makedonije). Oni će također dogovarati sastanke stručnjaka, ako se za to ukaže potreba.

(2) Ako spor nije riješen prema stavku 1 ovog članka, bit će riješavan diplomatskim putem.

IX. Završne odredbe

Članak 23.

Ugovorne strane mogu da vrše izmjene i dopune ovog Sporazuma uz obostranu suglasnost.

Članak 24.

(1) Ovaj Sporazum je zaključen na neodređeno vrijeme.

(2) Svaka Ugovorna strana može privremeno otkazati primjenu ovog Sporazuma, osim članka 1. i 2. ovog Sporazuma, uz prethodno pismeno obavještenje drugoj Ugovornoj strani, ukoliko tu obustavu zahtijevaju interesi nacionalne sigurnosti, javnog reda ili javnog zdravlja. Ugovorne strane će također jedna drugu pismenim putem obavijestiti o prestanku takve mjere putem diplomatskih kanala.

(3) Svaka Ugovorna strana može da otkáže ovaj Sporazum obavještanjem druge Ugovorne strane putem diplomatskih kanala.

(4) Privremena obustava ili okončanje ovog Sporazuma stupit će na snagu po isteku 90 dana od dana primitka takvog pismenog obavještenja od druge Ugovorne strane.

Članak 25.

Ovaj Sporazum o suradnji će stupiti na snagu prvog dana narednog mjeseca po primitku posljednje obavijesti, kojom svaka Ugovorna strana informira drugu o završetku unutarnjih pravnih procedura za stupanje na snagu Sporazuma.

Potpisano u Ohridu na dan 21.03.2008. u dva originalna primjerka od kojih je svaki na službenim jezicima Bosne i Hercegovine (bosanskom, hrvatskom i srpskom) i na makedonskom jeziku, gdje su svi tekstovi jednako autentični.

Za Vijeće ministara
Bosne i Hercegovine
Tarik Sadović

Za Vladu
Republike Makedonije
Gordana Jankuloska

Članak 3.

Ova Odluka će biti objavljena u "Službenom glasniku BiH" na hrvatskome, srpskom i bosanskom jeziku i stupa na snagu danom objave.

Broj 01-011-1697-30/08
16. srpnja 2008. godine
Sarajevo

Predsjedatelj
dr. **Haris Silajdžić**, v. r.

На основу члана V. 3. (d) Устава Босне и Херцеговине и сагласности Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине (Одлука ПС БиХ, број 214/08 од 17. јуна 2008. године), Предсједништво Босне и Херцеговине на 42. сједници, одржаној 16. јула 2008. године, донијело је

ОДЛУКУ

О РАТИФИКАЦИЈИ СПОРАЗУМА ИЗМЕЂУ САВЈЕТА МИНИСТАРА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ И ВЛАДЕ РЕПУБЛИКЕ МАКЕДОНИЈЕ О РЕАДМИСИЈИ ЛИЦА КОЈА НЕЗАКОНИТО БОРАВЕ

Члан 1.

Ратификује се Споразум између Савјета министара Босне и Херцеговине и Владе Републике Македоније о реадмисији лица која незаконито бораве, потписан у Охриду 21. марта 2008. године на српском, босанском, хрватском и македонском језику.

Члан 2.

Текст Споразума гласи:

СПОРАЗУМ

ИЗМЕЂУ САВЈЕТА МИНИСТАРА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ И ВЛАДЕ РЕПУБЛИКЕ МАКЕДОНИЈЕ О РЕАДМИСИЈИ ЛИЦА КОЈА НЕЗАКОНИТО БОРАВЕ

Савјет министара Босне и Херцеговине и Влада Републике Македоније, у даљем тексту "Уговорне стране",

У жељи да развију узајамну сарадњу и примјењују одредбе о кретању лица, с обзиром на права и гаранције пружене законима и прописима који су на снази, поштујући међународне конвенције у вези са борбом против илегалне миграције, у погледу омогућавања реадмисије лица чији улазак и/или боравак је незаконит, у духу сарадње и на основу принципа реципроцитета,

сложиле су се о следећем:

I. Рeadмисија властитих држављана

Члан 1.

(1) Свака Уговорна страна ће поново прихватити, на захтјев друге Уговорне стране, без икаквих формалности било које лице које не испуњава или више не испуњава правне услове везане за његов/њен улазак и/или боравак на територији Уговорне стране која подноси захтјев, под условом да се докаже или претпостави да је он/она држављанин Уговорне стране којој се упућује захтјев.

(2) Свака Уговорна страна ће поново примити, под истим условима, лица споменута у ставу 1 овог члана, ако се накнадно у року од 30 дана утврди да нису посједовали држављанство друге

Уговорне стране када су напуштали територију Уговорне стране која подноси захтјев.

Члан 2.

(1) Држављанство лица које треба бити поново прихваћено доказује се на основу следећих важећих докумената:

а) За држављане Босне и Херцеговине:

– Путне исправе: дипломатски пасош, службени пасош, лични пасош, бродарска књижица, заједнички пасош и путни лист;

– Лична карта (издата по пројекту ЦИПС-а);

– Увјерење о држављанству плус још један идентификацијски документ са фотографијом;

б) За држављане Републике Македоније:

– Путне исправе: лични пасош, дипломатских пасош, службени пасош, заједнички пасош и путни лист;

– Лична карта;

– Увјерење о држављанству плус још један идентификацијски документ са фотографијом;

(2) Држављанство може бити претпостављено на основу следећих докумената:

а) За држављане Босне и Херцеговине:

а) било који документ из става 1 под а) овог члана чије је важење истекло;

б) копија било којег документа из става 1 под а) овог члана;

ц) изјава датог лица или аутентичног свједока из записника који су сачинили надлежни органи Уговорне стране која подноси захтјев;

б) За држављане Републике Македоније;

д) било који документ из става 1 под б) овог члана чије је важење истекло;

е) копија било којег документа из става 1 под б) овог члана;

ф) изјава датог лица или аутентичног свједока из записника који су сачинили надлежни органи Уговорне стране која подноси захтјев;

(3) У случају да је држављанство претпостављено, а документи из става 2 нису доступни или су спорни, на захтјев Уговорне стране која подноси захтјев држављанство се може утврдити путем дипломатских или конзуларних мисија Уговорне стране којој је поднесен захтјев која ће разговарати са лицем у року од три дана од пријема захтјева. Интервју ће договорити Уговорна страна која подноси захтјев у сарадњи са надлежном дипломатском и конзуларном мисијом.

(4) У случају да лице не посједује пасош из става 1 или ако је његово/њено држављанство претпостављено или доказано у складу са ставовима 2 или 3 овог члана, дипломатска или конзуларна мисија Уговорне стране која је поставила захтјев издаће том лицу путни документ у сврху повратка.

II. Радмисија странаца

Члан 3.

(1) Странац је лице које је држављанин треће земље или лице без држављанства.

(2) Свака Уговорна страна ће поново примити, на захтјев друге Уговорне стране, без икаквих формалности странца који не испуњава, или више не испуњава услове који се тичу уласка и/или боравка на територији Уговорне стране која подноси захтјев, ако се установи да је он/она ушао на њену територију након што је боравио/ла на територији, или је прошао кроз територију Уговорне стране којој се подноси захтјев.

(3) Свака Уговорна страна ће поново примити, на захтјев друге Уговорне стране, без икаквих формалности странца који не испуњава, или више не испуњава услове који се тичу уласка и/или боравка на територији Уговорне стране која подноси захтјев, ако он/она посједује важећу визу или дозволу боравка било које врсте издану од Уговорне стране којој се подноси захтјев.

Члан 4.

(1) Обавеза радмисије у смислу горњег члана 3. неће се примјенити на:

а) странце који долазе из државе са којом Уговорна страна која подноси захтјев има заједничку границу, под условом да нема опасности да ће они бити гоњени на основу њихове расе, националности, религије, политичког мишљења или чланства у одређеној друштвеној групи,

б) странца који је након одласка са територије Уговорне стране којој се подноси захтјев или уласка на територију Уговорне стране која подноси захтјев добио визу или дозволу боравка Уговорне стране која подноси захтјев,

ц) странца који борави више од дванест мјесеци на територији Уговорне стране која подноси захтјев,

д) странца који је добио статус избјеглице од Уговорне стране која подноси захтјев у складу са Женевском конвенцијом о статусу избјеглица од 28. јула 1951. године која је допуњена Њујоршким протоколом о статусу избјеглица од 31. јануара 1967. године, или о статусу лица без држављанства у складу са Њујоршком конвенцијом о статусу лица без држављанства од 28. септембра 1954. године,

е) странца који већ враћен од Уговорне стране којој је поднесен захтјев у своју земљу поријекла или у трећу земљу.

Члан 5.

Уговорна страна која подноси захтјев ће поново прихватити странца натраг, ако Уговорна страна којој се подноси захтјев, накнадно у року од 90 дана утврди, да у моменту његовог/њеног напуштања територије Уговорне стране која подноси захтјев нису били испуњени услови за враћање утврђени члановима 3. и 4. овог Споразума.

Члан 6.

Свака Уговорна страна ће поново прихватити, првим расположивим летом и без икаквих формалности, странца који не испуњава услове у погледу уласка на територију друге Уговорне стране, у случају да долази на њену територију директно преко аеродромског граничног међународног прелаза из друге Уговорне стране.

III. Процедура и рокови радмисије

Члан 7.

Захтјев за радмисијом у складу са члановима 1. и 3. овог Споразума садржаваће податке који се тичу идентитета, документе лица које је предмет радмисије, његов/њен боравак на територији Уговорне стране којој се подноси захтјев као и околности његовог/њеног незаконитог уласка на територију Уговорне стране која подноси захтјев.

Члан 8.

(1) Уговорна страна којој се подноси захтјев одговорит ће на захтјев о радмисији у року од пет радних дана од доставе захтјева. Свако одбијање мора бити образложено.

(2) Уговорна страна којој је поднесен захтјев ће поновно прихватити дато лице у року, али не касније од 15 дана од датума доставе њеног позитивног одговора Уговорној страни која подноси захтјев. На захтјев Уговорне стране која подноси захтјев тај рок може бити додатно продужен за период потребан да се рјеше и одстране одређене правне или практичне препреке.

Члан 9.

Уговорна страна којој је поднесен захтјев ће потврдити у писаној форми да лице које ће бити поново прихваћено предаје пратилац Уговорне стране која подноси захтјев. У случају да нема пратиоца за лице које се поново прихвата Уговорна страна којој се подноси захтјев ће о томе бити писмено обавијештена.

IV. Транзит странаца

Члан 10.

(1) Свака Уговорна страна ће, на захтјев друге Уговорне стране, одобрити транзит преко своје територије копненим или ваздушним путем странцима које враћа Уговорна страна која подноси захтјев.

(2) У вези са ставом 1 овог члана Уговорна страна којој се подноси захтјев неће захтијевати транзитну визу.

Члан 11.

Уговорна страна која подноси захтјев гарантоваће другој Уговорној страни да је радмисија обезбјеђена од стране свих укључених транзитних земаља као и земље одредишта, те да лице које се поново прихвата посједује потребне путне документе у ту сврху.

Члан 12.

(1) Захтјев за транзит ће садржавати потребне податке који се тичу странаца који се враћају, њихове путне документе, датум, мјесто и вријеме уласка и изласка са територије Уговорне

стране којој се подноси захтјев као и друге потребне податке који се тичу његовог/њеног путовања.

(2) У случају да су потребне специјалне безбједносне мјере, здравствена или друга брига за странце који се враћају, то ће бити обавезно наведено у захтјеву. Ако је неопходна пратња, дужносници службе који врше пратњу такођер ће бити наведени у захтјеву.

Члан 13.

Уговорна страна којој је поднесен захтјев за транзит обавезно ће одговорити на захтјев у року од 3 (три) радна дана по његовом пријему, а Уговорна страна која подноси захтјев извршиће транзит у року од 30 (тридесет) дана по пријему позитивног одговора.

Члан 14.

Уговорна страна којој је поднесен захтјев за транзит странца може одбити у случају да:

а) постоји могућност да ће странац бити гоњен у било којој транзитној земљи или земљи одредишта због своје расе, религије, националности, припадности одређеној друштвеној групи или политичком мишљењу,

б) постоји могућност да странац буде оптужен или осуђен у било којој транзитној земљи или земљи одредишта на основу кривичних дјела почињених прије него што се десио транзит.

Члан 15.

Уговорна страна која подноси захтјев за транзит странца зрачним путем уз пратњу, врши без напуштања транзитног подручја на аеродрому Уговорне стране којој се подноси захтјев.

Члан 16.

Уговорна страна која подноси захтјев одговорна је за наставак путовања лица који се требају поново прихватити у земљу одредишта, а у случају да је транзит немогуће обавити из одређених разлога, Уговорна страна која подноси захтјев ће прихватити назад таква лица.

V. Трошкови

Члан 17.

(1) Трошкове транспорта за лица која се поново прихватају до границе Уговорне стране којој се подноси захтјев у складу са чланом 1. став 1 и чланом 3. став 2 и 3 овог Споразума, као и трошкове који произлазе из могућег повратка у складу са чланом 1. став 2 и чланом 5. овог Споразума сносиће Уговорна страна која подноси захтјев.

(2) Трошкове транспорта до границе земље одредишта у складу са чланом 10. став 1, чланом 12. став 2 и чланом 15. овог Споразума као и трошкове који произлазе из могућег повратка у складу са чланом 16. овог Споразума сносиће Уговорна страна која подноси захтјев.

VI. Односи према другим споразумима

Члан 18.

Овај Споразум неће утицати на било која права или обавезе Уговорних страна које произлазе из других међународних споразума, поготово из:

1. Женевске конвенције о статусу избјеглица од 28. јула 1951. године допуњене Њујоршким протоколима о статусу избјеглица од 31. јануара 1967. године и Њујоршке конвенције о статусу лица без држављанства од 28. септембра 1954. године.

2. Конвенције о заштити људских права и основних слобода,

3. Конвенцији и споразума о екстрадицији и повратку осуђеника.

VII. Заштита личних података

Члан 19.

Подаци који се дају у сврху имплементације овог Споразума ће се односити на сљедеће:

1. личне појединости датог лица, и ако је потребно, његових/њених чланова породице (име, презиме, имена родитеља, претходна имена, надимци, псеудоними, алиаси, датум и мјесто рођења, спол, садашње и претходно држављанство).

2. податке који се тичу докумената: пасош, лична карта, други путни документи или идентификацијски документи (број, рок важења, датум издавања, мјесто издавања, орган који је издао документ и остало).

3. други подаци потребни за идентификацију датих лица,

4. план руте, мјесто заустављања, тачка граничног пријелаза, превозне карте и друго,

5. дозволу боравка и визе издана од Уговорних страна или треће земље,

6. име и презиме чланова пратње и медицинског особља.

Члан 20.

Подаци које преносе Уговорне стране биће третиран и заштићени у складу са домаћим законским одредбама Уговорне стране пријема у вези са заштитом података.

У том контексту:

1. Уговорна страна којој је поднесен захтјев ће користити достављене податке само у сврху утврђену овим Споразумом.

2. Свака Уговорна страна, на њен захтјев, обавијестит ће другу Уговорну страну о кориштењу достављених података.

3. Достављени подаци могу бити обрађени само од органа власти одговорних за имплементацију овог Споразума. Достављени подаци могу бити откривени другим субјектима само уз претходну писмену сагласност Уговорне стране која их је доставила.

VIII. Имплементација Споразума

Члан 21.

У сврху примјене овог Споразума, по ступању на снагу, Министарство безбједности БиХ и Министарство унутрашњих послова Републике Македоније ће обавијестити једно друго о сљедећем:

1. адресе њихових надлежних органа и начин комуникације као и евентуалне промјене органа или адреса,

2. међународне тачке граничног пријелаза на којима ће бити обављена реадмисија или транзит.

3. све релевантне податке потребне за имплементацију овог Споразума укључујући потребне процедуре.

Члан 22.

(1) Сваки спор који се тиче примјене или тумачења овог Споразума бит ће ријешен узајамном комуникацијом између надлежних министарстава двију земаља (Министарство безбједности БиХ и Министарство унутрашњих послова Р Македоније). Они ће такођер договарати састанке стручњака, ако се за то укаже потреба.

(2) Ако спор није ријешен према ставу 1 овог члана, бит ће ријешаван дипломатским путем.

IX. Завршне одредбе

Члан 23.

Уговорне стране могу да врше измјене и допуне овог Споразума уз обострану сагласност.

Члан 24.

(1) Овај Споразум је закључен на неодређено вријеме.

(2) Свака Уговорна страна може привремено отказати примјену овог Споразума, осим чланова 1. и 2. овог Споразума, уз претходно писмено обавјештење другој Уговорној страни, уколико ту обуставу захтијевају интереси националне безбједности, јавног реда или јавног здравља. Уговорне стране ће такођер једна другу писменим путем обавјестити о престанку такве мјере путем дипломатских канала.

(3) Свака Уговорна страна може да откаже овај Споразум обавјештавањем друге Уговорне стране путем дипломатских канала.

(4) Привремена обустава или окончање овог Споразума ступиће на снагу по истеку 90 дана од дана пријема таквог писменог обавјештења од друге Уговорне стране.

Члан 25.

Овај Споразум о сарадњи ће ступити на снагу првог дана наредног мјесеца по пријему последње обавјести, којом свака Уговорна страна информира другу о завршетку унутрашњих правних процедура за ступање на снагу Споразума.

Потписано у Охриду на дан 21.03.2008 у два оригинална примјерка од којих је сваки на службеним језицима Босне и Херцеговине (босанском, хрватском и српском) и на македонском језику, гдје су сви текстови једнако аутентични.

За Вијеће министара
Босне и Херцеговине
Тарик Садовић

За Владу
Републике Македоније
Гордана Јанкулоска

Члан 3.

Ова Одлука се објављује у "Службеном гласнику БиХ" на српском, босанском и хрватском језику и ступа на снагу даном објављивања.

Број 01-011-1697-30/08
16. јула 2008. године
Сарајево

Председавајући
др **Харис Силајџић**, с. р.

119

Na osnovu člana V. 3. (d) Ustava Bosne i Hercegovine i saglasnosti Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine (Odluka PS BiH, broj 215/08 od 17. juna 2008. godine), Predsjedništvo Bosne i Hercegovine na 42. sjednici, održanoj 16. jula 2008. godine, donijelo je

ODLUKU

O RATIFIKACIJI SPORAZUMA IZMEĐU VIJEĆA MINISTARA BOSNE I HERCEGOVINE I VLADE REPUBLIKE MAKEDONIJE O SARADNJI U BORBI PROTIV TERORIZMA, ORGANIZIRANOG KRIMINALA, NELEGALNE TRGOVINE NARKOTICIMA, PSIHOTROPNIM SUPSTANCAMA I PREKURSORIMA, ILEGALNE MIGRACIJE I OSTALIH KRIVIČNIH DJELA

Član 1.

Ratifikuje se Sporazum između Vijeća ministara Bosne i Hercegovine i Vlade Republike Makedonije o saradnji u borbi protiv terorizma, organiziranog kriminala, nelegalne trgovine narkoticima, psihotropnim supstancama i prekursorima, ilegalne migracije i ostalih krivičnih djela, potpisan u Ohridu 21. marta 2008. godine na bosanskom, hrvatskom, srpskom i makedonskom jeziku.

Član 2.

Tekst Sporazuma glasi:

SPORAZUM

IZMEĐU VIJEĆA MINISTARA BOSNE I HERCEGOVINE I VLADE REPUBLIKE MAKEDONIJE O SARADNJI U BORBI PROTIV TERORIZMA, ORGANIZOVANOG KRIMINALA, NELEGALNE TRGOVINE NARKOTICIMA, PSIHOTROPNIM SUPSTANCAMA I PREKURSORIMA, ILEGALNE MIGRACIJE I OSTALIH KRIVIČNIH DJELA

Vijeće ministara Bosne i Hercegovine i Vlada Republike Makedonije (u daljnjem tekstu-Ugovorne strane),

U duhu želje da doprinesu razvoju bilateralnih odnosa

Uvjerene u neophodnost jačanja saradnje i koordinacije koje su učinile vlasti koje su odgovorne za održavanje sigurnosti i javnog reda, sprečavanje i borbe protiv terorizma, organizovanog kriminala, nelegalne trgovine narkoticima, psihotropnim supstancama i prekursorima, nelegalnih prelazaka granice lica i prijevoznih sredstava i nelegalnih prelaza robe kao i ostalih krivičnih radnji,

Potvrđujući svoju odlučnost u borbi protiv terorizma,

Priznajući da je organizovani kriminal ozbiljna prijetnja razvoju država Ugovornih strana,

Zabrinuti zbog povećane nelegalne trgovine narkoticima psihotropnim supstancama i prekursorima u cijelom svijetu,

U cilju efikasne saradnje u borbi protiv nelegalne migracije i trgovine ljudima,

Zasnovano na želji da se ojača međusobna saradnja i uzimajući u obzir međunarodne obaveze svoje vlastite države, u vezi sa osnovnim međunarodnim sporazumima, posebno:

- Konvencije o ljudskim pravima i osnovnim slobodama, od 4. novembra 1950. godine i njenih Protokola;
- Evropske konvencije za borbu protiv terorizma od 27. januara 1977. godine;
- Jedinствене Конвенције о борби против наркотика, од 01. августа 1961. године, измijenjene Protokolom od 25. marta 1972. године;
- Конвенције о психотропским супстанцама од 21. фебруара 1971. године;
- UN Конвенције о борби против неlegalне трговине наркотика и психотропским супстанцама, од 20. децембра 1988. године;
- Конвенције о пранју, праћењу, конфисковању о одузимању средстава стечених криминалом, од 08. новембра 1990. године;
- UN Конвенције против транснционалног организованог криминала, Протокола против неlegalне трговине мигрантима копненим путем и Протокол за спречавање и

suzbijanje i sankcionisanje trgovine ljudima, posebno ženama i djecom, koja je dopuna UN Konvenciji protiv transnacionalnog organizovanog kriminala od 12. - 15. decembra 2000. godine.

Poštujući principe zaštite pojedinaca u automatizovanoj obradi ličnih podataka, kako je regulisano nacionalnim zakonima,

Ugovorne strane su se dogovorile kako slijedi:

Član 1.

Predmet saradnje

(1) Ugovorne strane, u skladu sa svojim zakonima i međunarodnim obavezama svojih zemalja, putem nadležnih organa će saradivati na sprječavanju i borbi protiv organizovanog kriminala u skladu sa odredbama ovog Sporazuma o saradnji.

(2) Ovaj Sporazum o saradnji se ne tiče davanja pravne pomoći vezano za slučajeve krivičnih djela i ekstradicije.

Član 2.

Nadležni organi

(1) U svrhu realizacije Sporazuma o saradnji, nadležni organi Ugovornih strana su:

Za Bosnu i Hercegovinu:

– Ministarstvo sigurnosti BiH

Za Republiku Makedoniju

– Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Makedonije

(2) Svaka od Ugovornih strana će informisati drugu Ugovornu stranu diplomatskim putem o promjenama u njihovoj listi nadležnih organa.

(3) U okviru svojih ovlaštenja, nadležni organi saraduju direktno, dogovaraju se o konkretnim oblicima saradnje i načinima komuniciranja.

Član 3.

Oblast saradnje

(1) Ugovorne strane, u skladu sa svojim zakonima, saraduju u sprječavanju i otkrivanju krivičnih djela u sljedećim oblastima:

1. terorizam,

2. organizovani kriminal,

3. nelegalna trgovina narkoticima, psihotropnim supstancama i prekursorima,

4. ilegalna migracija, ilegalan prevoz lica preko državne granice, ilegalan boravak pojedinaca,

5. krivična djela protiv života, zdravlja, slobode i ljudskog dostojanstva,

6. krivična djela protiv imovine,

7. posredovanje u prostituciji i trgovini ljudima radi seksualnog iskorištavanja,

8. otmica,

9. iznuđivanje,

10. nelegalna proizvodnja, trgovina i posjedovanje eksploziva, vatrenog oružja i municije, hemijskih, bioloških, nuklearnih i radioaktivnih materijala, robe i tehnologije sa dvostrukom upotrebom, vojne tehnike, materijala, opreme i komponenti koji se mogu koristiti za proizvodnju oružja za masovno uništenje i drugih opasnih materijala,

11. krađa i nelegalna trgovina motornim vozilima, krivotvorenje i korištenje krivotvorenih dokumenata za ta vozila,

12. krijumčarenje roba i ostalih krivičnih djela u vezi sa međunarodnom trgovinom i ekonomskom razmjenom,

13. krivotvorenje novca, vrijednosnih papira i vrijednosti, sredstava bezgotovinskog plaćanja koja nisu vrijednosni dokumenti, kao i njihovo puštanje u promet ili korištenje,

14. pranje novca, finansijski i drugi poslovi sa sredstvima ili imovinom kao rezultat krivičnog djela,

15. krivična djela protiv ekonomije, trgovine i finansijske razmjene,

16. krađa i nelegalna trgovina kulturnim i historijskim vrijednostima, umjetničkim vrijednostima, predmetima od kulturne i historijske vrijednosti, dragocjenih metala i minerala i drugih predmeta visoke vrijednosti,

17. krivična djela protiv životne sredine,

18. falsifikovanje javnih i ličnih isprava.

(2) Međusobnim pristankom, Ugovorne strane će pomagati jedna drugoj i u borbi protiv ostalih krivičnih djela, predviđenih njihovim nacionalnim zakonodavstvom, čije je sprečavanje i otkrivanje uvjetovano saradnjom između njihovih nadležnih organa.

(3) Ugovorne strane će pomagati jedna drugoj za u vezi sa aktivnostima koje se smatraju krivičnim djelima prema njihovom nacionalnom zakonodavstvu.

Član 4.

Oblici saradnje

(1) U svrhu saradnje, prema ovom Sporazumu o saradnji, Ugovorne strane, u skladu sa svojim zakonodavstvom će:

1. razmjenjivati informacije i operativne podatke o licima ili učesnicima u vršenju krivičnih djela, posebno na polju organizovanog kriminala, vezama počinitelaca, posebno saradnika i organizatora, strukturama kriminalnih grupa, načinu vršenja djela pojedinca ili grupe,

2. međusobno pomagati jedna drugoj u vršenju aktivnosti operativnog istraživanja,

3. na zahtjev jedne od strana vršiti provjere i druge aktivnosti primjenjive u skladu sa nacionalnim zakonodavstvom,

4. pomagati jedna drugoj u traganju za licima koja su počinila krivična djela i onima koja su pokušale da izbjegnju krivičnu odgovornost ili da služe određenu kaznu,

5. u skladu sa svojim nacionalnim zakonodavstvom, nadležni organi Ugovornih strana, podnositi jedni drugima kopije službene dokumentacije i preduzeti koordinirajuće aktivnosti otkrivanja i dokumentovanja kriminala,

6. saradivati u potrazi za nestalim licima, kao i vršenju aktivnosti vezano za identifikaciju lica i "post mortem" identifikaciju ostataka neidentifikovanih lica,

7. saradivati u potrazi za ukradenim predmetima,

8. pružati jedna drugoj ličnu, tehničku i organizacionu pomoć u otkrivanju počinitelaca krivičnih djela,

9. razmjenjivati informacije i iskustva u vezi sa metodima i novim oblicima za činjenje krivičnih djela,

10. po potrebi, organizovati radne sastanke kako bi pripremili i koordinisali mjere u odnosu na istraživanje konkretnih krivičnih djela,

11. razmjenjivati rezultate patoloških i kriminoloških istraga koje se odnose na krivična djela, informacije o radnim metodama, istražnim tehnikama i primjeni metoda i sredstava vezano za njihov daljni razvoj,

12. razmjenjivati stručnjake radi zajedničkog rada u grupama ili radi njihove buduće obuke i unapređenja profesionalnih kvalifikacija,

13. saradnja u oblasti zaštite svjedoka i posebnih istražnih radnji u skladu sa nacionalnim zakonodavstvima.

(2) Saradnja u vezi sa stavom 1. tačka 13. ovog člana će se utvrditi posebnim Protokolom Ugovornih strana.

Član 5.

Borba protiv terorizma

U oblasti borbe protiv terorizma, Ugovorne strane, u skladu sa svojim nacionalnim zakonodavstvima i odredbama ovog Sporazuma o saradnji, razmjenjivat će:

1. iskustva u prevenciji i informacije u vezi sa planiranim ili počinjenim terorističkim djelom, učesnicima, metodima i tehničkim sredstvima korištenim tokom činjena tih terorističkih djela,

2. informacije o terorističkim organizacijama i njihovim članovima, koji planiraju vršenje ili su već počinila krivična djela, a ako su ta krivična djela počinjena na teritoriji jedne od Ugovornih strana i tiče se druge Ugovorne strane,

3. analitičke i druge materijale koji se odnose na borbu protiv terorizma.

Član 6.

Borba protiv nelegalne trgovine narkoticima, psihotropnim supstancama i prekursorima

U oblasti borbe protiv nelegalne trgovine narkoticima, psihotropnim supstancama i prekursorima, u skladu sa svojim nacionalnim zakonodavstvima i odredbama ovog Sporazuma o saradnji, Ugovorne strane:

1. razmjenjuju informacije i podatke o licima koja učestvuju u nelegalnoj trgovini narkoticima, psihotropnim supstancama i prekursorima, transportnim rutama, korištenim sredstvima prevoza i metodima akcije, o porijeklu i svrsi narkotika, psihotropnih supstanci i prekursora, kao i specijalnim detaljima o ovim krivičnim djelima, ako su neophodni za njihovo otkrivanje,

2. dostavljaju jedna drugoj informacije o uobičajenim i novim metodama i rutama nelegalne trgovine narkoticima, psihotropnim supstancama i prekursorima, kao i iskustvima i podacima u vezi sa ovim pitanjem,

3. preduzimaju koordinisane mjere za sprečavanje nelegalne proizvodnje, nelegalne trgovine narkoticima, psihotropnim supstancama i prekursorima,

4. dostavljaju jedna drugoj primjerke narkotika i psihotropnih supstanci i prekursora koji mogu biti zloupotrebjeni ili biti predmet nelegalne trgovine, za potrebe vještačenja,

5. razmjenjuju rezultate patoloških stručnih vještačenja u vezi sa nelegalnom trgovinom droga i korištenjem psihotropnih supstanci,

6. razmjenjuju informacije i podatke u vezi sa narkoticima, psihotropnim supstancama i prekursorima u okviru legalne trgovine i legalne proizvodnje koja prolazi u nelegalnu trgovinu, u skladu sa mogućnostima borbe protiv takve nelegalne trgovine.

Član 7.

Borba protiv nelegalne migracije i trgovine ljudima

Kako bi se suprostavile nelegalnoj migraciji i trgovini ljudima, Ugovorne strane, u skladu sa svojim nacionalnim zakonodavstvom i odredbama ovog Sporazuma o saradnji, razmjenjuju informacije, iskustva i podatke koje prime u borbi protiv nelegalne migracije i trgovine ljudima, a konkretnije:

1. dostavljaju jedna drugoj informacije o licima koja organizuju nelegalni transfer drugih lica preko državne granice, kao i kanalima ilegalne migracije i trgovine ljudima,

2. dostavljaju jedna drugoj informacije o slučajevima krivotvorenja i korištenja krivotvorenih i falsifikovanih dokumenata za prekogranično putovanje i boravak,

3. razmjenjuju analitičke i druge materijale koji se odnose na proces migracije,

4. razmjenjuju informacije o svom nacionalnom zakonodavstvu i o režimu kretanja i boravka stranaca.

Član 8.

Borba protiv pranja novca

Ugovorne strane, u skladu sa odredbama ovog Sporazuma o saradnji i svojim nacionalnim zakonodavstvima, saraduju tokom otkrivanja, sprečavanja i suzbijanja ovih aktivnosti koje se odnose na pranje novca.

Član 9.

Uvjeti ostvarivanja saradnje

(1) Dostavljanje informacija, u skladu sa ovim Sporazumom o saradnji obavljaju nadležni organi Ugovorne strane na zahtjev nadležnog organa druge Ugovorne strane.

(2) Zahtjev za dostavljanje informacija ili pružanje pomoći se dostavlja u pismenom obliku, osim ako nije drugačije dogovoreno.

(3) Nadležni organi svake Ugovorne strane, po svojoj vlastitoj inicijativi mogu dostaviti informacije drugoj Ugovornoj strani koje mogu pomoći u otkrivanju, sprečavanju i rasvjetljavanju krivičnih djela, ako postoji dobra osnova da se smatra da su te informacije od interesa za drugu Ugovornu stranu.

(4) Djelovanje po zahtjevima za dostavljanje informacija ili pružanje pomoći se ostvaruje u najkraćem mogućem roku. Gdje je neophodno, nadležni organi Ugovornih strana imaju pravo da zatraže dodatne podatke kako bi im se olakšalo ispunjavanje zahtjeva.

Član 10.

Odbijanje ispunjavanja zahtjeva za saradnju

(1) Zahtjev za dostavljanje informacija i pružanje pomoći može biti potpuno ili djelimično odbijen, ako se smatra da takav zahtjev može biti razlog narušavanja ljudskih prava, ako zahtjev može ugroziti suverenitet ili sigurnost države ili drugih interesa ili je u suprotnosti sa zakonodavstvima Ugovornih strana.

(2) U slučaju da je zahtjev za dostavljanje informacija i pružanje pomoći odbijen, nadležni organi Ugovorne strane koja odbija zahtjev će u pisanoj formi obrazložiti razloge odbijanja takvog zahtjeva.

Član 11.

Povjerljive informacije

(1) Svaka Ugovorna strana garantuje sigurnost povjerljivim informacijama koje primi od druge Ugovorne strane, ako je ta informacija, u skladu sa nacionalnim zakonodavstvom Ugovorne strane koja izdaje zahtjev, povjerljive prirode i ako je definisana kao povjerljiva.

(2) Dostavljanje informacija, materijala, podataka i tehničke opreme primljene u provođenju ovog Sporazuma o saradnji trećim državama je moguće samo uz prethodnu pismenu saglasnost Ugovorne strane koja dostavlja informacije.

Član 12.

Zaštita ličnih podataka

Kako bi se zaštitili preneseni lični podaci, u okviru saradnje predviđene ovim Sporazumom o saradnji, Ugovorne strane, u skladu sa svojim nacionalnim zakonodavstvom, utvrđuju sljedeće uvjete:

1. Nadležni organi Ugovorne strane koja primi takav podatak može ga koristiti samo za ciljeve i pod uvjetima koje utvrdi Ugovorna strana koja je dala taj podatak.

2. Po zahtjevu Ugovorne strane koja daje podatke, nadležni organ Ugovorne strane koja je tražila te podatke će je obavijestiti o korištenju primljenih podataka i rezultatima postignutim uz njihovu pomoć.

3. Svaka Ugovorna strana će dostaviti lične podatke samo nadležnim organima, utvrđenim u zahtjevu, u skladu sa odredbama ovog Sporazuma.

4. Nadležni organ koji daje podatke dužan je osigurati tačnost podataka. Ako su preneseni podaci netačni ili nisu oni koje treba prenijeti, nadležni organ Ugovorne strane koja je dala podatke, mora odmah informisati drugu Ugovornu stranu koja je dužna netačne podatke odmah uništiti.

5. Tokom dostavljanja osobnih podataka, nadležni organ Ugovorne strane koja daje podatke, u skladu sa svojim nacionalnim zakonodavstvom utvrđuje rok za uništavanje dostavljenih podataka. Svi dobiveni podaci treba da se unište kada više nisu potrebni. Nadležni organi druge Ugovorne strane će biti informisani o uništavanju i o razlozima uništavanja. Nakon raskida ovog Sporazuma o saradnji, svi primljeni lični podaci će biti uništeni.

6. Ugovorne strane su obavezne da vode evidenciju o dostavljanju, prijemu i uništavanju ličnih podataka, koji su razmijenjeni u skladu sa ovim Sporazumom o saradnji.

7. Nadležni organi Ugovorne strane pružaju efikasnu zaštitu ličnih podataka razmijenjenih tokom realizacije ovog Sporazuma o saradnji od neovlaštenog pristupa, istraživanja, promjenama ili uništavanja.

Član 13.

Mješovite komisije

(1) U cilju realizacije ovog Sporazuma o saradnji, Ugovorne strane će uspostaviti mješovitu Komisiju.

(2) Mješovitita Komisija se sastoji od po tri predstavnika nadležnih organa iz svake Ugovorne strane.

(3) Ugovorne strane će biti informisane o strukturi i promjenama mješovite Komisije diplomatskim putem.

(4) Po potrebi, svaka od Ugovornih strana može predložiti sastanak mješovite Komisije.

(5) U smislu prethodnog stava ovog člana, mješovite Komisije održavaju sastanke najumjerenično u državama Ugovornih strana.

(6) Mješovitita Komisija uspostavlja pravila svog rada.

Član 14.

Kontakt lica

(1) Nadležni ministar svake Ugovorne strane imenuje lice za kontakt sa nadležnim organima druge Ugovorne strane.

(2) Nadležni ministar svake Ugovorne strane može pri diplomatsko-konzularnom predstavništvu imenovati oficira za

vezu ili policijskog atašea za saradnju sa nadležnim organima druge Ugovorne strane u vezi implementacije odredbi ovog Sporazuma.

Član 15.

Troškovi

Ugovorne strane pokrivaju svoje troškove koji se odnose na realizaciju ovog Sporazuma o saradnji, ukoliko drugačije nije dogovoreno.

Član 16.

Rješenje sporova

Svaki spor koji proistekne od tumačenja ili realizacije ovog Sporazuma o saradnji, će se riješiti konsultacijama i pregovorima između nadležnih organa Ugovornih strana.

Član 17.

Odnosi prema drugim međunarodnim Sporazumima

Ovaj Sporazum o saradnji ne utiče na prava i obaveze Ugovornih strana u vezi sa ostalim međunarodnim sporazumima čije su potpisnice njihove države.

Član 18.

Stupanje na snagu, početak primjene, izmjene i prestanak primjene

(1) Ovaj Sporazum o saradnji je zaključen na neodređeni vremenski period.

(2) Ovaj Sporazum o saradnji će stupiti na snagu prvog dana narednog mjeseca po posljednjoj obavijesti, kojom svaka Ugovorna strana informiše drugu o završetku unutrašnjih pravnih procedura za stupanje na snagu Sporazuma.

(3) Izmjene i dopune ovog Sporazuma o saradnji, u pismenoj formi, će se vršiti uz međusobnu saglasnost Ugovornih strana i stupit će na snagu u skladu sa procedurama propisanim za stupanjem na snagu ovog Sporazuma.

(4) Svaka Ugovorna strana može otkazati primjenu ovog Sporazuma o saradnji prethodnom pismenom obaviješću diplomatskim putem drugoj Ugovornoj strani. Otkaz Sporazuma stupa na snagu 3 mjeseca po prijemu obavijesti.

Potpisano u Ohridu na dan 21.03.2008. u četiri originalna primjerka od kojih je svaki na službenim jezicima Bosne i Hercegovine (bosanskom, hrvatskom i srpskom) i na makedonskom jeziku, gdje su svi tekstovi jednako autentični.

Za Vijeće ministara
Bosne i Hercegovine
Tarik Sadović

Za Vladu
Republike Makedonije
Gordana Jankuloska

Član 3.

Ova Odluka će biti objavljena u "Službenom glasniku BiH" na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku i stupa na snagu danom objavljivanja.

Broj 01-011-1697-31/08
16. jula 2008. godine
Sarajevo

Predsjedavajući
dr. **Haris Silajdžić**, s. r.

Temeljem članka V. 3. (d) Ustava Bosne i Hercegovine i suglasnosti Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine (Odluka PS BiH broj 215/08 od 17. lipnja 2008. godine), Predsjedništvo Bosne i Hercegovine je na 42. sjednici, održanoj 16. srpnja 2008. godine, donijelo

ODLUKU

O RATIFIKACIJI SPORAZUMA IZMEĐU VIJEĆA MINISTARA BOSNE I HERCEGOVINE I VLADE REPUBLIKE MAKEDONIJE O SURADNJI U BORBI PROTIV TERORIZMA, ORGANIZIRANOG KRIMINALA, NELEGALNE TRGOVINE NARKOTICIMA, PSIHOTROPNIM SUPSTANCAMA I PREKURSORIMA, ILEGALNE MIGRACIJE I OSTALIH KAZNENIH DJELA

Članak 1.

Ratificira se Sporazum između Vijeća ministara Bosne i Hercegovine i Vlade Republike Makedonije o suradnji u borbi protiv terorizma, organiziranog kriminala, nelegalne trgovine narkoticima, psihotropnim supstancama i prekursorima, ilegalne migracije i ostalih kaznenih djela, potpisan u Ohridu 21. ožujka 2008. godine na hrvatskom, srpskom, bosanskom, i makedonskom jeziku.

Članak 2.

Tekst Sporazuma glasi:

SPORAZUM

IZMEĐU VIJEĆA MINISTARA BOSNE I HERCEGOVINE I VLADE REPUBLIKE MAKEDONIJE O SURADNJI U BORBI PROTIV TERORIZMA, ORGANIZIRANOG KRIMINALA, NELEGALNE TRGOVINE NARKOTICIMA, PSIHOTROPNIM SUPSTANCAMA I PREKURSORIMA, ILEGALNE MIGRACIJE I OSTALIH KAZNENIH DJELA

Vijeće ministara Bosne i Hercegovine i Vlada Republike Makedonije (u daljnjem tekstu-Ugovorne strane),

U duhu želje da pridonese razvoju bilateralnih odnosa

Uvjerene u neophodnost jačanja suradnje i koordinacije koje su učinile vlasti koje su odgovorne za održavanje sigurnosti i javnog reda, sprječavanje i borbe protiv terorizma, organiziranog kriminala, nelegalne trgovine narkoticima, psihotropnim supstancama i prekursorima, nelegalnih prelazaka granice osoba i prijevoznih sredstava i nelegalnih prijelaza robe kao i ostalih kaznenih radnji,

Potvrđujući svoju odlučnost u borbi protiv terorizma,

Priznajući da je organizirani kriminal ozbiljna prijetnja razvoju država Ugovornih strana,

Zabrinuti zbog povećane nelegalne trgovine narkoticima psihotropnim supstancama i prekursorima u cijelom svijetu,

U cilju efikasne suradnje u borbi protiv nelegalne migracije i trgovine ljudima,

Utemeljeno na želji da se ojača međusobna suradnja i uzimajući u obzir međunarodne obveze svoje vlastite države, u vezi sa temeljnim međunarodnim sporazumima, osobito:

- Konvencije o ljudskim pravima i temeljnim slobodama, od 4. studenog 1950. godine i njenih Protokola;
- Europske konvencije za borbu protiv terorizma od 27. siječnja 1977. godine;
- Jedinstvene Konvencije o borbi protiv narkotika, od 01. kolovoza 1961. godine, izmijenjene Protokolom od 25. ožujka 1972. godine;
- Konvencije o psihotropnim supstancama od 21. veljače 1971. godine;
- UN Konvencije o borbi protiv nelegalne trgovine narkoticima i psihotropnim supstancama, od 20. prosinca 1988. godine;
- Konvencije o pranju, praćenju, konfisciranju o oduzimanju sredstava stečenih kriminalom, od 08. studenog 1990. godine;
- UN Konvencije protiv transnacionalnog organiziranog kriminala, Protokola protiv nelegalne trgovine migrantima kopnenim putem i Protokol za sprječavanje i suzbijanje i sankcioniranje trgovine ljudima, osobito ženama i djecom, koja je dopuna UN Konvenciji protiv

transnacionalnog organiziranog kriminala od 12. - 15. prosinca 2000. godine.

Poštujući principe zaštite pojedinaca u automatiziranoj obradi osobnih podataka, kako je regulirano nacionalnim zakonima

Ugovorne strane su se dogovorile kako slijedi:

Članak 1.

Predmet suradnje

(1) Ugovorne strane, sukladno svojim zakonima i međunarodnim obvezama svojih zemalja, putem mjerodavnih tijela će surađivati na sprječavanju i borbi protiv organiziranog kriminala sukladno odredbama ovog Sporazuma o suradnji.

(2) Ovaj Sporazum o suradnji se ne tiče davanja pravne pomoći vezano za slučajeve kaznenih djela i ekstradicije.

Članak 2.

Mjerodavna tijela

(1) U svrhu realizacije Sporazuma o suradnji, nadležni organi Ugovornih strana su:

Za Bosnu i Hercegovinu:

– Ministarstvo sigurnosti BiH

Za Republiku Makedoniju

– Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Makedonije

(2) Svaka od Ugovornih strana će informirati drugu Ugovornu stranu diplomatskim putem o promjenama u njihovoj listi mjerodavnih tijela.

(3) U okviru svojih ovlaštenja, mjerodavna tijela surađuju izravno, dogovaraju se o konkretnim oblicima suradnje i načinima komuniciranja.

Članak 3.

Područje suradnje

(1) Ugovorne strane, sukladno svojim zakonima, surađuju u sprječavanju i otkrivanju kaznenih djela u slijedećim područjima:

1. terorizam,
2. organizirani kriminal,
3. nelegalna trgovina narkoticima, psihotropnim supstancama i prekursorima,
4. ilegalna migracija, ilegalan prevoz osoba preko državne granice, ilegalan boravak pojedinaca,
5. kaznena djela protiv života, zdravlja, slobode i ljudskog dostojanstva,
6. kaznena djela protiv imovine,
7. posredovanje u prostituciji i trgovini ljudima radi seksualnog iskorištavanja,
8. otmica,
9. iznuđivanje,
10. nelegalna proizvodnja, trgovina i posjedovanje eksploziva, vatrenog oružja i municije, hemijskih, bioloških,

nuklearnih i radioaktivnih materijala, robe i tehnologije sa dvostrukom upotrebom, vojne tehnike, materijala, opreme i komponenti koji se mogu koristiti za proizvodnju oružja za masovno uništenje i drugih opasnih materijala,

11. krađa i nelegalna trgovina motornim vozilima, krivotvorenje i korištenje krivotvorenih dokumenata za ta vozila,

12. krijumičarenje roba i ostalih kaznenih djela u vezi sa međunarodnom trgovinom i ekonomskom razmjenom,

13. krivotvorenje novca, vrijednosnih papira i vrijednosti, sredstava bezgotovinskog plaćanja koja nisu vrijednosni dokumenti, kao i njihovo puštanje u promet ili korištenje,

14. pranje novca, finansijski i drugi poslovi sa sredstvima ili imovinom kao rezultat kaznenog djela,

15. kaznena djela protiv ekonomije, trgovine i finansijske razmjene,

16. krađa i nelegalna trgovina kulturnim i historijskim vrijednostima, umjetničkim vrijednostima, predmetima od kulturne i historijske vrijednosti, dragocjenih metala i minerala i drugih predmeta visoke vrijednosti,

17. kaznena djela protiv životne sredine,

18. falsificiranje javnih i osobnih isprava.

(2) Međusobnim pristankom, Ugovorne strane će pomagati jedna drugoj i u borbi protiv ostalih kaznenih djela, predviđenih njihovim nacionalnim zakonodavstvom, čije je spriječavanje i otkrivanje uvjetovano suradnjom između njihovih mjerodavnih tijela.

(3) Ugovorne strane će pomagati jedna drugoj za u vezi sa aktivnostima koje se smatraju kaznenim djelima prema njihovom nacionalnom zakonodavstvu.

Članak 4.

Oblici suradnje

(1) U svrhu suradnje, prema ovom Sporazumu o suradnji, Ugovorne strane, u skladno svom zakonodavstvu će:

1. razmjenjivati informacije i operativne podatke o osobama ili sudionicima u vršenju kaznenih djela, osobito na polju organiziranog kriminala, vezama počinitelaca, osobito suradnika i organizatora, strukturama kriminalnih grupa, načinu vršenja djela pojedinca ili grupe,

2. međusobno pomagati jedna drugoj u vršenju aktivnosti operativnog istraživanja,

3. na zahtjev jedne od strana vršiti provjere i druge aktivnosti primjenjive skladno nacionalnom zakonodavstvu,

4. pomagati jedna drugoj u traganju za osobama koja su počinila kaznena djela i onima koja su pokušale da izbjegnju kaznenu odgovornost ili da služe određenu kaznu,

5. skladno svom nacionalnom zakonodavstvu, mjerodavna tijela Ugovornih strana, podnositi jedni drugima kopije službene dokumentacije i preduzeti koordinirajuće aktivnosti otkrivanja i dokumentiranja kriminala,

6. surađivati u potrazi za nestalim osobama, kao i vršenju aktivnosti vezano za identifikaciju osoba i "post mortem" identifikaciju ostataka neidentifikovanih osoba,

7. surađivati u potrazi za ukradenim predmetima,

8. pružati jedna drugoj osobnu, tehničku i organizacionu pomoć u otkrivanju počinitelaca kaznenih djela,

9. razmjenjivati informacije i iskustva u vezi sa metodima i novim oblicima za činjenje kaznenih djela,

10. po potrebi, organizirati radne sastanke kako bi pripremili i koordinirali mjere u odnosu na istraživanje konkretnih kaznenih djela,

11. razmjenjivati rezultate patoloških i kriminoloških istraga koje se odnose na kaznena djela, informacije o radnim metodama, istražnim tehnikama i primjeni metoda i sredstava vezano za njihov daljni razvoj,

12. razmjenjivati stručnjake radi zajedničkog rada u grupama ili radi njihove buduće obuke i unaprijeđenja profesionalnih kvalifikacija,

13. suradnja u oblasti zaštite svjedoka i posebnih istražnjih radnji skladno nacionalnim zakonodavstvima.

(2) Suradnja u vezi sa stavkom 1. točka 13. ovog članka će se utvrditi posebnim Protokolom Ugovornih strana.

Članak 5.

Borba protiv terorizma

U području borbe protiv terorizma, Ugovorne strane, skladno svom nacionalnom zakonodavstvu i odredbama ovog Sporazuma o suradnji, razmjenjivat će:

1. iskustva u prevenciji i informacije u vezi sa planiranim ili počinjenim terorističkim djelom, sudionicima, metodima i tehničkim sredstvima korištenim tokom činjenja tih terorističkih djela,

2. informacije o terorističkim organizacijama i njihovim članovima, koji planiraju vršenje ili su već počinila kaznena djela, a ako su ta kaznena djela počinjena na teritoriju jedne od Ugovornih strana i tiče se druge Ugovorne strane,

3. analitičke i druge materijale koji se odnose na borbu protiv terorizma.

Članak 6.

Borba protiv nelegalne trgovine narkoticima, psihotropnim supstancama i prekursorima

U području borbe protiv nelegalne trgovine narkoticima, psihotropnim supstancama i prekursorima, skladno svom nacionalnom zakonodavstvu i odredbama ovog Sporazuma o suradnji, Ugovorne strane:

1. razmjenjuju informacije i podatke o osobama koje sudjeluju u nelegalnoj trgovini narkoticima, psihotropnim supstancama i prekursorima, transportnim rutama, korištenim sredstvima prevoza i metodima akcije, o porijeklu i svrsi narkotika, psihotropnih supstanci i prekursora, kao i specijalnim detaljima o ovim kaznenim djelima, ako su neophodni za njihovo otkrivanje,

2. dostavljaju jedna drugoj informacije o uobičajenim i novim metodama i rutama nelegalne trgovine narkoticima, psihotropnim supstancama i prekursorima, kao i iskustvima i podacima u vezi sa ovim pitanjem,

3. preduzimaju koordinirane mjere za spriječavanje nelegalne proizvodnje, nelegalne trgovine narkoticima, psihotropnim supstancama i prekursorima,

4. dostavljaju jedna drugoj primjerke narkotika i psihotropnih supstanci i prekursora koji mogu biti zloupotrebjeni ili biti predmet nelegalne trgovine, za potrebe vještačenja,

5. razmjenjuju rezultate patoloških stručnih vještačenja u vezi sa nelegalnom trgovinom drogama i korištenjem psihotropnih supstanci,

6. razmjenjuju informacije i podatke u vezi sa narkoticima, psihotropnim supstancama i prekursorima u okviru legalne trovine i legalne proizvodnje koja prolazi u nelegalnu trgovinu, skladno mogućnostima borbe protiv takve nelegalne trgovine.

Članak 7.

Borba protiv nelegalne migracije i trgovine ljudima

Kako bi se suprostavile nelegalnoj migraciji i trgovini ljudima, Ugovorne strane, sukladno svom nacionalnom zakonodavstvu i odredbama ovog Sporazuma o suradnji, razmjenjuju informacije, iskustva i podatke koje prime u borbi protiv nelegalne migracije i trgovine ljudima, a konkretnije:

1. dostavljaju jedna drugoj informacije o osobama koje organiziraju nelegalni transfer drugih osoba preko državne granice, kao i kanalima ilegalne migracije i trgovine ljudima,
2. dostavljaju jedna drugoj informacije o slučajevima krivotvorenja i korištenja krivotvorenih i falsificiranih dokumenata za prekogranično putovanje i boravak,
3. razmjenjuju analitičke i druge materijale koji se odnose na proces migracije,
4. razmjenjuju informacije o svom nacionalnom zakonodavstvu i o režimu kretanja i boravka stranaca.

Članak 8.

Borba protiv pranja novca

Ugovorne strane, sukladno odredbama ovog Sporazuma o suradnji i svojim nacionalnim zakonodavstvima, surađuju tokom otkrivanja, spriječavanja i suzbijanja ovih aktivnosti koje se odnose na pranje novca.

Članak 9.

Uvjeti ostvarivanja suradnje

- (1) Dostavljanje informacija, sukladno ovom Sporazumu o suradnji obavljaju mjerodavna tijela Ugovorne strane na zahtjev mjerodavnog tijela druge Ugovorne strane.
- (2) Zahtjev za dostavljanje informacija ili pružanje pomoći se dostavlja u pismenom obliku, osim ako nije drugačije dogovoreno.
- (3) Mjerodavna tijela svake Ugovorne strane, po svojoj vlastitoj inicijativi mogu dostaviti informacije drugoj Ugovornoj strani koje mogu pomoći u otkrivanju, spriječavanju i rasvjetljavanju kaznenih djela, ako postoji dobar temelj da se smatra da su te informacije od interesa za drugu Ugovornu stranu.
- (4) Djelovanje po zahtjevima za dostavljanje informacija ili pružanje pomoći se ostvaruje u najkraćem mogućem roku. Gdje je neophodno, mjerodavna tijela Ugovornih strana imaju pravo da zatraže dodatne podatke kako bi im se olakšalo ispunjavanje zahtjeva.

Članak 10.

Odbijanje ispunjavanja zahtjeva za suradnju

- (1) Zahtjev za dostavljanje informacija i pružanje pomoći može biti potpuno ili djelimično odbijen, ako se smatra da takav zahtjev može biti razlog narušavanja ljudskih prava, ako zahtjev može ugroziti suverenitet ili sigurnost države ili drugih interesa ili je u suprotnosti sa zakonodavstvima Ugovornih strana.
- (2) U slučaju da je zahtjev za dostavljanje informacija i pružanje pomoći odbijen, mjerodavna tijela Ugovorne strane koja odbija zahtjev će u pisanoj formi obrazložiti razloge odbijanja takvog zahtjeva.

Članak 11.

Povjerljive informacije

- (1) Svaka Ugovorna strana garantuje sigurnost povjerljivim informacijama koje primi od druge Ugovorne strane, ako je ta informacija, sukladna nacionalnom zakonodavstvu Ugovorne strane koja izdaje zahtjev, povjerljive prirode i ako je definirana kao povjerljiva.
- (2) Dostavljanje informacija, materijala, podataka i tehničke opreme primljene u provođenju ovog Sporazuma o suradnji

trećim državama je moguće samo uz prethodnu pismenu suglasnost Ugovorne strane koja dostavlja informacije.

Članak 12.

Zaštita osobnih podataka

Kako bi se zaštitili preneseni osobni podaci, u okviru suradnje predviđene ovim Sporazumom o suradnji, Ugovorne strane, sukladno svom nacionalnom zakonodavstvu, utvrđuju sljedeće uvjete:

1. Mjerodavna tijela Ugovorne strane koja primi takav podatak može ga koristiti samo za ciljeve i pod uvjetima koje utvrdi Ugovorna strana koja je dala taj podatak.
2. Po zahtjevu Ugovorne strane koja daje podatke, mjerodavno tijelo Ugovorne strane koja je tražila te podatke će je obavijestiti o korištenju primljenih podataka i rezultatima postignutim uz njihovu pomoć.
3. Svaka Ugovorna strana će dostaviti osobne podatke samo mjerodavnim tijelima, utvrđenim u zahtjevu, sukladno odredbama ovog Sporazuma.
4. Nadležni organ koji daje podatke dužan je osigurati tačnost podataka. Ako su preneseni podaci netačni ili nisu oni koje treba prenijeti, mjerodavno tijelo Ugovorne strane koja je dala podatke, mora odmah informirati drugu Ugovornu stranu koja je dužna netočne podatke odmah uništiti.
5. Tokom dostavljanja osobnih podataka, mjerodavno tijelo Ugovorne strane koja daje podatke, sukladno svom nacionalnom zakonodavstvu utvrđuje rok za uništavanje dostavljenih podataka. Svi dobiveni podaci treba da se unište kada više nisu potrebni. Mjerodavna tijela druge Ugovorne strane će biti informirana o uništavanju i o razlozima uništavanja. Nakon raskida ovog Sporazuma o suradnji, svi primljeni osobni podaci će biti uništeni.

6. Ugovorne strane su obvezne da vode evidenciju o dostavljanju, primitku i unuštavanju osobnih podataka, koji su razmijenjeni sukladno ovom Sporazumu o suradnji.

7. Mjerodavna tijela Ugovorne strane pružaju efikasnu zaštitu osobnih podataka razmijenjenih tokom realizacije ovog Sporazuma o suradnji od neovlaštenog pristupa, istraživanja, promjenama ili uništavanja.

Članak 13.

Mješovite komisije

- (1) U cilju realizacije ovog Sporazuma o suradnji, Ugovorne strane će uspostaviti mješovitu Komisiju.
- (2) Mješovita Komisija se sastoji od po tri predstavnika mjerodavnih tijela iz svake Ugovorne strane.
- (3) Ugovorne strane će biti informirane o strukturi i promjenama mješovite Komisije diplomatskim putem.
- (4) Po potrebi, svaka od Ugovornih strana može predložiti sastanak mješovite Komisije.
- (5) U smislu prethodnog stavka ovog članka, mješovite Komisije održavaju sastanke najmanje jednom u državama Ugovornih strana.
- (6) Mješovita Komisija uspostavlja pravila svog rada.

Članak 14.

Kontakt osobe

- (1) Mjerodavni ministar svake Ugovorne strane imenuje osobu za kontakt sa mjerodavnim tijelima druge Ugovorne strane.
- (2) Mjerodavni ministar svake Ugovorne strane može pri diplomatsko -konzularnom predstavništvu imenovati časnika za vezu ili policijskog atašea za suradnju sa mjerodavnim tijelima

друге Уговорне стране у вези имплементације одредби овог Споразума.

Чланак 15.
Трошкови

Уговорне стране покривају своје трошкове који се односе на реализацију овог Споразума о сарадњи, уколико другачије није договорено.

Чланак 16.
Рјешење спорова

Сваки спор који проистекне од тумачења или реализације овог Споразума о сарадњи, ће се ријешити консултацијама и преговорима између мјеродавних тијела Уговорних страна.

Чланак 17.

Односи према другим међународним Споразумима

Овај Споразум о сарадњи не утјеће на права и обвезе Уговорних страна у вези са осталим међународним споразумима чије су потписнице њихове државе.

Чланак 18.

Ступање на снагу, почетак примјене, измјене и престанак примјене

(1) Овај Споразум о сарадњи је закључен на неодређени временски период.

(2) Овај Споразум о сарадњи ће ступити на снагу првог дана наредног мјесца по последњој обавјести, којом свака Уговорна страна информира другу о завршетку унутарњих правних процедура за ступање на снагу Споразума.

(3) Измјене и допуне овог Споразума о сарадњи, у писменој форми, ће се вршити уз међусобну suglasnost Уговорних страна и ступити ће на снагу суkladно процедурама propisanim за ступањем на снагу овог Споразума.

(4) Свака Уговорна страна може отказати примјену овог Споразума о сарадњи претходном писменом обавјести дипломатским путем другој Уговорној страни. Отказ Споразума ступа на снагу 3 мјесца по primitku обавјести.

Потписано у Охриду на дан 21.03.2008. у четри originalna примјерка од којих је сваки на службеним језицима Bosne i Hercegovine (bosanskom, hrvatskom i srpskom) и на makedonskom језику, гдје су сви текстови једнако аутентични.

За Вјеће министара
Bosne i Hercegovine
Tarik Sadović

За Владу
Republike Makedonije
Gordana Jankuloska

Чланак 3.

Ова Оdlука ће бити објављена у "Службеном гласнику БиН" на хрватскоме, српском и босанском језику и ступа на снагу даном објаве.

Број 01-011-1697-31/08
16. сrпnja 2008. године
Sarajevo

Предсједатељ
dr. **Haris Silajdžić**, v. r.

На основу члана V. 3. (d) Устава Босне и Херцеговине и сагласности Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине (Одлука ПС БиХ, број 215/08 од 17. јуна 2008. године), Предсједништво Босне и Херцеговине на 42. сједници, одржаној 16. јула 2008. године, донијело је

ОДЛУКУ

О РАТИФИКАЦИЈИ СПОРАЗУМА ИЗМЕЂУ САВЈЕТА МИНИСТАРА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ И ВЛАДЕ РЕПУБЛИКЕ МАКЕДОНИЈЕ О САРАДЊИ У БОРБИ ПРОТИВ ТЕРОРИЗМА, ОРГАНИЗОВАНОГ КРИМИНАЛА, НЕЛЕГАЛНЕ ТРГОВИНЕ НАРКОТИЦИМА, ПСИХОТРОПНИМ СУПСТАНЦИМА И ПРЕКУРСОРИМА, ИЛЕГАЛНЕ МИГРАЦИЈЕ И ОСТАЛИХ КРИВИЧНИХ ДЈЕЛА

Члан 1.

Ратификује се Споразум између Савјета министара Босне и Херцеговине и Владе Републике Македоније о сарадњи у борби против тероризма, организованог криминала, нелегалне трговине наркотицима, психотропним супстанцама и прекурсорима, илегалне миграције и осталих кривичних дјела, потписан у Охриду 21. марта 2008. године на српском, босанском, хрватском, и македонском језику.

Члан 2.

Текст Споразума гласи:

СПОРАЗУМ

ИЗМЕЂУ САВЈЕТА МИНИСТАРА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ И ВЛАДЕ РЕПУБЛИКЕ МАКЕДОНИЈЕ О САРАДЊИ У БОРБИ ПРОТИВ ТЕРОРИЗМА, ОРГАНИЗОВАНОГ КРИМИНАЛА, НЕЛЕГАЛНЕ ТРГОВИНЕ НАРКОТИЦИМА, ПСИХОТРОПНИМ СУПСТАНЦИМА И ПРЕКУРСОРИМА, ИЛЕГАЛНЕ МИГРАЦИЈЕ И ОСТАЛИХ КРИВИЧНИХ ДЈЕЛА

Савјет министара Босне и Херцеговине и Влада Републике Македоније (у даљњем тексту-Уговорне стране),

У духу жеље да допринесу развоју билатералних односа

Увјерене у неопходност јачања сарадње и координације које су учиниле власти које су одговорне за одржавање безбједности и јавног реда, спречавање и борбе против тероризма, организованог криминала, нелегалне трговине наркотицима, психотропским супстанцама и прекурсорима, нелегалних прелазака границе лица и пријевозних средстава и нелегалних прелаза роба као и осталих кривичних радњи,

Потврђујући своју одлучност у борби против тероризма, **Признајући** да је организовани криминал озбиљна пријетња развоју држава Уговорних страна,

Забринути због повећане нелегалне трговине наркотицима психотропским супстанцама и прекурсорима у цијелом свијету,

У циљу ефикасне сарадње у борби против нелегалне миграције и трговине људима,

Засновано на жељи да се ојача међусобна сарадња и узимајући у обзир међународне обавезе своје властите државе, у вези са основним међународним споразумима, посебно:

- Конвенције о људским правима и основним слободама, од 4. новембра 1950. године и њених Протокола;
- Европске конвенције за борбу против тероризма од 27. јануара 1977. године;
- Јединствене Конвенције о борби против наркотика, од 01. августа 1961. године, измијењене Протоколом од 25. марта 1972. године;
- Конвенције о психотропским супстанцама од 21. фебруара 1971. године;
- УН Конвенције о борби против нелегалне трговине наркотицима и психотропским супстанцама, од 20. децембра 1988. године;
- Конвенције о прању, праћењу, конфисковању о одузимању средстава стечених криминалом, од 08. новембра 1990. године;
- УН Конвенције против транснационалног организованог криминала, Протокола против нелегалне трговине мигрантима копненим путем и Протокол за спречавање и сузбијање и санкционисање трговине људима, посебно женама и дјецом, која је допуна УН Конвенцији против транснационалног организованог криминала од 12. - 15. децембра 2000. године.

Поштујући принципе заштите појединаца у аутоматизованој обради личних података, како је регулисано националним законима

Уговорне стране су се договориле како сlijеди:

Члан 1.

Предмет сарадње

(1) Уговорне стране, у складу са својим законима и међународним обавезама својих земаља, путем надлежних органа ће сарађивати на спречавању и борби против организованог криминала у складу са одредбама овог Споразума о сарадњи.

(2) Овај Споразум о сарадњи се не тиче давања правне помоћи везано за случајеве кривичних дјела и екстрадиције.

Члан 2.

Надлежни органи

(1) У сврху реализације Споразума о сарадњи, надлежни органи Уговорних страна су:

За Босну и Херцеговину:

- Министарство безбједности БиХ

За Републику Македонију

- Министарство унутрашњих послова Републике Македоније

(2) Свака од Уговорних страна ће информисати другу Уговорну страну дипломатским путем о промјенама у њиховој листи надлежних органа.

(3) У оквиру својих овлашћења, надлежни органи сарађују директно, договарају се о конкретним облицима сарадње и начинима комуницирања.

Члан 3.

Област сарадње

(1) Уговорне стране, у складу са својим законима, сарађују у спречавању и откривању кривичних дјела у сљедећим областима:

1. тероризам,
2. организовани криминал,
3. нелегална трговина наркотицима, психотропним супстанцама и прекурсорима,
4. илегална миграција, илегалан превоз лица преко државне границе, илегалан боравак појединаца,
5. кривична дјела против живота, здравља, слободе и људског достојанства,
6. кривична дјела против имовине,
7. посредовање у проституцији и трговини људима ради сексуалног искориштавања,
8. отмица,
9. изнуђивање,
10. нелегална производња, трговина и посједовање експлозива, ватреног оружја и муниције, хемијских, биолошких, нуклеарних и радиоактивних материјала, робе и технологије са двоструком употребом, војне технике, материјала, опреме и компоненти који се могу користити за производњу оружја за масовно уништење и других опасних материјала,

11. крађа и нелегална трговина моторним возилима, кривотворење и кориштење кривотворених докумената за та возила,

12. кријумчарење роба и осталих кривичних дјела у вези са међународном трговином и економском размјеном,

13. кривотворење новца, вриједносних папира и вриједности, средстава безготовинског плаћања која нису вриједносни документи, као и њихово пуштање у промет или кориштење,

14. прање новца, финансијски и други послови са средствима или имовином као резултат кривичног дјела,

15. кривична дјела против економије, трговине и финансијске размјене,

16. крађа и нелегална трговина културним и историјским вриједностима, умјетничким вриједностима, предметима од културне и историјске вриједности, драгоцених метала и минерала и других предмета високе вриједности,

17. кривична дјела против животне средине,

18. фалсификовање јавних и личних исправа.

(2) Међусобним пристанком, Уговорне стране ће помагати једна другој и у борби против осталих кривичних дјела, предвиђених њиховим националним законодавством, чије је спречавање и откривање условљено сарадњом између њихових надлежних органа.

(3) Уговорне стране ће помагати једна другој за у вези са активностима које се сматрају кривичним дјелима према њиховом националном законодавству.

Члан 4.

Облици сарадње

(1) У сврху сарадње, према овом Споразуму о сарадњи, Уговорне стране, у складу са својим законодавством ће:

1. размјенивати информације и оперативне податке о лицима или учесницима у вршењу кривичних дјела, посебно на пољу организованог криминала, везама починилаца, посебно сарадника и организатора, структурама криминалних група, начину вршења дјела појединца или групе,

2. међусобно помагати једна другој у вршењу активности оперативног истраживања,

3. на захтјев једне од страна вршити провјере и друге активности примјенљиве у складу са националним законодавством,

4. помагати једна другој у трагању за лицима која су починила кривична дјела и онима која су покушале да избјегну кривичну одговорност или да служе одређену казну,

5. у складу са својим националним законодавством, надлежни органи Уговорних страна, подносити једни другима копије службене документације и предузети координирајуће активности откривања и документовања криминала,

6. сарађивати у потрази за несталим лицима, као и вршењу активности везано за идентификацију лица и "пост мортем" идентификацију остатака неидентификованих лица,

7. сарађивати у потрази за украденим предметима,

8. пружати једна другој личну, техничку и организациону помоћ у откривању починилаца кривичних дјела,

9. размјењивати информације и искуства у вези са методама и новим облицима за чињење кривичних дјела,

10. по потреби, организовати радне састанке како би припремили и координисали мјере у односу на истраживање конкретних кривичних дјела,

11. размјењивати резултате патолошких и криминолошких истрага које се односе на кривична дјела, информације о радним методама, истражним техникама и примјени метода и средстава везано за њихов даљни развој,

12. размјењивати стручњаке ради заједничког рада у групама или ради њихове будуће обуке и унапређења професионалних квалификација,

13. сарадња у области заштите свједока и посебних истражњих радњи у складу са националним законодавствима.

(2) Сарадња у вези са ставом 1. тачка 13. овог члана ће се утврдити посебним Протоколом Уговорних страна.

Члан 5.

Борба против тероризма

У области борбе против тероризма, Уговорне стране, у складу са својим националним законодавствима и одредбама овог Споразума о сарадњи, размјењиваће:

1. искуства у превенцији и информације у вези са планираним или почињеним терористичким дјелом, учесницима, методама и техничким средствима кориштеним током чињења тих терористичких дјела,

2. информације о терористичким организацијама и њиховим члановима, који планирају вршење или су већ починила кривична дјела, а ако су та кривична дјела почињена на територији једне од Уговорних страна и тиче се друге Уговорне стране,

3. аналитичке и друге материјале који се односе на борбу против тероризма.

Члан 6.

Борба против нелегалне трговине наркотицима, психотропским супстанцама и прекурсорима

У области борбе против нелегалне трговине наркотицима, психотропним супстанцама и прекурсорима, у складу са својим националним законодавствима и одредбама овог Споразума о сарадњи, Уговорне стране:

1. размјењују информације и податке о лицима која учествују у нелегалној трговини наркотицима, психотропним супстанцама и прекурсорима, транспортним рутама, кориштеним средствима превоза и методама акције, о

поријеклу и сврси наркотика, психотропних супстанци и прекурсора, као и специјалним детаљима о овим кривичним дјелима, ако су неопходни за њихово откривање,

2. достављају једна другој информације о уобичајеним и новим методама и рутама нелегалне трговине наркотицима, психотропским супстанцама и прекурсорима, као и искуствима и подацима у вези са овим питањем,

3. предузимају координисане мјере за спречавање нелегалне производње, нелегалне трговине наркотицима, психотропским супстанцама и прекурсорима,

4. достављају једна другој примјерке наркотика и психотропских супстанци и прекурсора који могу бити злоупотребљени или бити предмет нелегалне трговине, за потребе вјештачења,

5. размјењују резултате патолошких стручних вјештачења у вези са нелегалном трговином дрогама и кориштењем психотропских супстанци,

6. размјењују информације и податке у вези са наркотицима, психотропним супстанцама и прекурсорима у оквиру легалне трговине и легалне производње која пролази у нелегалну трговину, у складу са могућностима борбе против такве нелегалне трговине.

Члан 7.

Борба против нелегалне миграције и трговине људима

Како би се супроставиле нелегалној миграцији и трговини људима, Уговорне стране, у складу са својим националним законодавством и одредбама овог Споразума о сарадњи, размјењују информације, искуства и податке које приме у борби против нелегалне миграције и трговине људима, а конкретније:

1. достављају једна другој информације о лицима које организују нелегални трансфер других лица преко државне границе, као и каналима илегалне миграције и трговине људима,

2. достављају једна другој информације о случајевима кривотворења и кориштења кривотворених и фалсификованих докумената за прекогранично путовање и боравак,

3. размјењују аналитичке и друге материјале који се односе на процес миграције,

4. размјењују информације о свом националном законодавству и о режиму кретања и боравак странаца.

Члан 8.

Борба против прања новца

Уговорне стране, у складу са одредбама овог Споразума о сарадњи и својим националним законодавствима, сарађују током откривања, спречавања и сузбијања ових активности које се односе на прање новца.

Члан 9.

Услови остваривања сарадње

(1) Достављање информација, у складу са овим Споразумом о сарадњи обављају надлежни органи Уговорне стране на захтјев надлежног органа друге Уговорне стране.

(2) Захтјев за достављање информација или пружање помоћи се доставља у писменом облику, осим ако није другачије договорено.

(3) Надлежни органи сваке Уговорне стране, по својој властитој иницијативи могу доставити информације другој Уговорној страни које могу помоћи у откривању, спречавању и расвјетљавању кривичних дјела, ако постоји добра основа да се сматра да су те информације од интереса за другу Уговорну страну.

(4) Дјеловање по захтјевима за достављање информација или пружање помоћи се остварује у најкраћем могућем року.

Гдје је неопходно, надлежни органи Уговорних страна имају право да затраже додатне податке како би им се олакшало испуњавање захтјева.

Члан 10.

Одбијање испуњавања захтјева за сарадњу

(1) Захтјев за достављање информација и пружање помоћи може бити потпуно или дјелимично одбијен, ако се сматра да такав захтјев може бити разлог нарушавања људских права, ако захтјев може угрозити суверенитет или безбједност државе или других интереса или је у супротности са законодавствима Уговорних страна.

(2) У случају да је захтјев за достављање информација и пружање помоћи одбијен, надлежни органи Уговорне стране која одбија захтјев ће у писаној форми образложити разлоге одбијања таквог захтјева.

Члан 11.

Повјерљиве информације

(1) Свака Уговорна страна гарантује безбједност повјерљивим информацијама које прими од друге Уговорне стране, ако је та информација, у складу са националним законодавством Уговорне стране која издаје захтјев, повјерљиве природе и ако је дефинисана као повјерљива.

(2) Достављање информација, материјала, података и техничке опреме примљене у спровођењу овог Споразума о сарадњи трећим државама је могуће само уз претходну писмену сагласност Уговорне стране која доставља информације.

Члан 12.

Заштита личних података

Како би се заштитили пренесени лични подаци, у оквиру сарадње предвиђене овим Споразумом о сарадњи, Уговорне стране, у складу са својим националним законодавством, утврђују следеће услове:

1. Надлежни органи Уговорне стране која прими такав податак може га користити само за циљеве и под условима које утврди Уговорна страна која је дала тај податак.

2. По захтјеву Уговорне стране која даје податке, надлежни орган Уговорне стране која је тражила те податке ће је обавијестити о кориштењу примљених података и резултатима постигнутим уз њихову помоћ.

3. Свака Уговорна страна ће доставити личне податке само надлежним органима, утврђеним у захтјеву, у складу са одредбама овог Споразума.

4. Надлежни орган који даје податке дужан је обезбједити тачност података. Ако су пренесени подаци нетачни или нису они које треба пренијети, надлежни орган Уговорне стране која је дала податке, мора одмах информисати другу Уговорну страну која је дужна нетачне податке одмах уништити.

5. Током достављања личних података, надлежни орган Уговорне стране која даје податке, у складу са својим националним законодавством утврђује рок за уништавање достављених података. Сви добивени подаци треба да се униште када више нису потребни. Надлежни органи друге Уговорне стране ће бити информисани о уништавању и о разлозима уништавања. Након раскида овог Споразума о сарадњи, сви примљени лични подаци ће бити уништени.

6. Уговорне стране су обавезне да воде евиденцију о достављању, пријему и уништавању личних података, који су размијењени у складу са овим Споразумом о сарадњи.

7. Надлежни органи Уговорне стране пружају ефикасну заштиту личних података размијењених током реализације овог Споразума о сарадњи од неовлаштеног приступа, истраживања, пројекција или уништавања.

Члан 13.

Мјешовите комисије

(1) У циљу реализације овог Споразума о сарадњи, Уговорне стране ће успоставити мјешовиту Комисију.

(2) Мјешовита Комисија се састоји од по три представника надлежних органа из сваке Уговорне стране.

(3) Уговорне стране ће бити информисане о структури и пројекцији мјешовите Комисије дипломатским путем.

(4) По потреби, свака од Уговорних страна може предложити састанак мјешовите Комисије.

(5) У смислу претходног става овог члана, мјешовите Комисије одржавају састанке наизмјенично у државама Уговорних страна.

(6) Мјешовита Комисија успоставља правила свог рада.

Члан 14.

Контакт лица

(1) Надлежни министар сваке Уговорне стране именује лице за контакт са надлежним органима друге Уговорне стране.

(2) Надлежни министар сваке Уговорне стране може при дипломатско-конзуларном представништву именовати официра за везу или полицијског аташеа за сарадњу са надлежним органима друге Уговорне стране у вези имплементације одредби овог Споразума.

Члан 15.

Трошкови

Уговорне стране покривају своје трошкове који се односе на реализацију овог Споразума о сарадњи, уколико другачије није договорено.

Члан 16.

Рјешење спорова

Сваки спор који проистекне од тумачења или реализације овог Споразума о сарадњи, ће се ријешити консултацијама и преговорима између надлежних органа Уговорних страна.

Члан 17.

Односи према другим међународним Споразумима

Овај Споразум о сарадњи не утиче на права и обавезе Уговорних страна у вези са осталим међународним споразумима чије су потписнице њихове државе.

Члан 18.

Ступање на снагу, почетак примјене, измјене и престанак примјене

(1) Овај Споразум о сарадњи је закључен на неодређени временски период.

(2) Овај Споразум о сарадњи ће ступити на снагу првог дана наредног мјесеца по посљедњој обавијести, којом свака Уговорна страна информисе другу о завршетку унутрашњих правних процедура за ступање на снагу Споразума.

(3) Измјене и допуне овог Споразума о сарадњи, у писменој форми, ће се вршити уз међусобну сагласност Уговорних страна и ступиће на снагу у складу са процедурама прописаним за ступањем на снагу овог Споразума.

(4) Свака Уговорна страна може отказати примјену овог Споразума о сарадњи претходном писменом обавијешћу дипломатским путем другој Уговорној страни. Отказ Споразума ступа на снагу 3 мјесеца по пријему обавијести.

Потписано у Охриду на дан 21.03.2008. у четири оригинална примјерка од којих је сваки на службеним језицима Босне и

Херцеговине (босанском, хрватском и српском) и на македонском језику, гдје су сви текстови једнако аутентични.

За Вијеће министара
Босне и Херцеговине
Тарик Садовић

За Владу
Републике Македоније
Гордана Јанкулоска

Члан 3.

Ова Одлука се објављује у "Службеном гласнику БиХ" на српском, босанском и хрватском језику и ступа на снагу даном објављивања.

Број 01-011-1697-31/08
16. јула 2008. године
Сарајево

Председавајући
др **Харис Силајуић**, с. р.

120

Na osnovu člana V. 3. (d) Ustava Bosne i Hercegovine i saglasnosti Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine (Odluka PS BiH, broj 226/08 od 23. jula 2008. godine), Predsjedništvo Bosne i Hercegovine na 43. sjednici, održanoj 29. jula 2008. godine, donijelo je

ODLUKU

O RATIFIKACIJI SPORAZUMA IZMEĐU VIJEĆA MINISTARA BOSNE I HERCEGOVINE I VLADE REPUBLIKE MAKEDONIJE O SARADNJI U ZAŠTITI OD PRIRODNIH I DRUGIH KATASTROFA

Члан 1.

Ratifikuje se Sporazum između Vijeća ministara Bosne i Hercegovine i Vlade Republike Makedonije u zaštiti od prirodnih i drugih katastrofa, potpisan u Skopju 20. marta 2008. godine, na bosanskom, hrvatskom, srpskom i makedonskom jeziku.

Члан 2.

Tekst Sporazuma glasi:

SPORAZUM

IZMEĐU VIJEĆA MINISTARA BOSNE I HERCEGOVINE I VLADE REPUBLIKE MAKEDONIJE O SARADNJI U ZAŠTITI OD PRIRODNIH I DRUGIH KATASTROFA

Vijeće ministara Bosne i Hercegovine i Vlada Republike Makedonije (u daljnjem tekstu: ugovorne strane) uvjerenе u neophodnost međusobne saradnje radi sprečavanja, odnosno ublažavanja posljedica prirodnih i drugih katastrofa (u daljnjem tekstu: katastrofa), poštujući već potpisane međunarodne sporazume s ovog područja, sporazumjele su se kako slijedi:

Члан 1.

Predmet Sporazuma

Ugovorne strane ovim sporazumom uređuju okvirne uslove saradnje u zaštiti od katastrofa, a naročito u:

- planiranju i provođenju mjera za zaštitu od poplava, potresa, požara, загађења животне средине, plovidbenih nesreća, radioloških opasnosti te industrijskih i drugih katastrofa;
- međusobnom објављивању о opasnostima, nastanku i posljedicama katastrofa;
- međusobnoj pomoći pri zaštiti, spašavanju i uklanjanju posljedica katastrofa;
- obrazovanju i osposobljavanju pripadnika službi i jedinica za zaštitu i spašavanje/ civilne zaštite, jedinica protivpožarne zaštite i drugih pripadnika spasilačkih ekipa za zaštitu i spašavanje kroz informativne sastanke, kurseve, obuke, seminare i druge forme, te organizovanju i објављивању zajedničkih vježbi za zaštitu i spašavanje;
- razmjeni naučnih i tehničkih podataka te drugih dokumenata bitnih za zaštitu od katastrofa;

- saradnji pri razvoju i proizvodnji opreme za zaštitu i spašavanje.

Члан 2.

Cilj Sporazuma

Cilj Sporazuma je da ugovorne strane, u sklopu raspoloživih mogućnosti, uzajamno pomognu jedna drugoj u slučaju katastrofa, kad strana koja traži pomoć nije u mogućnosti da se suprotstavi posljedicama katastrofa vlastitim sredstvima.

Члан 3.

Značenje izraza

Izrazi korišteni u ovom Sporazumu imaju sljedeće značenje:

1. "Ugovorna strana koja traži pomoć" - je strana u Sporazumu čija ovlaštena institucija traži pomoć od druge ugovorne strane.
2. "Ugovorna strana koja pruža pomoć" - je strana u Sporazumu koja će odgovoriti-pružiti pomoć drugoj ugovornoj strani.
3. "Tranzitna država" je država preko čije teritorije trebaju proći jedinice za pomoć i oprema za potrebe ugovornih strana ili za potrebe neke treće države.
4. "Prirodne i druge katastrofe" - su prirodne i industrijske nesreće, izuzimajući uslove rata, te drugi štetni događaji prirodnog ili civilizacijskog porijekla sa razornim djelovanjem, koji u znatnoj mjeri teško oštećuju ili direktno ugrožavaju život, njegove uslove, materijalna dobra i prirodnu okolinu, te u slučajevima kada je neophodno preduzeti vanredne zaštitne mjere.
5. "Објављивања i информације о događaju" - su podaci o prirodnim i drugim katastrofama koji se saopštavaju da bi se stanovništvo blagovremeno obavijestilo o opasnosti u svrhu preduzimanja hitnih mjera za zaštitu ljudi, materijalnih dobara i prirodne okoline.

6."Zaštitne mjere" - su preventivne i zaštitne mjere odnosno djelatnosti:

- za sprečavanje, ublažavanje i otklanjanje opasnosti koje ugrožavaju stanovništvo;
- za očuvanje materijalnih dobara i prirodne okoline.

7."Spašavanje i pružanje pomoći" - su zbir djelatnosti pojedinaca - eksperata, spasilačkih ekipa i sredstava te jedinica opremljenih specijalnom opremom čija je svrha uklanjanje direktnih i indirektnih posljedica katastrofa.

8."Spasilačke ekipe i pojedinci koji učestvuju u pomoći" - su adekvatno obučena i opremljena lica (ili osobe) koja (ili koje) druga strana odredi za pružanje pomoći.

9."Zaštitna, spasilačka i druga oprema" - su ukupna neophodna sredstva za pojedinačnu ili grupnu zaštitu i spašavanje, uključujući tehnička i druga sredstva za zaštitu i spašavanje koja upotrebljavaju spasilačke ekipe ili pojedinci prilikom spašavanja ili pružanja pomoći, te sredstva logističke podrške.

10."Humanitarna pomoć" - su materijali, predmeti, sredstva, namirnice, pitka voda, lijekovi i sanitetski materijali namijenjeni besplatnoj podjeli ugroženom, odnosno nastradalom stanovništvu u svrhu ublažavanja štetnih posljedica katastrofa.

Član 4.

Referentne institucije

Shodno vlastitim legislativnim odredbama ugovorne strane su utvrdile referentne institucije za implementaciju ovog Sporazuma:

U Bosni i Hercegovini: Ministarstvo sigurnosti

U Republici Makedoniji: Direkcija za zaštitu i spašavanje.

Ugovorne strane uzajamno će se pismeno informisati o eventualnim promjenama nadležnih organa i institucija, a najkasnije u roku od 30 dana.

Član 5.

Razmjene saznanja i iskustava

Ugovorne strane međusobno će se izvještavati o svojim naučnim i tehničkim dostignućima i iskustvima, u interesu predviđanja, uklanjanja katastrofa i djelotvorne zaštite i spašavanja. Razmjena podataka i drugih dokumenata obuhvata informacije o katastrofama, izradu zajedničkog naučno-istraživačkog programa za slučaj ugroženosti, planove za slučaj opšte opasnosti od katastrofa i opasnosti koje su od obostranog interesa za ugovorne strane, te saradnju u izradi planova za zaštitu i spašavanje.

Saradnja na tom području obavljat će se u skladu sa pravnim sistemom ugovornih strana. Ugovorne strane će međusobno razmjenjivati podatke vezane za dotične pravne propise.

Ugovorne strane će nastojati djelotvorno se koristiti rezultatima naučne i tehničke saradnje, kako na privrednom planu, tako i pri saradnji sa drugim državama.

Član 6.

Razvoj i proizvodnja opreme za zaštitu i spašavanje

Ugovorne strane će podsticati saradnju među privrednim i društvenim subjektima te državnim institucijama na području tehnološkog razvoja i proizvodnje u provođenju zajedničkih programa za zaštitu i spašavanje.

Član 7.

Saradnja humanitarnih organizacija

Ugovorne strane će podsticati saradnju između humanitarnih organizacija u zaštiti i spašavanju od katastrofa, shodno sopstvenim legislativnim odredbama ugovornih strana.

Član 8.

Obrazovanje i usavršavanje

Ugovorne strane će podsticati međusobnu saradnju u cilju obrazovanja i usavršavanja spasilačkih ekipa koje učestvuju u zaštiti i spašavanju na sljedeći način:

1. uspostavljanjem neposrednih veza između obrazovnih ustanova i podsticanjem razmjene instruktora, predavača i drugih stručnjaka;

2. saradnjom u obrazovanju i obučavanju;

3. podsticanjem međusobne razmjene obrazovnih materijala i sredstava, te iskustava stečenih u zaštiti i spašavanju, bitnih za obrazovanje i usavršavanje;

4. organizovanjem zajedničkih vježbi iz oblasti zaštite i spašavanja.

Član 9.

Obaveza obavještanja o opasnostima

Ugovorne strane će se obavještavati o opasnostima, mogućnostima nastanka katastrofa koje mogu ugroziti drugu stranu.

U tu svrhu svaka strana na svom području će prikupljati potrebne podatke i informacije i neposredno će ih objaviti nadležnim tijelima druge ugovorne strane.

Ugovorne strane međusobno će se obavještavati o katastrofama nastalim na svom području.

Obavijest sadržava: opis nastale opasnosti ili događaja, podatke o mjestu, vremenu, obimu i posljedicama, te o preduzetim mjerama. Strana koja pruža pomoć u slučaju nastanka katastrofe, obavijestit će drugu stranu koja traži pomoć o svojim spasilačkim snagama i sredstvima koja može staviti na raspolaganje, kao i o mogućnostima i načinima pružanja pomoći.

Prema stavu 1., 2. i 3. ovog člana obavijest se može prosljediti usmeno ili pismeno, na jezicima ugovornih strana. Obavijesti izrečene usmenim putem moraju se i pismeno potvrditi.

Za slanje i primanje obavještenja o opasnostima, odnosno o katastrofama, ukoliko drugim međunarodnim ugovorima koje su potpisale ugovorne strane nije drugačije utvrđeno, nadležni su:

- Vijeće ministara Bosne i Hercegovine:
Ministarstvo sigurnosti
- Vlada Republike Makedonije:
Direkcija za zaštitu i spašavanje

Organi iz stava 6. ovog člana ovlašteni su da u provođenju ovog sporazuma uspostave direktne veze. U tu svrhu ugovorne strane će izraditi i potpisati "Standardne operative procedure o pružanju prekogranične pomoći u slučaju prirodnih i drugih katastrofa".

Član 10.

Zaštitne mjere

Ugovorne strane će u svrhu sprečavanja odnosno smanjivanja zajedničke opasnosti planirati i preduzeti odgovarajuće zajedničke zaštitne mjere.

Član 11.

Način traženja i pružanja pomoći

Ugovorna strana koja je pretrpjela katastrofu može drugu ugovornu stranu zamoliti za pomoć. Ova se pomoć može odnositi na spasilačke ekipe i pojedince koji pomažu, te na zaštitnu opremu i opremu za spašavanje kao i na humanitarnu pomoć.

Molba za pomoć iz stava 1. ovog člana mora sadržavati: podatke o vrsti i obimu potrebne pomoći, podatke o ustanovama i licima sa kojima se uspostavlja veza te prijedlog načina dostave pomoći.

Pružanje pomoći odvija se u skladu sa propisima strana.

Član 12.

Procedure prelaženja državne granice za pružanje pomoći u zaštiti i spašavanju

Ugovorne strane u svrhu brže i efikasnije razmjene pomoći trebaju omogućiti olakšane procedure prelaska državne granice.

Prilikom katastrofa spasilačke ekipe i pojedinci koji učestvuju u akciji zaštite i spašavanja mogu prelaziti državnu granicu ugovornih strana na graničnom prelazu, a na osnovu saglasnosti organa granične službe.

Članovi spasilačkih ekipa i pojedinci koji učestvuju u pomoći imaju pravo na području druge ugovorne strane nositi pripadajuću uniformu.

Na područje druge ugovorne strane nije dozvoljeno prenositi vatreno oružje, municiju i eksplozivna sredstva.

U slučaju katastrofe evakuisani državljani ugovornih strana, kao i državljani trećih država smiju prelaziti državnu granicu na graničnom prelazu ili izvan njega bez isprava za prelazak državne granice, uz obavezu da svoj dolazak moraju odmah prijaviti nadležnoj jedinici policije.

Ugovorne strane garantuju realizaciju stava 1-5 ovog člana Sporazuma i u slučaju kada je jedna od njih tranzit država. U najkraćem roku nadležne institucije trebaju se međusobno izvjestiti o potrebama tranzita, utvrditi postupak realizacije i prema ukazanoj potrebi prilikom tranzitiranja ekipa pomoći osigurati službenu pratnju.

Član 13.

Procedure unošenja, iznošenja i transporta materijala preko granice u aktivnostima zaštite i spašavanja

Ugovorne strane će pojednostaviti procedure pri unošenju, iznošenju i transportu preko državne granice opreme za zaštitu i spašavanje te humanitarne pomoći. Prilikom prelaženja državne granice vođa spasilačke ekipe mora predati nadležnim graničnim organima države primateljice jedino popisne liste spasilačke opreme odnosno sredstava humanitarne pomoći.

Spasilačke ekipe i pojedinci koji učestvuju u pomoći mogu preko državne granice prenijeti jedino zaštitnu opremu i opremu za spašavanje, sredstva koja su potrebna za njihovo snabdijevanje i djelovanje te sredstva humanitarne pomoći.

Zabrane i ograničenja za međunarodni robni promet ne važe za prevoz zaštitne opreme i opreme za spašavanje te sredstava humanitarne pomoći. Ako se zaštitna oprema i oprema za spašavanje ne potroše u akciji, treba ih ponovo vratiti državi pošiljateljici. Ukoliko se oprema za spašavanje ostavlja kao humanitarna pomoć, potrebnoj je vrstu, količinu i mjesto gdje se nalazi oprema prijaviti nadležnom organu države primateljice koji će o tome obavijestiti nadležne carinske organe. U tom slučaju vrijede propisi države primateljice.

Odredbe stava 3. ovog člana važe i za unošenje lijekova koji sadrže narkotike i psihotropne materije u državi primateljici i povrat nepotrošenih količina državi pošiljateljici. Unošenje i iznošenje narkotika i psihotropnih materija, u skladu sa međunarodnim sporazumima, ne tretira se kao uvoz i izvoz robe u robnom prometu. Lijekovi koji sadrže narkotike i psihotropne materije mogu se unijeti samo u količinama koje su potrebne za hitnu medicinsku pomoć, a mogu se upotrebljavati samo pod nadzorom medicinskog osoblja sa odgovarajućom stručnom spremom u skladu sa zakonskim odredbama ugovorne strane iz koje dolazi spasilačka ekipa. O potrošenim lijekovima koji sadrže narkotike i psihotropne materije država pošiljateljica izvještava državu primateljicu.

Ugovorne strane uzajamno dopuštaju upotrebu potrebne opreme za zaštitu i spašavanje i humanitarnu pomoć u primateljici bez formalnog postupka, plaćanja pologa i drugih davanja.

Član 14.

Upotreba letjelica i plovila za prevoženje spasilačkih ekipa i pomoći

Letjelice i plovila mogu se koristiti za hitne prevoze spasilačkih ekipa ili pojedinaca koji učestvuju u pružanju pomoći, kao i za druge oblike pomoći u skladu sa ovim sporazumom.

O korištenju letjelica i plovila pri zaštiti i spašavanju te pružanju pomoći treba odmah obavijestiti organ koji je zatražio pomoć te mu dostaviti tačne podatke o vrsti i oznakama letjelice i plovila, posadi i ostalim potrebnim parametrima. Vrijeme, predviđeni smjer kretanja te mjesto spuštanja odnosno pristajanja određuje država primateljica.

Za posade letjelica i plovila kao i za spasilačke ekipe te pojedince koji pomažu shodno se primjenjuju odredbe člana 12 ovog sporazuma koji se odnose na prelaženje državne granice, a za letjelice i plovila, prevezenu zaštitnu i spasilačku opremu odnosno humanitarnu pomoć primjenjuju se odredbe člana 13 ovog sporazuma.

Za korištenje letjelica važe propisi o vazдушnom saobraćaju strana, posebno obaveza javljanja podataka o letovima nadležnim organima za vazdušni saobraćaj. Svaki plan leta mora sadržavati podatke koji povezuju let s ovim sporazumom.

Standardi i direktive Međunarodne organizacije za civilnu avijaciju (ICAO) obavezujući su za ugovorne strane.

Član 15.

Nadležnost u vodenju akcije zaštite i spašavanja

Za vodenje akcija zaštite i spašavanja i pružanja pomoći u svim slučajevima nadležni su organi države primateljice.

Zadaci se povjeravaju isključivo vodama spasilačkih ekipa države pošiljateljice koji će svoje podređeno osoblje upoznati sa pojedinostima njihovog provođenja.

Član 16.

Zaštita i pružanje pomoći u radu spasilačkih ekipa

Nadležni organi države primateljice moraju osigurati odgovarajuću zaštitu i pomoć spasilačkim ekipama i pojedincima države pošiljateljice, koji učestvuju u pružanju pomoći.

Član 17.

Način finansiranja troškova pomoći

Država pošiljateljica nema pravo od države primateljice zahtijevati povrat troškova za pruženu pomoć. To važi također i za troškove koji bi nastali zbog upotrebe, oštećenja ili gubitka opreme za spašavanje.

U slučaju potpunog ili djelomičnog povrata troškova nastalih prilikom pružanja pomoći ne važe odredbe stava 1. ovog člana. Država pošiljateljica ima pravo prvenstva u povratu troškova.

Troškovi pomoći koju pružaju pravne ili fizičke osobe posredovanjem države pošiljateljice snosi država primateljica.

Motorna vozila koja se koriste u akcijama pomoći biće oslobođena plaćanja **putnih i smještajnih** nadoknada.

Ako su ekipe za zaštitu i spašavanje i pojedinci koji pružaju pomoć potrošili zalihe koje su dovezli sa sobom, troškove za njihovo snabdijevanje, smještaj i materijal za njihove potrebe do kraja pružanja pomoći snosi država primateljica. Po potrebi primaju također odgovarajuću logističku i medicinsku pomoć.

Član 18.

Naknade štete

Ugovorne strane se odriču svakog zahtjeva za nadoknadu štete na opremi za zaštitu i spašavanje, ukoliko je štetu prouzrokovala spasilačka ekipa ili pojedinac koji pomaže u toku obavljanja spasilačkih zadataka i pružanja pomoći na osnovu ovog sporazuma, i ako šteta nije prouzrokovana namjerno.

Ugovorne strane se odriču svih prava na nadoknadu u slučaju tjelesne ozljede i trajnih posljedica na zdravlje te u slučaju smrti učesnika u akciji spašavanja ako do toga dođe u toku spašavanja na osnovu ovog sporazuma, osim ako nije prouzrokovana namjerno.

Ukoliko se pri provođenju zadataka iz ovog sporazuma prouzrokuje šteta trećoj osobi, odgovornost preuzima država primateljica kao da su štetu prouzrokovale njene spasilačke ekipe i pojedinci koji učestvuju u pružanju pomoći, osim ukoliko su štetu namjerno prouzrokovali pojedinci odnosno spasilačke ekipe države pošiljateljice.

Odgovornost za naknadu štete određene u stavu 1. i 2. ovog člana, nastaje u trenutku dolaska na područje države primateljice i traje do napuštanja njenog područja.

Ugovorne strane primjenjuju odredbe ovog člana i u slučaju kada je bilo koja od njih tranzitna država.

Član 19.

Zbrinjavanje i pružanje pomoći evakuisanim osobama

Lica koja su u slučaju katastrofe došla kao evakuisana s područja jedne na područje druge ugovorne strane, primaju do svog prvog mogućeg povratka sve potrebno snabdijevanje i pomoć. Troškove pomoći i povratka tih lica snosi država iz koje dolaze, ukoliko se ugovorne strane drugačije ne dogovore.

Ugovorne strane moraju omogućiti povratak svim licima koja su evakuacijom došla sa područja jedne ugovorne strane na područje druge ugovorne strane.

Član 20.

Upotreba sredstava veze

Nadležni organi strana osigurati će međusobne telefonske, radio i druge veze među organima, spasilačkim ekipama i pojedincima koji učestvuju u pomoći u skladu sa ovim sporazumom, poštujući zakonske regulative iz oblasti telekomunikacija veza i transporta.

Član 21.

Korištenje informacija

Informacije prikupljene kao rezultat završenih aktivnosti mogu biti dostupne trećoj strani samo uz pismenu suglasnost ugovornih strana.

Član 3.

Ova Odluka će biti objavljena u "Službenom glasniku BiH" na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku i stupa na snagu danom objavljivanja.

Broj 01-011-1828-39/08
29. jula 2008. godine
Sarajevo

Predsjedavajući
dr. **Haris Silajdžić**, s. r.

Član 22.

Komisija za provođenje zadataka određenih ovim sporazumom

Ugovorne strane će imenovati Stalnu mješovitu komisiju za sprovođenje ovog sporazuma iz reda referentnih institucija u članu 4. ovog sporazuma. Svaka ugovorna strana ima u Stalnoj mješovitoj komisiji jednak broj članova, a najmanje tri.

Ugovorne strane će diplomatskim putem obavijestiti jedna drugu o svojim članovima Stalne mješovite komisije.

Zadaci Stalne mješovite komisije prema ovom sporazumu su prije svega: rješavanje konkretnih organizacionih i tehničkih pitanja, određivanje načina održavanja veza i međusobnog obavještanja i priprema njegovog Poslovnika.

Stalna mješovita komisija sastaje se najmanje jedanput godišnje i to naizmjenično u Bosni i Hercegovini i Republici Makedoniji. Podsticaj za sazivanje vanrednog sastanka može dati svaka ugovorna strana.

Član 23.

Stupanje na snagu

Ovaj sporazum stupa na snagu prvog dana slijedećeg mjeseca od dana prijema posljednje diplomatske note kojom se potvrđuje da su ugovorne strane ispunile uslove predviđene nacionalnim zakonodavstvom za stupanje na snagu ovog sporazuma.

Ovaj sporazum je sklopljen kao trajan. Ugovorne strane mogu otkazati - odreći se ovog Sporazuma diplomatskim putem u pisanom obliku. Otkazni rok je tri mjeseca od dana prijema pismenog obavještenja za odustajanje od Sporazuma diplomatskim putem, odnosno prijema note za prestanak važnosti sporazuma.

Ovaj sporazum se, shodno dogovoru ugovornih strana, može dopunjavati ili modificirati.

Sastavljeno u Skopju, dana 20.03.2008. godine u četiri (4) istovjetna primjerka, svaki od njih na službenim jezicima Bosne i Hercegovine i Republike Makedonije, pri čemu su svi tekstovi jednako vjerodostojni.

Za Vijeće ministara
Bosne i Hercegovine
ministar sigurnosti BiH
Tarik Sadović

Za Vladu
Republike Makedonije
direktor Direkcije za zaštitu i
spašavanje
Kosta Jovčevski

ODLUKU

O RATIFIKACIJI SPORAZUMA IZMEĐU VIJEĆA MINISTARA BOSNE I HERCEGOVINE I VLADE REPUBLIKE MAKEDONIJE O SURADNJI U ZAŠTITI OD PRIRODNIH I DRUGIH KATASTROFA

Članak 1.

Ratificira se Sporazum između Vijeća ministara Bosne i Hercegovine i Vlade Republike Makedonije o suradnji u zaštiti od prirodnih i drugih katastrofa, potpisan u Skopju 20. ožujka 2008. godine na hrvatskome, srpskom, bosanskom i makedonskom jeziku.

Članak 2.

Tekst Sporazuma glasi:

SPORAZUM IZMEĐU VIJEĆA MINISTARA BOSNE I HERCEGOVINE I VLADE REPUBLIKE MAKEDONIJE O SURADNJI U ZAŠTITI OD PRIRODNIH I CIVILIZACIJSKIH KATASTROFA

Vijeće ministara Bosne i Hercegovine i Vlada Republike Makedonije (u daljnjem tekstu: ugovorne strane) uvjereni u neophodnost međusobne suradnje radi sprječavanja, odnosno ublažavanja posljedica prirodnih i drugih katastrofa (u daljnjem tekstu: katastrofa), poštujući već potpisane međunarodne sporazume s ovog područja, sporazumjele su se kako slijedi:

Članak 1.

Predmet Sporazuma

Ugovorne strane ovim sporazumom uređuju okvirne uslove suradnje u zaštiti od katastrofa, a naročito u:

- planiranju i provođenju preventivnih mjera za zaštitu od poplava, potresa, požara, zagađenja životne sredine, plovidbenih nesreća, radioloških opasnosti te industrijskih i drugih katastrofa;
- međusobnom obavješćivanju o opasnostima, nastanku i posljedicama katastrofa;
- međusobnoj pomoći pri zaštiti, spašavanju i uklanjanju posljedica katastrofa;
- obrazovanju i osposobljavanju pripadnika službi i postrojbi za zaštitu i spašavanje, civilne zaštite, vatrogasnih postrojbi i drugih pripadnika spasilačkih ekipa za zaštitu i spašavanje kroz informativne sastanke, tečajeve, obuke, seminare i drugo, te organizovanju i obavljanju zajedničkih vježbi za zaštitu i spašavanje;
- razmjeni naučnih i tehničkih podataka te drugih dokumenata bitnih za zaštitu od katastrofa;
- suradnji pri razvoju i proizvodnji opreme za zaštitu i spašavanje.

Članak 2.

Cilj Sporazuma

Cilj Sporazuma je da ugovorne strane, u sklopu raspoloživih mogućnosti, uzajamno pomognu jedna drugoj u slučaju katastrofa, kad strana koja traži pomoć nije u mogućnosti da se suprotstavi posljedicama katastrofa vlastitim sredstvima.

Članak 3.

Značenje izraza

Izrazi korišteni u ovom Sporazumu imaju sljedeće značenje:

1. "Ugovorna strana koja traži pomoć" - je strana u Sporazumu čija ovlaštena institucija traži pomoć od druge ugovorne strane.

2. "Ugovorna strana koja pruža pomoć" - je strana u Sporazumu koja će odgovoriti-pružiti pomoć drugoj ugovornoj strani.

3. "Tranzitna država" je država preko čije teritorije trebaju proći jedinice za pomoć i oprema za potrebe ugovornih strana ili za potrebe neke treće države.

4. "Prirodne i druge katastrofe" - su prirodne i industrijske nesreće, izuzimajući uslove rata te drugi štetni događaji prirodnog ili civilizacijskog porijekla sa razornim djelovanjem, koji u znatnoj mjeri teško oštećuju ili direktno ugrožavaju život, njegove uvjete, materijalna dobra i prirodnu okolinu, te u slučajevima kada je neophodno preduzeti izvanredne zaštitne mjere.

5. "Obavješćivanje i podaci o događaju" - su podaci o prirodnim i civilizacijskim katastrofama koji se saopćavaju da bi se stanovništvo blagovremeno izvjestilo o opasnosti u svrhu preduzimanja žurnih mjera za zaštitu ljudi, materijalnih dobara i prirodne okoline.

6. "Zaštitne mjere" - su preventivne i zaštitne mjere odnosno djelatnosti:

- za sprječavanje, ublažavanje i otklanjanje opasnosti koje ugrožavaju stanovništvo;
- za očuvanje materijalnih dobara i prirodne okoline.

7. "Spašavanje i pružanje pomoći" - su suma djelatnosti pojedinaca-eksperata, spasilačkih ekipa i sredstava te postrojbi opremljenih specijalnom opremom čija je svrha uklanjanje direktnih i indirektnih posljedica katastrofa.

8. "Spasilačke ekipe i pojedinci koji učestvuju u pomoći" - su osobe adekvatno obučene i opremljene (ili lica) koja (ili koje) druga strana odredi za pružanje pomoći.

9. "Zaštitna, spasilačka i druga oprema" - su ukupna sredstva za pojedinačnu ili skupnu zaštitu i spašavanje, uključujući tehnička i druga sredstva za zaštitu i spašavanje koja rabe spasilačke ekipe ili pojedinci prilikom spašavanja ili pružanja pomoći, te sredstva logističke potpore.

10. "Humanitarna pomoć" - su materijali, predmeti, sredstva, namirnice, pitka voda, lijekovi i sanitetski materijali namijenjeni besplatnoj podjeli ugroženom, odnosno nastradalom stanovništvu u svrhu ublažavanja štetnih posljedica katastrofa.

Članak 4.

Referentne institucije

Sukladno vlastitim legislativnim odredbama ugovorne strane su utvrdile referentne institucije za implementaciju ovog Sporazuma:

U Bosni i Hercegovini: Ministarstvo sigurnosti

U Republici Makedoniji: Direkcija za zaštitu i spašavanje.

Ugovorne strane uzajamno će se pismeno informisati o eventualnim promjenama nadležnih organa i institucija, a najkasnije u roku od 30 dana.

Članak 5.

Razmjena saznanja i iskustava

Ugovorne strane međusobno će se izvješćivati o svojim naučnim i tehničkim dostignućima i iskustvima, u interesu predviđanja, uklanjanja katastrofa i djelotvorne zaštite i

spašavanja. Razmjena podataka i drugih dokumenata obuhvata informacije o katastrofama, izradu zajedničkog naučno-istraživačkog programa za slučaj ugroženosti, planove za slučaj opće opasnosti od katastrofa i opasnosti koje su od obostranog interesa za ugovorne strane, te suradnju u izradi planova za zaštitu i spašavanje.

Suradnja na tom području obavljat će se sukladno pravnom sistemu ugovornih strana. Ugovorne strane će međusobno razmjenjivati podatke vezane za dotične pravne propise.

Ugovorne strane će nastojati djelotvorno se koristiti rezultatima naučne i tehničke suradnje, kako na privrednom planu, tako i pri suradnji sa drugim državama.

Članak 6.

Razvoj i proizvodnja opreme za zaštitu i spašavanje

Ugovorne strane će potpomagati suradnju među privrednim i društvenim čimbenicima te državnim institucijama na području tehnološkog razvoja i proizvodnje u provođenju zajedničkih programa za zaštitu i spašavanje.

Članak 7.

Suradnja humanitarnih organizacija

Ugovorne strane će podsticati suradnju između humanitarnih organizacija u zaštiti i spašavanju od katastrofa, shodno sopstvenim legislativnim odredbama ugovornih strana.

Članak 8.

Naobrazba i usavršavanja

Ugovorne strane će podsticati međusobnu suradnju s ciljem naobrazbe i usavršavanja spasilačkih ekipa koje učestvuju u zaštiti i spašavanju na slijedeći način:

1. uspostavljanjem neposrednih veza između obrazovnih ustanova i podsticanje razmjene instruktura, predavača i drugih stručnjaka;
2. suradnjom u naobrazbi i obučavanju;
3. podsticanje međusobne razmjene obrazovnih materijala i sredstava, te iskustava stečenih u zaštiti i spašavanju, bitnih za naobrazbu i usavršavanje;
4. organiziranjem zajedničkih vježbi iz oblasti zaštite i spašavanja.

Članak 9.

Obveza obavješćivanja o opasnostima

Ugovorne strane međusobno će se obavješćivati o opasnosti, mogućnostima nastanka katastrofa koje mogu ugroziti drugu stranu.

U tu svrhu svaka strana na svom području će prikupljati potrebite podatke i obavještenja i neposredno će ih objaviti nadležnim tijelima druge ugovorne strane.

Ugovorne strane međusobno će se obavješćivati o katastrofama nastalim na svom području.

Obavijest mora sadržavati: opis nastale opasnosti ili događaja, podatke o mjestu, vremenu, opsegu i posljedicama, te o preduzetim mjerama. Strana koja pruža pomoć u slučaju nastanka katastrofe, izvijestiti će drugu stranu koja traži pomoć o svojim spasilačkim snagama i sredstvima koja može staviti na raspolaganje, kao i o mogućnostima i načinima pružanja pomoći.

Prema stavku 1., 2. i 3. ovog članka obavijest se može proslijediti usmeno ili pismeno, na jezicima ugovornih strana. Obavijesti izrečene usmenim putem moraju se i pismeno potvrditi.

Za slanje i primanje obavijesti o opasnostima, odnosno o katastrofama, ukoliko drugim međunarodnim ugovorima koje su potpisale ugovorne strane nije drugačije utvrđeno, nadležni su:

- Vijeće ministara Bosne i Hercegovine:
Ministarstvo sigurnosti.
- Vlada Republike Makedonije:
Direkcija za zaštitu i spašavanje

Organi iz stavka 6. ovog članka ovlašćeni su da u provođenju ovog sporazuma uspostave direktne veze. U tu svrhu ugovorne strane će izraditi i potpisati "Standardne operativne procedure o pružanju prekogranične pomoći u slučaju prirodnih i drugih katastrofa".

Članak 10.

Zaštitne mjere

Ugovorne strane će u svrhu sprječavanja odnosno smanjivanja zajedničke opasnosti planirati i preduzeti odgovarajuće zajedničke zaštitne mjere.

Članak 11.

Način traženja i pružanja pomoći

Ugovorna strana koja je pretrpjela katastrofu može drugu ugovornu stranu zamoliti za pomoć. Ova se pomoć može odnositi na spasilačke ekipe i pojedince koji pomažu, te na zaštitnu opremu i opremu za spašavanje kao i na humanitarnu pomoć.

Molba za pomoć iz stavka 1. ovog članka mora sadržavati: podatke o vrsti i opsegu potrebite pomoći, podatke o ustanovama i osobama sa kojima se uspostavlja veza te prijedlog načina pomoći.

Pružanje pomoći odvija se sukladno propisima strana.

Članak 12.

Procedure prelaženja državne granice za pružanje pomoći u zaštiti i spašavanju

Ugovorne strane u svrhu brže i efikasnije razmjene pomoći trebaju omogućiti olakšane procedure prelaska državne granice.

Prilikom katastrofa spasilačke ekipe i pojedinci koji sudjeluju u akciji zaštite i spašavanja mogu prelaziti državnu granicu ugovornih strana na graničnom prijelazu, na temelju suglasnosti organa granične službe.

Članovi spasilačkih ekipa i pojedinci koji sudjeluju u pomoći imaju pravo na području druge ugovorne strane nositi pripadajuću odoru.

Na području druge ugovorne strane nije dozvoljeno prenositi vatreno oružje, municiju i eksplozivna sredstva.

U slučaju katastrofe evakuisani državljani ugovornih strana, kao i državljani trećih država smiju prelaziti državnu granicu na graničnom prijelazu ili izvan njega bez isprava za prelazak državne granice, uz obvezu da svoj dolazak moraju odmah prijaviti nadležnoj jedinici policije.

Ugovorne strane garantiraju realizaciju stavka 1-5 ovog člana Sporazuma i u slučaju kada je jedna od njih tranzit država. U najkraćem roku nadležne institucije trebaju se međusobno izvjestiti o potrebama tranzita, utvrditi postupak realizacije i prema ukazanoj potrebi prilikom tranzitiranja ekipa pomoći osigurati službenu pratnju.

Članak 13.

Procedure unošenja i iznošenja i transporta materijala preko granice u aktivnostima zaštite i spašavanja

Ugovorne strane će pojednostaviti procedure pri unošenju i iznošenju i transportu preko državne granice opreme za zaštitu i spašavanje te humanitarne pomoći. Prilikom prelaženja državne granice vođa spasilačke ekipe mora predati nadležnim graničnim organima države primateljice jedino popis spasilačke opreme odnosno sredstava humanitarne pomoći.

Spasilačke ekipe i pojedinci koji učestvuju u pomoći mogu preko državne granice prenijeti jedino zaštitnu opremu i opremu

za spašavanje, sredstva koja su potrebna za njihovo snabdijevanje i djelovanje te sredstva humanitarne pomoći.

Zabrane i ograničenja za međunarodni robni promet ne važe za prijevoz zaštitne opreme i opreme za spašavanje te sredstava humanitarne pomoći. Ako se zaštitna oprema i oprema za spašavanje ne utroše u akciji, treba ih ponovo vratiti državi pošiljateljici. Ukoliko se oprema za spašavanje ostavlja kao humanitarna pomoć, treba vrstu, količinu i mjesto gdje se nalazi oprema prijaviti nadležnom organu države primateljice koja će o tome obavijestiti nadležne carinske organe. U tom slučaju vrijede propisi države primateljice.

Odredbe stavka 3. ovog članka važe i za unošenje lijekova koji sadrže narkotike i psihotropne materije u državi primateljici i povrat nepotrošenih količina državi pošiljateljici. Unošenje i iznošenje narkotika i psihotropnih materija, sukladno međunarodnim sporazumima, ne tretira se kao uvoz i izvoz robe u robnom prometu. Lijekovi koji sadrže narkotike i psihotropne materije mogu se unijeti samo u količinama koje su potrebne za žurnu medicinsku pomoć, a mogu se rabiti samo pod nadzorom medicinskog osoblja sa odgovarajućom stručnom spremom sukladno zakonskim odredbama ugovorne strane iz koje dolazi spasilačka ekipa. O utrošenim lijekovima koji sadrže narkotike i psihotropne materije država pošiljateljica izvještava državu primateljicu.

Ugovorne strane uzajamno dopuštaju uporabu potrebite opreme za zaštitu i spašavanje i humanitarnu pomoć u primateljici bez formalnog postupka, plaćanja pologa i drugih davanja.

Članak 14.

Uporaba letjelica i plovila za prevoženje spasilačkih ekipa i pomoći

Letjelice i plovila mogu se rabiti za žurne prijeweze spasilačkih ekipa ili pojedinaca koji sudjeluju u pružanju pomoći, kao i za druge oblike pomoći sukladno ovom sporazumu.

O uporabi letjelica i plovila pri zaštiti i spašavanju te o pružanju pomoći treba odmah izvijestiti ogran koji je zatražio pomoć te mu dostaviti točne podatke o vrsti i oznakama letjelice i plovila, posadi i ostalim potrebitim parametrima. Vrijeme, predviđeni smjer kretanja te mjesto spuštanja odnosno pristajanja određuje država primateljica.

Za posade letjelica i plovila kao i za spasilačke ekipe te pojedince koji pomažu shodno se primjenjuju odredbe članka 12. ovog sporazuma koje se odnose na prelaženje državne granice, a za letjelice i plovila, prevezenu zaštitnu i spasilačku opremu odnosno humanitarnu pomoć primjenjuju se odredbe članka 13. ovog sporazuma.

Za uporabu letjelica važe propisi o vazдушnom saobraćaju strana posebno obveza javljanja podataka o letovima nadležnim organima za vazдушni saobraćaj. Svaki plan leta mora sadržavati podatke koji povezuju let s ovim sporazumom.

Standardi i direktive Međunarodne organizacije za civilnu avijaciju (ICAO) obavezujući su za ugovorne strane.

Članak 15.

Nadležnost u vodenju akcije zaštite i spašavanja

Za vodenje akcija zaštite i spašavanja i pružanja pomoći u svim slučajevima nadležni su organi države primateljice.

Zadaci se povjeravaju isključivo vođama spasilačkih ekipa države pošiljateljice koji će svoje podređeno osoblje upoznati s pojedinostima njihovog provođenja.

Članak 16.

Zaštita i pružanje pomoći u radu spasilačkih ekipa

Nadležni organi države primateljice moraju osigurati odgovarajuću zaštitu i pomoć spasilačkim ekipama i pojedincima države pošiljateljice, koji učestvuju u pružanju pomoći.

Članak 17.

Način financiranja troškova pomoći

Država pošiljateljica nema pravo od države primateljice zahtijevati povrat troškova za pruženu pomoć. To važi također i za troškove koji bi nastali zbog uporabe, oštećenja ili gubitka opreme za spašavanje.

U slučaju potpunog ili djelimičnog povrata troškova nastalih prilikom pružanja pomoći ne važe odredbe stavka 1. ovog članka. Država pošiljateljica ima pravo prvenstva u povratu troškova.

Troškovi pomoći koju pružaju pravne ili fizičke osobe posredovanjem države pošiljateljice snosi država primateljica.

Motorna vozila koja se koriste u akcijama pomoći biće oslobođena plaćanja **putnih i smještajnih** nadoknada.

Ako su ekipe za zaštitu i spašavanje i pojedinci koji pružaju pomoć potrošili zalihe koje su dovezli sa sobom, troškove za njihovo snabdijevanje, smještaj i materijal za njihove potrebe do kraja pružanja pomoći snosi država primateljica. Po potrebi primaju također odgovarajuću logističku i medicinsku pomoć.

Članak 18.

Nadoknada štete

Ugovorne strane se odriču svakog zahtjeva za nadoknadu štete na opremi za zaštitu i spašavanje, ukoliko je štetu prouzročila spasilačka ekipa ili pojedinac koji pomaže u tijeku obavljanja spasilačkih zadataka i pružanja pomoći na temelju ovog sporazuma, i ako šteta nije prouzročena namjerno.

Ugovorne strane se odriču svih prava na nadoknadu u slučaju tjelesne ozlijede i trajnih posljedica na zdravlje te u slučaju smrti sudionika u akciji spašavanja ako do toga dođe u tijeku spašavanja na temelju ovog sporazuma, osim ako nije prouzročena namjerno.

Ukoliko se pri provođenju zadaća iz ovog sporazuma prouzroči šteta trećoj osobi, odgovornost preuzima država primateljica kao da su štetu prouzročile njene spasilačke ekipe i pojedinci koji učestvuju u pružanju pomoći, osim ukoliko su štetu namjerno prouzročili pojedinci odnosno spasilačke ekipe države pošiljateljice.

Odgovornost za naknadu štete određene u stavku 1. i 2. ovog članka, nastaje u trenutku dolaska na područje države primateljice i traje do napuštanja njenog područja.

Ugovorne strane primjenjuju odredbe ovog člana i u slučaju kada je bilo koja od njih tranzitna država.

Članak 19.

Zbrinjavanje i pružanje pomoći evakuiranim osobama

Osobe koje su u slučaju katastrofe došle kao evakuirane s područja jedne na područje druge ugovorne strane, primaju do svog prvog mogućeg povratka svo potrebno snabdijevanje i pomoć. Troškove pomoći i povratka tih osoba snosi država iz koje dolaze, ukoliko se ugovorne strane drugačije ne dogovore.

Ugovorne strane moraju omogućiti povratak svim licima koja su evakuacijom došla sa područja jedne ugovorne strane na područje druge ugovorne strane.

Članak 20.

Uporaba sredstava veze

Nadležni organi strana osigurat će međusobne telefonske, radio i druge veze među organima, spasilačkim ekipama i pojedincima koji sudjeluju u pomoći sukladno ovom sporazumu, poštujući zakonske regulative iz oblasti telekomunikacija, veza i transporta.

Članak 21.

Korištenje informacija

Informacije prikupljene kao rezultat završenih aktivnosti mogu biti dostupne trećoj strani samo uz pismenu suglasnost ugovornih strana.

Članak 22.

Povjerenstvo za sprovođenje zadaća određenih ovim sporazumom

Ugovorne strane će imenovati Stalno mješovito povjerenstvo za sprovođenje ovog sporazuma iz reda ovlaštenih organa utvrđenih u članku 4 ovog sporazuma. Svaka ugovorna strana ima u Stalnom mješovitom povjerenstvu jednak broj članova, a najmanje tri.

Ugovorne strane će diplomatskim putem obavijestiti jedna drugu o svojim članovima Stalnog mješovitog povjerenstva.

Zadaci Stalnog mješovitog povjerenstva prema ovom sporazumu su prije svega: rješavanje konkretnih organizacionih i tehničkih pitanja, određivanje načina održavanja veza i međusobnog obavješćivanja i priprema njegovog Poslovnika.

Članak 3.

Ova Odluka će biti objavljena u "Službenom glasniku BiH" na hrvatskome, srpskom i bosanskom jeziku i stupa na snagu danom objave.

Broj 01-011-1828-39/08
29. srpnja 2008. godine
Sarajevo

Predsjedatelj
dr. **Haris Silajdžić**, v. r.

На основу члана V. 3. (d) Устава Босне и Херцеговине и сагласности Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине (Одлука ПС БиХ, број 226/08 од 23. јула 2008. године), Предсједништво Босне и Херцеговине на 43. сједници, одржаној 29. јула 2008. године, донијело је

ОДЛУКУ

О РАТИФИКАЦИЈИ СПОРАЗУМА ИЗМЕЂУ САВЈЕТА МИНИСТАРА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ И ВЛАДЕ РЕПУБЛИКЕ МАКЕДОНИЈЕ О САРАДЊИ У ЗАШТИТИ ОД ПРИРОДНИХ И ДРУГИХ КАТАСТРОФА

Члан 1.

Ратификује се Споразум између Савјета министара Босне и Херцеговине и Владе Републике Македоније о сарадњи у заштити од природних и других катастрофа, потписан у Скопљу 20. марта 2008. године, на српском, босанском, хрватском и македонском језику.

Члан 2.

Текст Споразума гласи:

СПОРАЗУМ

ИЗМЕЂУ САВЈЕТА МИНИСТАРА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ И ВЛАДЕ РЕПУБЛИКЕ МАКЕДОНИЈЕ О САРАДЊИ У ЗАШТИТИ ОД ПРИРОДНИХ И ДРУГИХ КАТАСТРОФА

Савјет министара Босне и Херцеговине и Влада Републике Македоније (у даљем тексту: уговорне стране) увјерене у неопходност међусобне сарадње ради спречавања, односно ублажавања посљедица природних и других катастрофа (у даљем тексту: катастрофа), поштујући већ потписане међународне споразуме с овог подручја, споразумјеле су се како сlijеди:

Члан 1.

Предмет Споразума

Уговорне стране овим споразумом уређују оквирне услове сарадње у заштити од катастрофа, а нарочито у:

- планирању и провођењу мјера за заштиту од поплава, потреса, пожара, загађења животне средине, пловидбених несрећа, радиолошких опасности те индустријских и других катастрофа;
- међусобном обавјештавању о опасностима, настанку и посљедицама катастрофа;
- међусобној помоћи при заштити, спашавању и уклањању посљедица катастрофа;

- образовању и оспособљавању припадника служби и јединица за заштиту и спашавање/ цивилне заштите, јединица противпожарне заштите и других припадника спасилачких екипа за заштиту и спашавање кроз информативне састанке, курсеве, обуке, семинаре и друге форме, те организовању и обављању заједничких вјежби за заштиту и спашавање;
- размјени научних и техничких података те других докумената битних за заштиту од катастрофа;
- сарадњи при развоју и производњи опреме за заштиту и спашавање.

Члан 2.

Циљ Споразума

Циљ Споразума је да уговорне стране, у склопу расположивих могућности, узајамно помогну једна другој у случају катастрофа, кад страна која тражи помоћ није у могућности да се супротстави последицама катастрофа властитим средствима.

Члан 3.

Значење израза

Изрази кориштени у овом Споразуму имају следеће значење:

1. "Уговорна страна која тражи помоћ" - је страна у Споразуму чија овлаштена институција тражи помоћ од друге уговорне стране.

2. "Уговорна страна која пружа помоћ" - је страна у Споразуму која ће одговорити-пружити помоћ другој уговорној страни.

3. "Транзитна држава" је држава преко чије територије требају проћи јединице за помоћ и опрема за потребе уговорних страна или за потребе неке треће државе.

4. "Природне и друге катастрофе" - су природне и индустријске несреће, изузимајући услове рата, те други штетни догађаји природног или цивилизацијског поријекла са разорним дјеловањем, који у знатној мјери тешко оштећују или директно угрожавају живот, његове услове, материјална добра и природну околину, те у случајевима када је неопходно предузети ванредне заштитне мјере.

5. "Обавјештења и информације о догађају" - су подаци о природним и другим катастрофама који се саопштавају да би се становништво благовремено обавијестило о опасности у сврху предузимања хитних мјера за заштиту људи, материјалних добара и природне околине.

6. "Заштитне мјере" - су превентивне и заштитне мјере односно активности:

- за спречавање, ублажавање и отклањање опасности које угрожавају становништво;
- за очување материјалних добара и природне околине.

7. "Спашавање и пружање помоћи" - су збир активности појединаца - експерата, спасилачких екипа и средстава те јединица опремљених специјалном опремом чија је сврха уклањање директних и индиректних последица катастрофа.

8. "Спасилачке екипе и појединци који учествују у помоћи" - су адекватно обучена и опремљена лица (или особе) која (или које) друга страна одреди за пружање помоћи.

9. "Заштитна, спасилачка и друга опрема" - су укупна неопходна средства за појединачну или групну заштиту и спашавање, укључујући техничка и друга средства за заштиту и спашавање која употребљавају спасилачке екипе или појединци приликом спашавања или пружања помоћи, те средства логистичке подршке.

10. "Хуманитарна помоћ" - су материјали, предмети, средства, намирнице, питка вода, лијекови и санитетски материјали намијењени бесплатној подјели угроженом, односно настрадалом становништву у сврху ублажавања штетних последица катастрофа.

Члан 4.

Референтне институције

Сходно властитим легислативним одредбама уговорне стране су утврдиле референтне институције за имплементацију овог Споразума:

У Босни и Херцеговини: Министарство безбједности

У Републици Македонији: Дирекција за заштиту и спашавање.

Уговорне стране узајамно ће се писмено информисати о евентуалним промјенама надлежних органа и институција, а најкасније у року од 30 дана.

Члан 5.

Размјене сазнања и искустава

Уговорне стране међусобно ће се извјештавати о својим научним и техничким достигнућима и искуствима, у интересу предвиђања, уклањања катастрофа и ефикасне заштите и спашавања. Размјена података и других докумената обухвата информације о катастрофама, израду заједничког научно-истраживачког програма за случај угрожености, планове за случај опште опасности од катастрофа и опасности које су од обостраног интереса за уговорне стране, те сарадњу у изради планова за заштиту и спашавање.

Сарадња на том подручју обављат ће се у складу са правним системом уговорних страна. Уговорне стране ће међусобно размјенивати податке везане за дотичне правне прописе.

Уговорне стране ће настојати дјелотворно се користити резултатима научне и техничке сарадње, како на привредном плану, тако и при сарадњи са другим државама.

Члан 6.

Развој и производња опреме за заштиту и спашавање

Уговорне стране ће подстицати сарадњу међу привредним и друштвеним субјектима те државним институцијама на подручју технолошког развоја и производње у спровођењу заједничких програма за заштиту и спашавање.

Члан 7.

Сарадња хуманитарних организација

Уговорне стране ће подстицати сарадњу између хуманитарних организација у заштити и спашавању од катастрофа, сходно сопственим легислативним одредбама уговорних страна.

Члан 8.

Образовање и усавршавање

Уговорне стране ће подстицати међусобну сарадњу у циљу образовања и усавршавања спасилачких екипа које учествују у заштити и спашавању на следећи начин:

1. успостављањем непосредних веза између образовних установа и подстицањем размјене инструктора, предавача и других стручњака;
2. сарадњом у образовању и обучавању;
3. подстицањем међусобне размјене образовних материјала и средстава, те искустава стечених у заштити и спашавању, битних за образовање и усавршавање;
4. организовањем заједничких вјежби из области заштите и спашавања.

Члан 9.

Обавеза обавјештавања о опасностима

Уговорне стране ће се обавјештавати о опасностима, могућностима настанка катастрофа које могу угрозити другу страну.

У ту сврху свака страна на свом подручју ће прикупљати потребне податке и информације и непосредно ће их објавити надлежним тијелима друге уговорне стране.

Уговорне стране међусобно ће се обавјештавати о катастрофама насталим на свом подручју.

Обавијест садржава: опис настале опасности или догађаја, податке о мјесту, времену, обиму и посљедицама, те о предузетим мјерама. Страна која пружа помоћ у случају настанка катастрофе, обавијестит ће другу страну која тражи помоћ о својим спасилачким снагама и средствима која може ставити на располагање, као и о могућностима и начинима пружања помоћи.

Према ставу 1., 2. и 3. овог члана обавијест се може прослједити усмено или писмено, на језицима уговорних страна. Обавијести изречене усменим путем морају се и писмено потврдити.

За слање и примање обавјештења о опасностима, односно о катастрофама, уколико другим међународним уговорима које су потписале уговорне стране није другачије утврђено, надлежни су:

- Савјет министара Босне и Херцеговине:
Министарство безбједности
- Влада Републике Македоније:
Дирекција за заштиту и спашавање

Органи из става 6. овог члана овлашћени су да у провођењу овог споразума успоставе директне везе. У ту сврху уговорне стране ће израдити и потписати "Стандардне оперативне процедуре о пружању прекограничне помоћи у случају природних и других катастрофа".

Члан 10.

Заштитне мјере

Уговорне стране ће у сврху спречавања односно смањивања заједничке опасности планирати и предузети одговарајуће заједничке заштитне мјере.

Члан 11.

Начин тражења и пружања помоћи

Уговорна страна која је претрпјела катастрофу може другу уговорну страну замолити за помоћ. Ова се помоћ може односити на спасилачке екипе и појединце који помажу, те на заштитну опрему и опрему за спашавање као и на хуманитарну помоћ.

Молба за помоћ из става 1. овог члана мора садржавати: податке о врсти и обиму потребне помоћи, податке о основама и лицима са којима се успоставља веза те приједлог начина доставе помоћи.

Пружање помоћи одвија се у складу са прописима страна.

Члан 12.

Процедуре прелажења државне границе за пружање помоћи у заштити и спашавању

Уговорне стране у сврху брже и ефикасније размјене помоћи требају омогућити олакшане процедуре преласка државне границе.

Приликом катастрофа спасилачке екипе и појединци који учествују у акцији заштите и спашавања могу прелазити државну границу уговорних страна на граничном прелазу, а на основу сагласности органа граничне службе.

Чланови спасилачких екипа и појединци који учествују у помоћи имају право на подручју друге уговорне стране носити припадајућу униформу.

На подручје друге уговорне стране није дозвољено преносити ватрено оружје, муницију и експлозивна средства.

У случају катастрофе евакуисани држављани уговорних страна, као и држављани трећих држава смију прелазити државну границу на граничном прелазу или изван њега без исправа за прелазак државне границе, уз обавезу да свој долазак морају одмах пријавити надлежној јединици полиције.

Уговорне стране гарантују реализацију става 1-5 овог члана Споразума и у случају када је једна од њих транзит држава. У најкраћем року надлежне институције требају се међусобно извјестити о потребама транзита, утврдити поступак реализовања и према указаној потреби приликом транзитовања екипа помоћи осигурати службену пратњу.

Члан 13.

Процедуре уношења, изношења и транспорта материјала преко границе у активностима заштите и спашавања

Уговорне стране ће поједноставити процедуре при уношењу, изношењу и транспорту преко државне границе опреме за заштиту и спашавање те хуманитарне помоћи. Приликом прелажења државне границе вођа спасилачке екипе мора предати надлежним граничним органима државе приматељице једино пописне листе спасилачке опреме односно средстава хуманитарне помоћи.

Спасилачке екипе и појединци који учествују у помоћи могу преко државне границе пренијети једино заштитну опрему и опрему за спашавање, средства која су потребна за њихово снабдијевање и дјеловање те средства хуманитарне помоћи.

Забране и ограничења за међународни робни промет не важе за превоз заштитне опреме и опреме за спашавање те средстава хуманитарне помоћи. Ако се заштитна опрема и опрема за спашавање не потроше у акцији, треба их поново вратити држави пошиљатељици. Уколико се опрема за спашавање оставља као хуманитарна помоћ, потребно је врсту, количину и мјесто гдје се налази опрема пријавити надлежном органу државе приматељице који ће о томе обавијестити надлежне царинске органе. У том случају вриједи прописи државе приматељице.

Одредбе става 3. овог члана важе и за уношење лијекова који садрже наркотику и психотропне материје у држави приматељици и поврат непотрошених количина држави пошиљатељици. Уношење и изношење наркотика и психотропних материја, у складу са међународним споразумима, не третира се као увоз и извоз робе у робном промету. Лијекови који садрже наркотику и психотропне материје могу се унијети само у количинама које су потребне за хитну медицинску помоћ, а могу се употребљавати само под надзором медицинског особља са одговарајућом стручном спремом у складу са законским одредбама уговорне стране из које долази спасилачка екипа. О потрошеним лијековима који садрже наркотику и психотропне материје држава пошиљатељица извјештава државу приматељицу.

Уговорне стране узајамно допуштају употребу потребне опреме за заштиту и спашавање и хуманитарну помоћ у приматељици без формалног поступка, плаћања полага и других давања.

Члан 14.

Употреба летјелица и пловила за превозење спасилачких екипа и помоћи

Летјелице и пловила могу се користити за хитне превозе спасилачких екипа или појединаца који учествују у пружању помоћи, као и за друге облике помоћи у складу са овим споразумом.

О кориштењу летјелица и пловила при заштити и спасавању те пружању помоћи треба одмах обавијестити орган који је затражио помоћ те му доставити тачне податке о врсти и ознакама летјелице и пловила, посади и осталим потребним параметрима. Вријеме, предвиђени смјер кретања те мјесто спуштања односно пристајања одређује држава приматељица.

За посаде летјелица и пловила као и за спасилачке екипе те појединци који помажу сходно се примјењују одредбе члана 12 овог споразума који се односе на прелажење државне границе, а за летјелице и пловила, превезену заштитну и спасилачку опрему односно хуманитарну помоћ примјењују се одредбе члана 13 овог споразума.

За кориштење летјелица важе прописи о ваздушном саобраћају страна, посебно обавеза јављања података о летовима надлежним органима за ваздушни саобраћај. Сваки план лета мора садржавати податке који повезују лет с овим споразумом.

Стандарди и директиве Међународне организације за цивилну авијацију (ICAO) обавезујући су за уговорне стране.

Члан 15.

Надлежност у вођењу акције заштите и спасавања

За вођење акција заштите и спасавања и пружања помоћи у свим случајевима надлежни су органи државе приматељице.

Задаци се повјеравају искључиво вођама спасилачких екипа државе пошиљатељице који ће своје подређено особље упознати с појединостима њиховог провођења.

Члан 16.

Заштита и пружање помоћи у раду спасилачких екипа

Надлежни органи државе приматељице морају осигурати одговарајућу заштиту и помоћ спасилачким екипама и појединцима државе пошиљатељице, који учествују у пружању помоћи.

Члан 17.

Начин финансирања трошкова помоћи

Држава пошиљатељица нема право од државе приматељице захтијевати поврат трошкова за пружену помоћ. То важи такођер и за трошкове који би настали због употребе, оштећења или губитка опреме за спасавање.

У случају потпуног или дјеломичног поврата трошкова насталих приликом пружања помоћи не важе одредбе става 1. овог члана. Држава пошиљатељица има право првенства у поврату трошкова.

Трошкови помоћи коју пружају правне или физичке особе посредовањем државе пошиљатељице сноси држава приматељица.

Моторна возила која се користе у акцијама помоћи биће ослобођена плаћања **путних и смјештајних** надокнада.

Ако су екипе за заштиту и спасавање и појединци који пружају помоћ потрошили залихе које су довели са собом, трошкове за њихово снабдијевање, смјештај и материјал за њихове потребе до краја пружања помоћи сноси држава приматељица. По потреби примају такође одговарајућу логистичку и медицинску помоћ.

Члан 18.

Накнаде штете

Уговорне стране се одричу сваког захтјева за надокнаду штете на опреми за заштиту и спасавање, уколико је штету проузроковала спасилачка екипа или појединац који помаже у току обављања спасилачких задатака и пружања помоћи на основу овог споразума, и ако штета није проузрокована намјерно.

Уговорне стране се одричу свих права на надокнаду у случају тјелесне озљеде и трајних посљедица на здравље те у случају смрти учесника у акцији спасавања ако до тога дође у току спасавања на основу овог споразума, осим ако није проузрокована намјерно.

Уколико се при провођењу задатака из овог споразума проузрокује штета трећој особи, одговорност преузима држава приматељица као да су штету проузроковале њене спасилачке екипе и појединци који учествују у пружању помоћи, осим уколико су штету намјерно проузроковали појединци односно спасилачке екипе државе пошиљатељице.

Одговорност за накнаду штете одређене у ставу 1. и 2. овог члана, настаје у тренутку доласка на подручје државе приматељице и траје до напуштања њеног подручја.

Уговорне стране примјењују одредбе овог члана и у случају када је било која од њих транзитна држава.

Члан 19.

Збрињавање и пружање помоћи евакуисаним особама

Лица која су у случају катастрофе дошла као евакуисана с подручја једне друге уговорне стране, примају до свог првог могућег повратка све потребно снабдијевање и помоћ. Трошкове помоћи и повратка тих лица сноси држава из које долазе, уколико се уговорне стране другачије не договоре.

Уговорне стране морају омогућити повратак свим лицима која су евакуацијом дошла са подручја једне уговорне стране на подручје друге уговорне стране.

Члан 20.

Употреба средстава везе

Надлежни органи страна осигураће међусобне телефонске, радио и друге везе међу органима, спасилачким екипама и појединцима који учествују у помоћи у складу са овим споразумом, поштујући законске регулативе из области телекомуникација, веза и транспорта.

Члан 21.

Кориштење информација

Информације прикупљене као резултат завршених активности могу бити доступне трећој страни само уз писмену сугласност уговорних страна.

Члан 22.

Комисија за провођење задатака одређених овим споразумом

Уговорне стране ће именовати Сталну мјешовиту комисију за спровођење овог споразума из реда референтних институција у члану 4. овог споразума. Свака уговорна страна има у Сталној мјешовитој комисији једнак број чланова, а најмање три.

Уговорне стране ће дипломатским путем обавијестити једна другу о својим члановима Сталне мјешовите комисије.

Задаци Сталне мјешовите комисије према овом споразуму су прије свега: рјешавање конкретних организационих и техничких питања, одређивање начина одржавања веза и међусобног обавјештавања и припрема његовог Пословника.

Стална мјешовита комисија састаје се најмање једанпут годишње и то наизмјенично у Босни и Херцеговини и Републици

Član 2.

1. Osnovao će se Potkomisija za sprečavanje mučenja i drugih okrutnih, neljudskih ili ponižavajućih postupaka ili kažnjavanja Komiteta protiv mučenja (u daljnjem tekstu: Potkomitet za sprečavanje), koji će vršiti funkcije određene ovim Protokolom.

2. Potkomitet za sprečavanje obavljat će svoje aktivnosti u okviru Povelje Ujedinjenih naroda, čijim će ciljem i načelima biti vođen, kao i pravilima Ujedinjenih naroda koja se odnose na postupanje s osobama lišenim slobode.

3. Isto tako, Potkomitet za sprečavanje će se voditi i načelima povjerljivosti, nepristrasnosti, neselektivnosti, univerzalnosti i objektivnosti.

4. Potkomitet za sprečavanje i države ugovornice saradivati će u provedbi ovog Protokola.

Član 3.

Svaka država ugovornica će osnovati, imenovati ili održavati, na domaćem nivou, jedno ili više tijela za obavljanje posjeta u svrhu sprečavanja mučenja i drugih okrutnih, neljudskih ili ponižavajućih postupaka ili kažnjavanja (u daljnjem tekstu: nacionalni mehanizam za sprečavanje).

Član 4.

1. U skladu s odredbama ovoga Protokola, svaka država ugovornica će pomoću ovih mehanizama omogućiti posjete iz člana 2. i 3. bilo kojem mjestu koje je pod njenom jurisdikcijom i kontrolom u kojem se nalaze osobe lišene slobode ili koje mogu biti lišene slobode, na osnovu naredbe koju izdaju državne vlasti ili koja se izdaje na njihov podsticaj, ili uz njihovu dozvolu ili odobravanje (u daljnjem tekstu: mjesta pritvora). Te će se posjete vršiti s ciljem jačanja, ako bude potrebno, zaštite tih osoba od mučenja i drugih okrutnih, neljudskih ili ponižavajućih postupaka ili kažnjavanja.

2. U ovom Protokolu lišavanje slobode označava bilo kakvo zadržavanje ili zatvaranje ili smještaj osobe u mjesto pod javnim ili privatnim nadzorom, koje ne smije napustiti po svojoj volji naredbom bilo kakve sudske, administrativne ili druge vlasti.

DIO II - Potkomitet za sprečavanje

Član 5.

1. Potkomitet za sprečavanje činit će deset članova. Nakon pedesete ratifikacije ili pristupanja ovom Protokolu, broj članova Potkomiteta povećat će se na dvadeset i pet.

2. Članovi Potkomiteta za sprečavanje biraju se među osobama visokog moralnog ugleda koje su dokazale svoje profesionalno iskustvo u oblasti sudstva, posebno u oblasti krivičnog prava, policijske ili zatvorske uprave, ili u drugim oblastima relevantnim za postupanja s osobama lišenim slobode.

3. Prilikom sastavljanja Potkomiteta za sprečavanje mora se voditi računa o jednakoj geografskoj raspodjeli i predstavljanju različitih oblika civilizacije i pravnih sistema država ugovornica.

4. Prilikom sastavljanja mora se voditi računa i o uravnoteženoj zastupljenosti spolova na osnovu načela jednakosti i nediskriminacije.

5. Niti jedna dva člana Potkomiteta za sprečavanje ne mogu biti državljani iste države.

6. Članovi Potkomiteta za sprečavanje će obavljati svoju funkciju u ličnom svojstvu, bit će nezavisni i nepristrasni, te će djelotvorno obavljati svoju dužnost u Potkomitetu za sprečavanje.

Član 6.

1. U skladu s odredbama stava 2 ovog člana, svaka država ugovornica može predložiti do dva kandidata koja imaju tražene kvalifikacije i koji zadovoljavaju uslove navedene u članu 5, te će

osigurati detaljnije informacije o kvalifikacijama predloženih kandidata.

2. (a) Kandidati moraju biti državljani države ugovornice ovoga Protokola;

(b) Barem jedan od dva kandidata mora biti državljanin države ugovornice koja predlaže kandidata;

(c) Iz jedne države ugovornice ne mogu biti predložena više od dva državljana;

(d) Prije nego neka od država ugovornica predloži nekog državljanina druge države ugovornice, zatražit će i dobiti pristanak te države ugovornice.

3. Najmanje pet mjeseci prije datuma održavanja sastanka država ugovornica na kojem će se održati izbori, Generalni sekretar Ujedinjenih naroda uputit će pismo državama ugovornicama kojim ih poziva da dostave svoje prijedloge u roku od tri mjeseca. Generalni sekretar upućuje abecedni popis svih tako predloženih osoba, s označenom državom ugovornicom koja ih je predložila.

Član 7.

1. Članovi Potkomiteta za sprečavanje biraju se na sljedeći način:

(a) prvenstveno se mora voditi računa o ispunjenju zahtjeva i kriterija iz člana 5 ovog Protokola;

(b) prvi izbori održat će se najkasnije šest mjeseci nakon stupanja na snagu ovog Protokola;

(c) države ugovornice će birati članove Potkomiteta za sprečavanje tajnim glasanjem;

(d) izbori članova Potkomiteta za sprečavanje vršit će se svake dvije godine na sastancima država ugovornica koje saziva Generalni sekretar Ujedinjenih naroda. Na tim sastancima, na kojima dvije trećine država ugovornica čine kvorum, za članove Potkomiteta za sprečavanje biraju se one osobe koje dobiju najveći broj glasova i apsolutnu većinu glasova predstavnika prisutnih država ugovornica koje glasaju.

2. Ako se za vrijeme izbornog postupka dva državljana jedne države ugovornice kvalificiraju za Potkomitet za sprečavanje, član Potkomiteta za sprečavanje postaje onaj član koji dobije više glasova. Ako dobiju isti broj glasova, primjenjuje se sljedeći postupak:

(a) u slučaju kad je jednog od njih imenovala država ugovornica čiji je državljanin, taj državljanin postaje član Potkomiteta za sprečavanje;

(b) u slučaju kad je oba kandidata imenovala država ugovornica čiji su oni državljani, održat će se posebno tajno glasanje kako bi se odredilo koji će državljanin postati član;

(c) u slučaju kad nijednog kandidata nije imenovala država ugovornica čiji je državljanin, održat će se posebno tajno glasanje kako bi se odredilo koji će kandidat postati član.

Član 8.

Ako neki član Potkomiteta za sprečavanje umre, podnese ostavku na funkciju, ili zbog bilo kojeg razloga više ne bude u stanju obavljati svoje dužnosti, država ugovornica koja ga je imenovala imenovat će drugu odgovarajuću osobu koja ima potrebne kvalifikacije i ispunjava zahtjeve iz člana 5, vodeći računa o potrebi za dobrom ravnotežom između različitih stručnih područja. Ta će osoba obavljati dužnost sve do sljedećeg sastanka država ugovornica ako dobije saglasnost većine država ugovornica. Smatra se da je to odobrenje dato ako polovica ili više od polovice država ugovornica ne ulože suprotno mišljenje u roku od šest sedmica od trenutka kada ih Generalni sekretar Ujedinjenih naroda obavijesti o predloženom imenovanju.

Član 9.

Članovi Potkomiteta za sprečavanje biraju se na razdoblje od četiri godine. Na tu dužnost mogu biti birani još jednom ako budu ponovo predloženi. Mandat polovice članova koji su izabrani na prvim izborima ističe na kraju druge godine; odmah nakon prvih izbora predsjedavajući žrijebom bira imena tih članova u skladu s članom 7, stav 1 (d).

Član 10.

1. Potkomitet za sprečavanje bira svoje službenike na mandat od dvije godine. Oni mogu biti ponovno izabrani.

2. Potkomitet za sprečavanje donosi svoj vlastiti poslovnik. Taj poslovnik, između ostalog, utvrđuje sljedeće:

(a) kvorum čini polovica članova plus jedan;

(b) odluke Potkomiteta za sprečavanje donose se većinom glasova prisutnih članova;

(c) Potkomitet za sprečavanje se sastaje bez prisustva javnosti.

3. Generalni sekretar Ujedinjenih naroda saziva prvu sjednicu Potkomiteta za sprečavanje. Nakon prve sjednice, Potkomitet za sprečavanje će se sastajati na način propisan poslovníkom. Potkomitet za sprečavanje i Komitet protiv mučenja održavat će svoje sjednice istovremeno najmanje jedanput godišnje.

DIO III - Mandat Potkomiteta za sprečavanje

Član 11.

Potkomitet za sprečavanje će:

(a) posjećivati mjesta navedena u članu 4 i davati preporuke državama ugovornicama u pogledu zaštite osoba lišenih slobode od mučenja i drugih okrutnih, neljudskih ili ponižavajućih postupaka ili kažnjavanja;

(b) vezano za nacionalni mehanizam za sprečavanje:

i) kada je to potrebno, savjetovati i pomagati države ugovornice u njihovom uspostavljanju;

ii) održavati direktne i, ako je potrebno, povjerljive kontakte s nacionalnim mehanizmima za sprečavanje, te im ponuditi obuku i tehničku pomoć s ciljem jačanja njihovih kapaciteta;

iii) savjetovati ih i pomagati im u procjeni potreba i potrebnih sredstava za jačanje zaštite osoba lišenih slobode od mučenja i drugih okrutnih, neljudskih ili ponižavajućih postupaka ili kažnjavanja;

iv) državama ugovornicama davati preporuke i primjedbe s ciljem jačanja kapaciteta i mandata nacionalnih mehanizmima za sprečavanje mučenja i drugih okrutnih, neljudskih ili ponižavajućih postupaka ili kažnjavanja;

(c) saradivati, općenito u cilju sprečavanja, s relevantnim tijelima i mehanizmima Ujedinjenih naroda, kao i s međunarodnim, regionalnim i nacionalnim institucijama ili organizacijama koje su usmjerene na jačanje zaštite svih osoba od mučenja i drugih okrutnih, neljudskih ili ponižavajućih postupaka ili kažnjavanja.

Član 12.

Kako bi se Potkomitetu za sprečavanje omogućilo da ispuni svoj mandat u skladu s odredbama člana 11, države ugovornice se obavezuju:

(a) da će primiti Potkomitet za sprečavanje na svom teritoriju i omogućiti mu pristup mjestima pritvora u skladu s odredbama člana 4 ovog Protokola;

(b) da će Potkomitetu za sprečavanje osigurati sve relevantne informacije koje Potkomitetu budu trebale kako bi procijenio potrebe i mjere koje se trebaju primijeniti za jačanje zaštite osoba

lišenih slobode od mučenja i drugih okrutnih, neljudskih ili ponižavajućih postupaka ili kažnjavanja;

(c) da će ohrabriti i olakšati kontakte između Potkomiteta za sprečavanje i nacionalnih mehanizama za sprečavanje;

(d) da će preispitati odluke Potkomiteta za sprečavanje i sudjelovati s njim u razmjeni mišljenja u pogledu mogućih provedbenih mjera.

Član 13.

1. Potkomitet za sprečavanje će odrediti, prvo žrijebom, program redovnih posjeta državama ugovornicama kako bi ispunió svoj mandat u skladu s odredbama člana 11.

2. Nakon konsultacija, Potkomitet za sprečavanje će obavijestiti države ugovornice o svom programu, kako bi one odmah mogle poduzeti potrebne praktične radnje za posjete koje se trebaju izvršiti.

3. Posjete će vršiti najmanje dva člana Potkomiteta za sprečavanje. Ako bude potrebno, u pratnji će im biti stručnjaci s dokazanim profesionalnim iskustvom i znanjem u oblastima od interesa za ovaj Protokol, a koji će biti odabrani iz popisa stručnjaka pripremljenog na osnovu prijedloga država ugovornica, Ureda visokog komesara za ljudska prava pri Ujedinjenim narodima i Centra za međunarodno sprečavanje kriminala Ujedinjenih naroda. Prilikom pripremanja popisa, države ugovornice na koje se to odnosi će predložiti ne više od pet svojih stručnjaka. Dotična država ugovornica može biti protiv uvrštavanja određenog stručnjaka na popis za posjetu, nakon čega Potkomitet za sprečavanje predlaže drugog stručnjaka.

4. Ako Potkomitet za sprečavanje smatra potrebnim, može predložiti kratku kontrolnu posjetu nakon redovne posjete.

Član 14.

1. Kako bi se Potkomitetu za sprečavanje omogućilo da ispuni svoj mandat, države ugovornice ovoga Protokola se obavezuju garantirati:

(a) neograničen pristup svim informacijama u pogledu broja osoba lišenih slobode u mjestu pritvora, prema odredbama člana 4, kao i broja mjesta i njihove lokacije;

(b) neograničen pristup svim informacijama koje se odnose na postupanje s tim osobama i uslovima u kojima su zatvorene;

(c) prema odredbama dolje navedenog stava 2, neograničeni pristup svim mjestima pritvora, njihovim ustanovama i objektima;

(d) priliku da u diskreciji razgovaraju s osobama lišenim slobode bez svjedoka, bilo lično ili uz prisutstvo prevoditelja ako je potrebno, kao i s drugim osobama za koje Potkomitet za sprečavanje smatra da mogu pružiti relevantne informacije;

(e) slobodu odabira mjesta koje žele posjetiti i osoba s kojima žele razgovarati.

2. Prigovor zbog posjete određenom mjestu pritvora može se dati samo iz razloga nacionalne odbrane, javne sigurnosti, prirodne katastrofe ili ozbiljnih nereda na mjestu koje se treba posjetiti, a koji bi privremeno spriječili vršenje posjete. Država ugovornica se neće pozivati na postojanje objavljenog stanja opasnosti kao razloga da prigovori zbog posjete.

Član 15.

Ni jedan organ vlasti ili dužnosnik neće narediti, primijeniti, dozvoliti ili tolerirati sankcije protiv osoba ili organizacija iz razloga što su Potkomitetu za sprečavanje ili njenim delegatima prenijele informacije, bile da su istinite ili lažne, niti će takva osoba ili organizacija biti pristrasna na bilo koji način.

Član 16.

1. Potkomitet za sprečavanje će povjerljivo dostaviti svoje preporuke i primjedbe državi ugovornici i, ako je relevantno, nacionalnom mehanizmu za sprečavanje.

2. Potkomitet za sprečavanje će objaviti svoj izvještaj zajedno s eventualnim komentarima zainteresirane države ugovornice kad god to od njega zatraži ta država ugovornica. Ako ta država ugovornica javno objavi dio tog izvještaja, Potkomitet za sprečavanje može objaviti taj izvještaj u cijelosti ili djelomično. Međutim, lični podaci neće biti objavljeni bez izričitog dopuštenja osobe na koju se podaci odnose.

3. Potkomitet za sprečavanje će predstaviti godišnje javni izvještaj o svojim aktivnostima Komitetu protiv mučenja.

4. Ako država ugovornica odbije saradivati s Potkomitetom za sprečavanje u skladu s odredbama članova 12. i 14. ili odbije poduzeti korake s ciljem poboljšanja situacije u svjetlu preporuka Potkomiteta za sprečavanje, Komitet protiv mučenja može, na zahtjev Potkomiteta za sprečavanje, odlučiti većinom svojih članova, a nakon što je ta država ugovornica imala priliku da se izjasni o predmetu, javno dati izjavu o predmetu ili objaviti izvještaj Potkomiteta za sprečavanje.

DIO IV - Nacionalni mehanizmi za sprečavanje

Član 17.

Najkasnije godinu dana nakon stupanja ovoga Protokola na snagu ili njegove ratifikacije ili pristupanja, svaka država ugovornica će održavati, imenovati ili osnovati jedan ili nekoliko nezavisnih nacionalnih mehanizama za sprečavanje mučenja na nacionalnoj nivou. Mehanizmi koje su utemeljile decentralizirane jedinice mogu biti proglašeni nacionalnim mehanizama za sprečavanje u smislu ovog Protokola, ako su u skladu s njegovim odredbama.

Član 18.

1. Države ugovornice će garantirati funkcionalnu nezavisnost nacionalnih mehanizama za sprečavanje i nezavisnost njezinog osoblja.

2. Države ugovornice će poduzeti potrebne mjere kako bi stručnjaci nacionalnog mehanizma za sprečavanje imali tražene sposobnosti i stručno znanje. Oni će težiti ravnoteži spolova i odgovarajućoj zastupljenosti etničkih i manjinskih grupa u državi.

3. Države ugovornice će se pobrinuti za raspoloživost svih potrebnih sredstava za funkcioniranje nacionalnih mehanizama za sprečavanje.

4. Prilikom osnivanja nacionalnih mehanizama za sprečavanje države ugovornice će voditi računa o načelima koja se odnose na status nacionalnih institucija za promicanje i zaštitu ljudskih prava.

Član 19.

Nacionalnim mehanizmima za sprečavanje osigurat će se minimalne ovlasti da:

(a) redovno ispituju postupanje s osobama lišenim slobode u mjestima pritvora na način definiran u članu 4. s ciljem jačanja njihove zaštite, ukoliko bude potrebno, od mučenja i drugih okrutnih, neljudskih ili ponižavajućih postupaka ili kažnjavanja;

(b) daju preporuke relevantnim organima vlasti s ciljem poboljšanja postupanja i položaja osoba lišenih slobode, te sprečavanja mučenja i drugih okrutnih, neljudskih ili ponižavajućih postupaka ili kažnjavanja u okviru relevantnih propisa Ujedinjenih naroda;

(c) daju prijedloge i primjedbe koji se odnose na postojeće zakone ili nacрте zakona.

Član 20.

Kako bi nacionalnim mehanizama za sprečavanje omogućile ispunjenje njihovog mandata, države ugovornice ovoga Protokola će im osigurati:

(a) pristup svim informacijama koje se odnose na broj osoba lišenih slobode u mjestima pritvora prema odredbama člana 4, kao i broj mjesta i njihove lokacije;

(b) pristup svim informacijama koje se odnose na postupanje s tim osobama, kao i uslovima u kojima su pritvorene;

(c) pristup svim zatvorskim ustanovama, njihovim ustanovama i objektima;

(d) priliku da zasebno ispituju osobe lišene slobode bez svjedoka, lično ili uz prevoditelja ako to bude potrebno, kao i sa svim ostalim osobama za koje nacionalni mehanizmi za sprečavanje smatraju da mogu dati relevantne informacije;

(e) slobodu da odaberu mjesto koje žele posjetiti i osobe s kojima žele razgovarati;

(f) pravo da kontaktiraju s Potkomitetom za sprečavanje, da šalju informacije i da se sastaju s Potkomitetom.

Član 21.

1. Nijedno nadležno tijelo ni službenik ne mogu narediti, primijeniti, dozvoliti ili tolerirati bilo kakvu sankciju protiv osoba ili organizacija zato što su nacionalnim mehanizmima za sprečavanje saopštile informacije, bilo istinite ili lažne, niti ta osoba ili organizacija smije na bilo koji način biti pristrasna.

2. Povjerljive informacije koje prikupe nacionalni mehanizmi za sprečavanje su povlaštene. Lični podaci ne mogu biti objavljeni bez izričitog dopuštenja osobe na koju se odnose.

Član 22.

Nadležna tijela dotične države ugovornice će ispitati preporuke nacionalnog mehanizma za sprečavanje i pregovarati s njim u vezi mogućih mjera provedbe.

Član 23.

Države ugovornice ovoga Protokola obavezuju se da će objavljivati i distribuirati godišnje izvještaje nacionalnih mehanizama za sprečavanje.

DIO V - Izjava

Član 24.

1. Nakon ratifikacije, države ugovornice mogu dati izjavu kojom odgadaju provedbu svojih obaveza prema dijelu II ili dijelu IV ovoga Protokola.

2. Ova odgoda vrijedi najviše tri godine. Nakon obaveznog predavljanja države ugovornice i nakon konsultacija s Potkomitetom za sprečavanje, Komitet protiv mučenja može produžiti taj period za još dvije godine.

DIO VI - Finansijske odredbe

Član 25.

1. Troškovi koje Potkomitet za sprečavanje bude imao za vrijeme provedbe ovog Protokola snosit će Ujedinjeni narodi.

2. Generalni sekretar Ujedinjenih naroda će osigurati potrebno osoblje i opremu za djelotvorno funkcioniranje Potkomiteta za sprečavanje prema ovom Protokolu.

Član 26.

1. Osnovat će se Specijalni fond u skladu s relevantnim postupcima Generalne skupštine, kojim će se upravljati u skladu s finansijskim propisima i pravilima Ujedinjenih naroda, kako bi se pomoglo finansiranje provedbe preporuka Potkomiteta za sprečavanje nakon posjete državi ugovornici, kao i obrazovni programi nacionalnih mehanizama za sprečavanje.

2. Specijalni fond može se finansirati dobrovoljnim prilozima vlada, međuvladinih i nevladinih organizacija i drugih privatnih i javnih subjekata.

DIO VII - Završne odredbe

Član 27.

1. Ovaj Protokol je otvoren za potpisivanje svim državama koje su potpisale Konvenciju.

2. Ovaj Protokol podliježe ratifikaciji od strane država koje su ratificirale ili pristupile Konvenciji. Instrumenti o ratifikaciji deponiraju se kod Generalnog sekretara Ujedinjenih naroda.

3. Ovaj Protokol će biti otvoren za pristupanje od strane svih onih država koje su ratificirale ili pristupile Konvenciji.

4. Pristupanje proizvodi učinak nakon deponiranja instrumenta o pristupanju kod Generalnog sekretara Ujedinjenih naroda.

5. Generalni sekretar Ujedinjenih naroda će obavijestiti sve države koje su potpisale ovaj Protokol ili mu pristupile o deponiranju svakog instrumenta o ratifikaciji ili pristupanju.

Član 28.

1. Ovaj Protokol stupa na snagu tridesetog dana od dana deponiranja kod Generalnog sekretara Ujedinjenih naroda dvadesetog instrumenta o ratifikaciji ili pristupanju.

2. Za svaku državu koja ratificira ovaj Protokol ili mu pristupi nakon deponiranja dvadesetog instrumenta o ratifikaciji ili pristupanju kod Generalnog sekretara Ujedinjenih naroda, ovaj Protokol stupa na snagu tridesetog dana od dana kada ta država deponira instrument o ratifikaciji ili pristupanju.

Član 29.

Odredbe ovog Protokola će se primjenjivati u svim dijelovima saveznih država bez ograničenja ili iznimki.

Član 30.

Na ovaj Protokol ne mogu se staviti rezerve.

Član 31.

Odredbe ovog Protokola kojima se ustanovljava sistem posjeta mjestima pritvora neće uticati na obaveze država ugovornica prema regionalnim konvencijama. Potkomitet za sprečavanje i tijela osnovana prema takvim regionalnim konvencijama potiču se na saradnju i konsultacije kako bi se izbjeglo udvostručavanje, te radi djelotvornog promoviranja ciljeva ovoga Protokola.

Član 32.

Odredbe ovog Protokola neće uticati na obaveze država ugovornica prema četiri Ženevske konvencije od 12. augusta 1949. i njihovih Dodatnih protokola od 8. juna 1977, niti će uticati na priliku koju države ugovornice imaju na raspolaganju da ovlaste Međunarodni komitet crvenoga krsta da posjeti mjesta pritvora u situacijama koje nisu predviđene međunarodnim humanitarnim pravom.

Član 33.

1. Svaka država ugovornica može u bilo kojem trenutku otkazati ovaj Protokol pisanim saopštenjem Generalnom sekretaru Ujedinjenih naroda, koji će o tome obavijestiti ostale države ugovornice ovog Protokola i Konvencije. Takav otkaz stupa na snagu godinu dana od dana kad Generalni sekretar prvi obavijest.

2. Takav otkaz ne oslobađa državu ugovornicu njenih obaveza koje ima prema ovom Protokolu u slučaju bilo kakvog čina ili situacije koja se može pojaviti prije dana kad otkaz stupi na snagu, ili mjera koje je Potkomitet za sprečavanje odlučio ili može odlučiti poduzeti prema dotičnoj državi ugovornici, niti će na bilo koji način dovesti u pitanje nastavak razmatranja predmeta koji je već u postupku razmatranja pred Potkomitetom za sprečavanje prije dana kad je otkaz stupio na snagu.

3. Nakon datuma stupanja otkaza neke države ugovornice na snagu, Potkomitet za sprečavanje neće započeti razmatranje novog predmeta koji se odnosi na tu državu.

Član 34.

1. Svaka država ugovornica ovog Protokola može predložiti izmjene i dopune i podnijeti ih Generalnom sekretaru Ujedinjenih naroda. Generalni sekretar nakon toga dostavlja prijedloge izmjena i dopuna državama ugovornicama tražeći od njih da ga obavijeste prihvataju li sazivanje konferencije država ugovornica radi razmatranja i glasanja o podnijetim prijedlozima. Ako se u roku od četiri mjeseca nakon takvog saopštenja najmanje jedna trećina država ugovornica izjasni za održavanje te konferencije, Generalni sekretar saziva konferenciju pod pokroviteljstvom Ujedinjenih naroda. Svaka izmjena i dopuna usvojena dvotrećinskom većinom glasova država ugovornica prisutnih na konferenciji i koje glasaju, Generalni sekretar će podnijeti na usvajanje svim državama ugovornicama.

2. Izmjena ili dopuna u skladu sa stavom 1 ovog člana stupa na snagu kad je prihvati dvotrećinska većina država ugovornica ovog Protokola u skladu s njihovim ustavnim pravilima.

3. Kad ove izmjene i dopune stupe na snagu, one su obavezujuće za sve države ugovornice koje ih prihvate, a ostale države ugovornice ostaju vezane odredbama ovog Protokola, kao i svakom izmjenom i dopunom koju su ranije prihvatile.

Član 35.

Članovi Potkomiteta za sprečavanje i članovi nacionalnih mehanizama za sprečavanje će dobiti one povlastice i imunitete koji su potrebni za nezavisno izvršavanje njihovih funkcija. Članovi Potkomiteta za sprečavanje će dobiti povlastice i imunitete navedene u odjeljku 22 Konvencije o povlasticama i imunitetima Ujedinjenih naroda od 13. februara 1946, kojeg regulira odjeljak 23 te Konvencije.

Član 36.

Prilikom posjete državi ugovornici članovi Potkomiteta za sprečavanje će, ne dovodeći u pitanje odredbe i ciljeve ovoga Protokola, te povlastice i imunitete koji uživaju:

- (a) poštivati zakone i propise države koju posjećuju;
- (b) suzdržati se od postupaka ili aktivnosti koje nisu u skladu s nepristrasnim i međunarodnim karakterom svojih dužnosti.

Član 37.

1. Ovaj Protokol, čiji su tekstovi na arapskom, kineskom, engleskom, francuskom, ruskom i španskom jeziku jednako vjerodostojni, bit će deponiran kod Generalnog sekretara Ujedinjenih naroda.

2. Generalni sekretar Ujedinjenih naroda dostavit će ovjerene primjerke ovog Protokola svim državama.

Član 3.

Ova Odluka će biti objavljena u "Službenom glasniku BiH" na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku i stupa na snagu danom objavlivanja.

Број 01-011-1496-21/08
26. јуна 2008. године
Сарајево

Председavajuћи
др. **Haris Silajdžić**, s. r.

Темелјем чланка V. 3. (d) Устава Босне и Херцеговине и suglasnosti Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине (Одлука PS БиХ, број 193/08. од 17. липња 2008. године), Предсједништво Босне и Херцеговине је на 40. сједници, одржаној 26. липња 2008. године, добијело

ODLUKU

O RATIFIKACIJI FAKULTATIVNOG PROTOKOLA UZ KONVENCIJU PROTIV MUČENJA I DRUGIH OKRUTNIH, NELJUDSKIH ILI PONIŽAVAJUĆIH POSTUPAKA ILI KAŽNJAVANJA

Članak 1.

Ratificira se Fakultativni protokol uz Konvenciju protiv mučenja i drugih okrutnih, neljudskih ili ponižavajućih postupaka ili kažnjavanja.

Članak 2.

Tekst Fakultativnog protokola u prijevodu glasi:

FAKULTATIVNI PROTOKOL UZ KONVENCIJU PROTIV MUČENJA I DRUGIH OKRUTNIH, NELJUDSKIH ILI PONIŽAVAJUĆIH POSTUPAKA ILI KAŽNJAVANJA

Preambula

Države ugovornice ovoga Protokola,

Ponovno potvrđujući da su mučenje i drugi okrutni, neljudski ili ponižavajući postupci ili kažnjavanje zabranjeni, i da predstavljaju ozbiljnu povredu ljudskih prava,

Uvjerene da su nužne daljnje mjere za ostvarivanje cilja Konvencije protiv mučenja i drugih okrutnih, neljudskih ili ponižavajućih postupaka ili kažnjavanja (u daljnjem tekstu: Konvencija), kao i za jačanje zaštite osoba lišenih slobode od mučenja i drugih okrutnih, neljudskih ili ponižavajućih postupaka ili kažnjavanja,

Podsjećajući da članak 2. i 16. Konvencije obvezuju svaku državu ugovornicu da poduzme djelotvorne mjere za sprječavanje mučenja i drugih okrutnih, neljudskih ili ponižavajućih postupaka ili kažnjavanja na svim teritorijama pod njihovom jurisdikcijom,

Shvaćajući da države imaju osnovnu odgovornost za primjenu tih članaka, da svi dijele zajedničku odgovornost za jačanje zaštite osoba lišenih slobode i potpuno poštivanje njihovih ljudskih prava, te da međunarodna tijela zadužena za provedbu mjera nadopunjuju i jačaju nacionalne mjere,

Podsjećajući da djelotvorna prevencija mučenja i okrutnih, neljudskih ili ponižavajućih postupaka ili kažnjavanja zahtijevaju obrazovanje i kombiniranje različitih zakonodavnih, administrativnih, sudskih i ostalih mjera,

Podsjećajući također da se Svjetska konferencija za ljudska prava izjasnila da bi napore na iskorjenjivanju mučenja prvenstveno trebali biti usmjereni na sprječavanje, te je pozvala na usvajanje fakultativnog protokola uz Konvenciju, čija je svrha uspostaviti sustav sprječavanja kroz redovne posjete mjestima pritvora,

Uvjerene da zaštita osoba lišenih slobode od mučenja i drugih okrutnih, neljudskih ili ponižavajućih postupaka ili kažnjavanja može biti pojačana nesudskim sredstvima preventivne prirode, temeljenim na redovnim posjetama mjestima pritvora,

Dogovorile su se o sljedećem:

DIO I. Opća načela

Članak 1.

Cilj je ovoga Protokola uspostavljanje sustava redovnih posjeta međunarodnih i nacionalnih tijela mjestima gdje se nalaze osobe lišene slobode, kako bi se spriječilo mučenje i druga okrutna, neljudska ili ponižavajuća postupanja ili kažnjavanja.

Članak 2.

1. Osnovat će se Pododbor za sprječavanje mučenja i drugih okrutnih, neljudskih ili ponižavajućih postupaka ili kažnjavanja Odbora protiv mučenja (u daljnjem tekstu: Pododbor za sprječavanje), koji će vršiti funkcije određene ovim Protokolom.

2. Pododbor za sprječavanje obavlja će svoje aktivnosti u okviru Povelje Ujedinjenih naroda, čijim će ciljem i načelima biti vođen, kao i pravilima Ujedinjenih naroda koja se odnose na postupanje s osobama lišenim slobode.

3. Isto tako, Pododbor za sprječavanje će se voditi i načelima povjerljivosti, nepristranosti, neselektivnosti, univerzalnosti i objektivnosti.

4. Pododbor za sprječavanje i države ugovornice surađivat će u provedbi ovoga Protokola.

Članak 3.

Svaka država ugovornica će osnovati, imenovati ili održavati, na domaćoj razini, jedno ili više tijela za obavljanje posjeta u svrhu sprječavanja mučenja i drugih okrutnih, neljudskih ili ponižavajućih postupaka ili kažnjavanja (u daljnjem tekstu: nacionalni mehanizam za sprječavanje).

Članak 4.

1. U skladu s odredbama ovoga Protokola, svaka država ugovornica će pomoću ovih mehanizama omogućiti posjete iz članka 2. i 3. bilo kojem mjestu koje je pod njenom jurisdikcijom i kontrolom u kojem se nalaze osobe lišene slobode ili koje mogu biti lišene slobode, na temelju naredbe koju izdaju državne vlasti ili koja se izdaje na njihov poticaj, ili uz njihovu dozvolu ili odobravanje (u daljnjem tekstu: mjesta pritvora). Te će se posjete vršiti s ciljem jačanja, ako bude potrebno, zaštite tih osoba od mučenja i drugih okrutnih, neljudskih ili ponižavajućih postupaka ili kažnjavanja.

2. U ovom Protokolu lišavanje slobode označava bilo kakvo zadržavanje ili zatvaranje ili smještaj osobe u mjesto pod javnim ili privatnim nadzorom, koje ne smije napustiti po svojoj volji naredbom bilo kakve sudske, administrativne ili druge vlasti.

DIO II. Pododbor za sprječavanje

Članak 5.

1. Pododbor za sprječavanje činit će deset članova. Nakon pedesete ratifikacije ili pristupanja ovom Protokolu, broj članova Pododbora povećat će se na dvadeset i pet.

2. Članovi Pododbora za sprječavanje biraju se među osobama visokog moralnog ugleda koje su dokazale svoje profesionalno iskustvo u oblasti sudstva, posebno u oblasti kaznenog prava, policijske ili zatvorske uprave, ili u drugim oblastima relevantnim za postupanja s osobama lišenim slobode.

3. Prilikom sastavljanja Pododbora za sprječavanje mora se voditi računa o jednakoj geografskoj raspodjeli i predstavljanju različitih oblika civilizacije i pravnih sustava država ugovornica.

4. Prilikom sastavljanja mora se voditi računa i o uravnoteženoj zastupljenosti spolova na osnovi načela jednakosti i nediskriminacije.

5. Niti jedna dva člana Pododbora za sprječavanje ne mogu biti državljani iste države.

6. Članovi Pododbora za sprječavanje će obavljati svoju funkciju u ličnom svojstvu, bit će nezavisni i nepristrani, te će djelotvorno obavljati svoju dužnost u Pododboru za sprječavanje.

Članak 6.

1. U skladu s odredbama stavka 2 ovoga članka, svaka država ugovornica može predložiti do dva kandidata koja imaju tražene kvalifikacije i koji zadovoljavaju uvjete navedene u članku 5, te će osigurati detaljnije informacije o kvalifikacijama predloženih kandidata.

2. (a) Kandidati moraju biti državljani države ugovornice ovoga Protokola;

(b) Barem jedan od dva kandidata mora biti državljani države ugovornice koja predlaže kandidata;

(c) Iz jedne države ugovornice ne mogu biti predložena više od dva državljana;

(d) Prije nego neka od država ugovornica predloži nekog državljanina druge države ugovornice, zatražit će i dobiti pristanak te države ugovornice.

3. Najmanje pet mjeseci prije datuma održavanja sastanka država ugovornica na kojem će se održati izbori, Generalni tajnik Ujedinjenih naroda uputit će pismo državama ugovornicama kojim ih poziva da dostave svoje prijedloge u roku od tri mjeseca. Generalni tajnik upućuje abecedni popis svih tako predloženih osoba, s označenom državom ugovornicom koja ih je predložila.

Članak 7.

1. Članovi Pododbora za sprječavanje biraju se na sljedeći način:

(a) prvenstveno se mora voditi računa o ispunjenju zahtjeva i kriterija iz članka 5 ovoga Protokola;

(b) prvi izbori održat će se najkasnije šest mjeseci nakon stupanja na snagu ovoga Protokola;

(c) države ugovornice će birati članove Pododbora za sprječavanje tajnim glasovanjem;

(d) izbori članova Pododbora za sprječavanje vršit će se svake dvije godine na sastancima država ugovornica koje saziva Generalni tajnik Ujedinjenih naroda. Na tim sastancima, na kojima dvije trećine država ugovornica čine kvorum, za članove Pododbora za sprječavanje biraju se one osobe koje dobiju najveći broj glasova i apsolutnu većinu glasova predstavnika prisutnih država ugovornica koje glasuju.

2. Ako se za vrijeme izbornog postupka dva državljana jedne države ugovornice kvalificiraju za Pododbor za

sprječavanje, član Pododbora za sprječavanje postaje onaj član koji dobije više glasova. Ako dobiju isti broj glasova, primjenjuje se sljedeći postupak:

(a) u slučaju kad je jednog od njih imenovala država ugovornica čiji je državljani, taj državljani postaje član Pododbora za sprječavanje;

(b) u slučaju kad je oba kandidata imenovala država ugovornica čiji su oni državljani, održat će se posebno tajno glasovanje kako bi se odredilo koji će državljani postati član;

(c) u slučaju kad nijednog kandidata nije imenovala država ugovornica čiji je državljani, održat će se posebno tajno glasovanje kako bi se odredilo koji će kandidat postati član.

Članak 8.

Ako neki član Pododbora za sprječavanje umre, podnese ostavku na funkciju, ili zbog bilo kojeg razloga više ne bude u stanju obavljati svoje dužnosti, država ugovornica koja ga je imenovala imenovat će drugu odgovarajuću osobu koja ima potrebne kvalifikacije i ispunjava zahtjeve iz članka 5, vodeći računa o potrebi za dobrom ravnotežom između različitih stručnih područja. Ta će osoba obavljati dužnost sve do sljedećeg sastanka država ugovornica ako dobije suglasnost većine država ugovornica. Smatra se da je to odobrenje dato ako polovica ili više od polovice država ugovornica ne ulože suprotno mišljenje u roku od šest tjedana od trenutka kada ih Generalni tajnik Ujedinjenih naroda obavijesti o predloženom imenovanju.

Članak 9.

Članovi Pododbora za sprječavanje biraju se na razdoblje od četiri godine. Na tu dužnost mogu biti birani još jednom ako budu ponovno predloženi. Mandat polovice članova koji su izabrani na prvim izborima ističe na kraju druge godine; odmah nakon prvih izbora predsjedatelj žrijebom bira imena tih članova u skladu s člankom 7, stavak 1 (d).

Članak 10.

1. Pododbor za sprječavanje bira svoje službenike na mandat od dvije godine. Oni mogu biti ponovno izabrani.

2. Pododbor za sprječavanje donosi svoj vlastiti poslovnik. Taj poslovnik, između ostalog, utvrđuje sljedeće:

(a) kvorum čini polovica članova plus jedan;

(b) odluke Pododbora za sprječavanje donose se većinom glasova prisutnih članova;

(c) Pododbor za sprječavanje se sastaje bez prisutstva javnosti.

3. Generalni tajnik Ujedinjenih naroda saziva prvu sjednicu Pododbora za sprječavanje. Nakon prve sjednice, Pododbor za sprječavanje će se sastajati na način propisan poslovnikom. Pododbor za sprječavanje i Odbor protiv mučenja održavat će svoje sjednice istovremeno najmanje jedanput godišnje.

DIO III. Mandat Pododbora za sprječavanje

Članak 11.

Pododbor za sprječavanje će:

(a) posjećivati mjesta navedena u članku 4 i davati preporuke državama ugovornicama u pogledu zaštite osoba lišenih slobode od mučenja i drugih okrutnih, neljudskih ili ponižavajućih postupaka ili kažnjavanja;

(b) vezano za nacionalni mehanizam za sprječavanje:

i) kada je to potrebno, savjetovati i pomagati države ugovornice u njihovom uspostavljanju;

ii) održavati izravne i, ako je potrebno, povjerljive kontakte s nacionalnim mehanizmima za sprječavanje, te im ponuditi obuku i tehničku pomoć s ciljem jačanja njihovih kapaciteta;

iii) savjetovati ih i pomagati im u procjeni potreba i potrebnih sredstava za jačanje zaštite osoba lišenih slobode od mučenja i drugih okrutnih, neljudskih ili ponižavajućih postupaka ili kažnjavanja;

iv) državama ugovornicama davati preporuke i primjedbe s ciljem jačanja kapaciteta i mandata nacionalnih mehanizmima za sprječavanje mučenja i drugih okrutnih, neljudskih ili ponižavajućih postupaka ili kažnjavanja;

(c) surađivati, općenito u cilju sprječavanja, s relevantnim tijelima i mehanizmima Ujedinjenih naroda, kao i s međunarodnim, regionalnim i nacionalnim institucijama ili organizacijama koje su usmjerene na jačanje zaštite svih osoba od mučenja i drugih okrutnih, neljudskih ili ponižavajućih postupaka ili kažnjavanja.

Članak 12.

Kako bi se Pododboru za sprječavanje omogućilo da ispuni svoj mandat u skladu s odredbama članka 11, države ugovornice se obvezuju:

(a) da će primiti Pododbor za sprječavanje na svom teritoriju i omogućiti mu pristup mjestima pritvora u skladu s odredbama članka 4 ovoga Protokola;

(b) da će Pododboru za sprječavanje osigurati sve relevantne informacije koje Pododboru budu trebale kako bi procijenio potrebe i mjere koje se trebaju primijeniti za jačanje zaštite osoba lišenih slobode od mučenja i drugih okrutnih, neljudskih ili ponižavajućih postupaka ili kažnjavanja;

(c) da će ohrabriti i olakšati kontakte između Pododbora za sprječavanje i nacionalnih mehanizama za sprječavanje;

(d) da će preispitati odluke Pododbora za sprječavanje i sudjelovati s njim u razmjeni mišljenja u pogledu mogućih provedbenih mjera.

Članak 13.

1. Pododbor za sprječavanje će odrediti, prvo ždrijebom, program redovnih posjeta državama ugovornicama kako bi ispunio svoj mandat u skladu s odredbama članka 11.

2. Nakon konzultacija, Pododbor za sprječavanje će obavijestiti države ugovornice o svom programu, kako bi one odmah mogle poduzeti potrebne praktične radnje za posjete koje se trebaju izvršiti.

3. Posjete će vršiti najmanje dva člana Pododbora za sprječavanje. Ako bude potrebno, u pratnji će im biti stručnjaci s dokazanim profesionalnim iskustvom i znanjem u oblastima od interesa za ovaj Protokol, a koji će biti odabrani iz popisa stručnjaka pripremljenog na temelju prijedloga država ugovornica, Ureda visokog komesara za ljudska prava pri Ujedinjenim narodima i Centra za međunarodno sprječavanje kriminala Ujedinjenih naroda. Prilikom pripremanja popisa, države ugovornice na koje se to odnosi će predložiti ne više od pet svojih stručnjaka. Dotična država ugovornica može biti protiv uvrštavanja određenog stručnjaka na popis za posjetu, nakon čega Pododbor za sprječavanje predlaže drugog stručnjaka.

4. Ako Pododbor za sprječavanje smatra potrebnim, može predložiti kratku kontrolnu posjetu nakon redovne posjete.

Članak 14.

1. Kako bi se Pododboru za sprječavanje omogućilo da ispuni svoj mandat, države ugovornice ovoga Protokola se obvezuju garantirati:

(a) neograničen pristup svim informacijama u pogledu broja osoba lišenih slobode u mjestu pritvora, prema odredbama članka 4, kao i broja mjesta i njihove lokacije;

(b) neograničen pristup svim informacijama koje se odnose na postupanje s tim osobama i uvjetima u kojima su zatvorene;

(c) prema odredbama dolje navedenog stavka 2, neograničeni pristup svim mjestima pritvora, njihovim ustanovama i objektima;

(d) priliku da u diskreciji razgovaraju s osobama lišenim slobode bez svjedoka, bilo osobno ili uz prisustvo prevoditelja ako je potrebno, kao i s drugim osobama za koje Pododbor za sprječavanje smatra da mogu pružiti relevantne informacije;

(e) slobodu odabira mjesta koje žele posjetiti i osoba s kojima žele razgovarati.

2. Prigovor zbog posjete određenom mjestu pritvora može se dati samo iz razloga nacionalne obrane, javne sigurnosti, prirodne katastrofe ili ozbiljnih nereda na mjestu koje se treba posjetiti, a koji bi privremeno spriječili vršenje posjete. Država ugovornica se neće pozivati na postojanje objavljenog stanja opasnosti kao razloga da prigovori zbog posjete.

Članak 15.

Ni jedan organ vlasti ili dužnosnik neće narediti, primijeniti, dozvoliti ili tolerirati sankcije protiv osoba ili organizacija iz razloga što su Pododboru za sprječavanje ili njezinim delegatima prenijele informacije, bile da su istinite ili lažne, niti će takva osoba ili organizacija biti pristrana na bilo koji način.

Članak 16.

1. Pododbor za sprječavanje će povjerljivo dostaviti svoje preporuke i primjedbe državi ugovornici i, ako je relevantno, nacionalnom mehanizmu za sprječavanje.

2. Pododbor za sprječavanje će objaviti svoje izvješće zajedno s eventualnim komentarima zainteresirane države ugovornice kad god to od njega zatraži ta država ugovornica. Ako ta država ugovornica javno objavi dio tog izvješća, Pododbor za sprječavanje može objaviti to izvješće u cijelosti ili djelomično. Međutim, osobni podaci neće biti objavljeni bez izričitog dopuštenja osobe na koju se podaci odnose.

3. Pododbor za sprječavanje će predstaviti godišnje javno izvješće o svojim aktivnostima Odboru protiv mučenja.

4. Ako država ugovornica odbije surađivati s Pododborom za sprječavanje u skladu s odredbama članka 12. i 14. ili odbije poduzeti korake s ciljem poboljšanja situacije u svjetlu preporuka Pododbora za sprječavanje, Odbor protiv mučenja može, na zahtjev Pododbora za sprječavanje, odlučiti većinom svojih članova, a nakon što je ta država ugovornica imala priliku da se izjasni o predmetu, javno dati izjavu o predmetu ili objaviti izvješće Pododbora za sprječavanje.

DIO IV. Nacionalni mehanizmi za sprječavanje

Članak 17.

Najkasnije godinu dana nakon stupanja ovoga Protokola na snagu ili njegove ratifikacije ili pristupanja, svaka država ugovornica će održavati, imenovati ili osnovati jedan ili nekoliko neovisnih nacionalnih mehanizama za sprječavanje mučenja na nacionalnoj razini. Mehanizmi koje su utemeljile decentralizirane jedinice mogu biti proglašeni nacionalnim mehanizama za sprječavanje u smislu ovoga Protokola, ako su u skladu s njegovim odredbama.

Članak 18.

1. Države ugovornice će garantirati funkcionalnu neovisnost nacionalnih mehanizama za sprječavanje i neovisnost njezinog osoblja.

2. Države ugovornice će poduzeti potrebne mjere kako bi stručnjaci nacionalnog mehanizma za sprječavanje imali tražene sposobnosti i stručno znanje. Oni će težiti ravnoteži spolova i

odgovarajućoj zastupljenosti etničkih i manjinskih skupina u državi.

3. Države ugovornice će se pobrinuti za raspoloživost svih potrebnih sredstava za funkcioniranje nacionalnih mehanizama za sprječavanje.

4. Prilikom osnivanja nacionalnih mehanizama za sprječavanje države ugovornice će voditi računa o načelima koja se odnose na status nacionalnih institucija za promicanje i zaštitu ljudskih prava.

Članak 19.

Nacionalnim mehanizmima za sprječavanje osigurati će se minimalne ovlasti da:

(a) redovno ispituju postupanje s osobama lišenim slobode u mjestima pritvora na način definiran u članku 4. s ciljem jačanja njihove zaštite, ukoliko bude potrebno, od mučenja i drugih okrutnih, neljudskih ili ponižavajućih postupaka ili kažnjavanja;

(b) daju preporuke relevantnim tijelima vlasti s ciljem poboljšanja postupanja i položaja osoba lišenih slobode, te sprječavanja mučenja i drugih okrutnih, neljudskih ili ponižavajućih postupaka ili kažnjavanja u okviru relevantnih propisa Ujedinjenih naroda;

(c) daju prijedloge i primjedbe koji se odnose na postojeće zakone ili nacрте zakona.

Članak 20.

Kako bi nacionalnim mehanizama za sprječavanje omogućile ispunjenje njihovog mandata, države ugovornice ovoga Protokola će im osigurati:

(a) pristup svim informacijama koje se odnose na broj osoba lišenih slobode u mjestima pritvora prema odredbama članka 4, kao i broj mjesta i njihove lokacije;

(b) pristup svim informacijama koje se odnose na postupanje s tim osobama, kao i uvjetima u kojima su pritvorene;

(c) pristup svim zatvorskim ustanovama, njihovim ustanovama i objektima;

(d) priliku da zasebno ispituju osobe lišene slobode bez svjedoka, osobno ili uz prevoditelja ako to bude potrebno, kao i sa svim ostalim osobama za koje nacionalni mehanizmi za sprječavanje smatraju da mogu dati relevantne informacije;

(e) slobodu da odaberu mjesto koje žele posjetiti i osobe s kojima žele razgovarati;

(f) pravo da kontaktiraju s Pododborom za sprječavanje, da šalju informacije i da se sastaju s Pododborom.

Članak 21.

1. Nijedno nadležno tijelo ni službenik ne mogu narediti, primijeniti, dozvoliti ili tolerirati bilo kakvu sankciju protiv osoba ili organizacija zato što su nacionalnim mehanizmima za sprječavanje saopćile informacije, bilo istinite ili lažne, niti ta osoba ili organizacija smije na bilo koji način biti pristrana.

2. Povjerljive informacije koje prikupe nacionalni mehanizmi za sprječavanje su povlaštene. Osobni podaci ne mogu biti objavljeni bez izričitog dopuštenja osobe na koju se odnose.

Članak 22.

Nadležna tijela dotične države ugovornice će ispitati preporuke nacionalnog mehanizma za sprječavanje i pregovarati s njim u vezi mogućih mjera provedbe.

Članak 23.

Države ugovornice ovoga Protokola obvezuju se da će objavljivati i distribuirati godišnja izvješća nacionalnim mehanizmima za sprječavanje.

DIO V. Izjava

Članak 24.

1. Nakon ratifikacije, države ugovornice mogu dati izjavu kojom odgađaju provedbu svojih obveza prema dijelu II ili dijelu IV ovoga Protokola.

2. Ova odgoda vrijedi najviše tri godine. Nakon obveznog predstavljanja države ugovornice i nakon konzultacija s Pododborom za sprječavanje, Odbor protiv mučenja može produžiti taj period za još dvije godine.

DIO VI. Financijske odredbe

Članak 25.

1. Troškovi koje Pododbor za sprječavanje bude imao za vrijeme provedbe ovoga Protokola snositi će Ujedinjeni narodi.

2. Generalni tajnik Ujedinjenih naroda će osigurati potrebno osoblje i opremu za djelotvorno funkcioniranje Pododboru za sprječavanje prema ovom Protokolu.

Članak 26.

1. Osnovat će se Specijalni fond u skladu s relevantnim postupcima Generalne skupštine, kojim će se upravljati u skladu s financijskim propisima i pravilima Ujedinjenih naroda, kako bi se pomoglo financiranje provedbe preporuka Pododboru za sprječavanje nakon posjete državi ugovornici, kao i obrazovni programi nacionalnih mehanizama za sprječavanje.

2. Specijalni fond može se financirati dobrovoljnim prilozima vlada, međuvladinih i nevladinih organizacija i drugih privatnih i javnih subjekata.

DIO VII. Završne odredbe

Članak 27.

1. Ovaj Protokol je otvoren za potpisivanje svim državama koje su potpisale Konvenciju.

2. Ovaj Protokol podliježe ratifikaciji od strane država koje su ratificirale ili pristupile Konvenciji. Instrumenti o ratifikaciji deponiraju se kod Generalnog tajnika Ujedinjenih naroda.

3. Ovaj Protokol će biti otvoren za pristupanje od strane svih onih država koje su ratificirale ili pristupile Konvenciji.

4. Pristupanje proizvodi učinak nakon deponiranja instrumenta o pristupanju kod Generalnog tajnika Ujedinjenih naroda.

5. Generalni tajnik Ujedinjenih naroda će obavijestiti sve države koje su potpisale ovaj Protokol ili mu pristupile o deponiranju svakog instrumenta o ratifikaciji ili pristupanju.

Članak 28.

1. Ovaj Protokol stupa na snagu tridesetog dana od dana deponiranja kod Generalnog tajnika Ujedinjenih naroda dvadesetog instrumenta o ratifikaciji ili pristupanju.

2. Za svaku državu koja ratificira ovaj Protokol ili mu pristupi nakon deponiranja dvadesetog instrumenta o ratifikaciji ili pristupanju kod Generalnog tajnika Ujedinjenih naroda, ovaj Protokol stupa na snagu tridesetog dana od dana kada ta država deponira instrument o ratifikaciji ili pristupanju.

Članak 29.

Odredbe ovoga Protokola će se primjenjivati u svim dijelovima saveznih država bez ograničenja ili iznimki.

Članak 30.

Na ovaj Protokol ne mogu se staviti rezerve.

Članak 31.

Odredbe ovoga Protokola kojima se ustanovljava sustav posjeta mjestima pritvora neće utjecati na obveze država ugovornica prema regionalnim konvencijama. Pododbor za sprječavanje i tijela osnovana prema takvim regionalnim

konvencijama potiču se na suradnju i konzultacije kako bi se izbjeglo udvostručavanje, te radi djelotvornog promoviranja ciljeva ovoga Protokola.

Članak 32.

Odredbе ovoga Protokola neće utjecati na obveze država ugovornica prema četiri Ženevske konvencije od 12. kolovoza 1949. i njihovih Dodatnih protokola od 8. lipnja 1977, niti će utjecati na priliku koju države ugovornice imaju na raspolaganju da ovlaste Međunarodni odbor crvenoga križa da posjeti mjesta pritvora u situacijama koje nisu predviđene međunarodnim humanitarnim pravom.

Članak 33.

1. Svaka država ugovornica može u bilo kojem trenutku otkazati ovaj Protokol pisanim saopćenjem Generalnom tajniku Ujedinjenih naroda, koji će o tome obavijestiti ostale države ugovornice ovoga Protokola i Konvencije. Takav otkaz stupa na snagu godinu dana od dana kad Generalni tajnik primi obavijest.

2. Takav otkaz ne oslobađa državu ugovornicu njezinih obveza koje ima prema ovom Protokolu u slučaju bilo kakvog čina ili situacije koja se može pojaviti prije dana kad otkaz stupi na snagu, ili mjera koje je Pododbor za sprječavanje odlučio ili može odlučiti poduzeti prema dotičnoj državi ugovornici, niti će na bilo koji način dovoditi u pitanje nastavak razmatranja predmeta koji je već u postupku razmatranja pred Pododborom za sprječavanje prije dana kad je otkaz stupio na snagu.

3. Nakon datuma stupanja otkaza neke države ugovornice na snagu, Pododbor za sprječavanje neće započeti razmatranje novog predmeta koji se odnosi na tu državu.

Članak 34.

1. Svaka država ugovornica ovoga Protokola može predložiti izmjene i dopune i podnijeti ih Generalnom tajniku Ujedinjenih naroda. Generalni tajnik nakon toga dostavlja prijedloge izmjena i dopuna državama ugovornicama tražeći od njih da ga obavijeste prihvaćaju li sazivanje konferencije država ugovornica radi razmatranja i glasovanja o podnijetim prijedlozima. Ako se u roku od četiri mjeseca nakon takvog saopćenja najmanje jedna trećina država ugovornica izjasni za održavanje te konferencije,

Članak 3.

Ova Odluka će biti objavljena u "Službenom glasniku BiH" na hrvatskome, srpskom i bosanskom jeziku i stupa na snagu danom objave.

Број 01-011-1496-21/08
26. lipnja 2008. године
Sarajevo

Predsjedatelj
dr. Haris Silajdžić, v. r.

На основу члана V. 3. (d) Устава Босне и Херцеговине и сагласности Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине (Одлука ПС БиХ, број 193/08 од 17. јуна 2008. године), Предсједништво Босне и Херцеговине на 40. сједници, одржаној 26. јуна 2008. године, донијело је

ОДЛУКУ

О РАТИФИКАЦИЈИ ФАКУЛТАТИВНОГ ПРОТОКОЛА УЗ КОНВЕНЦИЈУ ПРОТИВ МУЧЕЊА И ДРУГИХ ОКРУТНИХ, НЕЉУДСКИХ ИЛИ ПОНИЖАВАЈУЋИХ ПОСТУПАКА ИЛИ КАЖЊАВАЊА

Члан 1.

Ратификује се Факултативни протокол уз Конвенцију против мучења и других окрутних, нељудских или понижавајућих поступака или кажњавања.

Члан 2.

Текст Факултативног протокола у преводу гласи:

Generalni tajnik saziva konferenciju pod pokroviteljstvom Ujedinjenih naroda. Svaka izmjena i dopuna usvojena dvotrećinskom većinom glasova država ugovornica prisutnih na konferenciji i koje glasuju, Generalni tajnik će podnijeti na usvajanje svim državama ugovornicama.

2. Izmjena ili dopuna u skladu sa stavkom 1 ovoga članka stupa na snagu kad je prihvatila dvotrećinska većina država ugovornica ovoga Protokola u skladu s njihovim ustavnim pravilima.

3. Kad ove izmjene i dopune stupe na snagu, one su obavezujuće za sve države ugovornice koje ih prihvate, a ostale države ugovornice ostaju vezane odredbama ovoga Protokola, kao i svakom izmjenom i dopunom koju su ranije prihvatile.

Članak 35.

Članovi Pododbora za sprječavanje i članovi nacionalnih mehanizama za sprječavanje će dobiti one povlastice i imunitete koji su potrebni za neovisno izvršavanje njihovih funkcija. Članovi Pododbora za sprječavanje će dobiti povlastice i imunitete navedene u odjeljku 22 Konvencije o povlasticama i imunitetima Ujedinjenih naroda od 13. veljače 1946, kojeg regulira odjeljak 23 te Konvencije.

Članak 36.

Prilikom posjete državi ugovornici članovi Pododbora za sprječavanje će, ne dovodeći u pitanje odredbe i ciljeve ovoga Protokola, te povlastice i imunitete koji uživaju:

- (a) poštivati zakone i propise države koju posjećuju;
- (b) suzdržati se od postupaka ili aktivnosti koje nisu u skladu s nepristranim i međunarodnim karakterom svojih dužnosti.

Članak 37.

1. Ovaj Protokol, čiji su tekstovi na arapskom, kineskom, engleskom, francuskom, ruskom i španjolskom jeziku jednako vjerodostojni, bit će deponiran kod Generalnog tajnika Ujedinjenih naroda.

2. Generalni tajnik Ujedinjenih naroda dostavit će ovjerene primjerke ovoga Protokola svim državama.

ФАКУЛТАТИВНИ ПРОТОКОЛ УЗ КОНВЕНЦИЈУ ПРОТИВ МУЧЕЊА И ДРУГИХ ОКРУТНИХ, НЕЉУДСКИХ ИЛИ ПОНИЖАВАЈУЋИХ ПОСТУПАКА ИЛИ КАЖЊАВАЊА

Преамбула

Државе уговорнице овога Протокола,

Поновно пошврћујући да су мучење и други окрутни, нељудски или понижавајући поступци или кажњавање забрањени, и да представљају озбиљну повреду људских права,

Увјерене да су нужне даље мјере за остваривање циља Конвенције против мучења и других окрутних, нељудских или понижавајућих поступака или кажњавања (у даљем тексту: Конвенција), као и за јачање заштите лица лишених слободе од мучења и других окрутних, нељудских или понижавајућих поступака или кажњавања,

Подсјећајући да чланови 2. и 16. Конвенције обавезују сваку државу уговорницу да предузме дјелотворне мјере за спречавање мучења и других окрутних, нељудских или понижавајућих поступака или кажњавања на свим територијама под њиховом јурисдикцијом,

Сваћајући да државе имају основну одговорност за примјену тих чланова, да сви дијеле заједничку одговорност за јачање заштите лица лишених слободе и потпуно поштовање њихових људских права, те да међународна тијела задужена за провођење мјера надопуњују и јачају националне мјере,

Подсјећајући да дјелотворна превенција мучења и окрутних, нељудских или понижавајућих поступака или кажњавања захтијевају образовање и комбиновање различитих законодавних, административних, судских и осталих мјера,

Подсјећајући такође да се Свјетска конференција за људска права изјаснила да би напори на искорјењивању мучења првенствено требали бити усмјерени на спречавање, те је позвала на усвајање факултативног протокола уз Конвенцију, чија је сврха успоставити систем спречавања кроз редовне посјете мјестима притвора,

Увјерене да заштита лица лишених слободе од мучења и других окрутних, нељудских или понижавајућих поступака или кажњавања може бити појачана несудским средствима превентивне природе, заснованим на редовним посјетама мјестима притвора,

Доћвориле су се о сљедећем:

ДИО I. Општа начела

Члан 1.

Циљ је овога Протокола успостављање система редовних посјета међународних и националних тијела мјестима гдје се налазе лица лишена слободе, како би се спријечило мучење и друга окрутна, нељудска или понижавајућа поступања или кажњавања.

Члан 2.

1. Основаће се Пододбор за спречавање мучења и других окрутних, нељудских или понижавајућих поступака или кажњавања Одбора против мучења (у даљем тексту: Пододбор за спречавање), који ће вршити функције одређене овим Протоколом.

2. Пододбор за спречавање обављат ће своје активности у оквиру Повеље Уједињених нација, чијим ће циљем и начелима бити вођен, као и правилима Уједињених нација која се односе на поступање са лицима лишеним слободе.

3. Исто тако, Пододбор за спречавање ће се водити и начелима повјерљивости, непристранисти, неселективности, универзалности и објективности.

4. Пододбор за спречавање и државе уговорнице сарађиваће у провођењу овога Протокола.

Члан 3.

Свака држава уговорница ће основати, именовати или одржавати, на домаћој разини, једно или више тијела за обављање посјета у сврху спречавања мучења и других окрутних, нељудских или понижавајућих поступака или кажњавања (у даљем тексту: национални механизам за спречавање).

Члан 4.

1. У складу са одредбама овога Протокола, свака држава уговорница ће помоћу ових механизма омогућити посјете из члана 2. и 3. било којем мјесту које је под њеном јурисдикцијом и контролом у којем се налазе лица лишена слободе или која могу бити лишене слободе, на основу наредбе коју издају државне власти или која се издаје на њихов подстицај, или уз њихову дозволу или одобравање (у даљем тексту: мјеста притвора). Те ће се посјете вршити са циљем јачања, ако буде потребно, заштите тих лица од мучења и других окрутних, нељудских или понижавајућих поступака или кажњавања.

2. У овом Протоколу лишавање слободе означава било какво задржавање или затварање или смјештај лица у мјесто под јавним или приватним надзором, које не смије напустити по својој вољи наредбом било какве судске, административне или друге власти.

ДИО II. Пододбор за спречавање

Члан 5.

1. Пододбор за спречавање чиниће десет чланова. Након педесете ратификације или приступања овом Протоколу, број чланова Пододбора повећати ће се на двадесет и пет.

2. Чланови Пододбора за спречавање бирају се међу лицима високог моралног угледа које су доказале своје професионално искуство у области судства, посебно у области кривичног права, полицијске или затворске управе, или у другим областима релевантним за поступања са лицима лишеним слободе.

3. Приликом састављања Пододбора за спречавање мора се водити рачуна о једнакој географској расподјели и представљању различитих облика цивилизације и правних система држава уговорница.

4. Приликом састављања мора се водити рачуна и о уравнотеженој заступљености полова на основу начела једнакости и недискриминације.

5. Нити једна два члана Пододбора за спречавање не могу бити држављани исте државе.

6. Чланови Пододбора за спречавање ће обављати своју функцију у личном својству, бити ће независни и непристрани, те ће дјелотворно обављати своју дужност у Пододбору за спречавање.

Члан 6.

1. У складу с одредбама става 2 овога члана, свака држава уговорница може предложити до два кандидата која имају тражене квалификације и који задовољавају услове наведене у члану 5, те ће обезбиједити детаљније информације о квалификацијама предложених кандидата.

2. (а) Кандидати морају бити држављани државе уговорнице овога Протокола;

(б) Барем један од два кандидата мора бити држављанин државе уговорнице која предлаже кандидата;

(с) Из једне државе уговорнице не могу бити предложена више од два држављанина;

(d) Прије него нека од држава уговорница предложи неког држављанина друге државе уговорнице, затражиће и добити пристанак те државе уговорнице.

3. Најмање пет мјесеци прије датума одржавања састанка држава уговорница на којем ће се одржати избори, Генерални секретар Уједињених нација упутиће писмо државама уговорницама којим их позива да доставе своје приједлоге у року од три мјесеца. Генерални секретар упућује абecedни попис свих тако предложених лица, са означеном државом уговорницом која их је предложила.

Члан 7.

1. Чланови Пододбора за спречавање бирају се на следећи начин:

(a) првенствено се мора водити рачуна о испуњењу захтјева и критерија из члана 5 овога Протокола;

(b) први избори одржаће се најкасније шест мјесеци након ступања на снагу овога Протокола;

(c) државе уговорнице ће бирати чланове Пододбора за спречавање тајним гласањем;

(d) избори чланова Пододбора за спречавање вршиће се сваке двије године на састанцима држава уговорница које сазива Генерални секретар Уједињених нација. На тим састанцима, на којима двије трећине држава уговорница чине кворум, за чланове Пододбора за спречавање бирају се она лица које добију највећи број гласова и апсолутну већину гласова представника присутних држава уговорница које гласају.

2. Ако се за вријеме изборног поступка два држављанина једне државе уговорнице квалификују за Пододбор за спречавање, члан Пододбора за спречавање постаје онај члан који добије више гласова. Ако добију исти број гласова, примјењује се следећи поступак:

(a) у случају кад је једног од њих именovala држава уговорница чији је држављанин, тај држављанин постаје члан Пододбора за спречавање;

(b) у случају кад је оба кандидата именovala држава уговорница чији су они држављани, одржаће се посебно тајно гласање како би се одредило који ће држављанин постати члан;

(c) у случају кад ниједног кандидата није именovala држава уговорница чији је држављанин, одржаће се посебно тајно гласање како би се одредило који ће кандидат постати члан.

Члан 8.

Ако неки члан Пододбора за спречавање умре, поднесе оставку на функцију, или због било којег разлога више не буде у стању обављати своје дужности, држава уговорница која га је именovala именовалаће друго одговарајуће лице која има потребне квалификације и испуњава захтјева из члана 5, водећи рачуна о потреби за добром равнотежом између различитих стручних подручја. То ће лица обављати дужност све до следећег састанка држава уговорница ако добије сагласност већине држава уговорница. Сматра се да је то одобрење дато ако половина или више од половине држава уговорница не уложе супротно мишљење у року од шест седмица од тренутка када их Генерални секретар Уједињених народа обавијести о предложеном именовању.

Члан 9.

Чланови Пододбора за спречавање бирају се на раздобље од четири године. На ту дужност могу бити бирани још једном ако буду поново предложени. Мандат половине чланова који су изабрани на првим изборима истиче на крају друге године; одмах након првих избора предсједавајући жријемом бира имена тих чланова у складу са чланом 7, став 1 (d).

Члан 10.

1. Пододбор за спречавање бира своје службенике на мандат од двије године. Они могу бити поновно изабрани.

2. Пододбор за спречавање доноси свој властити пословник. Тај пословник, између осталог, утврђује следеће:

(a) кворум чини половина чланова плус један;

(b) одлуке Пододбора за спречавање доносе се већином гласова присутних чланова;

(c) Пододбор за спречавање се састаје без присуства јавности.

3. Генерални секретар Уједињених нација сазива прву сједницу Пододбора за спречавање. Након прве сједнице, Пододбор за спречавање ће се састајати на начин прописан пословником. Пододбор за спречавање и Одбор против мучења одржаваће своје сједнице истовремено најмање једанпут годишње.

ДИО III. Мандат Пододбора за спречавање

Члан 11.

Пододбор за спречавање ће:

(a) посјећивати мјеста наведена у члану 4 и давати препоруке државама уговорницама у погледу заштите лица лишених слободе од мучења и других окрутних, нељудских или понижавајућих поступака или кажњавања;

(b) везано за национални механизам за спречавање:

i) када је то потребно, савјетовати и помагати државе уговорнице у њиховом успостављању;

ii) одржавати директне и, ако је потребно, повјерљиве контакте са националним механизмима за спречавање, те им понудити обуку и техничку помоћ са циљем јачања њихових капацитета;

iii) савјетовати их и помагати им у процјени потреба и потребних средстава за јачање заштите лица лишених слободе од мучења и других окрутних, нељудских или понижавајућих поступака или кажњавања;

iv) државама уговорницама давати препоруке и примједбе са циљем јачања капацитета и мандата националних механизмима за спречавање мучења и других окрутних, нељудских или понижавајућих поступака или кажњавања;

(c) сарађиваће, уопштено у циљу спречавања, са релевантним тијелима и механизмима Уједињених нација, као и са међународним, регионалним и националним институцијама или организацијама које су усмјерене на јачање заштите свих лица од мучења и других окрутних, нељудских или понижавајућих поступака или кажњавања.

Члан 12.

Како би се Пододбору за спречавање омогућило да испуни свој мандат у складу са одредбама члана 11, државе уговорнице се обавезују:

(a) да ће примити Пододбор за спречавање на свом територију и омогућити му приступ мјестима притвора у складу са одредбама члана 4 овога Протокола;

(b) да ће Пододбору за спречавање обезбиједити све релевантне информације које Пододбору буду требале како би процијенио потребе и мјере које се требају примјенити за јачање заштите лица лишених слободе од мучења и других окрутних, нељудских или понижавајућих поступака или кажњавања;

(c) да ће охрабрити и олакшати контакте између Пододбора за спречавање и националних механизма за спречавање;

(d) да ће преиспитати одлуке Пододбора за спречавање и учествовати са њим у размјени мишљења у погледу могућих провођених мјера.

Члан 13.

1. Пододбор за спречавање ће одредити, прво ждријебом, програм редовних посјета државама уговорницама како би испунио свој мандат у складу са одредбама члана 11.

2. Након консултација, Пододбор за спречавање ће обавијестити државе уговорнице о свом програму, како би оне одмах могле предузети потребне практичне радње за посјете које се требају извршити.

3. Посјете ће вршити најмање два члана Пододбора за спречавање. Ако буде потребно, у пратњи ће им бити стручњаци са доказаним професионалним искуством и знањем у областима од интереса за овај Протокол, а који ће бити одабрани из пописа стручњака припремљеног на основу приједлога држава уговорница, Уреда високог комесара за људска права при Уједињеним нацијама и Центра за међународно спречавање криминала Уједињених нација. Приликом припремања пописа, државе уговорнице на које се то односи ће предложити не више од пет својих стручњака. Дотична држава уговорница може бити против уврштавања одређеног стручњака на попис за посјету, након чега Пододбор за спречавање предлаже другог стручњака.

4. Ако Пододбор за спречавање сматра потребним, може предложити кратку контролну посјету након редовне посјете.

Члан 14.

1. Како би се Пододбору за спречавање омогућило да испуни свој мандат, државе уговорнице овога Протокола се обавезују гарантовати:

(a) неограничен приступ свим информацијама у погледу броја лица лишених слободе у мјесту притвора, према одредбама члана 4, као и броја мјеста и њихове локације;

(b) неограничен приступ свим информацијама које се односе на поступање са тим лицима и условима у којима су затворене;

(c) према одредбама доље наведеног става 2, неограничени приступ свим мјестима притвора, њиховим установама и објектима;

(d) прилику да у дискрецији разговарају са лицима лишеним слободе без свједока, било лично или уз присуство преводиоца ако је потребно, као и са другим лицима за које Пододбор за спречавање сматра да могу пружити релевантне информације;

(e) слободу одабира мјеста које желе посјетити и лице са којима желе разговарати.

2. Приговор због посјете одређеном мјесту притвора може се дати само из разлога националне обране, јавне безбједности, природне катастрофе или озбиљних нереда на мјесту које се треба посјетити, а који би привремено спријечили вршење посјете. Држава уговорница се неће позивати на постојање објављеног стања опасности као разлога да приговори због посјете.

Члан 15.

Ни један орган власти или дужносник неће наредити, примијенити, дозволити или толерисати санкције против лица или организација из разлога што су Пододбору за спречавање или њеним делегатима пренијеле информације, биле да су истините или лажне, нити ће такво лице или организација бити пристрана на било који начин.

Члан 16.

1. Пододбор за спречавање ће повјерљиво доставити своје препоруке и примједбе држави уговорници и, ако је релевантно, националном механизму за спречавање.

2. Пододбор за спречавање ће објавити свој извјештај заједно са евентуалним коментарима заинтересиране државе уговорнице кад год то од њега затражи та држава уговорница. Ако та држава уговорница јавно објави дио тог извјештаја, Пододбор за спречавање може објавити тај извјештај у цјелини или дјелимично. Међутим, лични подаци неће бити објављивани без изричитог допуштења лица на које се подаци односе.

3. Пододбор за спречавање ће представити годишње јавни извјештај о својим активностима Одбору против мучења.

4. Ако држава уговорница одбије сарађивати са Пододбором за спречавање у складу са одредбама Чланова 12. и 14. или одбије предузети кораке са циљем побољшања ситуације у свјетлу препорука Пододбора за спречавање, Одбор против мучења може, на захтјев Пододбора за спречавање, одлучити већином својих чланова, а након што је та држава уговорница имала прилику да се изјасни о предмету, јавно дати изјаву о предмету или објавити извјештај Пододбора за спречавање.

ДИО IV. Национални механизми за спречавање

Члан 17.

Најкасније годину дана након ступања овога Протокола на снагу или његове ратификације или приступања, свака држава уговорница ће одржавати, именовати или основати један или неколико независних националних механизма за спречавање мучења на националној разини. Механизми које су основале децентрализоване јединице могу бити проглашени националним механизмима за спречавање у смислу овога Протокола, ако су у складу са његовим одредбама.

Члан 18.

1. Државе уговорнице ће гарантовати функционалну независност националних механизма за спречавање и независност њеног особља.

2. Државе уговорнице ће предузети потребне мјере како би стручњаци националног механизма за спречавање имали тражене способности и стручно знање. Они ће тежити равнотежи полова и одговарајућој заступљености етничких и мањинских група у држави.

3. Државе уговорнице ће се побринути за расположивост свих потребних средстава за функционисање националних механизма за спречавање.

4. Приликом оснивања националних механизма за спречавање државе уговорнице ће водити рачуна о начелима која се односе на статус националних институција за промовисање и заштиту људских права.

Члан 19.

Националним механизмима за спречавање обезбиједиће се минимална овлашћења да:

(a) редовно испитују поступање са лицима лишеним слободе у мјестима притвора на начин дефинисан у члану 4. са циљем јачања њихове заштите, уколико буде потребно, од мучења и других окрутних, нељудских или понижавајућих поступака или кажњавања;

(b) дају препоруке релевантним органима власти са циљем побољшања поступања и положаја лица лишених слободе, те спречавања мучења и других окрутних, нељудских или понижавајућих поступака или кажњавања у оквиру релевантних прописа Уједињених нација;

(с) дају приједлоге и примједбе који се односе на постојеће законе или начрте закона.

Члан 20.

Како би националним механизма за спречавање омогућиле испуњење њиховог мандата, државе уговорнице овога Протокола ће им обезбиједити:

(а) приступ свим информацијама које се односе на број лица лишених слободе у мјестима притвора према одредбама члана 4, као и број мјеста и њихове локације;

(б) приступ свим информацијама које се односе на поступање са тим лицима, као и условима у којима су притворене;

(с) приступ свим затворским установама, њиховим установама и објектима;

(д) прилику да засебно испитају лица лишена слободе без свједока, лично или уз преводиоца ако то буде потребно, као и са свим осталим лицима за које национални механизми за спречавање сматрају да могу дати релевантне информације;

(е) слободу да одаберу мјесто које желе посјетити и лица са којима желе разговарати;

(ф) право да контактирају са Пододбором за спречавање, да шаљу информације и да се састају са Пододбором.

Члан 21.

1. Ниједно надлежно тијело ни службеник не могу наредити, примјенити, дозволити или толерисати било какву санкцију против лица или организација зато што су националним механизмима за спречавање саопштили информације, било истините или лажне, нити то лице или организација смије на било који начин бити пристрана.

2. Повјерљиве информације које прикупе национални механизми за спречавање су повлаштене. Лични подаци не могу бити објављени без изричитог допуштења лица на које се односе.

Члан 22.

Надлежна тијела дотичне државе уговорнице ће испитати препоруке националног механизма за спречавање и преговарати са њим у вези могућих мјера провођења.

Члан 23.

Државе уговорнице овога Протокола обавезују се да ће објављивати и дистрибуирати годишње извјештаје националних механизма за спречавање.

ДИО V. Изјава

Члан 24.

1. Након ратификације, државе уговорнице могу дати изјаву којом одгађају провођење својих обавеза према дијелу II или дијелу IV овога Протокола.

2. Ова одгода вриједи највише три године. Након обавезног представљања државе уговорнице и након консултација са Пододбором за спречавање, Одбор против мучења може продужити тај период за још двије године.

ДИО VI. Финансијске одредбе

Члан 25.

1. Трошкови које Пододбор за спречавање буде имао за вријеме провођење овога Протокола сносиће Уједињене нације.

2. Генерални секретар Уједињених нација ће обезбиједити потребно особље и опрему за дјелотворно функционисање Пододбора за спречавање према овом Протоколу.

Члан 26.

1. Основаће се Специјални фонд у складу са релевантним поступцима Генералне скупштине, којим ће се управљати у складу са финансијским прописима и правилима Уједињених нација, како би се помогло финансирање провођења препорука Пододбора за спречавање након посјете држави уговорници, као и образовни програми националних механизма за спречавање.

2. Специјални фонд може се финансирати добровољним прилозима влада, међувладиних и невладиних организација и других приватних и јавних субјеката.

ДИО VII. Завршне одредбе

Члан 27.

1. Овај Протокол је отворен за потписивање свим државама које су потписале Конвенцију.

2. Овај Протокол подлијеже ратификацији од стране држава које су ратификовале или приступиле Конвенцији. Инструменти о ратификацији депонују се код Генералног секретара Уједињених нација.

3. Овај Протокол ће бити отворен за приступање од стране свих оних држава које су ратификовале или приступиле Конвенцији.

4. Приступање производи резултат након депоновања инструмента о приступању код Генералног секретара Уједињених нација.

5. Генерални секретар Уједињених нација ће обавијестити све државе које су потписале овај Протокол или му приступиле о депоновању сваког инструмента о ратификацији или приступању.

Члан 28.

1. Овај Протокол ступа на снагу тридесетог дана од дана депоновања код Генералног секретара Уједињених нација двадесетог инструмента о ратификацији или приступању.

2. За сваку државу која ратификовала овај Протокол или му приступи након депоновања двадесетог инструмента о ратификацији или приступању код Генералног секретара Уједињених нација, овај Протокол ступа на снагу тридесетог дана од дана када та држава депонује инструмент о ратификацији или приступању.

Члан 29.

Одредбе овога Протокола ће се примјењивати у свим дијеловима савезних држава без ограничења или изузетака.

Члан 30.

На овај Протокол не могу се ставити резерве.

Члан 31.

Одредбе овога Протокола којима се установљава систем посјета мјестима притвора неће утицати на обавезе држава уговорница према регионалним конвенцијама. Пододбор за спречавање и тијела основана према таквим регионалним конвенцијама потичу се на сарадњу и консултације како би се избјегло удвостручавање, те ради дјелотворног промовисања циљева овога Протокола.

Члан 32.

Одредбе овога Протокола неће утицати на обавезе држава уговорница према четири Женевске конвенције од 12. аугуста 1949. и њихових Додатних протокола од 8. јуна 1977, нити ће утицати на прилику коју државе уговорнице имају на располагању да овласте Међународни одбор црвеног крста да посјети мјеста притвора у ситуацијама које нису предвиђене међународним хуманитарним правом.

Члан 33.

1. Свака држава уговорница може у било којем тренутку отказати овај Протокол писаним саопштењем Генералном секретару Уједињених нација, који ће о томе обавијестити остале државе уговорнице овога Протокола и Конвенције. Такав отказ ступа на снагу годину дана од дана кад Генерални секретар прими обавијест.

2. Такав отказ не ослобађа државу уговорницу њених обавеза које има према овом Протоколу у случају било каквог чина или ситуације која се може појавити прије дана кад отказ ступи на снагу, или мјера које је Пододбор за спречавање одлучио или може одлучити подузети према дотичној држави уговорници, нити ће на било који начин доводити у питање наставак разматрања предмета који је већ у поступку разматрања пред Пододбором за спречавање прије дана кад је отказ ступио на снагу.

3. Након датума ступања отказа неке државе уговорнице на снагу, Пододбор за спречавање неће започети разматрање новог предмета који се односи на ту државу.

Члан 34.

1. Свака држава уговорница овога Протокола може предложити измјене и допуне и поднијети их Генералном секретару Уједињених нација. Генерални секретар након тога доставља приједлоге измјена и допуна државама уговорницама тражећи од њих да га обавијесте прихватају ли сазивање конференције држава уговорница ради разматрања и гласања о поднијетим приједлозима. Ако се у року од четири мјесеца након таквог саопштења најмање једна трећина држава уговорница изјасни за одржавање те конференције, Генерални секретар сазива конференцију под покровитељством Уједињених нација. Свака измјена и допуна усвојена двотрећинском већином гласова држава уговорница присутних на конференцији и које гласају, Генерални секретар ће поднијети на усвајање свим државама уговорницама.

Члан 3.

Ова Одлука биће објављена у "Службеном гласнику БиХ" на српском, босанском и хрватском језику и ступа на снагу даном објављивања.

Број 01-011-1496-21/08
26. јуна 2008. године
Сарајево

Председавајући
др. Харис Силајџић, с. р.

122

Na osnovu člana V. 3. (d) Ustava Bosne i Hercegovine i saglasnosti Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine (Odluka PS BiH broj 206/08 od 17. juna 2008. godine), Predsjedništvo Bosne i Hercegovine na 42. sjednici održanoj 16. jula 2008. godine, donijelo je

ODLUKU

**O RATIFIKACIJI EVROPSKE SOCIJALNE POVELJE
(REVIDIRANA)**

STRAZBUR, 03. MAJA 1996. GODINE

Члан 1.

Ratifikuje se Evropska socijalna povelja (revidirana) - Strazbur, 03. maja 1996. godine.

Члан 2.

Tekst Povelje u prijevodu glasi:

EVROPSKA SOCIJALNA POVELJA

(revidirana)

Strasbourg, 3. maj 1996

Preambula

Zemlje potpisnice, članice Vijeća Evrope,

Smatrajući da je cilj Vijeća Evrope ostvarivanje većeg jedinstva među njenim članicama u svrhu čuvanja i ostvarivanja ideala i principa koji predstavljaju njihovo zajedničko naslijeđe, i omogućavajući njihov ekonomski i socijalni napredak, posebno održavanjem i daljim ostvarivanjem ljudskih prava i temeljnih sloboda;

Smatrajući da u Evropskoj konvenciji o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda potpisanoj u Rimu, 4. novembra/studenog 1950 godine, i Protokolima na tu Konvenciju, Države članice Vijeća Evrope su se saglasile da svom stanovništvu osiguraju građanska i politička prava i slobode u njoj navedene;

Smatrajući da u Europskoj socijalnoj povelji, koja je otvorena za potpisivanje u Torinu, 18. oktobra/listopada 1961. godine, i u Protokolima na nju, Države članice Vijeća Evrope su se saglasile da svom stanovništvu osiguraju socijalna prava njima predviđena, kako bi poboljšali njihov standard života i socijalno blagostanje;

Podsjećajući da je Ministarska konferencija o ljudskim pravima, održana u Rimu, 5. novembra/studenog 1990. godine, naglasila potrebu, sa jedne strane, očuvanja nepodjeljive naravi svih ljudskih prava, bilo da se radi o građanskim, političkim, ekonomskom, socijalnim ili kulturnim pravima, a sa druge strane, da omogući novi poticaj Evropskoj socijalnoj povelji;

Odlučne, kako je odlučeno tokom Ministarske konferencije održane u Torinu 21. i 22. oktobra 1991. godine, da ažuriraju i prilagode materijalni sadržaj Povelje da bi u obzir uzele, prije svega, osnovne socijalne promjene do kojih je došlo nakon usvajanja teksta;

Priznajući prednosti utjelovljenja u Revidiranoj povelji, koja je progresivno kreirana da zauzme mjesto Evropske socijalne povelje, prava koja garantira Povelja sa amandmanima, i prava koja garantira Dopunski protokol iz 1988., i dodatnih novih prava;

Dogovorile su se o slijedećem:

Dio I

Potpisnice prihvataju da je cilj njihove politike, koju će nastojati ostvarivati svim prihvatljivim sredstvima, po karakteru i nacionalnim i internacionalnim, ostvarivanje uvjeta u kojima će se moći efikasno realizirati slijedeća prava i principi:

1 Svi će imati mogućnost da zarade za život, u zanimanju za koje se slobodno opredijele.

2 Svi radnici imaju pravo na pravedne uvjete rada.

3 Svi radnici imaju pravo na sigurne i zdrave uvjete rada.

4 Svi radnici imaju pravo na pravičnu naknadu, dovoljnu za pristojan životni standard, za njih i njihove porodice.

5 Svi radnici i poslodavci imaju pravo na slobodu udruživanja u domaće i međunarodne organizacije za zaštitu njihovih ekonomskih i socijalnih interesa.

6 Svi radnici i poslodavci imaju pravo na kolektivno pregovaranje.

7 Djeca i mlade osobe imaju pravo na posebnu zaštitu od fizičkih i moralnih rizika kojima su izloženi.

8 Zaposlene žene, u slučaju poroda, imaju pravo na posebnu zaštitu.

9 Svako ima pravo na odgovarajuća sredstva za stručno usmjeravanje, koja mu mogu pomoći da biraju zanimanje koje odgovara njegovim osobnim sklonostima i interesima.

10 Svako ima pravo na odgovarajuće mogućnosti stručne obuke.

11 Svako ima pravo da iskoristi sve mjere koje mu omogućuju uživanje najviših mogućih standarda zdravstvene zaštite.

12 Svi radnici i članovi porodica koji su od njih zavisni imaju pravo na socijalnu zaštitu.

13 Svi koji su bez odgovarajućih sredstava imaju pravo na socijalno i medicinsku zaštitu.

14 Svako ima pravo koristiti službe socijalne zaštite.

15 Osobe sa onesposobljenjem imaju pravo na neovisnost, socijalnu integraciju i učešće u životu zajednice.

16 Porodica, kao osnovna jedinica društva, ima pravo na odgovarajuću socijalnu, pravnu i ekonomsku zaštitu kojom se osigurava njen puni razvitak.

17 Djeca i mladi imaju pravo na odgovarajuću socijalnu, pravnu i ekonomsku zaštitu.

18 Državljeni bilo koje Zemlje potpisnice imaju pravo da se bave bilo kakvim zanimanjem koje im donosi korist, na teritoriji bilo koje druge Zemlje, na osnovama ravnopravnosti sa državljanima ove druge, poštujući ograničenja zasnovanim na validnim ekonomskim ili socijalnim razlozima.

19 Radnici-migranti, koji su državljani neke Zemlje potpisnice, i njihove porodice, imaju pravo na zaštitu i pomoć na teritoriju bilo koje druge Zemlje potpisnice:

20 Svi radnici imaju pravo na jednake mogućnosti i jednak tretman u pitanjima zapošljavanja i zanimanja, bez diskriminacije na osnovu pola;

21 Radnici imaju pravo da budu informirani i konzultirani unutar preduzeća.

22 Radnici imaju pravo učestvovanja u određivanju i unaprjeđivanju radnih uvjeta i radnog okruženja u preduzeću.

23 Svaka starija osoba ima pravo na socijalnu zaštitu.

24 Svi radnici imaju pravo na zaštitu u slučaju prestanka radnog odnosa;

25 Svi radnici imaju pravo na zaštitu svojih potraživanja u slučaju nesolventnosti njihovog poslodavca.

26 Svi radnici imaju pravo na dostojanstvo u radu.

27 Sve osobe sa porodičnim obavezama i osobe koje su radno angažirane ili se žele angažirati, imaju na to pravo bez izlaganja diskriminaciji, i u najvećoj mogućoj mjeri, bez dolaska u sukob između njihovog rada i porodičnih obaveza.

28 Predstavnici radnika u poduzeću imaju pravo na zaštitu od radnji koje im štete, i treba im na odgovarajući način omogućiti da izvršavaju svoje funkcije.

29 Svi radnici imaju pravo biti informirani i konzultirani u procedurama kolektivnog otpuštanja viška.

30 Svako ima pravo na zaštitu od siromaštva i socijalnog isključenja.

31 Svako ima pravo na smještaj.

Dio II

Zemlje potpisnice preuzimaju na sebe, kako je predviđeno u Dijelu III, obaveze iskazane u narednim članovima i stavovima.

Član 1

Pravo na rad

Sa ciljem osiguranja djelotvornog korištenja prava na rad, Potpisnice preuzimaju na sebe:

1 da kao jedan od svojih primarnih ciljeva i odgovornosti prihvate ostvarenje i održavanje najvišeg i najstabilnijeg mogućeg nivoa zaposlenosti, sa ciljem postizanja pune zaposlenosti;

2 da efikasno zaštite pravo radnika da zaradi za život u zanimanju koje slobodno odabere;

3 da uspostavi ili održava besplatne službe za zapošljavanje za sve radnike;

4 da pruža ili promovira odgovarajuće stručno usmjeravanje, obuku ili rehabilitaciju.

Član 2

Pravo na pravične uvjete rada

U cilju osiguravanja efikasnog korištenja prava na pravične uvjete rada, Zemlje potpisnice preuzimaju obavezu da:

1 predvide razumno dnevno i sedmično radno vrijeme, radnu sedmicu koji se progresivno smanjuje u mjeri koju dopušta povećanje produktivnosti i drugi relevantni faktori;

2 omogućuje plaćene javne praznike;

3 omogućuje najmanje četiri sedmice plaćenog godišnjeg odmora;

4 eliminiraju rizike u inherentno opasnim ili nezdravim zanimanjima, ili tamo gdje još uvijek nije moguće eliminirati ili dovoljno smanjiti ove rizike, predvidjeti ili skraćivanje radnog vremena, ili dodatne plaćene neradne dane za radnike koji se bave tim zanimanjima;

5 osiguraju sedmični period odmora koji se, ukoliko je to moguće, poklapa sa danom koji se tradicijom ili običajem u danoj zemlji odnosno regiji smatra danom odmora;

6 osiguraju da su radnici pismeno informirani, što prije moguće, a u svakom slučaju najkasnije dva mjeseca nakon dana stupanja na posao, o najvažnijim aspektima ugovora ili radnog odnosa;

7 osiguraju da radnici koji obavljaju rad noću koriste mjere koje uzimaju u obzir posebnu vrstu ovakvog rada.

Član 3

Pravo na sigurne i zdrave uvjete rada

Sa ciljem osiguravanja djelotvornog korištenja prava na sigurne i zdrave radne uvjete, Zemlje potpisnice se obavezuju da će, u konzultacijama sa organizacijama radnika i poslodavaca:

1 formulirati, primijeniti i periodično revidirati koherentnu nacionalnu politiku o profesionalnoj sigurnosti, profesionalnom zdravlju i radnom okruženju. Primarni cilj ove politike je unaprjeđenje profesionalne sigurnosti i zdravlja i sprječavanje nezgoda i oštećenja zdravlja koje nastanu kao posljedica, povezane su ili nastaju tokom rada, posebno minimizirajući uzroke rizika koji su inherentni radnom okruženju;

2 objaviti sigurnosne i zdravstvene propise;

3 predvidjeti provođenje tih propisa mjerama nadzora;

4 promicanje progresivnog razvitka usluga profesionalnog zdravstva za sve radnike, sa primarnom preventivnom i savjetodavnom funkcijom.

Član 4

Pravo na pravičnu naknadu

U cilju osiguranja djelotvornog korištenja prava na pravičnu naknadu, Zemlje potpisnice se obavezuju:

1 da priznaju prava radnika na naknadu koja će njima i njihovim porodicama omogućiti pristojan životni standard;

2 da priznaju pravo radnika na povećanu stopu naknade za prekovremeni rad, uz određene izuzetke u posebnim slučajevima;

3 da priznaju pravo radnika muškaraca i žena na jednaku plaću za rad jednake vrijednosti;

4 da priznaju pravo svih radnika na razuman otkazni rok kod raskida radnog odnosa;

5 da omogućuje odbijanja od plaća samo pod uvjetom i u mjeri koja je propisana domaćim zakonima i propisima, odnosno određena kolektivnim ugovorima ili odlukama arbitraže.

Korištenje ovih prava će se postići slobodnim zaključivanjem kolektivnih ugovora, mehanizmom određivanja plaća predviđenim statutom, ili drugim načinima koji odgovaraju uvjetima u zemlji.

Član 5

Pravo na organiziranje

U cilju osiguranja odnosno promicanja slobode radnika i poslodavaca da osnivaju lokalne, nacionalne ili internacionalne organizacije za zaštitu njihovih ekonomskih i socijalnih interesa, i da se uključuju u te organizacije, Zemlje potpisnice se obavezuju da domaći zakon neće ograničavati, niti će se primjenjivati tako da ograničava ovu slobodu. Mjera u kojoj se garancije predviđene ovim članom odnose na policiju će se odrediti domaćim zakonima i propisima. Princip koji upravlja primjenom ovih garancija na pripadnike oružanih snaga i mjera u kojoj se one odnose na osobe iz te kategorije će se jednako tako odrediti domaćim zakonima i propisima.

Član 6

Pravo na kolektivno pregovaranje

Sa ciljem osiguranja djelotvornog korištenja prava na kolektivno ugovaranje, Zemlje potpisnice preuzimaju obavezu da:

1 promoviraju zajedničke konsultacije između radnika i zaposlenika;

2 promoviraju, gdje je potrebno i pogodno, mehanizam za dobrovoljne pregovore između poslodavaca odnosno organizacija poslodavaca i organizacija radnika sa ciljem reguliranja uvjeta i pretpostavki za zapošljavanje preko kolektivnih ugovora;

3 promoviraju uspostavu i korištenje odgovarajućeg mehanizma pomirenja i dobrovoljne arbitraže za rješavanje radnih sporova; i priznaju

4 pravo radnika i poslodavaca na kolektivnu akciju u slučaju sukoba interesa, uključujući ovdje pravo na štrajk, uz poštivanje obaveza koje eventualno proistječu iz kolektivnih sporazuma koji su ranije sklopljeni.

Član 7

Pravo djece i mladih na zaštitu

Sa ciljem osiguranja djelotvornog korištenja prava djece i mladih na zaštitu, Zemlje potpisnice preuzimaju obavezu da:

1 predvide da će minimalna starosna dob za stupanje na posao biti 15 godina, uz izuzetke za djecu zaposlenu na propisanim lakim poslovima, koji nemaju štetan utjecaj na njihovo zdravlje, moral ili obrazovanje;

2 predvide da će minimalna starost za stupanje na posao biti 18 godina, kada se radi o propisanim zanimanjima koja se smatraju opasnim i nezdravim;

3 predvide da osobe koje još uvijek podliježu obavezi pohađanja obaveznog obrazovanja ne budu zaposleni na takvom poslu koji bi im uskratio punu korist od obrazovanja;

4 predvide da će radno vrijeme osoba starosti ispod 18 godina biti ograničeno u skladu sa potrebama njihovog razvitka, a posebno njihovim potrebama za stručnim obrazovanjem;

5 priznaju pravo mladih radnika i šegrta na pravičnu plaću ili druge odgovarajuće naknade;

6 propišu da se vrijeme koje mlade osobe provedu na stručnoj obuci tokom radnog vremena, uz pristanak poslodavca, tretira kao dio radnog dana;

7 predvide da zaposlene osobe starosti ispod 18 godina imaju pravo na minimalno četiri tjedna plaćenog godišnjeg odmora;

8 predvide da osobe ispod 18 godina starosti ne mogu raditi noću, sa izuzetkom određenih zanimanja predviđenih domaćim zakonom ili propisima;

9 predvide da će osobe ispod 18 godina starosti, zaposlene u zanimanjima propisanim domaćim zakonima ili propisima, biti redovno medicinski kontrolirane;

10 osiguraju posebnu zaštitu protiv fizičkih i mentalnih opasnosti kojima su izložena djeca i mlade osobe, a posebno onih koje proistječu izravno ili neizravno iz njihovog rada.

Član 8

Pravo zaposlenih žena na porodiljsku zaštitu

Sa ciljem osiguranja djelotvornog korištenja prava zaposlenih žena na porodiljsku zaštitu, Zemlje potpisnice preuzimaju obavezu da:

1 predvide, bilo preko plaćenog odsustva ili preko adekvatnih naknada socijalne zaštite iz javnih fondova da zaposlene žene mogu uzeti dopust prije i nakon poroda, u ukupnom trajanju od najmanje četrnaest tjedana;

2 smatra nezakonitim da poslodavac da ženi otkaz tokom vremena od kada obavijesti poslodavca da je trudna, do kraja porodiljskog odsustva, ili da joj da otkaz tako da otkazni rok ističe tokom tog razdoblja;

3 osigura da majke koje doje svoju djecu imaju dovoljno slobodnog vremena u ove svrhe;

4 regulira rad noću trudnih žena, žena koje su nedavno rodile, i žena koje doje djecu;

5 zabrani zapošljavanje trudnica, žena koje su nedavno rodile ili koje doje djecu u rudarskim poslovima pod zemljom, i svim drugim poslovima koji su nepogodni zbog svoje opasne, nezdrave ili naporne naravi, i poduzeti odgovarajuće mjere da zaštite prava ovih žena na zapošljavanje.

Član 9

Pravo na stručno usmjeravanje

Sa ciljem osiguranja djelotvornog korištenja prava na stručno usmjeravanje, Zemlje potpisnice preuzimaju obavezu da predvide ili promoviraju, prema potrebi, službu koja će pomagati svim osobama, uključujući i hendikepirane, da rješavaju probleme vezane za izbor zanimanja i napredovanje, uz dužno poštivanje karakteristika osobe i njihovog odnosa prema mogućnostima zapošljavanja: ova pomoć bi trebala biti ponuđena besplatno, i mladima, uključujući i školsku djecu, i odraslima.

Član 10

Pravo na stručnu obuku

Sa ciljem osiguranja djelotvornog korištenja prava na stručnu obuku, Zemlje potpisnice preuzimaju obavezu da:

1 predvide ili promoviraju, prema potrebi, tehničku i stručnu obuku svih osoba, uključujući i hendikepirane, uz konsultacijama sa organizacijama poslodavaca i radnika, i omogućiti načine pristupa višem tehničkom i univerzitetском obrazovanju isključivo na osnovu osobnih sposobnosti;

2 predvide ili promoviraju sustav šegrtovanja (pripravništva) i druge sustavne aranžmane za obuku mladih momaka i djevojaka u različitim poslovima;

3 predvidjeti ili promovirati, po potrebi:

a adekvatne i lako dostupne mogućnosti obrazovanja odraslih radnika;

b posebne mogućnosti za prekvalifikaciju odraslih radnika, za kojom se pojavi potreba zbog tehnološkog razvitka ili novih trendova u zapošljavanju;

4 predvide ili promoviraju, po potrebi, posebne mjere za prekvalifikaciju i reintegraciju dugoročno nezaposlenih;

5 ohrabre puno korištenje mogućnosti koje nude odgovarajuće mjere, kao što je:

a smanjenje ili ukidanje naplate naknada ili plaćanja;

b odobravanje financijske pomoći u odgovarajućim slučajevima;

c uključivanje u normalno radno vrijeme vremena provedenog na dodatnoj obuci koju radnik pohoda na zahtjev poslodavca za vrijeme trajanja radnog odnosa;

d osiguravanje, preko odgovarajućeg nadzora, uz konzultacije sa organizacijama radnika i poslodavaca, djelotvornosti pripravništva i drugih aranžmana obuke za mlade radnike, i adekvatne zaštite mladih radnika općenito.

Član 11

Pravo na zdravstvenu zaštitu

Sa ciljem osiguranja djelotvornog korištenja prava na zaštitu zdravlja, Zemlje potpisnice preuzimaju obavezu da, bilo izravno ili u suradnji sa javnim ili privatnim organizacijama, poduzmu odgovarajuće mjere predviđene da, između ostalog:

1 u najvećoj mjeri uklone slučajeve lošeg zdravlja;

2 predvide savjetodavne ili obrazovne mogućnosti za promoviranje zdravlja i poticanja individualne odgovornosti u pitanjima zdravlja;

3 spriječe, u najvećoj mogućoj mjeri, epidemije, endemične i druge bolesti, kao i nezgode.

Član 12

Pravo na socijalnu zaštitu

Sa ciljem osiguranja djelotvornog korištenja prava na socijalnu zaštitu, Zemlje potpisnice preuzimaju obavezu da:

1 uspostave ili održavaju sustav socijalne zaštite;

2 održavaju sustav socijalne zaštite na zadovoljavajućoj razini, koja je kao minimum jednaka onoj koja je potrebna za ratifikaciju Europskog kodeksa socijalne zaštite;

3 nastojati progresivno podizati sustav socijalne zaštite na višu razinu;

4 poduzeti korake, zaključivanjem odgovarajućih bilateralnih i multilateralnih sporazuma, ili na druge načine, i pod uvjetima iskazanim u tim sporazumima, čiji je cilj da osiguraju:

a tretman radnika iz drugih Zemalja potpisnica koji je jednak tretmanu koji uživaju njihovi domaći radnici u odnosu na prava socijalne sigurnosti, uključujući i zadržavanje beneficija koje slijede iz legislative o socijalnoj zaštiti, kakva god kretanja zaštićene osobe mogu poduzeti između teritorija ovih Zemalja;

b odobravanje, održavanje i ponovno pokretanje prava socijalne zaštite sredstvima poput akumulacije osiguranja ili radnog staža stečenog prema zakonima svake Zemlje potpisnice.

Član 13

Pravo na socijalnu i medicinsku pomoć

Sa ciljem osiguranja djelotvornog korištenja prava na socijalnu i medicinsku pomoć, Zemlje potpisnice preuzimaju obavezu da:

1 osiguraju da svaka osoba koja ne raspolaže odgovarajućim resursima, i koja nije u mogućnosti osigurati te resurse bilo vlastitim naporima ili iz drugih izvora, posebno uživanjem

beneficija sheme socijalne zaštite, dobije odgovarajuću pomoć, i u slučaju bolesti, brige koju iziskuje njeno stanje;

2 osigura da osobe koje primaju takvu pomoć neće, iz tog razloga, podnositi smanjenje svojih političkih i socijalnih prava;

3 predvidi da svatko može dobiti, preko odgovarajućih javnih ili privatnih službi, savjete i osobnu pomoć koja im je eventualno potrebna da bi spriječili, otklonili ili ublažili osobno ili porodično siromaštvo;

4 primijeni odredbe navedene u stavovima 1, 2 i 3 ovog člana na jednakim osnovama na svoje državljane i na državljane drugih Zemalja popisnica koji zakonito borave na njenom teritoriju, u skladu sa svojim obavezama iz Evropske konvencije o socijalnoj i medicinskoj pomoći, potpisanoj u Parizu 11. decembra 1953. godine.

Član 14

Pravo na korištenje službi socijalne zaštite

Sa ciljem osiguranja djelotvornog korištenja prava na korištenje službi socijalne zaštite, Zemlje potpisnice preuzimaju obavezu da:

1 promoviraju ili pružaju usluge koje, korištenjem metoda socijalnog rada, doprinose dobiti i razvitku i pojedinaca i skupina unutar zajednice, i njihovu prilagodbu socijalnom okruženju;

2 potiče učešće pojedinaca i dobrovoljnih i drugih organizacija u uspostavi i održavanju takvih službi.

Član 15

Pravo osoba sa onesposobljenjima na neovisnost, socijalnu integraciju i učešće u životu zajednice

U cilju osiguravanja za osobe sa onesposobljenjima, bez obzira na dob i narav ili porijeklo njihovog onesposobljenja, djelotvorno korištenje prava na neovisnost, socijalnu integraciju i učešće u životu zajednice, Zemlje potpisnice preuzimaju obavezu da, posebno:

1 poduzmu potrebne mjere da bi osobama sa onesposobljenjima pružile usmjeravanje, obrazovanje i stručnu obuku u okviru generalnih shema, gdje god je to moguće, ili, gdje to nije moguće, preko specijaliziranih tijela, javnih ili privatnih;

2 promoviraju mogućnosti njihovog zapošljavanja preko svih mjera kojim se poslodavci potiču da angažiraju i zadrže u radnom odnosu osobe sa onesposobljenjima u uobičajenom ranom okruženju, i da prilagode uvjete rada potrebama osoba sa onesposobljenjima, odnosno, gdje ovo nije moguće, predviđajući ili stvarajući zaštićena radna mjesta, u skladu sa razinom onesposobljenja. U pojedinim slučajevima, ovakve mjere mogu uključivati i okretanje specijaliziranim službama zapošljavanja i podrške;

3 promoviraju njihovu punu socijalnu integraciju i učešće u životu zajednice, posebice preko mjera, među koje spadaju i tehnička pomagala, čiji je cilj da prevaziđu prepreke u komunikaciji i mobilnosti, i omogućuje mogućnosti korištenja transporta, stanovanja, kulturnih aktivnosti i rekreativnih aktivnosti.

Član 16

Pravo porodice na socijalnu, pravnu i ekonomsku zaštitu

Sa ciljem osiguranja potrebnih uvjeta za puni razvitak Porodice, koja je osnovna jedinica društva, Zemlje potpisnice preuzimaju obavezu da promoviraju ekonomsku, pravnu i socijalnu zaštitu porodičnog života sredstvima kao što su socijalne i porodične naknade, fiskalni aranžmani, pružanje stanovanja za Porodica, beneficije za mlade bračne parove, i druga odgovarajuća sredstva.

Član 17

Pravo djece i mladih na socijalnu, pravnu i ekonomsku zaštitu

Sa ciljem osiguranja djelotvornog korištenja prava djece i mladih da odrastu u okruženju koje potiče puni razvitak njihove osobnosti i njihovih fizičkih i mentalnih kapaciteta, Zemlje potpisnice preuzimaju obavezu da, bilo izravno ili u saradnji sa javnim i privatnim organizacijama, poduzmu sve odgovarajuće i potrebne mjere kreirane u cilju:

1 a osiguranja da djeca i mladi, uvažavajući prava i obaveze njihovih roditelja, imaju brigu, pomoć, obrazovanje i obuku koju trebaju, posebno predviđanjem osnivanja ili održavanja institucija i službeni dovoljnih i adekvatnih za ovu svrhu;

b zaštite djece i mladih od zanemarivanja, nasilja i eksploatacije;

c predviđanja zaštite i posebne pomoći od države za djecu i mlade osobe privremeno ili konačno uskraćene za pomoć njihove porodice;

2 omogućiti djeci i mladima besplatno osnovno i srednje obrazovanje, kao i poticati njihovo redovno prisustvo nastavi.

Član 18

Pravo na bavljenje zanimanjem koje donosi zaradu na teritoriju drugih Zemalja potpisnica

Sa ciljem osiguranja djelotvornog korištenja prava na bavljenje zanimanjem koje donosi zaradu za teritoriju drugih Zemalja potpisnica, Zemlje potpisnice preuzimaju obavezu da:

1 primjenjuju postojeće propise u liberalnom duhu;

2 pojednostave postojeće formalnosti i smanje ili ukinu sudske takse ili druge naknade koje plaćaju strani radnici ili njihovi poslodavci;

3 liberaliziraju, pojedinačno ili kolektivno, propise koji se odnose na zapošljavanje stranih radnika;

i priznaju:

4 pravo državljana drugih zemalja da napuste zemlju kako bi se bavili zanimanjem koje donosi korist na teritorijima drugih Zemalja potpisnica.

Član 19

Pravo radnika-migranata i njihovih Porodica na zaštitu i pomoć

Sa ciljem osiguranja djelotvornog korištenja prava radnika-migranata i njihovih porodica na zaštitu i pomoć na teritoriju bilo koje druge Zemlje potpisnice, Zemlje potpisnice preuzimaju obavezu da:

1 da održavaju ili da sa zadovoljavajućim stepenom sigurnosti utvrde da se održavaju adekvatne i slobodne službe koje pomažu takvim radnicima, posebno u pogledu dobivanja točnih informacija, i da poduzmu sve potrebne korake, u mjeri u kojoj to domaći zakoni i propisi omogućuju, protiv zavodeće propagande koja se odnosi na emigraciju i imigraciju;

2 usvoje odgovarajuće mjere unutar vlastite nadležnosti kojima će se omogućiti odlazak, putovanje i prihvatanje tih radnika i njihovih porodica, i predvidjeti, u okviru vlastite nadležnosti, odgovarajuće usluge zdravstvene i medicinske zaštite, i dobre higijenske uvjete za vrijeme putovanja;

3 promoviraju suradnju, prema potrebi, između socijalnih službi, javnih i privatnih, u zemljama emigracije i imigracije;

4 osiguraju da takvi radnici, koji zakonito borave na njihovom teritoriju, u mjeri u kojoj su ta pitanja regulirana zakonom ili propisima ili su predmet kontrole administrativnih organa, uživaju tretman koji nije manje pogodan od tretmana koji uživaju njihovi vlastiti državljani u odnosu na slijedeća pitanja:

a naknada i drugi uvjeti zapošljavanja i rada;
b članstvo u sindikatima i uživanje beneficija kolektivnog pregovaranja
c smještaj;

5 osiguraju da takvi radnici, koji zakonito borave na njihovim teritorijima, uživaju tretman koji nije lošiji od tretmana njihovih vlastitih državljana u odnosu na poreze na zapošljavanje, kao i doprinose i druge naknade koje plaćaju zaposlene osobe;

6 omogućue, u mjeri u kojoj je to moguće, spajanje porodica stranog radnika koji ima dozvolu da ostane na teritoriju;

7 osiguraju za te radnike, koji zakonito borave na njihovoj teritoriji, tretman koji nije lošiji od tretmana njihovih vlastitih državljana, kada se radi o pravnim postupcima vezanim za pitanja iz ovog članka;

8 osiguraju da ti radnici koji zakonito borave na njihovoj teritoriji ne budu protjerani, osim kada ugrožavaju nacionalnu sigurnosti ili vrijedaju javni interes ili moral;

9 omogućue, u zakonskim okvirima, transfer dijela zarada i uštedevine ovih radnika prema njihovim željama;

10 prošire zaštitu i pomoć predviđenu ovim članom na samo-zaposlene radnike-migrante, ukoliko se ove mjere odnose na njih;

11 promoviraju i omogućue učenje nacionalnog jezika zemlje-domaćina, odnosno, ukoliko postoji više takvih jezika, jednog od njih, za radnike-migrante i članove njihovih porodica;

12 promoviraju i omogućue, u praktičnoj mjeri, podučavanje djece radnika-migranata u materinjem jeziku radnika-migranata.

Član 20

Pravo na jednake mogućnosti i jednak tretman u pitanjima zapošljavanja i zanimanja bez diskriminacije na osnovu spola

Sa ciljem osiguranja djelotvornog korištenja prava na jednake mogućnosti i jednak tretman u pitanjima zapošljavanja i zanimanja bez diskriminacije za osnovu spola, Zemlje potpisnice preuzimaju obavezu da priznaju to pravo i poduzmu odgovarajuće mjere kojima će se osigurati odnosno promovirati njihova primjena na slijedećim poljima:

a mogućnost zapošljavanja, zaštita od otpuštanja i profesionalna reintegracija;

b stručno usmjeravanje, obuka, prekvalifikacija i rehabilitacija;

c uvjeti zapošljavanja i uvjeti rada, uključujući naknade;

d razvijanje karijere, uključujući zapošljavanje.

Član 21

Pravo na informiranje i konzultiranje

Sa ciljem osiguranja djelotvornog korištenja prava radnika da budu informirani i konzultirani u poduzeću, Zemlje potpisnice preuzimaju obavezu da usvoje ili potaknu mjere koje će omogućiti radnicima, odnosno njihovim predstavnicima, u skladu sa domaćim zakonima i praksom, da:

a budu redovito ili u odgovarajućem trenutku informirani na cjelovit način o ekonomskoj i finansijskoj situaciji poduzeća gdje rade, podrazumijevajući da se otkrivanje određenih informacija, koje bi mogle štetiti poduzeću, može odbiti ili se one proglasiti povjerljivim; i

b budu pravovremeno konzultirani o predloženim odlikama koje bi mogle bitno utjecati na interese radnika, posebice o odlukama koje bi mogle imati značajan učinak na situaciju zaposlenosti u poduzeću.

Član 22

Pravo na učešće u određivanju i unaprjeđenju uvjeta rada i radnog okruženja

Sa ciljem osiguranja djelotvornog korištenja prava radnika na učešće u određivanju i unaprjeđenu uvjeta rada i radnog okruženja u poduzeću, Zemlje potpisnice preuzimaju obavezu da usvoje ili potaknu mjere koje omogućuju radnicima odnosno njihovim predstavnicima, u skladu sa domaćim zakonima i praksom, da doprinose:

a utvrđivanju i unaprjeđenju radnih uvjeta, organizacije rada i radnog okruženja;

b zaštitu zdravlja i sigurnosti unutar poduzeća;

c organizaciji socijalnih i socio-kulturnih službi i mogućnosti unutar poduzeća;

d nadzoru poštivanja propisa o ovim pitanjima.

Član 23

Pravo starih osoba na socijalnu zaštitu

Sa ciljem osiguranja djelotvornog korištenja prava starijih osoba na socijalnu zaštitu, Zemlje potpisnice preuzimaju obavezu da usvoje odnosno potaknu, bilo izravno ili u suradnji sa javnim ili privatnim organizacijama, odgovarajuće mjere kreirane, posebno, sa ciljem da:

– omogućue starijim osobama da ostanu punopravni članovi društva što duže moguće, putem:

a adekvatnih resursa koji će im omogućiti da vode pristojan život i igraju aktivnu ulogu u javnom, socijalnom i kulturnom životu;

b pružanjem informacija o uslugama i mogućnostima koje stoje na raspolaganju starijim osobama i mogućnostima njihovog korištenja;

– omogućue starijim osobama da slobodno biraju stil života, i da vode neovisan život u svom Porodičnom okruženju onoliko dugo koliko to žele i mogu, putem:

a pružanja smještaja koji odgovara njihovim potrebama i zdravstvenom stanju, ili adekvatne pomoći adaptiranjem njihovog smještaja;

b zdravstvena zaštita i službe koje su potrebne s obzirom na njihovo stanje;

– garantiraju starijim osobama život u institucijama odgovarajuće podrške, uz poštivanje njihove privatnosti, i učešća u odlikama koje se odnose na uvjete života u instituciji.

Član 24

Pravo na zaštitu u slučaju prestanka radnog odnosa

Sa ciljem osiguranja djelotvornog korištenja prava radnika na zaštitu u slučaju prestanka radnog odnosa, Zemlje potpisnice preuzimaju obavezu da priznaju:

a pravo svih radnika da im se radni odnos ne raskine bez validnog razloga za taj raskid, koji je povezan sa njihovim sposobnostima ili ponašanjem ili zasnovan na operativnim potrebama poduzeća, institucije ili službe;

b pravo radnika čiji je radni odnos raskinut bez validnog razloga na adekvatnu kompenzaciju ili drugu odgovarajuću pomoć.

U tom cilju, Zemlje potpisnice preuzimaju obavezu da se pobrinu da radnik koji smatra da mu je radni odnos prekinut bez validnog razloga ima pravo na žalbu nepristranom organu.

Član 25

Pravo radnika na zaštitu njihovih potraživanja u slučaju nesolventnosti poslodavca

Sa ciljem osiguranja djelotvornog korištenja prava radnika na zaštitu njihovih potraživanja u slučaju nesolventnosti poslodavca, Zemlje potpisnice preuzimaju obavezu da predvide da potraživanja radnika koja slijede iz ugovora o radu ili radnog odnosa budu garantirana nekom garantnom institucijom ili nekim drugim djelotvornim oblikom zaštite.

Član 26

Pravo na dostojanstvo u radu

Sa ciljem osiguranja djelotvornog korištenja prava svih radnika na zaštitu njihovog dostojanstva na radu, Zemlje potpisnice preuzimaju obavezu da, uz konzultacije sa organizacijama radnika i poslodavaca:

1 promoviraju svijest, informiranje i sprječavanje seksualnog uznemirivanja na radnom mjestu ili u vezi sa radom, i poduzmu sve odgovarajuće mjere da radnike zaštite od takvog ponašanja;

2 promoviraju svijest, informiranje i sprječavanja opetovanog pritiska ili izrazito negativnih ili uvredljivih radnji usmjerenih protiv pojedinačnih radnika na radnom mjestu ili u vezi sa radom, i poduzmu sve odgovarajuće mjere da zaštite radnike od takvog ponašanja.

Član 27

Pravo radnika sa porodičnim obavezama na jednake mogućnosti i jednak tretman

U cilju osiguranja korištenja prava na jednake mogućnosti i tretman za žene i muškarce - radnike, kao i između tih radnika i drugih radnika, Zemlje potpisnice preuzimaju obavezu da:

1 poduzmu odgovarajuće mjere kojima će se:

a omogućiti radnicima sa porodičnim obavezama da se zaposle i ostanu zaposleni, kao i da se ponovno zaposle nakon prekida rada zbog tih odgovornosti, uključujući i mjere na planu stručnog usmjeravanja i obuke;

b uzeti u obzir njihove potrebe u smislu uvjeta zapošljavanja i socijalne zaštite;

c razviti ili promovirati službe, javne ili privatne, a posebno službe čuvanja djece i drugi aranžmani brige za djecu;

2 predvide mogućnost da bilo koji roditelj dobije, za vrijeme razdoblja nakon porodičnog dopusta, roditeljski dopust u svrhe vođenja skrbi o djetetu, čiji se uvjeti i trajanje određuje domaćim zakonom, kolektivnim ugovorom ili praksom;

3 osiguraju da porodične obaveze neće, kao takve, predstavljati validan razlog za raskid radnog odnosa.

Član 28

Pravo predstavnika radnika na zaštitu u poduzeću i dodjeljivanje adekvatnih sredstava

Sa ciljem osiguranja djelotvornog korištenja prava predstavnika radnika da obavljaju svoju funkciju, Zemlje potpisnice preuzimaju obavezu da osiguraju da unutar poduzeća oni:

a uživaju djelotvornu zaštitu od radnji koje su im štetne, uključujući otpuštanje, na osnovu njihovog statusa ili aktivnosti kao radnički predstavnici unutar poduzeća;

b raspolazu odgovarajućim mogućnostima koje im omogućavaju da svoje funkcije izvršavaju na vrijeme i efikasno, uzimajući u obzir sustav industrijskih odnosa zemlje, i potrebu, veličinu i sposobnosti odnosnog poduzeća.

Član 29

Pravo na informacije i konsultacije u postupku kolektivnog otpuštanja

Sa ciljem osiguranja djelotvornog korištenja prava radnika da budu informirani i konzultirani u situacijama kolektivnog otpuštanja, Zemlje potpisnice preuzimaju obavezu da osiguraju da poslodavci informiraju i konzultiraju predstavnike radnika, dovoljno vremena prije kolektivnog otpuštanja, o načinima i sredstvima izbjegavanja kolektivnog otpuštanja odnosno ograničavanja njegove pojave i ublažavanja njegovih posljedica, na primjer, korištenjem pratećih socijalnih mjera čiji je cilj, posebno, da pomognu preraspoređivanju ili prekvalifikaciji odnosnih radnika.

Član 30

Pravo na zaštitu od siromaštva i socijalnog isključenja

Sa ciljem osiguranja djelotvornog korištenja prava na zaštitu od siromaštva i socijalnog isključenja, Zemlje potpisnice preuzimaju obavezu da:

a poduzmu mjere u okviru ukupnog i koordiniranog pristupa na promoviranje efikasnog pristupa osoba koje žive ili su izložene riziku života u situaciji socijalne isključenosti ili siromaštva, kao i njihovih porodica, posebno, zaposlenju, stanovanju, obrazovanju, kulturi i socijalnoj i medicinskoj pomoći;

b da ove mjere revidiraju sa ciljem njihove prilagodbe, ako je potrebno.

Član 31

Pravo na stanovanje

Sa ciljem osiguranja djelotvornog korištenja prava na stanovanje, Zemlje potpisnice preuzimaju obavezu da poduzmu mjere kreirane da:

1 promoviraju pristup stanovanju adekvatnog standarda;

2 spriječe i smanje stanje beskućnosti, sa ciljem njegove postupne eliminacije;

3 da učine cijenu stanovanja dostupnom za one koji ne raspolazu adekvatnim resursima.

Dio III

Član A

Poduzeća

1 Uvažavajući odredbe člana B ispod, svaka Zemlja potpisnica preuzima obavezu da:

a smatra Dio I ove Povelje deklaracijom ciljeva koje će nastojati ostvarivati svim odgovarajućim sredstvima, kako je navedeno u uvodu u taj dio;

b smatrati se obavezanim sa najmanje šest od narednih devet članova Dijela II ove Povelje: Članova 1, 5, 6, 7, 12, 13, 16, 19 i 20;

c smatrati se obaveznim dodatnim brojem članova ili numeriranih stavova Dijela II Povelje koje može odabrati, pod uvjetom da ukupan broj članova ili numeriranih stavova kojima se obavezuje nije manji od šesnaest članova, odnosno šezdeset tri numerirana stava.

2 Članovi odnosno stavovi izabrani u skladu sa podstavovima b i c stava 1 ovog člana će se navesti u obavijesti generalnom sekretaru Vijeća Evrope u isto vrijeme kada se polaže instrument ratifikacije, prihvaćanja odnosno usvajanja.

3 Svaka Zemlja potpisnica može naknadno dostaviti obavijest Generalnom sekretaru da se smatra obaveznom bilo kojim drugim članom odnosno numeriranim stavom iz Dijela II Povelje koje već nije prihvatila u skladu sa uvjetima stava 1 ovog člana. Ove naknadno dostavljene obavijesti će se smatrati

sastavnim dijelom ratifikacije, prihvatanja odnosno usvajanja, i stupat će na snagu prvog dana mjeseca koji slijedi nakon isteka perioda od mjesec dana nakon upućivanja obavijesti.

4 Svaka Zemlja potpisnica će održavati sustav inspekcija rada koji odgovara domaćim uvjetima.

Član B

Veze sa Evropskom socijalnom poveljom i Dopunskim protokolom iz 1988. godine

1 Niti jedna Zemlja potpisnica Evropske socijalne povelje odnosno Zemlja potpisnica Dopunskog protokola od 5. maja/svibnja 1988. godine ne može ratifikovati, prihvatiti ili usvojiti ovu Povelju, a da se ne smatra obavezanom barem onim odredbama koje odgovaraju odredbama Evropske socijalne povelje, i gdje je to primjenjivo, Dopunskog protokola kojim je ranije bila obavezana.

2 Prihvatanje obaveza iz bilo koje odredbe ove Povelje će, od datuma stupanja na snagu tih obaveza za odnosnu Zemlju potpisnicu, rezultirati time da se korespondirajuće odredbe Evropske socijalne povelje, odnosno, gdje se primjenjuje, Dopunskog protokola iz 1988. godine, prestati primjenjivati u odnosnoj Zemlji u slučaju da je ta Zemlja bila obavezana prvim od ovih instrumenata ili sa oba instrumenta.

Dio IV

Član C

Nadzor nad realizacijom obaveza sadržanih u ovoj Povelji

Implementaciju pravnih obaveza sadržanih u ovoj Povelji će se nadzirati na jednak način kao i Evropska socijalna povelja.

Postupak nadzora je opisan u Dijelu IV Povelje, koji se navodi dalje u tekstu, zajedno sa amandmanima iz Turinskog protokola iz 1991. godine.

Dio IV

Član 21

Izvještaj o prihvaćenim obavezama

Zemlje potpisnice će Generalnom sekretaru Vijeća Evrope slati izvještaj u intervalima od dvije godine, u obliku koji će utvrditi Ministarski komitet, o primjeni odredbi Dijela II ove Povelje koje su te zemlje prihvatile.

Član 22

Izvještaj o obavezama koje nisu prihvaćene

Zemlje potpisnice će Generalnom sekretaru slati, u odgovarajućim intervalima, prema zahtjevu Ministarskog komiteta, izvještaje koji se odnose na odredbe Dijela II ove Povelje koje nisu prihvatile u vrijeme ratifikacije odnosno usvajanja, odnosno u kasnijoj obavijesti. Ministarski komitet će s vremena na vrijeme odrediti u odnosu na koje odredbe će tražiti izvještaj, kao i oblik u kojemu će se ti izvještaji dostavljati.

Član 23

Dostavljanje primjeraka izvještaja i komentara

1 Kada se Generalnom sekretaru šalje izvještaj u skladu sa članovima 21 i 22, svaka Zemlja potpisnica će prosljediti primjerak tog izvještaja onim svojim nacionalnim organizacijama koje su članice međunarodnih organizacija poslodavaca i sindikata koje su pozvane, prema članu 27, stav 2, da budu zastupljene na sastancima Vladinog komiteta.

Ove organizacije će Generalnom sekretaru slati sve komentare koje imaju izvještaj Zemlje potpisnice. Generalni sekretar će potom kopiju ovih komentara poslati odnosnoj Zemlji potpisnici, koja može željeti na njih odgovoriti.

1 Od 1998. Komitet se naziva "Evropski komitet za socijalna prava"

2 Slijedom odluke Ministarskog komiteta, Evropski komitet za socijalna prava sačinjen je od dvanaest članova. Broj članova će se u kasnijoj fazi povećati na petnaest.

3 Ovo je jedina odredba Turinskog protokola koja se ne primjenjuje. Članovi Evropskog komiteta za socijalna prava se biraju od strane Ministarskog komiteta.

2 Generalni sekretar će prosljediti primjerak izvještaja Zemalja potpisnica međunarodnim nevladinim organizacijama koje imaju konsultativni status u Vijeću Evrope, i imaju posebne nadležnosti u pitanjima kojima se bavi ova Povelja.

3 Izvještaj i komentari navedeni u članovima 21 i 22, kao i u ovom članu, će se na zahtjev staviti na uvid javnosti.

Član 24

Ispitivanje izvještaja

1 Izvještaj upućen Generalnom sekretaru u skladu sa članovima 21 i 22 će ispitivati Komitet neovisnih eksperata koji je uspostavljen u skladu sa članom 25. Komitet će također razmatrati sve komentare prosljedene Generalnom sekretaru u skladu sa stavom 1 članka 23. Po okončanju ispitivanja, Komitet neovisnih eksperata¹ će prirediti izvješće u kojemu će predočiti svoje zaključke.

2 U pogledu izvještaja navedenog u članku 21, Komitet neovisnih eksperata će procijeniti sa pravnog stanovišta poštivanje domaćeg zakona i prakse u odnosu na obaveze koje za odnosnu Zemlju potpisnicu slijede iz ove Povelje.

3 Komitet neovisnih eksperata može uputiti zahtjev za dopunskim informacijama i pojašnjenjima izravno Zemlji potpisnici. U vezi s ovim, Komitet neovisnih eksperata također može, ako je potrebno, održati sastanak sa predstavnicima Zemlje potpisnice, bilo na vlastitu inicijativu, bilo na zahtjev odnosno Zemlje potpisnice. Organizacije spomenute u stavu 1 član 23 će se također informirati.

4 Zaključci Komiteta neovisnih eksperata će se učiniti javnima i njih će Generalni sekretar dostaviti Vladinom komitetu, Parlamentarnoj skupštini, i organizacijama spomenutim u stavu 1 član 23 i stavu 2 član 27.

Član 25

Komitet neovisnih eksperata (Evropski komitet za socijalna prava)

1 Komitet neovisnih eksperata se sastoji od najmanje devet članova² izabranih od strane Parlamentarne skupštine³ većinom glasova, sa liste eksperata najvišeg integriteta i priznatih kompetencija u domaćim i međunarodnim socijalnim pitanjima, koje nominiraju Zemlje potpisnice. Tačan broj članova će odrediti Ministarski komitet.

2 Članovi komiteta će se birati na period od šest godina. Mogu se jednom kandidirati za ponovni izbor.

3 Član Komiteta neovisnih eksperata koji je izabran kao zamjena za člana čiji mandat nije istekao, obavljat će tu funkciju dok ne istekne ostatak mandata njegovog prethodnika.

4 Član komiteta će obavljati svoju funkciju u pojedinačnom kapacitetu. Tokom cijelog mandata, ne smiju vršiti nikakvu drugu funkciju koja bi bila nekompatibilna sa zahtjevima neovisnosti, nepristranosti i raspoloživosti koje sa sobom nosi njihova funkcija.

Član 26

Učešće Međunarodne organizacije rada

Međunarodna organizacija rada je pozvana da nominira predstavnika koji će učestvovati kao konsultant u odlučivanju Komiteta eksperata.

Član 27

Vladina komisija

1 Izvještaj Zemalja potpisnica, komentari i informacije dostavljene u skladu sa stavom 1, člana 23 i 3 člana 24, kao i

izvještaj Komiteta neovisnih eksperata dostavit će se Vladinom komitetu.

2 Komitet će se sastojati od po jednog predstavnika svake Zemlje potpisnice. Pozvat će najviše dvije međunarodne organizacije poslodavaca i najviše dvije međunarodne sindikalne organizacije da pošalju promatrače kao konsultante na njegove sastanke. Dalje, može obavljati konsultacije sa predstavnicima međunarodnih nevladinih organizacija Evrope i imati posebne nadležnosti u pitanjima koje propisuje ova Povelja.

3 Vladin komitet će pripremiti odluke Ministarskog komiteta. Konkretno, u svjetlu izvještaja Komiteta neovisnih eksperata i Zemlje potpisnice, odabrat će, davajući razloge za svoj izbor, na osnovu socijalnih, ekonomskih i drugih politika, situacije koje bi po njegovom mišljenju trebale biti predmet preporuka svakoj odnosnoj Zemlji potpisnici, u skladu sa članom 28 Povelje. Dostavit će Ministarskom komitetu izvješće, koje će se objaviti.

4 Na osnovu svojih nalaza o primjeni Socijalne povelje u cjelini, Vladin komitet može dostaviti prijedloge Ministarskom komitetu sa ciljem provođenja studija socijalnih pitanja i u odnosu na članove Povelje koji bi se eventualno mogli ažurirati.

Član 28

Ministarski komitet

1 Ministarski komitet će usvojiti dvotrećinskom većinom danih glasova, gdje je pravo glasa ograničeno na Zemlje potpisnice, a na osnovu izvještaja Vladinog komiteta, rezoluciju koja obuhvaća cjelokupni ciklus nadzora i koji sadrži pojedinačne preporuke odnosnim Zemljama potpisnicama.

2 Uvažavajući prijedloge koje da Vladin komitet na osnovu stava 4 članka 27, Ministarski komitet će donijeti odluke koje bude smatrao odgovarajućim.

Član 29

Parlamentarna skupština

Generalni sekretar Vijeća Evrope će dostaviti Parlamentarnoj skupštini, sa ciljem održavanja periodičnih plenarnih debata, izvještaj Komiteta neovisnih eksperata i Vladinog komiteta, kao i rezolucije Ministarskog komiteta."

* * *

Član D

Kolektivne tužbe

1 Odredbe Dopunskog protokola na Evropsku socijalnu povelju predviđaju sustav kolektivnih žalbi koji će se primjenjivati na obaveze predviđene ovom Poveljom u odnosu na Zemlje koje su ratifikovale rečeni Protokol.

2 Svaka Zemlja koja nije obavezana Dopunskim protokolom na Evropsku socijalnu povelju, koji predviđa sastav kolektivnih žalbi, mogu, kod polaganja svojih instrumenata ratifikacije, prihvatanja odnosno usvajanja, putem obavijesti upućenoj Generalnom sekretaru Vijeća Evrope, obavijestiti da prihvata nadzor nad svojim obavezama iz ove Povelje, primjenom postupaka predviđenih u rečenom Protokolu.

Procedura kolektivne tužbe iskazana je u Dopunskom protokolu na Povelju iz 1995. godine, čiji je tekst dan u nastavku.

"Član 1

Zemlje potpisnice ovog Protokola priznaju pravo slijedećih organizacija da dostavljaju žalbe kojima se navodi nezadovoljavajuća primjena Povelje:

a međunarodne organizacije poslodavaca i sindikata, navedenih i stavu 2 članka 27 Povelje;

b druge međunarodne nevladine organizacije koje imaju status konsultanta u Vijeću Evrope, i koje su stavljene na popis kojeg u tu svrhu napravi Vladin komitet;

c predstavnik nacionalnih organizacija poslodavaca i sindikata u nadležnosti Zemlje potpisnice protiv koje je uložena žalba.

Član 2

1 Svaka Zemlja potpisnica može također, kada izrazi svoj pristanak da bude obavezana ovim Protokolom, a u skladu sa odredbama člana 13 ili u bilo kojem kasnijem trenutku, deklaracijom proglasiti da priznaje pravo bilo koje druge reprezentativne nacionalne nevladine organizacije u njenoj jurisdikciji koja je posebno nadležna za pitanja kojima se bavi ova Povelja, da uloži protiv nje žalbu.

2 Ovakve deklaracije se mogu dati na određeni period.

3 Deklaracije će se položiti kod Generalnog sekretara Vijeća Evrope, koji će njihove kopije poslati Zemljama potpisnicama i objaviti ih.

Član 3

Međunarodne nevladine organizacije i domaće nevladine organizacije spomenute u članu 1.b odnosno članu 2 mogu podnijeti žalbe u skladu sa postupkom propisanim u gore navedenim odredbama samo u odnosu na ona pitanja u odnosu na koja im se priznaje posebna nadležnost.

Član 4

Žalbe će se podnositi u pismenom obliku, i u vezi sa odredbom Povelje koju prihvaća odnosna Zemlja potpisnica, i navesti u kom pogledu ova druga nije osigurala zadovoljavajuću primjenu te odredbe.

Član 5

Sve žalbe će se upućivati Generalnom sekretaru, koji će potvrditi njihov primitak, o njima obavijestiti odnosnu Zemlju potpisnicu, i bez odlaganja je uputiti u Komitet neovisnih eksperata.

Član 6

Komitet neovisnih eksperata može od odnosne Zemlje potpisnice i organizacije koja je uložila tužbu tražiti da dostave pisanu informaciju i zapažanja o prihvatljivosti žalbe, u roku koji propiše.

Član 7

1 Ukoliko odluči da je žalba prihvatljiva, Komitet neovisnih eksperata će obavijestiti Zemlje potpisnice povelje preko Generalnog sekretara. On će obavijestiti odnosnu Zemlju potpisnicu i organizaciju koja je uložila žalbu da podnese, u rokovima koje propiše, sva relevantna pismena objašnjenja odnosno informacije, a druge Zemlje potpisnice ovog Protokola da dostave sve komentare koje žele dostaviti u istom roku.

2 Ukoliko je žalbu uložila domaća organizacija poslodavaca ili domaći sindikat ili neka druga domaća ili međunarodna nevladina organizacija, Komitet neovisnih eksperata će obavijestiti međunarodne organizacije poslodavaca odnosno sindikata navedenih u stavu 2 članka 27 Povelje, preko Generalnog sekretara, i pozvati iz da dostave zapažanja, u roku koji propiše.

3 Na osnovu objašnjenja, informacija ili zapažanja dostavljenih u skladu sa stavovima 1 i 2 gore, odnosna Zemlja potpisnica i organizacija koja je uložila žalbu mogu dostaviti sve dodatne pisane informacije odnosno zapažanja u roku koji propiše Komitet neovisnih eksperata.

4 Tokom ispitivanja žalbe, Komitet neovisnih eksperata može organizirati saslušanje predstavnika strana.

Član 8

1 Komitet neovisnih eksperata će izraditi izvještaj u kojemu će opisati korake koje je poduzeo na ispitivanju žalbe i dostaviti svoje zaključke o tome da li je dotična Zemlja potpisnica osigurala zadovoljavajuću primjenu odredbe ove Povelje koja se navodi u žalbi.

2 Izvještaj će se dostaviti Ministarskom komitetu. Također će se se dostaviti organizaciji koja je uložila žalbu, kao i Zemljama potpisnicama Povelje, koje neće imati slobodu da ga objave.

Dostavit će se Parlamentarnoj skupštini, i objaviti u isto vrijeme kao i rezolucija spomenuta u članu 9 ili najkasnije četiri mjeseca nakon što je dostavljena Ministarskom komitetu.

Član 9

1 Na osnovu izvještaju Komiteta neovisnih eksperata, Ministarski komitet će usvojiti rezoluciju većinom glasova. Ukoliko Komitet neovisnih eksperata utvrdi da se Povelja ne primjenjuje na zadovoljavajući način, Ministarski komitet će usvojiti, dvotrećinskom većinom prisutnih glasova, preporuku upućenu odnosnoj Zemlji potpisnici. U oba slučaja, pravo na glasanje će se ograničiti na Zemlje potpisnice Povelje.

2 Na zahtjev odnosne Zemlje potpisnice, Ministarski komitet može odlučiti, kada izvješće Komiteta neovisnih eksperata pokrene nova pitanja, dvotrećinskom većinom Zemalja potpisnica Povelje, da konzultira Vladin komitet.

Član 10

Odnosna Zemlja potpisnica će dostaviti informacije o mjerama koje je poduzela da bi provela preporuke Ministarskog vijeća u slijedećem izvješću koji podnese Generalnom sekretaru u skladu sa članom 21 Povelje.

Član 11

Članovi 1 do 10 ovog Protokola također se primjenjuju i na članove Dijela II prvog Dopunskog protokola na Povelju, u odnosu na Države potpisnice tog protokola, u mjeri u kojoj su ti članci prihvaćeni.

Član 12

Države potpisnice ovog Protokola smatraju da prvi stav dodatka na Povelju, a koji se odnosi na Dio III, glasi:

'Podrazumijeva se da Povelja sadrži pravne obaveze međunarodnog karaktera, čija je primjena podložna isključivo nadzoru predviđenom u njenom Dijelu IV, i odredbama ovog Protokola.' "

Dio V

Član E

Nediskriminacija

Uživanje prava iskazanih u ovoj Povelji će se osigurati bez diskriminacije na bilo kojim osnovama kao što je rasa, boja, spol, jezik, vjera, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno porijeklo, zdravlje, povezanost sa nacionalnom manjinom, rođenja ili drugog statusa.

Član F

Derogacije u vrijeme rata ili izvanrednih okolnosti

1 U vrijeme rata ili drugih vanrednih okolnosti koje prijete životu nacije, svaka Zemlja može preduzeti mjere kojima derogira svoje obaveze iz ove Povelje u mjeri koji striktno iziskuje dana situacija, pod uvjetom da takve mjere nisu u neskladu sa njenim drugim obavezama prema međunarodnom pravu.

2 Svaka zemlja koja je omogućila pravo na derogaciju će, u razumnom vremenskom roku, potpuno obavještavati Generalnog sekretara Vijeća Evrope o svim mjerama koje je poduzela, kao i o razlozima za njih. Isto tako, informisat će

Generalnog sekretara kada takve mjere prestanu biti djelotvorne, i kada se odredbe ove Povelje koju je prihvatila opet budu u cjelini izvršavane.

Član G

Ograničenja

1 Prava i principi iskazani u Dijelu I, kada se efektivno realiziraju, i njihovo efektivno korištenje kako je predviđeno u Dijelu II, neće biti podložno nikakvim restrikcijama ni ograničenjima koja nisu navedena u tim dijelovima, osim onih propisanih zakonima i koja su potrebna u demokratskom društvu ili u cilju zaštite javnog interesa, nacionalne sigurnosti ili morala.

2 Restrikcije koje ova Povelja dopušta u odnosu na prava i obaveze u njoj iskazane neće se primjenjivati ni za koju drugu svrhu osim one za koju su propisane.

Član H

Odnos između Povelje i domaćeg zakona odnosno međunarodnih sporazuma

Odredbe ove Povelje neće utjecati na odredbe domaćeg zakona, niti na odredbe bilo kakvih bilateralnih ili multilateralnih dogovora, sporazuma ili ugovora koji su već na snazi ili mogu stupiti na snagu, a prema kojima se predviđa povoljniji tretman zaštićenih osoba.

Član I

Implementacija danih obaveza

1 Bez obzira na načine implementacije predviđene u ovim članovima, relevantne odredbe članova 1 do 31 Dijela II ove Povelje će se implementirati putem:

- a zakona i propisa;
- b sporazuma između organizacija radnika i poslodavaca;
- c kombinacije ova dva načina;
- d drugih odgovarajućih načina.

2 Ispunjavanje obaveza koje slijede iz odredbi stavova 1, 2, 3, 4, 5 i 7 članka 2, stavova 4, 6 i 7 članka 7, stavova 1, 2, 3 i 5 članka 10 i članova 21 i 22 Dijela II ove Povelje, smatrat će se ostvarenim ukoliko se odredbe primjenjuju u skladu sa stavom 1 ovog članka na veliku većinu odnosnih radnika.

Član J

Amandmani

1 Svi amandmani na Dijelove I i II ove Povelje čija je svrha proširivanje prava garantiranih ovom Poveljom, kao i svi amandmani na Dijelove III i VI koje predloži Zemlja potpisnica ili Vladin komitet, dostavit će se Generalnom sekretaru Vijeća Evrope, a Generalni sekretar će ih proslijediti Zemljama potpisnicama ove Povelje.

2 Sve amandmane predložene u skladu sa odredbama prethodnog stava će ispitivati Vladin komitet, koji će dostaviti usvojeni tekst Ministarskom vijeću na usvajanje, nakon obavljenih konzultacija sa Parlamentarnom skupštinom. Nakon usvajanja od strane Ministarskog komiteta, ovaj će se tekst proslijediti na usvajanje Zemljama potpisnicama.

3 Svi amandmani na Dio I i Dio II ove Povelje će stupiti na snagu, u odnosu na one Zemlje koje ih prihvate, na prvi dan mjeseca koji slijedi nakon isteka perioda od mjesec dana nakon datuma na koji su tri Zemlje potpisnice informisala Generalnog sekretara da su ih usvojili.

U odnosu na bilo koju Zemlju potpisnicu koja ih naknadno prihvati, amandman će stupiti na snagu prvog dana mjeseca koji slijedi nakon isteka perioda od jednog mjeseca nakon datuma na koji je ta Zemlja informisala Generalnog sekretara o svom prihvaćanju.

4 Svi amandmani na Dijelove III i VI ove Povelje će stupiti na snagu prvog dana mjeseca koji uslijedi nakon isteka perioda od mjesec dana nakon datuma na koji su sve Strane informirale Generalnog sekretara da su ih prihvatili.

Dio VI

Član K

Potpisivanje, ratifikacija i stupanje na snagu

1 Ova Povelja će biti otvorena za potpisivanje od strane zemalja članica Vijeća Evrope. Bit će predmetom ratifikacije, prihvatanja odnosno usvajanja. Instrumenti ratifikacije, prihvatanja odnosno usvajanja položiti će se kod Generalnog sekretara Vijeća Evrope.

2 Ova Povelja stupa na snagu prvog dana mjeseca nakon isteka perioda od jednog mjeseca od datuma na koji su tri zemlje članice Vijeća Evrope izrazile svoj pristanak da budu obavezane ovom Poveljom u skladu sa prethodnim stavom.

3 U pogledu bilo koje zemlje članice koja naknadno izrazi svoj pristanak da bude obavezana ovom Poveljom, ona će stupiti na snagu prvog dana mjeseca nakon isteka perioda od jednog mjeseca nakon datuma polaganja instrumenata ratifikacije, prihvatanja odnosno usvajanja.

Član L

Teritorijalna primjena

1 Ova Povelja će se primjenjivati na metropolitani teritorije svake Zemlje potpisnice. Svaka potpisnica može, u vrijeme potpisivanja ili polaganja instrumenata ratifikacije, prihvatanja ili usvajanja, specificirati, putem deklaracije upućene Generalnom sekretaru Vijeća Evrope, teritorij koji će se smatrati u ove svrhe njenom metropolitani teritorijem.

2 Svaka potpisnica može, u vrijeme potpisivanja ili polaganja svog instrumenta ratifikacije, prihvatanja odnosno usvajanja, ili u bilo kom kasnijem trenutku, uputiti deklaraciju obavještenjem upućenom Generalnom sekretaru Vijeća Evrope da će se Povelja u cjelini ili u nekom dijelu odnositi na-metropolitanski teritorij odnosno teritorije navedene u rečenoj deklaraciji za čije je međunarodne odnose nadležna, ili za koje preuzima međunarodnu nadležnost. U deklaraciji će specificirati članove odnosno stavove Dijela II Povelje koje prihvaća kao obavezujući u odnosu na teritorije navedene u deklaraciji.

3 Povelja će proširiti svoju primjenu na teritorij odnosno teritorije navedene u gore navedenoj deklaraciji od prvog dana mjeseca nakon isteka perioda od mjesec dana nakon primitka obavijesti o takvoj deklaraciji od strane Generalnog sekretara.

4 Svaka Zemlja potpisnica može nekog kasnijeg datuma, upućivanjem obavijesti Generalnom sekretaru Vijeća Evrope, proglasiti, u donosu na jednu ili više teritorija na koje se odnosi Povelja u skladu sa stavom 2 ovog člana, prihvaća kao obavezujuće sve članove odnosno numerirane stavove koje još nije prihvatila u odnosu na taj teritorij ili teritorije. Ove obaveze, naknadno preuzete, smatrat će se sastavnim dijelom izvorne deklaracije u odnosu na te teritorije, i stupit će na snagu od prvog dana mjeseca nakon isteka perioda od mjesec dana nakon što Generalni sekretar dobije obavijest u tom smislu.

Član M

Odricanje

1 Svaka zemlja ima pravo odreći se ove Povelje tek po isteku perioda od pet godina od datuma na koji je za tu zemlju Povelja stupila na snagu, ili na kraju nekog slijedećeg razdoblja od dvije godine, a u svakom slučaju nakon slanja obavijesti šest mjeseci unaprijed Generalnom sekretaru Vijeća Evrope, koji će o tome obavijestiti druge Zemlje potpisnice.

2 Svaka strana može, u skladu sa odredbama iskazanim u prethodnom stavu, odreći se bilo kojeg člana ili stava iz Dijela II Povelje koje je prihvatila, pod uvjetom da broj članova odnosno stavova kojima je ta Zemlja potpisnica nikad nije manji od šesnaest u prvom slučaju, odnosno šezdeset tri u drugom, i da ovaj broj članova odnosno paragrafa i dalje sadržava članove koje Zemlja potpisnica izabere između onih koji su posebno navedeni u članu A, stav 1, podstav b.

3 Svaka Zemlja potpisnica se može odreći ove Povelje ili bilo kojeg članka ili stava Dijela II Povelje pod uvjetima specificiranim u stavu 1 ovog članka, u odnosu na bilo koji teritorij na koji se primjenjuje rečena Povelja, putem deklaracije upućene u skladu sa stavom 2 članka L.

Član N

Dodatak

Dodatak na ovu povelju čini njen sastavni dio.

Član O

Notifikacije

Generalni sekretar Vijeća Evrope će obavijestiti zemlje članice Vijeća Evrope i Generalnog Direktora Međunarodnog ureda rada o:

- a svakom potpisivanju;
- b polaganju svih instrumenata ratifikacije, prihvatanja odnosno usvajanja;
- c datumima stupanja na snagu ove Povelje, u skladu sa članom K;
- d svim deklaracijama izvršenim primjenjujući članove A, stavove 2 i 3, D, stavove 1 i 2, F, stav 2, L, stavovi 1, 2, 3 i 4;
- e svim amandmanima u skladu sa članom J;
- f svim odricanjima u skladu sa članom M;
- g svim drugim radnjama, obavijestima ili komunikacijama vezanim za ovu Povelju.

Svjedočeći o tome, dolje potpisani, propisno ovlašteni u tom smislu, potpisali su revidiranu Povelju.

Potpisano u Strasbourgu, 3. dana mjeseca maja 1996. godine, na engleskom i francuskom jeziku, od kojih se oba smatraju jednako autentičnim, u jednom primjerku koji će biti položen u arhivi Vijeća Evrope. Generalni sekretar Vijeća Evrope će prosljediti ovjerene kopije svakoj zemlji članici Vijeća Evrope, i Generalnom direktoru Međunarodnog ureda rada.

DODATAK NA EVROPSKU SOCIJALNU POVELJU (REVIDIRAN)

Obim Evropske socijalne povelje (revidirane) u odnosu na zaštićene osobe

1 Bez obzira na član 12, stav 4, i član 13, stav 4, osobe na koje se odnose članovi 1 do 17 i 20 do 31 se odnose na strane državljane samo ukoliko su oni državljani drugih Zemalja potpisnica koji zakonito borave ili redovno rade na teritoriju odnosno Zemlje potpisnice, pod uvjetom razumijevanja da će se ovi članovi tumačiti u svjetlu odredbi članova 18 i 19.

Ovakvo tumačenje neće imati utjecaja na pružanje sličnih mogućnosti drugim osobama od strane bilo koje Zemlje potpisnice.

2 Svaka Zemlja potpisnica će odobriti izbjeglicama, u skladu sa odredbama Konvencije o statusu izbjeglica, potpisane u Ženevi 28. jula/srpnja 1951. godine i Protokola od 31. januara/siječnja 1967. godine, koji zakonito borave na njenoj teritoriji, najpogodniji mogući tretman, a u svakom slučaju ne lošiji od onog predviđenog obavezama koje je Zemlja potpisnica

preuzela u okviru navedene Konvencije odnosno drugih međunarodnih instrumenata koji se primjenjuju na te izbjeglice.

3 Svaka Zemlja potpisnica će odobriti osobama bez državljanstva, u skladu sa Konvencijom o osobama bez državljanstva izrađene u New Yorku 28. septembra/rujna 1954. godine koje zakonito borave na njenom teritoriju tretman koji neće biti lošiji od tretmana koji proistječe iz obaveza koje je prihvatila Zemlja u okviru rečenog instrumenta, odnosno bilo kojih drugih međunarodnih instrumenata koji se odnose na te osobe bez državljanstva.

Dio I, stav 18, i Dio II,

Član 18, stav 1

Podrazumijeva se da se ove odredbe ne bave pitanjem stupanja na teritorij Zemlje potpisnice, i ne prejudiciraju odredbe Evropske konvencije o establišmentu, potpisane u Parizu, 13. decembra/prosinca 1955. godine.

Dio II

Član 1, stav 2

Ova se odredba neće tumačiti tako da zabranjuje ili odobrava bilo kakvu klauzulu sindikalne sigurnosti.

Član 2, stav 6

Zemlje potpisnice mogu predvidjeti da se ova odredba neće primjenjivati:

a na radnike koji imaju ugovor ili radni odnos u ukupnom trajanju manjem od jednog mjeseca i/ili radnim tjednom kraćim od osam sati;

b kada je ugovor odnosno radni odnos privremene i/ili specifične naravi, pod uvjetom, u ovim slučajevima, da je ne-primjenjivanje ove odredbe opravdano objektivnim okolnostima.

Član 3, stav 4

Podrazumijeva se da će u svrhe ove odredbe, funkcije, organizacija i uvjeti rada ovih službi biti određene domaćim zakonima i propisima, kolektivnim ugovorima i drugim sredstvima koji su pogodni u domaćim uvjetima.

Član 4, stav 4

Ova odredba će se razumjeti tako da ne zabranjuje trenutno otpuštanje zbog bilo kojeg ozbiljnog prekršaja.

Član 4, stav 5

Podrazumijeva se da Zemlja potpisnica može preuzeti obaveze predviđene ovim stavom ukoliko velika većina radnika ne mogu biti izloženi odbijanjima od plaće, bilo po zakonu bilo preko kolektivnog ugovora ili odluka arbitraže, sa izuzetkom osoba koje nisu obuhvaćene time.

Član 6, stav 4

Podrazumijeva se da svaka Zemlja potpisnica može, u mjeri u kojoj se to na nju odnosi, regulirati korištenje prava na štrajk zakonom, pod uvjetom da se ne mogu opravdati dalje restrikcije ovog prava u skladu sa članom G.

Član 7, stav 2

Ova odredba ne sprječava Zemlje potpisnice da u svom zakonodavstvu predvide da mladi koji nisu dostigli minimalnu predviđenu starost mogu obavljati rad samo u mjeri u kojoj je to apsolutno neophodno u svrhe njihovog stručnog obrazovanja ako se takav rad odvija u skladu sa uvjetima koje propiše nadležni organ, i uz poduzimanje mjera zaštite zdravlja i sigurnosti tih mladih osoba.

Član 7, stav 8

Podrazumijeva se da Zemlja potpisnica može preuzeti obaveze iz ovog stava ako ispunjava duh obaveze predviđajući

svojim zakonom da velika većina osoba mladih od osamnaest godina neće obavljati rad noću.

Član 8, stav 2

Ova se odredba neće tumačiti na način da predviđa apsolutnu zabranu. Mogu se predvidjeti izuzeci, na primjer, u slijedećim slučajevima:

a ako je zaposlena žena kriva zbog kršenja pravila ponašanja, čime se opravdava raskid radnog odnosa;

b ako odnosno poduzeće prestane djelovati;

c ako je istekao rok predviđen ugovorom o zapošljavanju.

Član 12, stav 4

I riječi "predmet uvjeta iskazanih u tim sporazumima" u uvodu u ovaj stav su shvaćeni tako da impliciraju, između ostalog, da u pogledu beneficija koje su ponudene bez bilo kakvih doprinosa osiguranja, Zemlja potpisnica može tražiti navršavanje propisanog perioda boravka prije nego što odobri te beneficije državljanima drugih Zemalja potpisnica.

Član 13, stav 4

Vlade koje nisu potpisnice Evropske konvencije o socijalnoj i medicinskoj pomoći mogu ratifikovati Povelju u odnosu na ovaj stav, pod uvjetom da državljanima drugih Zemalja potpisnica pruže tretman koji je u skladu sa odredbama rečene konvencije.

Član 16

Podrazumijeva se da zaštita predviđena ovom odredbom obuhvaća samohrane roditelje s djecom.

Član 17

Podrazumijeva se da ova odredba obuhvaća sve osobe mlađe od 18 godina, osim kada se po zakonu o punoljetstvu punoljetstvo stječe ranije, bez obzira na druge specifične odredbe predviđene ovom Poveljom, posebno člana 7.

Ovo ne implicira obavezu pružanja obaveznog obrazovanja do gore navedene starosti.

Član 19, stav 6

U svrhu primjene ove odredbe, za termin "Porodica stranog radnika" se smatra da znači najmanje supružnika i nevjenčanu djecu osobe, sve dok se ovi drugi smatraju maloljetnim prema zakonima zemlje domaćina, i koje izdržava radnik-migrant.

Član 20

1 Podrazumijeva se da pitanja socijalne zaštite, kao i druge odredbe koje se odnose na naknadu za nezaposlenost, starosne beneficije i beneficije za preživjelog člana porodice (porodična mirovina) mogu biti isključeni iz obuhvata ovog člana.

2 Odredbe koje se odnose na zaštitu žena, posebno kada se radi o trudnoći, boravku u bolnici i post-natalnom razdoblju, neće se smatrati diskriminacijom u smislu ovog člana.

3 Ovaj član ne sprječava usvajanje specifičnih mjera čiji je cilj uklanjanje de fakto neravnopravnosti.

4 Profesionalne aktivnosti koje, po svojoj naravi ili kontekstu u kojemu se izvršavaju, mogu biti povjerene samo osobama određenog spola mogu biti isključene iz obuhvata ovog članka odnosno nekih njegovih odredbi. Ova se odredba neće tumačiti kao da traži od Zemalja potpisnica da ugrade u svoje zakone i propise popis profesija koje, po svojoj naravi ili kontekstu u kojemu se izvršavaju, mogu biti rezervirane za osobe određenog spola.

Članovi 21 i 22

1 U svrhu primjene ovih članova, termin "predstavnicima radnika" označava osobe koje su kao takve priznate domaćim zakonima odnosno praksom.

2 Termin "domaće zakonodavstvo i praksa" obuhvaća, već prema situaciji, osim zakona i propisa, kolektivne ugovore,

druge sporazume između predstavnika poslodavaca i radnika, običaje kao i relevantno precedentno pravo.

3 U svrhe primjene ovih članova, termin "poduzeće" se odnosi na skup opipljivih i neopipljivih komponenti, bez ili sa pravnom osobnošću, koje su osnovane sa ciljem proizvodnje roba ili pružanja usluga u zamjenu za finansijsku korist, i sa ovlasti da određuje vlastitu tržišnu politiku.

4 Podrazumijeva se da vjerske zajednice i njihove institucije mogu biti isključene iz primjene ovih članova, iako se ove institucije mogu smatrati "poduzećima" u smislu stava 3. Institucije koje se bave aktivnostima koje su inspirirane određenim idealima, ili koje se rukovode određenim moralnim konceptima, idealima i konceptima koji su zaštićeni domaćim zakonodavstvom, mogu biti isključene iz primjene ovih članova u mjeri u kojoj je to potrebno da bi se zaštitila orijentacija poduzeća.

5 Podrazumijeva se da kada u nekoj državi prava iskazana u ovim članovima ostvaruju različite institucije poduzeća, smatra se da odnosna Zemlja potpisnica ispunjava obaveze koje slijede iz tih odredbi.

6 Zemlje potpisnice mogu isključiti iz polja primjene ovih članova ona poduzeća koja zapošljavaju manje od određenog broja radnika, a koji broj će se odrediti domaćim zakonodavstvom i praksom.

Član 22

1 Ova odredba ne pogađa niti ovlasti i obaveze Zemalja u pogledu usvajanja zdravstvenih i sigurnosnih propisa na radnom mjestu, niti ovlasti ili odgovornosti tijela nadležnih za praćenje njihove primjene.

2 Termini "socijalne i socio-kulturne usluge i mogućnosti" se podrazumijeva tako da se odnose na socijalne i/ili kulturne aktivnosti za radnike koje pruža isto poduzeće, kao što je socijalna pomoć, sportske terene, prostorije za majke koje doje, biblioteke, ljetne kampove za djecu, itd.

Član 23, stav 1

U svrhe primjene ovog stava, termin "što duže moguće" se odnosi na fizičke, psihičke i intelektualne sposobnosti starijih osoba.

Član 24

1 Podrazumijeva se da u svrhe ovog člana, termini "raskid radnog odnosa" i "raskinut" označava raskid radnog odnosa na zahtjev poslodavca.

2 Podrazumijeva se da ovaj član obuhvaća sve radnike, ali i da Zemlja potpisnica može isključiti iz dijela ili cjeline pružene zaštite slijedeće kategorije zaposlenih osoba:

a radnike koji su angažirani po ugovoru o radu za određeni vremenski rok, ili za obavljanje određenog zadatka;

b radnici koji su u probnom razdoblju, ili u periodu kvalificiranja za zaposlenje, pod uvjetom da je ovo utvrđeno unaprijed, i da je razumne dužine trajanja;

c radnike angažirane na povremenoj osnovi i na kraći period.

3 U svrhe ovog člana, slijedeće se, posebno, neće smatrati validnim razlozima za raskid radnog odnosa:

a članstvo u sindikatu ili učešću u sindikalnim aktivnostima nakon radnog vremena, ili, uz pristanak poslodavca, unutar radnog vremena;

b traženja funkcije, djelovanja ili ranijeg djelovanja u svojstvu predstavnika radnika;

c podnošenja žalbe ili učešća u postupku protiv poslodavca u kojoj se navodi kršenje zakona i propisa, ili obraćanje nadležnim administrativnim organima;

d rasa, boja, spol, bračni status, porodične odgovornosti, trudnoća, vjera, političko mišljenje, nacionalno ili socijalno podrijetlo;

e roditeljsko bolovanje;

f privremeno odsustvo sa posla zbog bolesti ili ozljede.

4 Podrazumijeva se da će kompenzacija ili druge odgovarajuće pogodnosti u slučaju raskida radnog odnosa bez validnog razloga biti određena domaćim zakonima i propisima, kolektivnim ugovorima i drugim sredstvima koji odgovaraju uvjetima u zemlji.

Član 25

1 Podrazumijeva se da nadležni domaći organ može, putem izuzimanja i nakon obavljenih konzultacija sa poslodavcima i radnicima, isključiti određene kategorije radnika iz zaštite predviđene ovom odredbom, iz razloga posebne naravi njihovog radnog odnosa.

2 Podrazumijeva se da definicija termina "nesolventnost" mora biti određena domaćim zakonom i praksom.

3 Potraživanja radnika obuhvaćena ovom odredbom uključuju najmanje:

a potraživanja radnika za plaće koje se odnose na propisano razdoblje, koje neće biti kraće od tri mjeseca u privilegiranom sustavu, odnosno osam tjedana u okviru garantiranog sustava, prije nesolventnosti ili raskida radnog odnosa;

b potraživanja radnika za naknadu za slobodne dane koji rezultiraju iz rada izvršenog tokom godine kada je došlo do nesolventnosti ili raskida radnog odnosa;

c potraživanja radnika za iznose koji se duguju u odnosu na druge vrste plaćenog odsustva koje se odnose na propisani period, koji neće biti manji od tri mjeseca u okviru privilegiranog sustava, odnosno osam tjedana u okviru garantiranog sustava, prije nesolventnosti ili raskida radnog odnosa.

4 Domaći zakoni odnosno propisi mogu ograničiti zaštitu potraživanja radnika na propisani iznos, koji će biti na razini koja je socijalno prihvatljiva.

Član 26

Podrazumijeva se da ovaj član ne iziskuje da Zemlje potpisnice usvajaju zakon.

Podrazumijeva se da stav 2 ne obuhvaća seksualno uznemiravanje.

Član 27

Podrazumijeva se da se ovaj članova odnosi na žene i muškarce radnike sa porodičnim obavezama u odnosu na djecu koju izdržavaju, kao i u odnosu na druge članove njihove uže porodice koji nesumnjivo trebaju njihovu skrb ili potporu, i gdje takve odgovornosti ograničavaju njihove mogućnosti za pripremu, stupanje, učešće ili napredovanje u ekonomskoj aktivnosti. Termin "izdržavana djeca" i "drugi članovi uže porodice koji nesumnjivo trebaju njihovu skrb i potporu" označava osobe koje su kao takve definirane domaćim zakonodavstvom odnosno Zemlje potpisnice.

Članovi 28 i 29

U svrhe primjene ovog članka, termin "predstavnici radnika" označava osobe koje su kao takve priznate u skladu sa domaćim zakonom ili praksom.

Dio III

Podrazumijeva se da Povelja sadrži pravne obaveze međunarodnog karaktera, čija je primjena podložna isključivo nadzoru predviđenom u njenom Dijelu IV.

Član A, stav 1

Podrazumijeva se da numerirani stavovi mogu uključiti članove koji se sastoje samo od jednog stava.

Član B, stav 2

U svrhe stava 2, člana B, odredbe revidirane Povelje korespondiraju sa odredbama Povelje sa istim brojem člana ili stava, sa slijedećim izuzecima:

a Član 3, stav 2, revidirane Povelje odgovara članu 3, stavovi 1 i 3 Povelje;

b Član 3, stav 3, revidirane Povelje odgovara članu 3, stavovi 2 i 3 Povelje;

c Član 10, stav 5, revidirane Povelje odgovara članu 10, stav 4, Povelje;

d Član 17, stav 1, revidirane Povelje odgovara članu 17 Povelje.

Dio V

Član E

Različit tretman zasnovan na objektivnom i razumnom opravdanju neće se smatrati diskriminirajućim.

Član F

Termini "u vrijeme rata ili izvanrednog stanja" podrazumijevaju također i prijetnju ratom.

Član I

Podrazumijeva se da radnici isključeni u skladu sa dodatkom na članke 21 i 22 nisu uzeti u obzir kod računanja broja odnosnih radnika.

Član J

Termin "amandman" se proširuje da obuhvati i dodavanje novih članova na Povelju.

Član 3.

Saglasno Dijelu III član A stav 1. tačka c) Evropske socijalne povelje (revidirane), Bosna i Hercegovina će Vijeću Evrope, prilikom polaganja isprave o ratifikaciji, priložiti slijedeću izjavu:

Član 4.

Ova Odluka će biti objavljena u "Službenom glasniku BiH" na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku i stupa na snagu danom objavljivanja.

Broj 01-011-1697-22/08
16. jula 2008. godine
Sarajevo

Predsjedavajući
dr. **Haris Silajdžić**, s. r.

Temeljem članka V. 3. (d) Ustava Bosne i Hercegovine i suglasnosti Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine (Odluka PS BiH, broj 206/08. od 17. lipnja 2008. godine), Predsjedništvo Bosne i Hercegovine je na 42. sjednici, održanoj 16. srpnja 2008. godine, donijelo

ODLUKU

**O RATIFIKACIJI EUROPSKE SOCIJALNE POVELJE
(REVIDIRANA)**

STRASBOURG, 3. SVIBNJA 1996. GODINE

Članak 1.

Ratificira se Europska socijalna povelja (revidirana) - Strasbourg, 3. svibnja 1996. godine.

Članak 2.

Tekst Povelje u prijevodu glasi:

EUROPSKA SOCIJALNA POVELJA

(revidirana)

Strasbourg, 3. svibanj 1996

Preambula

Zemlje potpisnice, članice Vijeća Europe,

Smatrajući da je cilj Vijeća Europe ostvarivanje većeg jedinstva među njenim članicama u svrhu čuvanja i ostvarivanja ideala i principa koji predstavljaju njihovo zajedničko naslijeđe, i omogućavajući njihov ekonomski i socijalni napredak, posebno održavanjem i daljim ostvarivanjem ljudskih prava i temeljnih sloboda;

Smatrajući da u Europskoj konvenciji o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda potpisanoj u Rimu, 4. studenog 1950 godine, i Protokolima na tu Konvenciju, Države članice Vijeća Europe su se suglasile da svom stanovništvu osiguraju građanska i politička prava i slobode u njoj navedene;

Smatrajući da u Europskoj socijalnoj povelji, koja je otvorena za potpisivanje u Turinu, 18. listopada 1961. godine, i u Protokolima na nju, Države članice Vijeća Europe su se suglasile da svom stanovništvu osiguraju socijalna prava njima predviđena, kako bi poboljšali njihov standard života i socijalno blagostanje;

Podsjećajući da je Ministarska konferencija o ljudskim pravima, održana u Rimu, 5. studenog 1990. godine, naglasila potrebu, sa jedne strane, očuvanja nepodjeljive naravi svih ljudskih prava, bilo da se radi o građanskim, političkim, ekonomskom, socijalnim ili kulturnim pravima, a sa druge strane, da omogući novi poticaj Europskoj socijalnoj povelji;

Odlučne, kako je odlučeno tokom Ministarske konferencije održane u Turinu 21. i 22. listopada 1991. godine, da ažuriraju i prilagode materijalni sadržaj Povelje da bi u obzir uzele, prije svega, temeljne socijalne promjene do kojih je došlo nakon usvajanja teksta;

Priznajući prednosti utjelovljenja u Revidiranoj povelji, koja je progresivno kreirana da zauzme mjesto Europske socijalne povelje, prava koja garantira Povelja sa amandmanima, i prava koja garantira Dopunski protokol iz 1988., i dodatnih novih prava;

Dogovorile su se o slijedećem:

Dio I

Potpisnice prihvaćaju da je cilj njihove politike, koju će nastojati ostvarivati svim prihvatljivim sredstvima, po karakteru i nacionalnim i internacionalnim, ostvarivanje uvjeta u kojima će se moći efikasno realizirati slijedeća prava i principi:

1 Svi će imati mogućnost da zarade za život, u zanimanju za koje se slobodno opredijele.

2 Svi radnici imaju pravo na pravedne uvjete rada.

3 Svi radnici imaju pravo na sigurne i zdrave uvjete rada.

4 Svi radnici imaju pravo na pravičnu naknadu, dovoljnu za pristojan životni standard, za njih i njihove obitelji.

5 Svi radnici i poslodavci imaju pravo na slobodu udruživanja u domaće i međunarodne organizacije za zaštitu njihovih ekonomskih i socijalnih interesa.

6 Svi radnici i poslodavci imaju pravo na kolektivno pregovaranje.

7 Djeca i mlade osobe imaju pravo na posebnu zaštitu od fizičkih i moralnih rizika kojima su izloženi.

8 Zaposlene žene, u slučaju poroda, imaju pravo na posebnu zaštitu.

9 Svatko ima pravo na odgovarajuća sredstva za stručno usmjeravanje, koja mu mogu pomoći da biraju zanimanje koje odgovara njegovim osobnim sklonostima i interesima.

10 Svatko ima pravo na odgovarajuće mogućnosti stručne obuke.

11 Svatko ima pravo da iskoristi sve mjere koje mu omogućuju uživanje najviših mogućih standarda zdravstvene zaštite.

12 Svi radnici i članovi obitelji koji su od njih zavisni imaju pravo na socijalnu zaštitu.

13 Svi koji su bez odgovarajućih sredstava imaju pravo na socijalno i medicinsku zaštitu.

14 Svatko ima pravo koristiti službe socijalne zaštite.

15 Osobe sa onesposobljenjem imaju pravo na neovisnost, socijalnu integraciju i učešće u životu zajednice.

16 Obitelj, kao osnovna jedinica društva, ima pravo na odgovarajuću socijalnu, pravnu i ekonomsku zaštitu kojom se osigurava njen puni razvitak;

17 Djeca i mladi imaju pravo na odgovarajuću socijalnu, pravnu i ekonomsku zaštitu;

18 Državljeni bilo koje Zemlje potpisnice imaju pravo da se bave bilo kakvim zanimanjem koje im donosi korist, na teritoriju bilo koje druge Zemlje, na osnovama ravnopravnosti sa državljanima ove druge, poštujući ograničenja zasnovanim na validnim ekonomskim ili socijalnim razlozima;

19 Radnici-migranti, koji su državljani neke Zemlje potpisnice, i njihove obitelji, imaju pravo na zaštitu i pomoć na teritoriju bilo koje druge Zemlje potpisnice;

20 Svi radnici imaju pravo na jednake mogućnosti i jednak tretman u pitanjima zapošljavanja i zanimanja, bez diskriminacije na osnovu spola;

21 Radnici imaju pravo da budu informirani i konzultirani unutar poduzeća.

22 Radnici imaju pravo učestvovanja u određivanju i unaprjeđivanju radnih uvjeta i radnog okruženja u poduzeću.

23 Svaka starija osoba ima pravo na socijalnu zaštitu.

24 Svi radnici imaju pravo na zaštitu u slučaju prestanka radnog odnosa;

25 Svi radnici imaju pravo na zaštitu svojih potraživanja u slučaju nesolventnosti njihovog poslodavca.

26 Svi radnici imaju pravo na dostojanstvo u radu.

27 Sve osobe sa obiteljskim obavezama i osobe koje su radno angažirane ili se žele angažirati, imaju na to pravo bez izlaganja diskriminaciji, i u najvećoj mogućoj mjeri, bez dolaska u sukob između njihovog rada i obiteljskih obveza.

28 Predstavnici radnika u poduzeću imaju pravo na zaštitu od radnji koje im štete, i treba im na odgovarajući način omogućiti da izvršavaju svoje funkcije.

29 Svi radnici imaju pravo biti informirani i konzultirani u procedurama kolektivnog otpuštanja viška.

30 Svatko ima pravo na zaštitu od siromaštva i socijalnog isključenja.

31 Svatko ima pravo na smještaj.

Dio II

Zemlje potpisnice preuzimaju na sebe, kako je predviđeno u Dijelu III, obveze iskazane u narednim člancima i stavovima.

Članak 1

Pravo na rad

Sa ciljem osiguranja djelotvornog korištenja prava na rad, Potpisnice preuzimaju na sebe:

1 da kao jedan od svojih primarnih ciljeva i odgovornosti prihvate ostvarenje i održavanje najvišeg i najstabilnijeg mogućeg nivoa zaposlenosti, sa ciljem postizanja pune zaposlenosti;

2 da efikasno zaštite pravo radnika da zarađuje za život u zanimanju koje slobodno odabere;

3 da uspostavi ili održava besplatne službe za zapošljavanje za sve radnike;

4 da pruža ili promovira odgovarajuće stručno usmjeravanje, obuku ili rehabilitaciju.

Članak 2

Pravo na pravične uvjete rada

U cilju osiguravanja efikasnog korištenja prava na pravične uvjete rada, Zemlje potpisnice preuzimaju obvezu da:

1 predvide razumno dnevno i tjedno radno vrijeme, radni tjedan koji se progresivno smanjuje u mjeri koju dopušta povećanje produktivnosti i drugi relevantni faktori;

2 omogućuje plaćene javne praznike;

3 omogućuje najmanje četiri tjedna plaćenog godišnjeg odmora;

4 eliminiraju rizike u inherentno opasnim ili nezdravim zanimanjima, ili tamo gdje još uvijek nije moguće eliminirati ili dovoljno smanjiti ove rizike, predvidjeti ili skraćivanje radnog vremena, ili dodatne plaćene neradne dane za radnike koji se bave tim zanimanjima;

5 osiguraju tjedni period odmora koji se, ukoliko je to moguće, poklapa sa danom koji se tradicijom ili običajem u danoj zemlji odnosno regiji smatra danom odmora;

6 osiguraju da su radnici pismeno informirani, što prije moguće, a u svakom slučaju najkasnije dva mjeseca nakon dana stupanja na posao, o najvažnijim aspektima ugovora ili radnog odnosa;

7 osiguraju da radnici koji obavljaju rad noću koriste mjere koje uzimaju u obzir posebnu vrstu ovakvog rada.

Članak 3

Pravo na sigurne i zdrave uvjete rada

Sa ciljem osiguravanja djelotvornog korištenja prava na sigurne i zdrave radne uvjete, Zemlje potpisnice se obvezuju da će, u konzultacijama sa organizacijama radnika i poslodavaca:

1 formulirati, primijeniti i periodično revidirati koherentnu nacionalnu politiku o profesionalnoj sigurnosti, profesionalnom zdravlju i radnom okruženju. Primarni cilj ove politike je unaprjeđenje profesionalne sigurnosti i zdravlja i sprječavanje nezgoda i oštećenja zdravlja koje nastanu kao posljedica, povezane su ili nastaju tijekom rada, posebno minimizirajući uzroke rizika koji su inherentni radnom okruženju;

2 objaviti sigurnosne i zdravstvene propise;

3 predvidjeti provođenje tih propisa mjerama nadzora;

4 promicanje progresivnog razvitka usluga profesionalnog zdravstva za sve radnike, sa primarnom preventivnom i savjetodavnom funkcijom.

Članak 4

Pravo na pravičnu naknadu

U cilju osiguranja djelotvornog korištenja prava na pravičnu naknadu, Zemlje potpisnice se obvezuju:

1 da priznaju prava radnika na naknadu koja će njima i njihovim obiteljima omogućiti pristojan životni standard;

2 da priznaju pravo radnika na povećanu stopu naknade za prekovremeni rad, uz određene izuzetke u posebnim slučajevima;

3 da priznaju pravo radnika muškaraca i žena na jednaku plaću za rad jednake vrijednosti;

4 da priznaju pravo svih radnika na razuman otkazni rok kod raskida radnog odnosa;

5 da omogućuje odbijanja od plaća samo pod uvjetom i u mjeri koja je propisana domaćim zakonima i propisima, odnosno određena kolektivnim ugovorima ili odlukama arbitraže.

Korištenje ovih prava će se postići slobodnim zaključivanjem kolektivnih ugovora, mehanizmom određivanja plaća predviđenim statutom, ili drugim načinima koji odgovaraju uvjetima u zemlji.

Članak 5

Pravo na organiziranje

U cilju osiguranja odnosno promicanja slobode radnika i poslodavaca da osnivaju lokalne, nacionalne ili internacionalne organizacije za zaštitu njihovih ekonomskih i socijalnih interesa, i da se uključuju u te organizacije, Zemlje potpisnice se obvezuju da domaći zakon neće ograničavati, niti će se primjenjivati tako da ograničava ovu slobodu. Mjera u kojoj se garancije predviđene ovim člankom odnose na policiju će se odrediti domaćim zakonima i propisima. Princip koji upravlja primjenom ovih garancija na pripadnike oružanih snaga i mjera u kojoj se one odnose na osobe iz te kategorije će se jednako tako odrediti domaćim zakonima i propisima.

Članak 6

Pravo na kolektivno pregovaranje

Sa ciljem osiguranja djelotvornog korištenja prava na kolektivno ugovaranje, Zemlje potpisnice preuzimaju obvezu da:

1 promoviraju zajedničke konzultacije između radnika i zaposlenika;

2 promoviraju, gdje je potrebno i pogodno, mehanizam za dobrovoljne pregovore između poslodavaca odnosno organizacija poslodavaca i organizacija radnika sa ciljem reguliranja uvjeta i pretpostavki za zapošljavanje preko kolektivnih ugovora;

3 promoviraju uspostavu i korištenje odgovarajućeg mehanizma pomirenja i dobrovoljne arbitraže za rješavanje radnih sporova;

i priznaju

4 pravo radnika i poslodavaca na kolektivnu akciju u slučaju sukoba interesa, uključujući ovdje pravo na štrajk, uz poštivanje obveza koje eventualno proistječu iz kolektivnih sporazuma koji su ranije sklopljeni.

Članak 7

Pravo djece i mladih na zaštitu

Sa ciljem osiguranja djelotvornog korištenja prava djece i mladih na zaštitu, Zemlje potpisnice preuzimaju obvezu da:

1 predvide da će minimalna starosna dob za stupanje na posao biti 15 godina, uz izuzetke za djecu zaposlenu na propisanim lakim poslovima, koji nemaju štetan utjecaj na njihovo zdravlje, moral ili obrazovanje;

2 predvide da će minimalna starost za stupanje na posao biti 18 godina, kada se radi o propisanim zanimanjima koja se smatraju opasnim i nezdravim;

3 predvide da osobe koje još uvijek podliježu obavezi pohađanja obaveznog obrazovanja ne budu zaposleni na takvom poslu koji bi im uskratio punu korist od obrazovanja;

4 predvide da će radno vrijeme osoba starosti ispod 18 godina biti ograničeno u skladu sa potrebama njihovog razvitka, a posebno njihovim potrebama za stručnim obrazovanjem;

5 priznaju pravo mladih radnika i šegrta na pravičnu plaću ili druge odgovarajuće naknade;

6 propišu da se vrijeme koje mlade osobe provedu na stručnoj obuci tijekom radnog vremena, uz pristanak poslodavca, tretira kao dio radnog dana;

7 predvide da zaposlene osobe starosti ispod 18 godina imaju pravo na minimalno četiri tjedna plaćenog godišnjeg odmora;

8 predvide da osobe ispod 18 godina starosti ne mogu raditi noću, sa izuzetkom određenih zanimanja predviđenih domaćim zakonom ili propisima;

9 predvide da će osobe ispod 18 godina starosti, zaposlene u zanimanjima propisanim domaćim zakonima ili propisima, biti redovno medicinski kontrolirane;

10 osiguraju posebnu zaštitu protiv fizičkih i mentalnih opasnosti kojima su izložena djeca i mlade osobe, a posebno onih koje proistječu izravno ili neizravno iz njihovog rada.

Članak 8

Pravo zaposlenih žena na porodiljsku zaštitu

Sa ciljem osiguranja djelotvornog korištenja prava zaposlenih žena na porodiljsku zaštitu, Zemlje potpisnice preuzimaju obvezu da:

1 predvide, bilo preko plaćenog odsustva ili preko adekvatnih naknada socijalne zaštite iz javnih fondova da zaposlene žene mogu uzeti dopust prije i nakon poroda, u ukupnom trajanju od najmanje četrnaest tjedana;

2 smatra nezakonitim da poslodavac da ženi otkaz tijekom vremena od kada obavijesti poslodavca da je trudna, do kraja porodiljskog odsustva, ili da joj da otkaz tako da otkazni rok ističe tijekom tog razdoblja;

3 osigura da majke koje doje svoju djecu imaju dovoljno slobodnog vremena u ove svrhe;

4 regulira rad noću trudnih žena, žena koje su nedavno rodile, i žena koje doje djecu;

5 zabrani zapošljavanje trudnica, žena koje su nedavno rodile ili koje doje djecu u rudarskim poslovima pod zemljom, i svim drugim poslovima koji su nepogodni zbog svoje opasne, nezdrave ili naporne naravi, i poduzeti odgovarajuće mjere da zaštite prava ovih žena na zapošljavanje.

Članak 9

Pravo na stručno usmjeravanje

Sa ciljem osiguranja djelotvornog korištenja prava na stručno usmjeravanje, Zemlje potpisnice preuzimaju obvezu da predvide ili promoviraju, prema potrebi, službu koja će pomagati svim osobama, uključujući i hendikepirane, da rješavaju probleme vezane za izbor zanimanja i napredovanje, uz dužno poštivanje karakteristika osobe i njihovog odnosa prema mogućnostima zapošljavanja: ova pomoć bi trebala biti ponuđena besplatno, i mladima, uključujući i školsku djecu, i odraslima.

Članak 10

Pravo na stručnu obuku

Sa ciljem osiguranja djelotvornog korištenja prava na stručnu obuku, Zemlje potpisnice preuzimaju obvezu da:

1 predvide ili promoviraju, prema potrebi, tehničku i stručnu obuku svih osoba, uključujući i hendikepirane, uz konzultacijama sa organizacijama poslodavaca i radnika, i omogućiti načine pristupa višem tehničkom i univerzitetkom obrazovanju isključivo na osnovu osobnih sposobnosti;

2 predvide ili promoviraju sustav šegrtovanja (pripravništva) i druge sustavne aranžmane za obuku mladih momaka i djevojaka u različitim poslovima;

3 predvidjeti ili promovirati, po potrebi:

a adekvatne i lako dostupne mogućnosti obrazovanja odraslih radnika;

b posebne mogućnosti za prekvalifikaciju odraslih radnika, za kojom se pojavi potreba zbog tehnološkog razvitka ili novih trendova u zapošljavanju;

4 predvide ili promoviraju, po potrebi, posebne mjere za prekvalifikaciju i reintegraciju dugoročno nezaposlenih;

5 ohrabre puno korištenje mogućnosti koje nude odgovarajuće mjere, kao što je:

a smanjenje ili ukidanje naplate naknada ili plaćanja;

b odobravanje financijske pomoći u odgovarajućim slučajevima;

c uključivanje u normalno radno vrijeme vremena provedenog na dodatnoj obuci koju radnik pohoda na zahtjev poslodavca za vrijeme trajanja radnog odnosa;

d osiguravanje, preko odgovarajućeg nadzora, uz konzultacije sa organizacijama radnika i poslodavaca, djelotvornosti pripravništva i drugih aranžmana obuke za mlade radnike, i adekvatne zaštite mladih radnika općenito.

Članak 11

Pravo na zdravstvenu zaštitu

Sa ciljem osiguranja djelotvornog korištenja prava na zaštitu zdravlja, Zemlje potpisnice preuzimaju obvezu da, bilo izravno ili u suradnji sa javnim ili privatnim organizacijama, poduzmu odgovarajuće mjere predviđene da, između ostalog:

1 u najvećoj mjeri uklone slučajeve lošeg zdravlja;

2 predvide savjetodavne ili obrazovne mogućnosti za promoviranje zdravlja i poticanja individualne odgovornosti u pitanjima zdravlja;

3 spriječe, u najvećoj mogućoj mjeri, epidemije, endemične i druge bolesti, kao i nezgode.

Članak 12

Pravo na socijalnu zaštitu

Sa ciljem osiguranja djelotvornog korištenja prava na socijalnu zaštitu, Zemlje potpisnice preuzimaju obvezu da:

1 uspostave ili održavaju sustav socijalne zaštite;

2 održavaju sustav socijalne zaštite na zadovoljavajućoj razini, koja je kao minimum jednaka onoj koja je potrebna za ratifikaciju Europskog kodeksa socijalne zaštite;

3 nastojati progresivno podizati sustav socijalne zaštite na višu razinu;

4 poduzeti korake, zaključivanjem odgovarajućih bilateralnih i multilateralnih sporazuma, ili na druge načine, i pod uvjetima iskazanim u tim sporazumima, čiji je cilj da osiguraju:

a tretman radnika iz drugih Zemalja potpisnica koji je jednak tretmanu koji uživaju njihovi domaći radnici u odnosu na prava socijalne sigurnosti, uključujući i zadržavanje beneficija koje slijede iz legislative o socijalnoj zaštiti, kakva god kretanja zaštićene osobe mogu poduzeti između teritorija ovih Zemalja;

b odobravanje, održavanje i ponovno pokretanje prava socijalne zaštite sredstvima poput akumulacije osiguranja ili radnog staža stečenog prema zakonima svake Zemlje potpisnice.

Članak 13

Pravo na socijalnu i medicinsku pomoć

Sa ciljem osiguranja djelotvornog korištenja prava na socijalnu i medicinsku pomoć, Zemlje potpisnice preuzimaju obvezu da:

1 osiguraju da svaka osoba koja ne raspolaže odgovarajućim resursima, i koja nije u mogućnosti osigurati te resurse bilo vlastitim naporima ili iz drugih izvora, posebno uživanjem

beneficija sheme socijalne zaštite, dobije odgovarajuću pomoć, i u slučaju bolesti, brige koju iziskuje njeno stanje;

2 osigura da osobe koje primaju takvu pomoć neće, iz tog razloga, podnositi smanjenje svojih političkih i socijalnih prava;

3 predvidi da svatko može dobiti, preko odgovarajućih javnih ili privatnih službi, savjete i osobnu pomoć koja im je eventualno potrebna da bi spriječili, otklonili ili ublažili osobno ili obiteljsko siromaštvo;

4 primijeni odredbe navedene u stavovima 1, 2 i 3 ovog članka na jednakim osnovama na svoje državljane i na državljane drugih Zemalja popisnica koji zakonito borave na njenom teritoriju, u skladu sa svojim obvezama iz Europske konvencije o socijalnoj i medicinskoj pomoći, potpisanoj u Parizu 11. prosinca 1953. godine.

Članak 14

Pravo na korištenje službi socijalne zaštite

Sa ciljem osiguranja djelotvornog korištenja prava na korištenje službi socijalne zaštite, Zemlje potpisnice preuzimaju obvezu da:

1 promoviraju ili pružaju usluge koje, korištenjem metoda socijalnog rada, doprinose dobiti i razvitku i pojedinaca i skupina unutar zajednice, i njihovu prilagodbu socijalnom okruženju;

2 potiče učešće pojedinaca i dobrovoljnih i drugih organizacija u uspostavi i održavanju takvih službi.

Članak 15

Pravo osoba sa onesposobljenjima na neovisnost, socijalnu integraciju i učešće u životu zajednice

U cilju osiguranja za osobe sa onesposobljenjima, bez obzira na dob i narav ili porijeklo njihovog onesposobljenja, djelotvorno korištenje prava na neovisnost, socijalnu integraciju i učešće u životu zajednice, Zemlje potpisnice preuzimaju obvezu da, posebno:

1 poduzmu potrebne mjere da bi osobama sa onesposobljenjima pružile usmjeravanje, obrazovanje i stručnu obuku u okviru generalnih shema, gdje god je to moguće, ili, gdje to nije moguće, preko specijaliziranih tijela, javnih ili privatnih;

2 promoviraju mogućnosti njihovog zapošljavanja preko svih mjera kojim se poslodavci potiču da angažiraju i zadrže u radnom odnosu osobe sa onesposobljenjima u uobičajenom ranom okruženju, i da prilagode uvjete rada potrebama osoba sa onesposobljenjima, odnosno, gdje ovo nije moguće, predviđajući ili stvarajući zaštićena radna mjesta, u skladu sa razinom onesposobljenja. U pojedinim slučajevima, ovakve mjere mogu uključivati i okretanje specijaliziranim službama zapošljavanja i podrške;

3 promoviraju njihovu punu socijalnu integraciju i učešće u životu zajednice, posebice preko mjera, među koje spadaju i tehnička pomagala, čiji je cilj da prevaziđu prepreke u komunikaciji i mobilnosti, i omogućće mogućnosti korištenja transporta, stanovanja, kulturnih aktivnosti i rekreativnih aktivnosti.

Članak 16

Pravo obitelji na socijalnu, pravnu i ekonomsku zaštitu

Sa ciljem osiguranja potrebnih uvjeta za puni razvitak obitelji, koja je osnovna jedinica društva, Zemlje potpisnice preuzimaju obvezu da promoviraju ekonomsku, pravnu i socijalnu zaštitu obiteljskog života sredstvima kao što su socijalne i obiteljske naknade, fiskalni aranžmani, pružanje stanovanja za obitelj, beneficije za mlade bračne parove, i druga odgovarajuća sredstva.

Članak 17

Pravo djece i mladih na socijalnu, pravnu i ekonomsku zaštitu

Sa ciljem osiguranja djelotvornog korištenja prava djece i mladih da odrastu u okruženju koje potiče puni razvitak njihove osobnosti i njihovih fizičkih i mentalnih kapaciteta, Zemlje potpisnice preuzimaju obvezu da, bilo izravno ili u suradnji sa javnim i privatnim organizacijama, poduzmu sve odgovarajuće i potrebne mjere kreirane u cilju:

1 a osiguranja da djeca i mladi, uvažavajući prava i obveze njihovih roditelja, imaju brigu, pomoć, obrazovanje i obuku koju trebaju, posebno predviđanjem osnivanja ili održavanja institucija i službi dovoljnih i adekvatnih za ovu svrhu;

b zaštite djece i mladih od zanemarivanja, nasilja i eksploatacije;

c predviđanja zaštite i posebne pomoći od države za djecu i mlade osobe privremeno ili konačno uskraćene za pomoć njihove obitelji;

2 omogućiti djeci i mladima besplatno osnovno i srednje obrazovanje, kao i poticati njihovo redovno prisustvo nastavi.

Članak 18

Pravo na bavljenje zanimanjem koje donosi zaradu na teritoriju drugih Zemalja potpisnica

Sa ciljem osiguranja djelotvornog korištenja prava na bavljenje zanimanjem koje donosi zaradu za teritoriju drugih Zemalja potpisnica, Zemlje potpisnice preuzimaju obvezu da:

1 primjenjuju postojeće propise u liberalnom duhu;

2 pojednostave postojeće formalnosti i smanje ili ukinu sudske takse ili druge naknade koje plaćaju strani radnici ili njihovi poslodavci;

3 liberaliziraju, pojedinačno ili kolektivno, propise koji se odnose na zapošljavanje stranih radnika;

i priznaju:

4 pravo državljana drugih zemalja da napuste zemlju kako bi se bavili zanimanjem koje donosi korist na teritorijima drugih Zemalja potpisnica.

Članak 19

Pravo radnika-migranata i njihovih obitelji na zaštitu i pomoć

Sa ciljem osiguranja djelotvornog korištenja prava radnika-migranata i njihovih obitelji na zaštitu i pomoć na teritoriju bilo koje druge Zemlje potpisnice, Zemlje potpisnice preuzimaju obvezu da:

1 da održavaju ili da sa zadovoljavajućim stupnjem sigurnosti utvrde da se održavaju adekvatne i slobodne službe koje pomažu takvim radnicima, posebno u pogledu dobivanja točnih informacija, i da poduzmu sve potrebne korake, u mjeri u kojoj to domaći zakoni i propisi omogućuju, protiv zavodeće propagande koja se odnosi na emigraciju i imigraciju;

2 usvoje odgovarajuće mjere unutar vlastite nadležnosti kojima će se omogućiti odlazak, putovanje i prihvata tih radnika i njihovih obitelji, i predvidjeti, u okviru vlastite nadležnosti, odgovarajuće usluge zdravstvene i medicinske zaštite, i dobre higijenske uvjete za vrijeme putovanja;

3 promoviraju suradnju, prema potrebi, između socijalnih službi, javnih i privatnih, u zemljama emigracije i imigracije;

4 osiguraju da takvi radnici, koji zakonito borave na njihovom teritoriju, u mjeri u kojoj su ta pitanja regulirana zakonom ili propisima ili su predmet kontrole administrativnih organa, uživaju tretman koji nije manje pogodan od tretmana koji uživaju njihovi vlastiti državljani u odnosu na slijedeća pitanja:

a naknada i drugi uvjeti zapošljavanja i rada;

b članstvo u sindikatima i uživanje beneficija kolektivnog pregovaranja
c smještaj;

5 osiguraju da takvi radnici, koji zakonito borave na njihovim teritorijima, uživaju tretman koji nije lošiji od tretmana njihovih vlastitih državljana u odnosu na poreze na zapošljavanje, kao i doprinose i druge naknade koje plaćaju zaposlene osobe;

6 omoguće, u mjeri u kojoj je to moguće, spajanje obitelji stranog radnika koji ima dozvolu da ostane na teritoriju;

7 osiguraju za te radnike, koji zakonito borave na njihovoj teritoriji, tretman koji nije lošiji od tretmana njihovih vlastitih državljana, kada se radi o pravnim postupcima vezanim za pitanja iz ovog članka;

8 osiguraju da ti radnici koji zakonito borave na njihovoj teritoriji ne budu protjerani, osim kada ugrožavaju nacionalnu sigurnosti ili vrijedaju javni interes ili moral;

9 omoguće, u zakonskim okvirima, transfer dijela zarada i uštedevine ovih radnika prema njihovim željama;

10 prošire zaštitu i pomoć predviđenu ovim člankom na samo-zaposlene radnike-migrante, ukoliko se ove mjere odnose na njih;

11 promoviraju i omoguće učenje nacionalnog jezika zemlje-domaćina, odnosno, ukoliko postoji više takvih jezika, jednog od njih, za radnike-migrante i članove njihovih obitelji;

12 promoviraju i omoguće, u praktičnoj mjeri, podučavanje djece radnika-migranata u materinjem jeziku radnika-migranata.

Članak 20

Pravo na jednake mogućnosti i jednak tretman u pitanjima zapošljavanja i zanimanja bez diskriminacije na osnovu spola

Sa ciljem osiguranja djelotvornog korištenja prava na jednake mogućnosti i jednak tretman u pitanjima zapošljavanja i zanimanja bez diskriminacije za osnovu spola, Zemlje potpisnice preuzimaju obvezu da priznaju to pravo i poduzmu odgovarajuće mjere kojima će se osigurati odnosno promovirati njihova primjena na slijedećim poljima:

a mogućnost zapošljavanja, zaštita od otpuštanja i profesionalna reintegracija;

b stručno usmjeravanje, obuka, prekvalifikacija i rehabilitacija;

c uvjeti zapošljavanja i uvjeti rada, uključujući naknade;

d razvijanje karijere, uključujući zapošljavanje.

Članak 21

Pravo na informiranje i konzultiranje

Sa ciljem osiguranja djelotvornog korištenja prava radnika da budu informirani i konzultirani u poduzeću, Zemlje potpisnice preuzimaju obvezu da usvoje ili potaknu mjere koje će omogućiti radnicima, odnosno njihovim predstavnicima, u skladu sa domaćim zakonima i praksom, da:

a budu redovito ili u odgovarajućem trenutku informirani na cjelovit način o ekonomskoj i financijskoj situaciji poduzeća gdje rade, podrazumijevajući da se otkrivanje određenih informacija, koje bi mogle štetiti poduzeću, može odbiti ili se one proglasiti povjerljivim; i

b budu pravovremeno konzultirani o predloženim odlikama koje bi mogle bitno utjecati na interese radnika, posebice o odlukama koje bi mogle imati značajan učinak na situaciju zaposlenosti u poduzeću.

Članak 22

Pravo na učešće u određivanju i unaprjeđenju uvjeta rada i radnog okruženja

Sa ciljem osiguranja djelotvornog korištenja prava radnika na učešće u određivanju i unaprjeđenu uvjeta rada i radnog okruženja u poduzeću, Zemlje potpisnice preuzimaju obvezu da usvoje ili potaknu mjere koje omogućuju radnicima odnosno njihovim predstavnicima, u skladu sa domaćim zakonima i praksom, da doprinose:

a utvrđivanju i unaprjeđenju radnih uvjeta, organizacije rada i radnog okruženja;

b zaštitu zdravlja i sigurnosti unutar poduzeća;

c organizaciji socijalnih i socio-kulturnih službi i mogućnosti unutar poduzeća;

d nadzoru poštivanja propisa o ovim pitanjima.

Članak 23

Pravo starih osoba na socijalnu zaštitu

Sa ciljem osiguranja djelotvornog korištenja prava starijih osoba na socijalnu zaštitu, Zemlje potpisnice preuzimaju obvezu da usvoje odnosno potaknu, bilo izravno ili u suradnji sa javnim ili privatnim organizacijama, odgovarajuće mjere kreirane, posebno, sa ciljem da:

– omoguće starijim osobama da ostanu punopravni članovi društva što duže moguće, putem:

a adekvatnih resursa koji će im omogućiti da vode pristojan život i igraju aktivnu ulogu u javnom, socijalnom i kulturnom životu;

b pružanjem informacija o uslugama i mogućnostima koje stoje na raspolaganju starijim osobama i mogućnostima njihovog korištenja;

– omoguće starijim osobama da slobodno biraju stil života, i da vode neovisan život u svom obiteljskom okruženju onoliko dugo koliko to žele i mogu, putem:

a pružanja smještaja koji odgovara njihovim potrebama i zdravstvenom stanju, ili adekvatne pomoći adaptiranje njihovog smještaja;

b zdravstvena zaštita i službe koje su potrebne s obzirom na njihovo stanje;

– garantiraju starijim osobama život u institucijama odgovarajuće podrške, uz poštivanje njihove privatnosti, i učešća u odlikama koje se odnose na uvjete života u instituciji.

Članak 24

Pravo na zaštitu u slučaju prestanka radnog odnosa

Sa ciljem osiguranja djelotvornog korištenja prava radnika na zaštitu u slučaju prestanka radnog odnosa, Zemlje potpisnice preuzimaju obvezu da priznaju:

a pravo svih radnika da im se radni odnos ne raskine bez validnog razloga za taj raskid, koji je povezan sa njihovim sposobnostima ili ponašanjem ili zasnovan na operativnim potrebama poduzeća, institucije ili službe;

b pravo radnika čiji je radni odnos raskinut bez validnog razloga na adekvatnu kompenzaciju ili drugu odgovarajuću pomoć.

U tom cilju, Zemlje potpisnice preuzimaju obvezu da se pobrinu da radnik koji smatra da mu je radni odnos prekinut bez validnog razloga ima pravo na žalbu nepristranom organu.

Članak 25

Pravo radnika na zaštitu njihovih potraživanja u slučaju nesolventnosti poslodavca

Sa ciljem osiguranja djelotvornog korištenja prava radnika na zaštitu njihovih potraživanja u slučaju nesolventnosti poslodavca, Zemlje potpisnice preuzimaju obvezu da predvide da potraživanja radnika koja slijede iz ugovora o radu ili radnog odnosa budu garantirana nekom garantnom institucijom ili nekim drugim djelotvornim oblikom zaštite.

Članak 26

Pravo na dostojanstvo u radu

Sa ciljem osiguranja djelotvornog korištenja prava svih radnika na zaštitu njihovog dostojanstva na radu, Zemlje potpisnice preuzimaju obvezu da, uz konzultacije sa organizacijama radnika i poslodavaca:

1 promoviraju svijest, informiranje i sprječavanje seksualnog uznemirivanja na radnom mjestu ili u vezi sa radom, i poduzmu sve odgovarajuće mjere da radnike zaštite od takvog ponašanja;

2 promoviraju svijest, informiranje i sprječavanja opetovanog pritiska ili izrazito negativnih ili uvredljivih radnji usmjerenih protiv pojedinačnih radnika na radnom mjestu ili u vezi sa radom, i poduzmu sve odgovarajuće mjere da zaštite radnike od takvog ponašanja.

Članak 27

Pravo radnika sa obiteljskim obvezama na jednake mogućnosti i jednak tretman

U cilju osiguranja korištenja prava na jednake mogućnosti i tretman za žene i muškarce - radnike, kao i između tih radnika i drugih radnika, Zemlje potpisnice preuzimaju obvezu da:

1 poduzmu odgovarajuće mjere kojima će se:

a omogućiti radnicima sa obiteljskim obvezama da se zaposle i ostanu zaposleni, kao i da se ponovno zaposle nakon prekida rada zbog tih odgovornosti, uključujući i mjere na planu stručnog usmjerenja i obuke;

b uzeti u obzir njihove potrebe u smislu uvjeta zapošljavanja i socijalne zaštite;

c razviti ili promovirati službe, javne ili privatne, a posebno službe čuvanja djece i drugi aranžmani brige za djecu;

2 predvide mogućnost da bilo koji roditelj dobije, za vrijeme razdoblja nakon porodiljskog dopusta, roditeljski dopust u svrhe vođenja skrbi o djetetu, čiji se uvjeti i trajanje određuje domaćim zakonom, kolektivnim ugovorom ili praksom;

3 osiguraju da obiteljske obveze neće, kao takve, predstavljati validan razlog za raskid radnog odnosa.

Članak 28

Pravo predstavnika radnika na zaštitu u poduzeću i dodjeljivanje adekvatnih sredstava

Sa ciljem osiguranja djelotvornog korištenja prava predstavnika radnika da obavljaju svoju funkciju, Zemlje potpisnice preuzimaju obvezu da osiguraju da unutar poduzeća oni:

a uživaju djelotvornu zaštitu od radnji koje su im štetne, uključujući otpuštanje, na osnovu njihovog statusa ili aktivnosti kao radnički predstavnici unutar poduzeća;

b raspolazu odgovarajućim mogućnostima koje im omogućavaju da svoje funkcije izvršavaju na vrijeme i efikasno, uzimajući u obzir sustav industrijskih odnosa zemlje, i potrebu, veličinu i sposobnosti odnosnog poduzeća.

Članak 29

Pravo na informacije i konzultacije u postupku kolektivnog otpuštanja

Sa ciljem osiguranja djelotvornog korištenja prava radnika da budu informirani i konzultirani u situacijama kolektivnog otpuštanja, Zemlje potpisnice preuzimaju obvezu da osiguraju da poslodavci informiraju i konzultiraju predstavnike radnika, dovoljno vremena prije kolektivnog otpuštanja, o načinima i sredstvima izbjegavanja kolektivnog otpuštanja odnosno ograničavanja njegove pojave i ublažavanja njegovih posljedica, na primjer, korištenjem pratećih socijalnih mjera čiji je cilj, posebno, da pomognu preraspoređivanju ili prekvalifikaciji odnosnih radnika.

Članak 30

Pravo na zaštitu od siromaštva i socijalnog isključenja

Sa ciljem osiguranja djelotvornog korištenja prava na zaštitu od siromaštva i socijalnog isključenja, Zemlje potpisnice preuzimaju obvezu da:

a poduzmu mjere u okviru ukupnog i koordiniranog pristupa na promoviranje efikasnog pristupa osoba koje žive ili su izložene riziku života u situaciji socijalne isključenosti ili siromaštva, kao i njihovih obitelji, posebno, zaposlenju, stanovanju, obrazovanju, kulturi i socijalnoj i medicinskoj pomoći;

b da ove mjere revidiraju sa ciljem njihove prilagodbe, ako je potrebno.

Članak 31

Pravo na stanovanje

Sa ciljem osiguranja djelotvornog korištenja prava na stanovanje, Zemlje potpisnice preuzimaju obvezu da poduzmu mjere kreirane da:

1 promoviraju pristup stanovanju adekvatnog standarda;

2 spriječe i smanje stanje beskućnosti, sa ciljem njegove postupne eliminacije;

3 da učine cijenu stanovanja dostupnom za one koji ne raspolazu adekvatnim resursima.

Dio III

Članak A

Poduzeća

1 Uvažavajući odredbe članka B ispod, svaka Zemlja potpisnica preuzima obvezu da:

a smatra Dio I ove Povelje deklaracijom ciljeva koje će nastojati ostvarivati svim odgovarajućim sredstvima, kako je navedeno u uvodu u taj dio;

b smatrati se obavezanim sa najmanje šest od narednih devet članaka Dijela II ove Povelje: članaka 1, 5, 6, 7, 12, 13, 16, 19 i 20;

c smatrati se obaveznim dodatnim brojem članaka ili numeriranih stavova Dijela II Povelje koje može odabrati, pod uvjetom da ukupan broj članaka ili numeriranih stavova kojima se obavezuje nije manji od šesnaest članaka, odnosno šezdeset tri numerirana stava.

2 Članci odnosno stavovi izabrani u skladu sa pod-stavovima b i c stava 1 ovog članka će se navesti u obavijesti Generalnom tajniku Vijeća Europe u isto vrijeme kada se polaže instrument ratifikacije, prihvaćanja odnosno usvajanja.

3 Svaka Zemlja potpisnica može naknadno dostaviti obavijest Generalnom tajniku da se smatra obaveznom bilo kojim drugim člankom odnosno numeriranim stavom iz Dijela II Povelje koje već nije prihvatila u skladu sa uvjetima stava 1 ovog članka. Ove naknadno dostavljene obavijesti će se smatrati

sastavnim dijelom ratifikacije, prihvaćanja odnosno usvajanja, i stupat će na snagu prvog dana mjeseca koji slijedi nakon isteka perioda od mjesec dana nakon upućivanja obavijesti.

4 Svaka Zemlja potpisnica će održavati sustav inspekcija rada koji odgovara domaćim uvjetima.

Članak B

Veze sa Europskom socijalnom poveljom i Dopunskim protokolom iz 1988. godine

1 Niti jedna Zemlja potpisnica Europske socijalne povelje odnosno Zemlja potpisnica Dopunskog protokola od 5. maja/svibnja 1988. godine ne može ratificirati, prihvatiti ili usvojiti ovu Povelju, a da se ne smatra obavezanom barem onim odredbama koje odgovaraju odredbama Europske socijalne povelje, i gdje je to primjenjivo, Dopunskog protokola kojim je ranije bila obavezana.

2 Prihvaćanje obveza iz bilo koje odredbe ove Povelje će, od datuma stupanja na snagu tih obveza za odnosnu Zemlju potpisnicu, rezultirati time da se korespondirajuće odredbe Europske socijalne povelje, odnosno, gdje se primjenjuje, Dopunskog protokola iz 1988. godine, prestati primjenjivati u odnosnoj Zemlji u slučaju da je ta Zemlja bila obavezana prvim od ovih instrumenata ili sa oba instrumenta.

Dio IV

Članak C

Nadzor nad realizacijom obveza sadržanih u ovoj Povelji

Implementacija pravnih obveza sadržanih u ovoj Povelji će se nadzirati na jednak način kao i Europska socijalna povelja.

Postupak nadzora je opisan u Dijelu IV Povelje, koji se navodi dalje u tekstu, zajedno sa amandmanima iz Turinskog protokola iz 1991. godine.

"Dio IV

Članak 21

Izvjешća o prihvaćenim obvezama

Zemlje potpisnice će Generalnom tajniku Vijeća Europe slati izvjешća u intervalima od dvije godine, u obliku koji će utvrditi Ministarski komitet, o primjeni odredbi Dijela II ove Povelje koje su te zemlje prihvatile.

Članak 22

Izvjешća o obvezama koje nisu prihvaćene

Zemlje potpisnice će Generalnom tajniku slati, u odgovarajućim intervalima, prema zahtjevu Ministarskog komiteta, izvjешća koja se odnose na odredbe Dijela II ove Povelje koje nisu prihvatile u vrijeme ratifikacije odnosno usvajanja, odnosno u kasnijoj obavijesti. Ministarski komitet će s vremena na vrijeme odrediti u odnosu na koje odredbe će tražiti izvjешće, kao i oblik u kojemu će se ta izvjешća dostavljati.

Članak 23

Dostavljanje primjeraka izvjешća i komentara

1 Kada se Generalnom tajniku šalje izvjешće u skladu sa člancima 21 i 22, svaka Zemlja potpisnica će prosljediti primjerak tog izvjешća onim svojim nacionalnim organizacijama koje su članice međunarodnih organizacija poslodavaca i sindikata koje su pozvane, prema članku 27, stav 2, da budu zastupljene na sastancima Vladinog komiteta.

Ove organizacije će Generalnom tajniku slati sve komentare koje imaju na izvjешća Zemlje potpisnice. Generalni tajnik će potom kopiju ovih komentara poslati odnosnoj Zemlji potpisnici, koja može željeti na njih odgovoriti.

2 Generalni tajnik će prosljediti primjerak izvjешća Zemalja potpisnica međunarodnim nevladinim organizacijama koje imaju konzultativni status u Vijeću Europe, i imaju posebne nadležnosti u pitanjima kojima se bavi ova Povelja.

3 Izvjешća i komentari navedeni u člancima 21 i 22, kao i u ovom članku, će se na zahtjev staviti na uvid javnosti.

Članak 24

Ispitivanje izvjешća

1 Izvjешća upućena Generalnom tajniku u skladu sa člancima 21 i 22 će ispitivati Komitet neovisnih eksperata koji je uspostavljen u skladu sa člankom 25. Komitet će također razmatrati sve komentare prosljedene Generalnom tajniku u skladu sa stavom 1 članka 23. Po okončanju ispitivanja, Komitet neovisnih eksperata¹ će prirediti izvjешće u kojemu će predočiti svoje zaključke.

2 U pogledu izvjешća navedenog u članku 21, Komitet neovisnih eksperata će procijeniti sa pravnog stanovišta poštivanje domaćeg zakona i prakse u odnosu na obveze koje za odnosnu Zemlju potpisnicu slijede iz ove Povelje.

3 Komitet neovisnih eksperata može uputiti zahtjev za dopunskim informacijama i pojašnjenjima izravno Zemlji potpisnici. U svezi s ovim, Komitet neovisnih eksperata također može, ako je potrebno, održati sastanak sa predstavnicima Zemlje potpisnice, bilo na vlastitu inicijativu, bilo na zahtjev odnosno Zemlje potpisnice. Organizacije spomenute u stavu 1 članka 23 će se također informirati.

4 Zaključci Komiteta neovisnih eksperata će se učiniti javnima i njih će Generalni tajnik dostaviti Vladinom komitetu, Parlamentarnoj skupštini, i organizacijama spomenutim u stavu 1 članka 23 i stavu 2 članka 27.

Članak 25

Komitet neovisnih eksperata (Europski komitet za socijalna prava)

1 Komitet neovisnih eksperata se sastoji od najmanje devet članova² izabranih od strane Parlamentarne skupštine³ većinom glasova, sa liste eksperata najvišeg integriteta i priznatih kompetencija u domaćim i međunarodnim socijalnim pitanjima, koje nominiraju Zemlje potpisnice. Točan broj članova će odrediti Ministarski komitet.

2 Članovi komiteta će se birati na period od šest godina. Mogu se jednom kandidirati za ponovni izbor.

3 Član Komiteta neovisnih eksperata koji je izabran kao zamjena za člana čiji mandat nije istekao, obavljat će tu funkciju dok ne istekne ostatak mandata njegovog prethodnika.

4 Član komiteta će obavljati svoju funkciju u pojedinačnom kapacitetu. Tijekom cijelog mandata, ne smiju vršiti nikakvu drugu funkciju koja bi bila nekompatibilna sa zahtjevima neovisnosti, nepristranosti i raspoloživosti koje sa sobom nosi njihova funkcija.

Članak 26

Učešće Međunarodne organizacije rada

Međunarodna organizacija rada je pozvana da nominira predstavnika koji će učestvovati kao konzultant u odlučivanju Komiteta eksperata.

Članak 27

Vladina komisija

1 Izvjешća Zemalja potpisnica, komentari i informacije dostavljene u skladu sa stavom 1, članka 23 i 3 članka 24, kao i

1 Od 1998. Komitet se naziva "Europski komitet za socijalna prava"

2 Slijedom odluke Ministarskog komiteta, Europski komitet za socijalna prava sačinjen je od dvanaest članova. Broj članova će se u kasnijoj fazi povećati na petnaest.

3 Ovo je jedina odredba Turinskog protokola koja se ne primjenjuje. Članovi Europskog komiteta za socijalna prava se biraju od strane Ministarskog komiteta.

izvješća Komiteta neovisnih eksperata dostavit će se Vladinom komitetu.

2 Komitet će se sastojati od po jednog predstavnika svake Zemlje potpisnice. Pozvat će najviše dvije međunarodne organizacije poslodavaca i najviše dvije međunarodne sindikalne organizacije da pošalju promatrače kao konzultante na njegove sastanke. Dalje, može obavljati konzultacije sa predstavnicima međunarodnih nevladinih organizacija Europe i imati posebne nadležnosti u pitanjima koje propisuje ova Povelja.

3 Vladin komitet će pripremiti odluke Ministarskog komiteta. Konkretno, u svjetlu izvješća Komiteta neovisnih eksperata i Zemlje potpisnice, odabrat će, davajući razloge za svoj izbor, na osnovu socijalnih, ekonomskih i drugih politika, situacije koje bi po njegovom mišljenju trebale biti predmet preporuka svakoj odnosnoj Zemlji potpisnici, u skladu sa člankom 28 Povelje. Dostavit će Ministarskom komitetu izvješće, koje će se objaviti.

4 Na osnovu svojih nalaza o primjeni Socijalne povelje u cjelini, Vladin komitet može dostaviti prijedloge Ministarskom komitetu sa ciljem provođenja studija socijalnih pitanja i u odnosu na članke Povelje koji bi se eventualno mogli ažurirati.

Članak 28

Ministarski komitet

1 Ministarski komitet će usvojiti dvotrećinskom većinom danih glasova, gdje je pravo glasa ograničeno na Zemlje potpisnice, a na osnovu izvješća Vladinog komiteta, rezoluciju koja obuhvaća cjelokupni ciklus nadzora i koji sadrži pojedinačne preporuke odnosnim Zemljama potpisnicama.

2 Uvažavajući prijedloge koje da Vladin komitet na osnovu stava 4 članka 27, Ministarski komitet će donijeti odluke koje bude smatrao odgovarajućim.

Članak 29

Parlamentarna skupština

Generalni tajnik Vijeća Europe će dostaviti Parlamentarnoj skupštini, sa ciljem održavanja periodičnih plenarnih debata, izvješća Komiteta neovisnih eksperata i Vladinog komiteta, kao i rezolucije Ministarskog komiteta."

* * *

Članak D

Kolektivne tužbe

1 Odredbe Dopunskog protokola na Europsku socijalnu povelju predviđaju sustav kolektivnih žalbi koji će se primjenjivati na obveze predviđene ovom Poveljom u odnosu na Zemlje koje su ratificirale rečeni Protokol.

2 Svaka Zemlja koja nije obavezana Dopunskim protokolom na Europsku socijalnu povelju, koji predviđa sustav kolektivnih žalbi, mogu, kod polaganja svojih instrumenata ratifikacije, prihvatanja odnosno usvajanja, putem obavijesti upućenoj Generalnom tajniku Vijeća Europe, obavijestiti da prihvata nadzor nad svojim obvezama iz ove Povelje, primjenom postupaka predviđenih u rečenom Protokolu.

Procedura kolektivne tužbe iskazana je u Dopunskom protokolu na Povelju iz 1995. godine, čiji je tekst dan u nastavku.

"Članak 1

Zemlje potpisnice ovog Protokola priznaju pravo slijedećih organizacija da dostavljaju žalbe kojima se navodi nezadovoljavajuća primjena Povelje:

a međunarodne organizacije poslodavaca i sindikata, navedenih i stavu 2 članka 27 Povelje;

b druge međunarodne nevladine organizacije koje imaju status konzultanta u Vijeću Europe, i koje su stavljene na popis kojeg u tu svrhu napravi Vladin komitet;

c predstavnik nacionalnih organizacija poslodavaca i sindikata u nadležnosti Zemlje potpisnice protiv koje je uložena žalba.

Članak 2

1 Svaka Zemlja potpisnica može također, kada izrazi svoj pristanak da bude obavezana ovom Protokolom, a u skladu sa odredbama članka 13 ili u bilo kojem kasnijem trenutku, deklaracijom proglasiti da priznaje pravo bilo koje druge reprezentativne nacionalne nevladine organizacije u njenoj jurisdikciji koja je posebno nadležna za pitanja kojima se bavi ova Povelja, da uloži protiv nje žalbu.

2 Ovakve deklaracije se mogu dati na određeni period.

3 Deklaracije će se položiti kod Generalnog tajnika Vijeća Europe, koji će njihove kopije poslati Zemljama potpisnicama i objaviti ih.

Članak 3

Međunarodne nevladine organizacije i domaće nevladine organizacije spomenute u članku 1.b odnosno članku 2 mogu podnijeti žalbe u skladu sa postupkom propisanim u gore navedenim odredbama samo u odnosu na ona pitanja u odnosu na koja im se priznaje posebna nadležnost.

Članak 4

Žalbe će se podnositi u pismenom obliku, i u vezi sa odredbom Povelje koju prihvaća odnosna Zemlja potpisnica, i navesti u kom pogledu ova druga nije osigurala zadovoljavajuću primjenu te odredbe.

Članak 5

Sve žalbe će se upućivati Generalnom tajniku, koji će potvrditi njihov primitak, o njima obavijestiti odnosnu Zemlju potpisnicu, i bez odlaganja je uputiti u Komitet neovisnih eksperata.

Članak 6

Komitet neovisnih eksperata može od odnosne Zemlje potpisnice i organizacije koja je uložila tužbu tražiti da dostave pisanu informaciju i zapažanja o prihvatljivosti žalbe, u roku koji propiše.

Članak 7

1 Ukoliko odluči da je žalba prihvatljiva, Komitet neovisnih eksperata će obavijestiti Zemlje potpisnice povelje preko Generalnog tajnika. On će obavijestiti odnosnu Zemlju potpisnicu i organizaciju koja je uložila žalbu da podnese, u rokovima koje propiše, sva relevantna pismena objašnjenja odnosno informacije, a druge Zemlje potpisnice ovog Protokola da dostave sve komentare koje žele dostaviti u istom roku.

2 Ukoliko je žalbu uložila domaća organizacija poslodavaca ili domaći sindikat ili neka druga domaća ili međunarodna nevladina organizacija, Komitet neovisnih eksperata će obavijestiti međunarodne organizacije poslodavaca odnosno sindikata navedenih u stavu 2 članka 27 Povelje, preko Generalnog tajnika, i pozvati iz da dostave zapažanja, u roku koji propiše.

3 Na osnovu objašnjenja, informacija ili zapažanja dostavljenih u skladu sa stavovima 1 i 2 gore, odnosna Zemlja potpisnica i organizacija koja je uložila žalbu mogu dostaviti sve dodatne pisane informacije odnosno zapažanja u roku koji propiše Komitet neovisnih eksperata.

4 Tijekom ispitivanja žalbe, Komitet neovisnih eksperata može organizirati saslušanje predstavnika strana.

Članak 8

1 Komitet neovisnih eksperata će izraditi izvješće u kojemu će opisati korake koje je poduzeo na ispitivanju žalbe i dostaviti svoje zaključke o tome da li je dotična Zemlja potpisnica osigurala zadovoljavajuću primjenu odredbe ove Povelje koja se navodi u žalbi.

2 Izvješće će se dostaviti Ministarskom komitetu. Također će se dostaviti organizaciji koja je uložila žalbu, kao i Zemljama potpisnicama Povelje, koje neće imati slobodu da ga objave.

Dostavit će se Parlamentarnoj skupštini, i objaviti u isto vrijeme kao i rezolucija spomenuta u članku 9 ili najkasnije četiri mjeseca nakon što je dostavljena Ministarskom komitetu.

Članak 9

1 Na osnovu izvješća Komiteta neovisnih eksperata, Ministarski komitet će usvojiti rezoluciju većinom glasova. Ukoliko Komitet neovisnih eksperata utvrdi da se Povelja ne primjenjuje na zadovoljavajući način, Ministarski komitet će usvojiti, dvotrećinskom većinom prisutnih glasova, preporuku upućenu odnosnoj Zemlji potpisnici. U oba slučaja, pravo na glasanje će se ograničiti na Zemlje potpisnice Povelje.

2 Na zahtjev odnosne Zemlje potpisnice, Ministarski komitet može odlučiti, kada izvješće Komiteta neovisnih eksperata pokrene nova pitanja, dvotrećinskom većinom Zemalja potpisnica Povelje, da konzultira Vladin komitet.

Članak 10

Odnosna Zemlja potpisnica će dostaviti informacije o mjerama koje je poduzela da bi provela preporuke Ministarskog vijeća u slijedećem izvješću koji podnese Generalnom tajniku u skladu sa člankom 21 Povelje.

Članak 11

Članci 1 do 10 ovog Protokola također se primjenjuju i na članke Dijela II prvog Dopunskog protokola na Povelju, u odnosu na Države potpisnice tog protokola, u mjeri u kojoj su ti članci prihvaćeni.

Članak 12

Države potpisnice ovog Protokola smatraju da prvi stav dodatka na Povelju, a koji se odnosi na Dio III, glasi:

“Podrazumijeva se da Povelja sadrži pravne obveze međunarodnog karaktera, čija je primjena podložna isključivo nadzoru predviđenom u njenom Dijelu IV, i odredbama ovog Protokola.”

Dio V

Članak E

Nediskriminacija

Uživanje prava iskazanih u ovoj Povelji će se osigurati bez diskriminacije na bilo kojim osnovama kao što je rasa, boja, spol, jezik, vjera, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno podrijetlo, zdravlje, povezanost sa nacionalnom manjinom, rođenja ili drugog statusa.

Članak F

Derogacije u vrijeme rata ili izvanrednih okolnosti

1 U vrijeme rata ili drugih izvanrednih okolnosti koje prijete životu nacije, svaka Zemlja može poduzeti mjere kojima derogira svoje obveze iz ove Povelje u mjeri koji striktno iziskuje dana situacija, pod uvjetom da takve mjere nisu u neskladu sa njenim drugim obvezama prema međunarodnom pravu.

2 Svaka zemlja koja si je omogućila pravo na derogaciju će, u razumnom vremenskom roku, potpuno obavještavati Generalnog tajnika Vijeća Europe o svim mjerama koje je poduzela, kao i o razlozima za njih. Isto tako, informirat će Generalnog tajnika kada takve mjere prestanu biti djelotvorne, i

kada odredbe ove Povelje koju je prihvatila opet budu u cjelini izvršavane.

Članak G

Ograničenja

1 Prava i principi iskazani u Dijelu I, kada se efektivno realiziraju, i njihovo efektivno korištenje kako je predviđeno u Dijelu II, neće biti podložno nikakvim restrikcijama ni ograničenjima koja nisu navedena u tim dijelovima, osim onih propisanih zakonima i koja su potrebna u demokratskom društvu ili u cilju zaštite javnog interesa, nacionalne sigurnosti ili morala.

2 Restrikcije koje ova Povelja dopušta u odnosu na prava i obveze u njoj iskazane neće se primjenjivati ni za koju drugu svrhu osim one za koju su propisane.

Članak H

Odnos između Povelje i domaćeg zakona odnosno međunarodnih sporazuma

Odredbe ove Povelje neće utjecati na odredbe domaćeg zakona, niti na odredbe bilo kakvih bilateralnih ili multilateralnih dogovora, sporazuma ili ugovora koji su već na snazi ili mogu stupiti na snagu, a prema kojima se predviđa povoljniji tretman zaštićenih osoba.

Članak I

Implementacija danih obveza

1 Bez obzira na načine implementacije predviđene u ovim člancima, relevantne odredbe članaka 1 do 31 Dijela II ove Povelje će se implementirati putem:

- a zakona i propisa;
- b sporazuma između organizacija radnika i poslodavaca;
- c kombinacije ova dva načina;
- d drugih odgovarajućih načina.

2 Ispunjavanje obveza koje slijede iz odredbi stavova 1, 2, 3, 4, 5 i 7 članka 2, stavova 4, 6 i 7 članka 7, stavova 1, 2, 3 i 5 članka 10 i članaka 21 i 22 Dijela II ove Povelje, smatrat će se ostvarenim ukoliko se odredbe primjenjuju u skladu sa stavom 1 ovog članka na veliku većinu odnosnih radnika.

Članak J

Amandmani

1 Svi amandmani na Dijelove I i II ove Povelje čija je svrha proširivanje prava garantiranih ovom Poveljom, kao i svi amandmani na Dijelove III i VI koje predloži Zemlja potpisnica ili Vladin komitet, dostavit će se Generalnom tajniku Vijeća Europe, a Generalni tajnik će ih prosljediti Zemljama potpisnicama ove Povelje.

2 Sve amandmane predložene u skladu sa odredbama prethodnog stava će ispitivati Vladin komitet, koji će dostaviti usvojeni tekst Ministarskom vijeću na usvajanje, nakon obavljenih konzultacija sa Parlamentarnom skupštinom. Nakon usvajanja od strane Ministarskog komiteta, ovaj će se tekst prosljediti na usvajanje Zemljama potpisnicama.

3 Svi amandmani na Dio I i Dio II ove Povelje će stupiti na snagu, u odnosu na one Zemlje koje ih prihvate, na prvi dan mjeseca koji slijedi nakon isteka perioda od mjesec dana nakon datuma na koji su tri Zemlje potpisnice informirale Generalnog tajnika da su ih usvojili.

U odnosu na bilo koju Zemlju potpisnicu koja ih naknadno prihvati, amandman će stupiti na snagu prvog dana mjeseca koji slijedi nakon isteka perioda od jednog mjeseca nakon datuma na koji je ta Zemlja informirala Generalnog tajnika o svom prihvaćanju.

4 Svi amandmani na Dijelove III i VI ove Povelje će stupiti na snagu prvog dana mjeseca koji uslijedi nakon isteka perioda od

mjesec dana nakon datuma na koji su sve Strane informirale Generalnog tajnika da su ih prihvatili.

Dio VI

Članak K

Potpisivanje, ratifikacija i stupanje na snagu

1 Ova Povelja će biti otvorena za potpisivanje od strane zemalja članica Vijeća Europe. Bit će predmetom ratifikacije, prihvatanja odnosno usvajanja. Instrumenti ratifikacije, prihvatanja odnosno usvajanja položiti će se kod Generalnog tajnika Vijeća Europe.

2 Ova Povelja stupa na snagu prvog dana mjeseca nakon isteka perioda od jednog mjeseca od datuma na koji su tri zemlje članice Vijeća Europe izrazile svoj pristanak da budu obavezane ovom Poveljom u skladu sa prethodnim stavom.

3 U pogledu bilo koje zemlje članice koja naknadno izrazi svoj pristanak da bude obavezana ovom Poveljom, ona će stupiti na snagu prvog dana mjeseca nakon isteka perioda od jednog mjeseca nakon datuma polaganja instrumenata ratifikacije, prihvatanja odnosno usvajanja.

Članak L

Teritorijalna primjena

1 Ova Povelja će se primjenjivati na metropolitani teritorije svake Zemlje potpisnice. Svaka potpisnica može, u vrijeme potpisivanja ili polaganja instrumenata ratifikacije, prihvatanja ili usvajanja, specificirati, putem deklaracije upućene Generalnom tajniku Vijeća Europe, teritorij koji će se smatrati u ove svrhe njenom metropolitani teritorijem.

2 Svaka potpisnica može, u vrijeme potpisivanja ili polaganja svog instrumenta ratifikacije, prihvatanja odnosno usvajanja, ili u bilo kom kasnijem trenutku, uputiti deklaraciju obavještenjem upućenom Generalnom tajniku Vijeća Europe da će se Povelja u cjelini ili u nekom dijelu odnositi na metropolitanski teritorij odnosno teritorije navedene u rečenoj deklaraciji za čije je međunarodne odnose nadležna, ili za koje preuzima međunarodnu nadležnost. U deklaraciji će specificirati članke odnosno stavove Dijela II Povelje koje prihvaća kao obvezujuće u odnosu na teritorije navedene u deklaraciji.

3 Povelja će proširiti svoju primjenu na teritorij odnosno teritorije navedene u gore navedenoj deklaraciji od prvog dana mjeseca nakon isteka perioda od mjesec dana nakon primitka obavijesti o takvoj deklaraciji od strane Generalnog tajnika.

4 Svaka Zemlja potpisnica može nekog kasnijeg datuma, upućivanjem obavijesti Generalnom tajniku Vijeća Europe, proglasiti, u odnosu na jednu ili više teritorija na koje se odnosi Povelja u skladu sa stavom 2 ovog članka, prihvaća kao obavezujuće sve članke odnosno numerirane stavove koje još nije prihvatila u odnosu na taj teritorij ili teritorije. Ove obveze, naknadno preuzete, smatrat će se sastavnim dijelom izvorne deklaracije u odnosu na te teritorije, i stupit će na snagu od prvog dana mjeseca nakon isteka perioda od mjesec dana nakon što Generalni tajnik dobije obavijest u tom smislu.

Članak M

Odricanje

1 Svaka zemlja ima pravo odreći se ove Povelje tek po isteku perioda od pet godina od datuma na koji je za tu zemlju Povelja stupila na snagu, ili na kraju nekog slijedećeg razdoblja od dvije godine, a u svakom slučaju nakon slanja obavijesti šest mjeseci unaprijed Generalnom tajniku Vijeća Europe, koji će o tome obavijestiti druge Zemlje potpisnice.

2 Svaka strana može, u skladu sa odredbama iskazanim u prethodnom stavu, odreći se bilo kojeg članka ili stava iz Dijela II Povelje koje je prihvatila, pod uvjetom da broj članaka odnosno

stavova kojima je ta Zemlja potpisnica nikad nije manji od šesnaest u prvom slučaju, odnosno šezdeset tri u drugom, i da ovaj broj članaka odnosno paragrafa i dalje sadržava članke koje Zemlja potpisnica izabere između onih koji su posebno navedeni u članku A, stav 1, pod-stav b.

3 Svaka Zemlja potpisnica se može odreći ove Povelje ili bilo kojeg članka ili stava Dijela II Povelje pod uvjetima specificiranim u stavu 1 ovog članka, u odnosu na bilo koji teritorij na koji se primjenjuje rečena Povelja, putem deklaracije upućene u skladu sa stavom 2 članka L.

Članak N

Dodatak

Dodatak na ovu povelju čini njen sastavni dio.

Članak O

Notifikacije

Generalni tajnik Vijeća Europe će obavijestiti zemlje članice Vijeća Europe i generalnog direktora Međunarodnog ureda rada o:

a svakom potpisivanju;

b polaganju svih instrumenata ratifikacije, prihvatanja odnosno usvajanja;

c datumima stupanja na snagu ove Povelje, u skladu sa člankom K;

d svim deklaracijama izvršenim primjenjujući članke A, stavove 2 i 3, D, stavove 1 i 2, F, stav 2, L, stavovi 1, 2, 3 i 4;

e svim amandmanima u skladu sa člankom J;

f svim odricanjima u skladu sa člankom M;

g svim drugim radnjama, obavijestima ili komunikacijama vezanim za ovu Povelju.

Svjedočeci o tome, dolje potpisani, propisno ovlašteni u tom smislu, potpisali su revidiranu Povelju.

Potpisano u Strasbourgu, 3. dana mjeseca svibnja 1996. godine, na engleskom i francuskom jeziku, od kojih se oba smatraju jednako autentičnim, u jednom primjerku koji će biti položen u arhivi Vijeća Europe. Generalni tajnik Vijeća Europe će proslijediti ovjerene kopije svakoj zemlji članici Vijeća Europe, i Generalnom direktoru Međunarodnog ureda rada.

DODATAK NA EUROPSKU SOCIJALNU POVELJU

(revidiran)

Obim Europske socijalne povelje (revidirane) u odnosu na zaštićene osobe

1 Bez obzira na članak 12, stavak 4, i članak 13, stavak 4, osobe na koje se odnose članci 1 do 17 i 20 do 31 se odnose na strane državljanke samo ukoliko su oni državljanke drugih Zemalja potpisnica koji zakonito borave ili redovno rade na teritoriju odnosno Zemlje potpisnice, pod uvjetom razumijevanja da će se ovi članci tumačiti u svjetlu odredbi članaka 18 i 19.

Ovakvo tumačenje neće imati utjecaja na pružanje sličnih mogućnosti drugim osobama od strane bilo koje Zemlje potpisnice.

2 Svaka Zemlja potpisnica će odobriti izbjeglicama, u skladu sa odredbama Konvencije o statusu izbjeglica, potpisane u Ženevi 28. jula/srpnja 1951. godine i Protokola od 31. januara/siječnja 1967. godine, koji zakonito borave na njenoj teritoriji, najpogodniji mogući tretman, a u svakom slučaju ne lošiji od onog predviđenog obvezama koje je Zemlja potpisnica preuzela u okviru navedene Konvencije odnosno drugih međunarodnih instrumenata koji se primjenjuju na te izbjeglice.

3 Svaka Zemlja potpisnica će odobriti osobama bez državljanstva, u skladu sa Konvencijom o osobama bez državljanstva izrađene u New Yorku 28. septembra/rujna 1954. godine koje zakonito borave na njenom teritoriju tretman koji neće biti lošiji od tretmana koji proistječe iz obveza koje je prihvatila Zemlja u okviru rečenog instrumenta, odnosno bilo kojih drugih međunarodnih instrumenata koji se odnose na te osobe bez državljanstva.

Dio I, stavak 18, i Dio II,

Članak 18, stavak 1

Podrazumijeva se da se ove odredbe ne bave pitanjem stupanja na teritorij Zemlje potpisnice, i ne prejudiciraju odredbe Europske konvencije o establišmentu, potpisane u Parizu, 13. decembra/prosinca 1955. godine.

Dio II

Članak 1, stavak 2

Ova se odredba neće tumačiti tako da zabranjuje ili odobrava bilo kakvu klauzulu sindikalne sigurnosti.

Članak 2, stavak 6

Zemlje potpisnice mogu predvidjeti da se ova odredba neće primjenjivati:

a na radnike koji imaju ugovor ili radni odnos u ukupnom trajanju manjem od jednog mjeseca i/ili radnim tjednom kraćim od osam sati;

b kada je ugovor odnosno radni odnos privremene i/ili specifične naravi, pod uvjetom, u ovim slučajevima, da je ne-primjenjivanje ove odredbe opravdano objektivnim okolnostima.

Članak 3, stavak 4

Podrazumijeva se da će u svrhe ove odredbe, funkcije, organizacija i uvjeti rada ovih službi biti određene domaćim zakonima i propisima, kolektivnim ugovorima i drugim sredstvima koji su pogodni u domaćim uvjetima.

Članak 4, stavak 4

Ova odredba će se razumjeti tako da ne zabranjuje trenutno otpuštanje zbog bilo kojeg ozbiljnog prekršaja.

Članak 4, stavak 5

Podrazumijeva se da Zemlja potpisnica može preuzeti obveze predviđene ovim stavom ukoliko velika većina radnika ne mogu biti izloženi odbijanjima od plaće, bilo po zakonu bilo preko kolektivnog ugovora ili odluka arbitraže, sa izuzetkom osoba koje nisu obuhvaćene time.

Članak 6, stavak 4

Podrazumijeva se da svaka Zemlja potpisnica može, u mjeri u kojoj se to na nju odnosi, regulirati korištenje prava na štrajk zakonom, pod uvjetom da se ne mogu opravdati dalje restrikcije ovog prava u skladu sa člankom G.

Članak 7, stavak 2

Ova odredba ne sprječava Zemlje potpisnice da u svom zakonodavstvu predvide da mladi koji nisu dostigli minimalnu predviđenu starost mogu obavljati rad samo u mjeri u kojoj je to apsolutno neophodno u svrhe njihovog stručnog obrazovanja ako se takav rad odvija u skladu sa uvjetima koje propiše nadležni organ, i uz poduzimanje mjera zaštite zdravlja i sigurnosti tih mladih osoba.

Članak 7, stavak 8

Podrazumijeva se da Zemlja potpisnica može preuzeti obveze iz ovog stava ako ispunjava duh obveze predviđajući svojim zakonom da velika većina osoba mlađih od osamnaest godina neće obavljati rad noću.

Članak 8, stavak 2

Ova se odredba neće tumačiti na način da predviđa apsolutnu zabranu. Mogu se predvidjeti izuzeci, na primjer, u slijedećim slučajevima:

a ako je zaposlena žena kriva zbog kršenja pravila ponašanja, čime se opravdava raskid radnog odnosa;

b ako odnosno poduzeće prestane djelovati;

c ako je istekao rok predviđen ugovorom o zapošljavanju.

Članak 12, stavak 4

I riječi "predmet uvjeta iskazanih u tim sporazumima" u uvodu u ovaj stavak su shvaćeni tako da impliciraju, između ostalog, da u pogledu beneficija koje su ponuđene bez bilo kakvih doprinosa osiguranja, Zemlja potpisnica može tražiti navršavanje propisanog perioda boravka prije nego što odobri te beneficije državljanima drugih Zemalja potpisnica.

Članak 13, stavak 4

Vlade koje nisu potpisnice Europske konvencije o socijalnoj i medicinskoj pomoći mogu ratificirati Povelju u odnosu na ovaj stav, pod uvjetom da državljanima drugih Zemalja potpisnica pruže tretman koji je u skladu sa odredbama rečene konvencije.

Članak 16

Podrazumijeva se da zaštita predviđena ovom odredbom obuhvaća samohrane roditelje s djecom.

Članak 17

Podrazumijeva se da ova odredba obuhvaća sve osobe mlađe od 18 godina, osim kada se po zakonu o punoljetstvu punoljetstvo stječe ranije, bez obzira na druge specifične odredbe predviđene ovom Poveljom, posebno članka 7.

Ovo ne implicira obvezu pružanja obvezatnog obrazovanja do gore navedene starosti.

Članak 19, stavak 6

U svrhu primjene ove odredbe, za termin "obitelj stranog radnika" se smatra da znači najmanje supružnika i nevjenčanu djecu osobe, sve dok se ovi drugi smatraju maloljetnim prema zakonima zemlje domaćina, i koje izdržava radnik-migrant.

Članak 20

1 Podrazumijeva se da pitanja socijalne zaštite, kao i druge odredbe koje se odnose na naknadu za nezaposlenost, starosne beneficije i beneficije za preživjelog člana obitelji (obiteljska mirovina) mogu biti isključeni iz obuhvata ovog članka.

2 Odredbe koje se odnose na zaštitu žena, posebno kada se radi o trudnoći, boravku u bolnici i post-natalnom razdoblju, neće se smatrati diskriminacijom u smislu ovog članka.

3 Ovaj članak ne sprječava usvajanje specifičnih mjera čiji je cilj uklanjanje de fakto neravnopravnosti.

4 Profesionalne aktivnosti koje, po svojoj naravi ili kontekstu u kojemu se izvršavaju, mogu biti povjerene samo osobama određenog spola mogu biti isključene iz obuhvata ovog članka odnosno nekih njegovih odredbi. Ova se odredba neće tumačiti kao da traži od Zemalja potpisnica da ugrade u svoje zakone i propise popis profesija koje, po svojoj naravi ili kontekstu u kojemu se izvršavaju, mogu biti rezervirane za osobe određenog spola.

Članci 21 i 22

1 U svrhu primjene ovih članaka, termin "predstavnicima radnika" označava osobe koje su kao takve priznate domaćim zakonima odnosno praksom.

2 Termin "domaće zakonodavstvo i praksa" obuhvaća, već prema situaciji, osim zakona i propisa, kolektivne ugovore, druge sporazume između predstavnika poslodavaca i radnika, običaje kao i relevantno precedentno pravo.

3 U svrhe primjene ovih članaka, termin "poduzeće" se odnosi na skup opipljivih i neopipljivih komponenti, bez ili sa pravnom osobnošću, koje su osnovane sa ciljem proizvodnje roba ili pružanja usluga u zamjenu za finansijsku korist, i sa ovlasti da određuje vlastitu tržišnu politiku.

4 Podrazumijeva se da vjerske zajednice i njihove institucije mogu biti isključene iz primjene ovih članaka, iako se ove institucije mogu smatrati "poduzećima" u smislu stava 3. Institucije koje se bave aktivnostima koje su inspirirane određenim idealima, ili koje se rukovode određenim moralnim konceptima, idealima i konceptima koji su zaštićeni domaćim zakonodavstvom, mogu biti isključene iz primjene ovih članaka u mjeri u kojoj je to potrebno da bi se zaštitila orijentacija poduzeća.

5 Podrazumijeva se da kada u nekoj državi prava iskazana u ovim člancima ostvaruju različite institucije poduzeća, smatra se da odnosna Zemlja potpisnica ispunjava obveze koje slijede iz tih odredbi.

6 Zemlje potpisnice mogu isključiti iz polja primjene ovih članaka ona poduzeća koja zapošljavaju manje od određenog broja radnika, a koji broj će se odrediti domaćim zakonodavstvom i praksom.

Članak 22

1 Ova odredba ne pogađa niti ovlasti i obveze Zemalja u pogledu usvajanja zdravstvenih i sigurnosnih propisa na radnom mjestu, niti ovlasti ili odgovornosti tijela nadležnih za praćenje njihove primjene.

2 Termini "socijalne i socio-kulturne usluge i mogućnosti" se podrazumijeva tako da se odnose na socijalne i/ili kulturne aktivnosti za radnike koje pruža isto poduzeće, kao što je socijalna pomoć, sportske terene, prostorije za majke koje doje, biblioteke, ljetne kampove za djecu, itd.

Članak 23, stavak 1

U svrhe primjene ovog stava, termin "što duže moguće" se odnosi na fizičke, psihičke i intelektualne sposobnosti starijih osoba.

Članak 24

1 Podrazumijeva se da u svrhe ovog članka, termini "raskid radnog odnosa" i "raskinut" označava raskid radnog odnosa na zahtjev poslodavca.

2 Podrazumijeva se da ovaj članak obuhvaća sve radnike, ali i da Zemlja potpisnica može isključiti iz dijela ili cjeline pružene zaštite slijedeće kategorije zaposlenih osoba:

a radnike koji su angažirani po ugovoru o radu za određeni vremenski rok, ili za obavljanje određenog zadatka;

b radnici koji su u probnom razdoblju, ili u periodu kvalificiranja za zaposlenje, pod uvjetom da je ovo utvrđeno unaprijed, i da je razumne dužine trajanja;

c radnike angažirane na povremenoj osnovi i na kraći period.

3 U svrhe ovog članka, slijedeće se, posebno, neće smatrati validnim razlozima za raskid radnog odnosa:

a članstvo u sindikatu ili učešću u sindikalnim aktivnostima nakon radnog vremena, ili, uz pristanak poslodavca, unutar radnog vremena;

b traženja funkcije, djelovanja ili ranijeg djelovanja u svojstvu predstavnika radnika;

c podnošenja žalbe ili učešća u postupku protiv poslodavca u kojoj se navodi kršenje zakona i propisa, ili obraćanje nadležnim administrativnim organima;

d rasa, boja, spol, bračni status, obiteljske odgovornosti, trudnoća, vjera, političko mišljenje, nacionalno ili socijalno podrijetlo;

e roditeljsko bolovanje;

f privremeno odsustvo sa posla zbog bolesti ili ozljede.

4 Podrazumijeva se da će kompenzacija ili druge odgovarajuće pogodnosti u slučaju raskida radnog odnosa bez validnog razloga biti određena domaćim zakonima i propisima, kolektivnim ugovorima i drugim sredstvima koji odgovaraju uvjetima u zemlji.

Članak 25

1 Podrazumijeva se da nadležni domaći organ može, putem izuzimanja i nakon obavljenih konzultacija sa poslodavcima i radnicima, isključiti određene kategorije radnika iz zaštite predviđene ovom odredbom, iz razloga posebne naravi njihovog radnog odnosa.

2 Podrazumijeva se da definicija termina "nesolventnost" mora biti određena domaćim zakonom i praksom.

3 Potraživanja radnika obuhvaćena ovom odredbom uključuju najmanje:

a potraživanja radnika za plaće koje se odnose na propisano razdoblje, koje neće biti kraće od tri mjeseca u privilegiranom sustavu, odnosno osam tjedana u okviru garantiranog sustava, prije nesolventnosti ili raskida radnog odnosa;

b potraživanja radnika za naknadu za slobodne dane koji rezultiraju iz rada izvršenog tijekom godine kada je došlo do nesolventnosti ili raskida radnog odnosa;

c potraživanja radnika za iznose koji se duguju u odnosu na druge vrste plaćenog odsustva koje se odnose na propisani period, koji neće biti manji od tri mjeseca u okviru privilegiranih sustava, odnosno osam tjedana u okviru garantiranog sustava, prije nesolventnosti ili raskida radnog odnosa.

4 Domaći zakoni odnosno propisi mogu ograničiti zaštitu potraživanja radnika na propisani iznos, koji će biti na razini koja je socijalno prihvatljiva.

Članak 26

Podrazumijeva se da ovaj članak ne iziskuje da Zemlje potpisnice usvajaju zakon.

Podrazumijeva se da stavak 2 ne obuhvaća seksualno uznemiravanje.

Članak 27

Podrazumijeva se da se ovaj članak odnosi na žene i muškarce radnike sa obiteljskim obvezama u odnosu na djecu koju izdržavaju, kao i u odnosu na druge članove njihove uže obitelji koji nesumnjivo trebaju njihovu skrb ili potporu, i gdje takve odgovornosti ograničavaju njihove mogućnosti za pripremu, stapanje, učešće ili napredovanje u ekonomskoj aktivnosti. Termin "izdržavana djeca" i "drugi članovi uže obitelji koji nesumnjivo trebaju njihovu skrb i potporu" označava osobe koje su kao takve definirane domaćim zakonodavstvom odnosno Zemlje potpisnice.

Članci 28 i 29

U svrhe primjene ovog članka, termin "predstavnici radnika" označava osobe koje su kao takve priznate u skladu sa domaćim zakonom ili praksom.

Dio III

Podrazumijeva se da Povelja sadrži pravne obveze međunarodnog karaktera, čija je primjena podložna isključivo nadzoru predviđenom u njenom Dijelu IV.

Članak A, stavak 1

Podrazumijeva se da numerirani stavovi mogu uključiti članke koji se sastoje samo od jednog stava.

Članak B, stavak 2

U svrhe stava 2, članka B, odredbe revidirane Povelje korespondiraju sa odredbama Povelje sa istim brojem članka ili stava, sa slijedećim izuzecima:

a Članak 3, stavak 2, revidirane Povelje odgovara članku 3, stavovi 1 i 3 Povelje;

b Članak 3, stavak 3, revidirane Povelje odgovara članku 3, stavovi 2 i 3 Povelje;

c Članak 10, stavak 5, revidirane Povelje odgovara članku 10, stavak 4, Povelje;

d Članak 17, stavak 1, revidirane Povelje odgovara članku 17 Povelje.

Dio V

Članak E

Različit tretman zasnovan na objektivnom i razumnom opravdanju neće se smatrati diskriminirajućim.

Članak F

Termini "u vrijeme rata ili izvanrednog stanja" podrazumijevaju također i prijetnju ratom.

Članak I

Podrazumijeva se da radnici isključeni u skladu sa dodatkom na članke 21 i 22 nisu uzeti u obzir kod računanja broja odnosnih radnika.

Članak J

Termin "amandman" se proširuje da obuhvati i dodavanje novih članaka na Povelju.

Članak 3.

Suglasno Dijelu III, članka A stavka 1. točka c) Europske socijalne povelje (revidirane), Bosna i Hercegovina će Vijeću Europe, prigodom polaganja isprave o ratifikaciji, priložiti slijedeću izjavu:

Članak 4.

Ova Odluka će biti objavljena u "Službenom glasniku BiH" na hrvatskome, srpskom i bosanskom jeziku i stupa na snagu danom objave.

Broj 01-011-1697-22/08
16. srpnja 2008. godine
Sarajevo

Predsjedatelj
dr. **Haris Silajdžić**, v. r.

На основу члана V. 3. (d) Устава Босне и Херцеговине и сагласности Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине (Одлука ПС БиХ, број 206/08 од 17. јуна 2008. године), Предсједништво Босне и Херцеговине на 42. сједници одржаној 16. јула 2008. године, донијело је

ОДЛУКУ

**О РАТИФИКАЦИЈИ ЕВРОПСКЕ СОЦИЈАЛНЕ ПОВЕЉЕ
(РЕВИДИРАНА)**

СТРАЗБУР, 03. МАЈА 1996. ГОДИНЕ

Члан 1.

Ратификује се Европска социјална повеља (ревидирана) - Стразбур, 03. маја 1996. године.

Члан 2.

Текст Повеље у преводу гласи:

**ЕВРОПСКА СОЦИЈАЛНА ПОВЕЉА
(ревидирана)**

Стразбур, 3. мај 1996

Преамбула

Bosna i Hercegovina, shodno Dijelu III, članka A stavka 1. točka c) Europske socijalne povelje (revidirane), smatra se obveznom slijedećim odredbama:

1. Članak 1. - Pravo na rad - u cijelosti
2. Članak 2. - Pravo na pravične uvjete rada - u cijelosti
3. Članak 4. - Pravo na pravičnu naknadu - stavak 3.
4. Članak 5. - Pravo na organiziranje - u cijelosti
5. Članak 6. - Pravo na kolektivno pregovaranje - u cijelosti
6. Članak 7. - Pravo djece i mladih na zaštitu - u cijelosti
7. Članak 8. - Pravo zaposlenih žena na porodijsku zaštitu - u cijelosti
8. Članak 9. - Pravo na stručno usmjeravanje - u cijelosti
9. Članak 11. - Pravo na zdravstvenu zaštitu - u cijelosti
10. Članak 12. - Pravo na socijalnu zaštitu - stavak 1. i 2.
11. Članak 13. - Pravo na socijalnu i medicinsku pomoć - stavak 1., 2. i 3.
12. Članak 14. - Pravo na korištenje službi socijalne zaštite - u cijelosti
13. Članak 16. - Pravo obitelji na socijalnu, pravnu i ekonomsku zaštitu - u cijelosti
14. Članak 17. - Pravo djece i mladih na socijalnu, pravnu i ekonomsku zaštitu - u cijelosti
15. Članak 20. - Pravo na jednake mogućnosti i jednak tretman u pitanjima zapošljavanja i zanimanja bez diskriminacije na temelju spola - u cijelosti
16. Članak 21. - Pravo na informiranje i konzultiranje - u cijelosti
17. Članak 22. - Pravo na učešće u određivanju i unaprjeđenju uvjeta rada i radnog okruženja - u cijelosti
18. Članak 23. - Pravo starih osoba na socijalnu zaštitu - u cijelosti
19. Članak 28. - Pravo predstavnika radnika na zaštitu u preduzeću i dodjeljivanje adekvatnih sredstava - u cijelosti

Земље потписнице, чланице Савјета Европе,
Сматрајући да је циљ Савјета Европе остваривање већег јединства међу њеним чланицама у сврху чувања и остваривања идеала и принципа који представљају њихово заједничко

наслијеђе, и омогућавајући њихов економски и социјални напредак, посебно одржавањем и даљим остваривањем људских права и основних слобода;

Сматрајући да у Европској конвенцији о заштити људских права и основних слобода потписаној у Риму, 4. новембра 1950. године, и Протоколима на ту Конвенцију, Државе чланице Савјета Европе су се сагласиле да свом становништву обезбиједи грађанска и политичка права и слободе у њој наведене;

Сматрајући да у Европској социјалној повељи, која је отворена за потписивање у Торину, 18. октобра 1961. године, и у Протоколима на њу, Државе чланице Савјета Европе су се сагласиле да свом становништву обезбиједи социјална права њима предвиђена, како би побољшали њихов стандард живота и социјално благостање;

Подсјећајући да је Министарска конференција о људским правима, одржана у Риму, 5. новембра 1990. године, нагласила потребу, с једне стране, очувања неподјеливе нарави свих људских права, било да се ради о грађанским, политичким, економском, социјалним или културним правима, а с друге стране, да омогући нови подстицај Европској социјалној повељи;

Одлучне, како је одлучено током Министарске конференције одржане у Торину 21. и 22. октобра 1991. године, да ажурирају и прилагоде материјални садржај Повеље да би у обзир узеле, прије свега, основне социјалне промјене до којих је дошло након усвајања текста;

Признајући предности утјеловљења у Ревидираној повељи, која је прогресивно креирана да заузме мјесто Европске социјалне повеље, права која гарантујеа Повеља са амандманима, и права која гарантира Допунски протокол из 1988., и додатних нових права;

Договориле су се о сљедећем:

Део I

Потписнице прихватају да је циљ њихове политике, коју ће настојати остваривати свим прихватљивим средствима, по карактеру и националним и интернационалним, остваривање услова у којима ће се моћи ефикасно реализовати сљедећа права и принципи:

Сви ће имати могућност да зараде за живот, у занимању за које се слободно определијеле.

1 Сви радници имају право на праведне услове рада.

2 Сви радници имају право на сигурне и здраве услове рада.

3 Сви радници имају право на правичну накнаду, довољну за пристојан животни стандард, за њих и њихове породице.

4 Сви радници и послодавци имају право на слободу удруживања у домаће и међународне организације за заштиту њихових економских и социјалних интереса.

5 Сви радници и послодавци имају право на колективно преговарање.

6 Дјеца и млади имају право на посебну заштиту од физичких и моралних ризика којима су изложени.

7 Запослене жене, у случају породе, имају право на посебну заштиту.

8 Свако има право на одговарајућа средства за стручно усмеравање, која му могу помоћи да бирају занимање које одговара његовим личним склоностима и интересима.

9 Свако има право на одговарајуће могућности стручне обуке.

10 Свако има право да искористи све мјере које му омогућују живање највиших могућих стандарда здравствене заштите.

11 Сви радници и чланови породица који су од њих зависни имају право на социјалну заштиту.

12 Сви који су без одговарајућих средстава имају право на социјалну и медицинску заштиту.

13 Свако има право користити службе социјалне заштите.

14 Лица са инвалидитетом имају право на самосталност, социјалну интеграцију и учешће у животу заједнице.

15 Породица, као основна јединица друштва, има право на одговарајућу социјалну, правну и економску заштиту којом се осигурава њен пуни развитак;

16 Дјеца и млади имају право на одговарајућу социјалну, правну и економску заштиту;

17 Држављани било које земље потписнице имају право да се баве било каквим занимањем које им доноси корист, на територији било које друге земље, на основама равноправности са држављанима ове друге, поштујући ограничења заснованим на валидним економским или социјалним разлозима;

18 Радници-мигранти, који су држављани неке земље потписнице, и њихове породице, имају право на заштиту и помоћ на територију било које друге земље потписнице.

19 Сви радници имају право на једнаке могућности и једнак третман у питањима запошљавања и занимања, без дискриминације на основу пола;

20 Радници имају право да буду информисани и консултовани унутар предузећа.

21 Радници имају право учествовања у одређивању и унапређивању радних услова и радног окружења у предузећу.

22 Свака старија особа има право на социјалну заштиту.

23 Сви радници имају право на заштиту у случају престанка радног односа;

24 Сви радници имају право на заштиту својих потраживања у случају несолвентности њиховог послодавца.

25 Сви радници имају право на достојанство у раду.

26 Сва лица са породичним обавезама и лица које су радно ангажоване или се желе ангажовати, имају на то право без излагања дискриминацији, и у највећој могућој мјери, без доласка у сукоб између њиховог рада и породичних обавеза.

27 Представници радника у подuzeћу имају право на заштиту од радњи које им штете, и треба им на одговарајући начин омогућити да извршавају своје функције.

28 Сви радници имају право бити информисани и консултовани у процедурама колективног отпуштања вишка.

29 Свако има право на заштиту од сиромаштва и социјалног искључења.

30 Свако има право на смјештај.

Део II

Земље потписнице преузимају на себе, како је предвиђено у Дијелу III, обавезе исказане у наредним члановима и ставовима.

Члан 1.

Право на рад

У циљу обезбјеђења ефикасног коришћења права на рад, Потписнице преузимају на себе:

1 да као један од својих примарних циљева и одговорности прихвате остварење и одржавање највишег и најстабилнијег могућег нивоа запослености, са циљем постизања пуне запослености;

2 да ефикасно заштите право радника да зарађује за живот у занимању које слободно одабере;

3 да успостави или одржава бесплатне службе за запошљавање за све раднике;

4 да пружа или промовше одговарајуће стручно усмјеравање, обуку или рехабилитацију.

Члан 2.

Право на правичне услове рада

У циљу обезбјеђења ефикасног кориштења права на правичне услове рада, земље потписнице преузимају обавезу да:

1 предвиде разумно дневно и седмично радно вријеме, радну седмицу која се прогресивно смањује у мјери коју допушта повећање продуктивности и други релевантни фактори;

2 омогуће плаћене јавне празнике;

3 омогуће најмање четири седмице плаћеног годишњег одмора;

4 елиминису ризике у инхерентно опасним или нездравим занимањима, или тамо гдје још увијек није могуће елиминисати или довољно смањити ове ризике, предвидјети или скраћење радног времена, или додатне плаћене нерадне дане за раднике који се баве тим занимањима;

5 обезбиједи седмични период одмора који се, уколико је то могуће, поклапа са даном који се традицијом или обичајем у датој земљи односно регији сматра даном одмора;

6 обезбиједи да су радници писмено информисани, што прије могуће, а у сваком случају најкасније два мјесеца након дана ступања на посао, о најважнијим аспектима уговора или радног односа;

7 обезбиједи да радници који обављају рад ноћу користе мјере које узимају у обзир посебну врсту оваквог рада.

Члан 3.

Право на сигурне и здраве услове рада

Са циљем обезбјеђења дјелотворног кориштења права на сигурне и здраве радне услове, земље потписнице се обавезују да ће, у консултацијама са организацијама радника и послодавца:

1 формулисати, примијенити и периодично ревидирати кохерентну националну политику о професионалној безбједности, професионалном здрављу и радном окружењу. Примарни циљ ове политике је унапријеђење професионалне безбједности и здравља и спречавање незгода и оштећења здравља које настану као посљедица, повезане су или настају током рада, посебно минимизирајући узроке ризика који су инхерентни радном окружењу;

2 објавити сигурносне и здравствене прописе;

3 предвидјети провођење тих прописа мјерама надзора;

4 промофисати прогресивн развитак услуга професионалног здравства за све раднике, са примарном превентивном и савјетодавном функцијом.

Члан 4.

Право на правичну накнаду

У циљу обезбјеђења ефикасног кориштења права на правичну накнаду, земље потписнице се обавезују:

1 да признају права радника на накнаду која ће њима и њиховим породицама омогућити пристојан животни стандард;

2 да признају право радника на повећану стопу накнаде за прековремени рад, уз одређене изузетке у посебним случајевима;

3 да признају право радника мушкараца и жена на једнаку плату за рад једнаке вриједности;

4 да признају право свих радника на разуман отказни рок код раскида радног односа;

5 да омогуће одбијања од плата само под условом и у мјери која је прописана домаћим законима и прописима, односно одређена колективним уговорима или одлукама арбитраже.

Кориштење ових права ће се постићи слободним закључивањем колективних уговора, механизмом одређивања плата предвиђеним статутотом, или другим начинима који одговарају условима у земљи.

Члан 5.

Право на организовање

У циљу обезбјеђења односно промовисања слободе радника и послодавца да оснивају локалне, националне или интернационалне организације за заштиту њихових економских и социјалних интереса, и да се укључују у те организације, земље потписнице се обавезују да домаћи закон неће ограничавати, нити ће се примјењивати тако да ограничава ову слободу. Мјера у којој се гаранције предвиђене овим чланом односе на полицију ће се одредити домаћим законима и прописима. Принцип који управља примјеном ових гаранција на припаднике оружаних снага и мјера у којој се оне односе на лица из те категорије ће се једнако тако одредити домаћим законима и прописима.

Члан 6.

Право на колективно преговарање

У циљу обезбјеђења ефикасног кориштења права на колективно уговарање, земље потписнице преузимају обавезу да:

1 промовишу заједничке консултације између радника и запосленика;

2 промовишу, гдје је потребно и погодно, механизам за добровољне преговоре између послодавца односно организација послодавца и организација радника са циљем регулисања услова и претпоставки за запошљавање преко колективних уговора;

3 промовишу успоставу и кориштење одговарајућег механизма помирења и добровољне арбитраже за рјешавање радних спорова;

и признају

4 право радника и послодавца на колективну акцију у случају сукоба интереса, укључујући овдје право на штрајк, уз поштивање обвеза које евентуално проистичу из колективних споразума који су раније склопљени.

Члан 7.

Право дјецe и младих на заштиту

У циљу обезбјеђења ефикасног кориштења права дјецe и младих на заштиту, земље потписнице преузимају обавезу да:

1 предвиде да ће минимална старосна доб за ступање на посао бити 15 година, уз изузетке за дјецу запослену на прописаним лаким пословима, који немају штетан утјецај на њихово здравље, морал или образовање;

2 предвиде да ће минимална старост за ступање на посао бити 18 година, када се ради о прописаним занимањима која се сматрају опасним и нездравима;

3 предвиде да лица које још увијек подлијежу обавези похађања обавезног образовања не буду запослени на таквом послу који би им ускратио пуну корист од образовања;

4 предвиде да ће радно вријеме лица старости испод 18 година бити ограничено у складу са потребама њиховог развоја, а посебно њиховим потребама за стручним образовањем;

5 признају право младих радника и шегрта на правичну плату или друге одговарајуће накнаде;

6 пропишу да се вријеме које младе лица проведу на стручној обуци током радног времена, уз пристанак послодавца, третира као дио радног дана;

7 предвиде да запослена лица старости испод 18 година имају право на минимално четири седмице плаћеног годишњег одмора;

8 предвиде да лица испод 18 година старости не могу радити ноћу, са изузетком одређених занимања предвиђених домаћим законом или прописима;

9 предвиде да ће лица испод 18 година старости, запослене у занимањима прописаних домаћим законима или прописима, бити редовно медицински контролисане;

10 обезбједе посебну заштиту против физичких и менталних опасности којима су изложена дјеца и младе лица, а посебно оних које проистичу директно или индиректно из њиховог рада.

Члан 8.

Право запослених жена на породилску заштиту

Са циљем обезбјеђења ефикасног кориштења права запослених жена на породилску заштиту, земље потписнице преузимају обавезу да:

1 предвиде, било преко плаћеног одсуства или преко адекватних накнада социјалне заштите из јавних фондова да запослене жене могу узети допуст прије и након порођа, у укупном трајању од најмање четрнаест седмица;

2 сматра незаконитим да послодавац да жени отказ током времена од када обавијести послодавца да је трудна, до краја породилског одсуства, или да јој да отказ тако да отказни рок истиче током тог раздобља;

3 обезбједи да мајке које доје своју дјецу имају довољно слободног времена у ове сврхе;

4 регулишу рад ноћу трудних жена, жена које су недавно родиле, и жена које доје дјецу;

5 забрани запошљавање трудница, жена које су недавно родиле или које доје дјецу у рударским пословима под земљом, и свим другим пословима који су непогодни због своје опасне, нездраве или напорне нарави, и предузети одговарајуће мјере да заштите права ових жена на запошљавање.

Члан 9.

Право на стручно усмјеравање

Са циљем обезбјеђења ефикасног кориштења права на стручно усмјеравање, земље потписнице преузимају обавезу да предвиде или промовишу, према потреби, службу која ће помагати свим лицима, укључујући и хендикепиране, да рјешавају проблеме везане за избор занимања и напредовање, уз дужно поштивање карактеристика лица и њиховог односа према могућностима запошљавања: ова помоћ би требала бити понуђена бесплатно, и младима, укључујући и школску дјецу, и одраслима.

Члан 10.

Право на стручну обуку

У циљу обезбјеђења ефикасног кориштења права на стручну обуку, земље потписнице преузимају обавезу да:

1 предвиде или промовишу, према потреби, техничку и стручну обуку свих лица, укључујући и хендикепиране, уз консултације са организацијама послодаваца и радника, и омогуће начине приступа вишем техничком и универзитетском образовању искључиво на основу личних способности;

2 предвиде или промовишу систем шегртовања (приправништва) и друге системске аранжмане за обуку младих момака и дјевојака у различитим пословима;

3 предвидјети или промовисати, по потреби:

а) адекватне и лако доступне могућности образовања одраслих радника;

б) посебне могућности за преквалификацију одраслих радника, за којом се појави потреба због технолошког развика или нових трендова у запошљавању;

4 предвиде или промовишу, по потреби, посебне мјере за преквалификацију и реинтеграцију дугорочно незапослених;

5 охрабре пуно кориштење могућности које нуде одговарајуће мјере, као што је:

а) смањење или укидање наплате накнада или плаћања;

б) одобравање финансијске помоћи у одговарајућим случајевима;

с) укључивање у нормално радно вријеме времена проведеног на додатној обуци коју радник похађа на захтјев послодавца за вријеме трајања радног односа;

д) обезбјеђивање, преко одговарајућег надзора, уз консултације са организацијама радника и послодаваца, ефикасности приправништва и других аранжмана обуке за младе раднике, и адекватне заштите младих радника уопштено.

Члан 11.

Право на здравствену заштиту

Са циљем обезбјеђења ефикасног кориштења права на заштиту здравља, земље потписнице преузимају обавезу да, било директно или у сарадњи са јавним или приватним организацијама, предузму одговарајуће мјере предвиђене да, између осталог:

1 у највећој мјери уклоне случајеве лошег здравља;

2 предвиде савјетодавне или образовне могућности за промовисање здравља и потицања индивидуалне одговорности у питањима здравља;

3 спријече, у највећој могућој мјери, епидемије, ендемичне и друге болести, као и незгоде.

Члан 12.

Право на социјалну заштиту

У циљу обезбјеђења ефикасног кориштења права на социјалну заштиту, земље потписнице преузимају обавезу да:

1 успоставе или одржавају систем социјалне заштите;

2 одржавају систем социјалне заштите на задовољавајућем нивоу, која је као минимум једнака оној која је потребна за ратификацију Европског кодекса социјалне заштите;

3 настојати прогресивно подизати систем социјалне заштите на вишем нивоу;

4 предузети кораке, закључивањем одговарајућих билатералних и мултилатералних споразума, или на друге начине, и под условима исказаним у тим споразумима, чији је циљ да обезбједи:

а) третман радника из других Земаља потписница који је једнак третману који уживају њихови домаћи радници у односу на права социјалне безбједности, укључујући и задржавање бенефиција које слиједе из легислативе о социјалној заштити, каква год кретања заштићена лица могу предузети између територија ових земаља;

б) одобравање, одржавање и поновно покретање права социјалне заштите средствима попут акумулације обезбјеђења или радног стажа стеченог према законима сваке земље потписнице.

Члан 13.

Право на социјалну и медицинску помоћ

Са циљем обезбјеђења ефикасног кориштења права на социјалну и медицинску помоћ, земље потписнице преузимају обавезу да:

1 обезбиједе да свака особа која не располаже одговарајућим ресурсима, и која није у могућности обезбиједити те ресурсе било властитим напорима или из других извора, посебно уживањем бенефиција шеме социјалне заштите, добије одговарајућу помоћ, и у случају болести, бриге коју изискује њено стање;

2 обезбиједе да лица које примају такву помоћ неће, из тог разлога, подносити смањење својих политичких и социјалних права;

3 предвиди да свако може добити, преко одговарајућих јавних или приватних служби, савјете и личну помоћ која им је евентуално потребна да би спријечили, отклонили или ублажили лично или породично сиромаштво;

4 примјени одредбе наведене у ставовима 1, 2 и 3 овог члана на једнаким основама на своје држављане и на држављане других земаља потписница који законито бораве на њеном територију, у складу са својим обавезама из Европске конвенције о социјалној и медицинској помоћи, потписаној у Паризу 11. децембра 1953. године.

Члан 14.

Право на кориштење служби социјалне заштите

У циљу обезбјеђења ефикасног кориштења права на кориштење служби социјалне заштите, земље потписнице преузимају обавезу да:

1 промовишу или пружају услуге које, кориштењем метода социјалног рада, доприносе добробити и развоју и појединача и група унутар заједнице, и њихово прилагођавање у социјалном окружењу;

2 подстиче учешће појединача и добровољних и других организација у успостављању и одржавању таквих служби.

Члан 15.

Право особа са инвалидитетом на независност, социјалну интеграцију и учешће у животу заједнице

У циљу осигуравања за лица са инвалидитетом, без обзира на доб и нарав или поријекло њиховог инвалидитета дјелотворно кориштење права на независност, социјалну интеграцију и учешће у животу заједнице, земље потписнице преузимају обавезу да, посебно:

1 предузму потребне мјере да би лицима са инвалидитетом пружиле усмјеравање, образовање и стручну обуку у оквиру генералних шема, гдје год је то могуће, или, гдје то није могуће преко специјализованих тијела, јавних или приватних;

2 промовишу могућности њиховог запошљавања преко свих мјера којим се послодавци подстичу да ангажују и задрже у радном односу лица са инвалидитетом у уобичајеном раном окружењу, и да прилагоде услове рада потребама лица са инвалидитетом, односно, гдје ово није могуће, предвиђајући или стварајући заштићена радна мјеста, у складу са нивоом инвалидитета. У појединим случајевима, овакве мјере могу укључивати и окретање специјализованим службама запошљавања и подршке;

3 промовишу њихову пуну социјалну интеграцију и учешће у животу заједнице, посебно преко мјера, међу које спадају и техничка помагала, чији је циљ да превазиђу препреке у комуникацији и мобилности, и омогуће могућности кориштења транспорта, становања, културних активности и рекреативних активности.

Члан 16.

Право породица на социјалну, правну и економску заштиту

У циљу осигурања потребних услова за пуни развитак породице, која је основна јединица друштва, земље потписнице преузимају обавезу да промовишу економску, правну и

социјалну заштиту породичног живота средствима као што су социјалне и породичне накнаде, фискални аранжмани, пружање становања за породица, бенефиције за младе брачне парове, и друга одговарајућа средства.

Члан 17.

Право дјецe и младих на социјалну, правну и економску заштиту

У циљу обезбјеђења ефикасног кориштења права дјецe и младих да одрасту у окружењу које подстиче пуни развој њихове личности и њихових физичких и менталних капацитета, земље потписнице преузимају обавезу да, било директно или у сарадњи са јавним и приватним организацијама, предузму све одговарајуће и потребне мјере креиране у циљу:

1 а) обезбјеђења да дјецa и млади, уважавајући права и обавезе њихових родитеља, имају бригу, помоћ, образовање и обуку коју требају, посебно предвиђањем оснивања или одржавања институција и службени довољних и адекватних за ову сврху;

б) заштите дјецe и младих од занемаривања, насиља и експлоатације;

с) предвиђања заштите и посебне помоћи од државе за дјецу и младе лица привремено или коначно ускраћене за помоћ њихове породице;

2 омогућити дјеци и младима бесплатно основно и средње образовање, као и потицати њихово редовно присуство настави.

Члан 18.

Право на бављење занимањем које доноси зараду на територију других земаља потписница

У циљу обезбјеђења дјелотворног кориштења права на бављење занимањем које доноси зараду за територију других земаља потписница, земље потписнице преузимају обавезу да:

1 примјењују постојеће прописе у либералном духу;

2 поједноставе постојеће формалности и смање или укину судске таксе или друге накнаде које плаћају страни радници или њихови послодавци;

3 либерализују, појединачно или колективно, прописе који се односе на запошљавање страних радника;

и признају;

4 право држављана других земаља да напусте земљу како би се бавили занимањем које доноси корист на територијама других земаља потписница.

Члан 19.

Право радника-миграната и њихових породица на заштиту и помоћ

Са циљем обезбјеђења ефикасног кориштења права радника-миграната и њихових породица на заштиту и помоћ на територији било које друге земље потписнице, земље потписнице преузимају обавезу да:

1 да одржавају или да са задовољавајућим степеном безбједности утврде да се одржавају адекватне и слободне службе које помажу таквим радницима, посебно у погледу добијања тачних информација, и да предузму све потребне кораке, у мјери у којој то домаћи закони и прописи омогућују, против заводеће пропаганде која се односи на емиграцију и имиграцију;

2 усвоје одговарајуће мјере унутар властите надлежности којима ће се омогућити одлазак, путовање и прихват тих радника и њихових породица, и предвидјети, у оквиру властите надлежности, одговарајуће услуге здравствене и медицинске заштите, и добре хигијенске услове за вријеме путовања;

3 промовишу сарадњу, према потреби, између социјалних служби, јавних и приватних, у земљама емиграције и имиграције;

4 обезбиједи да такви радници, који законито бораве на њиховој територији, у мјери у којој су та питања регулисана законом или прописима или су предмет контроле административних органа, уживају третман који није мање погодан од третмана који уживају њихови властити држављани у односу на следећа питања:

а) накнада и други услови запошљавања и рада;

б) чланство у синдикатима и уживање бенефиција колективног преговарања

в) смјештај;

5 обезбиједи да такви радници, који законито бораве на њиховим територијама, уживају третман који није лошији од третмана њихових властитих држављана у односу на порезе на запошљавање, као и доприносе и друге накнаде које плаћају запослена лица;

6 омогуће, у мјери у којој је то могуће, спајање породица страног радника који има дозволу да остане на територију;

7 обезбиједи да те раднике, који законито бораве на њиховој територији, третман који није лошији од третмана њихових властитих држављана, када се ради о правним поступцима везаним за питања из овог члана;

8 обезбиједи да ти радници који законито бораве на њиховој територији не буду протјерани, осим када угрожавају националну безбједност или вријеђају јавни интерес или морал;

9 омогуће, у законским оквирима, трансфер дијела зарада и уштеђевине ових радника према њиховим жељама;

10 прошире заштиту и помоћ предвиђену овим чланом на само-запослене раднике-мигранте, уколико се ове мјере односе на њих;

11 промовишу и омогуће учење националног језика земље-домаћина, односно, уколико постоји више таквих језика, једног од њих, за раднике-мигранте и чланове њихових породица;

12 промовишу и омогуће, у практичној мјери, подучавање дјеце радника-миграната у матерњем језику радника-миграната.

Члан 20.

Право на једнаке могућности и једнак третман у питањима запошљавања и занимања без дискриминације на основу спола

У циљу обезбјеђења осигурања дјелотворног кориштења права на једнаке могућности и једнак третман у питањима запошљавања и занимања без дискриминације на основу пола, земље потписнице преузимају обавезу да признају то право и предузму одговарајуће мјере којима ће се обезбједити односно промовисати њихова примјена на следећим пољима:

а) могућност запошљавања, заштита од отпуштања и професионална реинтеграција;

б) стручно усмјеравање, обука, преквалификација и рехабилитација;

в) услови запошљавања и услови рада, укључујући накнаде;

д) развијање каријере, укључујући запошљавање.

Члан 21.

Право на информисање и консултовање

У циљу обезбјеђења ефикасног кориштења права радника да буду информисани и консултовани у предузећу, земље потписнице преузимају обавезу да усвоје или подстакну мјере које ће омогућити радницима, односно њиховим представницима, у складу са домаћим законима и праксом, да:

а) буду редовно или у одговарајућем тренутку информисани на укупан начин о економској и финансијској ситуацији предузећа гдје раде, подразумијевајући да се откривање одређених информација, које би могле штетити предузећу, може одбити или се оне прогласити повјерљивим; и

б) буду правовремено консултовани о предложеним одлукама које би могле битно утицати на интересе радника, посебно о одлукама које би могле имати значајан утицај на ситуацију запослености у предузећу.

Члан 22.

Право на учешће у одређивању и унапређењу услова рада и радног окружења

У циљу обезбјеђења ефикасног кориштења права радника на учешће у одређивању и унапређењу услова рада и радног окружења у предузећу, земље потписнице преузимају обавезу да усвоје или подстакну мјере које омогућују радницима односно њиховим представницима, у складу са домаћим законима и праксом, да доприносе:

а) утврђивању и унапређењу радних услова, организације рада и радног окружења;

б) заштити здравља и безбједности унутар предузећа;

в) организацији социјалних и социо-културних служби и могућности унутар предузећа;

д) надзору поштивања прописа о овим питањима.

Члан 23.

Право старих особа на социјалну заштиту

У циљу обезбјеђења ефикасног кориштења права старијих особа на социјалну заштиту, земље потписнице преузимају обавезу да усвоје односно подстакну, било директно или у сарадњи са јавним или приватним организацијама, одговарајуће мјере креиране, посебно, са циљем да:

– омогуће старијим особама да остану пуноправни чланови друштва што дуже могуће, путем:

а) адекватних ресурса који ће им омогућити да воде пристојан живот и играју активну улогу у јавном, социјалном и културном животу;

б) пружањем информација о услугама и могућностима које стоје на располагању старијим особама и могућностима њиховог кориштења;

– омогуће старијим лицима да слободно бирају стил живота, и да воде независан живот у свом породичном окружењу онолико дуго колико то желе и могу, путем:

а) пружања смјештаја који одговара њиховим потребама и здравственом стању, или адекватне помоћи адаптирањем њиховог смјештаја;

б) здравствена заштита и службе које су потребне с обзиром на њихово стање;

– гарантују старијим лицима живот у институцијама одговарајуће подршке, уз поштивање њихове приватности, и учешћа на побољшавању услова живота у институцији.

Члан 24.

Право на заштиту у случају престанка радног односа

У циљу обезбјеђења ефикасног кориштења права радника на заштиту у случају престанка радног односа, земље потписнице преузимају обавезу да признају:

а) право свих радника да им се радни однос не раскине без валидног разлога за тај раскид, који је повезан са њиховим способностима или понашањем или заснован на оперативним потребама предузећа, институције или службе;

b) право радника чији је радни однос раскинут без валидног разлога на адекватну компензацију или другу одговарајућу помоћ.

У том циљу, земље потписнице преузимају обавезу да се побрину да радник који сматра да му је радни однос прекинут без валидног разлога има право на жалбу непристрасном органу.

Члан 25.

Право радника на заштиту њихових потраживања у случају несолвентности послодавца

У циљу обезбјеђења ефикасног кориштења права радника на заштиту њихових потраживања у случају несолвентности послодавца, земље потписнице преузимају обавезу да предвиде да потраживања радника која слиједе из уговора о раду или радног односа буду гарантоване неком гарантном институцијом или неким другим ефикасним обликом заштите.

Члан 26.

Право на достојанство у раду

У циљу обезбјеђења ефикасног кориштења права свих радника на заштиту њиховог достојанства на раду, земље потписнице преузимају обавезу да, уз консултације са организацијама радника и послодавца:

1 промовишу свијест, информисање и спречавање сексуалног узнемиравања на радном мјесту или у вези са радом, и предузму све одговарајуће мјере да раднике заштите од таквог понашања;

2 промовишу свијест, информисање и спречавање опетованог притиска или изразито негативних или увредљивих радњи усмјерених против појединачних радника на радном мјесту или у вези са радом, и предузму све одговарајуће мјере да заштите раднике од таквог понашања.

Члан 27.

Право радника са породичним обавезама на једнаке могућности и једнак третман

У циљу обезбјеђења кориштења права на једнаке могућности и третман за жене и мушкарце - раднике, као и између тих радника и других радника, земље потписнице преузимају обавезу да:

1 предузму одговарајуће мјере којима ће се:

a) омогућити радницима са породичним обавезама да се запосле и остану запослени, као и да се поново запосле након прекида рада због тих одговорности, укључујући и мјере на плану стручног усмјеравања и обуке;

b) узети у обзир њихове потребе у смислу услова запошљавања и социјалне заштите;

c) развити или промовисати службе, јавне или приватне, а посебно службе чувања дјете и други аранжмани бриге за дјецу;

2 предвиде могућност да било који родитељ добије, за вријеме раздобља након породилског одсуства, родитељско одсуство у циљу вођења бриге о дјетету, чији се услови и трајање одређују домаћим законом, колективним уговором или праксом;

3 обезбиједи да породичне обавезе неће, као такве, представљати валидан разлог за раскид радног односа.

Члан 28.

Право представника радника на заштиту у предузећу и додјелу адекватних средстава

У циљу обезбјеђења ефикасног кориштења права представника радника да обављају своју функцију, земље потписнице преузимају обавезу да обезбиједи да унутар предузећа они:

a) уживају ефикасну заштиту од радњи које су им штетне, укључујући отпуштање, на основу њиховог статуса или активности као раднички представници унутар предузећа;

b) располажу одговарајућим могућностима које им омогућавају да своје функције извршавају на вријеме и ефикасно, узимајући у обзир систем индустријских односа земље, и потребу, величину и способности односног предузећа.

Члан 29.

Право на информације и консултације у поступку колективног отпуштања

У циљу обезбјеђења ефикасног кориштења права радника да буду информисани и консултовани у ситуацијама колективног отпуштања, земље потписнице преузимају обавезу да обезбиједи да послодавци информишу и консултују представнике радника, довољно времена прије колективног отпуштања, о начинима и средствима избегавања колективног отпуштања односно ограничавања његове појаве и ублажавања његових посљедица, на примјер, кориштењем пратећих социјалних мјера чији је циљ, посебно, да помогну прераспоређивање или преквалификацију ових радника.

Члан 30.

Право на заштиту од сиромаштва и социјалног искључења

У циљу обезбјеђења ефикасног кориштења права на заштиту од сиромаштва и социјалног искључења, земље потписнице преузимају обавезу да:

a) предузму мјере у оквиру укупног и координираног приступа на промовисању ефикасног приступа особа које живе или су изложене ризику живота у ситуацији социјалне искључености или сиромаштва, као и њихових породица, посебно, запослењу, становању, образовању, култури и социјалној и медицинској помоћи;

b) да ове мјере ревидирају са циљем њиховог прилагођења, ако је потребно.

Члан 31.

Право на становање

У циљу обезбјеђења ефикасног кориштења права на становање, земље потписнице преузимају обавезу да предузму мјере креиране да:

1 промовишу приступ становању адекватног стандарда;

2 спријече и смање стање бескућности, са циљем његове поступне елиминације;

3 да учине цијену становања доступном за оне који не располажу адекватним ресурсима.

Дио III

Члан А

Предузећа

1 Уважавајући одредбе члана Б испод, свака земља потписница преузима обавезу да:

a) сматра Дио I ове Повеље декларацијом циљева које ће настојати остваривати свим одговарајућим средствима, како је наведено у уводу у тај дио;

b) сматрати се обавезаним са најмање шест од наредних девет чланова Дијела II ове Повеље: чланова 1, 5, 6, 7, 12, 13, 16, 19 и 20;

c) сматрати се обавезаним додатним бројем чланова или нумерисаних ставова Дијела II Повеље које може одабрати, под условом да укупан број чланова или нумерисаних ставова којима се обавезује није мањи од шеснаест чланова, односно шездесет три нумерисана става.

2 Чланови односно ставови изабрани у складу са под-ставовима б и ц става 1 овог члана ће се навести у обавијести Генералном секретару Савјета Европе у исто вријеме када се полаже инструмент ратификације, прихватања односно усвајања.

3 Свака земља потписница може накнадно доставити обавијест Генералном секретару да се сматра обавезном било којим другим чланом односно нумерисаним ставом из Дијела II Повеље које већ није прихватила у складу са условима става 1 овог члана. Ове накнадно достављене обавијести ће се сматрати саставним дијелом ратификације, прихватања односно усвајања, и ступит ће на снагу првог дана мјесеца који слиједи након истека периода од мјесец дана након упућивања обавијести.

4 Свака земља потписница ће одржавати систем инспекција рада који одговара домаћим условима.

Члан В

Везе са Европском социјалном повељом и Допунским протоколом из 1988. године

1 Нити једна земља потписница Европске социјалне повеље односно земља потписница Допунског протокола од 5. маја 1988. године не може ратификовати, прихватити или усвојити ову Повељу, а да се не сматра обавезаном барем оним одредбама које одговарају одредбама Европске социјалне повеље, и гдје је то примјењиво, Допунског протокола којим је раније била обавезана.

2 Прихватање обавеза из било које одредбе ове Повеље ће, од датума ступања на снагу тих обавеза за односну земљу потписницу, резултирати тиме да се кореспондирајуће одредбе Европске социјалне повеље, односно, гдје се примјењује, Допунског протокола из 1988. године, престати примјењивати у односној земљи у случају да је та земља била обавезана првим од ових инструмената или са оба инструмента.

Дио IV

Члан С

Надзор над реализацијом обавеза садржаних у овој Повељи

Имплементација правних обавеза садржаних у овој Повељи надгледати ће се на исти начин као и Европска социјална повеља.

Поступак надзора је описан у Дијелу IV Повеље, који се наводи даље у тексту, заједно са амандманима из Туринског протокола из 1991. године.

"Дио IV

Члан 21.

Извјештај о прихваћеним обавезама

Земље потписнице ће Генералном секретару Савјета Европе слати извјештај у интервалима од двије године, у облику који ће утврдити Министарски комитет, о примјени одредби Дијела II ове Повеље које су те земље прихватиле.

Члан 22.

Извјештај о обавезама које нису прихваћене

Земље потписнице ће Генералном секретару достављати, у одговарајућим интервалима, према захтјеву Министарског комитета, извјештаје који се односе на одредбе Дијела II ове Повеље које нису прихватиле у вријеме ратификације односно усвајања, односно у каснијој обавијести. Министарски комитет

ће с времена на вријеме одредити у односу на које одредбе ће тражити извјештај, као и облик у којему ће се ти извјештаји достављати.

Члан 23.

Достављање примјерака извјештаја и коментара

1 Када се Генералном секретару шаље извјештај у складу са члановима 21 и 22, свака земља потписница ће прослиједити примјерак тог извјештаја оним својим националним организацијама које су чланице међународних организација послодаваца и синдиката које су позване, према члану 27, став 2, да буду заступљене на састанцима Владиног комитета.

Ове организације ће Генералном секретару достављати све коментаре које имају извјештај земље потписнице. Генерални секретар ће потом копију ових коментара послати односно земљи потписници, која жели на њих одговорити.

2 Генерални секретар ће прослиједити примјерак извјештаја земаља потписница међународним невладиним организацијама које имају консултативни статус у Савјету Европе, и имају посебне надлежности у питањима којима се бави ова Повеља.

3 Извјештај и коментари наведени у члановима 21 и 22, као и у овом члану, ће се на захтјев ставити на увид јавности.

Члан 24.

Испитивање извјештаја

1 Извјештај упућен Генералном секретару у складу са члановима 21 и 22 ће испитивати Комитет независних експерата који је успостављен у складу са чланом 25. Комитет ће такође, разматрати све коментаре прослијеђене Генералном секретару у складу са ставом 1 Члана 23. По окончању испитивања, Комитет независних експерата¹ ће припремити извјештај у којем ће представити своје закључке.

2 У погледу извјештаја наведеног у члану 21, Комитет независних експерата ће процијенити са правног становишта поштивање домаћег закона и праксе у односу на обавезе које за односу земљу потписницу слиједе из ове Повеље.

3 Комитет независних експерата може упутити захтјев за допунским информацијама и појашњењима директно земљи потписници. У вези с овим, Комитет независних експерата такође може, ако је потребно, одржати састанак са представницима земље потписнице, било на властиту иницијативу, било на захтјев односне земље потписнице. Организације споменуте у ставу 1 члан 23 ће се такође информисати.

4 Закључци Комитета независних експерата ће се учинити јавним и њих ће Генерални секретар доставити Владином комитету, Парламентарној скупштини, и организацијама споменути у ставу 1 члан 23 и ставу 2 члан 27.

Члан 25.

Комитет независних експерата (Европски комитет за социјална права)

1 Комитет независних експерата се састоји од најмање девет чланова² изабраних од стране Парламентарне скупштине³ већином гласова, са листе експерата највишег интегритета и признатих компетенција у домаћим и међународним социјалним питањима, које номинују земље потписнице. Тачан број чланова ће одредити Министарски комитет.

2 Чланови комитета ће се бирати на период од шест година. Могу се једном кандидовати за поновни избор.

1 Од 1998, Комитет се назива "Европски комитет за социјална права"

2 Слиједом одлуке Министарског комитета, Европски комитет за социјална права сачињен је од дванаест чланова. Број чланова ће се у каснијој фази повећати на петнаест.

3 Ово је једина одредба Туринског протокола која се не примјењује. Чланови Европског комитета за социјална права се бирају од стране Министарског комитета.

3 Члан Комитета независних експерата који је изабран као заједна за члана чији мандат није истекао, обављати ће ту функцију док не истекне остатак мандата његовог претходника.

4 Члан комитета ће обављати своју функцију у појединачном капацитету. Током цијелог мандата, не смију вршити никакву другу функцију која би била некомпатибилна са захтјевима независности, непристраности и расположивости које са собом носи њихова функција.

Члан 26.

Учешће Међународне организације рада

Међународна организација рада је позвана да номинује представника који ће учествовати као консултант у одлучивању Комитета експерата.

Члан 27.

Владина комисија

1 Извјештај Земаља потписница, коментари и информације достављене у складу са ставом 1, члана 23 и 3 члана 24, као и извјештај Комитета независних експерата доставит ће се Владином комитету.

2 Комитет ће се састојати од по једног представника сваке земље потписнице. Позват ће највише двије међународне организације послодаваца и највише двије међународне синдикалне организације да пошаљу проматраче као консултанте на његове састанке. Даље, може обављати консултације са представницима међународних невладиних организација Европе и имати посебне надлежности у питањима које прописује ова Повеља.

3 Владин комитет ће припремити одлуке Министарског комитета. Конкретно, у свјетлу извјештаја Комитета независних експерата и земље потписнице, одабрати ће, давајући разлоге за свој избор, на основу социјалних, економских и других политика, ситуације које би по његовом мишљењу требале бити предмет препорука свакој односној земљи потписници, у складу са чланом 28 Повеље. Доставити ће Министарском комитету извјештај, који ће се објавити.

4 На основу својих налаза о примјени Социјалне повеље у цјелини, Владин комитет може доставити приједлоге Министарском комитету са циљем провођења студија социјалних питања и у односу на чланове Повеље који би се евентуално могли убрзати.

Члан 28.

Министарски комитет

1 Министарски комитет ће усвојити двотрећинском већином гласова, гдје је право гласа ограничено на земље потписнице, а на основу извјештаја Владиног комитета, резолуцију која обухвата цјелокупни циклус надзора и који садржи појединачне препоруке односним земљама потписницама.

2 Уважавајући приједлоге које да Владин комитет на основу става 4 члана 27, Министарски комитет ће донијети одлуке које буде сматрао одговарајућим.

Члан 29.

Парламентарна скупштина

Генерални секретар Савјета Европе ће доставити Парламентарној скупштини, са циљем одржавања периодичних пленарних дебата, извјештај Комитета независних експерата и Владиног комитета, као и резолуције Министарског комитета."

***

Члан D

Колективне тужбе

1 Одредбе Допунског протокола на Европску социјалну повељу предвиђају систем колективних жалби који ће се примјењивати на обавезе предвиђене овом Повељом у односу на земље које су ратификовале поменути Протоколом.

2 Свака земља која није обавезана Допунским протоколом на Европску социјалну повељу, који предвиђа састав колективних жалби, могу, код полагања својих инструмената ратификације, прихваћања односно усвајања, путем обавјештења упућеног Генералном секретару Савјета Европе, обавјестити да прихвата надзор над својим обавезама из ове Повеље, примјеном поступака предвиђених у наведеном Протоколу.

Процедура колективне тужбе исказана је у Допунском протоколу на Повељу из 1995. године, чији је текст дат у наставку.

"Члан 1.

Земље потписнице овог Протокола признају право следећих организација да достављају жалбе којима се наводи незадовољавајућа примјена Повеље:

а) међународне организације послодаваца и синдиката, наведених у ставу 2 члана 27 Повеље;

б) друге међународне невладине организације које имају статус консултаната у Савјету Европе, и које су стављене на попис којег у ту сврху направи Владин комитет;

с) представник националних организација послодаваца и синдиката у надлежности земље потписнице против које је уложена жалба.

Члан 2.

1 Свака земља потписница може такође, када изрази свој пристанак да буде обавезана овим Протоколом, а у складу са одредбама члана 13 или у било којем каснијем тренутку, декларацијом прогласити да признаје право било које друге репрезентативне националне невладине организације у њеној јурисдикцији која је посебно надлежна за питања којима се бави ова Повеља, да уложи против ње жалбу.

2 Овакве декларације се могу дати на одређени период.

3 Декларације ће се положити код Генералног секретара Савјета Европе, који ће њихове копије послати земљама потписницама и објавити их.

Члан 3.

Међународне невладине организације и домаће невладине организације споменуте у члану 1.б односно члану 2 могу поднијети жалбе у складу са поступком прописаним у горе наведеним одредбама само у односу на она питања у односу на која им се признаје посебна надлежност.

Члан 4.

Жалбе ће се подносити у писменом облику, и у вези са одредбом Повеље коју прихвата односна земља потписница, и навести у ком погледу ова друга није обезбиједила задовољавајућу примјену те одредбе.

Члан 5.

Све жалбе ће се упућивати Генералном секретару, који ће потврдити њихов пријем, о њима обавјестити односну земљу потписницу, и без одлагања је упутити у Комитет независних експерата.

Члан 6.

Комитет независних експерата може од односне земље потписнице и организације која је уложила тужбу тражити да

доставе писану информацију и запажања о прихватљивости жалбе, у року који пропише.

Члан 7.

1 Уколико одлучи да је жалба прихватљива, Комитет независних експерата ће обавијестити земље потписнице повеље преко Генералног секретара. Он ће обавијестити односну земљу потписницу и организацију која је уложила жалбу да поднесе, у роковима које пропише, сва релевантна писмена објашњења односно информације, а друге земље потписнице овог Протокола да доставе све коментаре које желе доставити у истом року.

2 Уколико је жалбу уложила домаћа организација послодаваца или домаћи синдикат или нека друга домаћа или међународна невладина организација, Комитет независних експерата ће обавијестити међународне организације послодаваца односно синдиката наведених у ставу 2 члана 27 Повеље, преко Генералног секретара, и позвати их да доставе запажања, у року који пропише.

3 На основу објашњења, информација или запажања достављених у складу са ставовима 1 и 2 горе, односна земља потписница и организација која је уложила жалбу могу доставити све додатне писане информације односно запажања у року који пропише Комитет независних експерата.

4 Током испитивања жалбе, Комитет независних експерата може организовати слушање представника страна.

Члан 8.

1 Комитет независних експерата ће изградити извјештај у којем ће описати кораке које је предузео на испитивању жалбе и доставити своје закључке о томе да ли је дотична земља потписница обезбиједила задовољавајућу примјену одредбе ове Повеље која се наводи у жалби.

2 Извјештај ће се доставити Министарском комитету. Такође, ће се се доставити организацији која је уложила жалбу, као и земљама потписницама Повеље, које неће имати слободу да га објаве.

Доставит ће се Парламентарној скупштини, и објавити у исто вријеме као и резолуција споменута у члану 9. или најкасније четири мјесеца након што је достављена Министарском комитету.

Члан 9.

1 На основу извјештаја Комитета независних експерата, Министарски комитет ће усвојити резолуцију већином гласова. Уколико Комитет независних експерата утврди да се Повеља не примјењује на задовољавајући начин, Министарски комитет ће усвојити, двотрећинском већином присутних гласова, препоруку упућену односној земљи потписници. У оба случаја, право на гласање ће се ограничити на земље потписнице Повеље.

2 На захтјев односне земље потписнице, Министарски комитет може одлучити, када извјештај Комитета независних експерата покрене нова питања, двотрећинском већином земаља потписница Повеље, да консултује Владин комитет.

Члан 10.

Односна земља потписница ће доставити информације о мјерама које је предузела да би провела препоруке Министарског Савјета у слиједећем извјештају који поднесе Генералном секретару у складу са чланом 21. Повеље.

Члан 11.

Чланови 1 до 10 овог Протокола такође се примјењују и на чланове Дијела II првог Допунског протокола на Повељу, у односу на Државе потписнице тог протокола, у мјери у којој су ти чланови прихваћени.

Члан 12.

Државе потписнице овог Протокола сматрају да први став додатка на Повељу, а који се односи на Дио III, гласи:

“Подразумијева се да Повеља садржи правне обавезе међународног карактера, чија је примјена подложна искључиво надзору предвиђеном у њеном Дијелу IV, и одредбама овог Протокола.”

Дио V

Члан E

Недискриминација

Уживање права исказаних у овој Повељи ће се обезбиједити без дискриминације на било којим основама као што је раса, боја, пол, језик, вјера, политичко или друго мишљење, национално или социјално поријекло, здравље, повезаност са националном мањином, рођења или другог статуса.

Члан F

Дерогације у вријеме рата или изванредних околности

1 У вријеме рата или других ванредних околности које пријете животу нације, свака земља може предузети мјере којима дерогира своје обвезе из ове Повеље у мјери који стриктно изискује дата ситуација, под условом да такве мјере нису у нескладу са њеним другим обвезама према међународном праву.

2 Свака земља која је омогућила право на дерогацију ће, у разумном временском року, потпуно обавјештавати Генералног секретара Савјета Европе о свим мјерама које је предузела, као и о разлозима за њих. Исто тако, информисати ће Генералног секретара када такве мјере престану бити дјелотворне, и када се одредбе ове Повеље коју је прихватила опет буду у цјелини извршаване.

Члан G

Ограничења

1 Права и принципи исказани у Дијелу I, када се ефективно реализују, и њихово ефективно кориштење како је предвиђено у Дијелу II, неће бити подложно никаквим рестрикцијама ни ограничењима која нису наведена у тим дијеловима, осим оних прописаних законима и која су потребна у демократском друштву или у циљу заштите јавног интереса, националне сигурности или морала.

2 Рестрикције које ова Повеља допушта у односу на права и обавезе у њој исказане неће се примјењивати ни за коју другу сврху осим оне за коју су прописане.

Члан H

Однос између Повеље и домаћег закона односно међународних споразума

Одредбе ове Повеље неће утицати на одредбе домаћег закона, нити на одредбе било каквих билатералних или мултилатералних договора, споразума или уговора који су већ на снази или могу ступити на снагу, а према којима се предвиђа повољнији третман заштићених особа.

Члан I

Имплементација датих обвеза

1 Без обзира на начине имплементације предвиђене у овим члановима, релевантне одредбе чланова 1 до 31 Дијела II ове Повеље ће се имплементирати путем:

- a) закона и прописа;
- b) споразума између организација радника и послодаваца;
- c) комбинације ова два начина;
- d) других одговарајућих начина.

2 Испуњавање обавеза које слиједе из одредби ставова 1, 2, 3, 4, 5 и 7 члана 2, ставова 4, 6 и 7 члана 7, ставова 1, 2, 3 и 5 члана 10 и чланова 21 и 22 Дијела II ове Повеље, сматрат ће се оствареним уколико се одредбе примјењују у складу са ставом 1 овог члана на велику већину односних радника.

Члан J Амандмани

1 Сви амандмани на Дијелове II и III ове Повеље чија је сврха проширивање права гарантованих овом Повељом, као и сви амандмани на Дијелове IV и VI које предложи Земља потписница или Владин комитет, доставити ће се Генералном секретару Савјета Европе, а Генерални секретар ће их прослиједити земљама потписницама ове Повеље.

2 Све амандмане предложене у складу са одредбама претходног става ће испитивати Владин комитет, који ће доставити усвојени текст Министарком вијећу на усвајање, након обављених консултација са Парламентарном скупштином. Након усвајања од стране Министарског комитета, овај ће се текст прослиједити на усвајање земљама потписницама.

3 Сви амандмани на Дио I и Дио II ове Повеље ће ступити на снагу, у односу на оне земље које их прихвате, на први дан мјесеца који слиједи након истека периода од мјесец дана након датума на који су три земље потписнице информисале Генералног секретара да су их усвојили.

У односу на било коју земљу потписницу која их накнадно прихвати, амандман ће ступити на снагу првог дана мјесеца који слиједи након истека периода од једног мјесеца након датума на који је та земља информисала Генералног секретара о свом прихватању.

4 Сви амандмани на Дијелове III и VI ове Повеље ће ступити на снагу првог дана мјесеца који услиједи након истека периода од мјесец дана након датума на који су све стране информисале Генералног секретара да су их прихватили.

Дио VI

Члан K

Потписивање, ратификација и ступање на снагу

1 Ова Повеља ће бити отворена за потписивање од стране земаља чланица Савјета Европе. Бити ће предметом ратификације, прихватања односно усвајања. Инструменти ратификације, прихватања односно усвајања положит ће се код Генералног секретара Савјета Европе.

2 Ова Повеља ступа на снагу првог дана мјесеца након истека периода од једног мјесеца од датума на који су три земље чланице Савјета Европе изразиле свој пристанак да буду обавезане овом Повељом у складу са претходним ставом.

3 У погледу било које земље чланице која накнадно изрази свој пристанак да буде обавезана овом Повељом, она ће ступити на снагу првог дана мјесеца након истека периода од једног мјесеца након датума полагања инструмената ратификације, прихватања односно усвајања.

Члан L

Територијална примјена

1 Ова Повеља ће се примјењивати на метрополитан територије сваке земље потписнице. Свака потписница може, у вријеме потписивања или полагања инструмената ратификације, прихватања или усвајања, специфицирати, путем декларације упућене Генералном секретару Савјета Европе, територија који ће се сматрати у ове сврхе њеном метрополитан територијем.

2 Свака потписница може, у вријеме потписивања или полагања свог инструмента ратификације, прихватања односно усвајања, или у било ком каснијем тренутку, упутити декларацију обавјештењем упућеном Генералном секретару Савјета Европе да ће се Повеља у цјелини или у неком дијелу односити на метрополитански територија односно територије наведене у реченој декларацији за чије је међународне односе надлежна, или за које преузима међународну надлежност. У декларацији ће специфицирати чланове односно ставове Дијела II Повеље које прихвата као обвезујући у односу на територије наведене у декларацији.

3 Повеља ће проширити своју примјену на територију односно територије наведене у горе наведеној декларацији од првог дана мјесеца након истека периода од мјесец дана након примања обавјести о таквој декларацији од стране Генералног секретара.

4 Свака земља потписница може неког каснијег датума, упућивањем обавјести Генералном секретару Савјета Европе, прогласити, у односу на једну или више територија на које се односи Повеља у складу са ставом 2 овог члана, прихвата као обавезујуће све чланове односно нумерисане ставове које још није прихватила у односу на тај териториј или територије. Ове обавезе, накнадно преузете, сматрат ће се саставним дијелом изворне декларације у односу на те територије, и ступит ће на снагу од првог дана мјесеца након истека периода од мјесец дана након што Генерални секретар добије обавјест у том смислу.

Члан M

Одрицање

1 Свака земља има право одрећи се ове Повеље тек по истеку периода од пет година од датума на коју је за ту земљу Повеља ступила на снагу, или на крају неког следећег раздобља од двије године, а у сваком случају након слања обавјести шест мјесеци унапријед Генералном секретару Савјета Европе, који ће о томе обавјестити друге земље потписнице.

2 Свака страна може, у складу са одредбама исказаним у претходном ставу, одрећи се било којег члана или става из Дијела II Повеље које је прихватила, под условом да број чланова односно ставова којима је та земља потписница никад није мањи од шеснаест у првом случају, односно шездесет три у другом, и да овај број чланова односно параграфа и даље садржава чланове које земља потписница изабере између оних који су посебно наведени у члану А, став 1, подстав б.

3 Свака земља потписница се може одрећи ове Повеље или било којег члана или става Дијела II Повеље под условима специфицираним у ставу 1 овог члана, у односу на било који територија на који се примјењује речена Повеља, путем декларације упућене у складу са ставом 2 члана L.

Члан N

Додатак

Додатак на ову повељу чини њен саставни дио.

Члан O

Нотификације

Генерални секретар Савјета Европе ће обавјестити земље чланице Савјета Европе и генералног директора Међународне канцеларије о:

- сваком потписивању;
- полагању свих инструмената ратификације, прихватања односно усвајања;
- датумима ступања на снагу ове Повеље, у складу са чланом K;

d) свим декларацијама извршеним примјењујући чланове А, ставове 2 и 3, D, ставове 1 и 2, F, став 2, L, ставови 1, 2, 3 и 4;

e) свим амандманима у складу са чланом J;

f) свим одрицањима у складу са чланом M;

g) свим другим радњама, обавијестима или комуникацијама везаним за ову Повељу.

Свједочећи о томе, доље потписани, прописно овлаштени у том смислу, потписали су ревидирану Повељу.

Потписано у Strasbourgu, 3. дана мјесеца маја 1996. године, на енглеском и француском језику, од којих се оба сматрају једнако аутентичним, у једном примјеру који ће бити положен у архиви Савјета Европе. Генерални секретар Савјета Европе ће прослиједити овјерене копије свакој земљи чланици Савјета Европе, и Генералном директору Међународне канцеларије.

ДОДАТАК НА ЕВРОПСКУ СОЦИЈАЛНУ ПОВЕЉУ

(ревидиран)

Обим Европске социјалне повеље (ревидиране) у односу на заштићене лица

1 Без обзира на члан 12, став 4, и члан 13, став 4, лица на које се односе чланови 1 до 17 и 20 до 31 се односе на стране држављане само уколико су они држављани других земаља потписница који законито бораве или редовно раде на територији односне земље потписнице, под условом разумијевања да ће се ови тумачити у свјетлу одредби чланова 18 и 19.

Овакво тумачење неће имати утицаја на пружање сличних могућности другим особама од стране било које земље потписнице.

2 Свака земља потписница ће одобрити избјеглицама, у складу са одредбама Конвенције о статусу избјеглица, потписане у Женеви 28. јула 1951. године и Протокола од 31. јануара 1967. године, који законито бораве на њеној територији, најпогоднији могући третман, а у сваком случају не лошији од оног предвиђеног обавезама које је земља потписница преузела у оквиру наведене Конвенције односно других међународних инструмената који се примјењују на те избјеглице.

3 Свака земља потписница ће одобрити особама без држављанства, у складу са Конвенцијом о особама без држављанства израђене у New Yorku 28. септембра 1954. године које законито бораве на њеној територији третман који неће бити лошији од третмана који проистиче из обавеза које је прихватила земља у оквиру реченог инструмента, односно било којих других међународних инструмената који се односе на та лица без држављанства.

Део II, став 18, и Део II,

Члан 18, став 1

Подразумијева се да се ове одредбе не баве питањем ступања на територију земље потписнице, и не прејудуцирају одредбе Европске конвенције о естаблишменту, потписане у Паризу, 13. децембра 1955. године.

Део II

Члан 1, став 2

Ова се одредба неће тумачити тако да забрањује или одобрава било какву клаузулу синдикалне сигурности.

Члан 2, став 6

Земље потписнице могу предвидјети да се ова одредба неће примјењивати:

a) на раднике који имају уговор или радни однос у укупном трајању мањем од једног мјесеца и/или радном седмицом краћом од осам сати;

b) када је уговор односно радни однос привремене и/или специфичне нарави, под условом, у овим случајевима, да је не-примјењивање ове одредбе оправдано објективним околностима.

Члан 3, став 4

Подразумијева се да ће у сврхе ове одредбе, функције, организација и услови рада ових служби бити одређене домаћим законима и прописима, колективним уговорима и другим средствима који су погодни у домаћим условима.

Члан 4, став 4

Ова одредба ће се разумјети тако да не забрањује тренутно отпуштање због било којег озбиљног прекршаја.

Члан 4, став 5

Подразумијева се да земља потписница може преузети обавезе предвиђене овим ставом уколико велика већина радника не могу бити изложени одбијањима од плаће, било по закону било преко колективног уговора или одлука арбитраже, са изузетком особа које нису обухваћене тиме.

Члан 6, став 4

Подразумијева се да свака земља потписница може, у мјери у којој се то на њу односи, регулисати кориштење права на штрајк законом, под условом да се не могу оправдати даље рестрикције овог права у складу са чланом Г.

Члан 7, став 2

Ова одредба не спречава земље потписнице да у свом законодавству предвиде да млади који нису достигли минималну предвиђену старост могу обављати рад само у мјери у којој је то апсолутно неопходно у сврхе њиховог стручног образовања ако се такав рад одвија у складу са условима које пропише надлежни орган, и уз предузимање мјера заштите здравља и сигурности тих младих особа.

Члан 7, став 8

Подразумијева се да земља потписница може преузети обавезе из овог става ако испуњава дух обавезе предвиђајући својим законом да велика већина лица млађих од осамнаест година неће обављати рад ноћу.

Члан 8, став 2

Ова се одредба неће тумачити на начин да предвиђа апсолутну забрану. Могу се предвидјети изузетци, на примјер, у сљедећим случајевима:

a) ако је запослена жена крива због кршења правила понашања, чиме се оправдава раскид радног односа;

b) ако односно предузеће престане дјеловати;

c) ако је истекао рок предвиђен уговором о запошљавању.

Члан 12, став 4

И ријечи "предмет услова исказаних у тим споразумима" у уводу у овај став су схваћени тако да имплицирају, између осталог, да у погледу бенефиција које су понуђене без било каквих доприноса осигурања, земља потписница може тражити навршавање прописаног периода боравка прије него што одобри те бенефиције држављанима других земаља потписница.

Члан 13, став 4

Владе које нису потписнице Европске конвенције о социјалној и медицинској помоћи могу ратификовати Повељу у односу на овај став, под условом да држављанима других земаља

потписница пруже третман који је у складу са одредбама речене конвенције.

Члан 16.

Подразумијева се да заштита предвиђена овом одредбом обухвата самохране родитеље с дјецом.

Члан 17.

Подразумијева се да ова одредба обухвата све лица млађе од 18 година, осим када се по закону о пунољетству пунољетство стиче раније, без обзира на друге специфичне одредбе предвиђене овом Повељом, посебно члана 7.

Ово не имплицира обавезу пружања обавезног образовања до горе наведене старости.

Члан 19, став 6

У сврху примјене ове одредбе, за термин "Породица страног радника" се сматра да значи најмање супружника и невјенчану дјecu лица, све док се ови други сматрају малољетним према законима земље домаћина, и које издржава радник-мигрант.

Члан 20

1 Подразумијева се да питања социјалне заштите, као и друге одредбе које се односе на накнаду за незапосленост, старосне бенефиције и бенефиције за преживјелог члана породице (породична пензија) могу бити искључени из садржаја овог члана.

2 Одредбе које се односе на заштиту жена, посебно када се ради о трудноћи, боравку у болници и пост-наталном раздобљу, неће се сматрати дискриминацијом у смислу овог члана.

3 Овај члан не спречава усвајање специфичних мјера чији је циљ уклањање де факто неравноправности.

4 Професионалне активности које, по својој нарави или контексту у којему се извршавају, могу бити повјерене само особама одређеног пола могу бити искључене из садржаја овог члана односно неких његових одредби. Ова се одредба неће тумачити као да тражи од земаља потписница да уграде у своје законе и прописе попис професија које, по својој нарави или контексту у којему се извршавају, могу бити резервиране за лица одређеног пола.

Чланови 21 и 22

1 У сврху примјене ових чланова, термин "представници радника" означава лица које су као такве признате домаћим законима односно праксом.

2 Термин "домаће законодавство и пракса" обухвата, већ према ситуацији, осим закона и прописа, колективне уговоре, друге споразуме између представника послодавца и радника, обичаје као и релевантно прецедентно право.

3 У сврху примјене ових чланова, термин "предузеће" се односи на скуп опипљивих и неопипљивих компоненти, без или са карактеристиком правог лица, које су основане са циљем производње роба или пружања услуга у замјену за финансијску корист, и са овлашћењем да одређује властиту тржишну политику.

4 Подразумијева се да вјерске заједнице и њихове институције могу бити искључене из примјене ових чланова, иако се ове институције могу сматрати "предузећима" у смислу става 3. Институције које се баве активностима које су инспирисане одређеним идеалима, или које се руководе одређеним моралним концептима, идеалима и концептима који су заштићени домаћим законодавством, могу бити искључене из примјене ових чланова у мјери у којој је то потребно да би се заштитила оријентација предузећа.

5 Подразумијева се да када у некој држави права исказана у овим члановима остварују различите институције предузећа,

сматра се да односна Земља потписница испуњава обавезе које слиједе из тих одредби.

6 Земље потписнице могу искључити из поља примјене ових чланова она предузећа која запошљавају мање од одређеног броја радника, а који број ће се одредити домаћим законодавством и праксом.

Члан 22.

1 Ова одредба не погађа нити овлашћења и обавезе земаља у погледу усвајања здравствених и безбједносних прописа на радном мјесту, нити овлашћења или одговорности тијела надлежних за праћење њихове примјене.

2 Термини "социјалне и социо-културне услуге и могућности" се подразумијева тако да се односе на социјалне и/или културне активности за раднике које пружа исто предузеће, као што је социјална помоћ, спортске терене, просторије за мајке које доје, библиотеке, љетне кампове за дјecu, итд.

Члан 23, став 1

У сврхе примјене овог става, термин "што дуже могуће" се односи на физичке, психичке и интелектуалне способности старих лица.

Члан 24

1 Подразумијева се да у сврхе овог члана, термини "раскид радног односа" и "раскинут" означава раскид радног односа на захтјев послодавца.

2 Подразумијева се да овај члан обухвата све раднике, али и да земља потписница може искључити из дијела или цјелине пружене заштите слиједеће категорије запослених лица:

а) раднике који су ангажовани по уговору о раду за одређени временски рок, или за обављање одређеног задатка;

б) радници који су у пробном раздобљу, или у периоду квалифицирања за запослење, под условом да је ово утврђено унапријед, и да је разумне дужине трајања;

с) раднике ангажоване на повременој основи и на краћи период.

3 У сврхе овог члана, слиједеће се, посебно, неће сматрати валидним разлозима за раскид радног односа:

а) чланство у синдикату или учешћу у синдикалним активностима након радног времена, или, уз пристанак послодавца, унутар радног времена;

б) тражења функције, дјеловања или ранијег дјеловања у својству представника радника;

с) подношења жалбе или учешћа у поступку против послодавца у којој се наводи кршење закона и прописа, или обраћање надлежним административним органима;

д) раса, боја, пол, брачни статус, Породичне одговорности, трудноћа, вјера, политичко мишљење, национално или социјално поријекло;

е) родитељско боловање;

ф) привремено одсуство са посла због болести или повреде.

4. Подразумијева се да ће компензација или друге одговарајуће погодности у случају раскида радног односа без валидног разлога бити одређена домаћим законима и прописима, колективним уговорима и другим средствима који одговарају условима у земљи.

Члан 25.

1 Подразумијева се да надлежни домаћи орган може, путем узимања и након обављених консултација са послодавцима и радницима, искључити одређене категорије радника из заштите

предвиђене овом одредбом, из разлога посебне нарави њиховог радног односа.

2 Подразумијева се да дефиниција термина "несолвентност" мора бити одређена домаћим законом и праксом.

3 Потраживања радника обухваћена овом одредбом укључују најмање:

а) потраживања радника за плате које се односе на прописано раздобље, које неће бити краће од три мјесеца у привилегованом систему, односно осам седмица у оквиру гарантованог система, прије несолвентности или раскида радног односа;

б) потраживања радника за накнаду за слободне дане који резултирају из рада извршеног током године када је дошло до несолвентности или раскида радног односа;

в) потраживања радника за износе који се дугују у односу на друге врсте плаћеног одсуства које се односе на прописани период, који неће бити мањи од три мјесеца у оквиру привилегованог система, односно осам седмица у оквиру гарантованог система, прије несолвентности или раскида радног односа.

4 Домаћи закони односно прописи могу ограничити заштиту потраживања радника на прописани износ, који ће бити на нивоу који је социјално прихватљив.

Члан 26.

Подразумијева се да овај члан не изискује да земље потписнице усвајају закон.

Подразумијева се да став 2 не обухвата сексуално узнемиравање.

Члан 27.

Подразумијева се да се овај члан односи на жене и мушкарце раднике са породичним обавезама у односу на дјецу коју издржавају, као и у односу на друге чланове њихове уже породице који несумњиво требају њихову помоћ или надокнаду, и гдје такве одговорности ограничавају њихове могућности за припрему, ступање, учешће или напредовање у економској активности. Термин "издржавана дјеце" и "други чланови уже породице који несумњиво требају њихову помоћ и надокнаду" означава лица које су као такве дефиниране домаћим законодавством односно земље потписнице.

Чланови 28. и 29.

У сврхе примјене овог члана, термин "представници радника" означава лица које су као такве признате у складу са домаћим законом или праксом.

Део III

Подразумијева се да Повеља садржи правне обавезе међународног карактера, чија је примјена подложна искључиво надзору предвиђеном у њеном Дијелу IV.

Члан А, став 1

Подразумијева се да нумерисани ставови могу укључити чланове који се састоје само од једног става.

Члан В, став 2

У сврхе става 2, члана В, одредбе ревидиране Повеље кореспондирају са одредбама Повеље са истим бројем чланова или ставова, са слиједећим изузецима:

а Члан 3, став 2, ревидиране Повеље одговара члану 3, ставови 1 и 3 Повеље;

б Члан 3, став 3, ревидиране Повеље одговара члану 3, ставови 2 и 3 Повеље;

с Члан 10, став 5, ревидиране Повеље одговара члану 10, став 4, Повеље;

д Члан 17, став 1, ревидиране Повеље одговара члану 17 Повеље.

Део V

Члан Е

Различит третман заснован на објективном и разумном оправдању неће се сматрати дискриминирајућим.

Члан F

Термини "у вријеме рата или ванредног стања" подразумијевају такође, и пријетњу ратом.

Члан I

Подразумијева се да радници искључени у складу са додатком на чланове 21 и 22 нису узети у обзир код рачунања броја односних радника.

Члан J

Термин "амандман" се проширује да обухвати и додавање нових чланова на Повељу.

Члан 3.

Сагласно Дијелу III члан А став 1. тачка с) Европске социјалне повеље (ревидиране), Босна и Херцеговина ће Савјету Европе, приликом полагања исправе о ратификацији, приложити слиједећу изјаву:

Босна и Херцеговина, сходно Дијелу III члан А став 1. тачка с) Европске социјалне повеље (ревидиране), сматра се обавезном слиједећим одредбама:

1. Члан 1. - Право на рад - у цијелости
2. Члан 2. - Право на правичне услове рада - у цијелости
3. Члан 4. - Право на правичну накнаду - став 3.
4. Члан 5. - Право на организовање - у цијелости
5. Члан 6. - Право на колективно преговарање - у цијелости
6. Члан 7. - Право дјеце и младих на заштиту - у цијелости
7. Члан 8. - Право запослених жена на породилску заштиту - у цијелости
8. Члан 9. - Право на стручно усмјеравање - у цијелости
9. Члан 11. - Право на здравствену заштиту - у цијелости
10. Члан 12. - Право на социјалну заштиту - став 1. и 2.
11. Члан 13. - Право на социјалну и медицинску помоћ - став 1., 2. и 3.
12. Члан 14. - Право на кориштење служби социјалне заштите - у цијелости
13. Члан 16. - Право породица на социјалну, правну и економску заштиту - у цијелости
14. Члан 17. - Право дјеце и младих на социјалну, правну и економску заштиту у цијелости
15. Члан 20. - Право на једнаке могућности и једнак третман у питањима запошљавања и занимања без дискриминације на основу пола - у цијелости
16. Члан 21. - Право на информисање и консултовање - у цијелости
17. Члан 22. - Право на учешће у одређивању и унапређењу услова рада и радног окружења - у цијелости
18. Члан 23. - Право старих лица на социјалну заштиту - у цијелости
19. Члан 28. - Право представника радника на заштиту у предузећу и додјеливање адекватних средстава - у цијелости

Члан 4.

Ова Одлука биће објављена у "Службеном гласнику БиХ" на српском, босанском и хрватском језику и ступа на снагу даном објављивања.

Број 01-011-1697-22/08
16. јула 2008. године
Сарајево

Председавајући
др Харис Силајџић, с. р.

123

Na основу člana V. 3. (d) Ustava Bosne i Hercegovine i saglasnosti Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine (Odluka PS BiH, broj 225/08 od 23. jula 2008. godine), Predsjedništvo Bosne i Hercegovine na 43. sjednici, održanoj 29. jula 2008. godine, donijelo je

ODLUKU

O RATIFIKACIJI PROGRAMA FINANSIJSKE SARADNJE IZMEĐU VIJEĆA MINISTARA BOSNE I HERCEGOVINE I MINISTARSTVA INDUSTRIJE, TURIZMA I TRGOVINE KRALJEVINE ŠPANIJE

Član 1.

Ratifikuje se Program finansijske saradnje između Vijeća ministara Bosne i Hercegovine i Ministarstva industrije, turizma i trgovine Kraljevine Španije, potpisan u Madridu 18. februara 2008. godine na engleskom jeziku.

Član 2.

Tekst Programa u prijevodu glasi:

PROGRAM FINANSIJSKE SARADNJE IZMEĐU VIJEĆA MINISTARA BOSNE I HERCEGOVINE I MINISTARSTVA INDUSTRIJE, TURIZMA I TRGOVINE ŠPANIJE

Sa željom da se pojačaju prijateljske veze i dobra volja između naše dvije zemlje, produbi bilateralna saradnja, unaprijedi nivo ekonomskih odnosa između obje zemlje, te imajući u vidu namjeru da se održe povoljni uslovi za implementaciju projekata od obostranog interesa, Ministarstvo industrije, turizma i trgovine Španije i Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, kojeg predstavlja Ministarstvo finansija i trezora (u daljnjem tekstu "strane"), odlučili su da potpišu Program finansijske saradnje koji će se provoditi u trajanju od dvije godine počevši od datuma njegovog potpisivanja.

ČLAN 1

Finansijska sredstva

1.1

Španska strana će Bosni i Hercegovini dati na raspolaganje finansijska sredstva u iznosu do 40 miliona EUR-a.

1.2

Ova sredstva će se implementirati kroz:

Kredite sa minimalnim koncesionim nivoom od 35% u svrhu finansiranja projekata od zajedničkog interesa.

Iz ovih kredita će se finansirati ukupni ili parcijalni troškovi projekata koji budu izabrani uz zajedničku saglasnost, i to posebno,

- 100% robe i usluge porijeklom iz Španije;
- Lokalni troškovi i roba i usluge porijeklom iz trećih zemalja do 30% ukupne vrijednosti izvezene robe i usluga (uključujući i one porijeklom iz Španije i trećih zemalja).

ČLAN 2

USLOVI KONCESIONIH KREDITA

2.1

Izbor projekata mora biti postignut uz zajednički dogovor između strana a proveden od strane španskih firmi.

2.2

Svaki kredit mora da prati pismo prihvatanja kredita koje daje Ministarstvo finansija i trezora Bosne i Hercegovine, i koje mora da se pridržava aranžmana OECD-a koji se odnose na zvanično podržane izvozne kredite (u daljnjem tekstu: OECD konsenzus) te odgovarajućih međunarodnih i institucionalnih obaveza obju strana.

2.3

Španska strana će strani Bosne i Hercegovine proslijediti specifične finansijske uslove za svaki kredit pojedinačno, od slučaja do slučaja.

2.4

Kako bi se osiguralo da korist od ovih koncesionih sredstava imaju krajnji korisnici, strana Bosna i Hercegovina će saradivati sa španskom stranom s ciljem da se uslovi transfera prikladno adaptiraju namjeravanom cilju. U ovom će kontekstu, Ministarstvo finansija Bosne i Hercegovine obavijestiti špansku stranu o uslovima zajma koji će se primjenjivati za svaki slučaj posebno.

2.5

Finansijski sporazumi koji se tiču koncesionih kredita implementirat će se u skladu sa internim zakonima obju zemalja. O tim sporazumima će pregovarati i potpisivati ih španski Instituto de Crédito Oficial (ICO) i Ministarstvo finansija i trezora Bosne i Hercegovine, oba u svojstvu zvanično opunomoćenih predstavnika svojih vlada.

2.6

Obje strane će usaglasiti listu prioriternih projekata.

– Ovi projekti moraju na vidljiv način doprinositi ekonomskom i društvenom razvoju Bosne i Hercegovine, i to prvenstveno u sljedećim oblastima:

1. Ekonomska infrastruktura, uključujući direktno ili indirektno masovni, drumski i vazdušni saobraćaj;
2. Energetika
3. Telekomunikacije
4. Upravljanje vodama
5. Obnovljive energije

- Nijedan projekat neće imati prioritet ukoliko Bosna i Hercegovina ne obezbijedi sredstva kako bi se osigurala održivost projekta nakon rokova navedenih u ugovoru.

Finansijsku konstrukciju dogovoriti će Radna grupa za finansije Ministarstva za industriju, turizam i trgovinu Španije i trajaće dvije godine.

2.7

Procedura izbora odgovarajućih firmi koje su sposobne da implementiraju projekte je ograničeni tender za ponuđače iz Španije. Sve kompanije moraju da budu španske, u skladu sa zakonima Španije.

Tender će provoditi vlasti Bosne i Hercegovine u skladu sa zakonima Bosne i Hercegovine, iako će vlasti Španije garantovati da će proces dodjele biti u skladu sa principima španskog pravnog sistema.

2.8

Dodatna koncesiona sredstva mogu se nabaviti i kroz kofinansiranje projekata ili komponenti projekata dodijeljenih španskim kompanijama, putem tendera koje finansiraju Multilateralne finansijske institucije ili preko međunarodnih tendera koje raspiše Bosna i Hercegovina za svoja vlastita finansijska sredstva. U svim slučajevima, takva sredstva moraju da ispunjavaju zahtjeve OECD konsenzusa koji se odnose na koncesiono finansiranje.

2.9

Bilateralna radna grupa za finansije koja se sastoji od najmanje po dva predstavnika obje zemlje nadgledat će implementaciju ovog Programa. Sastajat će se najmanje jednom godišnje.

2.10

Španska strana će imati ovlaštenja da obavi onoliko posjeta terenu u cilju monitoringa projekta koliko smatra da je potrebno. Strana Bosna i Hercegovina će olakšati ove misije i pružiti će relevantne informacije o projektima na kojima se vrši inspekcija.

2.11

U cilju poboljšanja bilateralne saradnje i obezbjeđenja potrebne stručne podrške nesmetanoj implementaciji projekata, može se Sociedad Estatal Española P4R S.A., španskoj državnoj kompaniji koja je u službi i pod nadzorom španskog Ministarstva industrije, turizma i trgovine, povjeriti provođenje stručne pomoći u definisanju, tenderskoj proceduri, implementaciji, superviziji i ex-post evaluaciji projekata. Nakon odgovarajućih konsultacija sa Bosanskohercegovačkom stranom, Ministarstvo industrije, turizma i trgovine Španije odlučit će o specifičnim zadacima koje će ova kompanija obavljati na svakom projektu. Njoj će uvijek biti povjerena supervizija implementacije projekta. Usluge Sociedad Estatal Española P4R S.A., neće se finansirati iz sredstava namijenjenih za projekte.

2.12

Sve jedinice za vođenje projekata (PMU) moraju da imaju "rukovodioca projekta" /"project manager"/ koji će imati zadatak da vrši monitoring i održava vezu između PMU i vlasti Španije i dobavljača.

ČLAN 3 TAKSE

Carinske obaveze i dažbine, ukoliko ih bude, a koje nadležni organi Bosne i Hercegovine propišu za uvoz roba i usluga u okviru ovog Sporazuma neće se finansirati iz sredstava ustanovljenih ovim Programom.

ČLAN 4 VALUTA

Svi dokumenti, uključujući i ugovor, biće izraženi u EUR-ima.

ČLAN 5 PROCEDURE

Identifikacija, obrada i odobravanje projekata, te ukupna procedura odvijat će se koracima navedenim u aneksu.

ZAVRŠNA KLAUZULA

Ovaj program će stupiti na snagu na datum njegovog potpisivanja. Odobravanje pojedinačnih sporazuma koji iz njega budu proistekli mora biti u skladu sa uslovima koje propisuju odgovarajući državni zakoni.

U slučaju da se gore navedena sredstva ne iskoriste u potpunosti do krajnjeg propisanog roka, ugovorne strane mogu, uz obostranu saglasnost, produžiti period važenja sadašnjeg programa.

Potpisano u Madridu, 18. februara 2008. godine, u dva originalna, jednako autentična, primjerka na engleskom jeziku.

U ime Ministarstva industrije,
turizma i trgovine
Državni sekretar za turizam i
trgovinu

Pedro Mejia Gómez

U ime Vijeća ministara
Bosne i Hercegovine
Ministar trezora i finansija
Dragan Vrankić

ANEKS

ZAVRŠNI PRIJEDLOG PROCEDURE ZA PROJEKTNII CIKLUS PROGRAMA FINANSIJSKE SARADNJE IZMEĐU ŠPANIJE I BOSNE I HERCEGOVINE

Procedure identifikacije, obrade i odobravanja projekata moraju da prođu sljedeće korake:

KORAK 1: Identifikacija projekta za finansiranje

Nakon potpisivanja Programa finansijske saradnje, strane Španija i Bosna i Hercegovina (u daljnjem tekstu "BiH") dogovoriti će:

- Listu prioriternih projekata
- Procijenjenu sumu finansijskih sredstava po projektu

KORAK 2: Informacija o svakom projektu, uslovi pretkvalifikacije (ukoliko je potrebna) i notifikacija OECD-a

BiH strana (agencija za implementaciju/izvršenje) će podnijeti Ministarstvu za industriju, turizam i trgovinu Španije konkretne prijedloge projekata sa prethodno odobrene liste, uključujući studiju izvodljivosti sa dobrom definicijom svakog projekta.

Te informacije će se proslijediti putem Ekonomske i komercijalne kancelarije Španije u Zagrebu (Hrvatska), što će biti uobičajeni način komunikacije između dvije strane.

Španska strana će proslijediti prijedlog za finansiranje projekta OECD-u radi dobivanja saglasnosti /non-objection/.

KORAK 3: Plan rokova za tender i dokumenti (Projektni zadatak)

Predloženi tenderski dokumenti, dinamika tendera i projektni zadatak treba podnijeti Ekonomskoj i komercijalnoj kancelariji Španije u Zagrebu (Hrvatska) prije objavljivanja oglasa sa pozivom na tender, kako bi se garantovala njihova usklađenost sa opštim principima zakona.

KORAK 4: Procedura tendera

Procedura tendera koji se finansira u okviru Finansijskog programa biće ograničeni tender za ponuđače iz Španije. Sve kompanije moraju biti španske, u skladu sa zakonima Španije. Tenderske dokumente odobravaju obje strane.

Ministarstvo industrije, turizma i trgovine Španije može da povjeri državnoj kompaniji P4R, S.A. provođenje različitih zadataka tokom procedure, kao što je pomoć prilikom identifikacije projekata, izradu projektnog zadatka i tenderskih dokumenata, monitoring tendera i, u svakom slučaju, superviziju implementacije projekta. Usluge Sociedad Estatal Española P4R S.A. se neće finansirati iz sredstava namijenjenih za projekte.

Kopiju informacija koje se objavljuju u Bosni i Hercegovini treba poslati u Ekonomsku i komercijalnu kancelariju Španije u Zagrebu (Hrvatska) najmanje 20 kalendarskih dana prije prvog dana objavljivanja poziva na tender u lokalnim novinama. Objavljivanje u Španiji će se desiti otprilike u isto vrijeme kada i lokalno objavljivanje.

Španske vlasti će proširiti te informacije putem magazina BICE, elektronskih usluga za komunikacije ICEX i internet stranice Sekretarijata za turizam i trgovinu.

Dokumenti će se moći kupiti tokom najmanje 25 kalendarskih dana, a krajnji rok za predaju ponuda bit će najmanje 45 kalendarskih dana nakon kraja roka za izdavanje tenderskih dokumenata.

Tenderski dokumenti se mogu pribaviti ili u Španiji ili u Bosni i Hercegovini. U Španiji će se dokumenti nabavljati besplatno.

Mora se održati sastanak pred predavanje ponuda kako bi se olakšalo da ponuđači u potpunosti razumiju zahtjeve projekta.

Ekonomska i komercijalna kancelarija Španije u Zagrebu (Hrvatska) mora pravovremeno biti informisana o svim relevantnim problemima koji se eventualno pojave tokom procedure izbora.

Jedan predstavnik Ekonomske i komercijalne kancelarije Španije u Zagrebu prisustvovat će sesiji otvaranja svake ponude.

BiH strana će odlučiti o dodjeli tendera. Kada selekcija bude okončana, Ministarstvo industrije, turizma i trgovine Španije bit će obavješteno pismeno o ishodu tendera.

KORAK 5: Potpisivanje Komercijalnog ugovora i Sporazuma o zajmu

Izvršna agencija BiH i španska kompanija kojoj bude dodijeljen projekat na tenderu pregovarat će i potpisati komercijalni ugovor.

Koncesioni kredit će biti prosljeđen Španskom međuministarskom komitetu radi odobrenja, nakon prijema pisma prihvatanja kredita kojeg šalje Ministarstvo finansija i trezora Bosne i Hercegovine. ICO će biti određen kao finansijski agent Kraljevine Španije za pregovore i potpisivanje Sporazuma o zajmu sa Ministarstvom finansija i trezora Bosne i Hercegovine. Sporazum o zajmu neće stupiti na snagu dok ga ne odobri Vijeće ministara Španije. Vijeće ministara Španije će odobriti kredit nakon što Parlament i Predsjedništvo BiH ratifikuju Sporazum o zajmu.

KORAK 6: Ex post evaluacija

Ministarstvo industrije, turizma i trgovine Španije ima pravo da povjeri ex post evaluaciju implementiranog projekta nekom nezavisnom tijelu, kao što je P4R, kako bi provjerilo u kojoj je mjeri projekat ostvario svoje ciljeve i namjenu. Troškovi ex-post evaluacije implementiranog projekta neće biti plaćani iz sredstava namijenjenih za projekte.

Član 3.

Ova Odluka će biti objavljena u "Službenom glasniku BiH" na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku i stupa na snagu danom objavljivanja.

Broj 01-011-1828-37/08
29. jula 2008. godine
Sarajevo

Predsjedavajući
dr. **Haris Silajdžić**, s. r.

Temeljem članka V. 3. (d) Ustava Bosne i Hercegovine i suglasnosti Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine (Odluka PS BiH, broj 225/08 od 23. srpnja 2008. godine), Predsjedništvo Bosne i Hercegovine je na 43. sjednici, održanoj 29. srpnja 2008. godine, donijelo

ODLUKU

O RATIFIKACIJI PROGRAMA FINANCIJSKE SURADNJE IZMEĐU VIJEĆA MINISTARA BOSNE I HERCEGOVINE I MINISTARSTVA INDUSTRIJE, TURIZMA I TRGOVINE KRALJEVINE ŠPANJOLSKE

Članak 1.

Ratificira se Program finansijske suradnje između Vijeća ministara Bosne i Hercegovine i Ministarstva industrije, turizma i trgovine Kraljevine Španjolske, potpisan u Madridu 18. veljače 2008. godine na engleskom jeziku.

Članak 2.

Tekst Programa u prijevodu glasi:

PROGRAM FINANCIJSKE SURADNJE IZMEĐU VIJEĆA MINISTARA BOSNE I HERCEGOVINE I MINISTARSTVA INDUSTRIJE, TURIZMA I TRGOVINE ŠPANJOLSKE

Sa željom da se pojačaju prijateljske veze i dobra volja između naše dvije zemlje, produbi bilateralna suradnja, unaprijedi nivo ekonomskih odnosa između obje zemlje, te imajući u vidu namjeru da se održe povoljni uvjeti za implementaciju projekta od obostranog interesa, Ministarstvo industrije, turizma i trgovine Španije i Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, kojeg predstavlja Ministarstvo financija i trezora

(u daljnjem tekstu "strane"), odlučili su da potpišu Program finansijske suradnje koji će se provoditi u trajanju od dvije godine počevši od datuma njegovog potpisivanja.

ČLANAK 1

Financijska sredstva

1.1

Španska strana će Bosni i Hercegovini dati na raspolaganje finansijska sredstva u iznosu do 40 miliona EUR-a.

1.2

Ova sredstva će se implementirati kroz:

Kredite sa minimalnim koncesionim nivoom od 35% u svrhu financiranja projekta od zajedničkog interesa.

Iz ovih kredita će se financirati ukupni ili parcijalni troškovi projekta koji budu izabrani uz zajedničku suglasnost, i to posebno,

- 100% robe i usluge porijeklom iz Španije;
- Lokalni troškovi i roba i usluge porijeklom iz trećih zemalja do 30% ukupne vrijednosti izvezene robe i usluga (uključujući i one porijeklom iz Španije i trećih zemalja).

ČLANAK 2

UVJETI KONCESIONIH KREDITA

2.1

Izbor projekta mora biti postignut uz zajednički dogovor između strana a proveden od strane španskih firmi.

2.2

Svaki kredit mora da prati pismo prihvatanja kredita koje daje Ministarstvo financija i trezora Bosne i Hercegovine, i koje mora da se pridržava aranžmana OECD-a koji se odnose na zvanično podržane izvozne kredite (u daljnjem tekstu: OECD koncenus) te odgovarajućih međunarodnih i institucionalnih obveza obiju strana.

2.3

Španska strana će strani Bosne i Hercegovine proslijediti specifične finansijske uvjete za svaki kredit pojedinačno, od slučaja do slučaja.

2.4

Kako bi se osiguralo da korist od ovih koncesionih sredstava imaju krajnji korisnici, strana Bosna i Hercegovina će surađivati sa španskom stranom s ciljem da se uvjeti transfera prikladno adaptiraju namjeravanom cilju. U ovom će kontekstu, Ministarstvo financija Bosne i Hercegovine obavijestiti špansku stranu o uvjetima zajma koji će se primjenjivati za svaki slučaj posebno.

2.5

Finansijski sporazumi koji se tiču koncesionih kredita implementirat će se sukladno internim zakonima obiju zemalja. O tim sporazumima će pregovarati i potpisivati ih španski Instituto de Crédito Oficial (ICO) i Ministarstvo financija i trezora Bosne i Hercegovine, oba u svojstvu zvanično opunomoćenih predstavnika svojih vlada.

2.6

Obje strane će usaglasiti listu prioriternih projekta.

- Ovi projekti moraju na vidljiv način doprinosti ekonomskom i društvenom razvoju Bosne i Hercegovine, i to prvenstveno u sljedećim oblastima:

1. Ekonomska infrastruktura, uključujući direktno ili indirektno masovni, drumski i vazdušni saobraćaj;

2. Energetika

3. Telekomunikacije

4. Upravljanje vodama

5. Obnovljive energije

- Nijedan projekt neće imati prioritet ukoliko Bosna i Hercegovina ne obezbijedi sredstva kako bi se osigurala održivost projekta nakon rokova navedenih u ugovoru.

Finansijsku konstrukciju dogovoriti će Radna grupa za financije Ministarstva za industriju, turizam i trgovinu Španije i trajaće dvije godine.

2.7

Procedura izbora odgovarajućih firmi koje su sposobne da implementiraju projekte je ograničeni tender za ponuđače iz Španije. Sve kompanije moraju da budu španske, sukladno zakonima Španije.

Tender će provoditi vlasti Bosne i Hercegovine sukladno zakonima Bosne i Hercegovine, iako će vlasti Španije garantovati da će proces dodjele biti u suglasju sa principima španskog pravnog sustava.

2.8

Dotatna koncesiona sredstva mogu se nabaviti i kroz kofinanciranje projekta ili komponenti projekta dodijeljenih španskim kompanijama, putem tendera koje financiraju Multilateralne finansijske institucije ili preko međunarodnih tendera koje raspiše Bosna i Hercegovina za svoja vlastita finansijska sredstva. U svim slučajevima, takva sredstva moraju da ispunjavaju zahtjeve OECD koncenususa glede koncesionog financiranja.

2.9

Bilateralna radna grupa za financije koja se sastoji od najmanje po dva predstavnika obiju zemalja nadgledat će implementaciju ovog Programa. Sastajat će se najmanje jednom godišnje.

2.10

Španska strana će imati ovlaštenja da obavi onoliko posjeta terenu u cilju monitoringa projekta koliko smatra da je potrebno. Strana Bosna i Hercegovina će olakšati ove misije i pružiti će relevantne informacije o projektima na kojima se vrši inspekcija.

2.11

U cilju poboljšanja bilateralne suradnje i obezbjeđenja potrebne stručne podrške neometanoj implementaciji projekta, može se Sociedad Estatal Española P4R S.A., španskoj državnoj kompaniji koja je u službi i pod nadzorom španskog Ministarstva industrije, turizma i trgovine, povjeriti provođenje stručne pomoći u definisanju, tenderskoj proceduri, implementaciji, superviziji i ex-post evaluaciji projekta. Nakon odgovarajućih konsultacija sa Bosanskohercegovačkom stranom, Ministarstvo industrije, turizma i trgovine Španije odlučit će o specifičnim zadacima koje će ova kompanija obavljati na svakom projektu. Njoj će uvijek biti povjerena supervizija implementacije projekta. Usluge Sociedad Estatal Española P4R S.A., neće se financirati iz sredstava namijenjenih za projekte.

2.12

Sve jedinice za vođenje projekta (PMU) moraju da imaju "rukovodioca projekta" / "project manager" / koji će imati zadatak da vrši monitoring i održava vezu između PMU i vlasti Španije i dobavljača.

ČLANAK 3

TAKSE

Carinske obveze i dažbine, ukoliko ih bude, a koje nadležni organi Bosne i Hercegovine propišu za uvoz roba i usluga u okviru ovog Sporazuma neće se financirati iz sredstava ustanovljenih ovim Programom.

ČLANAK 4

VALUTA

Svi dokumenti, uključujući i ugovor, bit će izraženi u EUR-ima.

ČLANAK 5 PROCEDURE

Identifikacija, obrada i odobravanje projekta, te ukupna procedura odvijat će se koracima navedenim u aneksu.

ZAVRŠNA KLAUZULA

Ovaj program će stupiti na snagu na datum njegovog potpisivanja. Odobravanje pojedinačnih sporazuma koji iz njega budu proistekli mora biti u suglasnosti sa uvjetima koje propisuju odgovarajući državni zakoni.

U slučaju da se gore navedena sredstva ne iskoriste u potpunosti do krajnjeg propisanog roka, ugovorne strane mogu, uz obostranu saglasnost, produžiti period važenja sadašnjeg programa.

Potpisano u Madridu, 18. veljače 2008. godine, u dva originalna, jednako autentična, primjeka na engleskom jeziku.

U ime Ministarstva industrije,
turizma i trgovine
Državni sekretar za turizam i
trgovinu

Pedro Mejía Gómez

U ime Vijeća ministara
Bosne i Hercegovine
Ministar trezora i finansija

Dragan Vrankić

ANEKS

ZAVRŠNI PRIJEDLOG PROCEDURE ZA PROJEKTNII CIKLUS PROGRAMA FINANCIJSKE SURADNJE IZMEĐU ŠPANJOLSKE I BOSNE I HERCEGOVINE

Procedure identifikacije, obrade i odobravanja projekta moraju da prođu sljedeće korake:

KORAK 1: Identifikacija projekta za financiranje

Nakon potpisivanja Programa financijske suradnje, strane Španija i Bosna i Hercegovina (u daljnjem tekstu "BiH") dogovorit će:

- Listu prioriternih projekta
- Procijenjenu sumu financijskih sredstava po projektu

KORAK 2: Informacija o svakom projektu, uvjeti pretkvalifikacije (ukoliko je potrebna) i notifikacija OECD-a

BiH strana (agencija za implementaciju/izvršenje) će podnijeti Ministarstvu za industriju, turizam i trgovinu Španije konkretne prijedloge projekta sa prethodno odobrene liste, uključujući studiju izvodljivosti sa dobrom definicijom svakog projekta.

Te informacije će se proslijediti putem Ekonomske i komercijalne kancelarije Španije u Zagrebu (Hrvatska), što će biti uobičajeni način komunikacije između dvije strane.

Španska strana će proslijediti prijedlog za financiranje projekta OECD-u radi dobivanja suglasnosti /non-objection/.

KORAK 3: Plan rokova za tender i dokumenti (Projektni zadatak)

Predloženi tenderski dokumenti, dinamika tendera i projektni zadatak treba podnijeti Ekonomskoj i komercijalnoj kancelariji Španije u Zagrebu (Hrvatska) prije objavljivanja oglasa sa pozivom na tender, kako bi se garantovala njihova uskladenost sa općim principima zakona.

KORAK 4: Procedura tendera

Procedura tendera koji se financira u okviru Financijskog programa bit će ograničeni tender za ponuđače iz Španije. Sve kompanije moraju biti španske, u skladu sa zakonima Španije. Tenderske dokumente odobravaju obje strane.

Ministarstvo industrije, turizma i trgovine Španije može da povjeri državnoj kompaniji P4R, S.A. provođenje različitih zadataka tokom procedure, kao što je pomoć prilikom identifikacije projekta, izradu projektnog zadatka i tenderskih dokumenata, monitoring tendera i, u svakom slučaju, superviziju implementacije projekta. Usluge Sociedad Estatal Española P4R S.A. se neće financirati iz sredstava namijenjenih za projekte.

Kopiju informacija koje se objavljuju u Bosni i Hercegovini treba poslati u Ekonomsku i komercijalnu kancelariju Španije u Zagrebu (Hrvatska) najmanje 20 kalendarskih dana prije prvog dana objavljivanja poziva na tender u lokalnim novinama. Objavljivanje u Španiji će se desiti otprilike u isto vrijeme kada i lokalno objavljivanje.

Španske vlasti će proširiti te informacije putem magazina BICE, elektronskih usluga za komunikacije ICEX i internet stranice Sekretarijata za turizam i trgovinu.

Dokumenti će se moći kupiti tokom najmanje 25 kalendarskih dana, a krajnji rok za predaju ponuda biti će najmanje 45 kalendarskih dana nakon kraja roka za izdavanje tenderskih dokumenata.

Tenderski dokumenti se mogu pribaviti ili u Španiji ili u Bosni i Hercegovini. U Španiji će se dokumenti nabavljati besplatno.

Mora se održati sastanak pred predavanje ponuda kako bi se olakšalo da ponuđači u potpunosti razumiju zahtjeve projekta.

Ekonomska i komercijalna kancelarija Španije u Zagrebu (Hrvatska) mora pravovremeno biti informisana o svim relevantnim problemima koji se eventualno pojave tokom procedure izbora.

Jedan predstavnik Ekonomske i komercijalne kancelarije Španije u Zagrebu prisustvovat će sesiji otvaranja svake ponude.

BiH strana će odlučiti o dodjeli tendera. Kada selekcija bude okončana, Ministarstvo industrije, turizma i trgovine Španije bit će obavješteno pismeno o ishodu tendera.

KORAK 5: Potpisivanje Komercijalnog ugovora i Sporazuma o zajmu

Izvršna agencija BiH i španska kompanija kojoj bude dodijeljen projekt na tenderu pregovarat će i potpisati komercijalni ugovor.

Koncesioni kredit će biti prosljeđen Španskom međuministarskom komitetu radi odobrenja, nakon prijema pisma prihvatanja kredita kojeg šalje Ministarstvo financija i trezora Bosne i Hercegovine. Nakon odobrenja, ICO će biti određen kao financijski agent Kraljevine Španije za pregovore i potpisivanje Sporazuma o zajmu sa Ministarstvom financija i trezora Bosne i Hercegovine. Sporazum o zajmu neće stupiti na snagu dok ga ne odobri Vijeće ministara Španije. Vijeće ministara Španije će odobriti kredit nakon što Parlament i Predsjedništvo BiH ratifikuju Sporazum o zajmu.

KORAK 6: Ex post evaluacija

Ministarstvo industrije, turizma i trgovine Španije ima pravo da povjeri ex post evaluaciju implementiranog projekta nekom nezavisnom tijelu, kao što je P4R, kako bi provjerilo u kojoj mjeri projekt ostvario svoje ciljeve i namjenu. Troškovi ex-post evaluacije implementiranog projekta neće biti plaćani iz sredstava namijenjenih za projekte.

Članak 3.

Ova Odluka će biti objavljena u "Službenom glasniku BiH" na hrvatskome, srpskom i bosanskom jeziku i stupa na snagu danom objave.

Број 01-011-1828-37/08
29. септембра 2008. године
Сарајево

Предсједатељ
др. **Haris Silajdžić**, v. r.

На основу члана V. 3. (d) Устава Босне и Херцеговине и сагласности Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине (Одлука ПС БиХ, број 225/08 од 23. јула 2008. године), Предсједништво Босне и Херцеговине на 43. сједници, одржаној 29. јула 2008. године, донијело је

ОДЛУКУ

О РАТИФИКАЦИЈИ ПРОГРАМА ФИНАНСИЈСКЕ САРАДЊЕ ИЗМЕЂУ САВЈЕТА МИНИСТРА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ И МИНИСТАРСТВА ИНДУСТРИЈЕ, ТУРИЗМА И ТРГОВИНЕ КРАЉЕВИНЕ ШПАНИЈЕ

Члан 1.

Ратификује се Програм финансијске сарадње између Савјета министара Босне и Херцеговине и Министарства индустрије, туризма и трговине Краљевине Шпаније, потписан у Мадриду 18. фебруара 2008. године на енглеском језику.

Члан 2.

Текст Програма у преводу гласи:

ПРОГРАМ ФИНАНСИЈСКЕ САРАДЊЕ ИЗМЕЂУ САВЈЕТА МИНИСТРА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ И МИНИСТАРСТВА ИНДУСТРИЈЕ, ТУРИЗМА И ТРГОВИНЕ ШПАНИЈЕ

Са жељом да се појачају пријатељске везе и добра воља између наше двије земље, продуби билатерална сарадња, унаприједи ниво економских односа између обје земље, те имајући у виду намјеру да се одрже повољни услови за имплементацију пројеката од обостраног интереса, Министарство индустрије, туризма и трговине Шпаније и Вијеће министара Босне и Херцеговине, којег представља Министарство финансија и трезора (удаљем тексту "стране"), одлучили су да потпишу Програм финансијске сарадње који ће се проводити у трајању од двије године почевши од датума његовог потписивања.

ЧЛАН 1

Финансијска средства

1.1

Шпанска страна ће Босни и Херцеговини дати на располагање финансијска средства у износу до 40 милиона ЕУР-а.

1.2

Ова средства ће се имплементирати кроз:

Кредите са минималним концесионим нивоом од 35% у сврху финансирања пројеката од заједничког интереса.

Из ових кредита ће се финансирати укупни или парцијални трошкови пројеката који буду изабрани уз заједничку сагласност, и то посебно,

- 100% робе и услуге поријеклом из Шпаније;
- Локални трошкови и роба и услуге поријеклом из трећих земаља до 30% укупне вриједности извезене робе и услуга (укључујући и оне поријеклом из Шпаније и трећих земаља).

ЧЛАН 2

УСЛОВИ КОНЦЕСИОНИХ КРЕДИТА

2.1

Избор пројеката мора бити постигнут уз заједнички договор између страна а проведен од стране шпанских фирми.

2.2

Сваки кредит мора да прати писмо прихватања кредита које даје Министарство финансија и трезора Босне и Херцеговине, и

које мора да се придржава аранжмана ОЕСД-а који се односе на званично подржане извозне кредите (у даљем тексту: ОЕСД консензус) те одговарајућих међународних и институционалних обавеза обеју страна.

2.3

Шпанска страна ће страни Босне и Херцеговине прослиједити специфичне финансијске услове за сваки кредит појединачно, од случаја до случаја.

2.4

Како би се осигурало да корист од ових концесионих средстава имају крајњи корисници, страна Босна и Херцеговина ће сарађивати са шпанском страном с циљем да се услови трансфера прикладно адаптирају намјераваном циљу. У овом ће контексту, Министарство финансија Босне и Херцеговине обавијестити шпанску страну о условима зајма који ће се примјењивати за сваки случај посебно.

2.5

Финансијски споразуми који се тичу концесионих кредита имплементираће се у складу са интерним законима обеју земаља. О тим споразумима ће преговарати и потписивати их шпански Instituto de Crédito Oficial (ICO) и Министарство финансија и трезора Босне и Херцеговине, оба у својству званично опуномоћених представника својих влада.

2.6

Обје стране ће усагласити листу приоритетних пројеката.

- Ови пројекти морају на видљив начин доприносити економском и друштвеном развоју Босне и Херцеговине, и то првенствено у следећим областима:

1. Економска инфраструктура, укључујући директно или индиректно масовни, друмски и ваздушни саобраћај;

2. Енергетика

3. Телекомуникације

4. Управљање водама

5. Обновљиве енергије

- Ниједан пројекат неће имати приоритет уколико Босна и Херцеговина не обезбиди средства како би се осигурала одрживост пројекта након рокова наведених у уговору.

Финансијску конструкцију договориће Радна група за финансије Министарства за индустрију, туризам и трговину Шпаније и трајаће двије године.

2.7

Процедура избора одговарајућих фирми које су способне да имплементирају пројекте је ограничени тендер за понуђаче из Шпаније. Све компаније морају да буду шпанске, у складу са законима Шпаније.

Тендер ће проводити власти Босне и Херцеговине у складу са законима Босне и Херцеговине, иако ће власти Шпаније гарантовати да ће процес дојеле бити у складу са принципима шпанског правног система.

2.8

Додатна концесиона средства могу се набавити и кроз кофинансирање пројеката или компоненти пројеката додијелих шпанским компанијама, путем тендера које финансирају Мултилатералне финансијске институције или преко међународних тендера које распише Босна и Херцеговина за своја властита финансијска средства. У свим случајевима, таква средства морају да испуњавају захтјеве OECD консензуса који се односе на концесионо финансирање.

2.9

Билатерална радна група за финансије која се састоји од најмање по два представника обје земље надгледаће имплементацију овог Програма. Састајаће се најмање једном годишње.

2.10

Шпанска страна ће имати овлашћења да обави онолико посјета терену у циљу мониторинга пројекта колико сматра да је потребно. Страна Босна и Херцеговина ће олакшати ове мисије и пружиће релевантне информације о пројектима на којима се врши инспекција.

2.11

У циљу побољшања билатералне сарадње и обезбјеђења потребне стручне подршке несметаној имплементацији пројеката, може се Sociedad Estatal Española P4R S.A., шпанској државној компанији која је у служби и под надзором шпанског Министарства индустрије, туризма и трговине, повјерити провођење стручне помоћи у дефинисању, тендерској процедури, имплементацији, супервизији и ех-пост евалуацији пројеката. Након одговарајућих консултација са Босанскохерцеговачком страном, Министарство индустрије, туризма и трговине Шпаније одлучиће о специфичним задацима које ће ова компанија обављати на сваком пројекту. Њој ће увијек бити повјерена супервизија имплементације пројекта. Услуге Sociedad Estatal Española P4R S.A., неће се финансирати из средстава намијењених за пројекте.

2.12

Све јединице за вођење пројеката (PMU) морају да имају "руководиоца пројекта" /"project manager"/ који ће имати задатак да врши мониторинг и одржава везу између PMU и власти Шпаније и добављача.

ЧЛАН 3 ТАКСЕ

Царинске обавезе и дажбине, уколико их буде, а које надлежни органи Босне и Херцеговине пропишу за увоз роба и услуга у оквиру овог Споразума неће се финансирати из средстава установљених овим Програмом.

ЧЛАН 4 ВАЛУТА

Сви документи, укључујући и уговор, биће изражени у ЕУР-има.

ЧЛАН 5 ПРОЦЕДУРЕ

Идентификација, обрада и одобравање пројеката, те укупна процедура одвијаће се корацима наведеним у анексу.

ЗАВРШНА КЛАУЗУЛА

Овај програм ће ступити на снагу на датум његовог потписивања. Одобравање појединачних споразума који из њега буду проистекли мора бити у складу са условима које прописују одговарајући државни закони.

У случају да се горе наведена средства не искористе у потпуности до крајњег прописаног рока, уговорне стране могу, уз обострану сагласност, продужити период важења садашњег програма.

Потписано у Мадриду, 18. фебруара 2008. године, у два оригинална, једнако аутентична, примјерка на енглеском језику.

У име Министарства
индустрије, туризма и трговине   У име Савјета министара
Државни секретар за туризам и   Босне и Херцеговине
трговину   Министар трезора и финансија
Pedro Mejía Gómez   **Драган Вранкић**

АНЕКС

ЗАВРШНИ ПРИЈЕДЛОГ ПРОЦЕДУРЕ ЗА ПРОЈЕКТНИ ЦИКЛУС ПРОГРАМА ФИНАНСИЈСКЕ САРАДЊЕ ИЗМЕЂУ ШПАНИЈЕ И БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

Процедуре идентификације, обраде и одобравања пројеката морају да прођу сљедеће кораке:

КОРАК 1: Идентификација пројекта за финансирање

Након потписивања Програма финансијске сарадње, стране Шпанија и Босна и Херцеговина (у даљем тексту "БиХ") договориће:

- Листу приоритетних пројеката
- Процијенјену суму финансијских средстава по пројекту

КОРАК 2: Информација о сваком пројекту, услови претквалификације (уколико је потребна) и нотификација OECD-а

БиХ страна (агенција за имплементацију/извршење) ће поднијети Министарству за индустрију, туризам и трговину Шпаније конкретне приједлоге пројеката са претходно одобрене листе, укључујући студију изводљивости са добром дефиницијом сваког пројекта.

Те информације ће се прослједити путем Економске и комерцијалне канцеларије Шпаније у Загребу (Хрватска), што ће бити уобичајени начин комуникације између двије стране.

Шпанска страна ће прослједити приједлог за финансирање пројекта OECD-у ради добивања сагласности /non-objectio/.

КОРАК 3: План рокова за тендер и документи (Пројектни задатак)

Предложени тендерски документи, динамика тендера и пројектни задатак треба поднијети Економској и комерцијалној канцеларији Шпаније у Загребу (Хрватска) прије објављивања огласа са позивом на тендер, како би се гарантовала њихова усклађеност са општим принципима закона.

КОРАК 4: Процедура тендера

Процедура тендера који се финансира у оквиру Финансијског програма биће ограничени тендер за понуђаче из Шпаније. Све компаније морају бити шпанске, у складу са законима Шпаније. Тендерске документе одобравају обје стране.

Министарство индустрије, туризма и трговине Шпаније може да повјери државној компанији П4Р, С.А. провођење различитих задатака током процедуре, као што је помоћ приликом идентификације пројеката, израду пројектног задатка и тендерских докумената, мониторинг тендера и, у сваком случају, супервизију имплементације пројекта. Услуге Sociedad Estatal Española P4R S.A. се неће финансирати из средстава намијењених за пројекте.

Копију информација које се објављују у Босни и Херцеговини треба послати у Економску и комерцијалну канцеларију Шпаније у Загребу (Хрватска) најмање 20 календарских дана прије првог дана објављивања позива на тендер у локалним новинама. Објављивање у Шпанији ће се десити отприлике у исто вријеме када и локално објављивање.

Шпанске власти ће проширити те информације путем магазина VICE, електронских услуга за комуникације ICEX и интернет странице Секретаријата за туризам и трговину.

Документи ће се моћи купити током најмање 25 календарских дана, а крајњи рок за предају понуда биће најмање 45 календарских дана након краја рока за издавање тендерских докумената.

Тендерски документи се могу прибавити или у Шпанији или у Босни и Херцеговини. У Шпанији ће се документи набављати бесплатно.

Мора се одржати састанак пред предавање понуда како би се олакшало да понуђачи у потпуности разумију захтјеве пројекта.

Економска и комерцијална канцеларија Шпаније у Загребу (Хрватска) мора правремено бити информисана о свим релевантним проблемима који се евентуално појаве током процедуре избора.

Један представник Економске и комерцијалне канцеларије Шпаније у Загребу присуствоваће сесји отварања сваке понуде.

БиХ страна ће одлучити о додјели тендера. Када селекција буде окончана, Министарство индустрије, туризма и трговине Шпаније биће обавјештено писмено о исходу тендера.

КОРАК 5: Потписивање Комерцијалног уговора и Споразума о зајму

Извршна агенција БиХ и шпанска компанија којој буде додијељен пројекат на тендеру преговараће и потписати комерцијални уговор.

Концесиони кредит ће бити прослијеђен Шпанском међуминистарском комитету ради одобрења, након пријема писма прихватања кредита којег шаље Министарство финансија и трезора Босне и Херцеговине. Након одобрења, ИЦО ће бити одређен као финансијски агент Краљевине Шпаније за преговоре и потписивање Споразума о зајму са Министарством финансија и трезора Босне и Херцеговине. Споразум о зајму неће ступити на снагу док га не одобри Вијеће министара Шпаније. Вијеће министара Шпаније ће одобрити кредит након што Парламент и Предсједништво БиХ ратификују Споразум о зајму.

КОРАК 6: Ex post евалуација

Министарство индустрије, туризма и трговине Шпаније има право да повјери ex post евалуацију имплементираних пројеката неком независном тијелу, као што је П4Р, како би провјерило у којој је мјери пројекат остварио своје циљеве и намјену. Трошкови ex-post евалуације имплементираних пројеката неће бити плаћани из средстава намијењених за пројекте.

Члан 3.

Ова Одлука биће објављена у "Службеном гласнику БиХ" на српском, босанском и хрватском језику и ступа на снагу даном објављивања.

Број 01-011-1828-37/08
29. јула 2008. године
Сарајево

Председавајући
др Харис Силајџић, с. р.

124

Na osnovu člana V. 3. (d) Ustava Bosne i Hercegovine i saglasnosti Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine (Odluka PS BiH, broj 218/08 od 23. jula 2008. godine), Predsjedništvo Bosne i Hercegovine na 43. sjednici, održanoj 29. jula 2008. godine, donijelo je

ODLUKU

O RATIFIKACIJI SPORAZUMA IZMEĐU BOSNE I HERCEGOVINE I REPUBLIKE TURSKE O IZBJEGAVANJU DVOSTRUKOG OPOREZIVANJA U ODNOSU NA POREZE NA DOHODAK I IMOVINU

Члан 1.

Ratifikuje se Sporazum između Bosne i Hercegovine i Republike Turske o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja u odnosu na poreze na dohodak i imovinu, potpisan 12. februara 2005. godine na engleskom jeziku.

Члан 2.

Tekst Sporazuma u prijevodu glasi:

SPORAZUM

IZMEĐU BOSNE I HERCEGOVINE I REPUBLIKE TURSKE O IZBJEGAVANJU DVOSTRUKOG OPOREZIVANJA U ODNOSU NA POREZE NA DOHODAK I IMOVINU

Bosna i Hercegovina i Republika Turska,

želevći da zaključe Sporazum o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja u odnosu na poreze na dohodak i imovinu,

sporazumjele su se o slijedećem:

Члан 1.

LICA NA KOJE SE PRIMJENJUJE SPORAZUM

Ovaj Sporazum se primjenjuje na lica koje su rezidenti jedne ili obje države

Ugovornice.

Član 2.

POREZI NA KOJE SE PRIMJENJUJE SPORAZUM

(1) Ovaj Sporazum se primjenjuje na poreze na dohodak i na imovinu nametnute u ime države Ugovornice ili njenih političkih jedinica ili lokalnih vlasti, bez obzira na način naplate.

(2) Porezima na dohodak i na imovinu smatraju se svi porezi koji su nemetnuti na ukupan dohodak, na ukupnu imovinu ili na dijelove dohotka ili imovine, uključujući poreze na prihode od otudjenja pokretne ili nepokretne imovine, poreze na ukupne iznose plata ili naknada koje isplaćuju poduzeća, kao i poreze na prirast imovine.

(3) Postojeći porezi na koje će se primjenjivati Sporazum su posebno:

a) u Bosni i Hercegovini:

(i) porez na platu,

(ii) porez na dobit poduzeća,

(iii) porez na dohodak od privredne i profesionalne djelatnosti,

(iv) porez na dohodak od poljoprivredne djelatnosti,

(v) porez na imovinu,

(vi) porez na prihod od imovine i imovinskih prava,

(vii) porez na prihod od autorskih prava, patenata i tehničkih unapređenja,

(viii) porez na ukupan prihod fizičkih lica.

(u daljnjem tekstu: "porez Bosne i Hercegovine")

b) u Turskoj:

(i) porez na dohodak;

(ii) porez na dohodak poduzeća.

(u daljnjem tekstu: "porez Turske")

(4) Sporazum se također primjenjuje i na iste ili bitno slične poreze koji su poslije potpisivanja ovog Sporazuma nametnuti pored ili umjesto postojećih poreza. Nadležni organi država Ugovornica obavijestiti će jedni druge o značajnim promjenama u njihovim poreskim zakonima.

Član 3.

OPŠTE DEFINICIJE

(1) Za potrebe ovog Sporazuma, ukoliko kontekst drukčije ne zahtijeva:

a) izrazi "država Ugovornica" i "druga država Ugovornica", označavaju Bosnu i Hercegovinu ili Tursku, zavisno od konteksta;

b) izraz "Bosna i Hercegovina" označava teritoriju Bosne i Hercegovine, teritorijalno more, kao i priobalna područja nad kojima Bosna i Hercegovina ima jurisdikciju i suverena prava u svrhu istraživanja, iskorištavanja i konzervacije prirodnih resursa, u skladu s međunarodnim zakonom;

c) izraz "Turska" označava teritoriju Turske, teritorijalno more, kao i priobalna područja nad kojima Turska ima jurisdikciju i suverena prava u svrhu istraživanja, iskorištavanja i konzervacije prirodnih resursa, u skladu s međunarodnim zakonom;

d) izraz "politička jedinica" u slučaju Bosne i Hercegovine označava entitete: Federaciju Bosne i Hercegovine, Republiku Srpsku i Brčko Distrikt.

e) izraz "državljanin" označava:

(i) bilo koje fizičko lice koje posjeduje državljanstvo države Ugovornice ili njene političke jedinice;

(ii) bilo koje pravno lice, partnerstvo ili udruženje koje takav status stiče prema zakonu na snazi u državi Ugovornici.

f) izraz "lice" obuhvata fizičko lice, kompaniju ili drugo društvo lica;

g) izraz "kompanija" označava pravno lice ili ustanovu koja se smatra pravnom za poreske svrhe;

h) izrazi "preduzeće države Ugovornice" i "preduzeće druge države Ugovornice" označavaju preduzeće kojim upravlja rezident države Ugovornice, odnosno rezident druge države Ugovornice;

i) izraz "međunarodni saobraćaj" označava prevoz brodom, avionom, ili cestovnim vozilom koji obavlja preduzeće čije se sjedište stvarne uprave nalazi u državi Ugovornici, osim ako se pomorski brod, avion ili cestovno vozilo koristi isključivo između mjesta u drugoj državi Ugovornici;

j) izraz "nadležni organ" označava:

(i) u Bosni i Hercegovini: Ministarstvo finansija i trezora, odnosno njegovog ovlaštenog predstavnika;

(ii) u Turskoj: ministra finansija, odnosno njegovog ovlaštenog predstavnika.

(2) Kada država Ugovornica primjenjuje ovaj sporazum u bilo koje vrijeme, svaki izraz koji nije u njemu definisan, ukoliko kontekst drugačije ne nalaže, ima značenje koje u to vrijeme ima u skladu sa zakonom te države koji se odnosi na poreze na koje se ovaj sporazum primjenjuje, a svako značenje u skladu sa primjenjivim poreskim zakonima te države ima prednost u odnosu na značenje koje tom izrazu daju drugi zakoni te države.

Član 4.

REZIDENT

(1) Za potrebe ovog sporazuma, izraz "rezident Ugovorne države", označava osobu koja, u skladu sa zakonima te države, podliježe oporezivanju u toj državi na temelju svog prebivališta, boravišta, mjesta registracije, sjedišta uprave ili bilo kojeg drugog kriterija slične prirode, a također označava tu državu, njenu administrativno-teritorijalnu jedinicu ili lokalnu vlast. Ovaj izraz ne uključuje lice koja u toj državi podliježe oporezivanju samo na prihod iz izvora u toj državi ili samo na imovinu koja se u njoj nalazi.

(2) Ako je prema odredbama stava 1. ovog člana fizičko lice rezident obje Ugovorne države, njen status se određuje na slijedeći način:

a) smatra se da je rezident samo one države u kojoj ima stalno mjesto stanovanja; ako ima stalno mjesto stanovanja u obje države, smatra se da je rezident samo one države sa kojom ima tješnje osobne i ekonomske veze (središte životnih interesa);

b) ako se ne može odrediti u kojoj državi ima središte životnih interesa ili ako ni u jednoj državi nema stalno mjesto stanovanja, smatra se da je rezident države u kojoj ima uobičajeno mjesto stanovanja;

c) ako ima uobičajeno mjesto stanovanja u obje države ili ni u jednoj od njih, smatra se rezidentom države čiji je državljanin;

d) ako je državljinin obje države ili ni jedne od njih, nadležni organi Ugovornih država će riješiti pitanje zajedničkim dogovorom.

(2) Ako je u skladu sa odredbama stava 1. ovog člana, lice, osim fizičkog lica, rezident obje Ugovorne države, smatra se da je rezident Ugovorne države u kojoj se nalazi njeno sjedište uprave.

Član 5.

STALNA JEDINICA

(1) Izraz "stalna jedinica", za potrebe ovog Sporazuma, označava stalno mjesto poslovanja kroz koje, u potpunosti ili djelimično, poduzeće obavlja posao.

(2) Izraz "stalna jedinica" posebno podrazumijeva slijedeće:

a) sjedište uprave,

b) filijala,
c) poslovnica,
d) tvornica,
e) radionica, i
f) rudnik, izvor nafte ili gasa, kamenolom ili drugo mjesto crpljenja prirodnih bogatstava.

(3) Gradilište, građevinski, montažni ili instalacioni projekat ili nadzorne aktivnosti s tim u vezi, ali samo ako takvi radovi, projekat ili aktivnosti traju više od devet mjeseci u okviru bilo kojeg perioda od dvanaest mjeseci;

(4) Bez obzira na prethodne odredbe ovog člana, izraz "stalna jedinica" ne podrazumijeva:

a) upotrebu objekata isključivo u svrhu skladištenja, izlaganja ili isporuke dobara ili robe koja pripada poduzeću;

b) održavanje zalihe dobara ili robe koja pripada poduzeću isključivo u svrhu skladištenja, izlaganja ili isporuke;

c) održavanje zalihe dobara ili robe koja pripada poduzeću isključivo u svrhu prerade od strane drugog poduzeća;

d) održavanje stalnog mjesta poslovanja isključivo u svrhu kupovine dobara ili robe ili prikupljanja informacija za poduzeće;

e) održavanje stalnog mjesta poslovanja isključivo u svrhu obavljanja nekih drugih djelatnosti za poduzeće koja su pripremnog ili pomoćnog karaktera;

f) održavanja stalnog mjesta poslovanja isključivo u svrhu kombinacije djelatnosti navedenih u tačkama a) do e) ovog stava, pod uslovom da je ukupna djelatnost stalnoj jedinici koja nastaje iz ove kombinacije pripremnog ili pomoćnog karaktera.

(5) Bez obzira na odredbe stavova 1. i 2. ovog člana, ako lice, osim zastupnika sa samostalnim statusom na koga se primjenjuje stav 6. ovog člana, djeluje u ime poduzeća, posjeduje i uobičajeno koristi u državi Ugovornici ovlaštenje da zaključuje ugovore u ime poduzeća, smatra se da to poduzeće ima stalnu jedinicu u toj državi u odnosu na bilo koje djelatnosti koje to lice obavlja za poduzeće, osim ako djelatnosti tog lica nisu ograničene na djelatnosti navedene u stavu 4. ovog člana koje, ako bi se obavljale preko stalnog mjesta poslovanja, ne bi ovo stalno mjesto poslovanja činile stalnom jedinicom u skladu s odredbama tog stava.

(6) Ne smatra se da poduzeće ima stalnu jedinicu u državi Ugovornici samo zato što u toj državi obavlja svoje poslove preko posrednika, generalnog komisionog zastupnika ili drugog posrednika sa samostalnim statusom, ukoliko ta lica djeluju u okviru svojih uobičajenih poslovnih djelatnosti.

(7) Činjenica da kompanija koja je rezident Ugovorne države kontrolira ili je pod kontrolom kompanije koja je rezident druge Ugovorne države ili koja obavlja poslovanje u toj državi (preko stalne jedinice ili na drugi način) sama po sebi nije dovoljna da se jedna kompanija smatra stalnom jedinicom druge kompanije.

Član 6.

DOHODAK OD NEPOKRETNE IMOVINE

(1) Dohodak koji ostvari rezident države Ugovornice od nepokretne imovine (uključujući dohodak od poljoprivrede i šumarstva) koja se nalazi u drugoj državi Ugovornici može se oporezivati u toj drugoj državi.

(2) Izraz "nepokretna imovina" ima značenje u skladu sa zakonom države Ugovornice u kojoj se odnosna imovina nalazi. Ovaj izraz u svakom slučaju uključuje imovinu koja pripada nepokretnoj imovini, stočni fond i opremu koja se koristi u poljoprivredi (uključujući uzgoj i održavanje ribljeg fonda) i šumarstvu, prava na koja se primjenjuju odredbe općeg Zakona o zemljišnoj svojini, plodouživanje nepokretne imovine i prava na

promjenjiva ili stalna plaćanja kao naknade za iskorištavanje ili prava na iskorištavanje mineralnih nalazišta, izvorišta i drugih prirodnih bogatstava. Brodovi, avioni i cestovna vozila ne smatraju se nepokretnom imovinom.

(3) Odredbe stava 1. ovog člana primjenjuju se na dohodak koji se ostvari neposrednim korištenjem, iznajmljivanjem ili drugim načinom korištenja nepokretne imovine.

(4) Odredbe stavova 1. i 3. ovog člana primjenjuju se i na dohodak od nepokretne imovine poduzeća, kao i na dohodak od nepokretne imovine korištene za izvođenje samostalnih osobnih djelatnosti.

Član 7.

DOBIT OD POSLOVANJA

(1) Dobit poduzeća države Ugovornice oporezuje se samo u toj državi, osim ako poduzeće ne obavlja poslovanje u drugoj državi Ugovornici preko stalne jedinice koja se u njoj nalazi. Ako poduzeće obavlja poslovanje u drugoj Ugovornoj državi na pomenuti način, dobit poduzeća može se oporezivati u toj drugoj državi, ali samo do iznosa koji se pripisuje u toj stalnoj jedinici.

(2) Zavisno od odredaba stava 3. ovog člana, ako poduzeće države Ugovornice obavlja poslovanje u drugoj državi Ugovornici preko stalne jedinice koja se u njoj nalazi, u svakoj državi Ugovornici se toj stalnoj jedinici pripisuje dobit koju bi mogla ostvariti da je bila odvojeno i posebno poduzeće koje se bavi istim ili sličnim djelatnostima, pod istim ili sličnim uvjetima i da je poslovala potpuno samostalno sa poduzećem, čija je stalna jedinica.

(3) Pri određivanju dobiti stalne jedinice, priznaju se kao odbici troškovi koji su napravljeni za potrebe stalne jedinice, uključujući troškove upravljanja i opšte administrativne troškove, bilo u državi u kojoj se nalazi stalna jedinica ili na drugom mjestu.

(4) Ukoliko je uobičajeno da se u državi Ugovornici dobit koja se pripisuje stalnoj jedinici određuje na temelju raspodjele ukupne dobiti poduzeća njegovim dijelovima, stav 2. ovog člana ne spriječava tu državu Ugovornicu da takvom uobičajenom raspodjelom odredi dobit koja se oporezuje; usvojeni metod raspodjele, međutim, će biti takav da rezultat bude u skladu sa principima iz ovog člana.

(5) Stalnoj jedinici ne pripisuje se dobit ako ta stalna jedinica samo kupuje dobra ili robu za poduzeće.

(6) Za potrebe prethodnih stavova, dobit koja se pripisuje stalnoj jedinici određuje se istom metodom iz godine u godinu, osim ako ne postoji opravdan i dovoljan razlog da se postupi drugačije.

(7) Ako dobit obuhvata pojedine prihode koji su regulisani posebnim članovima ovog sporazuma, odredbe ovog člana ne utječu na odredbe tih članova.

Član 8.

POMORSKI, VAZDUŠNI I KOPNENI SAOBRAĆAJ

(1) Dobit poduzeća države Ugovornice od korištenja brodova, aviona ili cestovnih vozila u međunarodnom saobraćaju oporezuje se samo u državi Ugovornici u kojoj se nalazi sjedište stalne uprave.

(2) U svrhu ovog člana, dobit koju ostvari preduzeće Ugovorne države od korištenja pomorskih brodova, aviona ili cestovnih vozila u međunarodnom saobraćaju obuhvata, između ostalog, dobit ostvarenu od korištenja ili iznajmljivanja kontejnera, ako je takva dobit sporedna dobiti na koju se primjenjuju odredbe stava 1.

(3) Ako se mjesto stvarne uprave pomorskog poduzeća nalazi na pomorskom brodu, smatra se da se nalazi u državi

Ugovornici u kojoj se nalazi matična luka pomorskog broda ili, ako enma te luke, u državi Ugovornici čiji je rezident korisnik pomorskog broda.

(4) Odredbe stava 1. ovog člana primjenjuju se i na dobit od učešća u zajedničkim fondovima, zajedničkom poslovanju ili međunarodnoj poslovnoj agenciji.

Član 9.

POVEZANA PODUZEĆA

(1) Ako:

a) poduzeće države Ugovornice učestvuje posredno ili neposredno u upravljanju, kontroli ili imovini poduzeća druge države Ugovornice, ili

b) ista lica učestvuju posredno ili neposredno u upravljanju, kontroli ili imovini poduzeća države Ugovornice i poduzeća druge države Ugovornice,

i ako se u oba slučaja, između ta dva poduzeća, u njihovim trgovinskim ili finansijskim odnosima, dogovoreni ili nametnuti uslovi razlikuju od uslova koji bi bili dogovoreni između neovisnih poduzeća, dobit koju bi, da nema tih uslova, ostvarilo jedno od poduzeća, ali je zbog tih uslova nije ostvarilo, može se uključiti u dobit tog poduzeća i shodno tome oporezivati.

(2) Ako država Ugovornica uključuje u dobit poduzeća te države dobit za koju je preduzeće druge države Ugovornice oporezovano u toj drugoj državi, i shodno tome je oporezuje, i ako je tako uključena dobit onda dobit koju bi preduzeće prvospomenute države ostvarilo da su uvjeti dogovoreni između ta dva poduzeća bili oni uvjeti koje bi dogovorila nezavisna poduzeća, tada ta druga država vrši odgovarajuće korekcije iznosa poreza koji je u njoj naplativ na tu dobit. Prilikom vršenja te korekcije, vodit će se računa o ostalim odredbama ovog sporazuma i, ako je potrebno, nadležni organi država Ugovornica će se međusobno konsultirati.

Član 10.

DIVIDENDE

(1) Dividende koje isplaćuje kompanija rezident države Ugovornice rezidentu druge države Ugovornice mogu se oporezivati u toj drugoj državi.

(2) Ali, dividende se također mogu oporezivati i u državi Ugovornici čiji je rezident kompanija koja isplaćuje dividende, u skladu sa zakonima te države, ali ako je stvarni vlasnik dividendi rezident druge države Ugovornice, utvrđeni porez ne može biti veći od:

a) 5 procenata bruto iznosa dividendi ako je stvarni vlasnik dividendi kompanija (osim partnerstva) koja posjeduje direktno najmanje 25 procenata imovine kompanije koja isplaćuje dividende.

b) 15 procenata bruto iznosa dividendi u svim ostalim slučajevima.

Nadležni organi država Ugovornica će međusobnim dogovorom utvrditi način primjene ovih ograničenja.

Ovaj stav ne utiče na oporezivanje dobiti kompanije iz koje se dividende isplaćuju.

(3) Izraz "dividende", u ovom članu, označava dohodak od dionica, "uživanja" dionica ili prava "uživanja" dionica, dionica rudnika, osnivačkih dionica i drugih prava koja nisu potraživanja duga, učešće u dobiti, kao i dohodak od drugih prava kompanije koji je poreski izjednačen sa dohotkom od dionica u zakonima države čiji je rezident kompanija koja vrši raspodjelu.

(4) Dobiti kompanije države Ugovornice, koja obavlja poslove u drugoj državi Ugovornici preko stalne jedinice koja se u njoj nalazi, nakon što su oporezovane u skladu sa članom 7 ovog sporazuma, mogu biti oporezovane i na preostali iznos u

državi Ugovornici u kojoj je smještena stalna jedinica u skladu sa stavom 2. ovog člana.

(5) Odredbe stavova 1. i 2. ovog člana ne primjenjuju se ako stvarni vlasnik dividendi, rezident države Ugovornice, obavlja poslovanje u drugoj državi Ugovornici čiji je rezident kompanija koja isplaćuje dividende preko stalne jedinice koja se nalazi u toj državi ili u njoj izvodi osobne djelatnosti iz stalnog sjedišta u njoj smještenog, a imovina u vezi s kojom se isplaćuju dividende stvarno pripada stalnoj jedinici ili stalnom sjedištu. U tom slučaju primjenjuju se, u zavisnosti od slučaja, odredbe člana 7. i člana 14.

(6) U skladu s odredbama stava 4. ovog člana, ako kompanija koja je rezident države Ugovornice ostvaruje dobit ili dohodak iz druge države Ugovornice, ta druga država Ugovornica ne može zavesti porez na dividende koje isplaćuje kompanija, osim ako te dividende nisu isplaćene rezidentu te druge države ili ako imovina na temelju koje se dividende isplaćuju stvarno pripadaju stalnoj jedinici ili stalnom sjedištu koje se nalazi u toj drugoj državi, niti neraspodijeljenu dobit kompanije oporezovati porezom na neraspodijeljenu dobit kompanije, čak i ako se isplaćene dividende ili neraspodijeljena dobit u potpunosti ili djelimično sastoje od dobiti ili dohotka koji su nastali toj drugoj državi.

Član 11.

KAMATA

(1) Kamata koja nastaje u državi Ugovornici, a isplaćuje se rezidentu druge države Ugovornice može se oporezivati u toj drugoj državi.

(2) Kamate se također mogu oporezivati u državi Ugovornici u kojoj nastaju i u skladu sa zakonima te države, ali ako je stvarni vlasnik kamate rezident druge države Ugovornice, tako utvrđeni porez ne može prelaziti 10 procenata bruto iznosa kamate.

Nadležni organi država Ugovornica će međusobnim dogovorom utvrditi način primjene ovog ograničenja.

(3) Nezavisno od odredaba stava 2, kamate od državnih zajmova, koje nastaju:

a) u Turskoj, a plaćaju se Vladi Bosne i Hercegovine ili Centralnoj banci Bosne i Hercegovine, se izuzimaju od poreza u Turskoj;

b) u Bosni i Hercegovini, a plaćaju se Vladi Turske ili Centralnoj Banci Turske, ili Turskoj Exim banci, izuzimaju se od poreza u Bosni i Hercegovini.

(4) Izraz "kamata" u ovom članu označava prihod od potraživanja duga svake vrste, nezavisno od toga da li su osigurana zalogom i da li se na temelju njih stiče pravo na učešće u dobiti dužnika, a posebno prihod od državnih vrijednosnih papira i prihod od državnih obveznica ili drugih obveznica, uključujući premije i nagrade na takve vrijednosne papire ili obveznice.

(5) Odredbe stava 1. i 2. ovog člana ne primjenjuju se ako stvarni vlasnik kamate, rezident države Ugovornice, obavlja poslovanje u drugoj državi Ugovornici u kojoj kamata nastaje, preko stalne jedinice koja se nalazi u toj državi ili ako izvodi u toj drugoj državi samostalne osobne djelatnosti iz stalnog sjedišta koje se nalazi u toj državi, a potraživanje duga na koji se plaća kamata je stvarno povezano sa stalnom jedinicom ili stalnim sjedištem. U tom slučaju primjenjuju se odredbe člana 7. ili člana 14, u zavisnosti od slučaja.

(6) Smatra se da kamata nastaje u državi Ugovornici kada je isplatalac kamate sama država, politička jedinica, lokalna vlast ili rezident te države. Ako lice koja plaća kamatu, bez obzira na to da li je rezident države Ugovornice, ima u toj Ugovornoj državi

stalnu jedinicu ili stalno sjedište sa kojom je povezan dug na koji se plaća kamata, a tu kamatu snosi ta stalna jedinica ili stalno sjedište, smatra se da kamata nastaje u državi Ugovornici u kojoj se nalazi stalna jedinica ili stalno sjedište.

(7) Ako iznos kamate, zbog posebnog odnosa između platioca i stvarnog vlasnika ili između njih i trećeg lica, imajući u vidu potraživanje duga za koje se kamata plaća, prelazi iznos koji bi bio ugovoren između platioca i stvarnog vlasnika u odsustvu takvog odnosa, odredbe ovog člana primjenjuju se samo na iznos koji bi bio ugovoren da takvog odnosa nema. U tom slučaju, preplaćeni iznos oporezuje se u skladu sa zakonima svake države Ugovornice, imajući u vidu ostale odredbe ovog sporazuma.

Član 12.

AUTORSKE NAKNADE

(1) Autorske naknade koje nastaju u državi Ugovornici, a isplaćuju se rezidentu druge države Ugovornice mogu se oporezivati u toj drugoj državi.

(2) Autorske naknade se mogu oporezivati i u državi Ugovornici u kojoj nastaju, a u skladu sa zakonima te države, ali ako je stvarni vlasnik tih autorskih naknada rezident druge države Ugovornice, tako zaveden porez ne može biti veći od 10 procenata bruto iznosa autorskih naknada.

Nadležni organi država Ugovornica će međusobnim dogovorom utvrditi način primjene ovog ograničenja.

(3) Izraz "autorske naknade", u ovom članu označava plaćanja bilo koje vrste koja su primljena kao naknada za korištenje ili za pravo korištenja autorskih prava na književno, umjetničko ili naučno djelo, uključujući kinematografske filmove ili filmove ili trake koji se koriste za radio ili televiziju, zatim patenta, zaštitnog znaka, nacrtu ili modela, plana, tajne formule ili procesa ili za obavijesti koje se tiču industrijskog, komercijalnog ili naučnog iskustva.

(4) Odredbe stava 1. i 2. ovog člana ne primjenjuju se ako stvran vlasnik autorskih naknada, rezident države Ugovornice, obavlja poslovanje u drugoj državi Ugovornici u kojoj autorske naknade nastaju preko stalne jedinice koja se nalazi u toj drugoj Ugovornoj državi ili toj drugoj državi izvodi samostalne osobne djelatnosti iz stalnog sjedišta koje se nalazi u toj drugoj državi, a pravo ili imovina na temelju kojih se autorske naknade plaćaju stvarno pripadaju toj stalnoj jedinici ili stalnom sjedištu. U tom slučaju primjenjuju se odredbe člana 7. ili člana 14, u zavisnosti od slučaja.

(5) Smatra se da autorske naknade nastaju u državi Ugovornici kada je isplatilac sama država, politička jedinica, lokalna vlast ili rezident te države. Ako se lice koje plaća autorska naknada, bez obzira na to da li je rezident države Ugovornice, ima u državi Ugovornici stalnu jedinicu ili stalno sjedište u vezi sa kojom je nastala obaveza plaćanja autorskih naknada, a te autorske naknade padaju na teret te stalne jedinice ili stalnog sjedišta, smatra se da autorske naknade nastaju u državi Ugovornici u kojoj se nalazi stalna jedinica ili stalno sjedište.

(6) Ako iznos autorskih naknada, zbog posebnog odnosa između platioca i stvarnog vlasnika ili između njih i trećeg lica, imajući u vidu korištenje, pravo ili informaciju za koje se one plaćaju, prelazi iznos koji bi bio ugovoren između platioca i stvarnog vlasnika da takvog odnosa nema, odredbe ovog člana primjenjuju se samo na iznos koji bi tada bio dogovoren. U tom slučaju, preplaćeni iznos oporezuje se u skladu sa zakonima svake države Ugovornice, imajući u vidu ostale odredbe ovog sporazuma.

Član 13.

PRIHOD OD IMOVINE

(1) Prihod koji ostvari rezident države Ugovornice od otuđenja nepokretne imovine navedene u članu 6. ovog sporazuma, a koja se nalazi u drugoj državi Ugovornici, može se oporezivati u toj drugoj državi.

(2) Prihod od otuđenja pokretne imovine koja predstavlja dio imovine namijenjene za poslovanje stalne jedinice koju preduzeće države Ugovornice ima u drugoj državi Ugovornici ili pokretne imovine koja se odnosi na stalno sjedište dostupno rezidentu države Ugovornice u drugoj državi Ugovornici u svrhu izvođenja samostalnih osobnih djelatnosti, uključujući prihode od otuđenja te stalne jedinice (same ili sa cijelim poduzećem) ili takvog stalnog sjedišta, može se oporezivati u toj drugoj državi.

(3) Prihod od otuđenja pomorskih brodova, aviona ili cestovnih vozila u međunarodnom saobraćaju ili pokretne imovine koja služi za korištenje takvih pomorskih brodova, aviona ili cestovnih vozila, oporezuje se samo u državi Ugovornici u kojoj se nalazi sjedište stvrne uprave poduzeća koje ih koristi.

(4) Prihodi od otuđenja bilo koje imovine, osim imovine navedene u stavu 1, 2. i 3. ovog člana oporezuje se samo u državi Ugovornici, čiji je rezident lice koje je otuđilo imovinu.

Član 14.

SAMOSTALNE OSOBNE DJELATNOSTI

(1) Dohodak koji ostvari rezident države Ugovornice od profesionalnih djelatnosti ili ostalih samostalnih djelatnosti biće oporeziv samo u toj državi, ukoliko:

a) on ima stalno sjedište redovno na raspolaganju u drugoj Ugovornoj državi u svrhu izvođenja svojih djelatnosti; ukoliko ima takvo stalno sjedište, prihod se može oporezovati u toj drugoj državi Ugovornici ali samo do iznosa koji se može pripisati takvom stalnom sjedištu; ili

b) boravi u drugoj državi Ugovornici za period ili periode koji iznose ili prelaze ukupno 183 dana u toj fiskalnoj godini; ukoliko boravi u tom periodu ili periodima, prihod od djelatnosti u drugoj državi Ugovornici se može oporezivati u toj drugoj državi.

(2) Izraz "profesionalne djelatnosti", posebno uključuju nezavisne naučne, književne, umjetničke, obrazovne i nastavničke djelatnosti, kao i nezavisne djelatnosti ljekara, pravnika, inženjera, arhitekata, stomatologa i računovođa.

Član 15.

PRIHOD IZ RADNOG ODNOSA

(1) Zavisno od odredaba člana 16, 18, 19. i 21. ovog sporazuma, plate, naknade i druga slična primanja koja ostvari rezident države Ugovornice od rada oporezuju se samo u toj državi, osim ako se takav rad ne obavlja u drugoj državi Ugovornici. Ako se rad obavlja u drugoj državi Ugovornici, takva primanja se mogu oporezivati u toj drugoj državi.

(2) Bez obzira na odredbe stava 1. ovog člana, primanja koja ostvari rezident države Ugovornice iz radnog odnosa u drugoj državi Ugovornici oporezuje se samo u prvospomenutoj državi ako su ispunjeni sljedeći uslovi:

a) primalac boravi u drugoj državi u periodu ili periodima koji ukupno ne prelaze 183 dana u bilo kom periodu od dvanaest mjeseci, a koji počinje ili se završava u toj fiskalnoj godini;

b) primanja se isplaćuju od strane ili u ime poslodavca koji nije rezident druge države;

c) primanja ne padaju na teret stalne jedinice ili stalnog sjedišta koje poslodavac ima u toj drugoj državi.

(3) Bez obzira na prethodne odredbe ovog člana, primanja koja ostvari rezident Ugovorne države će se oporezivati samo u toj državi ako je primanje isplaćeno za:

a) rad u drugoj državi Ugovornici u vezi sa gradilištem, građevinskim, montažnim ili instalacionim projektom ili nadzornim aktivnostima u vezi s projektom, za period od dvanaest mjeseci za tokom kojeg takvo gradilište, projekat ili djelatnosti ne predstavljaju stalnu jedinicu u toj drugoj državi;

b) rad na pomorskom brodu, avionu ili cestovnom vozilu koje se koristi u međunarodnom saobraćaju.

Član 16.

NAKNADE DIREKTORA

Naknade direktora i druga slična primanja koja ostvari rezident države Ugovornice u svojstvu člana odbora direktora kompanije koja je rezident druge države Ugovornice, mogu se oporezivati u toj drugoj državi.

Član 17.

UMJETNICI I SPORTISTI

(1) Bez obzira na odredbe članova 14. i 15, dohodak kojeg ostvari rezident države Ugovornice osobnim obavljanjem djelatnosti izvođača kao što je pozorišni, filmski, radio ili televizijski umjetnik ili muzičar ili sportista u drugoj državi Ugovornici, može se oporezivati u toj drugoj državi Ugovornici.

(2) Ako dohodak od osobno obavljenih djelatnosti izvođača ili sportista, u tom svojstvu, ne pripada osobno izvođaču ili sportisti nego drugoj osobi, bilo da je ona rezident države Ugovornice ili ne, taj se dohodak, bez obzira na odredbe člana 7, 14. i 15, može oporezivati u državi Ugovornici u kojoj su obavljene djelatnosti izvođača ili sportista.

(3) Nezavisno od odredaba stavova ovog člana, dohodak kojeg ostvari rezident države Ugovornice od njegovih osobnih djelatnosti izvođača ili sportista će se oporezivati samo u toj državi ako se djelatnosti vrše u okviru programa kulturne ili sportske razmjene koju su odobrile obje države Ugovornice.

Član 18.

PENZIJE

Zavisno od odredaba stava 2. člana 19, penzije i druga slična primanja koja se isplaćuju rezidentu države Ugovornice na osnovu ranijeg radnog odnosa oporezuju se samo u toj državi.

Član 19.

USLUGE ZA POTREBE VLADE

(1) a) Plate, naknade i druga slična primanja, osim penzija, koje plaća država Ugovornica ili njena politička jedinica ili lokalna vlast fizičkoj osobi za usluge pružene toj državi, političkoj jedinici ili lokalnoj vlasti, oporezuju se samo u toj državi.

b) Međutim, te plate, naknade i druga slična primanja oporezuju se samo u drugoj državi Ugovornici ako su usluge pružene u toj državi, a fizičko lice je rezident te države i:

- državljanin je te države, ili
- nije postala rezident te države samo zbog pružanja usluga.

(2) a) Svaka penzija koju država Ugovornica plaća neposredno ili iz fondova koje je osnovala ta država Ugovornica, njena politička jedinica ili lokalna vlast, fizičkoj osobi za usluge pružene toj državi ili političkoj jedinici ili lokalnoj vlasti, oporezuje se samo u toj državi.

b) Međutim, ta penzija se oporezuje samo u drugoj državi Ugovornici ako je fizičko lice rezident i državljanin te države.

(3) Odredbe članova 15, 16, 17. i 18. ovog sporazuma primjenjuju se na plate, naknade i druga slična primanja i penzije

koje se plaćaju za usluge pružene u vezi s poslovanjem koje obavlja država Ugovornica, njena politička jedinica ili lokalna vlast.

Član 20.

STUDENTI

(1) Isplate koje student ili lice na stručnoj obuci, koja jeste, ili je neposredno prije odlaska u državu Ugovornicu bila rezident druge države Ugovornice, a boravi u prvospomenutoj državi isključivo radi obrazovanja ili obučavanja, primi u svrhu izdržavanja, obrazovanja ili obučavanja neće se oporezivati u toj državi ako su ta sredstva iz izvora izvan te države.

(2) Student ili lice na obuci iz stava 1. ovog člana ima pravo u toku obrazovanja ili obučavanja na ista izuzeća, olakšice ili umanjenja poreza na poklone u novcu, stipendije i primanaj iz radnog odnosa koji nisu obuhvaćeni stavom 1, ovog člana, kao i rezidenti države Ugovornice u kojoj boravi.

Član 21.

PROFESORI I NASTAVNICI

(1) Fizičko lice koja odlazi u državu Ugovornicu u svrhu predavanja ili izvođenja istraživanja na univerzitetu, koledžu ili drugoj priznatoj obrazovnoj instituciji u toj državi i koja jeste ili je neposredno prije tog odlaska bila rezident druge države Ugovornice, će biti izuzeta od oporezivanja u prvopomenutoj državi Ugovornici za nadoknade za takvo predavanje ili istraživanje za period koji ne prelazi dvije godine od datuma njene prve posjete u tu svrhu, ako je takva nadoknada koju on ostvari iz izvora van te države.

(2) Odredbe stava 1. ovog člana se neće primijeniti na prihod od israživanja ako je ono obavljeno ne u javnom interesu, već prevashodno, za privatnu korist određenog lica ili licâ.

Član 22.

OSTALI DOHODAK

(1) Pojedini dohoci rezidenata države Ugovornice, bez obzira na to gdje nastaju, koji nisu regulisani u prethodnim članovima ovog sporazuma oporezuju se samo u toj državi.

(2) Odredbe stava 1. ovog člana na primjenjuju se na dohodak, osim na dohodak od nepokretne imovine definisane u stavu 2. člana 6, ako primalac dohotka, rezident države Ugovornice, obavlja poslovanje u drugoj ugovornoj državi preko stalne jedinice koja se u njoj nalazi ili izvodi samostalno osobne djelatnosti iz stalnog sjedišta koje se u njoj nalazi, a pravo ili imovina na temelju kojih se dohodak plaća stvarno su povezani sa tom stalnom jedinicom ili stalnim sjedištem. U tom slučaju primjenjuju se odredbe člana 7. i 14, u zavisnosti od slučaja.

Član 23.

IMOVINA

(1) Imovina koja se sastoji od nepokretne imovine navedene u članu 6. ovog sporazuma, koju posjeduje rezident države Ugovornice i koja se nalazi u drugoj državi Ugovornici, može se oporezivati u toj drugoj državi.

(2) Imovina koja se sastoji od pokretne imovine koja predstavlja dio imovine namijenjene poslovanju stalne jedinice koju preduzeće države Ugovornice ima u drugoj državi Ugovornici, ili koja se sastoji od pokretne imovine stalnog sjedišta dostupnog rezidentu države Ugovornice u drugoj državi Ugovornici u svrhu izvođenja samostalnih osobnih djelatnosti, se može oporezivati u toj drugoj državi.

(3) Imovina koja se sastoji od pomorskih brodova, aviona i cestovnih vozila, koje preduzeće države Ugovornice koristi u međunarodnom saobraćaju, kao i pokretne imovine koja služi za korištenje takvih pomorskih brodova, aviona i cestovnih vozila

oporezuje se samo u državi Ugovornici u kojoj se nalazi sjedište stvarne uprave poduzeća koje ih koristi.

(4) Svi ostali dijelovi imovine rezidenata države Ugovornice oporezuju se samo u toj državi.

Član 24.

OTKLANJANJE DVOSTRUKOG OPOREZIVANJA

(1) Ako rezident države Ugovornice ostvaruje dohodak ili posjeduje imovinu koji, u skladu sa odredbama ovog sporazuma, mogu biti oporezivani u drugoj državi Ugovornici, onda će prvospomenuta država odobriti:

a) odbitak od poreza na dohodak tog rezidenta iznos jednak iznosu poreza na dohodak koji je plaćen u toj drugoj državi;

b) odbitak od poreza na imovinu tog rezidenta iznos jednak iznosu poreza na imovinu koji je plaćen u toj drugoj državi.

Ovakav odbitak neće prelaziti, u bilo kojem od ova dva slučaja, onaj dio poreza na dohodak ili imovinu, obračunatih prije odbitka, a koji je odgovarajući, u zavisnosti od slučaja, dohotku ili imovini koji mogu biti oporezivani u toj drugoj državi.

(2) Ako je, u skladu sa bilo kojom odredbom ovog sporazuma, dohodak ostvaren ili imovina posjedovana od strane rezidenta države Ugovornice izuzeta od plaćanja poreza u toj državi, ta država može i pored toga, prilikom obračuna iznosa poreza na preostali dohodak ili imovinu tog rezidenta, uzeti u obzir izuzeti dohodak ili imovinu.

(3) Radi priznavanja odbitka u državi Ugovornici, smatra se da porez koji je plaćen u drugoj državi Ugovornici obuhvata i porez koji bi bio plaćen u toj drugoj državi da nije umanjen ili otpisan u skladu s njenim zakonskim odredbama o poreskim podsticajima, a koje su osmišljene da unaprijede ekonomski razvoj te druge države. Odredbe ovog stava se primjenjuju na period od šest godina nakon datuma stupanja na snagu ovog sporazuma. Ovaj period se može produžiti međusobnim dogovorom nadležnih organa.

Član 25.

JEDNAK TRETMAN

(1) Državljeni države Ugovornice ne podliježu u drugoj državi Ugovornici oporezivanju ili zahtjevu u vezi sa oporezivanjem koje je drugačije ili teže od oporezivanja ili zahtjeva u vezi sa oporezivanjem kojima državljani druge države u istim uslovima, a posebno u odnosu na boravište, podliježu ili mogu podlijegati.

(2) U skladu s odredbama stava 4. člana 10, oporezivanje stalne jedinice koju preduzeće države Ugovornice ima u drugoj državi Ugovornici ne može biti nepovoljnije u toj drugoj državi od oporezivanja poduzeća te druge države koja obavlja ista djelatnosti. Ova odredba ne može se tumačiti tako da obavezuje državu Ugovornicu da rezidentima druge države Ugovornice odobrava lične naknade, olakšice i umanjenja za svrhe oporezivanja zbog društvenog statusa ili porodičnih obaveza a koje odobrava svojim rezidentima.

(3) Osim ako se ne primjenjuju član 9, stav 6. člana 11, ili stav 6. člana 12. ovog sporazuma, kamata, autorske naknade i druge isplate poduzeća države Ugovornice rezidentu druge države Ugovornice, radi određivanja oporezivnih dobiti tog poduzeća, odbijaju se pod istim uslovima kao da su isplaćene rezidentu prvospomenute države. Slično, bilo koji dugovi poduzeća države Ugovornice prema rezidentu druge države Ugovornice, radi određivanja oporezive imovine tog poduzeća, odbijaju se pod istim uslovima kao da su bili ugovoreni prema rezidentu prvospomenute države.

(4) Preduzeća države Ugovornice čiju imovinu potpuno ili djelimično posjeduju ili kontrolišu, direktno ili indirektno, jedan ili više rezidenata druge države Ugovornice, u prvospomenutoj državi ne podliježu oporezivanju ili zahtjevu u vezi sa oporezivanjem, koje je drugačije ili teže od oporezivanja i zahtjeva u vezi sa oporezivanjem kome druga slična poduzeća prvospomenute države podliježu ili mogu podlijegati.

(5) Odredbe ovog člana se primjenjuju na poreze navedene u članu 2. ovog sporazuma.

Član 26.

POSTUPAK ZAJEDNIČKOG SPORAZUMJEVANJA

(1) Ako lice smatra da mjere jedne ili obje države Ugovornice dovode ili će dovesti do toga da ne bude oporezovana u skladu sa odredbama ovog sporazuma, ona može, bez obzira na pravna sredstva predviđena domaćim zakonima tih država, izložiti svoj slučaj nadležnom organu države Ugovornice čiji ona rezident ili, ako njen slučaj potpada pod odredbe stava 1. člana 25, nadležnom organu države Ugovornice čiji je državljanin. Slučaj se mora iznijeti u roku od tri godine od kada je prvi put primljena obavijest o akciji koja je rezultirala oporezivanjem koje nije u skladu s odredbama ovog sporazuma.

(2) Nadležni organ će, ako smatra da je prigovor opravdan i ako nije u mogućnosti da sam dođe do odgovarajućeg rješenja, nastojati da riješi slučaj međusobnim dogovorom sa nadležnim organom druge države Ugovornice u cilju izbjegavanja oporezivanja koje nije u skladu sa odredbama ovog sporazuma. Svaki postignuti dogovor se primjenjuje bez obzira na vremenska ograničenja u domaćem Zakonu država Ugovornica.

(3) Nadležni organi država Ugovornica nastojat će međusobnim dogovorom otkloniti teškoće ili nejasnoće koje nastaju pri tumačenju ili primjeni ovog sporazuma. Oni se mogu i savjetovati radi otklanjanja dvostrukog oporezivanja u slučajevima koji nisu predviđeni ovim sporazumom.

(4) Nadležni organi država Ugovornica mogu međusobno komunicirati direktno u svrhu postizanja dogovora u smislu prethodnih stavova. Ako se za postizanje dogovora bude smatrala potrebnom usmena razmjena mišljenja, takva razmjena se može obaviti putem zajedničke komisije koja se sastoji od predstavnika nadležnih organa država Ugovornica.

Član 27.

RAZMJENA INFORMACIJA

(1) Nadležni organi država Ugovornica razmjenjuju informacije potrebne za primjenu odredaba ovog sporazuma ili domaćeg zakona koji se odnosi na poreze obuhvaćene ovim Sporazumom. Razmjena informacija nije ograničena članom 1. i 2 ovog sporazuma. Svaka informacija primljena od države Ugovornice smatra se tajnom na isti način kao i informacija dobijena u skladu sa domaćim zakonom te države i može se otkriti samo licima ili organima (uključujući sudove i upravne organe) koji su nadležni za procjenu ili naplatu, sprovođenje ili krivično gonjenje, ili utvrđivanje žalbi u odnosu na poreze obuhvaćene ovim sporazumom. Takva lica ili organi će koristiti informacije samo u te svrhe. Oni mogu otkriti te informacije tokom postupka u državnom sudu ili u sudskim odlukama.

(2) Odredbe stava 1. ovog člana ne mogu se ni u kom slučaju tumačiti kao obaveza nadležnog organa države Ugovornice da:

a) preduzima upravne mjere suprotne zakonima ili upravnoj praksi te ili druge države Ugovornice;

b) daje informacije koje se na mogu dobiti u skladu sa zakonima ili u uobičajenom upravnom postupku te ili druge države Ugovornice;

c) daje informacije koje otkrivaju bilo koju trgovinsku, industrijsku, komercijalnu ili profesionalnu tajnu ili trgovinski postupak ili informaciju čije bi otkrivanje bilo suprotno javnom poretku.

Član 28.

ČLANOVI DIPLOMATSKIH I KONZULARNIH PREDSTAVNIŠTAVA

Odredbе ovog sporazuma ne utiču na poreske povlastice članova diplomatskih misija ili konzularnih predstavništava po opštim pravilima međunarodnog prava ili odredaba posebnih sporazuma.

Član 29.

STUPANJE NA SNAGU

(1) Svaka država Ugovornica će obavijestiti drugu, diplomatskim putem, o završetku procedura, predviđenih domaćim zakonom, za stupanje na snagu ovog sporazuma. Ovaj sporazum stupa na snagu na datum posljednjeg pismenog obavještenja a njegove odredbe će se primjenjivati na poreze za

svaki fiskalni period koji počinje na dan ili nakon 1. januara godine nakon one u kojoj je ovaj sporazum stupio na snagu.

Član 30.

PRESTANAK VAŽENJA

(1) Ovaj sporazum ostaje na snazi sve dok ga ne raskine jedna od država Ugovornica. Svaka država Ugovornica može raskinuti Sporazum, diplomatskim putem, davanjem pismenog obavještenja o raskidanju najmanje šest mjeseci prije kraja bilo koje kalendarske godine nakon perioda od šest godina od datuma stupanja na snagu Sporazuma. U tom slučaju Sporazum se prestaje primjenjivati na poreze za svaki fiskalni period koji počinje na dan ili nakon 1. januara godine nakon one u kojoj je dato obavještenje.

U potvrdu čega su dolje potpisani, punovažno za to ovlašćeni, potpisali ovaj sporazum.

Sačinjeno u duplikatu na dan _____mjeseca_____20_____ godine, na engleskom jeziku.

Za Bosnu i Hercegovinu   Za Republiku Tursku

Član 3.

Ova Odluka će biti objavljena u "Službenom glasniku BiH" na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku i stupa na snagu danom objavljivanja.

Broj 01-011-1828-38/08
29. jula 2008. godine
Sarajevo

Predsjedavajući
dr. **Haris Silajdžić**, s. r.

Temeljem članka V. 3. (d) Ustava Bosne i Hercegovine i suglasnosti Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine (Odluka PS BiH, broj 218/08 od 23. srpnja 2008. godine), Predsjedništvo Bosne i Hercegovine je na 43. sjednici, održanoj 29. srpnja 2008. godine, donijelo

ODLUKU

O RATIFIKACIJI SPORAZUMA IZMEĐU BOSNE I HERCEGOVINE I REPUBLIKE TURSKO O IZBJEGAVANJU DVOSTRUKOG OPOREZIVANJA U ODNOSU NA POREZE NA DOHODAK I IMOVINU

Članak 1.

Ratificira se Sporazum između Bosne i Hercegovine i Republike Turske o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja u odnosu na poreze na dohodak i imovinu, potpisan 12. veljače 2005. godine na engleskom jeziku.

Članak 2.

Tekst Sporazuma u prijevodu glasi:

SPORAZUM

IZMEĐU BOSNE I HERCEGOVINE I REPUBLIKE TURSKO O IZBJEGAVANJU DVOSTRUKOG OPOREZIVANJA U ODNOSU NA POREZE NA DOHODAK I IMOVINU

Bosna i Hercegovina i Republika Turska,
želevći da zaključe Sporazum o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja u odnosu na poreze na dohodak i imovinu, sporazumjele su se o slijedećem:

Članak 1.

OSOBE NA KOJE SE PRIMJENJUJE SPORAZUM

Ovaj Sporazum se primjenjuje na osobe koje su rezidenti jedne ili obje države Ugovornice.

Članak 2.

POREZI NA KOJE SE PRIMJENJUJE SPORAZUM

(1) Ovaj Sporazum se primjenjuje na poreze na dohodak i na imovinu nametnute u ime države Ugovornice ili njenih političkih jedinica ili lokalnih vlasti, bez obzira na način naplate.

(2) Porezima na dohodak i na imovinu smatraju se svi porezi koji su nemetnuti na ukupan dohodak, na ukupnu imovinu ili na dijelove dohotka ili imovine, uključujući poreze na prihode od otuđenja pokretne ili nepokretne imovine, poreze na ukupne iznose plaća ili naknada koje isplaćuju poduzeća, kao i poreze na prirast imovine.

(3) Postojeći porezi na koje će se primjenjivati Sporazum su posebno:

a) u Bosni i Hercegovini:

(i) porez na plaću,

(ii) porez na dobit poduzeća,

(iii) porez na dohodak od privredne i profesionalne djelatnosti,

(iv) porez na dohodak od poljoprivredne djelatnosti,

(v) porez na imovinu,

(vi) porez na prihod od imovine i imovinskih prava,

(vii) porez na prihod od autorskih prava, patenata i tehničkih unapređenja,

(viii) porez na ukupan prihod fizičkih osoba.

(u daljnjem tekstu: "porez Bosne i Hercegovine")

b) u Turskoj:

(i) porez na dohodak;

(ii) porez na dohodak poduzeća.

(u daljnjem tekstu: "porez Turske")

(4) Sporazum se također primjenjuje i na iste ili bitno slične poreze koji su poslije potpisivanja ovog Sporazuma nametnuti pored ili umjesto postojećih poreza. Nadležni organi država Ugovornica obavijestiti će jedni druge o značajnim promjenama u njihovim poreznim zakonima.

Članak 3.

OPĆE DEFINICIJE

(1) Za potrebe ovog Sporazuma, ukoliko kontekst drukčije ne zahtijeva:

a) izrazi "država Ugovornica" i "druga država Ugovornica", označavaju Bosnu i Hercegovinu ili Tursku, zavisno od konteksta;

b) izraz "Bosna i Hercegovina" označava teritoriju Bosne i Hercegovine, teritorijalno more, kao i priobalna područja nad kojima Bosna i Hercegovina ima jurisdikciju i suverena prava u svrhu istraživanja, iskorištavanja i konzervacije prirodnih resursa, u skladu s međunarodnim zakonom;

c) izraz "Turska" označava teritoriju Turske, teritorijalno more, kao i priobalna područja nad kojima Turska ima jurisdikciju i suverena prava u svrhu istraživanja, iskorištavanja i konzervacije prirodnih resursa, u skladu s međunarodnim zakonom;

d) izraz "politička jedinica" u slučaju Bosne i Hercegovine označava entitete: Federaciju Bosne i Hercegovine, Republiku Srpsku i Brčko Distrikt.

e) izraz "državljanin" označava:

(i) bilo koja fizička osoba koje posjeduje državljanstvo države Ugovornice ili njene političke jedinice;

(ii) bilo koja pravna osoba, partnerstvo ili udruženje koja takav status stiče prema zakonu na snazi u državi Ugovornici.

f) izraz "osoba" obuhvata fizičku osobu, kompaniju ili drugo društvo osoba;

g) izraz "kompanija" označava pravnu osobu ili ustanovu koja se smatra pravnom za porezne svrhe;

h) izrazi "poduzeće države Ugovornice" i "poduzeće druge države Ugovornice" označavaju poduzeće kojim upravlja rezident države Ugovornice, odnosno rezident druge države Ugovornice;

i) izraz "međunarodni saobraćaj" označava prevoz brodom, avionom, ili cestovnim vozilom koji obavlja poduzeće čije se sjedište stvarne uprave nalazi u državi Ugovornici, osim ako se pomorski brod, avion ili cestovno vozilo koristi isključivo između mjesta u drugoj državi Ugovornici;

j) izraz "nadležni organ" označava:

(i) u Bosni i Hercegovini: Ministarstvo finansija i trezora, odnosno njegovog ovlaštenog predstavnika;

(ii) u Turskoj: ministra financija, odnosno njegovog ovlaštenog predstavnika.

(2) Kada država Ugovornica primjenjuje ovaj sporazum u bilo koje vrijeme, svaki izraz koji nije u njemu definisan, ukoliko kontekst drugačije ne nalaže, ima značenje koje u to vrijeme ima u skladu sa zakonom te države koji se odnosi na poreze na koje se ovaj sporazum primjenjuje, a svako značenje u skladu sa primjenjivim poreznim zakonima te države ima prednost u odnosu na značenje koje tom izrazu daju drugi zakoni te države.

Članak 4.

REZIDENT

(1) Za potrebe ovog sporazuma, izraz "rezident Ugovorne države", označava osobu koja, u skadu sa zakonima te države, podliježe oporezivanju u toj državi na temelju svog prebivališta, boravišta, mjesta registracije, sjedišta uprave ili bilo kojeg drugog kriterija slične prirode, a također označava tu državu, njenu administrativno-teritorijalnu jedinicu ili lokalnu vlast. Ovaj izraz ne uključuje osobu koja u toj državi podliježe oporezivanju samo na prihod iz izvora u toj državi ili samo na imovinu koja se u njoj nalazi.

(2) Ako je prema odredbama stava 1. ovog člana fizička osoba rezident obje Ugovorne države, njen status se određuje na slijedeći način:

a) smatra se da je rezident samo one države u kojoj ima stalno mjesto stanovanja; ako ima stalno mjesto stanovanja u obje države, smatra se da je rezident samo one države sa kojom ima tješnje osobne i ekonomske veze (središte životnih interesa);

b) ako se ne može odrediti u kojoj državi ima središte životnih interesa ili ako ni u jednoj državi nema stalno mjesto stanovanja, smatra se da je rezident države u kojoj ima uobičajeno mjesto stanovanja;

c) ako ima uobičajeno mjesto stanovanja u obje države ili ni u jednoj od njih, smatra se rezidentom države čiji je državljanin;

d) ako je državljinin obje države ili ni jedne od njih, nadležni organi Ugovornih država će riješiti pitanje zajedničkim dogovorom.

(2) Ako je u skladu sa odredbama stava 1. ovog članka, osoba, osim fizičke osobe,

rezident obje Ugovorne države, smatra se da je rezident Ugovorne države u kojoj se nalazi njeno sjedište uprave.

Članak 5.

STALNA JEDINICA

(1) Izraz "stalna jedinica", za potrebe ovog Sporazuma, označava stalno mjesto poslovanja kroz koje, u potpunosti ili djelimično, poduzeće obavlja posao.

(2) Izraz "stalna jedinica" posebno podrazumijeva slijedeće:

a) sjedište uprave,

b) filijala,

c) poslovnica,

d) tvornica,

e) radionica, i

f) rudnik, izvor nafte ili gasa, kamenolom ili drugo mjesto crpljenja prirodnih bogatstava.

(3) Gradilište, građevinski, montažni ili instalacioni projekat ili nadzorne aktivnosti s tim u vezi, ali samo ako takvi radovi, projekat ili aktivnosti traju više od devet mjeseci u okviru bilo kojeg perioda od dvanaest mjeseci;

(4) Bez obzira na prethodne odredbe ovog člana, izraz "stalna jedinica" ne podrazumijeva:

a) upotrebu objekata isključivo u svrhu skladištenja, izlaganja ili isporuke dobara ili robe koja pripada poduzeću;

b) održavanje zalihe dobara ili robe koja pripada poduzeću isključivo u svrhu skladištenja, izlaganja ili isporuke;

c) održavanje zalihe dobara ili robe koja pripada poduzeću isključivo u svrhu prerade od strane drugog poduzeća;

d) održavanje stalnog mjesta poslovanja isključivo u svrhu kupovine dobara ili robe ili prikupljanja informacija za poduzeće;

e) održavanje stalnog mjesta poslovanja isključivo u svrhu obavljanja nekih drugih djelatnosti za poduzeće koja su pripremnog ili pomoćnog karaktera;

f) održavanja stalnog mjesta poslovanja isključivo u svrhu kombinacije djelatnosti navedenih u tačkama a) do e) ovog stavka, pod uslovom da je ukupna djelatnost stalnoj mjestu koja nastaje iz ove kombinacije pripremnog ili pomoćnog karaktera.

(5) Bez obzira na odredbe stavova 1. i 2. ovog članka, ako osoba, osim zastupnika sa samostalnim statusom na koga se primjenjuje stavak 6. ovog članka, djeluje u ime poduzeća, posjeduje i uobičajeno koristi u državi Ugovornici ovlaštenje da zaključuje ugovore u ime poduzeća, smatra se da to poduzeće ima stalnu jedinicu u toj državi u odnosu na bilo koje djelatnosti koje to osoba obavlja za poduzeće, osim ako djelatnosti tog osobe nisu ograničene na djelatnosti navedene u stavu 4. ovog članka koje, ako bi se obavljale preko stalnog mjesta poslovanja, ne bi ovo stalno mjesto poslovanja činile stalnom jedinicom u skladu s odredbama tog stavka.

(6) Ne smatra se da poduzeće ima stalnu jedinicu u državi Ugovornici samo zato što u toj državi obavlja svoje poslove preko posrednika, generalnog komisionog zastupnika ili drugog posrednika sa samostalnim statusom, ukoliko ta osobe djeluju u okviru svojih uobičajenih poslovnih djelatnosti.

(7) Činjenica da kompanija koja je rezident Ugovorne države kontrolira ili je pod kontrolom kompanije koja je rezident druge Ugovorne države ili koja obavlja poslovanje u toj državi (preko stalne jedinice ili na drugi način) sama po sebi nije dovoljna da se jedna kompanija smatra stalnom jedinicom druge kompanije.

Članak 6.

DOHODAK OD NEPOKRETNE IMOVINE

(1) Dohodak koji ostvari rezident države Ugovornice od nepokretne imovine (uključujući dohodak od poljoprivrede i šumarstva) koja se nalazi u drugoj državi Ugovornici može se oporezivati u toj drugoj državi.

(2) Izraz "nepokretna imovina" ima značenje u skladu sa zakonom države Ugovornice u kojoj se odnosna imovina nalazi. Ovaj izraz u svakom slučaju uključuje imovinu koja pripada nepokretnoj imovini, stočni fond i opremu koja se koristi u poljoprivredi (uključujući uzgoj i održavanje ribljeg fonda) i šumarstvu, prava na koja se primjenjuju odredbe općeg Zakona o zemljišnoj svojini, plodouživanje nepokretne imovine i prava na promjenjiva ili stalna plaćanja kao naknade za iskorištavanje ili prava na iskorištavanje mineralnih nalazišta, izvorišta i drugih prirodnih bogatstava. Brodovi, avioni i cestovna vozila ne smatraju se nepokretnom imovinom.

(3) Odredbe stava 1. ovog članka primjenjuju se na dohodak koji se ostvari neposrednim korištenjem, iznajmljivanjem ili drugim načinom korištenja nepokretne imovine.

(4) Odredbe stavaka 1. i 3. ovog članka primjenjuju se i na dohodak od nepokretne imovine poduzeća, kao i na dohodak od nepokretne imovine korištene za izvođenje samostalnih osobnih djelatnosti.

Članak 7.

DOBIT OD POSLOVANJA

(1) Dobit poduzeća države Ugovornice oporezuje se samo u toj državi, osim ako poduzeće ne obavlja poslovanje u drugoj državi Ugovornici preko stalne jedinice koja se u njoj nalazi. Ako poduzeće obavlja poslovanje u drugoj Ugovornoj državi na pomenuti način, dobit poduzeća može se oporezivati u toj drugoj državi, ali samo do iznosa koji se pripisuje u toj stalnoj jedinici.

(2) Zavisno od odredaba stava 3. ovog članka, ako poduzeće države Ugovornice obavlja poslovanje u drugoj državi

Ugovornici preko stalne jedinice koja se u njoj nalazi, u svakoj državi Ugovornici se toj stalnoj jedinici pripisuje dobit koju bi mogla ostvariti da je bila odvojeno i posebno poduzeće koje se bavi istim ili sličnim djelatnostima, pod istim ili sličnim uvjetima i da je poslovala potpuno samostalno sa poduzećem, čija je stalna jedinica.

(3) Pri određivanju dobiti stalne jedinice, priznaju se kao odbici troškovi koji su napravljeni za potrebe stalne jedinice, uključujući troškove upravljanja i opšte administrativne troškove, bilo u državi u kojoj se nalazi stalna jedinica ili na drugom mjestu.

(4) Ukoliko je uobičajeno da se u državi Ugovornici dobit koja se pripisuje stalnoj jedinici određuje na temelju raspodjele ukupne dobiti poduzeća njegovim dijelovima, stavak 2. ovog članka ne sprječava tu državu Ugovornicu da takvom uobičajenom raspodjelom odredi dobit koja se oporezuje; usvojeni metod raspodjele, međutim, će biti takav da rezultat bude u skladu sa principima iz ovog člana.

(5) Stalnoj jedinici ne pripisuje se dobit ako ta stalna jedinica samo kupuje dobra ili robu za poduzeće.

(6) Za potrebe prethodnih stavova, dobit koja se pripisuje stalnoj jedinici određuje se istom metodom iz godine u godinu, osim ako ne postoji opravdan i dovoljan razlog da se postupi drugačije.

(7) Ako dobit obuhvata pojedine prihode koji su regulisani posebnim člancima ovog sporazuma, odredbe ovog člana ne utječu na odredbe tih članaka.

Članak 8.

POMORSKI, VAZDUŠNI I KOPNENI SAOBRAĆAJ

(1) Dobit poduzeća države Ugovornice od korištenja brodova, aviona ili cestovnih vozila u međunarodnom saobraćaju oporezuje se samo u državi Ugovornici u kojoj se nalazi sjedište stalne uprave.

(2) U svrhu ovog člana, dobit koju ostvari poduzeće Ugovorne države od korištenja pomorskih brodova, aviona ili cestovnih vozila u međunarodnom saobraćaju obuhvata, između ostalog, dobit ostvarenu od korištenja ili iznajmljivanja kontejnera, ako je takva dobit sporedna dobiti na koju se primjenjuju odredbe stavka 1.

(3) Ako se mjesto stvarne uprave pomorskog poduzeća nalazi na pomorskom brodu, smatra se da se nalazi u državi Ugovornici u kojoj se nalazi matična luka pomorskog broda ili, ako nema te luke, u državi Ugovornici čiji je rezident korisnik pomorskog broda.

(4) Odredbe stavka 1. ovog članka primjenjuju se i na dobit od učešća u zajedničkim fondovima, zajedničkom poslovanju ili međunarodnoj poslovnoj agenciji.

Članak 9.

POVEZANA PODUZEĆA

(1) Ako:

a) poduzeće države Ugovornice učestvuje posredno ili neposredno u upravljanju, kontroli ili imovini poduzeća druge države Ugovornice, ili

b) ista osobe učestvuju posredno ili neposredno u upravljanju, kontroli ili imovini poduzeća države Ugovornice i poduzeća druge države Ugovornice,

i ako se u oba slučaja, između ta dva poduzeća, u njihovim trgovinskim ili finansijskim odnosima, dogovoreni ili nametnuti uvjeti razlikuju od uvjeta koji bi bili dogovoreni između neovisnih poduzeća, dobit koju bi, da nema tih uslova, ostvarilo jedno od poduzeća, ali je zbog tih uslova nije ostvarilo, može se uključiti u dobit tog poduzeća i shodno tome oporezivati.

(2) Ako država Ugovornica uključuje u dobit poduzeća te države dobit za koju je poduzeće druge države Ugovornice oporezovano u toj drugoj državi, i shodno tome je oporezuje, i ako je tako uključena dobit onda dobit koju bi poduzeće prvo spomenute države ostvarilo da su uvjeti dogovoreni između ta dva poduzeća bili oni uvjeti koje bi dogovorila nezavisna poduzeća, tada ta druga država vrši odgovarajuće korekcije iznosa poreza koji je u njoj naplativ na tu dobit. Prilikom vršenja te korekcije, vodit će se računa o ostalim odredbama ovog sporazuma i, ako je potrebno, nadležni organi država Ugovornica će se međusobno konsultirati.

Članak 10.

DIVIDENDE

(1) Dividende koje isplaćuje kompanija rezident države Ugovornice rezidentu druge države Ugovornice mogu se oporezivati u toj drugoj državi.

(2) Ali, dividende se također mogu oporezivati i u državi Ugovornici čiji je rezident kompanija koja isplaćuje dividende, u skladu sa zakonima te države, ali ako je stvarni vlasnik dividendi rezident druge države Ugovornice, utvrđeni porez ne može biti veći od:

a) 5 procenata bruto iznosa dividendi ako je stvarni vlasnik dividendi kompanija (osim partnerstva) koja posjeduje direktno najmanje 25 procenata imovine kompanije koja isplaćuje dividende.

b) 15 procenata bruto iznosa dividendi u svim ostalim slučajevima.

Nadležni organi država Ugovornica će međusobnim dogovorom utvrditi način primjene ovih ograničenja.

Ovaj stav ne utiče na oporezivanje dobiti kompanije iz koje se dividende isplaćuju.

(3) Izraz "dividende", u ovom članu, označava dohodak od dionica, "uživanja" dionica ili prava "uživanja" dionica, dionica rudnika, osnivačkih dionica i drugih prava koja nisu potraživanja duga, učešće u dobiti, kao i dohodak od drugih prava kompanije koji je porezno izjednačen sa dohotkom od dionica u zakonima države čiji je rezident kompanija koja vrši raspodjelu.

(4) Dobiti kompanije države Ugovornice, koja obavlja poslove u drugoj državi Ugovornici preko stalne jedinice koja se u njoj nalazi, nakon što su oporezovane sukladno članku 7 ovog sporazuma, mogu biti oporezovane i na preostali iznos u državi Ugovornici u kojoj je smještena stalna jedinica sukladno stavku 2. ovog članka.

(5) Odredbe stavaka 1. i 2. ovog članka ne primjenjuju se ako stvarni vlasnik dividendi, rezident države Ugovornice, obavlja poslovanje u drugoj državi Ugovornici čiji je rezident kompanija koja isplaćuje dividende preko stalne jedinice koja se nalazi u toj državi ili u njoj izvodi osobne djelatnosti iz stalnog sjedišta u njoj smještenog, a imovina u vezi s kojom se isplaćuju dividende stvarno pripada stalnoj jedinici ili stalnom sjedištu. U tom slučaju primjenjuju se, u zavisnosti od slučaja, odredbe članka 7. i članka 14.

(6) U skladu s odredbama stavka 4. ovog članka, ako kompanija koja je rezident države Ugovornice ostvaruje dobit ili dohodak iz druge države Ugovornice, ta druga država Ugovornica ne može zavesti porez na dividende koje isplaćuje kompanija, osim ako te dividende nisu isplaćene rezidentu te druge države ili ako imovina na temelju koje se dividende isplaćuju stvarno pripadaju stalnoj jedinici ili stalnom sjedištu koje se nalazi u toj drugoj državi, niti neraspodijeljenu dobit kompanije oporezovati porezom na neraspodijeljenu dobit kompanije, čak i ako se isplaćene dividende ili neraspodijeljena

dobit u potpunosti ili djelimično sastoje od dobiti ili dohotka koji su nastali toj drugoj državi.

Članak 11.

KAMATA

(1) Kamata koja nastaje u državi Ugovornici, a isplaćuje se rezidentu druge države Ugovornice može se oporezivati u toj drugoj državi.

(2) Kamate se također mogu oporezivati u državi Ugovornici u kojoj nastaju i u skladu sa zakonima te države, ali ako je stvarni vlasnik kamate rezident druge države Ugovornice, tako utvrđeni porez ne može prelaziti 10 procenata bruto iznosa kamate.

Nadležni organi država Ugovornica će međusobnim dogovorom utvrditi način primjene ovog ograničenja.

(3) Nezavisno od odredaba stavka 2, kamate od državnih zajmova, koje nastaju:

a) u Turskoj, a plaćaju se Vladi Bosne i Hercegovine ili Centralnoj banci Bosne i Hercegovine, se izuzimaju od poreza u Turskoj;

b) u Bosni i Hercegovini, a plaćaju se Vladi Turske ili Centralnoj Banci Turske, ili Turskoj Exim banci, izuzimaju se od poreza u Bosni i Hercegovini.

(4) Izraz "kamata" u ovom članku označava prihod od potraživanja duga svake vrste, nezavisno od toga da li su osigurana zalogom i da li se na temelju njih stiče pravo na učešće u dobiti dužnika, a posebno prihod od državnih vrijednosnih papira i prihod od državnih obveznica ili drugih obveznica, uključujući premije i nagrade na takve vrijednosne papire ili obveznice.

(5) Odredbe stavaka 1. i 2. ovog članka ne primjenjuju se ako stvarni vlasnik kamate, rezident države Ugovornice, obavlja poslovanje u drugoj državi Ugovornici u kojoj kamata nastaje, preko stalne jedinice koja se nalazi u toj državi ili ako izvodi u toj drugoj državi samostalne osobne djelatnosti iz stalnog sjedišta koje se nalazi u toj državi, a potraživanje duga na koji se plaća kamata je stvarno povezano sa stalnom jedinicom ili stalnim sjedištem. U tom slučaju primjenjuju se odredbe članka 7. ili članka 14, u zavisnosti od slučaja.

(6) Smatra se da kamata nastaje u državi Ugovornici kada je isplatioc kamate sama država, politička jedinica, lokalna vlast ili rezident te države. Ako osoba koja plaća kamatu, bez obzira na to da li je rezident države Ugovornice, ima u toj Ugovornici državi stalnu jedinicu ili stalno sjedište sa kojom je povezan dug na koji se plaća kamata, a tu kamatu snosi ta stalna jedinica ili stalno sjedište, smatra se da kamata nastaje u državi Ugovornici u kojoj se nalazi stalna jedinica ili stalno sjedište.

(7) Ako iznos kamate, zbog posebnog odnosa između platioca i stvarnog vlasnika ili između njih i treće osobe, imajući u vidu potraživanje duga za koje se kamata plaća, prelazi iznos koji bi bio ugovoren između platioca i stvarnog vlasnika u odsustvu takvog odnosa, odredbe ovog člana primjenjuju se samo na iznos koji bi bio ugovoren da takvog odnosa nema. U tom slučaju, preplaćeni iznos oporezuje se u skladu sa zakonima svake države Ugovornice, imajući u vidu ostale odredbe ovog sporazuma.

Članak 12.

AUTORSKE NAKNADE

(1) Autorske naknade koje nastaju u državi Ugovornici, a isplaćuju se rezidentu druge države Ugovornice mogu se oporezivati u toj drugoj državi.

(2) Autorske naknade se mogu oporezivati i u državi Ugovornici u kojoj nastaju, a u skladu sa zakonima te države, ali ako je stvarni vlasnik tih autorskih naknada rezident druge

države Ugovornice, tako zaveden porez ne može biti veći od 10 procenata bruto iznosa autorskih naknada.

Nadležni organi država Ugovornica će međusobnim dogovorom utvrditi način primjene ovog ograničenja.

(3) Izraz "autorske naknade", u ovom članu označava plaćanja bilo koje vrste koja su primljena kao naknada za korištenje ili za pravo korištenja autorskih prava na književno, umjetničko ili naučno djelo, uključujući kinematografske filmove ili filmove ili trake koji se koriste za radio ili televiziju, zatim patenta, zaštitnog znaka, nacrtu ili modela, plana, tajne formule ili procesa ili za obavijesti koje se tiču industrijskog, komercijalnog ili naučnog iskustva.

(4) Odredbe stavka 1. i 2. ovog članka ne primjenjuju se ako stvran vlasnik autorskih naknada, rezident države Ugovornice, obavlja poslovanje u drugoj državi Ugovornici u kojoj autorske naknade nastaju preko stalne jedinice koja se nalazi u toj drugoj Ugovornoj državi ili toj drugoj državi izvodi samostalne osobne djelatnosti iz stalnog sjedišta koje se nalazi u toj drugoj državi, a pravo ili imovina na temelju kojih se autorske naknade plaćaju stvarno pripadaju toj stalnoj jedinici ili stalnom sjedištu. U tom slučaju primjenjuju se odredbe članka 7. ili članka 14, u zavisnosti od slučaja.

(5) Smatra se da autorske naknade nastaju u državi Ugovornici kada je isplatilac sama država, politička jedinica, lokalna vlast ili rezident te države. Ako se osoba koje plaća autorska naknade, bez obzira na to da li je rezident države Ugovornice, ima u državi Ugovornici stalnu jedinicu ili stalno sjedište u vezi sa kojom je nastala obaveza plaćanja autorskih naknada, a te autorske naknade padaju na teret te stalne jedinice ili stalnog sjedišta, smatra se da autorske naknade nastaju u državi Ugovornici u kojoj se nalazi stalna jedinica ili stalno sjedište.

(6) Ako iznos autorskih naknada, zbog posebnog odnosa između platioca i stvarnog vlasnika ili između njih i treće osobe, imajući u vidu korištenje, pravo ili informaciju za koje se one plaćaju, prelazi iznos koji bi bio ugovoren između platioca i stvarnog vlasnika da takvog odnosa nema, odredbe ovog člana primjenjuju se samo na iznos koji bi tada bio dogovoren. U tom slučaju, preplaćeni iznos oporezuje se u skladu sa zakonima svake države Ugovornice, imajući u vidu ostale odredbe ovog sporazuma.

Članak 13.

PRIHOD OD IMOVINE

(1) Prihod koji ostvari rezident države Ugovornice od otuđenja nepokretne imovine navedene u članu 6. ovog sporazuma, a koja se nalazi u drugoj državi Ugovornici, može se oporezivati u toj drugoj državi.

(2) Prihod od otuđenja pokretne imovine koja predstavlja dio imovine namijenjene za poslovanje stalne jedinice koju poduzeće države Ugovornice ima u drugoj državi Ugovornici ili pokretne imovine koja se odnosi na stalno sjedište dostupno rezidentu države Ugovornice u drugoj državi Ugovornici u svrhu izvođenja samostalnih osobnih djelatnosti, uključujući prihode od otuđenja te stalne jedinice (same ili sa cijelim poduzećem) ili takvog stalnog sjedišta, može se oporezivati u toj drugoj državi.

(3) Prihod od otuđenja pomorskih brodova, aviona ili cestovnih vozila u međunarodnom saobraćaju ili pokretne imovine koja služi za korištenje takvih pomorskih brodova, aviona ili cestovnih vozila, oporezuje se samo u državi Ugovornici u kojoj se nalazi sjedište stvrne uprave poduzeća koje ih koristi.

(4) Prihodi od otuđenja bilo koje imovine, osim imovine navedene u stavcima 1, 2. i 3. ovog članka oporezuje se samo u državi Ugovornici, čiji je rezident osoba koja je otudilo imovinu.

Članak 14.

SAMOSTALNE OSOBNE DJELATNOSTI

(1) Dohodak koji ostvari rezident države Ugovornice od profesionalnih djelatnosti ili ostalih samostalnih djelatnosti biće oporeziv samo u toj državi, ukoliko:

a) on ima stalno sjedište redovno na raspolaganju u drugoj Ugovornoj državi u svrhu izvođenja svojih djelatnosti; ukoliko ima takvo stalno sjedište, prihod se može oporezovati u toj drugoj državi Ugovornici ali samo do iznosa koji se može pripisati takvom stalnom sjedištu; ili

b) boravi u drugoj državi Ugovornici za period ili periode koji iznose ili prelaze ukupno 183 dana u toj fiskalnoj godini; ukoliko boravi u tom periodu ili periodima, prihod od djelatnosti u drugoj državi Ugovornici se može oporezivati u toj drugoj državi.

(2) Izraz "profesionalne djelatnosti", posebno uključuju neovisne naučne, književne, umjetničke, obrazovne i nastavničke djelatnosti, kao i neovisne djelatnosti liječnika, pravnika, inženjera, arhitekata, stomatologa i računovođa.

Članak 15.

PRIHOD IZ RADNOG ODNOSA

(1) Zavisno od odredaba članaka 16, 18, 19. i 21. ovog sporazuma, plaće, naknade i druga slična primanja koja ostvari rezident države Ugovornice od rada oporezuju se samo u toj državi, osim ako se takav rad ne obavlja u drugoj državi Ugovornici. Ako se rad obavlja u drugoj državi Ugovornici, takva primanja se mogu oporezivati u toj drugoj državi.

(2) Bez obzira na odredbe stava 1. ovog članka, primanja koja ostvari rezident države Ugovornice iz radnog odnosa u drugoj državi Ugovornici oporezuje se samo u prvospomenutoj državi ako su ispunjeni slijedeći uslovi:

a) primalac boravi u drugoj državi u periodu ili periodima koji ukupno ne prelaze 183 dana u bilo kom periodu od dvanaest mjeseci, a koji počinje ili se završava u toj fiskalnoj godini;

b) primanja se isplaćuju od strane ili u ime poslodavca koji nije rezident druge države;

c) primanja ne padaju na teret stalne jedinice ili stalnog sjedišta koje poslodavac ima u toj drugoj državi.

(3) Bez obzira na prethodne odredbe ovog člana, primanja koja ostvari rezident Ugovorne države će se oporezivati samo u toj državi ako je primanje isplaćeno za:

a) rad u drugoj državi Ugovornici u vezi sa gradilištem, građevinskim, montažnim ili instalacionim projektom ili nadzornim aktivnostima u vezi s projektom, za period od dvanaest mjeseci za tokom kojeg takvo gradilište, projekat ili djelatnosti ne predstavljaju stalnu jedinicu u toj drugoj državi;

b) rad na pomorskom brodu, avionu ili cestovnom vozilu koje se koristi u međunarodnom saobraćaju.

Članak 16.

NAKNADE DIREKTORA

Naknade direktora i druga slična primanja koja ostvari rezident države Ugovornice u svojstvu člana odbora direktora kompanije koja je rezident druge države Ugovornice, mogu se oporezivati u toj drugoj državi.

Članak 17.

UMJETNICI I SPORTISTI

(1) Bez obzira na odredbe članaka 14. i 15, dohodak kojeg ostvari rezident države Ugovornice osobnim obavljanjem djelatnosti izvođača kao što je teatarski, filmski, radio ili televizijski umjetnik ili muzičar ili sportista u drugoj državi Ugovornici, može se oporezivati u toj drugoj državi Ugovornici.

(2) Ako dohodak od osobno obavljenih djelatnosti izvođača ili sportista, u tom svojstvu, ne pripada osobno izvođaču ili sportisti nego drugoj osobi, bilo da je ona rezident države Ugovornice ili ne, taj se dohodak, bez obzira na odredbe članka 7, 14. i 15, može oporezivati u državi Ugovornici u kojoj su obavljene djelatnosti izvođača ili sportista.

(3) Nezavisno od odredaba stavova ovog članka, dohodak kojeg ostvari rezident države Ugovornice od negovih osobnih djelatnosti izvođača ili sportista će se oporezivati samo u toj državi ako se djelatnosti vrše u okviru programa kulturne ili sportske razmjene koju su odobrile obje države Ugovornice.

Članak 18.

PENZIJE

Zavisno od odredaba stavka 2. članka 19, penzije i druga slična primanja koja se isplaćuju rezidentu države Ugovornice na osnovu ranijeg radnog odnosa oporezuju se samo u toj državi.

Članak 19.

USLUGE ZA POTREBE VLADE

(1) a) Plaće, naknade i druga slična primanja, osim mirovina, koje plaća država Ugovornica ili njena politička jedinica ili lokalna vlast fizičkoj osobi za usluge pružene toj državi, političkoj jedinici ili lokalnoj vlasti, oporezuju se samo u toj državi.

b) Međutim, te plaće, naknade i druga slična primanja oporezuju se samo u drugoj državi Ugovornici ako su usluge pružene u toj državi, a fizička osoba je rezident te države i:

- državljanin je te države, ili
- nije postala rezident te države samo zbog pružanja usluga.

(2) a) Svaka mirovina koju država Ugovornica plaća neposredno ili iz fondova koje je osnovala ta država Ugovornica, njena politička jedinica ili lokalna vlast, fizičkoj osobi za usluge pružene toj državi ili političkoj jedinici ili lokalnoj vlasti, oporezuje se samo u toj državi.

b) Međutim, ta mirovina se oporezuje samo u drugoj državi Ugovornici ako je fizička osoba rezident i državljanin te države.

(3) Odredbe članka 15, 16, 17. i 18. ovog sporazuma primjenjuju se na plaće, naknade i druga slična primanja i mirovine koje se plaćaju za usluge pružene u svezi s poslovanjem koje obavlja država Ugovornica, njena politička jedinica ili lokalna vlast.

Članak 20.

STUDENTI

(1) Isplate koje student ili osoba na stručnoj obuci, koja jeste, ili je neposredno prije odlaska u državu Ugovornicu bila rezident druge države Ugovornice, a boravi u prvospomenutoj državi isključivo radi obrazovanja ili obučavanja, primi u svrhu izdržavanja, obrazovanja ili obučavanja neće se oporezivati u toj državi ako su ta sredstva iz izvora izvan te države.

(2) Student ili osoba na obuci iz stavka 1. ovog članka ima pravo u toku obrazovanja ili obučavanja na ista izuzeća, olakšice ili umanjenja poreza na poklone u novcu, stipendije i primanja iz radnog odnosa koji nisu obuhvaćeni stavkom 1. ovog članka, kao i rezidenti države Ugovornice u kojoj boravi.

Članak 21.

PROFESORI I NASTAVNICI

(1) Fizička osoba koja odlazi u državu Ugovornicu u svrhu predavanja ili izvođenja istraživanja na univerzitetu, koledžu ili drugoj priznatoj obrazovnoj instituciji u toj državi i koja jeste ili je neposredno prije tog odlaska bila rezident druge države Ugovornice, će biti izuzeta od oporezivanja u prvospomenutoj

državi Ugovornici za nadoknade za takvo predavanje ili istrživanje za period koji ne prelazi dvije godine od datuma njene prve posjete u tu svrhu, ako je takva nadoknada koju on ostvari iz izvora van te države.

(2) Odredbe stavka 1. ovog članka se neće primijeniti na prihod od israživanja ako je ono obavljeno ne u javnom interesu, već prevashodno, za privatnu korist određenog osobe ili osoba.

Članak 22.

OSTALI DOHODAK

(1) Pojedini dohoci rezidenata države Ugovornice, bez obzira na to gdje nastaju, koji nisu regulisani u prethodnim članovima ovog sporazuma oporezuju se samo u toj državi.

(2) Odredbe stava 1. ovog članka na primjenjuju se na dohodak, osim na dohodak od nepokretne imovine definisane u stavku 2. članka 6, ako primalac dohotka, rezident države Ugovornice, obavlja poslovanje u drugoj ugovornoj državi preko stalne jedinice koja se u njoj nalazi ili izvodi samostalno osobne djelatnosti iz stalnog sjedišta koje se u njoj nalazi, a pravo ili imovina na temelju kojih se dohodak plaća stvarno su povezani sa tom stalnom jedinicom ili stalnim sjedištem. U tom slučaju primjenjuju se odredbe članka 7. i 14, u zavisnosti od slučaja.

Članak 23.

IMOVINA

(1) Imovina koja se sastoji od nepokretne imovine navedene u članku 6. ovog sporazuma, koju posjeduje rezident države Ugovornice i koja se nalazi u drugoj državi Ugovornici, može se oporezivati u toj drugoj državi.

(2) Imovina koja se sastoji od pokretne imovine koja predstavlja dio imovine namijenjene poslovanju stalne jedinice koju poduzeće države Ugovornice ima u drugoj državi Ugovornici, ili koja se sastoji od pokretne imovine stalnog sjedišta dostupnog rezidentu države Ugovornice u drugoj državi Ugovornici u svrhu izvođenja samostalnih osobnih djelatnosti, se može oporezivati u toj drugoj državi.

(3) Imovina koja se sastoji od pomorskih brodova, aviona i cestovnih vozila, koje poduzeće države Ugovornice koristi u međunarodnom saobraćaju, kao i pokretne imovine koja služi za korištenje takvih pomorskih brodova, aviona i cestovnih vozila oporezuje se samo u državi Ugovornici u kojoj se nalazi sjedište stvarne uprave poduzeća koje ih koristi.

(4) Svi ostali dijelovi imovine rezidenata države Ugovornice oporezuju se samo u toj državi.

Članak 24.

OTKLANJANJE DVOSTRUKOG OPOREZIVANJA

(1) Ako rezident države Ugovornice ostvaruje dohodak ili posjeduje imovinu koji, u skladu sa odredbama ovog sporazuma, mogu biti oporezivani u drugoj državi Ugovornici, onda će prvospomenuta država odobriti:

a) odbitak od poreza na dohodak tog rezidenta iznos jednak iznosu poreza na dohodak koji je plaćen u toj drugoj državi;

b) odbitak od poreza na imovinu tog rezidenta iznos jednak iznosu poreza na imovinu koji je plaćen u toj drugoj državi.

Ovakav odbitak neće prelaziti, u bilo kojem od ova dva slučaja, onaj dio poreza na dohodak ili imovinu, obračunatih prije odbitka, a koji je odgovarajući, u zavisnosti od slučaja, dohotku ili imovini koji mogu biti oporezivani u toj drugoj državi.

(2) Ako je, u skladu sa bilo kojom odredbom ovog sporazuma, dohodak ostvaren ili imovina posjedovana od strane rezidenta države Ugovornice izuzeta od plaćanja poreza u toj državi, ta država može i pored toga, prilikom obračuna iznosa

poreza na preostali dohodak ili imovinu tog rezidenta, uzeti u obzir izuzeti dohodak ili imovinu.

(3) Radi priznavanja odbitka u državi Ugovornici, smatra se da porez koji je plaćen u drugoj državi Ugovornici obuhvata i porez koji bi bio plaćen u toj drugoj državi da nije umanjen ili otpisan u skladu s njenim zakonskim odredbama o poreskim podsticajima, a koje su osmišljene da unaprijede ekonomski razvoj te druge države. Odredbe ovog stava se primjenjuju na period od šest godina nakon datuma stupanja na snagu ovog sporazuma. Ovaj period se može produžiti međusobnim dogovorom nadležnih organa.

Članak 25.

JEDNAK TRETMAN

(1) Drazavljeni države Ugovornice ne podliježu u drugoj državi Ugovornici oporezivanju ili zahtjevu u vezi sa oporezivanjem koje je drugačije ili teže od oporezivanja ili zahtjeva u vezi sa oporezivanjem kojima državljani druge države u istim uslovima, a posebno u odnosu na boravište, podliježu ili mogu podliježati.

(2) U skladu s odredbama stavka 4. članka 10, oporezivanje stalne jedinice koju poduzeće države Ugovornice ima u drugoj državi Ugovornici ne može biti nepovoljnije u toj drugoj državi od oporezivanja poduzeća te druge države koja obavlja ista djelatnosti. Ova odredba ne može se tumačiti tako da obavezuje državu Ugovornicu da rezidentima druge države Ugovornice odobrava lične naknade, olakšice i umanjenja za svrhe oporezivanja zbog društvenog statusa ili porodičnih obaveza a koje odobrava svojim rezidentima.

(3) Osim ako se ne primjenjuju članak 9, stavak 6. članak 11, ili stavak 6. članka 12. ovog sporazuma, kamata, autorske naknade i druge isplate poduzeća države Ugovornice rezidentu druge države Ugovornice, radi određivanja oporezivnih dobiti tog poduzeća, odbijaju se pod istim uslovima kao da su isplaćene rezidentu prvospomenute države. Slično, bilo koji dugovi poduzeća države Ugovornice prema rezidentu druge države Ugovornice, radi određivanja oporezive imovine tog poduzeća, odbijaju se pod istim uslovima kao da su bili ugovoreni prema rezidentu prvospomenute države.

(4) Preduzeća države Ugovornice čiju imovinu potpuno ili djelimično posjeduju ili kontrolišu, direktno ili indirektno, jedan ili više rezidenata druge države Ugovornice, u prvospomenutoj državi ne podliježu oporezivanju ili zahtjevu u vezi sa oporezivanjem, koje je drugačije ili teže od oporezivanja i zahtjeva u vezi sa oporezivanjem kome druga slična poduzeća prvospomenute države podliježu ili mogu podliježati.

(5) Odredbe ovog članka se primjenjuju na poreze navedene u članku 2. ovog sporazuma.

Članak 26.

POSTUPAK ZAJEDNIČKOG SPORAZUMJEVANJA

(1) Ako osoba smatra da mjere jedne ili obje države Ugovornice dovode ili će dovesti do toga da ne bude oporezovana u skladu sa odredbama ovog sporazuma, ona može, bez obzira na pravna sredstva predviđena domaćim zakonima tih država, izložiti svoj slučaj nadležnom organu države Ugovornice čiji ona rezident ili, ako njen slučaj potpada pod odredbe stavka 1. članka 25, nadležnom organu države Ugovornice čiji je državljani. Slučaj se mora iznijeti u roku od tri godine od kada je prvi put primljena obavijest o akciji koja je rezultirala oporezivanjem koje nije u skladu s odredbama ovog sporazuma.

(2) Nadležni organ će, ako smatra da je prigovor opravdan i ako nije u mogućnosti da sam dođe do odgovarajućeg rješenja, nastojati da riješi slučaj međusobnim dogovorom sa nadležnim

organom druge države Ugovornice u cilju izbjegavanja oporezivanja koje nije u skladu sa odredbama ovog sporazuma. Svaki postignuti dogovor se primjenjuje bez obzira na vremenska ograničenja u domaćem Zakonu država Ugovornica.

(3) Nadležni organi država Ugovornica nastojat će međusobnim dogovorom otkloniti teškoće ili nejasnoće koje nastaju pri tumačenju ili primjeni ovog sporazuma. Oni se mogu i savjetovati radi otklanjanja dvostrukog oporezivanja u slučajevima koji nisu predviđeni ovim sporazumom.

(4) Nadležni organi država Ugovornica mogu međusobno komunicirati direktno u svrhu postizanja dogovora u smislu prethodnih stavova. Ako se za postizanje dogovora bude smatrala potrebnom usmena razmjena mišljenja, takva razmjena se može obaviti putem zajedničke komisije koja se sastoji od predstavnika nadležnih organa država Ugovornica.

Članak 27.

RAZMJENA INFORMACIJA

(1) Nadležni organi država Ugovornica razmjenjuju informacije potrebne za primjenu odredaba ovog sporazuma ili domaćeg zakona koji se odnosi na poreze obuhvaćene ovim Sporazumom. Razmjena informacija nije ograničena člankom 1. i 2 ovog sporazuma. Svaka informacija primljena od države Ugovornice smatra se tajnom na isti način kao i informacija dobijena u skladu sa domaćim zakonom te države i može se otkriti samo osobama ili organima (uključujući sudove i upravne organe) koji su nadležni za procjenu ili naplatu, sprovođenje ili krivično gonjenje, ili utvrđivanje žalbi u odnosu na poreze obuhvaćene ovim sporazumom. Takva osobe ili organi će koristiti informacije samo u te svrhe. Oni mogu otkriti te informacije tokom postupka u državnom sudu ili u sudskim odlukama.

(2) Odredbe stavka 1. ovog članka ne mogu se ni u kom slučaju tumačiti kao obaveza nadležnog organa države Ugovornice da:

a) preduzima upravne mjere suprotne zakonima ili upravnoj praksi te ili druge države Ugovornice;

b) daje informacije koje se na mogu dobiti u skladu sa zakonom ili u uobičajenom upravnom postupku te ili druge države Ugovornice;

c) daje informacije koje otkrivaju bilo koju trgovinsku, industrijsku, komercijalnu ili profesionalnu tajnu ili trgovinski postupak ili informaciju čije bi otkrivanje bilo suprotno javnom poretku.

Članak 28.

ČLANOVI DIPLOMATSKIH I KONZULARNIH PREDSTAVNIŠTAVA

Odredbe ovog sporazuma ne utiču na poreske povlastice članova diplomatskih misija ili konzularnih predstavništava po općim pravilima međunarodnog prava ili odredaba posebnih sporazuma.

Članak 29.

STUPANJE NA SNAGU

(1) Svaka država Ugovornica će izvijestiti drugu, diplomatskim putem, o završetku procedura, predviđenih domaćim zakonom, za stupanje na snagu ovog sporazuma. Ovaj sporazum stupa na snagu na datum posljednjeg pismenog obavještenja a njegove odredbe će se primjenjivati na poreze za svaki fiskalni period koji počinje na dan ili nakon 1. siječnja godine nakon one u kojoj je ovaj sporazum stupio na snagu.

Članak 30.
PRESTANAK VAŽENJA

(1) Ovaj sporazum ostaje na snazi sve dok ga ne raskine jedna od država Ugovornica. Svaka država Ugovornica može raskinuti Sporazum, diplomatskim putem, davanjem pismenog obavještenja o raskidanju najmanje šest mjeseci prije kraja bilo koje kalendarske godine nakon perioda od šest godina od datuma stupanja na snagu Sporazuma. U tom slučaju Sporazum se prestaje primjenjivati na poreze za svaki fiskalni period koji

počinje na dan ili nakon 1. siječnja godine nakon one u kojoj je data obavijest.

U potvrdu čega su dolje potpisani, punovažno za to ovlašćeni, potpisali ovaj sporazum.

Sačinjeno u duplikatu na dan _____mjeseca _____20_____ godine, na engleskom jeziku.

Za Bosnu i Hercegovinu   Za Republiku Tursku

Članak 3.

Ova Odluka će biti objavljena u "Službenom glasniku BiH" na hrvatskome, srpskom i bosanskom jeziku i stupa na snagu danom objave.

Број 01-011-1828-38/08
29. српња 2008. године
Сарајево

Председатељ
др. **Haris Silajdžić**, v. r.

На основу члана V. 3. (d) Устава Босне и Херцеговине и сагласности Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине (Одлука ПС БиХ, број 218/08 од 23. јула 2008. године), Председништво Босне и Херцеговине на 43. сједници, одржаној 29. јула 2008. године, донијело је

ОДЛУКУ

О РАТИФИКАЦИЈИ СПОРАЗУМА ИЗМЕЂУ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ И РЕПУБЛИКЕ ТУРСКЕ О ИЗБЈЕГАВАЊУ ДВОСТРУКОГ ОПОРЕЗИВАЊА У ОДНОСУ НА ПОРЕЗЕ НА ДОХОДАК И ИМОВИНУ

Члан 1.

Ратификује се Споразум између Босне и Херцеговине и Републике Турске о избјегавању двоструког опорезивања у односу на порезе на доходак и имовину, потписан 12. фебруара 2005. године на енглеском језику.

Члан 2.

Текст Споразума у преводу гласи:

СПОРАЗУМ

ИЗМЕЂУ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ И РЕПУБЛИКЕ ТУРСКЕ О ИЗБЈЕГАВАЊУ ДВОСТРУКОГ ОПОРЕЗИВАЊА У ОДНОСУ НА ПОРЕЗЕ НА ДОХОДАК И ИМОВИНУ

Босна и Херцеговина и Република Турска, желећи да закључе Споразум о избјегавању двоструког опорезивања у односу на порезе на доходак и имовину, споразумјеле су се о слиједећем:

Члан 1.

ЛИЦА НА КОЈЕ СЕ ПРИМЈЕЊУЈЕ СПОРАЗУМ

Овај Споразум се примјењује на лица које су резиденти једне или обје државе Уговорнице.

Члан 2.

ПОРЕЗИ НА КОЈЕ СЕ ПРИМЈЕЊУЈЕ СПОРАЗУМ

(1) Овај Споразум се примјењује на порезе на доходак и на имовину наметнуте у име државе Уговорнице или њених политичких јединица или локалних власти, без обзира на начин наплате.

(2) Порезима на доходак и на имовину сматрају се сви порези који су неметнути на укупан доходак, на укупну имовину или на дијелове дохотка или имовине, укључујући порезе на приходе од отуђења покретне или непокретне имовине, порезе на укупне износе плата или накнада које исплаћују предузећа, као и порезе на прираст имовине.

(3) Постојећи порези на које ће се примјењивати Споразум су посебно:

а) у Босни и Херцеговини:

(i) порез на плату,

(ii) порез на добит предузећа,

(iii) порез на доходак од привредне и професионалне дјелатности,

(iv) порез на доходак од пољопривредне дјелатности,

(v) порез на имовину,

(vi) порез на приход од имовине и имовинских права,

(vii) порез на приход од ауторских права, патената и техничких унапређења,

(viii) порез на укупан приход физичких лица.

(у даљњем тексту: "порез Босне и Херцеговине")

б) у Турској:

(i) порез на доходак;

(ii) порез на доходак предузећа.

(у даљњем тексту: "порез Турске")

(4) Споразум се такође примјењује и на исте или битно сличне порезе који су послје потписивања овог Споразума наметнути поред или умјесто постојећих пореза. Надлежни органи држава Уговорница обавијестити ће једни друге о значајним промјенама у њиховим пореским законима.

Члан 3.

ОПШТЕ ДЕФИНИЦИЈЕ

(1) За потребе овог Споразума, уколико контекст друкчије не захтијева:

а) изрази "држава Уговорница" и "друга држава Уговорница", означавају Босну и Херцеговину или Турску, зависно од контекста;

б) израз "Босна и Херцеговина" означава територију Босне и Херцеговине, територијално море, као и приобална подручја

над којима Босна и Херцеговина има јурисдикцију и суверена права у сврху истраживања, искориштавања и конзервације природних ресурса, у складу с међународним законом;

с) израз "Турска" означава територију Турске, територијално море, као и приобална подручја над којима Турска има јурисдикцију и суверена права у сврху истраживања, искориштавања и конзервације природних ресурса, у складу с међународним законом;

д) израз "политичка јединица" у случају Босне и Херцеговине означава ентитете: Федерацију Босне и Херцеговине, Републику Српску и Брчко Дистрикт.

е) израз "држављанин" означава:

(i) било која физичко лице које посједује држављанство државе Уговорнице или њене политичке јединице;

(ii) било које правно лице, партнерство или удружење које такав статус стиче према закону на снази у држави Уговорници.

ф) израз "лице" обухвата физичко лице, компанију или друго друштво лица;

г) израз "компанија" означава правно лице или установу која се сматра правном за пореске сврхе;

h) изрази "предузеће државе Уговорнице" и "предузеће друге државе Уговорнице" означавају предузеће којим управља резидент државе Уговорнице, односно резидент друге државе Уговорнице;

и) израз "међународни саобраћај" означава превоз бродом, авионом, или цестовним возилом који обавља предузеће чије се сједиште стварне управе налази у држави Уговорници, осим ако се поморски брод, авион или цестовно возило користи искључиво између мјеста у другој држави Уговорници;

ј) израз "надлежни орган" означава:

(i) у Босни и Херцеговини: Министарство финансија и трезора, односно његовог овлаштеног представника;

(ii) у Турској: министра финансија, односно његовог овлаштеног представника.

(2) Када држава Уговорница примјењује овај споразум у било које вријеме, сваки израз који није у њему дефинисан, уколико контекст другачије не налаже, има значење које у то вријеме има у складу са законом те државе који се односи на порезе на које се овај споразум примјењује, а свако значење у складу са примјенивим пореским законима те државе има предност у односу на значење које том изразу дају други закони те државе.

Члан 4. РЕЗИДЕНТ

(1) За потребе овог споразума, израз "резидент Уговорне државе", означава лице које, у складу са законима те државе, подлијеже опорезивању у тој држави на темељу свог пребивалишта, боравишта, мјеста регистрације, сједишта управе или било којег другог критерија сличне природе, а такође означава ту државу, њену административно-територијалну јединицу или локалну власт. Овај израз не укључује лице која у тој држави подлијеже опорезивању само на приход из извора у тој држави или само на имовину која се у њој налази.

(2) Ако је према одредбама става 1. овог члана физичко лице резидент обје Уговорне државе, њен статус се одређује на слиједећи начин:

а) сматра се да је резидент само оне државе у којој има стално мјесто становања; ако има стално мјесто становања у обје државе, сматра се да је резидент само оне државе са којом има тјешње особне и економске везе (средиште животних интереса);

б) ако се не може одредити у којој држави има средиште животних интереса или ако ни у једној држави нема стално мјесто становања, сматра се да је резидент државе у којој има уобичајено мјесто становања;

с) ако има уобичајено мјесто становања у обје државе или ни у једној од њих, сматра се резидентом државе чији је држављанин;

д) ако је држављанин обје државе или ни једне од њих, надлежни органи Уговорних држава ће ријешити питање заједничким договором.

(2) Ако је у складу са одредбама става 1. овог члана, лице, осим физичког лица, резидент обје Уговорне државе, сматра се да је резидент Уговорне државе у којој се налази њено сједиште управе.

Члан 5.

СТАЛНА ЈЕДИНИЦА

(1) Израз "стална јединица", за потребе овог Споразума, означава стално мјесто пословања кроз које, у потпуности или дјелимично, предузеће обавља посао.

(2) Израз "стална јединица" посебно подразумева слиједеће:

а) сједиште управе,

б) филијала,

с) пословница,

д) творница,

е) радионица, и

ф) рудник, извор нафте или гаса, каменолом или друго мјесто црпљења природних богатстава.

(3) Градилиште, грађевински, монтажни или инсталациони пројекат или надзорне активности с тим у вези, али само ако такви радови, пројекат или активности трају више од девет мјесеци у оквиру било којег периода од дванаест мјесеци;

(4) Без обзира на претходне одредбе овог члана, израз "стална јединица" не подразумева:

а) употребу објеката искључиво у сврху складиштења, излагања или испоруке добара или робе која припада подuzeћу;

б) одржавање залихе добара или робе која припада подuzeћу искључиво у сврху складиштења, излагања или испоруке;

с) одржавање залихе добара или робе која припада подuzeћу искључиво у сврхе прераде од стране другог предузећа;

д) одржавање сталног мјеста пословања искључиво у сврху куповине добара или робе или прикупљања информација за предузеће;

е) одржавање сталног мјеста пословања искључиво у сврху обављања неких других дјелатности за предузеће која су припремног или помоћног карактера;

ф) одржавање сталног мјеста пословања искључиво у сврху комбинације дјелатности наведених у тачкама а) до е) овог става, под условом да је укупна дјелатност сталног мјеста која настаје из ове комбинације припремног или помоћног карактера.

(5) Без обзира на одредбе ставова 1. и 2. овог члана, ако лице, осим заступника са самосталним статусом на кога се примјењује став 6. овог члана, дјелује у име предузећа, посједује и уобичајено користи у држави Уговорници овлаштење да закључује уговоре у име предузећа, сматра се да то предузеће име сталну јединицу у тој држави у односу на било које дјелатности које то лице обавља за предузеће, осим ако дјелатности тог лица нису ограничене на дјелатности наведене у ставу 4. овог члана које, ако би се обављале преко сталног

мјеста пословања, не би ово стално мјесто пословања чиниле сталном јединицом у складу с одредбама тог става.

(6) Не сматра се да предузеће има сталну јединицу у држави Уговорници само зато што у тој држави обавља своје послове преко посредника, генералног комисионог заступника или другог посредника са самосталним статусом, уколико та лица дјелују у оквиру својих уобичајених пословних дјелатности.

(7) Чињеница да компанија која је резидент Уговорне државе контролира или је под контролом компаније која је резидент друге Уговорне државе или која обавља пословање у тој држави (преко сталне јединице или на други начин) сама по себи није довољна да се једна компанија сматра сталном јединицом друге компаније.

Члан 6.

ДОХОДАК ОД НЕПОКРЕТНЕ ИМОВИНЕ

(1) Доходак који оствари резидент државе Уговорнице од непокретне имовине (укључујући доходак од пољопривреде и шумарства) која се налази у другој држави Уговорници може се опорезивати у тој другој држави.

(2) Израз "непокретна имовина" има значење у складу са законом државе Уговорнице у којој се односна имовина налази. Овај израз у сваком случају укључује имовину која припада непокретној имовини, сточни фонд и опрему која се користи у пољопривреди (укључујући узгој и одржавање рибљег фонда) и шумарству, права на која се примјењују одредбе општег Закона о земљишној својини, плододуживање непокретне имовине и права на промјењива или стална плаћања као накнаде за искориштавање или права на искориштавање минералних налазишта, изворишта и других природних богатстава. Бродови, авиони и цестовна возила не сматрају се непокретном имовином.

(3) Одредбе става 1. овог члана примјењују се на доходак који се оствари непосредним кориштењем, изнајмљивањем или другим начином кориштења непокретне имовине.

(4) Одредбе ставова 1. и 3. овог члана примјењују се и на доходак од непокретне имовине предузећа, као и на доходак од непокретне имовине кориштене за извођење самосталних особних дјелатности.

Члан 7.

ДОБИТ ОД ПОСЛОВАЊА

(1) Добит предузећа државе Уговорнице опорезује се само у тој држави, осим ако предузеће не обавља пословање у другој држави Уговорници преко сталне јединице која се у њој налази. Ако предузеће обавља пословање у другој Уговорној држави на поменути начин, добит предузећа може се опорезивати у тој другој држави, али само до износа који се приписује у тој сталној јединици.

(2) Зависно од одредаба става 3. овог члана, ако предузеће државе Уговорнице обавља пословање у другој држави Уговорници преко сталне јединице која се у њој налази, у свакој држави Уговорници се тој сталној јединици приписује добит коју би могла остварити да је била одвојено и посебно предузеће које се бави истим или сличним дјелатностима, под истим или сличним увјетима и да је пословала потпуно самостално са предузећем, чија је стална јединица.

(3) При одређивању добити сталне јединице, признају се као одбаци трешкови који су направљени за потребе сталне јединице, укључујући трошкове управљања и опште административне трошкове, било у држави у којој се налази стална јединица или на другом мјесту.

(4) Уколико је уобичајено да се у држави Уговорници добит која се приписује сталној јединици одређује на темељу

расподјеле укупне добити предузећа његовим дијеловима, став 2. овог члана не спријечава ту државу Уговорницу да таквом уобичајеном расподјелом одреди добит која се опорезује; усвојени метод расподјеле, међутим, ће бити такав да резултат буде у складу са принципима из овог члана.

(5) Сталној јединици не приписује се добит ако та стална јединица само купује добра или робу за предузеће.

(6) За потребе претходних ставова, добит која се приписује сталној јединици одређује се истом методом из године у годину, осим ако не постоји оправдан и довољан разлог да се поступи другачије.

(7) Ако добит обухвата поједине приходе који су регулисани посебним члановима овог споразума, одредбе овог члана не утјечу на одредбе тих чланова.

Члан 8.

ПОМОРСКИ, ВАЗДУШНИ И КОПНЕНИ САОБРАЋАЈ

(1) Добит предузећа државе Уговорнице од кориштења бродова, авиона или цестовних возила у међународном саобраћају опорезује се само у држави Уговорници у којој се налази сједиште сталне управе.

(2) У сврху овог члана, добит коју оствари предузеће Уговорне државе од кориштења поморских бродова, авиона или цестовних возила у међународном саобраћају обухвата, између осталог, добит остварену од кориштења или изнајмљивања контејнера, ако је таква добит споредна добити на коју се примјењују одредбе става 1.

(3) Ако се мјесто стварне управе поморског предузећа налази на поморском броду, сматра се да се налази у држави Уговорници у којој се налази матична лука поморског брода или, ако нема те луке, у држави Уговорници чији је резидент корисник поморског брода.

(4) Одредбе става 1. овог члана примјењују се и на добит од учешћа у заједничким фондовима, заједничком пословању или међународној пословној агенцији.

Члан 9.

ПОВЕЗАНА ПРЕДУЗЕЋА

(1) Ако:

а) предузеће државе Уговорнице учествује посредно или непосредно у управљању, контроли или имовини предузећа друге државе Уговорнице, или

б) иста лица учествују посредно или непосредно у управљању, контроли или имовини предузећа државе Уговорнице и предузећа друге државе Уговорнице,

и ако се у оба случаја, између та два предузећа, у њиховим трговинским или финансијским односима, договорени или наметнути услови разликују од услова који би били договорени између неовисних предузећа, добит коју би, да нема тих услова, остварило једно од предузећа, али је због тих услова није остварило, може се укључити у добит тог предузећа и сходно томе опорезивати.

(2) Ако држава Уговорница укључује у добит предузећа те државе добит за коју је предузеће друге државе Уговорнице опорезовано у тој другој држави, и сходно томе је опорезује, и ако је тако укључена добит онда добит коју би предузеће првспоменуте државе остварило да су увјети договорени између та два предузећа били они увјети које би договорила независна предузећа, тада та друга држава врши одговарајуће корекције износа пореза који је у њој наплатив на ту добит. Приликом вршења те корекције, водит ће се рачуна о осталим одредбама овог споразума и, ако је потребно, надлежни органи државе Уговорница ће се међусобно консултирати.

Члан 10.
ДИВИДЕНДЕ

(1) Дивиденде које исплаћује компанија резидент државе Уговорнице резиденту друге државе Уговорнице могу се опорезивати у тој другој држави.

(2) Али, дивиденде се такође могу опорезивати и у држави Уговорници чији је резидент компанија која исплаћује дивиденде, у складу са законима те државе, али ако је стварни власник дивиденди резидент друге државе Уговорнице, утврђени порез не може бити већи од:

а) 5 процената бруто износа дивиденди ако је стварни власник дивиденди компанија (осим партнерства) која поседује директно најмање 25 процената имовине компаније која исплаћује дивиденде.

б) 15 процената бруто износа дивиденди у свим осталим случајевима.

Надлежни органи држава Уговорница ће међусобним договором утврдити начин примјене ових ограничења.

Овај став не утиче на опорезивање добити компаније из које се дивиденде исплаћују.

(3) Израз "дивиденде", у овом члану, означава доходак од дионица, "уживања" дионица или права "уживања" дионица, дионица рудника, оснивачких дионица и других права која нису потраживања дуга, учешће у добити, као и доходак од других права компаније који је порески изједначен са доходком од дионица у законима државе чији је резидент компанија која врши расподјелу.

(4) Добити компаније државе Уговорнице, која обавља послове у другој држави Уговорници преко сталне јединице која се у њој налази, након што су опорезоване у складу са чланом 7 овог споразума, могу бити опорезоване и на преостали износ у држави Уговорници у којој је смјештена стална јединица у складу са ставом 2. овог члана.

(5) Одредбе ставова 1. и 2. овог члана не примјењују се ако стварни власник дивиденди, резидент државе Уговорнице, обавља пословање у другој држави Уговорници чији је резидент компанија која исплаћује дивиденде преко сталне јединице која се налази у тој држави или у њој изводи особне дјелатности из сталног сједишта у њој смјештеног, а имовина у вези с којом се исплаћују дивиденде стварно припада сталној јединици или сталном сједишту. У том случају примјењују се, у зависности од случаја, одредбе члана 7. и члана 14.

(6) У складу с одредбама става 4. овог члана, ако компанија која је резидент државе Уговорнице остварује добит или доходак из друге државе Уговорнице, та друга држава Уговорница не може завести порез на дивиденде које исплаћује компанија, осим ако те дивиденде нису исплаћене резиденту те друге државе или ако имовина на темељу које се дивиденде исплаћују стварно припадаја сталној јединици или сталном сједишту које се налази у тој другој држави, нити нерасподијељену добит компаније опорезовати порезом на нерасподијељену добит компаније, чак и ако се исплаћене дивиденде или нерасподијељена добит у потпуности или дјелимично састоје од добити или дохотка који су настали тој другој држави.

Члан 11.
КАМАТА

(1) Камата која настаје у држави Уговорници, а исплаћује се резиденту друге државе Уговорнице може се опорезивати у тој другој држави.

(2) Камате се такође могу опорезивати у држави Уговорници у којој настају и у складу са законима те државе, али

ако је стварни власник камате резидент друге државе Уговорнице, тако утврђени порез не може прелазити 10 процената бруто износа камате.

Надлежни органи држава Уговорница ће међусобним договором утврдити начин примјене овог ограничења.

(3) Независно од одредаба става 2, камате од државних зајмова, које настају:

а) у Турској, а плаћају се Влади Босне и Херцеговине или Централној банци Босне и Херцеговине, се изузимају од пореза у Турској;

б) у Босни и Херцеговини, а плаћају се Влади Турске или Централној Банци Турске, или Турској Ехим банци, изузимају се од пореза у Босни и Херцеговини.

(4) Израз "камата" у овом члану означава приход од потраживања дуга сваке врсте, независно од тога да ли су осигурана залогом и да ли се на темељу њих стиче право на учешће у добити дужника, а посебно приход од државних вриједносних папира и приход од државних обвезница или других обвезница, укључујући премије и награде на такве вриједносне папире или обвезнице.

(5) Одредбе става 1. и 2. овог члана не примјењују се ако стварни власник камате, резидент државе Уговорнице, обавља пословање у другој држави Уговорници у којој камата настаје, преко сталне јединице која се налази у тој држави или ако изводи у тој другој држави самосталне особне дјелатности из сталног сједишта које се налази у тој држави, а потраживање дуга на који се плаћа камата је стварно повезано са сталном јединицом или сталним сједиштем. У том случају примјењују се одредбе члана 7. или члана 14, у зависности од случаја.

(6) Сматра се да камата настаје у држави Уговорници када је исплатилац камате сама држава, политичка јединица, локална власт или резидент те државе. Ако лице која плаћа камату, без обзира на то да ли је резидент државе Уговорнице, има у тој Уговорној држави сталну јединицу или стално сједиште са којом је повезан дуг на који се плаћа камата, а ту камату сноси та стална јединица или стално сједиште, сматра се да камата настаје у држави Уговорници у којој се налази стална јединица или стално сједиште.

(7) Ако износ камате, због посебног односа између платиоца и стварног власника или између њих и трећег лица, имајући у виду потраживање дуга за које се камата плаћа, прелази износ који би био уговорен између платиоца и стварног власника у одсуству таквог односа, одредбе овог члана примјењују се само на износ који би био уговорен да таквог односа нема. У том случају, преплаћени износ опорезује се у складу са законима сваке државе Уговорнице, имајући у виду остале одредбе овог споразума.

Члан 12.

АУТОРСКЕ НАКНАДЕ

(1) Ауторске накнаде које настају у држави Уговорници, а исплаћују се резиденту друге државе Уговорнице могу се опорезивати у тој другој држави.

(2) Ауторске накнаде се могу опорезивати и у држави Уговорници у којој настају, а у складу са законима те државе, али ако је стварни власник тих ауторских накнада резидент друге државе Уговорнице, тако заведен порез не може бити већи од 10 процената бруто износа ауторских накнада.

Надлежни органи држава Уговорница ће међусобним договором утврдити начин примјене овог ограничења.

(3) Израз "ауторске накнаде", у овом члану означава плаћања било које врсте која су примљена као накнада за кориштење или за право кориштења ауторских права на

књижевно, умјетничко или научно дјело, укључујући кинематографске филмове или филмове или траке који се користа за радио или телевизију, затим патента, заштитног знака, нацрта или модела, плана, тајне формуле или процеса или за обавијести које се тичу индустријског, комерцијалног или научног искуства.

(4) Одредбе става 1. и 2. овог члана не примјењују се ако стврани власник ауторских накнада, резидент државе Уговорнице, обавља пословање у другој држави Уговорници у којој ауторске накнаде настају преко сталне јединице која се налази у тој другој Уговорној држави или тој другој држави изводи самосталне особне дјелатности из сталног сједишта које се налази у тој другој држави, а право или имовина на темељу којих се ауторске накнаде плаћају стварно припадају тој сталној јединици или сталном сједишту. У том случају примјењују се одредбе члана 7. или члана 14, у зависности од случаја.

(5) Сматра се да ауторске накнаде настају у држави Уговорници када је исплатилац сама држава, политичка јединица, локална власт или резидент те државе. Ако се лице које плаћа ауторска накнада, без обзира на то да ли је резидент државе Уговорнице, има у држави Уговорници сталну јединицу или стално сједиште у вези са којом је настала обавеза плаћања ауторских накнада, а те ауторске накнаде падају на терет те сталне јединице или сталног сједишта, сматра се да ауторске накнаде настају у држави Уговорници у којој се налази стална јединица или стално сједиште.

(6) Ако износ ауторских накнада, због посебног односа између платиоца и стварног власника или између њих и трећег лица, имајући у виду кориштење, право или информацију за које се оне плаћају, прелази износ који би био уговорен између платиоца и стварног власника да таквог односа нема, одредбе овог члана примјењују се само на износ који би тада био договорен. У том случају, преплаћени износ опорезује се у складу са законима сваке државе Уговорнице, имајући у виду остале одредбе овог споразума.

Члан 13.

ПРИХОД ОД ИМОВИНЕ

(1) Приход који оствари резидент државе Уговорнице од отуђења непокретне имовине наведене у члану 6. овог споразума, а која се налази у другој држави Уговорници, може се опорезивати у тој другој држави.

(2) Приход од отуђења покретне имовине која представља дио имовине намијењене за пословање сталне јединице коју предузеће државе Уговорнице има у другој држави Уговорници или покретне имовине која се односи на стално сједиште доступно резиденту државе Уговорнице у другој држави Уговорници у сврху извођења самосталних особних дјелатности, укључујући приходе од отуђења те сталне јединице (саме или са цијелим предузећем) или таквог сталног сједишта, може се опорезивати у тој другој држави.

(3) Приход од отуђења поморских бродова, авиона или цестовних возила у међународном саобраћају или покретне имовине која служи за кориштење таквих поморских бродова, авиона или цестовних возила, опорезује се само у држави Уговорници у којој се налази сједиште стврне управе предузећа које их користи.

(4) Приходи од отуђења било које имовине, осим имовине наведене у ставу 1, 2. и 3. овог члана опорезује се само у држави Уговорници, чији је резидент лице које је отуђило имовину.

Члан 14.

САМОСТАЛНЕ ОСОБНЕ ДЈЕЛАТНОСТИ

(1) Доходак који оствари резидент државе Уговорнице од професионалних дјелатности или осталих самосталних дјелатности биће опорезив само у тој држави, уколико:

а) он има стално сједиште редовно на располагању у другој Уговорној држави у сврху извођења својих дјелатности; уколико има такво стално сједиште, приход се може опорезовати у тој другој држави Уговорници али само до износа који се може приписати таквом сталном сједишту; или

б) борави у другој држави Уговорници за период или периоде који износе или прелазе укупно 183 дана у тој фискалној години; уколико борави у том периоду или периодима, приход од дјелатности у другој држави Уговорници се може опорезивати у тој другој држави.

(2) Израз "професионалне дјелатности", посебно укључују независне научне, књижевне, умјетничке, образовне и наставничке дјелатности, као и независне дјелатности љекара, правника, инжењера, архитеката, стоматолога и рачуновођа.

Члан 15.

ПРИХОД ИЗ РАДНОГ ОДНОСА

(1) Зависно од одредаба члана 16, 18, 19. и 21. овог споразума, плате, накнаде и друга слична примања која оствари резидент државе Уговорнице од рада опорезују се само у тој држави, осим ако се такав рад не обавља у другој држави Уговорници. Ако се рад обавља у другој држави Уговорници, таква примања се могу опорезивати у тој другој држави.

(2) Без обзира на одредбе става 1. овог члана, примања која оствари резидент државе Уговорнице из радног односа у другој држави Уговорници опорезује се само у првоспоменутој држави ако су испуњени слиједећи услови:

а) прималац борави у другој држави у периоду или периодима који укупно не прелазе 183 дана у било ком периоду од дванаест мјесеци, а који почиње или се завршава у тој фискалној години;

б) примања се исплаћују од стране или у име послодавца који није резидент друге државе;

с) примања не падају на терет сталне јединице или сталног сједишта које послодавац има у тој другој држави.

(3) Без обзира на претходне одредбе овог члана, примања која оствари резидент Уговорне државе ће се опорезивати само у тој држави ако је примање исплаћено за:

а) рад у другој држави Уговорници у вези са градилиштем, грађевинским, монтажним или инсталационим пројектом или надзорним активностима у вези с пројектом, за период од дванаест мјесеци за током којег такво градилиште, пројекат или дјелатности не представљају сталну јединицу у тој другој држави;

б) рад на поморском броду, авиону или цестовном возилу које се користи у међународном саобраћају.

Члан 16.

НАКНАДЕ ДИРЕКТОРА

Накнаде директора и друга слична примања која оствари резидент државе Уговорнице у својству члана одбора директора компаније која је резидент друге државе Уговорнице, могу се опорезивати у тој другој држави.

Члан 17.

УМЈЕТНИЦИ И СПОРТИСТИ

(1) Без обзира на одредбе чланова 14. и 15, доходак којег оствари резидент државе Уговорнице особним обављањем дјелатности извођача као што је позоришни, филмски, радио

или телевизијски умјетник или музичар или спортиста у другој држави Уговорници, може се опорезивати у тој другој држави Уговорници.

(2) Ако доходак од особно обављених дјелатности извођача или спортиста, у том својству, не припада особно извођачу или спортисти него другој особи, било да је она резидент државе Уговорнице или не, тај се доходак, без обзира на одредбе члана 7, 14. и 15, може опорезивати у држави Уговорници у којој су обављене дјелатности извођача или спортиста.

(3) Независно од одредаба ставова овог члана, доходак којег оствари резидент државе Уговорнице од негових особних дјелатности извођача или спортиста ће се опорезивати само у тој држави ако се дјелатности врше у оквиру програма културне или спортске размјене коју су одобриле обе државе Уговорнице.

Члан 18.

ПЕНЗИЈЕ

Зависно од одредаба става 2. члана 19, пензије и друга слична примања која се исплаћују резиденту државе Уговорнице на основу ранијег радног односа опорезују се само у тој држави.

Члан 19.

УСЛУГЕ ЗА ПОТРЕБЕ ВЛАДЕ

(1) а) Плате, накнаде и друга слична примања, осим пензија, које плаћа држава Уговорница или њена политичка јединица или локална власт физичкој особи за услуге пружене тој држави, политичкој јединици или локалној власти, опорезују се само у тој држави.

б) Међутим, те плате, накнаде и друга слична примања опорезују се само у другој држави Уговорници ако су услуге пружене у тој држави, а физичко лице је резидент те државе и:

- држављанин је те државе, или
- није постала резидент те државе само због пружања услуга.

(2) а) Свака пензија коју држава Уговорница плаћа непосредно или из фондова које је основала та држава Уговорница, њена политичка јединица или локална власт, физичкој особи за услуге пружене тој држави или политичкој јединици или локалној власти, опорезује се само у тој држави.

б) Међутим, та пензија се опорезује само у другој држави Уговорници ако је физичко лице резидент и држављанин те државе.

(3) Одредбе чланова 15, 16, 17. и 18. овог споразума примјењују се на плате, накнаде и друга слична примања и пензије које се плаћају за услуге пружене у вези с пословањем које обавља држава Уговорница, њена политичка јединица или локална власт.

Члан 20.

СТУДЕНТИ

(1) Исплате које студент или лице на стручној обуци, која јесте, или је непосредно прије одласка у државу Уговорницу била резидент друге државе Уговорнице, а борави у првоспоменутој држави искључиво ради образовања или обучавања, прими у сврху издржавања, образовања или обучавања неће се опорезивати у тој држави ако су та средства из извора изван те државе.

(2) Студент или лице на обуци из става 1. овог члана има право току образовања или обучавања на иста изузећа, олакшице или умањења пореза на поклоне у новцу, стипендије и приманај из радног односа који нису обухваћени ставом 1, овог члана, као и резиденти државе Уговорнице у којој борави.

Члан 21.

ПРОФЕСОРИ И НАСТАВНИЦИ

(1) Физичко лице која одлази у државу Уговорницу у сврху предавања или извођења истраживања на универзитету, колеџу или другој признатој образовној институцији у тој држави и која јесте или је непосредно прије тог одласка била резидент друге државе Уговорнице, ће бити изузета од опорезивања у првоспоменутој држави Уговорници за надокнаде за такво предавање или истраживање за период који не прелази двије године од датума њене прве посјете у ту сврху, ако је таква надокнада коју он оствари из извора ван те државе.

(2) Одредбе става 1. овог члана се неће примјенити на приход од истраживања ако је оно обављено не у јавном интересу, већ превасходно, за приватну корист одређеног лица или лица.

Члан 22.

ОСТАЛИ ДОХОДАК

(1) Поједини доходи резидената државе Уговорнице, без обзира на то гдје настају, који нису регулисани у претходним члановима овог споразума опорезују се само у тој држави.

(2) Одредбе става 1. овог члана на примјењују се на доходак, осим на доходак од непокретне имовине дефинисане у ставу 2. члана 6, ако прималац дохотка, резидент државе Уговорнице, обавља пословање у другој уговорној држави преко сталне јединице која се у њој налази или изводи самосталне особне дјелатности из сталног сједишта које се у њој налази, а право или имовина на темељу којих се доходак плаћа стварно су повезани са том сталном јединицом или сталним сједиштем. У том случају примјењују се одредбе члана 7. и 14, у зависности од случаја.

Члан 23.

ИМОВИНА

(1) Имовина која се састоји од непокретне имовине наведене у члану 6. овог споразума, коју посједује резидент државе Уговорнице и која се налази у другој држави Уговорници, може се опорезивати у тој другој држави.

(2) Имовина која се састоји од покретне имовине која представља дио имовине намијењене пословању сталне јединице коју предузеће државе Уговорнице има у другој држави Уговорници, или која се састоји од покретне имовине сталног сједишта доступног резиденту државе Уговорнице у другој држави Уговорници у сврху извођења самосталних особних дјелатности, се може опорезивати у тој другој држави.

(3) Имовина која се састоји од поморских бродова, авиона и цестовних возила, које предузеће државе Уговорнице користи у међународном саобраћају, као и покретне имовине која служи за кориштење таквих поморских бродова, авиона и цестовних возила опорезује се само у држави Уговорници у којој се налази сједиште стварне управе предузећа које их користи.

(4) Сви остали дијелови имовине резидената државе Уговорнице опорезују се само у тој држави.

Члан 24.

ОТКЛАЊАЊЕ ДВОСТРУКОГ ОПОРЕЗИВАЊА

(1) Ако резидент државе Уговорнице остварује доходак или посједује имовину који, у складу са одредбама овог споразума, могу бити опорезивани у другој држави Уговорници, онда ће првоспоменута држава одобрити:

а) одбитак од пореза на доходак тог резидента износ једнак износу пореза на доходак који је плаћен у тој другој држави;

б) одбитак од пореза на имовину тог резидента износ једнак износу пореза на имовину који је плаћен у тој другој држави.

Овакав одбитак неће прелазити, у било којем од ова два случаја, онај дио пореза на доходак или имовину, обрачунатих прије одбитка, а који је одговарајући, у зависности од случаја, дохотку или имовини који могу бити опорезивани у тој другој држави.

(2) Ако је, у складу са било којом одредбом овог споразума, доходак остварен или имовина посједована од стране резидента државе Уговорнице изузета од плаћања пореза у тој држави, та држава може и поред тога, приликом обрачуна износа пореза на преостали доходак или имовину тог резидента, узети у обзир изузети доходак или имовину.

(3) Ради признавања одбитка у држави Уговорници, сматра се да порез који је плаћен у другој држави Уговорници обухвата и порез који би био плаћен у тој другој држави да није умањен или отписан у складу с њеним законским одредбама о пореским подстицајима, а које су осмишљене да унаприједје економски развој те друге државе. Одредбе овог става се примјењују на период од шест година након датума ступања на снагу овог споразума. Овај период се може продужити међусобним договором надлежних органа.

Члан 25.

ЈЕДНАК ТРЕТМАН

(1) Држављани државе Уговорнице не подлијежу у другој држави Уговорници опорезивању или захтјеву у вези са опорезивањем које је другачије или теже од опорезивања или захтјева у вези са опорезивањем којима држављани друге државе у истим условима, а посебно у односу на боравиште, подлијежу или могу подлијегати.

(2) У складу с одредбама става 4. члана 10, опорезивање сталне јединице коју предузеће државе Уговорнице има у другој држави Уговорници не може бити неповољније у тој другој држави од опорезивања предузећа те друге државе која обавља иста дјелатности. Ова одредба не може се тумачити тако да обавезује државу Уговорницу да резидентима друге државе Уговорнице одобрава личне накнаде, олакшице и умањења за сврхе опорезивања због друштвеног статуса или породичних обавеза а које одобрава својим резидентима.

(3) Осим ако се не примјењују члан 9, став 6. члана 11, или став 6. члана 12. овог споразума, камата, ауторске накнаде и друге исплате предузећа државе Уговорнице резиденту друге државе Уговорнице, ради одређивања опорезивних добити тог предузећа, одбијају се под истим условима као да су исплаћене резиденту првоспоменуте државе. Слично, било који дугови предузећа државе Уговорнице према резиденту друге државе Уговорнице, ради одређивања опорезиве имовине тог предузећа, одбијају се под истим условима као да су били уговорени према резиденту првоспоменуте државе.

(4) Предузећа државе Уговорнице чију имовину потпуно или дјелимично посједују или контролишу, директно или индиректно, један или више резидената друге државе Уговорнице, у првоспоменутој држави не подлијежу опорезивању или захтјеву у вези са опорезивањем, које је другачије или теже од опорезивања и захтјева у вези са опорезивањем коме друга слична предузећа првоспоменуте државе подлијежу или могу подлијегати.

(5) Одредбе овог члана се примјењују на порезе наведене у члану 2. овог споразума.

Члан 26.

ПОСТУПАК ЗАЈЕДНИЧКОГ СПОРАЗУМЈЕВАЊА

(1) Ако лице сматра да мјере једне или обје државе Уговорнице доводе или ће довести до тога да не буде опорезована у складу са одредбама овог споразума, она може,

без обзира на правна средства предвиђена домаћим законима тих држава, изложити свој случај надлежном органу државе Уговорнице чији она резидент или, ако њен случај потпада под одредбе става 1. члана 25, надлежном органу државе Уговорнице чији је држављанин. Случај се мора изнијети у року од три године од када је први пут примљена обавијест о акцији која је резултирала опорезивањем које није у складу с одредбама овог споразума.

(2) Надлежни орган ће, ако сматра да је приговор оправдан и ако није у могућности да сам дође до одговарајућег рјешења, настојати да ријешити случај међусобним договором са надлежним органом друге државе Уговорнице у циљу избјегавања опорезивања које није у складу са одредбама овог споразума. Сваки постигнути договор се примјењује без обзира на временска ограничења у домаћем Закону држава Уговорница.

(3) Надлежни органи држава Уговорница настојат ће међусобним договором отклонити тешкоће или нејасноће које настају при тумачењу или примјени овог споразума. Они се могу и савјетовати ради отклањања двоструког опорезивања у случајевима који нису предвиђени овим споразумом.

(4) Надлежни органи држава Уговорница могу међусобно комуницирати директно у сврху постизања договора у смислу претходних ставова. Ако се за постизање договора буде сматрала потребном усмена размјена мишљења, таква размјена се може обавити путем заједничке комисије која се састоји од представника надлежних органа држава Уговорница.

Члан 27.

РАЗМЈЕНА ИНФОРМАЦИЈА

(1) Надлежни органи држава Уговорница размјењују информације потребне за примјену одредаба овог споразума или домаћег закона који се односи на порезе обухваћене овим Споразумом. Размјена информација није ограничена чланом 1. и 2. овог споразума. Свака информација примљена од државе Уговорнице сматра се тајном на исти начин као и информација добијена у складу са домаћим законом те државе и може се открити само лицима или органима (укључујући судове и управне органе) који су надлежни за процјену или наплату, спровођење или кривично гоњење, или утврђивање жалби у односу на порезе обухваћене овим споразумом. Таква лица или органи ће користити информације само у те сврхе. Они могу открити те информације током поступка у државном суду или у судским одлукама.

(2) Одредбе става 1. овог члана не могу се ни у ком случају тумачити као обавеза надлежног органа државе Уговорнице да:

а) предузима управне мјере супротне законима или управној пракси те или друге државе Уговорнице;

б) даје информације које се не могу добити у складу са законима или у уобичајеном управном поступку те или друге државе Уговорнице;

с) даје информације које откривају било коју трговинску, индустријску, комерцијалну или професионалну тајну или трговински поступак или информацију чије би откривање било супротно јавном поретку.

Члан 28.

ЧЛАНОВИ ДИПЛОМАТСКИХ И КОНЗУЛАРНИХ ПРЕДСТАВНИШТАВА

Одредбе овог споразума не утичу на пореске повластице чланова дипломатских мисија или конзуларних представништава по општим правилима међународног права или одредаба посебних споразума.

Члан 29.

СТУПАЊЕ НА СНАГУ

(1) Свака држава Уговорница ће обавијестити другу, дипломатским путем, о завршетку процедура, предвиђених домаћим законом, за ступање на снагу овог споразума. Овај споразум ступа на снагу на датум последњег писменог обавјештења а његове одредбе ће се примјењивати на порезе за сваки фискални период који почиње на дан или након 1. јануара године након оне у којој је овај споразум ступио на снагу.

Члан 30.

ПРЕСТАНАК ВАЖЕЊА

(1) Овај споразум остаје на снази све док га не раскине једна од држава Уговорница. Свака држава Уговорница може

раскинути Споразум, дипломатским путем, давањем писменог обавјештења о раскидању најмање шест мјесеци прије краја било које календарске године након периода од шест година од датума ступања на снагу Споразума. У том случају Споразум се престаје примјењивати на порезе за сваки фискални период који почиње на дан или након 1. јануара године након оне у којој је дато обавјештење.

У потврду чега су доле потписани, пуноважно за то овлашћени, потписали овај споразум.

Сачињено у дубликату на дан _____ мјесеца _____ 20 _____ године, на енглеском језику.

За Босну и Херцеговину За Републику Турску

Члан 3.

Ова Одлука биће објављена у "Службеном гласнику БиХ" на српском, босанском и хрватском језику и ступа на снагу даном објављивања.

Број 01-011-1828-38/08
29. јула 2008. године
Сарајево

Председавајући
др Харис Силајудић, с. р.

125

Na osnovu člana V. 3. (d) Ustava Bosne i Hercegovine i saglasnosti Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine (Odluka PS BiH, broj 208/08 od 17. juna 2008. godine), Predsjedništvo Bosne i Hercegovine na 42. sjednici, održanoj 16. jula 2008. godine, donijelo je

ODLUKU

O RATIFIKACIJI KONVENCIJE O ZAŠTITI PROIZVOĐAČA FONOGRAMA OD NEDOZVOLJENOG UMNOŽAVANJA NJIHOVIH FONOGRAMA ŽENEVA, 29. OKTOBAR 1971. GODINE

Član 1.

Ratifikuje se Konvencija o zaštiti proizvođača fonograma od nedozvoljenog umnožavanja njihovih fonograma - Ženeva 29. oktobar 1971. godine.

Član 2.

Tekst Konvencije u prijevodu glasi:

KONVENCIJA

O ZAŠTITI PROIZVOĐAČA FONOGRAMA OD NEDOZVOLJENOG UMNOŽAVANJA NJIHOVIH FONOGRAMA

Ženeva, 29. oktobar 1971.

Države ugovornice,

zabrinute zbog sve češćeg nedozvoljenog umnožavanja fonograma i zbog štete koja se time nanosi interesima autora, umjetnika, interpretatora i proizvođača fonograma;

uvjerene da će zaštita proizvođača fonograma od takvih postupaka koristiti i interesima umjetnika interpretatora ili izvođača i autora čija su izvođenja i djela snimljeni na pomenutim fonogramima;

priznajući vrijednost rada koji na tom polju obavljaju Organizacija Ujedinjenih nacija za obrazovanje, nauku i kulturu i Svjetska organizacija za intelektualno vlasništvo;

vodeći brigu da ni na koji način ne povrijede važeće Međunarodne konvencije, a naročito da ni u čemu ne ometaju šire prihvatanje Rimske konvencije od 26. oktobra 1961. kojom se obezbjeđuje zaštita umjetnika interpretatora ili izvođača i organizacija radio-difuzije, kao i proizvođača fonograma, dogovorile su se o sljedećem:

Član 1.

Definicije

Za ciljeve ove Konvencije

(a) "fonogram" označava svaki isključivo auditivni snimak zvukova neke izvedbe ili drugih zvukova;

(b) "proizvođač fonograma" označava fizičko ili pravno lice koje prvo snimi zvukove neke izvedbe ili neke druge zvukove;

(c) "kopija" označava materijal na koji su direktno ili indirektno presnimljeni zvukovi sa fonograma i koji sadrži sve ili znatan dio zvukova snimljenih na tom fonogramu;

(d) "distribucija u javnosti" označava svaki postupak koji ima za cilj neposrednu ili posrednu ponudu kopija u javnosti uopšte ili u nekom njenom dijelu.

Član 2.

Obaveze država ugovornica; koga one moraju štiti i od čega

Svaka država ugovornica obavezuje se da štiti interese proizvođača fonograma koji su državljani drugih država ugovornica od proizvodnje kopija snimljenih bez pristanka proizvođača i od uvoza takvih kopija ukoliko se njihova proizvodnja ili uvoz vrši u cilju distribucije u javnosti, kao i od distribucije ovih kopija u javnosti.

Član 3.

Načini primjene u državama ugovornicama

Svaka država ugovornica zadržava za sebe pravo da na osnovu nacionalnog zakonodavstva odredi mjere putem kojih će se primjenjivati ova Konvencija, a u koje spadaju jedna ili više sljedećih mjera: zaštita putem davanja autorskog prava ili nekog drugog posebnog prava; zaštita na osnovu zakona koji se odnose na nelegalnu konkurenciju; zaštita putem sankcija.

Član 4.

Rok zaštite

Svaka država ugovornica zadržava za sebe pravo da u svom nacionalnom zakonodavstvu odredi trajanje date zaštite. Međutim, ukoliko nacionalno zakonodavstvo predviđa neki poseban rok za trajanje zaštite, taj rok ne može da bude kraći od dvadeset godina, računajući ili od kraja godine u toku koje je prvi put snimljen fonogram, ili od kraja godine u toku koje je fonogram prvi put objavljen.

Član 5.

Formalnosti

Ako jedna država ugovornica zahtijeva na osnovu svog nacionalnog zakonodavstva da se ispune formalnosti kao uslov za zaštitu proizvođača fonograma, ovi zahtjevi se smatraju ispunjenim ukoliko na sve odobrene kopije koje se rasturaju u javnosti ili na njihovu ambalažu bude stavljen natpis u vidu simbola P sa naznakom godine kada su prvi put objavljene, utisnut tako da se jasno može vidjeti da se kopija nalazi pod zaštitom; ukoliko se sa kopija ili njihove ambalaže ne može utvrditi ko je proizvođač fonograma, njegov nosilac prava ili imalac isključive licence (navođenjem imena, zaštitnog znaka ili neke druge odgovarajuće oznake) u natpis se mora ubilježiti i ime proizvođača, njegovog nosioca prava ili imaooca isključive licence.

Član 6.

Ograničenja u pogledu zaštite

Svaka država ugovornica koja obezbjeđuje zaštitu putem autorskog prava ili nekog drugog posebnog prava ili putem sankcija, može u svom nacionalnom zakonodavstvu predvidjeti ista ograničenja u pogledu zaštite proizvođača fonograma, kao što su ona koja su dozvoljena radi zaštite autora književnih i umjetničkih djela. Međutim, ne mogu se predvidjeti nikakve primjedne licence ukoliko nisu ispunjeni sljedeći uvjeti:

(a) da je kopija namijenjena isključivo za upotrebu u nastavi ili naučnom istraživanju;

(b) da licenca za kopiranje važi jedino na teritoriji one države ugovornice čiji su nadležni organi odobrili licencu i da se ona neće odnositi i na izvoz kopija;

(c) da kopija izrađena na osnovu licence povlači za sobom pravo na pravičnu nagradu, koju određuje pomenuti organ vodeći računa, između ostalog, o broju kopija koji će biti izrađen.

Član 7.

Zaštita: 1. Obezbjedenje autorskog i srodnih prava; 2. Zaštita izvođača; 3. Zabrana retroaktivnosti; 4. Zamjena utvrđenih kriterija

(1) Ova Konvencija se ne može ni u kom slučaju tumačiti kao da ograničava ili povrjeđuje zaštitu autora, umjetnika interpretatora ili izvođača, proizvođača fonograma, ili organizacija radio-difuzije, koja im se priznaju na osnovu nacionalnih zakona ili Međunarodnih konvencija.

(2) Nacionalni zakoni svake države ugovornice određuju; u slučaju potrebe, obim zaštite umjetnika interpretatora ili izvođača, čije je izvođenje snimljeno na fonogramu, kao i uslove pod kojima oni uživaju takvu zaštitu.

(3) Nijedna država ugovornica nije dužna da primjenjuje odredbe ove Konvencije u pogledu fonograma koji su bili snimljeni prije stupanja na snagu Konvencije u odnosu na tu državu.

(4) Svaka država čijim se nacionalnim zakonodavstvom važećim na dan 29. oktobra 1971. obezbjeđivala zaštita proizvođača fonograma samo na osnovu mjesta prvobitnog snimka, može izjaviti putem saopštenja podnijetog Generalnom direktoru Svjetske organizacije za intelektualn vlasništvo da će ona primjenjivati taj kriterij umjesto kriterija na osnovu državljanstva proizvođača.

Član 8.

Sekretarijat

(1) Međunarodni biro Svjetske organizacije za intelektualno vlasništvo prikuplja i objavljuje obavještenja koja se odnose na zaštitu fonograma. Svaka država ugovornica bez odlaganja saopštava Međunarodnom birou tekstove svih novih zakona, kao i sve zvanične tekstove koji se odnose na to pitanje.

(2) Međunarodni biro pruža svakoj državi ugovornici, na njen zahtjev, obavještenja o pitanjima u vezi sa Konvencijom, a isto tako vrši proučavanja i pruža usluge koje imaju za cilj da olakšaju zaštitu predviđenu ovom Konvencijom.

(3) Međunarodni biro vrši funkcije pobrojane u gore navedenim tačkama 1. i 2. u saradnji sa Organizacijom Ujedinjenih nacija za obrazovanje, nauku i kulturu i sa Međunarodnom organizacijom rada, već prema pitanjima koja spadaju u njihovu nadležnost.

Član 9.

Pristupanje Konvenciji: 1. Potpis i depozit; 2. i 3. Ratifikacija i pristupanje; 4. Obaveze sa nacionalnim pravom

(1) Ova Konvencija se deponuje kod Generalnog sekretara Organizacije Ujedinjenih nacija. Ona ostaje otvorena za potpis do 30. aprila 1972. godine za svaku državu članicu Organizacije Ujedinjenih nacija, članicu jedne specijalizovane ustanove povezane sa Organizacijom Ujedinjenih nacija ili članicu Međunarodne agencije za atomsku energiju ili potpisnicu Statuta Međunarodnog suda pravde.

(2) Ova Konvencija podliježe ratifikaciji ili usvajanju od strane država potpisnica. Ona je otvorena za pristupanje svim državama iz tačke 1. ovog člana.

(3) Instrumenti o ratifikaciji, pristupanju ili usvajanju deponuju se kod Generalnog sekretara Organizacije Ujedinjenih nacija.

(4) Smatra se da je svaka država u momentu obavezivanja ovom Konvencijom u toj mjeri uskladila svoje nacionalno zakonodavstvo da odredbe ove Konvencije mogu da se u njoj primjenjuju.

Član 10.

(Rezerve)

Ne dozvoljavaju se nikakve rezerve na ovu Konvenciju.

Član 11.

Stupanje na snagu i primjena: 1. i 2. Stupanje Konvencije na snagu; 3. i 4. Primjena Konvencije na određenim teritorijama

(1) Ova Konvencija stupa na snagu tri mjeseca poslije deponovanja petog instrumenta o ratifikaciji, pristupanju ili usvajanju.

(2) Za svaku državu koja ratificira ili usvoji ovu Konvenciju ili joj pristupi poslije deponovanja petog instrumenta o ratifikaciji, pristupanju ili usvajanju, ova Konvencija stupa na snagu tri mjeseca poslije datuma kad Generalni direktor Svjetske

organizacije za intelektualno vlasništvo obavijesti države shodno stavu 4., člana 13. o deponovanju njenog instrumenta.

(3) Svaka država može u trenutku ratifikacije, pristupanja ili usvajanja ili u bilo koje vrijeme poslije toga, izjaviti putem saopštenja upućenog Generalnom sekretaru Organizacije Ujedinjenih nacija, da se Konvencija može primjenjivati također na sve ili na bilo koju teritoriju čije međunarodne odnose ona obezbjeđuje. Ovo saopštenje ima dejstvo tri mjeseca poslije datuma njenog prijema.

(4) Međutim, gore navedeni stav se ni u kom slučaju ne može tumačiti kao da uključuje priznanje ili prećutno prihvatanje od strane bilo koje države ugovornice stvarnog stanja u pogledu neke teritorije na koju druga država ugovornica primjenjuje Konvenciju na osnovu pomenutog stava.

Član 12.

Otkazivanje Konvencije

(1) Svaka država ugovornica ima pravo da otkáže ovu Konvenciju bilo u svoje ime, bilo u ime bilo koje ili svih teritorija pomenutih u stavu 3. člana 11, putem pismenog saopštenja upućenog Generalnom sekretaru Organizacije Ujedinjenih nacija.

(2) Otkaz ima dejstvo dvanaest mjeseci poslije datuma prijema ovog saopštenja od strane sekretara Organizacije Ujedinjenih nacija.

Član 13.

Jezici i obavještenja

(1) Ova Konvencija se potpisuje u po jednom primjerku na engleskom, španskom, ruskom i francuskom jeziku, pri čemu su sva četiri teksta podjednako autentična.

Član 3.

Ova Odluka će biti objavljena u "Službenom glasniku BiH" na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku i stupa na snagu danom objavljivanja.

Broj 01-011-1697-28/08
16. jula 2008. godine
Sarajevo

Predsjedavajući
dr. **Haris Silajdžić**, s. r.

Temeljem članka V. 3. (d) Ustava Bosne i Hercegovine i suglasnosti Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine (Odluka PS BiH, broj 208/08. od 17. lipnja 2008. godine), Predsjedništvo Bosne i Hercegovine je na 42. sjednici, održanoj 16. srpnja 2008. godine, donijelo

ODLUKU

O RATIFIKACIJI KONVENCIJE O ZAŠTITI PROIZVOĐAČA FONOGRAMA OD NEDOPUŠTENOG UMNOŽAVANJA NJIHOVIH FONOGRAMA ŽENEVA, 29. LISTOPADA 1971. GODINE

Članak 1.

Ratificira se Konvencija o zaštiti proizvođača fonograma od nedopuštenog umnožavanja njihovih fonograma - Ženeva 29. listopada 1971. godine.

Članak 2.

Tekst Konvencije u prijevodu glasi:

KONVENCIJA

O ZAŠTITI PROIZVOĐAČA FONOGRAMA OD NEDOPUŠTENOG UMNOŽAVANJA NJIHOVIH FONOGRAMA

Ženeva, 29. listopada 1971.

Države ugovornice,
zabrinute zbog sve češćeg nedopuštenog umnožavanja fonograma i zbog štete koja se time nanosi interesima autora, umjetnika, interpretatora i proizvođača fonograma;

(2) Generalni direktor Svjetske organizacije za intelektualno vlasništvo, u dogovoru sa zainteresovanim vladama, obezbjeđuje zainteresovanim vladama zvanične tekstove na arapskom, holandskom, italijanskom, njemačkom i portugalskom jeziku.

(3) Generalni sekretar Organizacije Ujedinjenih nacija obavještava Generalnog direktora Organizacije Ujedinjenih nacija za obrazovanje, nauku i kulturu i Generalnog direktora Međunarodnog biroa rada:

- (a) o potpisivanju ove Konvencije;
- (b) o deponovanju instrumenata o ratifikaciji, pristupanju ili usvajanju;
- (c) o datumu stupanja na snagu ove Konvencije;
- (d) o svakoj izjavi koja je saopštena shodno stavu (3) člana 11;
- (e) o prijemu saopštenja o otkazu Konvencije.

(4) Generalni direktor Svjetske organizacije za intelektualno vlasništvo obavještava vlade pomenute u stavu 1. člana 9. o svim saopštenjima primljenim u smislu primjene gornjeg stava kao i o izjavama datim na osnovu stava 4. člana 7. ove Konvencije. O pomenutim izjavama on također obavještava i Generalnog direktora Organizacije Ujedinjenih nacija za obrazovanje, nauku i kulturu i Generalnog direktora Međunarodnog biroa rada.

(5) Generalni sekretar Organizacije Ujedinjenih nacija dostavlja po dva istovjetna i ovjerena primjerka ove Konvencije svim državama navedenim u stavu 1. člana 9.

U potvrdu čega su dolje potpisani, propisno ovlašteni, potpisali ovu Konvenciju.

Sačinjeno u Ženevi, 29. oktobra 1971. godine.

uvjerene da će zaštita proizvođača fonograma od takvih postupaka koristiti i interesima umjetnika interpretatora ili izvođača i autora čija su izvođenja i djela snimljeni na spomenutim fonogramima;

priznavajući vrijednost rada koji na tom polju obavljaju Organizacija Ujedinjenih naroda za obrazovanje, nauku i kulturu i Svjetska organizacija za intelektualno vlasništvo;

vođeci brigu da ni na koji način ne povrijede važeće Međunarodne konvencije, a naročito da ni u čemu ne ometaju šire prihvatanje Rimske konvencije od 26. listopada 1961. kojom

se osigurava zaštita umjetnika interpretatora ili izvođača i organizacija radio-difuzije, kao i proizvođača fonograma, dogovorile su se o sljedećem:

Članak 1.

Definicije

Za ciljeve ove Konvencije

(a) "fonogram" označava svaki isključivo auditivni snimak zvukova neke izvedbe ili drugih zvukova;

(b) "proizvođač fonograma" označava fizičku ili pravnu osobu koja prvo snimi zvukove neke izvedbe ili neke druge zvukove;

(c) "kopija" označava materijal na koji su direktno ili indirektno presnimljeni zvukovi sa fonograma i koji sadržava sve ili znatan dio zvukova snimljenih na tom fonogramu;

(d) "distribucija u javnosti" označava svaki postupak koji ima za cilj neposrednu ili posrednu ponudu kopija u javnosti uoče ili u nekom njezinom dijelu.

Članak 2.

Obveze država ugovornica; koga one moraju štiti i od čega

Svaka država ugovornica obvezuje se da štiti interese proizvođača fonograma koji su državljani drugih država ugovornica od proizvodnje kopija snimljenih bez pristanka proizvođača i od uvoza takvih kopija ukoliko se njihova proizvodnja ili uvoz vrši s ciljem distribuiranja u javnosti, kao i od distribuiranja ovih kopija u javnosti.

Članak 3.

Načini primjene u državama ugovornicama

Svaka država ugovornica zadržava za sebe pravo da na temelju nacionalnoga zakonodavstva odredi mjere putem kojih će se primjenjivati ova Konvencija, a u koje spadaju jedna ili više sljedećih mjera: zaštita putem davanja autorskoga prava ili nekoga drugog posebnog prava; zaštita na temelju zakona koji se odnose na neloyalnu konkurenciju; zaštita putem kaznenih sankcija.

Članak 4.

Rok zaštite

Svaka država ugovornica zadržava za sebe pravo da u svome nacionalnome zakonodavstvu odredi trajanje zaštite koja je dopuštena. Međutim, ukoliko nacionalno zakonodavstvo predviđa neki poseban rok za trajanje zaštite, taj rok ne može biti kraći od dvadeset godina, računajući ili od kraja godine tijekom koje je prvi put snimljen fonogram, ili od kraja godine tijekom koje je fonogram prvi put objavljen.

Članak 5.

Formalnosti

Ako jedna država ugovornica zahtijeva na temelju svoga nacionalnoga zakonodavstva da se ispune formalnosti kao uvjet za zaštitu proizvođača fonograma, ovi zahtjevi se smatraju ispunjenima ukoliko na sve odobrene kopije koje se rasturaju u javnosti ili na njihovu ambalažu bude stavljen natpis u vidu simbola P sa naznakom godine kada su prvi put objavljene, utisnut tako da se jasno može vidjeti da se kopija nalazi pod zaštitom; ukoliko se sa kopija ili njihove ambalaže ne može utvrditi ko je proizvođač fonograma, njegov nositelj prava ili posjednik isključive licencije (navođenjem imena, zaštitnoga znaka ili neke druge odgovarajuće oznake) u natpis se mora ubilježiti i ime proizvođača, njegovoga nositelja prava ili posjednika isključive licencije.

Članak 6.

Ograničenja glede zaštite

Svaka država ugovornica koja osigurava zaštitu putem autorskoga prava ili nekoga drugog posebnog prava ili putem sankcija, može u svom nacionalnome zakonodavstvu predvidjeti ista ograničenja glede zaštite proizvođača fonograma, kao što su ona koja su dopuštena zbog zaštite autora književnih i umjetničkih djela. Međutim, ne mogu se predvidjeti nikakve obvezne licencije ukoliko nisu ispunjeni sljedeći uvjeti:

(a) da je kopija namijenjena isključivo za uporabu u nastavi ili u znanstvenom istraživanju;

(b) da licencija za kopiranje važi jedino na teritoriju one države ugovornice čija su nadležna tijela odobrila licenciju i da se ona neće odnositi i na izvoz kopija;

(c) da kopija izrađena na temelju licencije povlači za sobom pravo na pravičnu nagradu, koju određuje spomenuto tijelo vodeći računa, između ostaloga, o broju kopija koje će biti izrađene.

Članak 7.

Zaštita: 1. Osiguranje autorskog i srodnih prava;

2. Zaštita izvođača; 3. Zabrana retroaktivnosti;

4. Zamjena utvrđenih kriterija

(1) Ova Konvencija se ne može ni u kojem slučaju tumačiti kao da ograničava ili povrjeđuje zaštitu autora, umjetnika interpretatora ili izvođača, proizvođača fonograma, ili organizacija radio-difuzije, koja im se priznaju na temelju nacionalnih zakona ili Međunarodnih konvencija.

(2) Nacionalni zakoni svake države ugovornice određuju; u slučaju potrebe, obujam zaštite umjetnika interpretatora ili izvođača, čija je izvedba snimljeno na fonogramu, kao i uvjete pod kojima oni uživaju takvu zaštitu.

(3) Nijedna država ugovornica nije dužna da primjenjuje odredbe ove Konvencije glede fonograma koji su bili snimljeni prije stupanja na snagu Konvencije u odnosu na tu državu.

(4) Svaka država čijim se nacionalnim zakonodavstvom važećim na dan 29. listopada 1971. osigurava zaštita proizvođača fonograma samo na temelju mjesta prvobitnoga snimka, može izjaviti putem saopćenja podnjetoga Generalnom direktoru Svjetske organizacije za intelektualno vlasništvo da će ona primjenjivati taj kriterij umjesto kriterija na temelju državljanstva proizvođača.

Članak 8.

Tajništvo

(1) Međunarodni biro Svjetske organizacije za intelektualno vlasništvo prikuplja i objavljuje obavještenja koja se odnose na zaštitu fonograma. Svaka država ugovornica bez odgode saopćava Međunarodnom biru tekstove svih novih zakona, kao i sve službene tekstove koji se odnose na to pitanje.

(2) Međunarodni biro pruža svakoj državi ugovornici, na njezin zahtjev, obavještenja o pitanjima u svezi s Konvencijom, a isto tako vrši proučavanja i pruža usluge s ciljem olakšanja zaštite predviđene ovom Konvencijom.

(3) Međunarodni biro vrši funkcije pobrojane u gore navedenim točkama 1. i 2. u suradnji s Organizacijom Ujedinjenih naroda za obrazovanje, nauku i kulturu i sa Međunarodnom organizacijom rada, već prema pitanjima koja su u njihovoj nadležnosti.

Članak 9.

**Pristupanje Konvenciji: 1. Potpis i depozit;
2. i 3. Ratifikacija i pristupanje; 4. Obveze u svezi s
nacionalnim pravom**

(1) Ova Konvencija deponira se kod Generalnoga tajnika Organizacije Ujedinjenih naroda. Ona ostaje otvorena za potpis do 30. travnja 1972. godine za svaku državu članicu Organizacije Ujedinjenih naroda, članicu specijalizirane ustanove koja je povezana s Organizacijom Ujedinjenih naroda ili članicu Međunarodne agencije za atomsku energiju ili potpisnicu Statuta Međunarodnog suda pravde.

(2) Ova Konvencija podliježe ratifikaciji ili usvajanju od strane država potpisnica. Ona je otvorena za pristupanje svim državama iz točke 1. ovoga članka.

(3) Instrumenti ratifikacije, pristupanja ili usvajanju deponiraju se kod Generalnoga tajnika Organizacije Ujedinjenih naroda.

(4) Smatra se da je svaka država u momentu obvezivanja ovom Konvencijom u toj mjeri uskladila svoje nacionalno zakonodavstvo da odredbe ove Konvencije mogu da se u njoj primjenjuju.

Članak 10.
(Rezerve)

Nisu dopuštene nikakve rezerve na ovu Konvenciju.

Članak 11.

**Stupanje na snagu i primjena: 1. i 2. Stupanje Konvencije
na snagu; 3. i 4. Primjena Konvencije na određenim
teritorijama**

(1) Ova Konvencija stupa na snagu tri mjeseca poslije deponiranja petoga instrumenta o ratifikaciji, pristupanju ili usvajanju.

(2) Za svaku državu koja ratificira ili usvoji ovu Konvenciju ili joj pristupi poslije deponiranja petoga instrumenta o ratifikaciji, pristupanju ili usvajanju, Konvencija stupa na snagu tri mjeseca poslije datuma kada Generalni direktor Svjetske organizacije za intelektualno vlasništvo izvijesti države shodno stavku 4., članka 13. o deponiranju njenoga instrumenta.

(3) Svaka država može u trenutku ratifikacije, pristupanja ili usvajanja ili u bilo koje vrijeme poslije toga, izjaviti putem saopćenja upućenoga Generalnome tajniku Organizacije Ujedinjenih naroda, da se Konvencija može primjenjivati također na sve ili na bilo koji teritorij za čije međunarodne odnose je ona odgovorna. Ovo saopćenje ima djejtvo tri mjeseca poslije datuma njenoga prijama.

(4) Međutim, gore navedeni stavak se ni u kojem slučaju ne može tumačiti kao da uključuje priznanje ili prećutno prihvatanje od strane bilo koje države ugovornice, stvarnoga stanja glede

Članak 3.

Ova Odluka će biti objavljena u "Službenom glasniku BiH" na hrvatskome, srpskom i bosanskom jeziku i stupa na snagu danom objave.

Broj 01-011-1697-28/08
16. srpnja 2008. godine
Sarajevo

nekog teritorija na koji druga država ugovornica primjenjuje Konvenciju na temelju spomenutoga stavka.

Članak 12.

Otkazivanje Konvencije

(1) Svaka država ugovornica ima pravo da otkáže ovu Konvenciju bilo u svoje ime, bilo u ime bilo koje ili svih teritorija spomenutih u stavku 3. članka 11, putem pisanoga saopćenja upućenoga Generalnome tajniku Organizacije Ujedinjenih naroda.

(2) Otkaz ima djejtvo dvanaest mjeseci poslije datuma prijama ovoga saopćenja od strane tajnika Organizacije Ujedinjenih naroda.

Članak 13.

Jezici i obavještenja

(1) Ova Konvencija se potpisuje u po jednom primjerku na engleskom, španjolskom, ruskom i francuskom jeziku, pri čemu su sva četiri teksta podjednako vjerodostojna.

(2) Generalni direktor Svjetske organizacije za intelektualno vlasništvo, u dogovoru s zainteresiranim vladama, osigurava službene tekstove na arapskom, nizozemskom, talijanskom, njemačkom i portugalskom jeziku.

(3) Generalni tajnik Organizacije Ujedinjenih naroda obavještava Generalnoga direktora Organizacije Ujedinjenih naroda za obrazovanje, nauku i kulturu i Generalnoga direktora Međunarodnog biroa rada:

- (a) o potpisivanju ove Konvencije;
- (b) o deponiranju instrumenata o ratifikaciji, pristupanju ili usvajanju;
- (c) o datumu stupanja na snagu ove Konvencije;
- (d) o svakoj izjavi koja je saopćena shodno stavku 3. članka 11;
- (e) o prijama saopćenja o otkazu Konvencije.

(4) Generalni direktor Svjetske organizacije za intelektualno vlasništvo obavještava vlade spomenute u stavku 1. članka 9. o svim saopćenjima primljenim u smislu primjene gornjeg stavka kao i o izjavama datim na temelju stavka 4. članka 7. ove Konvencije. O spomenutim izjavama on također obavještava i Generalnoga direktora Organizacije Ujedinjenih naroda za obrazovanje, nauku i kulturu i Generalnoga direktora Međunarodnog biroa rada.

(5) Generalni tajnik Organizacije Ujedinjenih naroda dostavlja po dva istovjetna i ovjerena primjerk a ove Konvencije svim državama navedenim u stavku 1. članka 9.

U potvrdu čega su dolje potpisani, propisno ovlašteni, potpisali ovu Konvenciju.

Sačinjeno u Ženevi, 29. listopada 1971. godine.

Predsjedatelj
dr. **Haris Silajdžić**, v. r.

На основу члана V. 3. (d) Устава Босне и Херцеговине и сагласности Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине (Одлука ПС БиХ, број 208/08 од 17. јуна 2008. године), Председништво Босне и Херцеговине на 42. сједници, одржаној 16. јула 2008. године, донијело је

ОДЛУКУ

О РАТИФИКАЦИЈИ КОНВЕНЦИЈЕ О ЗАШТИТИ ПРОИЗВОЂАЧА ФОНОГРАМА ОД НЕДОЗВОЉЕНОГ УМНОЖАВАЊА ЊИХОВИХ ФОНОГРАМА ЖЕНЕВА, 29. ОКТОБАР 1971. ГОДИНЕ

Члан 1.

Ратификује се Конвенција о заштити произвођача фонограма од недозвољеног умножавања њихових фонограма - Женева, 29. октобар 1971. године.

Члан 2.

Текст Конвенције у преводу гласи:

КОНВЕНЦИЈА

О ЗАШТИТИ ПРОИЗВОЂАЧА ФОНОГРАМА ОД НЕДОЗВОЉЕНОГ УМНОЖАВАЊА ЊИХОВИХ ФОНОГРАМА

Женева, 29. октобар 1971.

Државе уговорнице,

забринуте због све чешћег недозвољеног умножавања фонограма и због штете која се тиме наноси интересима аутора, умјетника, интерпретатора и произвођача фонограма;

увјерене да ће заштита произвођача фонограма од таквих поступака користити и интересима умјетника интерпретатора или извођача и аутора чија су извођења и дјела снимљени на поменутих фонограмима;

признајући вриједност рада који на том пољу обављају Организација Уједињених нација за образовање, науку и културу и Свјетска организација за интелектуалну својину;

водећи бригу да ни на који начин не повриједе важеће Међународне конвенције, а нарочито да ни у чему не ометају шире прихватање Римске конвенције од 26. октобра 1961. којом се обезбјеђује заштита умјетника интерпретатора или извођача и организација радио-дифузије, као и произвођача фонограма, договориле су се о следећем:

Члан 1.

Дефиниције

За циљеве ове Конвенције

(а) "фонограм" означава сваки искључиво аудитивни снимак звукова неке изведбе или других звукова;

(б) "произвођач фонограма" означава физичко или правно лице које прво сними звукове неке изведбе или неке друге звукове;

(с) "копија" означава материјал на који су директно или индиректно преснимљени звукови са фонограма и који садржи све или знатан дио звукова снимљених на том фонограму;

(д) "дистрибуција у јавности" означава сваки поступак који има за циљ непосредну или посредну понуду копија у јавности уопште или у неком њеном дијелу.

Члан 2.

Обавезе држава уговорница; кога оне морају штитити и од чега

Свака држава уговорница обавезује се да штити интересе произвођача фонограма који су држављани других држава уговорница од производње копија снимљених без пристанка произвођача и од увоза таквих копија уколико се њихова производња или увоз врши у циљу дистрибуције у јавности, као и од дистрибуције ових копија у јавности.

Члан 3.

Начини примјене у државама уговорницама

Свака држава уговорница задржава за себе право да на основу националног законодавства одреди мјере путем којих ће се примјењивати ова Конвенција, а у које спадају једна или више

следећих мјера: заштита путем давања ауторског права или неког другог посебног права; заштита на основу закона који се односе на нелојалну конкуренцију; заштита путем санкција.

Члан 4.

Рок заштите

Свака држава уговорница задржава за себе право да у свом националном законодавству одреди трајање дате заштите. Међутим, уколико национално законодавство предвиђа неки посебан рок за трајање заштите, тај рок не може да буде краћи од двадесет година, рачунајући или од краја године у току које је први пут снимљен фонограм, или од краја године у току које је фонограм први пут објављен.

Члан 5.

Формалности

Ако једна држава уговорница захтјева на основу свог националног законодавства да се испуне формалности као услов за заштиту произвођача фонограма, ови захтјеви се сматрају испуњеним уколико на све одобрене копије које се растурају у јавности или на њихову амбалажу буде стављен натпис у виду симбола П са знаком године када су први пут објављене, утиснут тако да се јасно може видјети да се копија налази под заштитом; уколико се са копија или њихове амбалаже не може утврдити ко је произвођач фонограма, његов носилац права или имацац искључиве лиценце (навођењем имена, заштитног знака или неке друге одговарајуће ознаке) и натпис се мора убиљежити и име произвођача, његовог носиоца права или имаоца искључиве лиценце.

Члан 6.

Ограничења у погледу заштите

Свака држава уговорница која обезбјеђује заштиту путем ауторског права или неког другог посебног права или путем казних санкција, може у свом националном законодавству предвидјети иста ограничења у погледу заштите произвођача фонограма, као што су она која су дозвољена ради заштите аутора књижевних и умјетничких дјела. Међутим, не могу се предвидјети никакве принудне лиценце уколико нису испуњени следећи услови:

(а) да је копија намјењена искључиво за употребу у настави или научном истраживању;

(б) да лиценца за копирање важи једино на територији оне државе уговорнице чији су надлежни органи одобрили лиценцу и да се она неће односити и на извоз копија;

(с) да копија израђена на основу лиценце повлачи за собом право на правичну награду, коју одређује поменути орган водећи рачуна, између осталог, о броју копија који ће бити израђен.

Члан 7.

**Заштита: 1. Обезбјеђење ауторског и сродних права;
2. Заштита извођача; 3. Забрана ретроактивности; 4. Замјена
утврђених критеријума**

(1) Ова Конвенција се не може ни у ком случају тумачити као да ограничава или повређује заштиту аутора, умјетника интерпретатора или извођача, произвођача фонограма, или организација радио-дифузије, која им се признају на основу националних закона или Међународних конвенција.

(2) Национални закони сваке државе уговорнице одређују; у случају потребе, обим заштите умјетника интерпретатора или извођача, чије је извођење снимљено на фонограму, као и услове под којима они уживају такву заштиту.

(3) Ниједна држава уговорница није дужна да примјењује одредбе ове Конвенције у погледу фонограма који су били снимљени прије ступања на снагу Конвенције у односу на ту државу.

(4) Свака држава чијим се националним законодавством важећим на дан 29. октобра 1971. обезбјеђивала заштита произвођача фонограма само на основу мјеста првобитног снимка, може изјавити путем саопштења поднијетог Генералном директору Свјетске организације за интелектуалну својину да ће она примјењивати тај критеријум умјесто критеријума на основу држављанства произвођача.

Члан 8.

Секретаријат

(1) Међународни биро Свјетске организације за интелектуалну својину прикупља и објављује обавјештења која се односе на заштиту фонограма. Свака држава уговорница без одлагања саопштава Међународном бироу текстове свих нових закона, као и све званичне текстове који се односе на то питање.

(2) Међународни биро пружа свакој држави уговорници, на њен захтјев, обавјештења о питањима у вези са Конвенцијом, а исто тако врши проучавања и пружа услуге које имају за циљ да олакшају заштиту предвиђену овом Конвенцијом.

(3) Међународни биро врши функције побројане у горе наведеним тачкама 1. и 2. у сарадњи са Организацијом Уједињених нација за образовање, науку и културу и са Међународном организацијом рада, већ према питањима која спадају у њихову надлежност.

Члан 9.

**Приступање Конвенцији: 1. Потпис и депозит;
2. и 3. Ратификација и приступање; 4. Обавезе са националним
правом**

(1) Ова Конвенција се депонује код Генералног секретара Организације Уједињених нација. Она остаје отворена за потпис до 30. априла 1972. године за сваку државу чланицу Организације Уједињених нација, чланицу једне специјализоване установе повезане са Организацијом Уједињених нација или чланицу Међународне агенције за атомску енергију или потписницу Статута Међународног суда правде.

(2) Ова Конвенција подлијеже ратификацији или усвајању од стране држава потписница. Она је отворена за приступање свим државама из тачке 1. овог члана.

(3) Инструменти о ратификацији, приступању или усвајању депонују се код Генералног секретара Организације Уједињених нација.

(4) Сматра се да је свака држава у моменту обавезивања овом Конвенцијом у тој мјери ускладила своје национално законодавство да одредбе ове конвенције могу да се у њој примјењују.

Члан 10.

(Резерве)

Не дозвољавају се никакве резерве на ову Конвенцију.

Члан 11.

**Ступање на снагу и примјена: 1. и 2. Ступање Конвенције на
снагу; 3. и 4. Примјена Конвенције на одређеним територијама**

(1) Ова Конвенција ступа на снагу три мјесеца послје депоновања петог инструмента о ратификацији, приступању или усвајању.

(2) За сваку државу која ратификује или усвоји ову Конвенцију или јој приступи послје депоновања петог инструмента о ратификацији, приступању или усвајању, ова Конвенција ступа на снагу три мјесеца послје датума кад Генерални директор Свјетске организације за интелектуалну својину обавјести државе сходно ставу 4., члана 13. о депоновању њеног инструмента.

(3) Свака држава може у тренутку ратификације, приступања или усвајања или у било које вријеме послје тога, изјавити путем саопштења упућеног Генералном секретару

Организације Уједињених нација, да се Конвенција може примјењивати такођер на све или на било коју територију чије међународне односе она обезбјеђује. Ово саопштење има дејство три мјесеца послје датума њеног пријема.

(4) Међутим, горе наведени став се ни у ком случају не може тумачити као да укључује признање или прећутно прихватање од стране било које државе уговорнице стварног стања у погледу неке територије на коју друга држава уговорница примјењује Конвенцију на основу поменутог става.

Члан 12.

Отказивање Конвенције

(1) Свака држава уговорница има право да откаже ову Конвенцију било у своје име, било у име било које или свих територија поменутих у ставу 3. члана 11, путем писменог саопштења упућеног Генералном секретару Организације Уједињених нација.

(2) Отказ има дејство дванаест мјесеци послје датума пријема овог саопштења од стране секретара Организације Уједињених нација.

Члан 13.

Језици и обавјештења

(1) Ова Конвенција се потписује у по једном примјерку на енглеском, шпанском, руском и француском језику, при чему су сва четири текста подједнако аутентична.

(2) Генерални директор Свјетске организације за интелектуалну својину, у договору са заинтересованим владама, обезбјеђује заинтересованим владама званичне текстове на арапском, холандском, италијанском, њемачком и португалском језику.

(3) Генерални секретар Организације Уједињених нација обавјештава Генералног директора Организације Уједињених нација за образовање, науку и културу и Генералног директора Међународног бироа рада:

(а) о потписивању ове Конвенције;
(б) о депоновању инструмента о ратификацији, приступању или усвајању;

(с) о датуму ступања на снагу ове Конвенције;
(д) о свакој изјави која је саопштена сходно ставу (3) члана 11;

(е) о пријему саопштења о отказу Конвенције.
(4) Генерални директор Свјетске организације за интелектуалну својину обавјештава владе поменуте у ставу 1.

члана 9. о свим саопштењима примљеним у смислу примјене горњег става као и о изјавама датим на основу става 4. члана 7. ове Конвенције. О поменутих изјавама он такођер обавјештава и Генералног директора Организације Уједињених нација за образовање, науку и културу и Генералног директора Међународног бироа рада.

(5) Генерални секретар Организације Уједињених нација доставља по два истоветна и овјерена примјерка ове Конвенције свим државама наведеним у ставу 1. члана 9.

У потврду чега су доље потписани, прописно овлашћени, потписали ову Конвенцију.

Сачињено у Женеви, 29. октобра 1971. године.

Члан 3.

Ова Одлука биће објављена у "Службеном гласнику БиХ" на српском, босанском и хрватском језику и ступа на снагу даном објављивања.

Број 01-011-1697-28/08
16. јула 2008. године
Сарајево

Председавајући
др Харис Силаџић, с. р.

126

Na osnovu člana V. 3. (d) Ustava Bosne i Hercegovine i saglasnosti Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine (Odluka PS BiH, broj 209/08 od 17. juna 2008. godine), Predsjedništvo Bosne i Hercegovine na 42. sjednici, održanoj 16. jula 2008. godine, donijelo je

ODLUKU

O RATIFIKACIJI MEĐUNARODNE KONVENCIJE O ZAŠTITI UMJETNIKA IZVOĐAČA, PROIZVOĐAČA FONOGRAMA I RADIO-DIFUZIONIH ORGANIZACIJA RIM, 26. OKTOBAR 1961. GODINE

Члан 1.

Ratifikuje se Međunarodna konvencija o zaštiti umjetnika izvođača, proizvođača fonograma i radio-difuznih organizacija - Rim 26. oktobar 1961. godine.

Члан 2.

Текст Конвенције у пријеводу гласи:
RIMSKA KONVENCIJA, 1961

MEĐUNARODNA KONVENCIJA

O ZAŠTITI UMJETNIKA IZVOĐAČA, PROIZVOĐAČA FONOGRAMA I RADIO-DIFUZIONIH ORGANIZACIJA

Rim, 26. oktobar 1961. godine

Države ugovornice, prožete željom da zaštite pravo umjetnika izvođača, proizvođača fonograma i radio-difuznih organizacija

Dogovorile su se o sljedećem:

Члан 1.

Obezbjedenje autorskih prava

Zaštita predviđena ovom Konvencijom ne dira i ni na koji način ne utiče na zaštitu autorskog prava na književnim i umjetničkim djelima. Shodno tome, nijedna odredba ove Konvencije ne može se tumačiti tako da nanosi povredu toj zaštiti.

Члан 2.

Zaštita predviđena Konvencijom. Definicija nacionalnog tretmana

1. Pod nacionalnim tretmanom u smislu ove Konvencije, podrazumijevaju se prava koja država ugovornica na čijoj teritoriji se traži zaštita priznaje po svom nacionalnom zakonodavstvu:

a) Umjetnicima izvođačima, njenim državljanima, za izvođenja koja su u toku, koja su prvi put snimljena ili emitirana, na njoj teritoriji;

b) Proizvođačima fonograma, njenim državljanima, za fonograme koji su prvi put snimljeni ili objavljeni na njoj teritoriji;

c) Radio-difuznim organizacijama čije se sjedište nalazi na njoj teritoriji, za emisije izvršene od strane radio-stanica koje se nalaze na njoj teritoriji.

2. Nacionalni tretman bit će priznat, uz vođenje računa o zaštiti koja je izričito garantirana i o ograničenjima koja su izričito predviđena ovom Konvencijom.

Члан 3.

Definicije: a) umjetnici izvođači, b) fonogrami, c) proizvođači fonograma, d) objavljivanje, e) reproduciranje, f) emitiranje, g) reemitiranje

U smislu ove Konvencije:

(a) kao "umjetnici izvođači" smatraju se glumci, pjevači, muzičari, igrači i druga lica koja predstavljaju, pjevaju, recitiraju, deklamiraju, igraju ili izvode na bilo koji drugi način književna ili umjetnička djela;

(b) kao "fonogram" smatra se svako isključivo zvučno snimanje tonova nekog izvođenja ili drugih zvukova;

(c) kao "proizvođač fonograma" smatra se fizičko ili pravno lice koje prvo snima zvukove koji proističu od nekog izvođenja ili druge zvukove;

(d) kao "objavljivanje" smatra se stavljanje na raspolaganje javnosti dovoljnog broja primjeraka nekog fonograma;

(e) kao "reproduciranje" smatra se izrada jedne ili više kopija nekog snimka;

(f) kao "emitiranje" smatra se prijenos zvukova ili slika i zvukova putem radio-talasa u cilju prijema od strane javnosti;

(g) kao "reemitiranje" smatra se istovremeno emitiranje od strane jedne radio-difuzne organizacije, emisije koju emituje neka druga radio-difuzna organizacija.

Član 4.

Zaštita izvođača. Veza sa fonogramima

Svaka država ugovornica priznat će nacionalni tretman umjetnicima izvođačima ako je ispunjen jedan od sljedećih uvjeta:

- a) ako se izvođenje vrši i u drugoj državi ugovornici;
- b) ako je izvođenje snimljeno na fonogramu koji je zaštićen prema članu 5. ove Konvencije;
- c) ako je izvođenje, koje nije snimljeno na fonogram prenijeto putem emisije zaštićene na osnovu člana 6. ove Konvencije.

Član 5.

Zaštita fonograma: 1. Veza sa proizvođačima fonograma; 2. Simultano izvođenje; 3. Odabrani kriterij

1. Svaka država ugovornica priznat će nacionalni tretman proizvođačima fonograma ako je ispunjen jedan od sljedećih uvjeta:

- a) ako je proizvođač fonograma državljanin neke druge države ugovornice (kriterij nacionalnosti);
- b) ako je prvo snimanje zvuka izvršeno u nekoj drugoj državi ugovornici (kriterij snimanja);
- c) ako je fonogram prvi put bio objavljen u nekoj drugoj državi ugovornici (kriterij objavljivanja).

2. Ako je prvo objavljivanje izvršeno u nekoj državi koja nije ugovornica, ali je fonogram bio objavljen u roku od trideset dana od prvog objavljivanja i u nekoj državi ugovornici (istovremeno objavljivanje), smatrat će se da je taj fonogram bio objavljen prvi put u državi ugovornici.

3. Svaka država ugovornica može, putem prethodnog obavještanja deponiranog kod Generalnog sekretara Ujedinjenih nacija da izjavi da neće primjenjivati bilo koji kriterij objavljivanja, bilo koji kriterij snimanja. To obavještenje može se deponirati u trenutku ratifikacije, prihvatanja ili pristupanja, ili u bilo koje drugo vrijeme poslije toga; u posljednjem slučaju, ono stupa na snagu šest mjeseci poslije deponiranja.

Član 6.

Zaštita emitiranja: 1. Veza sa radiodifuznim organizacijama; 2. Dejstvo rezervi

1. Svaka država ugovornica priznat će nacionalni tretman radio-difuznim organizacijama, ako je ispunjen jedan od sljedećih uvjeta:

- a) ako se sjedište radio-difuzne organizacije nalazi u nekoj drugoj državi ugovornici;
- b) ako je emisija prenošena putem emisione stanice koja se nalazi u nekoj drugoj državi ugovornici.

2. Svaka država ugovornica može putem prethodnog obavještenja deponiranog kod Generalnog sekretara Ujedinjenih nacija, da izjavi da će priznati zaštitu emisijama samo ako se sjedište radio-difuzne organizacije nalazi u nekoj drugoj državi ugovornici, i ako se emisija vrši sa otpremnika koji se nalazi u toj istoj državi ugovornici. Ova izjava može se dati u trenutku ratifikacije, prihvatanja ili pristupanja, ili u bilo koje drugo vrijeme poslije toga; u posljednjem slučaju, ovo stupa na snagu šest mjeseci poslije deponiranja.

Član 7.

Minimalna zaštita izvođača: 1. Posebna prava; 2. Odnosi između izvođača i radio-difuznih organizacija

1. Zaštita predviđena ovom Konvencijom u korist umjetnika izvođača omogućit će da se spriječi:

a) emitiranje i saopštavanje javnosti njihovih izvođenja, bez njihove saglasnosti, osim kada je izvođenje korišteno za emitiranje, ili za saopštavanje javnosti, već samo po sebi izvođenje radi emitiranja ili je izvršeno sa snimka;

b) snimanje bez njihove saglasnosti na materijalnu podlogu njihovog živog izvođenja;

c) reproduciranje bez njihove saglasnosti njihovog snimljenog izvođenja;

i kada je i samo prvo snimanje bilo izvršeno bez njihove saglasnosti;

ii kada je reproduciranje izvršeno za druge ciljeve, a ne one za koje su izvođači dali svoju saglasnost;

iii kada je prvo snimanje bilo izvršeno u skladu sa odredbama člana 15., a reproducirano za druge ciljeve, a ne one koji su predviđeni tim odredbama.

(1) Ako je umjetnik izvođač dao saglasnost za emitiranje, domaći zakon države ugovornice na čijoj se teritoriji zaštita traži, treba da osigura zaštitu od ponovnog emitiranja, snimanja u cilju emitiranja i reproduciranja tog snimka u cilju emitiranja;

(2) Rokovi i uvjeti za korištenje snimka za potrebe emitiranja radio-difuznih organizacija utvrđuju se u skladu sa nacionalnim zakonom države ugovornice na čijoj teritoriji se zaštita traži;

(3) Međutim, nacionalno zakonodavstvo, u slučajevima predviđenim u stavovima (1) i (2) ovog člana ne sprječava umjetnike izvođače mogućnosti da ugovorom reguliraju svoje odnose sa radio-difuznim organizacijama.

Član 8.

Zajednička izvođenja

Svaka država ugovornica može, svojim nacionalnim zakonodavstvom, odrediti način na koji će umjetnici izvođači biti predstavljeni u vršenju svojih prava, kada više njih učestvuje u istom izvođenju.

Član 9.

Drugi umjetnici

Svaka država ugovornica može svojim nacionalnim zakonodavstvom proširiti zaštitu predviđenu ovom Konvencijom na umjetnike koji ne izvode književna ili umjetnička djela.

Član 10.

Pravo reprodukcije proizvođača fonograma

Proizvođači fonograma imaju pravo da dozvole ili zabrane neposredno ili posredno reproduciranje njihovih fonograma.

Član 11.

Formalnosti za fonograme

Ako neka država ugovornica zahtijeva, u skladu sa svojim nacionalnim zakonodavstvom, ispunjenje određenih formalnosti, kao uvjet za zaštitu u oblasti fonograma, bilo prava proizvođača fonograma, bilo umjetnika izvođača, bilo i jednih i drugih, smatrat će se da su ti zahtjevi ispunjeni ako svi primjerci objavljenog fonograma u prometu ili njihovi omoti imaju oznake u vidu znaka (P) uz navođenje godine prvog objavljivanja, utisnutog na način da jasno pokazuje da je zaštita zadržana. Osim toga, ako primjerci ili njihovi omoti ne omogućavaju da se ustanovi ko je proizvođač fonograma ili nosilac licence ustupljene od strane proizvođača fonograma (putem imena, zaštitnog znaka ili bilo koje druge odgovarajuće oznake), napomena mora da sadrži ime nosioca prava proizvođača fonograma. Najzad, ako primjerci ili njihovi omoti ne omogućuju da se ustanove glavni izvođači, napomena mora da sadrži ime lica koje, u zemlji u kojoj je snimanje izvršeno, zastupa prava tih izvođača.

Član 12.

Drugorazredna upotreba fonograma

Ako je neki fonogram objavljen u komercijalne svrhe, ili se reprodukcija tog fonograma koristi za neposredno emitiranje ili za bilo kakvo saopštavanje javnosti, korisnik će umjetnicima izvođačima, ili proizvođačima fonograma ili i jednim i drugim isplatiti jednokratnu pravičnu naknadu. Nacionalno zakonodavstvo može, u nedostatku sporazuma između zainteresiranih lica, odrediti uvjete raspodjele te naknade.

Član 13.

Minimalna prava radiodifuznih organizacija

Radiodifuzne organizacije imaju pravo da dozvole, ili zabrane:

- a) prijenos (reemitiranje) svog programa;
- b) snimanje njihovih emisija na materijalnu podlogu;
- c) reproduciranje:

i snimaka njihovih emisija napravljenih bez njihove saglasnosti;

ii snimaka njihovih emisija napravljenih u skladu sa odredbama člana 15. a reproduciranih za ciljeve drugačije od onih koji su navedene u tim odredbama;

d) saopštavanje javnosti njihovih televizijskih emisija, kad je ono izvršeno na mjestima dostupnim javnosti uz plaćanje ulaznice; nacionalno zakonodavstvo države u kojoj se zaštita ovog prava traži odredit će uvjete pod kojima se to pravo može ostvarivati.

Član 14.

Minimalno traženje zaštite

Trajanje zaštite priznate ovom Konvencijom ne može biti kraće od 20 godina, računajući:

- a) od kraja godine u kojoj je snimanje izvršeno, za fonograme i izvođenja snimljena na njemu;
- b) od isteka godine u kojoj je izvršeno izvođenje, za izvođenja koja nisu snimljena na fonogramima;
- c) od isteka godine u kojoj je izvršeno emitovanje, za radio - emisije.

Član 15.

Predviđeni izuzeci: 1. Posebna ograničenja; 2. Ekvivalentnost sa autorskim pravima

1. Svaka država ugovornica može da predvidi svojim nacionalnim zakonodavstvom izuzetke od zaštite koju garantira ova Konvencija, u odnosu na:

- a) privatno korištenje;
- b) korištenje kratkih odlomaka u vezi sa izvještavanjem o tekućim događajima;
- c) privremeno snimanje od strane radiodifuzne organizacije sopstvenim sredstvima i za sopstvene emisije;
- d) upotrebu u nastavne ili naučno istraživačke svrhe.

2. Bez obzira na odredbe stava 1. ovog člana, svaka država ugovornica može svojim nacionalnim zakonodavstvom predvidjeti ograničenja iste vrste u pogledu zaštite umjetnika izvođača, proizvođača fonograma i radiodifuznih organizacija, kao ona koja su predviđena tim zakonodavstvom u pogledu zaštite autorskog prava na književnim i umjetničkim djelima. Međutim, obavezne dozvole mogu se ustanovljavati samo u skladu sa ovom Konvencijom.

Član 16.

Rezerve

1. Svaka država, pošto postane članica ove Konvencije, preuzima sve obaveze i uživa sva prava koja ona predviđa. Međutim, svaka država može u svako doba izjaviti putem

saopštenja koje će deponirati kod Generalnog sekretara Ujedinjenih nacija:

a) u pogledu člana 12:

i da neće primjenjivati odredbe tog člana;

ii da neće primjenjivati odredbe tog člana u pogledu izvjesnih korištenja;

iii da neće primjenjivati odredbe tog člana u pogledu fonograma čiji proizvođač nije državljanin neke države ugovornice;

iv da će u pogledu fonograma čiji proizvođač je državljanin neke druge države ugovornice, ograničiti obim i trajanje zaštite predviđene tim članom, na obim i trajanje zaštite koju ta druga država ugovornica priznaje fonogramima prvi put snimljenim od strane državljanina države koja je dala izjavu; međutim, kad država ugovornica, čiji je državljanin proizvođač, ne priznaje zaštitu istom ili istim korisnicima prava kao i država koja je dala izjavu, neće se smatrati da ta okolnost predstavlja razliku u pogledu obima zaštite;

b) u pogledu člana 13. da neće primjenjivati odredbe tačke d) tog člana; ako neka država ugovornica da takvu izjavu, druge države ugovornice nisu obavezne da pravo predviđeno u članu 13. tačka d) priznaju radiodifuznim organizacijama čije se sjedište nalazi na teritoriji te države.

2. Ako je izjava, iz stava 1. ovog člana, deponirana poslije deponiranja instrumenata o ratifikaciji, prihvatanju ili pristupanju, ona stupa na snagu po proteku šest mjeseci od deponiranja.

Član 17.

Primjena samo kriterija "snimanja"

Svaka država čije nacionalno zakonodavstvo, koje je na snazi na dan 26. oktobra 1961. godine priznaje proizvođačima fonograma zaštitu samo na osnovu kriterija snimanja može, saopštenjem koje deponira kod Generalnog sekretara Ujedinjenih nacija istovremeno kad i instrument o ratifikaciji, prihvatanju ili pristupanju, izjaviti da će za potrebe člana 5. primjenjivati samo kriterij snimanja, a za potrebe stava 1. tačka a) pod iii i iv člana 16. kriterij snimanja, umjesto kriterija nacionalnosti proizvođača.

Član 18.

Povlačenje rezervi

Svaka država ugovornica koja je dala neku od izjava predviđenih u stavu 3. člana 5, stavu 2. člana 6. stavu 1. člana 16. ili članu 17. može, novom izjavom upućenom Generalnom sekretaru Ujedinjenih nacija, da smanji njen obim ili da je povuče.

Član 19.

Izvođačka prava u filmovima

Bez obzira na sve druge odredbe ove Konvencije član 7. se neće primjenjivati, ako neki umjetnik izvođač pristane da se njegovo izvođenje unese u snimak slika ili slika i zvukova.

Član 20.

Neretroaktivnost

1. Ova Konvencija ne dira u prava stečena u bilo kojoj od država ugovornica prije dana stupanja na snagu ove Konvencije za tu državu.

2. Nijedna država ugovornica nije obavezna da primjenjuje odredbe ove Konvencije na izvođenja ili emitiranja koja su izvršena, ili na fonograme snimljene prije dana stupanja na snagu ove Konvencije za tu državu.

Član 21.

Drugi vidovi zaštite

Zaštita predviđena ovom Konvencijom ne treba da utiče na zaštitu koju inače uživaju umjetnici izvodači, proizvođači fonograma i radiodifuzne organizacije.

Član 22.

Posebni sporazumi

Države ugovornice zadržavaju pravo da međusobno zaključuju posebne sporazume, koji će biti otvorena za potpisivanje do 30. juna 1962. godine, svim državama pozvanim na Diplomatsku konferenciju o Međunarodnoj zaštiti umjetnika izvodača, proizvođača fonograma i radiodifuznih organizacija, koje su članice Univerzalne konvencije o autorskom pravu ili članice Međunarodne unije za zaštitu književnih i umjetničkih djela.

Član 23.

Potpisivanje i deponiranje

Ova Konvencija će biti deponirana kod Generalnog sekretara Ujedinjenih nacija. Ona će biti otvorena za potpisivanje do 30. juna 1962. godine, svim državama pozvanim na Diplomatsku konferenciju o Međunarodnoj zaštiti umjetnika izvodača, proizvođača fonograma i radiodifuznih organizacija, koje su članice Univerzalne konvencije o autorskom pravu ili članice Međunarodne unije za zaštitu književnih i umjetničkih djela.

Član 24.

Sticanje članstva u Konvenciji

1. Ova Konvencija podliježe ratifikaciji ili prihvatanju od strane država potpisnica.

2. Ova Konvencija otvorena je za pristupanje svih država pozvanih na Konferenciju navedenu u članu 23. kao i pristupanje svake države članice Ujedinjenih nacija, pod uvjetom da je država koja pristupa članica Univerzalne konvencije o autorskom pravu ili Međunarodne unije za zaštitu književnih i umjetničkih djela.

3. Ratifikacija, prihvatanje ili pristupanje vrši se deponiranjem odgovarajućih instrumenata kod Generalnog sekretara Ujedinjenih nacija.

Član 25.

Stupanje na snagu

1. Ova Konvencija stupa na snagu tri mjeseca poslije dana deponiranja šestog instrumenta o ratifikaciji, prihvatanju ili pristupanju.

2. Poslije toga, Konvencija stupa na snagu za svaku državu, tri mjeseca poslije dana deponiranja njenog instrumenta o ratifikaciji, prihvatanju ili pristupanju.

Član 26.

Implementacija Konvencije pomoću nacionalnog zakonodavstva

1. Svaka država ugovornica se obavezuje da će, saglasno odredbama svog Ustava, preduzeti mjere potrebne za obezbjeđivanje primjene ove Konvencije.

2. U trenutku deponiranja svog instrumenta o ratifikaciju, prihvatanju ili pristupanju, svaka država mora da omogući u skladu sa svojim nacionalnim zakonodavstvom, primjenu odredbi ove Konvencije.

Član 27.

Primjena konvencije na određene teritorije

1. Svaka država može, prilikom ratifikacije, prihvatanja ili pristupanja, ili naknadno, izjavom upućenom Generalnom sekretarijatu Ujedinjenih nacija saopštiti da će se ova Konvencija primjenjivati na sve ili na neke od teritorija koje ona zastupa u međunarodnim odnosima, pod uvjetom da se na te teritorije primjenjuje Univerzalna konvencija o autorskom pravu ili

Međunarodna konvencija o zaštiti književnih i umjetničkih djela. Ova izjava stupa na snagu tri mjeseca od dana njenog prijema.

2. Izjave pomenute u stavu 3. člana 5. stavu 2. člana 6. stavu 1. člana 16. i članova 17. i 18. mogu biti proširene na sve ili na bilo koju od teritorija navedenih u prethodnom stavu.

Član 28.

Otkazivanje Konvencije

1. Svaka država ugovornica može otkazati ovu Konvenciju, bilo u svoje ime ili u ime ma koje ili svih teritorija pomenutih u članu 27.

2. Otkazivanje se vrši obavještanjem upućenim Generalnom sekretaru Ujedinjenih nacija i stupa na snagu dvanaest mjeseci od dana prijema obavještenja.

3. Država ugovornica neće moći koristiti pravo otkazivanja prije isteka roka od pet godina, računajući od dana stupanja na snagu Konvencije za tu državu.

4. Svaka država ugovornica prestaje biti članica ove Konvencije od trenutka kada prestane biti članica Univerzalne konvencije o autorskom pravu ili članica Međunarodne unije za zaštitu književnih i umjetničkih djela.

5. Ova Konvencija prestaje da se primjenjuje na bilo koju teritoriju navedenu u članu 27. čim na toj teritoriji prestane da se primjenjuje Univerzalna konvencija o autorskom pravu ili međunarodna konvencija za zaštitu književnih i umjetničkih djela.

Član 29.

Revizija Konvencije

1. Poslije pet godina od dana stupanja na snagu ove Konvencije, svaka država ugovornica može, izjavom upućenom Generalnom sekretaru Ujedinjenih nacija, tražiti sazivanje konferencije za reviziju ove Konvencije. Generalni sekretar će obavjestiti sve države ugovornice o ovom zahtjevu. Ako, u roku od šest mjeseci od dana obavještenja Generalnog sekretara Ujedinjenih nacija, najmanje polovina država ugovornica saopšti da prihvata taj zahtjev, Generalni sekretar će o tome obavjestiti Generalnog direktora Međunarodnog biroa za rad, Generalnog direktora Organizacije Ujedinjenih nacija za obrazovanje, nauku i kulturu i Direktora biroa Međunarodne unije za zaštitu književnih i umjetničkih djela, koji će sazvati Konferenciju za reviziju u saradnji sa Međuvladinim komitetom predviđenim u članu 32.

2. Svaka revizija ove Konvencije će morati da bude usvojena dvotrećinskom većinom država koje prisustvuju Konferenciji za reviziju, pod uvjetom da ova većina obuhvata dvije trećine država koje su, na dan Konferencije za reviziju, članice ove Konvencije.

3. U slučaju usvajanja nove Konvencije, koja sadrži potpunu ili djelimičnu reviziju ove Konvencije, ako nova Konvencija ne predviđa drugačije:

a) ova Konvencija prestaje da bude otvorena za ratifikaciju, prihvatanje ili pristupanje od dana stupanja na snagu nove revidirane Konvencije;

b) ova Konvencija ostaje na snazi u odnosima sa državama ugovornicama koje nisu postale članice nove Konvencije.

Član 30.

Rješavanje sporova

Svaki spor između dvije ili više država ugovornica u vezi sa tumačenjem ili primjenom ove Konvencije, koji ne bi bio riješen putem pregovora, iznjet će se na zahtjev jedne od strana u sporu, pred Međunarodni sud pravde na rješavanje, ako se zainteresovane države ne sporazumiju o nekom drugom načinu rješavanja.

Član 31.

Ograničenja i rezerve

Nije dozvoljena ni jedna rezerva na ovu Konvenciju, osim rezervi na odredbe stava 3. člana 5. stava 2. člana 6 i stava 1. člana 16. i 17.

Član 32.

Međuvladin komitet

1. Ustanovljava se Međuvladin komitet čiji je zadatak:

a) da proučava pitanja u vezi sa primjenom i funkcioniranjem ove Konvencije; i

b) da prikuplja prijedloge i priprema dokumentaciju za eventualnu reviziju ove Konvencije.

2. Komitet će biti sastavljen od predstavnika država ugovornica, pri čijem izboru će se voditi računa o ravnopravnoj geografskoj zastupljenosti. Komitet će imati šest članova ako je broj država ugovornica manji ili jednak broju dvanaest; devet ako broj država ugovornica bude trinaest do osamnaest, a dvanaest ako je broj država ugovornica preko osamnaest.

3. Komitet će se konstituirati dvanaest mjeseci poslije stupanja na snagu Konvencije, glasanjem koje će među državama ugovornicama, od kojih će svaka imati po jedan glas organizirati Generalni direktor Međunarodnog biroa rada, Generalni direktor Organizacije Ujedinjenih nacija za obrazovanje, nauku i kulturu i Direktor biroa Međunarodne unije za zaštitu književnih i umjetničkih djela, u skladu sa pravilima koje prethodno prihvati apsolutna većina država ugovornica.

4. Komitet će izabrati svog predsjednika i Sekretarijat. On će donijeti pravilnik kojim će se regulirati njegovo funkcioniranje i način izbora njegovih članova, kojim će se obezbjediti rotacija država ugovornica.

5. Sekretarijat komiteta će biti sastavljen od funkcionera Međunarodnog biroa rada, Organizacije Ujedinjenih nacija za obrazovanje, nauku i kulturu i Biroa Međunarodne unije za zaštitu književnih i umjetničkih djela, koje imenuje Generalni direktor i direktori ove tri zainteresirane ustanove.

6. Sastanci Komiteta, koji će se sazivati uvijek kada većina njegovih članova smatra za potrebno, održavaće se naizmjenično u sjedištima Međunarodnog biroa rada, Organizacije Ujedinjenih nacija za obrazovanje, nauku i kulturu i Biroa Međunarodne unije za zaštitu književnih i umjetničkih djela.

7. Troškove članova Komiteta snosiće njihove vlade.

Član 3.

Ova Odluka će biti objavljena u "Službenom glasniku BiH" na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku i stupa na snagu danom objavljivanja.

Broj 01-011-1697-21/08
16. jula 2008. godine
Sarajevo

Predsjedavajući
dr. **Haris Silajdžić**, s. r.

Temeljem članka V. 3. (d) Ustava Bosne i Hercegovine i suglasnosti Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine (Odluka PS BiH, broj 209/08. od 17. lipnja 2008. godine), Predsjedništvo Bosne i Hercegovine je na 42. sjednici, održanoj 16. srpnja 2008. godine, donijelo

ODLUKU

**O RATIFIKACIJI MEĐUNARODNE KONVENCIJE O ZAŠTITI UMJETNIKA IZVOĐAČA, PROIZVOĐAČA FONOGRAMA I RADIO-DIFUZNIH ORGANIZACIJA
RIM, 26. LISTOPADA 1961. GODINE**

Članak 1.

Ratificira se Međunarodna konvencija o zaštiti umjetnika izvođača, proizvođača fonograma i radio-difuznih organizacija - Rim 26. listopada 1961. godine.

Članak 2.

Tekst Konvencije u prijevodu glasi:
RIMSKA KONVENCIJA, 1961

MEĐUNARODNA KONVENCIJA

**O ZAŠTITI UMJETNIKA IZVOĐAČA, PROIZVOĐAČA
FONOGRAMA I RADIO-DIFUZNIH ORGANIZACIJA**

Rim, 26. listopada 1961. godine

Države ugovornice, prožete željom da zaštite pravo umjetnika izvođača, proizvođača fonograma i radio-difuznih organizacija

Dogovorile su se o sljedećem:

Članak 1.

Osiguranje autorskih prava

Zaštita predviđena ovom Konvencijom ne dira i ni na koji način ne utječe na zaštitu autorskoga prava na književnim i umjetničkim djelima. Primjereno tomu, nijedna odredba ove Konvencije ne može se tumačiti tako da nanosi povredu toj zaštiti.

Članak 2.

Zaštita predviđena Konvencijom. Definicija nacionalnoga tretmana

1. Pod nacionalnim tretmanom u smislu ove Konvencije, podrazumjevaju se prava koja država ugovornica na čijem teritoriju se traži zaštita priznaje po svome nacionalnome zakonodavstvu:

a) Umjetnicima izvođačima, njezinim državljanima, za izvođenja koja su u tijeku, koja su prvi puta snimljena ili emitirana, na njezinom teritoriju;

b) Proizvođačima fonograma, njezinim državljanima, za fonograme koji su prvi puta snimljeni ili objavljeni na njezinom teritoriju;

c) Radio-difuznim organizacijama čije se sjedište nalazi na njezinom teritoriju, za emisije izvršene od strane radio-postaja koje se nalaze na njezinom teritoriju.

2. Nacionalni tretman će biti priznat, uz vođenje računa o zaštiti koja je izričito garantirana i o ograničenjima koja su izričito predviđena ovom Konvencijom.

Članak 3.

Definicije: (a) umjetnici izvođači (b) fonogrami (c) proizvođači fonograma (d) objavljivanje (e) reproduciranje (f) emitiranje (g) reemitiranje

U smislu ove Konvencije:

(a) kao "umjetnici izvođači" smatraju se glumci, pjevači, muzičari, igrači i druge osobe koje predstavljaju, pjevaju, recitiraju, deklamiraju, igraju ili izvode na bilo koji drugi način književna ili umjetnička djela;

(b) kao "fonogram" smatra se svako isključivo zvučno snimanje tonova nekog izvođenja ili drugih zvukova;

(c) kao "proizvođač fonograma" smatra se fizička ili pravna osoba koja prvo snima zvukove koji proistječu od nekog izvođenja ili druge zvukove;

(d) kao "objavljivanje" smatra se stavljanje na raspolaganje javnosti dovoljnoga broja primjeraka nekog fonograma;

(e) kao "reproduciranje" smatra se izrada jedne ili više preslika nekog snimka;

(f) kao "emitiranje" smatra se prijenos zvukova ili slika i zvukova putem radio-valova s ciljem prijama od strane javnosti;

(g) kao "reemitiranje" smatra se istovremeno emitiranje od strane jedne radio-difuzne organizacije, emisije koju emitira neka druga radio-difuzna organizacija.

Članak 4.

Zaštita izvođača. Veza sa fonogramima

Svaka država ugovornica će priznati nacionalni tretman umjetnicima izvođačima ako je ispunjen jedan od sljedećih uvjeta:

a) ako se izvođenje vrši i u drugoj državi ugovornici;

b) ako je izvođenje snimljeno na fonogramu koji je zaštićen prema članku 5. ove Konvencije;

c) ako je izvođenje, koje nije snimljeno na fonogram prenijeto putem emisije zaštićene na temelju članka 6. ove Konvencije.

Članak 5.

Zaštita fonograma: 1. Veza sa proizvođačima fonograma; 2. Simultano izvođenje; 3. Odabrani kriteriji

1. Svaka država ugovornica će priznati nacionalni tretman proizvođačima fonograma ako je ispunjen jedan od sljedećih uvjeta:

a) ako je proizvođač fonograma državljanin neke druge države ugovornice (kriterij nacionalnosti);

b) ako je prvo snimanje zvuka izvršeno u nekoj drugoj državi ugovornici (kriterij snimanja);

c) ako je fonogram prvi put bio objavljen u nekoj drugoj državi ugovornici (kriterij objavljivanja).

2. Ako je prvo objavljivanje izvršeno u nekoj državi koja nije ugovornica, ali je fonogram bio objavljen u roku od trideset dana od prvoga objavljivanja i u nekoj državi ugovornici (istovremeno objavljivanje), smatrati će se da je taj fonogram bio objavljen prvi put u državi ugovornici.

3. Svaka država ugovornica može, putem prethodnoga obavještanja deponiranoga kod Generalnog Tajnika Ujedinjenih naroda da izjavi da neće primjenjivati bilo koji kriterij objavljivanja, bilo koji kriterij snimanja. To obavještenje može se deponirati u trenutku ratifikacije, prihvatanja ili pristupanja, ili u bilo koje drugo vrijeme poslije toga; u posljednjem slučaju, ono stupa na snagu šest mjeseci poslije deponiranja.

Članak 6.

Zaštita emitiranja: 1. Veza sa radiodifuznim organizacijama; 2. Dještvo rezervi

1. Svaka država ugovornica će priznati nacionalni tretman radio-difuznim organizacijama, ako je ispunjen jedan od sljedećih uvjeta:

a) ako se sjedište radio-difuzne organizacije nalazi u nekoj drugoj državi ugovornici;

b) ako je emisija prenošena putem emisione postaje koja se nalazi u nekoj drugoj državi ugovornici.

2. Svaka država ugovornica može putem prethodnoga obavještenja deponiranog kod Generalnog Tajnika Ujedinjenih naroda, izjaviti da će priznati zaštitu emisijama samo ako se sjedište radio-difuzne organizacije nalazi u nekoj drugoj državi ugovornici, i ako se emisija vrši s otpremnika koji se nalazi u toj istoj državi ugovornici. Ova izjava može se dati u trenutku ratifikacije, prihvatanja ili pristupanja, ili u bilo koje drugo vrijeme poslije toga; u posljednjem slučaju, ovo stupa na snagu šest mjeseci poslije deponiranja.

Članak 7.

Minimalna zaštita izvođača: 1. Posebna prava; 2. Odnosi između izvođača i radio-difuznih organizacija

1. Zaštita predviđena ovom Konvencijom u korist umjetnika izvođača će omogućiti da se spriječi:

a) emitiranje i priopćavanje javnosti njihovih izvođenja, bez njihove suglasnosti, osim kada je izvođenje korišteno za emitiranje, ili za priopćavanje javnosti, već samo po sebi izvođenje radi emitiranja ili je izvršeno sa snimka;

b) snimanje bez njihove suglasnosti na materijalnu podlogu njihovog živog izvođenja;

c) reproduciranje bez njihove suglasnosti njihovog snimljenog izvođenja;

i. kad je i samo prvo snimanje bilo izvršeno bez njihove suglasnosti;

ii. kad je reproduciranje izvršeno za druge ciljeve, a ne one za koje su izvođači dali svoju suglasnost;

iii. kad je prvo snimanje bilo izvršeno u skladu s odredbama članka 15., a reproducirano za druge ciljeve, a ne one koji su predviđeni tim odredbama.

(1) Ako je umjetnik izvođač dao suglasnost za emitiranje, domaći zakon države ugovornice na čijem se teritoriju zaštita traži, treba da osigura zaštitu od ponovnog emitiranja, snimanja u cilju emitiranja i reproduciranja tog snimka u cilju emitiranja;

(2) Rokovi i uvjeti za korištenje snimka za potrebe emitiranja radio-difuznih organizacija utvrđuju se sukladno nacionalnom zakonu države ugovornice na čijem teritoriju se zaštita traži;

(3) Međutim, nacionalno zakonodavstvo, u slučajevima predviđenim u stavcima (1) i (2) ovoga članka ne sprječava umjetnike izvođače mogućnosti da ugovorom reguliraju svoje odnose sa radio-difuznim organizacijama.

Članak 8.

Zajednička izvođenja

Svaka država ugovornica može, svojim nacionalnim zakonodavstvom, odrediti način na koji će umjetnici izvođači biti predstavljeni u vršenju svojih prava, kada više njih sudjeluje u istom izvođenju.

Članak 9.

Drugi umjetnici

Svaka država ugovornica može svojim nacionalnim zakonodavstvom proširiti zaštitu predviđenu ovom Konvencijom na umjetnike koji ne izvode književna ili umjetnička djela.

Članak 10.

Pravo reprodukcije proizvođača fonograma

Proizvođači fonograma imaju pravo dozvoliti ili zabraniti neposredno ili posredno reproduciranje njihovih fonograma.

Članak 11.

Formalnosti za fonograme

Ako neka država ugovornica zahtijeva, sukladno svom nacionalnom zakonodavstvu, ispunjenje određenih formalnosti, kao uvjet za zaštitu u oblasti fonograma, bilo prava proizvođača fonograma, bilo umjetnika izvođača, bilo i jednih i drugih, smatrati će se da su ti zahtjevi ispunjeni ako svi primjerci objavljenog fonograma u prometu ili njihovi omoti imaju oznake u vidu znaka (P) uz navođenje godine prvoga objavljivanja, utisnutoga na način koji jasno pokazuje da je zaštita zadržana. Osim toga, ako primjerci ili njihovi omoti ne omogućuju da se ustanovi tko je proizvođač fonograma ili nositelj licencije ustupljene od strane proizvođača fonograma (putem imena, zaštitnoga znaka ili bilo koje druge odgovarajuće oznake),

napomena mora da sadržava ime nositelja prava proizvođača fonograma. Najzad, ako primjerci ili njihovi omoti ne omogućuju da se ustanove glavni izvođači, napomena mora da sadržava ime osoba koje, u zemlji u kojoj je snimanje izvršeno, zastupa prava tih izvođača.

Članak 12.

Drugorazredna uporaba fonograma

Ako je neki fonogram objavljen u komercijalne svrhe, ili se reprodukcija toga fonograma koristi za neposredno emitiranje ili za bilo kakvo priopćavanje javnosti, korisnik će umjetnicima izvođačima, ili proizvođačima fonograma ili i jednim i drugima isplatiti jednokratnu pravednu naknadu. Nacionalno zakonodavstvo može, u nedostatku sporazuma između zainteresiranih osoba, odrediti uvjete raspodjele te naknade.

Članak 13.

Minimalna prava radio-difuznih organizacija

Radio-difuzne organizacije imaju pravo da dopuste, ili zabrane:

a) prijenos (reemitiranje) svog programa;

b) snimanje njihovih emisija na materijalnu podlogu;

c) reproduciranje:

i. snimaka njihovih emisija napravljenih bez njihove suglasnosti;

ii. snimaka njihovih emisija napravljenih u skladu s odredbama članka 15. a reproduciranih za ciljeve drugačije od onih koji su navedene u tim odredbama;

d) priopćavanje javnosti njihovih televizijskih emisija, kada je ono izvršeno na mjestima dostupnim javnosti uz plaćanje ulaznice; nacionalno zakonodavstvo države u kojoj se zaštita ovoga prava traži, će odrediti uvjete pod kojima se to pravo može ostvarivati.

Članak 14.

Minimalno traženje zaštite

Trajanje zaštite priznate ovom Konvencijom ne može biti kraće od 20 godina, računajući:

a) od kraja godine u kojoj je snimanje izvršeno, za fonograme i izvođenja snimljena na njemu;

b) od isteka godine u kojoj je izvršeno izvođenje, za izvođenja koja nisu snimljena na fonogramima;

c) od isteka godine u kojoj je izvršeno emitiranje, za radio-emisije.

Članak 15.

Predviđene iznimke: 1. Posebna ograničenja;

2. Ekvivalentnost s autorskim pravima

1. Svaka država ugovornica može da predvidi svojim nacionalnim zakonodavstvom iznimke od zaštite koju garantira ova Konvencija, u odnosu na:

a) privatno korištenje;

b) korištenje kratkih odlomaka u vezi s izvještavanjem o tekućim događajima;

c) privremeno snimanje od strane radiodifuzne organizacije vlastitim sredstvima i za vlastite emisije;

d) uporabu u nastavne ili znanstveno-istraživačke svrhe.

2. Bez obzira na odredbe stavka 1. ovoga članka, svaka država ugovornica može svojim nacionalnim zakonodavstvom predvidjeti ograničenja iste vrste glede zaštite umjetnika izvođača, proizvođača fonograma i radiodifuznih organizacija, kao ona koja su predviđena tim zakonodavstvom glede zaštite autorskog prava na književnim i umjetničkim djelima. Međutim, obvezne dozvole mogu se ustanovljavati samo u skladu s ovom Konvencijom.

Članak 16.

Rezerve

1. Svaka država, pošto postane članica ove Konvencije, preuzima sve obveze i uživa sva prava koja ona predviđa. Međutim, svaka država može u svako doba izjaviti putem priopćenja koje će deponirati kod Generalnog Tajnika Ujedinjenih naroda:

a) glede članka 12:

i. da neće primjenjivati odredbe toga članka;

ii. da neće primjenjivati odredbe toga članka glede izvjesnih korištenja;

iii. da neće primjenjivati odredbe toga članka glede fonograma čiji proizvođač nije državljanin neke države ugovornice;

iv. da će glede fonograma čiji proizvođač je državljanin neke druge države ugovornice, ograničiti obujam i trajanje zaštite predviđene tim člankom, na obujam i trajanje zaštite koju ta druga država ugovornica priznaje fonogramima prvi puta snimljena od strane državljanina države koja je dala izjavu; međutim, kada država ugovornica, čiji je državljanin proizvođač, ne priznaje zaštitu istome ili istim korisnicima prava kao i država koja je dala izjavu, neće se smatrati da ta okolnost predstavlja razliku glede obujma zaštite;

b) glede članka 13, da neće primjenjivati odredbe točke d) toga članka; ako neka država ugovornica da takvu izjavu, druge države ugovornice nisu obvezne da pravo predviđeno u članku 13, točka d) priznaju radio-difuznim organizacijama čije se sjedište nalazi na teritoriju te države.

2. Ako je izjava, iz stavka 1. ovoga članka, deponirana poslije deponiranja instrumenata o ratifikaciji, prihvatanju ili pristupanju, ona stupa na snagu po proteku šest mjeseci od deponiranja.

Članak 17.

Primjena samo kriterija "snimanja"

Svaka država čije nacionalno zakonodavstvo, koje je na snazi na dan 26. listopada 1961. godine priznaje proizvođačima fonograma zaštitu samo na temelju kriterija snimanja može, priopćenjem koje deponuje kod Generalnog Tajnika Ujedinjenih naroda istovremeno kada i instrument o ratifikaciji, privatanju ili pristupanju, izjaviti da će za potrebe članka 5. primjenjivati samo kriterij snimanja, a za potrebe stavka 1. točka a) pod iii. i iv. članka 16. kriterij snimanja, umjesto kriterija nacionalnosti proizvođača.

Članak 18.

Povlačenje rezervi

Svaka država ugovornica koja je dala neku od izjava predviđenih u stavku 3. članka 5, stavku 2. članka 6, stavku 1. članka 16. ili članku 17. može, novom izjavom upućenom Generalnom Tajniku Ujedinjenih naroda, da smanji njezin obujam ili da je povuče.

Članak 19.

Izvođačka prava u filmovima

Bez obzira na sve druge odredbe ove Konvencije članak 7. se neće primjenjivati, ako neki umjetnik izvođač pristane da se njegovo izvođenje unese u snimak slika ili slika i zvukova.

Članak 20.

Neretroaktivnost

1. Ova Konvencija ne dira u prava stečena u bilo kojoj od država ugovornica prije dana stupanja na snagu ove Konvencije za tu državu.

2. Nijedna država ugovornica nije obvezna da primjenjuje odredbe ove Konvencije na izvođenja ili emitiranja koja su izvršena, ili na fonograme snimljene prije dana stupanja na snagu ove Konvencije za tu državu.

Članak 21.

Drugi vidovi zaštite

Zaštita predviđena ovom Konvencijom ne treba da utječe na zaštitu koju inače uživaju umjetnici izvođači, proizvođači fonograma i radio-difuzne organizacije.

Članak 22.

Posebni sporazumi

Države ugovornice zadržavaju pravo da međusobno zaključuju posebne sporazume, koji će umjetnicima izvođačima, proizvođačima fonograma ili radio-difuznim organizacijama priznavati veća prava od prava koja su priznata ovom Konvencijom ili sadržavati druge odredbe koje nisu u suprotnosti s ovom Konvencijom.

Članak 23.

Potpisivanje i deponiranje

Ova Konvencija će biti deponirana kod Generalnog Tajnika Ujedinjenih naroda. Ona će biti otvorena za potpisivanje do 30. lipnja 1962. godine, svim državama pozvanim na Diplomatsku konferenciju o Međunarodnoj zaštiti umjetnika izvođača, proizvođača fonograma i radiodifuznih organizacija, koje su članice Univerzalne konvencije o autorskom pravu ili članice Međunarodne unije za zaštitu književnih i umjetničkih djela.

Članak 24.

Stjecanje članstva u Konvenciji

1. Ova Konvencija podliježe ratifikaciji ili prihvatanju od strane država potpisnica.

2. Ova Konvencija otvorena je za pristupanje svih država pozvanih na Konferenciju navedenu u članku 23, kao i pristupanje svake države članice Ujedinjenih naroda, pod uvjetom da je država koja pristupa članica Univerzalne konvencije o autorskom pravu ili Međunarodne unije za zaštitu književnih i umjetničkih djela.

3. Ratifikacija, prihvatanje ili pristupanje vrši se deponiranjem odgovarajućih instrumenata kod Generalnog sekretara Ujedinjenih naroda.

Članak 25.

Stupanje na snagu

1. Ova Konvencija stupa na snagu tri mjeseca poslije dana deponiranja šestoga instrumenta o ratifikaciji, prihvatanju ili pristupanju.

2. Poslije toga, Konvencija stupa na snagu za svaku državu, tri mjeseca poslije dana deponiranja njezinoga instrumenta o ratifikaciji, prihvatanju ili pristupanju.

Članak 26.

Implementacija Konvencije pomoću nacionalnoga zakonodavstva

1. Svaka država ugovornica se obvezuje da će, suglasno odredbama svoga Ustava, poduzeti mjere potrebne za osiguravanje primjene ove Konvencije.

2. U trenutku deponiranja svoga instrumenta o ratifikaciju, prihvatanju ili pristupanju, svaka država mora da omogući sukladno svom nacionalnom zakonodavstvu, primjenu odredaba ove Konvencije.

Članak 27.

Primjena konvencije na određene teritorije

1. Svaka država može, prilikom ratifikacije, prihvatanja ili pristupanja, ili naknadno, izjavom upućenom Generalnom

Tajništvu Ujedinjenih naroda saopćiti da će se ova Konvencija primjenjivati na sve ili na neke od teritorija koje ona zastupa u međunarodnim odnosima, pod uvjetom da se na te teritorije primjenjuje Univerzalna konvencija o autorskoj pravu ili Međunarodna konvencija o zaštiti književnih i umjetničkih djela. Ova izjava stupa na snagu tri mjeseca od dana njezinog prijama.

2. Izjave spomenute u stavku 3. članka 5, stavku 2. članka 6, stavku 1, članka 16. i člancima 17. i 18. mogu biti proširene na sve ili na bilo koju od teritorija navedenih u prethodnome stavku.

Članak 28.

Otkazivanje Konvencije

1. Svaka država ugovornica može otkazati ovu Konvenciju, bilo u svoje ime ili u ime ma koje ili svih teritorija spomenutih u članku 27.

2. Otkazivanje se vrši obavještanjem upućenim Generalnom Tajniku Ujedinjenih naroda i stupa na snagu dvanaest mjeseci od dana prijama obavještenja.

3. Država ugovornica neće moći koristiti pravo otkazivanja prije isteka roka od pet godina, računajući od dana stupanja na snagu Konvencije za tu državu.

4. Svaka država ugovornica prestaje biti članica ove Konvencije od trenutka kada prestane biti članica Univerzalne konvencije o autorskoj pravu ili članica Međunarodne unije za zaštitu književnih i umjetničkih djela.

5. Ova Konvencija prestaje da se primjenjuje na bilo koju teritoriju navedenu u članku 27. čim na tom teritoriju prestane da se primjenjuje Univerzalna konvencija o autorskoj pravu ili Međunarodna konvencija za zaštitu književnih i umjetničkih djela.

Članak 29.

Revizija Konvencije

1. Poslije pet godina od dana stupanja na snagu ove Konvencije, svaka država ugovornica može, izjavom upućenom Generalnom tajniku Ujedinjenih naroda, tražiti sazivanje konferencije za reviziju ove Konvencije. Generalni Tajnik će izvijestiti sve države ugovornice o ovome zahtjevu. Ako, u roku od šest mjeseci od dana obavještenja Generalnog Tajnika Ujedinjenih naroda, najmanje polovica država ugovornica saopći da prihvata taj zahtjev, Generalni Tajnik će o tome izvijestiti Generalnog direktora Međunarodnog biroa za rad, Generalnog direktora Organizacije Ujedinjenih naroda za obrazovanje, znanost i kulturu i Direktora biroa Međunarodne unije za zaštitu književnih i umjetničkih djela, koji će sazvati Konferenciju za reviziju u suradnji s Međuvladinim komitetom predviđenim u članku 32.

2. Svaka revizija ove Konvencije će morati biti usvojena dvotrećinskom većinom država koje su nazočne na Konferenciji za reviziju, pod uvjetom da ova većina obuhvaća dvije trećine država koje su, na dan Konferencije za reviziju, članice ove Konvencije.

3. U slučaju usvajanja nove Konvencije, koja sadržava potpunu ili djelomičnu reviziju ove Konvencije, ako nova Konvencija ne predviđa drugačije:

a) ova Konvencija prestaje da bude otvorena za ratifikaciju, prihvatanje ili pristupanje od dana stupanja na snagu nove revidirane Konvencije;

b) ova Konvencija ostaje na snazi u odnosima sa državama ugovornicama koje nisu postale članice nove Konvencije.

Članak 30.

Rješavanje sporova

Svaki spor između dvije ili više država ugovornica u svezi s tumačenjem ili primjenom ove Konvencije, koji ne bi bio riješen

putem pregovora, će se iznijeti na zahtjev jedne od stranaka u sporu, pred Međunarodni sud pravde na rješavanje, ako se zainteresirane države ne sporazumiju o nekom drugom načinu rješavanja.

Članak 31.

Ograničenja i rezerve

Nije dozvoljena niti jedna rezerva na ovu Konvenciju, osim rezervi na odredbe stavka 3. članka 5. stavka 2. članka 6 i stavka 1. članka 16. i 17.

Članak 32.

Međuvladin komitet

1. Ustanovljava se Međuvladin komitet čiji je zadatak:

a) da proučava pitanja u svezi s primjenom i funkcioniranjem ove Konvencije; i

b) da prikuplja prijedloge i priprema dokumentaciju za eventualnu reviziju ove Konvencije.

2. Komitet će biti sastavljen od predstavnika država ugovornica, po čijem izboru će se voditi računa o ravnopravnoj zemljopisnoj zastupljenosti. Komitet će imati šest članova ako je broj država ugovornica manji ili jednak broju dvanaest; devet ako broj država ugovornica bude trinaest do osamnaest, a dvanaest ako je broj država ugovornica preko osamnaest.

3. Komitet će se konstituirati dvanaest mjeseci poslije stupanja na snagu Konvencije, glasovanjem koje će među državama ugovornicama, od kojih će svaka imati po jedan glas organizirati Generalni direktor Međunarodnog biroa rada, Generalni direktor Organizacije Ujedinjenih naroda za obrazovanje, znanost i kulturu i Direktor biroa Međunarodne unije za zaštitu književnih i umjetničkih djela, sukladno pravilima koje prethodno prihvati apsolutna većina država ugovornica.

4. Komitet će izabrati svog Predsjednika i Tajništvo. On će donijeti Poslovnik kojim će se regulirati njegovo funkcioniranje i način izbora njegovih članova, čime će se osigurati rotacija država ugovornica.

5. Tajništvo komiteta će biti sastavljeno od funkcionera Međunarodnog biroa rada, Organizacije Ujedinjenih naroda za obrazovanje, znanost i kulturu i Biroa Međunarodne unije za zaštitu književnih i umjetničkih djela, koje imenuje Generalni direktor i direktori ove tri zainteresirane ustanove.

6. Sastanci Komiteta, koji će se sazivati uvijek kada većina njegovih članova smatra za potrebno, će se održavati naizmjenično u sjedištima Međunarodnog biroa rada, Organizacije Ujedinjenih naroda za obrazovanje, znanost i kulturu i Biroa Međunarodne unije za zaštitu književnih i umjetničkih djela.

7. Troškove članova Komiteta će snositi njihove Vlade.

Članak 33.

Jezici

1. Ova Konvencija je sačinjena na francuskom, engleskom i španjolskom jeziku, i sva tri teksta su podjednako vjerodostojna.

2. Osim toga, zvanični tekstovi ove Konvencije će biti sačinjeni i na njemačkom, talijanskom i portugalskom jeziku.

Članak 34.

Notifikacija

1. Generalni tajnik Organizacije Ujedinjenih naroda izvijestiti će države koje su bile pozvane na Konferenciju naznačenu u članku 23, i sve države članice Organizacije Ujedinjenih naroda, kao i Generalnog direktora Međunarodnog biroa rada, Generalnog direktora Organizacije Ujedinjenih

naroda za obrazovanje, znanost i kulturu i Direktora Biroa Međunarodne unije za zaštitu književnih i umjetničkih djela:

- a) o deponiranju svakog instrumenta ratifikacije, prihvatanja ili pristupanja;
- b) o datumu stupanja na snagu Konvencije;
- c) o svim obavještenjima, izjavama ili saopćenjima predviđenim ovom Konvencijom;
- d) o svakom slučaju kada bude nastala neka od situacija koje su predviđene u stavcima 4. i 5. članka 28.

2. Generalni Tajnik Organizacije Ujedinjenih naroda izvijestiti će isto tako Generalnog direktora Međunarodnog biroa rada, Generalnog direktora Organizacije Ujedinjenih naroda za obrazovanje, znanost i kulturu i Direktora biroa Međunarodne unije za zaštitu književnih i umjetničkih djela o zahtjevima koji

mu budu upućeni u skladu s člankom 29, kao i o svakom saopćenju primljenom od država ugovornica u svezi s revizijom ove Konvencije.

U potvrdu čega su dolje potpisani, propisno za to ovlašteni, potpisali ovu Konvenciju.

Sačinjeno u Rimu, 26. listopada 1961. godine, u po jednom primjerku na francuskom, engleskom i španjolskom jeziku. Generalni Tajnik Organizacije Ujedinjenih naroda dostaviti će ovjerene prijepise svim državama pozvanim na Konferenciju navedenu u članku 23. i svim državama članicama Organizacije Ujedinjenih naroda, kao i Generalnom direktoru Međunarodnog biroa rada, Generalnom direktoru Organizacije Ujedinjenih naroda za obrazovanje, znanost i kulturu i Direktoru biroa Međunarodne unije za zaštitu književnih i umjetničkih djela.

Članak 3.

Ova Odluka će biti objavljena u "Službenom glasniku BiH" na hrvatskome, srpskom i bosanskom jeziku i stupa na snagu danom objave.

Broj 01-011-1697-21/08
16. srpnja 2008. godine
Sarajevo

Predsjedatelj
dr. **Haris Silajdžić**, v. r.

На основу члана V. 3. (d) Устава Босне и Херцеговине и сагласности Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине (Одлука ПС БиХ, број 209/08 од 17. јуна 2008. године), Председништво Босне и Херцеговине на 42. сједници, одржаној 16. јула 2008. године, донијело је

ОДЛУКУ

О РАТИФИКАЦИЈИ МЕЂУНАРОДНЕ КОНВЕНЦИЈЕ О ЗАШТИТИ УМЈЕТНИКА ИЗВОЂАЧА, ПРОИЗВОЂАЧА ФОНОГРАМА И РАДИО-ДИФУЗНИХ ОРГАНИЗАЦИЈА РИМ, 26. ОКТОБАР 1961. ГОДИНЕ

Члан 1.

Ратификује се Међународна конвенција о заштити умјетника извођача, произвођача фонограма и радио-дифузних организација - Рим 26. октобар 1961. године.

Члан 2.

Текст Конвенције у преводу гласи:
РИМСКА КОНВЕНЦИЈА, 1961

МЕЂУНАРОДНА КОНВЕНЦИЈА О ЗАШТИТИ УМЈЕТНИКА ИЗВОЂАЧА, ПРОИЗВОЂАЧА ФОНОГРАМА И РАДИО-ДИФУЗНИХ ОРГАНИЗАЦИЈА

Рим, 26. октобар 1961. године

Државе уговорнице, прожете жељом да заштите право умјетника извођача, произвођача фонограма и радио-дифузних организација

Договориле су се о следећем:

Члан 1.

Обезбјеђење ауторских права

Заштита предвиђена овом Конвенцијом не дира и ни на који начин не утиче на заштиту ауторског права на књижевним и умјетничким дјелима. Сходно томе, ниједна одредба ове Конвенције не може се тумачити тако да наноси повреду тој заштити.

Члан 2.

Заштита предвиђена Конвенцијом. Дефиниција националног третмана

1. Под националним третманом у смислу ове Конвенције, подразумјевају се права која држава уговорница на чијој

територији се тражи заштита признаје по свом националном законодавству:

a) Умјетницима извођачима, њеним држављанима, за извођења која су у току, која су први пут снимљена или емитована, на њеној територији;

b) Произвођачима фонограма, њеним држављанима, за фонограме који су први пут снимљени или објављени на њеној територији;

c) Радио-дифузним организацијама чије се сједиште налази на њеној територији, за емисије извршене од стране радио-станица које се налазе на њеној територији.

2. Национални третман биће признат, уз вођење рачуна о заштити која је изричито гарантована и о ограничењима која су изричито предвиђена овом Конвенцијом.

Члан 3.

Дефиниције: а) умјетници извођачи, б) фонограми, в) произвођачи фонограма, д) објављивање, е) репродуковање, ф) емитовање, г) реемитовање

У смислу ове Конвенције:

(а) као "умјетници извођачи" сматрају се глумци, пјевачи, музичари, играчи и друга лица која представљају, пјевају, рецитију, декламују, играју или изводе на било који други начин књижевна или умјетничка дјела;

b) као "фонограм" сматра се свако искључиво звучно снимање тонова неког извођења или других звукова;

c) као "произвођач фонограма" сматра се физичко или правно лице које прво снима звукове који проистичу од неког извођења или друге звукове;

d) као "објављивање" сматра се стављање на располагање јавности довољног броја примјерака неког фонограма;

e) као "репродуковање" сматра се израда једне или више копија неког снимка;

f) као "емитовање" сматра се пренос звукова или слика и звукова путем радио-таласа у циљу пријема од стране јавности;

g) као "реемитовање" сматра се истовремено емитовање од стране једне радио-дифузне организације, емисије коју емитује нека друга радио-дифузна организација.

Члан 4.

Заштита извођача. Веза са фонограмима

Свака држава уговорница признаће национални третман умјетницима извођачима ако је испуњен један од следећих услова:

a) ако се извођење врши и у другој држави уговорници;

b) ако је извођење снимљено на фонограму који је заштићен према члану 5. ове Конвенције;

c) ако је извођење, које није снимљено на фонограм пренијето путем емисије заштићене на основу члана 6. ове Конвенције.

Члан 5.

Заштита фонограма: 1. Веза са произвођачима фонограма;

2. Симултано извођење; 3. Одабрани критеријум

1. Свака држава уговорница признаће национални третман произвођачима фонограма ако је испуњен један од следећих услова:

a) ако је произвођач фонограма држављанин неке друге државе уговорнице (критеријум националности);

b) ако је прво снимање звука извршено у некој другој држави уговорници (критеријум снимања);

c) ако је фонограм први пут био објављен у некој другој држави уговорници (критеријум објављивања).

2. Ако је прво објављивање извршено у некој држави која није уговорница, али је фонограм био објављен у року од тридесет дана од првог објављивања и у некој држави уговорници (истовремено објављивање), сматраће се да је тај фонограм био објављен први пут у држави уговорници.

3. Свака држава уговорница може, путем претходног обавјештавања депонованог код Генералног секретара Уједињених нација да изјави да неће примјењивати било који критеријум објављивања, било који критеријум снимања. То обавјештење може се депоновати у тренутку ратификације, прихватања или приступања, или у било које друго вријеме послје тога; у посљедњем случају, оно ступа на снагу шест мјесеци послје депоновања.

Члан 6.

Заштита емитовања: 1. Веза са радиодифузним организацијама; 2. Дејство резерви

1. Свака држава уговорница признаће национални третман радиодифузним организацијама, ако је испуњен један од следећих услова:

a) ако се сједиште радио-дифузне организације налази у некој другој држави уговорници;

b) ако је емисија преносена путем емисионе станице која се налази у некој другој држави уговорници.

2. Свака држава уговорница може путем претходног обавјештења депонованог код Генералног секретара Уједињених нација, да изјави да ће признати заштиту емисијама само ако се сједиште радио-дифузне организације налази у некој другој држави уговорници, и ако се емисија врши са отпремника који се налази у тој истој држави уговорници. Ова изјава може се дати у тренутку ратификације, прихватања или приступања, или у било које друго вријеме послје тога; у посљедњем случају, ово ступа на снагу шест мјесеци послје депоновања.

Члан 7.

Минимална заштита извођача: 1. Посебна права; 2. Односи између извођача и радио-дифузних организација

1. Заштита предвиђена овом Конвенцијом у корист умјетника извођача омогућиће да се спријечи:

a) емитовање и саопштавање јавности њихових извођења, без њихове сагласности, осим када је извођење кориштено за емитовање, или за саопштавање јавности, већ само по себи извођење ради емитовања или је извршено са снимка;

b) снимање без њихове сагласности на материјалну подлогу њиховог живог извођења;

c) репродуковање без њихове сагласности њиховог снимљеног извођења;

i) кад је и само прво снимање било извршено без њихове сагласности;

ii) кад је репродуковање извршено за друге циљеве, а не оне за које су извођачи дали своју сагласност;

iii) кад је прво снимање било извршено у складу са одредбама члана 15., а репродуковано за друге циљеве, а не оне који су предвиђени тим одредбама.

2.(1) Ако је умјетник извођач дао сагласност за емитовање, домаћи закон државе уговорнице на чијој се територији заштита тражи, треба да обезбједи заштиту од поновног емитовања, снимања у циљу емитовања и репродуковања тог снимка у циљу емитовања;

(2) Рокови и услови за коришћење снимка за потребе емитовања радио-дифузних организација утврђују се у складу са националним законом државе уговорнице на чијој територији се заштита тражи;

(3) Међутим, национално законодавство, у случајевима предвиђеним у ставовима (1) и (2) овог члана не спречава умјетнике извођаче могућности да уговором регулишу своје односе са радио-дифузним организацијама.

Члан 8.

Заједничка извођења

Свака држава уговорница може, својим националним законодавством, одредити начин на који ће умјетници извођачи бити представљени у вршењу својих права, када више њих учествује у истом извођењу.

Члан 9.

Други умјетници

Свака држава уговорница може својим националним законодавством проширити заштиту предвиђену овом Конвенцијом на умјетнике који не изводе књижевна или умјетничка дјела.

Члан 10.

Право репродукције произвођача фонограма

Произвођачи фонограма имају право да дозволе или забране непосредно или посредно репродуковање њихових фонограма.

Члан 11.

Формалности за фонограме

Ако нека држава уговорница захтијева, у складу са својим националним законодавством, испуњење одређених формалности, као услов за заштиту у области фонограма, било права произвођача фонограма, било умјетника извођача, било и једних и других, сматраће се да су ти захтјеви испуњени ако сви примјерци објављеног фонограма у промету или њихови омоти имају ознаке у виду знака (P) уз навођење године првог објављивања, утиснутог на начин да јасно показује да је заштита задржана. Осим тога, ако примјерци или њихови омоти не омогућују да се установи ко је произвођач фонограма или носилац лиценце уступљене од стране произвођача фонограма (путем имена, заштитног знака или било које друге одговарајуће ознаке), напомена мора да садржи име носиоца права произвођача фонограма. Најзад, ако примјерци или њихови омоти не омогућују да се установе главни извођачи, напомена мора да садржи име лица које, у земљи у којој је снимање извршено, заступа права тих извођача.

Члан 12.

Другоразредна употреба фонограма

Ако је неки фонограм објављен у комерцијалне сврхе, или се репродукција тог фонограма користи за непосредно емитовање или за било какво саопштавање јавности, корисник ће умјетницима извођачима, или произвођачима фонограма или и једним и другим исплатити једнократну правичну накнаду. Национално законодавство може, у недостатку споразума између заинтересованих лица, одредити услове распојеле те накнаде.

Члан 13.

Минимална права радио-дифузних организација

Радио-дифузне организације имају право да дозволе, или забране:

- a) пренос (реемитовање) свог програма;
- b) снимање њихових емисија на материјалну подлогу;
- c) репродуковање:
и снимака њихових емисија направљених без њихове сагласности;
и снимака њихових емисија направљених у складу са одредбама члана 15. а репродукованих за циљеве другачије од оних који су наведене у тим одредбама;
- d) саопштавање јавности њихових телевизијских емисија, кад је оно извршено на мјестима доступним јавности уз плаћање улазнице; национално законодавство државе у којој се заштита овог права тражи одредиће услове под којима се то право може остваривати.

Члан 14.

Минимално тражење заштите

Трајање заштите признате овом Конвенцијом не може бити краће од 20 година, рачунајући:

- a) од краја године у којој је снимање извршено, за фонограме и извођења снимљена на њему;
- b) од истека године у којој је извршено извођење, за извођења која нису снимљена на фонограмима;
- c) од истека године у којој је извршено емитовање, за радио-емисије.

Члан 15.

**Предвиђени изузеци: 1. Посебна ограничења;
2. Еквивалентност са ауторским правима**

1. Свака држава уговорница може да предвиди својим националним законодавством изузетке од заштите коју гарантује ова Конвенција, у односу на:

- a) приватно кориштење;
- b) кориштење кратких одломака у вези са извјештавањем о текућим догађајима;
- c) привремено снимање од стране радио-дифузне организације сопственим средствима и за сопствене емисије;
- d) употребу у наставне или научно-истраживачке сврхе.

2. Без обзира на одредбе става 1. овог члана, свака држава уговорница може својим националним законодавством предвидјети ограничења исте врсте у погледу заштите умјетника извођача, произвођача фонограма и радио-дифузних организација, као она која су предвиђена тим законодавством у погледу заштите ауторског права на књижевним и умјетничким дјелима. Међутим, обавезне дозволе могу се установљавати само у складу са овом Конвенцијом.

Члан 16.

Резерве

1. Свака држава, пошто постане чланица ове Конвенције, преузима све обавезе и ужива сва права која она предвиђа. Међутим, свака држава може у свако доба изјавити путем саопштења које ће депоновати код Генералног секретара Уједињених нација:

- a) у погледу члана 12:
  - i) да неће примјењивати одредбе тог члана;
  - ii) да неће примјењивати одредбе тог члана у погледу извјесних коришћења;
  - iii) да неће примјењивати одредбе тог члана у погледу фонограма чији произвођач није држављанин неке државе уговорнице;
  - iv) да ће у погледу фонограма чији произвођач је држављанин неке друге државе уговорнице, ограничити обим и трајање заштите предвиђене тим чланом, на обим и трајање заштите коју та друга држава уговорница признаје фонограмима први пут снимљеним од стране држављанина државе која је дала изјаву; међутим, кад држава уговорница, чији је држављанин произвођач, не признаје заштиту истом или истим корисницима права као и држава која је дала изјаву, неће се сматрати да та околност представља разлику у погледу обима заштите;

b) у погледу члана 13. да неће примјењивати одредбе тачке d) тог члана; ако нека држава уговорница да такву изјаву, друге државе уговорнице нису обавезне да право предвиђено у члану 13. тачка d) признају радио-дифузним организацијама чије се сједиште налази на територији те државе.

2. Ако је изјава, из става 1. овог члана, депонована послје депоновања инструмената о ратификацији, прихватању или приступању, она ступа на снагу по протеклу шест мјесеци од депоновања.

Члан 17.

Примјена само критеријума "снимања"

Свака држава чије национално законодавство, које је на снази на дан 26. октобра 1961. године признаје произвођачима фонограма заштиту само на основу критеријума снимања може, саопштењем које депонује код Генералног секретара Уједињених нација истовремено кад и инструмент о

ратификацији, прихватању или приступању, изјавити да ће за потребе члана 5. примјењивати само критеријум снимања, а за потребе става 1. тачка а) под iii и iv члана 16. критеријум снимања, умјесто критеријума националности произвођача.

Члан 18.

Повлачење резерви

Свака држава уговорница која је дала неку од изјава предвиђених у ставу 3. члана 5. ставу 2. члана 6. ставу 1. члана 16. или члану 17. може, новом изјавом упућеном Генералном секретару Уједињених нација, да смањи њен обим или да је повуче.

Члан 19.

Извођачка права у филмовима

Без обзира на све друге одредбе ове Конвенције члан 7. се неће примјењивати, ако неки умјетник извођач пристане да се његово извођење унесе у снимак слика или слика и звукова.

Члан 20.

Неретроактивност

1. Ова Конвенција не дира у права стечена у било којој од држава уговорница прије дана ступања на снагу ове Конвенције за ту државу.

2. Ниједна држава уговорница није обавезна да примјењује одредбе ове Конвенције на извођења или емитовања која су извршена, или на фонограма снимљене прије дана ступања на снагу ове Конвенције за ту државу.

Члан 21.

Други видови заштите

Заштита предвиђена овом Конвенцијом не треба да утиче на заштиту коју иначе уживају умјетници извођачи, произвођачи фонограма и радио-дифузне организације.

Члан 22.

Посебни споразуми

Државе уговорнице задржавају право да међусобно закључују посебне споразуме, који ће умјетницима извођачима, произвођачима фонограма или радио-дифузним организацијама признавати већа права од права која су призната овом Конвенцијом или садржавати друге одредбе које нису у супротности са овом Конвенцијом.

Члан 23.

Потписивање и депоновање

Ова Конвенција ће бити депонована код Генералног секретара Уједињених нација. Она ће бити отворена за потписивање до 30. јуна 1962. године, свим државама позваним на Дипломатску конференцију о Међународној заштити умјетника извођача, произвођача фонограма и радио-дифузних организација, које су чланице Универзалне конвенције о ауторском праву или чланице Међународне уније за заштиту књижевних и умјетничких дјела.

Члан 24.

Стицање чланства у Конвенцији

1. Ова Конвенција подлијеже ратификацији или прихватању од стране држава потписница.

2. Ова Конвенција отворена је за приступање свих држава позваних на Конференцију наведену у члану 23. као и приступање сваке државе чланице Уједињених нација, под условом да је држава која приступа чланица Универзалне конвенције о ауторском праву или Међународне уније за заштиту књижевних и умјетничких дјела.

3. Ратификација, прихватање или приступање врши се депоновањем одговарајућих инструмената код Генералног секретара Уједињених нација.

Члан 25.

Ступање на снагу

1. Ова Конвенција ступа на снагу три мјесеца послје дана депоновања шестог инструмента о ратификацији, прихватању или приступању.

2. Послије тога, Конвенција ступа на снагу за сваку државу, три мјесеца послје дана депоновања њеног инструмента о ратификацији, прихватању или приступању.

Члан 26.

Имплементација Конвенције помоћу националног законодавства

1. Свака држава уговорница се обавезује да ће, сагласно одредбама свог Устава, предузети мјере потребне за обезбјеђивање примјене ове Конвенције.

2. У тренутку депоновања свог инструмента о ратификацију, прихватању или приступању, свака држава мора да омогући у складу са својим националним законодавством, примјену одредби ове Конвенције.

Члан 27.

Примјена конвенције на одређене територије

1. Свака држава може, приликом ратификације, прихватања или приступања, или накнадно, изјавом упућеном Генералном секретаријату Уједињених нација саопштити да ће се ова Конвенција примјењивати на све или на неке од територија које она заступа у међународним односима, под условом да се на те територије примјењује Универзална конвенција о ауторском праву или Међународна конвенција о заштити књижевних и умјетничких дјела. Ова изјава ступа на снагу три мјесеца од дана њеног пријема.

2. Изјаве поменуће у ставу 3. члана 5, ставу 2. члана 6, ставу 1, члана 16. и чланова 17. и 18. могу бити проширене на све или на било коју од територија наведених у претходном ставу.

Члан 28.

Отказивање конвенције

1. Свака држава уговорница може отказати ову Конвенцију, било у своје име или у име ма које или свих територија поменутих у члану 27.

2. Отказивање се врши обавјештавањем упућеним Генералном секретару Уједињених нација и ступа на снагу дванаест мјесеци од дана пријема обавјештења.

3. Држава уговорница неће моћи користити право отказивања прије истека рока од пет година, рачунајући од дана ступања на снагу Конвенције за ту државу.

4. Свака држава уговорница престаје бити чланица ове Конвенције од тренутка када престане бити чланица Универзалне конвенције о ауторском праву или чланица Међународне уније за заштиту књижевних и умјетничких дјела.

5. Ова Конвенција престаје да се примјењује на било коју територију наведену у члану 27. чим на тој територији престане да се примјењује Универзална конвенција о ауторском праву или међународна конвенција за заштиту књижевних и умјетничких дјела.

Члан 29.

Ревизија Конвенције

1. Послије пет година од дана ступања на снагу ове Конвенције, свака држава уговорница може, изјавом упућеном Генералном секретару Уједињених нација, тражити сазивање конференције за ревизију ове Конвенције. Генерални секретар ће обавјестити све државе уговорнице о овом захтјеву. Ако, у року од шест мјесеци од дана обавјештења Генералног секретара Уједињених нација, најмање половина држава

уговорница саопшти да прихвата тај захтјев, Генерални секретар ће о томе обавјестити Генералног директора Међународног бироа за рад, Генералног директора Организације Уједињених нација за образовање, науку и културу и Директора бироа Међународне уније за заштиту књижевних и умјетничких дјела, који ће сазвати Конференцију за ревизију у сарадњи са Међувладиним комитетом предвиђеним у члану 32.

2. Свака ревизија ове Конвенције ће морати да буде усвојена двотрећинском већином држава које присуствују Конференцији за ревизију, под условом да ова већина обухвата двије трећине држава које су, на дан Конференције за ревизију, чланице ове Конвенције.

3. У случају усвајања нове Конвенције, која садржи потпуну или дјелимичну ревизију ове Конвенције, ако нова Конвенција не предвиђа другачије:

а) ова Конвенција престаје да буде отворена за ратификацију, прихватање или приступање од дана ступања на снагу нове ревизисане Конвенције;

б) ова Конвенција остаје на снази у односима са државама уговорницама које нису постале чланице нове Конвенције.

Члан 30.

Рјешавање спорова

Сваки спор између двије или више држава уговорница у вези са тумачењем или примјеном ове Конвенције, који не би био ријешен путем преговора, изнеће се на захтјев једне од страна у спору, пред Међународни суд правде на рјешавање, ако се заинтересоване државе не споразумију о неком другом начину рјешавања.

Члан 31.

Ограничења и резерве

Није дозвољена ни једна резерва на ову Конвенцију, осим резерви на одредбе става 3. члана 5. става 2. члана 6 и става 1. члана 16. и 17.

Члан 32.

Међувладин комитет

1. Установљава се Међувладин комитет чији је задатак:

а) да проучава питања у вези са примјеном и функционисањем ове Конвенције; и

б) да прикупља приједлоге и припрема документацију за евентуалну ревизију ове Конвенције.

2. Комитет ће бити састављен од представника држава уговорница, при чијем избору ће се водити рачуна о равноправној географској заступљености. Комитет ће имати шест чланова ако је број држава уговорница мањи или једнак броју дванаест; девет ако број држава уговорница буде тринаест до осамнаест, а дванаест ако је број држава уговорница преко осамнаест.

3. Комитет ће се конституисати дванаест мјесеци послје ступања на снагу Конвенције, гласањем које ће међу државама уговорницама, од којих ће свака имати по један глас, организовати Генерални директор Међународног бироа рада, Генерални директор Организације Уједињених нација за образовање, науку и културу и Директор бироа Међународне уније за заштиту књижевних и умјетничких дјела, у складу са правилима које претходно прихвати апсолутна већина држава уговорница.

4. Комитет ће изабрати свог предсједника и Секретаријат. Он ће донијети правилник којим ће се регулисати његово

функционисање и начин избора његових чланова, којим ће се обезбједити ротација држава уговорница.

5. Секретаријат комитета биће састављен од функционера Међународног бироа рада, Организације Уједињених нација за образовање, науку и културу и Бироа Међународне уније за заштиту књижевних и умјетничких дјела, које именује Генерални директор и директори ове три заинтересоване установе.

6. Састанци Комитета, који ће се сазивати увијек када већина његових чланова сматра за потребно, одржаваће се наизмјенично у сједиштима Међународног бироа рада, Организације Уједињених нација за образовање, науку и културу и Бироа Међународне уније за заштиту књижевних и умјетничких дјела.

7. Трошкове чланова Комитета сносиће њихове владе.

Члан 33.

Језици

1. Ова конвенција је сачињена на француском, енглеском и шпанском језику, и сва три текста су подједнако аутентична.

2. Осим тога, званични текстови ове Конвенције биће сачињени и на њемачком, италијанском и португалском језику.

Члан 34.

Нотификација

1. Генерални секретар Организације Уједињених нација обавјестиће државе које су биле позване на Конференцију означену у члану 23, и све државе чланице Организације Уједињених нација, као и Генералног директора Међународног бироа рада, Генералног директора Организације Уједињених нација за образовање, науку и културу и Директора Бироа Међународне уније за заштиту књижевних и умјетничких дјела:

а) о депоновању сваког инструмента ратификације, прихватања или приступања;

б) о датуму ступања на снагу Конвенције;

с) о свим обавјештењима, изјавама или саопштењима предвиђеним овом Конвенцијом;

д) о сваком случају када буде настала нека од ситуација које су предвиђене у ставовима 4. и 5. члана 28.

2. Генерални секретар Организације Уједињених нација обавјестиће исто тако Генералног директора Међународног бироа рада, Генералног директора Организације Уједињених нација за образовање, науку и културу и Директора бироа Међународне уније за заштиту књижевних и умјетничких дјела, о захтјевима који му буду упућени у складу са чланом 29, као и о сваком саопштењу примљеном од држава уговорница у вези са ревизијом ове Конвенције.

У потврду чега су доље потписани, прописно за то овлаштени, потписали ову Конвенцију.

Сачињено у Риму, 26. октобра 1961. године, у по једном примјерку на француском, енглеском и шпанском језику. Генерални секретар Организације Уједињених нација доставиће овјерене преписе свим државама позваним на Конференцију наведену у члану 23. и свим државама чланицама Организације Уједињених нација, као и Генералном директору Међународног бироа рада, Генералном директору Организације Уједињених нација за образовање, науку и културу и Директору бироа Међународне уније за заштиту књижевних и умјетничких дјела.

Члан 3.

Ова Одлука биће објављена у "Службеном гласнику БиХ" на српском, босанском и хрватском језику и ступа на снагу даном објављивања.

Број 01-011-1697-21/08
16. јула 2008. године
Сарајево

Председавајући
др Харис Силајић, с. р.

127

Na osnovu člana V. 3. d) Ustava Bosne i Hercegovine i saglasnosti Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine (Odluka PS BiH, broj 205/08 od 17. juna 2008. godine), Predsjedništvo Bosne i Hercegovine na 42. sjednici, održanoj 16. jula 2008. godine, donijelo je

ODLUKU

O RATIFIKACIJI KONVENCIJE O OČUVANJU NEMATERIJALNOG KULTURNOG NASLIJEĐA (UNESCO) PARIZ, 17. OKTOBAR 2003. GODINE

Član 1.

Ratifikuje se Konvencija o očuvanju nematerijalnog kulturnog naslijeđa (UNESCO) - *Pariz, 17. oktobar 2003. godine.*

Član 2.

Tekst Konvencije u prijevodu glasi:

UNESCO KONVENCIJA O OČUVANJU NEMATERIJALNOG KULTURNOG NASLIJEĐA

Pariz, 17. oktobra 2003.

MISC/2003/CLT/CH/14

KONVENCIJA O OČUVANJU

NEMATERIJALNOG KULTURNOG NASLIJEĐA

Generalna konferencija Organizacije Ujedinjenih naroda za obrazovanje, nauku i kulturu, u daljnjem tekstu pominjana kao UNESCO, se sastala u Parizu u periodu od 29. septembra do 17. oktobra 2003. godine, na svojoj 32. sjednici,

Pozivajući se na postojeće instrumente o ljudskim pravima, posebno, Univerzalnu deklaraciju o ljudskim pravima, iz 1948. godine, Međunarodni sporazum o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima i Međunarodni sporazum o građanskim i političkim pravima, iz 1996. godine,

Uzimajući u obzir značaj nematerijalnog kulturnog naslijeđa, kao glavnog izvorišta kulturne raznovrsnosti i garancije održivog razvoja, kako je istaknuto u UNESCO Preporuci o očuvanju tradicionalne kulture i folkloru, iz 1989., i UNESCO Univerzalnoj deklaraciji o kulturnoj raznolikosti, iz 2001. godine, te Istambulskoj deklaraciji iz 2002. godine, koju je usvojila Treća runda Skupa ministara kulture,

Uzimajući u obzir duboko ukorijenjenu međuzavisnost između nematerijalnog kulturnog naslijeđa i materijalne kulture i prirodne baštine,

Priznajući da proces globalizacije i socijalne transformacije, uz uslove koje on stvara za obnovljeni dijalog među zajednicama, također daje osnova, kao i fenomen netolerancije, raznim prijetnjama pogoršanja, nestanka i destrukcije nematerijalnog kulturnog naslijeđa, a posebno zbog nedostatka sredstava za očuvanje takvog naslijeđa,

Svjesni univerzalne volje i zajedničke zabrinutosti za očuvanjem nematerijalnog kulturnog naslijeđa čovječanstva,

Priznajući da zajednice, posebno indigene zajednice, grupe i u nekim slučajevima, pojedinci, imaju važnu ulogu u proizvodnji, očuvanju, održavanju i ponovnom stvaranju nematerijalnog kulturnog naslijeđa i time pomažu da se obogati kulturna raznolikost i ljudska kreativnost,

Primjećujući dalekosežan uticaj UNESCO-a u uspostavljanju normativnih instrumenata za zaštitu kulturnog naslijeđa, a posebno Konvencije za zaštitu svjetskog kulturnog naslijeđa i prirodne baštine, iz 1972. godine,

Dalje, primjećujući da nikakvi obavezujući multilateralni instrumenti još uvijek ne postoje za očuvanje nematerijalnog kulturnog naslijeđa,

Uzimajući u obzir da postojeći međunarodni sporazumi, preporuke i rezolucije u vezi sa kulturnim i prirodnim naslijeđem treba da budu efikasno obogaćeni i dopunjeni putem novih odredaba u odnosu na nematerijalno kulturno naslijeđe,

Uzimajući u obzir potrebu da se izgradi veća svjesnost, posebno među mladim generacijama, o značaju nematerijalnog kulturnog naslijeđa i njegovog očuvanja,

Uzimajući u obzir da međunarodna zajednica treba da doprinese, zajedno sa državama stranama u Konvenciji, očuvanju takvog naslijeđa u duhu saradnje i uzajamne pomoći,

Pozivajući se na UNESCO programe koji se odnose na nematerijalno kulturno naslijeđe, posebno Proklamacije o remek-djelima usmenog i nematerijalnog naslijeđa čovječanstva,

Uzimajući u obzir neprocjenjivu ulogu nematerijalnog kulturnog naslijeđa, kao faktora u zbližavanju ljudi i osiguravanju razmjene i razumijevanja među njima

Usvaja ovu Konvenciju na dan sedamnaestog oktobra 2003.

I Opće odredbe

Član 1. - svrhe Konvencije

Svrhe ove Konvencije su:

- (a) očuvati nematerijalno kulturno naslijeđe;
- (b) osigurati poštovanje nematerijalnog kulturnog naslijeđa i zajednica, grupa i pojedinaca o kojima je riječ;
- (c) povećati svijest na lokalnom, nacionalnom i međunarodnom nivou o važnosti nematerijalnog kulturnog naslijeđa i o osiguranju uzajamnog poštovanja istog;
- (d) obezbijediti međunarodnu saradnju i pomoć.

Član 2. - Definicije

Za potrebe ove Konvencije,

1. "Nematerijalno kulturno naslijeđe" označava prakse, predstave, izraze, znanje, vještine, kao i povezane instrumente, objekte, artefakta i kulturne prostore, koje zajednice, grupe i u

nekim slučajevima, pojedinci, priznaju kao dio svog kulturnog naslijeđa. Ovo nematerijalno kulturno naslijeđe prenošeno s generacije na generaciju stalno ponovo stvaraju zajednice i grupe u odgovoru na svoje okruženje, svoje međudjelovanje s prirodom i svojom istorijom, i daje im osjećaj identiteta i kontinuiteta čime unapređuju poštivanje kulturne raznolikosti i ljudske kreativnosti. Za potrebe ove Konvencije, u obzir će se uzeti isključivo takvo nematerijalno kulturno naslijeđe koje je podudarno sa postojećim instrumentima ljudskih prava, kao i potrebama uzajamnog poštivanja među zajednicama, grupama i pojedincima i potrebama održivog razvoja.

2. "Nematerijalno kulturno naslijeđe", kako je definisano u stavu 1 u gornjem tekstu, se ispoljava, između ostalog, u sljedećim domenima:

(a) usmene tradicije i izražavanja, uključujući jezik kao pokretač nematerijalnog kulturnog naslijeđa;

(b) umjetnost izvođenja;

(c) društvene prakse, rituali i svečani događaji;

(d) znanje i prakse vezane za univerzum

(e) tradicionalni zanati.

3. "Očuvanje" označava mjere u cilju osiguravanja životnosti nematerijalnog kulturnog naslijeđa, uključujući identifikaciju, dokumentaciju, istraživanje, očuvanje, zaštitu, unapređivanje, proširenje, prenošenje, posebno formalnim i neformalnim obrazovanjem, kao i obnovu različitih aspekata takvog naslijeđa.

4. "Države strane" označava države, koje su obavezne ovom Konvencijom i kod kojih je ova Konvencija na snazi.

5. Konvencija se primjenjuje *mutatis mutandis* na teritorije pomenute u članu 33. koje su postale Strane u ovoj Konvenciji u skladu sa uslovima datim u tom članu. Do te mjere, izraz "Države Strane" se, također, odnosi na takve teritorije.

Član 3. - Odnosi prema ostalim međunarodnim instrumentima

Ništa u ovoj konvenciji se neće tumačiti kao:

(a) promjena statusa ili umanjenja nivoa zaštite prema Konvenciji iz 1972. godine u vezi sa zaštitom elemenata svjetskog kulturnog i prirodnog naslijeđa sa kojim je nematerijalno kulturno naslijeđe direktno povezano, ili

(b) da utiče na prava i obaveze država strana koje proističu iz bilo kojeg međunarodnog instrumenta koji se odnosi na prava intelektualne imovine ili na korištenje biloških ili ekoloških resursa u kojem su one strane.

II Organi Konvencije

Član 4. - Generalna skupština država članica

1. Generalna skupština država članica se ovim uspostavlja, u daljnjem tekstu pomenuta kao "Generalna skupština", Generalna skupština je suvereno tijelo ove Konvencije.

2. Generalna skupština će se sastajati na redovnim sjednicama svake dvije godine. Ona se može sastajati i na vanrednim sjednicama ako se tako odluči na zahtjev bilo koje međudržavne komisije za očuvanje nematerijalnog kulturnog naslijeđa, ili barem jedne trećine država članica.

3. Generalna skupština ovim usvaja svoj vlastiti Poslovnik.

Član 5. - Međudržavna komisija za očuvanje nematerijalnog kulturnog naslijeđa

1. Međudržavna komisija za očuvanje nematerijalnog kulturnog naslijeđa, u daljnjem tekstu pominjana kao "Komisija" se ovim osniva pri UNESCO-u.

Biće sastavljena od 18 predstavnika država članica, koje izaberu države strane na sastanku Generalne skupštine, kada ova Konvencija stupi na snagu u skladu s članom 34.

2. Broj država članica u Komisiji će se povećati na 24 kada broj država članica u Konvenciji dostigne 50.

Član 6. - Izbor i mandat država članica Komisije

1. U izboru i i određivanju mandata država članica Komisije će se poštivati princip podjednake geografske zastupljenosti i rotacije.

2. Države članice Komisije će biti izabrane na mandat od četiri godine na sastanku generalne skupštine država strana u Konvenciji.

3. Međutim, mandat polovine država članica Komisije koje budu izabrane na prvom izboru će biti ograničen na dvije godine. Te države će biti izabrane žrijebom na prvom izboru.

4. Svake dvije godine Generalna skupština će obnoviti polovinu članstva država članica u Komisiji.

5. Ona će također izabrati onoliko država članica u Komisiju koliko bude potrebno da se popune prazna mjesta.

6. Država članica Komisije ne može biti izabrana na dva uzastopna mandata.

7. Države članice u Komisiji će izabrati svoje predstavnike koji su kvalifikovani u raznim oblastima nematerijalnog kulturnog naslijeđa.

Član 7. - Funkcije Komisije

Bez prejudiciranja ostalih prava prema ovoj Konvenciji, Komisija će:

(a) unapređivati ciljeve Konvencije da bi se podstaklo i pratilo njeno sprovođenje;

(b) obezbjeđivati vođenje u vezi sa najboljim praksama i preporučivati mjere za očuvanje nematerijalnog kulturnog naslijeđa;

(c) obezbjeđivati i dostavljati Generalnoj skupštini na odobrenje nacrt plana za korištenje sredstava Fonda u skladu sa članom 25.

(d) tražiti načina za povećanje svojih sredstava i preduzimati potrebne mjere u tom cilju u skladu s članom 25.;

(e) pripremiti i dostavljati Generalnoj skupštini na odobrenje operativne direktive za sprovođenje ove konvencije;

(f) ispitivati u skladu sa članom 29 izvještaje koje dostave države strane i rezimirati ih za Generalnu skupštinu;

(g) ispitivati zahtjeve koje dostave države strane i odlučivati o njima, u skladu sa objektivnim kriterijima odabira koje odredi Komisija i odobri ih Generalna skupština za:

(i) upis na listu prijedloga pomenutih u članovima 16, 17 i 18;

(ii) davanje međunarodne pomoći u skladu sa članom 22.

Član 8. - Radne metode Komisije

1. Komisija će odgovarati Generalnoj skupštini. Ona će je izvještavati o svim svojim aktivnostima i odlukama.

2. Komisija će usvojiti svoj Poslovnik sa dvotrećinskim glasovima svojih članova.

3. Komisija može, privremeno, uspostaviti bilo koje ad hoc konsultativno tijelo, koje to bude smatrala neophodnim za izvršavanje svog zadatka.

4. Komisija može na svoje sastanke pozvati bilo koje javno ili privatno tijelo, kao i privatne osobe s dokazanom stručnošću na različitim područjima nematerijalne kulturne baštine kako bi ih konzultirao u vezi s određenim pitanjima.

Član 9. - Akreditiranje savjetodavnih organizacija

1. Komisija će predložiti Generalnoj skupštini akreditiranje nevladinih organizacija sa priznatim kompetencijama na polju nematerijalnog kulturnog naslijeđa za rad u savjetodavnom svojstvu u Komisiji.

2. Komisija će, također, predložiti Generalnoj skupštini kriterije i modalitete takvih akreditiranja.

Član 10. - Sekretarijat

1. Komisiju će pomagati Sekretarijat UNESCO - a

2. Sekretarijat će pripremati dokumentaciju Generalne skupštine i Komisije, kao i nacrt dnevnog reda njihovih sastanaka i osiguraće sprovođenje njihovih odluka.

III Očuvanje nematerijalnog kulturnog naslijeđa na nacionalnom nivou

Član 11 - Uloga država strana

Svaka država strana će:

(a) preduzeti neophodne mjere da osigura očuvanje nematerijalnog kulturnog naslijeđa prisutnog na njenoj teritoriji;

(b) među mjerama očuvanja, pomenutim u članu 2. stav 3. identificirati i definirati različite elemente nematerijalnog kulturnog naslijeđa prisutnog na njenoj teritoriji, uz učešće zajednica, grupa i relevantnih nevladinih organizacija.

Član 12. - Popisi

1. Kako bi osigurala identifikaciju u cilju zaštite, svaka država sastavlja, na način prilagođen vlastitoj situaciji, jedan ili više popisa nematerijalnog kulturnog naslijeđa koje je prisutno na njenoj teritoriji. Ti popisi se redovno ažuriraju.

2. Pri podnošenju periodičnog izvještaja Komisiji, u skladu sa članom 29. svaka država strana daje odgovarajuće podatke o tim popisima.

Član 13. - Ostale mjere zaštite

U svrhu zaštite, razvoja i unaprjeđenja nematerijalnog kulturnog naslijeđa, koja je risutna nanjenoj teritoriji, svaka država strana nastoji:

(a) usvojiti opću politiku čiji je cilj promoviranje funkcije nematerijalnog kulturnog naslijeđa u društvu i uključivanje zaštite tog naslijeđa u programe planiranja,

(b) odrediti ili osnovati jedno ili više nadležnih tijela za zaštitu nematerijalnog kulturnog naslijeđa koje je prisutno na njenoj teritoriji,

(c) unapređivati naučne, tehničke i umjetničke studije, kao i istraživačke metodologije u cilju djelotvorne zaštite nematerijalne kulturne baštine, posebno nematerijalnog kulturnog naslijeđa kojem prijeti opasnost,

(d) usvojiti odgovarajuće pravne, tehničke, administrativne i finansijske mjere u cilju:

(i) podsticanja stvaranja ili jačanja institucija za obuku u području upravljanja nematerijalnim kulturnim naslijeđem i prenosa tog naslijeđa putem stručnih skupova i prostora namijenjenih za predstavljanje ili izražavanje tog naslijeđa,

(ii) osiguravanja pristupa nematerijalnom kulturnom naslijeđu uz istovremeno poštovanje uobičajenih praksi koje utiču na pristup određenim oblicima takvog naslijeđa,

(iii) osnivanje institucija za dokumentiranje nematerijalnog kulturnog naslijeđa i olakšavanja pristupa tim institucijama.

Član 14.- Obrazovanje, podizanje svijesti i izgradnja kapaciteta

Svaka država strana nastoji svim raspoloživim sredstvima:

(a) osigurati priznavanje, poštovanje i podizanje vrijednosti nematerijalnog kulturnog naslijeđa u društvu, posebno putem:

(i) obrazovnih i informativnih programa te programa u cilju podizanja svijesti usmjerenih na širu javnost, posebno mlade ljude,

(ii) posebnih obrazovnih i programa i obrazovanja unutar zajednica i grupa na koje se ti programi odnose

(iii) aktivnosti za izgradnju kapaciteta za zaštitu nematerijalnog kulturnog naslijeđa, posebno ekonomskih i naučnih istraživanja, i

(iv) neformalnih načina prenošenja znanja,

(b) informisati javnost o opasnostima koje prijete tom naslijeđu i o aktivnostima koje se obavljaju u provođenju ove Konvencije,

(c) unapređivati obrazovanje u svrhu zaštite prirodnih prostora i memorijalnih mjesta čije je postojanje potrebno za izražavanje nematerijalnog kulturnog naslijeđa

Član 15. - Učešće zajednica, grupa i pojedinaca

U okviru svojih aktivnosti očuvanja nematerijalnog kulturnog naslijeđa, svaka država strana će se potruditi da osigura najšire moguće učešće zajednica, grupa i po potrebi pojedinaca koji stvaraju, održavaju i prenose takvo naslijeđe i aktivno će ih uključiti u svoju upravu.

IV Očuvanje nematerijalnog kulturnog naslijeđa na međunarodnom nivou

Član 16. - Lista reprezentativnog nematerijalnog kulturnog naslijeđa čovječanstva

1. Kako bi osigurali bolju vidljivost nematerijalnog kulturnog naslijeđa i svijest o njegovoj važnosti, te da bi ohrabрили dijalog koji poštuje kulturnu raznolikost, Komisija će, po prijedlogu zainteresovanih država strana, sastaviti, ažurirati i objaviti Listu reprezentativnog nematerijalnog kulturnog naslijeđa čovječanstva.

2. Komisija će sastaviti i dostaviti Generalnoj skupštini na odobrenje kriterije za sastavljanje, ažuriranje i objavljivanje ove liste.

Član 17. - Lista nematerijalnog kulturnog naslijeđa kojem je potrebna hitna zaštita

1. U ciju poduzimanja adekvatnih mjera očuvanja, Komisija će sastaviti, ažurirati i objaviti listu nematerijalnog kulturnog naslijeđa kojem je potrebna hitna zaštita i upisaće takvo naslijeđe u listu na zahtjev države strane.

2. Komisija će sastaviti i dostaviti Generalnoj skupštini na odobrenje kriterije za uspostavljanje, ažuriranje i objavljivanje ove liste.

3. U slučajevima izrazite hitnosti, čije objektivne kriterije će odrediti Generalna skupština po prijedlogu Komisije, Komisija može upisati stavku određenog naslijeđa na listu pomenutu u stavu 1. u konsultacijama sa zainteresovanom državom stranom.

Član 18. - Programi, projekti i aktivnosti za očuvanje nematerijalnog kulturnog naslijeđa

1. Na osnovu prijedloga koje dostave država strane i u skladu sa kriterijima koje će definisati Komisija i odobriti Generalna skupština, Komisija će periodično odabirati i promovirati nacionalne, podregionalne i regionalne programe, projekte i aktivnosti očuvanja naslijeđa za koje bude smatrala da će najbolje odraziti principe i ciljeve ove Konvencije, uzimajući u obzir posebne potrebe zemalja u razvoju.

2. U tom cilju ona će primati, razgledati i odobravati zahtjeve za međunarodnom pomoći država strana radi pripreme takvih prijedloga.

3. Komisija će pratiti sprovođenje takvih projekata, programa i aktivnosti širenjem najboljih praksi uz korištenje sredstava koje ona odredi.

V Međunarodna saradnja i pomoć

Član 19. - Saradnja

1. Za potrebe ove konvencije, međunarodna saradnja uključuje, između ostalog, razmjenu informacija i iskustava,

zajedničke inicijative i uspostavljanje mehanizama pomoći, državama stranama u njihovom naporu u očuvanju nematerijalnog kulturnog naslijeđa.

2 Bez prejudiciranja odredaba njihovih nacionalnih zakonodavstava i običajnog prava i praksi, države strane priznaju da je očuvanje nematerijalnog kulturnog naslijeđa od opšteg interesa za čovječanstvo i u tom cilju će preduzeti saradnju na bilateralnom, podregionalnom i regionalnom međunarodnom nivou.

Član 20. - Svrhe međunarodne pomoći

Međunarodna pomoć se može pružiti u sljedeće svrhe:

- (a) očuvanje naslijeđa upisanog na Listu nematerijalnog kulturnog naslijeđa kojem je potrebna hitna zaštita;
- (b) priprema popisa u svrhu člana 11. i 12.;
- (c) podrška programima, projektima i aktivnostima sprovedenim na nacionalnom, podregionalnom i regionalnom nivou u cilju očuvanja nematerijalnog kulturnog naslijeđa;
- (d) bilo koja svrha koju Komisija bude smatrala neophodnom.

Član 21. - Oblici međunarodne pomoći

Pomoć koju pruži Komisija državi strani će biti regulirana operativnim direktivama predviđenim u članu 7. i sporazumom pomenutim u članu 24., a mogu biti sljedećeg oblika:

- (a) studije u vezi s različitim aspektima očuvanja;
- (b) angažiranje stručnjaka i praktikanata;
- (c) obuka svog potrebnog osoblja;
- (d) donošenje standarda i drugih mjera;
- (e) uspostavljanje i rad infrastruktura;
- (f) obezbjeđivanje opreme i znanja;
- (g) ostali oblici finansijske i tehničke pomoći, uključujući, po potrebi, odobravanje kredita uz niske kamate te davanje donacije.

Član 22. - Uslovi koji rukovode međunarodnom pomoći

1. Komisija će utvrditi postupke za pregled zahtjeva za međunarodnom pomoći i utvrditi će koje informacije treba uključiti u zahtjeve, kaso što su predviđene mjere i zahtijevane intervencije, zajedni sa procjenom njihovih troškova.

2. U hitnim slučajevima zahtjeve za pomoć će pregledati Komisija kao prioriteto pitanje.

3. Da bi donijela odluku, Komisija će izvršiti ona ispitivanja i konsultacije koje bude smatrala potrebnim.

Član 23. - Zahtjevi za međunarodnom pomoći

1. Svaka država strana će dostaviti Komisiji zahtjev za međunarodnom pomoći za čuvanje nematerijalnog kulturnog naslijeđa prisutnog na njenoj teritoriji.

2. Takav zahtjev također mogu zajednički podnijeti dvije ili više država strana.

3. Zahtjev će uključivati informacije iz člana 22. stav 1., zajedno sa ostalom potrebnom dokumentacijom.

Član 24. - Uloga država strana - korisnika

1. U skladu s odredbama ove konvencije, međunarodna pomoć koja se pruža će biti regulirana sporazumom između države strane - korisnika i Komisije.

2. Kao opće pravilo, država strana - korisnik će, u okvirima svojih sredstava, podijeliti troškove mjera očuvanja za koje se takva međunarodna pomoć pruža.

3. Država strana - korisnik će dostaviti Komisiji izvještaj o iskorištavanju pomoći pružene za očuvanje nematerijalnog kulturnog naslijeđa.

VI Fond za nematerijalno kulturno naslijeđe

Član 25. - Priroda i sredstva Fonda

1. "Fond za očuvanje nematerijalnog kulturnog naslijeđa" u daljnjem tekstu pominjan kao "Fond", se ovim uspostavlja.

2. Fond će se sastojati povjereničkih sredstava (funds-in-trust), uspostavljenih u skladu sa Finansijskim propisima UNESCO-a.

3. Sredstva Fonda će se sastojati od:

- (a) doprinosa koje daju države strane
- (b) sredstava dodijeljenih u ovu svrhu od strane Generalne konferencije UNESCO-a
- (c) doprinosa poklona i zadužbina, koje mogu dati:
  - (i) ostale države
  - (ii) organizacije i programi sistema Ujedinjenih nacija, posebno razvojni programi Ujedinjenih nacija (UNDP) kao i ostale međunarodne organizacije;
  - (iii) javna ili privatna tijela i pojedinci;
- (d) bilo koja kamata potraživana prema sredstvima Fonda;
- (e) sredstva koja su prikupljena, ili sredstva od organiziranja događaja u korist Fonda;
- (f) bilo koja druga sredstva odobrena prema propisima Fonda, kojeg će sastaviti Komisija.

4. O korištenju sredstava Komisije će se odlučiti na osnovu smjernica koje da Generalna skupština

5. Komisija može prihvatiti kontribucije i ostale oblike pomoći za opće i konkretne svrhe koje se odnose na konkretne projekte, s tim da te projekte odobri Komisija.

6. Nikakvi politički ili ekonomski uslovi nepodudarni sa ciljevima ove Konvencije se ne mogu povezati s kontribucijama koje se daju za Fond.

Član 26. - Kontribucije država strana u Fondu

1. Bez prejudiciranja bilo kojih dopunskih dobrovoljnih kontribucija, države strane u ovoj Konvenciji se obavezuju da plate Fondu, najmanje jednom u dvije godine kontribuciju, čiji iznos, u obliku jedinstvenog procenta, koji se primjenjuje na sve države, će utvrditi Generalna skupština. Odluka Generalne skupštine će biti donesena većinom prisutnih država strana koje glasaju i koje nisu dale izjavu pomenutu u stavu 2. ovog člana. Kontribucija neće, ni u kom slučaju preći 1% njene kontribucije u njenom reedovnom budžetu UNESCO-a.

2. Ipak, svaka država pomenuta u članu 32. ili 33. ove Konvencije može izjaviti, u vrijeme depozita instrumenta svoje ratifikacije, prihvatanja ili odobrenja ili pristupa, da neće biti obavezna odredbama stava 1. ovog člana.

3. Država strana će se potruditi da povuče navedenu izjavu pismenim obavještenjem Generalnom direktoru UNESCO-a. Ipak povlačenje izjave neće stupiti na snagu u vezi sa kontribucijom koju duguje država do datuma na koji se otvara naredna sjednica Generalne skupštine.

4. Kako bi omogućili Komisiji da efikasno planira svoje poslove, kontribucije država strana u ovoj Konvenciji, koje su dale izjavu pomenutu u stavu 2. ovog člana, će se redovno plaćati najmanje jednom u dvije godine i one bi trebalo da budu koliko je god moguće izjednačene sa kontribucijama koje bi one dugovale da su obavezne odredbama stava i ovog člana.

5. Bilo koja država strana u ovoj Konvenciji, koja kasni sa plaćanjem svojih obaveznih ili dobrovoljnih kontribucija za tekuću godinu i prethodnu kalendarsku godinu, neće biti pripravna za člana Komisije, ova odredba se ne primjenjuje na prvi izbor. Mandat bilo koje takve države koja je već član

Komisije će se okončati u vrijeme izbora, kako je predviđeno članom 6. ove Konvencije.

Član 27. - Dobrovoljne dodatne kontribucije Fondu

Države članice koje žele da daju dobrovoljne kontribucije, osim onih predviđenih članom 26, će obavijestiti Komisiju, što je moguće prije, kako bi joj omogućile da u skladu s tim planira svoje poslove.

Član 28. - Međunarodne kampanje prikupljanja sredstava

Sve države strane će, koliko je god to moguće, dati svoju podršku međunarodnim kampanjama prikupljanja sredstava koje se organizuju u korist Fonda pod pokroviteljstvom UNESCO-a.

VII. Izvještaji

Član 29. - Izvještaji država strana

Države strane će dostavljati Komisiji, prema obrascima i periodičnosti koje će utvrditi Komisija, izvještaje o legislativnim, regulatornim i ostalim mjerama koje budu preduzete radi sprovođenja ove konvencije.

Član 30. - Izvještaj Komisije

1. Na osnovu svojih aktivnosti i izvještaja država strana, pomenutih u članu 29. Komisija će dostaviti izvještaj Generalnoj skupštini na svakoj njenoj sjednici.

2. Izvještaji će se uputiti na uvid Generalnoj konferenciji UNESCO-a.

VIII. Prelazna klauzula

Član 31. - Odnos prema proglašavanju remek-djela usmenog i nematerijalnog naslijeđa čovječanstva

1. Komisija će uključiti u Reprezentativnu listu nematerijalnog kulturnog naslijeđa čovječanstva stavke proglašene remek-djelima usmenog i nematerijalnog naslijeđa čovječanstva prije stupanja na snagu ove Konvencije.

2. Uključivanje tih stavki u Reprezentativnu listu nematerijalnog kulturnog naslijeđa čovječanstva ni na koji način neće prejudicirati kriterije budućih upisa o kojima se odluči u skladu sa članom 16, stav 2.

3. Nikakvo dalje proglašavanje se neće obaviti nakon stupanja na snagu ove Konvencije.

IX. Završne odredbe

Član 32. - Ratifikacija, prihvatanje i odobrenje

1. Ova Konvencija podliježe ratifikaciji, prihvatanju i odobrenju od strane država članica UNESCO-a u skladu s njihovim ustavnim postupcima.

2. Instrumenti ratifikacije, prihvatanja ili odobrenja će se položiti kod Generalnog direktora UNESCO-a.

Član 33. - Pristup

1. Ova Konvencija će biti otvorena za pristup od strane svih država koje nisu članice UNESCO-a, a koje pozove Generalna skupština UNESCO-a da joj pristupe.

2. Ova Konvencija će, također, biti otvorena za pristup po teritorijama koje imaju punu unutrašnju samoupravu priznatu od strane Ujedinjenih nacija, ali koje nisu stekle punu nezavisnost prema rezoluciji Generalne skupštine 1514 (XV) i koje imaju nadležnosti nad pitanjima koje regulira ova Konvencija, uključujući nadležnosti da se stupi u ugovore u vezi sa ovim pitanjima.

3. Instrument pristupa će biti položen kod Generalnog direktora UNESCO-a.

Član 34. - Stupanje na snagu

Ova Konvencija će stupiti na snagu tri mjeseca nakon datuma polaganja tridesetog instrumenta ratifikacije, prihvatanja,

odobrenja ili pristupa, ali samo u odnosu na one države koje su položile svoje instrumente ratifikacije, prihvatanja, odobrenja ili pristupa na dan ili prije tog datuma. Ona će stupiti na snagu u odnosu na bilo koju drugu državu stranu tri mjeseca nakon polaganja instrumenta ratifikacije, prihvatanja, odobrenja ili pristupa.

Član 35. - Savezni ili ne-unitarni ustavni sistemi

Slijedeće odredbe se primjenjuju na države strane koje imaju savezni ili ne-unitarni ustavni sistem:

(a) vezano za odredbe ove Konvencije, čije provođenje potpada pod zakonsku jurisdikciju savezne ili centralne vlade će biti iste kao i obaveze država strana koje nisu savezne države;

(b) vezano za odredbe ove Konvencije, čije sprovođenje potpada pod jurisdikciju pojedinačnih konstitutivnih država, zemalja, pokrajina ili kantona koji nisu obavezani ustavnim sistemom savezne države da preduzimaju zakonske mjere, savezna vlada će informirati takve države, zemlje, pokrajine ili kantone o pomenutim odredbama sa preporukom o njihovom sprovođenju.

Član 36. - Otkazivanje

1. Svaka država strana može otkazati ovu Konvenciju.

2. Otkaz se notifikira putem pisane isprave koja se polaže kod glavnog direktora UNESCO-a.

3. Otkazivanje će biti upućeno instrumentom napismeno. Ono ni na koji način neće uticati na konačne obaveze države strane koja otkazuje do datuma na koji otkazivanje stupa na snagu.

Član 37. - Funkcije Depozitara

Generalni direktor UNESCO-a, kao Depozitar ove Konvencije, će obavijestiti države strane Organizacije, države koje nisu članice Organizacije, pomenute u članu 33, kao i Ujedinjene nacije o polaganju svih instrumenata ratifikacije, prihvatanja, odobrenja ili pristupa navedenih u članovima 32. i 33, kao i o otkazivanjima, pomenutim u članu 36.

Član 38. - Izmjene

1. Država strana može, pismenim obavještenjem adresiranim na Generalnog direktora predložiti izmjene ove Konvencije. Generalni direktor će cirkularno uputiti takvo obavještenje svim državama stranama. Ako, u roku od šest mjeseci od datuma cirkularnog upućivanja obavještenja, ne manje od polovine država strana odgovori povoljno na zahtjev, Generalni direktor će iznijeti takav prijedlog na slijedećoj sjednici generalne skupštine za diskusiju i moguće usvajanje.

2. Izmjene će biti usvojene dvotrećinskom većinom država strana koje su prisutne i glasaju.

3. Kada se usvoje, izmjene ove Konvencije će biti dostavljene na ratifikaciju, prihvatanje, odobrenje ili pristup državama stranama.

4. Izmjene će stupiti na snagu, ali samo u odnosu na države strane koje su ratificirale, prihvatile, odobrile ili pristupile njima, tri mjeseca nakon polaganja instrumenata pomenutih u stavu 3 ovog člana od strane dvije trećine država strana. Stoga, za svaku državu stranu koja ratificira, prihvati, odobri ili pristupi izmjeni, rečena izmjena će stupiti na snagu tri mjeseca nakon datuma polaganja od strane te države njenog instrumenta ratifikacije, prihvatanja, odobrenja ili pristupa.

5. Procedura iz stavova 3 i 4 se ne primjenjuje na član 5. u vezi sa brojem država strana Komisije. Ove izmjene će stupiti na snagu u vrijeme kada se usvoje.

6. Država koja postaje strana potpisnice ove Konvencije nakon stupanja na snagu amandmana u skladu sa stavom 4. ovog člana, a u slučaju da ne izrazi drugačiju namjeru, se smatra:

(a) kao strana potpisnica ove Konvencije koja je izmijenjena i dopunjena

(b) kao strana potpisnica ove Konvencije koja nije izmijenjena i dopunjena u odnosu na drugu stranu potpisnicu koju izmjene i dopune ne obavezuju

Član 39. - Važeći tekstovi

Ova Konvencija je sačinjena na arapskom, kineskom, engleskom, francuskom, ruskom i španskom, pri čemu su svih šest tekstova jednako važeći.

Član 40. - Preduslovi

U skladu sa članom 102. Povelje Ujedinjenih naroda, ova Konvencija će biti registrirana u Sekretarijatu UN-a na zahtjev Generalnog direktora UNESCO-a.

Član 3.

Ova odluka će biti objavljena u "Službenom glasniku BiH" na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku i stupa na snagu danom objavljivanja.

Broj 01-011-1697-23/08
16. jula 2008. godine
Sarajevo

Predsjedavajući
dr. Haris Silajdžić, s. r.

Temeljem članka V. 3. d) Ustava Bosne i Hercegovine i suglasnosti Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine (Odluka PS BiH, broj 205/08 od 17. lipnja 2008. godine), Predsjedništvo Bosne i Hercegovine je na 42. sjednici, održanoj 16. srpnja 2008. godine donijelo

ODLUKU

O RATIFIKACIJI KONVENCIJE O ZAŠTITI NEMATERIJALNE KULTURNE BAŠTINE (UNESCO) PARIZ, 17. LISTOPADA 2003. GODINE

Članak 1.

Ratificira se Konvencija o zaštiti nematerijalne kulturne baštine (UNESCO) - *Pariz, 17. listopada 2003. godine.*

Članak 2.

Tekst Konvencije u prijevodu glasi:

UNESCO KONVENCIJA

O ZAŠTITI NEMATERIJALNE KULTURNE BAŠTINE

Pariz, 17. listopada 2003.

MISC/2003/CLT/CH/14

KONVENCIJA O ZAŠTITI

NEMATERIJALNE KULTURNE BAŠTINE

Opća skupština Organizacije Ujedinjenih naroda za obrazovanje, znanost i kulturu (u daljnjem tekstu: UNESCO) koja se sastala od 29. rujna do 17. listopada 2003. na svojoj 32. sjednici,

Pozivajući se na postojeće međunarodne instrumente o ljudskim pravima, posebice na Opću deklaraciju o ljudskim pravima iz 1948., Međunarodni sporazum o gospodarskim, socijalnim i kulturnim pravima iz 1966. te Međunarodni sporazum o građanskim i političkim pravima iz 1966.,

Uzimajući u obzir važnost nematerijalne baštine kao pokretača kulturne raznolikosti i jamstva održivog razvoja, kako je istaknuto u Preporuci UNESCO-a o zaštiti tradicionalne kulture i folkloru iz 1989., u Općoj deklaraciji UNESCO-a o kulturnoj raznolikosti iz 2001. i Istarskoj deklaraciji iz 2002., koju je usvojio treći Okrugli stol ministara kulture,

Uzimajući u obzir duboko uvriježenu međuovisnost nematerijalne kulturne baštine i materijalne kulturne i prirodne baštine,

Prepoznajući da procesi globalizacije i društvene transformacije, uz uvjete koje stvaraju za obnovljeni dijalog među zajednicama, također dovode, kao i fenomen netolerantnosti, do ozbiljnih opasnosti gubitka vrijednosti, nestajanja i uništenja nematerijalne kulturne baštine, posebice zbog nedostatka izvora sredstava za zaštitu te baštine,

Znajući da postoji sveopća volja i zajednička briga da se zaštiti nematerijalna kulturna baština čovječanstva,

Prepoznajući da zajednice, posebice starosjedilačke zajednice, skupine i, u nekim slučajevima, pojedinci igraju važnu ulogu u proizvodnji, zaštiti, održavanju i ponovnom stvaranju nematerijalne kulturne baštine te tako pomažu jačanju kulturne raznolikosti i ljudske kreativnosti,

Primjećujući dalekosežni utjecaj aktivnosti UNESCO-a pri uvođenju normativnih instrumenata za zaštitu kulturne baštine, posebice Konvencije za zaštitu svjetske kulturne i prirodne baštine iz 1972.,

Primjećujući, nadalje, da zasad ne postoji nikakav obavezujući višestrani instrument za zaštitu nematerijalne kulturne baštine,

Uzimajući u obzir da postojeće međunarodne sporazume, preporuke i rezolucije o kulturnoj i prirodnoj baštini treba djelotvorno obogatiti i dopuniti novim odredbama koje se odnose na nematerijalnu kulturnu baštinu,

Uzimajući u obzir potrebu da se izgradi veća svijest, posebice među mladim naraštajima, o važnosti nematerijalne kulturne baštine i o njezinoj zaštiti,

Uzimajući u obzir da bi međunarodna zajednica trebala zajedno s državama strankama ove Konvencije pridonijeti zaštiti te baštine u duhu suradnje i uzajamne pomoći, podsjećajući na programe UNESCO-a koji se odnose na nematerijalnu kulturnu baštinu, posebice Proglašenje remek-djela usmene i nematerijalne baštine čovječanstva,

Uzimajući u obzir neprocjenjivu ulogu nematerijalne kulturne baštine kao čimbenika u zbližavanju ljudi i osiguravanju razmjene i razumijevanja među njima, usvaja ovu Konvenciju 17. listopada 2003.

I. Opće odredbe

Članak 1. - Svrha Konvencije

Svrha je ove Konvencije:

- (a) zaštititi nematerijalnu kulturnu baštinu,
- (b) osigurati poštivanje nematerijalne kulturne baštine zajednica, skupina i pojedinaca kojih se to tiče,
- (c) na lokalnoj, nacionalnoj i međunarodnoj razini podići svijest o važnosti nematerijalne kulturne baštine, kao i o osiguravanju uzajamnog uvažavanja te baštine,
- (d) osigurati međunarodnu suradnju i pomoć.

Članak 2. - Definicije

U smislu ove Konvencije,

1. "Nematerijalna kulturna baština" znači vještine, izvedbe, izričaje, znanja, umijeća, kao i instrumente, predmete, rukotvorine i kulturne prostore koji su povezani s tim, koje zajednice, skupine i u nekim slučajevima, pojedinci prihvataju kao dio svoje kulturne baštine. Ovu nematerijalnu kulturnu baštinu, koja se prenosi iz naraštaja u naraštaj, zajednice i skupine stalno iznova stvaraju kao odgovor na svoje okruženje, svoje međusobno djelovanje s prirodom i svojom poviješću koja im pruža osjećaj identiteta i kontinuiteta te tako promiče poštivanje kulturne raznolikosti i ljudske kreativnosti. U svrhu ove Konvencije u obzir se uzima isključivo ona nematerijalna kulturna baština koja je u skladu s postojećim međunarodnim instrumentima o ljudskim pravima, kao i potrebama uzajamnog poštivanja među zajednicama, skupinama i pojedincima i koja je u skladu s održivim razvojem.

2. "Nematerijalna kulturna baština", kako je definirana u stavku 1., manifestira se, među ostalim, u sljedećim područjima:

- (a) usmena predaja i izričaji, uključujući jezik kao sredstvo komunikacije nematerijalne kulturne baštine,
- (b) izvedbene umjetnosti,
- (c) običaji, obredi i svečanosti,
- (d) znanje i vještine vezani uz prirodu i svemir,
- (e) tradicijski obrti.

3. "Zaštita" znači mjere čiji je cilj osiguravanje održivosti nematerijalne kulturne baštine, uključujući identificiranje, dokumentiranje, istraživanje, očuvanje, zaštitu, promicanje, povećanje vrijednosti, prenošenje, posebice putem formalnog i neformalnog obrazovanja, kao i revitalizaciju različitih oblika te baštine.

4. "Države stranke" označava države za koje je ova Konvencija obvezujuća i među kojima je ova Konvencija na snazi.

5. Ova se Konvencija primjenjuje *mutatis mutandis* na teritorije iz članka 33. koji postanu stranke ove Konvencije sukladno uvjetima utvrđenim u tom članku. U toj mjeri izraz "države stranke" odnosi se i na te teritorije.

Članak 3. - Odnos prema drugim međunarodnim instrumentima

Nijedan navod u ovoj Konvenciji ne može se tumačiti kao:

(a) nešto što može promijeniti status ili umanjiti razinu zaštite prema Konvenciji o zaštiti svjetske kulturne i prirodne baštine iz 1972. svojstava svjetske baštine s kojima je pojedina stavka nematerijalne kulturne baštine izravno povezana, ili

(b) nešto što može utjecati na prava i obveze država stranaka koje proizlaze iz bilo kojega međunarodnog instrumenta kojem su one stranke i koji se odnosi na prava intelektualnog vlasništva ili na uporabu bioloških i ekoloških izvora.

II. Tijela Konvencije

Članak 4. - Opća skupština država stranaka

1. Ovime se utemeljuje Opća skupština država stranaka (u daljnjem tekstu: "Opća skupština"). Opća skupština je vrhovno tijelo ove Konvencije.

2. Opća skupština sastaje se na redovitoj sjednici svake dvije godine. Ona se može sastajati na izvanrednoj sjednici ako tako odluči ili na zahtjev Međuvladinog odbora za zaštitu nematerijalne kulturne baštine ili na zahtjev najmanje jedne trećine država stranaka Konvencije.

3. Opća skupština usvaja svoj poslovnik.

Članak 5. - Međuvladin odbor za zaštitu nematerijalne kulturne baštine

1. Ovime se u okviru UNESCO-a utemeljuje Međuvladin odbor za zaštitu nematerijalne kulturne baštine (u daljnjem tekstu: "Odbor"). Sastoji se od predstavnika 18 država stranaka, koje biraju države stranke koje se sastaju na Općoj skupštini čim ova Konvencija stupi na snagu sukladno članku 34.

2. Broj država članica Odbora povećava se na 24 čim broj država stranaka koje su pristupile Konvenciji dosegne 50.

Članak 6. - Izbor i mandati država članica Odbora

1. Pri izboru država članica Odbora poštivaju se načela pravedne zemljopisne zastupljenosti i rotacije.

2. Države članice Odbora biraju se na mandat od četiri godine, a biraju ih države stranke koje su pristupile Konvenciji i koje se sastaju na Općoj skupštini.

3. Ipak, mandat polovice država članica Odbora izabranih pri prvom izboru ograničen je na dvije godine. Te se države na prvom izboru biraju zdrijebom.

4. Svake dvije godine Opća skupština obnavlja izbor polovice država članica Odbora.

5. Ona također izabire onoliko država članica Odbora koliko je potrebno da se popune slobodna mjesta.

6. Država članica Odbora ne može biti izabrana na dva uzastopna mandata.

7. Države članice Odbora biraju kao svoje predstavnike osobe koje su kvalificirane na različitim područjima nematerijalne kulturne baštine.

Članak 7. - Funkcije Odbora

Ne dovodeći u pitanje ostale ovlasti koje su mu dane ovom Konvencijom, funkcije Odbora su:

(a) promicanje ciljeva Konvencije te poticanje i praćenje njihove provedbe,

(b) davanje uputa o najboljim metodama rada, kao i preporuka o mjerama za zaštitu nematerijalne kulturne baštine,

(c) priprema i podnošenje na odobrenje Općoj skupštini nacrt plana za korištenje sredstava Fonda, sukladno članku 25,

(d) traženje načina povećanja svojih sredstava, te poduzimanje potrebnih mjera u tom cilju, sukladno članku 25,

(e) priprema i podnošenje na odobrenje Općoj skupštini radnih smjernica za provedbu ove Konvencije,

(f) pregled, sukladno članku 29., izvješća koja podnose države stranke i izrada sažetaka tih izvješća za Opću skupštinu,

(g) pregled zahtjeva koje podnose države stranke i odlučivanje o njima sukladno objektivnim kriterijima selekcije, koje će utvrditi Odbor i odobriti Glavna skupština, za sljedeće:

(i) upisivanje u popise i prijedloge koji se spominju u članku 16., 17. i 18.,

(ii) pružanje međunarodne pomoći sukladno članku 22.

Članak 8. - Način rada Odbora

1. Odbor je odgovoran Općoj skupštini. On joj podnosi izvješća o svim svojim aktivnostima i odlukama.

2. Odbor usvaja svoj poslovnik dvotrećinskom većinom glasova svojih članova.

3. Odbor može osnovati na privremenoj osnovi sva ad hoc savjetodavna tijela koja smatra nužnima za izvršenje svoje zadaće.

4. Odbor može na svoje sastanke pozvati bilo koje javno ili privatno tijelo, kao i privatne osobe s dokazanom stručnošću na različitim područjima nematerijalne kulturne baštine kako bi ih konzultirao u vezi s određenim pitanjima.

Članak 9. - Davanje ovlaštenja savjetodavnih organizacija

1. Odbor predlaže Općoj skupštini da ovlasti nevladine organizacije s općep priznatom stručnošću na području nematerijalne kulturne baštine radi djelovanja u svojstvu savjetnika Odbora.

2. Odbor također predlaže Općoj skupštini kriterije i načine za davanje tih ovlaštenja.

Članak 10. - Tajništvo

1. Odboru pomaže Tajništvo UNESCO-a.

2. Tajništvo priprema dokumentaciju Opće skupštine i Odbora, kao i nacrt dnevnog reda svojih sastanaka te osigurava provedbu svojih odluka.

III. Zaštita nematerijalne kulturne baštine na nacionalnoj razini

Članak 11. - Uloga država stranaka

Svaka država stranka:

(a) poduzima potrebne mjere kako bi osigurala zaštitu nematerijalne kulturne baštine koja je prisutna na njezinu teritoriju,

(b) među mjerama za zaštitu iz 3. stavka članka 2. identificira i definira različite elemente nematerijalne kulturne baštine koja je prisutna na njezinu teritoriju uz sudjelovanje zajednica, skupina i relevantnih nevladinih organizacija.

Članak 12. - Popisi

1. Kako bi osigurala identifikaciju u cilju zaštite, svaka država sastavlja, na način prilagođen vlastitoj situaciji, jedan ili više popisa nematerijalne kulturne baštine koja je prisutna na njezinu teritoriju. Ti se popisi redovito ažuriraju.

2. Pri podnošenju periodičnog izvješća Odboru, sukladno članku 29. svaka država stranka daje odgovarajuće podatke o tim popisima.

Članak 13. - Ostale mjere za zaštitu

U svrhu zaštite, razvoja i unaprjeđenja nematerijalne kulturne baštine koja je prisutna na njezinu teritoriju, svaka država stranka nastoji:

(a) usvojiti opću politiku čiji je cilj promicanje funkcije nematerijalne kulturne baštine u društvu i uključivanje zaštite te baštine u programe planiranja,

(b) odrediti ili osnovati jedno ili više nadležnih tijela za zaštitu nematerijalne kulturne baštine koja je prisutna na njezinu teritoriju,

(c) unaprjeđivati znanstvene, tehničke i umjetničke studije, kao i istraživačke metodologije u cilju djelotvorne zaštite nematerijalne kulturne baštine, posebice nematerijalne kulturne baštine kojoj prijete opasnost,

(d) usvojiti odgovarajuće pravne, tehničke, administrativne i financijske mjere u cilju:

(i) poticanja stvaranja ili jačanja institucija za obuku u području upravljanja nematerijalnom kulturnom baštinom i prijenosa te baštine putem stručnih skupova i prostora namijenjenih za predstavljanje ili izražavanje te baštine,

(ii) osiguravanja pristupa nematerijalnoj kulturnoj baštini uz istodobno poštivanje uobičajenih praksi koje utječu na pristup određenim oblicima takve baštine,

(iii) utemeljenja institucija za dokumentiranje nematerijalne kulturne baštine i olakšavanja pristupa tim institucijama.

Članak 14. - Obrazovanje, podizanje svijesti i izgradnja kapaciteta

Svaka država stranka nastoji pomoću svih prikladnih sredstava:

(a) osigurati priznavanje, poštivanje i podizanje vrijednosti nematerijalne kulturne baštine u društvu, posebice putem:

(i) obrazovnih i informativnih programa te programa u cilju podizanja svijesti usmjerenih na širu javnost, posebice mlade ljude,

(ii) posebnih obrazovnih i programa izobrazbe unutar zajednica i skupina na koje se ti programi odnose,

(iii) aktivnosti za izgradnju kapaciteta za zaštitu nematerijalne kulturne baštine, posebice gospodarskih i znanstvenih istraživanja, i

(iv) neformalnih načina prenošenja znanja,

(b) informirati javnost o opasnostima koje prijete toj baštini i o aktivnostima koje se obavljaju u provedbi ove Konvencije,

(c) unapređivati obrazovanje u svrhu zaštite prirodnih prostora i memorijalnih mjesta čije je postojanje potrebno za izražavanje nematerijalne kulturne baštine.

Članak 15. - Sudjelovanje zajednica, skupina i pojedinaca

U okviru svojih aktivnosti zaštite nematerijalne kulturne baštine svaka država stranka nastoji osigurati najšire moguće sudjelovanje zajednica, skupina i, u nekim slučajevima, pojedinaca koji stvaraju, održavaju i prenose tu baštinu te ih aktivno uključuje u svoje postupke.

IV. Zaštita nematerijalne kulturne baštine na međunarodnoj razini

Članak 16. - Reprezentativna lista nematerijalne kulturne baštine čovječanstva

1. Kako bi se osigurala bolja preglednost nematerijalne kulturne baštine i svijest o njezinu značenju, kao i potakao dijalog koji poštuje kulturnu raznolikost, Odbor na prijedlog uključenih država stranaka utvrđuje, ažurira i objavljuje Reprezentativnu listu nematerijalne kulturne baštine čovječanstva.

2. Odbor sastavlja i podnosi Općoj skupštini na odobrenje kriterije za utvrđivanje, ažuriranje i objavu Reprezentativne liste.

Članak 17. - Lista nematerijalne kulturne baštine kojoj je potrebna hitna zaštita

1. U cilju poduzimanja odgovarajućih mjera zaštite, Odbor utvrđuje, ažurira i objavljuje Listu nematerijalne kulturne baštine kojoj je potrebna hitna zaštita te na zahtjev države stranke takvu baštinu upisuje na Listu.

2. Odbor sastavlja i podnosi Općoj skupštini na odobrenje kriterije za utvrđivanje, ažuriranje i objavu ove Liste.

3. U slučajevima izuzetne žurnosti, čije objektivne kriterije odobrava Opća skupština na prijedlog Odbora, Odbor može na Listu iz stavka 1. ovoga članka upisati određenu stavku baštine u konzultacijama s državom strankom koje se to tiče.

Članak 18. - Programi, projekti i aktivnosti za zaštitu nematerijalne kulturne baštine

1. Na temelju prijedloga koje su podnijele države stranke i u skladu s kriterijima koje je odredio Odbor, a odobrila Opća skupština, Odbor periodično obavlja selekciju i promociju onih nacionalnih, područnih i regionalnih programa, projekata i aktivnosti za zaštitu baštine za koje smatra da najbolje odražavaju načela i ciljeve ove Konvencije, uzimajući u obzir posebne potrebe zemalja u razvoju.

2. U tom cilju Odbor prima, razmatra i odobrava zahtjeve država stranaka za međunarodnu pomoć u svrhu pripreme takvih prijedloga.

3. Odbor prati provedbu tih projekata, programa i aktivnosti tako što će prenositi informacije o najboljim metodama rada koristeći sredstva koja će sam odrediti.

V. Međunarodna suradnja i pomoć

Članak 19. - Suradnja

1. U smislu ove Konvencije međunarodna suradnja uključuje, među ostalim, razmjenu informacija i iskustava, zajedničke inicijative i uvođenje mehanizma pomoći državama strankama u njihovim nastojanjima da zaštite nematerijalnu kulturnu baštinu.

2. Ne dovodeći u pitanje odredbe svojih nacionalnih zakona, kao i običajnog prava i praksi, države stranke priznaju da je zaštita nematerijalne kulturne baštine od općeg interesa za čovječanstvo te se u tom cilju obvezuju surađivati na bilateralnoj, područnoj, regionalnoj i međunarodnoj razini.

Članak 20. - Svrhe međunarodne pomoći

Međunarodna se pomoć može pružiti u sljedeće svrhe:

- zaštita baštine upisane na Listu nematerijalne kulturne baštine kojoj je potrebna hitna zaštita,
- izrada popisa u smislu članka 11. i 12.,
- potpora programima, projektima i aktivnostima koje se obavljaju na nacionalnoj, područnoj i regionalnoj razini, s ciljem zaštite nematerijalne kulturne baštine,
- druge svrhe koje Odbor smatra nužnima.

Članak 21. - Oblici međunarodne pomoći

Pomoć koju Odbor pruža državi stranci regulira se operativnim smjernicama, koje se izrađuju sukladno članku 7., i sporazumom iz članka 24., a može poprimiti sljedeće oblike:

- studije o različitim aspektima zaštite,
- stavljanje na raspolaganje stručnjaka i praktičara,
- izobrazba svih potrebnih kadrova,
- razrada postavljanja normi i druge mjere,
- stvaranje infrastruktura i upravljanje njima,
- opskrba opremom i prijenos know-how-a,
- drugi oblici financijske i tehničke pomoći, uključujući, u odgovarajućim okolnostima, odobravanje kredita uz niske kamate te davanje donacije.

Članak 22. - Uvjeti pružanja međunarodne pomoći

1. Odbor utvrđuje proceduru za pregled zahtjeva za međunarodnu pomoć i specificira koji se podaci uključuju u zahtjev, poput mjera koje se predviđaju i intervencija koje se traže zajedno s procjenom njihova troška.

2. U hitnim slučajevima Odbor razmatra zahtjeve za pomoć kao prioritarno pitanje.

3. U cilju donošenja odluke Odbor obavlja analize i konzultacije koje smatra potrebnima.

Članak 23. - Zahtjev za međunarodnu pomoć

1. Svaka država stranka može Odboru dostaviti zahtjev za međunarodnu pomoć za zaštitu nematerijalne kulturne baštine koja je prisutna na njezinu teritoriju.

2. Takav zahtjev mogu također podnijeti dvije ili više država stranaka zajedno.

3. U zahtjevu se navode podaci propisani u stavku 1. članku 22. zajedno s potrebnom dokumentacijom.

Članak 24. - Uloga država stranaka koje su korisnici pomoći

1. Sukladno odredbama ove Konvencije, međunarodna pomoć koja se pruža regulira se sporazumom između države stranke koja je korisnik pomoći i Odbora.

2. Opće je pravilo da država stranka koja je korisnik pomoći sudjeluje u granicama svojih sredstava u troškovima zaštitnih mjera za koje se međunarodna pomoć pruža.

3. Država stranka koja je korisnik pomoći podnosi Odboru izvješće o korištenju pomoći koju je dobila za zaštitu nematerijalne kulturne baštine.

VI. Fond za nematerijalnu kulturnu baštinu

Članak 25. - Priroda Fonda i njegova sredstva

1. Ovime se utemeljuje "Fond za zaštitu nematerijalne kulturne baštine" (u daljnjem tekstu: "Fond").

2. Fond se sastoji od financijskih sredstava povjerenih na upravljanje, a koja se utvrđuju u skladu s financijskim propisima UNESCO-a.

3. Sredstva Fonda sastoje se od:

- doprinosa koje uplaćuju države stranke,
- financijskih sredstava koje je u ovu svrhu izdvojila Opća skupština UNESCO-a,
- doprinosa, darova, oporučnih zapisa koji mogu biti od:
  - drugih država,
  - organizacija i programa iz sustava Ujedinjenih naroda, posebice Razvojnog programa Ujedinjenih naroda, kao i drugih međunarodnih organizacija,
  - javnih ili privatnih tijela ili pojedinaca,
  - dospjelih kamata na sredstva Fonda,
  - financijskih sredstava prikupljenih putem sabirnih akcija ili primitaka od manifestacija organiziranih za prikupljanje sredstava u korist Fonda,
  - svih drugih sredstava odobrenih propisima Fonda koje sastavlja Odbor.

4. O upotrebi sredstava od strane Odbora odlučuje se na temelju smjernica koje je propisala Opća skupština.

5. Odbor može prihvatiti doprinose i druge oblike pomoći za opće i posebne svrhe koje se odnose na određene projekte, pod uvjetom da je Odbor odobrio te projekte.

6. U odnosu na doprinose koji se uplaćuju u Fond ne mogu se postaviti nikakvi politički, gospodarski ili drugi uvjeti koji nisu u skladu s ciljevima ove Konvencije.

Članak 26. - Doprinosi koje države stranke uplaćuju u Fond

1. Ne dovodeći u pitanje moguće dopunske dobrovoljne doprinose, države stranke ove Konvencije obvezuju se uplaćivati u Fond najmanje svake dvije godine doprinose čiji iznos utvrđuje Opća skupština u obliku jedinstvenog postotka koji će se primjenjivati na sve države. Ova se odluka Opće skupštine donosi većinom glasova prisutnih država stranaka koje se nisu izjasnile u smislu stavka 2. ovoga članka. Ni u kom slučaju doprinos određene države stranke ne može biti veći od 1% njezina doprinosa redovitom proračunu UNESCO-a.

2. Ipak, svaka se država iz članka 32. ili članka 33. ove Konvencije može u trenutku polaganja svojih isprava o ratifikaciji, prihvatu, odobrenju ili pristupu izjasniti da se ne obvezuje na odredbe stavka 1. ovoga članka.

3. Država stranka ove Konvencije koja je dala izjavu iz stavka 2. ovoga članka nastojat će povući rečenu izjavu putem obavijesti upućene glavnom direktoru UNESCO-a. Ipak, povlačenje izjave ne proizvodi učinak u odnosu na doprinose koji je ta država dužna uplatiti do datuma otvaranja sljedeće sjednice Opće skupštine.

4. Kako bi Odbor mogao uspješno planirati svoje poslovanje, doprinosi država stranaka ove Konvencije koje su dale izjavu iz stavka 2. ovoga članka uplaćuju se redovito, najmanje svake dvije godine i njihov iznos treba biti što je moguće bliži iznosu doprinosa koji bi bile dužne platiti da su se obvezale na odredbe stavka 1. ovoga članka.

5. Svaka država stranka ove Konvencije koja kasni s plaćanjem svoga obveznog ili dobrovoljnog doprinosa za tekuću godinu, kao i za kalendarsku godinu koja joj neposredno prethodi nije podobna za člana Odbora; ova se odredba ne primjenjuje na prvi izbor. Mandat svake takve države koja je već član Odbora prestaje u trenutku izbora utvrđenih člankom 6. ove Konvencije.

Članak 27. - Dobrovoljni dopunski doprinosi Fondu

Države stranke koje žele dati dobrovoljne doprinose kao dodatak na doprinose predviđene člankom 26. obavješćuju Odbor u što kraćem roku kako bi on sukladno tomu mogao planirati svoje poslovanje.

Članak 28. - Međunarodne kampanje za prikupljanje finansijskih sredstava

Ako je to moguće, države stranke podupiru međunarodne kampanje prikupljanja finansijskih sredstava organiziranih u korist Fonda pod pokroviteljstvom UNESCO-a.

VII. Izvješća

Članak 29. - Izvješća koja podnose države stranke

Države stranke podnose Odboru izvješća, u formi i u roku koji određuje Odbor, o zakonodavnim, regulatornim i drugim mjerilima poduzetim u svrhu provedbe ove Konvencije.

Članak 30. - Izvješća koja podnosi Odbor

1. Na temelju svojih aktivnosti i izvješća država stranaka iz članka 29., Odbor dostavlja izvješće Općoj skupštini za svaku od njezinih sjednica.

2. Izvješće se iznosi pred Općom skupštinom UNESCO-a.

VIII. Prijelazna odredba

Članak 31. - Odnos prema proglašenju remek-djela usmene i nematerijalne kulturne baštine čovječanstva

1. Odbor uključuje u Reprezentativnu listu nematerijalne kulturne baštine čovječanstva priloge koji su proglašeni remek-djelima usmene i nematerijalne kulturne baštine čovječanstva prije stupanja na snagu ove Konvencije.

2. Uključenje tih priloga u Reprezentativnu listu nematerijalne kulturne baštine čovječanstva ni u kom slučaju ne prejudicira kriterije za buduće unose na listu, a koje utvrđuje Odbor sukladno stavku 2. članku 16.

3. Nakon stupanja na snagu ove Konvencije neće biti nikakvih daljnjih proglašenja.

IX. Završne odredbe

Članak 32. - Ratifikacija, prihvata ili odobrenje

1. Ova Konvencija podliježe ratifikaciji, prihvaćanju ili odobrenju država-članica UNESCO-a sukladno njihovim ustavnim procedurama.

2. Isprave o ratifikaciji, prihvaćanju i odobrenju polažu se kod glavnog direktora UNESCO-a.

Članak 33. - Pristupanje

1. Ova je Konvencija otvorena za pristupanje svim državama koje nisu članice UNESCO-a, a koje Opća skupština UNESCO-a pozove da joj pristupe.

2. Ova je Konvencija također otvorena za pristupanje teritorija koji uživaju potpunu unutarnju samoupravu koju kao takvu priznaju Ujedinjeni narodi, ali koji nisu postigli potpunu neovisnost sukladno Rezoluciji Opće skupštine 1514 (XV) i koji

su nadležni za pitanja koja uređuje ova Konvencija, uključujući nadležnost za sklapanje ugovora o tim pitanjima.

3. Isprava o pristupu polaže se kod glavnog direktora UNESCO-a.

Članak 34. - Stupanje na snagu

Ova Konvencija stupa na snagu tri mjeseca nakon datuma polaganja tridesete isprave o ratifikaciji, prihvaćanju, odobrenju ili pristupanju, ali samo u odnosu na one države koje su pohranile svoje isprave o ratifikaciji, prihvaćanju, odobrenju ili pristupanju na taj datum ili prije tog datuma. Ona stupa na snagu u odnosu na svaku drugu državu stranku tri mjeseca nakon pohrane njezine isprave o ratifikaciji, prihvaćanju, odobrenju ili pristupanju.

Članak 35. - Savezni ili neunitarni ustavni sustavi

Sljedeće se odredbe primjenjuju na države stranke koje imaju savezni ili neunitarni ustavni sustav:

(a) s obzirom na odredbe ove Konvencije, čija provedba spada pod pravnu jurisdikciju savezne ili središnje zakonodavne vlasti, obveze savezne ili središnje vlasti iste su kao i za one države stranke koje nisu savezne države,

(b) s obzirom na odredbe ove Konvencije, čija provedba spada pod pravnu jurisdikciju pojedinih ustavotvornih država, pokrajina ili kantona koje ustavni sustav federacije ne obvezuju na donošenje zakonodavnih mjera, savezna vlast obavješćuje nadležna tijela tih pokrajina ili kantona o navedenim odredbama uz svoju preporuku o njihovom usvajanju.

Članak 36. - Otkazivanje

1. Svaka država stranka može otkazati ovu Konvenciju.

2. Otkaz se notificira putem pisane isprave koja se polaže kod glavnog direktora UNESCO-a.

3. Otkaz proizvodi učinak dvanaest mjeseci nakon primitka isprave o otkazivanju. On ni u kom slučaju ne utječe na finansijske obveze države stranke koja otkazuje Konvenciju prije datuma kojim povlačenje proizvodi učinak.

Članak 37. - Depozitarne funkcije

Glavni direktor UNESCO-a kao depozitar ove Konvencije obavješćuje države-članice Organizacije, države koje nisu članice Organizacije iz članka 33., kao i Ujedinjene narode o pohrani svih isprava o ratifikaciji, prihvaćanju, odobrenju ili pristupanju utvrđenim člankom 32. i 33. te o otkazima utvrđenim člankom 36.

Članak 38. - Izmjene i dopune

1. Država stranka može putem pisanog priopćenja upućenog glavnom direktoru predložiti izmjene i dopune ove Konvencije. Glavni direktor šalje takvo priopćenje svim državama strankama. Ako u roku od šest mjeseci od datuma slanja priopćenja najmanje polovica država stranaka pozitivno odgovori na zahtjev, glavni direktor na sljedećoj sjednici Opće skupštine podnosi prijedlog na raspravu i moguće usvajanje.

2. Izmjene i dopune usvajaju se dvotrećinskom većinom glasova prisutnih država stranaka.

3. Nakon što se usvoje, izmjene i dopune se podnose državama strankama na ratifikaciju, prihvata, odobrenje ili pristupanje.

4. Izmjene i dopune stupaju na snagu, ali samo u odnosu na države stranke koje su ih ratificirale, prihvatile, odobrile ili su im pristupile, tri mjeseca nakon što dvije trećine država stranaka pohrane isprave iz stavka 3. ovoga članka. Nakon toga, za svaku državu stranku koja je ratificirala, prihvatila, odobrila ili joj pristupila izmjena i dopuna stupa na snagu tri mjeseca nakon datuma na koji ta država stranka pohrani svoju ispravu o ratifikaciji, prihvaćanju, odobrenju ili pristupanju.

5. Postupak naveden u stavku 3. i 4. ne primjenjuje se na izmjene i dopune članka 5. koje se odnose na broj država članica Odbora. Te izmjene i dopune stupaju na snagu u trenutku usvajanja.

6. Država koja postane stranka ove Konvencije nakon stupanja na snagu izmjena i dopuna, sukladno stavku 4. ovoga članka, u slučaju izostanka iskaza drugačije namjere, smatra se:

- (a) strankom Konvencije kako je izmijenjena i dopunjena, i
- (b) strankom Konvencije koja nije izmijenjena i dopunjena u odnosu na svaku državu stranku koju te izmjene i dopune ne obvezuju.

Članak 3.

Ova odluka će biti objavljena u "Službenom glasniku BiH" na hrvatskome, srpskom i bosanskom jeziku i stupa na snagu danom objave.

Број 01-011-1697-23/08
16. српња 2008. године
Сарајево

Председатељ
др. **Haris Silajdžić**, v. r.

На основу члана V. 3. d) Устава Босне и Херцеговине и сагласности Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине (Одлука ПС БиХ, број 205/08 од 17. јуна 2008. године), Председништво Босне и Херцеговине на 42. сједници, одржаној 16. јула 2008. године, донијело је

ОДЛУКУ

О РАТИФИКАЦИЈИ КОНВЕНЦИЈЕ О ОЧУВАЊУ НЕМАТЕРИЈАЛНОГ КУЛТУРНОГ НАСЉЕЂА (UNESCO) ПАРИЗ, 17. ОКТОБАР 2003. ГОДИНЕ

Члан 1.

Ратификује се Конвенција о очувању нематеријалног културног наслеђа (UNESCO) - *Париз, 17. октобар 2003. године*.

Члан 2.

Текст Конвенције у преводу гласи:

UNESCO КОНВЕНЦИЈА О ОЧУВАЊУ НЕМАТЕРИЈАЛНОГ КУЛТУРНОГ НАСЉЕЂА

Париз, 17. октобар 2003.

MISC/2003/CLT/CH/14

КОНВЕНЦИЈА О ОЧУВАЊУ НЕМАТЕРИЈАЛНОГ КУЛТУРНОГ НАСЉЕЂА

Генерална конференција Организације Уједињених Нација за образовање, науку и културу, у даљем тексту помињана као UNESCO, се састала у Паризу у периоду од 29. септембра до 17. октобра 2003. године, на својој 32. сједници,

Позивајући се на постојеће инструменте о људским правима, посебно, Универзалну декларацију о људским правима, из 1948. године, Међународни споразум о економским, социјалним и културним правима и Међународни споразум о грађанским и политичким правима, из 1996. године,

Узимајући у обзир значај нематеријалног културног наслеђа, као главног изворишта културне разноврсности и гаранције одрживог развоја, како је истакнуто у UNESCO Препоруци о очувању традиционалне културе и фолклора, из 1989., и UNESCO Универзалној декларацији о културној разноликости, из 2001. године, те Истамбулској декларацији из 2002. године, коју је усвојила Трећа рунда Скупа министара културе,

Узимајући у обзир дубоко укоријењену међузависност између нематеријалног културног наслеђа и материјалне културе и природне баштине,

Članak 39. - Mjerodavni tekstovi

Ova je Konvencija sastavljena na arapskom, kineskom, engleskom, francuskom, ruskom i španjolskom jeziku, s tim da je svaki od tih šest tekstova jednako mjerodavan.

Članak 40. - Upis u Registar

Sukladno članku 102. Povelje Ujedinjenih naroda, ova se Konvencija registrira pri Tajništvu Ujedinjenih naroda na zahtjev glavnog direktora UNESCO-a.

Признајући да процес глобализације и социјалне трансформације, уз услове које он ствара за обновљени дијалог међу заједницама, такође даје основа, као и феномен нетолеранције, разним пријетњама погоршања, нестанка и деструкције нематеријалног културног наслеђа, а посебно због недостатка средстава за очување таквог наслеђа,

Свјесни универзалне воље и заједничке забринутости за очувањем нематеријалног културног наслеђа човјечанства,

Признајући да заједнице, посебно индигене заједнице, групе и у неким случајевима, појединци, имају важну улогу у производњи, очувању, одржавању и поновном стварању нематеријалног културног наслеђа и тиме помажу да се обогати културна разноликост и људска креативност,

Примјећујући далекосежан утицај UNESCO-а у успостављању нормативних инструмената за заштиту културног наслеђа, а посебно Конвенције за заштиту свјетског културног наслеђа и природне баштине, из 1972. године,

Даље, примјећујући да никакви обавезујући мултилатерални инструменти још увијек не постоје за очување нематеријалног културног наслеђа,

Узимајући у обзир да постојећи међународни споразуми, препоруке и резолуције у вези са културним и природним наслеђем треба да буду ефикасно обогаћени и допуњени путем нових одредаба у односу на нематеријално културно наслеђе,

Узимајући у обзир потребу да се изгради већа свјесност, посебно међу младим генерацијама, о значају нематеријалног културног наслеђа и његовог очувања,

Узимајући у обзир да међународна заједница треба да допринесе, заједно са државама странама у Конвенцији, очувању таквог наслеђа у духу сарадње и узајамне помоћи,

Позивајући се на UNESCO програме који се односе на нематеријално културно наслеђе, посебно Прокламације о ремек-дјелима усменог и нематеријалног наслеђа човјечанства,

Узимајући у обзир непроцењиву улогу нематеријалног културног наслеђа, као фактора у зближавању људи и осигуравању размјене и разумијевања међу њима

Усваја ову Конвенцију на дан седамнаести октобар 2003.

I Опште одредбе

Члан 1. - Сврхе Конвенције

Сврхе ове Конвенције су:

- (a) очувати нематеријално културно наслеђе;
- (b) осигурати поштовање нематеријалног културног наслеђа и заједница, група и појединаца о којима је ријеч;
- (c) повећати свијест на локалном, националном и међународном нивоу о важности нематеријалног културног наслеђа и о осигурању узајамног поштовања истог;
- (d) обезбиједити међународну сарадњу и помоћ

Члан 2. - Дефиниције

За потребе ове Конвенције,

1. " Нематеријално културно наслеђе " означава праксе, представке, изразе, вјештине, као и повезане инструменте, објекте, артефакта и културне просторе, које заједнице, групе и у неким случајевима, појединци, признају као дио свог културног наслеђа. Ово нематеријално културно наслеђе преношено с генерације на генерацију стално поново стварају заједнице и групе у одговору на своје окружење, своје међудјеловање с природом и својом историјом, и даје им осјећај идентитета и континуитета чиме унапређују поштивање културне разноликости и људске креативности. За потребе ове Конвенције, у обзир ће се узети искључиво такво нематеријално културно наслеђе које се подудара са постојећим инструментима људских права, као и потребама узајамног поштовања међу заједницама, групама и појединцима и потребама одрживог развоја.

2. " Нематеријално културно наслеђе ", како је дефинисано у ставу 1. у горњем тексту, се испољава, између осталог, у следећим доменима:

- (a) усмене традиције и изражавања, укључујући језик као покретач нематеријалног културног наслеђа;
- (b) умјетност извођења;
- (c) друштвене праксе, ритуали и свечани догађаји;
- (d) знање и праксе везане за универзум
- (e) традиционални занати.

3. " Очување " означава мјере у циљу осигуравања животности нематеријалног културног наслеђа, укључујући идентификацију, документацију, истраживање, очување, заштиту, унапређивање, проширење, преношење, посебно формалним и неформалним образовањем, као и обнову различитих аспеката таквог наслеђа.

4. " Државе стране " означава државе, које су обавезне овом Конвенцијом и код којих је ова Конвенција на снази.

5. Конвенција се примјењује *mutatis mutandis* на територије поменуте у члану 33 које су постале Стране у овој Конвенцији у складу са условима датим у том члану. До те мјере, израз " Државе Стране " се, такође, односи на такве територије.

Члан 3. - Односи према осталим међународним инструментима

Ништа у овој Конвенцији се неће тумачити као:

(a) промјена статуса или умањења нивоа заштите према Конвенцији из 1972. године у вези са заштитом елемената свјетског културног и природног наслеђа са којим је нематеријално културно наслеђе директно повезано, или

(b) да утиче на права и обавезе држава страна које проистичу из било којег међународног инструмента који се односи на права интелектуалне имовине или на кориштење билошких или еколошких ресурса у којем су оне стране.

II Органи Конвенције

Члан 4. - Генерална скупштина држава чланица

1. Генерална скупштина држава чланица се овим успоставља, у даљем тексту Поменута као " Генерална скупштина ", Генералана скупштина је суверено тијело ове Конвенције.

2. Генерална скупштина ће се састајати на редовним сједницама сваке двије године. Она се може састајати и на ванредним сједницама ако се тако одлучи на захтјев било које међудржавне комисије за очување нематеријалног културног наслеђа, или барем једне трећине држава чланица.

3. Генерална скупштина овим усваја свој властити Пословник.

Члан 5. - Међудржавна комисија за очување нематеријалног културног наслеђа

1. Међудржавна комисија за очување нематеријалног културног наслеђа, у даљем тексту помињана као " Комисија " се овим оснива при UNESCO-у. Биће састављена од 18 представника држава чланица, које изаберу државе стране на састанку Генералне скупштине, када ова Конвенција ступи на снагу у складу с чланом 34.

2. Број држава чланица у Комисији ће се повећати на 24 када број држава чланица у Конвенцији достигне 50.

Члан 6. - Избор и мандат држава чланица Комисије

1. У избору и и одређивању мандата држава чланица Комисије ће се поштовати принцип подједнаке географске заступљености и ротације.

2. Државе чланице Комисије ће бити изабране на мандат од четири године на састанку Генералне скупштине држава страна у Конвенцији.

3. Међутим, мандат половине држава чланица Комисије које буду изабране на првом избору ће бити ограничен на двије године. Те државе ће бити забране жријемом на првом избору.

4. Сваке двије године Генерална скупштина ће обновити половину чланства држава чланица у Комисији.

5. Она ће такође изабрати онолико држава чланица у Комисију колико буде потребно да се попуне празна мјеста.

6. Држава чланица Комисије не може бити изабрана на два узастопна мандата.

7. Државе чланице у Комисији ће изабрати своје представнике који су квалификовани у разним областима нематеријалног културног наслеђа.

Члан 7. - Функције Комисије

Без прејудицирања осталих права према овој Конвенцији, Комисија ће:

(a) унапређивати циљеве Конвенције да би се подстакло и пратило њено спровођење;

(b) обезбјеђивати вођење у вези са најбољим праксама и препоручивати мјере за очување нематеријалног културног наслеђа,

(c) обезбјеђивати и достављати Генералној скупштини на одобрење нацрт плана за кориштење средстава Фонда у складу са чланом 25.

(d) тражити начина за повећање својих средстава и предузимати потребне мјере у том циљу у складу с чланом 25.

(e) припремити и достављати Генералној скупштини на одобрење оперативне директиве за спровођење ове Конвенције;

(f) испитивати у складу са чланом 29. извјештаје које доставе државе стране ирезимирати их за Генералну скупштину.

(g) испитивати захтјеве које доставе државе стране и одлучивати о њима, у складу са објективним критеријима одабира које одреди Комисија и одобри их Генерална скупштина за:

(i) упис на листу приједлога поменутих у члановима 16, 17 и 18;

(ii) давање међународне помоћи у складу са чланом 22.

Члан 8. - Радни методи Комисије

1. Комисија ће одговарати Генералној скупштини. Она ће је извјештавати о свим својим активностима и одлукама.

2. Комисија ће усвојити свој Пословник са двотрећинским гласовима својих чланова.

3. Комисија може, привремено, успоставити било које *ad hoc* консултативно тијело, које то буде сматрала неопходним за извршавање свог задатка.

4. Комисија може на своје састанке позвати било које јавно или приватно тијело, као и приватне особе с доказаном стручношћу на различитим подручјима нематеријалне културне баштине како би их консултирао у вези с одређеним питањима.

Члан 9. - Акредитирање савјетодавних организација

1. Комисија ће предложити Генералној скупштини акредитирање невладиних организација са признатим компетенцијама на пољу нематеријалног културног наслеђа за рад у савјетодавном својству у Комисији.

2. Комисија ће, такође, предложити Генералној скупштини критерије и модалитете таквих акредитирања.

Члан 10. - Секретаријат

1. Комисију ће помагати Секретеријат UNESCO - а

2. Секретеријат ће припремати документацију Генералне скупштине и Комисије, као и нацрт дневног реда њихових састанака и осигураће спровођење њихових одлука.

III Очување нематеријалног културног наслеђа на националном нивоу

Члан 11. - Улога држава сјетрана

Свака држава страна ће:

(a) предузети неопходне мјере да осигура очување нематеријалног културног наслеђа присутног на њеној територији;

(b) међу мјерама очувања, поменутих у члану 2. став 3. идентификовати и дефинисати различите елементе нематеријалног културног наслеђа присутног на њеној територији; уз учешће заједница, група и релевантних невладиних организација.

Члан 12. - Пописи

1. Како би осигурала идентификацију у циљу заштите, свака држава саставља, на начин прилагођен властитој ситуацији, један или више пописа нематеријалног културног наслеђа које је присутно на њеној територији. Ти пописи се редовно ажурирају.

2. При подношењу периодичног извјештаја Комисији, у складу сачланом 29. свака држава страна даје одговарајуће податке о тим пописима.

Члан 13. - Осјала мјере заштите

У сврху заштите, развоја и унапређења нематеријалног културног наслеђа, која је присутна на њеној територији, свака држава страна настоји:

(a) усвојити општу политику чији је циљ промовисање функције нематеријалног културног наслеђа у друштву и укључивање заштите тог наслеђа у програме планирања,

(b) одредити или основати једно или више надлежних тијела за заштиту нематеријалног културног наслеђа које је присутно на њеној територији,

(c) унапређивати научне, техничке и умјетничке студије, као и истраживачке методологије у циљу дјелотворне заштите нематеријалног културног наслеђа, посебно нематеријалног културног наслеђа којем пријети опасност,

(d) усвојити одговарајуће правне, техничке, административне и финансијске мјере у циљу:

(i) подстицања стварања или јачања институција за обуку у подручју управљања нематеријалним културним наслеђем и преноса тог наслеђа путем стручних скупова и простора намијењених за представљање или изражавање тог наслеђа,

(ii) осигуравања приступа нематеријалном културном наслеђу уз истовремено поштовање уобичајених пракси које утичу на приступ одређеним облицима таквог наслеђа,

(iii) оснивање институција за документовање нематеријалног културног наслеђа и олакшавања приступа тим институцијама.

Члан 14. - Образовање, подизање свијести и изградња капацитета

Свака држава страна настоји свим расположивим средствима:

(a) осигурати признавање, поштовање и подизање вриједности нематеријалног културног наслеђа у друштву, посебно путем:

(i) образовних и информативних програма те програма у циљу подизања свијести усмјерених на ширу јавност, посебно младе људе,

(ii) посебних образовних и програма и образовања унутар заједница и група на које се ти програми односе,

(iii) активности за изградњу капацитета за заштиту нематеријалног културног наслеђа, посебно економских и научних истраживања, и

(iv) неформалних начина преношења знања,

(b) информисати јавност о опасностима које пријете том наслеђу и о активностима које се обављају у провођењу ове Конвенције,

(c) унапређивати образовање у сврху заштите природних простора и меморијалних мјеста чије је постојање потребно за изражавање нематеријалног културног наслеђа

Члан 15. - Учешће заједница, група и појединаца

У оквиру својих активности очувања нематеријалног културног наслеђа, свака држава страна ће се потрудити да

осигура најшире могуће учешће заједница, група и по потреби појединаца који стварају, одржавају и преносе такво наслеђе и активно ће их укључити у своју управу.

IV Очување нематеријалног културног наслеђа на међународном нивоу

Члан 16. - Листа репрезентативног нематеријалног културног наслеђа човјечанства

1. Како би осигурали бољу видљивост нематеријалног културног наслеђа и свијест о његовој важности, те да би охрабрили дијалог који поштује културну разноликост, Комисија ће, по приједлогу заинтересованих држава страна, саставити, ажурирати и објавити Листу репрезентативног нематеријалног културног наслеђа човјечанства.

2. Комисија ће саставити и доставити Генералној скупштини на одобрење критерије засастваљање, ажурирање и објављивање ове Листе.

Члан 17. - Листа нематеријалног културног наслеђа којем је потребна хитна заштитна

1. У циљу подузимања адекватних мјера очувања, Комисија ће саставити, ажурирати и објавити листу нематеријалног културног наслеђа којем је потребна хитна заштита и уписаће такво наслеђе у листу на захтјев државе стране.

2. Комисија ће саставити и доставити Генералној скупштини на одобрење критерије за успостављање, ажурирање и објављивање ове листе.

3. У случајевима изразите хитности, чије објективне критерије ће одредити Генерална скупштина по приједлогу Комисије, Комисија може уписати ставку одређеног наслеђа на листу поменути у ставу 1. у консултацијама са заинтересованом државом страном.

Члан 18. - Програми, пројекти и активности за очување нематеријалног културног наслеђа

1. На основу приједлога које доставе држава стране и у складу са критеријима које ће дефинисати Комисија и одобрити Генерална скупштина, Комисија ће периодично одабирати и промовисати националне, под- регионалне и регионалне програме, пројекте и активности очувања наслеђа за које буде сматрала да ће најбоље одразити принципе и циљеве ове Конвенције, узимајући у обзир посебне потребе земаља у развоју.

2. У том циљу она ће примати, прегледати и одобравати захтјеве за међународном помоћи држава страна ради припреме таквих приједлога

3. Комисија ће пратити спровођење таквих пројеката, програма и активности ширењем најбољих пракси уз кориштење средстава које она одреди.

V Међународна сарадња и помоћ

Члан 19. - Сарадња

1. За потребе ове Конвенције, међународна сарадња укључује, између осталог, размјену информација и искустава, заједничке иницијативе успостављање механизма помоћи, државама странама у њиховом напору у очувању нематеријалног културног наслеђа.

2. Без прејудуцирања одредаба њихових националних законодавстава обичајног права и пракси, државе стране признају да је очувања нематеријалног културног наслеђа од општег интереса за човјечанство и у том циљу ће предузети сарадњу на билатералном, подрегионалном и регионалном међународном нивоу.

Члан 20. - Сврхе међународне помоћи

Међународна помоћ се може пружити у следеће сврхе:

(а) очување наслеђа уписаног на Листу нематеријалног културног наслеђа којем је потребна хитна заштита;

(б) припрема пописа у сврху члана 11. и 12.;

(с) подршка програмима, пројектима и активностима спровођеним на националном, под- регионалном и регионалном нивоу у циљу чувања нематеријалног културног наслеђа;

(д) било која сврха коју Комисија буде сматрала неопходном.

Члан 21. - Облици међународне помоћи

Помоћ коју пружити Комисија држави страни ће бити регулисана оперативним директивама предвиђеним у члану 7. и споразумом поменути у члану 24., а могу бити следеће облика:

(а) студије у вези с различитим аспектима очувања;

(б) ангажовање стручњака и практиканата;

(с) обука свог потребног особља;

(д) доношење стандарда и других мјера;

(е) успостављање и рад инфраструктура;

(ф) обезбјеђивање опреме и знања;

(г) остали облици финансијске и техничке помоћи, укључујући, по потреби одобравање кредита уз ниске камате те давање донације.

Члан 22. - Услови који руководе међународном помоћи

1. Комисија ће утврдити поступке за преглед захтјева за међународном помоћи и утврдиће које информације треба укључити у захтјеве, као што су предвиђене мјере и захтијеване интервенције, заједни са проценом њихових трошкова.

2. У хитним случајевима захтјеве за помоћ ће прегледати Комисија као приоритетно питање.

3. Да би донијела одлуку, Комисија ће извршити она испитивања и консултације које буде сматрала потребним.

Члан 23. - Захтјеви за међународном помоћи

1. Свака држава страна ће доставити Комисији захтјев за међународном помоћи за чување нематеријалног културног наслеђа присутног на њеној територији.

2. Такав захтјев такође могу заједнички поднети двије или више држава страна.

3. Захтјев ће укључивати информације из члана 22. став 1., заједно са осталом потребном документацијом.

Члан 24. - Улога држава стране - корисника

1. У складу с одредбама ове Конвенције, међународна помоћ која се пружа ће бити регулисана споразумом између државе стране - корисника и Комисије.

2. Као опште правило, држава страна - корисник ће, у оквирима својих редстава, подијелити трошкове мјера очувања за које се таква међународна помоћ пружа.

3. Држава страна - корисник ће доставити Комисији извјештај о искориштавању помоћи пружене за очување нематеријалног културног наслеђа.

VI Фонд за нематеријално културно наслеђе

Члан 25. - Природа и средства Фонда

1. "Фонд за очување нематеријалног културног наслеђа" у даљњем тексту помињан као "Фонд", се овим успоставља.

2. Фонд ће се састојати од повјереничких средстава (funds-in-trust), успостављених у складу са Финансијским прописима UNESCO-а.

3. Средства Фонда ће се састојати од:

(а) доприноса које дају државе стране

(b) средстава додијељених у ову сврху од стране Генералне конференције UNESCO-а

(c) доприноса поклона и задужбина, које могу дати:

(i) остале државе

(ii) организације и програми система Уједињених нација, посебно развојни програми Уједињених нација (UNDP) као и остале међународне организације;

(iii) јавна или приватна тијела и појединци;

(d) било која камата потраживана према средствима Фонда;

(e) средства која су прикупљена, или средства од организовања догађаја у корист Фонда,;

(f) било која друга средства одобрена према прописима Фонда, којег ће саставити Комисија.

4. О кориштену средстава Комисије ће се одлучити на основу смјерница које да Генерална скупштина.

5. Комисија може прихватити контрибуције и остале облике помоћи за опште и конкретне сврхе које се односе на конкретне пројекте, с тим да те пројекте одобри Комисија.

6. Никакви политички или економски услови неподударни са циљевима ове конвенције се не могу повезати с контрибуцијама које се дају за Фонд.

Члан 26. - Контрибуције држава странa у Фонду

1. Без прејудуцирања било којих допунских добровољних контрибуција, државе стране у овој Конвенцији се обавезују да плате Фонду, најмање једном у двије године контрибуцију, чији износ, у облику јединственог процента, који се примјењује на све државе, ће утврдити Генерална скупштина. Одлука Генералне скупштине ће бити донесена већином присутних држава страна које гласају и које нису дале изјаву поменути у ставу 2. овог члана. Контрибуција неће, ни у ком случају прећи 1% њене контрибуције у њеном редовном буџету UNESCO-а.

2. Ипак, свака држава поменути у члану 32. или 33. ове конвенције може изјавити, у вријеме депозита инструмента своје ратификације, прихватања или одобрења или приступа, да неће бити обавезна одредбама става 1. овог члана.

3. Држава страна ће се потрудити да повуче наведену изјаву писменим обавјештењем Генералном директору UNESCO -а. Ипак повлачење изјаве неће ступити на снагу у вези са контрибуцијом коју дугује држава до датума на који се отвара наредна сједница Генералне скупштине.

4. Како би омогућили Комисији да ефикасно планира своје послове, контрибуције држава страна у овој Конвенцији, које су дале изјаву поменути у ставу 2. овог члана, ће се редовно плаћати најмање једном у двије године и оне би требало да буду колико је год могуће изједначене са контрибуцијама које би оне дуговале да су обавезне одредбама става 1. овог члана.

5. Било која држава страна у овој Конвенцији, која касни са плаћањем својих обавезних или добровољних контрибуција за текућу годину и претходну календарску годину, неће бити приправна за члана Комисије, ова одредба се не примјењује на први избор. Мандат било које такве државе која је већ члан Комисије ће се окончати у вријеме избора, како је предвиђено чланом 6. ове Конвенције.

Члан 27. - Добровољне додатакне контрибуције Фонду

Државе чланице које желе да дају добровољне контрибуције, осим оних предвиђених чланом 26., ће обавијестити Комисију, што је могуће прије, како би јој омогућиле да у складу с тим планира своје послове.

Члан 28. - Међународне кампање прикупљања средстава

Све државе стране ће, колико је год то могуће, дати своју подршку међународним кампањама прикупљања средстава које се организују у корист фонда под покровитељством UNESCO-а.

VII Извјештаји

Члан 29. - Извјештаји држава странa

Државе стране ће достављати Комисији, према обрасцима и периодичности које ће утврдити Комисија, извјештаје о легислативним, регулаторним и осталим мјерама које буду предузете ради спровођења ове Конвенције.

Члан 30. - Извјештај Комисије

1. На основу својих активности и извјештаја држава страна, поменутих у члану 29. Комисија ће доставити извјештај Генералној скупштини на свакој њеној сједници.

2. Извјештаји ће се упутити на увид Генералној конференцији UNESCO -а.

VIII Прелазна клаузула

Члан 31. - Однос према проглашавању ремек-дјела усмено̄ и нематеријално̄ наслеђа човјечанства

1. Комисија ће укључити у репрезентативну листу нематеријалног културног наслеђа човјечанства ставке проглашене "ремек-дјелима усменог и нематеријалног наслеђа човјечанства" прије ступања на снагу ове Конвенције.

2. Укључивање тих ставки у репрезентативну листу нематеријалног културног наслеђа човјечанства ни на који начин неће прејудуцирати критерије будућих уписа о којима се одлучи у складу са чланом 16., став 2.

3. Никакво даље проглашавање се неће обавити након ступања на снагу ове Конвенције.

IX Завршне одредбе

Члан 32. - Ратификација, прихватање и одобрење

1. Ова Конвенција подлијеже ратификацији, прихватању и одобрењу од стране држава чланица UNESCO -а у складу с њиховим уставним поступцима.

2. Инструменти ратификације, прихватања или одобрења ће се положити код Генералног директора UNESCO -а.

Члан 33. - Приступ

1. Ова Конвенција ће бити отворена за приступ од стране свих држава које нису чланице UNESCO -а, а које позове Генерална скупштина UNESCO -а да јој приступе.

2. Ова Конвенција ће, такође, бити отворена за приступ по територијама које имају пуну унутрашњу самоуправу признату од стране Уједињених нација, али које нису стекле пуну независност према резолуцији Генералне скупштине 1514 (XV) и које имају надлежности над питањима које регулише ова Конвенција, укључујући надлежности да се ступи у уговоре у вези са овим питањима.

3. Инструмент приступа ће бити положен код Генералног директора UNESCO -а.

Члан 34. - Ступање на снагу

Ова Конвенција ће ступити на снагу три мјесеца након датума полагања тридесетог инструмента ратификације, прихватања, одобрења или приступа, али само у односу на оне државе које су положиле своје инструменте ратификације, прихватања, одобрења или приступа на дан или прије тог датума. Она ће ступити на снагу у односу на било коју другу државу страну три мјесеца након полагања инструмента ратификације, прихватања, одобрења или приступа.

Члан 35. - Савезни или не-унитарни уставни системи

Слиједће одредбе се примјењују на државе стране које имају савезни или не-унитарни уставни систем:

(а) везано за одредбе ове Конвенције, чије провођење потпада под законску јурисдикцију савезне или централне владе ће бити исте као и обавезе држава страна које нису савезне државе;

(б) везано за одредбе ове Конвенције, чије спровођење потпада под јурисдикцију појединачних конститутивних држава, земаља, покрајина или кантона који нису обавезани уставним системом савезне државе да предузимају законске мјере, савезна влада ће информисати такве државе, земље, покрајине или кантоне о поменути одредбама са препоруком о њиховом спровођењу.

Члан 36. - Ошказивање

1. Свака држава страна може отказати ову конвенцију.

2. Отказ се нотифицира путем писане исправе која се полаже код главног директора UNESCO-а.

3. Отказивање ће бити упућено инструментом написмено. Оно ни на који начин неће утицати на коначне обавезе државе стране која отказује до датума на који отказивање ступа на снагу.

Члан 37. - Функције Дeјoзигијара

Генерални директор UNESCO-а, као Депозитар ове Конвенције, ће обавијестити државе стране Организације, државе које нису чланице Организације, поменуте у члану 33, као и Уједињене нације о полагању свих инструмената ратификације, прихватања, одобрења или приступа наведених у члановима 32. и 33, као и о отказивањима, поменути у члану 36.

Члан 38. - Измјене

1. Држава страна може, писменим обавјештењем адресираним на Генералног директора предложити измјене ове Конвенције. Генерални директор ће циркуларно упутити такво обавјештење свим државама странама. Ако, у року од шест мјесеци од датума циркуларног упућивања обавјештења, не

мање од половине држава страна одговори повољно на захтјев, Генерални директор ће изнијети такав приједлог на слиједећој сједници генералне скупштине за дискусију и могуће усвајање.

2. Измјене ће бити усвојене двотрећинском већином држава страна које су присутне и гласају.

3. Када се усвоје, измјене ове Конвенције ће бити достављене на ратификацију, прихватање, одобрење или приступ државама странама.

4. Измјене ће ступити на снагу, али само у односу на државе стране које су ратификовале, прихватиле, одобриле или приступиле њима, три мјесеца након полагања инструмената поменутих у ставу 3 овог члана од стране двије трећине држава страна. Стога, за сваку државу страну која ратификује, прихвати, одобри или приступи измјени, речена измјена ће ступити на снагу три мјесеца након датума полагања од стране те државе њеног инструмента ратификације, прихватања, одобрења или приступа.

5. Процедура из ставова 3. и 4. се не примјењује на члан 5. у вези са бројем држава страна Комисије. Ове измјене ће ступити на снагу у вријеме када се усвоје.

6. Држава која постаје страна потписнице ове Конвенције након ступања на снагу амандмана у складу са ставом 4. овог члана, а у случају да не изрази другачију намјеру, се сматра:

(а) као страна потписница ове Конвенције која је измијењена и допуњена

(б) као страна потписница ове Конвенције која није измијењена и допуњена у односу на другу страну потписницу коју измјене и допуне не обавезују

Члан 39 - Важећи тeкcтoви

Ова Конвенција је сачињена на арапском, кинеском, енглеском, француском, руском и шпанском, при чему су свих шест текстова једнако важећи.

Члан 40 - Предуслови

У складу са чланом 102. Повеље Уједињених нација, ова Конвенција ће бити регистрована у Секретаријату Ун-а на захтјев Генералног директора UNESCO -а.

Члан 3.

Ова одлука биће објављена у "Службеном гласнику БиХ" на српском, босанском и хрватском језику и ступа на снагу даном објављивања.

Број 01-011-1697-23/08
16. јула 2008. године
Сарајево

Председавајући
др Харис Силајџић, с. р.

128

Na osnovu člana V. 3. (d) Ustava Bosne i Hercegovine i saglasnosti Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine (Odluka PS BiH, broj 210/08 od 17. juna 2008. godine), Predsjedništvo Bosne i Hercegovine na 42. sjednici, održanoj 16. jula 2008. godine, donijelo je

ODLUKU

**O RATIFIKACIJI PROTOKOLA KOJI SE ODNOSI NA MADRIDSKI SPORAZUM O MEĐUNARODNOJ REGISTRACIJI ŽIGOVA
MADRID, 27. JUNI 1989. GODINE**

Član 1.

Ratifikuje se Protokol koji se odnosi na Madridski sporazum o međunarodnoj registraciji žigova - Madrid 27. juni 1989. godine.

Član 2.

Tekst Protokola u prijevodu glasi:

PROTOKOL KOJI SE ODNOSI NA MADRIDSKI SPORAZUM O MEĐUNARODNOJ REGISTRACIJI ŽIGOVA

Usvojen u Madridu 27. juna 1989.

Član 1.

Članstvo u Madridskoj uniji

Države strane ovog Protokola (u daljnjem tekstu: "države ugovornice"), čak i ako nisu strane Madridskog sporazuma o međunarodnoj registraciji žigova, revidiranog u Stockholmu 1967. te izmijenjenog i dopunjenog 1979. (u daljnjem tekstu "Madridski sporazum (Stockholm)"), kao i organizacije iz člana 14. stava 1. podstava b) koje su strane ovog Protokola (u daljnjem tekstu "organizacije ugovornice") članice su iste unije čije su članice i zemlje koje su strane Madridskog sporazuma (Stockholm). Svako upućivanje na "ugovorne strane" u ovom Protokolu mora se tumačiti kao upućivanje i na države ugovornice i na organizacije ugovornice.

Član 2.

Osiguravanje zaštite putem međunarodne registracije

(1) Kad je prijava za registraciju žiga podnesena uredu neke ugovorne strane, ili kad je žig upisan u registar ureda neke ugovorne strane, osoba koja je podnosilac prijave (u daljnjem tekstu: "osnovna prijava") ili nosilac te registracije (u daljnjem tekstu: "osnovna registracija") može, prema odredbama ovog Protokola, osigurati zaštitu svoga žiga na teritoriji ugovornih strana, upisom registracije tog žiga u registar Međunarodnog ureda

Svjetske organizacije za intelektualno vlasništvo (u daljnjem tekstu: "međunarodna registracija", "međunarodni registar", "Međunarodni ured" i "Organizacija"), pod uvjetom,

i) kad je osnovna prijava podnesena uredu države ugovornice ili kad je osnovnu registraciju izvršio takav ured, da je osoba koja je podnosilac te prijave ili nosilac te registracije državljanin te države ugovornice, ili da u njoj ima prebivalište, ili da ima stvarno i radno industrijsko ili trgovačko preduzeće u spomenutoj državi ugovornici,

ii) kad je osnovna prijava podnesena uredu organizacije ugovornice ili kad je osnovnu registraciju izvršio takav ured, da je osoba koja je podnosilac te prijave ili nosilac te registracije državljanin države koja je članica te organizacije ugovornice, ili da ima prebivalište, ili stvarno i radno industrijsko ili trgovačko preduzeće na teritoriji spomenute organizacije ugovornice,

(2) Prijava za međunarodnu registraciju (u daljnjem tekstu: "međunarodna prijava") mora biti podnesena Međunarodnom uredu putem ureda kojem je podnesena osnovna prijava ili putem kojeg je izvršena osnovna registracija (u daljnjem tekstu: "ured porijekla"), zavisno o slučaju.

(3) Svako upućivanje u ovom Protokolu na "ured" ili "ured ugovorne strane" mora se tumačiti kao upućivanje na ured koji je od strane ugovorne strane zadužen za registraciju žigova, a svako upućivanje na "žigove" mora se tumačiti kao upućivanje na robne žigove i uslužne žigove.

(4) Za potrebe ovog Protokola, "teritorija ugovorne strane," kad je ugovorna strana država, označava teritoriju te države, a kad je ugovorna strana međuvladina organizacija, teritoriju na kojoj se primjenjuje konstitutivni ugovor te međuvladine organizacije.

Član 3.

Međunarodna prijava

(1) Svaka međunarodna prijava podnesena u skladu sa ovim Protokolom mora se podnijeti na obrascu koji je propisan

Pravilnikom. Ured porijekla dužan je potvrditi da podaci u međunarodnoj prijavi odgovaraju podacima koji su, u trenutku potvrđivanja, sadržani u osnovnoj prijavi ili u osnovnoj registraciji, zavisno o slučaju. Osim toga, spomenuti ured mora navesti,

i) u slučaju osnovne prijave, datum i broj te prijave,

ii) u slučaju osnovne registracije, datum i broj te registracije, kao i datum i broj prijave iz koje je proizašla osnovna registracija.

Ured porijekla mora također navesti i datum međunarodne prijave.

(2) Podnosilac prijave mora navesti proizvode i usluge za koje se traži zaštita žiga, kao i, ako je moguće, odgovarajući razred ili razrede prema klasifikaciji ustanovljenoj Nicanskim sporazumom o međunarodnoj klasifikaciji proizvoda i usluga za registraciju žigova. Ako podnosilac to ne učini, Međunarodni ured razvrstava proizvode i usluge u odgovarajuće razrede spomenute klasifikacije. Naznaku razreda koju je naveo podnosilac kontrolira Međunarodni ured u saradnji sa uredom porijekla. U slučaju nesuglasnosti u mišljenju ureda porijekla i Međunarodnog ureda mjerodavno je mišljenje Međunarodnog ureda.

(3) Ako podnosilac prijave zahtijeva zaštitu boje kao specifičnog elementa svog žiga, on mora:

i) navesti tu činjenicu, i svojoj međunarodnoj prijavi dodati napomenu navodeći boju ili kombinaciju boja za koju zahtijeva zaštitu,

ii) priložiti svojoj međunarodnoj prijavi primjerke u boji spomenutog žiga, koji se prilažu obavijestima Međunarodnog ureda; broj tih primjeraka određen je Pravilnikom.

(4) Međunarodni ured odmah registrira žigove za koje su prijave podnesene u skladu sa članom 2. Međunarodna registracija nosi datum kad je međunarodnu prijavu primio ured porijekla, ako je Međunarodni ured prijavu primio u roku od dva mjeseca od tog datuma. Ako Međunarodni ured ne primi međunarodnu prijavu u tom roku, međunarodna registracija nosi datum kojeg je Međunarodni ured primio međunarodnu prijavu. Međunarodni ured bez odgode o međunarodnoj registraciji obavještava ured na koje se ona odnosi. Žigovi upisani u Međunarodni registar objavljuju se u periodičnom Glasniku koji izdaje Međunarodni ured, na osnovu podataka iz međunarodne prijave.

(5) Radi davanja publiciteta žigovima upisanim u međunarodni registar, svaki ured prima od Međunarodnog ureda određeni broj besplatnih primjeraka spomenutog Glasnika i određeni broj tih primjeraka po sniženoj cijeni, pod uvjetima utvrđenim od strane Skupštine iz člana 10. (u daljnjem tekstu: "Skupština"). Taj se publicitet smatra dovoljnim za potrebe svih ugovornih strana i nikakav drugi ne smije se zahtijevati od nosioca međunarodne registracije.

Član 3.bis.

Teritorijalni učinak

Zaštita koja proizlazi iz međunarodne registracije može se proširiti na bilo koju ugovornu stranku samo na zahtjev osobe koja je podnosilac međunarodne prijave ili koja je nosilac međunarodne registracije. Međutim, takav zahtjev ne može se uputiti u odnosu na ugovornu stranu čiji ured je ured porijekla.

Član 3.ter.

Zahtjev za "Teritorijalno proširenje"

(1) Svaki zahtjev za proširenje zaštite koja proistječe iz međunarodne registracije na bilo koju ugovornu stranu mora biti posebno naveden u međunarodnoj prijavi.

(2) Zahtjev za teritorijalno proširenje može biti podnesen i nakon međunarodne registracije. Svaki takav zahtjev podnosi se na obrascu propisanim Pravilnikom. Međunarodni ured odmah ga upisuje u registar i o tom upisu bez odgode obavještava ured ili urede na koje se odnosi. Taj se upis objavljuje u periodičnom Glasniku Međunarodnog ureda. Takvo teritorijalno proširenje vrijedi od datuma njegovoga upisa u međunarodni registar; prestaje vrijediti prestankom međunarodne registracije žiga na koju se odnosi.

Član 4.

Učinci međunarodne registracije

(1)a) Računajući od datuma registracije ili upisa izvršenog u skladu sa odredbama iz člana 3. i 3.ter., zaštita žiga u svakoj ugovornoj strani u kojoj je zatražena ista je kao da je prijava žiga izravno podnesena uredu te ugovorne strane. Ako Međunarodnom uredu nije dostavljena obavijest o odbijanju u skladu sa članom 5. stavom 1. i 2. ili ako je odbijanje o kojem je obavijest dostavljena u skladu sa spomenutim članom naknadno povučena, zaštita žiga u svakoj ugovornoj strani, računajući od spomenutog dana, ista je kao da je žig registriran od strane ureda te ugovorne strane.

b) Naznaka razreda proizvoda i usluga predviđena članom 3. ne obavezuje ugovorne strane u pogledu određivanja obima zaštite žiga.

(2) Svaka međunarodna registracija uživa pravo prvenstva predviđeno članom 4. Pariške konvencije za zaštitu industrijskog vlasništva, bez obaveze ispunjavanja formalnosti predviđenih u odjeljku D tog člana.

Član 4.bis.

Zamjena nacionalne ili regionalne registracije međunarodnom registracijom

(1) Kad je žig koji je predmet nacionalne ili regionalne registracije pri uredu neke ugovorne strane također i predmet međunarodne registracije, te kad je nosilac obe registracije ista osoba, smatra se da međunarodna registracija zamjenjuje nacionalnu ili regionalnu registraciju, bez utjecaja na prava stečena na osnovu nacionalne ili regionalne registracije, uz uvjet:

i) da je zaštita koja proizlazi iz međunarodne registracije proširena na spomenutu ugovornu stranu u skladu sa članom 3.ter. stavom 1. ili 2.,

ii) da su svi proizvodi i usluge koji su navedeni u nacionalnoj ili regionalnoj registraciji navedeni i u međunarodnoj registraciji za tu ugovornu stranu,

iii) da spomenuto proširenje počinje vrijediti poslije datuma nacionalne ili regionalne registracije.

(2) Ured iz stava 1. dužan je, na zahtjev, zabilježiti međunarodnu registraciju u svom registru.

Član 5.

Odbijanje i prestanak vrijednosti međunarodne registracije u odnosu na neke ugovorne strane

(1) Kad mu zakonodavstvo koje se primjenjuje to dopušta, ured bilo koje ugovorne strane kojeg je Međunarodni ured obavijestio o proširenju zaštite koja proizlazi iz međunarodne registracije na tu ugovornu stranu, u skladu sa članom 3.ter. stavom 1. ili 2., ima pravo izjaviti o odbijanju da zaštita žiga koji je predmet takvog proširenja ne može biti odobrena u toj ugovornoj strani. Svako takvo odbijanje može se zasnivati samo na razlozima koji bi se primijenili, u skladu sa Pariškom konvencijom za zaštitu industrijskog vlasništva, u slučaju žiga za koji je prijava podnesena direktno uredu koji je dostavio obavijest o odbijanju. Međutim, zaštita ne smije biti odbijena, čak ni djelimično, samo iz razloga što nacionalno

zakonodavstvo dopušta registraciju samo za ograničen broj razreda ili za ograničen broj proizvoda i usluga.

(2)a) Svaki ured koji se želi koristiti tim pravom mora Međunarodnom uredu dostaviti obavijest o svom odbijanju, navodeći sve razloge za odbijanje, u roku predviđenim zakonom koji se primjenjuje na taj ured, a najkasnije, zavisno o podstavovima b) i c), prije isteka godine dana od dana kad je obavijest o proširenju iz stava 1. poslana tom uredu od strane Međunarodnog ureda.

b) Bez obzira na podstav a), svaka ugovorna strana može izjaviti da je, za međunarodne registracije obavljene prema ovom Protokolu, rok od jedne godine iz podstava a) zamijenjen rokom od 18 mjeseci.

c) Takva izjava može također precizirati da, kad odbijanje zaštite može proizaći iz prigovora na odobrenje zaštite, ured spomenute ugovorne strane može Međunarodni ured obavijestiti o tom odbijanju nakon isteka roka od 18 mjeseci. Taj ured može o odbijanju zaštite, u odnosu na bilo koju međunarodnu registraciju, dostaviti obavijest nakon isteka roka od 18 mjeseci, ali samo:

i) ako je prije isteka roka od 18 mjeseci obavijestio Međunarodni ured o mogućnosti podnošenja prigovora nakon isteka roka od 18 mjeseci i

ii) ako je obavijest o odbijanju koja se zasniva na prigovoru upućena u roku od najviše sedam mjeseci od datuma kad počinje teći rok za prigovor; ako rok za prigovor istječe prije tog roka od sedam mjeseci, obavijest mora biti upućena u roku od jednog mjeseca od isteka roka za prigovor.

d) Svaka izjava u skladu sa podstavom b) ili c) može biti data u ispravama iz člana 14. stava 2., a datum od kojeg izjava ima učinak isti je kao i datum stupanja na snagu ovog Protokola u državi ili međuvladinoj organizaciji koja je dala izjavu. Svaka takva izjava može biti data i naknadno, a u tom slučaju, u odnosu na bilo koju međunarodnu registraciju čiji je datum jednak datumu od kojeg izjava ima učinak ili je kasniji od tog datuma, izjava ima učinak istekom tri mjeseca nakon što je primi Generalni direktor Organizacije (u daljnjem tekstu: "Generalni direktor") ili na bilo koji kasniji datum naveden u izjavi.

e) Nakon isteka perioda od deset godina od stupanja na snagu ovog Protokola, Skupština pristupa provjeri funkcionisanja sistema iz podstava od a) do d). Nakon toga odredbe iz spomenutih podstavova mogu biti izmijenjene jednoglasnom odlukom Skupštine.

(3) Međunarodni ured prosljeđuje, bez odgode, jedan primjerak obavijesti o odbijanju nosiocu međunarodne registracije. Spomenuti nosilac ima ista pravna sredstva kao da je prijavu žiga podnio direktno uredu koji je dostavio obavijest o odbijanju. Kad Međunarodni ured primi obavijest u skladu sa stavom 2. podstavom c) tačkom i), on tu obavijest bez odgode prosljeđuje nosiocu međunarodne registracije.

(4) Razloge za odbijanje žiga Međunarodni ured saopćava svim zainteresovanim stranama koje to zatraže.

(5) Svaki ured koji, u odnosu na određenu međunarodnu registraciju, ne dostavi Međunarodnom uredu nikakvu obavijest o privremenom ili konačnom odbijanju u skladu sa stavovima 1. i 2., gubi pravo predviđeno stavom 1. u odnosu na tu međunarodnu registraciju.

(6) Nadležna tijela ugovorne strane ne smiju donijeti odluku o prestanku vrijednosti međunarodne registracije na njenoj teritoriji, a da nosiocu te međunarodne registracije nije pravovremeno pružena mogućnost da brani svoja prava. O prestanku vrijednosti obavještava se Međunarodni ured.

Član 5.bis.

Dokumentacija sa dokazima o zakonitosti upotrebe nekih elemenata žiga

Dokumentacija sa dokazima o zakonitosti upotrebe nekih elemenata koje žig sadrži, kao što su: grbovi, štitovi, portreti, počasne oznake, titule, marke, imena osoba, sa iznimkom imena podnosioca prijave, ili drugi slični natpisi, a koje bi mogli zahtijevati uredi ugovornih strana, oslobođeni su svake ovjere ili potvrde, osim potvrde od strane ureda porijekla.

Član 5.ter.

Prijepisi podataka iz međunarodnog registra; Pretraživanje prvenstva; Izvaci iz međunarodnog registra

(1) Međunarodni ured izdaje svakom ko to zatraži, uz naplatu takse utvrđene Pravilnikom, prijepis podataka iz međunarodnog registra koji se odnose na određeni žig.

(2) Međunarodni ured može također, uz naplatu, obavljati pretraživanja prvenstva među žigovima koji su predmet međunarodnih registracija.

(3) Izvaci iz međunarodnog registra, zatraženi radi predočavanja u nekoj od ugovornih strana, oslobođeni su svake ovjere.

Član 6.

Trajanje međunarodne registracije; Zavisnost i nezavisnost međunarodne registracije

(1) Žig se kod Međunarodnog ureda registrira za period od deset godina, sa mogućnošću produženja vrijednosti pod uvjetima navedenim u članu 7.

(2) Nakon isteka roka od pet godina od datuma međunarodne registracije, ta registracija postaje nezavisna o osnovnoj prijavi ili o registraciji koja je iz nje proizašla, ili o osnovnoj registraciji, zavisno o slučaju, što je podložno sljedećim odredbama.

(3) Nije dopušteno pozivati se na zaštitu koja proistječe iz međunarodne registracije, bez obzira na to je li ta registracija bila predmet prijenosa prava ili nije, ako se, prije isteka roka od pet godina od datuma međunarodne registracije, odustalo od osnovne prijave ili od registracije koja je iz nje proizašla, ili od osnovne registracije, zavisno o slučaju, ako joj je istekla vrijednost, ako je bila predmet odricanja ili konačne odluke o odbijanju, ukinuću prava, brisanju ili poništenju, u odnosu na sve proizvode i usluge obuhvaćene međunarodnom registracijom ili na dio tih proizvoda ili usluga. Isto se primjenjuje i ako se:

i) žalba protiv odluke kojom se odbija priznanje osnovne prijave,

ii) postupak kojim se zahtijeva odustajanje od osnovne prijave ili ukinuće prava, brisanje ili poništenja registracije koja je proizašla iz osnovne prijave, osnovne registracije ili

iii) prigovor na osnovnu prijavu okonča, nakon isteka petogodišnjeg perioda, konačnom odlukom o odbijanju, ukinuću prava, brisanju ili poništenju, ili odustankom od, osnovne prijave, ili registracije koja je iz nje proizašla, ili osnovne registracije, zavisno o slučaju, pod uvjetom da je ta žalba podnesena, taj postupak pokrenut ili taj prigovor podnesen prije isteka spomenutog razdoblja. Isto vrijedi i ako se odustane od osnovne prijave, ili ako dođe do odricanja od registracije koja je iz nje proizašla, ili od osnovne registracije, nakon isteka petogodišnjeg perioda, pod uvjetom da je, u trenutku odustanka ili odricanja, spomenuta prijava ili registracija bila predmet postupka iz tačke i), ii) ili iii) i da je taj postupak počeo prije isteka spomenutog perioda.

(4) Ured porijekla obavještava Međunarodni ured, kako je propisano Pravilnikom, o činjenicama i odlukama relevantnim po stavu 3., a Međunarodni ured, kako je propisano Pravilnikom,

obavještava zainteresirane strane i u skladu s tim vrši objavljivanje. Ured porijekla, prema potrebi, traži od Međunarodnog ureda brisanje međunarodne registracije u odgovarajućem obimu, a Međunarodni ured postupa u skladu s tim.

Član 7.

Produženje vrijednosti međunarodne registracije

(1) Svakoj se registraciji može produžiti vrijednost za period od deset godina, računajući od isteka prethodnog perioda, uplatom samo osnovne takse i, podložno članu 8. stavu 7., dodatnih i dopunskih taksi predviđenih članom 8. stavom 2.

(2) Produženje vrijednosti ne smije dovesti ni do kakve promjene u međunarodnoj registraciji u odnosu na njeno posljednje stanje.

(3) Šest mjeseci prije isteka perioda zaštite Međunarodni ured slanjem neslužbenog obavještenja podsjeća nosioca međunarodne registracije i njegova delegata, ako ga ima, na tačan datum isteka tog roka.

(4) Uz naplatu više takse utvrđene Pravilnikom, odobrava se dodatni rok od šest mjeseci za produženje vrijednosti međunarodne registracije.

Član 8.

Takse za međunarodnu prijavu i registraciju

(1) Ured porijekla može, po vlastitoj odluci utvrditi i u svoju korist naplaćivati taksu koju može zahtijevati od podnosioca prijave za međunarodnu registraciju za podnošenje međunarodne prijave ili od nosioca međunarodne registracije za produženje vrijednosti međunarodne registracije.

(2) Registracija žiga pri Međunarodnom uredu uvjetovana je prethodnom uplatom međunarodne takse koja, prema odredbama stava 7. podstava a), obuhvaća:

i) osnovnu taksu,

ii) dodatnu taksu za svaki razred preko tri razreda Međunarodne klasifikacije u koje se razvrstavaju proizvodi ili usluge na koje se žig odnosi,

iii) dopunsku taksu u slučaju svakog zahtjeva za proširenje zaštite u smislu člana 3.ter.

(3) Međutim, ako je broj razreda proizvoda ili usluga utvrdio ili osporio Međunarodni ured, dodatna taksa iz stava 2. tačke ii) može se uplatiti u roku utvrđenim Pravilnikom ne dovodeći u pitanje datum registracije. Ako nakon isteka spomenutog roka dodatna taksa nije plaćena ili ako podnosilac prijave nije ograničio popis proizvoda ili usluga u zatraženom obimu, smatra se da se od međunarodne prijave odustalo.

(4) Godišnji prihod od raznih primanja s naslova međunarodne registracije, osim primanja od taksi navedenih u stavu 2. tačkama ii) i iii), Međunarodni ured dijeli u jednakim dijelovima ugovornim stranama, nakon što odbije troškove i izdatke nastale provođenjem ovog Protokola.

(5) Iznosi koji proizlaze iz dodatnih taksi predviđenih u stavu 2. tački ii) dijele se nakon isteka svake godine zainteresiranim ugovornim stranama razmjerno broju žigova za koje je zatražena zaštita u svakoj od njih tokom te godine, a taj se broj, kad je riječ o ugovornim stranama koje obavljaju ispitivanje, množi sa koeficijentom koji je određen Pravilnikom.

(6) Iznosi koji proizlaze iz dopunskih taksi predviđenih u stavu 2. tački iii) dijele se prema istim pravilima kao što su ona predviđena u stavu 5.

(7)a) Svaka ugovorna strana može izjaviti da za svaku međunarodnu registraciju u kojoj je ona navedena u skladu sa članom 3.ter., i za svako produženje vrijednosti takse međunarodne registracije, umjesto dijela prihoda koji proizlaze

iz dodatnih i dopunskih taksi, želi dobiti taksu (u daljnjem tekstu "individualna taksa") čiji iznos mora navesti u izjavi i koji može izmijeniti u kasnijim izjavama, ali koji ne smije biti viši od iznosa koji bi ured spomenute ugovorne strane imao pravo dobiti od podnosioca prijave za desetogodišnju registraciju, ili od nosioca registracije za desetogodišnje produženje vrijednosti registracije žiga upisanog u registar tog ureda, nakon što se od tog iznosa odbiju uštede koje proizlaze iz međunarodnog postupka. Kada se plaća takva individualna taksa:

i) ne moraju se platiti nikakve dodatne takse iz stava 2. tačke ii) ako su prema članu 3. *ter.* navedene samo ugovorne strane koje su dale izjavu prema ovom podstavu i

ii) ne mora se platiti nikakva dopunska taksa iz stava 2. tačke iii) u odnosu na bilo koju ugovornu stranu koja je dala izjavu prema ovom podstavu.

b) Svaka izjava prema podstavu a) može biti data u ispravama navedenim u članu 14. stavu 2., a datum od kojeg izjava ima učinak isti je kao i datum stupanja na snagu ovog Protokola u državi ili međuvladinoj organizaciji koja je dala izjavu. Svaka takva izjava može biti data i naknadno i u tom slučaju ima učinak istekom tri mjeseca nakon što je primi Generalni direktor, ili od bilo kojeg kasnijeg datuma navedenog u izjavi, u odnosu na međunarodne registracije čiji je datum jednak datumu od kojeg izjava ima učinak ili je kasniji od tog datuma.

Član 9.

Upis promjene nosioca međunarodne registracije

Na zahtjev osobe na čije je ime upisana međunarodna registracija, ili na zahtjev podnesen od strane zainteresiranog ureda po službenoj dužnosti, ili na zahtjev zainteresirane osobe, Međunarodni ured upisuje u međunarodni registar svaku promjenu nosioca te registracije, u odnosu na sve ili na neke ugovorne strane na čijim teritorijima spomenuta registracija vrijedi i u odnosu na sve ili na dio proizvoda i usluga navedenih u registraciji, pod uvjetom da je novi nosilac osoba koja, prema članu 2. stavu 1., ima pravo podnijeti međunarodnu prijavu

Član 9. *bis.*

Upis određenih podataka u vezi sa međunarodnom registracijom

Međunarodni ured upisuje u međunarodni registar:

i) svaku promjenu imena ili adrese nosioca međunarodne registracije,

ii) imenovanje delegata nosioca međunarodne registracije i svaki drugi relevantan podatak u vezi s tim delegatom,

iii) svako ograničenje, u odnosu na sve ili na neke ugovorne strane, proizvoda i usluga navedenih u međunarodnoj registraciji,

iv) svako odricanje, brisanje ili prestanak vrijednosti međunarodne registracije u odnosu na sve ili na neke ugovorne strane,

v) svaki drugi relevantan podatak, naveden u Pravilniku, u vezi sa pravima koja proizlaze iz žiga koji je predmet međunarodne registracije.

Član 9. *ter.*

Takse za određene upise

Svaki upis u skladu sa članom 9. ili 9. *bis.* može biti uvjetovan plaćanjem takse.

Član 9. *quater.*

Zajednički ured više država ugovornica

(1) Ako se više zemalja ugovornica dogovori o provođenju unifikacije svojih nacionalnih zakonodavstava o žigu, mogu obavijestiti Generalnog direktora

i) da se njihovi nacionalni uredi zamjenjuju zajedničkim uredom i

ii) da se njihove teritorije smatraju jednom državom radi primjene svih odredaba koje prethode ovom članu ili dijela tih odredaba, kao i odredaba člana 9. *quinquies.* i 9. *sexies.*

(2) Takva obavijest ima učinak istekom tri mjeseca od datuma kad je Generalni direktor dostavi ostalim ugovornim stranama.

Član 9. *quinquies.*

Pretvaranje međunarodne registracije u nacionalne ili regionalne prijave

Kada, u slučaju brisanja međunarodne registracije na zahtjev ureda porijekla na osnovu člana 6. stava 4., u odnosu na sve proizvode i usluge navedene u spomenutoj registraciji ili na dio tih proizvoda ili usluga, osoba koja je bila nosilac međunarodne registracije podnese prijavu za registraciju istog žiga uredu neke od ugovornih strana na čijoj je teritoriji vrijedila ta međunarodna registracija, smatra se da je ta prijava podnesena na datum međunarodne registracije u skladu sa članom 3. stavom 4. ili na datum upisa teritorijalnog proširenja u skladu sa članom 3. *ter.* stavom 2. i, ako je međunarodna registracija uživala pravo prvenstva, ta prijava uživa isto pravo prvenstva, pod uvjetom

i) da je spomenuta prijava podnesena u roku od tri mjeseca od datuma brisanja međunarodne registracije,

ii) da su proizvodi i usluge navedeni u prijavi obuhvaćeni popisom proizvoda i usluga navedenim u međunarodnoj registraciji u odnosu na određenu ugovornu stranu i

iii) da takva prijava udovoljava svim uvjetima vrijedećeg zakona uključujući i uvjete koji se odnose na takse.

Član 9. *sexies.*

Zaštita Madridskog sporazuma (Stockholm)

(1) Kad je, u odnosu na određenu međunarodnu prijavu ili određenu međunarodnu registraciju, ured porijekla ured države koja je strana i ovog Protokola i Madridskog sporazuma (Stockholm), odredbe ovog Protokola ne vrijede na teritoriji nijedne druge države koja je također strana i ovog Protokola i Madridskog sporazuma (Stockholm).

(2) Skupština može, tročetvrtinskom većinom glasova, ukinuti stav 1., ili ograničiti obim primjene stava 1., nakon isteka perioda od deset godina od dana stupanja na snagu ovog Protokola, ali ne prije isteka perioda od pet godina od dana kad je većina zemalja strana Madridskog sporazuma (Stockholm) postala stranama ovog Protokola. Samo one države koje su strane i spomenutog Sporazuma i ovog Protokola imaju pravo sudjelovati u glasanju Skupštine.

Član 10.

Skupština

(1a) Ugovorne strane članice su iste Skupštine kao i zemlje strane Madridskog sporazuma (Stockholm).

b) Svaku ugovornu stranu u toj Skupštini zastupa jedan delegat kojem mogu pomagati zamjenici, savjetnici i stručnjaci.

c) Troškove svake delegacije snosi ugovorna strana koja ga je imenovala, osim troškova puta i naknade boravka za jednog delegata svake ugovorne strane, koji se plaćaju iz fondova Unije.

(3) Skupština, osim funkcija koje ima po Madridskom sporazumu (Stockholm), također:

i) bavi se svim pitanjima koja se odnose na primjenu ovog Protokola,

ii) daje Međunarodnom uredu upute u vezi sa pripremama konferencija za reviziju ovog Protokola, vodeći računa o primjedbama zemalja Unije koje nisu strane ovog Protokola,

iii) usvaja i mijenja odredbe Pravilnika koje se odnose na primjenu ovog Protokola,

iv) obavlja sve ostale funkcije u skladu sa ovim Protokolom.

(3)a) Svaka ugovorna strana ima jedan glas u Skupštini. U vezi sa pitanjima koja se odnose samo na zemlje koje su strane Madridskog sporazuma (Stockholm), ugovorne strane koje nisu strane spomenutog Sporazuma nemaju pravo glasa, dok, u vezi sa pitanjima koja se odnose samo na ugovorne strane, samo ugovorne strane imaju pravo glasa.

b) Polovina članica Skupštine koje imaju pravo glasa u određenom pitanju čine kvorum potreban za glasanje u vezi sa tim pitanjem.

c) Bez obzira na odredbe iz podstava b), ako je tokom neke sjednice broj zastupljenih članica Skupštine koje imaju pravo glasa u vezi sa određenim pitanjem manji od polovine, ali je jednak broju trećine članica Skupštine koje imaju pravo glasa u vezi sa tim pitanjem ili je veći od tog broja, Skupština može donositi odluke, ali sve takve odluke, osim onih koje se odnose na njene vlastite postupke, postaju izvršne tek nakon što se ispune uvjeti navedeni u daljnjem tekstu. Međunarodni ured saopštava te odluke članicama Skupštine koje imaju pravo glasa u vezi sa određenim pitanjem, a koje nisu bile zastupljene i poziva ih da u roku od tri mjeseca od datuma tog saopštenja pismenim putem glasaju ili izraze svoje suzdržavanje. Ako je nakon isteka tog roka, broj članica koje su na taj način glasale ili izrazile svoje suzdržavanje najmanje jednak broju članica koje su nedostajale da bi se postigao kvorum na samoj sjednici, takve odluke postaju izvršne, uz uvjet da je istovremeno postignuta potrebna većina.

d) Podložno odredbama iz člana 5. stava 2. podstava e), člana 9. *sexies*. stava 2., člana 12. i člana 13. stava 2. Skupština donosi odluke dvotrećinskom većinom datih glasova.

e) Suzdržavanja se ne smatraju glasovima.

f) Jedan delegat može zastupati samo jednu članicu Skupštine i glasati samo u njeno ime.

(4) Uz redovne i vanredne sjednice predviđene Madridskim sporazumom (Stockholm), Skupština se sastaje na vanrednoj sjednici koju saziva Generalni direktor na zahtjev jedne četvrtine članica Skupštine koje imaju pravo glasati o pitanjima koja su predložena za dnevni red te sjednice. Dnevni red takve vanredne sjednice priprema Generalni direktor.

Član 11.

Međunarodni ured

(1) Međunarodni ured obavlja međunarodnu registraciju i poslove koji se na nju odnose, kao i sve ostale upravne poslove u skladu sa ovim Protokolom ili vezane uz ovaj Protokol.

(2)a) U skladu sa uputama Skupštine, Međunarodni ured priprema konferencije za reviziju ovog Protokola.

b) O pripremama revizijskih konferencija Međunarodni ured može se savjetovati sa međuvladinim i međunarodnim nevladinim organizacijama.

c) Generalni direktor i osobe koje on odredi sudjeluju, bez prava glasa, u raspravama na tim revizijskim konferencijama.

(3) Međunarodni ured obavlja i sve ostale poslove koji su mu povjereni u vezi sa ovim Protokolom.

Član 12.

Finansije

Što se tiče ugovornih strana, finansije Unije uređuju se istim odredbama kao što su one iz člana 12. Madridskog sporazuma (Stockholm), pod uvjetom da se svako pozivanje na član 8. spomenutog Sporazuma smatra pozivanjem na član 8. ovog Protokola. Nadalje, za potrebe člana 12. stava 6. podstava b)

spomenutog Sporazuma, smatra se da organizacije ugovornice, podložno jednoglasnoj odluci Skupštine o suprotnom, pripadaju razredu doprinosa 1 (jedan) u skladu sa Pariškom konvencijom za zaštitu industrijskog vlasništva.

Član 13.

Izmjena i dopuna pojedinih člana protokola

(1) Prijedloge za izmjenu i dopunu člana 10., 11., 12. i ovog člana može dati svaka ugovorna strana ili Generalni direktor. Te prijedloge Generalni direktor mora dostaviti ugovornim stranama najmanje šest mjeseci prije njihovog razmatranja na Skupštini.

(2) Izmjene i dopune člana iz stava 1. mora usvojiti Skupština. Za usvajanje je potrebno tri četvrtine datih glasova, a za svaku izmjenu i dopunu člana 10. i ovog stava potrebno je četiri petine datih glasova.

(3) Svaka izmjena i dopuna člana navedenih u stavu 1. stupa na snagu istekom jednog mjeseca nakon što Generalni direktor primi od tri četvrtine država i međuvladinih organizacija, koje su u trenutku usvajanja izmjene i dopune bile članice Skupštine i imale pravo o njima glasati, pismene obavijesti o njihovom prihvaćanju, sastavljene u skladu sa njihovim odgovarajućim ustavnim postupcima. Svaka tako usvojena izmjena i dopuna tih članova obavezuje sve države i međuvladine organizacije koje su ugovorne strane u trenutku stupanja izmjene i dopune na snagu ili koje to postanu nakon tog datuma.

Član 14.

Postajanje stranom Protokola; Stupanje na snagu

(1)a) Svaka država koja je strana Pariške konvencije za zaštitu industrijskog vlasništva može postati stranom ovog Protokola.

b) Nadalje, svaka međuvladina organizacija može postati stranom ovog Protokola ako su ispunjeni sljedeći uvjeti:

i) da je najmanje jedna država koja je članica te organizacije strana Pariške konvencije za zaštitu industrijskog vlasništva,

ii) da ta organizacija ima regionalni ured za registraciju žigova koji vrijede na teritoriji te organizacije, pod uvjetom da taj ured nije predmet obavještenja prema članu 9. *quater*.

(2) Svaka država ili organizacija iz stava 1. može potpisati ovaj Protokol. Svaka takva država ili organizacija može, ako je potpisala ovaj Protokol, položiti instrument o ratifikaciji, prihvatanju ili odobravanju ovog Protokola ili, ako ga nije potpisala, može položiti instrument o pristupanju ovom Protokolu.

(3) Instrumenti iz stava 2. polažu se kod Generalnoga direktora.

(4)a) Ovaj Protokol stupa na snagu istekom tri mjeseca od polaganja četiri instrumenta o ratifikaciji, prihvatanju, odobravanju ili pristupanju, pod uvjetom da je najmanje jedan od tih instrumenata položila zemlja koja je strana Madridskog sporazuma (Stockholm) i da je najmanje još jedan od tih instrumenata položila država koja nije strana Madridskog sporazuma (Stockholm) ili bilo koja organizacija iz stava 1. podstava b).

b) U odnosu na svaku drugu državu ili organizaciju iz stava 1., ovaj Protokol stupa na snagu istekom tri mjeseca od dana kad Generalni direktor uputi obavještenje o njegovoj ratifikaciji, prihvatanju, odobravanju ili pristupanju od strane te države ili organizacije.

(5) Svaka država ili organizacija iz stava 1. može, u trenutku polaganja instrumenta o ratifikaciji, prihvatanju, odobravanju ili pristupanju ovom Protokolu, izjaviti da se zaštita koja proizlazi iz bilo koje međunarodne registracije izvršene prema ovom

Protokolu prije datuma njegova stupanja na snagu ne može proširiti na njenu teritoriju.

Član 15.

Otkazivanje

(1) Ovaj Protokol ostaje na snazi neograničeno vrijeme.

(2) Svaka ugovorna strana može otkazati ovaj Protokol obaviještenjem upućenim Generalnom direktoru.

(3) Otkazivanje ima učinak istekom godine dana nakon što Generalni direktor primi to obavještenje.

(4) Nijedna ugovorna strana ne može se koristiti pravom otkazivanja predviđenim ovim članom prije isteka roka od pet godina računajući od dana kad je ovaj Protokol stupio na snagu u odnosu na tu ugovornu stranu.

(5)a) Kad je žig predmet međunarodne registracije koja vrijedi u državi ili međuvladinoj organizaciji koja otkazuje ovaj Protokol na datum kad otkazivanje počinje proizvoditi učinak, nosilac te registracije može uredu države ili međuvladine organizacije koja otkazuje Protokol, podnijeti prijavu za registraciju istog žiga, koja mora biti tretirana kao da je podnesena na datum međunarodne registracije prema članu 3. stavu 4. ili na datum upisa teritorijalnog širenja prema članu 3.ter. stavu 2. i koja, ako je međunarodna registracija uživala pravo prvenstva, uživa isto pravo prvenstva, pod uvjetom

i) da je spomenuta prijava podnesena u roku od dvije godine od datuma od kojeg otkazivanje proizvodi učinak,

ii) da su proizvodi i usluge navedeni u toj prijavi obuhvaćeni popisom proizvoda i usluga navedenim u međunarodnoj registraciji u odnosu na uređ državu ili međuvladine organizacije koja otkazuje Protokol i

iii) da takva prijava udovoljava svim uvjetima nadležnog prava, uključujući i uvjete koji se odnose na takse.

Član 3.

Ova Odluka će biti objavljena u "Službenom glasniku BiH" na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku i stupa na snagu danom objavljivanja.

Broj 01-011-1697-27/08
16. jula 2008. godine
Sarajevo

Predsjedavajući
dr. **Haris Silajdžić**, s. r.

Temeljem članka V. 3. (d) Ustava Bosne i Hercegovine i suglasnosti Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine (Odluka PS BiH, broj 210/08. od 17. lipnja 2008. godine), Predsjedništvo Bosne i Hercegovine je na 42. sjednici, održanoj 16. srpnja 2008. godine, donijelo

ODLUKU

O RATIFIKACIJI PROTOKOLA KOJI SE ODNOSI NA MADRIDSKI SPORAZUM O MEĐUNARODNOJ REGISTRACIJI ŽIGOVA MADRID, 27. LIPNJA 1989.

Članak 1.

Ratificira se Protokol koji se odnosi na Madridski sporazum o međunarodnoj registraciji žigova - Madrid 27. lipnja 1989. godine.

Članak 2.

Tekst Protokola u prijevodu glasi:

b) Odredbe iz podstava a) primjenjuju se i na svaki žig koji je predmet međunarodne registracije koja na dan otkazivanja vrijedi u ugovornim stranama koje nisu država ili međuvladina organizacija koja otkazuje Protokol i čiji nosilac, zbog otkazivanja, više nema pravo podnositi međunarodne prijave u skladu sa članom 2. stavom 1.

Član 16.

Potpis, jezici, funkcije depozitara

(1)a) Ovaj se Protokol potpisuje u originalu, na engleskom, francuskom i španskom jeziku, i polaže se kod Generalnog direktora nakon isteka roka u kojem je otvoren za potpisivanje u Madridu. Tekstovi na spomenuta tri jezika jednako su autentični.

b) Generalni direktor, nakon savjetovanja sa zainteresiranim vladama i organizacijama, utvrđuje službene tekstove ovog Protokola na arapskom, kineskom, njemačkom, italijanskom, japanskom, portugalskom i ruskom jeziku, kao i na drugim jezicima koje odredi Skupština.

(2) Ovaj Protokol ostaje otvoren za potpisivanje u Madridu do 31. decembra 1989.

(3) Generalni direktor prosljeđuje dva primjerka potpisanog teksta ovog Protokola, ovjereni od Vlade Španske, svim državama i međuvladinim organizacijama koje mogu postati stranama ovog Protokola.

(4) Generalni direktor registrira ovaj Protokol u Sekretarijatu Ujedinjenih nacija.

(5) Generalni direktor obavještava sve države i međunarodne organizacije koje mogu postati stranom ovog Protokola ili koje to već jesu o: potpisima, polaganju instrumenata o ratifikaciji, prihvatanju, odobravanju ili pristupanju, stupanju na snagu ovog Protokola i njegovih izmjena i dopuna, obavještenjima o otkazivanju i svim izjavama predviđenim ovim Protokolom.

PROTOKOL KOJI SE ODnosi NA MADRIDSKI SPORAZUM O MEĐUNARODNOJ REGISTRACIJI ŽIGOVA

Usvojen u Madridu 27. lipnja 1989.

Članak 1.

Članstvo u Madridskoj uniji

Države članice ovog Protokola (u daljnjem tekstu: "države ugovornice"), čak i ako nisu članice Madridskoga sporazuma o međunarodnoj registraciji žigova, revidiranoga u Stockholmu 1967. te izmijenjenog i dopunjenog 1979. (u daljnjem tekstu "Madridski sporazum (Stockholm)"), kao i organizacije iz članka 14. stavka 1. podstavka b) koje su članice ovog Protokola (u daljnjem tekstu "organizacije ugovornice") članice su iste unije čije su članice i zemlje koje su članice Madridskoga sporazuma (Stockholm). Svako upućivanje na "ugovorne članice" u ovom Protokolu mora se tumačiti kao upućivanje i na države ugovornice i na organizacije ugovornice.

Članak 2.

Osiguravanje zaštite putem međunarodne registracije

(1) Kad je prijava za registraciju žiga podnesena uredu neke ugovorne članice, ili kad je žig upisan u registar ureda neke ugovorne članice, osoba koja je podnositelj prijave (u daljnjem tekstu: "osnovna prijava") ili nositelj te registracije (u daljnjem tekstu: "osnovna registracija") može, prema odredbama ovog Protokola, osigurati zaštitu svojega žiga na teritoriju ugovornih članica, upisom registracije toga žiga u registar Međunarodnog ureda Svjetske organizacije za intelektualno vlasništvo (u daljnjem tekstu: "međunarodna registracija", "međunarodni registar", "Međunarodni ured" i "Organizacija"), pod uvjetom,

i) kad je osnovna prijava podnesena uredu države ugovornice ili kad je osnovnu registraciju izvršio takav ured, da je osoba koja je podnositelj te prijave ili nositelj te registracije državljanin te države ugovornice, ili da u njoj ima prebivalište, ili da ima stvarno i djelatno industrijsko ili trgovačko poduzeće u spomenutoj državi ugovornici,

ii) kad je osnovna prijava podnesena uredu organizacije ugovornice ili kad je osnovnu registraciju izvršio takav ured, da je osoba koja je podnositelj te prijave ili nositelj te registracije državljanin države koja je članica te organizacije ugovornice, ili da ima prebivalište, ili stvarno i djelatno industrijsko ili trgovačko poduzeće na teritoriju spomenute organizacije ugovornice,

(2) Prijava za međunarodnu registraciju (u daljnjem tekstu: "međunarodna prijava") mora biti podnesena Međunarodnom uredu putem ureda kojemu je podnesena osnovna prijava ili putem kojega je izvršena osnovna registracija (u daljnjem tekstu: "ured podrijetla"), ovisno o slučaju.

(3) Svako upućivanje u ovom Protokolu na "ured" ili "ured ugovorne članice" mora se tumačiti kao upućivanje na ured koji je od strane ugovorne članice zadužen za registraciju žigova, a svako upućivanje na "žigove" mora se tumačiti kao upućivanje na robne žigove i uslužne žigove.

(4) Za potrebe ovog Protokola, "teritorij ugovorne članice," kad je ugovorna članica država, označava teritorij te države, a kad je ugovorna članica međuvladina organizacija, teritorij na kojem se primjenjuje konstitutivni ugovor te međuvladine organizacije.

Članak 3.

Međunarodna prijava

(1) Svaka međunarodna prijava podnesena u skladu s ovim Protokolom mora se podnijeti na obrascu propisanom Pravilnikom. Ured podrijetla dužan je potvrditi da podaci u

međunarodnoj prijavi odgovaraju podacima koji su, u trenutku potvrđivanja, sadržani u osnovnoj prijavi ili u osnovnoj registraciji, ovisno o slučaju. Osim toga, spomenuti ured mora navesti,

i) u slučaju osnovne prijave, datum i broj te prijave,

ii) u slučaju osnovne registracije, datum i broj te registracije, kao i datum i broj prijave iz koje je proizašla osnovna registracija.

Ured podrijetla mora također navesti i datum međunarodne prijave.

(2) Podnositelj prijave mora navesti proizvode i usluge za koje se traži zaštita žiga, kao i, ako je moguće, odgovarajući razred ili razrede prema klasifikaciji ustanovljenoj Nicanskim sporazumom o međunarodnoj klasifikaciji proizvoda i usluga za registraciju žigova. Ako podnositelj to ne učini, Međunarodni ured razvrstava proizvode i usluge u odgovarajuće razrede spomenute klasifikacije. Naznaku razreda koju je naveo podnositelj kontrolira Međunarodni ured u suradnji s uredom podrijetla. U slučaju nesuglasja u mišljenju ureda podrijetla i Međunarodnog ureda mjerodavno je mišljenje Međunarodnog ureda.

(3) Ako podnositelj prijave zahtijeva zaštitu boje kao razlikovnog elementa svojega žiga, on mora:

i) navesti tu činjenicu, i svojoj međunarodnoj prijavi dodati napomenu navodeći boju ili kombinaciju boja za koju zahtijeva zaštitu,

ii) priložiti svojoj međunarodnoj prijavi primjerke u boji spomenutoga žiga, koji se prilažu obavijestima Međunarodnog ureda; broj tih primjeraka određen je Pravilnikom.

(4) Međunarodni ured odmah registrira žigove za koje su prijave podnesene u skladu s člankom 2. Međunarodna registracija nosi datum kad je međunarodnu prijavu primio ured podrijetla, ako je Međunarodni ured prijavu primio u roku od dva mjeseca od toga datuma. Ako Međunarodni ured ne primi međunarodnu prijavu u tom roku, međunarodna registracija nosi datum kojega je Međunarodni ured primio međunarodnu prijavu. Međunarodni ured bez odgode o međunarodnoj registraciji obavješćuje urede na koje se ona odnosi. Žigovi upisani u Međunarodni registar objavljuju se u periodičnom Glasilu koje izdaje Međunarodni ured, na temelju podataka iz međunarodne prijave.

(5) Radi davanja publiciteta žigovima upisanim u međunarodni registar, svaki ured prima od Međunarodnog ureda određeni broj besplatnih primjeraka spomenutoga Glasila i određeni broj tih primjeraka po sniženoj cijeni, pod uvjetima utvrđenim od strane Skupštine iz članka 10. (u daljnjem tekstu: "Skupština"). Taj se publicitet smatra dostatnim za potrebe svih ugovornih članica i nikakav drugi ne smije se zahtijevati od nositelja međunarodne registracije.

Članak 3.bis.

Teritorijalni učinak

Zaštita koja proizlazi iz međunarodne registracije može se proširiti na bilo koju ugovornu stranku samo na zahtjev osobe koja je podnositelj međunarodne prijave ili koja je nositelj međunarodne registracije. Međutim, takav zahtjev ne može se uputiti u odnosu na ugovornu stranku čiji ured je ured podrijetla.

Članak 3.ter.

Zahtjev za "Teritorijalno proširenje"

(1) Svaki zahtjev za proširenje zaštite koja proistječe iz međunarodne registracije na bilo koju ugovornu stranku mora biti posebno naveden u međunarodnoj prijavi.

(2) Zahtjev za teritorijalno proširenje može biti podnesen i nakon međunarodne registracije. Svaki takav zahtjev podnosi se

na obrascu propisanome Pravilnikom. Međunarodni ured odmah ga upisuje u registar i o tom upisu bez odgode obavješćuje ured ili urede na koje se odnosi. Taj se upis objavljuje u periodičnom Glasilu Međunarodnog ureda. Takvo teritorijalno proširenje vrijedi od datuma njegova upisa u međunarodni registar; prestaje vrijediti prestankom međunarodne registracije žiga na koju se odnosi.

Članak 4.

Učinci međunarodne registracije

(1)a) Računajući od datuma registracije ili upisa izvršenog u skladu s odredbama iz članaka 3. i 3.ter., zaštita žiga u svakoj ugovornoj stranci u kojoj je zatražena ista je kao da je prijava žiga izravno podnesena uredu te ugovorne stranke. Ako Međunarodnom uredu nije dostavljena obavijest o odbijanju u skladu sa člankom 5. stavkom 1. i 2. ili ako je odbijanje o kojem je obavijest dostavljena u skladu sa spomenutim člankom naknadno povučeno, zaštita žiga u svakoj ugovornoj stranci, računajući od spomenutoga dana, ista je kao da je žig registriran od strane ureda te ugovorne stranke.

b) Naznaka razreda proizvoda i usluga predviđena člankom 3. ne obvezuje ugovorne stranke glede određivanja opsega zaštite žiga.

(2) Svaka međunarodna registracija uživa pravo prvenstva predviđeno člankom 4. Pariške konvencije za zaštitu industrijskoga vlasništva, bez obveze ispunjavanja formalnosti predviđenih u odjeljku D toga članka.

Članak 4.bis.

Zamjena nacionalne ili regionalne registracije međunarodnom registracijom

(1) Kad je žig koji je predmet nacionalne ili regionalne registracije pri uredu neke ugovorne stranke također i predmet međunarodne registracije, te kad je nositelj obje registracije ista osoba, smatra se da međunarodna registracija zamjenjuje nacionalnu ili regionalnu registraciju, bez utjecaja na prava stečena na temelju nacionalne ili regionalne registracije, uz uvjet:

i) da je zaštita koja proizlazi iz međunarodne registracije proširena na spomenutu ugovornu stranku u skladu sa člankom 3.ter. stavkom 1. ili 2.,

ii) da su svi proizvodi i usluge koji su navedeni u nacionalnoj ili regionalnoj registraciji navedeni i u međunarodnoj registraciji za tu ugovornu stranku,

iii) da spomenuto proširenje počinje vrijediti poslije datuma nacionalne ili regionalne registracije.

(2) Ured iz stavka 1. dužan je, na zahtjev, zabilježiti međunarodnu registraciju u svojem registru.

Članak 5.

Odbijanje i prestanak vrijednosti međunarodne registracije u odnosu na neke ugovorne stranke

(1) Kad mu zakonodavstvo koje se primjenjuje to dopušta, ured bilo koje ugovorne stranke kojega je Međunarodni ured obavijestio o proširenju zaštite koja proizlazi iz međunarodne registracije na tu ugovornu stranku, u skladu sa člankom 3.ter. stavkom 1. ili 2., ima pravo izjaviti u obavijesti o odbijanju da zaštita žiga koji je predmet takva proširenja ne može biti odobrena u toj ugovornoj stranci. Svako takvo odbijanje može se temeljiti samo na razlozima koji bi se primijenili, u skladu s Pariškom konvencijom za zaštitu industrijskoga vlasništva, u slučaju žiga za koji je prijava podnesena izravno uredu koji je dostavio obavijest o odbijanju. Međutim, zaštita ne smije biti odbijena, čak ni djelomično, samo iz razloga što nacionalno zakonodavstvo dopušta registraciju samo za ograničen broj razreda ili za ograničen broj proizvoda i usluga.

(2)a) Svaki ured koji se želi koristiti tim pravom mora Međunarodnom uredu dostaviti obavijest o svojem odbijanju, navodeći sve razloge za odbijanje, u roku predviđenome zakonom koji se primjenjuje na taj ured, a najkasnije, ovisno o podstavcima b) i c), prije isteka godine dana od dana kad je obavijest o proširenju iz stavka 1. poslana tom uredu od strane Međunarodnog ureda.

b) Bez obzira na podstavak a), svaka ugovorna stranka može izjaviti da je, za međunarodne registracije obavljene prema ovom Protokolu, rok od jedne godine iz podstavka a) zamijenjen rokom od 18 mjeseci.

c) Takva izjava može također precizirati da, kad odbijanje zaštite može proizaći iz prigovora na odobrenje zaštite, ured spomenute ugovorne stranke može Međunarodni ured obavijestiti o tom odbijanju nakon isteka roka od 18 mjeseci. Taj ured može o odbijanju zaštite, u odnosu na bilo koju međunarodnu registraciju, dostaviti obavijest nakon isteka roka od 18 mjeseci, ali samo:

i) ako je prije isteka roka od 18 mjeseci obavijestio Međunarodni ured o mogućnosti podnošenja prigovora nakon isteka roka od 18 mjeseci i

ii) ako je obavijest o odbijanju koja se temelji na prigovoru upućena u roku od najviše sedam mjeseci od datuma kad počinje teći rok za prigovor; ako rok za prigovor istječe prije toga roka od sedam mjeseci, obavijest mora biti upućena u roku od jednoga mjeseca od isteka roka za prigovor.

d) Svaka izjava u skladu s podstavkom b) ili c) može biti dana u ispravama iz članka 14. stavka 2., a datum od kojega izjava ima učinak isti je kao i datum stupanja na snagu ovoga Protokola u državi ili međuvladinoj organizaciji koja je dala izjavu. Svaka takva izjava može biti dana i naknadno, a u tom slučaju, u odnosu na bilo koju međunarodnu registraciju čiji je datum jednak datumu od kojega izjava ima učinak ili je kasniji od toga datuma, izjava ima učinak istekom tri mjeseca nakon što ju primi glavni direktor Organizacije (u daljnjem tekstu: "glavni direktor") ili na bilo koji kasniji datum naveden u izjavi.

e) Nakon isteka razdoblja od deset godina od stupanja na snagu ovoga Protokola, Skupština pristupa provjeri funkcioniranja sustava iz podstavaka od a) do d). Nakon toga odredbe iz spomenutih podstavaka mogu biti izmijenjene jednoglasnom odlukom Skupštine.

(3) Međunarodni ured prosljeđuje, bez odgode, jedan primjerak obavijesti o odbijanju nositelju međunarodne registracije. Spomenuti nositelj ima ista pravna sredstva kao da je prijavu žiga podnio izravno uredu koji je dostavio obavijest o odbijanju. Kad Međunarodni ured primi obavijest u skladu sa stavkom 2. podstavkom c) točkom i), on tu obavijest bez odgode prosljeđuje nositelju međunarodne registracije.

(4) Razloge za odbijanje žiga Međunarodni ured priopćava svim zainteresiranim strankama koje to zatraže.

(5) Svaki ured koji, u odnosu na određenu međunarodnu registraciju, ne dostavi Međunarodnom uredu nikakvu obavijest o privremenom ili konačnom odbijanju u skladu sa stavcima 1. i 2., gubi pravo predviđeno stavkom 1. u odnosu na tu međunarodnu registraciju.

(6) Nadležna tijela ugovorne stranke ne smiju donijeti odluku o prestanku vrijednosti međunarodne registracije na njezinu teritoriju, a da nositelju te međunarodne registracije nije pravodobno pružena mogućnost da brani svoja prava. O prestanku vrijednosti obavješćuje se Međunarodni ured.

Članak 5.bis.

Dokumentacija s dokazima o zakonitosti uporabe nekih elemenata žiga

Dokumentacija s dokazima o zakonitosti uporabe nekih elemenata koje žig sadržava, kao što su: grbovi, štitovi, portreti, počasne oznake, titule, nazivi tvrtki, imena osoba, s iznimkom imena podnositelja prijave, ili drugi slični natpisi, a koje bi mogli zahtijevati uredi ugovornih stranaka, oslobođeni su svake ovjere ili potvrde, osim potvrde od strane ureda podrijetla.

Članak 5.ter.

Prijepisi podataka iz međunarodnoga registra; Pretraživanje prvenstva; Izvaci iz međunarodnoga registra

(1) Međunarodni ured izdaje svakome tko to zatraži, uz naplatu pristojbe utvrđene Pravilnikom, prijepis podataka iz međunarodnoga registra koji se odnose na određeni žig.

(2) Međunarodni ured može također, uz naplatu, obavljati pretraživanja prvenstva među žigovima koji su predmet međunarodnih registracija.

(3) Izvaci iz međunarodnoga registra, zatraženi radi predočenja u nekoj od ugovornih stranaka, oslobođeni su svake ovjere.

Članak 6.

Trajanje međunarodne registracije; Ovisnost i neovisnost međunarodne registracije

(1) Žig se kod Međunarodnog ureda registrira za razdoblje od deset godina, s mogućnošću produženja vrijednosti pod uvjetima navedenim u članku 7.

(2) Nakon isteka roka od pet godina od datuma međunarodne registracije, ta registracija postaje neovisna o osnovnoj prijavi ili o registraciji koja je iz nje proizašla, ili o osnovnoj registraciji, ovisno o slučaju, što je podložno sljedećim odredbama.

(3) Nije dopušteno pozivati se na zaštitu koja proistječe iz međunarodne registracije, bez obzira na to je li ta registracija bila predmetom prijenosa prava ili nije, ako se, prije isteka roka od pet godina od datuma međunarodne registracije, odustalo od osnovne prijave ili od registracije koja je iz nje proizašla, ili od osnovne registracije, ovisno o slučaju, ako joj je istekla vrijednost, ako je bila predmetom odricanja ili konačne odluke o odbijanju, ukinuću prava, brisanju ili poništaju, u odnosu na sve proizvode i usluge obuhvaćene međunarodnom registracijom ili na dio tih proizvoda ili usluga. Isto se primjenjuje i ako se:

i) žalba protiv odluke kojom se odbija priznanje osnovne prijave,

ii) postupak kojim se zahtijeva odustanak od osnovne prijave ili ukinuću prava, brisanje ili poništaj registracije koja je proizašla iz osnovne prijave, osnovne registracije ili

iii) prigovor na osnovnu prijavu okonča, nakon isteka petogodišnjega razdoblja, konačnom odlukom o odbijanju, ukinuću prava, brisanju ili poništaju, ili odustankom od, osnovne prijave, ili registracije koja je iz nje proizašla, ili osnovne registracije, ovisno o slučaju, pod uvjetom da je ta žalba podnesena, taj postupak pokrenut ili taj prigovor podnesen prije isteka spomenutoga razdoblja. Isto vrijedi i ako se odustane od osnovne prijave, ili ako dođe do odricanja od registracije koja je iz nje proizašla, ili od osnovne registracije, nakon isteka petogodišnjega razdoblja, pod uvjetom da je, u trenutku odustanka ili odricanja, spomenuta prijava ili registracija bila predmetom postupka iz točke i), ii) ili iii) i da je taj postupak počeo prije isteka spomenutoga razdoblja.

(4) Ured podrijetla obavješćuje Međunarodni ured, kako je propisano Pravilnikom, o činjenicama i odlukama relevantnim po stavku 3., a Međunarodni ured, kako je propisano

Pravilnikom, obavješćuje zainteresirane stranke i u skladu s tim vrši objavu. Ured podrijetla, prema potrebi, traži od Međunarodnog ureda brisanje međunarodne registracije u odgovarajućem opsegu, a Međunarodni ured postupa u skladu s tim.

Članak 7.

Produženje vrijednosti međunarodne registracije

(1) Svakoj se registraciji može produžiti vrijednost za razdoblje od deset godina, računajući od isteka prethodnoga razdoblja, uplatom samo osnovne pristojbe i, podložno članku 8. stavku 7., dodatnih i dopunskih pristojbi predviđenih člankom 8. stavkom 2.

(2) Produženje vrijednosti ne smije dovesti ni do kakve promjene u međunarodnoj registraciji u odnosu na njezino posljednje stanje.

(3) Šest mjeseci prije isteka razdoblja zaštite Međunarodni ured slanjem neslužbene obavijesti podsjeća nositelja međunarodne registracije i njegova zastupnika, ako ga ima, na točan datum isteka toga roka.

(4) Uz naplatu više pristojbe utvrđene Pravilnikom, odobrava se dodatni rok od šest mjeseci za produženje vrijednosti međunarodne registracije.

Članak 8.

Pristojbe za međunarodnu prijavu i registraciju

(1) Ured podrijetla može, po vlastitoj odluci utvrditi i u svoju korist naplaćivati pristojbu koju može zahtijevati od podnositelja prijave za međunarodnu registraciju za podnošenje međunarodne prijave ili od nositelja međunarodne registracije za produženje vrijednosti međunarodne registracije.

(2) Registracija žiga pri Međunarodnom uredu uvjetovana je prethodnom uplatom međunarodne pristojbe koja, prema odredbama stavka 7. podstavka a), obuhvaća:

i) osnovnu pristojbu,

ii) dodatnu pristojbu za svaki razred preko tri razreda Međunarodne klasifikacije u koje se razvrstavaju proizvodi ili usluge na koje se žig odnosi,

iii) dopunsku pristojbu u slučaju svakoga zahtjeva za proširenje zaštite u smislu članka 3.ter.

(3) Međutim, ako je broj razreda proizvoda ili usluga utvrdio ili osporio Međunarodni ured, dodatna pristojba iz stavka 2. točke ii) može se uplatiti u roku utvrđenom Pravilnikom ne dovodeći u pitanje datum registracije. Ako nakon isteka spomenutoga roka dodatna pristojba nije plaćena ili ako podnositelj prijave nije ograničio popis proizvoda ili usluga u zatraženom opsegu, smatra se da se od međunarodne prijave odustalo.

(4) Godišnji prihod od raznih primanja s naslova međunarodne registracije, osim primanja od pristojbi navedenih u stavku 2. točkama ii) i iii), Međunarodni ured dijeli u jednakim dijelovima ugovornim strankama, nakon što odbije troškove i izdatke nastale provedbom ovoga Protokola.

(5) Iznosi koji proizlaze iz dodatnih pristojbi predviđenih u stavku 2. točki ii) dijele se nakon isteka svake godine zainteresiranim ugovornim strankama razmjerno broju žigova za koje je zatražena zaštita u svakoj od njih tijekom te godine, a taj se broj, kad je riječ o ugovornim strankama koje obavljaju ispitivanje, množi s koeficijentom koji je određen Pravilnikom.

(6) Iznosi koji proizlaze iz dopunskih pristojbi predviđenih u stavku 2. točki iii) dijele se prema istim pravilima kao što su ona predviđena u stavku 5.

(7a) Svaka ugovorna stranka može izjaviti da za svaku međunarodnu registraciju u kojoj je ona navedena u skladu sa

člankom 3.ter., i za svako produženje vrijednosti takve međunarodne registracije, umjesto dijela prihoda koji proizlaze iz dodatnih i dopunskih pristojbi, želi dobivati pristojbu (u daljnjem tekstu "individualna pristojba") čiji iznos mora navesti u izjavi i koji može izmijeniti u kasnijim izjavama, ali koji ne smije biti viši od iznosa koji bi ured spomenute ugovorne stranke imao pravo dobiti od podnositelja prijave za desetogodišnju registraciju, ili od nositelja registracije za desetogodišnje produženje vrijednosti registracije žiga upisanog u registar tog ureda, nakon što se od tog iznosa odbiju uštede koje proizlaze iz međunarodnoga postupka. Kada se plaća takva individualna pristojba:

i) ne moraju se platiti nikakve dodatne pristojbe iz stavka 2. točke ii) ako su prema članku 3.ter. navedene samo ugovorne stranke koje su dale izjavu prema ovom podstavku i

ii) ne mora se platiti nikakva dopunska pristojba iz stavka 2. točke iii) u odnosu na bilo koju ugovornu stranku koja je dala izjavu prema ovom podstavku.

b) Svaka izjava prema podstavku a) može biti dana u ispravama navedenima u članku 14. stavku 2., a datum od kojega izjava ima učinak isti je kao i datum stupanja na snagu ovoga Protokola u državi ili međuvladinoj organizaciji koja je dala izjavu. Svaka takva izjava može biti dana i naknadno i u tom slučaju ima učinak istekom tri mjeseca nakon što ju primi glavni direktor, ili od bilo kojeg kasnijeg datuma navedenog u izjavi, u odnosu na međunarodne registracije čiji je datum jednak datumu od kojega izjava ima učinak ili je kasniji od toga datuma.

Članak 9.

Upis promjene nositelja međunarodne registracije

Na zahtjev osobe na čije je ime upisana međunarodna registracija, ili na zahtjev podnesen od strane zainteresiranog ureda po službenoj dužnosti, ili na zahtjev zainteresirane osobe, Međunarodni ured upisuje u međunarodni registar svaku promjenu nositelja te registracije, u odnosu na sve ili na neke ugovorne stranke na čijim teritorijima spomenuta registracija vrijedi i u odnosu na sve ili na dio proizvoda i usluga navedenih u registraciji, pod uvjetom da je novi nositelj osoba koja, prema članku 2. stavku 1., ima pravo podnijeti međunarodnu prijavu

Članak 9.bis.

Upis određenih podataka u vezi s međunarodnom registracijom

Međunarodni ured upisuje u međunarodni registar:

i) svaku promjenu imena ili adrese nositelja međunarodne registracije,

ii) imenovanje zastupnika nositelja međunarodne registracije i svaki drugi relevantan podatak u svezi s tim zastupnikom,

iii) svako ograničenje, u odnosu na sve ili na neke ugovorne stranke, proizvoda i usluga navedenih u međunarodnoj registraciji,

iv) svako odricanje, brisanje ili prestanak vrijednosti međunarodne registracije u odnosu na sve ili na neke ugovorne stranke,

v) svaki drugi relevantan podatak, naveden u Pravilniku, u svezi s pravima koja proizlaze iz žiga koji je predmet međunarodne registracije.

Članak 9.ter.

Pristojbe za određene upise

Svaki upis u skladu sa člankom 9. ili 9.bis. može biti uvjetovan plaćanjem pristojbe.

Članak 9.quer.

Zajednički ured više država ugovornica

(1) Ako se više zemalja ugovornica dogovori o provedbi unifikacije svojih nacionalnih zakonodavstava o žigu, mogu obavijestiti glavnoga direktora

i) da se njihovi nacionalni uredi zamjenjuju zajedničkim uredom i

ii) da se njihovi teritoriji smatraju jednom državom radi primjene svih odredaba koje prethode ovom članku ili dijela tih odredaba, kao i odredaba članaka 9.quinquies. i 9.sexies.

(2) Takva obavijest ima učinak istekom tri mjeseca od datuma kad ju glavni direktor dostavi ostalim ugovornim strankama.

Članak 9.quinquies.

Pretvaranje međunarodne registracije u nacionalne ili regionalne prijave

Kada, u slučaju brisanja međunarodne registracije na zahtjev ureda podrijetla na temelju članka 6. stavka 4., u odnosu na sve proizvode i usluge navedene u spomenutoj registraciji ili na dio tih proizvoda ili usluga, osoba koja je bila nositelj međunarodne registracije podnese prijavu za registraciju istoga žiga uredu neke od ugovornih stranaka na čijem je teritoriju vrijedila ta međunarodna registracija, smatra se da je ta prijava podnesena na datum međunarodne registracije u skladu sa člankom 3. stavkom 4. ili na datum upisa teritorijalnoga proširenja u skladu sa člankom 3.ter. stavkom 2. i, ako je međunarodna registracija uživala pravo prvenstva, ta prijava uživa isto pravo prvenstva, pod uvjetom

i) da je spomenuta prijava podnesena u roku od tri mjeseca od datuma brisanja međunarodne registracije,

ii) da su proizvodi i usluge navedeni u prijavi obuhvaćeni popisom proizvoda i usluga navedenim u međunarodnoj registraciji u odnosu na određenu ugovornu stranku i

iii) da takva prijava udovoljava svim uvjetima vrijedećega zakona uključujući i uvjete koji se odnose na pristojbe.

Članak 9.sexies.

Zaštita madridskoga sporazuma (Stockholm)

(1) Kad je, u odnosu na određenu međunarodnu prijavu ili određenu međunarodnu registraciju, ured podrijetla ured države koja je stranka i ovoga Protokola i Madridskoga sporazuma (Stockholm), odredbe ovoga Protokola ne vrijede na teritoriju nijedne druge države koja je također stranka i ovoga Protokola i Madridskoga sporazuma (Stockholm).

(2) Skupština može, tročtvrtinskom većinom glasova, ukinuti stavak 1., ili ograničiti opseg primjene stavka 1., nakon isteka razdoblja od deset godina od dana stupanja na snagu ovoga Protokola, ali ne prije isteka razdoblja od pet godina od dana kad je većina zemalja stranaka Madridskoga sporazuma (Stockholm) postala strankama ovoga Protokola. Samo one države koje su stranke i spomenutoga Sporazuma i ovoga Protokola imaju pravo sudjelovati u glasanju Skupštine.

Članak 10.

Skupština

(1a) Ugovorne stranke članice su iste Skupštine kao i zemlje stranke Madridskoga sporazuma (Stockholm).

b) Svaku ugovornu stranku u toj Skupštini zastupa jedan izaslanik kojemu mogu pomagati zamjenici, savjetnici i stručnjaci.

c) Troškove svakog izaslanstva snosi ugovorna stranka koja ga je imenovala, osim troškova puta i naknade boravka za jednog

izaslanika svake ugovorne stranke, koji se plaćaju iz fondova Unije.

(2) Skupština, osim funkcija koje ima po Madridskome sporazumu (Stockholm), također:

i) bavi se svim pitanjima koja se odnose na primjenu ovoga Protokola,

ii) daje Međunarodnom uredu upute u svezi s pripremanom konferencijom za reviziju ovoga Protokola, vodeći računa o primjedbama zemalja Unije koje nisu stranke ovoga Protokola,

iii) usvaja i mijenja odredbe Pravilnika koje se odnose na primjenu ovoga Protokola,

iv) obavlja sve ostale funkcije u skladu s ovim Protokolom.

(3)a) Svaka ugovorna stranka ima jedan glas u Skupštini. U svezi s pitanjima koja se odnose samo na zemlje koje su stranke Madridskoga sporazuma (Stockholm), ugovorne stranke koje nisu stranke spomenutoga Sporazuma nemaju pravo glasa, dok, u svezi s pitanjima koja se odnose samo na ugovorne stranke, samo ugovorne stranke imaju pravo glasa.

b) Polovica članica Skupštine koje imaju pravo glasa u određenom pitanju čine kvorum potreban za glasovanje u svezi s tim pitanjem.

c) Bez obzira na odredbe iz podstavka b), ako je tijekom neke sjednice broj zastupljenih članica Skupštine koje imaju pravo glasa u svezi s određenim pitanjem manji od polovice, ali je jednak broju trećine članica Skupštine koje imaju pravo glasa u svezi s tim pitanjem ili je veći od toga broja, Skupština može donositi odluke, ali sve takve odluke, osim onih koje se odnose na njezine vlastite postupke, postaju izvršne tek nakon što se ispune uvjeti navedeni u daljnjem tekstu. Međunarodni ured priopćuje te odluke članicama Skupštine koje imaju pravo glasa u svezi s određenim pitanjem, a koje nisu bile zastupljene i poziva ih da u roku od tri mjeseca od datuma toga priopćenja pisanim putem glasuju ili izraze svoje suzdržavanje. Ako je nakon isteka toga roka, broj članica koje su na taj način glasovale ili izrazile svoje suzdržavanje najmanje jednak broju članica koje su nedostajale da bi se postigao kvorum na samoj sjednici, takve odluke postaju izvršne, uz uvjet da je istodobno postignuta potrebna većina.

d) Podložno odredbama iz članka 5. stavka 2. podstavka e), članka 9. *sexies*. stavka 2., članka 12. i članka 13. stavka 2. Skupština donosi odluke dvotrećinskom većinom danih glasova.

e) Suzdržavanja se ne smatraju glasovima.

f) Jedan izaslanik može zastupati samo jednu članicu Skupštine i glasovati samo u njezino ime.

(4) Uz redovite i izvanredne sjednice predviđene Madridskim sporazumom (Stockholm), Skupština se sastaje na izvanrednoj sjednici koju saziva glavni direktor na zahtjev jedne četvrtine članica Skupštine koje imaju pravo glasovati o pitanjima koja su predložena za dnevni red te sjednice. Dnevni red takve izvanredne sjednice priprema glavni direktor.

Članak 11.

Međunarodni ured

(1) Međunarodni ured obavlja međunarodnu registraciju i poslove koji se na nju odnose, kao i sve ostale upravne poslove u skladu s ovim Protokolom ili vezane uz ovaj Protokol.

(2)a) U skladu s uputama Skupštine, Međunarodni ured priprema konferencije za reviziju ovoga Protokola.

b) O pripremanom revizijskim konferencijama Međunarodni ured može se savjetovati s međuvladinim i međunarodnim nevladinim organizacijama.

c) Glavni direktor i osobe koje on odredi sudjeluju, bez prava glasa, u raspravama na tim revizijskim konferencijama.

(3) Međunarodni ured obavlja i sve ostale poslove koji su mu povjereni u vezi s ovim Protokolom.

Članak 12.

Financije

Što se tiče ugovornih stranaka, financije Unije uređuju se istim odredbama kao što su one iz članka 12. Madridskoga sporazuma (Stockholm), pod uvjetom da se svako pozivanje na članak 8. spomenutoga Sporazuma smatra pozivanjem na članak 8. ovoga Protokola. Nadalje, za potrebe članka 12. stavka 6. podstavka b) spomenutoga Sporazuma, smatra se da organizacije ugovornice, podložno jednoglasnoj odluci Skupštine o suprotnome, pripadaju razredu doprinosi 1 (jedan) u skladu s Pariškom konvencijom za zaštitu industrijskoga vlasništva.

Članak 13.

Izmjena i dopuna pojedinih članaka protokola

(1) Prijedloge za izmjenu i dopunu članaka 10., 11., 12. i ovoga članka može dati svaka ugovorna stranka ili glavni direktor. Te prijedloge glavni direktor mora dostaviti ugovornim strankama najmanje šest mjeseci prije njihova razmatranja na Skupštini.

(2) Izmjene i dopune članaka iz stavka 1. mora usvojiti Skupština. Za usvajanje je potrebno tri četvrtine danih glasova, a za svaku izmjenu i dopunu članka 10. i ovoga stavka potrebno je četiri petine danih glasova.

(3) Svaka izmjena i dopuna članaka navedenih u stavku 1. stupa na snagu istekom jednoga mjeseca nakon što glavni direktor primi od tri četvrtine država i međuvladinih organizacija, koje su u trenutku usvajanja izmjene i dopune bile članice Skupštine i imale pravo o njima glasovati, pisane obavijesti o njihovu prihvaćanju, sastavljene u skladu s njihovim odgovarajućim ustavnim postupcima. Svaka tako usvojena izmjena i dopuna tih članaka obvezuje sve države i međuvladine organizacije koje su ugovorne stranke u trenutku stupanja izmjene i dopune na snagu ili koje to postanu nakon toga datuma.

Članak 14.

Postajanje strankom protokola; Stupanje na snagu

(1)a) Svaka država koja je stranka Pariške konvencije za zaštitu industrijskoga vlasništva može postati strankom ovoga Protokola.

b) Nadalje, svaka međuvladina organizacija može postati strankom ovoga Protokola ako su ispunjeni sljedeći uvjeti:

i) da je najmanje jedna država koja je članica te organizacije stranka Pariške konvencije za zaštitu industrijskoga vlasništva,

ii) da ta organizacija ima regionalni ured za registraciju žigova koji vrijede na teritoriju te organizacije, pod uvjetom da taj ured nije predmet obavijesti prema članku 9. *quater*.

(2) Svaka država ili organizacija iz stavka 1. može potpisati ovaj Protokol. Svaka takva država ili organizacija može, ako je potpisala ovaj Protokol, položiti ispravu o ratifikaciji, prihvatu ili odobrenju ovoga Protokola ili, ako ga nije potpisala, može položiti ispravu o pristupu ovom Protokolom.

(3) Isprave iz stavka 2. polažu se kod glavnoga direktora.

(4)a) Ovaj Protokol stupa na snagu istekom tri mjeseca od polaganja četiri isprave o ratifikaciji, prihvatu, odobrenju ili pristupu, pod uvjetom da je najmanje jednu od tih isprava položila zemlja koja je stranka Madridskoga sporazuma (Stockholm) i da je najmanje još jednu od tih isprava položila država koja nije stranka Madridskoga sporazuma (Stockholm) ili bilo koja organizacija iz stavka 1. podstavka b).

b) U odnosu na svaku drugu državu ili organizaciju iz stavka 1., ovaj Protokol stupa na snagu istekom tri mjeseca od dana kad

glavni direktor uputi obavijest o njegovoj ratifikaciji, prihvatu, odobrenju ili pristupu od strane te države ili organizacije.

(5) Svaka država ili organizacija iz stavka 1. može, u trenutku polaganja isprave o ratifikaciji, prihvatu, odobrenju ili pristupu ovom Protokolu, izjaviti da se zaštita koja proizlazi iz bilo koje međunarodne registracije izvršene prema ovome Protokolu prije datuma njegova stupanja na snagu ne može proširiti na njezin teritorij.

Članak 15. Otkaz

(1) Ovaj Protokol ostaje na snazi neograničeno vrijeme.

(2) Svaka ugovorna stranka može otkazati ovaj Protokol obaviješću upućenom glavnom direktoru.

(3) Otkaz ima učinak istekom godine dana nakon što glavni direktor primi tu obavijest.

(4) Nijedna ugovorna stranka ne može se koristiti pravom otkaza predviđenim ovim člankom prije isteka roka od pet godina računajući od dana kad je ovaj Protokol stupio na snagu u odnosu na tu ugovornu stranku.

(5)a) Kad je žig predmet međunarodne registracije koja vrijedi u državi ili međuvladinoj organizaciji koja otkazuje ovaj Protokol na datum kad otkaz počinje proizvoditi učinak, nositelj te registracije može uredu države ili međuvladine organizacije koja otkazuje Protokol, podnijeti prijavu za registraciju istoga žiga, koja mora biti tretirana kao da je podnesena na datum međunarodne registracije prema članku 3. stavku 4. ili na datum upisa teritorijalnoga širenja prema članku 3.ter. stavku 2. i koja, ako je međunarodna registracija uživala pravo prvenstva, uživa isto pravo prvenstva, pod uvjetom

i) da je spomenuta prijava podnesena u roku od dvije godine od datuma od kojega otkaz proizvodi učinak,

ii) da su proizvodi i usluge navedeni u toj prijavi obuhvaćeni popisom proizvoda i usluga navedenim u međunarodnoj registraciji u odnosu na uređ državu ili međuvladine organizacije koja otkazuje Protokol i

Članak 3.

Ova Odluka će biti objavljena u "Službenom glasniku BiH" hrvatskome, srpskom i bosanskom jeziku i stupa na snagu danom objave.

Broj 01-011-1697-27/08
16. srpnja 2008. godine
Sarajevo

Predsjedatelj
dr. **Haris Silajdžić**, v. r.

На основу члана V. 3. (d) Устава Босне и Херцеговине и сагласности Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине (Одлука ПС БиХ, број 210/08 од 17. јуна 2008. године), Предсједништво Босне и Херцеговине на 42. сједници, одржаној 16. јула 2008. године, донијело је

ОДЛУКУ

О РАТИФИКАЦИЈИ ПРОТОКОЛА КОЈИ СЕ ОДНОСИ НА МАДРИДСКИ СПОРАЗУМ О МЕЂУНАРОДНОЈ РЕГИСТРАЦИЈИ ЖИГОВА МАДРИД, 27. ЈУНИ 1989. ГОДИНЕ

Члан 1.

Ратификује се Протокол који се односи на Мадридски споразум о међународној регистрацији жигова - Мадрид 27. јуни 1989. године.

Члан 2.

Текст Протокола у преводу гласи:

iii) da takva prijava udovoljava svim uvjetima mjerodavnog prava, uključujući i uvjete koji se odnose na pristojbe.

b) Odredbe iz podstavka a) primjenjuju se i na svaki žig koji je predmet međunarodne registracije koja na dan otkaza vrijedi u ugovornim strankama koje nisu država ili međuvladina organizacija koja otkazuje Protokol i čiji nositelj, zbog otkaza, više nema pravo podnositi međunarodne prijave u skladu sa člankom 2. stavkom 1.

Članak 16.

Potpis, jezici, funkcije depozitara

(1)a) Ovaj se Protokol potpisuje u izvorniku, na engleskom, francuskom i španjolskom jeziku, i polaže se kod glavnoga direktora nakon isteka roka u kojem je otvoren za potpis u Madridu. Tekstovi na spomenuta tri jezika jednako su vjerodostojni.

b) Glavni direktor, nakon savjetovanja sa zainteresiranim vladama i organizacijama, utvrđuje službene tekstove ovoga Protokola na arapskom, kineskom, njemačkom, talijanskom, japanskom, portugalskom i ruskom jeziku, kao i na drugim jezicima koje odredi Skupština.

(2) Ovaj Protokol ostaje otvoren za potpisivanje u Madridu do 31. prosinca 1989.

(3) Glavni direktor prosljeđuje dva primjerka potpisanog teksta ovoga Protokola, ovjerena od Vlade Španjolske, svim državama i međuvladinim organizacijama koje mogu postati strankama ovoga Protokola.

(4) Glavni direktor registrira ovaj Protokol u Tajništvu Ujedinjenih naroda.

(5) Glavni direktor obavješćuje sve države i međunarodne organizacije koje mogu postati strankom ovoga Protokola ili koje to već jesu o: potpisima, polaganju isprava o ratifikaciji, prihvatu, odobrenju ili pristupu, stupanju na snagu ovoga Protokola i njegovih izmjena i dopuna, obavijestima o otkazu i svim izjavama predviđenim ovim Protokolom.

ПРОТОКОЛ

КОЈИ СЕ ОДНОСИ НА МАДРИДСКИ СПОРАЗУМ О МЕЂУНАРОДНОЈ РЕГИСТРАЦИЈИ ЖИГОВА

Усвојен у Мадриду 27. јуна 1989.

Члан 1.

Чланство у Мадридској унији

Државе стране овог Протокола (у даљњем тексту: "државе уговорнице"), чак и ако нису стране Мадридског споразума о међународној регистрацији жигова, ревидисаног у Stockholmu 1967. те измијењеног и допуњеног 1979. (у даљњем тексту "Мадридски споразум (Stockholm)"), као и организације из члана 14. (1)(b) које су стране овог Протокола (у даљњем тексту "организације уговорнице") чланице су исте уније чије су чланице и земље које су стране Мадридског споразума (Stockholm). Свако упућивање на "уговорне стране" у овом Протоколу мора се тумачити као упућивање и на државе уговорнице и на организације уговорнице.

Члан 2.

Обезбјеђивање заштите путем међународне регистрације

(1) Кад је пријава за регистрацију жига поднешена уреду неке уговорне стране, или кад је жиг уписан у регистар уреда неке уговорне стране, лице које је подносилац пријаве (у даљњем тексту: "основна пријава") или носилац те регистрације (у даљњем тексту: "основна регистрација") може, према одредбама овог Протокола, обезбједити заштиту свог жига на територији уговорних страна, уписом регистрације тог жига у регистар Међународног уреда Свјетске организације за интелектуалну својину (у даљњем тексту: "међународна регистрација", "међународни регистар", "Међународни уред" и "Организација"), под условом,

i) кад је основна пријава поднешена уреду државе уговорнице или кад је основну регистрацију извршио такав уред, да је лице које је подносилац те пријаве или носилац те регистрације држављанин те државе уговорнице, или да у њој има пребивалиште, или да има стварно и радно индустријско или трговачко предузеће у поменутој држави уговорници,

ii) кад је основна пријава поднешена уреду организације уговорнице или кад је основну регистрацију извршио такав уред, да је лице које је подносилац те пријаве или носилац те регистрације држављанин државе која је чланица те организације уговорнице, или да има пребивалиште, или стварно и радно индустријско или трговачко предузеће на територији поменуте организације уговорнице,

(2) Пријава за међународну регистрацију (у даљњем тексту: "међународна пријава") мора бити поднешена Међународном уреду путем уреда којем је поднешена основна пријава или путем којег је извршена основна регистрација (у даљњем тексту: "уред поријекла"), зависно о случају.

(3) Свако упућивање у овом Протоколу на "уред" или "уред уговорне стране" мора се тумачити као упућивање на уред који је од стране уговорне стране задужен за регистрацију жигова, а свако упућивање на "жигове" мора се тумачити као упућивање на робне жигове и услужне жигове.

(4) За потребе овог Протокола, "територија уговорне стране," кад је уговорна страна држава, означава територију те државе, а кад је уговорна страна међувладина организација, територију на којој се примјењује конститутивни уговор те међувладине организације.

Члан 3.

Међународна пријава

(1) Свака међународна пријава поднешена у складу са овим Протоколом мора се поднијети на обрасцу који је прописан Правилником. Уред поријекла дужан је потврдити да подаци у међународној пријави одговарају подацима који су, у тренутку потврђивања, садржани у основној пријави или у основној регистрацији, зависно од случаја. Осим тога, поменути уред мора навести,

- i) у случају основне пријаве, датум и број те пријаве,
- ii) у случају основне регистрације, датум и број те регистрације, као и датум и број пријаве из које је произашла основна регистрација.

Уред поријекла мора такође навести и датум међународне пријаве.

(2) Подносилац пријаве мора навести производе и услуге за које се тражи заштита жига, као и, ако је могуће, одговарајући разред или разреде према класификацији установљеној Ницанским споразумом о међународној класификацији производа и услуга за регистрацију жигова. Ако подносилац то не учини, Међународни уред разврстава производе и услуге у одговарајуће разреде поменуте класификације. Назнаку разреда коју је навео подносилац контролише Међународни уред у сарадњи са уредом поријекла. У случају несугласности у мишљењу уреда поријекла и Међународног уреда компетентно је мишљење Међународног уреда.

(3) Ако подносилац пријаве захтијева заштиту боје као специфичног елемента свог жига, он мора:

- i) навести ту чињеницу, и својој међународној пријави додати напомену наводећи боју или комбинацију боја за коју захтијева заштиту,
- ii) приложити својој међународној пријави примјерке у боји поменутог жига, који се прилажу обавијестима Међународног уреда; број тих примјерака одређен је Правилником.

(4) Међународни уред одмах региструје жигове за које су пријаве поднешене у складу са чланом 2. Међународна регистрација носи датум кад је међународну пријаву примио уред поријекла, ако је Међународни уред пријаву примио у року од два мјесеца од тог датума. Ако Међународни уред не прими међународну пријаву у том року, међународна регистрација носи датум којег је Међународни уред примио међународну пријаву. Међународни уред без одгађања о међународној регистрацији обавјештава уреде на које се она односи. Жигови уписани у Међународни регистар објављују се у периодичном Гласнику који издаје Међународни уред, на основу података из међународне пријаве.

(5) Ради давања публициитета жиговима уписаним у међународни регистар, сваки уред прима од Међународног уреда одређени број бесплатних примјерака поменутог Гласника и одређени број тих примјерака по сниженој цијени, под условима утврђеним од стране Скупштине из члана 10. (у даљњем тексту: "Скупштина"). Тај се публицитет сматра довољним за потребе свих уговорних страна и никакав други не смије се захтијевати од носиоца међународне регистрације.

Члан 3. bis.

Територијално дејство

Заштита која произлази из међународне регистрације може се проширити на било коју уговорну страну само на захтјев лица које је подносилац међународне пријаве или које је носилац међународне регистрације. Међутим, такав захтјев не може се упутити у односу на уговорну страну чији уред је уред поријекла.

Члан 3. *ter.*

Захтјев за "Територијално проширење"

(1) Сваки захтјев за проширење заштите која проистиче из међународне регистрације на било коју уговорну страну мора бити посебно наведен у међународној пријави.

(2) Захтјев за територијално проширење може бити поднесен и након међународне регистрације. Сваки такав захтјев подноси се на обрасцу који је прописан Правилником. Међународни уред одмах га уписује у регистар и о том упису без одгађања обавјештава уред или уреде на које се односи. Тај се упис објављује у периодичном Гласнику Међународног уреда. Такво територијално проширење вриједи од датума његовог уписа у међународни регистар; престаје вриједити престанком међународне регистрације жига на коју се односи.

Члан 4.

Дејство међународне регистрације

(1а) Рачунајући од датума регистрације или уписа извршеног у складу са одредбама из члана 3. и 3. *ter.*, заштита жига у свакој уговорној страни у којој је затражена иста је као да је пријава жига директно поднешена уреду те уговорне стране. Ако Међународном уреду није достављено обавјештење о одбијању у складу са чланом 5. (1) и (2) или ако је одбијање о којем је обавјештење достављено у складу са поменутиим чланом накнадно повучено, заштита жига у свакој уговорној страни, рачунајући од поменутог дана, иста је као да је жиг регистрован од стране уреда те уговорне стране.

b) Назнака разреда производа и услуга предвиђена чланом 3. не обавезује уговорне стране у погледу одређивања обима заштите жига.

(2) Свака међународна регистрација ужива право првенства предвиђено чланом 4. Париске конвенције за заштиту индустријске својине, без обавезе испуњавања формалности предвиђених у одјељку Д тог члана.

Члан 4. *bis.*

Замјена националне или регионалне регистрације међународном регистрацијом

(1) Кад је жиг који је предмет националне или регионалне регистрације при уреду неке уговорне стране такође и предмет међународне регистрације, те кад је носилац обе регистрације исто лице, сматра се да међународна регистрација замјењује националну или регионалну регистрацију, без утицаја на права стечена на основу националне или регионалне регистрације, уз услов:

i) да је заштита која произлази из међународне регистрације проширена на поменути уговорну страну у складу са чланом 3. *ter.* (1) или (2),

ii) да су сви производи и услуге који су наведени у националној или регионалној регистрацији наведени и у међународној регистрацији за ту уговорну страну,

iii) да поменуто проширење почиње вриједити послје датума националне или регионалне регистрације.

(2) Уред из става 1. дужан је, на захтјев, забиљежити међународну регистрацију у свом регистру.

Члан 5.

Одбијање и престанак вриједности међународне регистрације у односу на неке уговорне стране

(1) Кад му законодавство које се примјењује то дозвољава, уред било које уговорне стране којег је Међународни уред обавјестио о проширењу заштите која произлази из међународне регистрације на ту уговорну страну, у складу са

чланом 3. *ter.* (1) или (2), има право изјавити у обавјештењу о одбијању да заштита жига који је предмет таквог проширења не може бити одобрена у тој уговорној страни. Свако такво одбијање може се заснивати само на разлозима који би се примијенили, у складу са Париском конвенцијом за заштиту индустријске својине, у случају жига за који је пријава поднешена директно уреду који је доставио обавјештење о одбијању. Међутим, заштита не смије бити одбијена, чак ни дјелимично, само из разлога што национално законодавство дозвољава регистрацију само за ограничен број разреда или за ограничен број производа и услуга.

(2а) Сваки уред који се жели користити тим правом мора Међународном уреду доставити обавјештење о свом одбијању, наводећи све разлоге за одбијање, у року предвиђеним законом који се примјењује на тај уред, а најкасније, зависно о подставовима b) и c), прије истека године дана од дана кад је обавјештење о проширењу из става 1. послано том уреду од стране Међународног уреда.

b) Без обзира на подстав а), свака уговорна страна може изјавити да је, за међународне регистрације обављене према овом Протоколу, рок од једне године из подстава а) замијењен роком од 18 мјесеци.

c) Таква изјава може такође прецизирати да, кад одбијање заштите може произаћи из приговора на одобрење заштите, уред поменуте уговорне стране може Међународни уред обавјестити о том одбијању након што истекне рок од 18 мјесеци. Тај уред може о одбијању заштите, у односу на било коју међународну регистрацију, доставити обавјештење након што истекне рок од 18 мјесеци, али само:

i) ако је прије истека рока од 18 мјесеци обавјестио Међународни уред о могућности подношења приговора након што истекне рок од 18 мјесеци и

ii) ако је обавјештење о одбијању које се заснива на приговору упућено у року од највише седам мјесеци од датума кад почиње тећи рок за приговор; ако рок за приговор истиче прије тог рока од седам мјесеци, обавјештење мора бити упућено у року од једног мјесеца од истека рока за приговор.

d) Свака изјава у складу са подставом b) или c) може бити дата у исправама из члана 14.(2), а датум од којег изјава има дејство исти је као и датум ступања на снагу овог Протокола у држави или међувладиној организацији која је дала изјаву. Свака таква изјава може бити дата и накнадно, а у том случају, у односу на било коју међународну регистрацију чији је датум једнак датуму од којег изјава има дејство или је каснији од тог датума, изјава има дејство по истеку три мјесеца након што је прими Генерални директор Организације (у даљем тексту: "Генерални директор") или на било који каснији датум наведен у изјави.

e) Након што истекне период од десет година од ступања на снагу овог Протокола, Скупштина приступа провјери функционисања система из подстава од а) до d). Након тога одредбе из поменутих подстава могу бити измијењене једногласном одлуком Скупштине.

(3) Међународни уред просљеђује, без одгађања, један примјерак обавјештења о одбијању носиоцу међународне регистрације. Поменути носилац има иста правна средства као да је пријаву жига поднио директно уреду који је доставио обавјештење о одбијању. Кад Међународни уред прими обавјештење у складу са ставом 2. (c) (i), он то обавјештење без одгађања просљеђује носиоцу међународне регистрације.

(4) Разлоге за одбијање жига Међународни уред саопштава свим заинтересованим странама које то затраже.

(5) Сваки уред који, у односу на одређену међународну регистрацију, не достави Међународном уреду никакво обавјештење о привременом или коначном одбијању у складу са ставовима 1. и 2., губи право предвиђено ставом 1. у односу на ту међународну регистрацију.

(6) Надлежни органи уговорне стране не смију донијети одлуку о престанку вриједности међународне регистрације на њеној територији, а да носиоцу те међународне регистрације није благовремено пружена могућност да брани своја права. О престанку вриједности обавјештава се Међународни уред.

Члан 5. *bis*.

Документација са доказима о законитости употребе неких елемената жига

Документација са доказима о законитости употребе неких елемената које жиг садржи, као што су: грбови, штитови, портрети, почасне ознаке, титуле, марке, имена лица, са изузетком имена подносиоца пријаве, или други слични натписи, а које би могли захтијевати уреди уговорних страна, ослобођени су сваке овјере или потврде, осим потврде од стране уреда поријекла.

Члан 5. *ter*.

Преписи података из међународног регистра; Претраживање првенства; Извази из међународног регистра

(1) Међународни уред издаје сваком ко то затражи, уз наплату таксе утврђене Правилником, препис података из међународног регистра који се односе на одређени жиг.

(2) Међународни уред може такође, уз наплату, обављати претраживања првенства међу жиговима који су предмет међународних регистрација.

(3) Извази из међународног регистра, затражени ради предочавања у некој од уговорних страна, ослобођени су сваке овјере.

Члан 6.

Трајање међународне регистрације; Зависност и независност међународне регистрације

(1) Жиг се код Међународног уреда региструје за период од десет година, са могућношћу продужења вриједности под условима наведеним у члану 7.

(2) Након што истекне рок од пет година од датума међународне регистрације, та регистрација постаје независна од основне пријаве или од регистрације која је из ње произишла, или од основне регистрације, зависно од случаја, што подлијегне следећим одредбама.

(3) Није дозвољено позивати се на заштиту која проистиче из међународне регистрације, без обзира на то је ли та регистрација била предмет преноса права или није, ако се, прије истека рока од пет година од датума међународне регистрације, одустало од основне пријаве или од регистрације која је из ње произишла, или од основне регистрације, зависно од случаја, ако јој је истекла вриједност, ако је била предмет одрицања или коначне одлуке о одбијању, укидању права, брисању или поништавању, у односу на све производе и услуге обухваћене међународном регистрацијом или на дио тих производа или услуга. Исто се примјењује и ако се:

i) жалба против одлуке којом се одбија признавање основне пријаве,

ii) поступак којим се захтијева одустајање од основне пријаве или укидање права, брисање или поништавање регистрације која је произишла из основне пријаве, основне регистрације или

iii) приговор на основну пријаву оконча, након истека петогодишњег периода, коначном одлуком о одбијању, укидању права, брисању или поништавању, или одустајањем од основне пријаве, или регистрације која је из ње произишла, или основне регистрације, зависно од случаја, под условом да је та жалба поднешена, тај поступак покренут или тај приговор поднешен прије истека поменутог периода. Исто вриједи и ако се одустане од основне пријаве, или ако дође до одрицања од регистрације која је из ње произишла, или од основне регистрације, након истека петогодишњег периода, под условом да је, у тренутку одустајања или одрицања, поменута пријава или регистрација била предмет поступка из тачке i), ii) или iii) и да је тај поступак почео прије него што је истекао поменути периода.

(4) Уред поријекла обавјештава Међународни уред, како је прописано Правилником, о чињеницама и одлукама релевантним по ставу 3., а Међународни уред, како је прописано Правилником, обавјештава заинтересоване стране и у складу са тим врши објављивање. Уред поријекла, према потреби, тражи од Међународног уреда брисање међународне регистрације у одговарајућем обиму, а Међународни уред поступа у складу са тим.

Члан 7.

Продужење вриједности међународне регистрације

(1) Свакој се регистрацији може продужити вриједност за период од десет година, рачунајући од истека претходног периода, уплатом само основне таксе и, подложно члану 8. ставу 7., додатних и допунских такси предвиђених чланом 8. ставом 2.

(2) Продужење вриједности не смије довести ни до какве промјене међународној регистрацији у односу на њено последње стање.

(3) Шест мјесеци прије истека периода заштите Међународни уред слање неслужбеног обавјештења подсећа носиоца међународне регистрације и његовог делегата, ако га има, на тачан датум истека тог рока.

(4) Уз наплату више таксе утврђене Правилником, одобрава се додатни рок од шест мјесеци за продужење вриједности међународне регистрације.

Члан 8.

Таксе за међународну пријаву и регистрацију

(1) Уред поријекла може, по властитој одлуци утврдити и у своју корист наплаћивати таксу коју може захтијевати од подносиоца пријаве за међународну регистрацију за подношење међународне пријаве или од носиоца међународне регистрације за продужење вриједности међународне регистрације.

(2) Регистрација жига при Међународном уреду условљена је претходном уплатом међународне таксе која, према одредбама става 7. подстава а), обухваћа:

i) основну таксу,

ii) додатну таксу за сваки разред преко три разреда Међународне класификације у које се разврставају производи или услуге на које се жиг односи,

iii) допунску таксу у случају сваког захтјева за проширење заштите у смислу члана 3. *ter*.

(3) Међутим, ако је број разреда производа или услуга утврдио или оспорио Међународни уред, додатна такса из става 2. тачке ii) може се уплатити у року утврђеним Правилником не доводећи у питање датум регистрације. Ако након истека поменутог рока додатна такса није плаћена или ако подносилац пријаве није ограничио попис производа или услуга у

затраженом обиму, сматра се да се од међународне пријаве одустало.

(4) Годишњи приход од разних примања с наслова међународне регистрације, осим примања од такси наведених у ставу 2. тачкама ii) и iii), Међународни уред дијели у једнаким дијеловима уговорним странама, након што одбије трошкове и издатке настале провођењем овог Протокола.

(5) Износи који произлазе из додатних такси предвиђених у ставу 2. тачки ii) дијеле се након истека сваке године заинтересованим уговорним странама размјерно броју жигова за које је затражена заштита у свакој од њих током те године, а тај се број, кад је ријеч о уговорним странама које обављају испитивање, множи са коефицијентом који је одређен Правилником.

(6) Износи који произлазе из допунских такси предвиђених у ставу 2. тачки iii) дијеле се према истим правилима као што су она предвиђена у ставу 5.

(7)а) Свака уговорна страна може изјавити да за сваку међународну регистрацију у којој је она наведена у складу са чланом 3. *ter.*, и за свако продужење вриједности такве међународне регистрације, уместо дијела прихода који произлазе из додатних и допунских такси, жели добивати таксу (у даљем тексту "индивидуална такса") чији износ мора навести у изјави и који може измијенити у каснијим изјавама, али који не смије бити виши од износа који би уред поменуто уговорне стране имао право добити од подносиоца пријаве за десетогодишњу регистрацију, или од носиоца регистрације за десетогодишње продужење вриједности регистрације жига уписаног у регистар тог уреда, након што се од тог износа одбију уштеде које произлазе из међународног поступка. Када се плаћа таква индивидуална такса:

i) не морају се платити никакве додатне таксе из става 2. тачке ii) ако су према члану 3. *ter.* наведене само уговорне стране које су дале изјаву према овом подставу и

ii) не мора се платити никаква допунска такса из става 2. тачке iii) у односу на било коју уговорну страну која је дала изјаву према овом подставу.

b) Свака изјава према подставу а) може бити дата у исправама наведеним у члану 14. (2), а датум од којег изјава има дејство исти је као и датум ступања на снагу овог Протокола у држави или међувладиној организацији која је дала изјаву. Свака таква изјава може бити дата и накнадно и у том случају има дејство по истеку три мјесеца након што је прими Генерални директор, или од било којег каснијег датума наведеног у изјави, у односу на међународне регистрације чији је датум једнак датуму од којег изјава има дејство или је каснији од тог датума.

Члан 9.

Упис промјене носиоца међународне регистрације

На захтјев лица на чије је име уписана међународна регистрација, или на захтјев поднешен од стране заинтересованог уреда по службеној дужности, или на захтјев заинтересованог лица, Међународни уред уписује у међународни регистар сваку промјену носиоца те регистрације, у односу на све или на неке уговорне стране на чијим територијама поменута регистрација вриједи и у односу на све или на дио производа и услуга наведених у регистрацији, под условом да је нови носилац лице које, према члану 2. ставу 1., има право поднијети међународну пријаву.

Члан 9. *bis.*

Упис одређених података у вези са међународном регистрацијом

Међународни уред уписује у међународни регистар:

i) сваку промјену имена или адресе носиоца међународне регистрације,

ii) именовање делегата носиоца међународне регистрације и сваки други релевантан податак у вези са тим делегатом,

iii) свако ограничење, у односу на све или на неке уговорне стране, производа и услуга наведених у међународној регистрацији,

iv) свако одрицање, брисање или престанак вриједности међународне регистрације у односу на све или на неке уговорне стране,

v) сваки други релевантан податак, наведен у Правилнику, у вези са правима која произлазе из жига који је предмет међународне регистрације.

Члан 9. *ter.*

Таксе за одређене уписе

Сваки упис у складу са чланом 9. или 9. *bis.* може бити условљен плаћањем таксе.

Члан 9. *quater.*

Заједнички уред више држава уговорница

(1) Ако се више земаља уговорница договори о провођењу унификације својих националних законодавстава о жигу, могу обавијестити Генералног директора

i) да се њихови национални уреди замјењују заједничким уредом и

ii) да се њихове територије сматрају једном државом ради примјене свих одредби које претходе овом члану или дијела тих одредби, као и одредби члана 9. *quinquies.* и 9. *sexies.*

(2) Такво обавијест има дејство по истеку три мјесеца од датума кад је Генерални директор достави осталим уговорним странама.

Члан 9. *quinquies.*

Претварање међународне регистрације у националне или регионалне пријаве

Када, у случају брисања међународне регистрације на захтјев уреда поријекла на основу члана 6.(4), у односу на све производе и услуге наведене у поменутој регистрацији или на дио тих производа или услуга, лице које је било носилац међународне регистрације поднесе пријаву за регистрацију истог жига уреду неке од уговорних страна на чијој је територији вриједила та међународна регистрација, сматра се да је та пријава поднешена на датум међународне регистрације у складу са чланом 3.(4) или на датум уписа територијалног проширења у складу са чланом 3. *ter.*(2) и, ако је међународна регистрација уживала право првенства, та пријава ужива исто право првенства, под условом

i) да је поменута пријава поднешена у року од три мјесеца од датума брисања међународне регистрације,

ii) да су производи и услуге наведени у пријави обухваћени пописом производа и услуга наведеним у међународној регистрацији у односу на одређену уговорну страну и

iii) да таква пријава удовољава свим условима вриједног закона укључујући и услове који се односе на таксе.

Члан 9. *sexies*.

Заштита Мадридског споразума (Stockholm)

(1) Када је, у односу на одређену међународну пријаву или одређену међународну регистрацију, уред поријекла уред државе која је страна и овог Протокола и Мадридског споразума (Stockholm), одредбе овог Протокола не вриједне на територији ниједне друге државе која је такође страна и овог Протокола и Мадридског споразума (Stockholm).

(2) Скупштина може, трочетвртинском већином гласова, укинути став 1., или ограничити обим примјене става 1., након што истекне периода од десет година од дана ступања на снагу овог Протокола, али не прије него што истекне период од пет година од дана кад је већина земаља страна Мадридског споразума (Stockholm) постала странама овог Протокола. Само оне државе које су стране и поменутог Споразума и овог Протокола имају право учествовати у гласању Скупштине.

Члан 10.

Скупштина

(1а) Уговорне стране чланице су исте Скупштине као и земље стране Мадридског споразума (Stockholm).

б) Сваку уговорну страну у тој Скупштини заступа један делегат којем могу помагати замјеници, савјетници и стручњаци.

с) Трошкове сваке делегације сноси уговорна страна која га је именовала, осим трошкова пута и накнаде боравка за једног делегата сваке уговорне стране, који се плаћају из фондова Уније.

(2) Скупштина, осим функција које има по Мадридском споразуму (Stockholm), такође:

i) бави се свим питањима која се односе на примјену овог Протокола,

ii) даје Међународном уреду упутства у вези са припремама конференције за ревизију овог Протокола, водећи рачуна о примједбама земаља Уније које нису стране овог Протокола,

iii) усваја и мијења одредбе Правилника које се односе на примјену овог Протокола,

iv) обавља све остале функције у складу са овим Протоколом.

(3а) Свака уговорна страна има један глас у Скупштини. У вези са питањима која се односе само на земље које су стране Мадридског споразума (Stockholm), уговорне стране које нису стране поменутог Споразума немају право гласа, док, у вези са питањима која се односе само на уговорне стране, само уговорне стране имају право гласа.

б) Половина чланица Скупштине које имају право гласа у одређеном питању чине кворум потребан за гласање у вези са тим питањем.

с) Без обзира на одредбе из подстава б), ако је током неке сједнице број заступљених чланица Скупштине које имају право гласа у вези са одређеним питањем мањи од половине, али је једнак броју трећине чланица Скупштине које имају право гласа у вези са тим питањем или је већи од тог броја, Скупштина може доносити одлуке, али све такве одлуке, осим оних које се односе на њене властите поступке, постају извршне тек након што се испуне услови наведени у даљњем тексту. Међународни уред саопштава те одлуке чланицама Скупштине које имају право гласа у вези са одређеним питањем, а које нису биле заступљене и позива их да у року од три мјесеца од датума тог саопштења писменим путем гласају или изразе своје суздржавање. Ако је након истека тог рока, број чланица које су на тај начин гласале

или изразиле своје суздржавање најмање једнак броју чланица које су недостајале да би се постигао кворум на самој сједници, такве одлуке постају извршне, уз услов да је истовремено постигнута потребна већина.

д) Подложно одредбама из члана 5. става 2. подстава е), члана 9. *sexies*. става 2., члана 12. и члана 13. става 2. Скупштина доноси одлуке двотрећинском већином датих гласова.

е) Суздржавања се не сматрају гласовима.

ф) Један делегат може заступати само једну чланицу Скупштине и гласати само у њено име.

(4) Уз редовне и ванредне сједнице предвиђене Мадридским споразумом (Stockholm), Скупштина се састаје на ванредној сједници коју сазива Генерални директор на захтјев једне четвртине чланица Скупштине које имају право гласати о питањима која су предложена за дневни ред те сједнице. Дневни ред такве ванредне сједнице припрема Генерални директор.

Члан 11.

Међународни уред

(1) Међународни уред обавља међународну регистрацију и послове који се на њу односе, као и све остале управне послове у складу са овим Протоколом или везане уз овај Протокол.

(2а) У складу са упутствима Скупштине, Међународни уред припрема конференције за ревизију овог Протокола.

б) О припремама ревизијских конференција Међународни уред може се савјетовати са међувладиним и међународним невладиним организацијама.

с) Генерални директор и лица која он одреди учествују, без права гласа, у расправама на тим ревизијским конференцијама.

(3) Међународни уред обавља и све остале послове који су му повјерени у вези са овим Протоколом.

Члан 12.

Финансије

Што се тиче уговорних страна, финансије Уније уређују се истим одредбама као што су оне из члана 12. Мадридског споразума (Stockholm), под условом да се свако позивање на члан 8. поменутог Споразума сматра позивањем на члан 8. овог Протокола. Надаље, за потребе члана 12. (6)(б) поменутог Споразума, сматра се да организације уговорнице, подложно једногласној одлуци Скупштине о супротном, припадају разреду доприноса 1 (један) у складу са Париском конвенцијом за заштиту индустријске својине.

Члан 13.

Измјена и допуна појединих чланова Протокола

(1) Приједлоге за измјену и допуну члана 10., 11., 12. и овог члана може дати свака уговорна страна или Генерални директор. Те приједлоге Генерални директор мора доставити уговорним странама најмање шест мјесеци прије њиховог разматрања на Скупштини.

(2) Измјене и допуне чланова из става 1. мора усвојити Скупштина. За усвајање је потребно три четвртине датих гласова, а за сваку измјену и допуну члана 10. и овог става потребно је четири петине датих гласова.

(3) Свака измјена и допуна чланова наведених у ставу 1. ступа на снагу истеком једног мјесеца након што Генерални директор прими од три четвртине држава и међувладиних организација, које су у тренутку усвајања измјене и допуне биле чланице Скупштине и имале право гласати, писмена обавјештења о њиховом прихваћању, састављене у складу са њиховим одговарајућим уставним поступцима. Свака тако усвојена измјена и допуна тих чланова обавезује све државе и међувладине организације које су уговорне стране у тренутку

ступања измјене и допуне на снагу или које то постану након тог датума.

Члан 14.

Постајање страном Протокола; Ступање на снагу

(1)а) Свака држава која је страна Париске конвенције за заштиту индустријске својине може постати страна овог Протокола.

б) Надаље, свака међувладина организација може постати страна овог Протокола ако су испуњени сљедећи услови:

i) да је најмање једна држава која је чланица те организације страна Париске конвенције за заштиту индустријске својине,

ii) да та организација има регионални уред за регистрацију жигова који вриједе на територији те организације, под условом да тај уред није предмет обавјештења према члану 9. *quater*.

(2) Свака држава или организација из става 1. може потписати овај Протокол. Свака таква држава или организација може, ако је потписала овај Протокол, положити инструмент о ратификацији, прихватању или одобравању овог Протокола или, ако га није потписала, може положити инструмент о приступању овом Протоколу.

(3) Инструменти из става 2. депонују се код Генералног директора.

(4)а) Овај Протокол ступа на снагу по истеку три мјесеца од полагања четири инструмента о ратификацији, прихватању, одобравању или приступању, под условом да је најмање један од тих инструмената положила земља која је страна Мадридског споразума (Stockholm) и да је најмање још један од тих инструмената положила држава која није страна Мадридског споразума (Stockholm) или било која организација из става 1.(б).

б) У односу на сваку другу државу или организацију из става 1., овај Протокол ступа на снагу по истеку три мјесеца од дана кад Генерални директор упутно обавјештење о његовој ратификацији, прихватању, одобравању или приступању од стране те државе или организације.

(5) Свака држава или организација из става 1. може, у тренутку полагања инструмента о ратификацији, прихватању, одобравању или приступању овом Протоколу, изјавити да се заштита која произлази из било које међународне регистрације извршене према овом Протоколу прије датума његовог ступања на снагу не може проширити на њену територију.

Члан 15.

Отказивање

(1) Овај Протокол остаје на снази неограничено вријеме.

(2) Свака уговорна страна може отказати овај Протокол обавјештењем упућеним Генералном директору.

(3) Отказивање има дејство по истеку године дана након што Генерални директор прими то обавјештење.

(4) Ниједна уговорна страна не може се користити правом отказивања предвиђеним овим чланом прије него истекне рок од пет година рачунајући од дана кад је овај Протокол ступио на снагу у односу на ту уговорну страну.

Члан 3.

Ова Одлука биће објављена у "Службеном гласнику БиХ" на српском, босанском и хрватском језику и ступа на снагу даном објављивања.

Број 01-011-1697-27/08
16. јули 2008. године
Сарајево

(5)а) Кад је жиг предмет међународне регистрације која вриједе у држави или међувладиној организацији која отказује овај Протокол на датум кад отказивање почиње производити дејство, носилац те регистрације може уреду државе или међувладине организације која отказује Протокол, поднијети пријаву за регистрацију истог жига, која мора бити третирана као да је поднешена на датум међународне регистрације према члану 3. ставу 4. или на датум уписа територијалног ширења према члану 3. *ter*; ставу 2. и која, ако је међународна регистрација уживала право првенства, ужива исто право првенства, под условом

i) да је поменута пријава поднешена у року од двије године од датума од којег отказивање производи дејство,

ii) да су производи и услуге наведени у тој пријави обухваћени пописом производа и услуга наведеним у међународној регистрацији у односу на уред државе или међувладине организације која отказује Протокол и

iii) да таква пријава удовољава свим условима надлежног права, укључујући и услове који се односе на таксе.

б) Одредбе из подстава а) примјењују се и на сваки жиг који је предмет међународне регистрације која на дан отказивања вриједе у уговорним странама које нису држава или међувладина организација која отказује Протокол и чији носилац, због отказивања, више нема право подносити међународне пријаве у складу са чланом 2. ставом 1.

Члан 16.

Потпис, језици, функције депозитара

(1) а) Овај Протокол се потписује у оригиналу, на енглеском, француском и шпанском језику, и депонује се код Генералног директора након што истекне рок у којем је отворен за потписивање у Мадриду. Текстови на поменута три језика једнако су аутентични.

б) Генерални директор, након савјетовања са заинтересованим владама и организацијама, утврђује службене текстове овог Протокола на арапском, кинеском, њемачком, италијанском, јапанском, португалском и руском језику, као и на другим језицима које одреди Скупштина.

(2) Овај Протокол остаје отворен за потписивање у Мадриду до 31. децембра 1989.

(3) Генерални директор просљеђује два примјерка потписаног текста овог Протокола, ојерена од Шпанске Владе, свим државама и међувладиним организацијама које могу постати странама овог Протокола.

(4) Генерални директор региструје овај Протокол у Секретаријату Уједињених нација.

(5) Генерални директор обавјештава све државе и међународне организације које могу постати страном овог Протокола или које то већ јесу о: потписима, полагању инструмента о ратификацији, прихватању, одобравању или приступању, ступању на снагу овог Протокола и његових измјена и допуна, обавјештењима о отказивању и свим изјавама предвиђеним овим Протоколом.

Предсједавајући
др Харис Силајић, с. р.

Na osnovu člana V. 3. (d) Ustava Bosne i Hercegovine i saglasnosti Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine (Odluka PS BiH, broj 203/08 od 17. juna 2008. godine), Predsjedništvo Bosne i Hercegovine na 42. sjednici, održanoj 16. jula 2008. godine, donijelo je

ODLUKU

O RATIFIKACIJI STRAZBURŠKOG SPORAZUMA O MEĐUNARODNOJ KLASIFIKACIJI PATENATA

Član 1.

Ratifikuje se Strazburški sporazum o međunarodnoj klasifikaciji патената, zaključen 24. marta 1971. godine - izmijenjen 28. septembra 1979. godine.

Član 2.

Tekst Sporazuma u prijevodu glasi:

STRAZBURŠKI SPORAZUM

O MEĐUNARODNOJ KLASIFIKACIJI PATENATA

zaključen 24. marta 1971.

izmijenjen 28. septembra 1979.

Ugovorne strane,

S obzirom da je univerzalno usvajanje jednoobraznog sistema klasifikacije патената, inovatorskih certifikata, praktičnih modela i certifikata o upotrebljivosti u općem interesu i vjerovatno će uspostaviti tješnju međunarodnu saradnju iz oblasti industrijske svojine i doprinijeti harmonizaciji nacionalnog zakonodavstva u toj oblasti,

Prihvatajući značaj Evropske konvencije o međunarodnoj klasifikaciji патената za inovacije od 19. decembra 1954. godine, na bazi koje je Vijeće Evrope sačinilo Međunarodnu klasifikaciju патената za inovacije,

i s obzirom na univerzalne vrijednosti ove Klasifikacije i na njen značaj za sve zemlje - strane Pariške konvencije za zaštitu industrijske svojine,

i na značaj ove klasifikacije za zemlje u razvoju koja će im omogućiti lakši pristup modernoj tehnologiji koja je u konstantnom razvoju,

i član 19 Pariške konvencije za zaštitu industrijske svojine od 20. marta 1883, koja je revidirana u Briselu 14. decembra 1900., u Vašingtonu 2. juna 1911., u Hagu 6. novembra 1925., u Londonu 2. juna 1934., u Lisabonu 31. oktobra 1958. i u Štokholmu 14. jula 1967.,

sporazumjele su se kako slijedi:

Član 1

Osnivanje Specijalne unije; Usvajanje međunarodne klasifikacije

Zemlje na koje se ovaj Sporazum odnosi konstituiraju Specijalnu uniju i usvajaju zajedničku klasifikaciju za patente za pronalaskе, inovatorske certifikate, korisne modele i certifikate o upotrebljivosti pod nazivom "Međunarodna klasifikacija патената" (dalje u tekstu "Klasifikacija").

Član 2

Definicija klasifikacije

(1)(a) Klasifikacija obuhvata:

(i) tekst koji je utvrđen u skladu sa odredbama Evropske konvencije o Međunarodnoj klasifikaciji патената za pronalaskе od 19. decembra 1954., (dalje u tekstu "Evropska konvencija"), i koji stupa na snagu i koju je objavio Generalni sekretar Vijeća Evrope 1. septembra 1968. godine;

(ii) amandmane koji su stupili na snagu po članu 2(2) Evropske konvencije prije stupanja na snagu ovoga Sporazuma;

(iii) amandmane koji su dati nakon toga u skladu sa članom 5 i koji su stupili na snagu po odredbama člana 6.

(b) Vodič i napomene uključene u tekst Klasifikacije čine njen integralni dio.

(2)(a) Tekst koji se odnosi na stav (1) (a)(i) je sadržan u dvije autentične kopije, svaka na engleskom i francuskom jeziku, deponovane u vrijeme kada je ovaj Sporazum otvoren za potpisivanje, jedna kod Generalnog sekretara Vijeća Evrope, a druga kod Generalnog direktora Svjetske organizacije za intelektualnu svojinu (dalje u tekstu "Generalni direktor" odnosno "Organizacija") ustanovljene po Konvenciji od 14. jula 1967. godine.

(b) Amandmani pomenuti u stavovima (1) (a)(ii) bit će deponovani u dvije autentične kopije, svaka na engleskom i francuskom jeziku, deponovane jedna kod Generalnog sekretara Vijeća Evrope, a druga kod Generalnog direktora.

(c) Amandmani pomenuti u stavu (1) (a)(iii) bit će deponovani samo u jednoj autentičnoj kopiji samo na engleskom i francuskom jeziku, deponovanoj kod Generalnog direktora.

Član 3

Jezici klasifikacije

(1) Klasifikacija će biti sačinjena na engleskom i francuskom jeziku s tim da su oba teksta jednako autentična.

(2) Službeni tekstovi Klasifikacije na njemačkom, japanskom, portugalskom, ruskom, španskom i na drugim jezicima koje Skupština može da navede u članu 7, bit će utvrđeni od Međunarodnog biroa organizacije (dalje u tekstu "Međunarodni biro"), u konsultaciji sa zainteresiranim vladama bilo na bazi prijevoda koje dostave ove Vlade ili na drugi način koji ne povlači finansijske implikacije za budžte Specijalne unije ili za Organizaciju.

Član 4

Korištenje klasifikacije

(1) Klasifikacija biti će isključivo administrativnog karaktera.

(2) Svaka zemlja Specijalne unije će imati pravo da koristi Klasifikaciju ili kao glavni ili kao supsidijarni sistem.

(3) Nadležni organi zemalja Specijalne unije će uključiti u:

(i) patente, inovatorske certifikate, korisne modele i certifikate o upotrebljivosti koje oni izdaju, i u aplikacije koji se na njih odnose, bilo objavljene ili samo ostavljane otvorenim za javnu inspekciju i

(ii) obavijesti koje se pojavljuju u službenim periodičnim glasilima za publikacije ili za ostavljanje dokumenata otvorenim koji se pominju u pod-stavku (i) kompletne simbole Klasifikacije koji se odnose za pronalazak na koji se odnosi dokument pomenut u pod-stavku (i).

(4) Kod potpisivanja ovog Sporazuma ili kod deponovanja instrumenta za ratifikaciju ili pristup:

(i) svaka zemlja se može izjasniti da ne garantira uključenje simbola koji se odnose na grupe ili pod-grupe Klasifikacije u aplikacijama kako su pomenute u stavu (3) koji su samo ostavljeni otvoreni za javnu inspekciju i u obavijestima koje se na njih odnose, i

(ii) svaka zemlja koja ne pristupi ispitivanju kao novom izumu, bilo odmah ili kasnije, i u kojem procedura za odobrenje patenta ili druge vrste zaštite ne predviđa istraživanje najnovijih dostignuća, može se izjasniti da ne garantira uključenje simbola koji se odnose na grupe ili pod-grupe Klasifikacije u dokumentima i obavijestima kako su pomenuti u stavu (3). Ako ovi uvjeti postoje samo u odnosu na neke vrste zaštite ili izvjesne oblasti tehnologije, dotična zemlja može praviti rezervu u pogledu ovoga samo onoliko koliko se ti uvjeti primjenjuju.

(5) Simboli Klasifikacije, kojima prethode riječi "Međunarodna klasifikacija патената" ili njezina skraćena koju će odrediti Odbor eksperata iz člana 5, moraju biti štampani masnim slovima ili na taj način da budu jasno uočljivi, u zaglavlju svakog dokumenta pominutog u stavu (3)(i) u koji treba da budu uključeni.

(6) Ako bilo koja zemlja Specijalne unije povjeri odobrenje patenta međuvladinom organu, on će poduzeti sve moguće mjere osiguranja da ovaj organ koristi Klasifikaciju u skladu sa ovim članom.

Član 5

Odbor eksperata

(1) Bit će konstituiran Odbor eksperata u kojem će svaka zemlja Specijalne unije biti zastupljena.

(a) Generalni direktor će pozvati međuvladine organizacije specijalizirane za oblast патената i od kojih je najmanje jedna od zemalja članica strana u ovom Sporazumu, da budu zastupljene svojim posmatračima na sastancima Odbora eksperata.

(b) Generalni direktor može, ako to zatraži Odbor eksperata pozvati predstavnike drugih međuvladinih i međunarodnih nevladinih organizacija da učestvuju u diskusijama koje su od njihovog interesa.

(2) Odbor eksperata će:

(i) dati amandman na Klasifikaciju;

(ii) uputiti preporuke zemljama Specijalne unije u svrhu olakšanja korištenja Klasifikacije i promoviranja njene jednoobrazne primjene;

(iii) pomoći u promociji međunarodne kooperacije u reklasifikaciji dokumenata korištenih za ispitivanje pronalazaka, posebno uzimajući u obzir potrebe zemalja u razvitku;

(iv) poduzeti sve druge mjere koje, bez povlačenja finansijskih implikacija za budžet Specijalne unije ili za organizaciju, doprinose olakšanju primjene Klasifikacije u zemljama u razvoju;

(v) imati pravo da oforme pod-odbore i radne grupe.

(3) Odbor eksperata će usvojiti svoje Pravilnike. Ovi će omogućiti učešće međuvladinih organizacija, pomenutih u stavu (2)(a), koji mogu obavljati konstantan rad u razvoju Klasifikacije, na sastancima svojih pod-odbora i radnih grupa.

(4) Prijedloge amandmana na Klasifikaciju mogu dati nadležni organi svake zemlje Specijalne unije, Međunarodnog biroa, bilo koje međuvladine organizacije zastupljene u Odboru eksperata prema stavu (2)(a) i bilo koje druge organizacije koje posebno pozove Odbor eksperata na dostavljanje takvih prijedloga. Prijedlozi će biti saopšteni Međunarodnom birou koji će ih dostaviti članovima Odbora eksperata i posmatračima, najkasnije dva mjeseca prije sjednice Odbora eksperata, na kojoj se navedeni prijedlozi treba da razmatraju.

(a) Svaka zemlja članica Odbora eksperata će imati jedan glas.

(b) Odluke Odbora eksperata će zahtijevati prostu većinu zemalja koje su zastupljene i koje glasaju.

(c) Svaka odluka, za koju jedna petina zemalja koje su zastupljene i koje glasaju, smatra da dovodi do promjene u osnovnoj strukturi Klasifikacije ili odluka koja povlači temeljan rad reklasifikacije, će zahtijevati većinu od tri četvrtine zemalja koje su zastupljene i koje glasaju.

(d) Uzdržanost se neće smatrati kao glasovi.

Član 6

Obavještenje, stupanje na snagu i objavljivanje amandmana i drugih odluka

(1) Svaka odluka Odbora eksperata u vezi sa usvajanjem amandmana na Klasifikaciju i preporuke Odbora eksperata bit će obaviještene od Međunarodnog biroa kompetentnim organima zemalja Specijalne unije. Amandmani će stupiti na snagu šest mjeseci od datuma otpreme obavijesti.

(2) Međunarodni biro će ugraditi u Klasifikaciju amandmane koji su stupili na snagu.

Obavještenje o amandmanima će biti objavljeno u periodičnim glasilima kako su navedeni od strane Skupštine pomenute u članu 7.

Član 7

Skupština Specijalne unije

(1)(a) Specijalna unija će imati Skupštinu koja se sastoji od zemalja Specijalne unije.

(b) Vlada svake zemlje Specijalne unije bit će zastupljena jednim delegatom čiji pomoćnici mogu da budu delegati, savjetnici i eksperti koji se smjenjuju.

(c) Svaku međuvladinu organizaciju pomenutu u članu 5 (2)(a) može zastupati posmatrač na sastancima Skupštine, a ako Skupština tako odluči, i na sastancima odbora ili radnih grupa kako to već Skupština utvrdi.

(d) Troškove svake delegacije snosi vlada koja ju je naimenovala.

(2)(a) Pod uvjetom odredbi člana 5, Skupština će:

(i) obrađivati pitanja u vezi sa održavanjem i razvojem Specijalne unije i implementacije ovoga Sporazuma;

(ii) davati direktive Međunarodnom birou u vezi sa pripremanjem za konferencije revizije;

(iii) pregledavati i odobravati izvještaje i aktivnosti generalnog direktora u vezi sa Specijalnom unijom, i dati mu potrebne instrukcije u vezi sa pitanjima koja su u kompetenciji Specijalne unije;

(iv) određivati program i usvojiti dvogodišnji budžet Specijalne unije, kao i odobravati njegov konačni izvještaj;

(v) usvajati finansijske propise Specijalne unije;

(vi) odlučiti o utvrđivanju službenih tekstova Klasifikacije na jezicima osim engleskog, francuskog i drugih jezika nabrojanih u članu 3(2);

(vii) osnovati odbore i radne grupe koje smatra potrebnim za ostvarenje ciljeva Specijalne unije;

(viii) odlučiti, pod uvjetima iz stava (1)(c), koje zemlje ne članice Specijalne unije, i koje međunarodne vladine i nevladine organizacije mogu biti prisutne kao posmatrači na njenim sastancima, i na sastancima Odbora ili radnih grupa koje je osnovala;

(ix) poduzimati sve odgovarajuće akcije planirane za postizanje zacrtanih ciljeva Specijalne unije;

(x) vršiti sve druge dužnosti kako je određeno ovim Sporazumu.

(b) U odnosu na pitanja koja su također od interesa za druge unije kojima upravlja organizacija, Skupština će donositi svoje odluke nakon što čuje savjet Koordinacionog odbora organizacije.

(3)(a) Svaka zemlja članica Skupštine će imati jedan glas.

(b) Jedna polovina zemalja članica Skupštine činit će kvorum.

(c) Ukoliko nema kvoruma, Skupština može donijeti odluke ali, sa izuzetkom odluka u vezi vlastitih procedura. Sve takve odluke će biti punovažne samo ako ovdje utvrđeni uvjeti budu ispunjeni. Međunarodni biro će saopćiti navedene odluke zemljama članicama Skupštine koje nisu zastupljene i pozvat će ih da svoj glas ili uzdržanost izraze pismeno u roku od tri mjeseca od datuma saopćenja. Ako, pri isteku ovog perioda, broj zemalja koje su izrazile svoj glas ili uzdržanost dostigne broj zemalja koje su nedostajale da se dobije kvorum na samoj sjednici, takve odluke će biti punovažne ukoliko se istovremeno dobije potrebna većina.

(d) Pod uvjetom odredbe člana 11(2), odluke Skupštine će zahtijevati dvije trećine glasova.

(e) Uzdržanost se neće smatrati glasom.

(f) Delegat može samo zastupati i glasati u ime jedne zemlje.

(4)(a) Skupština će se sastajati jedanput svake dvije kalendarske godine na redovnoj sjednici po sazivanju Generalnog direktora i u koliko ne postoje izuzetne okolnosti, tokom istog perioda i u istom mjestu kao i generalna skupština Organizacije.

(b) Skupština će se sastajati na vanrednim sjednicama po sazivanju Generalnog direktora na zahtjev jedne četvrtine zemalja članica Skupštine;

(c) Dnevni red svake sjednice priprema Generalni direktor.

(5) Skupština usvaja svoj Pravilnik o radu.

Član 8

Međunarodni biro

(1)(a) Administrativne zadatke u vezi sa Specijalnom unijom vrši Međunarodni biro.

(b) Posebno, Međunarodni biro će pripremati sastanke i osiguravati sekretarijat Skupštine, Odbor eksperata i sve druge odbore ili radne grupe koje je ustanovila Skupština ili Odbor eksperata.

(c) Generalni direktor će biti vrhovni rukovodilac Specijalne unije i predstavljat će Specijalnu uniju.

(2) Generalni direktor i svi članovi koje on imenuje mogu učestvovati, bez prava glasa, na svim sastancima Skupštine, Odbora eksperata i svih drugih odbora ili radnih grupa koje je ustanovila Skupština ili Odbor eksperata. Generalni direktor, ili članovi će biti *ex officio* sekretari tih tijela.

(3)(a) Međunarodni biro će, u skladu sa uputstvima Skupštine, izvršiti pripreme za revizione konferencije.

(b) Međunarodni biro može se konsultovati sa međunarodnim vladinim i međunarodnim nevladinim organizacijama u vezi priprema za revizione konferencije.

(c) Generalni direktor i osobe koje on imenuje će učestvovati bez prava glasa u diskusijama na revizionim konferencijama.

(4) Međunarodni biro će izvršavati sve druge zadatke koji mu se dodijele.

Član 9

Finansije

(1)(a) Specijalna unija će imati budžet.

(b) Budžet Specijalne unije će uključivati dohodak i troškove koji pripadaju Specijalnoj uniji, njen doprinos budžetu zajedničkim troškovima za Uniju i gdje je to prikladno, sume date na raspolaganje za budžet Konferencije organizacije.

(c) Troškovi koji se ne mogu pripisati isključivo Specijalnoj uniji nego također jednoj ili više Unija kojima upravlja Organizacija smatrat će se troškovima zajedničkim za Unije. Učestvovanje Specijalne unije u zajedničkim troškovima bit će u proporciji koliko interesa ima Specijalna unija u njemu.

(2) Budžet Specijalne unije će se utvrditi sa dužnim poštovanjem prema zahtjevima koordinacije sa budžetima drugih Unija kojima upravlja organizacija.

(3) Budžet Specijalne unije će se finansirati iz sljedećih izvora:

(i) doprinosi zemalja Specijalne unije,

(ii) naknade i troškovi za usluge koje izvrši Međunarodni biro u odnosu na Specijalnu uniju;

(iii) prodaja i rojaliteti na publikacije Međunarodnog biroa u vezi sa Specijalnom unijom;

(iv) pokloni, legati i subvencije;

(v) rente, kamate i drugi različiti dohoci.

(4)(a) Za svrhe utvrđivanja njenog doprinosa pomenutog u stavu (3)(i), svaka zemlja Specijalne unije će pripadati istoj kategoriji kojoj pripada po Pariškoj uniji za zaštitu industrijske svojine, i plaćat će isti godišnji doprinos (članarinu) na bazi istog broja jedinica kako je utvrđeno za tu kategoriju u istoj Uniji.

(b) Godišnji doprinos svake zemlje Specijalne unije bit će iznos u istoj proporciji prema ukupnom iznosu koji će se uplaćivati u budžet Specijalne unije od strane svih zemalja, kao broj jedinica u odnosu na ukupan broj jedinica svih zemalja koje uplaćuju doprinos.

(c) Doprinosi postaju plativi prvog januara svake godine.

(d) Zemlja koja je u zaostatku plaćanja svojih doprinosa može da ne ostvaruje svoje pravo glasa u bilo kojem organu Specijalne unije ako iznos njenog zaostatka bude jednak ili prelazi iznos doprinosa koji se iz toga duguje za prethodne pune dvije godine. Međutim, svaki organ Specijalne unije može omogućiti toj zemlji da nastavi ostvarivati svoja prava da glasa u tom organu, ako, i sve dok se zadovoljavaju uvjeti da je kašnjenje plaćanja nastalo usljed izuzetnih i neizbježnih okolnosti.

(e) Ako se budžet ne usvoji prije početka novog finansijskog perioda, on će biti na istom nivou kao i prošlogodišnji, kako je to predviđeno finansijskim propisima.

(5) Iznos doprinosa i troškova koji se treba platiti za usluge Međunarodnog biroa u odnosu na Specijalnu uniju utvrđuje i saopćava Skupštini Generalni direktor.

(6)(a) Specijalna unija će imati radni fond kapitala koji će se konstituirati jednokratnim plaćanjem svake zemlje Specijalne unije. Ako je fond nedovoljan, Skupština će odlučiti da ga poveća.

(b) Iznos početnog plaćanja svake zemlje navedenom fondu ili njenog učešća u njegovom povećanju, bit će proporcional doprinosu te zemlje za godinu u kojoj je fond utvrđen ili donesena odluka o njegovom povećanju.

(c) Proporcija i uvjeti plaćanja bit će fiksno određeni od strane Skupštine na prijedlog Generalnog direktora, a nakon toga se čuje savjet Koordinacionog komiteta Organizacije.

(7)(a) U sporazumu sa štabovima zaključenim sa zemljom na teritoriji koje Organizacija ima svoj štab, bit će predviđeno da kada god fond radnog kapitala bude nedovoljan, ta zemlja odobrava avans. Iznos ovih avansa i uvjeti na kojima se oni

odobravaju bit će predmet odvojenih sporazuma, u svakom slučaju, između te zemlje i Organizacije

(b) Zemlja pomenuta u pod-stavu (a) i organizacije imat će pravo da se odrekne obaveze da odobrava avans, uz pisanu obavijest. Odricanje će važiti tri godine od kraja godine u kojoj je obavijest poslana.

(8) Reviziju računa vršit će jedna ili više zemalja Specijalne unije ili vanjski revizori, kako je to predviđeno finansijskim propisima. Njih imenuje uz njihovu saglasnost, Skupština.

Član 10

Revizija Sporazuma

(1) Ovaj Sporazum može s vremena na vrijeme revidirati specijalna konferencija zemalja Specijalne unije.

(2) Skupština odlučuje o sazivanju revizione konferencije.

(3) Članovi 7, 8, 9 i 11 mogu se izmijeniti ili na bazi revizione konferencije ili prema odredbama člana 11.

Član 11

Amandman na neke odredbe Sporazuma

(1) Prijedloge za amandman članova 7, 8, 9 i ovoga člana može inicirati svaka zemlja Specijalne unije ili Generalni direktor. Ove prijedloge saopćava Generalni direktor zemljama Specijalne unije najmanje šest mjeseci unaprijed, prije njihovog razmatranja na Skupštini.

(2) Amandmane na članove pomenute u stavu (1) mora usvojiti Skupština. Usvajanje zahtijeva da tri-četvrtine glasova bude za, dok je za usvajanje amandmana na član 7 i ovoga stava zahtijeva četiri-petina glasova.

(a) Svaki amandman na članove pomenute u stavu (1) stupit će na snagu jedan mjesec nakon što Generalni direktor primi pismenu obavijest o prihvatanju, izvršenom u skladu sa odgovarajućim ustavnim procesom, od tri-četvrtine zemalja članica Specijalne unije u vrijeme kada se amandman usvaja.

(b) Svaki amandman na navedene članove tako prihvaćen, obavezivat će sve zemlje koje su članice Specijalne unije u vrijeme kada amandman stupi na snagu, pod uvjetom da svaki amandman koji povećava finansijsku obavezu zemalja Specijalne unije obavezuje samo one zemlje koje su prijavile svoje prihvatanje takvog amandmana.

(c) Svaki amandman prihvaćen u skladu sa odredbama pod-stava (a) obavezivat će sve zemlje koje postanu članice Specijalne unije nakon datuma na koji amandman stupi na snagu u skladu sa odredbama pod-stava (a).

Član 12

Pristupanje strana Sporazumu

(1) Svaka zemlja potpisnica Pariške konvencije za zaštitu industrijske svojine može postati strana u ovome Sporazumu:

(i) ukoliko potpiše Sporazum, a zatim deponuje instrument za ratifikaciju, ili

(ii) ukoliko deponuje instrument o pristupu.

(2) Instrumenti za ratifikaciju ili prihvatanje bit će deponovani kod Generalnog direktora.

(3) Odredbe člana 24 Štokholmskog Akta o Pariškoj konvenciji za zaštitu Industrijske svojine, odnosit će se na ovaj Sporazum.

(4) Stav (3) neće ni na koji način biti shvaćen kao da implicira priznanje ili prešutno prihvatanje, od strane zemlje članice Specijalne unije, faktičke situacije u vezi sa teritorijom na koju se ovaj Sporazum odnosi i primjenjuje od strane druge zemlje na bazi navedenog stava.

Član 13

Stupanje na snagu Sporazuma

(1) (a) Ovaj Sporazum će stupiti na snagu jednu godinu nakon što budu deponovani instrumenti za ratifikaciju ili pristup od:

(i) dvije trećine zemalja koje su strane potpisnice Europske konvencije na datum na koji je Sporazum otvoren za potpis i

(ii) tri zemlje strane potpisnice Pariške konvencije za zaštitu industrijske svojine koje nisu prethodno bile strane potpisnice Evropske konvencije i od kojih je najmanje jedna gdje je, prema najnovijoj godišnjoj statistici koju je objavio Međunarodni biro na datum deponovanja njenih instrumenata za ratifikaciju ili pristup, bilo podnijeto više od 40.000 aplikacija za patente ili novatorske certifikate.

(b) U pogledu drugih zemalja osim onih za koje je ovaj Sporazum stupio na snagu prema pod-stavu (a), on će stupiti na snagu jednu godinu nakon datuma na koji je Generalni direktor najavio ratifikaciju ili pristup te zemlje, ukoliko je naznačen naknadni datum instrumenta za ratifikaciju ili pristup Sporazumu. U drugom slučaju, ovaj Sporazum će stupiti na snagu u toj zemlji na datum kako je to naznačeno,

(c) Zemlje potpisnice Evropske konvencije koje ratificiraju ovaj Sporazum ili mu pristupe, bit će obavezne da se odreknu (to denounce) navedene Konvencije, najkasnije, sa datumom efektivnosti od dana kada ovaj Sporazum stupi na snagu.

(2) Ratifikacija ili pristupanje automatski povlači prihvatanje svih klauzula i prijem svim prednostima ovoga Sporazuma.

Član 14

Period trajanja Sporazuma

Ovaj Sporazum će imati isti period trajanja kao i Pariška konvencija za zaštitu industrijske svojine.

Član 15

Odricanje od Sporazuma

(1) Svaka zemlja Specijalne unije može da se odrekne ovoga Sporazuma obavještenjem upućenom Generalnom direktoru.

(2) Odricanje od Sporazuma stupa na snagu jednu godinu poslije datuma kada Generalni direktor primi obavještenje o tome.

(3) Pravo odricanja od Sporazuma predviđeno u ovom članu neće koristiti nijedna zemlja prije isteka pet godina od datuma kada je postala članica Specijalne Unije.

Član 16

Potpis, jezici, obavještenje, funkcija depozitara

(1)(a) Ovaj Sporazum će se potpisati na jednom originalu na engleskom i francukom jeziku, s tim da su oba teksta jednako autentična.

(b) Ovaj Sporazum će ostati otvoren za potpis u Strazburu do 30. septembra 1971.

(c) Original Sporazuma, kada ne bude više otvoren za potpis, bit će deponovan kod Generalnog direktora.

(2) Službene tekstove će utvrditi Generalni direktor, nakon konsultacije sa zainteresiranim Vladama, na njemačkom, japanskom, portugalskom, ruskom, španskom i drugim jezicima koje Skupština može odrediti.

(3)(a) Generalni direktor će dostaviti dvije kopije potpisanog teksta ovog Sporazuma, koje on ovjeri, na zahtjev Vladi bilo koje druge zemlje. On će također dostaviti ovjerenu kopiju, Generalnom sekretaru Vijeća Evrope.

(b) Generalni direktor će dostaviti dvije ovjerene kopije svakog amandmana ovog Sporazumu Vladama svih zemalja Specijalne unije i na zahtjev, Vladi bilo koje druge zemlje.

Takoder će dostaviti kopiju, Generalnom sekretaru Vijeća Evrope.

(c) Generalni direktor će na zahtjev dostaviti Vladi bilo koje zemlje koja je potpisala ovaj Sporazum ili mu je pristupila ovaj Sporazum uz kopiju Klasifikacije koju on ovjeri, na engleskom ili francuskom jeziku.

(4) Generalni direktor će registrovati ovaj Sporazum kod Sekretarijata Ujedinjenih naroda.

(5) Generalni direktor će obavijestiti Vlade svih zemalja potpisnica Pariške konvencije za zaštitu industrijske svojine i Generalnog sekretara Vijeća Evrope o:

- (i) potpisu;
- (ii) deponovanju instrumenata o ratifikaciji ili pristupu;
- (iii) datumu o stupanju na snagu ovoga Sporazuma;
- (iv) rezervama na korištenje Klasifikacije;
- (v) prihvatanju amandmana na ovaj Sporazum;
- (vi) datumima na koji amandmani stupaju na snagu;
- (vii) primljenom odricanju od Sporazuma.

Član 3.

Ova Odluka bit će objavljena u "Službenom glasniku BiH" na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku i stupa na snagu danom objavljivanja.

Broj 01-011-1697-24/08
16. jula 2008. godine
Sarajevo

Predsjedavajući
dr **Haris Silajdžić**, s. r.

Temeljem članka V. 3. (d) Ustava Bosne i Hercegovine i suglasnosti Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine (Odluka PS BiH, broj 203/08. od 17. lipnja 2008. godine), Predsjedništvo Bosne i Hercegovine je na 42. sjednici, održanoj 16. srpnja 2008. godine, donijelo

ODLUKU

O RATIFIKACIJI STRAZBURŠKOG SPORAZUMA O MEĐUNARODNOJ KLASIFIKACIJI PATENATA

Članak 1.

Ratificira se Strazburški sporazum o međunarodnoj klasifikaciji патената, zaključen 24. ožujka 1971. godine - izmijenjen 28. rujna 1979. godine.

Članak 2.

Tekst Sporazuma u prijevodu glasi:

STRAZBURŠKI SPORAZUM

O MEĐUNARODNOJ KLASIFIKACIJI PATENATA

zaključen 24. ožujka 1971.

izmijenjen 28. rujna 1979.

Ugovorne stranke,

Obzirom da je univerzalno usvajanje jednoobraznog sustava klasifikacije патената, inovatorskih certifikata, praktičnih modela i certifikata o uporabljivosti u općem interesu i vjerojatno će uspostaviti tješnju međunarodnu suradnju iz oblasti industrijske svojine i doprinijeti harmonizaciji nacionalnog zakonodavstva u toj oblasti,

Prihvatajući značaj Europske konvencije o međunarodnoj klasifikaciji патената za inovacije od 19. prosinca 1954. godine, na temelju koje je Vijeće Europe načinilo Međunarodnu klasifikaciju патената za inovacije,

i obzirom na univerzalne vrijednosti ove Klasifikacije i na njezin značaj za sve zemlje - strane Pariške konvencije za zaštitu industrijske svojine,

i na značaj ove klasifikacije za zemlje u razvitku koja će im omogućiti lakši pristup modernoj tehnologiji koja je u konstantnom razvitku,

Član 17

Prijelazne odredbe

(1) Tokom dvije godine nakon stupanja na snagu ovoga Sporazuma, zemlje potpisnice Evropske konvencije koje još nisu članice Specijalne unije mogu uživati, ukoliko to žele, ista prava u Odboru eksperata kao da su članice Specijalne unije.

(2) Tokom tri godine nakon isteka perioda pomenutog u stavu (1), zemlje pomenute u navedenom stavu mogu biti zastupljene posmatračima na sastancima Odbora eksperata i, ako ovaj Odbor tako odluči, na sastancima svih pod-odbora ili radnih grupa koje on osnuje. Tokom istog perioda oni mogu dostavljati prijedloge za amandmane na Klasifikaciju, u skladu sa članom 5(5), i u skladu sa članom 6(1) bit će obaviještene o odlukama i preporukama Odbora eksperata.

(3) Tokom pet godina nakon stupanja na snagu ovoga Sporazuma, zemlje potpisnice Evropske konvencije koje još nisu članice Specijalne unije mogu biti zastupljene posmatračima na sastancima Skupštine i, ako Skupština tako odluči, na svim odborima ili radnim grupama koje ona osnuje.

i članak 19 Pariške konvencije za zaštitu industrijske svojine od 20. ožujka 1883., koja je revidirana u Briselu 14. prosinca 1900., u Vošingtonu 2. lipnja 1911., u Hagu 6. studenoga 1925., u Londonu 2. lipnja 1934., u Lisabonu 31. listopada 1958. i u Stokholmu 14. srpnja 1967.,

sporazumjele su se kako slijedi:

Članak 1

Osnutak Specijalne unije; Usvajanje međunarodne klasifikacije

Zemlje na koje se ovaj Sporazum odnosi konstituiraju Specijalnu uniju i usvajaju zajedničku klasifikaciju za patente za pronalaskе, inovatorske certifikate, korisne modele i certifikate o uporabljivosti pod nazivom "Međunarodna klasifikacija патената" (u daljnjem tekstu "Klasifikacija").

Članak 2

Definicija klasifikacije

(1)(a) Klasifikacija obuhvata:

(i) tekst koji je utvrđen sukladno odredbama Europske konvencije o Međunarodnoj klasifikaciji патената za pronalaskе od 19. prosinca 1954., (u daljnjem tekstu "Europska

konvencija"), i koja stupa na snagu i koju je objavio Generalni tajnik Vijeća Europe 1. rujna 1968. godine;

(ii) amandmane koji su stupili na snagu po članku 2 (2) Europske konvencije prije stupanja na snagu ovoga Sporazuma;

(iii) amandmane koji su dati nakon toga sukladno članku 5 i koji su stupili na snagu po odredbama članka 6.

(b) Vodič i napomene uključene u tekst Klasifikacije čine njezin integralni dio.

(2)(a) Tekst koji se odnosi na stavak (1) (a)(i) do dvije izvorne preslike, svaka na engleskom i francuskom jeziku, deponirane u vrijeme kada je ovaj Sporazum otvoren za potpisivanje, jedna kod Generalnog tajnika Vijeća Europe, a druga kod Generalnog direktora Svjetske organizacije za intelektualnu svojinu (u daljnjem tekstu "Generalni direktor" odnosno "Organizacija") ustanovljene po Konvenciji od 14 srpnja 1967. godine.

(b) Amandmani pomenuti u stavcima (1) (a)(ii) biti će deponirani u dvije izvorne preslike, svaka na engleskom i francuskom jeziku, deponirane jedna kod Generalnog tajnika Vijeća Europe, a druga kod Generalnog direktora.

(c) Amandmani pomenuti u stavku (1) (a)(iii) biti će deponirani samo u jednoj izvornoj preslici samo na engleskom i francuskom jeziku, deponiranoj kod Generalnog direktora.

Članak 3

Jezici klasifikacije

(1) Klasifikacija će biti načinjena na engleskom i francuskom jeziku s tim da su oba teksta jednako izvorna.

(2) Službeni tekstovi Klasifikacije na njemačkom, japanskom, portugalskom, ruskom, španjolskom i na drugim jezicima koje Skupština može da navede u članku 7, bit će utvrđeni od Međunarodnog biroa organizacije (u daljnjem tekstu "Međunarodni biro"), u konzultaciji sa zainteresiranim vladama bilo na temelju prijevoda koje dostave ove Vlade ili na drugi način koji ne povlači financijske implikacije za proračun Specijalne unije ili za Organizaciju.

Članak 4

Korištenje klasifikacije

(1) Klasifikacija bit će isključivo administrativnog karaktera.

(2) Svaka zemlja Specijalne unije imati će pravo da koristi Klasifikaciju ili kao glavni ili kao supsidijarni sustav.

(3) Mjerodavna tijela zemalja Specijalne unije uključiti će u:

(i) patente, inovatorske certifikate, praktične modele i certifikate o uporabljivosti koje oni izdaju, i u aplikacije koji se na njih odnose, bilo objavljene ili samo ostavljane otvorenim za javnu inspekciju i

(ii) obavijesti koje se pojavljuju u službenim periodičnim glasilima za publikacije ili za ostavljanje dokumenata otvorenim koji se pominju u pod-stavku (i) kompletne simbole Klasifikacije koji se odnose za pronalazak na koji se odnosi dokument pomenut u pod-stavku (i).

(4) Kod potpisivanja ovog Sporazuma ili kod deponiranja instrumenta za ratifikaciju ili pristup:

(i) svaka zemlja se može izjasniti da ne garantira uključenje simbola koji se odnose na skupine ili pod-skupine Klasifikacije u aplikacijama kako su pomenute u stavku (3) koji su samo ostavljeni otvoreni za javnu inspekciju i u obavijestima koje se na njih odnose, i

(ii) svaka zemlja koja ne pristupi ispitivanju kao novom izumu, bilo odmah ili kasnije, i u kojem procedura za odobrenje patenta ili druge vrste zaštite ne predviđa istraživanje najnovijih dostignuća, može se izjasniti da ne garantira uključenje simbola koji se odnose na skupine ili pod-skupine Klasifikacije u

dokumentima i obavijestima kako su pomenuti u stavku (3). Ako ovi uvjeti postoje samo u odnosu na neke vrste zaštite ili izvjesne oblasti tehnologije, dotična zemlja može praviti rezervu glede ovoga samo onoliko koliko se ti uvjeti primjenjuju.

(5) Simboli Klasifikacije, kojima prethode riječi "Međunarodna klasifikacija патената" ili njezina skraćena koju će odrediti Odbor eksperata iz članka 5, moraju biti tiskani masnim slovima ili na taj način da budu jasno uočljivi, u zaglavlju svakog dokumenta pomenutog u stavku (3)(i) u koji treba da budu uključeni.

(6) Ako bilo koja zemlja Specijalne unije povjeri odobrenje patenta međuvladinom tijelu, on će poduzeti sve moguće mjere osiguranja da ovo tijelo koristi Klasifikaciju sukladno ovom članku.

Članak 5

Odbor eksperata

(1) Bit će konstituiran Odbor eksperata u kojem će svaka zemlja Specijalne unije biti zastupljena.

(a) Generalni direktor će pozvati međuvladine organizacije specijalizirane za oblast патената i od kojih je najmanje jedna od zemalja članica stranka u ovom Sporazumu, da budu zastupljene svojim promatračima na sastancima Odbora eksperata.

(b) Generalni direktor može, ako to zatraži Odbor eksperata pozvati predstavnike drugih međuvladinih i međunarodnih nevladinih organizacija da sudjeluju u diskusijama koje su od njihovog interesa.

(2) Odbor eksperata će:

(i) dati amandman na Klasifikaciju;

(ii) uputiti preporuke zemljama Specijalne unije u svrhu olakšanja korištenja Klasifikacije i promoviranja njezine jednoobrazne primjene;

(iii) pomoći u promociji međunarodne kooperacije u reklasifikaciji dokumenata korištenih za ispitivanje pronalazaka, posebno uzimajući u obzir potrebe zemalja u razvitku;

(iv) poduzeti sve druge mjere koje, bez povlačenja finansijskih implikacija za proračun Specijalne unije ili za organizaciju, doprinose olakšanju primjene Klasifikacije u zemljama u razvitku;

(v) imati pravo da oforme pod-odbore i radne skupine.

(3) Odbor eksperata će usvojiti svoje Pravilnike. Ovi će omogućiti sudjelovanje međuvladinih organizacija, pomenutih u stavku (2)(a), koji mogu obavljati konstantan rad u razvitku Klasifikacije, na sastancima svojih pod-odbora i radnih skupina.

(4) Prijedloge amandmana na Klasifikaciju mogu dati mjerodavna tijela svake zemlje Specijalne unije, Međunarodnog biroa, bilo koje međuvladine organizacije zastupljene u Odboru eksperata prema stavku (2)(a) i bilo koje druge organizacije koju posebno pozove Odbor eksperata na dostavljanje takvih prijedloga. Prijedlozi će biti saopćeni Međunarodnom birou koji će ih dostaviti članovima Odbora eksperata i promatračima, najkasnije dva mjeseca prije sjednice Odbora eksperata, na kojoj se navedeni prijedlozi treba da razmatraju.

(a) Svaka zemlja članica Odbora eksperata će imati jedan glas.

(b) Odluke Odbora eksperata će zahtijevati prostu većinu zemalja koje su zastupljene i koje glasuju.

(c) Svaka odluka, za koju jedna petina zemalja koje su zastupljene i koje glasuju, smatra da dovodi do promjene u temeljnoj strukturi Klasifikacije ili odluka koja povlači temeljan rad reklasifikacije, zahtijevati će većinu od tri četvrtine zemalja koje su zastupljene i koje glasuju.

(d) Uzdržanost se neće smatrati kao glasovi.

Članak 6

Obavijest, stupanje na snagu i objavljivanje amandmana i drugih odluka

(1) Međunarodni biro će o svakoj odluci i preporuci Odbora eksperata a vezano za usvajanje amandmana na Klasifikaciju, izvijestiti nadležne organe zemalja Specijalne unije. Amandmani će stupiti na snagu šest mjeseci od datuma otpreme obavijesti.

(2) Međunarodni biro će ugraditi u Klasifikaciju amandmane koji su stupili na snagu.

Obavijest o amandmanima bit će objavljeno u periodičnim glasilima kako su navedeni od strane Skupštine pomenute u članku 7.

Članak 7

Skupština Specijalne unije

(1)(a) Specijalna unija će imati Skupštinu koja se sastoji od zemalja Specijalne unije.

(b) Vlada svake zemlje Specijalne unije bit će zastupljena jednim zastupnikom kojem mogu da budu od pomoći zamjenski zastupnici, savjetnici i eksperti.

(c) Svaku međuvladinu organizaciju pomenutu u članku 5 (2)(a) može zastupati promatrač na sastancima Skupštine, a ako Skupština tako odluči, i na sastancima Odbora ili radnih skupina kako to već Skupština utvrdi.

(d) Troškove svake delegacije snosi vlada koja ju je imenovala.

(2)(a) Po odredbama iz članka 5, Skupština će:

(i) obrađivati pitanja u svezi sa održavanjem i razvojem Specijalne unije i implementacije ovoga Sporazuma;

(ii) davati direktive Međunarodnom birou u svezi sa pripremama za konferencije revizije;

(iii) pregledavati i odobravati izvješća i aktivnosti Generalnog direktora u svezi sa Specijalnom unijom, i dati im potrebite instrukcije u svezi sa pitanjima koja su u mjerodavnosti Specijalne unije;

(iv) određivati program i usvojiti dvogodišnji proračun Specijalne unije, kao i odobravati njegovo konačno izvješće;

(v) usvajati finansijske propise Specijalne unije;

(vi) odlučiti o utvrđivanju službenih tekstova Klasifikacije na jezicima osim engleskog, francuskog i drugih jezika nabrojanih u članku 3 (2);

(vii) osnovati odbore i radne skupine koje smatra potrebitim za ostvarenje ciljeva Specijalne unije;

(viii) odlučiti, pod uvjetima iz stavka (1)(c), koje zemlje ne članice Specijalne unije, i koje međunarodne vladine i nevladine organizacije mogu biti nazočne kao promatrači na njezinim sastancima, i na sastancima odbora ili radnih skupina koje je utemeljila;

(ix) poduzimati sve odgovarajuće radnje planirane za postizanje zacrtanih ciljeva Specijalne unije;

(x) vršiti sve druge dužnosti kako je određeno ovim Sporazumu.

(b) U odnosu na pitanja koja su također od interesa za druge unije kojima upravlja organizacija, Skupština će donositi svoje odluke nakon što čuje savjet Koordinacijskog odbora organizacije.

(3)(a) Svaka zemlja članica Skupštine imati će jedan glas.

(b) Jedna polovica zemalja članica Skupštine činit će kvorum.

(c) Ukoliko nema kvoruma, Skupština može donijeti odluke ali, sa iznimkom odluka u svezi vlastitih procedura. Sve takve odluke bit će pravovaljane samo ako ovdje utvrđeni uvjeti budu

ispunjeni. Međunarodni biro saopćiti će navedene odluke zemljama članicama Skupštine koje nisu zastupljene i pozvati će ih da svoj glas ili suzdržanost iskažu pisano u roku od tri mjeseca od datuma saopćenja. Ako, pri isteku ovoga razdoblja, broj zemalja koje su iskazale svoj glas ili suzdržanost dostigne broj zemalja koje su nedostajale da se dobije kvorum na samoj sjednici, takve odluke bit će pravovaljane ukoliko se istovremeno dobije potrebita većina.

(d) Po odredbama iz članka 11(2), odluke Skupštine će zahtijevati dvije trećine glasova.

(e) Suzdržanost se neće smatrati glasom.

(f) Zastupnik može samo zastupati i glasovati u ime jedne zemlje.

(4)

(a) Skupština će se sastajati jedanput svake dvije kalendarske godine na redovitoj sjednici po sazivanju Generalnog direktora i u koliko ne postoje iznimne okolnosti, tijekom istog razdoblja i u istom mjestu kao i generalna skupština Organizacije.

(b) Skupština će se sastajati na izvanrednim sjednicama po sazivanju Generalnog direktora a na zahtjev jedne četvrtine zemalja članica Skupštine;

(c) Dnevni red svake sjednice priprema Generalni direktor.

(5) Skupština usvaja svoj Pravilnik o radu.

Članak 8

Međunarodni biro

(1)(a) Administrativne zadatke u svezi sa Specijalnom unijom vrši Međunarodni biro.

(b) Posebno, Međunarodni biro će pripremati sastanke i osiguravati tajništvo Skupštine, Odbor eksperata i sve druge odbore ili radne skupine koje je utemeljila Skupština ili Odbor eksperata.

(c) Generalni direktor bit će vrhovni rukovoditelj Specijalne unije i predstavljati će Specijalnu uniju.

(2) Generalni direktor i svo osoblje koje on imenuje mogu sudjelovati, bez prava glasa, na svim sastancima Skupštine, Odbora eksperata i svih drugih odbora ili radnih skupina koje je utemeljila Skupština ili Odbor eksperata. Generalni direktor, ili osoblje bit će *ex officio* tajnik tih tijela.

(3)(a) Međunarodni biro će, sukladno naputcima Skupštine, izvršiti pripreme za revizione konferencije.

(b) Međunarodni biro može se konzultovati sa međunarodnim vladinim i međunarodnim nevladinim organizacijama u svezi priprema za revizione konferencije.

(c) Generalni direktor i osobe koje on imenuje sudjelovati će bez prava glasa u diskusijama na revizionim konferencijama.

(4) Međunarodni biro će izvršavati sve druge zadatke koji mu se dodijele.

Članak 9

Financije

(1)(a) Specijalna unija imati će proračun.

(b) Proračun Specijalne unije će uključivati dohodak i troškove koji pripadaju Specijalnoj uniji, njezin doprinos proračunu zajedničkim troškovima za Uniju i gdje je to prikladno, sume date na raspolaganje za proračun Konferencije organizacije.

(c) Troškovi koji se ne mogu pripisati isključivo Specijalnoj uniji nego također jednoj ili više Unija kojima upravlja Organizacija smatrati će se troškovima zajedničkim za Unije. Sudjelovanje Specijalne unije u zajedničkim troškovima bit će u proporciji koliko interesa ima Specijalna unija u njemu.

(2) Proračun Specijalne unije utvrditi će se sa dužnim poštovanjem prema zahtjevima za koordinaciju sa proračunima drugih unija kojima upravlja organizacija.

(3) Proračun Specijalne unije će se financirati iz sljedećih izvora:

(i) doprinosi zemalja Specijalne unije,

(ii) naknade i troškovi za usluge koje izvrši Međunarodni biro u odnosu na Specijalnu uniju;

(iii) prodaja i rojaliteti na publikacije Međunarodnog biroa u svezi sa Specijalnom unijom;

(iv) pokloni, legati i subvencije;

(v) rente, kamate i drugi različiti dohoci.

(4)(a) Za svrhe utvrđivanja njezinog doprinosa pomenutog u stavku (3)(i), svaka zemlja Specijalne unije će pripadati istoj kategoriji kojoj pripada po Pariškoj uniji za zaštitu industrijske svojine, i plaćati će isti godišnji doprinos (članarinu) na temelju istog broja jedinica kako je utvrđeno za tu kategoriju u istoj Uniji.

(b) Godišnji doprinos svake zemlje Specijalne unije bit će iznos u istoj proporciji prema ukupnom iznosu koji će se uplaćivati u proračun Specijalne unije od strane svih zemalja, kao broj jedinica u odnosu na ukupan broj jedinica svih zemalja koje uplaćuju doprinos.

(c) Doprinosi postaju plativi prvi siječnja svake godine.

(d) Zemlja koja je u zaostatku plaćanja svojih doprinosa može da ne ostvaruje svoje pravo glasa u bilo kojem tijelu Specijalne unije ako iznos njezinog zaostatka bude jednak ili prelazi iznos doprinosa koji se iz toga duguje za prethodne pune dvije godine. Međutim, svako tijelo Specijalne unije može omogućiti toj zemlji da nastavi ostvarivati svoja prava da glasuje u tom tijelu, ako, i sve dok se zadovoljavaju uvjeti da je kašnjenje plaćanja nastalo usljed iznimnih i neizbježnih okolnosti.

(e) Ako se proračun ne usvoji prije početka novog financijskog razdoblja, on će biti na istoj razini kao i prošlogodišnji, kako je to predviđeno financijskim propisima.

(5) Iznos doprinosa i troškova koji se treba platiti za usluge Međunarodnog biroa u odnosu na Specijalnu uniju utvrđuje i saopćava Skupštini Generalni direktor.

(6)(a) Specijalna unija će imati radni fond kapitala koji će se konstituirati jednokratnim plaćanjem svake zemlje Specijalne unije. Ako je fond nedovoljan, Skupština će odlučiti da ga poveća.

(b) Iznos početnog plaćanja svake zemlje navedenom fondu ili njezinog sudjelovanja u njegovom povećanju, bit će proporcional doprinosu te zemlje za godinu u kojoj je fond utvrđen ili donesena odluka o njegovom povećanju.

(c) Proporcija i uvjeti plaćanja bit će fiksno određeni od strane Skupštine na prijedlog Generalnog direktora, a nakon toga se čuje savjet Koordinacijskog komiteta Organizacije.

(7)(a) U zaključenim sporazumima sa zemljom na čijem teritoriju Organizacija ima svoj stožer, bit će predviđeno, da kada god fond radnog kapitala bude nedovoljan, ta zemlja odobrava avans. Iznos ovih avansa i uvjeti na kojima se oni odobravaju bit će predmetom odvojenih sporazuma, u svakom slučaju, između te zemlje i Organizacije.

(b) Zemlja pomenuta u pod-stavku (a) i organizacije imat će pravo da se odrekne obveze da odobrava avans, uz pisanu obavijest. Odricanje će važiti tri godine od kraja godine u kojoj je obavijest poslana.

(8) Reviziju računa vršit će jedna ili više zemalja Specijalne unije ili vanjski revizori, kako je to predviđeno financijskim propisima. Njih imenuje uz njihovu suglasnost, Skupština.

Članak 10

Revizija Sporazuma

(1) Ovaj Sporazum može s vremena na vrijeme revidirati specijalna konferencija zemalja Specijalne unije.

(2) Skupština odlučuje o sazivanju revizione konferencije.

(3) Članci 7, 8, 9 i 11 mogu se izmijeniti ili na temelju revizione konferencije ili prema odredbama članka 11.

Članak 11

Amandman na neke odredbe Sporazuma

(1) Prijedloge za amandman članka 7, 8, 9 i ovoga članka može inicirati svaka zemlja Specijalne unije ili Generalni direktor. Ove prijedloge priopćava Generalni direktor zemljama Specijalne unije najmanje šest mjeseci unaprijed, prije njihovog razmatranja na Skupštini.

(2) Amandmane na članke pomenute u stavku (1) mora usvojiti Skupština. Usvajanje zahtijeva da tri-četvrtine glasova bude za, dok se za usvajanje amandmana na članak 7 i ovoga stavka zahtijeva četiri-petine glasova.

(a) Svaki amandman na članke pomenute u stavku (1) stupit će na snagu jedan mjesec nakon što Generalni direktor primi pisanu obavijest o prihvatanju, izvršenom sukladno odgovarajućim ustavnim procesom, od tri-četvrtine zemalja članica Specijalne unije u vrijeme kada se amandman usvaja.

(b) Svaki amandman na navedene članke tako prihvaćen, obavezivat će sve zemlje koje su članice Specijalne unije u vrijeme kada amandman stupi na snagu, pod uvjetom da svaki amandman koji povećava financijsku obvezu zemalja Specijalne unije obavezuje samo one zemlje koje su prijavile svoje prihvatanje takvog amandmana.

(c) Svaki amandman prihvaćen sukladno odredbama pod-stavka (a) obavezivat će sve zemlje koje postanu članice Specijalne unije nakon datuma na koji amandman stupi na snagu sukladno odredbama pod-stavka (a).

Članak 12

Pristupanje strana Sporazumu

(1) Svaka zemlja potpisnica Pariške konvencije za zaštitu industrijske svojine može postati stranka u ovome Sporazumu:

(i) ukoliko potpiše Sporazum, a zatim deponira instrument za ratifikaciju, ili

(ii) ukoliko deponira instrument o pristupu.

(2) Instrumenti za ratifikaciju ili prihvatanje bit će deponirani kod Generalnog direktora.

(3) Odredbe članka 24 Stokholmskog Akta o Pariškoj konvenciji za zaštitu Industrijske svojine, odnosit će se na ovaj Sporazum.

(4) Stavak (3) neće ni na koji način biti shvaćen kao da implicira priznanje ili prešutno prihvatanje, od strane zemlje članice Specijalne unije, faktičke situacije u svezi sa teritorijem na kojem se ovaj Sporazum odnosi i primjenjuje od strane druge zemlje na bazi navedenog stavka.

Članak 13

Stupanje na snagu Sporazuma

(a) Ovaj Sporazum će stupiti na snagu jednu godinu nakon što budu deponirani instrumenti za ratifikaciju ili pristup od:

(i) dvije trećine zemalja koje su stranke potpisnice Europske konvencije na datum na koji je Sporazum otvoren za potpis i

(ii) tri zemlje stranke potpisnice Pariške konvencije za zaštitu industrijske svojine koje nisu prethodno bile stranke potpisnice Europske konvencije i od kojih je najmanje jedna gdje je, prema najnovijoj godišnjoj statistici koju je objavio Međunarodni biro na datum deponiranja njezinih instrumenata za ratifikaciju ili

pristup, bilo podnijeto više od 40,000 aplikacija za patente ili novatorske certifikate.

(b) U pogledu drugih zemalja osim onih za koje je ovaj Sporazum stupio na snagu prema pod-stavku (a), on će stupiti na snagu jednu godinu nakon datuma na koji je Generalni direktor najavio ratifikaciju ili pristup te zemlje, ukoliko je naznačen naknadni datum instrumenta za ratifikaciju ili pristup Sporazumu. U drugom slučaju, ovaj Sporazum će stupiti na snagu u toj zemlji na datum kako je to naznačeno,

(c) Zemlje potpisnice Europske konvencije koje ratificiraju ovaj Sporazum ili mu pristupe, bit će obvezne da se odreknu (to denounce) navedene Konvencije, najkasnije, sa datumom efektivnosti od dana kada ovaj Sporazum stupi na snagu.

(2) Ratifikacija ili pristupanje automatski povlači prihvatanje svih klauzula i pristup svim prednostima ovoga Sporazuma.

Članak 14

Razdoblje trajanja Sporazuma

Ovaj Sporazum će imati isto razdoblje trajanja kao i Pariška konvencija za zaštitu industrijske svojine.

Članak 15

Odricanje od Sporazuma

(1) Svaka zemlja Specijalne unije može da se odrekne ovoga Sporazuma obaviješću upućenom Generalnom direktoru.

(2) Odricanje od Sporazuma stupa na snagu jednu godinu poslije datuma kada Generalni direktor primi obavijest o tome.

(3) Pravo odricanja od Sporazuma predviđeno u ovom članku neće koristiti nijedna zemlja prije isteka pet godina od datuma kada je postala članica Specijalne Unije.

Članak 16

Potpis, jezici, obavijest, funkcija depozitara

(1)(a) Ovaj Sporazum će se potpisati na jednom izvorniku na engleskom i francuskom jeziku, s tim da su oba teksta jednako vjerodostojna.

(b) Ovaj Sporazum će ostati otvoren za potpis u Strazburu do 30. rujna 1971.

(c) Izvornik Sporazuma, kada ne bude više otvoren za potpis, bit će deponiran kod Generalnog direktora.

(2) Službene tekstove će utvrditi Generalni direktor, nakon konzultacije sa zainteresiranim Vladama, na njemačkom, japanskom, portugalskom, ruskom, španjolskom i drugim jezicima koje Skupština može odrediti.

(3)(a) Generalni direktor će dostaviti dvije preslike potpisanog teksta ovog Sporazuma, koje on ovjeri, na zahtjev

Članak 3.

Ova Odluka će biti objavljena u "Službenom glasniku BiH" na hrvatskome, srpskom i bosanskom jeziku i stupa na snagu danom objave.

Broj 01-011-1697-24/08
16. srpnja 2008. godine
Sarajevo

Predsjedatelj
dr. **Haris Silajdžić**, v. r.

На основу члана V. 3. (d) Устава Босне и Херцеговине и сагласности Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине (Одлука ПС БиХ, број 203/08 од 17. јуна 2008. године), Председништво Босне и Херцеговине на 42. сједници, одржаној 16. јула 2008. године, донијело је

ОДЛУКУ

О РАТИФИКАЦИЈИ СТРАЗБУРШКОГ СПОРАЗУМА О МЕЂУНАРОДНОЈ КЛАСИФИКАЦИЈИ ПАТЕНАТА

Члан 1.

Ратификује се Стразбуршки споразум о међународној класификацији патената, закључен 24. марта 1971. године - измијењен 28. септембра 1979. године.

Члан 2.

Текст Споразума у преводу гласи:

СТРАЗБУРШКИ СПОРАЗУМ

О МЕЂУНАРОДНОЈ КЛАСИФИКАЦИЈИ ПАТЕНАТА

закључен 24. марта 1971.

измијењен 28. септембра 1979.

Уговорне стране,

С обзиром да је универзално усвајање једнообразног система класификације патената, иноваторских сертификата, корисних модела и сертификата о употребљивости у општем интересу и вјероватно ће успоставити тјешњу међународну сарадњу из области индустријске својине и допринијети хармонизацији националног законодавства у тој области,

Прихватајући значај Европске конвенције о међународној класификацији патената за иновације од 19. децембра 1954. године, на бази које је Савјет Европе сачинио Међународну класификацију патената за иновације,

и с обзиром на универзалне вриједности ове Класификације и на њен значај за све земље - стране Паришке конвенције за заштиту индустријске својине,

и на значај ове класификације за земље у развоју која ће им омогућити лакши приступ модерној технологији која је у константном развоју,

и члан 19 Паришке конвенције за заштиту индустријске својине од 20. марта 1883, која је ревидисана у Бриселу 14. децембра 1900., у Вашингтону 2. јуна 1911., у Хагу 6. новембра 1925., у Лондону 2. јуна 1934., у Лисабону 31. октобра 1958. и у Штокхолму 14. јула 1967.,

споразумјеле су се како слиједи:

Члан 1

Оснивање Специјалне уније; Усвајање међународне класификације

Земље на које се овај Споразум односи конституишу Специјалну унију и усвајају заједничку класификацију за патенте за проналаске, иноваторске сертификате, корисне моделе и сертификате о употребљивости под називом "Међународна класификација патената" (даље у тексту "Класификација").

Члан 2

Дефиниција класификације

(1)(а) Класификација обухвата:

(i) текст који је утврђен у складу са одредбама Европске конвенције о Међународној класификацији патената за проналаске од 19. децембра 1954., (даље у тексту "Европска конвенција"), и који ступа на снагу и који је објавио Генерални секретар Савјета Европе 1. септембра 1968. године;

(ii) амандмане који су ступили на снагу по члану 2(2) Европске конвенције прије ступања на снагу овога Споразума;

(iii) амандмане који су дати након тога у складу са чланом 5 и који су ступили на снагу по одредбама члана 6.

(б) Водич и напомене укључене у текст Класификације чине њен интегрални дио.

(2)(а) Текст који се односи на став (1)(а)(i) је садржан у двије аутентичне копије, свака на енглеском и француском језику, депоноване у вријеме када је овај Споразум отворен за потписивање, једна код Генералног секретара Савјета Европе, а друга код Генералног директора Свјетске организације за интелектуалну својину (даље у тексту "Генерални директор" односно "Организација") установљене по Конвенцији од 14 јула 1967. године.

(б) Амандмани поменути у ставовима (1) (а)(ii) биће депоновани у двије аутентичне копије, свака на енглеском и француском језику, депоноване једна код Генералног секретара Савјета Европе, а друга код Генералног директора.

(с) Амандмани поменути у ставу (1) (а)(iii) биће депоновани само у једној аутентичној копији само на енглеском и француском језику, депонованој код Генералног директора.

Члан 3

Језици класификације

(1) Класификација ће бити сачињена на енглеском и француском језику с тим да су оба текста једнако аутентична.

(2) Службени текстови Класификације на њемачком, јапанском, португалском, руском, шпанском и на другим језицима које Скупштина може да наведе у члану 7, биће утврђени од Међународног бироа организације (даље у тексту "Међународни биро"), у консултацији са заинтересованим владама било на бази превода које доставе ове Владе или на други начин који не повлачи финансијске импликације за буџет Специјалне уније или за Организацију.

Члан 4

Кориштење класификације

(1) Класификација ће бити искључиво административног карактера.

(2) Свака земља Специјалне уније ће имати право да користи Класификацију или као главни или као супсидијарни систем.

(3) Надлежна тијела земаља Специјалне уније ће укључити у:

(i) патенте, иноваторске сертификате, корисне моделе и сертификате о употребљивости које они издају, и у апликације који се на њих односе, било објављене или само остављане отвореним за јавну инспекцију и

(ii) обавјештења која се појављују у службеним периодичним листовима за публикације или за остављање докумената отвореним који се помињу у под-ставу (i) комплетне симболе Класификације који се односе за проналазак на који се односи документ поменут у под-ставу (i).

(4) Код потписивања овог Споразума или код депоновања инструмента за ратификацију или приступ:

(i) свака земља се може изјаснити да не гарантује укључење симбола који се односе на групе или под-групе Класификације у апликацијама како су поменуте у ставу (3) који су само остављени отворени за јавну инспекцију и у обавјештењима која се на њих односе, и

(ii) свака земља која не приступи испитивању као новом проналаску, било одмах или касније, и у којем процедура за одобрење патента или друге врсте заштите не предвиђа истраживање најновијих достигнућа, може се изјаснити да не гарантује укључење симбола који се односе на групе или под-групе Класификације у документима и обавјештењима како су поменути у ставу (3). Ако ови услови постоје само у односу на неке врсте заштите или извјесне области технологије, дотична земља може да прави резерву у погледу овога само онолико колико се ти услови примјењују.

(5) Символи Класификације, којима претходе ријечи "Међународна класификација патената" или њена скраћеница коју ће одредити Одбор експерата из члана 5, морају бити штампани масним словима или на тај начин да буду јасно

очљиви, у заглављу сваког документа поменутог у ставу (3)(i) у који треба да буду укључени.

(6) Ако било која земља Специјалне уније повјери одобрење патента међувладиног органу, он ће предузети све могуће мјере обезбјеђења да овај орган користи Класификацију у складу са овим чланом.

Члан 5

Одбор експерата

(1) Биће конституисан Одбор експерата у којем ће свака земља Специјалне уније бити заступљена.

(a) Генерални директор ће позвати међувладине организације специјализоване за област патената и од којих је најмање једна од земаља чланица страна у овом Споразуму, да буду заступљене својим посматрачима на састанцима Одбора експерата.

(b) Генерални директор може, ако то затражи Одбор експерата да позове представнике других међувладиних и међународних невладиних организација да учествују у дискусијама које су од њиховог интереса.

(2) Одбор експерата ће:

(i) дати амандман на Класификацију;

(ii) упутити препоруке земљама Специјалне уније у сврху олакшања коришћења Класификације и промовисања њене једнообразне примјене;

(iii) помоћи у промоцији међународне кооперације у рекласификацији докумената коришћених за испитивање проналазака, посебно узимајући у обзир потребе земаља у развоју;

(iv) предузети све друге мјере које, без повлачења финансијских импликација за буџет Специјалне уније или за организацију, доприносе олакшању примјене Класификације у земаљама у развоју;

(v) имати право да оформе под-одборе и радне групе.

(3) Одбор експерата ће усвојити своје Правилнике. Ови ће омогућити учешће међувладиних организација, поменутих у ставу (2)(a), који могу обављати константан рад у развоју Класификације, на састанцима својих под-одбора и радних група.

(4) Приједлоге амандмана на Класификацију могу дати надлежни органи сваке земље Специјалне уније, Међународног бироа, било које међувладине организације заступљене у Одбору експерата према ставу (2)(a) и било које друге организације које посебно позове Одбор експерата на достављање таквих приједлога. Приједлози ће бити саопштени Међународном бироу који ће их доставити члановима Одбора експерата и посматрачима, најкасније два мјесеца прије сједнице Одбора експерата, на којој се наведени приједлози треба да разматрају.

(a) Свака земља чланица Одбора експерата ће имати један глас.

(b) Одлуке Одбора експерата ће захтијевати просту већину земаља које су заступљене и које гласају.

(c) Свака одлука, за коју једна петина земаља које су заступљене и које гласају, сматра да доводи до промјене у основној структури Класификације или одлука која повлачи основни рад рекласификације, ће да захтијева већину од три четвртине земаља које су заступљене и које гласају.

(d) Уздржаност се неће сматрати као гласови.

Члан 6

Обавјештење, ступање на снагу и објављивање амандмана и других одлука

(1) Међународни биро ће о свакој одлуци и препоруци Одбора експерата а везано за усвајање амандмана на Класификацију, обавјестити надлежне органе земаља Специјалне уније. Амандмани ће ступити на снагу шест мјесеци од датума отпреме обавјештења.

(2) Међународни биро ће уградити у Класификацију амандмане који су ступили на снагу. Обавјештење о амандманима биће објављивано периодично како је одређено од стране Скупштине која је поменута у члану 7.

Члан 7

Скупштина Специјалне уније

(1)(a) Специјална унија ће имати Скупштину која се састоји од земаља Специјалне уније.

(b) Влада сваке земље Специјалне уније биће заступљена једним делегатом којем могу бити од помоћи замјенски делегати, савјетници и експерти.

(c) Сваку међувладину организацију поменути у члану 5 (2)(a) може заступати посматрач на састанцима Скупштине, а ако Скупштина тако одлучи, и на састанцима Одбора или радних група како то већ Скупштина утврди.

(d) Трошкове сваке делегације сноси влада која је наименовала.

(2)(a) По одредбама из члана 5, Скупштина ће:

(i) обрађивати питања у вези са одржавањем и развојем Специјалне уније и имплементације овога Споразума;

(ii) давати директиве Међународном бироу у вези са припремама за ревизијске конференције;

(iii) прегледавати и одобравати извјештаје и активности Генералног директора у вези са Специјалном унијом, и дати му потребне инструкције о питањима која су у надлежности Специјалне уније;

(iv) одређивати програм и усвојити двогодишњи буџет Специјалне уније, као и одобравати његов коначни извјештај;

(v) усвајати финансијске прописе Специјалне уније;

(vi) одлучити о утврђивању службених текстова Класификације на језицима осим енглеског, француског и других језика набројаних у члану 3 (2);

(vii) основати одборе и радне групе које сматра потребним за остварење циљева Специјалне уније;

(viii) одлучити, под условима из става (1)(c), које земље не чланице Специјалне уније, и које међународне владине и невладине организације могу бити присутне као посматрачи на њеним састанцима, и на састанцима Одбора или радних група које она оснује;

(ix) предузимати све одговарајуће радње планиране за постизање зацртаних циљева Специјалне уније;

(x) вршити све друге дужности како је одређено овим Споразуму.

(b) У односу на питања која су такође од интереса за друге уније којима управља организација, Скупштина ће доносити своје одлуке након што чује савјет Координационог одбора организације.

(3)(a) Свака земља чланица Скупштине имаће један глас.

(b) Једна половина земаља чланица Скупштине чиниће кворум.

(c) Уколико нема кворума, Скупштина може донијети одлуке али, са изузетком одлука у вези властитих процедура. Све такве одлуке ће бити пуновжне само ако овдје утврђени услови буду испуњени. Међународни биро ће саопштити наведене одлуке земљама чланицама Скупштине које нису заступљене и позваће их да свој глас или уздржаност изразе писмено у року од три мјесеца од датума саопштења. Ако, при истеку овог периода, број земаља које су исразиле свој глас или су исразиле уздржаност достигне број земаља које су недостајале да се добије кворум на самој сједници, такве одлуке биће пуноважне уколико се истовремено добије потребна већина.

(d) По одредбама из члана 11 (2), одлуке Скупштине ће захтијевати двије трећине гласова.

(e) Уздржаност се неће сматрати гласом.

(f) Делегат може само заступати и гласати у име једне земље.

(4)(a) Скупштина ће се састајати једанпут сваке двије календарске године на редовној сједници на сазив Генералног директора и у колико не постоје изузетне околности, током истог периода и у истом мјесту као и Генерална скупштина Организације.

(b) Скупштина ће се састајати на ванредним сједницама на сазив Генералног директора а на захтјев једне четвртине земаља чланица Скупштине;

(c) Дневни ред сваке сједнице припрема Генерални директор.

(5) Скупштина усваја свој Правилник о раду.

Члан 8

Међународни биро

(1)(a) Административне задатке у вези са Специјалном унијом врши Међународни биро.

(b) Посебно, Међународни биро ће припремати састанке и обезбјеђивати секретаријат Скупштине, Одбор експерата и све друге одборе или радне групе које је установила Скупштина или Одбор експерата.

(c) Генерални директор биће главни руководилац Специјалне уније и представљаће Специјалну унију.

(2) Генерални директор и сво особље које он именује могу учествовати, без права гласа, на свим састанцима Скупштине, Одбора експерата и свих других одбора или радних група које је установила Скупштина или Одбор експерата. Генерални директор, или особље биће *ex officio* секретар тих тијела.

(3)(a) Међународни биро ће, у складу са упутствима Скупштине, извршити припреме за ревизионе конференције.

(b) Међународни биро може се консултовати са међународним владиним и међународним невладиним организацијама у вези са припремама за ревизионе конференције.

(c) Генерални директор и особе које он именује учествоват ће без права гласа у дискусијама на ревизионим конференцијама.

(4) Међународни биро ће извршавати све друге задатке који му се додијеле.

Члан 9

Финансије

(1)(a) Специјална унија ће имати буџет.

(b) Буџет Специјалне уније ће укључивати доходак и трошкове који припадају Специјалној унији, њен допринос

буџету заједничким трошковима за Унију и гдје је то прикладно, суме дате на располагање за буџет Конференције организације.

(c) Трошкови који се не могу приписати искључиво Специјалној унији него такође једној или више Унија којима управља Организација сматраће се трошковима заједничким за Уније. Учествовање Специјалне уније у заједничким трошковима биће у пропорцији са количином интереса које има Специјална унија у њему.

(2) Буџет Специјалне уније утврдиће се са дужним поштовањем према захтјевима за координацију са буџетима других унија којима управља организација.

(3) Буџет Специјалне уније ће се финансирати из следећих извора:

(i) доприноси земаља Специјалне уније,

(ii) накнаде и трошкови за услуге које изврши Међународни биро у односу на Специјалну унију;

(iii) продаја и ројалитети на публикације Међународног бироа у вези са Специјалном унијом;

(iv) поклони, легати и субвенције;

(v) ренте, камате и други различити доходи.

(4)

(a) За сврхе утврђивања њеног доприноса поменутог у ставу (3)(i), свака земља Специјалне уније ће припадати истој категорији којој припада по Паришкој унији за заштиту индустријске својине, и плаћаће исти годишњи допринос (чланарину) на бази истог броја јединица како је утврђено за ту категорију у истој Унији.

(b) Годишњи допринос сваке земље Специјалне уније биће износ у истој пропорцији према укупном износу који ће се уплаћивати у буџет Специјалне уније од стране свих земаља, као број јединица у односу на укупан број јединица свих земаља које уплаћују допринос.

(c) Доприноси постају плативи првог јануара сваке године.

(d) Земља која је у заостатку плаћања својих доприноса може да не остварује своје право да гласа у било којем органу Специјалне уније ако износ њеног заостатка буде једнак или прелази износ доприноса који се из тога дугује за претходне пуне двије године. Међутим, сваки орган Специјалне уније може омогућити тој земљи да настави остваривати своја права да гласа у том органу, ако, и све док се задовољавају услови да је кашњење плаћања настало услед изузетних и неизбјежних околности.

(e) Ако се буџет не усвоји прије почетка новог финансијског периода, он ће бити на истом нивоу као и прошлогодишњи, како је то предвиђено финансијским прописима.

(5) Износ доприноса и трошкова који треба да се плате за услуге Међународног бироа у односу на Специјалну унију утврђује и саопштава Скупштини Генерални директор.

(6)(a) Специјална унија ће имати радни фонд капитала који ће се конституисати једнократним плаћањем сваке земље Специјалне уније. Ако је фонд недовољан, Скупштина ће одлучити да га повећа.

(b) Износ почетног плаћања сваке земље наведеном фонду или њеног учешћа у његовом повећању, биће пропорционал доприносу те земље за годину у којој је фонд утврђен или донесена одлука о његовом повећању.

(c) Пропорција и услови плаћања биће фиксно одређени од стране Скупштине на приједлог Генералног директора, а након тога се чује савјет Координацијског комитета Организације.

(7)(а) У закљученим споразумима са земљом на чијој територији Организација има свој штаб, биће предвиђено, да кад год фонд радног капитала буде недовољан, та земља одобрава аванс. Износ ових аванса и услови по којима се они одобравају биће предмет одвојених споразума, између те земље и Организације, у сваком случају.

(б) Земља поменута у под-ставу (а) и организације имаће право да се одрекну обавезе да одобравају аванс, уз писмено обавјештење. Одрцање ће важити три године од краја године у којој је обавјештење послано.

(8) Ревизију рачуна вршиће једна или више земаља Специјалне уније или спољни ревизори, како је то предвиђено финансијским прописима. Њих именује уз њихову сагласност, Скупштина.

Члан 10

Ревизија Споразума

(1) Овај Споразум може с времена на вријеме ревидисати специјална конференција земаља Специјалне уније.

(2) Скупштина одлучује о сазивању ревизорске конференције.

(3) Чланови 7, 8, 9 и 11 могу се измијенити или на бази ревизорске конференције или према одредбама члана 11.

Члан 11

Амандман на неке одредбе Споразума

(1) Приједлоге за амандман члана 7, 8, 9 и овог члана може иницирати свака земља Специјалне уније или Генерални директор. Ове приједлоге саопштава Генерални директор земаљама Специјалне уније најмање шест мјесеци унапријед, прије њиховог разматрања на Скупштини.

(2) Амандмане на чланове поменуте у ставу (1) мора усвојити Скупштина. Усвајање захтијева да три-четвртине гласова буде за, док се за усвајање амандмана на члан 7 и овог става захтијева четири-петине гласова.

(а) Сваки амандман на чланове поменуте у ставу (1) ступиће на снагу један мјесец након што Генерални директор прими писмено обавјештење о прихватању, извршеном у складу са одговарајућим уставним процесом, од три-четвртине земаља чланица Специјалне уније у вријеме када се амандман усваја.

(б) Сваки амандман на наведене чланове тако прихваћен, обавезиваће све земље које су чланице Специјалне уније у вријеме када амандман ступи на снагу, под условом да сваки амандман који повећава финансијску обавезу земаља Специјалне уније обавезује само оне земље које су пријавиле своје прихватање таквог амандмана.

(с) Сваки амандман прихваћен у складу са одредбама под-става (а) обавезиваће све земље које постану чланице Специјалне уније након датума на који амандман ступи на снагу у складу са одредбама под-става (а).

Члан 12

Приступање страна Споразуму

(1) Свака земља потписница Паришке конвенције за заштиту индустријске својине може постати страна у овом Споразуму:

(i) уколико потпише Споразум, а затим депонује инструмент за ратификацију, или

(ii) уколико депонује инструмент о приступу.

(2) Инструменти за ратификацију или прихватање биће депоновани код Генералног директора.

(3) Одредбе члана 24 Штокхолмског Акта о Паришкој конвенцији за заштиту Индустријске својине, односиће се на овај Споразум.

(4) Став (3) неће ни на који начин бити схваћен као да имплицира признање или прешутно прихватање, од стране земље чланице Специјалне уније, фактичке ситуације у вези са територијом на коју се овај Споразум односи и примјењује од стране друге земље на бази наведеног става.

Члан 13

Ступање на снагу Споразума

(1)(а) Овај Споразум ће ступити на снагу једну годину након што буду депоновани инструменти за ратификацију или приступ од:

(i) двије трећине земаља које су стране потписнице Европске конвенције на датум на који је Споразум отворен за потпис и

(ii) три земље стране потписнице Паришке конвенције за заштиту индустријске својине које нису претходно биле стране потписнице Европске конвенције и од којих је најмање једна гдје је, према најновијој годишњој статистици коју је објавио Међународни биро на датум депоновања њених инструмената за ратификацију или приступ, било поднијето више од 40,000 апликација за патенте или новаторске сертификате.

(б) У погледу других земаља осим оних за које је овај Споразум ступио на снагу према под-ставу (а), он ће ступити на снагу једну годину након датума на који је Генерални директор најавио ратификацију или приступ те земље, уколико је назначен накнадни датум инструмента за ратификацију или приступ Споразуму. У другом случају, овај Споразум ће ступити на снагу у тој земљи на датум како је то назначено.

(с) Земље потписнице Европске конвенције које ратификују овај Споразум или му приступе, биће обавезне да се одрекну (то деноунце) наведене Конвенције, најкасније, са датумом ефикасности од дана када овај Споразум ступи на снагу.

(2) Ратификација или приступање аутоматски повлачи прихватање свих клаузула и приступ свим предностима овога Споразума.

Члан 14

Период трајања Споразума

Овај Споразум ће имати исти период трајања као и Паришка конвенција за заштиту индустријске својине.

Члан 15

Одрцање од Споразума

(1) Свака земља Специјалне уније може да се одрекне овога Споразума обавјештењем упућеним Генералном директору.

(2) Одрцање од Споразума ступа на снагу једну годину послје датума када Генерални директор прими обавјештење о томе.

(3) Право одрцања од Споразума предвиђено у овом члану неће користити ниједна земља прије истека пет година од датума када је постала чланица Специјалне Уније.

Члан 16

Потпис, језици, обавјест, функција депозитара

(1)(а) Овај Споразум ће се потписати на једном оригиналу на енглеском и француском језику, с тим да су оба текста једнако аутентична.

(б) Овај Споразум ће остати отворен за потпис у Стразбуру до 30. септембра 1971.

(с) Оригинал Споразума, када не буде више отворен за потпис, биће депонован код Генералног директора.

(2) Службене текстове ће утврдити Генерални директор, након консултације са заинтересованим Владама, на њемачком,

јапанском, португалском, руском, шпанском и другим језицима које Скупштина може одредити.

(3)(а) Генерални директор ће доставити двије копије потписаног текста овог Споразума, које он овјери, на захтјев Влади било које друге земље. Он ће такође доставити овјерену копију Генералном секретару Савјета Европе.

(b) Генерални директор ће доставити двије овјерене копије сваког амандмана овог Споразуму Владама свих земаља Специјалне уније и на захтјев, Влади било које друге земље. Такође ће доставити овјерену копију, Генералном секретару Савјета Европе.

(c) Генерални директор ће на захтјев доставити Влади било које земље која је потписала овај Споразум или му је приступила, овај Споразум уз копију Класификације коју он овјери, на енглеском или француском језику.

(4) Генерални директор ће регистровати овај Споразум код Секретаријата Уједињених нација.

(5) Генерални директор ће обавијестити Владе свих земаља потписница Паришке конвенције за заштиту индустријске својине и Генералног секретара Савјета Европе о:

- (i) потпису;
- (ii) депоновању инструмената о ратификацији или приступу;
- (iii) датуму ступања на снагу овог Споразума;
- (iv) резервама за кориштење Класификације;

- (v) прихватању амандмана на овај Споразум;
- (vi) датумима када амандмани ступају на снагу;
- (vii) примљеном одрицању од Споразума.

Члан 17

Прелазне одредбе

(1) Током двије године након ступања на снагу овога Споразума, земље потписнице Европске конвенције које још нису чланице Специјалне уније могу уживати, уколико то желе, иста права у Одбору експерата као да су чланице Специјалне уније.

(2) Током три године након истека периода поменутог у ставу (1), земље поменуте у наведеном ставу могу бити заступљене посматрачима на састанцима Одбора експерата и, ако овај Одбор тако одлучи, на састанцима свих под-одбора или радних група које он оснује. Током истог периода они могу достављати приједлоге за амандмане на Класификацију, у складу са чланом 5 (5), и у складу са чланом 6 (1) биће обавијештене о одлукама и препорукама Одбора експерата.

(3) Током пет година након ступања на снагу овога Споразума, земље потписнице Европске конвенције које још нису чланице Специјалне уније могу бити заступљене посматрачима на састанцима Скупштине и, ако Скупштина тако одлучи, на свим одборима или радним групама које она оснује.

Члан 3.

Ова Одлука биће објављена у "Службеном гласнику БиХ" на српском, босанском и хрватском језику и ступа на снагу даном објављивања.

Број 01-011-1697-24/08
16. јула 2008. године
Сарајево

Председавајући
др Харис Силајџић, с. р.

130

Na osnovu člana V. 3. (d) Ustava Bosne i Hercegovine i uz saglasnost Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine (Odluka PS BiH broj 204/08 od 17. juna 2008. godine), Predsjedništvo Bosne i Hercegovine na 42. sjednici održanoj 16. jula 2008. godine, donijelo je

ODLUKU

O RATIFIKACIJI EVROPSKE KONVENCIJE O NEZASTARIJEVANJU ZLOČINA PROTIV ČOVJEČNOSTI I RATNIH ZLOČINA

STRAZBUR, 25. JANUAR 1974. GODINE

Član 1.

Ratifikuje se Evropska konvencija o nezastarijevanju zločina protiv čovječnosti i ratnih zločina - Strazbur, 25. januar 1974. godine.

Član 2.

Tekst Konvencije u prijevodu glasi:

EVROPSKA KONVENCIJA

O NEZASTARIJEVANJU ZLOČINA PROTIV ČOVJEČNOSTI I RATNIH ZLOČINA

(Strasbourg, 25. januar 1974. godine)

Države članice Vijeća Evrope, i potpisnice ovog dokumenta,

Smatrajući da je potrebno zaštititi ljudsko dostojanstvo u vrijeme rata i vrijeme mira;

Smatrajući da zločin protiv čovječnosti i najteža kršenja zakona i običaja ratovanja čine teške povrede ljudskog dostojanstva;

Izražavajući zabrinutost za posljedicu da se osigura da se kažnjavanje tih zločina ne spriječi zastarijevanjem bilo da se radi o krivičnom gonjenju ili izvršenju kazne;

Smatrajući bitnim da se unaprijedi zajednička krivična politika u ovoj oblasti, cilj Vijeća Evrope je da se postigne veće jedinstvo među članicama,

Sporazumjele su se kako slijedi:

Član 1.

Свака држава потписница се обавезује на предузимање свих потребних мјера како би се осигурало да се застаријевање не смије примјенјивати на сљједећа кривична дјела, или извршење казни

izrečenih za takva krivična djela, sve dok podliježu kazni na osnovu domaćeg zakona:

(1) Krivična djela protiv čovječnosti navedena u Konvenciji o sprečavanju i kažnjavanju zločina genocida koju je Generalna skupština Ujedinjenih nacija usvojila 09. decembra 1948. godine;

(2) a) kršenja navedena u članu 50. Ženevske konvencije iz 1949. godine za zbrinjavanje ranjenih i bolesnih u oružanim snagama na kopnu, član 51. Ženevske konvencije iz 1949. godine o zbrinjavanju ranjenih, bolesnih i brodolomnika pripadnika oružanih snaga na moru, člana 130. Ženevske konvencije iz 1949. Ženevska konvencija o postupanju prema ratnim zatvorenicima i član 147. Ženevske konvencije o zaštiti civilnih lica u vrijeme rata,

b) svako srazmjerno kršenje zakona ratovanja počinjeno u vrijeme stupanja na snagu ove Konvencije i običaja ratovanja koje je postojalo u to vrijeme, koje već nije navedeno u gore spomenutim odredbama Ženevske konvencije,

kada određeno kršenje koje je u razmatranju predstavlja posebno težak oblik ili zbog činjenica i elemenata namjere ili veličine predvidljivih posljedica;

(3) Svako drugo kršenje pravila ili običaja međunarodnog prava koje se može u daljnjem tekstu uspostaviti i koje odnosne države potpisnice smatraju, prema navodima člana 6., kao srazmjerne naravi navedenim u paragrafu (1) ili (2) ovog člana.

Član 2.

(1) Ova Konvencija se primjenjuje na krivična djela počinjena nakon njenog stupanja na snagu kada je u pitanju odnosna država potpisnica.

(2) Također se primjenjuje na krivična djela prije takvog stupanja na snagu u slučajevima kada period zastarjelosti nije istekao u to vrijeme.

Član 3.

(1) Ova Konvencija je otvorena za potpisivanje državama članicama Vijeća Evrope. Ona podliježe ratifikaciji ili prihvatanju. Instrumenti ratifikacije ili prihvatanja se deponuju kod generalnog sekretara Vijeća Evrope.

(2) Konvencija stupa na snagu tri mjeseca od datuma deponovanja trećeg instrumenta ratifikacije ili prihvatanja.

(3) Kada je u pitanju država potpisnica koja naknadno vrši ratifikaciju ili prihvatanje, Konvencija stupa na snagu tri mjeseca od datuma deponovanja njenog instrumenta ratifikacije ili prihvatanja.

Član 4.

(1) Nakon stupanja na snagu ove Konvencije, Komitet ministara Vijeća Evrope može uputiti poziv svakoj državi nečlanici da se pridruži Konvenciji, pod uslovom da rješenje koje sadrži takav poziv dobije jednoglasan pristanak članica Vijeća koje su ratifikovale Konvenciju.

(2) Takav pristup se ostvaruje deponovanjem kod generalnog sekretara Vijeća Evrope instrumenta o pristupanju koje stupa na snagu nakon tri mjeseca od datuma njegovog deponovanja.

Član 3.

Ova Odluka će biti objavljena u "Službenom glasniku BiH" na bosanskom, srpskom i hrvatskom jeziku i stupa na snagu danom objavljivanja.

Broj 01-011-1697-20/08
16. jula 2008. godine
Sarajevo

Predsjedavajući
dr. **Haris Silajdžić**, s. r.

Član 5.

(1) Svaka država može, u vrijeme potpisivanja ili deponovanja svog instrumenta o ratifikaciji, prihvatanju, pridruživanju, odrediti teritoriju ili teritorije na koje se ova Konvencija primjenjuje.

(2) Svaka država može, prilikom deponovanja svog instrumenta o ratifikaciji, prihvatanju ili pridruživanju i bilo kada kasnije, izjavom upućenoj generalnom sekretaru Vijeća Evrope, proširiti ovu Konvenciju na bilo koju drugu teritoriju ili teritorije navedene u izjavi, za čije je međunarodne odnose odgovorna ili u čije je ime ovlaštena da izvršava obaveze.

(3) Svaka izjava data u skladu sa prethodnim paragrafom može, u pogledu svake teritorije spomenute u takvoj izjavi biti povučena u skladu s procedurom uspostavljenom u članu 7. ove Konvencije.

Član 6.

(1) Svaka država potpisnica može, u svako doba, izjavom upućenoj generalnom sekretaru Vijeća Evrope, proširiti ovu Konvenciju na kršenja predviđena članom 1. paragraf (3), ove Konvencije.

(2) Svaka izjava data u skladu s prethodnim paragrafom može biti povučena u skladu s procedurom uspostavljenom u članu 7. ove Konvencije.

Član 7.

(1) Ova Konvencija ostaje na snazi na neodređeno vrijeme.

(2) Svaka država potpisnica može, kada je ona u pitanju, odustati od ove Konvencije obavještenjem upućenim generalnom sekretaru Vijeća Evrope.

(3) Takvo odustajanje stupa na snagu šest mjeseci nakon datuma kada generalni sekretar primi takvu obavijest.

Član 8.

Generalni sekretar Vijeća Evrope će obavijestiti zemlju članicu Vijeća i svaku državu koja je pristupila ovoj Konvenciji o:

- svakom potpisivanju;
- svakom deponovanju instrumenta o ratifikaciji, prihvatanju ili pridruživanju;
- datumu stupanja na snagu ove Konvencije u skladu s njenim članom 3.;
- svakoj izjavi primljenoj u skladu s odredbama člana 5. ili 6.;
- svakoj obavijesti primljenoj u skladu s odredbama člana 7. i o datumu kada odustajanje stupa na snagu.

Kao potvrda ovome, niže potpisani, propisno ovlašten, stavio je svoj potpis na ovu Konvenciju.

Sačinjena u Strasbourgu, 25. januara 1974. godine, na engleskom i francuskom jeziku, pri čemu su oba teksta podjednako autentična, u jednom primjerku koji će ostati deponovan u arhivima Vijeća Evrope. Generalni sekretar Vijeća Evrope će dostaviti ovjeren primjerak svakoj zemlji potpisnici i pristupnici.

Temeljem članka V. 3. (d) Ustava Bosne i Hercegovine i suglasnosti Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine (Odluka PS BiH broj 204/08. od 17. lipnja 2008. godine), Predsjedništvo Bosne i Hercegovine je na 42. sjednici, održanoj 16. srpnja 2008. godine, donijelo

ODLUKU

O RATIFIKACIJI EUROPSKE KONVENCIJE O NEZASTARIJEVANJU ZLOČINA PROTIV ČOVJEČNOSTI I RATNIH ZLOČINA

STRASBOURG, 25. SIJEČNJA 1974. GODINE

Članak 1.

Ratificira se Europska konvencija o nezastarijevanju zločina protiv čovječnosti i ratnih zločina - Strasbourg, 25. siječnja 1974. godine.

Članak 2.

Tekst Konvencije u prijevodu glasi:

EUROPSKA KONVENCIJA O NEZASTARIJEVANJU ZLOČINA PROTIV ČOVJEČNOSTI I RATNIH ZLOČINA

(Strasbourg, 25. siječnja 1974. godine)

Države članice Vijeća Europe, i potpisnice ovog dokumenta,

Smatrajući da je potrebno zaštititi ljudsko dostojanstvo u vrijeme rata i vrijeme mira;

Smatrajući da zločin protiv čovječnosti i najteža kršenja zakona i običaja ratovanja čine teške povrede ljudskog dostojanstva;

Izražavajući zabrinutost za posljedicu da se osigura da se kažnjavanje tih zločina ne spriječi zastarijevanjem bilo da se radi o kaznenom gonjenju ili izvršenju kazne;

Smatrajući bitnim da se unaprijedi zajednička kaznena politika u ovoj oblasti, cilj Vijeća Europe je da se postigne veće jedinstvo među članicama,

Sporazumjele su se kako slijedi:

Članak 1.

Svaka država potpisnica se obvezuje na poduzimanje svih potrebnih mjera kako bi se osiguralo da se zastarijevanje ne smije primjenjivati na slijedeća kaznena djela, ili izvršenje kazni izrečenih za takva kaznena djela, sve dok podliježu kazni na temelju domaćeg zakona:

(1) Kaznena djela protiv čovječnosti navedena u Konvenciji o sprječavanju i kažnjavanju zločina genocida koju je Generalna skupština Ujedinjenih naroda usvojila 9. prosinca 1948. godine;

(2) a) kršenja navedena u članku 50. Ženevske konvencije iz 1949. godine za zbrinjavanje ranjenih i bolesnih u oružanim snagama na kopnu, članak 51. Ženevske konvencije iz 1949. godine o zbrinjavanju ranjenih, bolesnih i brodolomnika pripadnika oružanih snaga na moru, članka 130. Ženevske konferencije iz 1949. Ženevska konvencija o postupanju prema ratnim zatvorenicima i članka 147. Ženevske konvencije o zaštiti civilnih osoba u vrijeme rata;

b) svako srazmjerno kršenje zakona ratovanja počinjeno u vrijeme stupanja na snagu ove Konvencije i običaja ratovanja koje je postojalo u to vrijeme, koje već nije navedeno u gore spomenutim odredbama Ženevske konvencije,

kada određeno kršenje koje je u razmatranju predstavlja posebno težak oblik ili zbog činjenica i elemenata namjere ili veličine predvidljivih posljedica;

(3) Svako drugo kršenje pravila ili običaja međunarodnog prava koje se može u daljnjem tekstu uspostaviti i koje odnosne države potpisnice smatraju, prema navodima članka 6., kao

srazmjerne naravi navedenim u paragrafu (1) ili (2) ovoga članka.

Članak 2.

(1) Ova Konvencija se primjenjuje na kaznena djela počinjena nakon njenoga stupanja na snagu kada je u pitanju odnosna država potpisnica.

(2) Također se primjenjuje na kaznena djela prije takvog stupanja na snagu u slučajevima kada razdoblje zastarjelosti nije isteklo u to vrijeme.

Članak 3.

(1) Ova Konvencija je otvorena za potpisivanje državama članicama Vijeća Europe. Ona podliježe ratifikaciji ili prihvaćanju. Instrumenti ratifikacije ili prihvaćanja se deponiraju kod generalnog tajnika Vijeća Europe.

(2) Konvencija stupa na snagu tri mjeseca od nadnevka deponiranja trećega instrumenta ratifikacije ili prihvaćanja.

(3) Kada je u pitanju država potpisnica koja naknadno vrši ratifikaciju ili prihvaćanje, Konvencija stupa na snagu tri mjeseca od nadnevka deponiranja njenog instrumenta ratifikacije ili prihvaćanja.

Članak 4.

(1) Nakon stupanja na snagu ove Konvencije, Komitet ministara Vijeća Europe može uputiti poziv svakoj državi nečlanici da se pridruži Konvenciji, pod uvjetom da rješenje koje sadrži takav poziv dobije jednoglasan pristanak članica Vijeća koje su ratificirale Konvenciju.

(2) Takav pristup se ostvaruje deponiranjem kod generalnoga tajnika Vijeća Europe instrumenta o pristupanju koje stupa na snagu nakon tri mjeseca od nadnevka njegovog deponiranja.

Članak 5.

(1) Svaka država može, u vrijeme potpisivanja ili deponiranja svoga instrumenta o ratifikaciji, prihvaćanju, pridruživanju, odrediti teritorij ili teritorije na koje se ova Konvencija primjenjuje.

(2) Svaka država može, prilikom deponiranja svoga instrumenta o ratifikaciji, prihvaćanju ili pridruživanju i bilo kada kasnije, izjavom upućenoj generalnom tajniku Vijeća Europe, proširiti ovu Konvenciju na bilo koji drugi teritorij ili teritorije navedene u izjavi, za čije je međunarodne odnose odgovorna ili u čije je ime ovlaštena da izvršava obveze.

(3) Svaka izjava dana sukladno prethodnom paragrafu može, glede svakog teritorija spomenutoga u takvoj izjavi biti povučena sukladno proceduri uspostavljenoj u članku 7. ove Konvencije.

Članak 6.

(1) Svaka država potpisnica može, u svako doba, izjavom upućenoj generalnom tajniku Vijeća Europe, proširiti ovu Konvenciju na kršenja predviđena člankom 1. paragraf (3), ove Konvencije.

(2) Svaka izjava dana sukladno prethodnom paragrafu može biti povučena sukladno proceduri uspostavljenoj u članku 7. ove Konvencije.

Članak 7.

(1) Ova Konvencija ostaje na snazi na neodređeno vrijeme.

(2) Svaka država potpisnica može, kada je ona u pitanju, odustati od ove Konvencije obavještenjem upućenim generalnom tajniku Vijeća Europe.

(3) Takvo odustajanje stupa na snagu šest mjeseci nakon nadnevka kada generalni tajnik primi takvu obavijest.

Članak 8.

Generalni tajnik Vijeća Europe će izvijestiti zemlju članicu Vijeća i svaku državu koja je pristupila ovoj Konvenciji o:

- a) svakom potpisivanju;
- b) svakom deponiranju instrumenta o ratifikaciji, prihvaćanju ili pridruživanju;
- c) nadnevku stupanja na snagu ove Konvencije sukladno njenom članku 3.;
- d) svakoj izjavi primljenoj sukladno odredbama članka 5. ili 6.;
- e) svakoj obavijesti primljenoj sukladno odredbama članka 7. i o nadnevku kada odustajanje stupa na snagu.

Kao potvrda ovome, niže potpisani, propisno ovlašten, stavio je svoj potpis na ovu Konvenciju.

Sačinjena u Strasbourgu, 25. siječnja 1974. godine, na engleskom i francuskom jeziku, pri čemu su oba teksta podjednako autentična, u jednom primjerku koji će ostati deponiran u arhivima Vijeća Europe. Generalni tajnik Vijeća Europe će dostaviti ovjerovljen primjerak svakoj zemlji potpisnici i pristupnici.

Članak 3.

Ova Odluka će biti objavljena u "Službenom glasniku BiH" na hrvatskome, srpskom i bosanskom jeziku i stupa na snagu danom objave.

Број 01-011-1697-20/08
16. српња 2008. године
Сарајево

Председатељ
др. **Haris Silajdžić**, v. r.

На основу члана V. 3. (d) Устава Босне и Херцеговине и уз сагласност Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине (Одлука ПС БиХ, број 204/08 од 17. јуна 2008. године), Председништво Босне и Херцеговине на 42. сједници, одржаној 16. јула 2008. године, донијело је

ОДЛУКУ

О РАТИФИКАЦИЈИ ЕВРОПСКЕ КОНВЕНЦИЈЕ О НЕЗАСТАРИЈЕВАЊУ ЗЛОЧИНА ПРОТИВ ЧОВЈЕЧНОСТИ И РАТНИХ ЗЛОЧИНА

СТРАЗБУР, 25. ЈАНУАР 1974. ГОДИНЕ

Члан 1.

Ратификује се Европска конвенција о незастаријевању злочина против човјечности и ратних злочина - Стразбур, 25. јануар 1974. године.

Члан 2.

Текст Конвенције у преводу гласи:

ЕВРОПСКА КОНВЕНЦИЈА

О НЕЗАСТАРИЈЕВАЊУ ЗЛОЧИНА ПРОТИВ ЧОВЈЕЧНОСТИ И РАТНИХ ЗЛОЧИНА

(Стразбург, 25. јануар 1974. године)

Државе чланице Савјета Европе, и потписнице овог документа,

Сматрајући да је потребно заштитити људско достојанство у вријеме рата и вријеме мира;

Сматрајући да злочин против човјечности и најтежа кршења закона и обичаја ратовања чине тешке повреде људског достојанства;

Изражавајући забринутост за посљедицу да се осигура да се кажњавање тих злочина не спријечи застаријевањем било да се ради о кривичном гоњењу или извршењу казне;

Сматрајући битним да се унаприједи заједничка кривична политика у овој области, циљ Савјета Европе је да се постигне веће јединство међу чланицама,

Споразумјеле су се како слиједи:

Члан 1.

Свака држава потписница се обавезује на предузимање свих потребних мјера како би се осигурало да се застаријевање не смије примјењивати на сљедећа кривична дјела, или извршење казни изречених за таква кривична дјела, све док подлијежу казни на основу домаћег закона:

(1) Кривична дјела против човјечности наведена у Конвенцији о спречавању и кажњавању злочина геноцида коју је Генерална скупштина Уједињених нација усвојила 09. децембра 1948. године;

(2) а) кршења наведена у члану 50. Женевске конвенције из 1949. године за збрињавање рањених и болесних у оружаним снагама на копну, члан 51. Женевске конвенције из 1949. године о збрињавању рањених, болесних и бродоломника припадника оружаних снага на мору, члана 130. Женевске конференције из 1949. Женевска конвенција о поступању према ратним затвореницима и члан 147. Женевске конвенције о заштити цивилних лица у вријеме рата,

b) свако сразмјерно кршење закона ратовања почињено у вријеме ступања на снагу ове Конвенције и обичаја ратовања које је постојало у то вријеме, које већ није наведено у горе споменути одредбама Женевске конвенције,

када одређено кршење које је у разматрању представља посебно тежак облик или због чињеница и елемената намјере или величине предвидљивих посљедица;

(3) Свако друго кршење правила или обичаја међународног права које се може у даљем тексту успоставити и које односе државе потписнице сматрају, према наводима члана 6., као сразмјерне нарави наведеним у параграфу (1) или (2) овог члана.

Члан 2.

(1) Ова Конвенција се примјењује на кривична дјела почињена након њеног ступања на снагу када је у питању односна држава потписница.

(2) Такође се примјењује на кривична дјела прије таквог ступања на снагу у случајевима када период застарјелости није истекао у то вријеме.

Члан 3.

(1) Ова Конвенција је отворена за потписивање државама чланицама Савјета Европе. Она подлијеже ратификацији или прихватању. Инструменти ратификације или прихватања се депонују код генералног секретара Савјета Европе.

(2) Конвенција ступа на снагу три мјесеца од датума депоновања трећег инструмента ратификације или прихватања.

(3) Када је у питању држава потписница која накнадно врши ратификацију или прихватање, Конвенција ступа на снагу три мјесеца од датума депоновања њеног инструмента ратификације или прихватања.

Члан 4.

(1) Након ступања на снагу ове Конвенције, Комитет министара Савјета Европе може упутити позив свакој држави нечланици да се придружи Конвенцији, под условом да рјешење које садржи такав позив добије једногласан пристанак чланица Савјета Европе које су ратификовале Конвенцију.

(2) Такав приступ се остварује депоновањем код генералног секретара Савјета Европе инструмента о приступању које ступа на снагу након три мјесеца од датума његовог депоновања.

Члан 5.

(1) Свака држава може, у вријеме потписивања или депоновања свог инструмента о ратификацији, прихватању, придруживању, одредити територију или територије на које се ова Конвенција примјењује.

(2) Свака држава може, приликом депоновања свог инструмента о ратификацији, прихватању или придруживању и

било када касније, изјавом упућеној генералном секретару Савјета Европе, проширити ову Конвенцију на било коју другу територију или територије наведене у изјави, за чије је међународне односе одговорна или у чије је име овлашћена да извршава обавезе.

(3) Свака изјава дата у складу са претходним параграфом може, у погледу сваке територије споменуте у таквој изјави бити повучена у складу с процедуром успостављеном у члану 7. ове Конвенције.

Члан 6.

(1) Свака држава потписница може, у свако доба, изјавом упућеној генералном секретару Савјета Европе, проширити ову Конвенцију на кршења предвиђена чланом 1. параграф (3), ове Конвенције.

(2) Свака изјава дата у складу с претходним параграфом може бити повучена у складу с процедуром успостављеном у члану 7. ове Конвенције.

Члан 7.

(1) Ова Конвенција остаје на снази на неодређено вријеме.

(2) Свака држава потписница може, када је она у питању, одустати од ове Конвенције обавјештењем упућеним генералном секретару Савјета Европе.

(3) Такво одустајање ступа на снагу шест мјесеци након датума када генерални секретар прими такву обавијест.

Члан 8.

Генерални секретар Савјета Европе ће обавијестити земљу чланицу Савјета и сваку државу која је приступила овој Конвенцији о:

а) сваком потписивању;

б) сваком депоновању инструмента о ратификацији, прихватању или придруживању;

в) датуму ступања на снагу ове Конвенције у складу с њеним чланом 3.;

г) свакој изјави примљеној у складу с одредбама члана 5. или 6.;

д) сваком обавјештењу примљеном у складу с одредбама члана 7. и о датуму када одустајање ступа на снагу.

Као потврда овоме, ниже потписани, прописно овлашћен, ставио је свој потпис на ову Конвенцију.

Сачињена у Стразбуру, 25. јануара 1974. године, на енглеском и француском језику, при чему су оба текста подједнако аутентична, у једном примјерку који ће остати депонован у архивима Савјета Европе. Генерални секретар Савјета Европе ће доставити овјерен примјерак свакој земљи потписници и приступници.

Члан 3.

Ова Одлука биће објављена у "Службеном гласнику БиХ" на српском, босанском и хрватском језику и ступа на снагу даном објављивања.

Број 01-011-1697-20/08
16. јула 2008. године
Сарајево

Председавајући
др Харис Силајџић, с. р.

ODLUKU

O RATIFIKACIJI DVOGODIŠNJEG SPORAZUMA O SARADNJI (BCA) IZMEĐU BOSNE I HERCEGOVINE I REGIONALNOG UREDA SVJETSKE ZDRAVSTVENE ORGANIZACIJE ZA EVROPU 2008/2009

Član 1.

Ratifikuje se Dvogodišnji sporazum o saradnji (BCA) između Bosne i Hercegovine i Regionalnog ureda Svjetske zdravstvene organizacije za Evropu 2008/2009, potpisan u Sarajevu 12. marta 2008. godine na engleskom jeziku.

Član 2.

Tekst Sporazuma u prijevodu glasi:

DVOGODIŠNJI SPORAZUM O SARADNJI (BCA) IZMEĐU BOSNE I HERCEGOVINE I REGIONALNOG UREDA SVJETSKE ZDRAVSTVENE ORGANIZACIJE ZA EVROPU 2008/2009.

Potpisale strane:

Za Ministarstvo civilnih poslova
Sredoje Nović, Ministar civilnih poslova
Za Regionalni ured WHO za Evropu
Marc Danzon, M.D., Regionalni direktor

Uvod

Ovaj dokument sadrži Dvogodišnji sporazum o saradnji (BCA) između Regionalnog ureda Svjetske zdravstvene organizacije za Evropu i Vijeća ministara Bosne i Hercegovine za period 2008-2009.

Ovaj Dvogodišnji sporazum za period 2008-2009. je dio preliminarnog Srednjoročnog okvira za saradnju Regionalnog ureda WHO za Evropu i Vijeća ministara Bosne i Hercegovine za period od šest godina - 2008-2013, koji odgovara periodu koji se odnosi na Srednjoročni strateški plan WHO (SSP 2008-2013).

Ostvarivanje ciljeva tekućeg BCA predstavlja odgovornost i Sekretarijata WHO i Vijeća ministara.

Ovaj okvir za saradnju je elaboriran tokom nekoliko turnusa pregovora u koje su bile uključene zdravstvene vlasti u zemlji i WHO.

Zdravstveni prioriteti u zemlji, onako kako su ih predstavili predstavnici vlasti u zdravstvenom sektoru, predstavljali su početnu tačku procesa čiji je finalni proizvod ovaj dokument. Potom je Sekretarijat WHO formulirao prioritete WHO za saradnju sa zdravstvenim vlastima u zemlji, uzimajući u obzir globalne prioritete WHO i političke odrednice, stratešku procjenu potreba u zemlji i doprinose ostalih partnera u zemlji kao i kapacitete WHO.

Ovaj dokument je strukturiran na sljedeći način:

1. Prvi dio se odnosi na **srednjoročne prioritete i ciljeve za saradnju** za šestogodišnji period 2008-2013, koji treba da se ostvare zajedničkim naporima Vijeća ministara i WHO.

2. Drugi dio je fokusiran na dvogodišnji period 2008-2009. Za svaki prioritet, Sekretarijat WHO je definirao jedan ili više **očekivanih rezultata za zemlju**, koje treba ostvariti tokom dvogodišnjeg perioda 2008-2009. Na kraju ovog dijela se navodi ukupan budžet za BCA.

3. Treći dio BCA je prikazan u vidu tabele, koja pokazuje na koji način se vrši alociranje budžeta između zajedničkih prioriteta za saradnju. Također ukazuje na veze sa očekivanim rezultatima za cijelu WHO (OWER), onako kako je to predstavljeno u SSP budžetu programa WHO za period 2008-2013. Osim toga, uz svaki od za zemlju očekivanih rezultata, nalazi se lista proizvoda koji mogu uključivati i saradnju dodatnih tehničkih jedinica Regionalnog ureda WHO za Evropu. Najzad, reflektirajući dokument prezentiran na 55.

sjednici Regionalnog komiteta za Evropu WHO (dokument EUR/RC55/9 Rev.1, "Naredna faza strategije za zemlje Regionalnog ureda za Evropu WHO: Jačanje zdravstvenih sistema"), svaki proizvod je kategoriziran prema jednoj ili više funkcija zdravstvenog sistema, kako slijedi:

- Zdravstvena politika i ostali elementi savjesnog upravljanja (ST)
- Funkcija finansiranja zdravstvenog sistema (FN)
- Funkcija generiranja resursa zdravstvenog sistema (RG)
- Funkcija pružanja zdravstvenih usluga (SD)

Uvjeti saradnje

Srednjoročni prioriteti (dio 1) daju provizorni okvir za saradnju za period 2008-2013. Proces srednjoročnih aktivnosti je promjenjiv proces, a srednjoročni prioriteti mogu biti revidirani svake dvije godine zajedničkim dogovorom, u skladu sa okolnostima koje uvjetuju promjene.

Sam **Dvogodišnji sporazum o saradnji za period 2008-2009, koji je predstavljen u dijelu 2 i detaljno razraden u dijelu 3**, se može mijenjati na osnovu zajedničkog pisanog dogovora između Regionalnog ureda WHO za Evropu i same zemlje, kao rezultat, naprimjer, promjena u zdravstvenoj situaciji u zemlji, specifičnih potreba koje se ukažu tokom dvogodišnjeg perioda ili promjena u kapacitetima za adekvatnu implementaciju dogovoreni aktivnosti Regionalnog ureda ili povećanja sredstava. Obje strane, međutim, mogu inicirati promjene.

Nakon potpisivanja Srednjoročnog okvira za saradnju bit će kreiran detaljan **plan rada programa** u zemlji za odgovarajući dvogodišnji period. Ovakav plan rada će uz svaki očekivani rezultat za zemlju opisati i neophodne detalje u vezi sa aktivnostima ili uslugama, budžetom, indikatorima (sa osnovnim i ciljnim vrijednostima), osobom iz WHO zaduženom za date aktivnosti, nacionalnim koordinatorom u zemlji zaduženim za date aktivnosti (ako to bude potrebno), te rasporedom aktivnosti i implementacije. Implementacija će započeti na početku dvogodišnjeg perioda 2008-2009. Za cjelokupnu koordinaciju i menadžment programa u zemlji je odgovoran šef Ureda Svjetske zdravstvene organizacije za zemlju.

Alokacija budžeta WHO unutar dvogodišnjeg perioda određuje minimum sredstava koja će se utrošiti na nivou zemlje, bilo da sredstva dolaze iz redovnog budžeta WHO ili iz bilo kojeg drugog izvora. Sredstva uključena u ovaj BCA predstavljaju sredstva Organizacije alocirana za saradnju Regionalnog ureda sa zemljom. Implementacija odgovarajućih planova rada je jedini način da se ova sredstva oslobode.

Potrebno je naglasiti da je ovaj Dvogodišnji sporazum za saradnju podložan daljim promjenama i doprinosima iz drugih izvora, kako bi se provele aktivnosti ostvarivanja zajedničkih postojećih ciljeva ili aktivnosti, a koji nisu uključeni u ovu fazu zbog nedostatka sredstava. WHO/EURO će omogućiti koordinaciju sa Glavnim uredom WHO u Ženevi, kako bi se

maksimizirala efikasnost intervencija u zemlji u duhu principa 'Jedna WHO'.

DIO 1. Srednjoročni prioriteti za saradnju za period 2008-2013.

Sljedeći prioriteti za saradnju su odabrani kao odgovor na trenutna javnozdravstvena pitanja i postojeće napore u zemljama, usmjerene na poboljšanje performanse/izvedbe zdravstvenog sistema. Određivanje srednjoročnih prioriteta za period 2008-2013. će omogućiti stratešku orijentaciju saradnje.

Prioriteti i ciljevi za period 2008-2013:

1. JAČANJE LIDERSTVA, UPRAVLJANJA I BAZE DOKAZA ZDRAVSTVENIH SISTEMA

Srednjoročni ciljevi saradnje pod prioritetom 1:

Cilj 1: Praćenje implementacije strateškog plana, sa naglaskom na savjesno upravljanje i menadžment informacionih sistema.

2. POBOLJŠANJE ORGANIZACIJE, MENADŽMENTA I PRUŽANJA ZDRAVSTVENIH USLUGA

Srednjoročni ciljevi saradnje pod prioritetom 2:

Cilj 1: Integriranje aspekata kvaliteta i kontinuiteta zdravstvene zaštite u tekuće reforme primarne zdravstvene zaštite/porodične/obiteljske medicine i bolničke zaštite u BiH.

3. PREVENIRATI I REDUCIRATI BROJ OBOLJENJA, INVALIDITETA I PRERANE SMRTI UZROKOVANIH HRONIČNIM NEZARAZNIM STANJIMA, MENTALNIM OBOLJENJIMA, NASILJEM I POVREDAMA

Srednjoročni ciljevi saradnje pod prioritetom 3:

Cilj 1: Izrada i implementacija strategija za smanjenje opterećenja nezaraznim oboljenjima.

4. SMANJITI ZDRAVSTVENO, SOCIJALNO I EKONOMSKO OPTEREĆENJE UZROKOVANO ZARAZNIM OBOLJENJIMA

Srednjoročni ciljevi saradnje pod prioritetom 3:

Cilj 1: Ojačan sistem nadzora nad zaraznim oboljenjima i reagiranja na pojavu zaraznih oboljenja.

5. BORBA PROTIV TUBERKULOZE I HIV/AIDS-a

Srednjoročni ciljevi saradnje pod prioritetom 5:

Cilj 1: Smanjiti opterećenje oboljenjima uzrokovanih tuberkulozom i HIV/AIDS-om

DIO 2. Dvogodišnji sporazum o saradnji za period 2008-2009.

1. Prioriteti

Prioritet 1: Poboljšanje savjesnog upravljanja u zdravstvenom sistemu i menadžmenta informacionog sistema

a) Ojačana funkcija savjesnog upravljanja i zdravstvenih informacija za njegove potrebe u implementaciji strateškog plana reforme zdravstvenog sistema.

b) Implementacija nacionalne politike u oblasti farmaceutike.

Prioritet 2: Poboljšanje kvaliteta zdravstvene zaštite i integriranje koncepta kontinuiteta zdravstvene zaštite u reforme pružanja zdravstvenih usluga

a) Integriranje aspekata poboljšanja kvaliteta i kontinuiteta zdravstvene zaštite u tekuće procese reformi pružanja zdravstvenih usluga (primarna zdravstvena zaštita/porodična/obiteljska medicina i bolnička zaštita).

Prioritet 3: Jačanje sistema nadzora nad zaraznim oboljenjima i reagiranja na pojavu zaraznih oboljenja, sa

posebnim naglaskom na vakcinabilno-preventabilna oboljenja i tuberkulozu

a) Ojačan integrirani nadzor u BiH.

b) Ojačane službe za imunizaciju u BiH.

c) Ojačane službe za tuberkulozu u BiH.

2. Budžet:

Ukupni procijenjeni budžet iznosi 1,600,000 US\$. WHO će i dalje pružati podršku gore navedenim prioritetskim područjima dodatnim izvorima sredstava, ukoliko ona budu dostupna. Informacije u tom smislu će biti predstavljene kao dodatak ovom Sporazumu i bit će kontinuirano ažurirane kroz cijeli dvogodišnji period, kako bi odrazile indikativne brojke u smislu dodatne podrške.

3. Obaveze WHO i obaveze Vijeća ministara:

1. Obaveze WHO

WHO se obavezuje da, u skladu sa raspoloživim sredstvima i svojim pravilima i propisima, omogući gore navedene programske aktivnosti/doprinos. Za svaku subvenciju na lokalnom nivou ili direktan finansijski doprinos saradnji bit će sklopljeni posebni ugovori u vrijeme obavljanja aktivnosti.

2. Obaveze Vijeća ministara

Vijeće ministara će obezbijediti osoblje, materijale, potrepštine, opremu i snositi lokalne troškove potrebne za tehničku saradnju. Vijeća ministara se podstiče da, prikupljanjem priloga, obezbijedi dodatna sredstva za gore navedene aktivnosti.

DIO 3. Size očekivanih rezultata i proizvoda po prioritetskim područjima

Prioritet 1: Poboljšanje savjesnog upravljanja u zdravstvenom sistemu i menadžment informacionog sistema

Procijenjeni budžet: \$ 550,000

Očekivani rezultati Doprinos OWER-u	Uključena tehnička jedinica EURO	Proizvodi	Funkcionalni domen zdravstvenog sistema (savjesno upravljanje - ST, finansiranje - FN, generiranje resursa - RG, pružanje usluga - SD)			
			ST	FN	RG	SD
1. Ojačana funkcija savjesnog upravljanja i zdravstvenih informacija za njegove potrebe u implementaciji Strateškog plana za reformu zdravstvenog sistema.	HPE HSF	Preporuke za dizajniranje procesa i rukovođenje procesom revizije implementacije Strateškog plana za reformu zdravstvenog sistema.	X			
Preporuke za izradu nacrtu strateškog dokumenta o poboljšanju kvaliteta i dostupnosti informacija s ciljem pružanja podrške procesu donošenja odluka zasnovanog na dokazima u BiH.			X			
Dijalog o politici i preporuke o razvoju politike zdravstvenog finansiranja.			X	X		

2. Implementacija nacionalne politike u oblasti farmaceutike. <i>OWER: 11.1</i>	HTP HSF	Izvršaj s preporukama za jačanje prosjeca odabira lijekova i reguliranja tržišta lijekova.	X		X	
--	------------	--	---	--	---	--

Prioritet 2: Poboljšanje kvaliteta zdravstvene zaštite i integriranje koncepta kontinuiteta zdravstvene zaštite u reforme pružanja zdravstvenih usluga

Procijenjeni budžet: \$ 550,000

Očekivani rezultati <i>Doprinos OWER-u</i>	Uključena tehnička jedinica EURO	Proizvodi	Funkcionalni domen zdravstvenog sistema (savjesno upravljanje - ST, finansiranje - FN, generiranje resursa - RG, pružanje usluga - SD)			
			ST	FN	RG	SD
1. Integriranje aspekata poboljšanja kvaliteta i kontinuiteta zdravstvene zaštite u tekuće procese reformi pružanja zdravstvenih usluga (primarna zdravstvena zaštita/porodična medicina i bolnička zaštita). <i>OWER: 10.1</i>	PHC HOS QHS CCS CO	Okvir za širenje modela integrirane zdravstvene zaštite u BiH. Pregled sistema za unapređenje kvaliteta zdravstvene zaštite u BiH.	X			X

Prioritet 3: Jačanje sistema nadzora nad zaraznim oboljenjima i reagiranja na pojavu zaraznih oboljenja, sa posebnim naglaskom na vakcinabilno-preventabilna oboljenja i tuberkulozu

Procijenjeni budžet: \$ 400,000

Očekivani rezultati <i>Doprinos OWER-u</i>	Uključena tehnička jedinica EURO	Proizvodi	Funkcionalni domen zdravstvenog sistema (savjesno upravljanje - ST, finansiranje - FN, generiranje resursa - RG, pružanje usluga - SD)			
			ST	FN	RG	SD
1. Ojačan integrirani nadzor u BiH. <i>OWER: 1.4</i>	CSR	Preporuke za uspostavljanje mehanizama u zemlji za osiguravanje razmjene informacija o nadzoru nad zaraznim oboljenjima i izvještavanje o zaraznim oboljenjima zasnovano na MZR (2005).	X			X
2. Ojačane službe za imunizaciju u BiH. <i>OWER: 1.1</i>	VPI	Preporuke za politiku kontrole prioritarnih vakcinabilno-preventabilnih oboljenja (nadzor nad poliomijelitidom, eliminacija morbila i rubeole, uvođenje novih vakcina).	X			X
3. Ojačane službe za tuberkulozu u BiH. <i>OWER: 2.1; 2.2</i>	TUB	Preporuke za mehanizme monitoringa i evaluacije TB programa u zemlji.				X

WHO ured: menadžment i koordinacija implementacije BCA

Procijenjeni budžet: \$ 100,000

Očekivani rezultati <i>Doprinos OWER-u</i>	Uključena tehnička jedinica EURO	Proizvodi
Jačanje koordinacije programa u zemlji. <i>OWER: 12.2</i>	OIC MSP	Procjena i preporuke o daljnjem jačanju partnerstva i koordinacija sa ključnim akterima na nivou zemlje, uključujući zajedničke UN aktivnosti. Promocija politike WHO u zemlji (uključujući Svjetski dan zdravlja). Implementacija operacija WHO u zemlji prema planu rada i adekvatno reagiranje na nepredviđene potrebe zemlje.

LISTA SKRAĆENICA

Opće skraćenice:

- BCA - Dvogodišnji sporazum o saradnji
- FN - Funkcija finansiranja zdravstvenog sistema
- HQ - Glavni ured WHO
- OWERs - Očekivani rezultati za cijelu WHO
- RG - Funkcija generiranja resursa zdravstvenog sistema
- SD - Funkcija pružanja zdravstvenih usluga
- ST - Funkcija zdravstvene politike i savjesnog upravljanja
- WHO-EURO - Regionalni ured Svjetske zdravstvene organizacije za Evropu

Tehničke skraćenice:

- ARV - antiretroviralno liječenje
- DOTS - kratki kurs direktno opservirane terapije
- GFATM - Globalni fond za borbu protiv AIDS-a, tuberkuloze i malarije
- IDU - narkomani koji injektiraju narkotike
- MRL - multirezistentnost na lijekove
- PZZ - primarna zdravstvena zaštita
- PPI - spolno prenosive infekcije

Skraćenice tehničkih programa u WHO/EURO:

- ADU - Program za alkohol i droge
- AIQ - Program za kvalitet zraka
- CCS - Program za *Close to Client* usluge
- CSR - Program za nadzor nad zaraznim oboljenjima i reagiranje na pojavu zaraznih oboljenja
- HEP - Program za evropski proces zaštite zdravlja i okoliša
- HIU - Jedinica za zdravstvene informacije
- HOS - Bolnički program
- HPE - Program za zdravstvenu politiku i jednakost
- HPR - Program za promociju zdravlja
- HRH - Program ljudskih resursa za zdravlje
- HSF - Program za finansiranje zdravstvenih sistema
- HTP - Program za zdravstvene tehnologije i farmaceutiku
- MNH - Program za mentalno zdravlje
- MSP - Program za podršku menadžmentu operacija u zemljama
- NCD - Program za nezarazna oboljenja
- NCL - Program za nezarazna oboljenja i životne stilove
- NFS - Program za ishranu i sigurnost hrane
- OIC - Operacije u zemljama
- QHS - Program za kvalitet zdravstvenih sistema

SCS - Program strateške podrške zemljama
SHA - Program za spolno prenosive infekcije/HIV/AIDS

TUB - Program za kontrolu tuberkuloze
VPI - Bolesti koje se preveniraju vakcinama i imunizacija

Član 3.

Ova Odluka bit će objavljena u "Službenom glasniku BiH" na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku i stupa na snagu danom objavljivanja.

Broj 01-011-1697-26/08
16. jula 2008. godine
Sarajevo

Predsjedavajući
dr **Haris Silajdžić**, s. r.

Temeljem članka V. 3. (d) Ustava Bosne i Hercegovine i suglasnosti Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine (Odluka PS BiH, broj 212/08 od 17. lipnja 2008. godine), Predsjedništvo Bosne i Hercegovine na 42. sjednici, održanoj 16. srpnja 2008. godine, donijelo je

ODLUKU

O RATIFIKACIJI DVOGODIŠNJEG SPORAZUMA O SURADNJI (BCA) IZMEĐU BOSNE I HERCEGOVINE I REGIONALNOG UREDA SVJETSKE ZDRAVSTVENE ORGANIZACIJE ZA EUROPU 2008/2009

Članak 1.

Ratificira se Dvogodišnji sporazum o suradnji (BCA) između Bosne i Hercegovine i Regionalnog ureda Svjetske zdravstvene organizacije za Europu 2008/2009, potpisan u Sarajevu 12. ožujka 2008. godine na engleskom jeziku.

Članak 2.

Tekst Sporazuma u prijevodu glasi:

DVOGODIŠNJI SPORAZUM O SURADNJI (BCA) IZMEĐU BOSNE I HERCEGOVINE I REGIONALNOG UREDA SVJETSKE ZDRAVSTVENE ORGANIZACIJE ZA EUROPU 2008/2009.

Potpisale strane:

Za Ministarstvo civilnih poslova
Sredoje Nović, Ministar civilnih poslova
Za Regionalni ured WHO za Europu
Marc Danzon, M.D., Regional Director

Uvod

Ovaj dokument sadrži Dvogodišnji sporazum o suradnji (BCA) između Regionalnog ureda Svjetske zdravstvene organizacije za Europu i Vijeća ministara Bosne i Hercegovine za razdoblje 2008-2009.

Ovaj je Dvogodišnji sporazum za razdoblje 2008-2009. dio preliminarinoga Srednjoročnog okvira za suradnju Regionalnog ureda WHO za Europu i Vijeća ministara Bosne i Hercegovine za razdoblje od šest godina - 2008-2013, koji odgovara razdoblju koje se odnosi na Srednjoročni strateški plan WHO (SSP 2008-2013).

Ostvarivanje ciljeva tekućeg BCA predstavlja odgovornost i Tajništva WHO i Vijeća ministara.

Ovaj okvir za suradnju je elaboriran tijekom nekoliko turnusa pregovora u koje su bile uključene zdravstvene vlasti u zemlji i WHO.

Zdravstveni prioriteti u zemlji su, onako kako su ih predstavili predstavnici vlasti u zdravstvenome sektoru, predstavljali početnu točku procesa čiji je finalni proizvod ovaj dokument. Potom je Tajništvo WHO formuliralo **prioritete WHO za suradnju** sa zdravstvenim vlastima u zemlji, uzimajući u obzir globalne prioritete WHO i političke odrednice, stratešku procjenu potreba u zemlji i doprinose ostalih partnera u zemlji kao i kapacitete WHO.

Ovaj je dokument strukturiran na sljedeći način:

1. Prvi se dio odnosi na **srednjoročne prioritete i ciljeve za suradnju** za šestogodišnje razdoblje 2008-2013, koje trebaju ostvariti zajedničkim naporima Vijeće ministara i WHO.

2. Drugi je dio fokusiran na dvogodišnje razdoblje 2008-2009. Za svaki prioritet, Tajništvo WHO je definiralo jedan ili više očekivanih rezultata za zemlju, koje treba ostvariti tijekom dvogodišnjega razdoblja 2008-2009. Na svršetku ovoga dijela se navodi ukupan proračun za BCA.

3. Treći je dio BCA prikazan u vidu tablice, koja pokazuje na koji se način vrši alociranje proračuna između zajedničkih prioriteta za suradnju. Također ukazuje na veze s očekivanim rezultatima za cijelu WHO (OWER), onako kako je to predstavljeno u SSP proračunu programa WHO za razdoblje 2008-2013. Osim toga, uz svaki od za zemlju očekivanih rezultata se nalazi lista proizvoda koji mogu uključivati i suradnju dodatnih tehničkih jedinica Regionalnog ureda WHO za Europu. Najzad, reflektirajući dokument prezentiran na 55. sjednici Regionalnog komiteta za Europu WHO (dokument EUR/RC55/9 Rev.1, "Naredna faza strategije za zemlje Regionalnog ureda za Europu WHO: Jačanje zdravstvenih sustava"), svaki proizvod je kategoriziran prema jednoj ili više funkcija zdravstvenoga sustava, kako slijedi:

- Zdravstvena politika i ostali elementi savjesnoga upravljanja (ST)
- Funkcija financiranja zdravstvenoga sustava (FN)
- Funkcija generiranja resursa zdravstvenoga sustava (RG)
- Funkcija pružanja zdravstvenih usluga (SD)

Uvjeti suradnje

Srednjoročni prioriteti (dio 1) daju provizorni okvir za suradnju za razdoblje 2008-2013. Proces srednjoročnih aktivnosti je promjenjiv proces, a srednjoročni prioriteti mogu biti revidirani svake dvije godine zajedničkim dogovorom, sukladno okolnostima koje uvjetuju promjene.

Sam Dvogodišnji sporazum o suradnji za razdoblje 2008-2009, koji je predstavljen u dijelu 2. i detaljno razraden u dijelu 3, se može mijenjati na temelju zajedničkog pisanoga

dogovora između Regionalnog ureda WHO za Europu i same zemlje, kao rezultat, primjerice, promjena u zdravstvenoj situaciji u zemlji, specifičnih potreba koje se ukažu tijekom dvogodišnjega razdoblja ili promjena u kapacitetima za adekvatno implementiranje dogovorenih aktivnosti Regionalnog ureda ili povećanja sredstava. Obje strane, međutim, mogu inicirati promjene.

Nakon potpisivanja Srednjoročnog okvira za suradnju bit će kreiran detaljan **plan rada programa** u zemlji za odgovarajuće dvogodišnje razdoblje. Ovakav plan rada opisać će uz svaki očekivani rezultat za zemlju i nužne detalje u svezi aktivnosti ili usluga, proračuna, indikatora (s osnovnim i ciljnim vrijednostima), osobe iz WHO zadužene za date aktivnosti, nacionalnoga koordinatora u zemlji zaduženog za date aktivnosti (ako to bude potrebno), te raspored aktivnosti i implementiranja. Implementiranje će započeti na početku dvogodišnjega razdoblja 2008-2009. Za cjelokupno koordiniranje i menadžment programa u zemlji je odgovoran šef Ureda Svjetske zdravstvene organizacije za zemlju.

Alociranje proračuna WHO unutar dvogodišnjega razdoblja određuje minimum sredstava koja će se utrošiti na razini zemlje, bilo da sredstva dolaze iz redovitoga proračuna WHO ili iz bilo kojega drugog izvora. Sredstva uključena u ovaj BCA predstavljaju sredstva Organizacije alocirana za suradnju Regionalnog ureda sa zemljom. Implementiranje odgovarajućih planova rada je jedini način da se ova sredstva oslobode.

Potrebno je naglasiti da je ovaj Dvogodišnji sporazum za suradnju podložan daljim promjenama i doprinosima iz drugih izvora, kako bi se provele aktivnosti ostvarivanja zajedničkih postojećih ciljeva ili aktivnosti, a koji nisu uključeni u ovu fazu zbog nedostatka sredstava. WHO/EURO omogućit će koordiniranje s Glavnim uredom WHO u Ženevi, kako bi se maksimizirala efikasnost intervencija u zemlji u duhu načela 'Jedna WHO'.

DIO 1. Srednjoročni prioriteti za suradnju za razdoblje 2008-2013.

Sljedeći prioriteti za suradnju su odabrani kao odgovor na trenutačna javnozdravstvena pitanja i postojeće napore u zemljama, usmjerene na poboljšanje performanse/izvedbe zdravstvenoga sustava. Određivanje srednjoročnih prioriteta za razdoblje 2008-2013. omogućit će stratešku orijentaciju suradnje.

Prioriteti i ciljevi za razdoblje 2008-2013:

1. JAČANJE LIDERSTVA, UPRAVLJANJA I BAZE DOKAZA ZDRAVSTVENIH SUSTAVA

Srednjoročni ciljevi suradnje pod prioritetom 1:

Cilj 1: Praćenje implementiranja strateškoga plana, s naglaskom na savjesno upravljanje i menadžment informacijskih sustava.

2. POBOLJŠANJE ORGANIZACIJE, MENADŽMENTA I PRUŽANJA ZDRAVSTVENIH USLUGA

Srednjoročni ciljevi suradnje pod prioritetom 2:

Cilj 1: Integriranje aspekata kvalitete i kontinuiteta zdravstvene zaštite u tekuće reforme primarne zdravstvene zaštite/obiteljske medicine i bolničke zaštite u BiH.

3. PREVENIRATI I REDUCIRATI BROJ OBOLJENJA, INVALIDITETA I PRERANE SMRTI PROUZROČENIH KRONIČNIM NEZARAZNIM STANJIMA, MENTALNIM OBOLJENJIMA, NASILJEM I POVREDAMA

Srednjoročni ciljevi suradnje pod prioritetom 3:

Cilj 1: Izrada i implementiranje strategija za smanjenje opterećenja nezaraznim oboljenjima.

4. SMANJITI ZDRAVSTVENO, SOCIJALNO I EKONOMSKO OPTEREĆENJE PROUZROČENO ZARAZNIM OBOLJENJIMA

Srednjoročni ciljevi suradnje pod prioritetom 3:

Cilj 1: Ojačan sustav nadzora nad zaraznim oboljenjima i reagiranja na pojavu zaraznih oboljenja.

5. BORBA PROTIV TUBERKULOZE I HIV/AIDS-a

Srednjoročni ciljevi suradnje pod prioritetom 5:

Cilj 1: Smanjiti opterećenje oboljenjima prouzročnim tuberkulozom i HIV/AIDS-om.

DIO 2. Dvogodišnji sporazum o suradnji za razdoblje 2008-2009.

1. Prioriteti

Prioritet 1: Poboljšanje savjesnog upravljanja u zdravstvenom sustavu i menadžmenta informacijskoga sustava

a) Ojačana funkcija savjesnog upravljanja i zdravstvenih informacija za njegove potrebe u implementiranju strateškoga plana reforme zdravstvenoga sustava.

b) Implementiranje nacionalne politike u oblasti farmaceutike.

Prioritet 2: Poboljšanje kvalitete zdravstvene zaštite i integriranje koncepta kontinuiteta zdravstvene zaštite u reforme pružanja zdravstvenih usluga

a) Integriranje aspekata poboljšanja kvalitete i kontinuiteta zdravstvene zaštite u tekuće procese reformi pružanja zdravstvenih usluga (primarna zdravstvena zaštita/obiteljska medicina i bolnička zaštita).

Prioritet 3: Jačanje sustava nadzora nad zaraznim oboljenjima i reagiranja na pojavu zaraznih oboljenja, s posebnim naglaskom na vakcinabilno-preventabilna oboljenja i tuberkulozu

a) Ojačan integrirani nadzor u BiH.

b) Ojačane službe za imunizaciju u BiH.

c) Ojačane službe za tuberkulozu u BiH.

2. Proračun:

Ukupni procijenjeni proračun iznosi 1,600,000 US\$. WHO će i dalje pružati podršku gore navedenim prioritetnim područjima dodatnim izvorima sredstava, ukoliko ona budu dostupna. Informacije u tom smislu bit će predstavljene kao dodatak ovome Sporazumu i bit će kontinuirano ažurirane kroz cijelo dvogodišnje razdoblje, kako bi odrazile indikativne brojke u smislu dodatne podrške.

3. Obveze WHO i obveze Vijeća ministara:

1. Obveze WHO

WHO se obvezuje da, sukladno raspoloživim sredstvima i svojim pravilima i propisima, omogućiti gore navedene programske aktivnosti/doprinos. Za svaku subvenciju na lokalnoj razini ili izravan financijski doprinos suradnji bit će sklopljeni posebni ugovori u vrijeme obavljanja aktivnosti.

2. Obveze Vijeća ministara

Vijeće ministara osigurat će osoblje, materijale, potrepštine, opremu i snositi lokalne troškove potrebne za tehničku suradnju. Vijeća ministara se potiče da, prikupljanjem priloga, osigura dodatna sredstva za gore navedene aktivnosti.

DIO 3. Siže očekivanih rezultata i proizvoda po prioritetskim područjima

Prioritet 1: Poboljšanje savjesnog upravljanja u zdravstvenom sustavu i menadžment informacijskoga sustava

Procijenjeni proračun: \$ 550,000

Očekivani rezultati <i>Doprinos OWER-u</i>	Uključena tehnička jedinica EURO	Proizvodi	Funkcionalna domena zdravstvenog sustava (savjesno upravljanje - ST, financiranje - FN, generiranje resursa - RG, pružanje usluga - SD)			
			ST	FN	RG	SD
1. Ojačana funkcija savjesnog upravljanja i zdravstvenih informacija za njegove potrebe u implementiranju Strateškog plana za reformu zdravstvenog sustava. <i>OWER: 10.2</i>	HPE HSF	Preporuke za dizajniranje procesa i rukovođenje procesom revizije implementiranja Strateškog plana za reformu zdravstvenog sustava. Preporuke za izradu nacrtu strateškog dokumenta o poboljšanju kvaliteta i dostupnosti informacija s ciljem pružanja podrške procesu donošenja odluka utemeljenog na dokazima u BiH. Dijalog o politici i preporuke o razvoju politike zdravstvenog financiranja.	X			
2. Implementiranje nacionalne politike u oblasti farmaceutike. <i>OWER: 11.1</i>	HTP HSF	Izvišće s preporukama za jačanje procesa odabira lijekova i reguliranja tržišta lijekova.	X		X	

Prioritet 2: Poboljšanje kvaliteta zdravstvene zaštite i integriranje koncepta kontinuiteta zdravstvene zaštite u reforme pružanja zdravstvenih usluga

Procijenjeni proračun: \$ 550,000

Očekivani rezultati <i>Doprinos OWER-u</i>	Uključena tehnička jedinica EURO	Proizvodi	Funkcionalna domena zdravstvenog sustava (savjesno upravljanje - ST, finansiranje - FN, generiranje resursa - RG, pružanje usluga - SD)			
			ST	FN	RG	SD
1. Integriranje aspekata poboljšanja kvaliteta i kontinuiteta zdravstvene zaštite u tekuće procese reformi pružanja zdravstvenih usluga (primarna zdravstvena zaštita/obiteljska medicina i bolnička zaštita). <i>OWER: 10.1</i>	PHC HOS QHS CCS CO	Okvir za širenje modela integrirane zdravstvene zaštite u BiH. Pregled sustava za unapređenje kvaliteta zdravstvene zaštite u BiH.	X			X

Prioritet 3: Jačanje sustava nadzora nad zaraznim oboljenjima i reagiranja na pojavu zaraznih oboljenja, s posebnim naglaskom na vakcinabilno-preventabilna oboljenja i tuberkulozu

nim naglaskom na vakcinabilno-preventabilna oboljenja i tuberkulozu

Procijenjeni proračun: \$ 400,000

Očekivani rezultati <i>Doprinos OWER-u</i>	Uključena tehnička jedinica EURO	Proizvodi	Funkcionalna domena zdravstvenog sustava (savjesno upravljanje - ST, financiranje - FN, generiranje resursa - RG, pružanje usluga - SD)			
			ST	FN	RG	SD
1. Ojačan integrirani nadzor u BiH. <i>OWER: 1.4</i>	CSR	Preporuke za uspostavljanje mehanizama u zemlji za osiguranje razmjene informacija o nadzoru nad zaraznim oboljenjima i izvješćivanje o zaraznim oboljenjima zasnovano na MZR (2005).	X			X
2. Ojačane službe za imunizaciju u BiH. <i>OWER: 1.1</i>	VPI	Preporuke za politiku kontrole prioriteta vakcinabilno-preventabilnih oboljenja (nadzor nad poliomijelitisom, eliminiranje morbila i rubeole, uvođenje novih vakcina).	X			X
3. Ojačane službe za tuberkulozu u BiH. <i>OWER: 2.1; 2.2</i>	TUB	Preporuke za mehanizme monitoringa i evaluacije TB programa u zemlji.				X

WHO ured: menadžment i koordiniranje implementiranja BCA

Procijenjeni proračun: \$ 100,000

Očekivani rezultati <i>Doprinos OWER-u</i>	Uključena tehnička jedinica EURO	Proizvodi
Jačanje koordiniranja programa u zemlji. <i>OWER: 12.2</i>	OIC MSP	Procjena i preporuke o daljnjem jačanju partnerstva i koordiniranje sa ključnim akterima na razini zemlje, uključujući zajedničke UN aktivnosti. Promoviranje politike WHO u zemlji (uključujući Svjetski dan zdravlja).
		Implementiranje operacija WHO u zemlji prema planu rada i adekvatno reagiranje na nepredviđene potrebe zemlje.

LISTA KRATICA

Opće kratice:

- BCA - Dvogodišnji sporazum o suradnji
- FN - Funkcija financiranja zdravstvenoga sustava
- HQ - Glavni ured WHO
- OWERS - Očekivani rezultati za cijelu WHO
- RG - Funkcija generiranja resursa zdravstvenoga sustava
- SD - Funkcija pružanja zdravstvenih usluga
- ST - Funkcija zdravstvene politike i savjesnoga upravljanja

WHO-EURO - Regionalni ured Svjetske zdravstvene organizacije za Europu

Tehničke kratice:

ARV - antiretroviralno liječenje

DOTS - kratki tečaj izravno opservirane terapije

GFATM - Globalni fond za borbu protiv AIDS-a, tuberkuloze i malarije

IDU - narkomani koji injektiraju narkotike

MRL - multirezistentnost na lijekove

PZZ - primarna zdravstvena zaštita

PPI - spolno prenosive infekcije

Kratice tehničkih programa u WHO/EURO:

ADU - Program za alkohol i droge

AIQ - Program za kvalitetu zraka

CCS - Program za *Close to Client* usluge

CSR - Program za nadzor nad zaraznim oboljenjima i reagiranje na pojavu zaraznih oboljenja

HEP - Program za europski proces zaštite zdravlja i okolice

HIU - Jedinica za zdravstvene informacije

HOS - Bolnički program

HPE - Program za zdravstvenu politiku i jednakost

HPR - Program za promoviranje zdravlja

HRH - Program ljudskih resursa za zdravlje

HSF - Program za financiranje zdravstvenih sustava

HTP - Program za zdravstvene tehnologije i farmaceutiku

MNH - Program za mentalno zdravlje

MSP - Program za podršku menadžmentu operacija u zemljama

NCD - Program za nezarazna oboljenja

NCL - Program za nezarazna oboljenja i životne stilove

NFS - Program za ishranu i sigurnost hrane

OIC - Operacije u zemljama

QHS - Program za kvalitetu zdravstvenih sustava

SCS - Program strateške podrške zemljama

SHA - Program za spolno prenosive infekcije/HIV/AIDS

TUB - Program za kontrolu tuberkuloze

VPI - Bolesti koje se preveniraju vakcinama i imuniziranje

Članak 3.

Ova Odluka bit će objavljena u "Službenom glasniku BiH" na hrvatskome, srpskom i bosanskom jeziku i stupa na snagu danom objave.

Број 01-011-1697-26/08
16. српња 2008. године
Сарајево

Председатељ
др. Харис Силајдџић, в. р.

На основу члана V. 3. (d) Устава Босне и Херцеговине и сагласности Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине (Одлука ПС БиХ, број 212/08 од 17. јуна 2008. године), Председништво Босне и Херцеговине на 42. сједници, одржаној 16. јула 2008. године, донијело је

ОДЛУКУ

О РАТИФИКАЦИЈИ ДВОГОДИШЊЕГ СПОРАЗУМА О САРАДЊИ (ВСА) ИЗМЕЂУ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ И РЕГИОНАЛНОГ КАНЦЕЛАРИЈЕ СВЈЕТСКЕ ЗДРАВСТВЕНЕ ОРГАНИЗАЦИЈЕ ЗА ЕВРОПУ 2008/2009

Члан 1.

Ратификује се Двогодишњи споразум о сарадњи (ВСА) између Босне и Херцеговине и Регионалне канцеларије Свјетске здравствене организације за Европу 2008/2009, потписан у Сарајеву 12. марта 2008. године на енглеском језику.

Члан 2.

Текст Споразума у преводу гласи:

ДВОГОДИШЊИ СПОРАЗУМ О САРАДЊИ

(ВСА)

**ИЗМЕЂУ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ И РЕГИОНАЛНЕ
КАНЦЕЛАРИЈЕ СВЈЕТСКЕ ЗДРАВСТВЕНЕ
ОРГАНИЗАЦИЈЕ ЗА ЕВРОПУ
2008/2009.**

Потписале стране:

За Министарство цивилних послова

Средоје Новић, Министар цивилних послова

За Регионалну канцеларију WHO за Европу

Марс Данзон, М.Д., Regional Director

Увод

Овај докуменат садржи Двогодишњи споразум о сарадњи (ВСА) између Регионалне канцеларије Свјетске здравствене организације за Европу и Савјета министара Босне и Херцеговине за период 2008-2009.

Овај двогодишњи споразум за период 2008-2009. дио је прелиминарног Средњорочног оквира за сарадњу Регионалне

канцеларије WHO за Европу и Савјета министара Босне и Херцеговине за период од шест година - 2008-2013, који одговара периоду који се односи на Средњорочни стратешки план WHO (SSP 2008-2013).

Остваривање циљева текућег ВСА представља одговорност и Секретаријата WHO и Савјета министара.

Овај оквир за сарадњу је елаборисан током неколико турнуса преговора у које су биле укључене здравствене власти у земљи и WHO.

Здравствени приоритети у земљи, онако како су их представили представници власти у здравственом сектору, представљали су почетну тачку процеса чији је финални производ овај докуменат. Затим је Секретаријат WHO формулисао **приоритете WHO за сарадњу** са здравственим властима у земљи, узимајући у обзир глобалне приоритете WHO и политичке одреднице, стратешку процјену потреба у земљи и доприносе осталих партнера у земљи као и капацитете WHO.

Овај документ је структурисан на следећи начин:

1. Први дио се односи на **средњорочне приоритете и циљеве за сарадњу** за шестогодишњи период 2008-2013, који треба да се остваре заједничким напорима Савјета министара и WHO.

2. Други дио је фокусиран на двогодишњи период 2008-2009. За сваки приоритет, Секретаријат WHO је дефинисао један или више очекиваних резултата за земљу, који треба да се остваре током двогодишњег периода 2008-2009. На крају овог дијела наводи се укупан буџет за ВСА.

3. Трећи дио ВСА је приказан у виду табеле, која показује на који начин се врши алокација буџета између заједничких приоритета за сарадњу. Такође указује на везе са очекиваним резултатима за цијелу WHO (OWER), онако како је то представљено у SSP буџету програма WHO за период 2008-2013. Сем тога, уз сваки од за земљу очекиваних резултата налази се листа производа који могу да укључе и сарадњу додатних техничких јединица Регионалне канцеларије WHO за Европу. Најзад, рефлектујући документ који је презентован на 55. сједници Регионалног комитета за Европу WHO (документ EUR/RC55/9 Rev.1, "Наредна фаза стратегије за земље Регионалне канцеларије за Европу WHO: Јачање здравствених система"), сваки производ је категорисан према једној или више функција здравственог система, како слиједи:

- Здравствена политика и остали елементи савјесног управљања (ST)
- Функција финансирања здравственог система (FN)
- Функција генерисања ресурса здравственог система (RG)
- Функција пружања здравствених услуга (SD)

Услови сарадње

Средњорочни приоритети (дио 1) дају провизорни оквир за сарадњу за период 2008-2013. Процес средњорочних активности је промјенљив процес, а средњорочни приоритети могу да буду ревидирани сваке двије године заједничким договором, у складу са околностима које условљавају промјене.

Сам **Двогодишњи споразум о сарадњи за период 2008-2009, који је представљен у дијелу 2 и детаљно разрађен у дијелу 3**, може да се мијења на основу заједничког писаног договора између Регионалне канцеларије WHO за Европу и саме земље, као резултат, на примјер, промјена у здравственој ситуацији у земљи, специфичних потреба које се укажу током двогодишњег периода или промјена у капацитетима за адекватну имплементацију договорених активности Регионалне канцеларије или повећања средстава. Обје стране, међутим, могу да иницирају промјене.

Након потписивања Средњорочног оквира за сарадњу биће креиран детаљан **план рада програма у земљи** за одговарајући двогодишњи период. Овакав план рада описаће уз сваки очекивани резултат за земљу и неопходне детаље у вези са активностима или услугама, буџетом, индикаторима (са основним и циљним вриједностима), особом из WHO која је задужена за дате активности, националним координатором у земљи који је задужен за дате активности (ако то буде потребно), те распоредом активности и имплементације. Имплементација ће започети на почетку двогодишњег периода 2008-2009. За цјелокупну координацију и менаџмент програма у земљи одговоран је шеф Канцеларије Свјетске здравствене организације за земљу.

Алокација буџета WHO унутар двогодишњег периода одређује минимум средстава која ће се утрошити на нивоу

земље, било да средства долазе из редовног буџета WHO или из било ког другог извора. Средства укључена у овај ВСА представљају средства Организације алоцирана за сарадњу Регионалне канцеларије са земљом. Имплементација одговарајућих планова рада је једини начин да се ова средства ослободе.

Потребно је да се нагласи да је овај двогодишњи споразум за сарадњу подложен даљим промјенама и доприносима из других извора, како би се спровеле активности за остваривање заједничких постојећих циљева или активности, а који нису укључени у ову фазу због недостатка средстава. WHO/EURO омогућиће координацију са Генералном канцеларијом WHO у Женеви, како би се максимизирала ефикасност интервенција у земљи у духу принципа "Једна WHO".

ДИО 1. Средњорочни приоритети за сарадњу за период 2008-2013.

Следећи приоритети за сарадњу су одабрани као одговор на тренутна јавноздравствена питања и постојеће напоре у земљама, усмјерене на побољшање перформансе/извођења здравственог система. Одређивање средњорочних приоритета за период 2008-2013. омогућиће стратешку оријентацију сарадње.

Приоритети и циљеви за период 2008-2013:

1. ЈАЧАЊЕ ЛИДЕРСТВА, УПРАВЉАЊА И БАЗЕ ДОКАЗА ЗДРАВСТВЕНИХ СИСТЕМА

Средњорочни циљеви сарадње под приоритетом 1:

Циљ 1: Праћење имплементације стратешког плана, са нагласком на савјесно управљање и менаџмент информационог система.

2. ПОБОЉШАЊЕ ОРГАНИЗАЦИЈЕ, МЕНАЏМЕНТА И ПРУЖАЊА ЗДРАВСТВЕНИХ УСЛУГА

Средњорочни циљеви сарадње под приоритетом 2:

Циљ 1: Интегрисање аспеката квалитета и континуитета здравствене заштите у текуће реформе примарне здравствене заштите/породичне медицине и болничке заштите у БиХ.

3. ПРЕВЕНЦИЈА И РЕДУКОВАЊЕ БРОЈА ОБОЉЕЊА, ИНВАЛИДИТЕТА И ПРЕРАНЕ СМРТИ КОЈИ СУ УЗРОКОВАНИ ХРОНИЧНИМ НЕЗАРАЗНИМ СТАЊИМА, МЕНТАЛНИМ ОБОЉЕЊИМА, НАСИЉЕМ И ПОВРЕДАМА

Средњорочни циљеви сарадње под приоритетом 3:

Циљ 1: Израда и имплементација стратегија за смањење оптерећења незаразним обољењима.

4. СМАЊИТИ ЗДРАВСТВЕНО, СОЦИЈАЛНО И ЕКОНОМСКО ОПТЕРЕЂЕЊЕ УЗРОКОВАНО ЗАРАЗНИМ ОБОЉЕЊИМА

Средњорочни циљеви сарадње под приоритетом 3:

Циљ 1: Ојачан систем надзора над заразним обољењима и реаговања на појаву заразних обољења.

5. БОРБА ПРОТИВ ТУБЕРКУЛОЗЕ И ХИВ/АИДС-а

Средњорочни циљеви сарадње под приоритетом 5:

Циљ 1: Смањити оптерећење обољењима која су узрокована туберкулозом и ХИВ/АИДС-ом.

ДИО 2 - Двогодишњи споразум о сарадњи за период 2008-2009.

1. Приоритети

Приоритет 1: Побољшање савјесног управљања у здравственом систему и менаџмента информационог система

а) Ојачана функција савјесног управљања и здравствених информација за његове потребе у имплементацији стратешког плана реформе здравственог система.

б) Имплементација националне политике у области фармације.

Приоритет 2: Побољшање квалитета здравствене заштите и интегрисање концепта континуитета здравствене заштите у реформе пружања здравствених услуга

а) Интегрисање аспеката побољшања квалитета и континуитета здравствене заштите у текуће процесе реформи пружања здравствених услуга (примарна здравствена заштита/породична медицина и болничка заштита).

Приоритет 3: Јачање система надзора над заразним обољењима и реаговања на појаву заразних обољења, са посебним нагласком на вакцинабилно-превентабилна обољења и туберкулозу

- а) Ојачан интегрисани надзор у БиХ.
- б) Ојачане службе за имунизацију у БиХ.
- с) Ојачане службе за туберкулозу у БиХ.

2. Буџет:

Укупни процијењени буџет износи 1,600,000 US\$. WHO ће и даље пружати подршку горе наведеним приоритетним подручјима додатним изворима средстава, уколико она буду доступна. Информације у том смислу биће представљене као додатак овом споразуму и биће континуирано ажуриране кроз цијели двогодишњи период, како би одразиле индикативне бројке у смислу додатне подршке.

3. Обавезе WHO и обавезе Савјета министара:

1. Обавезе WHO

WHO се обавезује да, у складу са расположивим средствима и својим правилима и прописима, омогући горе наведене програмске активности/допринос. За сваку субвенцију на локалном нивоу или директан финансијски допринос сарадњи биће склопљени посебни уговори у вријеме када се обављају активности.

2. Обавезе Савјета министара

Савјет министара обезбиједиће особље, материјале, опрему и сносиће локалне трошкове који су потребни за техничку сарадњу. Савјет министара се подстиче да, прикупљањем прилога, обезбиједи додатна средства за горе наведене активности.

ДИО 3 - Сиже очекиваних резултата и производа по приоритетним подручјима

Приоритет 1: Побољшање савјесног управљања у здравственом систему и менаџмент информационог система

Процијењени буџет: \$ 550,000

Очекивани резултати Допринос OWER-у	Укључена техничка јединица EURO	Производи	Функционални домен здравственог система (савјесно управљање - ST, финансирање - FN, генерирање ресурса - RG, пружање услуга - SD)			
			ST	FN	RG	SD
1. Ојачана функција савјесног управљања и здравствених информација за његове потребе у имплементацији Стратешког плана за реформу здравственог система. OWER: 10.2	HPE HSF	Препоруке за дизајнирање процеса и руковођење процесом ревизије имплементације Стратешког плана за реформу здравственог система.	X			
		Препоруке за израду нацрта стратешког документа о побољшању квалитета и доступности информација с циљем пружања подршке процесу доношења одлука заснованог на доказима у БиХ.	X			
		Дијалог о политици и препоруке о развоју политике здравственог финансирања.	X	X		
2. Имплементација националне политике у области фармације. OWER: 11.1	HTP HSF	Извјештај с препорукама за јачање процеса одабира лијекова и регулирања тржишта лијекова.	X		X	

Приоритет 2: Побољшање квалитета здравствене заштите и интегрисање концепта континуитета здравствене заштите у реформе пружања здравствених услуга

Процијењени буџет: \$ 550,000

Очекивани резултати Допринос OWER-у	Укључена техничка јединица EURO	Производи	Функционални домен здравственог система (савјесно управљање - ST, финансирање - FN, генерирање ресурса - RG, пружање услуга - SD)			
			ST	FN	RG	SD
1. Интегрисање аспеката побољшања квалитета и континуитета здравствене заштите у текуће процесе реформи пружања здравствених услуга (примарна здравствена заштита/породична медицина и болничка заштита). OWER: 10.1	PHC HOS QHS CCS CO	Оквир за ширење модела интегрисане здравствене заштите у БиХ.	X			X
		Преглед система за унапређење квалитета здравствене заштите у БиХ.	X			

Приоритет 3: Јачање система надзора над заразним обољењима и реаговања на појаву заразних обољења, са посебним нагласком на вакцинабилно-превентабилна обољења и туберкулозу

Процијењени буџет: \$ 400,000

Очекивани резултати <i>Дојринос OWER-у</i>	Укључена техничка јединица EURO	Производи	Функционални домен здравственог система (савјесно управљање - СТ, финансирање - ФН, генерирање ресурса - РГ, пружање услуга - СД)			
			СТ	ФН	РГ	СД
1. Ојачан интегрирани надзор у БиХ. <i>OWER: 1.4</i>	CSR	Препоруке за успостављање механизма у земљи за осигуравање размјене информација о надзору над заразним обољењима и извјештавање о заразним обољењима засновано на MZR (2005).	X			X
2. Ојачане службе за имунизацију у БиХ. <i>OWER: 1.1</i>	VPI	Препоруке за политику контроле приоритетних вакцинабилно-превентивних обољења (надзор над полиомијелитисом, елиминација морбила и рубеоле, увођење нових вакцина).	X			X
3. Ојачане службе за туберкулозу у БиХ. <i>OWER: 2.1; 2.2</i>	TUB	Препоруке за механизме мониторинга и евалуације ТВ програма у земљи.				X

WHO уред: менаџмент и координација имплементације ВСА
Процијенени буџет: \$ 100,000

Очекивани резултати <i>Дојринос OWER-у</i>	Укључена техничка јединица EURO	Производи
Јачање координације програма у земљи. <i>OWER: 12.2</i>	OIC MSP	Процјена и препоруке о даљем јачању партнерства и координација са кључним актерима на нивоу земље, укључујући заједничке УН активности. Промоција политике WHO у земљи (укључујући Свјетски дан здравља). Имплементација операција WHO у земљи према плану рада и адекватно реагирање на непредвиђене потребе земље.

ЛИСТА СКРАЋЕНИЦА

Опште скраћенице:

BCA - Двогодишњи споразум о сарадњи
FN - Функција финансирања здравственог система
HQ - Генерална канцеларија WHO

OWERC - Очекивани резултати за цијелу WHO
RG - Функција генерисања ресурса здравственог система
SD - Функција пружања здравствених услуга
ST - Функција здравствене политике и савјесног управљања
WHO-EURO - Регионална канцеларија Свјетске здравствене организације за Европу

Техничке скраћенице:

ARV - антиретровирусно лијечење
DOTS - кратки курс директно опсервиране терапије
GFATM - Глобални фонд за борбу против AIDS-а, туберкулозе и маларије
IDU - наркомани који инјектују наркотику
МПД - мултирезистентност на лијекове
ПЗЗ - примарна здравствена заштита
ППИ - полно преносиве инфекције

Скраћенице техничких програма у WHO/ЕВРО:

ADU - Програм за алкохол и дроге
AIQ - Програм за квалитет ваздуха
CCS - Програм за *Close to Client* услуге
CSR - Програм за надзор над заразним болестима и реаговање на појаву заразних болести
HEP - Програм за европски процес заштите здравља и околине
HIU - Јединица за здравствене информације
HOS - Болнички програм
HPE - Програм за здравствену политику и једнакост
HPR - Програм за промоцију здравља
HRH - Програм људских ресурса за здравље
HSF - Програм за финансирање здравствених система
HTP - Програм за здравствене технологије и фармацију
MNH - Програм за ментално здравље
MSP - Програм за подршку менаџменту операција у земљама
NCD - Програм за незаразне болести
NCL - Програм за незаразне болести и животне стилове
NFS - Програм за исхрану и сигурност хране
OIC - Операције у земљама
OHS - Програм за квалитет здравствених система
SCS - Програм стратешке подршке земљама
SHA - Програм за полно преносиве инфекције/HIV/AIDS
TUB - Програм за контролу туберкулозе
VPI - Болести које се превенирају вакцинама и имунизација

Члан 3.

Ова Одлука биће објављена у "Службеном гласнику БиХ" на српском, босанском и хрватском језику и ступа на снагу даном објављивања.

Број 01-011-1697-26/08
16. јула 2008. године
Сарајево

Председавајући
др Харис Силајџић, с. р.

132

Na основу члана V. 3. (d) Ustava Bosne i Hercegovine i saglasnosti Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine (Odluka PS BiH, broj 235/08 od 30. jula 2008. godine), Predsjedništvo Bosne i Hercegovine na 44. sjednici, održanoj 19. augusta 2008. godine, donijelo je

ODLUKU

**O RATIFIKACIJI UGOVORA O KREDITU IZMEĐU BOSNE I HERCEGOVINE I OPEC FONDA ZA
MEĐUNARODNI RAZVOJ
PROJEKT REKONSTRUKCIJE ŽELJEZNICA, DIONICA (I) SARAJEVO-BRADINA**

Члан 1.

Ratifikuje se Ugovor o kreditu između Bosne i Hercegovine i OPEC Fonda za međunarodni razvoj - *Projekt rekonstrukcije željeznica, Dionica (I) Sarajevo-Bradina*, potpisan u Beču, 21. aprila 2008. godine na engleskom jeziku.

Члан 2.

Tekst Sporazuma u prijevodu glasi:

KREDIT BR. 1189P

PROJEKT REKONSTRUKCIJE ŽELJEZNICA

Dionica (I) Sarajevo - Bradina

UGOVOR O KREDITU

**IZMEĐU BOSNE I HERCEGOVINE I OPEC FONDA ZA
MEĐUNARODNI RAZVOJ**

DATIRAN

21. april 2008. godine

UGOVOR datiran 21. aprila 2008. godine, između Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu "Zajmoprimac") i OPEC Fonda za međunarodni razvoj (u daljnjem tekstu "OFID").

Obzirom da su zemlje članice OPEC-a, svjesne potrebe za solidarnošću među svim zemljama u razvoju i svjesne značaja finansijske saradnje između njih i ostalih zemalja u razvoju, osnovale OFID kako bi pružile finansijsku podršku pomenutim zemljama pod koncesionalnim uslovima, uz već postojeće bilateralne i multilateralne kanale preko kojih zemlje članice OPEC-a pružaju finansijsku pomoć ostalim zemljama u razvoju;

I obzirom da je Zajmoprimac zatražio pomoć OFID-a u finansiranju Projekta opisanog u Rasporedu 1 ovog Ugovora;

I obzirom da je Ugovorom o Projektu između Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu "Federacija") i OFID-a, Federacija pristala da preuzme određene obaveze u vezi sa implementacijom Projekta;

I obzirom da je Upravni odbor OFID-a odobrio davanje kredita Zajmoprimcu u iznosu od dvanaest miliona US dolara (US\$ 12.000.000) u skladu sa rokovima i uslovima postavljenim ovdje;

Sada su se, time, strane ovim dogovorile sljedeće:

Члан 1

DEFINICIJE

1.01.01 Kad god da se koriste u ovom Ugovoru, ukoliko kontekst ne nalaže drugačije, sljedeći termini će imati sljedeća značenja:

(a) "Datum završetka" znači datum, kako je dato u Dijelu 2.10 ovog Ugovora, kada će se pravo Zajmoprimca da vrši povlačenje sredstava iz Kredita okončati.

(b) "Dolar" ili znak "\$" označava valutu Sjedinjenih Američkih Država.

(c) "Datum efektivnosti" znači datum, kako je dato u Dijelu 7.01 ovog Ugovora, kada će ovaj Ugovor stupiti na snagu.

(d) "Izvršna agencija" znači Javno preduzeće željeznica Bosne i Hercegovine ili bilo koja druga agencija o kojoj se ovdje mogu dogovoriti Zajmoprimac i Uprava OFID-a.

(e) "Roba" znači opremu, nabavke i usluge potrebne za Projekat. Pozivanje na cijenu robe će također uključivati cijenu uvoza te robe na teritoriju Zajmoprimca.

(f) "Kredit" znači kredit dat na osnovu ovog Ugovora.

(g) "OFID" znači OPEC Fond za međunarodni razvoj osnovan od strane zemalja članica Organizacije zemalja izvoznica nafte (OPEC) na osnovu Ugovora potpisanog u Parizu 28. januara 1976. godine, sa dopunama i izmjenama.

(h) "Uprava OFID-a" znači Generalni direktor OFID-a ili njegov ovlašteni predstavnik.

(i) "Projekat" znači projekat za koji se daje Kredit kako je opisano u Raporedu 1 ovog Ugovora a čiji opis može, s vremena na vrijeme, biti dopunjen i izmijenjen dogovorom između Zajmoprimca i Uprave OFID-a.

(j) "Ugovor o projektu" znači Ugovor o projektu naveden u Preambuli ovog Ugovora koji treba da bude zaključen između Federacije i OFID-a.

***

Члан 2

KREDIT

2.01 OFID ovim daje Zajmoprimcu kredit u iznosu od dvanaest miliona dolara (\$12.000.000), u skladu sa rokovima i uslovima utvrđenim u ovom Ugovoru.

2.02 Zajmoprimac će platiti kamatu po stopi od tri i po posto (3,5%) godišnje na glavnici sredstava povlačenih iz Kredita i neizmirenih s vremena na vrijeme.

2.03 Zajmoprimac će s vremena na vrijeme platiti naknadu za uslugu servisiranja po stopi od jedan posto (1%) godišnje na glavnici sredstava povlačenih iz Kredita i neizmirenih sredstava iz Kredita, kako bi se izmirili troškovi vođenja Kredita.

2.04 Kamata i naknade za uslugu servisiranja će se uplaćivati u Dolarima polugodišnje 15. maja i 15. novembra svake godine na račun OFID-a kojeg za tu svrhu odredi Uprava OFID-a.

2.05 Nakon što se ovaj Ugovor proglasi efektivnim shodno Dijelu 7.01, i ukoliko se Zajmoprimac i OFID ne dogovore drugačije, sredstva Kredita se mogu povlačiti s vremena na vrijeme kako bi se izmireli troškovi nastali nakon 14. juna 2007. godine, ili treba da budu izmireni kasnije vezano za razumnu cijenu robe potrebne za Projekat, a koji treba da se finansiraju iz sredstava Kredita kako je naznačeno u Rasporedu 2 ovog Ugovora ili u amandmanima tog Rasporeda propisno odobrenim od strane Uprave OFID-a.

2.06 Osim ukoliko se Uprava OFID-a ne složi drugačije, povlačenja sredstava Kredita se mogu vršiti u valutama u kojima su troškovi navedeni u Dijelu 2.05 plaćeni ili mogu biti plaćeni. U slučaju da se zahtijeva isplata u valuti drugačijoj od dolara, takva isplata će biti realizirana na osnovu stvarnog troška u Dolarima napravljenog od strane OFID-a u cilju udovoljavanja zahtjevu. Uprava OFID-a će djelovati kao agent Zajmoprimca pri kupovini valuta. Povlačenja sredstava za troškove u valuti Zajmoprimca, ukoliko ih bude, će biti vršena u Dolarima prema zvaničnom deviznom kursu u vrijeme povlačenja sredstava, a ukoliko takav kurs ne postoji, prema razumnoj stopi o kojoj će, s vremena na vrijeme, odlučiti Uprava OFID-a.

2.07 Sve aplikacije za povlačenje moraju se pripremiti u skladu sa "Procedurama plaćanja OPEC Fonda za međunarodni razvoj" odobrenim u maju 1983. godine, čiji je primjerak dostavljen Zajmoprimcu. Originalni primjerak svake takve aplikacije mora se zatim dostaviti OFID-u od strane predstavnika Zajmoprimca ovlaštenog za te poslove, ili u skladu sa, Dijelom 8.02. Svaku aplikaciju dostavljenu na taj način mora pratiti takva dokumentacija i drugi dokazi koji će oblikom i sadržajem zadovoljiti Upravu OFID-a da je Zajmoprimac ovlašten da povuče iz Kredita iznos kojeg traži i da će iznos koji treba da bude povučen biti isključivo iskorišten za svrhe navedene u ovom Ugovoru.

2.08 Zajmoprimac će otplatiti glavnici Kredita u Dolarima, ili u nekoj drugoj slobodno konvertibilnoj valuti prihvatljivoj za Upravu OFID-a u iznosu ekvivalentnom neizmirenom iznosu u Dolarima, prema tržišnom deviznom kursu koji preovladava u vrijeme i u mjestu otplate. Otplata će biti izvršena u trideset jednakih polugodišnjih rata počevši od 15. maja 2013. godine, nakon grejs perioda koji teče do toga datuma, a poslije toga u skladu sa Rasporedom amortizacije datom u ovom Ugovoru. Svaka rata će biti u iznosu od četiri stotine hiljada dolara (\$ 400.000) a sve rate će biti uplaćene na datum otplate na račun OFID-a kako zahtijeva Uprava OFID-a.

2.09 (a) Zajmoprimac preuzima obavezu da osigura da niti jedan vanjski dug neće imati prioritet nad ovim Kreditom pri alokaciji, realizaciji ili distribuciji deviznih sredstava koje drži Zajmoprimac pod svojom kontrolom ili u korist Zajmoprimca. Shodno tome, ukoliko se pojavi zalog na javnu svojinu (kako definiše Dio 2.09(c)), kao osiguranje za vanjski dug, koji će ili može rezultirati prioriteto u korist kreditora vanjskog duga pri alokaciji, realizaciji ili distribuciji deviznih sredstava, zalog će, *ipso facto* i bez troškova za OFID, jednako i srazmjerno osigurati glavnici i naknade Kredita, a Zajmoprimac će, pri stvaranju ili dopuštanju stvaranja takvog zalog, sačiniti izričitu odredbu u tu svrhu; uz uslov, međutim, da ukoliko se iz ustavnog ili drugog zakonskog razloga takva odredba ne može napraviti vezano za zalog dat na imovinu njegovih političkih ili administrativnih pod-jedinica, Zajmoprimac će promptno i bez troškova za OFID

osigurati glavnici i naknade Kredita, ekvivalentnim zalogom druge javne svojine zadovoljavajuće za OFID.

(b) Gore pomenuta obaveza se neće primijenjivati na:

(i) zalog dat na imovinu, u vrijeme nabavke, samo kao osiguranje plaćanja nabavne cijene te imovine i

(ii) zalog proistekao iz uobičajene prakse bankovnih transakcija i osiguranja duga prispjelog ne kasnije od jedne godine nakon njegovog datuma.

(c) Korišten u ovom Dijelu, termin "javna svojina" podrazumijeva imovinu Zajmoprimca, ili političke ili administrativne pod-jedinice ili tijela u vlasništvu ili u nadležnosti, ili u funkciji rada za ili u korist Zajmoprimca ili svake takve pod-jedinice, uključujući imovinu u zlatu i druga devizna sredstva koja drži institucija koja obavlja funkcije centralne banke ili fonda za stabilizaciju devizne razmjene ili slične funkcije, za Zajmoprimca.

2.10 Pravo Zajmoprimca da vrši povlačenja iz sredstava kredita će isteći 31. decembra 2011. godine, ili kasnijeg datuma koji će utvrditi Uprava OFID-a. Uprava OFID-a će promptno obavijestiti Zajmoprimca o takvom kasnijem datumu.

* * *

Član 3

IZVRŠENJE PROJEKTA; NABAVKA

3.01 Zajmoprimac ovim preuzima obavezu da osigura da Federacija izvrši Projekat uz dužnu marljivost i efikasnost i u skladu sa profesionalnom administrativnom, finansijskom i inženjerskom praksom i obezbijediti će, brzo koliko je to potrebno, sredstva, kapacitete, usluge i ostale resurse, uz sredstva Kredita, potrebne za ovu svrhu.

3.02 Zajmoprimac će prebaciti sredstva Kredita Federaciji supsidijarnim ugovorom o kreditu u skladu sa rokovima i uslovima koji mogu biti dogovoreni sa Upravom OFID-a; a koji se može dopuniti i izmijeniti s vremena na vrijeme uz prethodnu saglasnost Uprave OFID-a.

3.03 Zajmoprimac će osigurati da se sve aktivnosti njegovih odjela i agencija u vezi sa izvršenjem Projekta vode i koordiniraju sa onima u Federaciji u skladu sa profesionalnom administrativnom politikom i procedurama.

3.04 (a) Zajmoprimac će učiniti da Federacija osigura, ili sačini adekvatnu odredbu za osiguranje uvezene robe koja treba da bude finansirana iz Kredita za slučaj opasnosti po pribavljanje, transport i isporuku iste do mjesta korištenja ili ugradnje, a za takvo osiguranje odšteta će biti naplativa u valuti koju može slobodno koristiti Zajmoprimac kako bi zamijenio ili popravio takvu robu.

(b) Osim ukoliko se OFID ne složi drugačije, sva roba i usluge finansirani iz sredstava Kredita će biti korišteni isključivo za Projekat.

(c) Osim ukoliko nije drugačije dogovoreno između Zajmoprimca i OFID-a, "Smjernice za nabavku za Kredite koje dodjeljuje OPEC fond" odobrene 2.novembra 1982. godine, čiji je primjerak dostavljen Zajmoprimcu, će se primijenjivati za nabavku robe iz ovog Ugovora.

3.05 (a) Zajmoprimac će učiniti da Federacija dostavi Upravi OFID-a, odmah nakon njihove pripreme, planove, specifikacije, ugovornu dokumentaciju i rasporede za izgradnju i nabavku za Projekat i materijalne modifikacije ili dopune istih, onoliko detaljno koliko to Uprava OFID-a bude razumno zahtijevala.

(b) Zajmoprimac će učiniti da Federacija:

(i) vodi evidenciju i procedure adekvatne da se evidentira i nadzire napredak Projekta (uključujući troškove i korist koja treba da proistekne iz istog), identificira robu i usluge finansirane

iz sredstava Kredita, i prikaže način njihovog korištenja za Projekat;

(ii) omogući predstavnicima Uprave OFID-a da posjete kapacitete i gradilišta obuhvaćene Projektom i pregledaju robu i radove finansirane iz sredstava Kredita kao i relevantnu evidenciju i dokumentaciju; i

(iii) redovno dostavlja Upravi OFID-a sve informacije koje Uprava OFID-a bude razumno zahtijevala vezano za Projekat, njegovu cijenu, i gdje je to moguće, korist koja će iz proisteci iz istog, trošenje sredstava Kredita, te robu, radove i usluge finansirane iz tih sredstava kao i kvartalni izvještaj o napretku u implementaciji Projekta.

(c) Ubrzo poslije završetka Projekta, ali u svakom slučaju ne kasnije od šest mjeseci nakon Datuma završetka ili kasnijeg datuma koji može biti dogovoren u tu svrhu između Zajmoprimca i Uprave OFID-a, Zajmoprimac će pripremiti i dostaviti Upravi OFID-a izvještaj, onoliko obiman i detaljan koliko to bude Uprava OFID-a razumno zahtijevala, o izvršenju i početnom periodu Projekta, njegovoj cijeni i proisteklim koristima kao i onima koje treba da iz njega proisteknu, izvršenju obaveza Zajmoprimca i OFID-a prema ovom Ugovoru i ispunjenju svrhe Kredita.

3.06 Zajmoprimac će učiniti da Federacija vodi ili učiniti da se otpočne sa vođenjem evidencije adekvatne da bi se, u skladu sa dosljedno vodenom odgovarajućom knjigovodstvenom praksom, prikazale operacije, sredstva i troškovi u vezi sa Projektom, odjela ili agencija Zajmoprimca zaduženih za izvršenje Projekta ili nekog od njegovih dijelova i takvu evidenciju će dati na raspolaganje Upravi OFID-a po njegovom zahtjevu.

3.07 (a) Zajmoprimac i OFID će saradivati u potpunosti kako bi osigurali da su ciljevi Kredita postignuti.

(b) Zajmoprimac će promptno informirati Upravu OFID-a o stanju koje ometa, ili prijeti da ometa, napredovanje Projekta, izvršenje njegovih obaveza iz ovog Ugovora, ili postizanje ciljeva Kredita.

(c) Zajmoprimac i OFID će s vremena na vrijeme, na zahtjev bilo koje od strana, razmijeniti stanovišta preko svojih predstavnika u vezi sa pitanjima koja se odnose na Projekat i Kredit.

3.08 Sva pozivanja na Zajmoprimca ili Federaciju, za svakog posebno će, u ovom članu biti, *mutatis mutandis*, protumačena kao i pozivanja na Izvršnu agenciju.

***

Član 4 IZUZEĆA

4.01 Ovaj Ugovor i bilo koji dopunski sporazum između strana na isti će biti oslobođen poreza, nameta ili carine nametnute od strane, ili na teritoriji, Zajmoprimca na ili u vezi sa njegovim izvršenjem, isporukom ili registracijom.

4.02 Glavnica, kamata i naknade za usluge Kredita će biti plaćene bez odbijanja, i oslobođeni od, naknada i restrikcija bilo koje vrste nametnutih od strane ili na teritoriji Zajmoprimca.

4.03 Zajmoprimac će sve dokumente, evidenciju, korespondenciju i sličan materijal OFID-a smatrati povjerljivim, ukoliko nije dogovoreno drugačije sa OFID-om.

4.04 OFID i njegova imovina neće biti predmet mjera eksproprijacije, nacionalizacije, sekvestracije, nadzora ili konfiskacije na teritoriji Zajmoprimca.

***

Član 5

UBRZANJE PRISPJEĆA; SUSPENZIJA I OTKAZIVANJE

5.01 Ukoliko se dese sljedeći događaji i nastave se dogodati u periodu naznačenom ispod, tada u bilo kojem narednom periodu tokom produžavanja takvog događaja, Uprava OFID-a može obavještenjem Zajmoprimcu objaviti da su glavnica Kredita i neizmireni iznosi prispjeli za plaćanje i plativi odmah zajedno sa kamatom i naknadama za usluge servisiranja Kredita, te će u tom slučaju glavnica, zajedno sa kamatom i svim naknadama, prispjeti za plaćanje i biti plativi odmah;

(a) Neizvršenje nastaje i nastavlja da traje u periodu od trideset dana kod plaćanja rate na glavnici ili kamate ili naknada za usluge iz ovog Ugovora ili nekog drugog sporazuma na osnovu kojeg je Zajmoprimac dobio ili treba da dobije kredit od OFID-a;

(b) Neizvršenje nastaje kod izvršenja bilo koje druge obaveze od strane Zajmoprimca iz ovog Ugovora ili Ugovora o Projektu, ukoliko ga bude, a takvo neizvršenje se nastavi u periodu od šezdeset dana nakon što OFID o tome dostavi obavještenje Zajmoprimcu.

5.02 Zajmoprimac može dostaviti obavještenje OFID-u kojim otkazuje bilo koji iznos Kredita koji Zajmoprimac nije povukao prije dostavljanja takve obavijesti. OFID može obavještenjem Zajmoprimcu suspendirati ili prekinuti pravo Zajmoprimca da vrši povlačenje sredstava kredita ukoliko bilo koji od događaja pomenutih u Dijelu 5.01(a) i (b) nastane ili ukoliko dođe do bilo koje druge izvanredne situacije koja će učiniti nevjerovatnim da se Projekat uspješno realizuje ili će onemogućiti Zajmoprimca da izvrši svoje obaveze iz ovog Ugovora.

5.03 Uprkos ubrzavanju prispjeća Kredita shodno Dijelu 5.01 ili njegovoj suspenziji ili otkazivanju shodno Dijelu 5.02, sve odredbe ovog Ugovora će nastaviti biti pravosnažne kako je konkretno dato u ovom članu.

5.04 Ukoliko nije dogovoreno drugačije između Zajmoprimca i Uprave OFID-a, otkazivanje će se *pro rata* primijeniti na nekoliko rokova za plaćanje glavnice Kredita koji će prispjeti za plaćanje nakon datuma tog otkazivanja.

***

Član 6

PRIMJENJIVOST, RASPUŠTANJE OFID-a, ARBITRAŽA

6.01 Prava i obaveze strana u ovom Ugovoru će biti važeće i primjenjive u skladu sa njegovim uslovima uprkos bilo kojem oprečnom lokalnom zakonu. Niti jedna od strana u ovom Ugovoru neće imati pravo, pod bilo kojim okolnostima, tvrditi da je bilo koja odredba ovog Ugovora nevažeća ili neprimjenjiva iz bilo kojeg razloga.

6.02 Uprava OFID-a će promptno informirati Zajmoprimca u bilo koje vrijeme kada se donese odluka o raspuštanju OFID-a u skladu sa Sporazumom o njegovom osnivanju. U slučaju takvog raspuštanja, ovaj Ugovor o kreditu će ostati na snazi, a Uprava OFID-a će uputiti Zajmoprimca na dopunske ugovore za otplatu Kredita koje će pripremiti odgovarajuće tijelo OFID-a u takvoj situaciji.

6.03 Strane u ovom Ugovoru će nastojati prijateljski riješiti sve sporove ili razlike između njih, koji proisteknu iz ovog Ugovora ili u vezi s njim. Ukoliko spor ili razlika ne mogu biti prijateljski riješeni, bit će dati na arbitražu Sudu za arbitražu kako sledi ovdje:

(a) Postupke arbitraže može pokrenuti Zajmoprimac protiv OFID-a i obrnuto. U svakom slučaju, postupci arbitraže će biti pokrenuti obavještenjem strane žalioca strani tuženika.

(b) Arbitražni sud će se sastojati od tri arbitra imenovana kako slijedi: jednog imenuje strana žalilac, drugog imenuje strana tuženik i treći (u daljnjem tekstu "Sudija") se imenuje dogovorom dva arbitra. Ukoliko u roku od trideset dana nakon obavještenja o pokretanju postupka arbitraže tuženik ne uspije da imenuje arbitra, tog arbitra će imenovati Predsjednik Međunarodnog suda pravde po zahtjevu strane koja pokreće postupak. Ukoliko dva arbitra ne uspiju da se dogovore o Sudiji u roku od šezdeset dana nakon datuma imenovanja drugog arbitra, taj Sudija će biti imenovan od strane Predsjednika Međunarodnog suda pravde.

(c) Arbitražni sud će se sastajati u vrijeme i mjesto koje utvrdi Sudija. Zatim će se utvrditi gdje i kada će sud zasjedati. Arbitražni sud će utvrditi sva pitanja procedure i pitanja vezana za njegovu nadležnost.

(d) Sve odluke Arbitražnog suda će se donositi većinom glasova. Presuda Suda, koja se može izreći čak i ako jedna od strana izostane, će biti konačna i obavezujuća za obje strane u postupku arbitraže.

(e) Usluga bilo kakvog obavještenja ili procesa u vezi sa bilo kojim postupkom u ovom Dijelu ili u vezi sa bilo kojim postupkom u svrhu sprovođenja presude izrečene shodno ovom Dijelu će biti izvršeni na način dat u Dijelu 8.01.

(f) Arbitražni sud će odlučiti o načinu na koji će troškove arbitraže snositi jedna ili obje strane u sporu.

* * *

Član 7

DATUM EFEKTIVNOSTI; ZAVRŠETAK OVOG UGOVORA

7.01 Ovaj Ugovor će postati efektivan na datum nakon kojeg OFID pošalje Zajmoprimcu obavještenje o svom prihvatanju dokaza koji se zahtijevaju u Dijelu 7.02 i 7.03.

7.02 Zajmoprimac će OFID-u dostaviti zadovoljavajući dokaz o sljedećem:

(a) da je izvršenje i isporučivanje ovog Ugovora u ime Zajmoprimca bilo propisno odobreno i ratificirano shodno ustavnim zahtjevima Zajmoprimca.

(b) da je izvršenje i isporučivanje Ugovora o Projektu u ime Federacije bilo propisno odobreno i ratificirano shodno ustavnim zahtjevima Federacije.

(c) da je odnosni supsidijarni ugovor o kreditu između Zajmoprimca i Federacije, na osnovu kojeg će sredstva Kredita biti prebačena Federaciji, izvršen kako je navedeno u Dijelu 3.02 i da je propisno odobren i ratificiran shodno odnosnim ustavnim zahtjevima Zajmoprimca i Federacije.

7.03 Pridržavajući se Dijela 7.02, Zajmoprimac će također OFID-u dostaviti potvrdu koju izdaje Ministar pravde, ili Vrhovni tužilac, ili vladin nadležni pravni sektor kojom se potvrđuje da je ovaj Ugovor propisno odobren i ratificiran od strane Zajmoprimca i da čini važeću obavezujuću obavezu Zajmoprimca u skladu sa njegovim uslovima.

7.04 Ukoliko ovaj Ugovor ne bude stupio na snagu i ne postane pravosnažan do 31. jula 2008. godine, ovaj Ugovor i sve obaveze strana u njemu će biti prekinute, osim ukoliko OFID, nakon razmatranja razloga za odgađanje, ne utvrdi kasniji datum za svrhu ovog Dijela.

7.05 Kada čitava glavnica Kredita bude otplaćena kao i sve naknade narasle na Kredit budu plaćene, ovaj Ugovor i sve obaveze strana u njemu bit će odmah okončane.

* * *

Član 8

OBAVJEŠTAVANJE; ZASTUPANJE, MODIFIKACIJA

8.01 Svako obavještenje ili zahtjev koji se traži ili za koji je dozvoljeno da se da ili sačini shodno ovom Ugovoru bit će u pisanoj formi. Takvo obavještenje ili zahtjev će se smatrati propisno datim ili sačinjenim kada bude isporučeno lično, putem pošte ili telefaksa strani kojoj treba da bude dat ili sačinjen, na dolje navedenu adresu te strane ili neku drugu adresu koju je naznačila strana u pisanoj formi strani koja daje ili sačinjava zahtjev.

8.02 Svaka aktivnost koja se traži ili se dozvoljava da bude poduzeta, kao i dokumenti koji se traže ili za koje je dozvoljeno da budu izvršeni shodno ovom Ugovoru u ime Zajmoprimca bit će poduzeta ili izvršena od strane Ministra finansija i trezora Zajmoprimca ili drugog službenika kojeg je on ovlastio u pisanoj formi.

8.03 Svaka modifikacija odredbi ovog Ugovora se može dogovoriti u ime Zajmoprimca pisanim instrumentom izvršenim od strane predstavnika Zajmoprimca određenog za taj posao, ili shodno Dijelu 8.02; uz uslov da je po mišljenju tog predstavnika modifikacija razumna u datim okolnostima i da neće značajno povećati obaveze Zajmoprimca prema ovom Ugovoru.

8.04 Svaki dokument dostavljen shodno ovom Ugovoru će biti na engleskom jeziku. Dokumenti na bilo kojem drugom jeziku će biti popraćeni engleskim prevodom certificiranim kao autorizovani prevod i takav autorizovani prevod će biti konačan između strana ovdje.

Kredit br. 1189P

KAOPOTVRDA TOGA strane ovdje, djelujući preko svojih propisno ovlaštenih predstavnika, su dovele do toga da ovaj Ugovor bude potpisan i uručen u Beču u četiri primjerka na engleskom jeziku, od kojih se svaki smatra originalnim i stupa na snagu od dana i godine napisanih iznad.

ZA ZAJMOPRIMCA:

/potpis-stavljen/

Ime: Njegova ekselencija Dragan Vrankić

Ministar finansija i trezora

Adresa: Ministarstvo finansija i trezora

Trg Bosne i Hercegovine br. 1

71000 Sarajevo

Bosna i Hercegovina

Telefaks: (387 33) 471822, 254268

ZA OPEC FOND ZA MEĐUNARODNI RAZVOJ:

/potpis - stavljen/ (pečat - stavljen)

Ime: G. Suleiman J. Al-Herbish

Generalni direktor

Adresa: The OPEC Fund for International Development

P.O.Box 995

A-1011 Vienna

Austria

Telefaks: (43) 1 5139238

* * *

BOSNA I HERCEGOVINA
PROJEKAT REKONSTRUKCIJE ŽELJEZNICA

Dionica (I) Sarajevo - Bradina

RASPORED 1
OPIS PROJEKTA

Opšti cilj Projekta je postizanje zadovoljavajućeg nivoa pouzdanosti i funkcionalnosti dijela glavne željezničke trase, konkretno dionice Sarajevo - Bradina u dužini od 40.947 km, u cilju udovoljavanja rastućim potrebama za transportom. Projekat se sastoji od sljedećih komponenti:

(a) Sistemi osiguranja, uključujući pribavljanje i ugradnju novih sistema u dvije stanice i rehabilitaciju već postojećih sistema u četiri ostale stanice;

(b) Sistemi osiguranja puta vožnje, koji se sastoje od ugradnje sistema u cilju povećanja sigurnosti rada vozova u saobraćaju velikog obima;

(c) Sistem telekomunikacije, koji obuhvata projektovanje i ugradnju nove opreme za telekomunikacije u svim stanicama;

(d) Elektro radove, koji obuhvataju rehabilitaciju postrojenja za napajanje el. energijom u jednoj stanici kao i ugradnju nove 25kV opreme i opreme nižeg napona u pet postrojenja za sekcionisanje zajedno sa kontrolnim panelima i potrebnim građevinskim radovima te rehabilitacijom kontaktne mreže; i

(e) Projektovanje i superviziju, koji se sastoje od povezivanja novih sistema i opreme sa postojećim postrojenjima kao i pružanje konsultantskih usluga u cilju obavljanja supervizije pri nabavci i ugradnji novih sistema

* * *

BOSNA I HERCEGOVINA
PROJEKAT REKONSTRUKCIJE ŽELJEZNICA

Dionica (I) Sarajevo - Bradina

RASPORED 2

RASPOREĐIVANJE SREDSTAVA KREDITA

1. Ukoliko nije drugačije dogovoreno između Zajmoprimca i Uprave OFID-a, u tabeli ispod su izložene komponente koje treba da budu finansirane iz sredstava Kredita, raspoređivanje iznosa Kredita za svaku komponentu i procenat ukupnog troška za stavke koje treba da budu finansirane u vezi sa svakom komponentom:

Komponenta	Dodijeljeni iznos Kredita (izraženo u US dolarima)	Procenat ukupnih troškova koji treba da budu finansirani
(a) Sistem osiguranja	4.375.000	91,0
(b) Osiguranje puta vožnje	1.415.000	91,0
(c) Sistem telekomunikacije	1.715.000	91,0
(d) Elektro radovi	4.135.000	91,0
(e) Projektovanje i Supervizija	360.000	91,0
Ukupno	12.000.000	

2. Uprkos raspoređivanju iznosa Kredita ili procenta isplate izloženih u tabeli u paragrafu 1 iznad, ukoliko Uprava fonda bude razložno procijenila da je iznos Kredita tada dodijeljen bilo kojoj

komponenti nedovoljan da bi se finansirao dogovoreni procenat svih troškova u toj komponenti, Uprava fonda može, uz obavještenje Zajmoprimcu: (i) realocirati toj komponenti, do mjere potrebne da bi se udovoljilo procijenjenom manjku, sredstva Kredita koja su tada dodijeljena drugoj komponenti i koja po mišljenju Uprave fonda nisu neophodna za pokrivanje drugih troškova; i (ii) ukoliko takvo realociranje ne može u potpunosti pokriti procijenjeni manjak, smanjiti procenat isplate tada primijenjen na te troškove kako bi se daljnja povlačenja sredstava u vezi sa tom komponentom mogla nastaviti dok ne nastanu svi troškovi predviđeni u istoj.

BOSNA I HERCEGOVINA
PROJEKAT REKONSTRUKCIJE ŽELJEZNICA

Dionica (I) Sarajevo - Bradina

RASPORED 3
RASPORED AMORTIZACIJE

Br.	Datum otplate	Iznos dospio za plaćanje (izraženo u US dolarima)
1	15. maj 2013.	400.000
2	15. novembar 2013.	400.000
3	15. maj 2014.	400.000
4	15. novembar 2014.	400.000
5	15. maj 2015.	400.000
6	15. novembar 2015.	400.000
7	15. maj 2016.	400.000
8	15. novembar 2016.	400.000
9	15. maj 2017.	400.000
10	15. novembar 2017.	400.000
11	15. maj 2018.	400.000
12	15. novembar 2018.	400.000
13	15. maj 2019.	400.000
14	15. novembar 2019.	400.000
15	15. maj 2020.	400.000
16	15. novembar 2020.	400.000
17	15. maj 2021.	400.000
18	15. novembar 2021.	400.000
19	15. maj 2022.	400.000
20	15. novembar 2022.	400.000
21	15. maj 2023.	400.000
22	15. novembar 2023.	400.000
23	15. maj 2024.	400.000
24	15. novembar 2024.	400.000
25	15. maj 2025.	400.000
26	15. novembar 2025.	400.000
27	15. maj 2026.	400.000
28	15. novembar 2026.	400.000
29	15. maj 2027.	400.000
30	15. novembar 2027.	400.000
	Ukupno:	12.000.000

Član 3.

Ova Odluka će biti objavljena u "Službenom glasniku BiH" na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku i stupa na snagu danom objavljivanja.

Број 01-011-2086-15/08
19. августа 2008. године
Сарајево

Председavajući
др. **Haris Silajdžić**, s. r.

Na temelju članka V. 3. (d) Ustava Bosne i Hercegovine i suglasnosti Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine (Odluka PS BiH, broj 235/08 od 30. srpnja 2008. godine), Predsjedništvo Bosne i Hercegovine na 44. sjednici, održanoj 19. kolovoza 2008. godine, donijelo je

ODLUKU

O RATIFICIRANJU UGOVORA O KREDITU IZMEĐU BOSNE I HERCEGOVINE I OPEC FONDA ZA MEĐUNARODNI RAZVOJ PROJEKT REKONSTRUKCIJE ŽELJEZNICA, DIONICA (I) SARAJEVO-BRADINA

Članak 1.

Ratificira se Ugovor o kreditu između Bosne i Hercegovine i OPEC Fonda za međunarodni razvoj - *Projekt rekonstrukcije željeznica, Dionica (I) Sarajevo-Bradina*, potpisan u Beču, 21. travnja 2008. godine na engleskom jeziku.

Članak 2.

Tekst Sporazuma u prijevodu glasi:

KREDIT BR. 1189P

PROJEKT REKONSTRUKCIJE ŽELJEZNICA

Dionica (I) Sarajevo - Bradina

UGOVOR O KREDITU

IZMEĐU BOSNE I HERCEGOVINE I OPEC FONDA ZA MEĐUNARODNI RAZVOJ

DATIRAN 21. travanj 2008. godine

UGOVOR datiran 21. travnja 2008. godine, između Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu "Zajmoprimatelj") i OPEC Fonda za međunarodni razvoj (u daljnjem tekstu "OFID").

Obzirom da su zemlje članice OPEC-a, svjesne potrebe za solidarnošću među svim zemljama u razvoju i svjesne značaja financijske suradnje između njih i ostalih zemalja u razvoju, osnovale OFID kako bi pružile financijsku podršku pomenutim zemljama pod koncesionalnim uvjetima, uz već postojeće bilateralne i multilateralne kanale preko kojih zemlje članice OPEC-a pružaju financijsku pomoć ostalim zemljama u razvoju;

I obzirom da je Zajmoprimatelj zatražio pomoć OFID-a u financiranju Projekta opisanog u Rasporedu 1 ovog Ugovora;

I obzirom da je Ugovorom o Projektu između Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu "Federacija") i OFID-a, Federacija pristala da preuzme određene obveze u svezi sa implementacijom Projekta;

I obzirom da je Upravni odbor OFID-a odobrio davanje kredita Zajmoprimatelju u iznosu od dvanaest milijuna US dolara (US\$ 12.000.000) u suglasnosti s rokovima i uvjetima postavljenim ovdje;

Sada su se, time, strane ovim dogovorile sljedeće:

Članak 1

DEFINICIJE

1.01.01 Kad god da se koriste u ovome Ugovoru, ukoliko kontekst ne nalaže drukčije, sljedeći termini će imati sljedeća značenja:

(a) "Datum završetka" znači datum, kako je dato u Dijelu 2.10 ovog Ugovora, kada će se pravo Zajmoprimatelja da vrši povlačenje sredstava iz Kredita okončati.

(b) "Dolar" ili znak "\$" označava valutu Sjedinjenih Američkih Država.

(c) "Datum efektivnosti" znači datum, kako je dato u Dijelu 7.01 ovog Ugovora, kada će ovaj Ugovor stupiti na snagu.

(d) "Izvršna agencija" znači Javno poduzeće željeznica Bosne i Hercegovine ili bilo koja druga agencija o kojoj se ovdje mogu dogovoriti Zajmoprimatelj i Uprava OFID-a.

(e) "Roba" znači opremu, nabave i usluge potrebne za Projekt. Pozivanje na cijenu robe će također uključivati cijenu uvoza te robe na teritoriju Zajmoprimatelja.

(f) "Kredit" znači kredit dat na temelju ovog Ugovora.

(g) "OFID" znači OPEC Fond za međunarodni razvoj osnovan od strane zemalja članica Organizacije zemalja izvoznica nafte (OPEC) na temelju Ugovora potpisanog u Parizu 28. siječnja 1976. godine, sa dopunama i izmjenama.

(h) "Uprava OFID-a" znači Generalni direktor OFID-a ili njegov ovlašćeni predstavnik.

(i) "Projekt" znači projekt za koji se daje Kredit kako je opisano u Raporedu 1 ovog Ugovora a čiji opis može, s vremena na vrijeme, biti dopunjen i izmijenjen dogovorom između Zajmoprimatelja i Uprave OFID-a.

(j) "Ugovor o projektu" znači Ugovor o projektu naveden u Preambuli ovog Ugovora koji treba da bude zaključen između Federacije i OFID-a.

* * *

Članak 2

KREDIT

2.01 OFID ovim daje Zajmoprimatelju kredit u iznosu od dvanaest milijuna dolara (\$12.000.000), u suglasnosti s rokovima i uvjetima utvrđenim u ovome Ugovoru.

2.02 Zajmoprimatelj će platiti kamatu po stopi od tri i po posto (3,5%) godišnje na glavnici sredstava povlačenih iz Kredita i neizmirenih s vremena na vrijeme.

2.03 Zajmoprimatelj će s vremena na vrijeme platiti naknadu za uslugu servisiranja po stopi od jedan posto (1%) godišnje na glavnici sredstava povlačenih iz Kredita i neizmirenih sredstava iz Kredita, kako bi se izmirili troškovi vođenja Kredita.

2.04 Kamata i naknade za uslugu servisiranja će se uplaćivati u Dolarima polugodišnje 15. svibnja i 15. studenog svake godine na račun OFID-a kojeg za tu svrhu odredi Uprava OFID-a.

2.05 Nakon što se ovaj Ugovor proglašio efektivnim shodno Dijelu 7.01, i ukoliko se Zajmoprimatelj i OFID ne dogovore drukčije, sredstva Kredita se mogu povlačiti s vremena na vrijeme kako bi se izmirili troškovi nastali nakon 14. lipnja 2007. godine, ili treba da budu izmireni kasnije vezano za razumnu cijenu robe potrebne za Projekt, a koji treba da se financiraju iz

sredstava Kredita kako je naznačeno u Rasporedu 2 ovog Ugovora ili u amandmanima tog Rasporeda propisno odobrenim od strane Uprave OFID-a.

2.06 Osim ukoliko se Uprava OFID-a ne složi drukčije, povlačenja sredstava Kredita se mogu vršiti u valutama u kojima su troškovi navedeni u Dijelu 2.05 plaćeni ili mogu biti plaćeni. U slučaju da se zahtijeva isplata u valuti drukčijoj od dolara, takva isplata će biti realizirana na temelju stvarnoga troška u Dolarima napravljenog od strane OFID-a u cilju udovoljavanja zahtjevu. Uprava OFID-a će djelovati kao agent Zajmoprimatelja pri kupovini valuta. Povlačenja sredstava za troškove u valuti Zajmoprimatelja, ukoliko ih bude, će biti vršena u Dolarima prema zvaničnom deviznom tečaju vrijeme povlačenja sredstava, a ukoliko takav tečaj ne postoji, prema razumnoj stopi o kojoj će, s vremena na vrijeme, odlučiti Uprava OFID-a.

2.07 Sve aplikacije za povlačenje moraju se pripremiti u suglasnosti s "Procedurama plaćanja OPEC Fonda za međunarodni razvoj" odobrenim u svibnju 1983. godine, čiji je primjerak dostavljen Zajmoprimatelju. Originalni primjerak svake takve aplikacije mora se zatim dostaviti OFID-u od strane predstavnika Zajmoprimatelja ovlaštenog za te poslove, ili u suglasnosti s Dijelom 8.02. Svaku aplikaciju dostavljenu na taj način mora pratiti takva dokumentacija i drugi dokazi koji će oblikom i sadržajem zadovoljiti Upravu OFID-a da je Zajmoprimatelj ovlašten da povuče iz Kredita iznos kojeg traži i da će iznos koji treba da bude povučen biti isključivo iskorišten za svrhe navedene u ovome Ugovoru.

2.08 Zajmoprimatelj će otplatiti glavnicu Kredita u Dolarima, ili u nekoj drugoj slobodno konvertibilnoj valuti prihvatljivoj za Upravu OFID-a u iznosu ekvivalentnom neizmirenom iznosu u Dolarima, prema tržišnom deviznom tečaju koji preovladava u vrijeme i u mjestu otplate. Otplate će biti izvršena u trideset jednakih polugodišnjih obroka počevši od 15. svibnja 2013. godine, nakon grejs perioda koji teče do toga datuma, a poslije toga u suglasnosti s Rasporedom amortizacije datom u ovome Ugovoru. Svaki obrok će biti u iznosu od četiri stotine tisuća dolara (\$ 400.000) a svi obroci će biti uplaćeni na datum otplate na račun OFID-a kako zahtijeva Uprava OFID-a.

2.09 (a) Zajmoprimatelj preuzima obvezu da osigura da niti jedan vanjski dug neće imati prioritet nad ovim Kreditom pri alokaciji, realizaciji ili distribuciji deviznih sredstava koje drži Zajmoprimatelj pod svojom kontrolom ili u korist Zajmoprimatelja. Shodno tome, ukoliko se pojavi zalog na javnu svojinu (kako definiše Dio 2.09(c)), kao osiguranje za vanjski dug, koji će ili može rezultirati prioritetom u korist kreditora vanjskog duga pri alokaciji, realizaciji ili distribuciji deviznih sredstava, zalog će, *ipso facto* i bez troškova za OFID, jednako i srazmjerno osigurati glavnicu i naknade Kredita, a Zajmoprimatelj će, pri stvaranju ili dopuštanju stvaranja takvog zaloga, sačiniti izričitu odredbu u tu svrhu; uz uvjet, međutim, da ukoliko se iz ustavnog ili drugog zakonskog razloga takva odredba ne može napraviti glede zaloga datog na imovinu njegovih političkih ili administrativnih pod-jedinica, Zajmoprimatelj će promptno i bez troškova za OFID osigurati glavnicu i naknade Kredita, ekvivalentnim zalogom druge javne svojine zadovoljavajuće za OFID.

(b) Gore pomenuta obveza se neće primijenjivati na:

(i) zalog dat na imovinu, u vrijeme nabave, samo kao osiguranje plaćanja nabavne cijene te imovine i

(ii) zalog proistekao iz uobičajene prakse bankovnih transakcija i osiguranja duga prispjelog ne kasnije od jedne godine nakon njegovog datuma.

(a) Korišten u ovom Dijelu, termin "javna svojina" podrazumijeva imovinu Zajmoprimatelja, ili političke ili administrativne pod-jedinice ili tijela u vlasništvu ili u nadležnosti, ili u funkciji rada za ili u korist Zajmoprimatelja ili svake takve pod-jedinice, uključujući imovinu u zlatu i druga devizna sredstva koja drži institucija koja obavlja funkcije centralne banke ili fonda za stabilizaciju devizne razmjene ili slične funkcije, za Zajmoprimatelja.

2.10 Pravo Zajmoprimatelja da vrši povlačenja iz sredstava kredita će isteći 31. prosinca 2011. godine, ili kasnijeg datuma koji će utvrditi Uprava OFID-a. Uprava OFID-a će promptno obavijestiti Zajmoprimatelja o takvom kasnijem datumu.

* * *

Članak 3

IZVRŠENJE PROJEKTA; NABAVA

3.01 Zajmoprimatelj ovim preuzima obvezu da osigura da Federacija izvrši Projekt uz dužnu marljivost i efikasnost i u suglasnosti s profesionalnom administrativnom, finansijskom i inženjerskom praksom i obezbijediti će, brzo koliko je to potrebno, sredstva, kapacitete, usluge i ostale resurse, uz sredstva Kredita, potrebne za ovu svrhu.

3.02 Zajmoprimatelj će prebaciti sredstva Kredita Federaciji supsidijarnim ugovorom o kreditu u suglasnosti s rokovima i uvjetima koji mogu biti dogovoreni sa Upravom OFID-a; a koji se može dopuniti i izmijeniti s vremena na vrijeme uz prethodnu suglasnost Uprave OFID-a.

3.03 Zajmoprimatelj će osigurati da se sve aktivnosti njegovih odjela i agencija glede izvršenja Projekta vode i koordiniraju sa onima u Federaciji u suglasnosti s profesionalnom administrativnom politikom i procedurama.

3.04 (a) Zajmoprimatelj će učiniti da Federacija osigura, ili sačini adekvatnu odredbu za osiguranje uvezene robe koja treba da bude financirana iz Kredita za slučaj opasnosti po pribavljanje, transport i isporuku iste do mjesta korištenja ili ugradnje, a za takvo osiguranje odšteta će biti naplativa u valuti koju može slobodno koristiti Zajmoprimatelj kako bi zamijenio ili popravio takvu robu.

(b) Osim ukoliko se OFID ne složi drukčije, sva roba i usluge financirani iz sredstava Kredita će biti korišćeni isključivo za Projekt.

(c) Osim ukoliko nije drukčije dogovoreno između Zajmoprimatelja i OFID-a, "Smjernice za nabavu za Kredite koje dodjeljuje OPEC fond" odobrene 2. studenog 1982. godine, čiji je primjerak dostavljen Zajmoprimatelju, će se primijenjivati za nabavu robe iz ovog Ugovora.

3.05 (a) Zajmoprimatelj će učiniti da Federacija dostavi Upravi OFID-a, odmah nakon njihove pripreme, planove, specifikacije, ugovornu dokumentaciju i rasporede za izgradnju i nabavu za Projekt i materijalne modifikacije ili dopune istih, onoliko detaljno koliko to Uprava OFID-a bude razumno zahtijevala.

(b) Zajmoprimatelj će učiniti da Federacija:

(i) vodi evidenciju i procedure adekvatne da se evidentira i nadzire napredak Projekta (uključujući troškove i korist koja treba da proistekne iz istog), identifikira robu i usluge financirane iz sredstava Kredita, i prikaže način njihovog korištenja za Projekt;

(ii) omogući predstavnicima Uprave OFID-a da posjete kapacitete i gradilišta obuhvaćena Projektom i pregledaju robu i radove financirane iz sredstava Kredita kao i relevantnu evidenciju i dokumentaciju; i

(iii) redovno dostavlja Upravi OFID-a sve informacije koje Uprava OFID-a bude razumno zahtijevala vezano za Projekt, njegovu cijenu, i gdje je to moguće, korist koja će iz proisteci iz istog, trošenje sredstava Kredita, te robu, radove i usluge financirane iz tih sredstava kao i kvartalno izvješće o napretku u implementaciji Projekta.

(c) Ubrzo poslije završetka Projekta, ali u svakom slučaju ne kasnije od šest mjeseci nakon Datuma završetka ili kasnijeg datuma koji može biti dogovoren u tu svrhu između Zajmoprimatelja i Uprave OFID-a, Zajmoprimatelj će pripremiti i dostaviti Upravi OFID-a izvješće, onoliko obimno i detaljno koliko to bude Uprava OFID-a razumno zahtijevala, o izvršenju i početnom periodu Projekta, njegovoj cijeni i proisteklim koristima kao i onima koje treba da iz njega proisteknu, izvršenju obveza Zajmoprimatelja i OFID-a prema ovom Ugovoru i ispunjenju svrhe Kredita.

3.06 Zajmoprimatelj će učiniti da Federacija vodi ili učiniti da se otpočne sa vođenjem evidencije adekvatne da bi se, u suglasnosti s dosljedno vođenom odgovarajućom knjigovodstvenom praksom, prikazale operacije, sredstva i troškovi u svezi sa Projektom, odjela ili agencija Zajmoprimatelja zaduženih za izvršenje Projekta ili nekog od njegovih dijelova i takvu evidenciju će dati na raspolaganje Upravi OFID-a po njegovom zahtjevu.

3.07 (a) Zajmoprimatelj i OFID će saradivati u potpunosti kako bi osigurali da su ciljevi Kredita postignuti.

(b) Zajmoprimatelj će promptno informirati Upravu OFID-a o stanju koje ometa, ili prijeti da omete, napredovanje Projekta, izvršenje njegovih obveza iz ovog Ugovora, ili postizanje ciljeva Kredita.

(c) Zajmoprimatelj i OFID će s vremena na vrijeme, na zahtjev bilo koje od strana, razmijeniti stanovišta preko svojih predstavnika u svezi sa pitanjima koja se odnose na Projekt i Kredit.

3.08 Sva pozivanja na Zajmoprimatelja ili Federaciju, za svakog posebno će, u ovom članku biti, *mutatis mutandis*, protumačena kao i pozivanja na Izvršnu agenciju.

* * *

Članak 4 IZUZEĆA

4.01 Ovaj Ugovor i bilo koji dopunski sporazum između strana na isti će biti oslobođeni poreza, nameta ili carine nametnute od strane, ili na teritoriji, Zajmoprimatelja na ili u svezi sa njegovim izvršenjem, isporukom ili registracijom.

4.02 Glavnica, kamata i naknade za usluge Kredita će biti plaćene bez odbijanja, i oslobođeni od, naknada i restrikcija bilo koje vrste nametnutih od strane ili na teritoriji Zajmoprimatelja.

4.03 Zajmoprimatelj će sve dokumente, evidenciju, korespondenciju i sličan materijal OFID-a smatrati povjerljivim, ukoliko nije dogovoreno drukčije sa OFID-om.

4.04 OFID i njegova imovina neće biti predmet mjera eksproprijacije, nacionalizacije, sekvestracije, nadzora ili konfiskacije na teritoriji Zajmoprimatelja.

* * *

Članak 5 UBRZANJE PRISPIJEĆA; SUSPENZIJA I OTKAZIVANJE

5.01 Ukoliko se dese sljedeći događaji i nastave se događati u periodu naznačenom ispod, tada u bilo kojem narednom periodu tokom produžavanja takvog događaja, Uprava OFID-a može saopćenjem Zajmoprimatelju objaviti da su glavnica Kredita i neizmireni iznosi prispjeli za plaćanje i plativi odmah zajedno sa

kamatom i naknadama za usluge servisiranja Kredita, te će u tom slučaju glavnica, zajedno sa kamatom i svim naknadama, prispjeti za plaćanje i biti plativi odmah;

(a) Neizvršenje nastaje i nastavlja da traje u periodu od trideset dana kod plaćanja obroka na glavnica ili kamate ili naknada za usluge iz ovog Ugovora ili nekog drugog sporazuma na temelju kojeg je Zajmoprimatelj dobio ili treba da dobije kredit od OFID-a;

(b) Neizvršenje nastaje kod izvršenja bilo koje druge obveze od strane Zajmoprimatelja iz ovog Ugovora ili Ugovora o Projektu, ukoliko ga bude, a takvo neizvršenje se nastavi u periodu od šezdeset dana nakon što OFID o tome dostavi saopćenje Zajmoprimatelju.

5.02 Zajmoprimatelj može dostaviti saopćenje OFID-u kojim otkazuje bilo koji iznos Kredita koji Zajmoprimatelj nije povukao prije dostavljanja takve obavijesti. OFID može saopćenjem Zajmoprimatelju suspendirati ili prekinuti pravo Zajmoprimatelja da vrši povlačenje sredstava kredita ukoliko bilo koji od događaja pomenutih u Dijelu 5.01(a) i (b) nastane ili ukoliko dođe do bilo koje druge izvanredne situacije koja će učiniti nevjerovatnim da se Projekt uspješno realizira ili će onemogućiti Zajmoprimatelja da izvrši svoje obveze iz ovog Ugovora.

5.03 Uprkos ubrzavanju prispjeca Kredita shodno Dijelu 5.01 ili njegovoj suspenziji ili otkazivanju shodno Dijelu 5.02, sve odredbe ovog Ugovora će nastaviti biti pravosnažne kako je konkretno dato u ovom članku.

5.04 Ukoliko nije dogovoreno drukčije između Zajmoprimatelja i Uprave OFID-a, otkazivanje će se *pro rata* primijeniti na nekoliko rokova za plaćanje glavnice Kredita koji će prispjeti za plaćanje nakon datuma tog otkazivanja.

* * *

Članak 6 PRIMJENJIVOST, RASPUŠTANJE OFID-a, ARBITRAŽA

6.01 Prava i obveze strana u ovome Ugovoru će biti važeće i primjenjive u suglasnosti s njegovim uvjetima uprkos bilo kojem oprečnom lokalnom zakonu. Niti jedna od strana u ovome Ugovoru neće imati pravo, pod bilo kojim okolnostima, tvrditi da je bilo koja odredba ovog Ugovora nevažeća ili neprimjenjiva iz bilo kojeg razloga.

6.02 Uprava OFID-a će promptno informirati Zajmoprimatelja u bilo koje vrijeme kada se donese odluka o raspuštanju OFID-a u suglasnosti s Sporazumom o njegovom osnivanju. U slučaju takvog raspuštanja, ovaj Ugovor o kreditu će ostati na snazi, a Uprava OFID-a će uputiti Zajmoprimatelja na dopunske ugovore za otplatu Kredita koje će pripremiti odgovarajuće tijelo OFID-a u takvoj situaciji.

6.03 Strane u ovome Ugovoru će nastojati prijateljski riješiti sve sporove ili razlike između njih, koji proisteknu iz ovog Ugovora ili u svezi s njim. Ukoliko spor ili razlika ne mogu biti prijateljski riješeni, bit će dati na arbitražu Sudu za arbitražu kako slijedi ovdje:

(a) Postupke arbitraže može pokrenuti Zajmoprimatelj protiv OFID-a i obrnuto. U svakom slučaju, postupci arbitraže će biti pokrenuti saopćenjem strane žalitelja strani tuženika.

(b) Arbitražni sud će se sastojati od tri arbitra imenovana kako slijedi: jednog imenuje strana žalitelj, drugog imenuje strana tuženik i treći (u daljnjem tekstu "Sudija") se imenuje dogovorom dva arbitra. Ukoliko u roku od trideset dana nakon saopćenja o pokretanju postupka arbitraže tuženik ne uspije da imenuje arbitra, tog arbitra će imenovati Predsjednik

Međunarodnog suda pravde po zahtjevu strane koja pokreće postupak. Ukoliko dva arbitra ne uspiju da se dogovore o Sudiji u roku od šezdeset dana nakon datuma imenovanja drugog arbitra, taj Sudija će biti imenovan od strane Predsjednika Međunarodnog suda pravde.

(c) Arbitražni sud će se sastajati u vrijeme i mjesto koje utvrdi Sudija. Zatim će se utvrditi gdje i kada će sud zasjedati. Arbitražni sud će utvrditi sva pitanja procedure i pitanja glede njegove nadležnosti.

(d) Sve odluke Arbitražnog suda će se donositi većinom glasova. Presuda Suda, koja se može izreći čak i ako jedna od strana izostane, bit će konačna i obvezujuća za obje strane u postupku arbitraže.

(e) Usluga bilo kakvog saopćenja ili procesa u svezi sa bilo kojim postupkom u ovom Dijelu ili u svezi sa bilo kojim postupkom u svrhu sprovođenja presude izrečene shodno ovom Dijelu će biti izvršeni na način dat u Dijelu 8.01.

(f) Arbitražni sud će odlučiti o načinu na koji će troškove arbitraže snositi jedna ili obje strane u sporu.

* * *

Članak 7

DATUM EFEKTIVNOSTI; ZAVRŠETAK OVOG UGOVORA

7.01 Ovaj Ugovor će postati efektivan na datum nakon kojeg OFID pošalje Zajmoprimatelju saopćenje o svom prihvatanju dokaza koji se zahtijevaju u Dijelu 7.02 i 7.03.

7.02 Zajmoprimatelj će OFID-u dostaviti zadovoljavajući dokaz o sljedećem:

(a) da je izvršenje i isporučivanje ovog Ugovora u ime Zajmoprimatelja bilo propisno odobreno i ratificirano shodno ustavnim zahtjevima Zajmoprimatelja.

(b) da je izvršenje i isporučivanje Ugovora o Projektu u ime Federacije bilo propisno odobreno i ratificirano shodno ustavnim zahtjevima Federacije.

(c) da je odnosni supsidijarni ugovor o kreditu između Zajmoprimatelja i Federacije, na temelju kojeg će sredstva Kredita biti prebačena Federaciji, izvršen kako je navedeno u Dijelu 3.02 i da je propisno odobren i ratificiran shodno odnosnim ustavnim zahtjevima Zajmoprimatelja i Federacije.

7.03 Pridržavajući se Dijela 7.02, Zajmoprimatelj će također OFID-u dostaviti potvrdu koju izdaje Ministar pravde, ili Vrhovni tužitelj, ili vladin nadležni pravni sektor kojom se potvrđuje da je ovaj Ugovor propisno odobren i ratificiran od strane Zajmoprimatelja i da čini važeću obvezujuću obvezu Zajmoprimatelja u suglasnosti s njegovim uvjetima.

7.04 Ukoliko ovaj Ugovor ne bude stupio na snagu i ne postane pravosnažan do 31. srpnja 2008. godine, ovaj Ugovor i sve obveze strana u njemu će biti prekinute, osim ukoliko OFID, nakon razmatranja razloga za odgađanje, ne utvrdi kasniji datum za svrhu ovog Dijela.

7.05 Kada čitava glavnica Kredita bude otplaćena kao i sve naknade narasle na Kredit budu plaćene, ovaj Ugovor i sve obveze strana u njemu bit će odmah okončane.

* * *

Članak 8

SAOPĆAVANJE; ZASTUPANJE, MODIFIKACIJA

8.01 Svako saopćenje ili zahtjev koji se traži ili za koji je dozvoljeno da se da ili sačini shodno ovom Ugovoru bit će u pisanoj formi. Takvo saopćenje ili zahtjev će se smatrati propisno datim ili sačinjenim kada bude isporučeno lično, putem pošte ili telefaksa strani kojoj treba da bude dat ili sačinjen, na dolje

navedenu adresu te strane ili neku drugu adresu koju je naznačila strana u pisanoj formi strani koja daje ili sačinjava zahtjev.

8.02 Svaka aktivnost koja se traži ili se dozvoljava da bude poduzeta, kao i dokumenti koji se traže ili za koje je dozvoljeno da budu izvršeni shodno ovom Ugovoru u ime Zajmoprimatelja bit će poduzeta ili izvršena od strane Ministra financija i trezora Zajmoprimatelja ili drugog službenika kojeg je on ovlastio u pisanoj formi.

8.03 Svaka modifikacija odredbi ovog Ugovora se može dogovoriti u ime Zajmoprimatelja pisanim instrumentom izvršenim od strane predstavnika Zajmoprimatelja određenog za taj posao, ili shodno Dijelu 8.02; uz uvjet da je po mišljenju tog predstavnika modifikacija razumna u datim okolnostima i da neće značajno povećati obveze Zajmoprimatelja prema ovom Ugovoru.

8.04 Svaki dokument dostavljen shodno ovom Ugovoru će biti na engleskome jeziku. Dokumenti na bilo kojem drugom jeziku će biti proračeni engleskim prijevodom certificiranim kao autorizovani prijevod i takav autorizovani prijevod će biti konačan između strana ovdje.

Kredit br. 1189P

KAO POTVRDA TOGA strane ovdje, djelujući preko svojih propisno ovlaštenih predstavnika, su dovele do toga da ovaj Ugovor bude potpisan i uručen u Beču u četiri primjerka na engleskome jeziku, od kojih se svaki smatra izvornim i stupa na snagu od dana i godine napisanih iznad.

ZA ZAJMOPRIMATELJA:

/potpis - stavljen/

Ime: Njegova eksekucija Dragan Vrankić

Ministar financija i trezora

Adresa: Ministarstvo financija i trezora

Trg Bosne i Hercegovine br. 1

71000 Sarajevo

Bosna i Hercegovina

Telefaks: (387 33) 471822, 254268

ZA OPEC FOND ZA MEĐUNARODNI RAZVOJ:

/potpis - stavljen/ /pečat - stavljen/

Ime: G. Suleiman J. Al-Herbish

Generalni direktor

Adresa: The OPEC Fund for International Development

P.O.Box 995

A-1011 Vienna

Austria

Telefaks: (43) 1 5139238

* * *

BOSNA I HERCEGOVINA

PROJEKT REKONSTRUKCIJE ŽELJEZNICA

Dionica (I) Sarajevo - Bradina

RASPORED 1

OPIS PROJEKTA

Opći cilj Projekta je postizanje zadovoljavajućeg nivoa pouzdanosti i funkcionalnosti dijela glavne željezničke trase, konkretno dionice Sarajevo - Bradina u dužini od 40.947 km, u cilju udovoljenja rastućim potrebama za transportom. Projekt se sastoji od sljedećih komponenti:

(a) Sustavi osiguranja, uključujući pribavljanje i ugradnju novih sustava u dvije postaje i rehabilitaciju već postojećih sustava u četiri ostale postaje;

(b) Sustavi osiguranja puta vožnje, koji se sastoje od ugradnje sustava u cilju povećanja sigurnosti rada vlakova u saobraćaju velikog obima;

(c) Sustav telekomunikacije, koji obuhvata projektovanje i ugradnju nove opreme za telekomunikacije u svim postajama;

(d) Elektro radove, koji obuhvataju rehabilitaciju postrojenja za napajanje el. energijom u jednoj postaji kao i ugradnju nove 25kV opreme i opreme nižeg napona u pet postrojenja za sekcionisanje zajedno sa kontrolnim panelima i potrebnim građevinskim radovima te rehabilitacijom kontaktne mreže; i

(e) Projektovanje i superviziju, koji se sastoje od povezivanja novih sustava i opreme sa postojećim postrojenjima kao i pružanje konsultantskih usluga u cilju obavljanja supervizije pri nabavi i ugradnji novih sustava.

* * *

BOSNA I HERCEGOVINA
PROJEKT REKONSTRUKCIJE ŽELJEZNICA
Dionica (I) Sarajevo - Bradina

RASPORED 2

RASPOREĐIVANJE SREDSTAVA KREDITA

1. Ukoliko nije drukčije dogovoreno između Zajmoprimatelja i Uprave OFID-a, u tabeli ispod su izložene komponente koje treba da budu financirane iz sredstava Kredita, raspoređivanje iznosa Kredita za svaku komponentu i procenat ukupnog troška za stavke koje treba da budu financirane u svezi sa svakom komponentom:

Komponenta	Dodijeljeni iznos Kredita (izraženo u US dolarima)	Procenat ukupnih troškova koji treba da budu financirani
(a) Sustav osiguranja	4.375.000	91,0
(b) Osiguranje puta vožnje	1.415.000	91,0
(c) Sustav telekomunikacije	1.715.000	91,0
(d) Elektro radovi	4.135.000	91,0
(e) Projektovanje i Supervizija	360.000	91,0
Ukupno	12.000.000	

2. Uprkos raspoređivanju iznosa Kredita ili procenta isplate izloženih u tabeli u paragrafu 1 iznad, ukoliko Uprava fonda bude razložno procijenila da je iznos Kredita tada dodijeljen bilo kojoj komponenti nedovoljan da bi se financirao dogovoreni procenat svih troškova u toj komponenti, Uprava fonda može, uz saopćenje Zajmoprimatelju: (i) realocirati toj komponenti, do mjere potrebne da bi se udovoljilo procijenjenom manjku, sredstva Kredita koja su tada dodijeljena drugoj komponenti i koja po mišljenju Uprave fonda nisu neophodna za pokrivanje drugih troškova; i (ii) ukoliko takvo realociranje ne može u

potpunosti pokriti procijenjeni manjak, smanjiti procenat isplate tada primijenjen na te troškove kako bi se daljnja povlačenja sredstava u svezi sa tom komponentom mogla nastaviti dok ne nastanu svi troškovi predviđeni u istoj.

BOSNA I HERCEGOVINA
PROJEKT REKONSTRUKCIJE ŽELJEZNICA
Dionica (I) Sarajevo - Bradina

RASPORED 3
RASPORED AMORTIZACIJE

Br.	Datum otplate	Iznos dospio za plaćanje (izraženo u US dolarima)
1	15. svibanj 2013.	400.000
2	15. studeni 2013.	400.000
3	15. svibanj 2014.	400.000
4	15. studeni 2014.	400.000
5	15. svibanj 2015.	400.000
6	15. studeni 2015.	400.000
7	15. svibanj 2016.	400.000
8	15. studeni 2016.	400.000
9	15. svibanj 2017.	400.000
10	15. studeni 2017.	400.000
11	15. svibanj 2018.	400.000
12	15. studeni 2018.	400.000
13	15. svibanj 2019.	400.000
14	15. studeni 2019.	400.000
15	15. svibanj 2020.	400.000
16	15. studeni 2020.	400.000
17	15. svibanj 2021.	400.000
18	15. studeni 2021.	400.000
19	15. svibanj 2022.	400.000
20	15. studeni 2022.	400.000
21	15. svibanj 2023.	400.000
22	15. studeni 2023.	400.000
23	15. svibanj 2024.	400.000
24	15. studeni 2024.	400.000
25	15. svibanj 2025.	400.000
26	15. studeni 2025.	400.000
27	15. svibanj 2026.	400.000
28	15. studeni 2026.	400.000
29	15. svibanj 2027.	400.000
30	15. studeni 2027.	400.000
	Ukupno:	12.000.000

Članak 3.

Ova Odluka će biti objavljena u "Službenom glasniku BiH" na hrvatskome, srpskom i bosanskom jeziku i stupa na snagu danom objave.

Broj 01-011-2086-15/08
19. kolovoza 2008. godine
Sarajevo

Predsjedavajući
dr. Haris Silajdžić, v. r.

На основу члана V. 3. (d) Устава Босне и Херцеговине и сагласности Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине (Одлука ПС БиХ, број 235/08 од 30. јула 2008. године), Предсједништво Босне и Херцеговине на 44. сједници, одржаној 19. августа 2008. године, донијело је

ОДЛУКУ

О РАТИФИКАЦИЈИ УГОВОРА О КРЕДИТУ ИЗМЕЂУ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ И ОПЕС ФОНДА ЗА МЕЂУНАРОДНИ РАЗВОЈ

ПРОЈЕКАТ РЕКОНСТРУКЦИЈЕ ЖЕЉЕЗНИЦА, ДИОНИЦА (I) САРАЈЕВО-БРАДИНА

Члан 1.

Ратификује се Уговор о кредиту између Босне и Херцеговине и ОПЕС Фонда за међународни развој - *Пројекат* реконструкције жељезница, Дионица (I) Сарајево-Брадина, потписан у Бечу, 21. априла 2008. године на енглеском језику.

Члан 2.

Текст Споразума у преводу гласи:

КРЕДИТ БР. 1189Р

ПРОЈЕКАТ РЕКОНСТРУКЦИЈЕ ЖЕЉЕЗНИЦА

Дионица (I) Сарајево - Брадина

УГОВОР О КРЕДИТУ

ИЗМЕЂУ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ И ОПЕС ФОНДА ЗА МЕЂУНАРОДНИ РАЗВОЈ

ДАТИРАН 21. април 2008. године

УГОВОР датиран 21. априла 2008. године, између Босне и Херцеговине (у даљњем тексту "Зајмопримац") и ОПЕС Фонда за међународни развој (у даљњем тексту "ОFID").

С обзиром да су земље чланице ОПЕС-а, свјесне потребе за солидарношћу међу свим земљама у развоју и свјесне значаја финансијске сарадње између њих и осталих земаља у развоју, основале ОFID како би пружиле финансијску подршку поменутиим земљама под концесионалним условима, уз већ постојеће билатералне и мултилатералне канале преко којих земље чланице ОПЕС-а пружају финансијску помоћ осталим земљама у развоју;

И с обзиром да је Зајмопримац затражио помоћ ОFID-а у финансирању Пројекта описаног у Распореду 1 овог Уговора;

И с обзиром да је Уговором о Пројекту између Федерације Босне и Херцеговине (у даљњем тексту "Федерација") и ОFID-а, Федерација пристала да преузме одређене обавезе у вези са имплементацијом Пројекта;

И с обзиром да је Управни одбор ОFID-а одобрио давање кредита Зајмопримцу у износу од дванаест милиона УС долара (US\$ 12.000.000) у складу са роковима и условима постављеним овдје;

Сада су се, тиме, стране овим договориле следеће:

Члан 1

ДЕФИНИЦИЈЕ

1.01.01 Кад год да се користе у овом Уговору, уколико контекст не налаже другачије, следећи термини ће имати следећа значења:

(а) "Датум завршетка" значи датум, како је дато у Дијелу 2.10 овог Уговора, када ће се право Зајмопримца да врши повлачење средстава из Кредита окончати.

(б) "Долар" или знак "\$" означава валуту Сједињених Америчких Држава.

(с) "Датум ефективности" значи датум, како је дато у Дијелу 7.01 овог Уговора, када ће овај Уговор ступити на снагу.

(д) "Извршна агенција" значи Јавно предузеће жељезница Босне и Херцеговине или било која друга агенција о којој се овдје могу договорити Зајмопримац и Управа ОFID-а.

(е) "Роба" значи опрему, набавке и услуге потребне за Пројекат. Позивање на цијену робе ће такође укључивати цијену увоза те робе на територију Зајмопримца.

(ф) "Кредит" значи кредит дат на основу овог Уговора.

(г) "ОFID" значи ОПЕС Фонд за међународни развој основан од стране земаља чланица Организације земаља извозница нафте (ОПЕС) на основу Уговора потписаног у Паризу 28. јануара 1976. године, са допунама и измјенама.

(х) "Управа ОFID-а" значи Генерални директор ОFID-а или његов овлаштени представник.

(и) "Пројекат" значи пројекат за који се даје Кредит како је описано у Распореду 1 овог Уговора а чији опис може, с времена на вријеме, бити допуњен и измијењен договором између Зајмопримца и Управе ОFID-а.

(ј) "Уговор о пројекту" значи Уговор о пројекту наведен у Преамбули овог Уговора који треба да буде закључен између Федерације и ОFID-а.

***

Члан 2

КРЕДИТ

2.01 ОFID овим даје Зајмопримцу кредит у износу од дванаест милиона долара (\$12.000.000), у складу са роковима и условима утврђеним у овом Уговору.

2.02 Зајмопримац ће платити камату по стопи од три и по посто (3,5%) годишње на главницу средстава повлачених из Кредита и неизмирених с времена на вријеме.

2.03 Зајмопримац ће с времена на вријеме платити накнаду за услугу сервисирања по стопи од један посто (1%) годишње на главницу средстава повлачених из Кредита и неизмирених средстава из Кредита, како би се измирили трошкови вођења Кредита.

2.04 Камата и накнаде за услугу сервисирања ће се уплаћивати у Доларима полугодишње 15. маја и 15. новембра сваке године на рачун ОFID-а којег за ту сврху одреди Управа ОFID-а.

2.05 Након што се овај Уговор прогласи ефективним сходно Дијелу 7.01, и уколико се Зајмопримац и ОFID не договоре другачије, средства Кредита се могу повлачити с времена на вријеме како би се измирили трошкови настали након 14. јуна 2007. године, или треба да буду измирили касније везано за разумну цијену робе потребне за Пројекат, а који треба да се

финансирају из средстава Кредита како је назначено у Распореду 2 овог Уговора или у амандманима тог Распоред а прописно одобреним од стране Управе OFID-a.

2.06 Осим уколико се Управа OFID-a не сложи другачије, повлачења средстава Кредита се могу вршити у валутама у којима су трошкови наведени у Дијелу 2.05 плаћени или могу бити плаћени. У случају да се захтијева исплата у валути другачијој од долара, таква исплата ће бити реализована на основу стварног трошка у Доларима направљеног од стране OFID-a у циљу удољовања захтјева. Управа OFID-a ће дјеловати као агент Зајмопримца при куповини валута. Повлачења средстава за трошкове у валути Зајмопримца, уколико их буде, ће бити вршена у Доларима према званичном девизном курсу у вријеме повлачења средстава, а уколико такав курс не постоји, према разумној стопи о којој ће, с времена на вријеме, одлучити Управа OFID-a.

2.07 Све апликације за повлачење морају се припремити у складу са "Процедурама плаћања ОПЕС Фонда за међународни развој" одобреним у мају 1983. године, чији је примјерак достављен Зајмопримцу. Оригинални примјерак сваке такве апликације мора се затим доставити OFID-у од стране представника Зајмопримца овлашћеног за те послове, или у складу са, Дијелом 8.02. Сваку апликацију достављену на тај начин мора пратити таква документација и други докази који ће обликом и садржајем задовољити Управу OFID-a да је Зајмопримац овлаштен да повуче из Кредита износ којег тражи и да ће износ који треба да буде повучен бити искључиво искориштен за сврхе наведене у овом Уговору.

2.08 Зајмопримац ће отплатити главницу Кредита у Доларима, или у некој другој слободно конвертибилној валути прихватљивој за Управу OFID-a у износу еквивалентном неизмирену износу у Доларима, према тржишном девизном курсу који преовладава у вријеме и у мјесту отплате. Отплата ће бити извршена у тридесет једнаких полугодишњих рата почевши од 15. маја 2013. године, након грејс периода који тече до тога датума, а послје тога у складу са Распоредом амортизације датом у овом Уговору. Свака рата ће бити у износу од четири стотине хиљада долара (\$ 400.000) а све рате ће бити уплаћене на датум отплате на рачун OFID-a како захтијева Управа OFID-a.

2.09 (а) Зајмопримац преузима обавезу да осигура да нити један вањски дуг неће имати приоритет над овим Кредитом при алокацији, реализацији или дистрибуцији девизних средстава које држи Зајмопримац под својом контролом или у корист Зајмопримца. Сходно томе, уколико се појави залог на јавну својину (како дефинише Део 2.09(с)), као осигурање за вањски дуг, који ће или може имати за резултат приоритет у корист кредитора вањског дуга при алокацији, реализацији или дистрибуцији девизних средстава, залог ће, *ipso facto* и без трошкова за OFID, једнако и сразмјерно осигурати главницу и накнаде Кредита, а Зајмопримац ће, при стварању или допуштању стварања таквог залога, сачинити изричиту одредбу у ту сврху; уз услов, међутим, да уколико се из уставног или другог законског разлога таква одредба не може направити везано за залог дат на имовину његових политичких или административних под-јединица, Зајмопримац ће промптно и без трошкова за OFID осигурати главницу и накнаде Кредита еквивалентним залогом друге јавне својине задовољавајуће за OFID.

(б) Горе поменута обавеза се неће примјењивати на:

(i) залог дат на имовину, у вријеме набавке, само као осигурање плаћања набавне цијене те имовине и

(ii) залог проистекао из уобичајене праксе банковних трансакција и осигурања дуга приспјелог у року од једне године након његовог датума.

(с) Кориштен у овом Дијелу, термин "јавна својина" подразумијева имовину Зајмопримца, или политичке или административне под-јединице или тијела у власништву или у надлежности, или у функцији рада за или у корист Зајмопримца или сваке такве под-јединице, укључујући имовину у злату и друга девизна средства која држи институција која обавља функције централне банке или фонда за стабилизацију девизне размјене или сличне функције, за Зајмопримца.

2.10 Право Зајмопримца да врши повлачења из средстава кредита ће истећи 31. децембра 2011. године, или каснијег датума који ће утврдити Управа OFID-a. Управа OFID-a ће промптно обавијестити Зајмопримца о таквом каснијем датуму.

***

Члан 3

ИЗВРШЕЊЕ ПРОЈЕКТА; НАБАВКА

3.01 Зајмопримац овим преузима обавезу да осигура да Федерација изврши Пројекат уз дужну марљивост и ефикасност и у складу са професионалном административном, финансијском и инжењерском праксом и обезбиједиће, брзо колико је то потребно, средства, капацитете, услуге и остале ресурсе, уз средства Кредита, потребне за ову сврху.

3.02 Зајмопримац ће пребациити средства Кредита Федерацији супсидијарним уговором о кредиту у складу са роковима и условима који могу бити договорени са Управом OFID-a; а који се може допунити и измијенити с времена на вријеме уз претходну сагласност Управе OFID-a.

3.03 Зајмопримац ће осигурати да се све активности његових одјела и агенција у вези са извршењем Пројекта воде и координирају са онима у Федерацији у складу са професионалном административном политиком и процедурама.

3.04 (а) Зајмопримац ће учинити да Федерација осигура, или сачини адекватну одредбу за осигурање увезене робе која треба да буде финансирана из Кредита за случај опасности по прибављање, транспорт и испоруку исте до мјеста кориштења или уградње, а за такво осигурање одштета ће бити наплатива у валути коју може слободно користити Зајмопримац како би замијенио или поправио такву робу.

(б) Осим уколико се OFID не сложи другачије, сва роба и услуге финансирани из средстава Кредита користити се искључиво за Пројекат.

(с) Осим уколико није другачије договорено између Зајмопримца и OFID-a, "Смјернице за набавку за Кредите које додјељује ОПЕС фонд" одобрене 2. новембра 1982. године, чији је примјерак достављен Зајмопримцу, ће се примјењивати за набавку робе из овог Уговора.

3.05 (а) Зајмопримац ће учинити да Федерација достави Управи OFID-a, одмах након њихове припреме, планове, спецификације, уговорну документацију и распоред за изградњу и набавку за Пројекат и материјалне модификације или допуне истих, онолико детаљно колико то Управа OFID-a буде разумно захтијевала.

(б) Зајмопримац ће учинити да Федерација:

(i) води евиденцију и процедуре адекватне да се евидентира и надзире напредак Пројекта (укључујући трошкове и корист

која треба да проистекне из истог), идентифицира робу и услуге финансиране из средстава Кредита, и прикаже начин њиховог кориштења за Пројекат;

(ii) омогући представницима Управе OFID-а да посјете капацитете и градилишта обухваћене Пројектом и прегледају робу и радове финансиране из средстава Кредита као и релевантну евиденцију и документацију; и

(iii) редовно доставља Управи OFID-а све информације које Управа OFID-а буде разумно захтијевала везано за Пројекат, његову цијену, и гдје је то могуће, корист која ће из проистећи из истог, трошење средстава Кредита, те робу, радове и услуге финансиране из тих средстава као и квартални извјештај о напретку у имплементацији Пројекта.

(c) Убрзо послјие завршетка Пројекта, али у сваком случају не касније од шест мјесеци након Датума завршетка или каснијег датума који може бити договорен у ту сврху између Зајмопримца и Управе OFID-а, Зајмопримац ће припремити и доставити Управи OFID-а извјештај, онолико обиман и детаљан колико то буде Управа OFID-а разумно захтијевала, о извршењу и почетном периоду Пројекта, његовој цијени и проистеклим користима као и онима које треба да из њега проистекну, извршењу обавеза Зајмопримца и OFID-а према овом Уговору и испуњењу сврхе Кредита.

3.06 Зајмопримац ће учинити да Федерација води или учинити да се отпочне са вођењем евиденције адекватне да се, у складу са досљедно вођењем одговарајућом књиговодственом праксом, прикажу операције, средства и трошкови у вези са Пројектом, одјела или агенција Зајмопримца задужених за извршење Пројекта или неког од његових дијелова и такву евиденцију ће дати на располагање Управи OFID-а по његовом захтјеву.

3.07 (a) Зајмопримац и OFID ће сарађивати у потпуности како би осигурали да се циљеви Кредита постигну.

(b) Зајмопримац ће промптно информисати Управу OFID-а о стању које омета, или пријети да омете, напредовање Пројекта, извршење његових обавеза из овог Уговора, или постизање циљева Кредита.

(c) Зајмопримац и OFID ће с времена на вријеме, на захтјев било које од страна, размијенити становишта преко својих представника у вези са питањима која се односе на Пројекат и Кредит.

3.08 Сва позивања на Зајмопримца или Федерацију, за сваког посебно ће, у овом члану бити, *mutatis mutandis*, протумачена као и позивања на Извршну агенцију.

***

Члан 4 ИЗУЗЕЋА

4.01 Овај Уговор и било који допунски споразум између страна на исти ће бити ослобођен пореза, намета или царине наметнуте од стране, или на територији, Зајмопримца на или у вези са његовим извршењем, испоруком или регистрацијом.

4.02 Главница, камата и накнаде за услуге Кредита ће бити плаћене без одбијања, и ослобођени од, накнада и рестрикција било које врсте наметнутих од стране или на територији Зајмопримца.

4.03 Зајмопримац ће све документе, евиденцију, кореспонденцију и сличан материјал OFID-а сматрати повјерљивим, уколико није договорено другачије са OFID-ом.

4.04 OFID и његова имовина неће бити предмет мјера експропријације, национализације, секвестрације, надзора или конфискације на територији Зајмопримца.

***

Члан 5 УБРЗАЊЕ ПРИСПИЈЕЊА; СУСПЕНЗИЈА И ОТКАЗИВАЊЕ

5.01 Уколико се десе сљедећи догађаји и наставе се догађати у периоду назначеном испод, тада у било којем наредном периоду током продужавања таквог догађаја, Управа OFID-а може обавјештењем Зајмопримцу објавити да су главница Кредита и неизмирени износи приспјели за плаћање и плативи одмах заједно са каматом и накнадама за услуге сервисирања Кредита, те ће у том случају главница, заједно са каматом и свим накнадама, приспјети за плаћање и бити плативи одмах;

(a) Неизвршење настаје и наставља да траје у периоду од тридесет дана код плаћања рате на главницу или камате или накнада за услуге из овог Уговора или неког другог споразума на основу којег је Зајмопримац добио или треба да добије кредит од OFID-а;

(b) Неизвршење настаје код извршења било које друге обавезе од стране Зајмопримца из овог Уговора или Уговора о Пројекту, уколико га буде, а такво неизвршење се настави у периоду од шездесет дана након што OFID о томе достави обавјештење Зајмопримцу.

5.02 Зајмопримац може да достави обавјештење OFID-у којим отказује било који износ Кредита који Зајмопримац није повукао прије достављања такве обавјести. OFID може обавјештењем Зајмопримцу суспендирати или прекинути право Зајмопримца да врши повлачење средстава кредита уколико било који од догађаја поменутих у Дијелу 5.01(a) и (b) настане или уколико дође до било које друге изванредне ситуације која ће учинити невјероватним да се Пројекат успјешно реализује или ће онемогућити Зајмопримца да изврши своје обавезе из овог Уговора.

5.03 Упркос убрзавању приспијења Кредита сходно Дијелу 5.01 или његовој суспензији или отказивању сходно Дијелу 5.02, све одредбе овог Уговора ће наставити бити правоснажне како је конкретно дато у овом члану.

5.04 Уколико није договорено другачије између Зајмопримца и Управе OFID-а, отказивање ће се *pro rata* примјенити на неколико рокова за плаћање главнице Кредита који ће приспјети за плаћање након датума тог отказивања.

***

Члан 6 ПРИМЈЕЊИВОСТ, РАСПУШТАЊЕ OFID-а, АРБИТРАЖА

6.01 Права и обавезе страна у овом Уговору ће бити важеће и примјенљиве у складу са његовим условима упркос било којем опречном локалном закону. Нити једна од страна у овом Уговору неће имати право, под било којим околностима, тврдити да је било која одредба овог Уговора неважећа или непримјенљива из било којег разлога.

6.02 Управа OFID-а ће промптно информисати Зајмопримца у било које вријеме када се донесе одлука о распуштању OFID-а у складу са Споразумом о његовом оснивању. У случају таквог распуштања, овај Уговор о кредиту ће остати на снази, а Управа OFID-а ће упутити Зајмопримца на допунске уговоре за отплату Кредита које ће припремити одговарајуће тијело OFID-а у таквој ситуацији.

6.03 Стране у овом Уговору ће настојати да пријатељски ријеше све спорове или разлике између њих, који проистекну из овог Уговора или у вези с њим. Уколико спор или разлика не могу бити пријатељски ријешени, биће дати на арбитражу Суду за арбитражу како слиједи овдје:

(а) Поступке арбитраже може покренути Зајмопримац против OFID-а и обрнуто. У сваком случају, поступци арбитраже ће бити покренути обавјештењем стране жалиоца страни туженика.

(б) Арбитражни суд ће се састојати од три арбитра именована како слиједи: једног именује страна жалилац, другог именује страна туженик и трећи (у даљем тескту "Судија") се именује договором два арбитра. Уколико у року од тридесет дана након обавјештења о покретању поступка арбитраже туженик не успије да именује арбитра, тог арбитра ће именовати Предсједник Међународног суда правде по захтјеву стране која покреће поступак. Уколико два арбитра не успију да се договоре о Судији у року од шездесет дана након датума именовања другог арбитра, тај Судија ће бити именован од стране Предсједника Међународног суда правде.

(с) Арбитражни суд ће се састајати у вријеме и мјесто које утврди Судија. Затим ће се утврдити гдје и када ће суд засједати. Арбитражни суд ће утврдити сва питања процедуре и питања везана за његову надлежност.

(д) Све одлуке Арбитражног суда ће се доносити већином гласова. Пресуда Суда, која се може изрећи чак и ако једна од страна изостане, биће коначна и обавезујућа за обе стране у поступку арбитраже.

(е) Услуга било каквог обавјештења или процеса у вези са било којим поступком у овом Дијелу или у вези са било којим поступком у сврху спровођења пресуде изречене сходно овом Дијелу ће бити извршени на начин дат у Дијелу 8.01.

(ф) Арбитражни суд ће одлучити о начину на који ће трошкове арбитраже сносити једна или обе стране у спору.

***

Члан 7

ДАТУМ ЕФЕКТИВНОСТИ; ЗАВРШЕТАК ОВОГ УГОВОРА

7.01 Овај Уговор ће постати ефективан на датум након којег OFID пошаље Зајмопримцу обавјештење да прихвата доказе који се траже у Дијелу 7.02 и 7.03.

7.02 Зајмопримац ће OFID-у доставити задовољавајући доказ о сљедећем:

(а) да је извршење и испоручивање овог Уговора у име Зајмопримца било прописно одобрено и ратификовано сходно уставним захтјевима Зајмопримца.

(б) да је извршење и испоручивање Уговора о Пројекту у име Федерације било прописно одобрено и ратификовано сходно уставним захтјевима Федерације.

(с) да је односни супсидијарни уговор о кредиту између Зајмопримца и Федерације, на основу којег ће средства Кредита бити пребачена Федерацији, извршен како је наведено у Дијелу 3.02 и да је прописно одобрено и ратификовано сходно односним уставним захтјевима Зајмопримца и Федерације.

7.03 Придржавајући се Дијела 7.02, Зајмопримац ће такође OFID-у доставити потврду коју издаје Министар правде, или Врховни тужилац, или владин надлежни правни сектор којом се потврђује да је овај Уговор прописно одобрено и ратификовано од стране Зајмопримца и да чини важећу обавезујућу обавезу Зајмопримца у складу са његовим условима.

7.04 Уколико овај Уговор не буде ступио на снагу и не постане правоснажан до 31. јула 2008. године, овај Уговор и све обавезе страна у њему ће бити прекинуте, осим уколико OFID, након разматрања разлога за одгађање, не утврди каснији датум за сврху овог Дијела.

7.05 Када читава главница Кредита буде отплаћена као и све накнаде нарасле на Кредит буду плаћене, овај Уговор и све обавезе страна у њему биће одмах окончане.

***

Члан 8

ОБАВЈЕШТАВАЊЕ; ЗАСТУПАЊЕ, МОДИФИКАЦИЈА

8.01 Свако обавјештење или захтјев који се тражи или за који је дозвољено да се да или сачини сходно овом Уговору биће у писаној форми. Такво обавјештење или захтјев ће се сматрати прописно датим или сачињеним када буде испоручено лично, путем поште или телефакса страни којој треба да буде дат или сачињен, на доле наведену адресу те стране или неку другу адресу коју је назначила страна у писаној форми страни која даје или сачињава захтјев.

8.02 Свака активност која се тражи или се дозвољава да буде предузета, као и документи који се траже или за које је дозвољено да буду извршени сходно овом Уговору у име Зајмопримца биће предузета или извршена од стране Министра финансија и трезора Зајмопримца или другог службеника којег је он овластио у писаној форми.

8.03 Свака модификација одредби овог Уговора се може договорити у име Зајмопримца писаним инструментом извршеним од стране представника Зајмопримца одређеног за тај посао, или сходно Дијелу 8.02; уз услов да је по мишљењу тог представника модификација разумна у датим околностима и да неће значајно повећати обавезе Зајмопримца према овом Уговору.

8.04 Сваки документ достављен сходно овом Уговору ће бити на енглеском језику. Документи на било којем другом језику ће бити попраћени енглеским преводом сертификованим као ауторизовани превод и такав ауторизовани превод ће бити коначан између страна овдје.

Кредит бр. 1189Р

КАО ПОТВРДА ТОГА стране овдје, дјелујући преко својих прописно овлашћених представника, су довеле до тога да овај Уговор буде потписан и уручен у Бечу у четири примјерка на енглеском језику, од којих се сваки сматра оригиналним и ступа на снагу од дана и године написаних изнад.

ЗА ЗАЈМОПРИМЦА:

/потписан/

Име: Његова екселенција Драган Вранкић

Министар финансија и трезора

Адреса: Министарство финансија и трезора

Трг Босне и Херцеговине бр. 1

71000 Сарајево

Босна и Херцеговина

Телефакс: (387 33) 471822, 254268

ЗА ОПЕС ФОНД ЗА МЕЂУНАРОДНИ РАЗВОЈ:

/потписан/

/печат стављен/

Име: Г. Suleiman J. Al-Herbish

Генерални директор

Адреса: The OPEC Fund for International Development

P.O.Box 995

A-1011 Vienna

Austria
Телефакс: (43) 1 5139238

***

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
ПРОЈЕКАТ РЕКОНСТРУКЦИЈЕ ЖЕЉЕЗНИЦА

Дионица (I) Сарајево - Брадина

РАСПОРЕД 1
ОПИС ПРОЈЕКТА

Општи циљ Пројекта је постизање задовољавајућег нивоа поузданости и функционалности дијела главне жељезничке трасе, конкретно дионице Сарајево - Брадина у дужини од 40.947 км, у циљу задовољења растућих потреба за транспортом. Пројекат се састоји од следећих компоненти:

(а) Системи осигурања, укључујући прибављање и уградњу нових система у двије станице и рехабилитацију већ постојећих система у четири остале станице;

(б) Системи осигурања пута вожње, који се састоје од уградње система у циљу повећања сигурности рада возова у саобраћају великог обима;

(с) Систем телекомуникације, који обухвата пројектовање и уградњу нове опреме за телекомуникације у свим станицама;

(д) Електро радове, који обухватају рехабилитацију постројења за напајање ел. енергијом у једној станици као и уградњу нове 25kV опреме и опреме нижег напона у пет постројења за секционисање заједно са контролним панелима и потребним грађевинским радовима те рехабилитацијом контактне мреже; и

(е) Пројектовање и супервизију, који се састоје од повезивања нових система и опреме са постојећим постројењима као и пружање консултантских услуга у циљу обављања супервизије при набавци и уградњи нових система

***

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
ПРОЈЕКАТ РЕКОНСТРУКЦИЈЕ ЖЕЉЕЗНИЦА

Дионица (I) Сарајево - Брадина

РАСПОРЕД 2

РАСПОРЕЂИВАЊЕ СРЕДСТАВА КРЕДИТА

1. Уколико није другачије договорено између Зајмопримца и Управе OFID-а, у табели испод су изложене компоненте које треба да буду финансиране из средстава Кредита, распоређивање износа Кредита за сваку компоненту и проценат укупног трошка за ставке које треба да буду финансиране у вези са сваком компонентом:

Компонента	Додијељени износ Кредита (изражено у УС доларима)	Процент укупних трошкова који треба да буду финансирани
(а) Систем осигурања	4.375.000	91,0
(б) Осигурање пута вожње	1.415.000	91,0
(с) Систем телекомуникације	1.715.000	91,0
(д) Електро радови	4.135.000	91,0
(е) Пројектовање и Супервизија	360.000	91,0
Укупно	12.000.000	

2. Упркос распоређивању износа Кредита или процента исплате изложених у табели у параграфу 1 изнад, уколико Управа фонда буде разложно процијенила да је износ Кредита тада додијељен било којој компоненти недовољан да би се финансирао договорени проценат свих трошкова у тој компоненти, Управа фонда може, уз обавјештење Зајмопримцу: (i) реалоцирати тој компоненти, до мјере потребне да би се удовољило процијењеном мањку, средстава Кредита која су тада додијељена другој компоненти и која по мишљењу Управе фонда нису неопходна за покривање других трошкова; и (ii) уколико таква реалокација не може у потпуности покрити процијењени мањак, смањити проценат исплате тада примијењен на те трошкове како би се даљња повлачења средстава у вези са том компонентом могла наставити док не настану сви трошкови предвиђени у истој.

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
ПРОЈЕКАТ РЕКОНСТРУКЦИЈЕ ЖЕЉЕЗНИЦА

Дионица (I) Сарајево - Брадина

РАСПОРЕД 3
РАСПОРЕД АМОРТИЗАЦИЈЕ

Бр.	Датум отплате	Износ доспјело за плаћање (изражено у УС доларима)
1	15. мај 2013.	400.000
2	15. новембар 2013.	400.000
3	15. мај 2014.	400.000
4	15. новембар 2014.	400.000
5	15. мај 2015.	400.000
6	15. новембар 2015.	400.000
7	15. мај 2016.	400.000
8	15. новембар 2016.	400.000
9	15. мај 2017.	400.000
10	15. новембар 2017.	400.000
11	15. мај 2018.	400.000
12	15. новембар 2018.	400.000
13	15. мај 2019.	400.000
14	15. новембар 2019.	400.000
15	15. мај 2020.	400.000
16	15. новембар 2020.	400.000
17	15. мај 2021.	400.000
18	15. новембар 2021.	400.000
19	15. мај 2022.	400.000
20	15. новембар 2022.	400.000
21	15. мај 2023.	400.000
22	15. новембар 2023.	400.000
23	15. мај 2024.	400.000
24	15. новембар 2024.	400.000
25	15. мај 2025.	400.000
26	15. новембар 2025.	400.000
27	15. мај 2026.	400.000
28	15. новембар 2026.	400.000
29	15. мај 2027.	400.000
30	15. новембар 2027.	400.000
Укупно:		12.000.000

Члан 3.

Ова Одлука ће бити објављена у "Службеном гласнику БиХ" на српском, босанском и хрватском језику и ступа на снагу даном објављивања.

Број 01-011-2086-15/08
19. августа 2008. године
Сарајево

Председавајући
др Харис Силајџић, с. р.

133

Na osnovu člana V. 3. (d) Ustava Bosne i Hercegovine i saglasnosti Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine (Odluka PS BiH, broj 237/08 od 30. jula 2008. godine), Predsjedništvo Bosne i Hercegovine na 44. sjednici, održanoj 19. augusta 2008. godine, donijelo je

ODLUKU

**O RATIFIKACIJI SPORAZUMA O FINANSIRANJU IZMEĐU BOSNE I HERCEGOVINE I MEĐUNARODNE ASOCIJACIJE ZA RAZVOJ
PROJEKAT PUTNE INFRASTRUKTURE I SIGURNOSTI NA PUTEVIMA**

Član 1.

Ratifikuje Sporazum o finansiranju između Bosne i Hercegovine i Međunarodne asocijacije za razvoj - *Projekat putne infrastrukture i sigurnosti na putevima*, potpisan u Sarajevu, 22. maja 2008. godine na engleskom jeziku.

Član 2.

Tekst Sporazuma u prijevodu glasi:

BROJ KREDITA 4371-BOS

**SPORAZUM O FINANSIRANJU
(PROJEKAT PUTNE INFRASTRUKTURE I
SIGURNOSTI NA PUTEVIMA) IZMEĐU BOSNE I
HERCEGOVINE I MEĐUNARODNE ASOCIJACIJE ZA
RAZVOJ**

Potpisan 22. maja, 2008. godine

SPORAZUM sklopljen na dan 22. maj, 2008. godine, između BOSNE I HERCEGOVINE ("Primatelj") i MEĐUNARODNE ASOCIJACIJE ZA RAZVOJ ("Asocijacija"). Primatelj i Asocijacija se ovdje dogovaraju o sljedećem:

ČLAN I - OPĆI UVJETI; DEFINICIJE

1.01. Opći uvjeti (definirani u Dodatku na ovaj Sporazum) predstavljaju sastavni dio ovog Sporazuma.

1.02. Osim kada kontekst iziskuje drugačije, termini koji su u ovom Sporazumu pisani velikim početnim slovom imaju značenja koja su im dodijeljena u Općim uvjetima odnosno Dodatku na ovaj Sporazum..

ČLAN II - FINANSIRANJE

2.01. Asocijacija se slaže da Primatelju pruži, prema uvjetima i odredbama iskazanim ili navedenim u ovom Sporazumu, kredit u iznosu ekvivalentnom šesnaest miliona četiri stotine hiljada Specijalnih prava povlačenja (SDR 16.400.000) (naizmjenice "Kredit" i "Finansiranje") za pomoć finansiranja projekta opisanog u Rasporedu 1 ovog Sporazuma ("Projekt").

2.02. Primatelj može povući sredstva Finansiranja u skladu sa Odjeljkom IV Rasporeda 2 ovog Sporazuma.

2.03. Maksimalni iznos Naknade za održavanje kredita koja će plaćati Primatelj na Nepovučeni iznos finansiranja iznositi će pola jednog procenta (1/2 od 1%) godišnje.

2.04 Trošak servisiranja koji plaća Primatelj na Povučeni iznos kredita iznositi će tri četvrtine jednog procenta (3/4 od 1%) godišnje.

2.05. Datumi plaćanja su 15. juni i 15. decembar svake godine.

2.06. Iznos glavnice Kredita plaćat će se u skladu sa rasporedom otplate navedenom u Rasporedu 3 uz ovaj Sporazum.

2.07. Valuta plaćanja je Euro.

ČLAN III - PROJEKT

3.01. Primatelj izražava svoju posvećenost ciljevima Projekta. U tom cilju, Primatelj će se pobrinuti:

(a) Da Dio 1 Projekta izvrši Federacija preko FRD; i

(b) Da Dio 2 Projekta izvrši RS preko Javnog preduzeća Putevi Republike Srpske (RSRD);

u oba slučaja u skladu sa odredbama člana IV Općih uvjeta.

3.02. Bez ograničenja odredbama Odjeljka 3.01 ovog Sporazuma, i osim ako se Primatelj i Asocijacija ne dogovore drugačije, Primatelj će se pobrinuti da Projekt bude izvršen u skladu sa odredbama Rasporeda 2 ovog Sporazuma.

ČLAN IV - PRAVNI LIJEKOVI ASOCIJACIJE

4.01. Dodatni razlozi za Suspenziju obuhvataju sljedeće:

(a) Ako Federacija ili FRD ne ispuni neku od svojih obaveza iz odgovarajućeg Projektnog sporazuma sa Federacijom/FRD ili Supsidijarnog kreditnog sporazuma sa Federacijom/FRD; i

(b) Zakon o FRD bude izmijenjen ili dopunjen, suspendiran, ukinut, povučen ili proglašen nevažećim, ili Primatelj, ili Federacija usvoje novi zakon ili izdaju nove direktive tako da utječu materijalno i negativno na mogućnost FRD da izvrši svoje obaveze prema Projektnom sporazumu sa Federacijom/FRD, i

(c) Kao rezultat događaja koji su se desili nakon datuma potpisivanja ovog Sporazuma, pojavi se izvanredna situacija koja učini malo vjerovatnim da će Federacija ili FRD biti u mogućnosti ispuniti svoje obaveze iz odgovarajućeg Projektnog sporazuma sa Federacijom/FRD odnosno Supsidijarnog kreditnog sporazuma sa Federacijom/FRD; i

(d) RS ili RSRD ne izvrše neku od svojih obaveza iz Projektnog sporazuma sa RS/RSRD odnosno Supsidijarnog kreditnog sporazuma sa RS/RSRD,

(e) Zakon o RSRD bude izmijenjen ili dopunjen, suspendiran, ukinut, povučen ili proglašen nevažećim, ili Primatelj, ili RS usvoji novi zakon ili izda nove direktive tako da

utječu materijalno i negativno na mogućnost RSRD da izvrši svoje obaveze prema Projektnom sporazumu sa RS/RSRD, i

(f) Kao rezultat događaja koji su se desili nakon datuma ovog Sporazuma, pojavi se izvanredna situacija koja učini malo vjerovatnim da će RS ili RSRD biti u stanju izvršiti svoje obaveze prema Projektnom sporazumu sa RS/RSRD odnosno Supsidijarnom kreditnom sporazumu sa RS/RSRD.

4.02. Dodatni Slučaj ubrzanja sastoji se od slijedećeg: dođe do bilo kojeg događaja navedenog u stavovima (a), (b), (d) i (e) Odjeljka 4.01 ovog Sporazuma.

ČLAN V - EFEKTIVNOST; RASKID

5.01. Dodatni uvjeti efektivnosti uključuju slijedeće:

(a) Potpisan je Projektni sporazum između Asocijacije i Entiteta, skupa sa relevantnom Direkcijom za puteve, prema uvjetima i odredbama koji su zadovoljavajući za Asocijaciju; i

(b) Za Entitet naveden u stavu (a) ovog Odjeljka 5.01, potpisan je Supsidijarni kreditni sporazum u ime Primatelja, Entiteta i odgovarajuće entitetske Direkcije za puteve, prema uvjetima i odredbama koji su zadovoljavajući za Asocijaciju.

5.02. Dodatna Pravna pitanja obuhvaćaju slijedeće:

(a) Projektni sporazum naveden u stavu (a) Odjeljka 5.01 je propisno odobren odnosno ratificiran od strane odgovarajućeg Entiteta i odgovarajuće Direkcije za puteve, i zakonski je obavezujući za rečeni Entitet i odgovarajuću Direkciju za puteve u skladu sa svojim odredbama; i

(b) Supsidijarni kreditni sporazum naveden u stavu (b) Odjeljka 5.01 je propisno odobren odnosno ratificiran od strane Primatelja, odgovarajućeg Entiteta i odgovarajuće Direkcije za puteve, i zakonski je obavezujući za Primatelja, rečeni Entitet i odgovarajuću Direkciju za puteve u skladu sa svojim odredbama.

5.03. Krajnji Rok za efektivnost je datum koji je sto dvadeset (120) dana nakon datuma potpisivanja ovog Sporazuma.

ČLAN VI - PREDSTAVNIK; ADRESE

6.01. Predstavnik Primatelja je Ministar financija i trezora Bosne i Hercegovine.

6.02. Adresa Primatelja je:

Trg BiH 1
71000 Sarajevo
Bosna i Hercegovina
Faksimil:
(387-33) 202-930

6.03. Adresa Asocijacije je:

International Development Association
1818 H Street, N.W.
Washington, D.C. 20433
United States of America
Cable address: Telex: Faksimil:
INDEVAS 248423 (MCI) ili (202) 477-6391
Washington, D.C. 64145 (MCI)

DOGOVORENO u Sarajevu, Bosna i Hercegovina, na dan i godinu kako je navedeno na početku.

ZA BOSNU I HERCEGOVINU

Od strane /potpisan/
g-din Dragan Vrankić, ministar
finansija i trezora BiH
Ovlašteni predstavnik

MEĐUNARODNA ASOCIJACIJA ZA RAZVOJ

Od strane /potpisan/
g-din Marco Mantovanelli, šef ureda za BiH
Ovlašteni predstavnik

RASPORED 1

Opis projekta

Zadatak ovog Projekta je da smanji cijenu korištenja na prioritetnim dionicama magistralne i regionalne putne mreže, da se unaprijedi institucionalni okvir za sigurnost na putevima i da se uvedu inovacije u prakse održavanja puteva u Bosni i Hercegovini.

Projekt se sastoji od slijedećih dijelova:

Dio 1: Federacija Bosne i Hercegovine

A. Sanacija odabranih puteva

Ulaganja u građevinske radove za sanaciju i popravku magistralne i regionalne putne mreže u skladu sa Programom prioritetnih sanacionih radova.

B. Sigurnost na putevima

Unaprijeđenje sigurnosti na putevima u Bosni i Hercegovini kroz: (i) obezbijedenje roba, radova i usluga za razvoj institucionalnog okvira za sigurnost na putevima; i (ii) obezbijedenje roba, radova i usluga za pripremu i implementaciju pilot programa sigurnosti na putevima u područjima visokog rizika i javne kampanje za sigurnost na putevima.

C. Tehnička pomoć i izgradnja kapaciteta

Pružanje konsultantskih usluga za: (i) uvođenje pilot ugovora za održavanje zasnovanog na rezultatima i performansama (output and performance-based contract) za rutinsko i zimsko održavanje puteva; i (ii) izgradnja kapaciteta za projekte puteva.

Dio 2. Republika Srpska

A. Sanacija odabranih puteva

Ulaganja u građevinske radove za sanaciju i popravku magistralne i regionalne putne mreže u skladu sa Programom prioritetnih sanacionih radova.

B. Sigurnost na putevima

Unaprijeđenje sigurnosti na putevima u Bosni i Hercegovini kroz: (i) obezbijedenje roba, radova i usluga za razvoj institucionalnog okvira za sigurnost na putevima; i (ii) obezbijedenje roba, radova i usluga za pripremu i implementaciju pilot programa sigurnosti na putevima u područjima visokog rizika i javne kampanje za sigurnost na putevima.

C. Tehnička pomoć i izgradnja kapaciteta

Pružanje konsultantskih usluga za: (i) uvođenje pilot ugovora za održavanje zasnovanog na rezultatima i performansama (output and performance-based contract) za rutinsko i zimsko održavanje puteva; i (ii) izgradnja kapaciteta za projekte puteva.

RASPORED 2

Izvršenje projekta

Odjeljak I. Aranžmani implementacije

A. Institucionalni aranžmani

Primatelj će se pobrinuti da Entiteti izvrše Projekt u skladu sa slijedećim institucionalnim i drugim aranžmanima:

1. Federacija će, preko FRD, biti nadležna za implementaciju, nabavke, finansijski menadžment i aktivnosti upravljanja zaštitom okoline iz Dijela 1 Projekta.

2. RS će, preko RSRD, biti nadležna za implementaciju, nabavke, finansijski menadžment i aktivnosti upravljanja zaštitom okoline iz Dijela 2 Projekta.

B. Odredbe o implementaciji

1. Primatelj će se pobrinuti da Entiteti imaju FRD i RSRD, već prema slučaju, tokom cijele implementacije Projekta, sa opisom poslova (Terms of Reference) i resursima koji su zadovoljavajući za Asocijaciju, i sa kompetentnim osobljem u odgovarajućem broju.

2. Primatelj će se pobrinuti da Entiteti, preko FRD odnosno preko RSRD, već prema slučaju:

(i) poduzmu sve mjere potrebne za izvršavanje svojih delegiranih obaveza prema Priručniku o finansijskom menadžmentu i EMP, blagovremeno i u skladu sa svojim odgovarajućim odredbama, i da primijene odnosno implementiraju, već prema slučaju, aktivnosti, kriterije, politike, procedure i aranžmane u njima iskazane; i

(ii) da ne dopunjavaju niti se odreknu, odnosno ne dopuste dopune ili odricanja od FM Priručnika ili EMP odnosno bilo koje njihove odredbe, osim uz prethodno pismeno odobrenje Asocijacije.

3. Primatelj će se pobrinuti da Entiteti osiguraju da se ne vrše izmjene Programa prioriternih sanacionih radova, osim uz prethodno pismeno odobrenje Asocijacije.

4. Primatelj će se pobrinuti da Entiteti, tokom implementacije projekta, povećaju resurse koji su raspoloživi za radove na održavanju javnih puteva za pet procenata (5%) godišnje, počevši sa budžetom za godinu 2008. i da koriste ta dodatna sredstva za održavanje javnih puteva.

C. Supsidijarni sporazum

1. Kako bi omogućio realizaciju i finansiranje Dijela 1 Projekta, Primatelj će proslijediti dio sredstava Kredita izdvojenog za Kategorije 1, 2 i 3 i prikazane u Tabeli u Dijelu A.2 Odjeljka IV Rasporeda 2 uz ovaj Sporazum, u iznosu u Eurima u protuvrjednosti osam miliona dvjesto hiljada Specijalnih prava vučenja (SDR 8.200.000) Federaciji, a Federacija će proslijediti rečena sredstva Kredita na FRD, u skladu sa Supsidijarnim kreditnim sporazumom sklopljenim između Primatelja, Federacije i FRD ("Supsidijarni kreditni sporazum sa Federacijom/FRD"), prema uvjetima i odredbama koje odobri Asocijacija, a koje će obuhvatiti sljedeće:

(i) iznos glavnice Pod-kredita će otplatiti FRD Federaciji u Eurima, u jednakim polugodišnjim ratama u periodu od dvadeset (20) godina, uključujući grejs period od deset (10) godina;

(ii) iznos glavnice Supsidijarnog kredita će Federacija vratiti Primatelju u Eurima u skladu sa istim uvjetima kao što je navedeno u Odjeljcima 2.05 i 2.06 ovog Sporazuma i bit će jednak protuvrjednosti u SDR (utvrđeno na odgovarajući datum odnosno datume otplate) vrijednosti valute odnosno valuta povučenih sa Računa finansiranja na račun Supsidijarnog kreditnog sporazuma sa Federacijom/FRD;

(iii) rok dospijea Supsidijarnog kredita je dvadeset (20) godina, uključujući deset (10) godina grejs perioda;

(iv) Primatelj će zaračunavati Federaciji troškove održavanja kredita na Nepovučena sredstva iz Supsidijarnog kredita po stopi jednakoj stopi koja se plaća prema Odjeljku 2.03 ovog Sporazuma,

(v) Federacija će zaračunavati FRD troškove održavanja kredita na Nepovučena sredstva pod-kredita po stopi jednakoj stopi koju je Primatelj dužan platiti u skladu sa Odjeljkom 2.03 ovog Sporazuma;

(vi) Primatelj će zaračunavati Federaciji servisne troškove na iznos glavnice Supsidijarnog finansiranja koji je povučen i preostao, s vremena na vrijeme, po stopi jednakoj stopi koja se plaća prema Odjeljku 2.04 ovog Sporazuma; i

(vii) Federacija će zaračunavati FRD servisne troškove na iznos glavnice Supsidijarnog finansiranja koji je povučen i preostao, s vremena na vrijeme, po stopi jednakoj stopi koja se plaća prema Odjeljku 2.04 ovog Sporazuma.

2. Kako bi omogućio realizaciju i finansiranje Dijela 1 Projekta, Primatelj će proslijediti dio sredstava Kredita izdvojenog za Kategorije 4, 5 i 6 i prikazane u Tabeli u Dijelu A.2 Odjeljka IV Rasporeda 2 uz ovaj Sporazum, u iznosu u Eurima u protuvrjednosti osam miliona dvjesto hiljada Specijalnih prava vučenja (SDR 8.200.000) RS, a RS će proslijediti rečena sredstva Kredita na RSRD, u skladu sa Supsidijarnim kreditnim sporazumom sklopljenim između Primatelja, RS i RSRD ("Supsidijarni kreditni sporazum sa RS/RSRD"), prema uvjetima i odredbama koje odobri Asocijacija, a koje će obuhvatiti sljedeće:

(i) iznos glavnice pod-kredita će RSRD vratiti RS-u u Eurima, u jednakim polugodišnjim ratama u periodu od dvadeset (20) godina, uključujući grejs period od deset (10) godina;

(ii) iznos glavnice Supsidijarnog kredita će RS vratiti Primatelju u Eurima u skladu sa istim uvjetima kao što je navedeno u Odjeljcima 2.05 i 2.06 ovog Sporazuma i bit će jednak protuvrjednosti u SDR (utvrđeno na odgovarajući datum odnosno datume otplate) vrijednosti valute odnosno valuta povučenih sa Računa finansiranja na račun Supsidijarnog kreditnog sporazuma sa RS/RSRD;

(iii) rok dospijea Supsidijarnog kredita je dvadeset (20) godina, uključujući deset (10) godina grejs perioda;

(iv) Primatelj će zaračunavati RS-u troškove održavanja kredita na nepovučena sredstva iz Supsidijarnog kredita po stopi jednakoj stopi koja se plaća prema Odjeljku 2.03 ovog Sporazuma;

(v) RS će zaračunavati RSRD-u troškove održavanja kredita na nepovučena sredstva pod-kredita po stopi jednakoj stopi koju je Primatelj dužan platiti u skladu sa Odjeljkom 2.03 ovog Sporazuma; i

(vi) Primatelj će zaračunavati RS-u servisne troškove na iznos glavnice Supsidijarnog finansiranja koji je povučen i preostao, s vremena na vrijeme, po stopi jednakoj stopi koja se plaća prema Odjeljku 2.04 Sporazuma; i

(vii) RS će zaračunavati RSRD-u servisne troškove na iznos glavnice Supsidijarnog finansiranja koji je povučen i preostao, s vremena na vrijeme, po stopi jednakoj stopi koja se plaća prema Odjeljku 2.04 ovog Sporazuma

3. Primatelj će ostvarivati svoja prava iz Supsidijarnog kreditnog sporazuma na takav način da štiti interese Primatelja i Asocijacije i da ispunji svrhe Finansiranja. Osim kada Asocijacija drugačije odobri, Primatelj neće dodjeljivati, mijenjati, ukidati ili odricati se Supsidijarnog kreditnog sporazuma odnosno bilo koje njegove odredbe.

D. Anti-korupcija

Primatelj će se pobrinuti da se Projekt realizira u skladu sa odredbama Anti-korupcijskih smjernica.

Odjeljak II. Monitoring, izvještavanje i evaluacija Projekta

A. Izvještaji Projekta

1. Primatelj će se pobrinuti da Entiteti, preko FRD odnosno RSRD, vrše monitoring i evaluaciju napredovanja svog odgovarajućeg dijela Projekta i pripremaju Izvještaje Projekta u skladu sa odredbama Odjeljka 4.08 Općih uvjeta i na osnovu pokazatelja dogovorenih sa Asocijacijom. Svaki Projektni izvještaj će obuhvaćati period od jednog (1) kalendarskog semestra, i dostavljat će se Asocijaciji najkasnije četrdeset pet (45) dana nakon isteka perioda na koji se izvještaj odnosi.

2. Primatelj će se pobrinuti da svaki od Entiteta, preko FRD odnosno RSRD:

(i) pripremi, prema Projektnom zadatku koji je zadovoljavajući za Asocijaciju, i dostavi Asocijaciji, na ili oko 31. decembra 2009. godine, izvještaj koji integrira rezultate aktivnosti monitoringa i evaluacije izvršenih u skladu sa stavom 1 ovog Odjeljka A, o napretku ostvarenom u realizaciju dijela Projekta koji pripada odgovarajućem Entitetu tokom razdoblja koje prethodi datumu rečenog izvještaja i koji sadrži preporuke mjera kojima će se osigurati djelotvorno izvršenje odgovarajućeg entitetskog dijela Projekta i ostvarivanje njegovih zadataka u razdoblju koje uslijedi nakon tog datuma; i

(ii) razmotri sa Asocijacijom, do 31. januara 2010. godine, odnosno nekog drugog kasnijeg datuma koji Asocijacija zatraži, izvještaj spomenut u prethodnom stavu (i) ovog Odjeljka, i potom poduzme sve potrebne mjere da osigura efektivno okončanje Projekta i ostvarivanje njegovih ciljeva, na osnovu zaključaka i preporuka rečenog izvještaja i mišljenja Asocijacije o tom pitanju.

B. Finansijski menadžment, finansijski izvještaji i revizije

1. Primatelj će voditi, i pobrinut će se da Entiteti, preko FRD odnosno RSRD, također vode sistem finansijskog menadžmenta u skladu sa odredbama Odjeljka 4.09 Općih uvjeta.

2. Bez ograničavanja na odredbe Dijela A ovog Odjeljka II, Primatelj će se pobrinuti da Entiteti, preko FRD odnosno RSRD, pripreme i dostave Asocijaciji, najkasnije četrdeset pet (45) dana nakon kraja svakog kalendarskog kvartala, privremene nerevidirane finansijske izvještaje za svoj odgovarajući dio Projekta koji se odnose na taj kvartal, oblika i sadržaja koji su zadovoljavajući za Asocijaciju.

3. Primatelj će sam dati i pobrinut će se da Entiteti, preko FRD odnosno RSRD, daju svoje Finansijske izvještaje Projekta na reviziju u skladu sa odredbama Odjeljka 4.09 (b) Općih uvjeta. Svaka revizija Finansijskih izvještaja će obuhvaćati period od jedne (1) fiskalne godine Primatelja. Revidirani finansijski izvještaji za svako razdoblje će se dostavljati Asocijaciji najkasnije šest (6) mjeseci po isteku tog razdoblja.

Odjeljak III. Nabavke

A. Opće odredbe

1. **Robe i radovi.** Sve robe i radovi potrebni za Projekt koji će se finansirati sredstvima Finansiranja nabavljat će se u skladu sa uvjetima navedenim odnosno spomenutim u Odjeljku I Smjernica za nabavke, i odredbama ovog Odjeljka.

2. **Konsultantske usluge.** Sve konsultantske usluge potrebne za Projekt i koje će se plaćati sredstvima Finansiranja, nabavljat će se u skladu sa uvjetima navedenim odnosno spomenutim u Odjeljcima I i IV Smjernica za konsultante, i sa odredbama ovog Odjeljka.

3. **Definicije.** Termini napisani velikim početnim slovima koji se koriste u ovom Odjeljku da opišu određene metode nabavke ili pregleda od strane Asocijacije određenog ugovora, odnose se na odgovarajuću metodu opisanu u Smjernicama za nabavke odnosno Smjernicama za konsultante, već prema slučaju.

B. Određene metode nabavke Roba i Radova

1. **Međunarodni natječaj (International Competitive Bidding).** Osim kad je drugačije navedeno u stavu 2 dolje, radovi i robe će se nabavljati u skladu sa ugovorima dodijeljenim na osnovu Međunarodnog natječaja.

2. **Ostale metode nabavki roba i radova.** U narednoj tabeli navedene su metode nabavke, osim Međunarodnog natječaja,

koje se mogu koristiti za robe i radove. Plan nabavke navodi okolnosti u kojima se te metode mogu koristiti.

Metode nabavke

(a) Domaći natječaj (National Competitive Bidding), pod uvjetom ispunjavanja slijedećih dodatnih odredbi:

(1) Registracija

(i) Ponude neće biti ograničene na prethodno registrirane firme;

(ii) Kada je potrebna registracija, ponuđačima će: (1) biti omogućeno razumno vrijeme da okončaju proces registracije; i (2) neće im se uskratiti registracija iz razloga koji nisu vezani za njihove sposobnosti i resurse da uspješno realiziraju ugovor, što će se verificirati tokom post-kvalifikacije; i

(iii) Stranim ponuđačima neće biti zabranjeno slanje ponuda. Ukoliko je potrebno obaviti proces registracije, strani ponuđač, proglašen najpovoljnijim, dobit će razumnu mogućnost registracije.

(2) Oglašavanje

Pozivi za dostavljanje ponuda će se oglašavati barem u jednom domaćim dnevnim novinama koje se široko distribuiraju, i omogućit će najmanje trideset (30) dana za pripremu i podnošenje ponuda.

(3) Pred-kvalifikacija

Kada je potrebno izvršiti pred-kvalifikaciju za velike odnosno kompleksne radove, pozivi za pred-kvalifikaciju će se oglašavati u najmanje jednim domaćim dnevnim novinama široke distribucije najmanje trideset (30) dana prije roka za podnošenje aplikacija za pred-kvalifikaciju. Minimalno iskustvo, kao i tehnički i finansijski uvjeti, izričito će se navesti u pred-kvalifikacijskoj dokumentaciji.

(4) Učešće poduzeća u vladinom vlasništvu

Poduzeća u vlasništvu vlade u Bosni i Hercegovini, uključujući one u Federaciji i Republici Srpskoj, bit će podobni za učestvovanje u nudenju samo ako pokažu da su pravno i finansijski autonomni i da posluju u skladu sa privrednim zakonom, i da nisu zavisna agencija ugovornog organa. Dalje, morat će ispuniti iste uvjete osiguranja ponude i izvršenja kao i drugi ponuđači.

(5) Ponudbena dokumentacija

Organi za nabavke će koristiti odgovarajuće standardne ponudbene dokumente za nabavku roba, radova i usluga, koji su prihvatljivi za Asocijaciju.

(6) Otvaranje i evaluacija ponuda

(i) ponude će se otvarati javno, neposredno nakon roka za podnošenje ponuda;

(ii) evaluacija ponuda će se vršiti striktno prema kriterijima koji se mogu finansijski kvantificirati i koji su navedeni u ponudbenoj dokumentaciji; i

(iii) ugovori će se dodjeljivati kvalificiranom ponuđaču koji je dostavio najpovoljniju, suštinski zadovoljavajuću ponudu, i neće se voditi pregovori.

(7) Korekcija cijene

Građevinski radovi dugog trajanja (duže od 18 mjeseci) će sadržavati odgovarajuću klauzulu za korekciju cijena.

(8) Odbijanje ponuda

(i) neće se odbiti sve ponude i tražiti nove bez prethodnog pristanka Asocijacije; i

(ii) ukoliko je broj primljenih ponuda manji od tri, neće se izvršiti ponovno nudenje bez prethodnog odobrenja Asocijacije.

Koristit će se Model ponudbene dokumentacije ECA regije (ECA Regional Sample Bidding Documents), modificirane na način prihvatljiv za Asocijaciju.

(c) Kupovina (Shopping)

C. Određene metode nabavki konsultantskih usluga

1. Izbor zasnovan na kvalitetu i cijeni. Osim kad je drugačije predviđeno u stavu 2 dolje, konsultantske usluge će se nabavljati u skladu sa ugovorima dodijeljenim na osnovu Izbora zasnovanog na kvalitetu i cijeni.

2. Ostale metode nabavke konsultantskih usluga. U narednoj tabeli navedene su metode nabavke, osim Izbora zasnovanog na kvaliteti i cijeni, koje se mogu koristiti za konsultantske usluge. Plan nabavke navodi sve okolnosti u kojima se te metode mogu koristiti.

Metode nabavke

- (a) Izbor po najnižoj cijeni
- (b) Izbor prema fiksnom budžetu
- (c) Izbor na osnovu kvalifikacije konsultanta
- (d) Izbor iz jednog izvora
- (e) Nabavke navedene u stavovima 5.2 i 5.3 Smjernica za konsultante za izbor individualnih konsultanata
- (f) Procedure iz jednog izvora za izbor individualnih konsultanata

D. Pregled Odluka o nabavci od strane Asocijacije

Plan nabavke će prikazati one ugovore koji su predmet Prethodnog pregleda od strane Asocijacije. Svi drugi ugovori će biti predmetom Naknadnog pregleda od strane Asocijacije.

Odjeljak IV. Povlačenje sredstava finansiranja

A. Opće odredbe

1. Primatelj može povlačiti sredstva Finansiranja u skladu sa odredbama člana II Općih uvjeta, ovim Odjeljkom i drugim instrukcijama koje će Asocijacija navesti u obavijesti Primatelju (uključujući "Smjernice Svjetske banke za isplate u okviru Projekata" iz maja 2006. godine, i povremeno revidiranim od strane Asocijacije, i koji su primjenjivi na ovaj Sporazum u skladu sa tim instrukcijama) za finansiranje Podobnih rashoda kako je navedeno u tabeli u stavu 2 dole.

2. U narednoj tabeli navedene su kategorije Podobnih troškova koje se mogu finansirati sredstvima Finansiranja ("Kategorije"), alokacije iznosa Finansiranja na svaku od Kategorija, i procent troškova koji će se finansirati za podobne troškove u svakoj Kategoriji:

Kategorija	Iznos dodijeljenih sredstava (izražen u SDR)	Procent troškova koji će se finansirati
A. Dio 1 Projekta		
1. Radovi za Dio 1A Projekta	6.200.000	80%
2. Robe, radovi i konsultantske usluge za Dio 1.B Projekta	1.600.000	100%
3. Konsultantske usluge za Dio 1.C Projekta	400.000	100%
B. Dio 2 Projekta		
4. Radovi za dio 2.A Projekta	6.200.000	80%
5. Robe, radovi i konsultantske usluge za Dio 2.B Projekta	1.600.000	100%
6. Konsultantske usluge za Dio 2.C Projekta	400.000	100%
UKUPAN IZNOS	16.400.000	

B. Uvjeti za povlačenje; Period povlačenja

1. Uvažavajući odredbe Dijela A ovog Odjeljka, neće se vršiti povlačenja:

(a) za plaćanja izvršena prije datuma ovog Sporazuma, osim povlačenja čiji ukupni iznos ne prelazi šest stotina pedest pet hiljada Specijalnih prava povlačenja (SDR 650.000) za svaki od Entiteta pojedinačno koja su eventualno izvršena prije ovog datuma, ali jesu na odnosno poslije 1. januara 2008. godine, za Podobne rashode iz Kategorija 1 i 4; odnosno

(b) prema Kategorijama 1, 2 i 3 Projekta osim ako je:

(i) potpisan Projektni sporazum između Asocijacije, Federacije i FRD, u skladu sa rokovima i uvjetima zadovoljavajućim za Asocijaciju; i

(ii) potpisan Supsidijarni kreditni sporazum sa Federacijom/FRD u ime Primatelja, odnosno Federacije i FRD, u skladu sa rokovima i uvjetima zadovoljavajućim za Asocijaciju; i

(iii) Asocijaciji dostavljeno mišljenje koje navodi da su Projektni sporazum i Supsidijarni kreditni sporazum sa Federacijom/FRD propisno autorizirani i ratificirani od strane njihovih strana potpisnica i da su zakonski obavezujući za njih, u skladu sa svojim odgovarajućim odredbama; odnosno

(c) prema Kategorijama 4, 5, i 6 Projekta, osim ako je:

(i) potpisan Projektni sporazum između Asocijacije, RS i RSRD, u skladu sa rokovima i uvjetima zadovoljavajućim za Asocijaciju; i

(ii) potpisan Supsidijarni kreditni sporazum sa RS/RSRD u ime Primatelja, odnosno RS i RSRD, u skladu sa rokovima i uvjetima zadovoljavajućim za Asocijaciju; i

(iii) Asocijaciji dostavljeno mišljenje koje navodi da su Projektni sporazum i Supsidijarni kreditni sporazum sa RS/RSRD propisno autorizirani i ratificirani od strane njihovih strana potpisnica i da su zakonski obavezujući za njih, u skladu sa svojim odgovarajućim odredbama; odnosno

2. Datum zatvaranja je 31. decembar 2011. godine.

RASPORED 3

Raspored otplate

Datum dospijevanja plaćanja	Iznos glavnice Kredita koji je dospio za vraćanje (izražen u procentima)*
Svakog 15. juna i 15. decembra, počevši od 15. decembra 2017. godine do i uključujući 15. juni 2027. godine	5%

* Procent predstavlja procent iznosa glavnice Kredita koji će se vraćati, osim ako Asocijacija navede drugačije u skladu sa Odjeljkom 3.03 (b) Općih uvjeta.

DODATAK

Definicije

1. "Anti-korupcijske smjernice" se odnose na "Smjernice za spriječavanje i borbu protiv prijevare i korupcije u projektima koji se finansiraju zajmovima IBRD i IDA Kreditima i grantovima" ("*Guidelines on Preventing and Combating Fraud and Corruption in Projects Financed by IBRD Loans and IDA Credits and Grants*"), od 15. oktobra 2006. godine.

2. "Kategorija" označava kategoriju navedenu u tabeli u Odjeljku IV Rasporeda 2 ovog Sporazuma.

3. "Smjernice za konsultante" se odnose na "Smjernice: Izbor i angažiranje konsultanata od strane Primatelja Svjetske banke" ("*Guidelines: Selection and Employment of Consultants by*

World Bank Borrowers") koje je Banka objavila u maju 2004. godine, i revidirala u oktobru 2006. godine.

4. "Plan upravljanja okolinom " ili "EMP" se odnosi na dokumente koje su pripremile Federacija i RS, 1. juna 2007. godine i u aprilu 2007. godine, a usvojila Asocijacija, u kojemu se navode pitanja vezana za okolinu, mjere ublažavanja, monitoring i institucionalne mjere za Projekt, koji se mogu dopunjavati i mijenjati s vremena na vrijeme uz prethodno pismeno odobrenje Asocijacije; a "EMP-ovi" se odnosi zajedno na EMP Federacije i EMP RS.

5. "Entitet" označava Federaciju Bosne i Hercegovine odnosno Republiku Srpsku (u skladu sa definicijom tih izraza koja slijedi), već prema slučaju, a termin "Entiteti" označava zajedno Federaciju i Republiku Srpsku.

6. "Federacija" označava Federaciju Bosne i Hercegovine, koja je sastavni dio Primatelja, i odnosi se na svakog njenog i kulturudnika odnosno nasljednike.

7. "Projektni sporazum sa Federacijom/FRD" označava sporazum sklopljen između Asocijacije, Federacije i FRD na isti datum kao i ovaj Sporazum, i sa svim eventualnim povremenim izmjenama, i taj termin uključuje sve rasporede i sporazume koji predstavljaju dodatke na Projektni sporazum sa Federacijom/FRD.

8. "Supsidijarni sporazum sa Federacijom/FRD" označava sporazum koji će sklopiti Primatelj, Federacija i FRD, a koji se navodi u stavu C.1 Odjeljka I Rasporeda 2 ovog Sporazuma, zajedno sa svim njegovim eventualnim povremenim amandmanima, i taj termin obuhvaća sve rasporede i sporazume koji predstavljaju dodatke na Supsidijarni kreditni sporazum sa Federacijom/FRD".

9. "FM Priručnik" označava, već prema slučaju, Priručnik za finansijski menadžment koji je pripremila Federacija za Dio 1 Projekta, i Priručnik za finansijski menadžment koji je pripremila RS za Dio 2 Projekta, i koje je odobrila Asocijacija 4. septembra 2007. godine; a "FM priručnici" označava zajedno Priručnik za finansijski menadžment Federacije i Priručnik za finansijski menadžment RS.

10. "FRD" označava Javno poduzeće Direkcija za puteve Federacije Bosne i Hercegovine, koja je uspostavljena na osnovu Odluke Vlade Federacije Bosne i Hercegovine datirane 23. juna 2005. godine (na osnovu Zakona o putevima Federacije Bosne i Hercegovine, Službeni list 6/02) i registrirana, i u čijem je sastavu Odjel za međunarodne poslove i ulaganja, koji će imati slijedeće osoblje, čije će kvalifikacije i radne zadatke odobriti Asocijacija: (i) Finansijski menadžer; (ii) Inženjer projekta; (iii) Stručnjak za nabavke; i (iv) Stručnjak za okolinu.

11. "Opći uvjeti" označavaju "Opće uvjete za kredite i grantove Međunarodne asocijacije za razvoj" (*International Development Association General Conditions for Credits and Grants*"), od 1. jula 2005. god. (sa amandmanima do 15. oktobra 2006.god.).

12. "Program prioriternih sanacionih radova" označava program prioriteta za sanaciju i popravke magistralne i putne mreže, koje su pripremile FRD i RSRD, a usvojile Federacija - 9. novembra 2006. godine, a RS - 1. februara 2007. godine, uz konsultacije sa Asocijacijom, a prioriteti su odabrani na osnovu

ekonomskih i drugih socijalnih beneficija za Dijelove 1.A i 2.A Projekta, respektivno.

13. "Smjernice za nabavke" označavaju "Smjernice: Nabavke iz IBRD zajmova i IDA kredita" (*Guidelines: Procurement under IBRD Loans and IDA Credits*) koje je objavila Banka u maju 2004. god., a revidirala u oktobru 2006. god.

14. "Plan nabavke" označava plan nabavke Primatelja u okviru Projekta, datiran 14. septembra 2007. god, i naveden u stavu 1.16 Smjernica za nabavke i stavu 1.24 Smjernica za konsultante, i koji će se povremeno ažurirati u skladu sa odredbama rečenih stavova.

15. "Projektni sporazum" označava bilo Projektni sporazum sa Federacijom/FRD bilo Projektni sporazum sa RS/RSRD, već prema slučaju, a "Projektni sporazumi" označava oba Projektna sporazuma zajedno.

16. "Republika Srpska" ili "RS" označava Republiku Srpsku, koja predstavlja sastavni dio Primatelja, i odnosi se na svakog njenog nasljednika odnosno nasljednike.

17. "Direkcija za puteve" označava bilo FRD bilo RSRD; dok "Direkcija za puteve" označava zajednički FRD i RSRD.

18. "Projektni sporazum sa RS/RSRD" označava sporazum između Asocijacije, RS i RSRD istog datuma, zajedno sa njegovim amandmanima koji se mogu povremeno usvojiti, a termin se odnosi na sve rasporede i sporazume koji predstavljaju dopunu Projektnog sporazuma sa RS/RSRD.

19. "RSRD" označava Javno preduzeće Putevi Republike Srpske, uspostavljenu Odlukom vlade RS, datiranom 22. januara 2004.god. (na osnovu člana 11 Zakona o putevima Republike Srpske objavljenom u Službenom listu br. 3/04) i registriranu u Osnovnom sudu u Banja Luci 5. marta 2004.god., a koja u svom sastavu ima odjel za upravljanje projektima koji sadrži slijedeće osoblje, čije će kvalifikacije i radni zadaci biti zadovoljavajući za Asocijaciju: (i) Koordinator projekta; (ii) Stručnjak za finansijski menadžment; i (iii) Stručnjak za nabavke.

20. "Supsidijarni sporazum sa RS/RSRD" označava sporazum koji će sklopiti Primatelj, RS i RSRD, a koji je naveden u stavu C.2. Odjeljka I Rasporeda 2 uz ovaj Sporazum, zajedno sa njegovim amandmanima koji se mogu povremeno usvojiti, i taj termin obuhvaća sve rasporede i sporazume koji dopunjavaju svaki Supsidijarni kreditni sporazum sa RS/RSRD.

21. "Pod-kredit" označava kredit koji će Entitet dati Direkciji za puteve iz sredstava Supsidijarnog kredita u skladu sa Supsidijarnim kreditnim sporazumom, dok se termin "Pod-krediti" odnosi na oba ta kredita zajedno.

22. "Supsidijarni kredit" označava kredit koji će Primatelj dati Entitetu iz sredstava Finansiranja prema Supsidijarnom kreditnom sporazumu, a termin "Supsidijarni krediti" označava rečene kredite zajedno.

23. "Supsidijarno finansiranje" označava finansiranje koje će se izvršiti sredstvima Finansiranja prenesenog na svaki Entitet u skladu sa Supsidijarnim kreditnim sporazumom.

24. "Supsidijarni kreditni sporazum" označava Supsidijarni kreditni sporazum sa Federacijom/FRD i Supsidijarni kreditni sporazum sa RS/RSRD, već prema slučaju, dok termin "Supsidijarni kreditni sporazumi" označava rečene sporazume zajedno.

Član 3.

Ova Odluka će biti objavljena u "Službenom glasniku BiH" na bosanskom, hrvatskom i srpskom jeziku i stupa na snagu danom objavljivanja.

Број 01-011-2086-14/08
19. августа 2008. године
Сарајево

Председavajući
др. **Haris Silajdžić**, s. r.

На основу чланка V. 3. (d) Устава Босне и Херцеговине и suglasnosti Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине (Одлука PS БиХ, број 237/08 од 30. септембра 2008. године), Председништво Босне и Херцеговине на 44. седници, одржаној 19. колovoза 2008. године, доњило је

ODLUKU

O RATIFICIRANJU SPORAZUMA O FINANCIRANJU IZMEĐU BOSNE I HERCEGOVINE I MEĐUNARODNE ASOCIJACIJE ZA RAZVOJ - PROJEKT CESTOVNE INFRASTRUKTURE I SIGURNOSTI NA CESTAMA

Članak 1.

Ratificira se Sporazum o financiranju između Bosne i Hercegovine i Međunarodne asocijacije za razvoj - *Projekt cestovne infrastrukture i sigurnosti na cestama*, potpisan u Sarajevu, 22. svibnja 2008. godine na engleskom jeziku.

Članak 2.

Текст Споразума у преводу гласи:

BROJ KREDITA 4371-BOS

SPORAZUM O FINANCIRANJU (PROJEKT CESTOVNE INFRASTRUKTURE I SIGURNOSTI NA CESTAMA) IZMEĐU BOSNE I HERCEGOVINE I MEĐUNARODNE ASOCIJACIJE ZA RAZVOJ

Potpisan 22. svibnja, 2008. godine

SPORAZUM sklopljen na dan 22. svibanj, 2008. godine, između BOSNE I HERCEGOVINE ("Primatelj") i MEĐUNARODNE ASOCIJACIJE ZA RAZVOJ ("Asocijacija"). Primatelj i Asocijacija se ovim dogovaraju o slijedećem:

ČLANAK I - OPĆI UVJETI; DEFINICIJE

1.01. Opći uvjeti (definirani u Dodatku na ovaj Sporazum) predstavljaju sastavni dio ovoga Sporazuma.

1.02. Osim kada kontekst iziskuje drukčije, termini koji su u ovome Sporazumu pisani velikim početnim slovom imaju značenja koja su im dodijeljena u Općim uvjetima odnosno Dodatku na ovaj Sporazum..

ČLANAK II - FINANCIRANJE

2.01. Asocijacija se slaže da Primatelju pruži, prema uvjetima i odredbama iskazanim ili navedenim u ovome Sporazumu, kredit u iznosu ekvivalentnom šesnaest milijuna četiri stotine tisuća Specijalnih prava vučenja (SDR 16.400.000) (naizmjenice "Kredit" i "Financiranje") za pomoć financiranja projekta opisanog u Rasporedu 1 ovoga Sporazuma ("Projekt").

2.02. Primatelj može povući sredstva Financiranja u skladnosti sa Odjeljkom IV Rasporeda 2 ovoga Sporazuma.

2.03. Maksimalni iznos Naknade za održavanje kredita koju će plaćati Primatelj na Nepovućeni iznos financiranja iznositi će pola jednog procenta (1/2 od 1%) godišnje.

2.04. Trošak servisiranja koji plaća Primatelj na Povučeni iznos kredita iznositi će tri četvrtine jednog procenta (3/4 od 1%) godišnje.

2.05. Datumi plaćanja su 15. lipanj i 15. prosinac svake godine.

2.06. Iznos glavnice Kredita plaćat će se u skladnosti sa rasporedom otplate navedenom u Rasporedu 3 uz ovaj Sporazum.

2.07. Valuta plaćanja je Euro.

ČLANAK III - PROJEKT

3.01. Primatelj izražava svoju posvećenost ciljevima Projekta. U tom cilju, Primatelj će se pobrinuti:

(a) Da Dio 1 Projekta izvrši Federacija preko FRD; i

(b) Da Dio 2 Projekta izvrši RS preko Javnog preduzeća Putevi Republike Srpske (RSRD);

u oba slučaja u skladnosti sa odredbama članka IV Općih uvjeta.

3.02. Bez ograničenja odredbama Odjeljka 3.01 ovoga Sporazuma, i osim ako se Primatelj i Asocijacija ne dogovore drukčije, Primatelj će se pobrinuti da Projekt bude izvršen u skladnosti sa odredbama Rasporeda 2 ovoga Sporazuma.

ČLANAK IV - PRAVNI LIJEKOVI ASOCIJACIJE

4.01. Dodatni razlozi za Suspenziju obuhvataju sljedeće:

(a) Ako Federacija ili FRD ne ispuní neku od svojih obveza iz odgovarajućeg Projektnog sporazuma sa Federacijom/FRD ili Supsidijarnog kreditnog sporazuma sa Federacijom/FRD; i

(b) Zakon o FRD bude izmijenjen ili dopunjen, suspendiran, ukinut, povučen ili proglašen nevažećim, ili Primatelj, ili Federacija usvoje novi zakon ili izdaju nove direktive tako da utječu materijalno i negativno na mogućnost FRD da izvrši svoje obveze prema Projektnom sporazumu sa Federacijom/FRD, i

(c) Kao rezultat događaja koji su se desili nakon datuma potpisivanja ovoga Sporazuma, pojavi se izvanredna situacija koja učini malo vjerojatnim da će Federacija ili FRD biti u mogućnosti ispuniti svoje obveze iz odgovarajućeg Projektnog sporazuma sa Federacijom/FRD odnosno Supsidijarnog kreditnog sporazuma sa Federacijom/FRD; i

(d) RS ili RSRD ne izvrše neku od svojih obveza iz Projektnog sporazuma sa RS/RSRD odnosno Supsidijarnog kreditnog sporazuma sa RS/RSRD,

(e) Zakon o RSRD bude izmijenjen ili dopunjen, suspendiran, ukinut, povučen ili proglašen nevažećim, ili Primatelj, ili RS usvoji novi zakon ili izda nove direktive tako da utječu materijalno i negativno na mogućnost RSRD da izvrši svoje obveze prema Projektnom sporazumu sa RS/RSRD, i

(f) Kao rezultat događaja koji su se desili nakon datuma ovog Sporazuma, pojavi se izvanredna situacija koja učini malo vjerojatnim da će RS ili RSRD biti u stanju izvršiti svoje obveze prema Projektnom sporazumu sa RS/RSRD odnosno Supsidijarnom kreditnom sporazumu sa RS/RSRD.

4.02. Dodatni Slučaj ubrzanja sastoji se od slijedećeg: dođe do bilo kojeg događaja navedenog u stavovima (a), (b), (d) i (e) Odjeljka 4.01 ovoga Sporazuma.

ČLANAK V - EFEKTIVNOST; RASKID

5.01. Dodatni uvjeti efektivnosti uključuju slijedeće:

(a) Potpisan je Projektni sporazum između Asocijacije i Entiteta, skupa sa relevantnom Direkcijom za ceste, prema uvjetima i odredbama koji su zadovoljavajući za Asocijaciju; i

(b) Za Entitet naveden u stavu (a) ovog Odjeljka 5.01, potpisan je Supsidijarni kreditni sporazum u ime Primatelja, Entiteta i odgovarajuće entitetske Direkcije za ceste, prema uvjetima i odredbama koji su zadovoljavajući za Asocijaciju.

5.02. Dodatna Pravna pitanja obuhvaćaju slijedeće:

(a) Projektni sporazum naveden u stavu (a) Odjeljka 5.01 je propisno odobren odnosno ratificiran od strane odgovarajućeg Entiteta i odgovarajuće Direkcije za ceste, i zakonski je obvezujući za rečeni Entitet i odgovarajuću Direkciju za ceste u sukladnosti sa svojim odredbama; i

(b) Supsidijarni kreditni sporazum naveden u stavu (b) Odjeljka 5.01 je propisno odobren odnosno ratificiran od strane Primatelja, odgovarajućeg Entiteta i odgovarajuće Direkcije za ceste, i zakonski je obvezujući za Primatelja, rečeni Entitet i odgovarajuću Direkciju za ceste u sukladnosti sa svojim odredbama.

5.03. Krajnji Rok za efektivnost je datum koji je sto dvadeset (120) dana nakon datuma potpisivanja ovoga Sporazuma.

ČLANAK VI - PREDSTAVNIK; ADRESE

6.01. Predstavnik Primatelja je Ministar financija i trezora Bosne i Hercegovine.

6.02. Adresa Primatelja je:

Trg BiH 1

71000 Sarajevo

Bosna i Hercegovina

Faksimil:

(387-33) 202-930

6.03. Adresa Asocijacije je:

International Development Association

1818 H Street, N.W.

Washington, D.C. 20433

United States of America

Cable address:

Telex:

Faksimil:

INDEVAS

248423 (MCI) ili

(202) 477-6391

Washington, D.C.

64145 (MCI)

DOGOVORENO u Sarajevu, Bosna i Hercegovina, na dan i godinu kako je navedeno na početku.

ZA BOSNU I HERCEGOVINU

Od strane /potpisan/

g-din Dragan Vrankić, ministar

finansija i trezora BiH

Ovlašteni predstavnik

MEĐUNARODNA ASOCIJACIJA ZA RAZVOJ

Od strane /potpisan/

g-din Marco Mantovanelli, šef ureda za BiH

Ovlašteni predstavnik

RASPORED 1

Opis projekta

Zadatak ovog Projekta je da smanji cijenu korištenja na prioritetnim dionicama magistralne i regionalne cestovne mreže, da se unaprijedi institucionalni okvir za sigurnost na cestama i da se uvedu inovacije u prakse održavanja cesti u Bosni i Hercegovini.

Projekt se sastoji od slijedećih dijelova:

Dio 1: Federacija Bosne i Hercegovine

A. Sanacija odabranih cesti

Ulaganja u građevinske radove za sanaciju i popravku magistralne i regionalne cestovne mreže u sukladnosti sa Programom prioritetnih sanacionih radova.

B. Sigurnost na cestama

Unaprijeđenje sigurnosti na cestama u Bosni i Hercegovini kroz: (i) obezbijedenje roba, radova i usluga za razvoj institucionalnog okvira za sigurnost na cestama; i (ii) obezbijedenje roba, radova i usluga za pripremu i implementaciju pilot programa sigurnosti na cestama u područjima visokog rizika i javne kampanje za sigurnost na cestama.

C. Tehnička pomoć i izgradnja kapaciteta

Pružanje konzultantskih usluga za: (i) uvođenje pilot ugovora za održavanje zasnovanog na rezultatima i performansama (output and performance-based contract) za rutinsko i zimsko održavanje cesti; i (ii) izgradnja kapaciteta za projekte cesti.

Dio 2. Republika Srpska

A. Sanacija odabranih cesti

Ulaganja u građevinske radove za sanaciju i popravku magistralne i regionalne cestovne mreže u sukladnosti sa Programom prioritetnih sanacionih radova.

B. Sigurnost na cestama

Unaprijeđenje sigurnosti na cestama u Bosni i Hercegovini kroz: (i) obezbijedenje roba, radova i usluga za razvoj institucionalnog okvira za sigurnost na cestama; i (ii) obezbijedenje roba, radova i usluga za pripremu i implementaciju pilot programa sigurnosti na cestama u područjima visokog rizika i javne kampanje za sigurnost na cestama.

C. Tehnička pomoć i izgradnja kapaciteta

Pružanje konzultantskih usluga za: (i) uvođenje pilot ugovora za održavanje zasnovanog na rezultatima i performansama (output and performance-based contract) za rutinsko i zimsko održavanje cesti; i (ii) izgradnja kapaciteta za projekte cesti.

RASPORED 2

Izvršenje projekta

Odjeljak I. Aranžmani implementacije

A. Institucionalni aranžmani

Primatelj će se pobrinuti da Entiteti izvrše Projekt u sukladnosti sa slijedećim institucionalnim i drugim aranžmanima:

1. Federacija će, preko FRD, biti nadležna za implementaciju, nabave, finansijski menadžment i aktivnosti upravljanja zaštitom okoliša iz Dijela 1 Projekta.

2. RS će, preko RSRD, biti nadležno za implementaciju, nabave, finansijski menadžment i aktivnosti upravljanja zaštitom okoliša iz Dijela 2 Projekta.

B. Odredbe o implementaciji

1. Primatelj će se pobrinuti da Entiteti imaju FRD i RSRD, već prema slučaju, tokom cijele implementacije Projekta, sa opisom poslova (Terms of Reference) i resursima koji su zadovoljavajući za Asocijaciju, i sa kompetentnim osobljem u odgovarajućem broju.

2. Primatelj će se pobrinuti da Entiteti, preko FRD odnosno preko RSRD, već prema slučaju:

(i) poduzmu sve mjere potrebne za izvršavanje svojih delegiranih obveza prema Priručniku o financijskom menadžmentu i EMP, blagovremeno i u sukladnosti sa svojim odgovarajućim odredbama, i da primijene odnosno implementiraju, već prema slučaju, aktivnosti, kriterije, politike, procedure i aranžmane u njima iskazane; i

(ii) da ne dopunjavaju niti se odreknu, odnosno ne dopuste dopune ili odricanja od FM Priručnika ili EMP odnosno bilo koje njihove odredbe, osim uz prethodno pismeno odobrenje Asocijacije.

3. Primatelj će se pobrinuti da Entiteti osiguraju da se ne vrše izmjene Programa prioritarnih sanacionih radova, osim uz prethodno pismeno odobrenje Asocijacije.

4. Primatelj će se pobrinuti da Entiteti, tokom implementacije projekta, povećaju resurse koji su raspoloživi za radove na održavanju javnih cesta za pet procenata (5%) godišnje, počevši sa budžetom za godinu 2008. i da koriste ta dodatna sredstva za održavanje javnih cesta.

C. Supsidijarni sporazum

1. Kako bi omogućio realizaciju i financiranje Dijela 1 Projekta, Primatelj će prosljediti dio sredstava Kredita izdvojenog za Kategorije 1, 2 i 3 i prikazane u Tabeli u Dijelu A.2 Odjeljka IV Rasporeda 2 uz ovaj Sporazum, u iznosu u Eurima u protuvrjednosti osam milijuna dvjesto tisuća Specijalnih prava vučenja (SDR 8.200.000) Federaciji, a Federacija će prosljediti rečena sredstva Kredita na FRD, u sukladnosti sa Supsidijarnim kreditnim sporazumom sklopljenim između Primatelja, Federacije i FRD ("Supsidijarni kreditni sporazum sa Federacijom/FRD"), prema uvjetima i odredbama koje odobri Asocijacija, a koje će obuhvatiti sljedeće:

(i) iznos glavnice Pod-kredita će otplatiti FRD Federaciji u Eurima, u jednakim polugodišnjim obrocima u periodu od dvadeset (20) godina, uključujući grejs period od deset (10) godina;

(ii) iznos glavnice Supsidijarnog kredita će Federacija vratiti Primatelju u Eurima u sukladnosti sa istim uvjetima kao što je navedeno u Odjeljcima 2.05 i 2.06 ovoga Sporazuma i bit će jednak protuvrjednosti u SDR (utvrđeno na odgovarajući datum odnosno datume otplate) vrijednosti valute odnosno valuta povučenih sa Računa financiranja na račun Supsidijarnog kreditnog sporazuma sa Federacijom/FRD;

(iii) rok dospjeća Supsidijarnog kredita je dvadeset (20) godina, uključujući deset (10) godina grejs perioda;

(iv) Primatelj će zaračunavati Federaciji troškove održavanja kredita na Nepovučena sredstva iz Supsidijarnog kredita po stopi jednakoj stopi koja se plaća prema Odjeljku 2.03 ovoga Sporazuma,

(v) Federacija će zaračunavati FRD troškove održavanja kredita na Nepovučena sredstva pod-kredita po stopi jednakoj stopi koju je Primatelj dužan platiti u sukladnosti sa Odjeljkom 2.03 ovoga Sporazuma;

(vi) Primatelj će zaračunavati Federaciji servisne troškove na iznos glavnice Supsidijarnog financiranja koji je povučen i preostao, s vremena na vrijeme, po stopi jednakoj stopi koja se plaća prema Odjeljku 2.04 ovoga Sporazuma; i

(vii) Federacija će zaračunavati FRD servisne troškove na iznos glavnice Supsidijarnog financiranja koji je povučen i preostao, s vremena na vrijeme, po stopi jednakoj stopi koja se plaća prema Odjeljku 2.04 ovoga Sporazuma.

2. Kako bi omogućio realizaciju i financiranje Dijela 1 Projekta, Primatelj će prosljediti dio sredstava Kredita izdvojenog za Kategorije 4, 5 i 6 i prikazane u Tabeli u Dijelu A.2

Odjeljka IV Rasporeda 2 uz ovaj Sporazum, u iznosu u Eurima u protuvrjednosti osam milijuna dvjesto tisuća Specijalnih prava vučenja (SDR 8.200.000) RS, a RS će prosljediti rečena sredstva Kredita na RSRD, u sukladnosti sa Supsidijarnim kreditnim sporazumom sklopljenim između Primatelja, RS i RSRD ("Supsidijarni kreditni sporazum sa RS/RSRD"), prema uvjetima i odredbama koje odobri Asocijacija, a koje će obuhvatiti sljedeće:

(i) iznos glavnice pod-kredita će RSRD vratiti RS-u u Eurima, u jednakim polugodišnjim obrocima u periodu od dvadeset (20) godina, uključujući grejs period od deset (10) godina;

(ii) iznos glavnice Supsidijarnog kredita će RS vratiti Primatelju u Eurima u sukladnosti sa istim uvjetima kao što je navedeno u Odjeljcima 2.05 i 2.06 ovoga Sporazuma i bit će jednak protuvrjednosti u SDR (utvrđeno na odgovarajući datum odnosno datume otplate) vrijednosti valute odnosno valuta povučenih sa Računa financiranja na račun Supsidijarnog kreditnog sporazuma sa RS/RSRD;

(iii) rok dospjeća Supsidijarnog kredita je dvadeset (20) godina, uključujući deset (10) godina grejs perioda;

(iv) Primatelj će zaračunavati RS-u troškove održavanja kredita na nepovučena sredstva iz Supsidijarnog kredita po stopi jednakoj stopi koja se plaća prema Odjeljku 2.03 ovoga Sporazuma;

(v) RS će zaračunavati RSRD-u troškove održavanja kredita na nepovučena sredstva pod-kredita po stopi jednakoj stopi koju je Primatelj dužan platiti u sukladnosti sa Odjeljkom 2.03 ovoga Sporazuma; i

(vi) Primatelj će zaračunavati RS-u servisne troškove na iznos glavnice Supsidijarnog financiranja koji je povučen i preostao, s vremena na vrijeme, po stopi jednakoj stopi koja se plaća prema Odjeljku 2.04 Sporazuma; i

(vii) RS će zaračunavati RSRD-u servisne troškove na iznos glavnice Supsidijarnog financiranja koji je povučen i preostao, s vremena na vrijeme, po stopi jednakoj stopi koja se plaća prema Odjeljku 2.04 ovoga Sporazuma

3. Primatelj će ostvarivati svoja prava iz Supsidijarnog kreditnog sporazuma na takav način da štiti interese Primatelja i Asocijacije i da ispuni svrhe Financiranja. Osim kada Asocijacija drukčije odobri, Primatelj neće dodjeljivati, mijenjati, ukidati ili odricati se Supsidijarnog kreditnog sporazuma odnosno bilo koje njegove odredbe.

D. Anti-korupcija

Primatelj će se pobrinuti da se Projekt realizira u sukladnosti sa odredbama Anti-korupcijskih smjernica.

Odjeljak II. Monitoring, izvješća i evaluacija Projekta

A. Izvješća Projekta

1. Primatelj će se pobrinuti da Entiteti, preko FRD odnosno RSRD, vrše monitoring i evaluaciju napredovanja svog odgovarajućeg dijela Projekta i pripremaju Izvješća Projekta u sukladnosti sa odredbama Odjeljka 4.08 Općih uvjeta i na osnovu pokazatelja dogovorenih sa Asocijacijom. Svako Projektno izvješće će obuhvaćati period od jednog (1) kalendarskog semestra, i dostavljat će se Asocijaciji najkasnije četrdeset pet (45) dana nakon isteka perioda na koji se izvješće odnosi.

2. Primatelj će se pobrinuti da svaki od Entiteta, preko FRD odnosno RSRD:

(i) pripremi, prema Projektnom zadatku koji je zadovoljavajući za Asocijaciju, i dostavi Asocijaciji, na ili oko 31. prosinca 2009. godine, izvješće koje integrira rezultate aktivnosti monitoringa i evaluacije izvršenih u sukladnosti sa

stavom 1 ovog Odjeljka A, o napretku ostvarenom u realizaciji dijela Projekta koji pripada odgovarajućem Entitetu tokom razdoblja koje prethodi datumu rečenog izvješća i koji sadrži preporuke mjera kojima će se osigurati djelotvorno izvršenje odgovarajućeg entitetskog dijela Projekta i ostvarivanje njegovih zadataka u razdoblju koje uslijedi nakon tog datuma; i

(ii) razmotri sa Asocijacijom, do 31. siječnja 2010. godine, odnosno nekog drugog kasnijeg datuma koji Asocijacija zatraži, izvješće spomenuto u prethodnom stavu (i) ovog Odjeljka, i potom poduzme sve potrebne mjere da osigura efektivno okončanje Projekta i ostvarivanje njegovih ciljeva, na osnovu zaključaka i preporuka rečenoga izvješća i mišljenja Asocijacije o tom pitanju.

B. Financijski menadžment, financijsko izvješće i revizije

1. Primatelj će voditi, i pobrinut će se da Entiteti, preko FRD odnosno RSRD, također vode sistem financijskog menadžmenta u sukladnosti sa odredbama Odjeljka 4.09 Općih uvjeta.

2. Bez ograničavanja na odredbe Dijela A ovog Odjeljka II, Primatelj će se pobrinuti da Entiteti, preko FRD odnosno RSRD, pripreme i dostave Asocijaciji, najkasnije četrdeset pet (45) dana nakon kraja svakog kalendarskog kvartala, privremena nerevidirana financijska izvješća za svoj odgovarajući dio Projekta koji se odnose na taj kvartal, oblika i sadržaja koji su zadovoljavajući za Asocijaciju.

3. Primatelj će sam dati i pobrinut će se da Entiteti, preko FRD odnosno RSRD, daju svoja Financijska izvješća Projekta na reviziju u sukladnosti sa odredbama Odjeljka 4.09 (b) Općih uvjeta. Svaka revizija Financijskih izvješća će obuhvaćati period od jedne (1) fiskalne godine Primatelja. Revidirana financijska izvješća za svako razdoblje će se dostavljati Asocijaciji najkasnije šest (6) mjeseci po isteku tog razdoblja.

Odjeljak III. Nabave

A. Opće odredbe

1. **Robe i radovi.** Sve robe i radovi potrebni za Projekt koji će se financirati sredstvima Financiranja nabavljat će se u sukladnosti sa uvjetima navedenim odnosno spomenutim u Odjeljku I Smjernica za nabave, i odredbama ovog Odjeljka.

2. **Konzultantske usluge.** Sve konzultantske usluge potrebne za Projekt i koje će se plaćati sredstvima Financiranja, nabavljat će se u sukladnosti sa uvjetima navedenim odnosno spomenutim u Odjeljcima I i IV Smjernica za konzultante, i sa odredbama ovog Odjeljka.

3. **Definicije.** Termini napisani velikim početnim slovima koji se koriste u ovome Odjeljku da opišu određene metode nabave ili pregleda od strane Asocijacije određenog ugovora, odnose se na odgovarajuću metodu opisanu u Smjernicama za nabave odnosno Smjernicama za konzultante, već prema slučaju.

B. Određene metode nabave Roba i Radova

1. **Međunarodni natječaj (International Competitive Bidding).** Osim kad je drukčije navedeno u stavu 2 dolje, radovi i robe će se nabavljati u sukladnosti sa ugovorima dodijeljenim na osnovu Međunarodnog natječaja.

2. **Ostale metode nabave roba i radova.** U narednoj tabeli navedene su metode nabave, osim Međunarodnog natječaja, koje se mogu koristiti za robe i radove. Plan nabave navodi okolnosti u kojima se te metode mogu koristiti.

Metode nabave

(a) Domaći natječaj (National Competitive Bidding), pod uvjetom ispunjavanja slijedećih dodatnih odredbi:

(1) Registracija

(i) Ponude neće biti ograničene na prethodno registrirane firme;

(ii) Kada je potrebna registracija, ponuđačima će: (1) biti omogućeno razumno vrijeme da okončaju proces registracije; i (2) neće im se uskratiti registracija iz razloga koji nisu vezani za njihove sposobnosti i resurse da uspješno realiziraju ugovor, što će se verificirati tokom post-kvalifikacije; i

(iii) Stranim ponuđačima neće biti zabranjeno slanje ponuda. Ukoliko je potrebno obaviti proces registracije, strani ponuđač, proglašen najpovoljnijim, dobit će razumnu mogućnost registracije.

(2) Oglašavanje

Pozivi za dostavljanje ponuda će se oglašavati barem u jednim domaćim dnevnim novinama koje se široko distribuiraju, i omogućit će najmanje trideset (30) dana za pripremu i podnošenje ponuda.

(3) Pretkvalifikacija

Kada je potrebno izvršiti pred-kvalifikaciju za velike odnosno kompleksne radove, pozivi za pred-kvalifikaciju će se oglašavati u najmanje jednim domaćim dnevnim novinama široke distribucije najmanje trideset (30) dana prije roka za podnošenje aplikacija za pred-kvalifikaciju. Minimalno iskustvo, kao i tehnički i financijski uvjeti, izričito će se navesti u pred-kvalifikacijskoj dokumentaciji.

(4) Učešće poduzeća u vladinom vlasništvu

Poduzeća u vlasništvu države u Bosni i Hercegovini, uključujući one u Federaciji i Republici Srpskoj, bit će podobna za učestvovanje u nudenju samo ako pokažu da su pravno i financijski autonomna i da posluju u sukladnosti sa privrednim zakonom, i da nisu zavisna agencija ugovornog organa. Dalje, morat će ispuniti iste uvjete osiguranja ponude i izvršenja kao i drugi ponuđači.

(5) Ponudbena dokumentacija

Organi za nabave će koristiti odgovarajuće standardne ponudbene dokumente za nabavku roba, radova i usluga, koji su prihvatljivi za Asocijaciju.

(6) Otvaranje i evaluacija ponuda

(i) ponude će se otvarati javno, neposredno nakon roka za podnošenje ponuda;

(ii) evaluacija ponuda će se vršiti striktno prema kriterijima koji se mogu financijski kvantificirati i koji su navedeni u ponudbenoj dokumentaciji; i

(iii) ugovori će se dodjeljivati kvalificiranom ponuđaču koji je dostavio najpovoljniju, suštinski zadovoljavajuću ponudu, i neće se voditi pregovori.

(7) Korekcija cijene

Građevinski radovi dugog trajanja (duže od 18 mjeseci) će sadržavati odgovarajuću klauzulu za korekciju cijena.

(8) Odbijanje ponuda

(i) neće se odbiti sve ponude i tražiti nove bez prethodnog pristanka Asocijacije; i

(ii) ukoliko je broj primljenih ponuda manji od tri, neće se izvršiti ponovno nudenje bez prethodnog odobrenja Asocijacije.

Koristit će se Model ponudbene dokumentacije ECA regije (ECA Regional Sample Bidding Documents), modificirane na način prihvatljiv za Asocijaciju.

(c) Kupovina (Shopping)

C. Odredene metode nabave konzultantskih usluga

1. Izbor zasnovan na kvaliteti i cijeni. Osim kad je drukčije predviđeno u stavu 2 dolje, konzultantske usluge će se nabavljati u skladnosti sa ugovorima dodijeljenim na osnovu Izbora zasnovanog na kvaliteti i cijeni.

2. Ostale metode nabave konzultantskih usluga. U narednoj tabeli navedene su metode nabave, osim Izbora zasnovanog na kvaliteti i cijeni, koje se mogu koristiti za konzultantske usluge. Plan nabave navodi sve okolnosti u kojima se te metode mogu koristiti.

Metode nabave

- (a) Izbor po najnižoj cijeni
- (b) Izbor prema fiksnom proračunu
- (c) Izbor na temelju kvalifikacije konzultanta
- (d) Izbor iz jednog izvora
- (e) Nabave navedene u stavovima 5.2 i 5.3 Smjernica za konzultante za izbor individualnih konzultanata
- (f) Procedure iz jednog izvora za izbor individualnih konzultanata

D. Pregled Odluka o nabavi od strane Asocijacije

Plan nabave će prikazati one ugovore koji su predmet Prethodnog pregleda od strane Asocijacije. Svi drugi ugovori će biti predmetom Naknadnog pregleda od strane Asocijacije.

Odjeljak IV. Povlačenje sredstava financiranja

A. Opće odredbe

1. Primatelj može povlačiti sredstva Financiranja u skladnosti sa odredbama članaka II Općih uvjeta, ovim Odjeljkom i drugim instrukcijama koje će Asocijacija navesti u obavijesti Primatelju (uključujući "Smjernice Svjetske banke za isplate u okviru Projekta" iz svibnja 2006. godine, i povremeno revidiranim od strane Asocijacije, i koji su primjenjivi na ovaj Sporazum u skladnosti sa tim uputama) za financiranje Podobnih rashoda kako je navedeno u tabeli u stavu 2 dolje.

2. U narednoj tabeli navedene su kategorije Podobnih troškova koje se mogu financirati sredstvima Financiranja ("Kategorije"), alokacije iznosa Financiranja na svaku od Kategorija, i procent troškova koji će se financirati za podobne troškove u svakoj Kategoriji:

Kategorija	Iznos dodijeljenih sredstava (izražen u SDR)	Procent troškova koji će se financirati
A. Dio 1 Projekta		
1. Radovi za Dio 1A Projekta	6.200.000	80%
2. Robe, radovi i konzultantske usluge za Dio 1.B Projekta	1.600.000	100%
3. Konzultantske usluge za Dio 1.C Projekta	400.000	100%
B. Dio 2 Projekta		
4. Radovi za dio 2.A Projekta	6.200.000	80%
5. Robe, radovi i konzultantske usluge za Dio 2.B Projekta	1.600.000	100%
6. Konzultantske usluge za Dio 2. C Projekta	400.000	100%
UKUPAN IZNOS	16.400.000	

B. Uvjeti za povlačenje; Period povlačenja

1. Uvažavajući odredbe Dijela A ovog Odjeljka, neće se vršiti povlačenja:

(a) za plaćanja izvršena prije datuma ovoga Sporazuma, osim povlačenja čiji ukupni iznos ne prelazi šest stotina pedest pet tisuća Specijalnih prava vučenja (SDR 650.000) za svaki od

Entiteta pojedinačno koja su eventualno izvršena prije ovog datuma, ali jesu na odnosno poslije 1. siječnja 2008. godine, za Podobne rashode iz Kategorija 1 i 4; odnosno

(b) prema Kategorijama 1, 2 i 3 Projekta osim ako je:

(i) potpisan Projektni sporazum između Asocijacije, Federacije i FRD, u skladnosti sa rokovima i uvjetima zadovoljavajućim za Asocijaciju; i

(ii) potpisan Supsidijarni kreditni sporazum sa Federacijom / FRD u ime Primatelja, odnosno Federacije i FRD, u skladnosti sa rokovima i uvjetima zadovoljavajućim za Asocijaciju; i

(iii) Asocijaciji dostavljeno mišljenje koje navodi da su Projektni sporazum i Supsidijarni kreditni sporazum sa Federacijom/FRD propisno autorizirani i ratificirani od strane njihovih strana potpisnica i da su zakonski obvezujući za njih, u skladnosti sa svojim odgovarajućim odredbama; odnosno

(c) prema Kategorijama 4, 5, i 6 Projekta, osim ako je:

(i) potpisan Projektni sporazum između Asocijacije, RS i RSRD, u skladnosti sa rokovima i uvjetima zadovoljavajućim za Asocijaciju; i

(ii) potpisan Supsidijarni kreditni sporazum sa RS/RSRD u ime Primatelja, odnosno RS i RSRD, u skladnosti sa rokovima i uvjetima zadovoljavajućim za Asocijaciju; i

(iii) Asocijaciji dostavljeno mišljenje koje navodi da su Projektni sporazum i Supsidijarni kreditni sporazum sa RS/RSRD propisno autorizirani i ratificirani od strane njihovih strana potpisnica i da su zakonski obvezujući za njih, u skladnosti sa svojim odgovarajućim odredbama; odnosno

2. Datum zatvaranja je 31. prosinac 2011. godine.

RASPORED 3

Raspored otplate

Datum dospijevanja plaćanja	Iznos glavnice Kredita koji je dospio za vraćanje (izražen u procentima)*
Svakog 15. lipnja i 15. prosinca, počevši od 15. prosinca 2017. godine do i uključujući 15. prosinac 2027. godine	5%

* Procent predstavlja procent iznosa glavnice Kredita koji će se vraćati, osim ako Asocijacija navede drukčije u skladnosti sa Odjeljkom 3.03 (b) Općih uvjeta.

DODATAK

Definicije

1. "Anti-korupcijske smjernice" se odnose na "Smjernice za sprječavanje i borbu protiv prijevare i korupcije u projektima koji se financiraju zajmovima IBRD i IDA Kreditima i grantovima" ("Guidelines on Preventing and Combating Fraud and Corruption in Projects Financed by IBRD Loans and IDA Credits and Grants"), od 15. listopada 2006. godine.

2. "Kategorija" označava kategoriju navedenu u tabeli u Odjeljku IV Rasporeda 2 ovoga Sporazuma.

3. "Smjernice za konzultante" se odnose na "Smjernice: Izbor i angažiranje konzultanata od strane Primatelja Svjetske banke" ("Guidelines: Selection and Employment of Consultants by World Bank Borrowers") koje je Banka objavila u svibnju 2004. godine, i revidirala u listopadu 2006. godine.

4. "Plan upravljanja okolišem" ili "EMP" se odnosi na dokumente koje su pripremile Federacija i RS, 1. lipnja 2007. godine i u travnju 2007. godine, a usvojila Asocijacija, u kojemu se navode pitanja vezana za okoliš, mjere ublažavanja, monitoring i institucionalne mjere za Projekt, koji se mogu dopunjavati i

mijenjati s vremena na vrijeme uz prethodno pismeno odobrenje Asocijacije; a "EMP-ovi" se odnosi zajedno na EMP Federacije i EMP RS.

5. "Entitet" označava Federaciju Bosne i Hercegovine odnosno Republiku Srpsku (u sukladnosti sa definicijom tih izraza koja slijedi), već prema slučaju, a termin "Entiteti" označava zajedno Federaciju i Republiku Srpsku.

6. "Federacija" označava Federaciju Bosne i Hercegovine, koja je sastavni dio Primatelja, i odnosi se na svakog njenog sljednika odnosno sljednike.

7. "Projektni sporazum sa Federacijom/FRD" označava sporazum sklopljen između Asocijacije, Federacije i FRD na isti datum kao i ovaj Sporazum, i sa svim eventualnim povremenim izmjenama, i taj termin uključuje sve rasporede i sporazume koji predstavljaju dodatke na Projektni sporazum sa Federacijom/FRD.

8. "Supsidijarni sporazum sa Federacijom/FRD" označava sporazum koji će sklopiti Primatelj, Federacija i FRD, a koji se navodi u stavu C.1 Odjeljka I Rasporeda 2 ovoga Sporazuma, zajedno sa svim njegovim eventualnim povremenim amandmanima, i taj termin obuhvaća sve rasporede i sporazume koji predstavljaju dodatke na Supsidijarni kreditni sporazum sa Federacijom/FRD".

9. "FM Priručnik" označava, već prema slučaju, Priručnik za finansijski menadžment koji je pripremila Federacija za Dio 1 Projekta, i Priručnik za finansijski menadžment koji je pripremila RS za Dio 2 Projekta, i koje je odobrila Asocijacija 4. rujna 2007. godine; a "FM priručnici" označava zajedno Priručnik za finansijski menadžment Federacije i Priručnik za finansijski menadžment RS.

10. "FRD" označava Javno poduzeće Direkcija za ceste Federacije Bosne i Hercegovine, koja je uspostavljena na osnovu Odluke Vlade Federacije Bosne i Hercegovine datirane 23. lipnja 2005. godine (na osnovu Zakona o cestama Federacije Bosne i Hercegovine, Službeni list 6/02) i registrirana, i u čijem je sastavu Odjel za međunarodne poslove i ulaganja, koji će imati sljedeće osoblje, čije će kvalifikacije i radne zadatke odobriti Asocijacija: (i) Finansijski menadžer; (ii) Inženjer projekta; (iii) Stručnjak za nabave; i (iv) Stručnjak za okoliš.

11. "Opći uvjeti" označavaju "Opće uvjete za kredite i grantove Međunarodne asocijacije za razvoj" ("*International Development Association General Conditions for Credits and Grants*"), od 1. srpnja 2005. god. (sa amandmanima do 15. listopada 2006.god.).

12. "Program prioritetnih sanacionih radova" označava program prioriteta za sanaciju i popravke magistralne i cestovne mreže, koje su pripremile FRD i RSRD, a usvojile Federacija - 9. studenog 2006. godine, a RS - 1. veljače 2007. godine, uz konzultacije sa Asocijacijom, a prioriteti su odabrani na osnovu ekonomskih i drugih socijalnih beneficija za Dijelove 1.A i 2.A Projekta, respektivno.

13. "Smjernice za nabave" označavaju "Smjernice: Nabave iz IBRD zajmova i IDA kredita" ("*Guidelines: Procurement un-*

der IBRD Loans and IDA Credits") koje je objavila Banka u svibnju 2004. god., a revidirala u listopadu 2006. god.

14. "Plan nabave" označava plan nabave Primatelja u okviru Projekta, datiran 14. rujna 2007. god, i naveden u stavu 1.16 Smjernica za nabave i stavu 1.24 Smjernica za konzultante, i koji će se povremeno ažurirati u sukladnosti sa odredbama rečenih stavova.

15. "Projektni sporazum" označava bilo Projektni sporazum sa Federacijom/FRD bilo Projektni sporazum sa RS/RSRD, već prema slučaju, a "Projektni sporazumi" označava oba Projektna sporazuma zajedno.

16. "Republika Srpska" ili "RS" označava Republiku Srpsku, koja predstavlja sastavni dio Primatelja, i odnosi se na svakog njenog sljednika odnosno sljednike.

17. "Direkcija za ceste" označava bilo FRD bilo RSRD; dok "Direkcije za ceste" označava zajednički FRD i RSRD.

18. "Projektni sporazum sa RS/RSRD" označava sporazum između Asocijacije, RS i RSRD istog datuma, zajedno sa njegovim amandmanima koji se mogu povremeno usvojiti, a termin se odnosi na sve rasporede i sporazume koji predstavljaju dopunu Projektnog sporazuma sa RS/RSRD.

19. "RSRD" označava Javno preduzeće Putevi Republike Srpske, uspostavljenu Odlukom vlade RS, datiranom 22. siječnja 2004.god. (na osnovu članka 11 Zakona o cestama Republike Srpske objavljenom u Službenom listu br. 3/04) i registriranu u Osnovnom sudu u Banja Luci 5. ožujka 2004.god., a koja u svom sastavu ima odjel za upravljanje projektima koji sadrži sljedeće osoblje, čije će kvalifikacije i radni zadaci biti zadovoljavajući za Asocijaciju: (i) Koordinator projekta; (ii) Stručnjak za finansijski menadžment; i (iii) Stručnjak za nabave.

20. "Supsidijarni sporazum sa RS/RSRD" označava sporazum koji će sklopiti Primatelj, RS i RSRD, a koji je naveden u stavu C.2. Odjeljka I Rasporeda 2 uz ovaj Sporazum, zajedno sa njegovim amandmanima koji se mogu povremeno usvojiti, i taj termin obuhvaća sve rasporede i sporazume koji dopunjavaju svaki Supsidijarni kreditni sporazum sa RS/RSRD.

21. "Pod-kredit" označava kredit koji će Entitet dati Direkciji za ceste iz sredstava Supsidijarnog kredita u sukladnosti sa Supsidijarnim kreditnim sporazumom, dok se termin "Pod-krediti" odnosi na oba ta kredita zajedno.

22. "Supsidijarni kredit" označava kredit koji će Primatelj dati Entitetu iz sredstava Financiranja prema Supsidijarnom kreditnom sporazumu, a termin "Supsidijarni krediti" označava rečene kredite zajedno.

23. "Supsidijarno financiranje" označava financiranje koje će se izvršiti sredstvima Financiranja prenesenog na svaki Entitet u sukladnosti sa Supsidijarnim kreditnim sporazumom.

24. "Supsidijarni kreditni sporazum" označava Supsidijarni kreditni sporazum sa Federacijom/FRD i Supsidijarni kreditni sporazum sa RS/RSRD, već prema slučaju, dok termin "Supsidijarni kreditni sporazumi" označava rečene sporazume zajedno.

Članak 3.

Ova Odluka će biti objavljena u "Službenom glasniku BiH" na hrvatskom, srpskom i bosanskom jeziku i stupa na snagu danom objave.

Broj 01-011-2086-14/08
19. kolovoza 2008. godine
Sarajevo

Predsjedatelj
dr. Haris Silajdžić, v. r.

На основу члана V. 3. (d) Устава Босне и Херцеговине и сагласности Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине (Одлука РС БиХ, број 237/08 од 30. јула 2008. године), Предсједништво Босне и Херцеговине на 44. сједници, одржаној 19. августа 2008. године, донијело је

ОДЛУКУ

О РАТИФИКАЦИЈИ СПОРАЗУМА О ФИНАНСИРАЊУ ИЗМЕЂУ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ И МЕЂУНАРОДНЕ АСОЦИЈАЦИЈЕ ЗА РАЗВОЈ ПРОЈЕКАТ ПУТНЕ ИНФРАСТРУКТУРЕ И БЕЗБЈЕДНОСТИ НА ПУТЕВИМА

Члан 1.

Ратификује Споразум о финансирању између Босне и Херцеговине и Међународне асоцијације за развој - *Пројекат путне инфраструктуре и безбједности на путевима*, потписан у Сарајеву, 22. маја 2008. године на енглеском језику.

Члан 2.

Текст Споразума у пријеводу гласи:

БРОЈ КРЕДИТА 4371-БОС

СПОРАЗУМ О ФИНАНСИРАЊУ (ПРОЈЕКАТ ПУТНЕ ИНФРАСТРУКТУРЕ И БЕЗБЈЕДНОСТИ НА ПУТЕВИМА) ИЗМЕЂУ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ И МЕЂУНАРОДНЕ АСОЦИЈАЦИЈЕ ЗА РАЗВОЈ

СПОРАЗУМ склопљен на дан 22. маја 2008. године, између БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ ("Прималац") и МЕЂУНАРОДНЕ АСОЦИЈАЦИЈЕ ЗА РАЗВОЈ ("Асоцијација"). Прималац и Асоцијација се овдје договарају о следећем:

ЧЛАН I - ОПШТИ УСЛОВИ; ДЕФИНИЦИЈЕ

1.01. Општи услови (дефинисани у Додатку на овај Споразум) представљају саставни дио овог Споразума.

1.02. Осим када контекст изискује другачије, термини који су у овом Споразуму писани великим почетним словом имају значења која су им додијелена у Општим условима односно Додатку на овај Споразум..

ЧЛАН II - ФИНАНСИРАЊЕ

2.01. Асоцијација се слаже да Прималацу пружи, према условима и одредбама исказаним или наведеним у овом Споразуму, кредит у износу еквивалентном шеснаест милиона четири стотине хиљада Специјалних права повлачења (СДР 16.400.000) (наизмјенично "Кредит" и "Финансирање") за помоћ финансирања пројекта описаног у Распореду 1 овог Споразума ("Пројекат").

2.02. Прималац може повући средства Финансирања у складу са Одјелком IV Распоредом 2 овог Споразума.

2.03. Максимални износ Накнаде за одржавање кредита коју ће плаћати Прималац на Неповучени износ финансирања износиће пола једног процента (1/2 од 1%) годишње.

2.04. Трошак сервисирања који плаћа Прималац на Повучени износ кредита износиће три четвртине једног процента (3/4 од 1%) годишње.

2.05. Датуми плаћања су 15. јуни и 15. децембар сваке године.

2.06. Износ главнице Кредита плаћаће се у складу са распоредом отплате наведеном у Распореду 3 уз овај Споразум.

2.07. Валута плаћања је Еуро.

ЧЛАН III - ПРОЈЕКАТ

3.01. Прималац изражава своју посвећеност циљевима Пројекта. У том циљу, Прималац ће се побринути:

(а) Да Дио 1 Пројекта изврши Федерација преко ФРД; и

(б) Да Дио 2 Пројекта изврши РС преко Јавног предузећа Путеви Републике Српске (РСРД);

у оба случаја у складу са одредбама члана IV Општих услова.

3.02. Без ограничења одредбама Одјелка 3.01 овог Споразума, и осим ако се Прималац и Асоцијација не договоре другачије, Прималац ће се побринути да Пројекат буде извршен у складу са одредбама Распоредом 2 овог Споразума.

ЧЛАН IV - ПРАВНИ ЛИЈЕКОВИ АСОЦИЈАЦИЈЕ

4.01. Додатни разлози за Суспензију обухватају следеће:

(а) Ако Федерација или ФРД не испуни неку од својих обавеза из одговарајућег Пројектног споразума са Федерацијом/ФРД или Супсидијарног кредитног споразума са Федерацијом/ФРД; и

(б) Закон о ФРД буде измијењен или допуњен, суспендован, укинут, повучен или проглашен неважећим, или Прималац, или Федерација усвоје нови закон или издају нове директиве тако да утичу материјално и негативно на могућност ФРД да изврши своје обавезе према Пројектном споразуму са Федерацијом/ФРД, и

(с) Као резултат догађаја који су се десили након датума потписивања овог Споразума, појави се изванредна ситуација која учини мало вјероватним да ће Федерација или ФРД бити у могућности да испуне своје обавезе из одговарајућег Пројектног споразума са Федерацијом/ФРД односно Супсидијарног кредитног споразума са Федерацијом/ФРД; и

(д) РС или РСРД не изврше неку од својих обавеза из Пројектног споразума са РС/РСРД односно Супсидијарног кредитног споразума са РС/РСРД,

(е) Закон о РСРД буде измијењен или допуњен, суспендован, укинут, повучен или проглашен неважећим, или Прималац, или РС усвоји нови закон или изда нове директиве тако да утичу материјално и негативно на могућност РСРД да изврши своје обавезе према Пројектном споразуму са РС/РСРД, и

(ф) Као резултат догађаја који су се десили након датума овог Споразума, појави се изванредна ситуација која учини мало вјероватним да ће РС или РСРД бити у стању да изврши своје обавезе према Пројектном споразуму са РС/РСРД односно Супсидијарном кредитном споразуму са РС/РСРД.

4.02. Додатни Случај убрзања састоји се од следећег: дође до било којег догађаја наведеног у ставовима (а), (б), (д) и (е) Одјелка 4.01 овог Споразума.

ЧЛАН V - ЕФЕКТИВНОСТ; РАСКИД

5.01. Додатни услови ефективности укључују следеће:

(a) Потписан је Пројектни споразум између Асоцијације и Ентитета, скупа са релевантном Дирекцијом за путеве, према условима и одредбама који су задовољавајући за Асоцијацију; и

(b) За Ентитет наведен у ставу (a) овог Одјелка 5.01, потписан је Супсидијарни кредитни споразум у име Примаоца, Ентитета и одговарајуће ентитетске Дирекције за путеве, према условима и одредбама који су задовољавајући за Асоцијацију.

5.02. Додатна Правна питања обухватају следеће:

(a) Пројектни споразум наведен у ставу (a) Одјелка 5.01 је прописно одобрен односно ратификован од стране одговарајућег Ентитета и одговарајуће Дирекције за путеве, и законски је обавезујући за речени Ентитет и одговарајућу Дирекцију за путеве у складу са својим одредбама; и

(b) Супсидијарни кредитни споразум наведен у ставу (b) Одјелка 5.01 је прописно одобрен односно ратификован од стране Примаоца, одговарајућег Ентитета и одговарајуће Дирекције за путеве, и законски је обавезујући за Примаоца, речени Ентитет и одговарајућу Дирекцију за путеве у складу са својим одредбама.

5.03. Крајњи Рок за ефективност је датум који је сто двадесет (120) дана након датума потписивања овог Споразума.

ЧЛАН VI- ПРЕДСТАВНИК; АДРЕСЕ

6.01. Представник Примаоца је Министар финансија и трезора Босне и Херцеговине.

6.02. Адреса Примаоца је:

Трг БиХ 1
71000 Сарајево
Босна и Херцеговина
Факсимил:
(387-33) 202-930

6.03. Адреса Асоцијације је:

International Development Association
1818 H Street, N.W.
Washington, D.C. 20433
United States of America

Cable address: Telex: Faksimil:
INDEVAS 248423 (MCI) ili (202) 477-6391
Washington, D.C. 64145 (MCI)

ДОГОВОРЕНО у Сарајеву, Босна и Херцеговина, на дан и годину како је наведено на почетку.

ЗА БОСНУ И ХЕРЦЕГОВИНУ

Од стране /потписан/
г-дин Драган Вранкић, министар
финансија и трезора БиХ
Овлашћени представник

МЕЂУНАРОДНА АСОЦИЈАЦИЈА ЗА РАЗВОЈ

Од стране /потписан/
г-дин Marco Mantovanelli, шеф уреда за БиХ
Овлашћени представник

РАСПОРЕД 1

Опис пројекта

Задатак овог Пројекта је да смањи цијену коришћења на приоритетним дионицама магистралне и регионалне путне мреже, да се унаприједи институционални оквир за безбједност на путевима и да се уведу иновације у праксе одржавања путева у Босни и Херцеговини.

Пројекат се састоји од следећих дијелова:

Дио 1: Федерација Босне и Херцеговине

А. Санација одабраних путева

Улагања у грађевинске радове за санацију и поправку магистралне и регионалне путне мреже у складу са Програмом приоритетних санационих радова.

В. Безбједност на путевима

Унапређење безбједности на путевима у Босни и Херцеговини кроз: (i) обезбјеђење роба, радова и услуга за развој институционалног оквира за безбједност на путевима; и (ii) обезбјеђење роба, радова и услуга за припрему и имплементацију пилот програма безбједности на путевима у подручјима високог ризика и јавне кампање за безбједност на путевима.

С. Техничка помоћ и изградња капацитета

Пружање консултантских услуга за: (i) увођење пилот уговора за одржавање заснованог на резултатима и перформансама (output performance-based contract) за рутинско и зимско одржавање путева; и (ii) изградња капацитета за пројекте путева.

Дио 2. Република Српска

А. Санација одабраних путева

Улагања у грађевинске радове за санацију и поправку магистралне и регионалне путне мреже у складу са Програмом приоритетних санационих радова.

В. Безбједност на путевима

Унапређење безбједности на путевима у Босни и Херцеговини кроз: (i) обезбјеђење роба, радова и услуга за развој институционалног оквира за безбједност на путевима; и (ii) обезбјеђење роба, радова и услуга за припрему и имплементацију пилот програма безбједности на путевима у подручјима високог ризика и јавне кампање за безбједност на путевима.

С. Техничка помоћ и изградња капацитета

Пружање консултантских услуга за: (i) увођење пилот уговора за одржавање заснованог на резултатима и перформансама (output and performance-based contract) за рутинско и зимско одржавање путева; и (ii) изградња капацитета за пројекте путева.

РАСПОРЕД 2

Извршење пројекта

Одјелак I. Аранжмани имплементације

А. Институционални аранжмани

Прималац ће се побринути да Ентитети изврше Пројекат у складу са следећим институционалним и другим аранжманима:

1. Федерација ће, преко ФРД, бити надлежна за имплементацију, набавке, финансијски менаџмент и активности управљања заштитом околине из Дијела 1 Пројекта.

2. РС ће, преко РСРД, бити надлежна за имплементацију, набавке, финансијски менаџмент и активности управљања заштитом околине из Дијела 2 Пројекта.

В. Одредбе о имплементацији

1. Прималац ће се побринути да Ентитети имају ФРД и РСРД, већ према случају, током цијеле имплементације Пројекта, са описом послова (Terms of Reference) и ресурсима

који су задовољавајући за Асоцијацију, и са компетентним особљем у одговарајућем броју.

2. Прималац ће се побринути да Ентитети, преко ФРД односно преко РСРД, већ према случају:

(i) предузму све мјере потребне за извршавање својих делегираних обавеза према Приручнику о финансијском менаџменту и ЕМП, благовремено и у складу са својим одговарајућим одредбама, и да примјене односно имплементирају, већ према случају, активности, критерије, политике, процедуре и аранжмане у њима исказане; и

(ii) да не допуњавају нити се одрекну, односно не допусте допуне или одрицања од ФМ Приручника или ЕМП односно било које њихове одредбе, осим уз претходно писмено одобрење Асоцијације.

3. Прималац ће се побринути да Ентитети осигурају да се не врше измјене Програма приоритетних санационих радова, осим уз претходно писмено одобрење Асоцијације.

4. Прималац ће се побринути да Ентитети, током имплементације пројекта, повећају ресурсе који су расположиви за радове на одржавању јавних путева за пет процената (5%) годишње, почевши са буџетом за годину 2008. и да користе та додатна средства за одржавање јавних путева.

С. Супсидијарни споразум

1. Како би омогућио реализацију и финансирање Дијела 1 Пројекта, Прималац ће прослједити дио средстава Кредита издвојеног за Категорије 1, 2 и 3 и приказане у Табели у Дијелу А.2 Одјелка IV Распореда 2 уз овај Споразум, у износу у Еурима у противвриједности осам милиона двије стотине хиљада Специјалних права вучења (СДР 8.200.000) Федерацији, а Федерација ће прослједити речена средства Кредита на ФРД, у складу са Супсидијарним кредитним споразумом склопљеним између Примаоца, Федерације и ФРД ("Супсидијарни кредитни споразум са Федерацијом/ФРД"), према условима и одредбама које одобри Асоцијација, а које ће обухватити следеће:

(i) износ главнице Под-кредита ће отплатити ФРД Федерацији у Еурима, у једнаким полугодишњим ратама у периоду од двадесет (20) година, укључујући грејс период од десет (10) година;

(ii) износ главнице Супсидијарног кредита ће Федерација вратити Примаоцу у Еурима у складу са istim условима као што је наведено у Одјелцима 2.05 и 2.06 овог Споразума и биће једнак противвриједности у СДР (утврђено на одговарајући датум односно датуме отплате) вриједности валуте односно валута повучених са Рачуна финансирања на рачун Супсидијарног кредитног споразума са Федерацијом/ФРД;

(iii) рок доспијећа Супсидијарног кредита је двадесет (20) година, укључујући десет (10) година грејс периода;

(iv) Прималац ће зарачунавати Федерацији трошкове одржавања кредита на Неповучена средства из Супсидијарног кредита по стопи једнакој стопи која се плаћа према Одјелку 2.03 овог Споразума,

(v) Федерација ће зарачунавати ФРД трошкове одржавања кредита на Неповучена средства под-кредита по стопи једнакој стопи коју је Прималац дужан платити у складу са Одјелком 2.03 овог Споразума;

(vi) Прималац ће зарачунавати Федерацији сервисне трошкове на износ главнице Супсидијарног финансирања који је повучен и преостао, с времена на вријеме, по стопи једнакој стопи која се плаћа према Одјелку 2.04 овог Споразума; и

(vii) Федерација ће зарачунавати ФРД сервисне трошкове на износ главнице Супсидијарног финансирања који је повучен

и преостао, с времена на вријеме, по стопи једнакој стопи која се плаћа према Одјелку 2.04 овог Споразума.

2. Како би омогућио реализацију и финансирање Дијела 1 Пројекта, Прималац ће прослједити дио средстава Кредита издвојеног за Категорије 4, 5 и 6 и приказане у Табели у Дијелу А.2 Одјелка IV Распореда 2 уз овај Споразум, у износу у Еурима у противвриједности осам милиона двије стотине хиљада Специјалних права вучења (СДР 8.200.000) РС, а РС ће прослједити речена средства Кредита на РСРД, у складу са Супсидијарним кредитним споразумом склопљеним између Примаоца, РС и РСРД ("Супсидијарни кредитни споразум са РС/РСРД"), према условима и одредбама које одобри Асоцијација, а које ће обухватити следеће:

(i) износ главнице под-кредита ће РСРД вратити РС-у у Еурима, у једнаким полугодишњим ратама у периоду од двадесет (20) година, укључујући грејс период од десет (10) година;

(ii) износ главнице Супсидијарног кредита ће РС вратити Примаоцу у Еурима у складу са istim условима као што је наведено у Одјелцима 2.05 и 2.06 овог Споразума и биће једнак противвриједности у СДР (утврђено на одговарајући датум односно датуме отплате) вриједности валуте односно валута повучених са Рачуна финансирања на рачун Супсидијарног кредитног споразума са РС/РСРД;

(iii) рок доспијећа Супсидијарног кредита је двадесет (20) година, укључујући десет (10) година грејс периода;

(iv) Прималац ће зарачунавати РС-у трошкове одржавања кредита на неповучена средства из Супсидијарног кредита по стопи једнакој стопи која се плаћа према Одјелку 2.03 овог Споразума;

(v) РС ће зарачунавати РСРД-у трошкове одржавања кредита на неповучена средства под-кредита по стопи једнакој стопи коју је Прималац дужан платити у складу са Одјелком 2.03 овог Споразума; и

(vi) Прималац ће зарачунавати РС-у сервисне трошкове на износ главнице Супсидијарног финансирања који је повучен и преостао, с времена на вријеме, по стопи једнакој стопи која се плаћа према Одјелку 2.04 Споразума; и

(vii) РС ће зарачунавати РСРД-у сервисне трошкове на износ главнице Супсидијарног финансирања који је повучен и преостао, с времена на вријеме, по стопи једнакој стопи која се плаћа према Одјелку 2.04 овог Споразума

3. Прималац ће остваривати своја права из Супсидијарног кредитног споразума на такав начин да штити интересе Примаоца и Асоцијације и да испуни сврхе Финансирања. Осим када Асоцијација другачије одобри, Прималац неће додјељивати, мијењати, укидати или одрицати се Супсидијарног кредитног споразума односно било које његове одредбе.

D. Анти-корупција

Прималац ће се побринути да се Пројекат реализује у складу са одредбама Анти-корупционих смјерница.

Одјелак II. Мониторинг, извјештавање и евалуација Пројекта А. Извјештаји Пројекта

1. Прималац ће се побринути да Ентитети, преко ФРД односно РСРД, врше мониторинг и евалуацију напредовања свог одговарајућег дијела Пројекта и припремају Извјештаје Пројекта у складу са одредбама Одјелка 4.08 Општих услова и на основу показатеља договорених са Асоцијацијом. Сваки Пројектни извјештај ће обухватити период од једног (1) календарског семестра, и достављаће се Асоцијацији најкасније

четрдесет пет (45) дана након истека периода на који се извјештај односи.

2. Прималац ће се побринути да сваки од Ентитета, преко ФРД односно РСРД:

(i) припреми, према Пројектном задатку који је задовољавајући за Асоцијацију, и достави Асоцијацији, на или око 31. децембра 2009. године, извјештај који интегрише резултате активности мониторинга и евалуације извршених у складу са ставом 1 овог Одјелка А, о напретку оствареном у реализацију дијела Пројекта који припада одговарајућем Ентитету током раздобља које претходи датуму реченог извјештаја и који садржи препоруке мјера којима ће се осигурати дјелотворно извршење одговарајућег ентитетског дијела Пројекта и остваривање његових задатака у раздобљу које усlijеди након тог датума; и

(ii) размотри са Асоцијацијом, до 31. јануара 2010. године, односно неког другог каснијег датума који Асоцијација затражи, извјештај споменут у претходном ставу (i) овог Одјелка, и потом предузме све потребне мјере да осигура ефективно окончање Пројекта и остваривање његових циљева, на основу закључака и препорука реченог извјештаја и мишљења Асоцијације о том питању.

В. Финансијски менаџмент, финансијски извјештаји и ревизије

1. Прималац ће водити, и побринуће се да Ентитети, преко ФРД односно РСРД, такође воде систем финансијског менаџмента у складу са одредбама Одјелка 4.09 Општих услова.

2. Без ограничавања на одредбе Дијела А овог Одјелка II, Прималац ће се побринути да Ентитети, преко ФРД односно РСРД, припреме и доставе Асоцијацији, најкасније четрдесет пет (45) дана након краја сваког календарског квартала, привремене неревидиране финансијске извјештаје за свој одговарајући дио Пројекта који се односе на тај квартал, облика и садржаја који су задовољавајући за Асоцијацију.

3. Прималац ће сам дати и побринуће се да Ентитети, преко ФРД односно РСРД, дају своје Финансијске извјештаје Пројекта на ревизију у складу са одредбама Одјелка 4.09 (b) Општих услова. Свака ревизија Финансијских извјештаја ће обухватити период од једне (1) фискалне године Примаоца. Ревидирани финансијски извјештаји за свако раздобље ће се достављати Асоцијацији најкасније шест (6) мјесеци по истеку тог раздобља.

Одјелак III. Набавке

A. Опште одредбе

1. **Робе и радови.** Све робе и радови потребни за Пројекат који ће се финансирати средствима Финансирања набављаће се у складу са условима наведеним односно споменути у Одјелку I Смјерница за набавке, и одредбама овог Одјелка.

2. **Консултантске услуге.** Све консултантске услуге потребне за Пројекат и које ће се плаћати средствима Финансирања, набављаће се у складу са условима наведеним односно споменути у Одјелцима I и IV Смјерница за консултанте, и са одредбама овог Одјелка.

3. **Дефиниције.** Термини написани великим почетним словима који се користе у овом Одјелку да опишу одређене методе набавке или прегледа од стране Асоцијације одређеног уговора, односе се на одговарајућу методу описану у Смјерницама за набавке односно Смјерницама за консултанте, већ према случају.

B. Одређене методе набавке Роба и Радова

1. **Међународно надметање (International Competitive Bidding).** Осим кад је другачије наведено у ставу 2 доље, радови и робе ће се набављати у складу са уговорима додијељеним на основу Међународног надметања.

2. **Остале методе набавки роба и радова.** У наредној табели наведене су методе набавке, осим Међународног надметања, које се могу користити за робе и радове. План набавке наводи околности у којима се те методе могу користити.

Методе набавке

(a) Домаће надметање (National Competitive Bidding), под условом испуњавања следећих додатних одредби:

(1) Регистрација

(i) Понуде неће бити ограничене на претходно регистроване фирме;

(ii) Када је потребна регистрација, понуђачима ће: (1) бити омогућено разумно вријеме да окончају процес регистрације; и (2) неће им се ускратити регистрација из разлога који нису везани за њихове способности и ресурсе да успјешно реализују уговор, што ће се верифицирати током пост-квалификације; и

(iii) Страним понуђачима неће бити забрањено слање понуда. Уколико је потребно обавити процес регистрације, страни понуђач, проглашен најповољнијим, добиће разумну могућност регистрације.

(2) Ogлашавање

Позиви за достављање понуда ће се оглашавати барем у једним домаћим дневним новинама које се широко дистрибуирају, и омогућиће најмање тридесет (30) дана за припрему и подношење понуда.

(3) Претквалификација

Када је потребно извршити пред-квалификацију за велике односно комплексне радове, позиви за пред-квалификацију ће се оглашавати у најмање једним домаћим дневним новинама широке дистрибуције најмање тридесет (30) дана прије рока за подношење апликација за пред-квалификацију. Минимално искуство, као и технички и финансијски услови, изричито ће се навести у пред-квалификацијској документацији.

(4) Учешће предузећа у државном власништву

Предузећа у државном власништву у Босни и Херцеговини, укључујући оне у Федерацији и Републици Српској, биће подобна за учествовање у нуђењу само ако покажу да су правно и финансијски аутономна и да послују у складу са привредним законом, и да нису зависна агенција уговорног органа. Даље, мораће испунити исте услове осигурања понуде и извршења као и други понуђачи.

(5) Понудбена документација

Органи за набавке ће користити одговарајуће стандардне понудбене документе за набавку роба, радова и услуга, који су прихватљиви за Асоцијацију.

(6) Отварање и евалуација понуда

(i) понуде ће се отворати јавно, непосредно након рока за подношење понуда;

(ii) евалуација понуда ће се вршити стриктно према критеријима који се могу финансијски квантификовати и који су наведени у понудбеној документацији; и

(iii) уговори ће се додјеливати квалификованом понуђачу који је доставио најповољнију, суштински задовољавајућу понуду, и неће се водити преговори.

(7) Корекција цијене

Грађевински радови дугог трајања (дуже од 18 мјесеци) ће садржавати одговарајућу клаузулу за корекцију цијена.

(8) Одбијање понуда

(i) неће се одбити све понуде и тражити нове без претходног пристанка Асоцијације; и

(ii) уколико је број примљених понуда мањи од три, неће се извршити поновно нуђење без претходног одобрења Асоцијације.

Користит ће се Модел понудбене документације ЕСА регије (ECA Regional Sample Bidding Documents), модификоване на начин прихватљив за Асоцијацију.

(c) Куповина (Shopping)

С. Одређене методе набавке консултантских услуга

1. Избор заснован на квалитету и цијени. Осим кад је другачије предвиђено у ставу 2 доље, консултантске услуге ће се набављати у складу са уговорима додијељеним на основу Избора заснованог на квалитету и цијени.

2. Остале методе набавке консултантских услуга. У наредној табели наведене су методе набавке, осим Избора заснованог на квалитету и цијени, које се могу користити за консултантске услуге. План набавке наводи све околности у којима се те методе могу користити.

Методе набавке

(a) Избор по најнижој цијени

(b) Избор према фиксном буџету

(c) Избор на основу квалификације консултаната

(d) Избор из једног извора

(e) Набавке наведене у ставовима 5.2 и 5.3 Смјерница за консултанте за избор индивидуалних консултаната

(f) Процедуре из једног извора за избор индивидуалних консултаната

Д. Преглед Одлука о набавци од стране Асоцијације

План набавке ће приказати оне уговоре који су предмет Претходног прегледа од стране Асоцијације. Сви други уговори ће бити предмет Накнадног прегледа од стране Асоцијације.

Одјељак IV. Повлачење средстава финансирања

А. Опште одредбе

1. Прималац може повлачити средства Финансирања у складу са одредбама члана II Општих услова, овим Одјељком и другим инструкцијама које ће Асоцијација навести у обавјештењу Примаоцу (укључујући "Смјернице Свјетске банке за исплате у оквиру Пројеката" из маја 2006. године, и повремено ревидираним од стране Асоцијације, и који су примјениви на овај Споразум у складу са тим инструкцијама) за финансирање Подобних расхода како је наведено у табели у ставу 2 доље.

2. У наредној табели наведене су категорије Подобних трошкова које се могу финансирати средствима Финансирања ("Категорије"), алокације износа Финансирања на сваку од Категорија, и процент трошкова који ће се финансирати за подобне трошкове у свакој Категорији:

Категорија	Износ додијељених средстава (изражен у СДР)	Процент трошкова који ће се финансирати
А. Дио 1 Пројекта		
1. Радови за Дио 1А Пројекта	6.200.000	80%

2. Робе, радови и консултантске услуге за Дио 1.В Пројекта	1.600.000	100%
3. Консултантске услуге за Дио 1.С Пројекта	400.000	100%
Б. Дио 2 Пројекта		
4. Радови за дио 2.А Пројекта	6.200.000	80%
5. Робе, радови и консултантске услуге за Дио 2.В Пројекта	1.600.000	100%
6. Консултантске услуге за Дио 2. С Пројекта	400.000	100%
УКУПАН ИЗНОС	16.400.000	

Б. Услови за повлачење; Период повлачења

1. Уважавајући одредбе Дијела А овог Одјељка, неће се вршити повлачења:

(a) за плаћања извршена прије датума овог Споразума, осим повлачења чији укупни износ не прелази шест стотина педест пет хиљада Специјалних права повлачења (СДР 650.000) за сваки од Ентитета појединачно која су евентуално извршена прије овог датума, али јесу на односно послјије 1. јануара 2008. године, за Подобне расхода из Категорија 1 и 4; односно

(b) према Категоријама 1, 2 и 3 Пројекта осим ако је:

(i) потписан Пројектни споразум између Асоцијације, Федерације и ФРД, у складу са роковима и условима задовољавајућим за Асоцијацију; и

(ii) потписан Супсидијарни кредитни споразум са Федерацијом / ФРД у име Примаоца, односно Федерације и ФРД, у складу са роковима и условима задовољавајућим за Асоцијацију; и

(iii) Асоцијацији достављено мишљење које наводи да су Пројектни споразум и Супсидијарни кредитни споразум са Федерацијом/ФРД прописно ауторизовани и ратификовани од стране њихових страна потписница и да су законски обавезујући за њих, у складу са својим одговарајућим одредбама; односно

(c) према Категоријама 4, 5, и 6 Пројекта, осим ако је:

(i) потписан Пројектни споразум између Асоцијације, РС и РСРД, у складу са роковима и условима задовољавајућим за Асоцијацију; и

(ii) потписан Супсидијарни кредитни споразум са РС/РСРД у име Примаоца, односно РС и РСРД, у складу са роковима и условима задовољавајућим за Асоцијацију; и

(iii) Асоцијацији достављено мишљење које наводи да су Пројектни споразум и Супсидијарни кредитни споразум са РС/РСРД прописно ауторизовани и ратификовани од стране њихових страна потписница и да су законски обавезујући за њих, у складу са својим одговарајућим одредбама; односно

2. Датум затварања је 31. децембар 2011. године.

РАСПОРЕД 3

Распоред отплате

Датум доспјевања плаћања	Износ главнице Кредита који је достигао за враћање (изражен у процентима)*
Сваког 15. јуна и 15. децембра, почевши од 15. децембра 2017. године до и укључујући 15. јуни 2027. године	5%

* Процент представља процент износа главнице Кредита који ће се враћати, осим ако Асоцијација наведе другачије у складу са Одјелком 3.03 (b) Општих услова.

ДОДАТАК

Дефиниције

1. "Анти-корупције смјернице" се односе на "Смјернице за спрјечавање и борбу против преваре и корупције у пројектима који се финансирају зајмовима IBRD и IDA Кредитима и грантовима" ("Guidelines on Preventing and Combating Fraud and Corruption in Projects Financed by IBRD Loans and IDA Credits and Grants"), од 15. октобра 2006. године.

2. "Категорија" означава категорију наведену у табели у Одјелку IV Распореда 2 овог Споразума.

3. "Смјернице за консултанте" се односе на "Смјернице: Избор и ангажовање консултаната од стране Примаоца Свјетске банке" ("Guidelines: Selection and Employment of Consultants by World Bank Borrowers") које је Банка објавила у мају 2004. године, и ревидирала у октобру 2006. године.

4. "План управљања околином" или "ЕМП" се односи на документе које су припремиле Федерација и РС, 1. јуна 2007. године и у априлу 2007. године, а усвојила Асоцијација, у којему се наводе питања везана за околину, мјере ублажавања, мониторинг и институционалне мјере за Пројекат, који се могу допуњавати и мијењати с времена на вријеме уз претходно писмено одобрење Асоцијације; а "ЕМП-ови" се односи заједно на ЕМП Федерације и ЕМП РС.

5. "Ентитет" означава Федерацију Босне и Херцеговине односно Републику Српску (у складу са дефиницијом тих израза која слиједи), већ према случају, а термин "Ентитети" означава заједно Федерацију и Републику Српску.

6. "Федерација" означава Федерацију Босне и Херцеговине, која је саставни дио Примаоца, и односи се на сваког њеног наследника односно наследнике.

7. "Пројектни споразум са Федерацијом/ФРД" означава споразум склопљен између Асоцијације, Федерације и ФРД на исти датум као и овај Споразум, и са свим евентуалним повременим измјенама, и тај термин укључује све распореде и споразуме који представљају додатке на Пројектни споразум са Федерацијом/ФРД.

8. "Супсидијарни споразум са Федерацијом/ФРД" означава споразум који ће склопити Прималац, Федерација и ФРД, а који се наводи у ставу Ц.1 Одјелка I Распореда 2 овог Споразума, заједно са свим његовим евентуалним повременим амандманима, и тај термин обухвата све распореде и споразуме који представљају додатке на Супсидијарни кредитни споразум са Федерацијом/ФРД".

9. "ФМ Приручник" означава, већ према случају, Приручник за финансијски менаџмент који је припремила Федерација за Дио 1 Пројекта, и Приручник за финансијски менаџмент који је припремила РС за Дио 2 Пројекта, и које је одобрила Асоцијација 4. септембра 2007. године; а "ФМ приручници" означава заједно Приручник за финансијски менаџмент Федерације и Приручник за финансијски менаџмент РС.

10. "ФРД" означава Јавно предузеће Дирекција за путеве Федерације Босне и Херцеговине, која је успостављена на основу Одлуке Владе Федерације Босне и Херцеговине датране 23. јуна 2005. године (на основу Закона о путевима Федерације Босне и Херцеговине, Службени лист 6/02) и регистрована, и у чијем је саставу Одјелење за међународне

послове и улагања, која ће имати следеће особље, чије ће квалификације и радне задатке одобрити Асоцијација: (i) Финансијски менаџер; (ii) Инжењер пројекта; (iii) Стручњак за набавке; и (iv) Стручњак за околину.

11. "Општи услови" означавају "Опште услове за кредите и грантове Међународне асоцијације за развој" ("*International Development Association General Conditions for Credits and Grants*"), од 1. јула 2005. год. (са амандманима до 15. октобра 2006. год.).

12. "Програм приоритетних санационих радова" означава програм приоритета за санацију и поправке магистралне и путне мреже, које су припремиле ФРД и РСРД, а усвојиле Федерација - 9. новембра 2006. године, а РС - 1. фебруара 2007. године, уз консултације са Асоцијацијом, а приоритети су одабрани на основу економских и других социјалних бенефиција за Дијелове 1.А и 2.А Пројекта, респективно.

13. "Смјернице за набавке" означавају "Смјернице: Набавке из IBRD зајмова и IDA кредита" ("*Guidelines: Procurement under IBRD Loans and IDA Credits*") које је објавила Банка у мају 2004. год., а ревидирала у октобру 2006. год.

14. "План набавке" означава план набавке Примаоца у оквиру Пројекта, датан 14. септембра 2007. год. и наведен у ставу 1.16 Смјерница за набавке и ставу 1.24 Смјерница за консултанте, и који ће се повремено ажурирати у складу са одредбама речених ставова.

15. "Пројектни споразум" означава било Пројектни споразум са Федерацијом/ФРД било Пројектни споразум са РС/РСРД, већ према случају, а "Пројектни споразуми" означава оба Пројектна споразума заједно.

16. "Република Српска" или "РС" означава Републику Српску, која представља саставни дио Примаоца, и односи се на сваког њеног наследника односно наследнике.

17. "Дирекција за путеве" означава било ФРД било РСРД; док "Дирекције за путеве" означава заједнички ФРД и РСРД.

18. "Пројектни споразум са РС/РСРД" означава споразум између Асоцијације, РС и РСРД истог датума, заједно са његовим амандманима који се могу повремено усвојити, а термин се односи на све распореде и споразуме који представљају допуну Пројектног споразума са РС/РСРД.

19. "РСРД" означава Јавно предузеће Путеви Републике Српске, успостављену Одлуком владе РС, датаном 22. јануара 2004. год. (на основу члана 11 Закона о путевима Републике Српске објављеном у Службеном листу бр. 3/04) и регистровано у Основном суду у Бања Луци 5. марта 2004. год., а која у свом саставу има одјелење за управљање пројектима које садржи следеће особље, чије ће квалификације и радни задаци бити задовољавајући за Асоцијацију: (i) Координатор пројекта; (ii) Стручњак за финансијски менаџмент; и (iii) Стручњак за набавке.

20. "Супсидијарни споразум са РС/РСРД" означава споразум који ће склопити Прималац, РС и РСРД, а који је наведен у ставу Ц.2. Одјелка I Распореда 2 уз овај Споразум, заједно са његовим амандманима који се могу повремено усвојити, и тај термин обухвата све распореде и споразуме који допуњавају сваки Супсидијарни кредитни споразум са РС/РСРД.

21. "Под-кредит" означава кредит који ће Ентитет дати Дирекцији за путеве из средстава Супсидијарног кредита у складу са Супсидијарним кредитним споразумом, док се термин "Под-кредити" односи на оба та кредита заједно.

22. "Супсидијарни кредит" означава кредит који ће Прималац дати Ентитету из средстава Финансирања према Супсидијарном кредитном споразуму, а термин "Супсидијарни кредити" означава речене кредите заједно.

23. "Супсидијарно финансирање" означава финансирање које ће се извршити средствима Финансирања пренесеног на

сваки Ентитет у складу са Супсидијарним кредитним споразумом.

24. "Супсидијарни кредитни споразум" означава Супсидијарни кредитни споразум са Федерацијом/ФРД и Супсидијарни кредитни споразум са РС/РСРД, већ према случају, док термин "Супсидијарни кредитни споразуми" означава речене споразуме заједно.

Члан 3.

Ова Одлука ће бити објављена у "Службеном гласнику БиХ" на српском, босанском и хрватском језику и ступа на снагу даном објављивања.

Број 01-011-2086-14/08
19. августа 2008. године
Сарајево

Председавајући
др Харис Силајџић, с. р.

S A D R Ő A J

PREDSJEDNIŠTVO BOSNE I HERCEGOVINE

- 112 Odluka o ratifikaciji Budimpeštanskog sporazuma o međunarodnom priznavanju depozita mikroorganizama radi postupka patentiranja (bosanski jezik) 1
- Odluka o ratifikaciji Budimpeštanskog sporazuma o međunarodnom priznavanju depozita mikroorganizama radi postupka patentiranja (hrvatski jezik) 6
- Odluka o ratifikaciji Будимпештанског споразума о међународном признавању депозита микроорганизама ради поступка патентирања (српски језик) 11
- 113 Odluka o ratifikaciji Statuta, Опćih principa i Proceduralnih pravila Komisije *Codex alimentarius* (bosanski jezik) 16
- Odluka o ratifikaciji Statuta, Опćih principa i Proceduralnih pravila Povjerenstva *Codex alimentarius* (hrvatski jezik) 22
- Odluka o ratifikaciji Статута, Општих принципа и Процедуралних правила Комисије *Codex alimentarius* (српски језик) 28
- 114 Odluka o ratifikaciji Memoranduma o razumijevanju između Vlade Kanade i Vijeća ministara Bosne i Hercegovine *Kanadski projekt za mlade i zdravlje na Balkanu* (bosanski jezik) 34
- Odluka o ratifikaciji Memoranduma o razumijevanju između Vlade Kanade i Vijeća ministara Bosne i Hercegovine *Kanadski projekt za mlade i zdravlje na Balkanu* (hrvatski jezik) 37
- Odluka o ratifikaciji Меморандума о разумијевању између Владе Канаде и Савјета министара Босне и Херцеговине *Канадски пројекат за младе и здравље на Балкану* (српски језик) 39
- 115 Odluka o ratifikaciji Memoranduma o razumijevanju između Vlade Kanade i Vijeća ministara Bosne i Hercegovine *Kanadski projekt u primarnoj zdravstvenoj zaštiti na Balkanu* (bosanski jezik) 41
- Odluka o ratifikaciji Memoranduma o razumijevanju između Vlade Kanade i Vijeća ministara Bosne i Hercegovine *Kanadski projekt u primarnoj zdravstvenoj zaštiti na Balkanu* (hrvatski jezik) 43
- Odluka o ratifikaciji Меморандума о разумијевању између Владе Канаде и Савјета министара Босне и Херцеговине *Канадски пројекат у примарној здравственој заштити на Балкану* (српски језик) 45
- 116 Odluka o ratifikaciji Konvencije o zaštiti evropskih divljih vrsta i prirodnih staništa *Bern, 19. septembra 1979. godine* (bosanski jezik) 47
- Odluka o ratifikaciji Конвенције о заштити европских дивљих врста и природних станишта *Берн, 19. септембра 1979. године* (српски језик) 68
- 117 Odluka o ratifikaciji Konvencije o pristupu informacijama, ућећу јавности у одлучивању и приступу правди у околишним питањима *Aarhus, Danska, 25. juni 1998. godine* (bosanski jezik) 110
- Odluka o ratifikaciji Конвенције о приступу информацијама, учећу јавности у одлучивању и приступу правди у околишним питањима *Aarhus, Danska, 25. lipnja 1998. godine* (hrvatski jezik) 120
- Odluka o ratifikaciji Конвенције о приступу информацијама, учећу јавности у одлучивању и приступу правди у питањима животне средине *Aarhus, Danska, 25. juni 1998. године* (српски језик) 130
- 118 Odluka o ratifikaciji Sporazuma između Vijeća ministara Bosne i Hercegovine i Vlade Republike Makedonije o readmisiji lica koja nezakonito borave (bosanski jezik) 140
- Odluka o ratifikaciji Sporazuma između Vijeća ministara Bosne i Hercegovine i Vlade Republike Makedonije o readmisiji osoba koje nezakonito borave (hrvatski jezik) 143
- Odluka o ratifikaciji Споразума између Савјета министара Босне и Херцеговине и Владе Републике Македоније о реадмисији лица која незаконито бораве (српски језик) 146
- 119 Odluka o ratifikaciji Sporazuma između Vijeća ministara Bosne i Hercegovine i Vlade Republike Makedonije o saradnji u borbi protiv terorizma, organiziranog kriminala, nelegalne trgovine narkoticima, psihotropnim supstancama i prekursorima, ilegalne migracije i ostalih krivičnih djela (bosanski jezik) 149
- Odluka o ratifikaciji Споразума између Савјета министара Босне и Херцеговине и Владе Републике Македоније о сарадњи у борби против тероризма, организованог криминала, нелегалне трговине наркотицима, психотропним супстанцама и прекурсорима, илегалне миграције и осталих кривичних дјела (српски језик) 152
- 120 Odluka o ratifikaciji Sporazuma između Vijeća ministara Bosne i Hercegovine i Vlade Republike Makedonije o saradnji u zaštiti od prirodnih i drugih katastrofa (bosanski jezik) 160

	Odluka o ratifikaciji Sporazuma između Vijeća ministara Bosne i Hercegovine i Vlade Republike Makedonije o suradnji u zaštiti od prirodnih i drugih katastrofa (hrvatski jezik)	163	126	Odluka o ratifikaciji Međunarodne konvencije o zaštiti umjetnika izvodača, proizvođača fonograma i radio-difuznih organizacija <i>Rim, 26. oktobar 1961. godine</i> (bosanski jezik)	260
	Odluka o ratifikaciji Sporazuma između Savjeta ministara Bosne i Hercegovine i Vlade Republike Makedonije o suradnji u zaštiti od prirodnih i drugih katastrofa (srpski jezik)	167		Odluka o ratifikaciji Međunarodne konvencije o zaštiti umjetnika izvodača, proizvođača fonograma i radio-difuznih organizacija <i>Rim, 26. listopada 1961. godine</i> (hrvatski jezik)	264
121	Odluka o ratifikaciji Fakultativnog protokola uz Konvenciju protiv mučenja i drugih okrutnih, neljudskih ili ponižavajućih postupaka ili kažnjavanja (bosanski jezik)	171		Odluka o ratifikaciji Međunarodne konvencije o zaštiti umjetnika izvođača, proizvođača fonograma i radio-difuznih organizacija <i>Rim, 26. oktobar 1961. godine</i> (srpski jezik)	269
	Odluka o ratifikaciji Fakultativnog protokola uz Konvenciju protiv mučenja i drugih okrutnih, neljudskih ili ponižavajućih postupaka ili kažnjavanja (hrvatski jezik)	176	127	Odluka o ratifikaciji Konvencije o očuvanju nematerijalnog kulturnog naslijeđa (UNESCO) <i>Pariz, 17. oktobar 2003. godine</i> (bosanski jezik)	274
	Odluka o ratifikaciji Fakultativnog protokola uz Konvenciju protiv mučenja i drugih okrutnih, neljudskih ili ponižavajućih postupaka ili kažnjavanja (srpski jezik)	180		Odluka o ratifikaciji Konvencije o zaštiti nematerijalne kulturne baštine (UNESCO) <i>Pariz, 17. listopada 2003. godine</i> (hrvatski jezik)	279
122	Odluka o ratifikaciji Evropske socijalne povelje (revidirana) (bosanski jezik)	185		Odluka o ratifikaciji Konvencije o očuvanju nematerijalnog kulturnog naslijeđa (UNESCO) <i>Pariz, 17. oktobar 2003. godine</i> (srpski jezik)	284
	Odluka o ratifikaciji Evropske socijalne povelje (revidirana) (hrvatski jezik)	198	128	Odluka o ratifikaciji Protokola koji se odnosi na Madridski sporazum o međunarodnoj registraciji žigova <i>Madrid, 27. juni 1989. godine</i> (bosanski jezik)	289
	Odluka o ratifikaciji Evropske socijalne povelje (revidirana) (srpski jezik)	211		Odluka o ratifikaciji Protokola koji se odnosi na Madridski sporazum o međunarodnoj registraciji žigova <i>Madrid, 27. lipnja 1989.</i> (hrvatski jezik)	295
123	Odluka o ratifikaciji Programa finansijske saradnje između Vijeća ministara Bosne i Hercegovine i Ministarstva industrije, turizma i trgovine Kraljevine Španije (bosanski jezik)	225		Odluka o ratifikaciji Protokola koji se odnosi na Madridski sporazum o međunarodnoj registraciji žigova <i>Madrid, 27. juni 1989. godine</i> (srpski jezik)	301
	Odluka o ratifikaciji Programa finansijske saradnje između Vijeća ministara Bosne i Hercegovine i Ministarstva industrije, turizma i trgovine Kraljevine Španjolske (hrvatski jezik)	227	129	Odluka o ratifikaciji Strazburškog sporazuma o međunarodnoj klasifikaciji patenata (bosanski jezik)	308
	Odluka o ratifikaciji Programa finansijske saradnje između Savjeta ministara Bosne i Hercegovine i Ministarstva industrije, turizma i trgovine Kraljevine Španije (srpski jezik)	230		Odluka o ratifikaciji Strazburškog sporazuma o međunarodnoj klasifikaciji patenata (hrvatski jezik)	312
124	Odluka o ratifikaciji Sporazuma između Bosne i Hercegovine i Republike Turske o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja u odnosu na dohodak i imovinu (bosanski jezik)	232		Odluka o ratifikaciji Strazburškog sporazuma o međunarodnoj klasifikaciji patenata (srpski jezik)	316
	Odluka o ratifikaciji Sporazuma između Bosne i Hercegovine i Republike Turske o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja u odnosu na poreze na dohodak i imovinu (hrvatski jezik)	239	130	Odluka o ratifikaciji Evropske konvencije o nezastarijevanju zločina protiv čovječnosti i ratnih zločina (bosanski jezik)	321
	Odluka o ratifikaciji Sporazuma između Bosne i Hercegovine i Republike Turske o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja u odnosu na poreze na dohodak i imovinu (srpski jezik)	246		Odluka o ratifikaciji Evropske konvencije o nezastarijevanju zločina protiv čovječnosti i ratnih zločina (hrvatski jezik)	323
125	Odluka o ratifikaciji Konvencije o zaštiti proizvođača fonograma od nedozvoljenog umnožavanja njihovih fonograma <i>Ženeva, 29. oktobar 1971. godine</i> (bosanski jezik)	253		Odluka o ratifikaciji Evropske konvencije o nezastarijevanju zločina protiv čovječnosti i ratnih zločina (srpski jezik)	324
	Odluka o ratifikaciji Konvencije o zaštiti proizvođača fonograma od nedozvoljenog umnožavanja njihovih fonograma <i>Ženeva, 29. listopada 1971. godine</i> (hrvatski jezik)	255	131	Odluka o ratifikaciji Dvogodišnjeg sporazuma o suradnji (BCA) između Bosne i Hercegovine i Regionalnog ureda Svjetske zdravstvene organizacije za Evropu 2008/2009 (bosanski jezik)	325
	Odluka o ratifikaciji konvencije o zaštiti proizvođača fonograma od nedozvoljenog umnožavanja njihovih fonograma <i>Ženeva, 29. oktobar 1971. godine</i> (srpski jezik)	257		Odluka o ratifikaciji Dvogodišnjeg sporazuma o suradnji (BCA) između Bosne i Hercegovine i Regionalnog ureda Svjetske zdravstvene organizacije za Evropu 2008/2009 (hrvatski jezik)	329
				Odluka o ratifikaciji Dvogodišnjeg sporazuma o suradnji (BCA) između Bosne i Hercegovine i Regionalnog kancelarije Svjetske zdravstvene organizacije za Evropu 2008/2009 (srpski jezik)	332
			132	Odluka o ratifikaciji Ugovora o kreditu između Bosne i Hercegovine i OPEC fonda za međunarodni razvoj <i>Projekt rekonstrukcije željeznica, Dionica (I) Sarajevo-Bradina</i> (bosanski jezik)	336

	Odluka o ratificiranju Ugovora o kreditu između Bosne i Hercegovine i ОПЕС фонда за међународни развој <i>Projekt rekonstrukcije željeznica, Dionica (I) Sarajevo-Bradina</i> (hrvatski jezik)	341	<i>Projekat putne infrastrukture i sigurnosti na putevima</i> (bosanski jezik)	351
	Одлука о ратификацији Уговора о кредиту између Босне и Херцеговине и ОПЕС фонда за међународни развој <i>Пројекат реконструкције железница, Дионица (I) Сарајево-Брадина</i> (српски језик)	346	Одлука о ратификацији Споразума о финансирању између Босне и Херцеговине и Међународне асоцијације за развој <i>Пројекат јуџине инфраструктуре и безбједности на путевима</i> (српски језик)	363
133	Odluka o ratifikaciji Sporazuma o finansiranju između Bosne i Hercegovine i Međunarodne asocijacije za razvoj			

Izdavač: Ovlaštena služba Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, Trg BiH 1, Sarajevo - Za izdavača: sekretar Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine Marin Vukoja - Priprema i distribucija: JP NIO Službeni list BiH Sarajevo, Magribija 3 - Direktor: Dragan Prusina - Telefoni: Centrala: 554-160, 554-161 - Direktor: 554-150 - Pretplata: 554-570, faks: 554-571 - Oglasni odjel: 554-111, faks: 554-110 - Pravna služba: 554-151 - Računovodstvo: 558-440, faks 550-295 - Pretplata se utvrđuje polugodišnje, a uplata se vrši UNAPRIJED u korist računa: UNICREDITBANK d.d. 338-320-22000052-11, VAKUFСКА BANKA d.d. Sarajevo 160-200-00005746-51, HYPO-ALPE-ADRIA-BANK A.D. Banja Luka, filijala Brčko 552-000-00000017-12, RAIFFEISEN BANK d.d. BiH Sarajevo 161-000-00071700-57 - Štampa: GIK "OKO" d. d. Sarajevo - Za štampariju: Fehim Škaljić - Reklamacije za neprimljene brojeve primaju se 20 dana od izlaska glasila.

"Službeni glasnik BiH" je upisan u evidenciju javnih glasila pod rednim brojem 731.

Upis u sudski registar kod Kantonalnog suda u Sarajevu, broj UF/I - 2168/97 od 10.07.1997. godine. - Identifikacijski broj 4200226120002. - Porezni broj 01071019. - PDV broj 200226120002. Molimo pretplatnike da obavezno dostave svoj PDV broj radi izdavanja poreske fakture.

Pretplata za II polugodište 2008. za "Službeni glasnik BiH" i "Međunarodne ugovore" 120,00 KM, "Službene novine Federacije BiH" 110,00 KM.

Web izdanje: <http://www.sluzbenilist.ba> - godišnja pretplata 200,00 KM